

Euskal Autonomia Erkidegoa
MEMORIA
Sozioekonomikoa 2024

Consejo Económico
y Social Vasco
Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Hazkunde ekonomikoa gero eta konplexuagoa eta polarizatuagoa den mundu batean

Atsegin handiz aurkezten dut, berriz ere, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen memoria sozioekonomikoa. Erakunde honek egindako dokumentua da eta Euskadiren urte bakoitzeko egoera ekonomiko eta sozialaren ikuspegi osoa, zehatza eta zorrotza eskaintzen du.

Memoria hau Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordea arautzen duen Legeak agindutakoaren emaitza da. Izan ere, lege horrek, Batzorde honen eginkizunen artean, honako hau ezartzen du: *"Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia- eta gizarte-egoerari buruzko gogoetak jasotzen dituen memoria egitea eta Eusko Jaurlaritzari eta Eusko Legebiltzarrari helaraztea"*.

Aurkezten dizuedan Memoria ez da datu eta estatistika bilduma zabal, zorrotz -iturri ofizial hutsetan oinarritzen baita-, egituratu eta ordenatu soila. Honen bidez, 2024an Euskadiren errealitate sozio-ekonomikoa zer izan den zehatz-mehatz azter daiteke. Are gehiago, informazio eskerga eta baliotsu horri Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordea osatzen duten eragile sozial eta ekonomikoen arteko elkarriketatik eta akordiotik datozen gogoeta batzuk gehitzen zaizkio. Eragile horiek gure gizarte zibilaren ordezkari osoa eta osoa osatzen dute, eta horrek analisisa aberasten du eta dimentsio praktikoa ematen dio.

Beraz, memoria honen helburua ez da dauden datuak eta estatistikak erreplikatzeko, baizik eta horri buruzko gogoetak adieraztea eta estatistika eta informazio horiei balio erantsia ematea, haien bilakaera denboran kokatuz eta lurraldeko errealitate sozial eta ekonomiko konplexu eta anitzak ulertzea ahalbidetuko duen azterketa sakona eskainiz.

Dokumentu hau egiteko, informazioa aztertzeke eta alderatzeko prozesu zehatz batean jarri dugu, aurkeztutako datuen koherentzia, zehaztasuna eta adierazgarritasuna bermatzeko. Ahalegin horrek aukera ematen du Euskal Autonomia Erkidegoko egungo errealitatearen irudi fidagarria emateko, ebidentzia sendotetan eta irizpide objektiboetan oinarrituta, baina irismen luzeko ikuspegia ere eskaintzen du, ezinbestekoa baita plangintza estrategikoko eta erabakiak hartzeko prozesuetarako, bai eremu publikoan, bai pribatuan.

2024ko egoera geopolitikoa ziurgabea izan da zalantzarik gabe. Ukrainako eta Gazako gatazken jarraipenari Siriako gerra zibila gehitu zitzaion, eta, batez ere, Donald Trump AEBko presidente hautatu izana. Bigarren agintaldia muga-zergen polemikak markatu du, nazioarteko harremanak tenkatu baititu eta mundua are gehiago polarizatzen lagundu baitu. Testuinguru hurbilean, Ekialdean gertatutako DANaren tragediak iritzi publikoa hunkitu zuen.

Bestalde, Estatuari eta Euskadiri eragiten dien bizitegi-arazo gero eta handiagoa ikusarazi da 2024an. Etxebizitza gero eta arrakala sozial handiagoa da, eta alokairuen prezioaren igoera handiak eta higiezinaren eskaintzaren garestitasunak herritarren ekonomia pobretzen lagundu dute; honako gai hauek eztabaida sozialaren ardatz izan dira. Euskadin, etxebizitzaren salerosketak eta eraikuntza-jarduerak datu positiboak badituzte ere, prezioek gorantz jarraitzen dute eta alokairuko etxebizitzaren eskaintza ez da nahikoa. Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean "tentsioan dauden zonen" figuraren eraginkortasuna ebaluatuko dugu, desorekak zuzentzeko tresna erabilgarria izan dadin.

Ziurgabetasunak markatutako nazioarteko testuingurua izan arren, Euskadiko datu ekonomikoak positiboak izan dira, eurogunean izandakoa baino hazkunde ekonomiko handiagoarekin eta BPGren % 2,2ko igoerarekin. Hala ere, adierazle ekonomiko batzuk kezkarriak dira, eta inflazioak familien ekonomian nabarmentzen jarraitzen du, oinarrizko produktuen erosketa-saskiaren prezioak gorantz jarraitu baitu 2024an.

Enpleguak ere bilakaera positiboa izan du, zerbitzuen sektoreak bultzatuta, eta horrek Euskadik lortu nahi duen eredu ekonomikoari buruzko hausnarketa eta beste sektore estrategikoago batzuetan enplegarritasuna handitzeko bultzada daitezkeen zuzenketak eragin ditu. Behin-behinekotasun tasak murriztu egin dira, nahiz eta oraindik ere altuak diren, eta laneko ezbeharrei buruzko datuek agerian uzten dute arriskuen prebentzioa indartu behar dela. IA eta IKTak aplikatzea ere erronka handia da eta ondorioz, erabakitazunez heldu behar zaio erronka horri. Euskal enpresak arlo horretan ondo kokatuta dauden arren, beharrezkoa da aurrerapen teknologikoen eskatzen dituzten premia berriak prestakuntza-eskaintzara eta lan-merkatura eramatea.

Biztanleriaren zahartzea da erantzun beharreko beste erronketako bat da. Immigrazioaren ekarpenak biztanleriaren hazkunde ahalbidetu badu ere, Euskadiko demografiak jaiotza-tasa baxuak erakusten jarraitzen du. Horregatik, uste dugu beharrezkoa dela "Erronka Demografikorako 2030 Estrategiaren" aplikazioa bizkortzea, eta zahartzeak osasun-arretaren egituraren eta gizarte-babesaren eremuan eskatzen dituen aldaketei ekitea.

Aurkezpen labur hau amaitu baino lehen, eskerrak eman nahi dizkiet Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Memoria Sozioekonomikorako Batzordea osatzen duten pertsona guztiei eta Kontseiluko langileei, bai egin duten lan bikainagatik, bai beren lana egiteko erakutsi duten konpromisoagatik. Memoria egitea lan korala da eta pertsona askok denbora eta ahalegina inbertitzen dituzte eta hori aitortzea bidezkoa da.

Amaitzeko, Memoria hau irakurtzen jarraitzera gonbidatzea besterik ez zait geratzen, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordea osatzen dugun eragile sozial eta ekonomikook identifikatu ditugun erronkak eta horri buruz ditugun gogoetak ezagutzeko.

Javier Muñecas Herreras
Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Presidentea

MSE 2024ko INDIZEA

I. KAPITULUA. EKONOMIA EAEN	1
1. KANPOALDEKO INGURUNE EKONOMIKOA EXTERIOR	3
1.1. FAKTORE EKONOMIKO NAGUSIAK	3
1.2. EUOPAR BATASUNA. EUROGUNEA	5
1.3. ESPAINIAKO EKONOMIA	9
1.3.1. Espainiako ekonomia	9
1.3.2. Autonomia-erkidegoak: Per capita BPGa eta BPGaren bolumen-aldakuntza	11
ITURRIAK	12
2. EAEko EGOERA EKONOMIKOA	13
2.1. BILAKAERA OROKORRA	13
2.2. ESKAINTZAREN ETA BARNE-ESKARIAREN AGREGATUAK	15
2.3. KAPITAL FINKOAREN ERAKETA GORDINA	17
2.4. KANPO-ESKARIA	18
2.5. ATZERRIKO INBERTSIOA	22
2.5.1. Atzerriko inbertsioa EAEn	22
2.5.2. Euskal Inbertsioa atzerrian	27
2.6. PREZIOAK, KOSTUAK ETA ERRENTAK	29
2.6.1. Kontsumorako prezioak	29
2.6.2. Errentaren banaketa funtzionala, laneko kostuak eta produktibitatea	30
2.7. ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ERRENTAGARRITASUN EKONOMIKO ETA FINANTZARIOA	32
2.8. ERRENTA PERTSONALA, SEXUAREN ETA ERRENTA-SEGMENTUEN ARABERA 2022KO DATUAK	34
ITURRIAK	38
3. SEKTORE PRODUKTIBOAK	39
3.1. ENPRESA-DEMOGRAFIA ETA -EGITURA	39
3.1.1. EAEko enpresa-egitura	39
3.1.2. Enpresen demografia	42
3.1.3. Gizarte Segurantzaren izena emandako enpresa	43
3.2. EAE-REN EKOIZPEN-EGITURA CAPV	44
3.3. LEHEN SEKTOREA	46
3.4. INDUSTRIA	46
3.4.1. Industriaren 2023ko inkesta: emaitza nagusiak resultados	46
3.4.2. Industria-sektorearen bilakaera orokorra. 2024ko datuak	49
3.4.3. Industria Produkzioaren Indizea eta Industria Prezioen Indizea. 2024ko datuak	50

3.5. ERAIKUNTZA	53
3.5.1. Eraikuntzaren sektorearen bilakaera. 2024ko datuak	53
3.5.2. Eraikuntza Kostuen Indizea. 2023ko datuak	54
3.6. ZERBITZUAK	54
3.6.1. Zerbitzuen sektorearen egitura EAEn	54
3.6.2. Zerbitzuen sektorearen bilakaera orokorra. 2024ko datuak	54
3.6.3. Merkataritza. 2024ko datuak	57
3.6.4. Turismoa eta ostalaritza. 2024ko datuak	59
3.6.5. Finantzen sektorea. 2024ko datuak	61
ITURRIAK	64
4. SEKTORE PUBLIKOA	65
4.1. DIRU-SARRERAK	65
4.2. GASTUAK	68
4.3. AURREKONTUKO SALDOA	70
4.4. SEKTORE PUBLIKOAREN ZORPETZEA	71
4.5. ERAKUNDEETAKO TRANSFERENTZIAK	74
4.6. ENPLEGUA ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAN	77
4.6.1. EUSTATEN "Administrazio Publikoen Direktorioko" datuak	77
4.6.2. Gizarte Segurantzako alten afiliazio-zifrak	78
ITURRIAK	79
5. GIZARTE-EKONOMIA EAE-N	80
5.1. GIZARTE-EKONOMIAREN FORMA KLASIKOAK	81
5.1.1. Enpleguaren bilakaera	81
5.1.2. Emaiza ekonomikoak	84
5.2. GIZARTE-EKONOMIAREN BESTE FORMA BATZUK	86
5.3. AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERAKO KONPARAZIOA	87
5.4. EUSKO JAURLARITZAREN GIZARTE-EKONOMIARI LAGUNTZEKO POLITIKA	89
5.4.1. Eusko Jaurlaritzako Gizarte Ekonomiako Zuzendaritzaren gastua	89
5.4.2. Gizarte Ekonomiako Sailarteko 2021-2024eko Plan Estrategikoa	90
ITURRIAK	92
6. NEXT GENERATION EU (NGEU) EUROPAKO FUNTSAK: SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM)	93
6.1. ESPAINIAKO SUSPERTZE, TRANSFORMAZIO ETA ERRESILIENTZIA PLANA GAUZATZEA	94
6.2. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM) EAEn. 2025-03-31ko DATUAK	94
6.3. SEMAREN FUNTSETATIK EAERI BANATUTAKOA, OSAGAIEN ETA SAILEN ARABERA. 2025-03-31KO DATUAK	95
6.4. SEMAREN FUNTSEN GAUZATZEA EAEN, OSAGAIEN ARABERA. 2025-03-31	97
6.5. EBEPE-EN ESLEIPENA EAE-N. 2023-03-31RA ARTEKO DATUAK	98
ITURRIAK	99

7. EKONOMIA EAEN: LABURPENA ETA ONDORIOAK	100
7.1. LABURPENA	101
7.2. ONDORIOAK	108

II. KAPITULUA.

ZIENTZIA, TEKNOLOGIA, BERRIKUNTZA ETA DIGITALIZAZIOA EAEN 111

1. I+G+B JARDUERAK	113
1.1. I+G+B-KO EUSKAL SISTEMAREN ADIERAZLE NAGUSIAK	113
1.2. I+GKO JARDUERAKI	117
1.3. BERRIKUNTZA-JARDUERAK	117
1.4. EAE EUROPAKO BERRIKUNTZA-ADIERAZLEEN PANELETAN	122
1.4.1. Eusko Jaurlaritzaren Euskadiko 2030erako Zientzia, Teknologia eta	
1.4.2. Berrikuntza Planaren jarraipena	122
1.4.3. EAE Eskualdeko berrikuntza-adierazleen panelean - Regional Innovation Scoreboard	122
1.5. EUSKO JAURLARITZAREN EUSKADIKO 2030ERAKO ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA PLANAREN JARRAIPENA	126
2. EKONOMIA ETA GIZARTE	128
2.1. USOS DE INTERNET POR PARTE DE LA POBLACIÓN VASCA	128
2.2. EUSKAL ENPRESEN ERALDAKETA DIGITALA	129
2.3. TELELANA EUSKAL ENPRESETAN	133
2.4. MERKAZARITZA ELEKTRONIKOA EAEN	133
2.4.1. Biztanleria	133
2.4.2. Empresak	133
2.5. ADMINISTRAZIOA ELEKTRONIKOA EAE-N	134
2.5.1. Eskaria	134
2.5.2. Eskaintza elektronikoa publikoa	136
2.5.3. Telelana euskal Administrazio Publikoan	137
2.6. EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO EKONOMIA ETA GIZARTE DIGITALAK, DESI 2023	137
ITURRIAK	139
3. ZIENTZIA, TEKNOLOGÍA, BERRIKUNTZA ETA DIGITALIZAZIOA: LABURPENA ETA ONDORIOAK	140
3.1. LABURPENA	140
3.2. ONDORIOAK	144

III. KAPITULUA. INGURUMENA, ENERGIA ETA GARRAIOA 147

1. INGURUMENA ETA ENERGIA	149
1.1. SARRERA	149
1.2. KLIMAREN ETA ENERGIAREN 2024KO EKOBAROMETROAREN EMAITZAK	150
1.3. KLIMA-ALDAKETA ETA DESKARBONIZAZIOA	151
1.4. ENERGIA-KONTSUMOA ETA ENERGIA-FAKTURA	155
1.5. ENERGIA BERRIZTAGARRIAK: APROBETXAMENDUA EDO KONTSUMOA ETA INSTALATUTAKO POTENTZIA	158
1.6. AIREAREN KALITATEA	160
1.6.1. Airearen kalitatearen indizea (ICA, gaztelaniaz) eta jasangarritasunaren adierazlea. 2023. 2023	161
1.6.2. EAEko aire-kalitatearen urteko txostena.	162
1.7. UR GEZAREN KONTSUMOA ETA UNITATE-KOSTUA	166
1.8. HONDAKINAK SORTZEA ETA KUDEATZEA	167
1.8.1. Gestión de residuos no peligrosos	169
1.8.2. Gestión de residuos peligrosos	170
1.8.3. Generación de residuos urbanos	172
1.9. MANUFATURA-ENPRESEN INGURUMENA BABESTEKO GASTUA	175
2. GARRAIOA	177
2.1. EUROPA BARNEKO GARRAIO-SAREA (RTE-T)	177
2.1.1. Sarrera	177
2.1.2. Euskadiko garraio-sistemaren deskribapen orokorra	178
2.1.3. Estatuko erakunde publikoek ingeniariaritza zibilean egindako adjudikazioak	179
2.2. EAE-KO GARRAIO-ESKAERAREN IRUDIA	179
2.2.1. Pertsonen garraioa	179
2.2.2. Salgaien garraioa	180
2.3. AIREKO GARRAIOA	181
2.4. ITSAS GARRAIOA	182
2.5. TREN-GARRAIOAK	183
2.5.1. Trenbide-sarea	183
2.6. ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA	188
2.6.1. Azpiegitura: errepide-sarea	188
2.6.2. Salgaien errepideko garraioa	190
2.7. EAE-KO PLATAFORMA LOGISTIKOAK	191
ITURRIAK	193
3. INGURUMENA, ENERGIA ETA GARROIA: LABURPENA ETA ONDORIAK	194
3.1. LABURPENA	194
3.2. ONDORIOAK	199

IV. KAPITULUA. EMPLEGUA ETA LAN-HARREMANAK EAEN 201

1. JARDUERAREN, OKUPAZIOAREN ETA LANGABEZIAREN BILAKAERA	205
1.1. JARDUERA	205
1.2. OKUPAZIOA	207
1.2.1. Okupazioaren zifrak	207
1.2.2. Gizarte Segurantzako afiliazioa	210
1.3. LANGABEZIA	214
1.3.1. Langabeziaren datuak	214
1.3.2. LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzua: Langabezia eta enplegu-eskatzailleak	217
2. KONTRATAZIOEN BILAKAERA, ALDI BATERAKO KONTRATUAK AMAITZEA ETA KALERATZEAK	223
2.1. KONTRATZIOAREN EGOERA	223
2.2. KALERATZEEN ETA ERREGULAZIO-ESPEDIENTEEN BILAKAERA	231
2.2.1. Kaleratzeak	231
2.2.2. Enplegua Erregulatzeko Espedienteak	232
2.2.3. Kaleratzeen urteko bilakaera agregatua	234
3. LAN HARREMANAK	236
3.1. NEGOZIAZIO KOLEKTIBOA	236
3.1.1. Euskadiko sindikatu-ordezkaritza	236
3.1.2. Negoziazio kolektiboaren emaitzak	237
3.2. LAN GATAZKAK	240
3.3. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA	241
3.4. TELELANANA	243
4. SOLDATAK EAE-N	245
4.1. SOLDATA-EGITURARI BURUZKO 2023KO INKESTAREN EMAITZAK	245
4.2. LAN-KOSTUARI BURUZKO INKESTEN EMAITZAK	246
4.2.1. Lan-kostuei buruzko urteko inkesta, 2023. urtean.	246
4.2.2. Lan-kostuen Hiruhileko Inkesta. 2024. urtea	247
4.3. LANEKO PREZIOEN INDIZEAREN (LPI) 2022ko EMAITZAK	248
4.4. SOLDATEN BANAKETA: 2023KO BAI-REN EMAITZAK	250
5. EMPLEGU-POLITIKOAK	252
5.1. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK	252
5.1.1. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa. 2023ko jarraipena	252
5.1.2. LANBIDEren (Enplegurako Euskal Zerbitzua) jardura.	255
5.1.3. Langabezia babesteko gastua eta diru-sarreraK	255
5.2. ENPLEGU-POLITIKA PASIBOAK	257
5.2.1. Langabeziako estaldura eta prestazioen jasotzaileak	258
5.2.2. Langabezia babesteko gastua eta diru-sarrera	260

5.3. DESGAITUEN ETA BAZTERTZEKO ARRISKUA DUTEN PERTSONEN ENPLEGAGARRITASUNERAKO ETA GIZARTERATZEKO ETA LANERATZEKO POLITIKAK	261
5.3.1.Ezinduen enplegu arrunta	262
5.3.2.Enplegurako zentro bereziak	262
5.3.3.Laneratzeko enpresak	264
6. LANEKO OSASUNAK	266
6.1. LAN-ISTRIPUEN ETA GAIXOTASUN PROFESIONALEN URTEKO BILAKAERA	266
ITURRIAK	269
7. EAEKO ENPLEGUA ETA LAN HARREMANAK: LABURPENA ETA ONDORIOAK	270
7.1. LABURPENA	271
7.2. ONDORIOAK	277

V. KAPITULUA. BIZI-BALDINTZAK ETA GIZARTE-BABESA EAEN 279

1. DEMOGRAFIA	281
1.1. OINARRIZKO ADIERAZLE DEMOGRAFIKOEN BILAKAERA	281
1.1.1.EAeko biztanleria. 2024ko datuak	281
1.1.2.Biztanleriaren berezko mugimendua	283
1.1.3.Migrazio-mugimenduen estatistika	287
1.2. INMIGRAZIOA EAE-N	289
1.2.1.Testuingurua: Immigrazioa Europar Batasunean	289
1.2.2.Inpaktu demografikoa. EINen datuak INE	290
1.2.3.Bizileku-baimenen estatistika	293
1.2.4.Pertzepzio soziala: Ikuspegiren 2024ko Barometroa	296
1.3. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO “2030 ESTRATEGIA”	298
ITURRIAK	300
2. BIZI-BALDINTZAK	301
2.1. EAE-KO BIZI-BALDINTZAK EUROPAKO TESTUINGURUAN: “AROE” TASA	303
2.1.1. Pobrezia-atalasearen azpitik dauden biztanleak (moneta-pobrezia)	306
2.1.2. Gabezia material eta sozial larria	306
2.1.3. Lan-intentsitate oso txikiko biztanleria	307
2.2. BIZI-BALDINTZEI BURUZKO 2024KO INKESTAREN EMAITZAK	308
2.2.1.Errenta	308
2.2.2.Gabezia materiala	309
2.3. PROBEZIAREN ETA GIZARTE-DESBERDINKERIEI BURUZKO 2022KO INKESTAREN (PGDI) EMAITZAK: DESBERDINKERIA-ADIERAZLEAK	312
2.4. FAMILIAK ETA LANAREN, NORBERAREN BIZITZAREN ETA FAMILIAREN KONTZILIAZIOA	315
2.4.1.Kontziliazio-premiak	316
2.4.2.Familiei, haurrei eta nerabeei laguntzeko politika publikoak	321
ITURRIAK	329
3. EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNA EAE-N	330
3.1. SARRERA	330
3.2. GENERO-BERDINTASUNAREN INDIZEA	330
3.3. EUSKO JAURLARITZAREN BERDINTASUN-POLITIKAK 2030EKO ESTRATEGIA	331
ITURRIAK	338
4. GIZARTE-BABESA	339
4.1. LA GIZARTE-BABESAREN KONTUA. 2023KO AURRERAPENA	339
4.2. GIZARTE-SEGURANTZAREN PRESTAZIOAK	341
4.2.1.Transferitu gabeko kudeaketa duten prestazioak	342
4.2.2.Kudeaketa transferitua duten prestazioak: Kotizazio gabeko prestazioa	345
4.3. POBREZIAREN ETA BAZTERKETAREN AURKAKO NEURRIAK EAE-E	346
4.3.1. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026	346
4.3.2. Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemaren prestazioak	346
4.3.3.Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera	353

4.3.4. Gizarteratzea errazteko programak: Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntzak, hirugarren sektorek gizartean esku hartzeko esparruan abiatzen dituen jarduerak sustatzekoak	355
4.4. GIZARTE ZERBITZUEN EUSKAL SISTEMA	356
4.4.1. EAeko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026 2023-2026	356
4.4.2. Estadística de Servicios Sociales y Acción Social de EUSTAT	357
4.4.3. EUSTATen Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika	357
4.4.4. Zaintzen azterketa	361
4.5. GIZARTE-AURREIKUSPENEN SISTEMA OSAGARRIAK EAE-N	364
4.5.1. Magnitude nagusiak. 2023ko datuak	364
4.5.2. Zerga-araubidea	367
ITURRIAK	369
5. BIZI BALDINTZAK ETA GIZARTE BABESA: LABURPENA ETA ONDORIOAK	369
5.1. LABURPENA	370
5.2. ONDORIOAK	382

VI. KAPITULUA. BIZI-KALITAEA EAE-N

387

1. HEZKUNTZA	389
1.1. UNIBERTSITATETIK KANPOKO IRAKASKUNTZAK	389
1.1.1. Araubide orokorreko irakaskuntzetan matrikulatutako ikasleak, hezkuntza-sareen eta hizkuntza-ereduen arabera	389
1.1.2. Batxilergoa: modalitateen arabera matrikulatutako ikasleak	394
1.1.3. Erdi-mailako eta goi-mailako Lanbide Heziketa: lanbide-arloaren arabera matrikulatutako ikasleak eta ikasleen laneratzea	394
1.2. UNIBERTSITATEKO IRAKASKUNTZAK	403
1.2.1. Unibertsitateko matrikulazioa	403
1.2.2. EAEko unibertsitateetan graduak ikasi dituzten promozioen laneratzea	405
1.3. HEZKUNTZA-SISTEMAREN FINANTZAZIOA ETA GASTUA	408
1.3.1. EUSTAT. Hezkuntza-kontua	408
1.3.2. Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza Sailaren gastua	410
1.3.3. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuak	410
1.4. BESTELAKO HEZKUNTZA-ADIERAZLEAK	415
1.4.1. Eskolaratze-adierazleak	416
1.4.2. Hezkuntza-emaizten adierazleak	419
1.4.3. Unibertsitateko adierazleak	423
ITURRIAK	429
2. KULTURA ETA HIZKUNTZA-ANIZTASUNA	430
2.1. KULTURA	430
2.1.1. Kultura-ohiturak eta -praktikak	430
2.1.2. Kultura-enpresak eta -enplegua	430
2.1.3. Finantzazioa eta gastu publikoa kulturean	432
2.2. EUSKARAREN EGOERA EAE-N	437
2.2.1. Herritarren euskara-maila	437
2.2.2. Euskara sustatzeko aurrekontu publikoak, jarduketaren eremuen eta erakundearen arabera	438
ITURRIAK	442
3. OSASUNA ETA OSASUN-SISTEMA	443
3.1. OSASUN-EGOERA	443
3.1.1. Bizi-itxaropena (BI) eta Desgaitasunik gabeko bizi itxaropena (DGBI)	443
3.1.2. Hilkortasuna	444
3.1.3. Ospitaleetako heriotza-tasa akutuen, egonaldi ertain eta luzeko eta paziente psikiatrikoen ospitaleetan	448
3.1.4. Haurdunaldia borondatez etetea	452
3.1.5. Osasun mentala: antsietatearen eta depresioen prebalentzia	454
3.1.6. Psikotropikoak kontsumitzea: psikofarmakoak eta kalamua ez diren lege kanpoko substantziak kontsumitzea	455

X

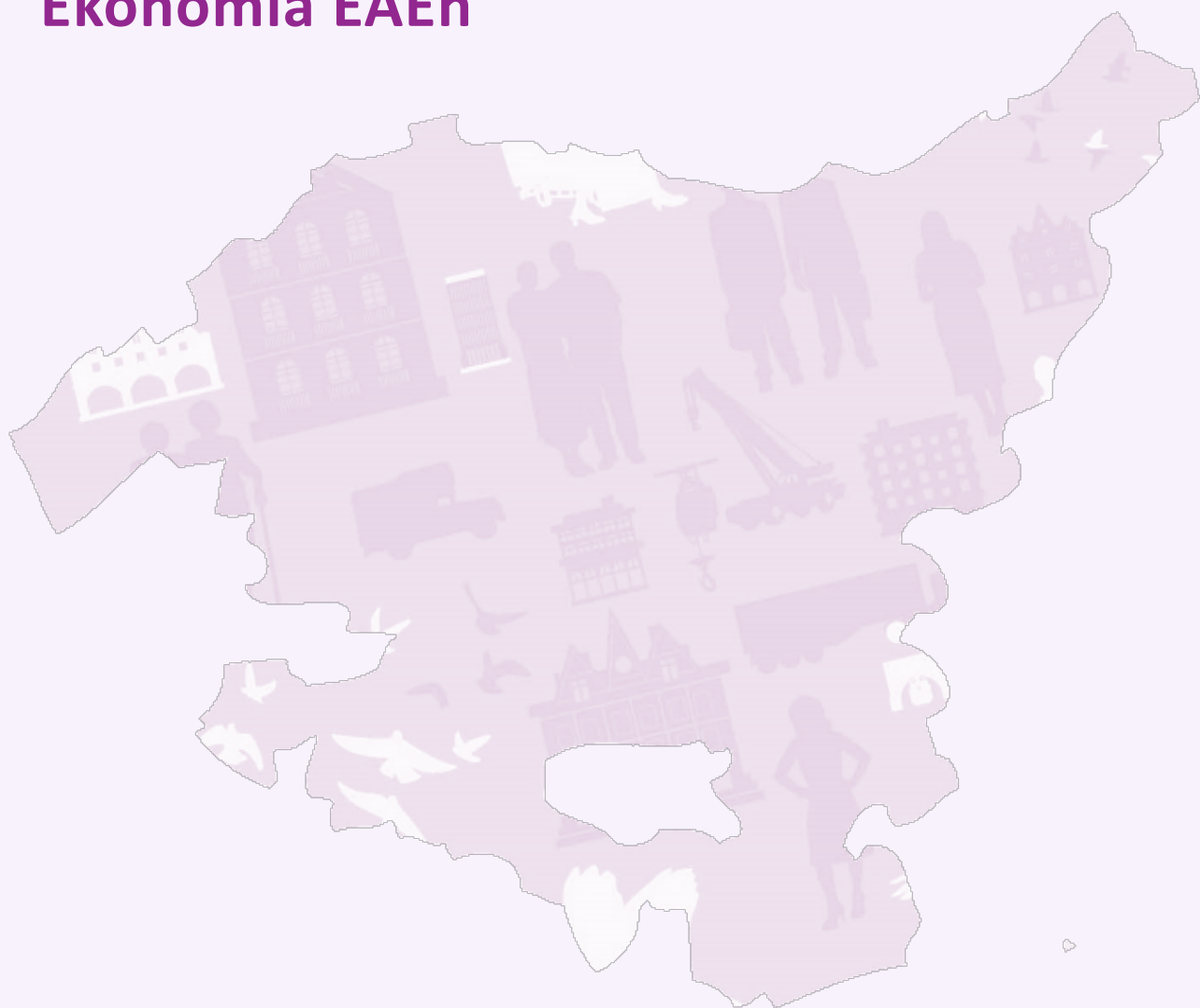
Indizea

3.2. OSAKIDETZA JARDUERA	459
3.2.1. Osakidetzako zerbitzuen erakundeak	459
3.2.2. Egitura-plantilla	460
3.2.3. Actividad Laguntza-jarduera: lehen-mailako arreta eta ospitalekoa	461
3.2.4. Ospitaleratzeak, esku-hartze kirurgikoak eta prozedura ez kirurgikoak eta konplexutasun handikoak	464
3.2.5. Itxarote-zerrendak	465
3.2.6. Osakidetzako osasun mentalaren sareko datuak	468
3.3. OSASUN-ARRETA PRIBATUAREN ESTATISTIKA	468
3.4. OSASUN SISTEMAREN FINANTZAZIOA ETA GASTUA	470
3.4.1. Eustaten osasun-kontua	470
3.4.2. Eusko Jaurlaritzaren Osasun Sailaren gastua	474
3.4.3. Osakidetzaren gastua	475
ITURRIAK	477
4. ETXEBIZITZA	478
4.1. ETXEBIZITZA-ESKAITZA	479
4.1.1. Etxebizitzen salerosketa eta prezioak: Eusko Jaurlaritzaren Higiezinaren Salerosketaren Estatistika (HSEE)	479
4.1.2. Eusko Jaurlaritzako alokairu-merkatuaren estatistika (AME)	482
4.1.3. Etxebizitza librearen salerosketa prezioen konparazioa, autonomia-erkidegoen arabera	484
4.2. ETXEBIZITZAK ERAIKITZEA	486
4.3. ETXEBIZITZEN ESKARIA	488
4.3.1. Etxebizitzaren behar eta eskariari buruzko inkesta, 2023	488
4.3.2. Familien finantza-ahalegina	490
4.3.3. Etxebiden, Etxebizitzaren Euskal Zerbitzuan, erregistratutako etxebizitza babestuen eskaria	491
4.4. HIPOTEKA-BETEARAZPENAK, KALERATZEAK ETA ETXEGABETZEAK	494
4.4.1. Hipoteka-betearazpenak	493
4.4.2. Botatzeak eta kaleratzeak	494
4.5. ETXEBIZITZA HUTSAK ETA JENDERIK GABEKO ETXEBIZITZAK 2023KO DATUAK	495

4.6. ETXEBIZITZA-POLITIKA	498
4.6.1. Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza-politika	498
4.6.2. Foru-aldundien etxebizitzarako zerga-politikak	504
4.6.3. Etxebizitzarako eskubidearen maiatzaren 24ko 12/2023 Estatuko Legea: Tentsionatutako guneak	506
ITURRIAK	508
5. BIZI KALITAEA EAEN:LABURPENA ETA ONDORIOAK	509
5.1. LABURPENA	509
5.2. ONDORIOAK	530
 VII. KAPITULUA. ARAUGINTZA EAE-N	 535
 GLOSARIOA	 545

I. KAPITULUA

Ekonomia EAEn

1. KANPOALDEKO INGURUNE EKONOMIKOA

“EAEko ekonomia” izeneko I. kapituluko lehenengo apartatu honetan, EAetik kanpoko ingurune ekonomikoa jorratzen da, eta hiru puntutan banatuta dago. Lehenengo puntuan, munduko egoera ekonomikoa azaltzeko faktore ekonomiko nagusiak aztertuko dira, arlo ekonomiko nagusien arteko desberdintasunak aintzat hartuta. Bigarrenik, eurogunearen egoera zehatza aztertzen da, baita Europar Batasunarena eta estatu kide bakoitzarena ere (per capita BPG-a, BPGaren egiazko hazkundea, langabezia-tasak, produktibitateak, inflazioa eta finantza publikoak). Azkenik, hirugarren puntuan, Estatuko egoera ekonomikoa aztertzen da (egoera makroekonomikoa, ordainketa-balantza, agente publikoen gastua, zerga-bilketa eta Estatuak aitortutako betebeharrak).

1.1. FAKTORE EKONOMIKO NAGUSIAK¹

Munduko jarduera ekonomikoak erresistentziarako gaitasuna erakusten jarraitu zuen 2024an, eta hedatzen jarraitu zuen; hala ere, beste behin ere, desberdintasun nabarmena nabaritu zen sektoreen eta eskualdeen artean.

Ziurgabetasunak gora egin zuen urtean zehar, tentsio geopolitikoak eta ekonomia-politikei buruzko galderak areagotzen joan zirelako; zehazki, Estatu Batuetako azaroko presidentetza-hauteskundeen ondoren, non, besteak beste, inportazioetarako muga-zergak asko handitzea, migrazio-politika gogortzea, zergak jaitea eta jarduera jakin batzuk desarautzea planteatu baitzen.

NDFren balioespenen arabera, munduko BPGa egiazki % 3,3 hazi zen 2023tik 2024ra bitartean.

1.1.1. TAULA. ALDAGAI EKONOMIKO NAGUSIAK			
	2023	2024	2025ERAKO PROIEKZIOA
BPGa (URTEKO EHUNENKO ALDAKUNTZA. BATEZBESTEKOAK)			
MUNDUKOA	3,5	3,3	2,8
EKONOMIA AURRERATUAK (1)	1,7	1,8	1,4
EEBB	2,9	2,8	1,8
EUROGUNEAK	0,4	0,9	0,8
ALEMANIA	-0,3	-0,2	0,0
FRANTZIA	1,1	1,1	0,6
ITALIA	0,7	0,7	0,4
ESPAINIA	2,7	3,2	2,5
JAPONIA	1,5	0,1	0,6
BESTE EKONOMIA AURRERATU BATZUK	1,5	1,9	1,6
GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	4,7	4,3	3,7
ASIAN GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	6,1	5,3	4,5
TXINA	5,5	5,0	4,0
INDIA	9,2	6,5	6,2
EUROPAN GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	3,6	3,4	2,1
ERRUSIA	4,1	4,1	1,5
LATINOAMERIKA ETA KARIBE	2,4	2,4	2,0
BRASIL	3,2	3,4	2,0
MEXIKO	3,3	1,5	-0,3
EKIALDE ERTAINA ETA ASIA ERDIALDEA	2,2	2,4	3,0
SAHARAZ HEGOALDEKO AFRIKA	3,6	4,0	3,8
ONDASUN ETA ZERBITZUEN MUNDUKO MERKATARITZA (ONDASUN ETA ZERBITZUEN MUNDUKO ESORTAZIO ETA INPORTAZIOEN URTEKO % BILAKAERAREN BATEZ BESTEKOAK)	0,7	3,4	3,2
KONTSUMITZAILEAREN ZAKO PREZIOAK (batez bestekoak)			
EUROPAKO EKONOMIA AURRERATUAK	4,6	2,6	2,5
GARATZEN ARI DIREN EKONOMIAK ETA GARATU BERRIAK	8,1	7,8	5,6
<i>(1) Ekonomia aurreratutako: AEB, Kanada, Japonia, eurogunea, Erresuma Batua, Danimarka, Suedia, Norvegia, Zipre, industrializatu berriak diren ekonomia asiarak, Israel, Islandia, Australia eta Zeelanda Berria. Industrializatu berriak diren ekonomia asiarak: Hego Korea, Taiwan, Hong-Kong, Singapur. Iturria: NDFren "Munduko ekonomiaren aukerak" (2025eko apirila) eta Espainiako Bankua</i>			

Ekonomia aurreratuen BPGa % 1,8 hazi zen urtetik urterako terminoetan eta bolumenean, non EEBBetako BPGa % 2,8 hazi baitzen, eurogunekoa % 0,9 soil bat, eta Japoniakoa % 0,1.

¹ Epigrafe honetan agertzen den informazioa hainbat iturritatik dator: Nazioarteko Diru Funtza, Europako Banku Zentrala eta Espainiako Bankua.

Hazten eta garatzen ari diren merkatuetako ekonomietan, igoera % 4,3koa izan zen; Asiako ekonomia berriak % 5,3 hazi ziren (Txina % 5 eta India % 6,5), Europakoak % 3,4, eta Latinoamerika eta Karibekoak % 2,4. Errusia, bestalde, % 4,1 hazi zen.

Merkataritza-trukeei dagokienez, munduko merkataritzak % 3,4ko hazkundera izan zuen, eta 2023an izandako dezeleraziotik suspertu zen (% 0,7ko hazkundera).

Inflazioari dagokionez, dezelerazio-prozesua sendotzen joan zen; batez ere, energiaren prezioetan aurreikusitakoa baino moteltze nabarmenagoak lagunduta. Ekainaz geroztik, inflazio-tasa orokorra eta azpiko inflazio-tasa eskala globalean jaitsi ziren, nahiz eta zerbitzuetako inflazio-presioek beheranzko nolabaiteko erresistentzia erakusten jarraitu zuten. Hala ere, aldeak daude munduko eskualde nagusien artean.

Bilakaera horretan, presio inflazionista mugatuagoak izan ziren ondasun industrial ez-energetikoetan.

Brent upelaren prezioa % 2,2 jaitsi zen 2023tik 2024ra. Urtarrilean prezioa 82,7 dolar/upela zen, apirilean 90,9 dolar/upela preziora igo zen, eta, azkenik, 75,7 dolar/upela prezioarekin amaitu zen urtea.

Ekonomia garatu nagusietako banku zentralek beren moneta-politiken kutsu murriztailea izan bazuten ere, urteko azken hilabeteetan erlaxatzen hasi ziren (Japonia izan ezik); moneta-erlaxazio hori ekonomia berrietara zabaldu zen, eta, bereziki, Latinoamerikara, Brasilera izan ezik.

Horrela, Europako Banku Zentrala % 4,50eko esku-hartzearekin hasi zen urtarrilean, eta % 3,15ekoarekin amaitu zuen abenduan. AEBetako Erreserba Federala % 5,5ekin hasi zen urtarrilean, eta % 4,75ekin amaitu abenduan. Japonian, aldiz, esku-hartzea -% 0,1ean hasi zen urtarrilean, eta abenduan % 0,25ean amaitu.

Euroguneko moneta-merkatuko interes-tasei dagokienez (gordailuak), murrizten jarraitu zuten, urteko batezbestekoan, epe guztietan; zehazki, 2024ko abenduan, Euriborra honela kokatzen zen: hilabetera +% 2,89; 3 hilabetera +% 2,83; sei hilabetera +% 2,63, eta urtebetera +% 2,44.

Bestalde, Espainiako Bankuaren “Estatistika Buletinaren” datuen arabera, finantza-erakunde monetarioek EDBn bizi diren familiei emandako interes-tasa 2023tik 2024ra igo egin zen kontsumorako kredituen kasuan, % 8,21etik % 8,53ra, eta, etxebizitzarako kredituen kasuan, % 4,01etik % 3,96ra.

Dibisen merkatuari dagokionez, euroak balioa galdu zuen AEBetako dolarraren aldean, eta yenaren aurrean balioa irabazi zuen. Zehazki, dolarraren kanbio-tasa erreal efektiboa 1,048 \$/€ izan zen 2024ko abenduan, eta 1,090 \$/€ 2023ko abenduan. Horrek esan nahi du euroak dolarrarekiko % 3,8ko balio-galera izan zuela.

Burtsa-merkatuetan, Euro Stoxx zabalak eta Ibex 35ek igoerak izan zituzten 2023 eta 2024 artean.

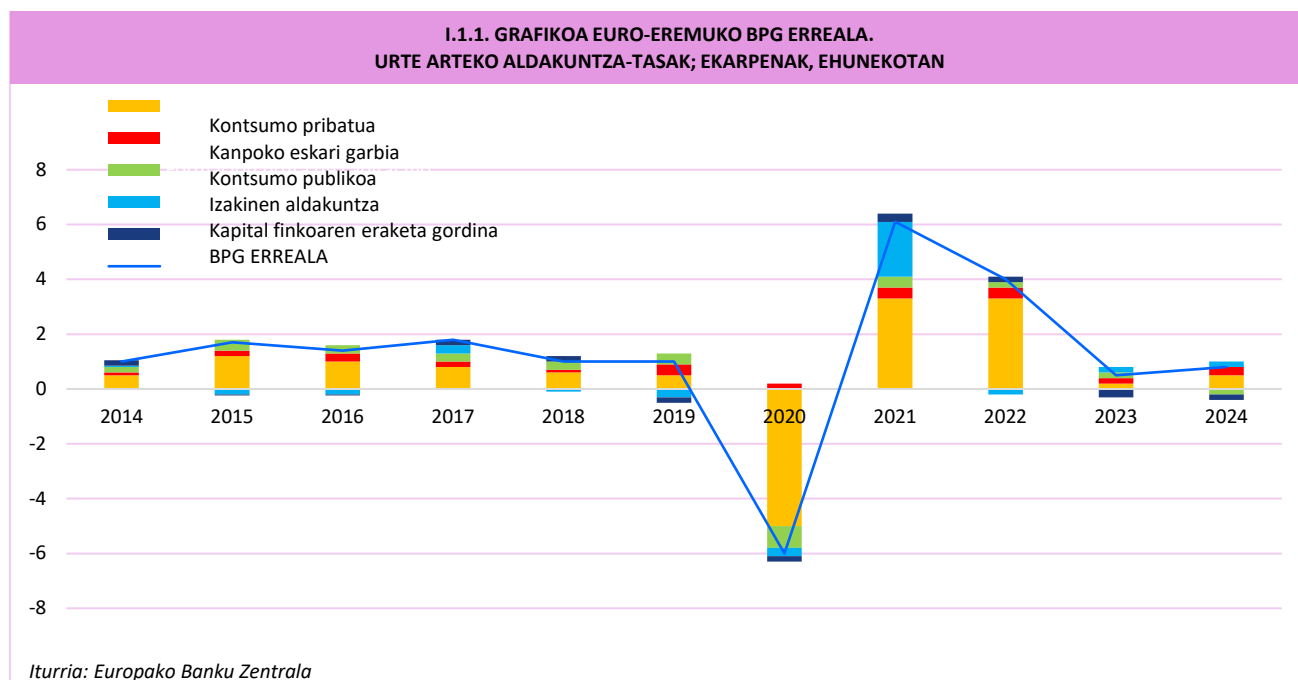
I.1.2. TAULA PREZIOAK ETA FINANTZEN ETA MONETEN EGOERA		
	2023	2024
LEHENGAIEN PREZIOAK (PREZIOEN INDIZEA \$-ETAN)		
Elikagaiak	136,2	141,4
Industria-produktuak	159,6	123,0
Elikagaiak ez diren nekazaritza-produktuak	117,3	132,0
Metalak	172,1	120,7
NORTH SEA BRENT PETROLIOAREN PREZIOA (\$/KUPELA)	83,8	82,0
ESKU-HARTZEAREN INTERES-TASA (DENBORALDIAREN AMAIERAN)		
EDB	4,50	3,15
AEB – funts federalen tasa objektiboa	4,50	4,75
Japonia – Call Money (1)	-0,10	0,25
Erresuma Batua	5,25	4,75
EUROAREN ALDAKETA-TASA (EUROAREN BALIO-IRABAZTEAREN (+) EDO BALIO-GALTZEAREN (-) %a, ABENDUA-ABENDUA)		
Euroko dolarra	2,9	-3,8
Euroko yen japoniarra	10,1	2,4
BURTSA: KOTIZAZIO-INDIZEA (URTEKO BATEZBESTEKOAK)		
Euro Stoxx zabalak	505,17	547,43
Ibex 35	11.131,18	12.937,31
<i>Iturria: Espainiako Bankua. (1) Japoniako esku-hartze mota.</i>		

1.2. EUOPAR BATASUNA. EUROGUNEA²

EUROSTATen datuen arabera, euroguneko benetako BPGa % 0,9 hazi zen 2024an, 2023an erregistratutako % 0,5en aurrean.

Europako Banku Zentralaren informazioaren arabera, euroguneko ekonomiaren hedapena errenta errealeen susperraldiak, munduko merkataritzak eta Next Generation EU (NGEU) programak babestu zuten.

Eskariaren aldetik, hazkundeak kontsumo publiko eta pribatuaren eta kanpo-eskari garbiaren ekarpen positiboak islatu zituen, eta inbertsioak eta izakinen aldaketak jarduera ekonomikoa geldiarazi zuten.

Eskaintzari begiratuta, batez ere zerbitzuei egotz diezaiokegu hazkunde handitu izana, pandemiaren osteko egiturazko aldaketetatik onura ateratzen jarraitu baitzuten; horien artean, hauek nabarmentzen dira: ezagutzan oinarrituago dagoen ekonomia beranzko joera, trantsizio ekologikoa eta kontsumoko gastu-patroietan izandako aldaketak.

Industria-sektoreak ahul jarraitu zuen, egiturazko faktore zikliko batzuk elkartu baitziren. Industria-sektorean zerbitzuetan baino eragin handiagoa izan zuten moneta-politikaren baldintza oraindik murriztaileek eta intsumoen kostu altuek. Industriari ere eragin zion euroguneko esportazio-kuotaren galerak, bai eta erregulazio-erronkek eta gertakari politiko eta geopolitikoei lotutako ziurgabetasun handiak ere.

² 2024an, EUROSTATEk Europan berrikuspen-politika bateratu bat ezartzearen inguruan emandako gomendioei jarraikiz, estatu kide guztiek egin dute beren kontu nazionalak datu-serieen berrikuspen berezi bat, koordinatuta. Berrikuspena egiteko iturriak eta balioespen-metodoak eguneratzeko premiari erantzuten dio horrek. Berrikuspenok lau urterik behin egiten dira. EINEk 2024ko irailetik hedatzen dituen emaitzek (estatuetako eta eskualdeetako kontuak eratzen dituzten eragiketenek) berrikuspen horri jarraitzen diote denbora-serie osoan. Berrikuspen-prozesua koordinatuta egiten dute EINEk (estatuetako eta eskualdeetako kontuetan), Estatuko Administrazio Nagusiaren Kontu-hartzailetza Nagusiak (administrazio publikoen kontuetan) eta Espainiako Bankuak (finantzaketa-kontuen, ordainketa-balantzaren eta nazioarteko inbertsio-posizioaren estatistiketan).

Euroguneko herrialdeen arabera analisiak honako hau erakusten du, EUROSTATen datuen arabera.

Per capita BPGa, EAPan neurtuta³. Mailen arabera egiten da azterketa, ez bilakaeraren arabera, betiere EB27ko batezbestekoa kontuan izanik (EB27=100). 2024an eurogunearen⁴ batezbestekoaren balio bera edo handiagoa aurkeztu zuten herrialdeak (104) honako hauek izan ziren: Luxenburgo (241), Irlanda (211), Herbehereak (135), Danimarka (128), Belgika (117), Alemania eta Austria (biek 115), Suedia (114) eta Malta (109). Espainiak 100etik beherako balioa erregistratu du (92).

BPGaren aldakuntza-tasa termino errealean. 2024an igoera % 1ekoa izan zen, eta % 0,9koa eurogunean. Hona hemen tasarik handienak izan zituzten estatuak: Malta (% 6), Kroazia (% 3,9), Danimarka (% 3,7), Zipre (% 3,4) eta Espainia (% 3,2). Tasan jaitsiera izan zuten herrialdeak Austria (-% 1,2), Letonia (-% 0,4), Estonia (-% 0,3), Alemania (-% 0,2) eta Finlandia (-% 0,1).

Langabezia-tasa. 2024an, EB27n % 5,9koa izan zen, eta eurogunean % 6,4koa. Langabezia-tasarik txikienak Txekiar Errepublikan (% 2,6), Polonian (% 2,9), Maltan (% 3,1) eta Alemanian (% 3,4) erregistratu ziren. Altuenak, berriz, Espainian (% 11,4), Grezian (% 10,1), Finlandian eta Suedian (biek % 8,4), Estonian (% 7,6) eta Frantzian (% 7,4).

Enplegu-tasa. 2024an, EB27n % 66,2koa izan zen, eta eurogunean % 66,1ekoa. Tasarik altuenak honako herrialde hauetan jaso ziren: Herbehereak (% 78,9), Suedia eta Estonia (biek % 74,5), Danimarka (% 74,5) eta Alemania (% 74). Baxuenak Italian (% 53,3), Grezian (% 54,6), Errumanian (% 55,3) eta Espainian (% 61,6).

Kontsumoko Prezioen Indize Harmonizatua (KPIH)⁵. Eurogunean KPIHa % 2,4 hazi zen batez beste 2023tik 2024ra bitartean, eta % 2,6 EB27n. Tasarik baxuenak Lituania (% 0,9), Finlandian (% 1), Italian (% 1,1) eta Irlandan, Letonian eta Danimarkan (guztietan % 1,3) izan ziren. Altuenak, berriz, Errumanian (% 5,8), Belgikan (% 4,3) eta Kroazian (% 4). Azterketa zabalagoa nahi izanez gero, jo kapitulu honetako “1.2. Egoera ekonomikoa” atalera.

Lan egindako ordu bakoitzeko lan-produktibitatea. Lan egindako ordu bakoitzeko lan-produktibitatea eskulan-unitate bakoitzeko ekoizpena bezala kalkulatzen da (lan egindako ordu kopuru osoaren arabera neurtuta). Lan egindako ordu bakoitzeko lan-produktibitatearen neurketak ekonomiaren produktibitatearen bilakaeraren irudi hobea ematen du enplegatutako pertsona bakoitzeko lan-produktibitateak baino, izan ere, herrialde eta urte bakoitzean lanaldi osoko/lanaldi partzialeko lan-indarraren osaeran dauden aldeak ezabatzen ditu.

Mailen arabera egiten da azterketa, ez bilakaeraren arabera, betiere EB27ko batezbestekoa kontuan izanik (EB27=100). 2023an, eskuratu ditugun azken datuen arabera, euroguneko batezbestekoa 103,8koa izan zen, 100eko oinarrian. Hona hemen produktibitate handieneko estatuak: Irlanda (200,3), Luxenburgo (149,8), Belgika (129,6), Austria (114,2), Danimarka (113,3), Suedia (112), Frantzia (109,6) eta Herbehereak (108,6). Eta txikienekoak Bulgaria (56,8), Grezia (70,1), Letonia (72,8), Hungaria (73,3) eta Estonia (77,5). Espainiakoa 97koa izan da, hortaz, EB27ko batez bestekoa baino txikiagoa da.

³ EAP: Erosteke Ahalmenaren Parekotasuna

⁴ Eurogunea20: Alemania, Austria, Belgika, Zipre, Kroazia, Eslovakia, Eslovenia, Espainia, Estonia, Finlandia, Frantzia, Grezia, Irlanda, Italia, Lituania, Letonia, Luxenburgo, Malta, Herbehereak eta Portugal. Kroazia eurogunean sartu den azken herria izan da, 2023ko uztailaren 1ean.

⁵ Kontsumoko Prezioen Indize Harmonizatuak (KPIH) Europar Batasuneko inflazioaren batez besteko komuna ematen du. Alderaketa homogeen hauek lortzeko, KPIan biltzen diren eta haren %5 inguru hartzen duten kontsumoko partida jakin batzuk kanpoan utzi behar izan dira (horrela, adibidez, KPIHtik kanpo geratzen dira osasun-zerbitzuak, irakaskuntza arautua, sendagaiak eta diruz lagundutako farmaziako produktuak, eta abar).

I.1.3. TAULA EUROPAR BATASUNAREN BILAKAERA EKONOMIKOA

	PER CAPITA BPGa EAP (1)		BPG ERREALAREN HAZKUNDEA		LANGABEZIA- TASA		ENPLEGU-TASA (20-64 URTE)		INFLAZIOA (KPIH) (2) (urteko batezbestekoak)		LAN EGINDAKO LANGILE ETA ORDU BAKOITZEKO PRODUKTIBITATEA (3) (EB27_2020=100)	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
UE27 (2020tik aurrera)	100	100	0,4	1,0	6,1	5,9	65,7	66,2	6,4	2,6	100,0	:
Eurogunea20 (2023az geroztik)	104	104	0,4	0,9	6,6	6,4	65,5	66,1	5,4	2,4	103,8	:
BELGIKA	118	117	1,2	1,0	5,5	5,7	63,3	63,3	2,3	4,3	129,6	:
BULGARIA	64	66	1,9	2,8	4,3	4,2	67,4	67,6	8,6	2,6	56,8	:
TXEKIAR ERREP.	90	91	-0,1	1,1	2,6	2,6	68,2	69,5	12,0	2,7	85,2	:
DANIMARKA	125	128	2,5	3,7	5,1	6,2	74,2	74,5	3,4	1,3	113,3	:
ALEMANIA	116	115	-0,3	-0,2	3,1	3,4	73,6	74,0	6,0	2,5	101,6	:
ESTONIA	80	79	-3,0	-0,3	6,4	7,6	75,4	75,2	9,1	3,7	77,5	:
IRLANDA	213	211	-5,5	1,2	4,3	4,3	69,9	70,6	5,2	1,3	200,3	:
GREZIA	69	70	2,3	2,3	11,1	10,1	52,8	54,6	4,2	3,0	70,1	:
ESPAINIA	91	92	2,7	3,2	12,2	11,4	60,7	61,6	3,4	2,9	97,0	:
FRANTZIA	99	99	0,9	1,2	7,3	7,4	66,0	66,4	5,7	2,3	:	:
KROAZIA	76	77	3,3	3,9	6,1	5,0	62,1	65,4	8,4	4,0	:	:
ITALIA	98	98	0,7	0,7	7,7	6,5	52,5	53,3	5,9	1,1	105,7	:
ZIPRE	97	95	2,8	3,4	5,8	4,9	71,4	71,1	3,9	2,3	89,2	:
LETONIA	70	71	2,9	-0,4	6,5	6,9	70,2	70,0	9,1	1,3	72,8	:
LITUANIA	87	87	0,3	2,8	6,9	7,1	72,6	73,0	8,7	0,9	80,9	:
LUXENBURGO	237	241	-0,7	1,0	5,2	6,4	66,8	67,2	2,9	2,3	149,8	:
HUNGARIA	77	77	-0,8	0,5	4,1	4,5	70,6	71,4	17,0	3,7	73,3	:
MALTA	107	109	6,8	6,0	3,5	3,1	70,3	72,3	5,6	2,4	:	:
HERBEHEREA K	133	135	0,1	1,0	3,6	3,7	78,9	78,9	4,1	3,2	108,6	:
AUSTRIA	120	115	-1,0	-1,2	5,1	5,2	70,3	70,7	7,7	2,9	114,2	:
POLONIA	77	79	0,2	2,9	2,8	2,9	66,9	67,2	10,9	3,7	82,7	:
PORTUGAL	81	82	2,6	1,9	6,5	6,5	70,2	70,4	5,3	2,7	80,5	:
ERRUMANIA	78	79	2,4	0,8	5,6	5,4	54,3	55,3	9,7	5,8	84,2	:
ESLOVENIA	92	91	2,1	1,6	3,7	3,7	69,4	70,0	7,2	2,0	84,9	:
ESLOVAKIA	74	75	2,2	2,1	5,8	5,3	68,4	68,3	11,0	3,2	79,5	:
FINLANDIA	105	103	-0,9	-0,1	7,2	8,4	74,1	72,4	4,3	1,0	104,5	:
SUEDIA	114	114	-0,1	1,0	7,7	8,4	75,6	75,2	5,9	2,0	112,0	:

(1) EAPan. UE27=100

(2) KPIH - item guztiak

3) EAPan. Labour productivity per person employed and hour worked (EU27=100)

Iturria: EUROSTAT

Finantza publikoak:

Estatu kideek susperraldi ekonomiko sendoagoa izateko eta pandemiaren aurreko BPGa lortzeko politikak ezar zitzaizkion, 2020ko martxoan, Europako Batzordeak iragarri zuen Egonkortasun eta Hazkunde Itunean aurreikusitako babes-klausula orokorra aktibatuko zuela eta, halaber, EBk bere estatu kide guztientzat defizit publikoa murrizteko finkatzen dituen betebeharrak aldi baterako indarrak gabe utziko zituela. Neurri hori 2021eko ekitaldirako luzatu zen, eta 2021eko ekainean 2022an ere indarrean edukitzeko baldintzak betetzen zirela erabaki zen. Ziurgabetasunaren gorakadak, aurreikuspen ekonomikoetarako beherazko arriskuek, energiaren prezioen igoerek eta hornidura-kateen asaldurek eraginda, klausula 2023ra arte luzatzea adostu zuten EBk eta Europako Kontseiluak 2022ko uztailaren.

2024an, EBk zerga-neurri berriak onetsi zituen, herrialdeek defizita berriro ere BPGaren % 3tik behera eduki zezaten, eta % 60tik behera zorra zegoenetan, baina gehiegizko defizitagatik prozeduran sartzea saihesteko asmoz (prozedura horretan, kontuan zuzentzeko neurriak eskatzen zaizkie). Ondorioz, arau berri horiek malguagoak dira, eta helburuak betetzeko data beste hiru urtez atzeratzeko aukera ematen dute. Bestela esanda, 2024a trantsizio-urtea izan da.

EUROSTATen datuen arabera, euroguneko administrazio publikoek BPGarekiko duten zorra % 87,4ra iritsi zen 2024an. Ratorik handienak herrialde hauetan izan ziren: Grezian (% 153,6), Italian (% 135,3), Frantzia (% 113), Belgika (% 104,7) eta Espainian (% 101,8); eta txikiak Estonian (% 23,6), Bulgarian (% 24,1) eta Luxenburgon (% 26,3).

Defizitari dagokionez, eurogunean 2024an BPGaren % 3,1en kokatu zen. Ratio altuenak Errumanian (% 9,3), Polonian (% 6,6) eta Frantzia (% 5,8) izan ziren. Danimarkak, Ziprek, Irlandak, Greziak, Luxemburgok eta Portugalek superabita izan zuten.

I.1.4. TAULA FINANTZA PUBLIKOAK EB-N					
	GOBERNUAREN ZOR PUBLIKOAREN %a, BPG-AREN GAINEAN		(-) DEFIZIT / (+) SUPERABIT PUBLIKOAREN %a, BPG-AREN GAINEAN (MONETA NAZIONALETAN)		BPG-AREN ALDAKUNT ZA NOMINALA
	2023	2024	2023	2024	2023/24
EB27 (2020az geroztik)	80,8	81,0	-3,5	-3,2	4,3
EUROGUNEA (20)	87,3	87,4	-3,5	-3,1	3,8
BELGIKA	103,2	104,7	-4,1	-4,5	3,0
BULGARIA	22,9	24,1	-2,0	-3,0	9,5
TXEKIAR ERREP.	42,5	43,6	-3,8	-2,2	0,5
DANIMARKA	33,6	31,1	3,3	4,5	5,5
ALEMANIA	62,9	62,5	-2,5	-2,8	2,9
ESTONIA	20,2	23,6	-3,1	-1,5	3,5
IRLANDA	43,3	40,9	1,5	4,3	4,6
GREZIA	163,9	153,6	-1,4	1,3	5,5
ESPAINIA	105,1	101,8	-3,5	-3,2	6,2
FRANTZIA	109,8	113,0	-5,4	-5,8	3,5
KROAZIA	61,8	57,6	-0,8	-2,4	9,7
ITALIA	134,6	135,3	-7,2	-3,4	2,9
ZIPRE	73,6	65,0	1,7	4,3	7,1
LETONIA	44,6	46,8	-2,4	-1,8	2,1
LITUANIA	37,3	38,2	-0,7	-1,3	6,3
LUXENBURGO	25,0	26,3	-0,8	1,0	6,3
HUNGARIA	73,0	73,5	-6,7	-4,9	4,2
MALTA	47,9	47,4	-4,7	-3,7	9,4
HERBEHEREAK	45,2	43,3	-0,4	-0,9	6,2
AUSTRIA	78,5	81,8	-2,6	-4,7	1,8
POLONIA	49,5	55,3	-5,3	-6,6	12,5
PORTUGAL	97,7	94,9	1,2	0,7	6,4
ERRUMANIA	48,9	54,8	-6,6	-9,3	9,1
ESLOVENIA	68,4	67,0	-2,6	-0,9	4,7
ESLOVAKIA	55,6	59,3	-5,2	-5,3	5,8
FINLANDIA	77,5	82,1	-3,0	-4,4	1,2
SUEDIA	31,6	33,5	-0,8	-1,5	4,2
Iturria: EUROSTAT					

1.3. ESPAINIAKO EKONOMIA

1.3.1. Espainiako ekonomia

Espainiako Bankuaren datuen arabera, BPGaren bolumen-hazkundera % 3,2koa izan zen 2024an, 2023arekin alderatuta; hau da, aurreko urtean baino 5 hamarren gehiago. Eskari nazionalak 2,9 puntuko ekarpena egin zion 2024ko BPGaren hazkunderari, aurreko urtean baino 1,2 puntu gehiago. Bestalde, kanpo-eskariak 0,3 puntuko ekarpena egin zuen, 2023an baino 7 hamarren gutxiago.

Familien kontsumoa izan da ekonomia hazteko euskarri nagusietako bat, eta hazkundera bat dator finantza-baldintzak hobetu izanarekin eta aurrezki-mailak handiak izatearekin.

I.1.5. TAULA ESTATUKO EGOERA MAKROEKONOMIKOA URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. KATEATUTAKO BOLUMENA. URTAROKO ETA EGUTEGIKO ONDORIOEN DATU ZUZENDUAK		
	2023	2024
BARNEKO PRODUKTU GORDINA merkatuko prezioetan	2,7	3,2
ESKAERA NAZIONALA (*)	1,7	2,9
Gastua azken kontsumoan	2,7	3,2
Etxebizitzetako azken kontsumoaren gastua	1,8	2,9
Herri Administrazioetako azken kontsumoaren gastua	5,2	4,1
Kapitalaren Eraketa Osoa	2,1	3,0
KANPO-ESKARIA (BPGaren hazkunderari egindako ekarpena)	1,0	0,3
Ondasun eta zerbitzuen esportazioak	2,8	3,1
Ondasunen esportazioak	-1,0	0,4
Zerbitzuen esportazioak	12,2	8,7
Ondasun eta zerbitzuen inportazioak	0,3	2,4
Ondasunen inportazioak	-0,2	0,3
Zerbitzuen inportazioak	3,0	12,8
<i>Iturria: Espainiako Bankua.</i>		

Prezioen igoerak, esan moduan, moteltzen jarraitu zuen. Azpiko inflazioak (prezioen adierazle horrek ez ditu kontuan hartzen ez energiarenak, ez elikagaienak, hegakorragoak direlako) jaisten jarraitu zuen, nahiz eta motelago izan.

I.1.6. TAULA ESTATUKO EGOERA MAKROEKONOMIKOA URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. KATEATUTAKO BOLUMENA. URTAROKO ETA EGUTEGIKO ONDORIOEN DATU ZUZENDUAK								
	2023				2024			
	I. HH	II. HH	III. HH	IV. HH	I. HH	II. HH	III. HH	IV. HH
BARNEKO PRODUKTU GORDINA merkatuko prezioetan	3,9	2,4	2,2	2,3	2,6	3,2	3,3	3,4
ESKAERA NAZIONALA (*)	1,2	1,1	1,6	2,7	2,3	2,5	2,8	3,6
Gastua azken kontsumoan	2,1	2,3	2,7	3,5	2,9	2,8	3,3	3,9
Etxebizitzetako azken kontsumoaren gastua	1,6	0,9	1,3	3,0	2,1	2,5	2,9	3,8
Herri Administrazioetako azken kontsumoaren gastua	3,4	6,0	6,4	5,0	4,9	3,4	4,2	4,0
Kapitalaren Eraketa Osoa	-1,9	-2,9	-1,8	0,4	0,5	2,1	1,6	3,2
Kapital finkoaren eraketa gordina (KFEG)	1,9	1,7	0,3	4,7	2,3	3,0	2,2	4,5
KFEG Aktibo finko materialak	2,6	1,9	0,3	4,8	1,9	3,4	2,8	5,1
KFEG. Aktibo finko immaterialak. Jabetza intelektualak sortutakoak	-1,4	1,0	0,4	4,1	4,0	1,0	-0,4	1,7
KANPO-ESKARIA (*)	2,7	1,3	0,6	-0,4	0,3	0,7	0,5	-0,2
Ondasun eta zerbitzuen esportazioak	9,0	1,8	0,0	0,7	1,8	2,7	4,7	3,2
Ondasun eta zerbitzuen inportazioak	1,8	-1,5	-1,3	2,3	1,0	1,1	3,7	4,0
ESKAINTZA								
Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	-4,0	6,1	12,5	12,6	11,5	7,3	10,3	4,2
Industria	2,7	-0,6	-0,7	1,3	1,2	3,3	3,7	2,7
-Manufaktura-industria	4,4	0,8	1,0	2,2	1,8	4,7	4,0	3,7
Eraikuntza	3,7	3,2	0,0	1,8	2,5	1,7	1,6	2,6
Zerbitzuak	4,6	3,1	3,0	2,7	3,3	3,9	3,6	3,8
- Merkataritza, garraioa eta ostalaritza	7,3	4,1	4,2	2,0	2,0	3,4	3,0	5,0
- Informazioa eta komunikazioak	4,5	5,4	5,2	4,7	4,9	4,2	3,5	2,3
- Finantza- eta aseguru-jarduerak	-0,6	-0,8	2,1	-2,7	1,7	2,6	-0,2	2,9
- Higiezinaren arloko jarduerak	3,4	3,8	1,6	4,3	6,3	5,1	7,2	5,1
- Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta beste batzuk:	2,1	0,6	-0,4	2,3	3,4	5,5	4,4	3,4
- Herri-administrazioa, osasuna eta hezkuntza	3,3	2,8	2,9	2,9	3,3	2,9	3,9	2,8
- Jarduera artistikoak, aisialdikoak eta bestelako zerbitzuak	9,1	3,7	6,2	6,2	3,4	5,2	-1,3	3,1
Produktuen gaineko zerga garbiak	2,4	0,4	0,0	-0,8	-2,7	-2,4	-0,2	1,2
<i>(*) BPGari egindako ekarpena, merkatuko prezioetan.</i>								
<i>Iturria: EIN. Hiruhileko Kontabilitatea</i>								

Ordainketa-balantzari dagokionez, Espainiako ekonomiak finantzatzeko ahalmena eduki zuen berriz ere ⁶. Finantzaketa-ahalmen hori (superabita) 66.620 milioi eurokoa izan zen, hau da, BPGaren % 4,2; 2023an, berriz, BPGaren % 3,7 izan zen.

Finantza publikoei lotuta, administrazio publikoek, oro har, 50.187 milioi euroko defizitarekin itxi zuten 2024. urtea (EBko araudia betetzeko egindako informazioaren arabera), hau da, BPGaren % 3,2ko ratioarekin, 2023an erregistratutako % 3,5eko ratioa baino txikiagoa hori. Saldoaren hobekuntza nabarmena da ibilbideari erreparatuz gero, 2021ean % 6,7koa izatetik 2024an % 3,2koa izatera igaro baita.

Azpi-sektoreka, toki-erakundeek izan ezik, agente guztiek defizitarekin itxi zuten 2024. urtea: Administrazio Zentralak BPGaren % 3, autonomia-erkidegoek % 0,1, eta Gizarte Segurantzak % 0,6. Toki-erakundeek, bestalde, BPGaren % 0,4ko superabita izan zuten.

I.1.7. TAULA ESPAINIAKO EKONOMIAREN ORDAINKETA-BALANTZA				
MILIOI EUROTAN				
	2021	2022 bb	2023 bb	2024 a
BPG bb	1.235.474	1.373.629	1.498.324	1.591.627
Finantzatzeko gaitasuna/premia	20.284	17.486	56.169	66.620
BPGaren gainean (%)	1,6	1,3	3,7	4,2
Kontu korrontearen eta kapitalaren saldoa	20.284	17.487	55.990	66.645
Kontu korrontea	9.550	4.814	39.772	48.136
Ondasunak eta zerbitzuak	12.226	12.125	58.836	68.129
Errentak	-2.676	-7.311	-19.064	-19.993
Kapital kontua	10.733	12.674	16.218	18.509
Finantza-saldoa	25.847	21.859	59.782	69.842
Espainiako Bankua.	16.125	30.276	114.362	-48.201
Gainerako sektoreak	9.722	-8.417	-54.580	118.043
Akatsak eta omisioak	5.563	4.371	3.792	3.197

BB: behin-behinekoa, A: aurrerapena

Iturria: Espainiako Bankua.

I.1.8. TAULA SALDO PUBLIKOAK AGENTEEN ARABERA								
	Milioi eurotan				BPGaren %			
	2021	2022 bb	2023 bb	2024 a	2021	2022 bb	2023 bb	2024 a
Administrazio publikoak Ahalm. (+) /Behar.. (-)	-82.174	-63.105	-52.669	-50.187	-6,7	-4,6	-3,5	-3,2
Finantzazioa EKNren arabera								
Administrazio Nagusia	-63.105	-41.036	-30.260	-46.292	-6,0	-3,0	-2,0	-3,0
Autonomia-erkidegoak	-337	-15.201	-13.726	-1.925	-0,0	-1,1	-0,9	-0,1
Toki-erakundeak	3.416	-952	-300	6.582	0,3	-0,1	-0,0	0,4
Gizarte Segurantzaren Administrazioa	-11.706	-5.916	-8.373	-8.552	-0,9	-0,4	-0,6	-0,6

BB: behin-behinekoa, A: aurrerapena

Iturria: Espainiako Bankua.

Diru-sarrera publikoak areagotu izanari esker izan da posible laguntza-neurrien ezarpena eta defizitaren murrizketa bateragarriak izatea. Baliabide publiko ez-finantzarioen guztizkoa % 7,1 igo zen 2023aren aldean, eta 672.659 milioi eurora iritsi zen, Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioaren "Adierazle ekonomikoen laburpenean" jasotako Sektore Publikoaren Aurrekontu Betearazpenaren datuen arabera.

Diru-sarreraren hobekuntza gastu publikoaren hazkundera eustearekin osatzen da, eta hori bateragarria da

I.1.9. TAULA SEKTORE PUBLIKOAREN AURREKONTU-EKEXUZIOA			
	2023	2024	2023/24
	M€		(%)
BALIABIDE EZ-FINANTZARIOAK GUZTIRA	628.283	672.659	7,1
Diru-sarrerak, ekoizpenaren eta inportazioen gainean	165.546	177.139	7,0
Errentaren eta ondarearen gaineko zergak	183.162	198.726	8,5
Gizarte-kotizazioak	197.037	210.240	6,7
Beste baliabide arrunt batzuk	61.009	62.308	2,1
Kapitaleko baliabideak	21.529	24.246	12,6
ENPLEGU EZ-FINANTZARIOAK GUZTIRA	680.952	722.846	6,2
Soldatapekoen ordainsaria	163.373	172.350	5,5
Bitarteko kontsumoak	85.800	88.837	3,5
Dirulaguntzak	20.707	18.480	-10,8
Interesak	35.707	38.986	9,2
Gizarte-prestazioak	251.936	268.961	6,8
Gauzatan egindako transferentzia sozialak	40.968	42.705	4,2
EBren baliabide propioak	11.066	10.985	-0,7
Beste enplegu arrunt batzuk	14.111	13.785	-2,3
Kapitalaren Eraketa Osoa	43.728	42.166	-3,6
Inbertsiorako laguntzak eta beste kapital-enplegu batzuk	13.556	25.591	88,8
FINANTZAKETA GAITASUNA (+) / BEHARRA (-)	-52.669	-50.187	
Iturria: EKONOMIA, MERKATARITZA ETA ENPRESA MINISTERIOA “Adierazle ekonomikoen laburpena”. Azken eanuneraketa 2025eko apirilaren 30ean			

Iturria: EKONOMIA, MERKATARITZA ETA ENPRESA MINISTERIOA "Adierazle ekonomikoen laburpena". Azken eguneraketa 2025eko apirilaren 30ean

⁶ Ekonomiaren sektoreek sortutako aurrezkiea egindako inbertsioari aurre egiteko nahikoa denean sortzen da, eta Kontu Korronteko Balantzaren, Kapitalaren eta kanpoko egoiliarren inbertsioen saldoak batuta kalkulatzen da.

laguntza-neurri beharrezkoenei eustearekin. Gastu publiko agregatua % 6,2 hazi zen 2024an.

1.3.2. Autonomia-erkidegoak: Per capita BPGa eta BPGaren bolumen-aldakuntza

EINen Eskualde Kontabilitateko azken datuen arabera (2023koak), biztanleko BPG nominalaren maila altuenak dituzten autonomia-erkidegoak hauexek dira: Madrilgo Erkidegoa (42.198 euro), EAE (39.547 euro), Nafarroa (37.088 euro) eta Katalunia (35.325 euro). Estatuko batezbestekoa 30.968 eurokoa izan zen.

Bolumenari begiratuta, Balear Uharteek (% 5,7), Kanariar Uharteek (% 5,1) eta Errioxak (% 4,2) eduki zituzten ekoizpen-hazkunderik handienak. EAE, % 2,4rekin, autonomia-erkidego guztien batezbestekotik (% 2,7) behera dago.

I.1.10 TAULA. AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZEKO BPG-A ETA PER CAPITA BPGa				
	BPG BOLUMEN-ALDAKUNTZA		PER CAPITA BPGa	
	2022 BB	2023 A	2022 BB	2023 A
ANDALUZIA	4,9	2,4	21.495	23.218
ARAGOI	3,3	2,6	32.562	34.658
ASTURIAS	4,4	2,8	26.361	28.130
BALEAR UH.	16,1	5,7	30.997	34.381
KANARIAR UHARTEAK	12,1	5,1	22.096	24.345
KANTABRIA	4,7	2,6	26.505	28.461
GAZTELA ETA LEON	3,5	3,0	27.382	29.698
GAZTELA-MANTXA	2,6	3,3	24.005	25.758
KATALUNIA	6,5	2,5	33.041	35.325
VALENTZIAKO E.	5,5	2,3	24.736	26.453
EXTREMADURA	1,2	2,7	21.932	23.604
GALIZIA	5,0	2,3	26.483	28.644
MADRIL	8,1	2,5	39.207	42.198
MURTZIA	4,0	2,0	24.334	25.887
NAFARROA	5,2	2,1	34.749	37.088
EAE	6,5	2,4	36.421	39.547
ERRIOXA	5,1	4,2	30.260	32.828
CEUTA	3,1	1,7	21.303	22.751
MELILLA	3,0	1,8	19.501	20.479
GUZTIRA	6,2	2,7	28.748	30.968

BB: behin-behinekoa, A: aurrerapena.
Iturria: EIN. Eskualdeko kontabilitatea

ITURRIAK

1. **NDF:** Munduko ekonomiari buruzko aurreikuspenak. 2025eko apirila. 2024ko datuak.
2. **EKONOMIA, MERKATARITZA ETA ENPRESA MINISTERIOA** Adierazle ekonomikoen laburpena.
3. **ESPAINIAKO BANKUA:**
 - ✓ Estatistikak. 2024ko datuak.
 - ✓ Estatistika-buletina. 2024ko datuak.
 - ✓ Adierazle ekonomikoak. 2024ko datuak.
4. **EUROSTAT:** Datu-basea. 2024.
5. **EUROPAKO BANKU ZENTRALA:**
 - ✓ Urteko txostena. 2025eko apirila.
6. **EIN:** Kontabilitate Nazionalea. 2024ko datuak.
7. **EIN:** Eskualde-kontabilitatea. 2023ko datuak.

2. EAEKO EGOERA EKONOMIKOA

Epigrafe honetan, EAEko egoera ekonomikoa aztertuko da. Lehenik eta behin, ekonomiaren bilakaera orokorra aztertuko dugu, eskaintzaren eta eskariaren ikuspegitik. Jarraian, kanpo-eskariaren azterketa zehatzagoa egingo dugu. Hurrengo atala atzerriko inbertsioei buruzkoa da, atzerriarrek gure erkidegoan eginiko inbertsioaren nahiz EAEk atzerrian eginiko inbertsioaren gainekoa. Seigarrenean, kontsumo-prezioak, errentaren banaketa funtzionala, lan-kostuak eta produktibitatea aztertuko dira. Zazpigarrenean, enpresen ekonomia- eta finantzaketa-errentagarritasuna aztertuko da. Eta, azken puntuan, errenta pertsonalaren banaketa aztertuko da, sexuaren eta errenta-segmentuen arabera.

2.1. BILAKAERA OROKORRA

EUSTATen *Kontu Ekonomikoen* arabera, BPGak % 2,2 egin zuen gora 2024an (balio errealetan eta egutegiaren ondorioak kenduta), 2023arekin alderatuta. Hazkunde hori 0,5 puntu txikiagoa da 2023an 2022arekiko (% 2,7) ikusitakoa baino. Lurralde historikoen arabera, zenbatesten da BPGaren urteko hazkundea % 2,2koa izango dela Bizkaian, % 2,1ekoa Gipuzkoan, eta % 2koa Araba.

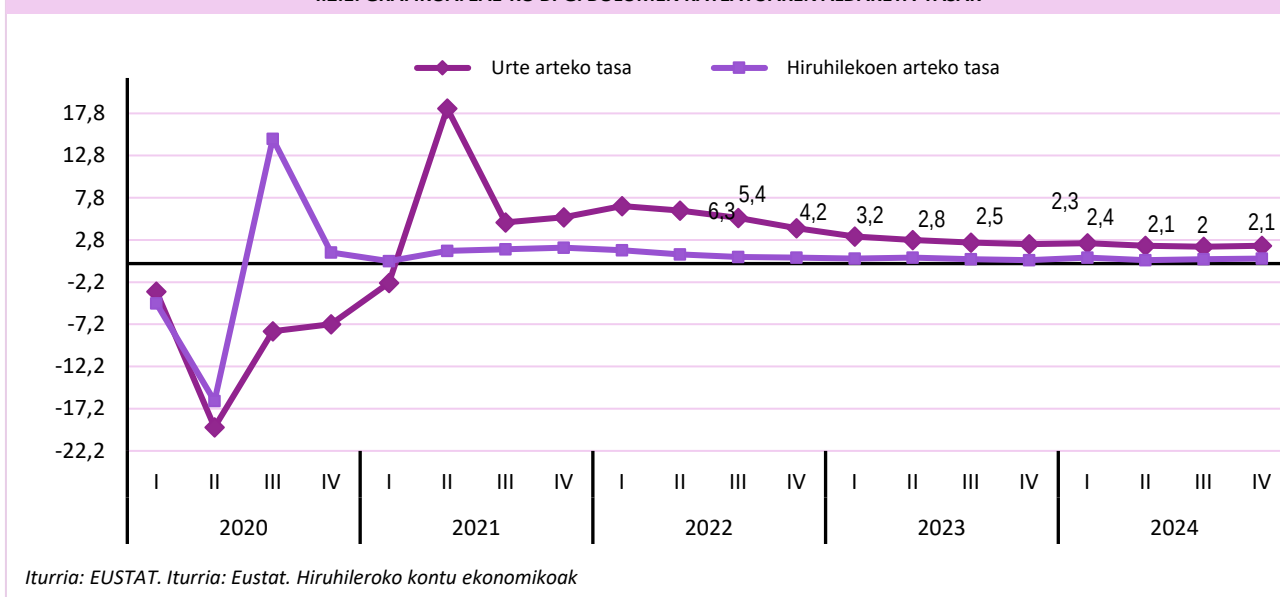
Hiruhilekoko profilak erakusten duenez, urtea % 2,4ko urte arteko hazkundearekin hasi da lehenengo hiruhilekoan; bigarren eta hirugarren hiruhilekoetan hazkundea moteldu egin da (+% 2,1 eta +% 2), eta azken hiruhilekoan zertxobait hobetu da (+% 2,1).

EAEko hazkundea Espainiako ekonomiarako zenbatetsitakoa (% 3,2, EInen arabera) baino txikiagoa da, baina eurogunekoa (% 0,9) eta EB27koa (% 1) baino handiagoa, EUROSTATen arabera.

Bestalde, termino arruntetan, EAE osorako BPGaren balioa 97.293 milioi eurokoa izan zen, hau da, % 5eko igoera egon da, 2023. urtearekin alderatuta.

2024. urte osoko enplegua, lanaldi osoko lanpostu baliokidetan neurtuta, % 1,8 hazi da aurreko urtearen aldean.

I.2.1. GRAFIKOA. EAE-KO BPG. BOLUMEN KATEATUAREN ALDAKETA-TASAK

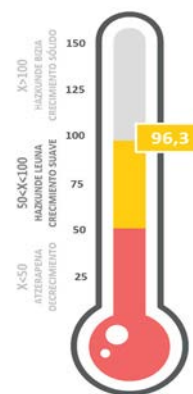
I.2.1. TAULA EAE-O AGERTOKI MAKROEKONOMIKOAREN EBOLUZIOA
URTETIK URTERAKO ALDAKUNTZA-TASA. URTAROKO ETA EGUTEGIKO ONDORIOEN DATU ZUZENDUAK

	2020	2021	2022	2023	2024	I 2024	II 2024.	III 2024.	IV 2024.
BPG ERREALA MERKATUKO PREZIOETAN	-9,5	6,1	5,7	2,7	2,2	2,4	2,1	2,0	2,1
ARABA	-10,4	7,4	4,3	2,9	2,0	1,9	1,8	2,0	2,1
BIZKAIA	-8,8	5,9	6,9	2,4	2,2	2,5	2,2	2,0	2,3
GIPUZKOA	-10,0	5,9	4,6	3,0	2,1	2,4	2,1	2,1	1,9
ESKARIA									
BARNE-ESKARIA (HAZKUNDEA)	-9,7	5,2	7,2	1,8	2,3	2,2	2,2	2,3	2,4
GASTUA AZKEN KONTSUMOAN	-9,0	5,2	6,7	1,7	2,4	2,2	2,3	2,4	2,5
ETXEBIZITZETAKO AMAIERAKO KONTSUMOAREN GASTUA ETA ISFLSH	-12,2	5,8	7,8	1,9	2,4	2,1	2,3	2,4	2,5
AP-ETAKO AMAIERAKO KONTSUMOAREN GASTUA	2,9	3,2	3,1	1,3	2,3	2,4	2,3	2,3	2,3
KAPITALAREN ERAKETA GORDINA (KEG)	-12,2	5,4	8,7	1,8	2,1	2,3	1,7	2,0	2,3
KFEGa EKIPAMENDU-ONDASUNETAN	-11,1	5,9	9,0	3,1	2,3	2,6	1,8	2,2	2,6
GAINERAKO KEGa	-11,8	11,1	14,4	1,0	1,9	2,1	1,6	1,9	2,1
KANPO-ESKARIA (EKARPEN A EHUNEKO PUNTUETAN)	0,2	0,9	-1,5	0,9	-0,1	0,2	-0,1	-0,3	-0,3
ONDASUN ETA ZERBITZUEN ESPORTAZIOAK	-15,6	10,5	13,7	1,0	0,1	-3,4	2,1	2,0	-0,3
ONDASUN ETA ZERBITZUEN INPORTAZIOAK	-16	9,1	15,9	-0,2	0,3	-3,5	2,2	2,4	0,2
ESKAINTZA									
LEHEN SEKTOREA	-16,9	15,0	2,2	16,0	3,1	6,5	2,8	1,0	2,2
INDUSTRIA ETA ENERGIA	-12	4,8	3,9	1,8	1,0	1,7	1,0	0,8	0,5
MANUFATURA-INDUSTRIA	-12,9	9,0	4,5	0,2	0,6	0,8	0,9	0,6	0,1
ERAIKUNTZA	-14,4	1,0	5,8	2,6	1,6	2,2	1,0	0,9	2,2
ZERBITZUAK	-7,7	6,6	6,7	3,0	2,6	2,6	2,5	2,5	2,7
MERKATARITZA, OSTALARITZA ETA GARRAIOAK	-19,6	15,3	12,6	1,1	1,8	1,2	1,4	2,0	2,6
ADMINISTRATZIO PUBLIKOA, HEZKUNTZA, OSASUNA ETA GIZARTE-ZERBITZUAK	1,1	2,3	3,0	0,9	2,9	3,0	3,1	3,1	2,4
GAINERAKO ZERBITZUAK	ee	ee	ee	5,4	2,9	3,3	2,8	2,5	2,9
ONARRIZKO PREZIOETAKO BALIO ERANTSI GORDINA	-9,2	5,9	5,9	2,8	2,1	2,4	2,1	2,0	2,1
PRODUKTUEN GAINENKO ZERGA GARBIAK	-11,9	7,8	3,4	1,7	2,3	2,3	2,3	2,2	2,2
LANPOSTU BALIOKIDEAK. GUZTIRA									
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA ETA ARRANTZA	-2,5	-1,6	4	-4,1	-1,8	-3,6	-2,4	-1,5	0,2
INDUSTRIA ETA ENERGIA	-8,5	3	1,8	1,2	0,9	1,1	1,0	0,8	0,7
ERAIKUNTZA	-8,7	1,6	4,5	0,5	0,2	0,2	-0,1	0,2	0,6
ZERBITZUAK	-5,5	3,2	3,1	2,2	2,2	2,5	2,4	2,0	1,9
GUZTIRA	-6,3	3	2,9	1,8	1,8	2,0	1,9	1,6	1,6

Iturria: EUSTAT. Kontu Ekonomikoak eta Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoak (2025eko martxoaren 10a). Guk egindakoa

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren informazioaren arabera, EAEko ekonomiaren termometroak ⁷ (I.2.2. GRAFIKOA) hazkunde leuneko eremuan hasi zuen 2024. urtea, 83,6ko balioarekin, eta goranzko joerarekin jarraitu zuen ekainera arte (orduan 99,3ko balioa izan zuen); ondoren, gorabeherak izan zituen, beheranzko joerarekin, eta abendua 96,3 punturekin amaitu zen.

Abenduko kalkuluaren arabera, kanpo-saldoak hobera egin du, eta, aldi berean, kapital-eraketa gordinaren hazkunde-joera nabarmena beste hilabete batez hedatu da. Bestalde, kontsumo pribatua, nahiz eta oraindik ere positiboa izan, moderatuagoa izan denez, indizea zertxobait jaitsi da azaroarekin alderatuz gero.

2024KO ABENDUA

⁷ Eusko Jaurlaritzaren Ogasun eta Ekonomia Sailak egin berri duen adierazle sintetiko bat da. EAEko BPGarekin korrelazio handia duten hileko ehun aldagai inguru konbinatzen ditu. Serieak leundu egin dira, eta, beraz, haien ibilbidea aldagaiaren joeratzat har daiteke.

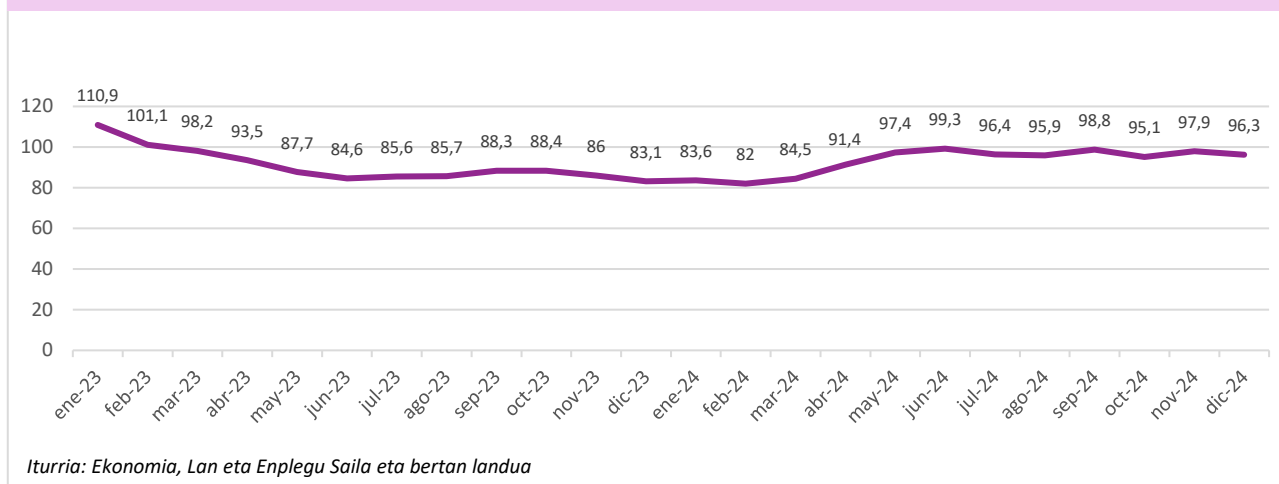
Beherapena: $x < 50$

Hazkunde txikia: $50 < x < 100$

Hazkunde sendoa: $x > 100$

Ikuspegi sektorialetik, EAEko industriak esportazio-merkatu nagusien egoera arrastatzen jarraitzen badu ere, zerbitzuen sektorean balio erantsia eta enplegua sortu izanak euskal ekonomia bultzatzen jarraitzen du.

I.2.2. GRAFIKOA. EUSKAL EKONOMIAKO TERMOMETROAREN HILEKO BILAKAERA

2.2. ESKAINTZAREN ETA BARNE-ESKARIAREN AGREGATUAK

I.2.1 TAULAK erakusten duen bezala, eskaintzaren aldetik, agregatu makroekonomiko handi guztiek urte arteko aldakuntza positiboak izan dituzte 2024. urte osoan, baina aurreko urtean erregistratutakoak baino txikiagoak.

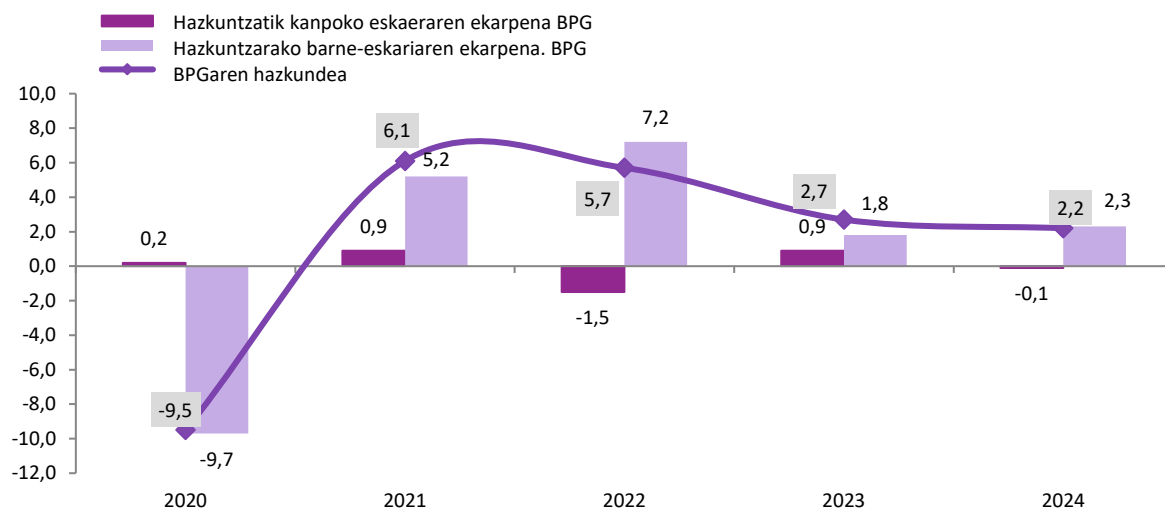
Hala, industriaren eta energiaren balio erantsia % 1 hazi da, eta 2023an, berriz, % 1,8. Manufaktura-industriak erritmo txikixeagoan egin du gora (% 0,6), baina 2023an ikusitakoa baino altuagoan (% 0,2). Eraikuntzaren sektorea % 1,6 hazi da, 2023ko % 2,6ren aldean, eta zerbitzuen sektorearen jarduera globala % 2,6 hazi da, 2023ko % 3ren aldean. Bestalde, lehen sektoreak % 3,1eko urte arteko igoera izan du, eta aurreko urtean +% 2,2koa izan zen.

Merkatu-zerbitzuek portaera heterogeneoak dituzte. Hala, merkataritza, ostalaritza eta garraioaren adarrak 2024 osoan % 1,8ko hazkundea erregistratu du (2023ko % 1,1 baino altuagoa), eta gainerako zerbitzuen adarreko jarduerak (hala nola higiezinaren jarduerak, jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta, era berean, jarduera finantzarioak eta aseguru-etakotak) urte arteko % 2,9ko hazkundea erregistratu dute (aurreko urtean, % 5,4koa). Bestalde, merkaturako ez diren zerbitzuak (hau da, administrazio publikoa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak) % 2,9 hazi dira, 2023an erregistratutako hazkunde-tasaren ehuneko 2 puntu gainetik.

Eskariaren aldetik, barne-eskariaren portaera BPGarena baino positiboagoa izan da, % 2,3ko hazkundea izan baitu 2024an oro har. Hala, kanpo-eskariak BPGaren hazkundeari egiten dion ekarpena negatiboa izan da (-0,1 puntu).

Gastu pribatua (etxeetako azken kontsumoko gastua eta ISFLSH) % 2,4 igo da, 2023ko ratioetik 0,5 portzentaje-puntu gora. Bere aldetik, kontsumo publikoa (administrazio publikoen azken kontsumoko gastua) % 2,3 hazi da, hau da, 2023ko ratioa baino puntu portzentual 1 gehiago. Gastu pribatuaren eta gastu publikoaren baterako bilakaerak azken kontsumoko gastuaren % 2,4ko hazkundea ekarri du (2023an % 1,7ko hazkundea erregistratu zen).

Kapital-eraketa gordinak (inbertsioa) % 2,1eko urte arteko aldakuntza-tasa izan du 2024an. Ekipo-ondasunetan egindako inbertsioa % 2,3 hazi da, eta kapital-eraketa gordinaren gainerakoa, eraikuntzari lotuago dagoena, % 1,9. Hala ere, eraikuntzari gehien lotutakoa aurreko urteko ratioaren gainetik hazi den bitartean (% 1,9 vs % 1 2023an), ekipa-ondasunetan egindako inbertsioak hazkundea moteldu du (% 2,3 vs % 3,1 2023an).

I.2.3. GRAFIKOA. BARNE- ETA KANPO-ESKARIAREN EKARPEN BPG-AREN HAZKUNDEARI

Iturria: Eustat. CET eta elaborazio propioa

Kontsumo- eta inbertsio-adierazle kointuralek nolabaiteko moteltzea erakusten dute, kontsumo pribatuko gastuan izan ezik, zeina % 2,4 hazi baita aurreko urteko % 1,9tik.

Hala, txikizkako merkataritzaren salmenta-indizea (prezio konstanteetan) % 2,9 igo da, 2023an erregistratutako 3,2ren aurrean, eta hoteletako gauak % 3,4 areagotu dira, aurreko urteko % 12ren aurrean. Kontsumo-ondasunen ekoizpen industrialaren indizea, berriz, % 0,8 jaitsi da, nahiz eta aurreko urtean % 1,1 hazi.

Inbertsioaren adierazleei dagokienez, inbertsio-ondasunen ekoizpen industrialaren indizea % 1,5 jaitsi da, aurreko urtean % 4,3ko gehikuntza egon arren.

**I.2.2. TAULA BARNE-ESKARIAREN ADIERAZLE BATZUEN BILAKAERA
(URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA)**

	2022	2023	2024 bb
KONTSUMO PUBLIKOAREN ADIERAZLEAK			
ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAKO KONTSUMO-GASTUA (HKEren arabera)	3,1	1,3	2,3
KONTSUMO PRIBATUAREN ADIERAZLEAK			
KONTSUMO PRIBATUAREN GASTUA (HKEren arabera)	7,8	1,9	2,4
KONTSUMO-ONDASUNEN IPI (ABENDUAN METATUA Am/Am-12)	6,6	1,1	-0,8
BARNE-MERKATARITZAREN SALMENTA-INDIZEA (P. KORR.)	4,5	3,2	2,9
BESTE BATZUK: HOTELETAN IGAROTAKO GAUAK	54,2	12,0	3,4
INBERTSIOAREN ADIERAZLEAK			
EKIPAMENDU-ONDASUNEN IPI (ABENDUAN METATUA)	9,3	4,3	-1,5

bb: behin-behinekoa

Iturria: EUSTAT. Guk egindakoa

2.3. KAPITAL FINKOAREN ERAKETA GORDINA

EUSTATen *Kontu ekonomikoen* datuen arabera, 2023an kapital finkoaren eraketa gordina (KFEG) 22.508,6 milioi eurora iritsi zen; hau da, % 6ko igoera egon zen, 2022koarekin alderatuta. Aktibo materialetan % 5eko hazkundera egon zen (etxebizitzak eta bestelako eraikinak eta eraikuntzak, makineria eta ekipo-ondasunak eta landatutako baliabide biologikoak, zeinak guztizko inbertsioaren % 79 baitira), eta jabetza intelektualeko produktuetan % 8koa (I+G, programa informatikoak eta datu-baseak eta gainerako aktibo immaterialak).

2023ko inbertsioaren zatirik handiena makinerian eta ekipoetan (guztizkoaren % 40,2) eta etxebizitzetan eta bestelako eraikin eta eraikuntzetan (guztizkoaren % 38,8) zentratu zen.

Aktibo materialen artean, garraioko materialaren inbertsioan izandako hazkundera (% 10,9koa) eta etxebizitzetan inbertsioan izandako beherakada (-% 0,7) nabarmentzen dira.

Jabetza intelektualeko produktuei dagokienez, programa informatikoen eta datu-baseen inbertsioak % 9,5eko hazkundera izan du, eta I+Garenak % 7,2koa.

I.2.3. TAULA KAPITAL FINKOAREN ERAKETA GORDINA (KFEG), EAE-KO AKTIBO EZ-FINANTZARIO MOTA BAKOITZEKO. PREZIO KORRONTEAK (MILAKA EURO). 2021-2023. 2022KO OINARRIA					
	2021	2022	2023(a)	PISUA 2023	ALD. 2022/2023
KFEG GUZTIRA	18.244.277	21.240.780	22.508.610	100	6,0
AKTIBO MATERIALAK	14.304.089	16.863.613	17.776.867	79,0	5,0
ETXEBIZITZAK	4.138.906	4.599.258	4.567.983	20,3	-0,7
BESTELAKO ERAIKIN ETA ERAIKUNTZAK	3.268.639	3.880.836	4.159.396	18,5	7,2
MAKINAK ETA EKIPO-ONDASUNAK	6.892.041	8.384.589	9.050.601	40,2	7,9
- GARRAIO-MATERIALA	1.594.362	1.923.046	2.132.360	9,5	10,9
- IKT EKIPO-ONDASUNAK	1.064.676	1.173.333	1.232.081	5,5	5,0
- GAINERAKO MAKINAK ETA EKIPO-ONDASUNAK	4.233.003	5.288.210	5.686.160	25,3	7,5
LANDATUTAKO BALIABIDE BIOLOGIKOAK	4.503	-1.070	-1.113	0,0	4,0
JABETZA INTELEKTUALEKO PRODUKTUAK	3.940.188	4.377.167	4.731.743	21,0	8,0
I+G	2.207.506	2.358.766	2.528.597	11,2	7,2
PROGRAMA INFORMATIKOAK ETA DATU-BASEAK	1.407.863	1.647.971	1.804.068	8,0	9,5
GAINERAKO AKTIBO IMMATERIALAK	324.819	370.430	399.078	1,8	7,7
(a) Aurrerapena					
Iturria: EUSTAT. Kontu Ekonomikoak.					

Jarduera-sektoreen arabera, 2022ko datuekin eta higiezinaren arloko jarduerak albo batera utzita (guztizkoaren % 23,7), inbertsio gehien egin zuten hiru sektoreak hauek izan ziren: manufaktura-industria (% 20), merkataritza eta ibilgailuen konponketa; garraioa eta biltegiatzea; ostalaritza (% 16,5) eta administrazio publikoa; hezkuntza; jarduera sanitarioak eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak (% 12,5).

I.2.4. TAULA KAPITAL FINKOAREN ERAKETA GORDINA (KFEG), EAE-KO (A10) SEKTOREAREN ETA AKTIBO EZ-FINANTZARIO MOTAREN ARABERA. PREZIO KORRONTEAK (MILIOIKA EURO). 2022

2022ko oinarria

	Guztira, erosketa- prezioetan	Nekazaritza, abeltzaintza basozaintza eta arrantza	Indus- tria	Manu faktura- industria	Eraikuntza	Garraioa eta ibilgailuen konponketa; garraioa eta biltegiatzea; ostalaritza	Informa- zioa eta komuni- kazioak	Asegu- ruen finan- tza- jardue- rak	Higiezin arलो jarduerak	Jarduera profesio- nal, zientifiko eta teknikoak; administ- razio- jarduerak eta laguntza- zerbitzuak	Admi- nistratiboa ; hezkun- tza; jarduera sanitarioak eta gizarte- zerbitzu- etakoak	Arte- eta sorkuntza- jarduerak eta entretene- mentu- koak eta bestelako zerbitzuak
KFEG	21.240,8	50,7	5.635,3	4.253,8	1.078,2	3.511,5	903,0	207,3	5.036,7	1.495,2	2.647,4	675,5
GUZTIRA												
%	100,0	0,2	26,5	20,0	5,1	16,5	4,3	1,0	23,7	7,0	12,5	3,2
AKTIBO	16.863,6	49,3	3.905,8	2.723,1	1.049,8	3.118,9	404,9	24,5	5.003,3	859,0	1.928,6	519,6
MATERIALAK												
Etxebizitzak	4.599,3	0,0	0,0	0,0	407,6	0,0	0,0	-25,4	4.129,6	0,0	87,4	0,0
BESTELAKO ERAIKIN ETA ERAIKUNTZAK	3.880,8	9,3	956,1	619,2	325,9	548,3	64,2	-13,6	670,2	121,5	1.016,4	182,6
Makinak eta ekipo- ondasunak	8.384,6	41,1	2.949,7	2.104,0	316,3	2.570,6	340,7	63,6	203,6	737,5	824,7	337,0
- Garraio- materiala	1.923,0	30,1	214,8	187,8	116,9	1.076,5	38,8	2,2	22,7	326,0	40,2	54,9
- IKT ekipo- ondasunak	1.173,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- Gainerako makinak eta ekipo- ondasunak	5.288,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Landatutako baliabide biologikoak	-1,1	-1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Jabetza intelektualak sortutakoak	4.377,2	1,4	1.729,5	1.530,7	28,4	392,6	498,1	182,8	33,4	636,2	718,9	155,9
I+G	2.358,8	0,8	1.323,8	1.235,8	18,1	86,6	125,4	25,4	1,3	235,1	531,6	10,7
Programa informatikoak eta datu- baseak	1.648,0	0,6	331,4	249,0	9,2	268,5	315,0	119,9	30,8	311,5	170,2	90,8
Gainerako aktibo immateriak	370,4	0,1	74,3	45,9	1,1	37,5	57,7	37,4	1,3	89,6	17,1	54,4

Iturria: EUSTAT. Kontu Ekonomikoak.

2.4. KANPO-ESKARIA

Termino nominaletan, “*Kanpo-merkataritzaren Estatistikak*” (Aduanen Erregistroetan oinarritua) atzerriarekiko (ez du barne hartzen Estatuaren gainerakoa) ondasunen kanpo-merkataritzari buruz ematen dituen behin-behineko datuek erakusten dute 2024an esportazioak % 5,1 jaitsi direla (30.967 milioi euro guztira). Esportazio ez-energetikoak (guztizkoaren % 93,7) % 5,4 murriztu dira, eta energetikoak % 1,4.

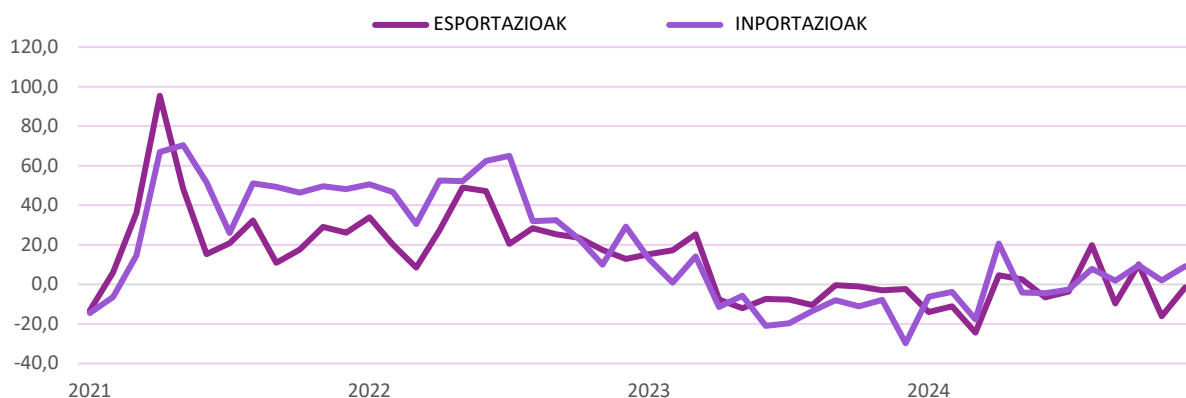
Lurralde historikoen arabera, guztizko zifrari egindako ekarpenik handiena Bizkaikoa da (11.854,7 milioi); gero, Gipuzkoakoa (9.961,2 milioi), eta, azkenik, Arabakoa (9.151,5 milioi). Arabako esportazioek % 10,4ko jaitsiera izan dute urtetik urtera; Bizkaikoek % 4,3koa, eta Gipuzkoakoek % 0,9koa.

Inportazioak (27.039,9 milioi euro), berriz, % 0,9 hazi dira 2023arekin alderatuta. Ez-energetikoak (gutzizkoaren % 73,7) % 0,1 murriztu dira, baina energetikoak % 4 hazi dira.

Lurralde historikoen arabera, guztizko zifrari egindako ekarpenik handiena Bizkaikoa da (15.499,6 milioi), gero Arabakoa (6.161,6 milioi) eta, azkenik, Gipuzkoakoa (5.378,8 milioi). Arabako inportazioek % 3,6ko igoera izan dute urtetik urtera, eta Gipuzkoakoek % 2,8koa. Bizkaia, bestalde, % 0,8ko jaitsiera izan du.

EAEko kanpo-merkataritzak 3.927,5 milioi euroko saldo positiboa izan zuen 2024an, % 114,5eko estaldura-tasarekin.

I.2.4 GRAFIKOA. AMAIERAKO MERKATARITZA. ALDAKUNTZA-TASA NOMINALAK

Iturria: - EUSTAT

I.2.5. TAULA EAE-KO ONDASUNEN KANPO-MERKATARITZAREN BILAKAERA. EUROAK, MILAKOTAN. METATUA URTARRILA - ABENDUA

	ESPORTAZIOAK			INPORTAZIOAK			SALDOA	
	2023	2024 bb	ALD (%)	2023	2024 bb	ALD (%)	2023	2024 bb
GUZTIRA	32.644.944	30.967.367	-5,1	26.796.524	27.039.918	0,9	5.848.420	3.927.450
PRODUKTU ENERGETIKOAK	1.962.374	1.935.684	-1,4	6.825.425	7.098.648	4,0	-4.863.051	-5.162.964
PRODUKTU EZ-ENERGETIKOAK	30.682.570	29.031.683	-5,4	19.971.099	19.941.269	-0,1	10.711.471	9.090.413
ARABA	10.209.966	9.151.483	-10,4	5.945.443	6.161.557	3,6	4.264.522	2.989.926
BIZKAIA	12.388.285	11.854.659	-4,3	15.619.818	15.499.554	-0,8	-3.231.533	-3.644.895
GIPUZKOA	10.046.693	9.961.226	-0,9	5.231.263	5.378.808	2,8	4.815.430	4.582.418

bb: behin-behinekoak (205eko martxoaren 11)

Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika.

Esportazio ez-energetiko adierazgarrienak (pisu handiagoa dutenak) muga-zergen atalen arabera aztertuz gero, portaera desberdinak antzematen dira. Hala, makinen eta gailuen esportazioek (6.783,6 milioi euro, guztizkoaren % 21,9) % 11,6 egin dute gora; garraioko materialenek (8.395,9 milioi euro, guztizkoaren % 27,1) % 10,7 egin dute behera; material arrunten eta haien manufakturen esportazioak guztira esportatutakoaren % 21,4 dira, eta % 2,9koa jaitsiera izan dute, eta plastikoaren eta kautxuarenak (1.822,8 milioi euro eta guztizkoaren % 5,9) % 19,9 murriztu dira.

Inportazio ez-energetiko adierazgarrienei dagokienez (pisu handiena dutenak), honako hau ikusten da: Makinenak eta gailuenak (4.786,6 milioi euro eta guztizkoaren % 17,7) % 6,5 jaitsi dira, eta garraioko materialenak (2.174,4 milioi euro eta guztizkoaren % 8) % 15,6 igo. Metal arrunten eta haien manufakturen esportazioak esportazio guztien % 19,9 izan dira, eta % 0,9 igo dira.

**I.2.6. TAULA EAE-K ATZERRIAREKIN DUEN ONDASUN ETA ZERBITZUEN KANPO-MERKATARITZA
(MILIOI eurotan) (MUGA-ZERGAKO SEKZIOEN ARABERAKO SAILKAPENA)**

		ESPORTAZIOAK				IMPORTAZIOAK				SALDOA	
		2023	2024 (bb)	% BERT.	ALD.	2023	2024 (bb)	% BERT.	ALD.	2023	2024 (bb)
Guztira		32.644,9	30.967,4	100	-5,1	26.796,5	27.039,9	100,0	0,9	5.848,4	3.927,4
1. Animalia bizidunak eta animalia-erreinuko produktuak	Nekazaritza ko produktuak	396,6	346,5	1,1	-12,6	559,6	584,1	2,2	4,4	-162,9	-237,5
2. Landareen erreinuko produktuak		209,2	104,9	0,3	-49,9	686,3	594,8	2,2	-13,3	-477,1	-490,0
3. Gantz eta olio mineral edo begetalak		449,4	213,2	0,7	-52,6	338,9	231,0	0,9	-31,8	110,5	-17,8
4. Elikagaien industrietako produktuak eta tabakoa		1.015,4	966,6	3,1	-4,8	658,5	633,0	2,3	-3,9	356,9	333,6
5. Produktu eta mineral energetikoak		2.093,9	2.034,5	6,6	-2,8	7.102,1	7.393,8	27,3	4,1	-5.008,2	-5.359,3
6. Produktu kimikoak		978,7	909,4	2,9	-7,1	1.712,2	1.737,4	6,4	1,5	-733,5	-828,0
7. Plastikoen eta kautxua		2.276,0	1.822,8	5,9	-19,9	1.092,4	1.006,6	3,7	-7,9	1.183,5	816,1
8. Larruzalak, larruak, larrugintza eta horien manufakturak		44,9	49,9	0,2	11,0	24,9	29,9	0,1	20,0	20,0	20,0
9. Egurra, egur-ikatz, artelazkia eta horien manufakturak		151,8	153,3	0,5	0,9	121,8	124,4	0,5	2,2	30,0	28,8
10. Papera		760,4	791,5	2,6	4,1	572,9	715,7	2,6	24,9	187,5	75,8
11. Ehungintzako gaiak eta horien manufakturak		176,3	196,4	0,6	11,4	328,7	331,0	1,2	0,7	-152,4	-134,6
12. Oinetakoak eta jantzi-osagarriak		40,3	33,3	0,1	-17,4	91,8	106,3	0,4	15,8	-51,5	-73,0
13. Eraikuntzako materialak, zeramika eta beira		399,8	330,1	1,1	-17,4	348,4	356,4	1,3	2,3	51,4	-26,3
14. Bitxigintza eta imitaziozko bitxiak		44,2	41,8	0,1	-5,6	89,4	88,3	0,3	-1,2	-45,2	-46,5
15. Metal komunak eta horien manufakturak		6.822,5	6.622,9	21,4	-2,9	5.332,2	5.382,5	19,9	0,9	1.490,3	1.240,4
16. Makinak eta gailuak		6.078,8	6.783,6	21,9	11,6	5.119,8	4.786,6	17,7	-6,5	958,9	1.997,0
17. Garraio-materiala		9.404,1	8.395,9	27,1	-10,7	1.880,9	2.174,4	8,0	15,6	7.523,2	6.221,5
18. Optikako eta doitasunezko tresnak eta aparatuak		271,5	261,6	0,8	-3,6	377,6	413,7	1,5	9,6	-106,1	-152,2
19. Armak eta munizioak, horien atalak eta osagarriak		195,0	189,0	0,6	-3,1	59,1	45,1	0,2	-23,7	136,0	144,0
20. Salgaiak eta era askotako produktuak		258,5	276,1	0,9	6,8	228,0	250,2	0,9	9,7	30,5	25,9
21. Artelanak, bildumak edo antzinako gauzak		1,4	7,6	0,0	451,3	12,6	8,5	0,0	-32,6	-11,2	-0,9
Sailkatu gabeak		576,3	436,7	1,4	-24,2	58,3	46,1	0,2	-20,9	517,9	390,6

bb: behin-behinekoak (205eko martxoaren 11)

Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika.-ECOMEX. Guk egindakoa

Jatorriaren eta helmugaren arabera kanpoko merkataritzari dagokionez, esportazioen % 84,4 ELGAko herrialderen batera joan dira, eta inportazioen % 66,9 eremu horretatik etorri. Bestalde, esportazioen % 61,4 EB27ko herrialderen batera joan dira, eta inportazioen % 49,5 eremu horretakoak ziren.

Herrialdeka, merkataritza-bazkide nagusiak Frantzia (esportatutakoaren % 15,7; 2023an baino -% 0,4 gutxiago), Alemania (% 14,5; -% 13), Erresuma Batua (% 7; +% 6), Estatu Batuak (% 6,4; -% 27,2) eta Italia (% 5,8; -% 1,5) izan dira.

Inportazioetan, berriz, Alemania (inportatutakoaren % 14,9, % 1,1eko gehikuntzarekin), Frantzia (% 7,9 eta +% 0,2), Txina (% 7 eta -% 10,3), AEB (% 5,8 eta -% 13,5), Brasil (% 4,2 eta -% 13,7) eta Mexiko (% 4,1 eta +% 12,6).

I.2.7 TAULA. EAE-KO ESPORTAZIOEN JOMUGA ETA INPORTAZIOEN JATORRIA. MERKATARITZA-EREMU NAGUSIAK (EUROAK, MILAKOTAN)

	ESPORTAZIOAK					INPORTAZIOAK				
	2023 bb	2024 bb	PISUA 2023	PISUA 2024	ALD.	2023 bb	2024 bb	PISUA 2023	PISUA 2024	ALD.
GUZTIRA	32.644.944	30.967.368	100	100	-5,1	26.796.525	27.039.918	100	100	0,3
UE27	20.321.947	19.022.677	62,3	61,4	-6,4	13.537.931	13.379.330	50,5	49,5	-1,2
EUROGUNEA	17.704.568	16.554.611	54,2	53,5	-6,5	11.973.890	11.861.361	44,7	43,9	-0,9
ELGA	27.910.330	26.124.346	85,5	84,4	-6,4	18.443.927	18.100.033	68,8	66,9	-1,9
EB-TIK KANPOKO ELGA	8.009.461	7.477.684	24,5	24,1	-6,6	5.195.724	4.978.713	19,4	18,4	-4,2

bb: behin-behinekoak (2025eko martxoak 11)

Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika. Guk egindakoa

I.2.8. TAULA. EAE-KO ESPORTAZIOEN JOMUGA ETA INPORTAZIOEN JATORRIA MERKATARITZA-BAZKIDE NAGUSIAK (EUROAK, MILAKOTAN)

	2023 bb	2024 bb	PISUA 2023	PISUA 2024	ALD.
	ESPORTAZIOAK				
GUZTIRA	32.644.944	30.967.368	100	100	0,3
FRANTZIA	4.875.988	4.855.180	14,9	15,7	-0,4
ALEMANIA	5.143.158	4.475.089	15,8	14,5	-13,0
ERRESUMA BATUA	2.042.071	2.164.833	6,3	7,0	6,0
ESTATU BATUAK	2.737.885	1.991.966	8,4	6,4	-27,2
ITALIA	1.830.550	1.802.413	5,6	5,8	-1,5
MEXIKO	713.864	845.617	2,2	2,7	18,5
TXINA	706.913	780.181	2,2	2,5	10,4
BRASIL	296.105	265.558	0,9	0,9	-10,3
	INPORTAZIOAK				
	2023 bb	2024 bb	PISUA 2023	PISUA 2024	ALD.
GUZTIRA	26.796.525	27.039.918	100	100	0,9
ALEMANIA	3.970.803	4.015.738	14,8	14,9	1,1
FRANTZIA	2.142.960	2.147.447	8,0	7,9	0,2
TXINA	2.104.179	1.888.414	7,9	7,0	-10,3
ESTATU BATUAK	1.804.671	1.561.137	6,7	5,8	-13,5
ITALIA	1.326.532	1.301.602	5,0	4,8	-1,9
BRASIL	1.326.100	1.143.881	4,9	4,2	-13,7
MEXIKO	990.968	1.115.891	3,7	4,1	12,6
ERRESUMA BATUA	581.095	659.635	2,2	2,4	13,5

bb: behin-behinekoak (2025eko martxoak 11)

Iturria: EUSTAT. Kanpoko Merkataritzako Estatistika. Guk egindakoa

2.5. ATZERRIKO INBERTSIOA

Zuzeneko inbertsio-fluxuen estatistikak egiteko (Merkataritzako Estatu Idazkaritzak argitaratzen ditu), Kanpoko Inbertsioen Erregistroak inbertitzaileen aitortpenetatik jasotzen duen informazioa erabiltzen da. Aitorpen horiek kanpo-inbertsioei buruzko legediaren ondoriozkoak dira: 19/2003 Legea, 571/2023 Errege Dekretua, urtarrilaren 29ko ECM/57/2024 Agindua eta Nazioarteko Merkataritzaren eta Inbertsioen Zuzendaritza Nagusiaren 2024ko urtarrilaren 31ko Ebazpena.

2024ko lehenengo hiruhilekoko fluxuak eguneratu zirenean, kanpo-inbertsioei buruzko uztailaren 4ko 571/2023 Errege Dekretua betetzeko argitaratutako lehenengo datuak sartu ziren. Serie nagusiak *talde barruko finantzaketa* osagaia sartzen du, orain arte *kapitala eta ondarea* soilik jasotzen zirela. Aurreko urteekin alderaketak egin ahal izateko, inbertsio motaren irizpidean kapitala eta ondarea osagaia baino ez da hautatu, Merkataritzako Estatu Idazkaritzak iradoki moduan.

Hala, 2024an, *kapitaleko eta ondareko* inbertsio atzerritarra 1.044,8 milioi eurokoa izan da EAEn, eta gure erkidegokoa atzerrian 4.271,8 milioi eurokoa.

I.2.9. TAULA. EAE-KO KANPOKO INBERTSIOAREN* ETA EAE-K ATZERRIAN EGINIKO INBERTSIOAREN ARTEKO ALDERAKETA (mila eurotan)
(ATZERRIKO BALOREAK DITUZTEN ENPRESAK KENDUTA)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 bb
ATZERRIKO INBERTSIOA EAE-N	1.114.812,0	520.413,6	796.398,9	1.577.981,3	5.513.059,5	1.561.444,1	1.044.786,9
EAE-REN INBERTSIOA ATZERRIAN	1.513.326,6	1.669.374,4	3.542.964,6	3.349.427,3	2.656.900,1	1.356.367,5	4.271.801,9

(*) Inbertsio gordina, ETVE gabe

bb: behin-behineko datuak

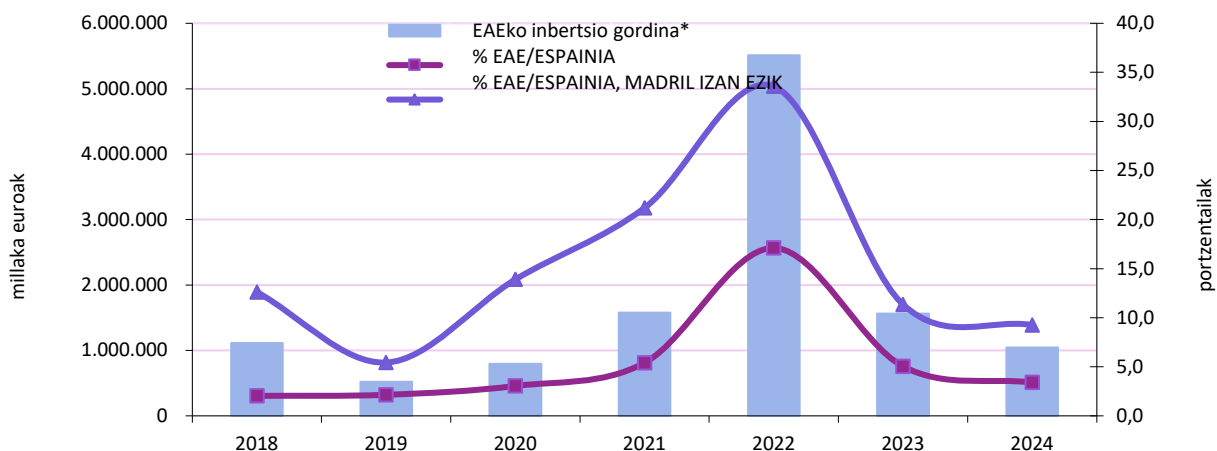
Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa Guk egindakoa

2.5.1. Atzerriko inbertsioa EAEn

Datu-iturri beraren arabera, EAEko kapitalean eta ondarean egindako kanpoko inbertsioak behera egin du 2023 eta 2024 bitartean, atzerritar balioak dituzten enpresak kenduta (ETVE⁸); hala, 1.561,4 milioi eurotik 1.044,8 milioi eurora igaro da (-% 33,1). EAEk Estatuko guztizkoarekiko duen proportzioa % 5etik % 3,4ra jaitsi da. Madrilgo Erkidegoak jasotzen duen inbertsioa kenduta, ehunekoa % 9,3koa da; 2023an, % 11,3koa izan zen. Hala, 2024an, EAE hirugarren postuan dago inbertsioen bolumenari dagokionez, Madril (19.523,5 milioi euro jasotzen ditu) eta Kataluniaren (4.605,1 milioi euro) atzetik.

⁸ ETVE: egoitza Espainiako lurraldean ez duten erakundeek funts propioak ordezkatzeko dituzten baloreak kudeatzeko eta administratzeko jarduerak barne hartu behar du, baliabide materialak eta giza baliabideak antolatuz. ETVEen zerga-araubidearen ondorioz, EAEko egoiliarrek ez diren partaidetzako sozietateen dibidenduak eta sozietate horien partaidetzen salmentatik eratorritako errentak zergak ordaintzetik salbuetsita daude.

I.2.5 GRAFIKOA. ATZERRIKO INBERTSIO GORDINA* EAE-N

* ETVE kenduta.

Iturria: Kanpo Inbertsioen Erregistroa eta bertan landua

I.2.10. TAULA. KAPITALEKO ETA ONDAREKO ATZERRIKO INBERTSIO GORDINA* AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA. AA (milaka eurotan)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 bb
ERKIDEGO GUZTIAK	54.785.357,6	24.266.181,4	26.153.173,4	29.199.048,2	32.239.716,7	30.960.059,0	30.818.251,8
ANDALUZIA	418.962,0	816.873,3	771.041,5	777.864,1	1.227.793,9	595.415,8	804.982,4
ARAGOI	334.701,0	103.917,1	22.574,3	194.201,8	450.191,9	263.288,5	793.852,1
KANTABRIA	185.191,0	5.881,8	19,9	24.712,1	9.811,8	2.075,8	1.289,3
GAZTELA ETA LEON	47.380,1	1.865.592,1	57.081,6	151.897,7	473.990,2	84.481,3	203.267,7
GAZTELA-MANTXA	254.480,3	78.048,6	59.597,6	187.147,8	566.566,4	294.470,0	249.737,5
KATALUNIA	4.289.028,0	3.749.047,3	3.017.966,4	2.493.792,7	3.541.693,3	4.992.130,8	4.605.099,7
MADRILGO ERKIDEGO	45.944.984,2	14.685.570,2	20.423.218,1	21.753.000,9	15.817.168,4	17.199.339,3	19.532.538,9
VALENTZIako ERKIDEGO	964.483,6	755.789,1	344.996,4	1.030.835,1	2.051.728,6	3.443.281,4	900.513,5
EXTREMADURA	11.399,6	21.049,8	341,7	16.706,5	8.903,7	107.033,0	3.269,3
GALIZIA	50.185,6	718.656,6	88.810,8	201.735,5	177.637,6	423.585,8	507.896,1
BALEAR UHARTEAK	146.245,3	296.975,5	129.674,5	259.564,4	486.995,5	485.683,5	652.737,9
KANARIAK UHARTEAK	233.903,6	184.281,6	77.872,3	87.830,8	144.902,7	260.998,0	111.085,7
ERRIOXA	187.124,2	26.807,9	7.010,0	72.664,3	178.059,4	896,4	16.248,9
NAFARROA	197.185,8	124.973,8	120.547,4	118.074,8	745.009,2	6.501,5	419.553,7
EAE	1.114.812,0	520.413,6	796.398,9	1.577.981,3	5.513.059,5	1.561.444,1	1.044.786,9
ASTURIASKO PRINTZERRIA	11.576,4	121.682,6	51.004,4	44.776,9	299.560,9	528.461,4	618.193,7
MURTZIAKO ESQUALDEA	21.337,5	46.751,7	170.625,7	96.379,1	545.523,2	475.769,0	352.946,6
CEUTA ETA MELILLA	65,1	2.322,5	1.313,0	606,8	370,9	2.848,6	252,0
ESLEITU GABE	372.312,4	141.546,3	13.079,1	109.275,8	749,8	232.354,9	

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpo Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

Sektoreen ikuspegitik, bereziki nabarmenak dira inbertsioaren guztizkoan duen pisuagatik honako hauetan eginikoak:

- Garraioa eta biltegiatzea, EAEn eginiko inbertsioaren % 56,7 eta Estatuan sektore horretan eginikoaren % 64,1. Guztiak dira biltegiatzearen eta garraioari lotutako jardueren sektoreko inbertsioak, eta Herbehereetatik etorriak.

- EAEk kanpoan egiten duen inbertsioaren % 10 hartzen dute handizkako eta txikizkako merkataritzak eta ibilgailu motordunen eta motorren konponketak, bai eta Estatuan sektore horretan egindakoaren % 6,7.
- Makineriaren eta ekipamenduen fabrikazioak EAEn egindako inbertsioaren % 7,9 hartzen du, eta Estatuan sektore horretan egindakoaren % 32 da.

Lurraldearen ikuspegitik, 2024an EAEn egindako inbertsioaren % 76,5 Europako herrialderen batetik dator, eta ia dena EB14tik (% 72,8). Esparru geografiko horren barruan, nabarmentzekoa da Herbehereetatik egindako inbertsioa: (641,1 milioi euro, guztiaren % 61,4) Europatik kanpo, Estatu Batuek (152,9 milioi euro) egindako inbertsioak nabarmendu behar dira (guztizkoaren % 14,6).

I.2.11 TAULA. INBERTSIO GORDINA* EAE-N ETA ESTATUAN EGINDAKOAREN GAINEKO PARTAIDETZA, SEKTOREEN ARABERA (mila €)								
	EAE			ESTATUA 2024 bb	EAE-KO BANAKETA	ESTATUAR EN GAINEKO %A	ALDAKUNTZA EAEn	
	2022	2023	2024 bb				2022/2023 (%)	% 23/24
A Nek. Abeltz. Basog. eta arrantza	200,0	12.561,6	13.475,0	109.529,5	1,3	12,3	6.180,8	7,3
B. Erauzketa-industriak	0,0	3,0	3,0	370.587,2	0,0	0,0		0,0
C. Elikagaiak, Edariak eta Tabakoa	1.363,4	320,6	385,0	1.578.469,8	0,0	0,0	-76,5	20,1
C. Oihalen industria eta janzkien eraketarena	0,0	0,0	0,0	1.905,7	0,0	0,0		
C. Larruaren eta oinetakoen industria	0,0	0,0	0,0	11.829,6	0,0	0,0		
C. Egurraren eta artelazkiaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza salbu.	0,0	0,0	0,0	64.472,0	0,0	0,0		
C. Paper eta arte grafikoen industria	71.076,5	3,0	5.000,0	140.588,2	0,5	3,6	-100,0	
C. Kokea lortzeko eta petroloia fintzeko fabrikak	0,0	0,0	0,0	7.000,0	0,0	0,0		
C. Ind. Kimikoak eta kautxu eta plastiko transf.	9.167,9	6.988,4	24.624,8	338.442,5	2,4	7,3	-23,8	252,4
C. Prod. farmaz. fabrik.	0,0	0,0	0,0	651.071,4	0,0	0,0		
C. Metalurgia eta produktu metalikoen fabrik.	25.913,6	1.057.878,0	22.375,3	929.734,2	2,1	2,4		-97,9
C. Prod. informatiko, elektr. eta optikoen fabrik.	13.900,3	0,0	2,9	83.813,9	0,0	0,0	-100,0	
C. Material eta ekipo elektrikoaren fabrik.	3.192.454,0	0,0	82.418,0	257.799,0	7,9	32,0	-100,0	
C. BESE makineriaren eta ekipamenduaren fabrik.	5.499,0	89.753,4	34.632,5	241.186,5	3,3	14,4		-61,4
C. Ibilgailu motordunen eta beste garraio-mat. batzuen fabrik.	1.085.820,9	2.410,3	5.100,0	226.512,2	0,5	2,3	-99,8	111,6
C. Altzarien fabrik.	0,0	0,0	0,0	20.704,5	0,0	0,0		
C. Bestelako manufakturak	0,0	24.689,6	12.256,5	98.876,6	1,2	12,4		-50,4
C. Makina-instalazioen konponketa	3,0	0,0	0,0	119.574,9	0,0	0,0	-100,0	
D. Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura	613.320,6	277.658,5	29.247,7	4.757.558,5	2,8	0,6	-54,7	-89,5
E. Ur edangarriaren hornidura. Saneam. jarduera. Hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	12,8	3,0	50,0	178.306,7	0,0	0,0	-76,5	
F. Eraikuntza	191.934,7	29.658,4	3.020,2	2.394.627,1	0,3	0,1	-84,5	-89,8
G. Handizkako merkataritza, txikizkako, ibilgailu motordunen eta motorren konponketa.	212.434,4	7.638,7	104.404,3	1.561.698,7	10,0	6,7	-96,4	
H. Garraioa eta biltegiatzea.	3.593,1	1.140,0	591.991,5	923.805,9	56,7	64,1	-68,3	
I. Ostalaritza	5,0	0,0	2.759,8	1.254.474,1	0,3	0,2	-100,0	
J. Informazioa eta Komunikazioak	1.042,3	20.133,9	42.820,5	5.633.391,9	4,1	0,8		112,7
K. Finantza- eta aseguru-arloko jarduerak	11.654,0	8.460,6	106,5	1.815.949,9	0,0	0,0	-27,4	-98,7
L. Higiezen jarduerak	159,9	6.368,0	7.959,3	1.718.931,0	0,8	0,5	8	25,0
M. Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	62.968,3	5.282,1	56.451,5	1.916.479,3	5,4	2,9	-91,6	

N. Jarduera administratiboak eta zerbitzu lagungarriak	380,0	2.623,4	1.675,0	644.042,1	0,2	0,3		-36,2
O. Administrazio Publikoa eta defentsa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
P. Hezkuntza	0,0	1.000,0	0,0	1.574.816,9	0,0	0,0		-100,0
Q. Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuen jarduerak	10.151,8	6.766,4	4.026,7	339.993,2	0,4	1,2	-33,3	-40,5
R. Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	2,4	102,3	0,0	848.611,5	0,0	0,0	4.214,3	-100,0
S. Bestelako zerbitzuak	1,6	1,0	0,9	3.467,7	0,0	0,0	-35,9	-10,0
T. Etxebizitzetako jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
U. Lurraldetik kanpoko erakundeen eta antolamenduen jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Inbertsioa guztira	5.513.059,5	1.561.444,1	1.044.786,9	30.818.251,8	100,0	3,4	-71,7	-33,1

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa, Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

I.2.12. TAULA. EAE-REN INBERTSIO GORDINA* EREMUKA (INBERTSIOAREN AZKEN TITULARRAREN BIZILEKUKO HERRIALDEAREN ARABERA (milaka eurotan)						
	2022		2023		2024 bb	
	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK
GUZTIRA	5.513.059,5	100,0	1.561.444,1	100,0	1.044.786,9	100,0
ELGA	5.473.099,3	99,3	1.547.887,1	99,1	1.019.269,1	97,6
EUROPA	4.371.827,3	79,3	1.537.790,0	98,5	799.713,7	76,5
EB14	3.651.941,9	66,2	1.525.328,3	97,7	760.087,8	72,8
UE27	3.652.350,4	66,2	1.525.406,3	97,7	773.385,4	74,0
IPAR AMERIKA	1.094.378,7	19,9	7.072,6	0,5	152.938,0	14,6
LATINOAMERIKA	37.397,9	0,7	15.689,4	1,0	71.446,2	6,8
AMERIKAKO GAINERAKOAK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ASIA ETA OZEANIA	9.454,6	0,2	847,0	0,1	10.538,2	1,0
AFRIKA	1,0	0,0	45,0	0,0	151,5	0,0
ZERGA PARADISUAK	0,0	0,0	3,0	0,0	0,0	0,0

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

I.2.13. TAULA. EB14-KO HERRIALDEEK ETA IPAR AMERIKAK EAE-N EGINIKO INBERTSIO GORDINA*(milaka euro)								
	EAE			ESTATUA	EAE-KO BANAKETA	ESTATUA REN GAINEKO %A	ALDAKUNTZA (%) EAE	
	2022	2023	2024 bb	2024 bb	2024	2024	22/23	23/24
GUZTIRA	5.513.059,5	1.561.444,1	1.044.786,9	30.818.251,8	100,0	3,4	-71,7	-33,1
EB14.	3.651.941,9	1.525.328,3	760.087,8	10.095.048,8	72,8	7,5	-58,2	-50,2
ALEMANIA	3.217.538,7	1.340.783,3	5.787,9	1.895.020,7	0,6	0,3	-58,3	-99,6
AUSTRIA	1.425,5	7.209,2	385,0	53.866,1	0,0	0,7	405,7	-94,7
BELGIKA	3,0	24.189,4	50,0	244.897,0	0,0	0,0		-99,8
DANIMARKA	0,0	13,0	0,0	443.798,5	0,0	0,0		-100,0
ESPAINIA	205.195,8	16.587,2	36.445,7	1.554.856,2	3,5	2,3	-91,9	119,7
FINLANDIA	0,0	450,0	3,0	7.470,7	0,0	0,0		-99,3
FRANTZIA	162.986,4	112.926,6	3.409,5	2.388.862,9	0,3	0,1	-30,7	-97,0
GREZIA	0,0	0,0	0,0	21.029,7	0,0	0,0		
IRLANDA	0,0	1.530,0	0,0	83.796,5	0,0	0,0		-100,0
ITALIA	266,0	5.756,6	54.782,6	942.109,0	5,2	5,8		851,6
LUXENBURGO	135,0	5.134,6	975,0	156.259,1	0,1	0,6		-81,0
HERBEHEREAK	9.689,7	6.366,1	641.101,7	884.242,8	61,4	72,5	-34,3	
PORTUGAL	8.740,9	1,8	615,4	122.871,6	0,1	0,5	-100,0	
SUEDIA	45.961,0	4.380,5	16.532,0	1.295.968,2	1,6	1,3	-90,5	277,4
IPAR AMERIKA	1.094.378,7	7.072,6	152.938,0	5.801.876,3	14,6	2,6	-99,4	
KANADA	12,8	0,0	3,5	418.572,7	0,0	0,0	-100,0	
EEBB	1.094.366,0	7.072,6	152.934,5	5.383.303,6	14,6	2,8	-99,4	

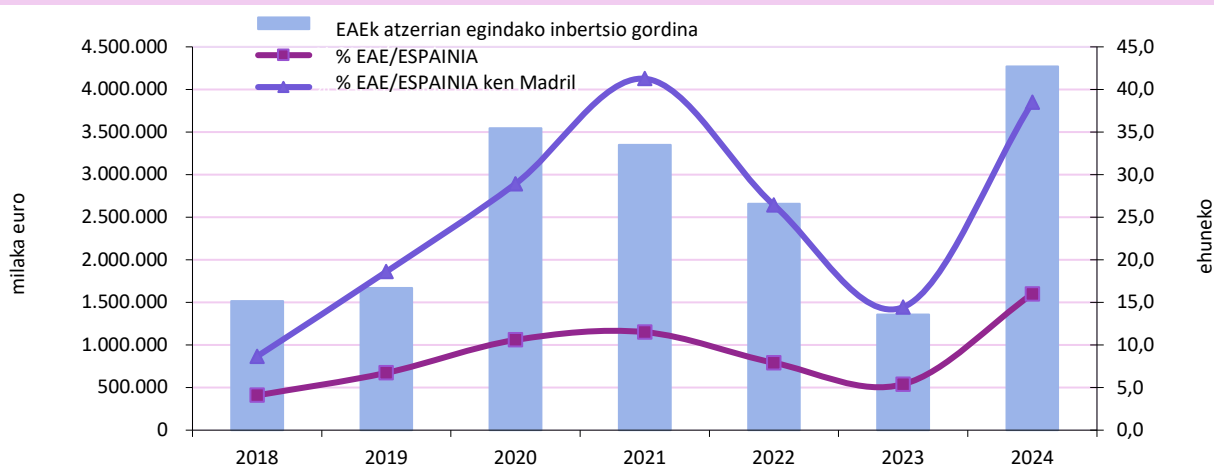
(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

2.5.2. Euskal Inbertsioa atzerrian

EAEk atzerriko kapitalean eta ondarean egindako inbertsioa asko handitu da 2023tik 2024ra, 1.356,4 milioi eurotik 4.271,8 milioi eurora, ETVEak kenduta. EAEk Estatuko guztizkoarekiko duen proportzioa % 5,4tik % 16ra igo da. Madrildo Erkidegoak jasotzen duen inbertsioa kenduta, ehunekoa % 38,5ekoa da; 2023an, % 14,4koa izan zen. Hala, EAE bigarren tokian dago autonomia-erkidegoen sailkapenean atzerrian eginiko inbertsioetan, Madrilen atzetik bakarrik (15.602,5 milioi euro).

GRÁFICO I.2.6. INVERSIÓN BRUTA* DE LA CAPV EN EL EXTRANJERO

* ETVE kenduta.

Iturria: Kanpo Inbertsioen Erregistroa eta bertan landua

I.2.14. TAULA. ATZERRIAN EGINDAKO INBERTSIO GORDINA* AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA. AA (milaka eurotan)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 bb
ERKIDEGO GUZTIAK	37.058.515,0	24.825.322,2	33.454.869,2	29.104.217,9	33.602.670,2	25.161.270,0	26.703.857,0
ANDALUZIA	76.453,0	382.403,6	343.579,0	48.342,0	63.148,9	25.838,3	38.116,6
ARAGOI	615.141,4	22.990,8	159.546,4	46.969,6	98.643,9	154.355,3	370.362,5
KANTABRIA	4.752.662,1	351.730,0	48.415,1	211.151,1	827.342,0	2.052.918,4	233.735,7
GAZTELA ETA LEON	97.744,9	884.834,5	103.370,7	110.647,6	269.897,2	140.306,0	223.095,3
GAZTELA-MANTXA	1.335,5	550,0	30.804,5	383,1	71.468,3	14.595,7	1.980,6
KATALUNIA	5.874.056,6	1.999.956,4	3.849.206,3	2.126.589,6	971.987,4	679.085,4	1.694.154,2
MADRILGO ERKIDEGO	19.575.887,2	15.850.312,1	21.205.672,1	20.986.113,6	23.546.378,7	15.768.316,1	15.602.496,4
VALENTZIAKO ERKIDEGO	1.453.145,8	201.374,1	501.018,3	724.885,5	78.308,6	458.331,3	660.213,5
EXTREMADURA			6.641,5	5,0			
GALIZIA	1.771.943,3	1.923.588,2	1.955.163,5	200.001,4	2.378.673,4	1.553.169,8	2.178.334,9
BALEAR UHARTEAK	710.432,2	280.597,6	149.756,0	244.670,9	489.177,7	400.118,9	284.129,2
KANARIAK UHARTEAK	38.686,4	16.843,6	126.331,5	75.435,0	25.507,3	4.693,8	69,5
ERRIOXA	1.686,2	0,0	29.020,0	240,2	14,3	361,2	304,8
NAFARROA	90.239,3	14.850,2	6.083,2	21.938,2	11.369,5	81.884,3	2,2
EAE	1.513.326,6	1.669.374,4	3.542.964,6	3.349.427,3	2.656.900,1	1.356.367,5	4.271.801,9
ASTURIASKO PRINTZERRIA	452.890,0	1.189.323,6	1.367.760,5	955.075,6	2.112.382,9	2.470.795,0	1.101.038,4
MURTZIAKO ESKUALDEA	32.884,2	36.593,2	29.536,0	2.342,3	1.470,1	133,1	44.021,4
CEUTA ETA MELILLA							
ESLEITU GABE							

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

Sektoreen aldetik, hauexek nabarmentzen dira

- Argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire girotuaren hornidura EAEk egindako kanpo-inbertsioaren % 63,8 eta Estatuak atzerrian eta sektore horretan eginikoaren % 39,9 dira. Zehazki, *energia elektrikoaren merkataritzan* (gutzizkoaren zatirik handiena) eta haize-jatorriko energia elektrikoaren ekoizpenean inbertitu da.
- Ibilgailu motordunen eta bestelako garraio-materialen fabrikazioa: EAEko kanpo-inbertsioaren % 25,7 eta Estatuak sektore horretan kanpoan egindakoaren % 71,9 da. Zehazki, *motordun ibilgailuen bestelako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioan* inbertitu da.
- Handizkako eta txikizkako merkataritzak eta ibilgailu motordunen eta motorren konponketak EAEk kanpoan egiten duen inbertsioaren % 3 hartzen du, eta Estatuak sektore honi lotuta kanpoan egindakoaren % 7,2.

Lurraldearen ikuspegitik, EAEko inbertsioa ELGAko herrialde batera bideratzen da kasuen % 94,6an.

Zenbakietan sakonduz, guttizkoaren % 82,3 Ipar Amerikara joan da (AEBra bere osotasunean), eta % 9,4 Europara (EB14ra, guttizkoaren % 7,4). Latinoamerikak guttizkoaren % 7,2 jasotzen du, eta Asiak eta Ozeaniak % 1,1. EBko herrialdeetatik, azpimarratzekoak dira Alemanian (guztiaren % 4,1), Italian (% 2,8) eta Polonian (% 1,9) egindako inbertsioak.

AEBn egindako inbertsioaren % 99,7 (3.503.148,1 mila euro 3.515.216,3 mila euroetatik) *energiaren merkataritzan* (2.453.862,2 mila euro) eta *motordun ibilgailuen bestelako osagaien, piezen eta osagarrien fabrikazioan* (1.049.284,9 mila euro) egin da.

I.2.15. TAULA. EAE-REN INBERTSIO GORDINA* ATZERRIAN ETA ESTATUAK ATZERRIAN EGINDAKOAREN GAIKEKO PARTAIDETZA, SEKTOREKA (milaka €)

	EAE			ESTATUA 2024 bb	BANAKETA EAE	ESTATUA REN GAINEKO %A	ALDAKUNTZA EAEn	
	2022	2023	2024 bb				2022/2023 (%)	% 23/24
A Nek. Abeltz. Basog. eta arrantza	0,0	0,0	9,4	125.824,1	0,0	0,0		
B. Erauzketa-industriak	0,0	0,0	0,0	116.005,5	0,0	0,0		
C. Elikagaiak, Edariak eta Tabakoa	12.052,6	0,0	0,0	411.813,5	0,0	0,0	-100,0	
C. Oihalen industria eta janzkien eraketarena	0,0	0,0	0,0	21.716,1	0,0	0,0		
C. Larruaren eta oinetakoen industria	0,0	0,0	0,0	1.100,0	0,0	0,0		
C. Egurraren eta artelazkiaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza salbu.	0,0	0,0	0,0	14.459,2	0,0	0,0		
C. Paper eta arte grafikoen industria	0,0	0,0	0,0	369.160,2	0,0	0,0		
C. Kokea lortzeko eta petrolioaren finitzeko fabrikak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
C. Ind. Kimikoak eta kautxu eta plastiko transf.	0,0	6.053,4	0,0	1.029.850,7	0,0	0,0		-100,0
C. Prod. farmaze. fabrik.	0,0	4.155,8	0,0	51.810,7	0,0	0,0		-100,0
C. Metalurgia eta produktu metalikoen fabrik.	17.191,6	5.920,1	19.404,4	311.963,0	0,5	6,2	-65,6	227,8
C. Prod. informatiko, elektro. eta optikoen fabrik.	0,0	83.000,0	0,0	0,0	0,0			-100,0
C. Material eta ekipo elektrikoaren fabrik.	36.703,3	6.803,9	30,0	72.145,9	0,0	0,0	-81,5	-99,6
C. BESE makineriaren eta ekipamenduaren fabrik.	0,0	0,0	3.084,8	141.230,3	0,1	2,2		
C. Ibilgailu motordunen eta beste garraio-mat. batzuen fabrik.	331.295,8	38.579,8	1.096.485,4	1.523.963,6	25,7	71,9	-88,4	2.742,1
C. Altzarien fabrik.	0,0	0,0	0,0	2.363,6	0,0	0,0		
C. Bestelako manufakturak	4.800,0	8.400,0	3.152,8	1.951.302,6	0,1	0,2	75,0	-62,5
C. Makina-instalazioen konponketa	75,0	198,8	0,0	28,3	0,0	0,0	165,1	-100,0
D. Energia elektrikoaren, gasaren, lurrinaren eta aire girotuaren hornidura	304.503,7	479.585,2	2.726.301,5	6.830.504,3	63,8	39,9	57,5	468,5
E. Ur edangarriaren hornidura. Saneam. jarduera. Hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	13,8	0,0	0,0	544,4	0,0	0,0	-100,0	
F. Eraikuntza	3.701,3	44.666,5	1.897,0	519.258,7	0,0	0,4	1.106,8	-95,8
G. Handizkako merkataritza, txikizkakoa, ibilgailu motordunen eta motorren konponketa.	16.695,7	426.000,0	128.040,9	1.784.227,1	3,0	7,2	2.451,6	-69,9

H. Garraioa eta biltegiatzea.	20,0	93,3	93,8	401.778,6	0,0	0,0	367,0	0,5
I. Ostalaritza	5,0	0,0	0,0	322.390,1	0,0	0,0	-100,0	
J. Informazioa eta Komunikazioak	50.155,0	27.512,0	1.787,5	6.330.095,2	0,0	0,0	-45,1	-93,5
K. Finantza- eta aseguru-arloko jarduerak	1.822.220,6	212.508,3	210.806,8	1.739.210,5	4,9	12,1	-88,3	-0,8
L. Higiezin jarduerak	0,0	0,0	0,0	1.872.722,5	0,0	0,0		
M. Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	57.446,8	12.860,5	80.707,7	272.295,2	1,9	29,6	-77,6	527,6
N. Jarduera administratiboak eta zerbitzu lagungarriak	0,0	30,0	0,0	59.335,3	0,0	0,0		-100,0
O. Administrazio Publikoa eta defentsa	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
P. Hezkuntza	0,0	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0		
Q. Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuen jarduerak	19,9	0,0	0,0	10.818,7	0,0	0,0	-100,0	
R. Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	0,0	0,0	0,0	415.235,6	0,0	0,0		
S. Bestelako zerbitzuak	0,0	0,0	0,0	700,0	0,0	0,0		
T. Etxebizitzetako jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
U. Lurraldetik kanpoko erakundeen eta antolamenduen jarduerak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
Inbertsioa guztira	2.656.900,1	1.356.367,5	4.271.801,9	26.703.857,0	100,0	16,0	-48,9	214,9

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

I.2.16. TAULA. EAE-K ATZERRIAN EGINIKO INBERTSIOA*, EREMUKA (milaka eurotan)

	2022		2023		2024 bb	
	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK	GUZTIRA	%, GUZTITIK
GUZTIRA	2.656.900,1	100,0	1.356.367,5	100,0	4.271.801,9	100,0
ELGA	2.463.246,4	92,7	1.206.021,4	88,9	4.040.092,2	94,6
EUROPA	2.183.038,3	82,2	1.056.961,9	77,9	400.111,8	9,4
EB14	285.466,0	10,7	885.244,4	65,3	318.240,5	7,4
UE27	455.027,6	17,1	900.456,7	66,4	397.339,5	9,3
IPAR AMERIKA	26.319,8	1,0	13.875,4	1,0	3.515.216,3	82,3
LATINOAMERIKA	113.805,8	4,3	197.092,0	14,5	306.817,6	7,2
AMERIKAKO GAINERAKOAK	0,0	0,0	0,0	0,0	2.868,9	0,1
ASIA ETA OZEANIA	316.340,6	11,9	88.024,3	6,5	46.511,9	1,1
AFRIKA	17.395,4	0,7	414,0	0,0	275,5	0,0
ZERGA-PARADISUAK	0,0	0,0	0,0	0,0	2.868,9	0,1

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

I.2.17. TAULA. EAE-K EB27-KO ETA IPAR AMERIKAN EGINIKO INBERTSIO GORDINA*, INBERTSIOAREN BEREHALAKO HERRIALDEAREN ARABERA

	EAE			ESTATUA	EAE-KO BANAKETA	ESTATUA REN GAINEKO %A	ALDAKUNTZA (%) EAE	
	2022	2023	2024 bb	2024 bb	2024	2024	21/22	22/23
GUZTIRA	2.656.900,1	1.356.367,51	4.271.801,89	26.703.857,0	100,0	16,0	-48,9	214,9
UE27	455.027,6	900.456,7	397.339,5	9.486.723,8	9,3	4,2	97,9	-55,9
ALEMANIA	13.714,4	437.108,0	175.146,8	2.057.491,6	4,1	8,5	3087,2	-59,9
AUSTRIA	4.800,0	12.773,8	3.150,0	7.453,5	0,1	42,3	166,1	-75,3
BELGIKA	0,0	0,0	0,0	268.464,4	0,0	0,0		
DANIMARKA	0,0	0,0	0,0	300,0	0,0	0,0		
ESPAINIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
FINLANDIA	0,0	0,0	10,0	3.515,0	0,0	0,3		
FRANTZIA	69.610,3	368.500,0	0,0	1.868.035,2	0,0	0,0	429,4	-100,0
GREZIA	0,0	367,0	0,0	0,0	0,0			
IRLANDA	9.200,0	0,0	0,0	185.943,2	0,0	0,0	-100,0	
ITALIA	0,0	27.300,0	118.064,0	455.649,8	2,8	25,9		332,5
LUXENBURGO	10.023,8	2.865,8	500,0	2.214.331,9	0,0	0,0	-71,4	-82,6
HERBEHEREAK	0,0	5.646,0	500,0	547.593,5	0,0	0,1		-91,1
PORTUGAL	172.817,5	3.000,0	93,8	950.057,3	0,0	0,0	-98,3	-96,9
SUEDIA	5.299,9	27.683,8	20.775,9	235.392,7	0,5	8,8	422,3	-25,0
BULGARIA	0,0	0,0	0,0	408,4	0,0	0,0		
TXEKIA	0,0	0,0	0,0	8.150,9	0,0	0,0		
ZIPRE	0,0	0,0	0,0	6.597,3	0,0	0,0		
ESLOVAKIA	84.077,0	0,0	0,0	2.503,3	0,0	0,0	-100,0	

ESLOVENIA	0,0	0,0	0,0	135.274,9	0,0	0,0		
ESTONIA	0,0	0,0	0,0	18.109,6	0,0	0,0		
HUNGARIA	0,0	0,0	0,0	28.147,3	0,0	0,0		
LETONIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
LITUANIA	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
MALTA	0,0	0,0	0,0	72,0	0,0	0,0		
POLONIA	85.484,6	15.212,3	79.099,0	326.816,9	1,9	24,2	-82,2	420,0
ERRUMANIA	0,0	0,0	0,0	97.221,0	0,0	0,0		
KROAZIA	0,0	0,0	0,0	69.194,2	0,0	0,0		
IPAR AMERIKA	26.319,8	13.875,4	3.515.216,3	7.842.010,9	82,3	44,8	-47,3	
KANADA	0,0	1.268,0	0,0	141.933,3	0,0	0,0		-100,0
ESTATU BATUAK	26.319,8	12.607,4	3.503.148,1	7.700.077,7	82,3	45,7	-52,1	

(*) Inbertsio osoa ETVE gabe. bb: behin-behineko datuak.

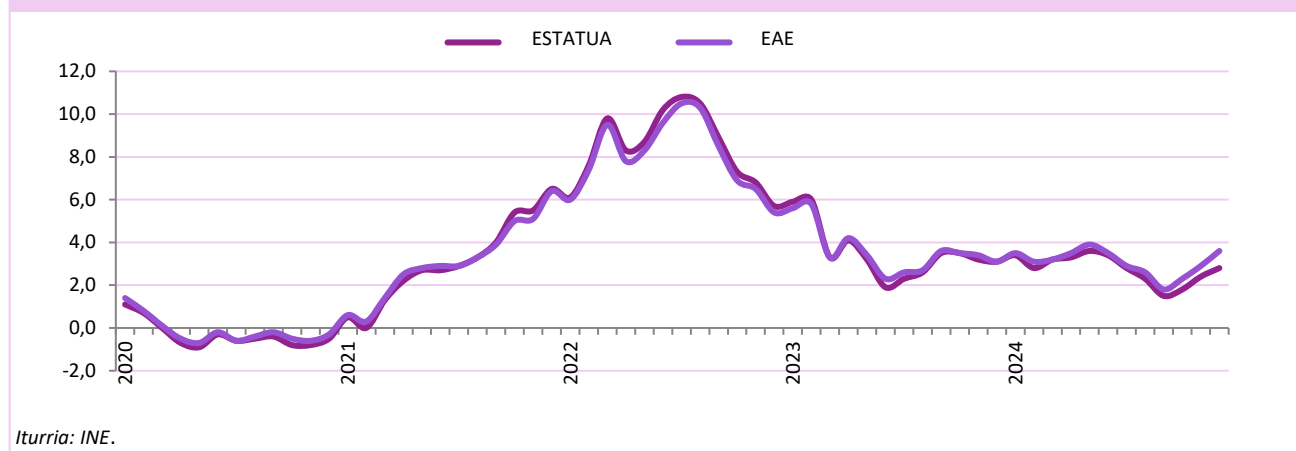
Iturria: Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioa eta geuk egina

2.6. PREZIOAK, KOSTUAK ETA ERRENTAK

2.6.1. Kontsumorako prezioak

2024a inflazio-urtea izan da berriro ere, prezioek gora egiten jarraitu baitute Estatu osotik eta eurogune osotik harago. Prezioen igoera 2023an erregistratutakoari gehitu behar zaio. 2024ko abenduan, KPIaren urte arteko tasa % 3,6koa izan zen EAEn (% 2,8koa Estatuan). Urteko batezbestekoa % 3,1ekoa izan zen (Estatuan % 2,8koa), 2023ko % 3,6ren azpitik. Grafiko honetan ikusten denez, 2022ko urtarrilean urte arteko tasa % 0,6koa izan zen.

I.2.7. GRAFIKOA. KONTSUMOKO PREZIOEN INDIZEA: URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. 2021 OINARRIA. EAE ETA ESTATUA

Iturria: INE.

Erregaien prezioen igoerak eta, neurri txikiagoan, turismoaren prezioen igoerak eragin zuten inflazioaren portaera hori. Hala ere, erregaien prezioak inflazio handiaren eragile nagusiak diren arren, erosketa-saskiaren prezioak gora egiten jarraitu zuen. Horrela, elikagaien inflazioak % 3,6rekin itxi zuren urtea, inflazio orokorrak bezalaxe.

Zerbitzuen inflazioa, bestalde, aurreko euspenaren ondoren, berriro azeleratu zen, eta, horren ondorioz, azpiko inflazioak⁹ puntu erdi egin zuen gora, % 3,3ra, batezbesteko historikoaren gainetik. Hondar-inflazioa % 5 igo zen.

⁹Azpiko inflazioa kontsumo-prezioen aldakortasuna guztizko inflazioa baino modu zehatzagoan erakusten duen adierazlea da. Produktu energetikoei eta landu gabeko elikagaiari (frutak, barazkiak...) dagokien zatia kenduta kalkulatzen da, zeinek hondar-inflazioa osatzen baitute. Hortaz, prezioen joera erakusteko adierazle egokiagoa da.

II.2.16. TAULA. KONTSUMORAKO PREZIOEN INDIZEA TALDE NAGUSIEN ARABERA. 2021EKO OINARRIA
ALDAKUNTZA-TASAK

	EAE			ESTATUA		
	2023	2024		2023	2024	
	ABENDU A	ABENDU A	URTEKO BATEZBESTEK OA	ABENDU A	ABENDU A	URTEKO BATEZBESTEK OA
00 INDIZE OROKORRA	3,1	3,6	3,1	3,1	2,8	2,8
1. ELIKAGAIK ETA ALKOHOLIK GABEKO EDARIAK	6,8	3,6	4,5	7,3	1,8	3,6
2. EDARI ALKOHOLDUNAK ETA TABAKOA	2,8	7,0	4,3	3,4	5,0	4,0
3. JANTZIAK ETA OINETAKOAK	1,9	1,5	1,0	1,6	0,5	0,9
4. ETXEBIZITZA, URA, ELEKTRIZITATEA, GASA ETA BESTE ERREGAI BATZUK	-6,8	8,3	3,7	-5,9	7,4	3,6
5. ALTZARIAK, ETXEKO ARTIKULUAK ETA ETXEKO MANTENTZE-LANETARAKO ARTIKULUAK	2,8	1,4	1,5	2,0	0,6	0,8
6. OSASUNA	2,4	2,4	2,7	2,2	1,9	2,0
7. GARRAIOA	4,6	0,9	0,9	3,9	0,6	0,7
8. KOMUNIKAZIOAK	3,2	0,2	0,1	3,1	0,1	0,1
9. AISIALDIA ETA KULTURA	3,0	4,4	2,4	3,1	3,2	2,5
10. IRAKASKUNTZA	2,2	2,4	2,3	3,0	2,5	2,8
11. JATETXEAK ETA HOTELAK	5,4	3,8	4,3	5,5	4,1	4,8
12. BESTELAKO ONDASUNAK ETA ZERBITZUAK	4,3	3,8	3,7	3,8	3,4	3,2

Iturriak: EIN.

I.2.19. TAULA. KONTSUMOKO PREZIOEN INDIZEAREN BANAKAPENA. 2021EKO OINARRIA
URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. ABENDUA

	2020	2021	2022	2023	2024
INFLAZIO OSOA (% 100)	-0,3	6,4	5,4	3,1	3,6
AZPIKO INFLAZIOA (% 82,6)	0,2	2,2	6,7	3,9	3,3
- LANDUTAKO ELIKAGAIEN KPIa (% 14,1)	1,0	3,4	16,2	5,8	4,8
- INDUSTRIAKO ONDASUNEN KPIa (% 26,6)	0,1	2,0	5,7	2,2	1,2
- ZERBITZUEN KPIa (% 41,9)	0,0	1,9	3,5	4,1	3,7
HONDAR-INFLAZIOA (% 17,4)	-2,3	23,5	0,3	-1,1	5,0
- LANDU GABEKO ELIKAGAIEN KPIa (% 6,8)	2,6	6,1	10,8	7,2	2,6
- ENERGIAREN KPIa (% 10,6)	-5,7	40,0	-8,4	-7,3	6,7

Iturria: EUSKO JAURLARITZA, Abagunea klik batean

Bestalde, EBko Kontsumorako Prezioen Indize Harmonizatuaren (KPIH) 2024ko abenduak datuek ¹⁰ Estatu osorako erakusten dutenez, % 2,8ko hazkundeak gertatu zen 2023ko abenduarekin alderatuta. EB27n, bestalde, % 2,7ko igoera izan zen prezioetan. Eurogunean % 2,4ko hazkundeak izan zen, eta, beraz, gure erkidegoak EDBaren aldean duen diferentziazia +1,2 puntukoa da.

I.2.20. TAULA. KPIH. URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK

	2021EKO ABE	2022KO ABE	2023KO ABE	2024KO ABE
UE27	5,3	10,4	3,4	2,7
EUROGUNEAK (EDB)	5,1	9,2	2,8	2,4
ESPAINIA	6,6	5,5	3,3	2,8

Iturria: Eurostat. Harmonised Index of Consumer Prices (HICP) monthly data. Guk egindakoa

Produktibitatea EBrekin, Estatuarekin eta EBko estatuarekin konparatzeko azterketen eta KPIHren gaineko informazio gehiago izateko, jo beza irakurleak kapitulu honetara: "I.1. Kanpoko Ingurune Ekonomikoa".

2.6.2. Errentaren banaketa funtzionala, laneko kostuak eta produktibitatea

Gure ekonomian sortutako balio erantsia, hasieran, balio hori sortzeko lagungarriak izan diren ekoizpen-faktoreen artean banatzen da, honela: soldatapeko lanaren ordainsaria, soldatapekoa ez den lanerako ustiapeneko soberakin garbia, kapital finkoko kontsumoa urtean zehar ekoizpen-ekipamenduan izandako balio-galeragatik eta, azkenik, herri-administrazioari dagozkion ekoizpenarekin eta inportazioarekin loturiko zergak (diru-laguntzenak, garbiak). Bigarren

¹⁰ Kontsumoko Prezioen Indize Harmonizatuak (KPIH) EBn izandako inflazioaren neurri komun bat ematen du, eta horrek nazioartean konparazioak egiteko aukera ematen du. Europar Batasuneko (EB) estatu kide bakoitzeko Kontsumoko Prezioen Indize bakoitzaren alderdi metodologiko garrantzitsuenak homogeneizatzaren emaitza da, alderagarriak izan daitezzen.

mailan, errenta hori pertsonen eta familien artean banantzen da ekoizpen-faktore horien eta jasotako errentetan duten jabetzaren partaidetzaren arabera.

Produktuaren EAEko banaketa funtzionalari dagokionez, EUSTATen “Kontu Ekonomikoetan” eskuragarri dauden azken datuek, 2023. urteari buruzkoek, agerian uzten dute erreferentzia gisa prezio korronteen BPGaren % 6,9ko hazkundera hartuta (behin-behineko datuak) soldatapekoen ordainsaria % 6,6 igo zela, ustiapeneko soberakin garbia % 9, kapital finkoaren kontsumoa % 4,9 eta zerga garbiak % 4,5.

2021 eta 2023 bitartean soldatapekoen ordainsaria BPGaren guztizkoaren % 48,8 izatetik % 47,2 izatera igaro da; ustiapeneko soberakin garbia % 27,2tik % 30,1era, kapital finkoaren kontsumoa % 13,7tik % 13ra, eta dirulaguntzen zerga garbiak % 10,3tik % 9,7ra.

Bestalde, 2019 eta 2023 bitartean soldatapekoen ordainsaria BPGaren guztizkoaren % 41,1 izatetik % 47,2 izatera igaro da; ustiapeneko soberakin garbia % 32,4tik % 30,1era, kapital finkoaren kontsumoa % 10etik % 13ra, eta dirulaguntzen zerga garbiak % 10,5etik % 9,7ra.

Estatuko errenten bilakaera aztertuta (BPGa % 9,1 igo zen 2023an, prezio korronteetan) ikusi dugunez, soldatapekoen ordainsaria % 9,1 igo zen urte hartan; soberakin garbia gehi kapital finkoaren kontsumoa % 9,2 igo zen, eta zerga garbiak % 8.4

2021 eta 2023 bitartean, soldatapekoen ordainsaria BPGaren guztizkoaren % 48,9 izatetik % 47,8 izatera igaro da; soberakin garbia gehi kapital finkoaren kontsumoa % 40,8tik % 42,7ra, eta dirulaguntzen zerga garbiak % 10,3tik % 9,6ra.

Bestalde, 2019 eta 2023 bitartean, soldatapekoen ordainsaria BPGaren guztizkoaren % 46,6 izatetik % 47,8 izatera igaro da; soberakin garbia gehi kapital finkoaren kontsumoa % 43,2tik % 42,7ra, eta dirulaguntzen zerga garbiak % 10,2tik % 9,6ra.

Ondorioz, 2022-2023 alderaketan, soldatapekoen errentak pisua galdu du aberastasunaren banaketan; 2019-2023 alderaketan, baina, kontrakoa gertatzen da.

I.2.21. TAULA. ERRENTAREN BANAKETA FUNTZIONALA EAE-N ETA ESTATUAN 2015EKO OINARRIA

	EUROAK, MILIOITAN					% BERTIKALA			% URTEKO ALDAKUNTZA	
	2019	2020	2021	2022	2023 bb	2019	2022	2023 bb	22/23	19/23
1. SOLDATAPEKOEN ORDAINSARIA	37.433.735	36.399.491	38.411.967	41.056.733	43.755.421	47,1	47,3	47,2	6,6	16,9
2. USTIAPENAREN SOBERAKIN GARBIA	25.797.290	18.658.370	21.441.056	25.608.831	27.921.100	32,4	29,5	30,1	9,0	8,2
3. KAPITAL FINKOAREN KONTSUMOA	7.961.373	10.636.702	10.770.778	11.477.824	12.043.853	10,0	13,2	13,0	4,9	51,3
4. DIRU-LAGUNTZEN ZERGA GARBIAK	8.344.709	6.985.358	8.085.600	8.571.023	8.959.870	10,5	9,9	9,7	4,5	7,4
BPGa MERKATUKO PREZIOETAN	79.537.107	72.679.921	78.709.402	86.714.411	92.680.244	100,0	100,0	100,0	6,9	16,5
1. SOLDATAPEKOEN ORDAINSARIA	580.195	561.866	604.193	655.862	715.607	46,6	47,7	47,8	9,1	23,3
2. + 3 USTIAPEN-SOBERAKIN GORDINA GEHIENENKO ERRENTA GORDINA*	537.739	465.129	504.308	585.372	639.168	43,2	42,6	42,7	9,2	18,9
4. DIRU-LAGUNTZEN ZERGA GARBIAK	127.579	102.219	126.973	132.395	143.549	10,2	9,6	9,6	8,4	12,5
BPGa MERKATUKO PREZIOETAN	1.245.513	1.129.214	1.235.474	1.373.629	1.498.324	100,0	100,0	100,0	9,1	20,3

bb: behin-behinekoa

* Ustiapeneko Soberakin Gordina edo Errenta Misto Gordina Soberakin garbiaren gehi kapital finkoaren kontsumoaren batura da.

EAeren kasuan, EUSTATEk bi aldagaiak ematen ditu, baina ez EINek Estatuarentzat.

Iturria: EUSTAT, “Kontu Ekonomikoak”, eta EIN, “Espainiako Kontabilitate Nazionalea” eta geuk egina

Lan-kostuei dagokienez, EInen “*Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. LKH*”¹¹ txosteneko datuek adierazten dute EAEn 2024ko laugarren hiruhilekoan %1,8 egin zuela gora enpresen laneko kostuak langileko¹², 2023ko epealdi berarekin alderatuta (Estatuan +%3,6 handitu zen), eta 3.708 eurora iritsi zela, hots, 450 euro gehiago Estatuan baino.

I.2.22. TAULA. LANEKO KOSTUEN BILAKAERA. LAN-KOSTUA LANGILEKO (LAUGARREN HIRUHILEKOAK)			
	EAE	ESTATUA	DIF. EAE-ESTATUA
2021	3.383	2.875	508
2022	3.565	2.997	568
2023	3.644	3.146	498
2024	3.708	3.258	450
% 23/24	1,8	3,6	

Iturria: EIN, Laneko Kostuaren Hiruhileko Inkesta. Guk egindakoa

Azkenik, laneko itxurazko produktibitatea¹³, BPGaren bilakaeraren (EUSTATEN HKEen arabera, 2024an %2,2 hazi zen) eta lanaldi osoko lanpostu baliokideetako enpleguaren (%1,8 hazi zen) arteko erlazio gisa kalkulaturik, hazi egin zen, ekoizpenak enpleguak baino gehiago egin baitzuen gora, %0,4 kopuru errealean, 2024an¹⁴.

I.2.23. TAULA. LANEKO ITXURAZKO PRODUKTIBITATEAREN BILAKAERA EAEn* (KATEATUTAKO BOLUMENA)					
	2020	2021	2022	2023	2024
LEHEN SEKTOREA	-14,4	16,6	-1,8	20,1	4,9
INDUSTRIA	-3,5	1,8	2,1	0,6	0,1
ERAIKUNTZA	-5,7	-0,6	1,3	2,1	1,4
ZERBITZUAK	-2,2	3,4	3,6	0,7	0,4
GUZTIRA	-3,2	3,1	2,8	0,8	0,4

Iturria: EUSTATen Hiruhileko Ekonomia Kontuak eta geuk egina. Guk egindakoa
(b) Behin-behineko datuak.

2.7. ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN ERRENTAGARRITASUN EKONOMIKO ETA FINANTZARIOA

EUSTATen *Enpresa ez-finantzarioen ondare-kontuak* estatistika-eragiketak administrazio-izaeradun informazioa eskaintzen du (EAEko Merkataritza Erregistroek ematen dute informazioa), finantzarioak ez diren sozietate juridikoen ekonomia eta ondarea, likidezia eta errentagarritasuna aztertzeko.

Enpresa batek aktiboetan egindako inbertsioen ondorioz eskuratzen duen batez besteko etekina adierazten du **errentagarritasun ekonomikoak**. Ondorioz, enpresaren kudeaketaren eraginkortasunari buruzko informazioa ematen du. Zenbat eta handiagoa izan, orduan eta aktibo gutxiago behar dira etekin handiagoa lortzeko.

- 2009ko gordailu-eredua. $\text{Ratioa} = (\text{zergen aurreko emaitza} + \text{gastu finantzarioak}) \times 100 / \text{Aktiboa guztira}$

Enpresak jabe akziodunei ordaintzeko daukan ahalmena adierazten du **finantza-errentagarritasunaren** ratioak.

- 2009ko gordailu-eredua. $\text{Ratioa} = \text{zergen aurreko emaitza} \times 100 / \text{Ondare garbia}$

Palanka-efektuaren ratioa zorrarekiko erlazioa da, hau da, ondare garbiarekiko guztizko pasiboa. Neurri horrek enpresa baten abiada finantzarioa aztertzeko balio du. Palanka-efektu handi batek arriskuan jar dezake enpresaren biziraupena. Hona hemen interpretazioa:

- Ratioa 1 baino txikiagoa bada, zorra baino ondare gehiago dagoela esan nahi du. Egonkortasun finantzariotzat jotzen da.
- Ratioa 1 baino handiagoa bada, ondarea baino zor gehiago dago, eta horrek alertan jar ditzake inbertitzaileak eta hartzekodunak, enpresa hein handi batean zorraren mende baitago funtzionatzeko.
 - o %200 inguruko balioak (edo 2tik hurbil dagoenak) palanka-efektua altua dela adierazten du.

¹¹ Inkesta hau oinarri hartuta, Lan Kostuaren Indize Harmonizatua lantzen da, hain zuzen ere EB osorako laneko kostuen neurri alderagarria.

¹² Industria, eraikuntza eta zerbitzuak (etxeen enplegatzaile jarduerak eta lurraldez kanpoko erakunde eta organismoen jarduerak izan ezik).

¹³ Produktibitatea kontzeptua ekoizpenaren eta ekoizpena lortzeko erabilitako baliabideen arteko erlazioan datza, eta garrantzitsua da ekonomiaren lehiakortasuna neurtzeko. Kontzeptu erraza da, baina bere kalkulua zaila, zeren eta askotariko faktore determinanteak baitaude (landunen gaitasuna, kapitaleko ondasunen zuzkidura, baliabideen erabilera eraginkorra eta beste faktore batzuekin uztartuta erabiltzea hala nola erakundeen ingurukoak, legearen ingurukoak, etab.). Horregatik, hurbilketara jotzen da lanaren itxurazko produktibitatearen kontzeptua erabiliz, hainbat ikuspegitatik neurtua.

¹⁴ Benetako produktibitatea bolumen kateatuko indizeetan, EUSTATen datuetatik abiatuz kalkulaturik.

Oinarrizko finantza-errentagarritasunaren ratioak ekitaldiko emaitzaren eta oinarrizko finantzaketaren edo epe luzekoaren arteko erlazioa adierazten du.

- 2009ko gordailu-eredua. Ratioa = (Ekitaldiko emaitza / (Ondare garbia + Pasibo ez-korrontea)) x 100

EUSTATEk 2024ko azaroan argitaratutako datuen arabera, EAEn enpresa ez-finantzarioen errentagarritasun ekonomikoa % 5,6koa izan zen 2022an, eta finantza-errentagarritasuna % 9,5koa; 2010etik izandako emaitzarik onenak. Erregistro horiek 2021ean lortutako ratioa baino 1,4 puntu gehiago dira errentagarritasun ekonomikoaren kasuan, eta 2,5 puntu gehiago errentagarritasun finantzarioaren kasuan.

Palanka-efektuaren ratioa 1,7koa izan zen (beraz, 1), 2021ean ikusitakoaren berdina, baina 2010eko hamarkadaren hasieran lortutako mugak baino askoz txikiagoa, orduan balioak % 200 baino askoz handiagoak baitziren.

I.2.24. TAULA. EAE-KO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN RATIOAK, ENPLEGU-GERUZEN ETA SEKTOREEN ARABERA (A38) (%) 2022																
	ERRENTAGARRITASUN EKONOMIKOA (%)				FINANTZA-ERRENTAGARRITASUNA (%)				PALANKA-EFEKTU FINANTZARIOA				OINARRIZKO FINANTZA-ERRENTAGARRITASUNA (%)			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
GUZTIRA	5	3,2	4,2	5,6	8,1	5	7	9,5	1,6	1,5	1,7	1,7	5,3	3	4,3	6,1
1-9	4,3	3,6	4,1	4,4	6,3	5,6	6,5	6,7	1,5	1,5	1,6	1,5	4,3	3,5	4,1	4,4
10-49	5,6	3,6	4,6	5,9	9,4	5,7	7,9	10,4	1,7	1,6	1,7	1,8	5,8	3,2	4,4	6
50-249	5,4	2,6	4,1	6,4	9,2	4	7	11,8	1,7	1,5	1,7	1,8	6	2,5	4,3	7,6
>=250	5	3,2	4,2	5,6	8,1	5	7	9,5	1,6	1,5	1,7	1,7	5,3	3	4,3	6,1

Iturria: EUSTAT. Enpresa ez-finantzarioen ondare-kontuak

Enplegu-geruzaren arabera, 50 eta 249 enplegu arteko enpresek izan zituzten errentagarritasun ekonomiko handienak, % 6,4ko ratioarekin. Era berean, enpresa txikien (10 eta 49 enplegatu artean) portaera nabarmentzen da, % 5,9ko ratioarekin 2022an. Mikro enpresen (1 eta 9 langile artean) errentagarritasun ekonomikoa % 4,4koa izan zen, eta 500 enplegatu baino gehiagoko enpresetan % 5,6koa.

Finantza-errentagarritasunari begiratuta, 50 eta 249 langile arteko enpresek % 11,8ko ratioa dute; enpresa txikiek (10 eta 19 enplegatu artean) % 10,4ko errentagarritasuna dute, eta handiek (249 enplegu baino gehiago) % 9,5koa. Mikro enpresek, berriz, % 6,7ko finantza-errentagarritasuna.

I.2.25. TAULA. EAE-KO ENPRESA EZ-FINANTZARIOEN RATIOAK, ENPLEGU-GERUZEN ETA SEKTOREEN ARABERA (A38) (%) 2022			
	ERRENTAGARRITASUN EKONOMIKOA (%)	FINANTZA-ERRENTAGARRITASUNA (%)	PALANKA-EFEKTU FINANTZARIOA
00 - GUZTIRA	5,6	9,5	1,7
01- NEKAZARITZA, ABELTZAINZA ETA ARRANTZA	-	-	-
02- ERAUZKETA-INDUSTRIAK	3,8	5,0	1,3
03- ELIKAGAIEN, EDARIEN ETA TABAKOAREN IND.	2,3	4,3	1,9
04- EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	3,6	7,1	1,9
05- ZURA, PAPERA ETA ARTE GRAFIKOAK	6,0	12,0	2,0
06- KOKE-GAIKAK ETA PETROLIO-FINTZEA	-	-	-
07- INDUSTRIA KIMIKOA	8,6	14,7	1,7
08- PRODUKTU FARMAZEUTIKOAK	10,9	15,2	1,4
09- KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	8,5	16,3	1,9
10- METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	6,2	12,6	2,0
11 - PROD. INFORMATIKOAK ETA ELEKTRONIKOAK	5,6	10,3	1,9
12- MATERIAL ETA EKIPIAMENDU ELEKTRIKOA	3,2	6,1	1,9
13- MAKINAK ETA EKIPIAMENDUA	4,6	9,2	2,0
14- GARRAIO-MATERIALA	4,5	12,8	2,9
15- ALTZARIAK ETA BESTE MANUFAKTURA BATZUK	5,4	10,2	1,9
16- ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	7,1	12,2	1,7
17- UR-HORNIDURA ETA SANEAMENDUA	3,7	4,5	1,2
18- ERAIKUNTZA	3,9	6,9	1,8
19- IBILGAILUEN KONPONKETA ETA MERKATARITZA	6,6	13,6	2,1
20- GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	3,8	5,4	1,4
21- OSTALARITZA	5,1	12,3	2,4
22- EDIZIOA, IRUDIA, IRRATIA ETA TELEBISTA	4,3	6,6	1,5
23- TELEKOMUNIKAZIOAK	17,9	47,4	2,6

24- INFORMATIKA	4,7	8,8	1,9
25- FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	-	-	-
26- HIGIEZIN-JARDUERAK	2,7	3,2	1,2
27- AHOLKULARITZAK ETA BESTE JARDUERA TEKNIKO BATZUK	4,4	5,7	1,3
28- IKERKETA ETA GARAPENA	0,1	-0,4	-3,2
29- BESTE JARDUERA PROFESIONAL BATZUK	5,8	9,4	1,6
30- ZERBITZU OSAGARRIAK	3,9	4,9	1,3
31- ADMINISTRAZIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA	-	-	-
32- MERKATUKO HEZKUNTZA	2,5	3,6	1,5
33- MERKATUKO OSASUN-JARDUERAK	9,0	13,8	1,5
34- GIZARTE-ZERBITZUETAKO MERKATU-JARDUERAK	2,1	2,7	1,3
35 - AISIALDI- ETA KULTURA-JARDUERAK	1,4	1,4	1,0
BESTE ZERBITZU BATZUK	2,5	4,9	2,0

Iturria: EUSTAT. Enpresa ez-finantzarioen ondare-kontuak

Jarduera-sektoreen arabera, 2022an guztiak izan zituzten errentagarritasun ekonomiko positiboak. Batezbestekoaren gainetik eta % 17,9ren eta % 5,8ren artean dantzan, telekomunikazioak, produktu farmazeutikoen fabrikazioa, merkatuko osasun-jarduerak, industria kimikoa, kautxuzko eta plastikozko produktuen eta metalezkoak ez diren bestelako produktu mineral batzuen fabrikazioa, argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura, handizkako eta txikizkako merkataritza, motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa, oinarritzko metalen eta metalezko produktuen fabrikazioa (makineria eta ekipamendua salbu), zuraren, paperaren eta arte grafikoen industria, publizitatea eta merkatu-azterketak, beste fabrikazio profesional batzuk eta albaitaritzako jarduerak daude. Beste muturrean, errentagarritasun baxuenean, behin eta berriro, ikerketa eta garapena, jarduera artistikoak eta jolaserako eta entretenimendurako jarduerak daude.

Finantza-errentagarritasunari erreparatuta, oso egoera heterogeneoak daude. Hala, sei sektore hauek % 13tik gorako finantza-errentagarritasunak dauzkate: Telekomunikazioak (% 47,4), kautxuzko eta plastikozko produktuen eta metalezkoak ez diren bestelako produktu mineral batzuen fabrikazioa (% 16,3), produktu farmazeutikoen fabrikazioa (% 15,2), industria kimikoa (% 14,7), osasun-jarduerak (% 13,8) eta txikizkako eta handizkako merkataritza eta motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa (% 13,6).

Askotariko jardueretako beste zazpi sektore % 12,8aren eta % 10,2aren artean dabilta (batez besteko % 9,5eko finantza-errentagarritasuna gaintutuz): Garraio-materialaren fabrikazioa, oinarritzko metalen eta metalezko produktuen fabrikazioa (makineria eta ekipamendua kenduta), ostalaritza, argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura, zuraren, paperaren eta arte grafikoen industria, produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa eta altzarien fabrikazioa, bestelako manufaktura-industriak, makineriaren eta ekipamenduen konponketa eta instalazioa.

Gainerako jarduerak batez besteko errentagarritasunaren azpitik daude, baina positiboan, ikerketaren eta garapenaren sektorea izan ezik, zeinaren finantza-errentagarritasuna negatiboa baita, -% 0,4ko balioarekin.

2.8. ERRENTA PERTSONALA, SEXUAREN ETA ERRENTA-SEGMENTUEN ARABERA. 2022KO DATUAK

EUSTATen *Errenta Pertsonal eta Familiarraren Estatistikaren* azken datuen arabera, EAEn bizi den 18 urteko edo gehiagoko biztanleriaren batez besteko errenta pertsonala (gutzizko errenta) % 7,7 handitu zen 2021 eta 2022 artean, 25.061 euroan kokatuz. Pandemia aurreko 2019. urtearekin alderatuta, % 11,1 hazi zen.

% 58,3 lanaren errentetatik dator, 14.609 € batez beste (+% 7,2, 2019. urtearen aldean), % 28,6 gizarte-transferentzia edo -prestazioetatik¹⁵, 7.158 € batez beste (2019. urtearekin alderatuta +% 18,6), % 8,8 kapital higiezin zein higigarriaren

¹⁵Pentsioak eta hartzeko pasiboak, langabezia-prestazio edo -subsidiak, ekintza terroristen ziozko prestazio publikoak, giza immunoeskasiaren birusak erasandakoek jasotako laguntzak eta ezintasun iraunkorren ziozko prestazioak eta Gizarte Segurantzaren ardurapeko seme-alaba bakoitzeko prestazioak.

errentetatik (2.207 €, +% 16,3 2019. urtearen aldean) eta % 4,3 ekonomia-jardueren errentetatik (1.087 €, +% 2,9 2019. urtearen aldean).

Errentaren banaketa pertsonalak adierazten digu kapital-errenten ekarpenak gehiago handitzen ari direla lan-errenten ekarpenak baino, 1.2.26. TAULAREN arabera.

Sexuen arabera, banaketa ezberdina da gizonen eta emakumeen artean, genero-arrakala agerian geratzen delarik. Hala, gizonek, batez beste (guztira), 30.356 euroko errenta dute; emakumeek, berriz, 20.180 eurokoa batez beste, hots, gizonen errenta emakumeena baino 10.176 euro handiagoa da. EUSTATen arabera, alderik handiena 70 eta 74 urte bitarteko adin-tartean dago; adin-tarte horretan, gizonen batez besteko errenta emakumeena baino 16.296 € handiagoa da (alde hori 922 euroan handitu zen 2022an, aurreko urtearekin alderatuta).

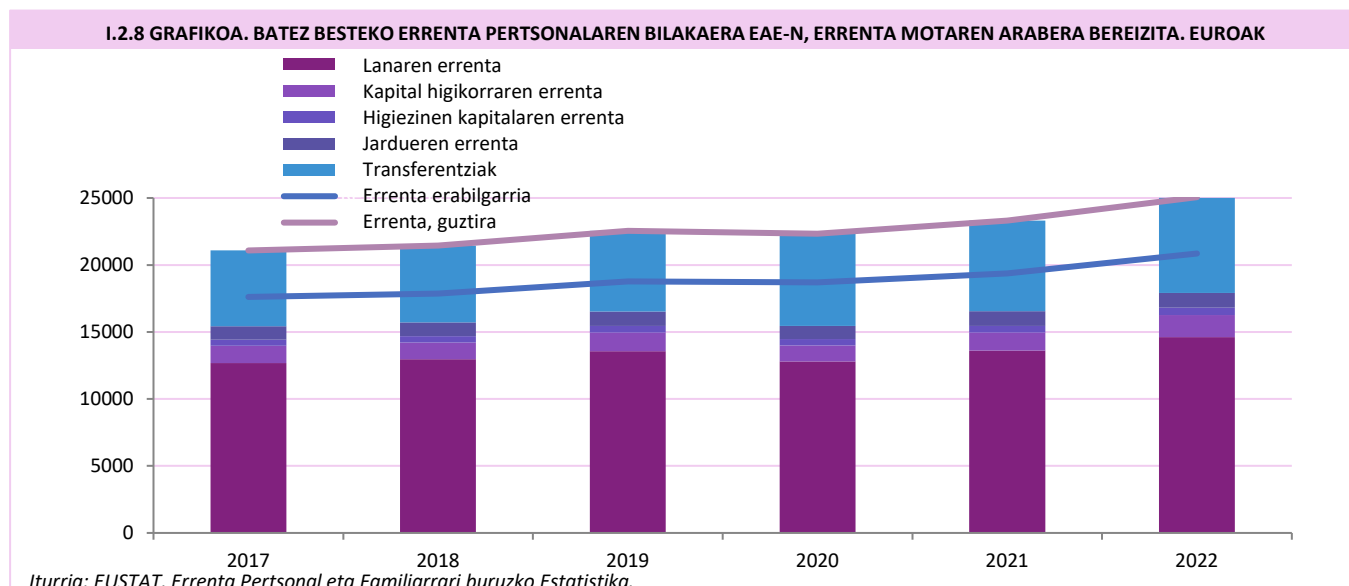
Bestalde, batez besteko errenta pertsonal erabilgarria, errenta osoa ken errentaren gaineko zerga eta langileen konturako gizarte-kotizazioak eginda kalkulatu, 20.855 eurokoa da, hau da, guztizko errentaren % 83,2.

Aldeak ikusten dira lurraldeen artean. Hala, errenta pertsonala nahiz errenta pertsonal eskuragarria, zergen ondoren, handiagoak dira Gipuzkoan.

- Errenta pertsonala: Gipuzkoan 26.639 €, Bizkaian 24.481 €, eta Araban 23.660 €.
- Errenta pertsonal erabilgarria: Gipuzkoan 22.187 €, Bizkaian 20.355 €, eta Araban 19.709 €.

I.2.26. TAULA. EAE-KO BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONALA, ERRENTA MOTAREN ETA LURRALDE HISTORIKOAREN ETA SEXUAREN ARABERA (EUROAK)												
	2019	2020	2021	2022							ALD.	
				GUZTIR A	% BERTI KALA	SEXUA		LUR. HIST.			21/22	19/22
						GIZONAK	EMAKUM EAK	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA		
ERRENTA, GUZTIRA	22.548	22.343	23.313	25.061	100	30.356	20.180	23.660	24.481	26.639	7,5	11,1
LANEKO ERRENTA	13.563	12.806	13.623	14.609	58,3	17.833	11.636	14.184	14.510	14.963	7,2	7,7
KAPITAL HIGIGARRIAREN ERRENTA	1.396	1.180	1.319	1.647	6,6	2.073	1.255	1.214	1.453	2.159	24,9	18,0
KAPITAL HIGIEZINEN ERRENTA	501	479	511	561	2,2	531	588	504	515	661	9,8	12,0
JARDUERA EKONOMIKOEN ERRENTA	1.056	989	1.088	1.087	4,3	1.458	745	943	1.066	1.185	-0,1	2,9
TRANSFERENTZIAK	6.033	6.889	6.772	7.158	28,6	8.461	5.956	6.814	6.937	7.671	5,7	18,6
ERRENTA ERABILGARRIA	18.768	18.699	19.366	20.855	83,2	25.031	17.005	19.709	20.355	22.187	7,7	11,1

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika. Guk egindakoa

Errenta (errenta osoa) biztanleriaren artean banatzeari dagokionez, 1,6 milioi baino gehiago dira errenta motaren bat jasotzen zuten 18 urteko eta gehiagoko pertsonak, hau da, % 87,2, eta adin-talde horietako biztanleriaren % 12,8k ez zuen inolako diru-sarrerarik izan 2022an. Horrez gain, 18 urteko eta gehiagoko biztanleria egoiarraren % 59,5 inguruk EAEko batezbestekoa (25.061 euro) baino errenta pertsonal txikiagoa dute, baina kontuan izan behar da talde horretan sartuta daudela 2022an errentarik jaso ez zutenak (% 12,8); beste muturrean, biztanleria horren % 9,2ren errenta batezbestekoaren bikoitza da, hau da, 50.122 € baino gehiagokoa.

Aldi berean, biztanleen % 33,5ek 12.000 eurotik beherako errenta pertsonala dute, eta % 39,7k 15.000 baino gutxiagokoa (kasu bietan barne hartzen da errentarik ez dutenen % 12,8).

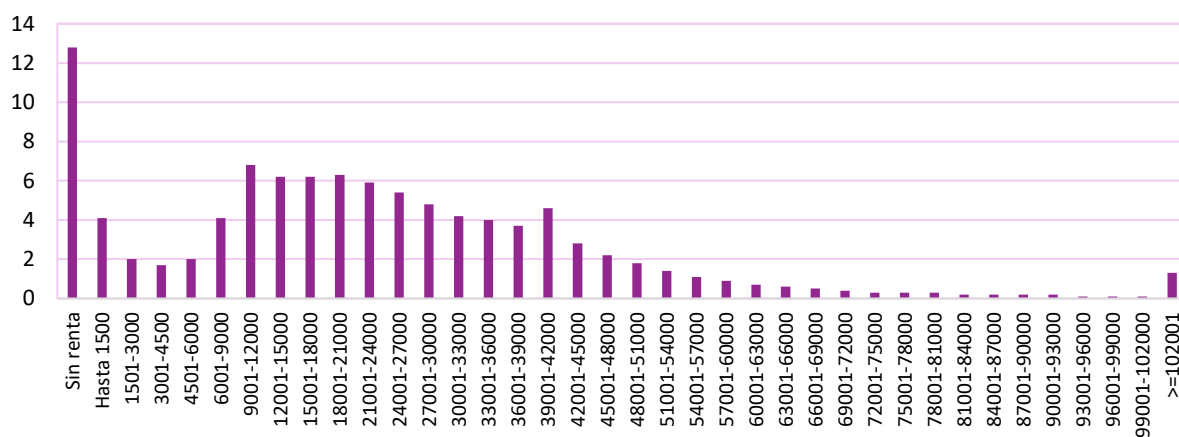
I.2.27. TAULA. GUZTIZKO ERRENTAREN BANAKETA 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEEN ARTEAN (BIZTANLERIAREN %A)

	2019	2020	2021	2022	DIF. 21-22	DIF 2019-22
ERRENTA MOTAREN BAT JASOTZEN DUTEN 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEEN %A	86,5	85,4	86,3	87,2	0,9	0,7
DIRU-SARRERARIK JASOTZEN EZ DUTEN 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEEN %A	13,5	14,6	13,7	12,8	-0,9	-0,7
EAE-KO BATEZ BESTEKO ERRENTATIK BEHERAKO ERRENTA PERTSONALA DUTEN 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEEN %A	60,0	59,5	59,5	59,5	0	-0,5
EAE-KO BATEZ BESTEKO ERRENTAREN BIKOITZA GAINDITZEN DUEN ERRENTA PERTSONALA DUTEN 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEEN %A	10,0	10,0	9,7	9,2	-0,5	-0,8

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika. Guk egindakoa

Mediana, biztanleria bi zati berdinetan banatzen duen errenta zein den ezartzen duen adierazlea, 20.043 eurokoa da; hau da, 2022an, adin nagusiko biztanleriaren erdiak urteko 20.043 eurotik gorako batez besteko errenta pertsonala zuen, eta beste erdiak, berriz, kopuru horretatik beherako errenta.

I.2.9. GRAFIKOA. EAE-KO 18 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA, ERRENTA PERTSONALAREN GERUZAREN ARABERA, 2022

Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonal eta familiarrari buruzko estatistika

Ondoko
taulan ikusten
denez, mediana
baino errenta
txikiagoa duten
deziletan (2-5
dezilak)
emakumeen
ratioa gizonena
baino
handiagoa da:
2. dezilean,
% 65,8 emakumeena, eta % 34,2 gizonena. Bestalde, errenta-dezil altuenean, emakumeen ratioa % 36,8 da, eta, gizonena, % 63,2.

I.2.28. TAULA. EAE-KO 18 URTE ETA GEHIAGOKO BIZTANLERIA, ERRENTA PERTSONALEKO DEZILAREN ARABERA, SEXUAREN ARABERA BANATUTA (ehunekoak). 2022						
	EHUNEKO BERTIKALAK			EHUNEKO HORIZONTALAK		
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	48,0	52,0
2. dezila <=3.976 euro	20,0	14,3	25,3	100,0	34,2	65,8
3. dezila (3.3977-10.394 €)	10,0	7,2	12,6	100,0	34,7	65,3
4. dezila (10.395-15.220 €)	10,0	7,8	12,1	100,0	37,2	62,8
5. dezila (15.221-20.043 €)	10,0	9,0	10,9	100,0	43,1	56,9
6. dezila (20.044-25.132 €)	10,0	10,8	9,3	100,0	51,7	48,3
7. dezila (25.133-31.352 €)	10,0	12,3	7,9	100,0	58,8	41,2
8. dezila (31.353-39.106 €)	10,0	12,7	7,5	100,0	61,0	39,0
9. dezila (39.107-48.732 €)	10,0	12,8	7,4	100,0	61,6	38,4
10. dezila (>= 48.733 €)	10,0	13,2	7,1	100,0	63,2	36,8
Iturria: EUSTAT. Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika. Guk egindakoa						

ITURRIAK

1. **ESPAINIAKO BANKUA.** Estatistika Buletina. 2024.
2. **EUROSTAT.** Datu-basea. 2024.
3. **EUROSTAT.** News release euroindicators.
4. **EUSTAT.** Hiruhileko Ekonomia Kontuak. 2024.
5. **EUSTAT.** Kontu ekonomikoak. 2023 (n-2 urtekoa).
6. **EUSTAT.** Kanpoko Merkataritzako Estatistika.-ECOMEX. 2024.
7. **EUSTAT.** EAeko Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistika. 2022.
8. **EUSTAT.** Enpresa ez-finantzarioen ondare-kontuak. 2022
9. **Eusko Jaurlaritza.** Ogasun eta Ekonomia Saila. Ekonomia eta Plangintza Zuzendaritza. Abagunea klik batean. 2024ko urtarrileko eta martxoko buletinak.
10. **EIN.** Espainiako Urteko Nazio Kontabilitatea. 2023 (n-2 urtekoa).
11. **EIN.** Espainiako Hiruhileko Nazio Kontabilitatea. 2024.
12. **EIN.** Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. 2024.
13. **EIN.** Kontsumoko Prezioen Indizea. 2024.
14. **EKONOMIA, MERKATARITZA ETA ENPRESA MINISTERIOA.** Kanpoko Inbertsioen Erregistroa. 2024.

3. SEKTORE PRODUKTIBOAK

I. kapituluko (*Ekonomia EAEn*) hirugarren atal hau sei puntutan banatzen da. Lehenengoan, enpresen Egitura eta Demografia aztertuko da, eta horri esker, informazioa lortu ahal izango da enpresetatik, jardura ekonomikoak egiten dituzten unitateak diren aldetik. Bigarrenak EAEko egitura produktiboa aurkezten du. Hirugarrenak lehen sektorearen magnitude batzuk biltzen ditu. Laugarrenak industriaren sektorearen azterketa sakona egiten du. Horretarako, industriaren estatistikaz eta kontu ekonomikoez gain, koiunturazkoak diren beste adierazle batzuk baliatzen ditu, besteak beste Industria Produktzioaren Indizea (IPI) eta Industriako Prezioen Indizea (IPRI). Bosgarrena eraikuntzaren sektorearen azterketa da, honako hauen bidez: Kontu Ekonomikoak, Eraikuntzaren Koiuntura Indizea (EKI) eta Eraikuntzako Kostuen Indizea (EKOI). Eta, azkenik, seigarrenak zerbitzuen sektorearen analisia jasotzen du, eta azterketa zehatzagoak egiten ditu merkataritzarako, ostalaritzarako eta turismorako eta finantza-sektorerako.

Merkataritza-sektorearen kasu zehatzean, Txikizkako Merkataritza Indizearen (TMI) eta Azalera handiko eta elikadura-kateetako merkataritza-indizearen bilakaera aztertzen da. Ostalaritzari eta turismoari dagokienez, establezimendu turistiko hartzaileen inkestako adierazle batzuk aztertu dira. Eta finantza-sektorearen analisia hainbat adierazleren bidez egiten da, hala nola banku zentralen esku-hartze motak, interes-tasak, kredituak eta hipotekak, gordailuak eta burtsa-merkatuari buruzko datu zehatz batzuk.

3.1. ENPRESA-DEMOGRAFIA ETA -EGITURA

3.1.1. EAEko enpresa-egitura

EUSTATen *Jardura Ekonomikoen Direktorioak (JEGID)* establezimendu eta enpresa guztien informazioa biltzen du, EAEn jardura ekonomikoak egiten dituzten unitateak diren aldetik; jardura ekonomikoei buruzko oinarritzko informazio estrukturala ematen du, eta erreferentzia da sektoreko zentsuak eta inkestak egiteko; gainera, erkidegoko establezimenduetako langileei buruzko azterketa ere ahalbidetzen du. Gaur egun, ez ditu biltzen etxeko langileei lana ematen dieten familien jarduerak, ezta lurraldez kanpoko erakundeak ere.

2024ko urtarrilaren 1ean, JEGIDen datuen arabera, EAEn 147.524 enpresa zeuden jardunean¹⁶, guztira 945.626 langile, halako moldez non batez besteko tamainak handitzen jarraitzen baitu eta 6,41 enplegukoa baita enpresako. 2023ko urtarrilaren 1etik 2024ko urtarrilaren 1era, enpresa kopurua % 1 gutxitu zen (1.546 enpresa gutxiago), eta langileek aldakuntza positiboa erregistratu zuten (+% 1,9).

50 enplegu edo gehiagoko enpresen ratioa guztizkoaren % 1,4 da; hau da, 2.128 enpresak 495.876 pertsonari ematen diete enplegua (hau da, enplegu osoaren % 52,5). Aitzitik, 108.954 enpresa (guztien % 73,9) ez dira iristen 3 lanpostura, eta enplegu osoaren % 13,7 baino ez dute hartzen.

EUROSTATEk argitaratutako *Key figures on European business – 2024 edition* txostenean jasotako datuen arabera (enpresa-estatistikek industria, eraikuntza, banaketa-merkataritza eta merkaturako beste zerbitzu batzuk hartzen dituzte, eta jardura ekonomiko batzuk baztertzen dituzte, hala nola nekazaritza, basogintza eta arrantza, baita administrazio publikoa ere), 2021ean 30,1 milioi enpresa zeuden EBko enpresa-ekonomian. Guztira, 156,1 milioi pertsona enplegatzen zituzten. Ondorioz, batez besteko tamaina 5 enplegukoa zen enpresa bakoitzeko, eta gehienak (% 99,1) 50 pertsona baino gutxiago enplegatzen dituzten enpresa mikro edo txikiak ziren.

¹⁶ Enpresa: establezimenduen jarduerari legezko euskarria ematen dion unitate juridikoa, hau da, beregaineko lege-nortasuna duen edozein elkarte, erakunde, organismo, pertsona fisiko edo edozein erakunde publiko edo pribatu, zeinaren ardurapean eta zuzendaritzapean jarduerak egiten baitira. 2012az geroztik, EUSTATen estatistikak lehen sektoreko enpresak barne hartzen ditu.

I.3.1. TAULA. EAE-KO ENPRESAK*, SOZietate-EGOITZAREN ETA ENPLEGUAREN ARABERA

	2020/1/1	2021/1/1	2022/1/1	2023/1/1	2024/1/1	21/22 (%)	22/2023 (%)	23/24 (%)
ENPRESAK, GUZTIRA (EAE ETA ESTATUA)	153.971	152.554	151.088	149.070	147.524	-1,0	-1,3	-1,0
EGOITZA EAE-N	149.720	148.324	146.701	144.601	142.550	-1,1	-1,4	-1,4
--ARABA	21.279	20.858	20.725	20.445	20.041	-0,6	-1,4	-2,0
--BIZKAIA	77.770	77.151	76.050	74.951	74.178	-1,4	-1,4	-1,0
--GIPUZKOA	50.671	50.315	49.926	49.205	48.331	-0,8	-1,4	-1,8
EGOITZA ESTATUKO GAINERAKOAN	4.251	4.230	4.387	4.469	4.974	3,7	1,9	11,3
EGOITZA EAEn (%)	97,2	97,2	97,1	97,0	96,6			
EGOITZA ESTATUKO GAINERAKOAN (%)	2,8	2,8	2,9	14,1	14,1			
ENPLEGUA, GUZTIRA	921.525	909.442	911.656	928.042	945.626	0,2	1,8	1,9
BATEZ BESTEKO NEURRIA	5,99	5,96	6,03	6,23	6,41			

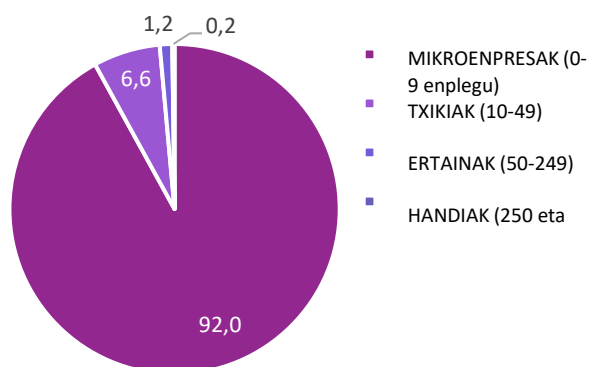
* Salbuetsita daude etheen jarduerak, etxeko langileen enplegatzaile gisa eta norberaren erabilerarako ondasun eta zerbitzuen ekoizle gisa, eta lurraldez kanpoko erakunde eta organismoen jarduerak.
Iturria: EUSTAT. JEGID eta geuk egina

I.3.2. TAULA. EAE-KO ENPRESEN EGITURA, ENPLEGUAREN ARABERA

	2023/1/1				2024/1/1				ALDAKUNTZA 23/24	
	ENPRESAK (A)		ENPLEGUA (B)		ENPRESAK (A)		ENPLEGUA (B)		Enpresak	Enplegua
	k	%	k	%	k	%	k	%		
GUZTIRA	149.070	100	928.042	100	147.524	100	945.626	100	-1,0	1,9
=<2	110.567	74,2	132.025	14,2	108.954	73,9	129.935	13,7	-1,5	-1,6
3-5	19.346	13,0	71.525	7,7	19.066	12,9	70.524	7,5	-1,4	-1,4
6-9	7.654	5,1	54.627	5,9	7.710	5,2	55.217	5,8	0,7	1,1
10-14	3.760	2,5	43.819	4,7	3.847	2,6	45.010	4,8	2,3	2,7
15-19	1.981	1,3	33.308	3,6	2.038	1,4	34.318	3,6	2,9	3,0
20-49	3.683	2,5	110.820	11,9	3.781	2,6	114.746	12,1	2,7	3,5
50-99	1.108	0,7	77.191	8,3	1.120	0,8	77.772	8,2	1,1	0,8
100-249	657	0,4	100.832	10,9	680	0,5	103.876	11,0	3,5	3,0
250-499	186	0,1	64.668	7,0	191	0,1	65.826	7,0	2,7	1,8
>= 500	128	0,1	239.227	25,8	137	0,1	248.402	26,3	7,0	3,8

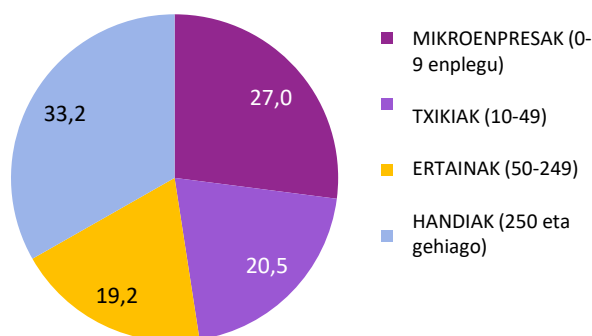
Iturria: EUSTAT. JEGID.

I.3.1. GRAFIKOA. ENPRESEN BANAKETA ENPRESEN TAMAINAREN ARABERA, 2024

Iturria: EUSTAT

I.3.2. GRAFIKOA. ENPLEGUAREN BANAKETA ENPRESEN TAMAINAREN ARABERA, 2024

Iturria: EUSTAT

I.3.3. TAULA. EAE-KO ENPRESA ETA ENPLEGU KOPURUAREN BILAKAERA, JARDUERA-ADARRAREN ETA NORTASUN JURIDIKOAREN ARABERA										
	ENPRESAK				ENPLEGUA				ENPLEGUA, BATEZ BESTE	
	2023/1/1	2024/1/1	PISUA	ALD. 23/24	2023/1/1	2024/1/1	PISUA	ALD. 23/24	2023/1/1	2024/1/1
GUZTIRA	149.070	147.524	100,0	-1,0	928.042	945.626	100,0	1,9	6,2	6,4
A. NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, BASOGINTZA ETA ARRANTZA	4.961	4.638	3,1	-6,5	9.800	9.383	1,0	-4,3	2,0	2,0
B. ERAUZKETA-INDUSTRIAK	33	31	0,0	-6,1	351	367	0,0	4,6	10,6	11,8
C. MANUFATURA-INDUSTRIA	9.719	9.508	6,4	-2,2	174.793	178.303	18,9	2,0	18,0	18,8
D. ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN ETA AIRE GIROTUAREN HORNIDURA	147	152	0,1	3,4	2.163	2.237	0,2	3,4	14,7	14,7
E. UR-HORNIDURA; SANEAMENDUKO, HONDAKINAK KUDEATZEKO ETA KUTSADURA GARBITZEKO JARDUERAK	249	245	0,2	-1,6	6.217	6.327	0,7	1,8	25,0	25,8
F. ERAIKUNTZA	19.116	18.859	12,8	-1,3	54.658	55.508	5,9	1,6	2,9	2,9
G. HANDIZKAKO ETA TXIKIZKAKO MERKATARITZA; MOTORDUN IBILGAILUEN ETA MOTOZIKLETEN KONPONKETA	29.025	27.956	19,0	-3,7	127.103	127.322	13,5	0,2	4,4	4,6
H. GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	9.939	9.935	6,7	0,0	43.952	45.179	4,8	2,8	4,4	4,6
I. OSTALARITZA	12.183	12.118	8,2	-0,5	62.396	64.655	6,8	3,6	5,1	5,3
J. INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	3.464	3.537	2,4	2,1	25.262	26.476	2,8	4,8	7,3	7,5
K. FINANTZA- ETA ASEGURU-ARLOKO JARDUERAK	2.754	2.771	1,9	0,6	15.733	15.771	1,7	0,2	5,7	5,7
L. HIGIEZIN-JARDUERAK	2.776	2.807	1,9	1,1	5.006	5.152	0,5	2,9	1,8	1,8
M. JARDUERA PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	20.446	20.314	13,8	-0,6	63.614	64.591	6,8	1,5	3,1	3,2
N. JARDUERA ADMINISTRATIBOAK ETA ZERBITZU LAGUNGARRIAK	5.208	5.138	3,5	-1,3	68.251	70.005	7,4	2,6	13,1	13,6
O. ADMINISTRAZIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA; DERRIGORREZKO GIZARTE-SEGURANTZA	429	428	0,3	-0,2	77.805	78.241	8,3	0,6	181,4	182,8
P. HEZKUNTZA	5.399	5.501	3,7	1,9	48.794	49.700	5,3	1,9	9,0	9,0
Q. OSASUN JARDUERAK ETA GIZARTE ZERBITZUETAKO JARDUERAK	9.739	9.892	6,7	1,6	101.636	104.409	11,0	2,7	10,4	10,6
R. ARTE, AISIALDI ETA ENTRETENITZEKO JARDUERAK	4.244	4.380	3,0	3,2	17.266	18.211	1,9	5,5	4,1	4,2
S. BESTELAKO ZERBITZUAK	9.239	9.314	6,3	0,8	23.242	23.789	2,5	2,4	2,5	2,6
PERTSONA FISIKOA	88.348	86.556	58,7	-2,0	124.830	122.509	13,0	-1,9	1,4	1,4
SOZIEKATE ANONIMOA	4.553	4.466	3,0	-1,9	202.397	206.292	21,8	1,9	44,5	46,2
ERANTZUKIZUN MUGATUKO SOZIEKATEA	41.331	41.922	28,4	1,4	322.969	335.449	35,5	3,9	7,8	8,0
BESTE SOZIEKATE ETA ELKARTE BATZUK	13.935	13.674	9,3	-1,9	131.825	134.310	14,2	1,9	9,5	9,8
• <i>BESTE SOZIEKATE BAT*</i>	6.969	7.049	4,8	1,1	60.458	62.712	6,6	3,7	8,7	8,9
• <i>ONDASUN-ERKIDEGOA</i>	5.099	4.722	3,2	-7,4	16.099	15.134	1,6	-6,0	3,2	3,2
• <i>SOZIEKATE KOOPERATIBOA</i>	1.867	1.903	1,3	1,9	55.268	56.464	6,0	2,2	29,6	29,7
BESTE FORMA JURIDIKO BATZUK	903	906	0,6	0,3	146.021	147.066	15,6	0,7	161,7	162,3
• <i>TOKIKO KORPORAZIOA</i>	349	346	0,2	-0,9	30.557	30.890	3,3	1,1	87,6	89,3
• <i>ERAKUNDE AUTONOMOA EDO HAREN PAREKOA. ERLIJO-ERAKUNDEA.</i>	517	523	0,4	1,2	28.922	29.330	3,1	1,4	55,9	56,1
• <i>ESTATUKO ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO ADMINISTRAZIOEN ORGANOAK</i>	37	37	0,0	0,0	86.542	86.846	9,2	0,4	2.339,0	2.347,2

* (Erregular kolektiboa, komandita, elkarte, sozietate zibila eta definitu gabeko beste mota batzuk).

Iturria: EUSTAT, JEGID eta geuk egina

Enpresa gehien dituzten jarduera ekonomikoak (I.3.3 TAULA) honako hauek dira: handizkako eta txikizkako merkataritza, ibilgailuen eta motozikleten konponketa (enpresa guztien % 19, % 3,7ko murrizketarekin); jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak (enpresen % 13,8, % 0,6ko jaitsierarekin) eta eraikuntza (% 12,8, % 1,3ko jaitsierarekin). Bestalde, enplegu-bolumen handiena biltzen duten jarduera ekonomikoak honako hauek dira: manufatura-industria (% 18,9, % 2ko jaitsierarekin), handizkako eta txikizkako merkataritza; motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa (% 13,5, % 0,2ko jaitsierarekin) eta osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuetako jarduerak (% 11, % 2,7ko hazkundearekin).

Enpresako batez besteko tamaina, lehen ere aipatu dugun moduan, 6,41 enplegukoa da. Administrazio publikoa eta defentsa eta gizarte-segurantzaren alde batera utzita (182,8 enplegu), enpresako batez besteko tamaina handiena ageri duten sektoreak hauek dira: Ur-hornidura; saneamenduko, hondakinak kudeatzeko eta kutsadura garbitzeko jarduerak (25,8); manufaktura-industria (18,8) eta energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura (14,7).

Izaera juridikoari dagokionez¹⁷ eta enpresa txikiak alde batera utzita (titularra pertsona fisikoaren dutenak, batez beste 1,42 lagun enpresako), batez besteko tamaina 13,5 lagunekoa da. Sozietate anonimoek 29,7 pertsonako plantilla dute batez beste; kooperatibek 29,7koa, eta erantzukizun mugatuko sozietateek 8koa.

EAEko enpresa-jardueraren % 58,7 "pertsona fisikoaren" estaldura juridikoarekin egiten da, baina enpleguaren % 13 baino ez du biltzen. Ondorioz, "pertsona juridikoak" diren enpresak enpresen % 41,3 dira, eta enpleguaren % 87 biltzen dute.

Pertsona fisikoak kontuan hartzen ez badira, enpresa-jardueraren % 76,1 sozietate anonimoen eta erantzukizun mugatuko sozietateen artean banatzen da: % 7,3 sozietate anonimoaren forma juridikoarekin (enpleguaren % 25,1), eta % 68,8 erantzukizun mugatuko sozietatearen forma juridikoarekin (enpleguaren % 40,8). Kooperatiba-sozietateek, bestalde, enpresen % 3,1 eta enpleguaren % 6,9 biltzen dituzte.

3.1.2. Enpresen demografia

Errotazioari dagokionez, enpresen altak¹⁸ eta bajak¹⁹ kontuan hartuta, 13.570 enpresak hasi eta 15.116 enpresak utzi zuten jardura 2023an, 1.546 enpresako saldo negatiboarekin.

Enpresen errotazioari buruzko azterlana (altak, bajak eta saldoa) funtsezkoa da enpresen dinamismoari buruzko ezaugarriak ondorioztatzeko, hots, enpresa berriak sortzeko ahalmenari buruzkoak²⁰.

Enpresen jaiotza-tasa (sortutakoen eta stockaren arteko zatidura gisa kalkulaturik) % 9,2koa izan zen, eta heriotza-tasa (bajekin kalkulaturik) % 10,2koa. Emaitzak adierazten du hazkunde-tasa garbia negatiboa izan zela (-% 1koa).

I.3.4. TAULA. EAE-KO ENPRESEN ALTAK, BAJAK ETA SALDO GARBIA					
	2020/1/1	2021/1/1	2022/1/1	2023/1/1	2024/1/1
DAUDEN ENPRESEN STOCKA	153.971	152.554	151.088	149.070	147.524
ALTAK	14.445	12.693	13.627	14.073	13.570
BAJAK	17.832	14.110	15.093	16.091	15.116
SALDO GARBIA	-3.387	-1.417	-1.466	-2.018	-1.546
ENPRESEN JAIOTZA-TASA	9,4	8,3	9,0	9,4	9,2
ENPRESEN HERIOTZA-TASA	11,6	9,2	10,0	10,8	10,2
HAZKUNDE-TASA GARBIA	-2,2	-0,9	-1	-1,4	-1

Iturria: EUSTAT. Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika eta geuk egina.

I.3.5 taulak 2019aren hasieran altan emandako eta hurrengo bost urteetan jardunean jarraitzen zuten enpresen bilakaera jasotzen du. Egoitza EAEn zuten enpresei dagokionez, 2019an sortutako 17.086 enpresen % 45ek jardunean jarraitzen zuten bost urteren ondoren (7.684), eta alderantziz, % 55 desagertu egin ziren (9.402). Enpleguan izandako eragina ere negatiboa izan zen, baina enpresa kopuruan erregistratutakoa baino txikiagoa: bizirik atera ziren enpresak

¹⁷ Titularren edo enpresaren izaera juridikoa (IFK, IFZ, NAN), kategorian hauen arabera: pertsona fisikoak, sozietate anonimoak, erantzukizun mugatuko sozietateak, beste sozietate eta elkarte batzuk (ohiko elkarte kolektiboak, elkarte komanditarioak, elkarrekin, gizarte zibila eta zehaztu gabeko beste sozietate mota batzuk), ondasun-erkidegoak, sozietate kooperatiboak eta beste forma juridiko batzuk (tokiko korporazioak, erakunde autonomoak edo antzekoak, erlijio-kongregazio edo -erakundeak eta estatuko eta autonomia-erkidegoetako organoak). EUSTAT (Metodologia, Definizioak)

¹⁸ Direktorioaren azken eguneraketan berri gisa sartutako enpresak. Gehienak ireki berriak dira, baina, kasu bakan batzuetan, aurretik baziren enpresak dira, direktorioak hutsegitez edo omisioz jasota ez zeudenak.

¹⁹ Direktorioaren azken eguneraketan sartutako enpresak. Gehienak itxi egin dira, edo jardura utzi dute; kasu bakan batzuetan, ordea, aurretik ez ziren enpresak, enpresa bikoiztuak edo aurreko direktorioan hutsegitez jasotakoak dira.

²⁰ Altan edo bajaran emateko jardueren zati bat honako hauen ondorioz gertatzen dira: erregistroko aldaketak, izen-aldaketak, bategiteak, erosketa-eragiketak... Altaren edo bajaran arrazoia ez da jasotzen.

hasierako enpleguaren % 73 ziren; hau da, enplegua galdu zen arren (30.261 enplegutik 22.103 enplegura), galera (% 27) nabarmen txikiagoa izan zen enpresa kopuru gisa izandako bilakaeran erregistratutakoa baino (% 55).

Lurralde historikoen arabera aztertuz gero, Araban 2019an altan emandako enpresen % 50,6k jarraitzen dute aktibo (hasierako enpleguaren % 73,8), Bizkaian % 43,6k (hasierako enpleguaren % 73,3), eta Gipuzkoan % 44,5ek (hasierako enpleguaren % 72,1).

Gauzak horrela, 2018an alta eman zitzaizen enpresek (egoitza EAEn dutenek) 1,8 laguneko enplegua izan zuten batez beste, eta gaur egun 2,9 lagun dira.

I.3.5. TAULA. 2018-01-01EAN ALTAN DAUDEN ETA HURRENGO BOST URTEETAN JARDUNEAN JARRAITZEN DUTEN ENPRESAK ETA ENPLEGATUAK												
	ALTAK 2019-01-01EAN		AKTIBO URTE HAUETAN									
	ENPRESAK	ENPLEGUA	2020		2021		2022		2023		2024	
	ENPRESAK	ENPLEGUA	ENPRESAK	ENPLEGUA	ENPRESAK	ENPLEGUA	ENPRESAK	ENPLEGUA	ENPRESAK	ENPLEGUA	ENPRESAK	ENPLEGUA
GUZTIRA	17.603	33.722	14.763	31.855	12.716	30.943	10.739	28.611	9.101	27.192	7.944	26.269
EGOITZA EAE-N	17.086	30.261	14.289	28.107	12.310	26.841	10.394	24.704	8.803	23.076	7.684	22.103
ARABA	2.679	4.807	2.369	4.534	2.013	4.280	1.727	3.857	1.515	3.685	1.356	3.563
BIZKAIA	8.921	15.847	7.401	14.715	6.385	14.167	5.325	13.047	4.496	12.030	3.888	11.616
GIPUZKOA	5.486	9.607	4.519	8.858	3.912	8.394	3.342	7.800	2.792	7.361	2.440	6.924
BIZIRAUEN-TASA												
GUZTIRA	100	100	83,9	94,5	72,2	91,8	61,0	84,8	51,7	80,6	45,1	77,9
EGOITZA EAE-N	100	100	83,6	92,9	72,0	88,7	60,8	81,6	51,5	76,3	45,0	73,0
ARABA	100	100	88,4	94,3	75,1	89,0	64,5	80,2	56,6	76,7	50,6	74,1
BIZKAIA	100	100	83,0	92,9	71,6	89,4	59,7	82,3	50,4	75,9	43,6	73,3
GIPUZKOA	100	100	82,4	92,2	71,3	87,4	60,9	81,2	50,9	76,6	44,5	72,1

Iturria: EUSTAT. Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika eta geuk egina.

3.1.3. Gizarte Segurantzaren izena emandako enpresak

2024ko abenduaren amaieran langileak zituzten enpresak 57.585 ziren, hau da, 2023ko aldi berean baino % 0,56 gutxiago (326 enpresa gutxiago), aurreko aldiaren erregistratutako % 0,16ko gehikuntzaren aurrean.

Jarduera-sektoreen arabera, guztietan ikusten da beherakada: lehen sektorean (-% 2,4), industrian (-% 1,8), eraikuntzan (-% 0,3) eta zerbitzuetan (-% 0,4).

I.3.6. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN IZENA EMANDAKO ENPRESAK, JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA. EAE					
	GUZTIRA	LEHEN SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK
2019	58.958	871	6.608	4.947	46.532
2020	57.522	876	6.511	4.945	45.190
2021	58.145	864	6.438	4.980	45.863
2022	57.820	844	6.403	5.061	45.512
2023	57.911	842	6.309	5.103	45.657
2024	57.585	822	6.196	5.086	45.481
ALD. 2022/23	0,2	-0,2	-1,5	0,8	0,3
ALD. 2023/24	-0,6	-2,4	-1,8	-0,3	-0,4

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA eta guk egindakoa.

3.2. EAE-REN EKOIZPEN-EGITURA

EUSTATen *Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoen* arabera, 2023tik 2024ra bitartean agregatu ekonomiko handi guztiek handitu zuten BEGa termino arruntetan. Hala, EAEko ekonomia osoaren BPGa % 5 hazi zen termino arruntetan. Enplegua (lanaldi osoko baliokideetan neurtuta), % 1,8.

Egiturari dagokionez, 2024an, lehenengo sektoreak, 787 milioi euroko BEGarekin eta lanaldi osoko 11.646 lanposturekin, BPGaren % 0,8 hartu zuen (prezio korranteetan), eta enpleguaren % 1,2; industria sektoreak, 20.531 milioi euroko BEGarekin eta lanaldi osoko 202.177 enplegurekin, guztizko BPGaren % 21,1 hartu zuen (prezio korranteetan), eta enpleguaren % 20,5; eraikuntzak, 4.721 milioi euroekin eta lanaldi osoko 58.969 lanposturekin, BPGaren % 4,9 hartu zuen, eta enpleguaren % 6; zerbitzuen sektoreak, 62.260 milioi euroekin eta lanaldi osoko 714.874 lanposturekin, guztizko BPGaren % 64 hartu zuen, eta enpleguaren % 72,4.

I.3.7. TAULA. EAE-KO PREZIO KORRONTEN BEG-AREN ETA ENPLEGUAREN BILAKAERA. AGREGATU MAKROEKONOMIKOAK

	2023				2024				ALDAKUNTZA (%)	
	BPG		ENPLEGUA		BPG		ENPLEGUA		BPG	ENPLEGUA
	EUROAK, MILAKOTAN	% BERTIKALA	PERTSONAK	% BERTIKALA	EUROAK, MILAKOTAN	% BERTIKALA	PERTSONAK	% BERTIKALA		
NEKAZARITZA, ABELTZAINNTZA ETA ARRANTZA	779.192	0,8	11.865	1,2	786.961	0,8	11.646	1,2	1,0	-1,8
INDUSTRIA ETA ENERGIA	19.902.093	21,5	200.358	20,6	20.530.858	21,1	202.177	20,5	3,2	0,9
ERAIKUNTZA	4.514.846	4,9	58.847	6,1	4.720.956	4,9	58.969	6,0	4,6	0,2
ZERBITZUAK	58.724.838	63,4	699.460	72,1	62.259.944	64,0	714.874	72,4	6,0	2,2
BEGA oinarritzko prezioetan	83.920.969	90,5			88.298.719	90,8			5,2	
PRODUKTUEN GAINEKO ZERGA GARBIAK	8.759.275	9,5			8.994.244	9,2			2,7	
BARNE-PRODUKTU GORDINA merkatuko prezioetan/ LANALDI OSOKO ENPLEGUA	92.680.244	100,0	970.530	100,0	97.292.963	100,0	987.666	100,0	5,0	1,8

Iturria: EUSTAT, Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoak (2024ko apirila) eta geuk egina

Jarduera-sektoreen araberrako egitura jaso dugu, EUSTATen *Kontu Ekonomikoetan* agertzen den informaziotik abiatuta. Kontuan hartu behar da BPGaren eta enpleguaren jarduera-sektoreen araberrako bereizketa argitaratutako azken urteari dagokiola; BPGrako 2023a da, eta enplegurako 2022a.

BEGari eta enpleguari begiratuta, argindarraren, gasaren, lurrunaren eta aire egokituaren hornidura alde batera utzita, industria-sektoreko adar nagusiak hauek dira: oinarritzko metalen eta metalezko produktuen fabrikazioa, makineria eta ekipamendua kenduta (2023ko BEGaren % 6,7 eta 2022ko enpleguaren % 6,8), garraio-materialaren fabrikazioa (% 2,8 eta % 1,9), makineriaren eta ekipamenduen fabrikazioa (% 2,3 eta % 2,4) eta kautxuzko eta plastikozko produktuen eta metalezkoak ez diren bestelako produktu mineralen fabrikazioa (% 2,2 eta % 1,9).

Zerbitzuen sektorearen barruan, hauek nabarmentzen dira: handizkako eta txikizkako merkataritza, motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketa (BEGaren % 11,2 eta % 13,3), osasun-jarduerak (% 5,7 eta % 5,7), hezkuntza (% 5,3 eta % 8,5), garraioa eta biltegiatzea (% 4,9 eta 4,6), administrazio publikoa eta defentsa (% 4,5 eta % 6,7), lege-eta kontabilitate-jarduerak, egoitza nagusietako jarduerak, enpresa-kudeaketako aholkularitza-jarduerak, arkitektura eta ingeniarietako zerbitzu teknikoak, entsegu eta analisi teknikoak (% 5,7 eta % 4,6) eta ostalaritza.

Higiezin-jarduerak BPGari egiten dioten ekarpenagatik (% 9,6) nabarmentzen dira, baina ez hainbeste enpleguari egiten dioten ekarpenagatik (% 0,5).

I.3.8. TAULA. EAE-REN EKOIZPEN-EGITURA: JARDUERAK BPG-AN ETA GUZTIZKO ENPLEGUAN DUTEN PISUA						
		BPG eta BEG 2023			2022 ENPLEGUA	
		2023 BPG MILAKA EURO	BPG-AREN GAINEKO %A	BEG-REN GAINEKO %A	MILAKA EURO	% BERTIKALA
LEHEN SEKTOREA	1. NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA ETA ARRANTZA	779.192	0,8	0,9	12.372	1,3
INDUSTRIA		19.902.093	21,5	23,7	191.175	20,1
	02. ERAUZKETA-INDUSTRIAK	48.964	0,1	0,1	384	0,0
	03. ELIKAGAIEN, EDARIEN ETA TABAKOAREN INDUSTRIA	1.033.684	1,1	1,2	14.392	1,5
	04. EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOEN INDUSTRIA	92.920	0,1	0,1	1.933	0,2
	05. ZURAREN, PAPERAREN ETA ARTE GRAFIKOEN INDUSTRIA	816.764	0,9	1,0	10.689	1,1
	06. KOKE-GAIKETA ETA PETROLIO-FINTZEA	693.644	0,7	0,8	882	0,1
	07. INDUSTRIA KIMIKOA	426.446	0,5	0,5	3.988	0,4
	08. PRODUKTU FARMAZEUTIKOEN FABRIKAZIOA	340.676	0,4	0,4	1.230	0,1
	09. KAUTXUZKO ETA PLASTIKOZKO PRODUKTUEN ETA METALEZKOAK EZ DIREN BESTE PRODUKTU MINERAL BATZUEN FABRIKAZIOA	1.840.437	2,0	2,2	17.723	1,9
	10. OINARRIZKO METALEN ETA METALEZKO PRODUKTUEN FABRIKAZIOA, MAKINAK ETA EKIPAMENDUA KENDUTA	5.598.873	6,0	6,7	65.157	6,8
	11. PRODUKTU INFORMATIKOEN, ELEKTRONIKOEN ETA OPTIKOEN FABRIKAZIOA	549.923	0,6	0,7	7.240	0,8
	12. MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOAREN FABRIKAZIOA	711.572	0,8	0,8	9.010	0,9
	13. BESG MAKINERIAREN ETA EKIPAMENDUAREN FABRIKAZIOA	1.945.216	2,1	2,3	22.523	2,4
	14. GARRAIO-MATERIALAREN FABRIKAZIOA	2.309.745	2,5	2,8	18.431	1,9
	15. ALTZARIEN FABRIKAZIOA, BESTE MANUFATURA-INDUSTRIA BATZUK, MAKINEN ETA EKIPAMENDUAREN KONPONKETA ETA INSTALAZIOA	1.028.671	1,1	1,2	15.104	1,6
	16. ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN ETA AIRE GIROTUAREN HORNIDURA	1.892.887	2,0	2,3	2.489	0,3
	17. UR EDANGARRIAREN HORNIDURA. SANEAMENDU-JARDUERA, HONDAKINEN KUDEAKETA ETA DESKONTAMINAZIOA	571.671	0,6	0,7	6.811	0,7
ERAIKUNTZA		4.514.846	4,9	5,4	58.556	6,1
ZERBITZUAK		58.724.838	63,4	70,0	683.595	71,8
	19. HANDIZKAKO ETA TXIKIZKAKO MERKATARITZA; MOTORDUN IBILGAILUEN ETA MOTOZIKLETEN KONPONKETA	9.438.490	10,2	11,2	126.975	13,3
	20. GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	4.132.393	4,5	4,9	43.868	4,6
	21. OSTALARITZA	4.037.137	4,4	4,8	54.233	5,7
	22. EDIZIO-JARDUERAK, IKUS-ENTZUNEZKOENAK ETA IRRATI-NAHIZ TELEBISTA-PROGRAMAZIOKOAK ETA -EMISIOKOAK	358.694	0,4	0,4	5.081	0,5
	23. TELEKOMUNIKAZIOAK	666.227	0,7	0,8	2.134	0,2
	24. PROGRAMAZIOA, AHOLKULARITZA ETA INFORMATIKAREKIN LOTUTAKO BESTE JARDUERA BATZUK, INFORMAZIO-ZERBITZUAK	1.263.953	1,4	1,5	17.702	1,9
	25. FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	4.607.515	5,0	5,5	14.856	1,6
	26. HIGIEZIN-JARDUERAK	8.056.293	8,7	9,6	4.916	0,5
	27. LEGE- ETA KONTABILITATE-JARDUERAK: EGOITZA NAGUSIETAKO JARDUERAK, ENPRESA-KUDEAKETAKO AHOLKULARITZA-JARDUERAK, ARKITEKTURA ETA INGENIARITZAKO ZERBITZU TEKNIKOAK, ENTSEGU ETA ANALISI TEKNIKOAK	4.811.340	5,2	5,7	43.614	4,6
	28. IKERKETA ETA GARAPENA	616.418	0,7	0,7	9.116	1,0
	29. PUBLIZITATEA ETA MERKATU-AZTERKETA, BESTE JARDUERA PROFESIONAL, ZIENTIFIKO ETA TEKNIKO BATZUK, ALBAITARITZA-JARDUERAK	624.602	0,7	0,7	11.969	1,3
	30. ADMINISTRAZIO-JARDUERAK ETA ZERBITZU OSAGARRIAK	2.624.239	2,8	3,1	60.107	6,3
	31. ADMINISTRAZIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA; DERRIGORREZKO GIZARTE-SEGURANTZA	3.759.166	4,1	4,5	63.706	6,7
	32. HEZKUNTZA	4.440.072	4,8	5,3	80.964	8,5
	33. OSASUN-JARDUERAK	4.757.858	5,1	5,7	54.100	5,7
	34. GIZARTE-ZERBITZUETAKO JARDUERAK	1.264.225	1,4	1,5	28.593	3,0
	35. ARTE, AISIALDI ETA ENTRETENITZEKO JARDUERAK	1.310.262	1,4	1,6	14.034	1,5
	36. BESTE ZERBITZU BATZUK	947.469	1,0	1,1	22.044	2,3
	37. ETXEEN JARDUERAK, ETXEKO LANGILEEN ENPLEGATZAILE GISA ETA NORBERAREN ERABILERARAKO ONDASUN ETA ZERBITZUEN EKOIZLE GISA	1.008.485	1,1	1,2	25.583	2,7
	38. LURRALDETIK KANPOKO ERAKUNDEEN ETA ORGANISMOEN JARDUERAK		0,0	0,0		
BEG-A OINARRIZKO PREZIO TAN		83.920.969	90,5	100,0		
PRODUKTUEN GAINEKO ZERGA GARBIAK		8.759.275	9,5			
GUZTIRA		92.680.244	100,0		952.509	100,0
Iturria: EUSTAT, Kontu Ekonomikoak (2025eko maiatza) eta geuk egina Jatorrizko estatistikan, guztizkoek ez dituzte partidak batzen.						

3.3. LEHEN SEKTOREA

EUSTATen *Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoen* arabera, lehen sektoreko BEGaren batez besteko aldakuntza, termino errealetan, % 3,1ekoa da 2023tik 2024ra bitartean. Enpleguak (lanaldi osoko baliokidean neurtuta), berriz, urte arteko % 3,6ko jaitsierarekin hasi zuen urtea lehenengo hiruhilekoan, eta % 0,2ko hazkundearekin bukatu zuen laugarrengoa.

I.3.9. TAULA. LEHEN SEKTOREKO ADIERAZLEAK						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
BEGa PREZIO KORRONTETAN (MILAKA)	659.692	539.267	614.511	716.638	779.192	786.961
ENPLEGUA LOBetan*	12.400	12.087	11.891	12.372	11.865	11.646
BEG ALDAKUNTZA (ERREALA)	6	-16,9	15	2,2	16	3,1
ENPLEGUAREN ALDAKUNTZA	-2,8	-2,5	-1,6	4	-4,1	-1,8
*Lanaldi osoaren baliokideak						
Iturria: EUSTAT, <i>Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoak (2025eko maiatza)</i>						

3.4. INDUSTRIA

3.4.1. Industriaren 2023ko inkesta: emaitza nagusiak

EAEko industria-sektoreak sortutako BEGak, faktore-kostuan²¹, 2023an gorantz jarraitu zuen, eta 17.554,6 milioi eurora iritsi zen, 2022an lortutakoa baino % 5,4 gehiago. Enplegatuen kopurua, bestalde, % 1,8 hazi zen. Enpleguak, guztira, 208.367 ziren, 2022an baino 3.593 gehiago.

Adierazle ekonomiko gehienek igoera izan zuten, baina ez guztiek. Hala, 2023an, diru-sarreraren bolumena (negozio-zifra) 70.380,4 milioi eurora iritsi zen, prezio korranteetan; hots, 2022an baino % 5,7 gutxiago. Inbertsioa, bestalde, % 2,3 jaitsi zen.

Manufaktura-industriaren barruan, funtsezko lau azpisektore industrialetako bakoitzean arreta jarrita, honako hau dugu:

- Metalurgia eta metalezko produktuen adarrak (fkBEGaren % 29,4; enpleguaren % 32,8; inbertsioaren % 22,7, eta salmenten % 21,7) gora egin zuen fkBEGean, baina inbertsioan, negozio-zifran eta zergen aurreko emaitzetan behera.
- Makinak eta ekipamenduen adarrak (fkBEGaren % 10,8; langileen % 11,3; inbertsioaren % 7,3, eta salmenten % 8,8) igoerak izan zituen hala fkBEGean, nola langileetan, inbertsioan, salmentetan eta emaitzetan.
- Garraio-materialak ere (fkBEGaren % 10,8; langileen % 9,6; inbertsioaren % 10,5, eta salmenten % 15,3) fkBEGa, enplegua, inbertsioa, negozio-zifra eta emaitzak igo zituen.
- Kautxuaren eta plastikoen adarrak (fkBEGaren % 6,7; langileen % 6,6; inbertsioaren % 7,9, eta salmenten % 5,5) igoerak izan zituen hala fkBEGean, nola langileetan, inbertsioan, salmentetan eta emaitzetan.

²¹ Adierazle honek ondasunen eta zerbitzuen guztizko ekoizpenaren balio ekonomikoa neurtzen du, ekoizpen horretarako beharrezkoak izan diren baliabideak, dirulaguntzak eta zeharkako zergak kenduta. Adierazi beharra dago industria-sektoreak, manufaktura gainera, barruan hartzen dituela erauzketa-industriak, energia elektrikoa, gasa eta lurruna, ur-hornidura eta saneamendua eta hondakinen kudeaketa.

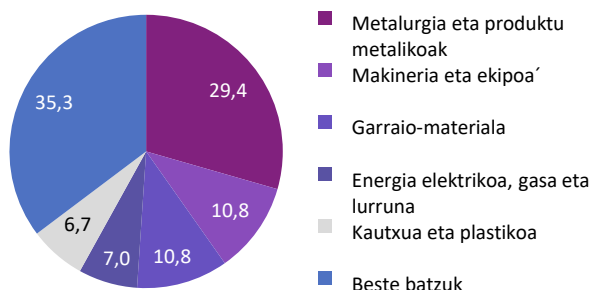
I.3.10. TAULA. INDUSTRIA-SEKTOREKO MAGNITUDEAK, ATALKA

		Banaketaren %a (Industria = 100) 2023				Zergen aurreko emaitzak*	Aldakuntza 22/23				
		fkBEG	Enplegua	Inbertsioa	Negozio-zifra		fkBEG	Enplegua	Inbertsioa	Negozio-zifra	Zergen aurreko emaitzak
Industria, guztira		100	100	100	100	100					
	Mila eurotan eta enplegua pertsonatan	17.554.617 mila	208.367 pertsona	2.462.733 mila	70.380.367 mila	3.946.294 mila	5,4	1,8	-2,3	-5,7	6,7
B atala	Erauzketa-industria	0,3	0,2	0,1	0,2	0,4	44,4	6,1	-19,5	21,2	1.358,2
C atala. Manufaktura-industria	Elikagaien, edarien eta tabakoaren industria	5,5	7,1	9,0	7,1	6,3	16,2	-0,5	23,1	3,8	52,6
	Ehungintza, jaskintza, larrugintza eta oinetakoak	0,5	1,1	0,2	0,3	0,4	5,3	-2,3	-17,1	0,1	-5,5
	Zura, papera eta arte grafikoak	4,8	5,4	4,7	3,9	5,7	6,6	-0,4	-14,5	-9,3	6,4
	Koke-gaiak eta petrolio-fintzea	3,0	0,5	3,7	10,4	9,5	-50,8	1,0	-52,6	-26,7	-41,4
	Industria kimikoa eta produktu farmazeutikoen fabrikazioa	4,0	2,7	9,5	3,2	6,0	14,2	5,3	50,9	-0,6	0,5
	Kautxua eta plastikoak	6,7	6,6	7,9	5,5	8,2	4,4	1,0	13,5	0,2	3,9
	Metalezkoak ez diren bestelako produktu mineralak	2,9	2,4	2,0	1,9	5,7	12,8	-0,5	23,2	-3,0	51,1
	*Metalurgia eta metalezko produktuak	29,4	32,8	22,7	25,0	21,7	4,4	1,6	-15,6	-4,2	-12,2
	Produktu informatiko eta elektronikoak eta optikoak	2,7	3,7	1,9	1,9	2,7	15,1	8,0	3,9	11,7	24,3
	Material eta ekipo elektrikoak, etxeko tresna (elektrikoak)k barne	3,8	4,5	2,1	3,2	3,2	18,1	3,6	-48,4	5,0	139,5
	Makinak eta ekipamendua	10,8	11,3	7,3	8,8	9,4	14,1	2,2	23,3	7,6	22,6
	Garraio-materiala	10,8	9,6	10,5	15,3	8,6	15,6	1,9	32,3	12,8	27,7
	Altzariak eta beste manufaktura batzuk	4,6	7,4	1,8	3,0	3,3	4,0	3,2	8,6	1,8	2,6
D atala	Energia elektrikoak, gasa eta lurruna	7,0	1,2	10,5	8,4	7,2	15,8	1,7	-16,5	-30,6	1.024,9
E atala	Ur-horniketa eta saneamendua	3,1	3,4	6,1	2,0	1,6	-3,9	-0,7	7,6	-2,8	-52,7

*Operazio horien ustiapen- eta finantza-emaitza barne.

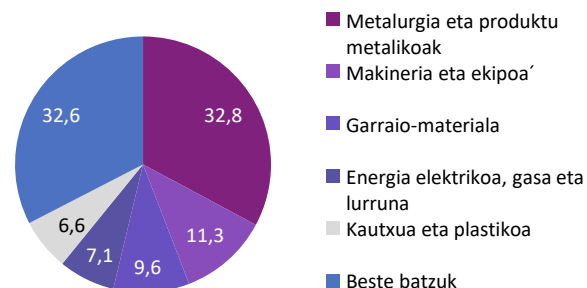
Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika eta geuk egina

I.3.4 GRAFIKOA. INDUSTRIAKO BEG-AREN BANAKETA SEKTOREEN ARABERA, 2023

Iturria: EUSTAT

I.3.5. GRAFIKOA. INDUSTRIA-ENPLEGUAREN BANAKETA SEKTOREEN ARABERA, 2023

Iturria: EUSTAT

I.3.11. TAULA. EAE-KO MANUFATURA-INDUSTRIAREN HIRU JARDUERA-SEKTORE NAGUSIETAKO fKBEG-A ETA ENPLEGUA

	ENPLEGUA			BEG FAKTORE-KOSTUETAN		
	2022	2023	ALD. 2022/23	2022	2023	ALD. 2022/23
KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	13.527	13.662	1,0	1.124.566	1.174.088	4,4
20.- KAUTXUZKO PRODUKTUAK	7.159	7.219	0,8	705.146	715.643	1,5
21.- PLASTIKOZKO PRODUKTUAK	6.368	6.443	1,2	419.420	458.445	9,3
METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	67.280	68.381	1,6	4.952.823	5.169.693	4,4
25/26 SIDERURGIA/BURDINAZKOAK EZ DIREN METALEN EKOIZPENA	9.863	10.204	3,5	1.296.153	1.165.320	-10,1
27 - METALEN GALDAKETA	6.552	7.312	11,6	429.687	505.855	17,7
28 - METALEZKO ERAIKUNTZA	9.731	9.761	0,3	539.214	597.235	10,8
29 - FORJAKETA ETA ESTANPAZIOA	6.841	6.824	-0,2	531.005	571.077	7,5
30 - INGENIARITZA MEKANIKOA	20.351	20.640	1,4	1.201.315	1.313.388	9,3
31 - METALEZKO ARTIKULUAK	13.942	13.640	-2,2	955.449	1.016.818	6,4
MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	23.093	23.598	2,2	1.659.034	1.892.872	14,1
35 - ERABILERA OROKORREKO MAKINAK	18.960	19.487	2,8	1.374.197	1.551.682	12,9
36 - MAKINA-ERREMINTA	4.133	4.111	-0,5	284.837	341.190	19,8
GARRAIO-MATERIALA	19.625	19.995	1,9	1.643.846	1.900.842	15,6
37 - IBILGAILU MOTORDUNAK FABRIKATZEA	12.272	12.055	-1,8	922.233	1.006.846	9,2
38 - ONTZIGINTZA	400	378	-5,5	9.228	25.119	172,2
39 - GARRAIORAKO BESTELAKO MATERIALA	6.953	7.562	8,8	712.385	868.877	22,0

Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika. Guk egindakoa

EAEko industriaren teknologia-mailari dagokionez, EUSTATen datuek frogatu dute urteetan zehar hazi egin dela EAEn maila teknologiko²² ertain eta altuko sektoreetan laneratutako langileen kopurua. Hala, 2023an sektore horietako langileak % 32,9, ziren, 2022an % 32,4 eta 2018an % 31,8.

Euskal industriaren maila teknologikoari dagokionez, 2023ko datuekin, ikusten da urteetan zehar maila teknologiko ertain eta altuko sektoreetako enplegatuak hazten joan direla EAEn. Horrela, 2021etik 2023ra bitarteko ratioak % 32,7tik % 33,1era eta % 31,3tik % 32,8ra igaro dira.

²² EUSTATek erabiltzen duen ELGAren sailkapenaren arabera, maila teknologiko altuak hauek hartzen ditu: 1. Produktu farmazeutikoen fabrikazioa, 2. Produktu informatikoak, elektronikoak eta optikoak fabrikatzea eta 3. Eraikuntza aeronautikoa eta espaziala. Ertain-altuan hauek daude: 4. Industria kimikoa, 5. Armen eta munizioen fabrikazioa, 6. Material eta ekipo elektronikoaren fabrikazioa, makinaren eta ekipoen fabrikazioa, ibilgailuen fabrikazioa, 7. Beste garraio-material batzuen fabrikazioa, ontzigitza eta eraikuntza aeronautikoa izan ezik, eta 8. Tresna eta hornidura mediko eta odontologikoen fabrikazioa. Ertain-baxuan hauek jasotzen ditu: 9. Euskarri grabatuen erreproduktzioa, 10. Koke-gaiak eta petrolio-fintzea, 11. Kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa, Metalezkoak ez diren beste produktu mineral batzuk fabrikatzea. Metalurgia, 12. Metalezko produktuen fabrikazioa, makinak eta armak eta munizioak izan ezik, 13. Ontzigitza, eta 14. Makineria eta ekipamendua konpontzea eta instalatzea. Baxuan hauen jasotzen ditu: 15. Elikagaien, edarien, tabakoaren, ehungintzaren eta jantzigintzaren industria. Larrugintza eta zapatagintza. Zuraren eta paperaren eta kortxoaren industria, 16. Arte grafikoak, 17. Altzarigintza, 18. Beste manufaktura-industria batzuk; eta 19. Sailkatu gabe.

I.3.12. TAULA. INDUSTRIAK EAE-N DUEN EDUKI TEKNOLOGIKOA, ELGA-REN SEKTOREEN ARABERA.						
GUZTIZKOAREN GAINEAN DUTEN PISUA						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
LANA DUTEN LANGILEAK						
GUZTIRA (KOPURUA)	206.349	207.324	201.017	201.950	204.774	208.367
MAILA TEKNOLOGIKO ALTUA	4,9	5,0	5,0	5,0	5,2	5,6
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-ALTUA	26,9	27,0	27,0	27,1	27,2	27,3
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-BAXUA	46,9	46,9	46,6	46,4	46,1	46,0
MAILA TEKNOLOGIKO BAXUA	16,8	16,5	16,5	16,7	16,5	16,2
SAILKATU GABE	4,5	4,6	4,8	4,8	5,0	4,9
FAKTORE-KOSTUETAKO BALIO ERANTSI GORDINA						
GUZTIRA (KOPURUA)	15.084.027	15.369.283	13.150.189	14.454.664	16.649.729	17.554.617
MAILA TEKNOLOGIKO ALTUA	4,8	5,7	5,6	5,3	5,2	6,0
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-ALTUA	26,5	26,2	28,1	27,4	25,2	27,1
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-BAXUA	42,4	41,1	38,8	45,3	47,8	44,2
MAILA TEKNOLOGIKO BAXUA	13,1	13,1	12,8	12,5	11,8	12,3
SAILKATU GABE	13,1	13,8	14,6	9,5	10,0	10,4
SALMENTA GARBIAK						
GUZTIRA (MILA EUROTAN)	60.308.597	60.367.660	49.361.163	58.757.265	74.641.778	70.380.367
MAILA TEKNOLOGIKO ALTUA	4,0	4,6	4,2	3,7	3,4	4,3
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-ALTUA	26,0	26,9	29,3	27,6	24,9	28,5
MAILA TEKNOLOGIKO ERTAIN-BAXUA	44,8	42,6	40,3	43,0	46,3	44,2
MAILA TEKNOLOGIKO BAXUA	13,4	13,4	13,6	12,8	11,9	12,5
SAILKATU GABE	11,7	12,5	12,6	12,9	13,5	10,6

Iturria: EUSTAT. Industriaren estatistika. Guk egindakoa

3.4.2. Industria-sektorearen bilakaera orokorra. 2024ko datuak

EUSTATen *Hiruhileko Kontu Ekonomikoek* industria-sektoreko BEGaren bilakaera erakusten dute, balio errealetan: urteko lehenengo hiruhilekoan, urte arteko % 1,7ko hazkundea egon zen, eta % 0,5koa laugarrenagoan. Horrela, urte osoa kontuan hartuta, industriako BEGak, balio errealetan, % 1eko urte arteko hazkundea izan zuen, hau da, aurreko urtean baino 8 hamarren gutxiago, orduan hazkundea +% 1,8koa izan baitzen. Manufaktura-industriak hazkunde txikiagoa izan zuen, industriaren sektore osoak baino (+% 0,6 vs +% 1).

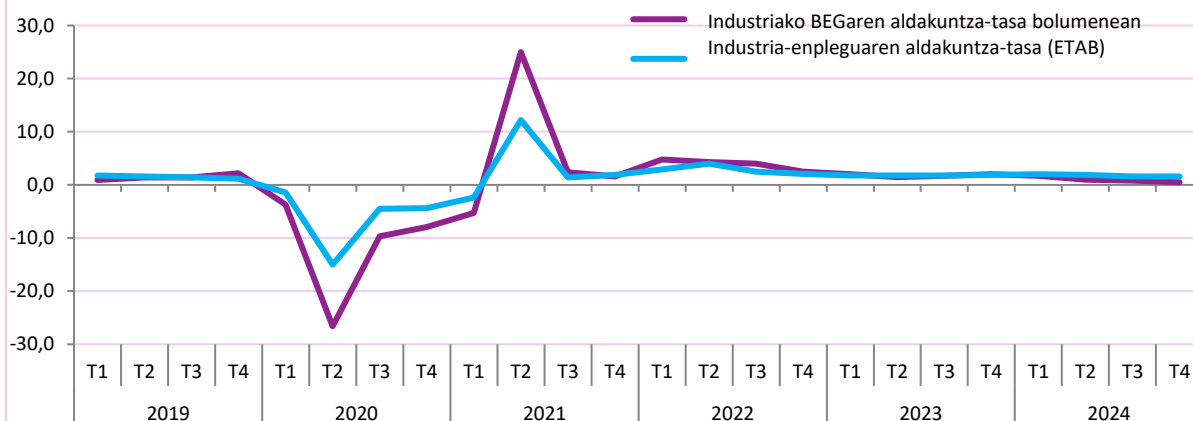
EAEko industriaren urte arteko balio erantsi gordinaren igoera hori EINek Estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 2,9).

Enpleguak (lanaldi osoko baliokidean neurtuta), berriz, urte arteko % 1,1eko igoerarekin hasi zuen urtea lehenengo hiruhilekoan, eta % 0,7ko hazkundearekin bukatu zuen laugarrenagoan.

I.3.13. TAULA. INDUSTRIA-SEKTOREKO ADIERAZLEAK.				
	PREZIO ARRUNTEN BEGa (MILIOIAK)	ENPLEGUA LOBetan*	BEG- ALDAKUNTZA (ERREALA)	ENPLEGUAREN ALDAKUNTZA
	URTE ARTEKO ALDAKUNTZA			
2019	17.471.053	206.258	1,5	0,8
2020	15.320.809	188.818	-12	-8,5
2021	16.561.870	194.496	4,8	3
2022	18.931.360	197.986	3,9	1,8
2023	19.902.093	200.358	1,8	1,2
2024	20.530.858	202.177	1,0	0,9

*Lanaldi osoaren baliokideak

Iturria: EUSTAT, Kontu Ekonomikoak (2024ko apirila)

I.3.5. GRAFIKOA. INDUSTRIA-SEKTOREAREN BILAKAERA

Iturria: CET. EUSTAT

3.4.3. Industria Produkzioaren Indizea eta Industria Prezioen Indizea. 2024ko datuak

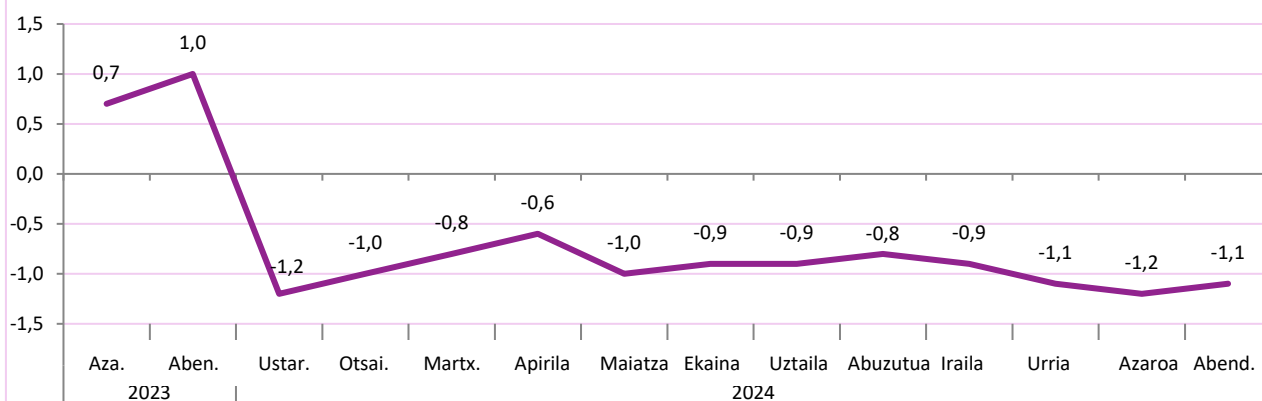
EUSTATen "Industria Produkzioaren Indizea" (IPI), koitunturazko adierazlea hori, industriako BEGaren bolumenak faktore-kostuan izandako bilakaera neurtzen saiatzen da.

I.3.6 GRAFIKOA erakusten duen bezala, IPIak jaitsiera handia izan zuen 2024ko urtarrean (*aurreko urtean pilotutako aldi berari dagokionez (A(m-12))*), eta hazkunde negatiboa erregistratu, zeina, hilez hileko gorabeherekin, urte osoan mantendu baita, abenduan % 1,1eko jaitsiera-tasarekin bukatzeko.

Hiru lurralde historikoek tasa pilatu negatiboak izan dituzte abenduan, aurreko urteko abenduarekin alderatuta: Arabak (-% 2,5), Bizkaia (-% 0,6) eta Gipuzkoak (-% 0,7).

I.3.6. GRAFIKOA IPI-REN BILAKAERA

(URTARRILETIK BEHATUTAKO AZKEN HILERA ARTE METATUTAKO ALDIKO URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA (AM) AURREKO URTEAN METATUTAKO ALDI BERAREKIKO (A(M-12))).

Iturria: HKE. EUSTAT

Ondasunen xede ekonomikoaren arabera²³, industria-jarduera osoaren bilakaera negatiboak, batez ere, kontsumo iraunkorreko ondasunen portaeran (abenduan, % 2,5eko jaitsiera metatua) eta ekipamendu-ondasunen portaeran (abenduan, % 1,4ko jaitsiera metatua); halere, gainerako ondasunek ere (energiak izan ezik) jaitsiera izan dute ekoizpen-indizean. Hala, kontsumo-ondasun ez-iraunkorrek eta bitartek ondasunek % 0,4ko eta % 0,7ko jaitsiera metatuak izan dituzte abenduan, hurrenez hurren. Energiaren ekoizpena, baina, igo egin da (% 0,7).

Sektoreen analisiak igoerak erakusten ditu erauzketa-industrietan (% 7), elikagai-industrietan (% 0,2), zuraren, paperaren eta arte grafikoaren industrian (% 2,4), kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko industrian (% 7,8), industria kimikoan (% 1,9), produktu farmazeutikoaren fabrikazioan (% 10) eta ur-hornidura, saneamendu-jardueretan, hondakinen kudeaketan eta deskontaminazioan (% 0,2). Gainerako sektoreek aldakuntza negatiboak erregistratu dituzte, eta ehungintzan, jantzigintzan, larrugintzan eta oinetakoaren industrian (-% 5,2) eta garraio-materialaren fabrikazioan (-% 4,5) ikusitakoak dira nabarmenenak.

EAEn pisu handiena duten azpisektore industrialek aldakuntza negatiboak izan dituzte: kautxuzko produktuen eta plastikoen eta metalezkoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioak (-% 2,7), oinarritzko metalen eta produktu metalikoen fabrikazioak (makineria eta ekipoa izan ezik) (-% 0,1), material eta ekipa elektrikoaren fabrikazioak (-% 0,5), makineriaren eta ekipoen fabrikazioak (-% 0,5) eta garraio-materialaren fabrikazioak (-% 4,5, lehen esan bezala).

I.3.14. TAULA. IPI-AREN BILAKAERA, LURRALDE HISTORIKOEN ETA ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAREN ARABERA. ZUZENDUTAKO DATUAK. URTE ARTEKO GEHIKUNTZA METATUA. ABENDUKO DATUAK

	EAE, GUZTIRA	LURRALDE HISTORIKOAK			ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAK					
		ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	KONTSUMO-ONDASUNAK			EKIPAMENDU-ONDASUNAK	BITARTEKO ONDASUNAK	ENERGIA
					GUZTIRA	IRAUNKORRA	EZ-IRAUNKORRA			
2019-12	1,7	-1,6	4,4	0,9	2,8	2,9	2,8	2,0	0,1	5,6
2020-12	-13,4	-13,4	-15,9	-10,7	-6,9	-13,2	-5,3	-12,7	-15,4	-11,9
2021-12	10,5	8	9,5	12,9	12,4	33,0	7,8	13,5	10,4	0,3
2022-12	4,3	3,8	4,2	4,5	6,6	7,8	6,3	9,3	-0,1	10,2
2023-12	1	1,1	1,5	0,5	1,1	-7,6	3,6	4,0	0,6	-8,3
2024-12	-1,1	-2,5	-0,6	-0,7	-0,8	-2,5	-0,4	-1,4	-0,7	0,7

Iturria: EUSTAT IPI (2025eko maiatzeko datuak)

I.3.15. TAULA. IPI-AREN BILAKAERA JARDUERA-ADARREN ARABERA. ZUZENDUTAKO DATUAK. URTE ARTEKO GEHIKUNTZA METATUA. ABENDUKO DATUAK

	2019-12	2020-12	2021-12	2022-12	2023-12	2024-12
IPI	1,7	-13,4	10,5	4,3	1	-1,1
02. ERAUZKETA-INDUSTRIAK	-2,6	1	6,2	2,7	0,3	7
03. ELIKAGAIEN, EDARIEN ETA TABAKOAREN INDUSTRIA	0,1	-7,3	7,1	2,1	0,3	0,2
04. EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOEN INDUSTRIA	2,2	-20,8	33,5	1,1	-5,7	-5,2
05. ZURAREN, PAPERAREN ETA ARTE GRAFIKOEN INDUSTRIA	3	-6,6	3,9	-1,1	-5,1	2,4
06. KOKE-GAIKAK ETA PETROLIO-FINTZEA	-15,3	-15,9	-0,1	20,2	-5,4	7,8
07. INDUSTRIA KIMIKOA	-2,6	-9,6	14,4	-0,7	-1,4	1,9
08. PRODUKTU FARMAZEUTIKOEN FABRIKAZIOA	27,5	10,1	15,1	19,1	17,8	10
09. KAUTXUZKO ETA PLASTIKOZKO PRODUKTUEN ETA METALEZKOAK EZ DIREN BESTE PRODUKTU MINERAL BATZUEN FABRIKAZIOA	1,9	-13,7	11,3	-0,8	-2,6	-2,7
10. OINARRIZKO METALEN ETA METALEZKO PRODUKTUEN FABRIKAZIOA, MAKINAK ETA EKIPAMENDUA KENDUTA	0,1	-20,1	12,3	2,9	0,4	-0,1
11. PRODUKTU INFORMATIKOEN, ELEKTRONIKOEN ETA OPTIKOEN FABRIKAZIOA	-3,4	-9,9	-4,2	0,4	18,3	-3,3
12. MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOAREN FABRIKAZIOA	5,6	-9,3	6,1	0,2	5,1	-0,5
13. BESG MAKINERIAREN ETA EKIPAMENDUAREN FABRIKAZIOA	1	-7,7	15,4	8,2	1	-0,5
14. GARRAIO-MATERIALAREN FABRIKAZIOA	0,8	-15,2	10,5	10,1	8	-4,5

²³Kontsumo iraunkorreko ondasunen fabrikazioa: altzarien, etxeko tresnen edo produktu elektronikoen fabrikazioa hartzen ditu.

Kontsumo-ondasun ez-iraunkorren fabrikazioa: besteak beste, elikagaiak fabrikatzea, prozesatzea eta kontserbatzea, garbiketarako eta higienarako produktuak fabrikatzea eta jantziak egitea.

Ekipamendu-ondasunen fabrikazioa: ibilgailu motordunen fabrikazioa, tren-makinen eta trenbide-materialaren eraikuntza edo aeronautika- edo ontzigintza-eraikuntza.

Bitarteko ondasunen fabrikazioa: metalurgiako eta metalezko produktuen fabrikazioko jarduerak, industria kimikoa eta kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa.

Energia: jarduera aipagarrienen artean energia elektrikoaren hornidura eta petrolio-finketa daude.

15. ALTZARIEN FABRIKAZIOA, BESTE MANUFATURA-INDUSTRIA BATZUK, MAKINEN ETA EKIPAMENDUAREN KONPONKETA ETA INSTALAZIOA	3,9	-7,2	27,2	4,8	4,6	-3,5
16. ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN, LURRUNAREN ETA AIRE GIROTUAREN HORNIDURA	14,4	-11,8	0,8	7,7	-11,8	-3,2
17. UR-HORNIDURA, SANEAMENDUKO, HONDAKINAK KUDEATZEKO ETA KUTSADURA GARBITZEKO JARDUERAK	1,2	-1	-2,5	1,5	1,8	0,2

Iturria: EUSTAT IPI (2025eko maiatzeko datuak)

EUSTATen Industria Prezioen Indizea (IPRI) produktuak merkaturatzeko lehen urratseko industria-prezioen bilakaeraren koiuntura-adierazlea da, hots, ekoizleak transakzioan benetan jasotako prezioena, zeharkako zergak eta dirulaguntza garbiak sartu barik, horrelakorik balego. Indize horrek % 1,6 egin zuen gora gure erkidegoan 2023ko abenduaren eta 2024ko abenduaren artean.

Igoera handienak energia elektrikoan, gasean eta lurrunean (% 19,3 2024ko abenduan, 2023ko abenduarekin alderatuta), uretan (% 6,9), ehungintzan, jostintzan, larrugintzan eta oinetakoetan (% 6,7) eta altzarietan eta bestelako manufakturretan (% 5) gertatu dira. Jaitsierak, berriz, kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko fabriketan (-% 7,9), erauzketa-industrietan (-% 0,7) eta metalurgian eta metalezko produktuetan (-% 0,1).

EAen giltzarriak diren azpisektore industriek, metalurgia eta metalezko produktuak kenduta (esan bezala % 0,1eko jaitsiera izan baitute), igoerak izan dituzte: kautxua eta plastikoak (+% 0,8), material eta ekipamendu elektrikoak (+% 1), makinak eta ekipamendua (+% 2,2) eta garraio-materiala (+% 2,8).

Ondasunen xede ekonomikoaren arabera, abendutik abendurako urte arteko aldakuntza positiboa izan da talde handi guztietan. Kontsumo-ondasunen prezioak % 3,2 igo dira (kontsumo iraunkorrekoenak % 5,8, eta kontsumo ez-iraunkorrekoenak % 2,5), ekipamendu-ondasunenak % 2,5, bitarteko ondasunenak % 0,8, eta energiarenak % 1,1.

I.3.16. TAULA. IPRI-A, ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAREN ETA JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA. ESJN-2009						
AURREKO ABENDUAREN ALDEAN IZANDAKO ALDAKUNTZA						
	2019-12	2020-12	2021-12	2022-12	2023-12	2024-12
INDIZE OROKORRA	1,4	-3,1	11,3	13,9	-6,7	1,6
ONDASUNEN XEDE EKONOMIKOAK						
KONTSUMO-ONDASUNAK	-0,3	1,9	1,7	8,1	6,4	3,2
---KONTSUMO IRAUNKORREKO ONDASUNAK	1,9	0,9	2,3	7,6	0,4	5,8
---KONTSUMO EZ-IRAUNKORREKO ONDASUNAK	-0,7	2,1	1,7	8,2	8,0	2,5
EKIPAMENDU-ONDASUNAK	1,6	0,8	0,6	5,3	4,9	2,5
BITARTEKO ONDASUNAK	0,0	-0,5	11,5	12,3	-4,5	0,8
ENERGIA	5,0	-15,1	31,3	31,8	-28,2	1,1
JARDUERA-SEKTOREAK						
-ERAUZKETA-INDUSTRIAK	2,5	2,8	-2,7	10,4	20,4	-0,7
--ERAUZKETA-INDUSTRIAK	2,5	2,8	-2,7	10,4	20,4	-0,7
-MANUFATURA-INDUSTRIA	0,6	-2,8	9,7	11,6	-1,5	0,5
ELIKAGAI, EDARI ETA TABAKA INDUSTRIAK	-0,6	1,7	1,7	11,0	8,3	2,4
--EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	-0,8	4,3	-6,6	2,6	3,5	6,7
--ZURA, PAPERA ETA ARTE GRAFIKOAK	1,4	-3,1	11,9	25,3	-10,0	2,9
--KOKE-GAIK ETA PETROLIO-FINTZEA	2,1	-22,6	34,9	27,5	-8,8	-7,9
--INDUSTRIA KIMIKOA	1,2	-0,2	16,1	29,5	-11,9	4,5
--PRODUKTU FARMAZEUTIKOAK	0,5	0,0	1,6	3,9	1,8	2,7
--KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	1,0	0,4	2,9	7,3	6,8	0,8
--METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	-1,0	-0,6	15,8	9,3	-6,0	-0,1
--PROD. INFORMATIKOAK ETA ELEKTRONIKOAK	1,1	2,2	5,9	2,3	3,8	3,2
--MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOA	2,5	1,6	4,8	7,1	1,5	1,0
--MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	0,9	-2,9	2,2	7,5	2,8	2,2
--GARRAIO-MATERIALA	1,8	3,2	-3,2	4,7	6,6	2,8
--ALTZARIAK ETA BESTE MANUFATURA BATZUK	0,9	0,7	2,2	7,6	2,1	5,0
-ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	6,4	-5,2	25,2	37,8	-51,1	19,3
--ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	6,4	-5,2	25,2	37,8	-51,1	19,3
-URA	0,8	2,8	1,2	12,8	4,5	6,9
--URA	0,8	2,8	1,2	12,8	4,5	6,9

Iturria: EUSTAT. IPRI. (2025eko maiatzeko datuak)

3.5. ERAIKUNTZA

3.5.1. Eraikuntzaren sektorearen bilakaera. 2024ko datuak

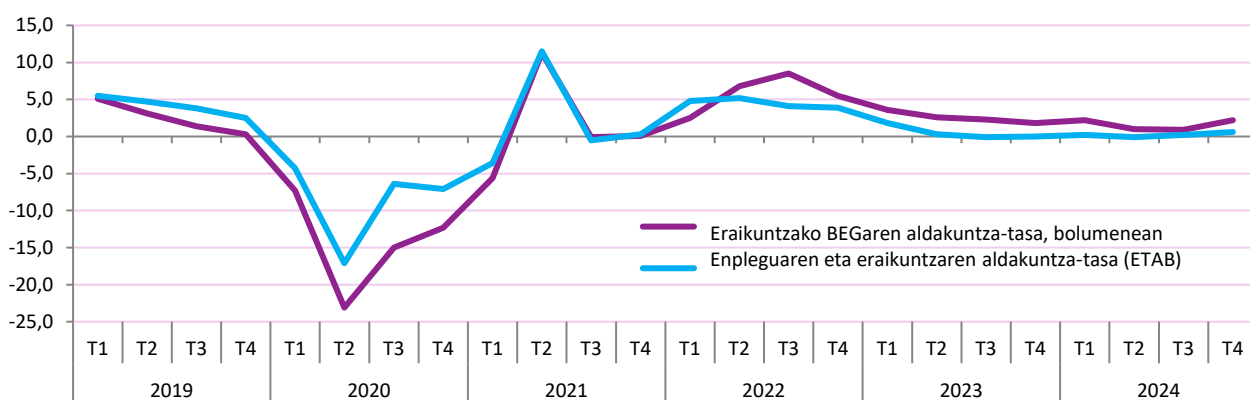
EUSTATen *Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoek* erakusten dute, termino errealetan, eraikuntzaren BEGak bizkortu egin zuela bere hazkundera 2024ko lehen eta bigarren hiruhilekoen artean, eta, gero, susperraldia etorri zen. Horrela, 2024ko lehen hiruhilekoan, balio errealetan, urte arteko hazkundera % 2,2koa izan zen; bigarren hiruhilekoan, % 1ekoa; hirugarrenean, % 0,9koa, eta laugarrenean % 2,2koa. Horrela, 2023tik 2024ra bitartean, eraikuntzaren BEGak, balio errealetan, % 1,6ko urte arteko hazkundera izan zuen, hau da, aurreko urtean baino ehuneko 1 puntu gutxiago, orduan hazkundera % 2,6koa izan baitzen.

EAEko eraikuntzaren urte arteko balio erantsi gordinaren igoera hori EINEk Estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 1,9).

Enpleguan, LOBetan neurtuta, urte hasieran urte arteko igoera % 0,2koa izan zen 2024ko lehen hiruhilekoan. Laugarren hiruhilekoa amaitzerako, urte arteko aldakuntza % 0,6koa izan zen.

EUSTATen *Eraikuntza Koiuntura Indizeari*²⁴ (EKOI) buruzko urteko balantzeak (eraikuntzaren sektoreko produkzioaren eta enpleguaren bilakaera zenbatesten duen koiuntura-adierazlea da) % 2,23ko urte arteko hazkundera erakusten du, lan-egutegi homogeneoari dagokionez; eraikuntzan, % 0,1eko hazkundera, eta obra zibilean % 7,3koa.

I.3.7. GRAFIKOA ERAIKUNTZA-SEKTOREAREN BILAKAERA

Iturria: HKE. EUSTAT

²⁴ Indize honek eraikuntza-obra mota biak bereizten ditu: eraikinak egitea (eraikuntza iraunkor oro, bereizia edo independentea, etxebizitza familiar edo kolektiborako egiten dena, edo nekazaritzarako, industriarako, zerbitzuak emateko edo, oro har, jarduera bat egiteko —eskolak, siloak, eta abar— egiten dena) eta obra zibila (azpiegitura-obra oro, eraikinak egitea ez dena, kolektiboki edo publikoki erabiltzeko dena).

I.3.17. TAULA. ERAIKUNTZAREN SEKTOREKO ADIERAZLEAK

	HIRUHILEKOKO KONTU EKONOMIKOAK ZUZENDUTAKO DATUAK.				ERAIKUNTZAREN KOIUNTURA INDIZEA ZUZENDUTAKO DATUAK. PREZIO KORRONTEAK. URTE ARTEKO ALDAKUNTZA		
	PREZIO KORRONTEEN BEGa (MILIOIAK)	ENPLEGUA LOBetan*	BEG-ALDAKUNTZA (ERREALA)	ENPLEGUAREN ALDAKUNTZA	GUZTIRA	ERAIKUNTZA	OBRA ZIBILA
			URTE ARTEKO ALDAKUNTZA				
2019	4.454.619	60.422	2,4	4,1	8,7	9,2	5,6
2020	3.843.955	55.157	-14,4	-8,7	-8,1	-8,4	-6,1
2021	3.892.382	56.045	1	1,6	7,8	8,4	4,3
2022	4.259.938	58.556	5,8	4,5	14,1	13,3	15,8
2023	4.514.846	58.847	2,6	0,5	8,8	8,9	8,3
2024	4.720.956	58.969	1,6	0,2	2,3	0,1	7,3

*Lanaldi osoaren baliokideak

Iturria: EUSTAT, Kontu Ekonomikoak eta Eraikuntzaren Koiuntura Indizea (2025eko maiatzeko datuak) Guk egindakoa

3.5.2. Eraikuntza Kostuen Indizea. 2023ko datuak

EUSTATen *Eraikuntza Kostuen Indizeak* (EKI) eraikuntzaren sektorearen kostu osoak izandako bilakaera neurtzen du. Kostu hori Bitarteko Kontsumoen, Langileen Kostuen eta Ustiapeneko Soberakinaren batura da, eta Bitarteko Kontsumoen Kostuaren Indizearen eta Eskulanaren Kostuaren Indizearen bilakaeraren bidez kalkulitzen da.

2023ko abendutik
2024ko abendura
bitartean,
eraikuntzaren kostuak
% 0,9 igo ziren;
lehengaiak % 0,7,
eta eskulanarenak %
5,4.

	I.3.18. TAULA. ERAIKUNTZA-KOSTUEN URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA EAE-N. AURREKO ABENDUAREN ALDEAN IZANDAKO ALDAKUNTZA						
	KOSTUAK			LEHENGAIEN LEHENGAIK			ESKULANAREN KOSTUA
	GUZTIRA	ERAIKUNTZA	OBRA ZIBILA	GUZTIRA	ERAIKUNTZA	OBRA ZIBILA	
2019-12	2,0	2,0	2,1	1,9	1,9	2,1	2,3
2020-12	0,9	1,1	-0,2	0,6	0,9	-0,8	1,8
2021-12	4,7	4,6	5,1	5,7	5,6	6,1	1,9
2022-12	10,0	9,9	10,7	11,6	11,4	12,3	5,8
2023-12	4,1	3,9	4,8	3,9	3,7	5,0	4,4
2024-12	0,9	0,9	0,7	-0,7	-0,6	-0,8	5,4

Iturria: EUSTAT. EKI, 2024ko apirilko datuak. Guk egindakoa

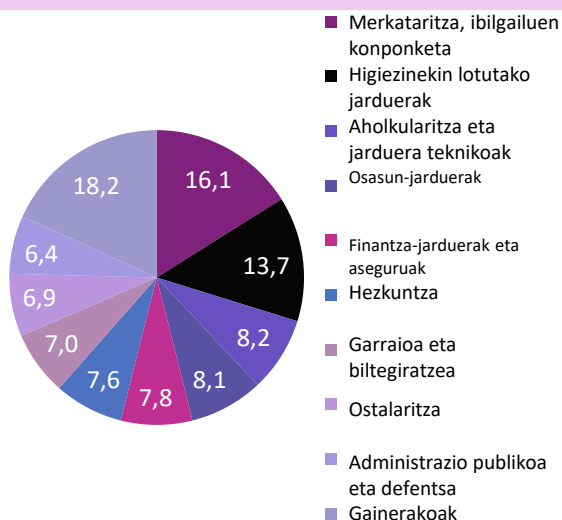
Eraikuntza eta
Obra Zibila bereizita, eraikuntzaren kostuak % 0,9 igo ziren, eta obra zibilarenak % 0,7.

3.6. ZERBITZUAK**3.6.1. Zerbitzuen sektorearen egitura EAEn**

EAEko zerbitzuen sektorearen egitura jaso dugu, EUSTATen *Kontu Ekonomikoetan* agertzen den informaziotik abiatuta. Kontuan hartu behar da BPGaren eta enpleguaren jarduera-sektoreen araberrako bereizketa argitaratutako azken urteari dagokiola; BPG-ko 2023a da, eta enplegurako 2022a.

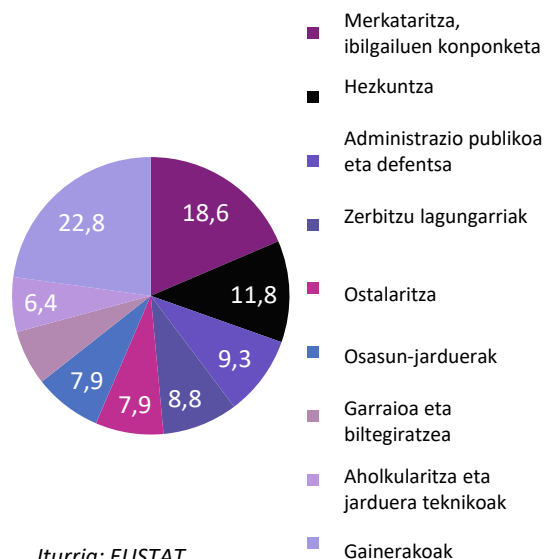
BPG arruntari dagokionez, hauek nabarmentzen ziren 2023an: Ibilgailuen merkataritza eta konponketa (EAEko zerbitzuen sektorearen % 16,1), higiezin-jarduerak (% 13,7), aholkularitzak eta jarduera teknikoak (% 8,2), osasun-jarduerak (% 8,1), finantza- eta aseguru-jarduerak (% 7,8), hezkuntza (% 7,6), garraioa eta biltegiatzea (% 7) eta ostalaritza (% 6,9) eta administrazio publikoa eta defentsa (% 6,4). Enpleguaren aldetik, honakoak izan ziren nabarmenenak 2022an: Ibilgailuen merkataritza eta konponketa (zerbitzuen sektorearen % 18,6), hezkuntza (% 11,8), administrazio publikoa eta defentsa (% 9,3), zerbitzu osagarriak (% 8,8), ostalaritza (% 7,9), osasun-jarduerak (% 7,9), garraioa eta biltegiatzea eta aholkularitzak eta jarduera teknikoak (bakoitzak zerbitzuen sektoreko enpleguaren % 6,4).

I.3.8 GRAFIKOA. ZERBITZUEN SEKTOREKO BEG-AREN BANAKETA, SEKTOREEN ARABERA, 2023

Iturria: EUSTAT

I.3.9 GRAFIKOA. ZERBITZUEN SEKTOREKO ENPLEGUAREN BANAKETA SEKTOREEN ARABERA 2022

Iturria: EUSTAT

I.3.19. TAULA. ZERBITZUEN SEKTOREAREN EGITURA ETA BILAKAERA

	BEG ARRUNTA (ZERBITZUEN SEKTOREKO BEG-AREN GAINEN %A)			ENPLEGUA (ZERBITZUEN SEKTOREKO ENPLEGUAREN GAINEN %A)			BEG*	PREZIOAK	ENPLEGUA
	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2019-23	2021-22	2021-22
19. IBILGAILUEN KONPONKETA ETA MERKATARITZA	16,7	16,8	16,1	19,4	19,0	18,6	4,9	-0,5	-0,8
20. GARRAIOA ETA BILTEGIATZEA	7,1	7,3	7,0	6,4	6,3	6,4	-2,6	6,8	1,9
21. OSTALARITZA	4,9	6,4	6,9	6,8	7,3	7,9	-0,7	3,6	-2,2
22. EDIZIOA, IRUDIA, IRRATIA ETA TELEBISTA	0,7	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,0	2,3	-2,3
23. TELEKOMUNIKAZIOAK	1,2	1,2	1,1	0,3	0,3	0,3	2,9	-0,7	-0,1
24. INFORMATIKA	2,0	2,1	2,2	2,4	2,4	2,6	7,0	2,0	4,3
25. FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	7,0	6,6	7,8	2,3	2,2	2,2	2,9	5,6	-1,9
26. HIGIEZIN-JARDUERAK	15,0	14,0	13,7	0,8	0,7	0,7	1,2	0,9	0,7
27. AHOLOKULARITZAK ETA BESTE JARDUERA TEKNIKO BATZUK	7,1	7,6	8,2	6,5	6,3	6,4	7,6	1,7	0,6
28. IKERKETA ETA GARAPENA	1,0	1,0	1,0	1,3	1,3	1,3	6,2	2,2	4,7
29. BESTE JARDUERA PROFESIONAL BATZUK	1,1	1,1	1,1	1,7	1,8	1,8	2,6	0,9	-0,4
30. ZERBITZU OSAGARRIAK	4,4	4,6	4,5	8,8	8,6	8,8	1,0	2,5	-1,1
31. ADMINISTRAZIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA	7,0	6,6	6,4	9,2	9,3	9,3	1,2	2,3	3,0
32. HEZKUNTZA	8,4	7,8	7,6	11,6	11,9	11,8	1,0	1,9	3,2
33. OSASUN-JARDUERAK	8,4	8,5	8,1	8,0	8,1	7,9	3,0	1,5	3,4
34. GIZARTE-ZERBITZUETAKO JARDUERAK	2,2	2,2	2,2	4,3	4,2	4,2	2,2	1,8	2,4
35. AISIALDI- ETA KULTURA-JARDUERAK	2,2	2,1	2,2	2,0	2,0	2,1	-2,3	0,9	-1,4
36. BESTE ZERBITZU BATZUK	1,8	1,6	1,6	3,4	3,3	3,2	-3,6	1,8	-1,7
37. ETXEEN JARDUERAK	1,8	1,8	1,7	4,2	4,0	3,7	1,3	1,8	-4,8
38. LURRALDEZ KANPOKO ERAKUNDEAK	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0			
ZERBITZUAK, GUZTIRA (BPG-A MILA EUROTAN ETA ENPLEGUA LANALDI OSOKO BALIOKIDEETAN)	49.738.885	54.433.920	58.724.838	643.478	664.017	683.595	2,0	2,2	0,5
EKONOMIA, GUZTIRA (BPG-A MILA EUROTAN ETA ENPLEGUA LANALDI OSOKO BALIOKIDEETAN)	78.709.402	86.714.411	92.680.244	899.540	926.449	952.509	1,0	2,6	1,0

* BPG erreala (bolumen kateatua)

Iturria: EUSTAT. Kontu Ekonomikoak (2025eko maiatzeko datuak) eta geuk egina

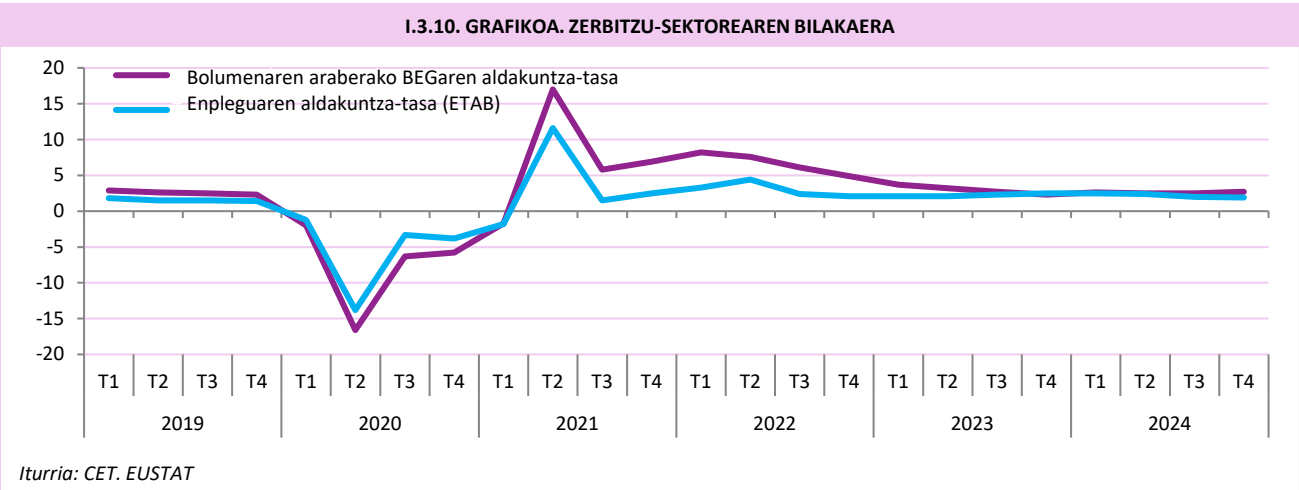
2019 eta 2023 artean (COVID-19aren eragin handieneko bi urteak barne), zerbitzuen sektoreko BEGaren urteko batez besteko aldakuntza-tasa, balio errealetan, % 4,9koa izan zen. Enpleguari dagokionez, urteko batez besteko aldakuntza-tasa -% 0,8koa izan zen 2018tik 2022ra bitartean.

3.6.2. Zerbitzuen sektorearen bilakaera orokorra. 2024ko datuak

EUSTATen *Hiruhilekoko Kontu Ekonomikoek* zerbitzuen sektoreko BEGaren hiruhilekoko aldakuntza-profila jasotzen dute, urte arteko balio errealetan, 2024an gorabehera handirik ez dagoela. Hala, 2024ko lehen hiruhilekoan % 2,6ko hazkundera izan da 2023ko hiruhileko beraren aldean; % 2,5koa bigarrenean; % 2,5koa hirugarrenean, eta % 2,7koa laugarren hiruhilekoan. Horrela, urte osoan, urte arteko hazkundera, balio errealetan, % 2,6koa izan da, aurreko urtean baino 4 hamarren txikiagoa.

EAEko zerbitzuen urte arteko balio erantsi gordinaren igoera hori EINek Estatu osorako erregistratu zuenaren azpitik egon da (+% 3,8).

Enpleguan, LOBetan neurtuta, urte hasieran urte arteko igoera % 2,5koa izan zen 2024ko lehen hiruhilekoan. Laugarren hiruhilekoa amaitzerako, urte arteko aldakuntza % 1,9koa izan zen.

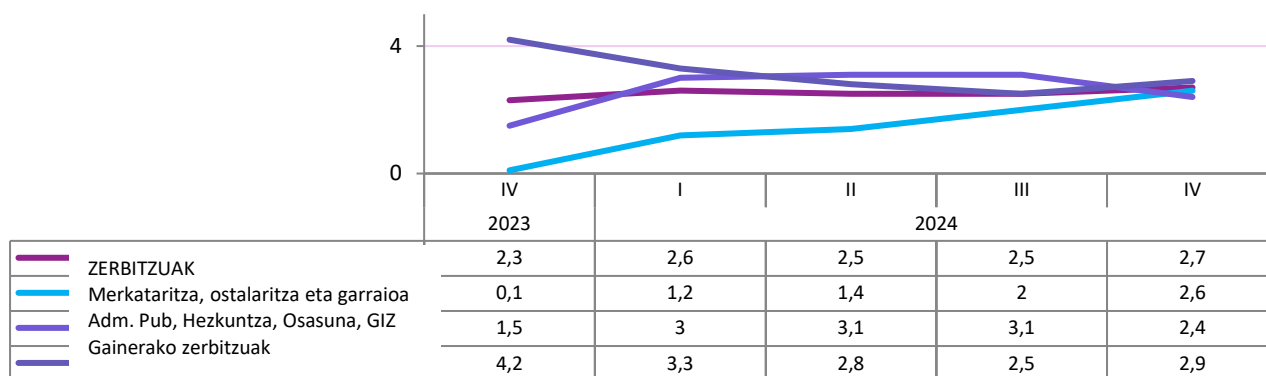
I.3.20. TAULA. ZERBITZUEN SEKTOREAREN BILAKAERA.							
	BEG PREZIO KORRONTEAK	LANPOSTUAK (lanaldi osoaren baliokideak)	ZERBITZUEN BEG-A BOLUMEN-INDIZEA URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. ZUZENDUTAKO DATUAK.				LANPOSTU-ALDAKUNTZA (lanaldi osoaren baliokideak)
			GUZTIRA	MERKATARITZA, OSTALARITZA ETA GARRAIOAK	AD. PUBLIKOA, HEZK., OSASUNA ETA GIZ. ZERB.	GAINERAKO ZERBITZUAK	
2019	49.866.246	681.168	2,6	2,2	3,2	1,1	1,6
2020	46.265.921	643.478	-7,7	-19,6	1,1	-19,1	-5,5
2021	49.738.885	664.017	6,6	15,3	2,3	7,1	3,2
2022	54.433.920	683.595	6,7	12,6	3,0	3,2	2,9
2023	58.724.838	699.460	3,0	1,1	0,9	5,4	2,2
2024	62.259.944	714.874	2,6	1,8	2,9	2,9	2,2

Iturria: EUSTAT, 2025eko maiatzeko datuak. Guk egindakoa

Merkatuko zerbitzuetan, askotariko portaerak ikusi ditugu. Hala, merkataritzak, ostalaritzak eta garraioak urtean zehar hazkundera moteldu dute, eta 2024 osoan % 1,8ko hazkundera erregistratu dute (2023an % 1,1) eta Gainerako zerbitzuen adarreko jarduerak (higiezin-jarduerak, jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta finantzarioak eta aseguruetakoak) urte arteko % 2,9ko hazkundera erregistratu dute 2024aren bukaeran (aurreko urtean, % 5,4koa).

Merkatukoak ez diren zerbitzuek (hau da, administrazio publikoa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak) % 1,5eko urte arteko hazkunde-tasarekin bukatu zuten 2023ko laugarren lauhilekoa, balio errealetan; bada, 2024ko lehenengo hiruhilekoan, % 3 azkartu zuten hazkundea, eta ratioa gutxi gorabehera egonkor egon da urteko hurrengo bi hiruhilekoetan. Laugarren hiruhilekoan, baina, hazkunde-tasa moteldu egin da, % 2,4rekin.

I.3.10. GRAFIKOA. BILAKAERA ZERBITZUEN SEKTOREAN.
BOLUMEN-INDIZEAREN URTETIK URTERAKO ALDAKETA-TASAK. EAE.

Iturria: HKE. EUSTAT

3.6.3. Merkataritza. 2024ko datuak

EUSTATen txikizkako merkataritzaren salmenta-indizearen bilakaera

Merkataritza Indizea, (TMI) EAEko txikizkako merkataritzaren sektoreko merkataritzako eta laneko koiunturaren bilakaeraren zuzeneko adierazlea da, eta informazioa jaso deneko bi aldagaien jokabidearen azterketan du oinarria: "salmentak" eta "landunak".

Indizearen datuek erakusten dutenez, hazkundea moteldu egin zen 2023tik 2024ra bitartean. Horrela, txikizkako merkataritzako salmentak % 3 igo dira (lan-egutegiko baldintza homogeenetan eta prezio konstanteetan), aurreko urteko % 3,2aren aldean. Zerbitzuguneak kenduz gero, salmentak % 3,5 hazi dira, aurreko urtekoa baino hazkunde-ratio txikiagoa hori (+% 4).

Elikagaien sektorean, 2024ko salmentak % 3,9 hazi dira, aurreko urtearekin alderatuta. Bestalde, gainerako produktuen sektoreko txikizkako merkataritzaren salmentak % 2,9 hazi dira, eta automobilgintzarako erregaiarenak % 1,7 gutxitu.

Elikagaien txikizkako merkataritzaren barruan, elikagaietan, edarrietan eta tabakoan espezializatutako merkataritza (fruta-dendak, harategiak, arrandegiak, etab.) % 2,8 hazi da 2023tik 2024ra, eta elikadura nagusi den espezializatu gabeko merkataritza, berriz, % 4,3 hazi da.

Gainerako produktuen txikizkako merkataritzan, portaera positiboa izan da pertsonen ekipamenduetan espezializatutako merkataritzan (+% 4,2), beste kontsumo-ondasun batzuetan espezializatuan (+% 2,6) eta merkataritza ez-espezializatuaren sektorean (+% 5,3). Bestalde, etxeko ekipamenduan espezializatutako merkataritzako salmentak murriztu egin dira aurreko urtearen aldean (% 0,4).

I.3.21. TAULA. TXIKIZKAKO MERKATARITZAREN SALMENTA-INDIZEAREN BILAKAERA. URTETIK URTERAKO TASAK EGUTEGIAREN ERAGINAK ZUZENDUTA. PREZIO KONSTANTEAK

	INDIZE OROKORRA	EQUILIBRIO ERAGINAREN ERAGINDUTAKO: ERREGIA KONSTANTEAK										
		EAE								AUTOMOBIL-ERREKURSUAK	INDIZATUTAKO ERREGIA	INDIZATUTAKO ZERBITZU-ERREKURSUAK
		ELIKAGAIAK			GABERAKO PRODUKTUAK							
		Guztira	Espezializatua	Espezializatu gabea	Guztira	Pertsonaren ekipamendua	Etxeko ekipamendua	Kontsumoko beste ondasun batzuk	Espezializatu gabea			
2019	0,9	1,5	0,3	2	-0,1	-2,2	1,4	0,5	1,7	3,3	0,7	
2020	-4,9	3,2	-4,9	7,3	-10,3	-13,9	-2,9	-9,2	-15,7	-16,1	-3,9	
2021	3,5	-3,6	0,7	-5,4	9,9	7,4	19,6	5,9	-0,1	8,2	3,1	
2022	4,5	5,2	6,2	4,8	4,7	10,1	0	4,2	-4,9	0,6	5	
2023	3,2	5,9	-5,2	10,5	1,9	4,6	-2,8	-0,5	5,9	-5,2	4	
2024	3	3,9	2,8	4,3	2,9	4,2	-0,4	2,6	5,3	-1,7	3,5	

Iturria: EUSTAT, TMI, 2025eko maiatzeko datuak

Enpleguan ere, hazkundera moteldu egin da. Hala, indizearen hazkunde-tasa % 1ekoa²⁵ izan da 2024an; aurreko urtean, berriz, % 2,3koa.

Enpleguaren hazkundera moteldu egin dela ikusten dugu bai elikagai-produktuen saltokietan (% 2,8tik % 1era), bai gainerako produktuetan (% 1,6tik % 0,7ra) eta automobilgintzarako erregaian (% 5,8tik % 5,1era).

EUSTATen azalera handiko saltokietako eta elikadura-kateetako merkataritza-indizearen bilakaera

Orain, EUSTATen *Saltoki handietako eta elikagai-kateetako merkataritza indizea* aztertuko dugu. EAEko saltoki handietako eta elikagai-kateetako merkataritzaren sektorearen²⁶ salmenten bilakaera komertzialari eta langileei buruzko abagune-adierazlea da.

2023tik 2024ra bitartean, indizeak % 0,5eko gehikuntza izan du, 2023an erregistratutako % 0,2 baino handiagoa, 2023an hasitako goranzko joerari jarraikiz. Hazkunde horrek elikagai-produktuen (+0,4) nahiz gainerako produktuen (+% 0,7) salmenten

igoeran dauka jatorria, baina bigarrenek dinamismo handiagoa dute salmentetan. Enpleguaren hazkundera, halere, moteldu egin da, % 3,3ko aldakuntza-tasatik % 1,6kora igaro baita 2023tik 2024ra.

I.3.22. TAULA. TXIKIZKAKO MERKATARITZAN LAN EGITEN DUTEN LANGILEEN INDIZEA.

URTETIK URTERAKO TASAK				
	INDIZE OROKORRA	ELIKAGAIK	GAINERAKO PRODUKTUAK	AUTOMOZIO-RAKO ERREGAIA
2019	-0,1	0,5	-0,7	3,2
2020	-2,1	1	-4,6	-3,8
2021	0,9	1,9	0	2,6
2022	3,3	3,5	2,9	7,9
2023	2,3	2,8	1,6	5,8
2024	1	1	0,7	5,1

bb: behin-behinekoa
Iturria: EUSTAT, TMI, 2025eko maiatzeko datuak
I.3.23. TAULA. AZALERA HANDIKO SALTOKIETAKO ETA ELIKADURA-KATEETAKO MERKATARITZA-INDIZEA. EAE URTETIK URTERAKO TASAK

	EGUTEGIAREN ERAGINAK ZUZENDUTA. PREZIO KONSTANTEAK			LANDUNAK (URTARORIK GABEKO DATUAK)
	INDIZE OROKORRA	SALMENTAK		
		ELIKAGAIK	GAINERAKO PRODUKTUAK	
2019	1,4	1,7	0,8	1,6
2020	2,3	8,4	-9,5	0,7
2021	-0,2	-3,9	8,6	3,9
2022	-1,3	-4,2	5,1	3,5
2023	0,2	-0,1	0,8	3,3
2024	0,5	0,4	0,7	1,6

Iturria: EUSTAT, Azalera handiko saltokietako eta elikadura kateetako merkataritza-indizea, 2024ko apirilko datuak

²⁵ Indize koiuntural honetan eta beste indize ekonomiko batzuetan aintzat hartutako enplegatuen artean, aldi baterako enplegu-erregulazioko espediente (ABEEE) bati atxikitako pertsonak sartzen dira, Europar Batasuneko Estatistika Bulegoak (Eurostat) Methodology of Short Term Business Statistics eskuliburuan jasotzen duen enpleguaren definizioari jarraituz.

²⁶ 2.500 m²-ko edo gehiagoko salmenta azalera duten merkataritza-establezimenduak hartzen dira saltoki handitzat, eta elikagai-kate deitzen zaie gutxienez hiru lokal, saltoki handiak barne, halakorik izanez gero, eta 100 langile baino gehiago dituzten enpresa guztiei. Informazioa lurralde historikoen mailan zabaltzen da 2015etik aurrera

3.6.4. Turismoa eta ostalaritza. 2024ko datuak

Establezimendu turistikoak: hotel-establezimenduak, landa-ostatuak, apartamentu turistikoak eta aterpetxe turistikoak

EUSTATen *Establezimendu turistiko hartzaileen inkestak* EAEn dauden establezimendu turistikoak okupazioari buruzko estatistika-informazioa ematen du. Hotel-establezimenduei, landa-ostatuak eta apartamentu turistikoak buruzko informazioa jasotzen du. 2022ko urtariletik, aterpetxe turistikoak ere sartzen ditu.

I.3.24. TAULA. BIDAIRIAK, OSTATU-GAUAK, BATEZ BESTEKO EGONALDIA ETA OKUPAZIO-MAILA ESTABLEZIMENDU TURISTIKOETAN				
(hotel-establezimenduak, landa-ostatuak eta apartamentu turistikoak. 2022ko urtariletik, aterpetxe turistikoak ere sartzen dira)				
	BIDAIRIAK	OSTATU-GAUAK	EGONALDIA BATEZ BESTE	PLAZA BAKOITZEKO OKUPAZIO-MAILA
2019	3.441.967	7.021.938	2,0	52,3
2020	1.351.804	2.820.063	2,1	30,1
2021	2.376.989	4.886.776	2,1	37,7
2022	3.857.794	7.790.165	2,0	48,5
2023	4.259.113	8.689.200	2,0	51,6
2024	4.400.684	9.075.705	2,1	52,0
Ald. 2022/23	10,4	11,5		
Ald. 2023/24	3,3	4,4		

Inkesta horren arabera,

Iturria: EUSTAT. Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta

2023aren eta 2024aren artean sarrerak nahiz ostatu-gauak, batez besteko egonaldia eta betetze-maila²⁷ areagotu ziren. Horrela, sarreren kopurua % 3,3 handitu zen, eta 9.075.705 izan ziren; guztira 9.400.680 ostatu-gau (+% 4,4 2023arekin alderatuta). Batez besteko egonaldia 2,1 egunekoa izan zen, eta plazakako betetze-maila % 52koa.

Hotel-establezimenduetako sarrerek eta ostatu-gauak guztizko sarreren eta ostatu-gauen gainean duten pisua jaisten joan bada ere, beste establezimendu turistiko batzuen mesedetan, 2024an sarreren % 85,5 eta ostatu-gauen % 82,2 ziren oraindik. Hori dela-eta, xehetasun handiagoz aztertuko ditugu establezimendu mota horretako jarduerak.

I.3.25. TAULA. HOTEL-ESTABLEZIMENDUETAKO SARREREK ETA OSTATU-GAUAK ESTABLEZIMENDU TURISTIKOETAKO SARRERA ETA OSTATU-GAU GUZTIEN GAIKATZEN DAUKATEN EHUNEKOA		
	SARRERA GUZTIEN GAIKATZEN DAUKATEN EHUNEKOA	OSTATU-GAU GUZTIEN GAIKATZEN DAUKATEN EHUNEKOA
2019	92,5	89,2
2020	91,6	85,4
2021	91,4	85,5
2022	86,6	82,7
2023	86,6	83,0
2024	85,5	82,2

Iturria: EUSTAT. Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta

Hotel-establezimenduak

2023tik 2024ra, EAEko hotel-establezimenduetako sarrerek eta ostatu-gauak gora egin zuten berriro ere. Zehazki, 2024an bidaiarien 3.764.003 sarrera erregistratu ziren, eta guztira 7.457.707 ostatu-gau eragin zituzten. Zifra horiek % 2,1 eta % 3,4 gainditzen dituzte, hurrenez hurren, 2023an ikusitakoak, eta, EUSTATen datuen arabera, mugarri historiko bat markatzen dute.

Sarrera-kopurua igo egin da, gehienbat, atzeritik datozen pertsonak areagotu egin direlako (1.673,3 milatik 1.765,5 milara, +% 5,5), Estatuko gainerako lekuetatik (EAE kenduta) datozenak % 0,1 bakarrik igo direlako eta EAEkoak diren eta erkidegoaren barruan mugitzen diren pertsonak % 4,8 murriztu direlako.

Batez besteko egonaldia 1,98 egunekoa izan zen 2024an, 2021ean abiatutako goranzko joerari jarraikiz. Plazen okupazio-maila % 57,7koa izan da 2024an, eta gelen okupazio-maila % 69koa.

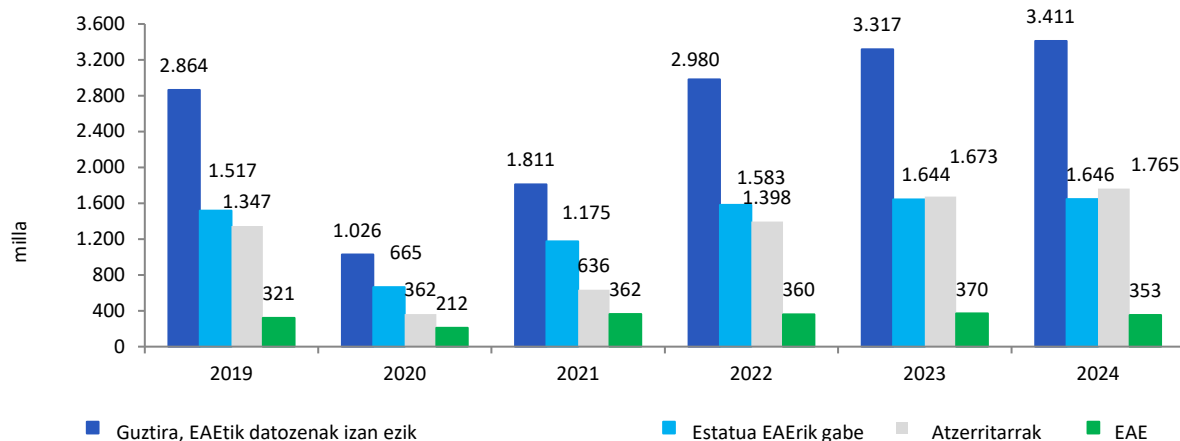
²⁷ Honela definitzen da: ostatu-gauen guztizkoaren eta eskaintako plaza kopuruaren (edo logelen, dagokionaren arabera) arteko erlazioa, erreferentziako hilabeteak duen egun kopurua kontuan hartuta.

I.3.26. TAULA. HOTEL-ESTABLEZIMENDUETAKO BIDAIRIAK, OSTATU-GAUAK, BATEZ BESTEKO EGONALDIA, OKUPAZIO-MAILA ETA HOTELEKO PLAZAK

	BIDAIRIEN SARRERAK				OSTATU- GAUAK	OKUPAZIO-MAILA		BATEZ BESTEKO EGONALDIA, EGUNETAN
	GUZTIRA	JATORRIA				PLAZEN ARABERA	GELEN ARABERA	
		ESTATUKOA (EAE GABE)	EAE	ATZERRIA				
2019	3.184.904	1.516.708	321.256	1.346.940	6.265.610	57,4	68,4	1,97
2020	1.238.100	664.580	211.616	361.904	2.409.708	32,8	41,0	1,95
2021	2.172.927	1.174.602	361.900	636.425	4.178.716	41,1	48,8	1,92
2022	3.340.493	1.582.624	360.360	1.397.509	6.442.631	53,9	63,5	1,93
2023	3.687.240	1.643.721	370.224	1.673.295	7.214.545	57,8	68,5	1,96
2024	3.764.003	1.646.031	352.508	1.765.464	7.457.707	57,7	69,0	1,98
Ald. 2022/23	10,4	3,9	2,7	19,7	12,0			
Ald. 2023/24	2,1	0,1	-4,8	5,5	3,4			

Iturria: EUSTAT, Establezimendu turistikotik hartzaileen inkesta, geuk egina.

I.3.12 GRAFIKOA. BIDAIRIEN BILAKAERA EAE-KO HOTEL-ESTABLEZIMENDUETAN, JATORRIAREN ARABERA. MILAKA PERTSONA

Iturria: EUSTAT

2023 eta 2024 bitartean, hotel-establezimenduen kopuruak % 1,1 egin du gora, 619 izatetik 626 izatera; eguneko eskainitako logelen kopurua % 2,7 igo da, eta eguneko eskainitako plazena % 3,5. Bestalde, landunak % 4,5 igo dira.

Errentagarritasun-adierazleak honakoak izan dira 2024an:

- ADR (Average Daily Rate) edo eguneko batez besteko tarifa, hau da, logela okupatu bakoitzak egunean lortutako batez besteko diru-sarrera (bainugela duen logela bakoitz bati aplikatzen zaio, ostatu-gau bakoitzeko, beste edozein zerbitzu edo zergak kenduta) 114 eurokoa izan da, hau da, 2023an baino % 5,3 gehiago.
- RevPAR (Revenue Per Available Room) aldagaiak eskuragarri dagoen logela bakoitzeko batez besteko diru-sarrerak neurtzen ditu. Aldagai hori 78,6 eurokoa izan da, hau da, % 6,1 handiagoa.

I.3.27 TAULA. EAE-N IREKITAKO HOTEL-ESTABLEZIMENDUAK, EGUNEKO ESKAINITAKO LOGELAK, ESKAINITAKO PLAZAK, LANDUNAK ETA ERRENTAGARRITASUNA GELA ERABILGARRI BAKOITZEKO

	HOTEL-ESTABLEZIMENDUAK	ESKAINITAKO GELAK EGUNEKO	ESKAINITAKO PLAZAK	ESKAINITAKO PLAZAK EGUNEKO	LANA DUTEN LANGILEAK	EGUNEKO BATEZ BESTEKO TARIFA GELA BAKOITZEKO (ADR)	EGUNEKO BATEZ BESTEKO DIRU-SARRERAK GELA BAKOITZEKO (REVPAR)
2019	603	15.351	10.925.615	29.933	4.388	93,4	63,9
2020	600	10.387	7.356.784	20.101	2.632	73,1	30,0
2021	601	14.223	10.177.125	27.883	3.099	84,6	41,3
2022	617	16.547	11.944.140	32.724	4.184	98,7	62,7
2023	619	17.186	12.485.024	34.206	4.476	108,3	74,1
2024	626	17.653	12.919.162	35.298	4.678	114,0	78,6
ALD. 2023/24	1,1	2,7	3,5	3,2	4,5	5,3	6,1

Iturria: EUSTAT, Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta.

3.6.5. Finantzen sektorea. 2024ko datuak

Espainiako Bankuaren *Estatistika Buletinaren arabera*, 2024an, ekonomia garatu nagusietako banku nagusiek moneta-politiketan murriztaile jokatu bazuten ere, urteko azken hilabeteetan politika horiek arintzen hasi ziren (Japonian izan ezik). Horrela, Europako Banku Zentrala % 4,50eko esku-hartzearekin hasi zen urtarrilean, eta % 3,15ekoarekin amaitu zuen abenduan. AEBetako Erreserba Federala % 5,5ekin hasi zen urtarrilean, eta % 4,75ekin amaitu abenduan. Japonian, aldiz, esku-hartzea -% 0,1ean hasi zen urtarrilean, eta abenduan % 0,25ean amaitu.

I.3.28. TAULA. MONETA-MERKATUKO ESKU-HARTZE MOTAK ETA INTERES-TASAK								
	ESKU-HARTZE MOTA (*)				EUROGUNEKO MONETA-MERKATUAREN INTERES-TASAK. GORDAILUAK. EURIBORRA			
	EDB	EEBB	JAPONIA	ERRE-SUMA BATUA	HILABETERA	3 HILABETERA	6 HILABETERA	URTEBETERA
2020	0,00	0,25	-0,10	0,10	-0,50	-0,43	-0,36	-0,30
2021	0,00	0,25	-0,10	0,25	-0,56	-0,55	-0,52	-0,49
2022	2,50	4,50	-0,10	3,50	0,09	0,34	0,67	1,09
2023	4,50	4,50	-0,10	5,25	3,24	3,43	3,69	3,86
2024	3,15	4,75	0,25	4,75	3,56	3,57	3,48	3,27
2024ko abendua.					2,89	2,83	2,63	2,44

Iturria: ESPAINIAKO BANKUA.

Euroguneko moneta-merkatuko interes-tasek (gordailuak) murrizten jarraitu zuten, urteko batezbestekoan, epe guztietan; zehazki, 2024ko abenduan, Euriborra honela kokatzen zen: hilabetera +% 2,89; 3 hilabetera +% 2,83; sei hilabetera +% 2,63, eta urtebetera +% 2,44.

Finantza-erakundeetako gordailuen analisiak, Espainiako Bankuaren *Estatistika Buletinaren* datuen arabera, erakusten du administrazio publikoen jabetzapekoen guztizko saldoa 10.480 milioi eurokoa izan zela EAEn 2024a amaitzean. Kopuru horrek % 5,3ko igoera ekarri dio urteko tasari, eta % 7,5 dira Estatuko gordailuetan. Beste sektore egoiliar batzuetako gordailuen balioa 89.847 milioi eurokoa izan zen, hau da, horien balioak % 4,1eko hazkundera izan zuen aurreko aldiarekin konparatuta, eta % 6ko ratioa Estatuko guztizkoaren gainean.

Sektore pribatuko gordailuen modalitateak aztertuta (agerikoa, eperakoa eta aktiboen aldi baterako lagapena (AAL), gordailu guztien % 73,1 ageriko gordailuak dira; % 14,9 eperako gordailuak, eta % 1,5 AALei dagozkie. Epe gordailuak % 24,6 igo dira, eta ageriko gordailuak % 0,4.

I.3.29. TAULA. SEKTORE PRIBATUAK ETA ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN GORDAILU-ENTITATEETAN DITUZTEN GORDAILUAK (XII-31ko SALDOAK)

	EAE								ESTATUA M€	EAEKO % ESTATUK O GUZTIZK OAREN GAINEAN
	EUROAK, MILIOITAN					BANAKET A (% BERT.)	ALDAKUNTZA (%)			
	2020	2021	2022	2023	2024	2024	22/23	23/24	2024	2024
Pribatua eta publikoa, guztira	91.862	96.160	97.644	96.298	100.326	100,0	-1,4	4,2	1.627.706	6,2
Sektore publikoa, guztira	6.102	9.345	9.839	9.955	10.480	10,4	1,2	5,3	139.040	7,5
Sektore pribatua (BSE), guztira	85.759	86.815	87.806	86.343	89.847	89,6	-1,7	4,1	1.488.666	6,0
Ageriko gordailuak	74.079	78.243	80.775	73.083	73.378	73,1	-9,5	0,4	1.219.509	6,0
Eperako gordailuak	10.405	7.637	6.243	12.006	14.959	14,9	92,3	24,6	248.794	6,0
ALL	1.275	935	788	1.255	1.510	1,5	59,3	20,3	20.363	7,4

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina. Guk egindakoa

Espainiako Bankuaren *Estatistika Buletinaren* datuen arabera, finantza-erakunde monetarioek EDBn bizi diren familiei emandako interes-tasa 2023tik 2024ra igo egin zen kontsumorako kredituen kasuan, % 8,21etik % 8,53ra, eta, etxebizitzarako kredituen kasuan, % 4,01etik % 3,96ra jaitsi.

EAEn, gordailu-erakundeek administrazio publikoen eta beste sektore egoiliar batzuen aurrean emandako kredituaren saldo bizia % 1,7 jaitsi da (66.465 milioi eurotik 65.335 milioi eurora). Beherakada hori administrazio publikoei (-% 4,2) eta sektore pribatuari (-% 1,3) emandako kredituaren saldoaren jaitsierak eragin du. Azken hori guztizkoaren % 86,7 da.

I.3.30. TAULA. FINANTZA-ERAKUNDE MONETARIOEN EUROGUNEN SEKTORE EGOILIARREI APLIKATUTAKO INTERES-TASA (ERAGIKETA BERRIAK)

	ETXEEI (URTEKO TASA BALIOKIDEA)	
	KONTSUMORAKO KREDITUA	ETXEBIZITZA EROSTEA
2020	5,82	1,67
2021	5,83	1,60
2022	6,35	2,33
2023	8,21	4,01
2024	8,53	3,96

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina.

I.3.31. TAULA. GORDAILU-ENTITATEEN SEKTORE PUBLIKOARI ETA PRIBATUARI EMANDAKO KREDITUA (saldoak 12/31n).

	EUROAK, MILIOITAN						BANAKETA EAE 2024 *	ESTATUA 2024	ESTATUAR EN GAINEKO %A	23/24 ALDAKUNTZA A %
	2019	2020	2021	2022	2023	2024				
Guztira	68.515	70.155	70.253	69.903	66.465	65.335	99,7	1.204.641	5,4	-1,7
Administrazio publikoak	7.618	8.150	9.437	9.369	8.809	8.435	12,9	73.820	11,4	-4,2
Sektore Pribatua (BSE)	60.897	62.005	60.816	60.533	57.657	56.900	86,7	1.130.821	5,0	-1,3

* Ehunekoak ez ditu 100 ematen, jatorrizko iturriak zenbakiak borobildu dituelako.

Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina.

Bestalde, Jabetza, Merkataritza eta Ondasun Higigarrien Erregistratzaileen Espainiako Elkargoaren datuek, *Hipoteken Estatistikan* argitaratutakoek, adierazten dute EAEn eratutako hipoteka-kopurua igo egin dela 2023 eta 2024 bitartean eta, aldiz, hipotekatutako finkaren gainean emandako batez besteko zenbatekoa jaitsi egin dela. Lehenengoa, zehazki, % 9,3 igo da, eta bigarrena % 4,6 jaitsi. Hala, hipotekatutako finkaren gainean mailegatutako batez besteko zenbatekoa 180.434 eurokoa da.

Hipoteka kopuruaren hazkunde hori hiri-finken gaineko hipoteken gorakadak (+% 9,8) eragin du, landa-finken gaineko hipoteken kopuruak behera egin baitu (-% 16,2).

Hiri-finken barruan, etxebizitzaren gaineko hipoteken kopurua % 10,3 igo da, baina hipotekatutako etxebizitzaren gainean mailegatutako batez besteko zenbatekoa apur bat jaitsi da (-% 0,1), 159.176 eurotik 158.976 eurora.

I.3.32. TAULA. LANDA-FINKEN ETA HIRI-FINKEN HIPOTEKAK EAE-N												
	2022			2023			2024 bb			ALDAKUNTZA		
	ZENBAKIA	ZENBATEKOA (MILAKA€)	BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)	Zk	ZENBATEKOA (MILAKA€)	BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)	Zk	ZENBATEKOA (MILAKA€)	BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)	Zk	ZENBATEKOA	ZENBATEKOA ERTAINA
HIPOTEKAK GUZTIRA	29.850	5.418.164	181.513	24.209	4.577.090	189.066	26.471	4.776.280	180.434	9,3	4,4	-4,6
LANDA FINKAK	405	77.688	191.822	389	69.035	177.468	326	63.899	196.009	-16,2	-7,4	10,4
HIRI-FINKAK	29.445	5.340.476	181.371	23.820	4.508.055	189.255	26.145	4.712.381	180.240	9,8	4,5	-4,8
ETXEBIZITZAK	23.076	3.699.734	160.328	19.052	3.032.627	159.176	21.006	3.339.454	158.976	10,3	10,1	-0,1
ORUBEAK	358	578.738	1.616.587	278	549.899	1.978.054	298	491.643	1.649.809	7,2	-10,6	-16,6
BESTE HIRI-FINKA BATZUK	6.011	1.062.004	176.677	4.490	925.529	206.131	4.841	881.284	182.046	7,8	-4,8	-11,7
bb: behin-behinekoa.												
Iturria: INE Hipoteken Estatistika (Jabetza, Merkataritza eta Ondasun Higigarrien Erregistratzaileen Espainiako Elkargoa)												

Burtsari dagokionez, Espainiako Bankuaren *Estatistika Buletinaren* datuen arabera, Madrilgo Burtsaren urteko batez besteko kapitalizazioa 784.929 milioi eurokoa izan zen 2024an, eta % 12,8 hazi zen aurreko urteko balioaren aldean; batez besteko kontratazio-bolumena, 319.053 milioi eurokoa, % 5,7 murriztu zen, eta IBEX-35 indizea % 14,8 hazi zen 2023ko abendutik 2024ko abendura.

I.3.33. TAULA. BALOREEN BIGARREN MAILAKO MERKATUA. MADRILGO BURTSA			
	KAPITALIZAZIOA (SOZETATE EGOILIARRAK, M €)	KONTRATAZIO-BOLUMENA (M€)	IBEX 35. XII/31 (OINARRIA abe89=3000)
2019	709.648	469.732	9.549,2
2020	620.715	425.170	8.073,7
2021	684.820	378.141	8.713,8
2022	620.552	362.602	8.229,1
2023	696.118	301.729	10.102,1
2024	784.929	319.053	11.595
ALD. 23/24	12,8	5,7	14,8
Iturria: Espainiako Bankua. Estatistika Buletina			

ITURRIAK

1. **ESPAINIAKO BANKUA.** Estatistika-buletina. 2024ko datuak.
2. **EUROSTAT.** Datu-basea. 2024.
3. **EUSTAT.** Kontu ekonomikoak. 2024.
4. **EUSTAT.** Jarduera Ekonomikoen Gidazerrenda (JEGID). 2024.
5. **EUSTAT.** Establezimendu turistiko hartzaileen inkesta. 2024.
6. **EUSTAT.** Industriaren Estatistika. 2023.
7. **EUSTAT.** Enpresen sorrerari eta galerari buruzko estatistika 2024.
8. **EUSTAT.** Eraikuntzaren Koiuntura Indizea (EKOI). 2024.
9. **EUSTAT.** Azalera handiko saltokietako eta elikadura-kateetako merkataritza-indizea. 2024.
10. **EUSTAT.** Eraikuntza Kostuen Indizea (EKI). 2024.
11. **EUSTAT.** Industriako Prezioen Indizea (IPRI). 2024.
12. **EUSTAT.** Produkzio Industrialaren Indizea (IPI). 2024.
13. **EUSTAT.** Txikizkako merkataritzaren salmenten indizea (TMI). 2024.
14. **EIN.** Eskualde-kontabilitatea. 2023.
15. **EIN.** Hipoteken estatistika. 2024.
16. **EIN.** IPI. 2024.

4. SEKTORE PUBLIKOA

COVID-19aren ondoriozko krisiak 2020an eragin handia izan zuen EAEko finantza publikoetan, baina 2021ean nabarmen suspertu ziren (susperraldiak 2024ra arte jarraitu du), hurrengo orrialdeetan ikusiko dugun bezala. Bertan, erreferentziako urteko sektore publikoari buruzko zifra nagusiak aurkezten dira, diru-sarrerara, gastu eta aurrekontu-saldoei dagokienez, baita zorpetzearen eta EAEko administrazio-mailen arteko transferentzien bilakaera ere, Eusko Jaurlaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailak emandako informazioan eta EUSTATen estatistiketan oinarrituta. Halaber, berrikuntza legez, Administrazio Publikoetako enpleguari buruzko atal bat sartu da, azkena.

Lehenik eta behin, nabarmentzekoa da diru-sarrerara publikoak % 0,6 igo direla 2024an (aurreko ekitaldian +% 6,7), zerga-bilketan egondako igoerengatik (zerga itunduak +% 0,5 igo dira) eta zorpetzea handitzeagatik (+% 18,1). Bestalde, Euskal Sektore Publikoaren gastuak % 1,5 igo dira (2023an +% 7).

Diru-sarreraren eta gastuaren bilakaeraren ondorioz, aurrezki publikoa % 42,4 jaitsi da (BPGaren % 1,2), eta 2023ko superabita (156,5 milioi euroak gainditu zituen) 47 milioi eurora jaitsi da 2024an, hau da, EAEko 2024rako zenbatetsitako BPGaren % 0,0.

Superabita 97 milioi eurora igo da (BPGaren % 0,1) (-% 0,08 2023an), Ogasun eta Funtzio Publikoaren Ministerioak eskualde-administrazioak berriro orekatzeko abiatutako plan ekonomiko finantzarioen ondoriozko defizitaren

I.4.1. TAULA. EAE-KO SEKTORE PUBLIKOA ERREFERENTZIAZKO ADIERAZLEAK.					
	% ALDAK. ZERGA ITUNDUENGATIKO BILKETA	ESPren AURREKONTUKO SALDOA BPG-AREN GAINEAN		ESPren* ZORPETZEA	
		AURREZPEN GORDINA	SUPERABITA / DEFIZITA	% ALDAK.	% BPG
2019	3,3	2,4	0,9	-6,1	13,4
2020	-9,8	0,7	-0,8	15,3	17,1
2021	14,4	2,7	1,3	7,0	16,8
2022	7,3	2,4	0,5	-3,2	14,7
2023	6,3	2,2	0,2	-1,2	13,6
2024	0,5	1,2	0,0	1,4	13,1
* Zor bizia aldiaren amaieran.					
Iturria: EUSTATen eta Eusko Jaurlaritzaren datuekin landutakoa.					

kalkulua kontuan hartzen badugu (EAEko Administrazio Nagusiaz gain, haren erakunde autonomoen, LANBIDEren eta Osakidetzaren zifrak ere aintzat hartu ditugu). Hori da EBko erakundeei buruzko erreferentzia, EBk ezarritako helburuen jarraipena egitekoa.

Bestalde, 2022an eta 2023an ez bezala, EAEko sektore publiko osoaren (toki-erakundeak kanpo utzita) zorpetze garbia positiboa izan da, hau da, amortizazioa txikiagoa da zor berriaren jaulkipena baino. Zehazki, 171 milioi eurokoa izan da, eta, beraz, ekitaldia amaitzean % 1,4 areagotu da zor bizia, zeina 12.732,8 milioi eurokoa izan baita.

4.1. DIRU-SARRERAK

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren “Aurrekontu-betearazpenaren estatistikaren” arabera, 2024an Eusko Jaurlaritzak eta hiru foru-aldundiek batera likidatutako diru-sarrerara guztiak 21.233,1 milioi eurokoak izan ziren, eta, aurreko urtearekin alderatuta, % 0,6 igo ziren (2023an, +% 6,7). Zuzeneko eta zeharkako zergen eta transferentzia arrunten diru-bilketak igo egin dira (hurrenez hurren, +% 0,6 eta +% 2,5), eta tasen eta bestelako sarreraren diru-bilketa % 5,2 gutxitu. Gainera, 2023an bezala, finantza-pasiboak % 18,1 gehitu dira (hau da, zorpetze handiagoa). Zorpetzearen igoera hori, 4,4 atalean ikusiko dugun moduan, Eusko Jaurlaritzaren finantzetan (+% 20,1) eta foru-aldundienetan (+% 12) gertatu da.

Eusko Jaurlaritzaren diru-sarrerak bakarrik areagotu dira (+% 1,8); izan ere, foru-aldundien sarreraren igoera zerokoa izan da, eta, esan bezala, agregatua +% 0,6koa izan da.

Balantze gisa, Euskal Sektore Publikoak erkidegoko BPGarekiko dituen diru-sarreraren multzoa, 2023an % 22,8 zena, puntu bat jaitsi da 2024an, % 21,8ra arte (behin-behineko datuak), BPGa diru-sarrerara publikoak baino proportzio handiagoan hazi baita (+% 5 termino arruntetan, behin-behineko datuen arabera).

I.4.2. TAULA. EUSKAL SEKTORE PUBLIKOAREN DIRU-SARREREN LIKIDAZIOA. EUROAK, MILAKOTAN.

	2023			2024			% ALDAK. 2023/24		
	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP
Zuzeneko zergak	-	9.302.832	9.302.832	-	9.361.853	9.361.853	-	0,6	0,6
Zeharkako zergak	3.873	8.911.267	8.915.140	3.855	8.966.771	8.970.627	-0,4	0,6	0,6
Tasak eta beste diru-sarrera batzuk	198.726	330.591	529.318	194.478	307.350	501.828	-2,1	-7,0	-5,2
Transferentzia arruntak	12.671.722	371.273	827.010	12.873.449	361.635	848.044	1,6	-2,6	2,5
Ondareko diru-sarrerak	111.352	38.815	150.167	113.325	41.521	154.846	1,8	7,0	3,1
ERAGIKETA ARRUNTAK, GUZTIRA	12.985.672	18.954.778	19.724.466	13.185.108	19.039.130	19.837.197	1,5	0,4	0,6
Besterentz. Benetako inbertsioak	2.934	5.104	8.038	266	3.931	4.197	-90,9	-23,0	-47,8
Kapital-transferentziak	317.303	159.510	423.261	230.623	50.470	279.458	-27,3	-68,2	-34,0
ERAGIKETA ARRUNTAK, GUZTIRA	320.237	164.615	431.299	230.889	54.670	283.655	-27,9	-66,8	-34,2
Aldakuntza finantza-aktiboetan	15.650	6.520	22.170	21.612	3.477	25.088	38,1	-46,7	13,2
Ald. Finantza-pasiboak (Zorra)	694.421	226.000	920.421	834.058	253.138	1.087.196	20,1	12,0	18,1
FINANTZA-SARRERAK, GUZTIRA	710.071	232.520	942.591	855.670	256.615	1.112.284	20,5	10,4	18,0
DIRU-SARRERAK, GUZTIRA	14.015.980	19.351.913	21.098.356	14.271.667	19.350.415	21.233.136	1,8	0,0	0,6
SARREREN %a / BPGa	15,1	20,9	22,8	14,7	19,9	21,8			

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren Betearazpenari buruzko Estatistika.

Zerga itunduengatikoko bilketa 2024an:

Zerga itunduek zuzeneko eta zeharkako diru-sarrera gehienak osatzen dituzte (I.4.4 taula), guztizkoaren % 90 baino gehiago, eta 2024rako 18.310 milioi euro bildu dituzte, hau da, aurreko ekitaldiarekin alderatuta, % 0,5 gehiago. Zifra horiek 2024ko urrian egindako azken aurreikuspenaren % 92,9 eta aurrekontu-zifraren % 96,4 dira, eta, ekonomiaren bilakaerak ez ezik, mutualistei egindako itzulketek PFEZn duten eraginak ere azaltzen ditu.

I.4.3. TAULA. FORU-ALDUNDIAK: ITUNDUTAKO ZUZENEKO ETA ZEHARKAKO ZERGENGATIKO DIRU-SARREREN LIKIDAZIOA. EUROAK, MILAKOTAN

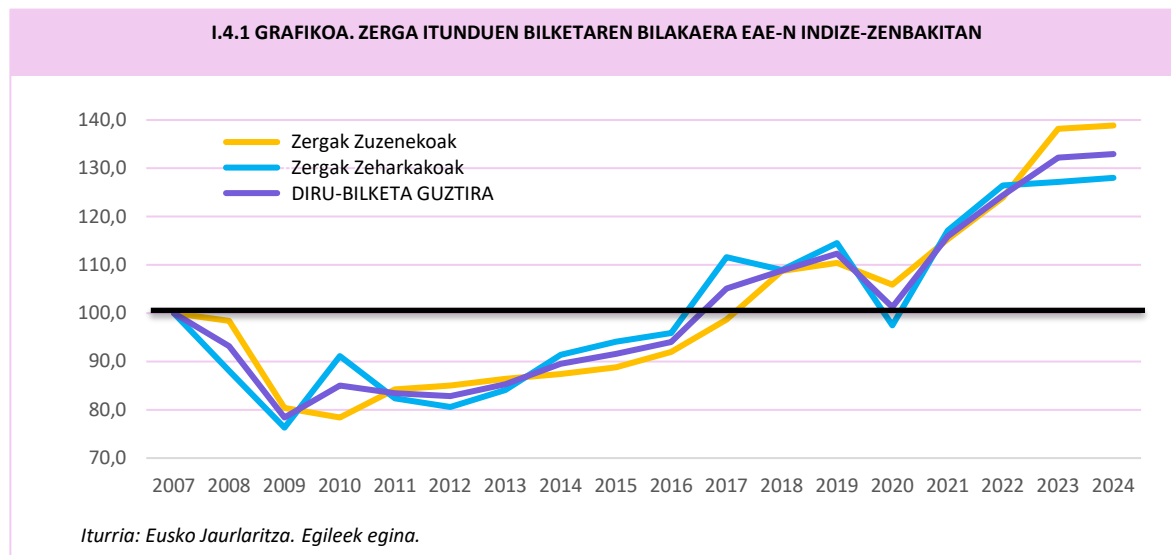
	ARABA		BIZKAIA		GIPUZKOA		FORU-ALD., GUZTIRA	
	ZUZENEKOAK	ZEHARKAKOAK	ZUZENEKOAK	ZEHARKAKOAK	ZUZENEKOAK	ZEHARKAKOAK	ZUZENEKOAK	ZEHARKAKOAK
2020	1.087.581	1.097.749	3.663.987	3.406.507	2.348.744	2.268.229	7.100.312	6.772.485
2021	1.165.410	1.313.878	3.996.277	4.084.205	2.573.653	2.738.253	7.735.340	8.136.336
2022	1.305.306	1.412.711	4.377.693	4.426.005	2.626.392	2.946.662	8.309.391	8.785.378
2023	1.420.208	1.410.983	4.875.029	4.464.521	2.970.578	2.958.490	9.265.815	8.833.994
2024	1.413.441	1.406.456	4.860.145	4.487.605	3.039.424	2.999.557	9.313.009	8.893.618
2021/2022 (%)	12,0	7,5	9,5	8,4	2,0	7,6	7,4	8,0
2022/2023 (%)	8,8	-0,1	11,4	0,9	13,1	0,4	11,5	0,6
% 23/24	-0,5	-0,3	-0,3	0,5	2,3	1,4	0,5	0,7

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Ogasun eta Finantzen Saila.

2024an, zuzeneko zergapetzearen (+% 0,5) eta zeharkakoaren (+% 0,7) portaera nahiko antzekoa izan da. Lurraldeez lurralde begiratuta, bilakaera ez da berdina izan, Araban zuzeneko nahiz zeharkako zergapetzeak jaitsi direlako (-% 0,5 eta -% 0,3 hurrenez hurren), Bizkaian zuzeneko jaitsi (-% 0,3) baina zeharkakoa igo (+% 0,5) delako eta, azkenik, Gipuzkoan bi bilketak areagotu direlako, zuzeneko bereziki (+% 2,3 eta +% 1,4) (I.4.3. taula). Laburbilduz, Bizkaian 9.409 milioi euro bildu ziren (guztizkoaren % 51,4, 2023an baino % 0,7 gehiago), Gipuzkoan 6.070 (guztizkoaren % 33,1, +% 2,4), eta Araban 2.831 milioi (bilketaren % 15,5, -% 0,4).

Zuzeneko zergapetzean (+% 0,5), pisurik handiena PFEZak du, eta % 1,6 jaitsi da. Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailak koiuntura-txostenean azaldu duenez, mutualistei egindako itzulketen inpaktuak (761 milioi euro, bilketa osoaren % 4 baino gehiago) eragin du bilakaera hain negatiboa (atxikipenak gaizki aplikatu ziren milaka lagunentzako kobrantzan). Datu negatibo hori, halere, lan-etekinengatik atxikipenen emaitza positiboek zati batean konpentsatu zuten (+% 7,7, 2023ari dagokionez). Sozietateen gaineko zergak, bestalde, % 6,4ko hazkundera izan du, ekonomia-jardueraren bilakaeraren isla.

Zeharkako zergapetzeak, berriz, ez du hobekuntza-sintoma handirik, eta, esan bezala, +% 0,7 hazi da (+% 0,6 2023an). BEZagatiko diru-sarrerek % 0,8 egin dute behera, eta bilketa 56,8 milioi eurokoa izan da, 2023koa baino txikiagoa, ekitaldian kontsumoa moteldu egin delako; horri gainera, hidrokarburoen iruzurra gaineratu behar zaio, zeinak Bizkaiari eragin baitzion bereziki²⁸.

Amaitzeko, Estatuarekiko doikuntzen mendeko **zerga bereziek** urte arteko tasa positiboak erregistratu zituzten berriro ere (+% 1,6); dena dela, aurreko aldietan bezala, doikuntzaren aurreko balioa zertxobait negatiboa izan zen. Bilakaera horren erantzule gorena partida nagusia izan zen, hidrokarburoena, zeinaren bilketa % 2,2 jaitsi baitzen, gasolinaren eta gasolioaren batez besteko prezioak 2023aren aldean murriztu ondoren.

I.4.4. TAULA. EAE-KO FORU-ALDUNDIETAKO ZERGA ITUNDUETATIK BILDUTAKOA (EUROAK, MILAKOTAN).							
	EAE 2023	2024				% ALDAK. 22/23	% ALDAK. 23/24
		AFA	BFA	GFA	EAE		
ZUZENEKO ZERGAK	9.265.815	1.413.441	4.860.145	3.039.424	9.313.009	11,5	0,5
PFEZ	7.085.533	1.049.3674	3.576.558	2.346.439	6.972.672	9,0	-1,6
SOZIALATEEN GAINEKO ZERGA	1.635.679	294.444	933.026	512.241	1.739.711	21,0	6,4
EZ EGOILEEN ERRENTA GN. ZERGA	179.940	19.573	127.069	24.465	171.107	65,9	-4,9
OINORDETZAK ETA DOHAINTZAK	159.013	20.671	90.951	68.207	179.829	4,1	13,1
ONDAREAREN GAINEKO ZERGA	176.178	22.544	98.425	76.500	197.469	3,8	12,1
Kreditu-entitateetako gordailuen gaineko zerga	29.738	4.019	16.210	9.263	29.493	3,1	-0,8
Energia elektrikoaren gaineko zerga	-266	2.516	17.905	2.308	22.728	-	-
ZEHARKAKO ZERGAK	8.833.994	1.406.456	4.487.605	2.999.557	8.893.618	0,6	0,7
BEZ	6.930.344	1.090.832	3.470.454	2.312.261	6.873.547	0,1	-0,8
- BEZa, kudeaketa propioa	4.441.457	682.687	2.171.953	1.447.108	4.301.748	5,5	-3,1
- BEZaren doiketa	2.488.887	408.145	1.298.501	865.153	2.571.799	-8,2	3,3
OEZ	168.020	25.519	88.024	78.643	192.187	-5,9	14,4
EJDZ	36.464	7.659	16.961	15.024	39.644	-19,6	8,7
GARRAIOAREN GAIN. ZER. BER.	27.254	4.415	15.755	9.873	30.043	9,8	10,2
BESTE ZERGA BEREZI BATZUK	1.553.675	259.347	828.484	545.092	1.632.922	13,6	5,1
ASEGURU-PRIMEN GAINEKO ZERGA	118.237	18.684	67.927	38.664	125.275	5,1	6,0
TASAK ETA BESTE DIRU-SARRERA BATZUK	112.678	11.085	61.270	31.048	103.402	213,4	-8,2
JOKOAREN GAINEKO TASAK	42.308	5.665	24.666	11.986	42.308	3,8	0,0
ERREKARGUAK, BERANDUTZAK ETA ZEHAPENAK	70.369	5.420	36604	19.062	61.086	-	-13,2
ZERGA ITUNDUAK, GUZTIRA	18.212.486	2.830.981	9.409.020	6.070.029	18.310.029	6,3	0,5

Iturria: Ogasun eta Finantza Saila. EUSKO JAURLARITZA.

²⁸Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailak 1/25 txostenean azaldu duenez, konpainia batzuek legez kanpoko prozedura bati jarraitu diote: erregeia saltzeko operazioak egiten dituzte, baina BEZaren hiruilekoko aitorpena aurkeztu aurretik desegiten dute sozietatea.

Bilakaera horren ondorioz, zuzeneko zergen bidezko bilketa, 2024an, guztizkoaren % 50,9koa izan da, eta zeharkakoena, berriz, % 48,6koa (tasen eta beste diru-sarrera batzuen % 0,5). Aurreko ekitaldiarekin alderatuta, pisuak ez dira aldatu.

Bildutako bolumena 18.310 milioi eurokoa da. Zenbateko hori, behin-behineko datuen arabera, EAEko 2024ko BPG arruntaren % 18,8 izan da (2023an % 19,7). Bildutako guztiaren % 38,1 PFEZari dagokio, % 37,5 BEZari (kudeaketa propioa, eta barne-eragiketengatiko eta aduanengatiko doikuntza), % 9,5 sozietateen gaineko zergari, eta gainerakoa, % 14,9a, zenbait zerga bereziri.

I.4.5. Taulan, EAEko zerga nagusiek BPGan duten pisua jasotzen du; PFEZagatiko bilketa 2024ko BPGaren % 7,2 da (behin-behineko datuak), sozietateen gaineko zerga % 1,8, eta BEZa % 7,1. Ildo berean, EUROSTATEk balioesten du 2023an (eskuragarri dauden azken datuak), EBN batez beste, PFEZren zerga baliokidea Batasunaren BPGaren % 9,3 zela; sozietateen gaineko zerga % 3,2, eta BEZa % 7,1. Halere, kontuan hartu behar da, Europako estatistika-erakundearen metodologia berdintzeko ahalegina egin den arren, estatu kideetako zerga-sistemak desberdinak direla.

I.4.5. TAULA. ZERGA NAGUSIEN BILKETAREN BILAKAERA, BPG-AREN GAINEKO EHUNEKOAN. EAE

	PFEZ	SOZIETATEEN GAINEKO ZERGA	BEZ	GUZTIRA
2018	7,1	1,9	7,6	19,6
2019	7,2	1,6	7,6	19,5
2020	7,9	1,5	7,2	19,4
2021	7,8	1,5	8,0	20,5
2022	7,5	1,6	8,0	19,9
2023	7,6	1,8	7,5	19,7
2024*	7,2	1,8	7,1	18,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN eta EUSTATEN datuak erabiliz egina.

** Behin-behineko datuak.*

I.4.6. TAULA. EAE-KO ZERGA ITUNDUENGATIKO GASTU FISKALAK. EUROAK, MILAKOTAN.

	2020	2021	2022				2019/2020 (%)	2020/2021 (%)	2021/2022 (%)
			ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	EAE			
PFEZ	2.011.701	1.990.646	301.544	1.101.450	715.865	2.118.858	4,2	-1,0	6,4
Sozietateen gaineko zerga	450.924	424.186	54.544	272.778	143.145	470.468	-1,1	-5,9	10,9
Ondarearen gaineko zerga	231.821	236.794	37.371	120.287	98.691	256.349	-1,6	2,1	8,3
GUZTIRA ZUZENEKOAK	2.694.446	2.651.627	393.459	1.494.515	957.701	2.845.675	2,7	-1,6	7,3
BEZ	3.329.557	2.974.163	559.476	1.744.553	1.158.073	3.462.102	-0,8	-10,7	16,4
OEEJDZ	108.307	100.679	48.490	27.995	40.663	117.149	-36,2	-7,0	16,4
Garraioaren gain. zer. ber.	5.277	4.462	308	1.131	3.779	5.218	3,6	-15,4	16,9
Fabrikazioaren gain. zer. ber.	237.470	263.150	21.259	66.288	44.003	131.550	19,6	10,8	-50,0
Elektrizitatearen gaineko zerga	1.014	861	168	525	348	1.041	-38,8	-15,1	20,9
Aseguru-primen gaineko zerga	27.318	37.358	6.641	20.707	13.746	41.094	-0,2	36,8	10,0
GUZTIRA ZEHARKAKOAK	3.708.943	3.380.673	636.342	1.861.199	1.260.613	3.758.154	-1,3	-8,9	11,2
GUZTIRA	6.403.389	6.032.300	1.029.800	3.355.714	2.218.314	6.603.829	0,3	-5,8	9,5

Iturria: ZERGA KOORDINAZIOKO ORGANOAN oinarrituta egina.

Diru-sarreraren murriztapena dakarten partidei dagokienez, aurrekontuaren arabera 2021erako **gastu fiskala**²⁹ — urte hori baita informazio zehatza ematen duen azkena — (hau da, beren zergetan eta foru-aldundien ekarpenetan kontabilizatutako zergetan eragina duten onura fiskalen zenbatekoak: salbuespenak, gastu kengarriak, murriztapenak, kenkariak, hobariak, atzerapenak eta abar izan daitezkeenak) 6.603,8 milioi eurokoa izan da, aurreko urtean baino % 9,5 gehiago, hau da, diru-sarrera teorikoen % 29,6 (aurrekontuan sartutako diru-sarrerak eta gastu fiskalak). Gastu fiskalen % 44,9 (2.965,1 milioi) araudi autonomoko zerga itunduei dagokie: PFEZ, sozietateen gaineko zerga, ondarearen gaineko zerga (aberastasunaren eta fortuna handien gaineko zerga Gipuzkoan) eta AJD.

4.2. GASTUAK

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegua Sailaren “*Aurrekontu Betearazpenari buruzko Estatistikaren*” arabera, EAEko sektore publikoaren guztizko gastua (tokiko erakundeak kanpo utzita) 21.795,1 milioi eurokoa izan da 2024an, eta % 1,5 igo da 2023aren aldean, aurreko urteko +% 7ren aurrean. Hala, magnitude horrek EAEko BPGaren

²⁹ Gastu fiskalaren kontzeptuak ez du ondo argitutako eta denek onartutako definiziorik ogasunaren doktrinaren barruan. Hala ere, gastu fiskalen aurrekontua honela defini dezakegu: zerga sarreraren murriztapenaren aurreikuspenaren zenbatekoa, politika ekonomiko eta sozialeko zenbait helburu lortzeko asmoz onura fiskalak aplikatzearen ondorioz. ELGAren definizioaren arabera, zergaren egitura “arruntaren” edozein desbiderapen dira gastu fiskalak. Arruntak eta erabilienak zerga-oinarrian egindako murriztapenak eta kuotako kenkariak dira.

gainean duen ehunekoa 8 hamarren murriztu da, % 23,2tik % 22,4ra, BPGaren bilakaera dela-eta (% 5 hazi da zifra arruntetan, behin-behineko datuen arabera).

Gastuaren gehikuntza Eusko Jaurlaritzan (+% 3,5) gertatu da, foru-aldundietan murriztu egin baita (-% 0,4), eta agregatuaren aldakuntza +% 1,5koa izan da, partida batzuk erakundeen artean konpentsatzen direlako (transferentzien zati bat, adibidez).

I.4.7. TAULA. EAE-KO SEKTORE PUBLIKOAREN GASTUEN LIKIDAZIOA. EUROAK, MILAKOTAN									
	2023			2024			Ald. (%) 2023/24		
	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP	EJ	FF.AA.	ESP
Langile-gastuak	2.662.092	452.235	3.114.326	2.804.883	477.936	3.282.918	5,4	5,7	5,4
Funtzionamendu-gastuak	4.567.236	727.920	5.295.156	5.020.718	776.089	5.796.807	9,9	6,6	9,5
Finantza gastuak (interesak)	194.951	61.308	256.259	225.519	68.146	293.665	15,7	11,2	14,6
Transferentzia arruntak	4.434.486	16.794.725	9.013.226	4.712.827	16.959.153	9.284.939	6,3	1,0	3,0
ERAGIKETA ARRUNTAK, GUZTIRA	11.858.765	18.036.187	17.678.967	12.763.947	18.281.324	18.658.230	7,6	1,4	5,5
Inbertsio errealak	272.490	407.617	680.107	218.598	400.639	619.237	-19,8	-1,7	-9,0
Kapital-transferentziak	1.272.002	442.978	1.661.428	1.206.205	203.335	1.407.636	-5,2	-54,1	-15,3
ERAGIKETA ARRUNTAK, GUZTIRA	1.544.492	850.595	2.341.535	1.424.803	603.974	2.026.873	-7,7	-29,0	-13,4
Aldakuntza Finantza-aktiboetan	226.458	157.530	383.988	95.006	98.921	193.927	-58,0	-37,2	-49,5
Ald. Finantza-pasiboak (zor amortizatua)	778.092	293.741	1.071.833	631.975	284.156	916.131	-18,8	-3,3	-14,5
FINANTZA GASTUAK GUZTIRA	1.004.550	451.270	1.455.821	726.980	383.077	1.110.057	-27,6	-15,1	-23,8
GASTUA, GUZTIRA	14.407.807	19.338.053	21.476.323	14.915.730	19.268.376	21.795.161	3,5	-0,4	1,5
% LIKIDATUTAKO GASTUA / BPGa	15,5	20,9	23,2	15,3	19,8	22,4			

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren Betearazpenari buruzko Estatistika.

EAEko sektore publiko osoko (tokiko erakundeak kanpoan utzita) gastu-kapituluetako aldakuntzarik garrantzitsuenek zenbait alde dauzkate aurreko urteetakoekin alderatuz gero.

Lehenik eta behin, langile-gastuek aurreko urteetako joera positiboari eutsi diote, eta 2023an baino zertxobait gutxiago hazi dira (+% 5,4, aurreko urtean baino 0,9 puntu gutxiago), bai aldundietan (+% 5,7), bai Jaurlaritzan (+% 5,4). Aldi berean, transferentzia arruntak batez bestekoaren gainetik igo dira, 2023an baino proportzio txikiagoan

bada ere (+% 3, 6,1 puntu gutxiago). Funtzionamendu-gastuek (ondasun eta zerbitzuen erosketari dagokionez) aurreko urteetako joerari eutsi diote, eta, gainera, aurreko ekitaldietan baino gehiago hazi dira (+% 9,5, eta 2023an, aldiz, +% 4,9).

Inbertsio errealei dagokienez, 2023an % 31 handitu baitziren, eta, horrela, 2020ko jaitsieraren ondoren bilakaera positiboko hiru ekitaldi metatu baitziren, 2024an berriro jaitsi dira, kasu honetan % 9 kopuru agregatuan, Eusko Jaurlaritzaren % 19,8ko eta Foru Aldundien % 1,7ko jaitsieraren ondorioz.

Era berean, 2021-2023 aldiko joera hautsiz,, aurreko urteko joerari eutsita, finantza-pasiboen bilakaeraren ondoriozko zorpetzetik eratorritako gastuak % 14,5 jaitsi dira (+% 6,2 2023an). Jaitsiera hori aldundietan gertatu da (-% 3,3), eta, bereziki, Eusko Jaurlaritzan (-% 18,8). Finantza-gastuak (interesak) % 14,6 igo dira, eta bilakaera positiboa izan dute bai Jaurlaritzan (+% 15,7), bai foru-aldundietan (+% 11,2, 2023arekin alderatuta).

Halaber, 2024ko "EAEko aurrekontu orokorren betearazpena" txostenaren datuek erakusten dute Eusko Jaurlaritzaren gastua % 3,5 handitu dela 2023tik (betebehar aitortuak); urte hartan, % 5 handitu zen. Gastu-bolumen handiena duten bi sail nagusiak Hezkuntza (% 24,2) eta Osasuna (% 35) dira oraindik ere. Gastu likidatua 14.915,7 milioi eurokoa da, eta gure erkidegoko aurtengo BPGaren % 15,3 da, behin-behineko datuekin (% 15,5 2023an).

I.4.8. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETA FORU-ALDUNDIEN GASTU BATERATUA URTEKO HAZKUNDE-TASAK INTERESEKO PARTIDETAN							
	LANGILEAK	FUNTZIONA-MENDUA	TRANSF. KORRONTEAK	INBERTSIO ERREALAK	ZORPETZEA	INTERESAK ZORRA	GUZTIRA
2014	1,3	2,7	3,4	-23,8	66,5	10,8	4,1
2015	2,0	1,1	3,9	-27,4	26,7	-12,8	1,9
2016	2,0	2,9	1,2	4,7	-11,6	-12,9	0,9
2017	2,5	2,4	7,3	-0,3	9,6	-8,1	5,3
2018	1,5	1,3	-1,4	7,1	63,4	-3,7	3,2
2019	5,6	4,9	3,4	0,6	13,2	-2,6	6,2
2020	3,6	6,1	3,8	-4,4	-45,9	-16	-2,1
2021	4,8	6,5	8,5	24,1	1,9	-1,7	7,6
2022	5,7	3,8	2,1	2,9	9,0	-0,9	7,7
2023	6,3	4,9	9,1	31,0	6,2	46,9	7,0
2024	5,4	9,5	3,0	-9,0	-14,5	14,6	1,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila.

I.4.9. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN GASTUA SAILEN ARABERA. EUROAK, MILAKOTAN.

	EUROAK, MILAKOTAN			2024 BANAKETA %	2022/2023 (%)	% 23/24
	2022	2023	2024			
00 LEGEBILTZARRA	32.445	33.420	34.600	0,2	3,0	3,5
01. JAURLARITZAKO LEHENDAKARITZA	25.834	35.597	59.873	0,4	37,8	68,2
02 GOBERNANTZA, ADM. DIGITALA ETA AUTOGOBERNUA	142.734	165.404	170.070	1,1	15,9	2,8
06 EKONOMIA ETA OGASUNA	128.981	141.484	-	-	9,7	-
EKONOMIA, LANA ETA ENPLEGUA*			1.175.943	7,9	-	
OGASUNA ETA FINANTZAK*			73.501	0,5	-	
07 HEZKUNTZA	3.372.801	3.609.697	3.615.747	24,2	7,0	0,2
08 OSASUNA	4.788.159	4.775.249	5.219.804	35,0	-0,3	9,3
09 TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	109.107	108.591	54.834	0,4	-0,5	-49,5
INDUSTRIA, ENERGIA TRANTS. ETA JASANGARRITASUNA*			497.398	3,3		
ETXEBIZITZA ETA HIRI-AGENDA*			193.690	1,3		
ONGIZATEA, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOA*			154.067	1,0		
MUGIKORTASUN JASANGARRIA*			225.871	1,5		
ZIENTZIA, UNIBERTSITATEAK ETA BERRIKUNTZA*			265.438	1,8		
ELIKADURA, LANDA GARAPENA ETA NEKAZARITZA*			134.916	0,9		
JUSTIZIA ETA GIZA ESKUBIDEAK*			169.067	1,1		
10 KULTURA ETA HIZKUNTZA P.	334.083	360.111	371.690	2,5	7,8	3,2
11 SEGURTASUNA	683.407	731.990	751.228	5,0	7,1	2,6
13 LANA ETA ENPLEGUA	1.015.907	1.121.115	-	-	10,4	-
14. GARAP. EK. IRAUNKORTASUNA ETA INGURUMENA	872.326	839.120	237.795	1,6	-3,8	-71,7
15. LURRALDE PLANG., ETXEBIZITZA ETA GARRAIOAK	625.439	743.680	246.872	1,7	18,9	-66,8
16. BERRINTASUNA, JUSTIZIA ETA POLIT. SOZIALAK	478.972	603.218	283.021	1,9	25,9	-53,1
51 LAN-HARREMANEN KONTSEILUA	2.688	2.766	2.831	0,0	2,9	2,3
52 EKONOMIA ETA GIZARTE KONTSEILUA	1.629	1.676	1.715	0,0	2,9	2,3
53 KOOPERATIBEN KONTSEILU GORENA	1.097	1.129	1.156	0,0	2,9	2,4
54 KONTUEN EUSKAL AUZITEGIA	8.278	8.513	8.710	0,1	2,8	2,3
55 DATUAK BABESTEKO EUSKAL AGENTZIA	1.872	2.665	2.728	0,0	42,4	2,4
90 ZOR PUBLIKOA	877.623	972.547	856.960	5,7	10,8	-11,9
95 ERAKUNDEEN BALIABIDE ETA KONPROMISOAK	218.494	149.835	106.184	0,7	-31,4	-29,1
GUZTIRA	13.721.874	14.407.807	14.915.730	100,0	5,0	3,5
BPG, merkatu-prezioetan (%)	15,9	15,5	15,3			

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EAEko aurrekontu orokorren betearazpena.

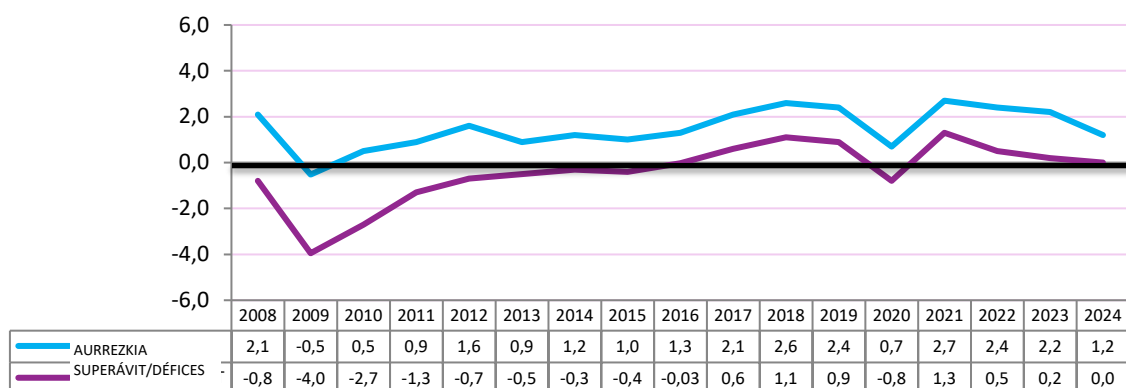
* XIII legegintzaldian (2024ko maiatza) sortu diren sailak dira.

4.3. AURREKONTUKO SALDOA

2024an, EAEko sektore publikoaren (Eusko Jaurlaritza gehi foru-aldundiak) sarrera arruntek % 0,6 egin zuten gora, eta gastu arruntak % 5,5 hazi dira. Hori dela-eta, % 42,4ko beherakada izan da aurrezpen gordinean, hau da, 1.178,9 milioi euro guztira.

Zenbateko horrek gure autonomia-erkidegoko BPGaren % 1,2 hartzen du (behin-behineko datuak). Horrez gain, 564,2 milioi euroko (BPGaren % 0,6) defizit publikoa erregistratu da (finantzaketa-beharra), finantzazkoak ez diren diru-sarrerak (arruntak gehi kapitalekoak) txikiagoak baitira horrelako gastuak baino. Aurreko ekitaldian, 135,2 milioi euroko superabita izana zen (BPGaren % 0,1).

I.4.2 GRAFIKOA. AURREZPENAREN ETA SUPERABIT/DEFIZIT PUBLIKOEN BILAKAERA (FINANTZIAZIO-AHALMENA/-BEHARRA) EAE-N. BPGaren %

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egina.

Finantza-aldagaia sartuta, eta batez ere zorpetzearen ondorioz, 564,2 milioiko defizit publikoa 47 milioi euroko aurrekontu-superabita bihurtu zen, BPGaren % 3,0, 2023an superabit hori 156,5 milioi eurokoa izan bazen ere (-% 70).

I.4.10. TAULA. EAE-KO SEKTORE PUBLIKOA: AURREKONTU-MAGNITUDE BATERATUAK. EUROAK, MILAKOTAN.

	2022	2023	2024	2022/2023 (%)	% 23/24
1.- SARRERA ARRUNTAK	18.503.084	19.724.466	19.837.197	6,6	0,6
2.- GASTU ARRUNTAK	16.419.715	17.678.967	18.658.230	7,7	5,5
2.1.- LANGILE-GASTUAK	2.930.752	3.114.326	3.282.819	6,3	5,4
2.2.- FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	5.049.926	5.295.156	5.796.807	4,9	9,5
2.3.- FINANTZA-GASTUAK	174.428	256.259	293.665	46,9	14,6
2.4.- TRANSFERENTZIA ARRUNTAK	8.264.609	9.013.226	9.284.939	9,1	3,0
3.- AURREZKI GORDINA (1-2)	2.083.369	2.045.498	1.178.967	-1,8	-42,4
4.- KAPITALEKO DIRU-SARRERAK	652.199	431.299	283.655	-33,9	-34,2
5.- KAPITALEKO GASTUAK	2.138.981	2.341.535	2.026.873	9,5	-13,4
5.1.- INBERTSIO ERREALAK	518.970	680.107	619.237	31,0	-9,0
5.2.- KAPITAL-TRANSFERENTZIAK	1.620.011	1.661.428	1.407.636	2,6	-15,3
6. GAITASUNA (+) / BEHARRA (-) (3+4-5)	596.587	135.263	-564.251	-77,3	-
7.- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA GARBIA	-464.386	-361.818	-168.838	-	-
7.1.- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA. DIRU-SARRERAK	31.931	22.170	25.088	-30,6	13,2
7.2.- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA. GASTUAK	496.318	383.988	193.927	-22,6	-49,5
8.- FINANTZA PASIBOEN ALDAKUNTZA GARBIA	-422.806	-151.412	171.065	-	-
8.1.- FINANTZA PASIBOEN ALDAKUNTZA. DIRU-SARRERAK	586.615	920.421	1.087.196	56,9	18,1
8.2.- FINANTZA PASIBOEN ALDAKUNTZA. GASTUAK	1.009.421	1.071.833	916.131	6,2	-14,5
9.- AURREKONTU SUPERABITA / DEFIZITA (6+7+8)	-290.605	-377.967	-562.024	-	-
9.1.- ORDAINDU GABEKO OBLIGAZIOAK	1.567.401	1.391.688	1.522.132	-11,2	9,4
9.2.- KOBRATU GABEKO ESKUBIDEAK	819.352	857.178	913.127	4,6	6,5
10.- AURREKONTUKO SUPERABITA / DEFIZITA. KUTXAREN ALDETIK	457.444	156.543	46.980	-65,8	-70,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren betearazpenari buruzko estatistika.

4.4. SEKTORE PUBLIKOAREN ZORPETZEA

Eusko Jaurlaritzaren “Aurrekontuen Betearazpenari buruzko Estatistikak” erakusten duenez, lehenik, EAEko sektore publiko osoaren (Eusko Jaurlaritza eta foru-aldundiak) zorpetze garbia (zorpetze gordinaren eta amortizazioaren arteko aldea), 2022an eta 2023an ez bezala, positiboa da 2024an: hau da, amortizazioa txikiagoa da, zor berriaren jaulkipena baino. Zehazki, 171 milioi euro dira (-151,4 milioi 2023an).

Zorpetze gordina nabarmen murriztu zen 2022an (-% 67,1), baina hazi egin zen 2023an (+% 56,9) eta, berriz ere, 2024an, 1.087,1 milioi eurora iritsi zen (+% 18,1); horietatik 834 milioi Eusko Jaurlaritzari dagozkio (+% 20,1), eta gainerako 253,1ak foru-aldundiei (+% 12 2023aren aldean).

I.4.11. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETA FORU-ALDUNDIEN ZORPETZEAREN BILAKAERA. (EUROAK, MILAKOTAN)							
	ZORPETZE GORDINA		AMORTIZAZIOA	ZORPETZE GARBIA		ZOR BIZIA URTE AMAIERAN	
	(1)	ALDAKUNTZA (%)	(2)	(1) – (2) = (3)	ALDAKUNTZA (%)	GUZTIRA	ALDAKUNTZA (%)
EUSKO JAURLARITZA							
2020	2.092.610	140,3	686.639	1.405.971	-387,5	10.408.544	15,6
2021	1.165.110	-44,3	668.066	497.044	-64,6	10.905.588	4,8
2022	496.615	-57,4	746.218	-249.603	-	10.655.985	-2,3
2023	694.421	39,8	778.092	-83.671	-66,5	10.572.314	-0,8
2024	834.058	20,1	631.975	202.083	-341,5	10.774.397	1,9
FORU-ALDUNDIAK							
2020	447.052	274,5	222.372	224.680	-212,2	1.871.162	13,6
2021	617.140	38,0	257.895	359.245	59,9	2.230.407	19,2
2022	90.000	-85,4	263.203	-173.203	-	2.057.204	-7,8
2023	226.000	151,1	293.741	-67.741	-60,9	1.989.463	-3,3
2024	253.138	12,0	284.156	-31.018	-54,2	1.958.445	-1,6
EUSKAL SEKTORE PUBLIKOA, GUZTIRA							
2020	2.539.662	156,5	909.011	1.630.651	-336,5	12.279.706	15,3
2021	1.782.250	-29,8	925.961	856.289	-47,5	13.135.995	7,0
2022	586.615	-67,1	1.009.421	-422.806	-	12.713.189	-3,2
2023	920.421	56,9	1.071.833	-151.412	-64,2	12.561.777	-1,2
2024	1.087.196	18,1	916.131	171.065	-213,0	12.732.842	1,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren betearazpenari buruzko estatistika. Guk geuk egina.

Zorpetze gordinaren igoera horrekin batera, dagoen zorraren amortizazioa jaitsi egin da (916,1 milioi euro, eta horietatik 631,9 Eusko Jaurlaritzari dagozkio). Hala, ekitaldiaren amaieran zor bizia % 1,4 handitu da. Ekitaldiaren amaieran, Eusko Jaurlaritzak eta foru-aldundiek 12.732,8 milioi euroko zorra aurkeztu dute (BPGaren % 13,6, behin-behineko datuen arabera; 2023an, berriz, % 13,6. Beste urte batez, zorrik handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (guztiaren % 84,6, eta % 84,2 aurreko urtean).

Eusko Jaurlaritzako bonu jasangarriak

Eusko Jaurlaritzak lagundu nahi du Garapen Jasangarrirako Helburuak betetzen; horretarako, besteak beste, zeregin garrantzitsua du finantza jasangarriak nahiz inpaktuko inbertsioa garatzen eta, aldi berean, arduratsua eta eraginkorra den finantzaketa sustatzen, EAEko ingurumen-erronkei eta erronka ekonomiko zein sozialei aurre egiteko. Hori dela eta, 2018an, **Bonu Jasangarren Esparrua** egin zuen, proiektu berdeei edo sozialei lotutako finantzaketa-tresnak definitzen dituen. Finantzaketa jasangarriko tresnak askotarikoak izan daitezke: bonuak, kokapen pribatuak, maileguak edo zor-agiariak. Bonu Jasangarren Esparruak honako hauek hartzen ditu barne³⁰:

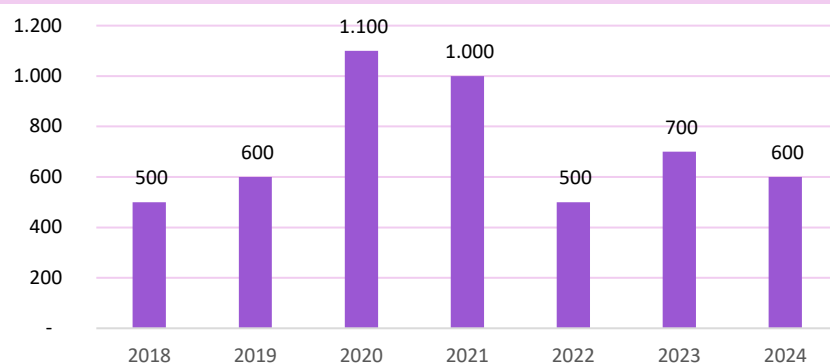
1. Diru-sarrerak erabiltzea: Eusko Jaurlaritzako Aurrekontu Orokorretan sartzen diren eta diruz lagundu daitezkeen proiektuak nahiz kategoriak eta dagozkien aurrekontu-programak finantzatzeko edo birfinantzatzeko erabiliko dira diru-sarrerak, eta bonu bakoitza jaulki den datarekin bat datorren ekitaldian indarrean dagoen aurrekontuan sartuko dira beti.
2. Proiektuen ebaluazioa eta aukeraketa: Proiektuak kategoria hauetako batekoak izan beharko dira: Arrazoizko etxebizitza, funtsezko zerbitzuetara sarbidea: Hezkuntza eta Osasuna, Aurrerapen sozioekonomikoa, Enplegua sortzea, Energia berriztagarriak, Garraio garbia, Kutsadura prebenitu eta kontrolatzea, Uraren eta hondakin-uren kudeaketa jasangarria, Lur- nahiz ur-biodibertsitatea kontserbatzea, Energia-efizientzia, eta Klima-aldaketara egokitzea.
3. Diru-sarrerak kudeatzea: Eusko Jaurlaritzak konpromisoa hartzen du proiektuak ebaluatu eta aukeratzeko prozesua egiteko esleipen-prozesua berrikustean: Eusko Jaurlaritzako Jasangarritasun Bonuen Batzordeak egiaztatuko du zehaztutako hautagarritasun-irizpideak betetzen direla.

³⁰ Gai honi buruzko informazio gehiago nahi izanez gero, joan zaitez [Eusko Jaurlaritzako finantza-estrategiari buruzko webgunera](#).

4. Txostenak: Eusko Jaurlaritzak azalduko du likidazio-datatik hurrengo hamabi hilabeteetan jaulkitako bonu jasagarri bakoitzak izandako inpaktua.
5. Kanpoko berrikuspena: Kanpo-erakunde batek bigarren iritzia emango du, zeina jaulkitzailearen webgunean nahiz Bonu Jasagarrien Esparruan egongo baita eskuragarri.

2024ko otsailean, Eusko Jaurlaritzak bonu jasagarrien zortzigarren jaulkipena egin zuen, 600 milioi euroko baliokoa, hamar urterako (2023ko jaulkipenean baino 100 milioi gutxiago). Eskaintza baino ia zazpi aldiz handiagoa izan zen eskaria (4.013 milioi euroko balioko eskaerak jaso ziren), eta hauek izan ziren jaulkipenean parte hartu zuten finantza-erakundeak: Norbolsa, BBVA, Banco Santander, Banco Sabadell, Caixabank, HSBC, ING eta Credit Agricole. Inbertitzaileek nabarmen babestu zuten eragiketa, % 3,4ko kupoi finkoarekin, 10 urterako. Botere Betearazleak kanpoko merkatuan jarduteko egindako apustuari jarraikiz, % 70 nazioarteko inbertitzaileei esleitu zitzairen (besteak beste, Alemanian, Austrian, Frantzia, Portugalen, Txekiar Errepublikan, Holandan, Britainia Handian eta Norvegian), % 24 Estatuko inbertitzaileei, eta % 6 EAEko inbertitzaileei. Lehenengo jaulkipena 2018an egin zen, eta, ordutik 2024ra bitartean, Eusko Jaurlaritzak 5.000 milioi euroko balioko bonu jasagarriak jaulki ditu.

I.4.3. GRAFIKOA. EUSKO JAURLARITZAREN BONU JASAGARRIEN JAULKIPENA. DATUAK MILIOI EUROTAN.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Ogasun eta Finantza Saila.

Finantzaketa mota horren bitartez jasotako funtsak programatan erabiltzeari dagokionez, eskuragarri dagoen azken **inpaktu-txostenaren** bidez aztertu zen **2022ko bonu jasagarrien** jaulkipena. Txosten horretan nabarmendu da Eusko Jaurlaritzak 2.686,8 milioi euroko aurrekontua egikaritu zuela, Finantzaketa Jasagarriko tresnen bidez finantzatu daitezkeen proiektuetako kategorietan. Guztira, 2.686,8 milioi euro erabili ziren proiektu sozialetan eta gainerakoa (308,4 milioi euro) proiektu berdeetan. Guztira egikaritutako aurrekontutik, Finantzaketa Jasagarriaren kargura, hautatzeko irizpideak betetzen zituzten proiektuak finantzatu ziren, 500 milioi euroko baliokoak. Zenbateko horretatik, 317,5 milioi euro (% 63,5) proiektu sozialetan erabili ziren eta gainerako 182,5 milioi euroak (% 36,5), berriz, proiektu berdeetan³¹.

Beste alde batetik, EUSTAT erakundearen **“Sektore Publikoaren Aurrekontu Estatistika”** delakoari esker (eskuragarri dugun azken informazioa 2022koa da), foru-aldundien eta udal guztien zorpetzea zenbatekoa den jakin dezakegu, baita EAEko Administrazio osoaren (Eusko Jaurlaritza + aldundiak + udalak) zorpetzearen zenbatekoa ere.

Foru-aldundiei dagokienez, 2022an 286,6 milioi euroko zorra jaulki zuten (aurreko ekitaldian baino % 53,6 gehiago). Horietatik 90 milioi Arabako Foru Aldundiari zegozkion, eta 196,6 Gipuzkoari (Bizkaia ez zuen zorrik izan urte hartan). Horrez gain, 316 milioi euroko balioan amortizatu zuten, aurreko ekitaldian baino % 26,9 gehiago. Amortizatutako kopurutik 155,8 milioi Bizkaiko Foru Aldundiari zegozkion; 92,7 Gipuzkoakoari, eta gainerako 67,5 milioiak Arabako Foru

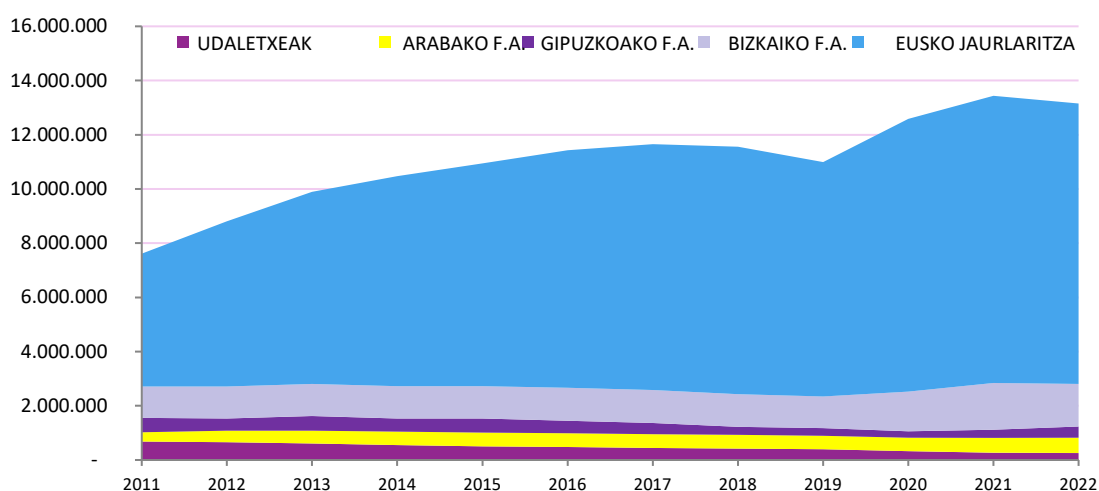
³¹ Plan honi buruzko xehetasun gehiagorako, 2023ko Memoria Sozioekonomikora jo behar da.

Aldundiari. Aldundien zorraren saldo bizia, 2.543 milioikoa, % 1,1 txikitu zen aurreko urtekoaren aldean. BPGarekiko erlazioan ere, hala egin zuen: 2021ean % 3,3koa izan zen, eta 2022an % 2,9koa.

EAEko udalei dagokienez, arestian aipatutako estatistikan oinarri harturik, badakigu 2020an 35,2 milioi euroko zorra jaulki zutela, eta 47,1 milioi euro amortizatu zutela. Beraz, ekitaldiaren amaieran, ordaindu gabeko zorra 11,8 milioi euro gutxitu zen eta 270,2 milioi eurokoa izan zen.

Guztira hartuta, EAEko administrazio publiko guztiek (Eusko Jaurlaritzak, foru-aldundiak eta udalak), 2022ko ekitaldian, 13.149,9 milioi euroko zor bizia izan zuten urtearen amaieran (hau da, 2021ean baino % 2,1 gutxiago). Zenbateko hori aipatutako urteko BPGaren % 17,2koa izan zen (2021ean, aldiz, % 17,2koa izan zen).

I.4.4. GRAFIKOA. EAE-KO ADMINISTRAZIOEN FINANTZA-ZORRA (MILA EURO).

Iturria: EUSTAT. Sektore Publikoaren Aurrekontuen Estatistika.

Guztizko zorraren % 78,7 Eusko Jaurlaritzari zegokion; % 11,9 Bizkaiko Foru Aldundiari, % 3,1 Gipuzkoakoari, eta % 4,3 Arabako Foru Aldundiari. Gainerakoa, 258,4 milioi euro, hain zuzen, EAEko udaletako finantza-zorrari zegokion, eta EAEko administrazioen zor osoaren % 2 zen.

4.5. ERAKUNDEETAKO TRANSFERENTZIAK

EAEk bere jarduera finantzatzeko sistema berezia dauka. Zergarik gehienak biltzeko gaitasuna du. Kupoa deritzonaren bidez EAEk jaso ez dituen eskumenetan, estatuaren gastuak ordaintzen laguntzen du. EAEren eskumenen banaketaren barruan, zerga-bilketa lurralde historiko bakoitzeko Foru Aldundiak egiten dute batez ere. Eusko Jaurlaritzaren finantzazioan laguntzen dute, ekarpenen bidez. Udalek ere zerga-bilketa egiten dute.

EAEko administrazio publikoek jasotzen dituzten baliabide propioez gain, Europar Batasunak eta estatuak zenbait fondo ematen diete: BEZaren bidez eta zerga berezien bidez bildutako dirua egokitzeko, foru-aldundiak eta udalak zerga ez itunduetan duten partaidetzagatik, elkarrekiko, kiroleko eta ongintzako apustuetatik eta Estatuko Loteria eta Apustuen Erakunde Nazionaletik bildutako diruaren partaidetzagatik, eta estatu administrazioek eta erakunde autonomoek egiten dituzten eta akordioen ondorioz.

Lehenik eta behin, **foru-aldundiak Eusko Jaurlaritzari egiten dizkioten ekarpenak** aipatu behar ditugu, bolumen handia baitute. Baliabideak banatzeko metodologia Ekarpeneen Legean jasota dago. Hamabost egunean behin foru-aldundiak biltzen dituzten zerga itunduetatik zein zati transferitu behar dioten Aldundiak Eusko Jaurlaritzari erabakitzen

du Legeak, gastu komunak ordaintzeko ekarpen gisa (horrela, Eusko Jaurlaritzak jasotzen dituen diru-sarreraren % 90 baino gehiago ekarpen horietatik datoz).

I.4.12. TAULA. FORU-ALDUNDIEK EAE-KO ERAKUNDE KOMUNEI EGITEN DIZKIETEN EKARPENEN BILAKAERA. EUROAK, MILAKOTAN.									
KONTZEPtua	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	% ALD. 22/23	% ALD. 22/23
EK. OROKORRA	9.366.098	9.633.564	8.561.419	10.203.963	11.091.024	11.615.393	...	4,7	...
EK. ESPEZIFIKOAK	631.329	738.100	656.394	625.790	507.730	459.467	...	-9,5	...
EAE, GUZTIRA	9.997.427	10.371.664	9.217.813	10.829.753	11.598.754	12.074.860	12.285.692	4,1	1,7
EK. ARABA	1.643.577	1.698.879	1.499.738	1.756.586	1.874.359	1.938.015	1.949.739	3,4	0,6
EK. BIZKAIA	5.035.704	5.228.356	4.644.856	5.446.283	5.844.612	6.102.634	6.203.046	4,4	1,6
EK. GIPUZKOA	3.318.146	3.444.429	3.073.219	3.626.884	3.879.783	4.034.211	4.132.907	4,0	2,4
ARABAREN %	16,44	16,38	16,27	16,22	16,16	16,05	15,87		
BIZKAIAREN %	50,37	50,41	50,39	50,29	50,39	50,54	50,49		
GIPUZKOAREN %	33,19	33,21	33,34	33,49	33,45	33,41	33,64		

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila.

2024an, ekarpen horiek 12.285,7 milioi eurokoak izan ziren, 2023an baino % 1,7 gehiago (hasierako aurrekontuan baino 401 milioi gutxiago). 2022-2026³² aldiko berrikuntza legez, Herri Dirubideen Euskal Kontseiluak hainbat aldaketa erabaki zituen baliabideak banatzeko eta aldundien ekarpenak zehazteko. Horien artean, nabarmentzekoa da banaketa bertikaleko koefizientea % 70,04tik % 70,81era igo zela eta Egokitzapenerako Funts Orokorrean aldaketak izan zirela, 2007-2011³³ aldian ez bezala: 2022-2026 aldian, bi tarte bereizitan egituratuko da. Egokitzapenerako Funts Orokorrearen gehieneko zenbateko bateratua EAEko erakundearen artean banatu beharreko baliabideen % 1,45 da (% 1 aurreko aldirako).

I.4.13. TAULA. EUSKO JAURLARITZAK LIKIDATUTAKO DIRU-SARRERAK. EUROAK, MILAKOTAN								
	2019	2020	2021	2022	DIST. 2022 (%)	2020/2021 ALD. (%)	2021/2022 ALD. (%)	
1. FORU-ALDUNDIEN EKARPENAK	10.371.664	9.217.812	10.829.753	11.598.754	86,5	17,5	7,1	
. EKARPEN OROKORRA	9.633.564	8.561.419	10.203.963	11.091.024	82,7	19,2	8,7	
. BERARIAZKO EKARPENAK	738.100	656.393	625.790	507.730	3,8	-4,7	-18,9	
2. ERAKUNDEEN BESTE DIRU-SARRERA BATZUK	167.579	766.281	1.533.653	1.030.655	7,7	100,1	-32,8	
. EAEKO ERAKUNDEEN TRANSFERENTZIAK	19	-	11	32	0,0	-	190,9	
. ESTATUAREN TRANSFERENTZIAK	68.285	673.675	1.314.738	718.718	5,4	95,2	-45,3	
. EUROPAR BATASUNAREN FUNTSAK, GUZTIRA	99.276	92.606	218.905	311.906	2,3	136,4	42,5	
- EGIF	16.257	5.215	24.817	12.855	0,1	375,9	-48,2	
- EGEF	11.074	6.270	116.963	213.535	1,6	1.765,4	82,6	
- LGNF	11.885	17.977	13.751	12.420	0,1	-23,5	-9,7	
- FEAGA	51.076	51.976	55.296	56.530	0,4	6,4	2,2	
- FEMP	8.111	9.901	6.700	14.975	0,1	-32,3	123,5	
- BESTE FUNTS BATZUK	872	1.267	1.378	1.591	0,0	8,8	15,5	
3. BESTE BALIABIDE BATZUK	1.095.173	2.338.049	1.437.916	783.275	5,8	-38,5	-45,5	
- ZOR PUBLIKOA	870.696	2.092.610	1.165.110	496.615	3,7	-44,3	-57,4	
- ZEHARKAKO ZERGAK	4.147	2.364	3.149	3.757	0,0	33,2	19,3	
- ONDAREKO SARRERAK	3.397	26.950	1.765	164	0,0	-93,5	-90,7	
- INBERTSIO ERREALEN BESTERENTZEAK	47	1	2.866	983	0,0	-	-65,7	
- BESTE TRANSFERENTZIA BATZUK	16.349	28.978	22.758	19.194	0,1	-21,5	-15,7	
- FINANTZA AKTIBOEN ALDAKUNTZA	20.725	48.606	73.533	29.063	0,2	51,3	-60,5	
- TASA ETA PREZIO PUBLIKOAK	179.812	138.540	168.735	233.499	1,7	21,8	38,4	
DIRU-SARRERAK, GUZTIRA	11.634.417	12.322.142	13.801.322	13.404.922	100,0	12,0	-2,9	

Iturria: ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANOAK. Euskal ondasunen urteroko txosten integratua, 2022.

Bigarrenik, 2021ean, **Estatutik EAerako transferentziak** asko handitu ziren (+% 95,2). Horren arrazoiak da gure autonomia-erkidegoari esleitutako COVID-19 ziozko ezohiko funtsaren zuzkidura, Next Generation programaren bidez pandemiaren eraginari aurre egiteko xedez Europar Batasunak, Espainiako Gobernuaren bidez, autonomia-erkidegoei

³² 4/2021 Legea, urriaren 7koa, Baliabideak banatzeko eta foru-aldundiak Euskal Autonomia Erkidegoaren aurrekontuak finantzatzeko egin beharreko ekarpenak zehazteko 2022--2026 aldian aplikatuko den metodologiari buruzkoa.

³³ 2/2007 Legea, martxoaren 23koa, Baliabideen banaketarako eta foru-aldundiak Euskal Autonomia Erkidegoaren aurrekontuak finantzatzeko egin beharreko ekarpenak zehazteko 2007--2011 aldian aplikatuko den metodologiari buruzkoa (indarrean egon zen 2021eko abenduaren 31ra arte).

emandako laguntzen baitan. Estatuaren transferentzia horiek 718,7 milioi eurokoak izan ziren 2022an (aurreko urtean baino -% 45,3 gutxiago), eta horietatik 371,1 milioi euro pandemiaren inpaktuari aurre egiteko programa horri zegozkion.

Bestalde, **Europar Batasunaren funtsetatik datozen dirulaguntzak** aurrekontu konpromisoen arabera gauzatzen dira. Dirulaguntza horiek aurrerakin gisa edo behin betiko ordainketa gisa jaso daitezke, kasuan kasu araututa dagoenaren arabera. 2022an (informazioa duen azken urtea), % 42,5 handitu ziren; 311,9 milioi eurokoak izan ziren guztira.

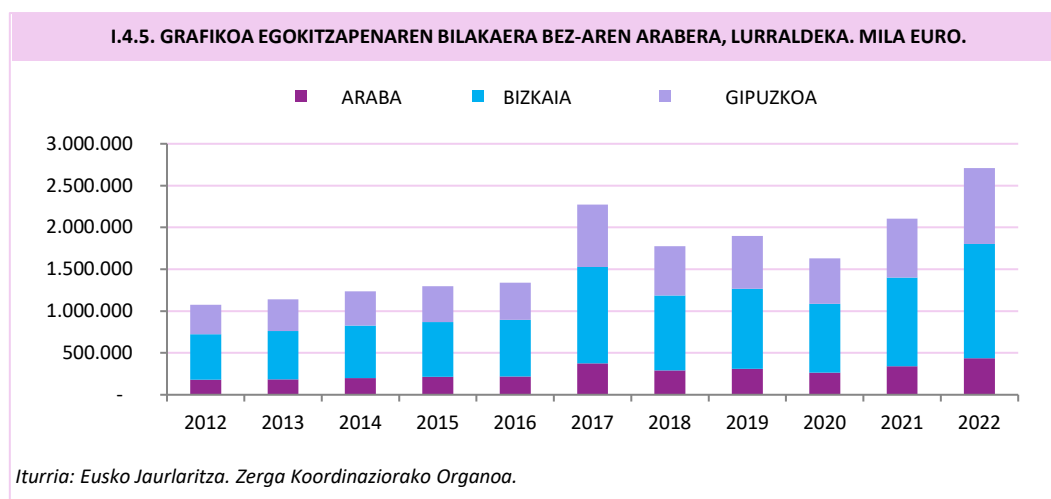
Partida nagusia, 213,5 milioi eurokoa, EGEFi (Eskualde Garapeneko Europako Funtzari) dagokio eta hurrengoak, 56,5 milioi eurokoa, FEAGari (Nekazaritza Bermatzeko Europako Funtzari), zeina LGENFekin (Landa Garapenerako Europako Nekazaritza Funtzarekin) batera sortu baitzen, zuzendaritzara bideratutako Europako laguntzak kudeatzeko aldera. Bien artean (EGEF eta FEAGA) Europar Batasunetik datozen funtsen % 86,6 osatzen dute.

Beste partida interesgarri bat **Estatutako kupoa** da. Kupoaren zenbateko likidoak, Kupoaren Bost Urteko Legearen bidez urtero zehazten dena, 2024. urtean (behin-behineko likidazioen arabera) 1.504,5 milioi eurokoa da. 2023. urtearen aldean % 11,4 handitu da.

I.4.14. TAULA. EAE-K ESTATUARI ORDAINDUTAKO KUPOAREN BILAKAERA. EUROAK, MILAKOTAN.						
	2021	2022	2023	2024	2022/2023 (%)	% 23/24
SARTUTAKO KUPOA	791.495	1.001.223	1.417.261	1.561.994	41,6	10,2
KONPENTSAZIOAK*	-72.022	-73.342	-66.200	-57.494	-9,7	-13,2
ORDAINDUTAKO KUPOA	719.473	927.881	1.351.061	1.504.500	45,6	11,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila.
** Finantza konpentsazioak fabrikazioaren gaineko zerga bereziengatik.*

Amaitzeko, Estatuari egiten zaizkion ordainketa horiek ez ezik, zenbait zenbateko ere jasotzen dira; horietatik nabarmenena **Balio Erantsiaren gaineko Zergaren doikuntza da, barne merkatuan eta inportazioetan** (azken hori Estatuko Ogasunak soilik egiten du) egindako eragiketengatik. Doikuntza hori Estatuko administrazioen eta EAEko administrazioaren arteko finantza-doikuntza da, zerga-administrazioen artean zerga-bilketa teorikoak eta errealak egokitu beharra dagoelako, zerga administrazio horiek beren lurraldean jarduten baitute muga fiskalik gabeko espazio batean. Doikuntza horiei zerga bereziei dagozkienak erantsi zitzaizkien 1997. urtean. Zerga berezi horiek beharrezkoak dira honen ondoriozko distortsioa zuzentzeko: zerga horiek kargatzen dituzten produktuen behin betiko kontsumoa produktua fabrikatu den lurraldetik kanpo egiten da.

2022an (informazioa duen azken urtea) BEZagatik doikuntza 2.710,7 milioi eurokoa izan zen EAEn. Kopuru hori % 28,8 handitu zen, 2021. urtekoarekin erkatuta. Partida horretan, % 70,1 aduanetako diru-bilketaren egokitzapenari dagokio, eta gainerako % 29,9a barne-eragiketei. Lurralde-banaketa urtero egiten da, koefiziente horizontalen arabera.

4.6. ENPLEGUA ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAN

4.6.1. EUSTATen “Administrazio Publikoen Direktorioko” datuak

EAEko administrazio publikoek 149.104 enplegatu zituzten 2024ko urtarrilaren 1ean³⁴, EUSTATen “Administrazio Publikoen Direktoriaren” arabera. Hau da, aurreko urtean baino % 1,5 gehiago eta EAEn 2024ko lehenengo hiruhilekoan lan egiten zuten guztien % 15,2 (% 15,3 2023an), BJAren okupazioari buruzko kopuruak kontuan hartuz gero.

Datu horietan ez da kontuan hartzen estatuko administrazioetako eta Gizarte Segurantzako langileen multzoa, baina Lurralde Politika eta Memoria Demokratikoko Ministerioak, 2024ko urtarrileko estatistika-aldizkarian kalkulatu zuen EAEn 9.255 pertsona zeudela lanean estatuko administrazio publikoan (horietatik 4.113 estatuko administrazio nagusian eta 5.142 “beste batzuk” kategorian, hau da, nagusiki estatuko segurtasun- eta indar-kidegoetan). Zifra biak batzen baditugu, lanpostu publikoak, 2024a hastean, 158.359 inguru lirateke (aurreko urtean baino +1,5). Edozelan ere, zenbatespen bat baino ez da zenbateko hori, erreferentzia-data eta metodologia desberdinak erabili baitira³⁵.

EUSTATen kopuruak berriz ere aztertuta, 2024ko urtarrilean ziren 149.104 enplegatu publikoetatik % 65,6 EAEko administrazioetara zen, % 18,6 tokiko erakundeetara, % 8,5 foru aldundietara eta gainerako % 7,3a unibertsitateetara, fundazioetara eta beste erakunde publiko batzuetara.

I.4.15. TAULA. EAE-KO ADMINISTRAZIOETAKO ENPLEGATUEN BILAKAERA URTARRILAREN 1EAN								
	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2022/2023 (%)	% 23/24
EUSKO JAURLARITZA	90.875	90.374	92.887	96.253	96.122	97.765	-0,1	1,7
FORU-ALDUNDIAK	11.523	11.708	11.947	12.225	12.268	12.665	0,4	3,2
TOKIKO ERAKUNDEAK	26.818	27.170	26.826	27.054	27.336	27.783	1,0	1,6
FUNDAZIOAK ETA IAGEak*	3.304	3.555	3.824	4.040	4.164	3.907	3,1	-6,2
BESTE ERAKUNDE PUBLIKO BATZUK	425	434	437	434	438	436	0,9	-0,5
UPV/EHU	6.624	6.644	6.605	6.630	6.640	6.548	0,2	-1,4
GUZTIRA	139.569	139.885	142.526	146.636	146.968	149.104	0,2	1,5
Iturria: EUSTAT. Administrazio publikoen direktoria.								
* Irabazi-asmorik gabeko erakundeak.								

2023ko urtarrilean, EAEko administrazioetara 2.136 langile gehiago sartu ziren (% 1,5), gehienak Eusko Jaurlaritzara (+% 1,7, 1.643 langile gehiago); foru-aldundiek eta toki-erakundeek ere langileak hartu zituzten (397 eta 447, hurrenez hurren).

I.4.16. TAULA. EUSKAL ADMINISTRAZIO PUBLIKOETAKO ENPLEGATUAK, ARAU-ESPARRUAREN ARABERA. 2024-01-01eko DATUAK.							
	2023	2024					
		EUSKO JAURLARITZA ETA MENDEKO ERAKUNDEAK	FORU-ALDUNDIAK ETA MENDEKO ERAKUNDEAK	TOKI-ERAKUNDEAK ETA MENDEKO ERAKUNDEAK	GAINERAKO ERAKUNDE PUBLIKOAK	GUZTIRA	% BANAKETA % BERT.
GOI-KARGUAK	1.413	333	220	700	167	1.420	1,0
FUNTZIONARIOAK	92.140	69.062	7.890	16.290	3.062	96.304	64,6
- FINKOAK	62.424	50.823	4.521	8.601	2.162	66.107	44,3
- BITARTEKOAK	29.716	18.239	3.369	7.689	900	30.197	20,3
LAN-ITUNPEKOAK	53.415	28.370	4.555	10.793	7.662	51.380	34,5
- FINKOAK	18.300	7.416	2.710	5.550	3.493	19.169	12,9
- ALDI BATERAKOAK	35.115	20.954	1.845	5.243	4.169	32.211	21,6
GUZTIRA	146.968	97.765	12.665	27.783	10.891	149.104	100,0
Iturria: EUSTAT. Administrazio publikoen direktoria.							

Bestalde, funtzionarioak langile guztien % 64,6 ziren (+1,9 puntu 2023rekin alderatuta), % 34,5 langile lan-kontratadunak ziren (-1,9 puntu), kasu bietan Osakidetzaren estatutupeko langileak barne, eta % 1 goi-karguak ziren (2022ko eta 2023ko ratio berbera). Gainera, pertsonal finkoa (funtzionarioak, lan-itunpekoak eta estatutuetaoak)

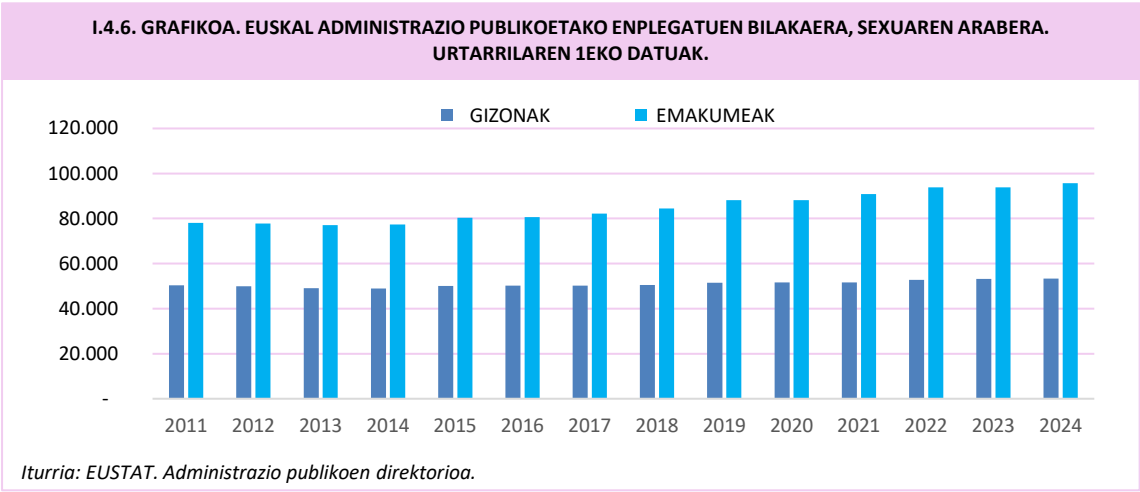
³⁴ Lanaldi osoko langile landun baliokideak.

³⁵ Ministerioaren datuek egonkorra deritzon plantilla zenbatesten dute, 6 hiletik beherako aldi baterako kontratuak baztertuz.

pertsonalaren % 57,2 zen (2023an baino +2,3 puntu gehiago), % 20,3 bitarteko funtzionarioak ziren (+0,1 puntu) eta % 21,6 aldi baterako pertsonala zen (-2,3 puntu). Hala, bitartekotasun eta behin-behinekotasun maila % 41,9koa izan zen (% 44,1ekoa aurreko urtean).

Sexuari dagokionez, 2024ko urtarrilaren 1ean, euskal administrazio publikoetako enplegatu guztien % 38,5 gizonetzkoak ziren, eta emakumeak % 64,2 (+4 hamarren gehiago aurreko urtearen aldean). Emakumeen nagusitasun hori areagotu egin da azken urteetan. Hala, 2011tik hasita, emakumeen kopurua % 22,5 hazi da, eta gizonena, berriz, % 5,9 (gutzizko igoera % 16koa izan da). Horrela, emakumeek 3,4 puntu irabazi dituzte gutzizkoarekiko.

Feminizazio-tasa hori bereziki handia da Eusko Jaurlaritzan eta haren mendeko erakundeetan, emakumeen ehunekoa % 70,2koa baita. Foru-aldundietan emakumeen partaidetza % 60koa da, eta toki-erakundeetan, azkenik, gizonen eta emakumeen pisua nahiko berdinduta dago: gizonak % 50,1 dira, eta emakumeak % 49,9.

4.6.2. Gizarte Segurantzako alten afiliazio-zifrak

Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiaren datu-basean jasotzen den informazioaren arabera, 2024ko abenduan EAEk 163.054 enplegatu publiko zituen, 2023ko abenduan baino % 2,4 gehiago. Horien % 53,9 emakumeak ziren (aurreko urtean baino 2 hamarren gehiago).

I.4.17. TAULA. EAE-KO LANPOSTU PUBLIKOAK: ABENDUKO BATEZ BESTEKO AFILIAZIO-DATUAK, ADMINISTRAZIO-EREMUAREN ARABERA. EMAKUMEEN EHUNEKOA.					
	ESTATUKOA	AUTONOMIKOA	TOKIKOA	GUZTIRA	EMAKUMEAK (%)
2022	7.541	106.313	39.442	153.295	53,3
2023	7.877	110.878	40.501	159.256	53,7
2024	8.027	114.281	40.746	163.054	53,9

Iturria: GSDNaren datuekin egindakoa.

Eremuaren arabera, 8.027 langilek (% 4,9k) Estatuko administrazioarako egiten zuten lan (+% 1,9, 2023aren aldean); 114.281 langilek (% 70,1ek) autonomia-erkidegoko administrazioan egiten zuten lan (+% 3,1 azken urtean), eta gainerako 40.746 langileak (% 25) toki-administraziokoak ziren (+% 0,6, 2023ko abenduaren aldean).

ITURRIAK

1. **BOE.** 4/2021 Legea, urriaren 7koa, baliabideak banatzeko eta foru-aldundiek Euskal Autonomia Erkidegoaren aurrekontuak finantzatzeko egin beharreko ekarpenak zehazteko 2022--2026 aldian aplikatuko den metodologiari buruzkoa. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 2021eko azaroaren 5ekoa, 265. zk.
2. **EUSTAT (2024).** Administrazio publikoen direktorioa. 2024-01-01eko datuak
3. **EUSTAT (2024).** Sektore Publikoaren Aurrekontu Estatistika 2022
4. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2025).** Zergak Koordinatzeko Organoa. Euskal ogasunaren urteroko txosten integratua, 2022
5. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2025).** Zerga itunduen bilketa-zifrak. 2024ko abendua.
6. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2025).** Foru-aldundien kupoari eta ekarpenei buruzko datuak (2024)
7. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2024).** EAEko bonu jasagarrien ekonomia-, ingurumen- eta gizarte-inpaktua (2022)
8. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2025).** Aurrekontu-likidazioak. 2024ko abenduko datuak.
9. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2025).** Aurrekontuaren Betearazpenari buruzko Estatistika. 2024ko IV. hiruhilekoa
10. **OGASUNAREN ETA FUNTZIO PUBLIKOAREN MINISTERIOA (2025).** Autonomia-erkidegoen defizit-zifrak 2024an (behin-behinekoak).
11. **LURRALDE POLITIKAKO ETA MEMORIA DEMOKRATIKOKO MINISTERIOA (2024).** Administrazio Publikoen Zerbitzuko Langileen Buletin Estatistikoa. 2024ko urtarrila
12. **GIZARTE-SEGURANTZA. GSDN-REN DATU-BASEA (2025).** Altan dagoen afiliazioaren datuak. Enplegu publikoaren datuak. Abenduak.

5. GIZARTE-EKONOMIA EAE-N³⁶

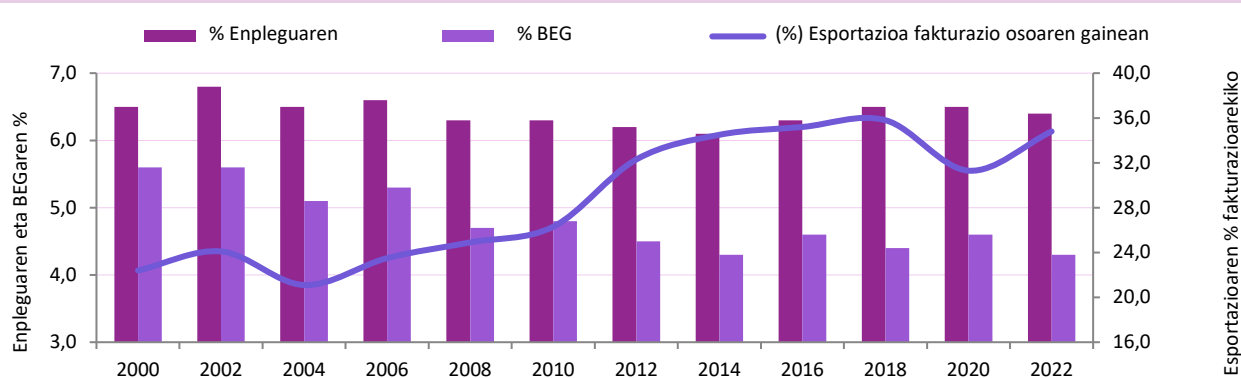
Kontabilitate Nazionalak, Gizarte-Ekonomiaren barruan, bi zati handi bereizten ditu: a) merkatuarena edo enpresarena eta b) merkatukoak ez diren ekoizleena, “*hirugarren sektorea*” ere esaten zaiona³⁷.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak, *Gizarte Ekonomiaren Estatistika (2022 eta 2021 Aurrerapena)* eta *Gizarte Ekonomiaren Sailarteko 2021-2024 Plan Estrategikoa* dokumentuetan, sailkapen bat egiten du, “gizarte-ekonomiaren forma klasikoak” eta “gizarte-ekonomiaren beste forma batzuk” bereizten dituen.

- Gizarte-ekonomiaren forma klasikoak (GEFK): sozietate kooperatiboak eta lan-sozietateak.
- Gizarte-ekonomiaren beste forma batzuk (GEBF): fundazioak, onura publikoko elkarteak, laneratzeko enpresak, enplegurako zentro bereziak, eraldaketarako nekazaritza-sozietateak, arrantzaleen kofradiak eta borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak.

Hemen, Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak bi urtean behin egiten duen estatistika-eragiketa horren emaitza nagusiak aurkezten dira. Ondoren, autonomia-erkidegoen arabera konparazio labur bat dator, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren datuekin. Ondoren, Eusko Jaurlaritzak 2021--2024 Plan Estrategikoaren bidez ekonomiari laguntzeko dituen ildo nagusiak zerrendatzen dira, bai eta Gizarte Ekonomiako Zuzendaritzaren bidez egindako transferentzien eta dirulaguntzen datu orokorrak ere.

I.5.1 GRAFIKOA. GIZARTE-EKONOMIAREN PISUAREN BILAKAERA EAE-N

Iturria: Eusko Jaurlaritzak. *Gizarte Ekonomiaren Estatistika*. Egileek egina.

³⁶ Gizarte Ekonomiari buruzko martxoaren 29ko 5/2011 Estatu Legea mugarriz izan zen. Haren arabera, gizarte-ekonomiaren erakunde dira “kooperatibak, mutualitateak, fundazioak eta jardura ekonomikoa garatzen duten elkarteak, lan sozietateak, gizarteratzeko enpresak, enplegu zentro bereziak, arrantzaleen kofradiak, eraldaketako nekazaritza sozietateak”, eta baita jardura ekonomikoa eta enpresakoa egiten duten erakundeak ere, betiere, haien funtzionamenduak arauaren 4. artikuluan bildutako printzipio multzoari erantzuten badie. Printzipio horiek honakoak dira:

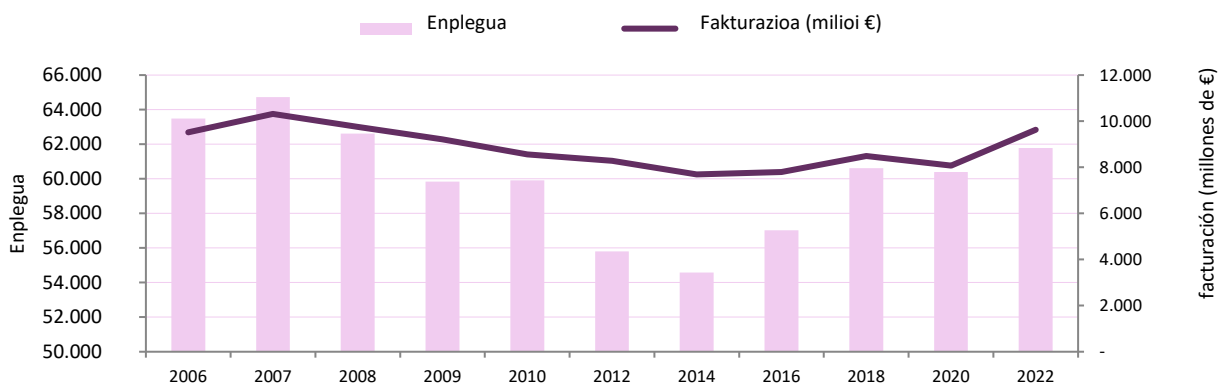
- Pertsonak eta gizarte-xedea gailendu egingo zaizkio kapitalari; horretarako, kudeaketa autonomo eta gardena, demokratikoa eta partaidea egingo da, eta erabakiak hartzerakoan pertsonak eta horiek erakundeari eskaini dizkieten lana edo zerbitzuak zein gizarte-xedea gehiago hartuko dira kontuan sozietatearen kapitalari egindako ekarpenak baino.
- Jardura ekonomikoa bidez lortutako emaitzak batez ere egindako lana eta zerbitzua zein bazkide edo kideek egindako jardura kontuan hartuta aplikatzea, edo erakundearen gizarte-xedean aplikatzea.
- Erakunde barruko eta gizartearekiko elkartasuna sustatzea, tokiko garapenarekiko, gizon eta emakumeen arteko aukera berdintasunarekiko, gizarte-kohesioarekiko, gizarte-bazterkeria jasateko arriskua duten pertsonen gizarteratzearekiko, kalitatezko enplegu egonkorra sortzearekiko, bizitza pertsonala, familiarra eta lanekoa bat egitearekiko eta iraunkortasunarekiko konpromisoa bultzatze aldera.
- Botere publikoekiko mendekotasunik eza.

³⁷ Horrela, merkatu edo enpresako gizarte ekonomia, funtsean, kooperatibek eta lan sozietateek eta mutuek eta mutualitateek osatuko lukete. Bestalde, merkatukoak ez den gizarte-ekonomia batez ere elkarteek eta fundazioek osatzen dute. Beste forma juridiko batzuk dauzkaten erakundeak ere egon litezke. Kontabilitate nazionalen ezarritako irizpideen arabera, merkatuz kanpoko ekoizleak diren gizarte-ekonomiako erakundeek osatzen dute, hau da, beren ekoizpena batez ere dohainik edo prezio ekonomikoi ez-esanguratsuetan hornitzen dituzten erakundeek osatzen dute.

5.1. GIZARTE-EKONOMIAREN FORMA KLASIKOAK

EAEn, 2022rako **“Gizarte Ekonomiaren Estatistikaren”** azken datuen arabera, merkatuko gizarte-ekonomia (GEFK) 2.679 enpresak osatzen dute guztira, eta 3.596 establezimendu daude EAEn. Aipatutako urtean 61.781 pertsonari lan eman zieten (erkidegoko lanpostuen % 6,4), eta 3.307,5 milioi euroko balio erantsi gordina (BEG) sortu zuten (EAEko ekonomiaren BEGaren % 4,3).

I.5.2 GRAFIKOA. ENPLEGUAREN ETA GIZARTE-EKONOMIAREN FAKTURAZIOAREN BILAKAERA EAE-N

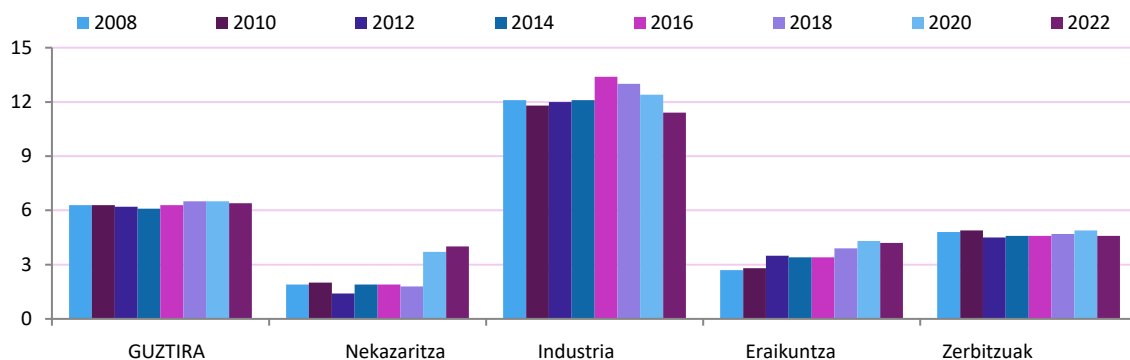

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Gizarte Ekonomiaren kontuak.

5.1.1. Enpleguaren bilakaera

2022. urtea benetan konplexua izan zen munduko ekonomia osorako, bai Errusiak Ukraina inbaditu zuelako eta, ondorioz, lehengaiak garestitu zirelako, bai energia-krisia nabarmendu egin zelako, bai munduko inflazioa asko igo zelako. Baldintzatzaile horiek egon arren, baina, EAEko ekonomia eta gizarte-ekonomia hobetu egin ziren 2020arekin alderatuta (urte hartan, COVIDaren krisiak kolpatu gintuen), fakturazioan nahiz diru-sarreretan, jarduera-sektore guztietan; dinamismo bera aurki dezakegu enpleguaren suspertzean, % 3,8 areagotu zelako EAEko ekonomia orokorrean, eta % 2,3 EAEko gizarte-ekonomian. Hazkunde horri esker, 2022an gizarte-ekonomiaren enpleguak EAEko enplegu osoan duen pisuari eutsi ahal izan zion, % 6,4n (hamarren bat jaitsi zen, 2020ko % 6,5i dagokionez).

I.5.3 GRAFIKOA. GIZARTE-EKONOMIAK ENPLEGUAN DUEN GARRANTZI ERLATIBOAREN BILAKAERA EAE-N: PISUA EHUNEKOTAN JARDUERA-SEKTORE BAKOITZEAN

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Gizarte Ekonomiaren kontuak.

Ikuspegi sektorialetik, zifra absolutuetan, zerbitzuen sektoreak 33.705 langile enplegatzen zituen 2022an (+% 1,7, 2020ari dagokionez); hala ere, lehen sektorea eta eraikuntza dira, 366 eta 2.566 enplegurekin, hurrenez hurren, enplegu-sorrerari dagokionez dinamismo handiena duten sektoreak (+% +22 eta +% 18,5, hurrenez hurren, batezbestekoaren +% 2,3ren aldean). Industria, esan bezala, % 1,3 hazi da, 25.144 enplegu izanik.

**I.5.1. TAULA. ENPLEGUAREN BANAKETA SEKTORIALA GIZARTE-EKONOMIAN (GEFK)
EAEn. 2020-2022 BILAKAERA.**

	2020		2022		Ald. (%) 2020-22
	ABS.	% BERT.	ABS.	% BERT.	
LEHEN SEKTOREA	300	0,5	366	0,6	22,0
INDUSTRIA	24.811	41,1	25.144	40,7	1,3
ERAIKUNTZA	2.165	3,6	2.566	4,2	18,5
ZERBITZUAK	33.126	54,8	33.705	54,6	1,7
GUZTIRA	60.401	100,0	61.781	100,0	2,3

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika.

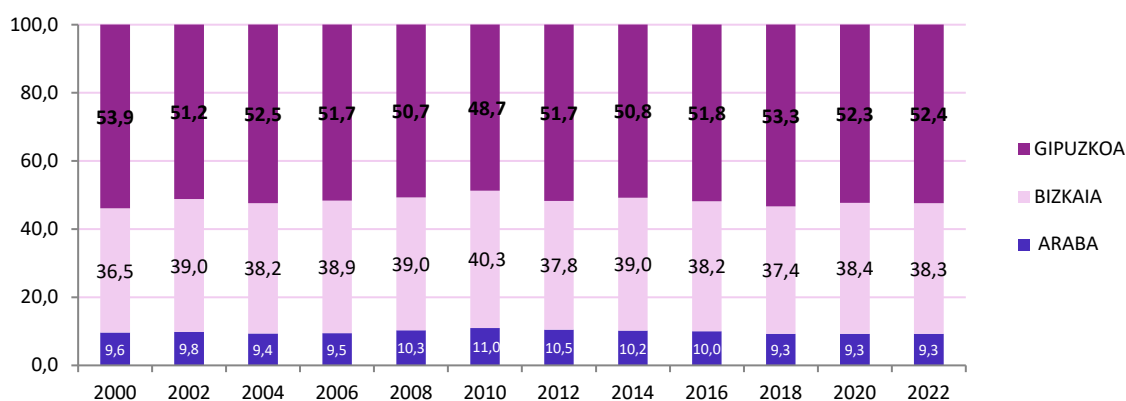
Euskal ekonomia osoari eragiten dion hirugarren sektorerako joera gizarte-ekonomian ere gertatzen da. Horrela, 2008an hirugarren sektoreko enpleguaren pisu erlatiboak (% 51,1) lehen aldiz gaingitu zuen industriakoa (% 46,4), eta joera hori sendotuz joan da; horrela, 2020an hirugarren sektoreko enplegua gizarte-ekonomiaren guztizko enpleguaren % 54,8 da, neurri handi batean merkataritzaren jardura-adarrei (9.310 enplegu, guztizkoaren % 17,2) eta hezkuntza-arloari (8.846 enplegu, % 14,3) lotuta.

Bestalde, industria-sektorea, zeinak azken biurtekoan +333 enplegu sortu baititu garbi, euskal gizarte-ekonomiako enpleguaren % 40,7 da, eta 2022an zituen 25.000 enpleguak urrun daude 2006an lortu zuen 32.250 enpleguko maximotik. 2022an, industria-kooperatibako enplegu horren % 73 baino gehiago metalurgiari, makina-erremintari eta/edo ekipo mekanikoen fabrikazioari lotuta zegoen (% 80 2020an).

Horrela, argi eta garbi ikusten da industriak gizarte-ekonomian duen garrantzi erlatiboa, enpleguan duen aipatutako % 40,0ko pisuak EAEko enplegu osoaren % 20,3 bikoizten baitu. Zerbitzuen sektorean kontrakoa gertatzen da; izan ere, gizarte-ekonomian enpleguan duen pisua % 54,6koa da, eta EAEko enplegu osoan, berriz, % 72,8koa.

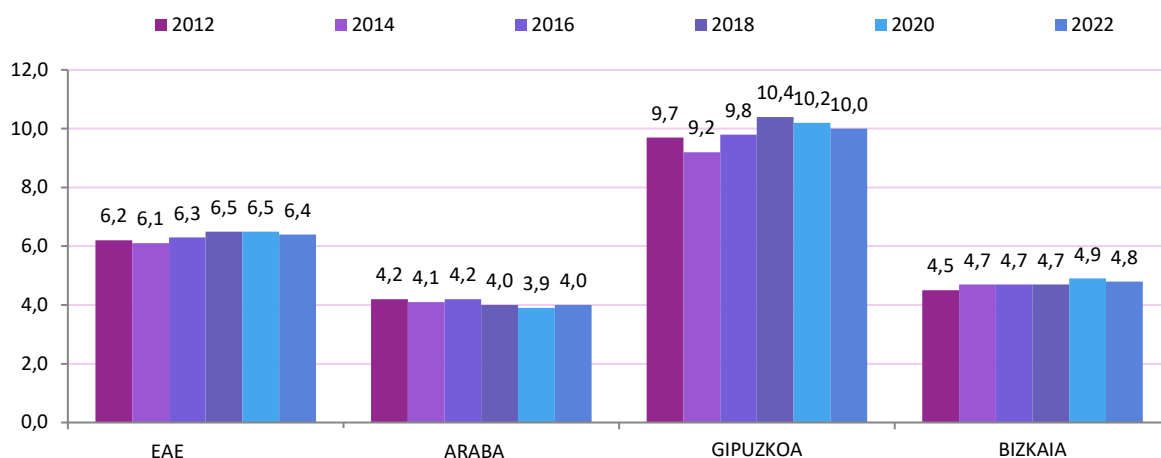
Lurraldearen ikuspegitik, bilakaerak nahiko antzekoak dira. lehenik eta behin, Gipuzkoa, gizarte-ekonomiako euskal enpleguaren % 52,4 biltzen dituen, % 2,4 hazi da eremu honetan (+774 enplegu); Arabak, berriz, bere enpleguaren % 2,5 irabazi du (+138 enplegu). Bizkaia ere bilakaera ona izan du, eta % 2 egin du aurrera (+468).

I.5.4 GRAFIKOA. GIZARTE-EKONOMIAKO ENPLEGUAREN LURRALDE-BANAKETAREN BILAKAERA EAE-N. %.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Gizarte Ekonomiaren Estatistika.

I.5.5. GRAFIKOA. GIZARTE-EKONOMIAREN GARRANTZI ERLATIBOA EAE-KO ENPLEGUAN. ENPLEGU GUZTIAREN GAINKO EHUNEKOA.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Gizarte Ekonomiaren Estatistika.

Pisu erlatiboari dagokionez, Gipuzkoak, bere bilakaera gorabehera, posizio konparatibo hobea dauka. Lurralde horretan, gizarte-ekonomiaren enpleguak biztanleria landunaren guztizkoaren gainean duen pisua % 10ekoa da (% 10,2 2020an). Bizkaiko eta Arabako pisu erlatiboak apalagoak dira: % 4,8 eta % 4, hurrenez hurren; 2018an baino hamarren bat gutxiago eta bat gehiago, hurrenez hurren. Bilakaera horien ondorioz, Gipuzkoak EAEko gizarte-ekonomiako enpleguaren % 52,4 pilatu zuen 2022an (+1 hamarren 2020koaren aldean); Bizkaia % 38,3 (-1 hamarren), eta Arabak 2018 eta 2020ko pisuari eusten dio, % 9,3rekin.

Kontratu-harreman motari

dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren txostenak nabarmentzen du EAEko gizarte-ekonomiaren berezitasunetako bat sozietateen enplegua dela. Zifra zehatzetan, 2022an EAEko gizarte-ekonomiak 36.406 bazkide zituen (horien % 90,2 bazkide kooperatibistak dira), hau da, EAEko gizarte-ekonomiaren guztizko enpleguaren % 58,9. Bestalde, soldatapeko enpleguak urteko 25.375 enplegu biltzen ditu (% 41,1); horietatik 17.428 finkoak dira, eta 7.947 behin-behinekoak; hortaz, soldatapeko enpleguaren % 31,1 behin-behinekoa da.

I.5.2. TAULA. GIZARTE-EKONOMIAKO LANPOSTUEN BILAKAERA EAE-N, FORMA JURIDIKOAREN ARABERA. 2008-2022.

	BAZKIDEAK	SOLDATAPEKOAK*	FINKOAK	BEHIN-BEHINEKOAK	GUZTIRA
2008	41.858	20.758	9.906	10.852	62.615
2010	39.366	20.550	12.241	8.309	59.915
2012	39.242	16.568	8.019	8.549	55.809
2014	36.422	18.159	8.930	9.229	54.582
2016	36.529	20.490	10.651	9.839	57.018
2018	36.491	24.118	12.808	11.310	60.609
2020	36.676	23.726	12.316	11.410	60.401
2022	36.406	25.375	17.428	7.947	61.781
% 18/20	0,5	-1,6	-3,8	0,9	-0,3
% 20/22	-0,7	7,0	41,5	-30,4	2,3

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika. Geuk egindakoa.

*Finkoak gehi behin-behinekoak.

2020arekin alderatuta, EAEko gizarte-ekonomiaren enpleguan izandako % 2,3ko hazkundearen aurrean, sozietateen enpleguaren aldakuntza -% 0,7koa izan da, eta soldatapeko enpleguarena +% 0,7koa (-% 30,4 behin-behineko soldatapekoentzat, eta +% 41,5 finkoentzat).

Forma juridikoari dagokionez, 2022ko Gizarte-ekonomiaren estatistikaren arabera, azken biurtekoan gizarte-ekonomiaren enplegua hazteko (+% 2,3) zioetako bat kooperatiben bilakaera ona izan dela (+% 3,2; 55.242 enplegatuak EAEko gizarte-ekonomiaren enpleguaren % 89,4 dira 2022an). Horrela, **forma juridiko** horrek urteko +1.718 enpleguko saldo positiboa ematen du. Laneko sozietateek (SL), bestalde, termino absolutuetan behera egin dute: -% 4,9 azken biurtekoan (-339 lanpostu).

I.5.3. TAULA. GIZARTE-EKONOMIAKO LANPOSTUEN BILAKAERA EAE-N, FORMA JURIDIKOAREN ARABERA. 2020-2022.					
	2020		2022		ALD. (%) 2020-22
	LANPOSTUAK	%	LANPOSTUAK	%	
KOOPERATIBAK	53.524	88,6	55.242	89,4	3,2
LANEKO SOZJETATEAK	6.878	11,4	6.539	10,6	-4,9
-LSA	2.713	4,5	2.828	4,6	4,2
-EMLS	4.165	6,9	3.711	6,0	-10,9
GUZTIRA	60.401	100,0	61.781	100,0	2,3

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika.

Enpresa-dimentsioari dagokionez, dimentsio handiena duten enpresetan biltzen da enplegu-irabazia. +% 8,5 500 enplegutik gorakoetan eta +% 6,4 201 eta 500 artekoetan, baina baita tamaina txikiena dutenetan ere: +% 5,8 gehienez 5 enplegatu dituztenetan, eta +% 4,8 6 eta 15 enplegu dauzkatenetan. 16 eta 200 enplegatu artean dauzkaten gizarte-ekonomiako enpresek, berriz, edo enplegua galdu dute, edo ez dute aldaketarik izan, II.7.3 taulan ikusten den moduan.

I.5.4. TAULA. EAE-KO GIZARTE-EKONOMIAKO ENPRESEN ENPLEGU KOPURUAREN BILAKAERA, DIMENTSIONAREN ETA BATEZ BESTEKO NEURRIAREN ARABERA. 2018-2022.					
	2018	2020	2022	% ALDAK. 2020-22	BATEZ BESTEKO NEURRIA
GEHIENEZ 5 LANPOSTU	4.391	4.446	4.706	5,8	3
6 ETA 15 ARTEAN	4.239	4.187	4.389	4,8	9
16 ETA 50 ARTEAN	6.032	6.180	5.741	-7,1	27
51 ETA 100 ARTEAN	6.761	6.777	6.777	0,0	72
101 ETA 200 ARTEAN	6.902	7.213	6.336	-12,1	144
201 ETA 500 ARTEAN	7.531	8.698	9.252	6,4	330
500 LANPOSTU BAINO GEHIAGO	24.751	22.900	24.581	7,3	1.366
GUZTIRA	60.609	60.401	61.781	2,3	23

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika.

Bilakaera horien ondorioz, gizarte-ekonomiaren enpleguaren % 39,8 500 langiletik gorako enpresetan dago (batez beste, 1.366 enplegu dauzkate). Bigarrenik, 201 eta 500 enplegu arteko kategoriari dagokio % 15 (batez beste, 330 enplegu dauzkate), eta, ondoren, 51 eta 100 enplegu arteko enpresak datoz, zeinek enpleguen % 11 eta, batez beste, 72 enplegu baitauzkate.

5.1.2. Emaiza ekonomikoak

EAEko gizarte-ekonomiak, enplegua hazten ari den honetan, **establezimendu kopurua** ere areagotzen ari dela ikusi du; 2022an, 3.596 zeuden, 2020an baino % 5 gehiago. Hazkunde hori kooperatiben bultzadari lotuta dago, zeina % 8 hazi baita establezimendu kopuruari dagokionez (2.931 dira, guztizkoaren % 81,5); laneko sozietateen establezimenduak, berriz, % 6,5 murriztu dira, 665 izateraino, aurreko biurtekoan erregistratutako % 4,7ko uzkurdua gaindituz (guztizkoaren % 18,5 izateraino murriztu dira).

I.5.5. TAULA. EAE-KO GIZARTE-EKONOMIAREN BILAKAERA. ALDAGAI BATZUEN ALDAKUNTZA (EHUNEKOTAN). 2008-2023.					
	ENPLEGUA	HOTEL-ESTABLEZIMENDUAK	FAKTURA-ZIOA	MOZKINAK	ESPORTA-ZIOAK
2008/10	-4,3	0,4	-12,2	-59,8	-7,2
2010/12	-6,9	2,7	-3,3	-20,5	18,8
2012/14	-2,2	1,6	-7,1	16,2	-0,7
2014/16	4,5	2,1	1,4	449,8	3,5
2016/18	6,3	4,5	8,8	-18,0	10,6
2018/20	-0,3	2,6	-4,8	-24,6	-16,8
2020/22	2,3	5,0	19,3	66,5	32,5
2022/23*	2,3	:	9,5	:	:

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika. Geuk egindakoa.

* Datuen aurrerapena. Sektorearen zenbatespenak.

Eusko Jaurlaritzaren txostenak nabarmentzen duenez, gizarte-ekonomiaren **parametro sozioekonomiko nagusiek** berriro heldu diote 2016an irekitako bide positiboari; hala, 2022an, adierazle ekonomiko eta enpresarial guztiak gorabidean zeuden, eta pandemiaren aurretiko mailak berreskuratu zituzten. Hazkunderik handiena izan dutenetik txikiena izan dutenetara, hauek nabarmentzen dira: Emaitzak (+% 66,5), Esportazioa (+% 32,5), Fakturazioa (+% 19,3), Cash Flow (+% 17,2) eta BEG (+% 11,8).

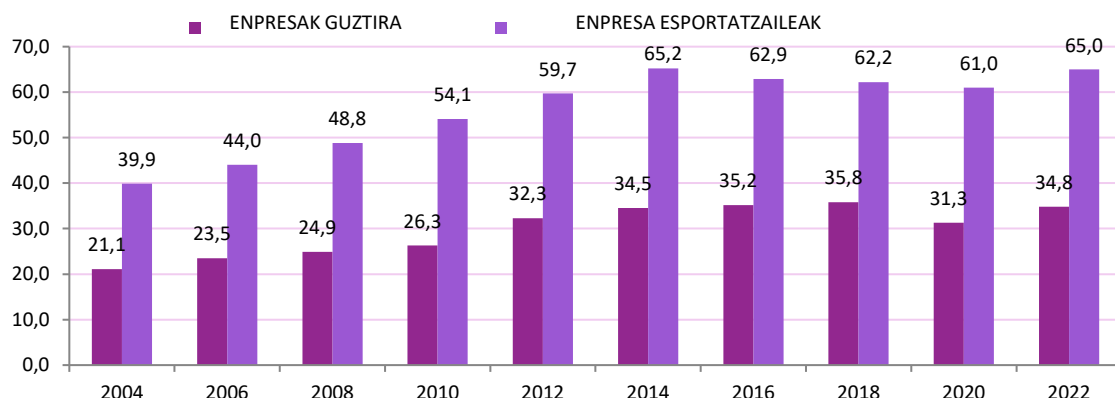
2022an, EAEko gizarte-ekonomiak zeharo berreskuratu zuen EAEn garatutako ekonomia-jarduera: jarduera parametro guztietan hazi zen enplegua baino azkarrago (+% 2,3). Gizarte-ekonomiaren fakturazio globala 9.628,7 milioi eurotara iritsi zen 2022an (+% 19,3); maila nominal hori finantzaketa-krisi handiaren aurretiko negozio-zifren antzekoa da. Bada, fakturazio horren % 56,5 industriatik dator (2020an baino 5 portzentaje-puntu gehiago), eta % 40,5 zerbitzuetatik.

Era berean, hazkunde hori gizarte-ekonomiak sortutako **BEGean** islatzen da; 2022an, 3.307,5 milioi eurokoa izan zen (+% 11,8), industriaren (+% 12,6), zerbitzuen (+% 9,9) eta eraikuntzaren (+% 35,6) bilakaera positiboan ondorioz, BEGa lehenengo sektorean bakarrik jaitsi baitzen (-% 11, 2020arekin alderatuta).

I.5.6. TAULA. EAE-KO GIZARTE-EKONOMIA. FAKTURAZIOAREN ETA MOZKINEN BILAKAERA (EUROAK, MILAKOTAN). 2008-2022.		
	FAKTURAZIOA	MOZKINAK
2008	9.757.100	248.232
2010	8.563.275	99.716
2012	8.283.006	79.320
2014	7.690.772	92.150
2016	7.799.506	506.679
2018	8.484.630	415.654
2020	8.074.067	313.476
2022	9.628.663	522.010
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika. Geuk egindakoa.</i>		

I.5.7. TAULA. EAE-KO GIZARTE-EKONOMIAREN BEG-AREN DINAMIKA 2020-2022 BIURTEKOAN. SEKTOREEN BILAKAERA. BALIO ABSOLUTUAK EGUNEKO PREZIOETAN. EUROAK, MILAKOTAN.							
	2020			2022			% ALDAK. 2020/22
	ABS.	% BERTIKALA	SEKTOREEN PARTAIDETZA %	ABS.	% BERTIKALA	% SEKTOREEN PARTAIDETZA*	
LEHEN SEKTOREA	10.900	0,4	:	9.696	0,3	:	-11,0
INDUSTRIA	1.448.832	49,0	9,7	1.631.329	49,3	8,7	12,6
ERAIKUNTZA	75.432	2,5	1,9	102.333	3,1	2,5	35,6
ZERBITZUAK	1.423.014	48,1	3,1	1.564.153	47,3	2,9	9,9
GUZTIRA	2.958.178	100,0	4,6	3.307.511	100,0	4,3	11,8
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. GIZARTE-EKONOMIAREN ESTADISTIKA.</i>							
<i>* Parte-hartzea EAEko sektorearen guztizkoarekiko. EUSTATen Kontu Ekonomikoen datuak.</i>							

I.5.8. TAULA. GIZARTE-EKONOMIAREN ESPORTAZIOEN BILAKAERA ESKUALDEKA. ZIFRA ABSOLUTUAK MILA EUROATAN ETA PARTE-HARTZEA. 2020-2022.					
	2020		2022		Ald. (%) 2020-22
	ABS.	% BERT.	ABS.	% BERT.	
EUROPA	1.661.910	65,8	2.104.466	62,8	26,6
- EUROPAR BATASUNA ETA GAINERAKO EUROPA	1.552.560	61,5	1.981.023	59,1	27,6
- ERRESUMA BATUA	109.350	4,3	123.444	3,7	12,9
ASIA	283.083	11,2	328.548	9,8	16,1
AEB	213.604	8,5	409.326	12,2	91,6
HEGO ETA ERDIALDEKO AMERIKA	187.860	7,4	139.327	4,2	-25,8
BESTELAKOAK	180.482	7,1	367.543	11,0	103,6
GUZTIRA	2.526.939	100	3.349.210	100,0	32,5
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika.</i>					

I.5.6. GRAFIKOA. ESPORTAZIOEN PISUAREN BILAKAERA FAKTURAZIO OSOAREN GAIÑEAN. EAE-KO GIZARTE-EKONOMIAKO ENPRESAK

Fuente: GOBIERNO VASCO. Estadística de la Economía Social.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzaren txostenak dioenez, EAEko gizarte-ekonomiaren **esportazioen bolumena** 3.349,2 milioi eurokoa izan zen 2022an, 2020an baino % 32,5 gehiago (ekitaldi hartan, % 16,8 jaitsi zen) eta guztira fakturatutako salmenten % 34,8 (2020an baino 3,5 puntu gehiago). EAEko gizarte-ekonomiako enpresa esportatzaileei bakarrik begiratuta, esportazio horiek fakturazioan duten parte-hartzea % 65era igotzen da, bi urte lehenago baino 4 puntu gehiago.

Kanpo-salmentak biltzen dituzten merkatuetan, Europako merkatua da, oro har hartuta (Europar Batasuna, Erresuma Batua eta gainerako Europa) esportazioen ehuneko handiena hartzen duena (% 63 inguru); ondoren, Estatu Batuak (esportazioen % 12,2) eta Asia (% 9,8) datoz. Datu absolutuetan, Estatu Batuetara eramandako esportazioek izandako igoera nabarmentzen da, azkenengo biurtekoan ia-ia bikoiztu egin baitira (+% 91,6); Erdialdeko eta Hegoaldeko Amerikara bidalitakoak, ordea, % 25,8 murriztu dira.

Bukatzeko, **inbertsioen kapituluari** dagokionez, inbertsio-ahalegina % 309,5 handitu da 2020-2022 biurtekoan, aurreko biurtekoarekin alderatuta; bada, 296,5 milioi eurokoa izan da (2020an, 212,5 milioi euro), ibilgetu materialean (inbertsioaren % 90,3, eta aurreko aldirian % 75) eta ukiezinean (guztizko inbertsioaren % 9,7, eta 2020an % 25) banatuta. Jarduera-sektoreen arabera, inbertsioen igoera zerbitzuetan biltzen da (% 133,7ko igoera), industriako inbertsioa % 5 murriztu baita 2020tik.

5.2. GIZARTE-EKONOMIAREN BESTE FORMA BATZUK

Eusko Jaurlaritzaren Gizarte Ekonomiaren Estatistikak eragiketan sartu ez diren erakundeen inguruko zenbait kopururekin osatzen du estatistika-eragiketa horren gune tradizionalaren analisia; kooperatibak eta laneko sozietateak dira erakunde horiek, eta beren-beregi aipatzen dira 2011ko Gizarte Ekonomiaren Legean. Fundazioak eta elkarteak, enplegurako zentro bereziak, laneratze-enpresak, BGAEak, arrantza-kofradiak eta eraldaketako nekazaritza-sozietateak dira.

I.5.9. TAULA. EAE-KO GIZARTE-EKONOMIAREN BESTE FORMA BATZUK: DATU NAGUSIAK 2018-2022

	2018		2020		2022		ALD. (%) 2020-22	
	KOPURUA	ENPLEGU ORDAINDUA	KOPURUA	ENPLEGU ORDAINDUA	KOPURUA	ENPLEGU ORDAINDUA	KOPURUA	ENPLEGU ORDAINDUA
1. FUNDAZIOAK	606	13.045	597	12.673	674	15.011	12,9	18,4
2. ENPLEGURAKO ZENTRO BEREZIAK.	37	9.986	37	10.626	34	10.345	-8,1	-2,6
3. ONURA PUBLIKOKO ELKARTEAK	254	4.103	258	5.037	288	6.595	11,6	30,9
4. LANERATZE ENPRESAK	43	757	44	817	44	957	0,0	17,1
5. ERALDAKETAKO NEKAZARITZA-SOZietateak	84	233	85	240	74	187	-12,9	-22,1
6. ARRANTZALE-KOFRADIAK	14	91	14	96	14	75	0,0	-21,9
7. BGAE	155	74	113	72	144	79	27,4	9,7
GUZTIRA	1.196	26.015	1.147	27.321	1.272	33.249	10,9	21,7

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Gizarte-ekonomiaren estatistika.

2022rako zenbatespenean, aztertutako sei kategorien multzo agregatuak 1.272 erakunde biltzen ditu EAEn, honelaxe: 674 fundazio, 288 elkarte, 34 enpleguko zentro berezi, 44 laneratze-enpresa, 144 BGAE, 14 arrantzale-kofradia eta 74 eraldaketako nekazaritza-sozietate. Erakunde horiek erreferentziako urtean zenbatetsitako enplegu ordainduaren bolumena 33.249 enplegukoa da, 2020an baino 5.928 gehiago, eta boluntarioek parte-hartze handia dute, bereziki fundazio eta elkarteetan; izan ere, kolektibo horrek 14.500 pertsona baino gehiago hartzen ditu 2022an.

5.3. AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERAKO KONPARAZIOA

Gainerako autonomia-erkidegoekin alderatuta gizarte-ekonomiak gure erkidegoan duen pisua ezagutzeko, kooperatiba-sozietateetako eta lan-sozietateetako enpresen eta langileen zifrak aurkezten dira, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren datuen arabera, jakitun izanik EAErako zifra horiek ez datozela bat aurreko ataleko Gizarte-ekonomiaren estatistikaren arabera aurkeztutakoekin.

Lehenik eta behin, EAEk **Gizarte Segurantzaren alta emanda zeuden** 2.127 enpresa zituen 2020an (ekainaren 30eko datuak, eskura zeuden azkenak), eta kooperatiba- eta lan-sozietate gehien zituen laugarren autonomia-erkidegoa zen, Andaluziaren, Kataluniaren eta Valentziako Erkidegoaren atzetik. Enpresa horietatik 1.618 (% 76,1) kooperatibak ziren, eta 509 (% 23,9) lan-sozietateak.

I.5.10. TAULA. SOZietate KOOPERATIBOAK ETA LAN-SOZietateak. GIZARTE-SEGURANTZAN ALTA EMAN DUTEN ENPRESEN ETA LANGILEEN KOPURUA. 2020KO EKAINA.

	ENPRESAK			LANGILEAK		
	KOOP.	L-S	GUZTIRA	KOOP.	L-S	GUZTIRA
ANDALUZIA	3.758	1.702	5.460	55.282	10.496	65.778
ARAGOI	536	278	814	7.279	1.306	8.585
ASTURIAS	187	292	479	2.415	2.103	4.518
BALEAR UH.	150	77	227	1.739	467	2.206
KANARIAR UHARTEAK	222	204	426	4.435	1.162	5.597
KANTABRIA	86	105	191	950	983	1.933
GAZTELA-MANTXA	1.055	691	1.746	10.245	3.534	13.779
GAZTELA ETA LEON	1.059	460	1.519	8.314	2.261	10.575
KATALUNIA	3.063	628	3.691	36.908	5.745	42.653
VALENTZIA	2.180	587	2.767	40.682	4.363	45.045
EXTREMADURA	559	224	783	6.738	1.672	8.410
GALIZIA	735	417	1.152	7.917	2.162	10.079
MADRIL	737	890	1.627	15.150	6.534	21.684
MURTZIA	1.468	483	1.951	19.114	3.760	22.874
NAFARROA	485	221	706	8.636	2.119	10.755
EAE	1.618	509	2.127	56.442	6.082	62.524
ERRIOXA	108	28	136	941	154	1.095
CEUTA	15	3	18	150	38	188
MELILLA	14	2	16	230	13	243
GUZTIRA	18.035	7.801	25.836	283.567	54.954	338.521

Iturria: LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA.

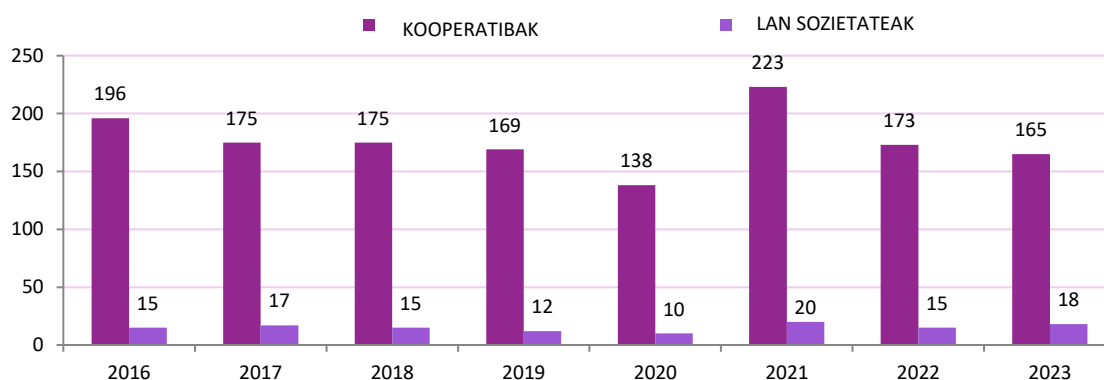
I.5.11. TAULA. SOZIETATE KOOPERATIBOAK ETA LAN-SOZIETATEAK. ALTEN URTEKO BILAKAERA (HASIERAKO SOZIETATEAK ETA BAZKIDEAK).

	SOZ. KOOPERATIBO ERATUAK						LAN-SOZ. ERREGISTRATUAK					
	2021		2022		2023		2021		2022		2023	
	SOZ.	BAZKI-DEAK	SOZ.	BAZKI-DEAK	SOZ.	BAZKI-DEAK	SOZ.	BAZKI-DEAK	SOZ.	BAZKI-DEAK	SOZ.	BAZKI-DEAK
ANDALUZIA	365	1.079	456	1.258	337	953	15	62	14	46	2	4
ARAGOI	31	185	22	186	33	111	6	18	4	11	7	24
ASTURIAS	7	94	2	13	8	181	11	34	15	38	10	28
BALEAR UH.	26	90	21	55	13	39	0	0	0	0	1	3
KANARIAR UHARTEAK	12	67	7	30	7	72	3	9	12	38	6	21
KANTABRIA	16	38	11	56	16	46	11	34	7	21	9	27
GAZTELA-MANTXA	32	118	45	179	63	237	6	21	7	24	4	13
GAZTELA ETA LEON	40	123	39	233	41	143	13	31	6	13	10	28
KATALUNIA	183	885	170	905	162	750	6	20	1	3	1	4
VALENTZIako ERK.	171	469	160	1.071	154	839	11	28	14	43	6	17
EXTREMADURA	18	49	24	366	24	338	4	12	4	28	6	13
GALIZIA	135	443	132	518	139	436	28	78	24	58	56	132
MADRIL	88	312	63	248	51	181	91	212	51	135	67	170
MURTZIA	127	462	108	292	126	296	29	79	35	87	28	72
NAFARROA	89	235	80	274	97	323	0	0	2	9	1	2
EAE	223	864	173	837	165	987	20	82	15	39	18	65
ERRIOXA	4	49	5	13	0	0	0	0	0	0	0	0
CEUTA	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MELILLA	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ERREGISTRO NAGUSIA	38	145	40	156	39	129	-	-	-	-	-	-
GUZTIRA	1.606	5.710	1.558	6.690	1.475	6.061	254	720	211	593	232	623

Iturria: LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA.

Langile kopuruarekiko duen pisua neurtuta, EAE Estatu mailako bigarren erkidegoa zen 2020an (62.524 langile, Estatu osoko % 18,5), Andaluziaren ondoren (65.778, % 19,4).

I.5.7 GRAFIKOA. EAE-N ERATUTAKO GIZARTE-EKONOMIAKO ENPRESEN URTEKO KOPURUAREN BILAKAERA

Iturria: LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA.

Bigarrenik, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak adierazi du 2023an 1.475 **kooperatiba-sozietate** eratu zirela Estatuan (-% 5,3, 2022aren aldean), eta hasierako 6.061 bazkide izan zituztela (-% 9,4). Horietatik, 165 sozietate EAEn eratu ziren (guztien % 11,2, aurreko urtean baino % 4,6 gutxiago), 987 bazkide izanik (Estatuko guztien % 16,3 eta 2022an baino % 17,9 gehiago). Zifra horiekin, gure erkidegoa bigarren postuan dago Estatuko rankingean eratutako kooperatibetan, Andaluziaren (337 kooperatiba berri, % 22,8) eta Kataluniaren (162 kooperatiba, Estatuko guztien % 11)

atzetik. Hasierako bazkideei dagokienez, EAEko datua Estatuko altuena da (esan bezala, guztizkoaren % 16,3); ondoren, Andaluzia (% 15,7) eta Valentzia (% 13,8) datoz.

Halaber, 2023an 232 **lan-sozietate berri** erregistratu ziren Espainian (+% 10, 2022aren aldean), hasierako 623 bazkiderekin (+% 5,1). Horietatik 18 sozietate EAEn erregistratu ziren (guztien % 7,8, aurreko urtean baino hiru sozietate gehiago), 65 bazkiderekin (Estatuko guztien % 10,4, eta 2022an baino % 66,7 gehiago). Zifra horiekin, EAE laugarren postuan dago urte horretan erregistratutako lan-sozietateen Estatuko rankingean, Madrilen (guztizkoaren % 28,9), Galiziaren (% 24,1) eta Murtziaren (Estatuaren % 12,1) atzetik. Hasierako bazkideei dagokienez, EAEko datua Estatuko laugarren altuena da, Madrilen (guztien % 27,3), Galiziaren (% 21,2) eta Murtziaren (% 11,6) atzetik.

5.4. EUSKO JAURLARITZAREN GIZARTE-EKONOMIARI LAGUNTZEKO POLITIKA

5.4.1. Eusko Jaurlaritzako Gizarte Ekonomiako Zuzendaritzaren gastua

2023an (eskuragarri dagoen azken datua), Eusko Jaurlaritzako Gizarte Ekonomiako Zuzendaritzak **egindako gastua** (aitortutako betebeharrak) 7,44 milioi eurokoa izan zen, 2022koa baino % 45,5 gutxiago. Kontuan hartu urte hartan igoera handia egon zela, Ukrainako gerraren inpaktua arintzeko laguntzen partida batera 5 milioi euro bideratu baitziren (I.5.10 taula): gastua % 142,9 handitu zen, 2021arekin alderatuta.

Gastuaren banaketa kontuan hartuta, eta langile- eta funtzionamendu-gastuak deskontatuta, 2023ko partida garrantzitsuenak gizarte-ekonomiako enpresei emandako transferentzia eta dirulaguntzei dagozkie, 3.923,2 mila euro, guztizkoaren % 52,8 (-% 61,2 aurreko urtearen aldean); horietatik 725,9 mila euro transferentzia korronteak dira, eta 3.197,3 kapital-transferentziak (inbertsioetara bideratuak). Bigarrenik, 2.230,2 mila euro (guztizkoaren % 30) irabazi-asmorik gabeko erakundeetarako transferentzietara bideratu ziren, eta familiek 380,3 mila euroko laguntzak jaso zituzten (guztizkoaren % 5,1).

Enpresentzako laguntzen artean (esan bezala, funts gehienen hartzaileak dira), lehenik eta behin, "Gizarte-ekonomian

I.5.12. TAULA. EUSKO JAURLARITZAKO GIZARTE EKONOMIAKO ZUZENDARITZAREN GASTUAREN BILAKAERA. AITORTUTAKO BETEBEHARRAK. EUROAK, MILAKOTAN.

	2020	2021	2022	2023	% bert. 2023	2021/2022 (%)	2022/2023 (%)
LANGILEAK	175,1	614,6	700,7	828,3	11,1	14,0	18,2
FUNTZIONAMENDUA	2,6	69,2	39,5	12,6	0,2	-42,9	-68,1
TRANSFERENTZIA ETA DIRULAGUNTZA KORRONTEAK	2.019,2	2.237,2	7.373,3	2.702,9	36,3	229,6	-63,3
Gizarte Ekonomiaren Behatokia	42,0	64,2	66,0	66,0	0,9	2,8	0,0
Enpresak (1)	573,7	624,8	5.626,0	725,9	9,8	800,4	-87,1
Familiak	363,7	395,4	419,3	380,8	5,1	6,0	-9,2
Irabazi-asmorik gabeko erakundeak	1.021,8	1.152,8	1.262,1	1.530,2	20,6	9,5	21,2
KAPITAL-TRANSFERENTZIAK ETA DIRULAGUNTZAK	1.849,6	2.702,8	5.545,7	3.897,3	52,4	105,2	-29,7
Enpresak (2)	1.849,6	2.702,8	4.485,7	3.197,3	43,0	66,0	-28,7
Irabazi-asmorik gabeko erakundeak	-	-	1.060,0	700,0	9,4	-	-34,0
GUZTIRA	4.046,5	5.623,9	13.659,2	7.441,2	100,0	142,9	-45,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EAEko aurrekontua gauzatzea. Hainbat urte.

ekitea" programa nabarmentzen da, 2023an enpresentzako laguntzen % 64,8 biltzen baititu, guztira 2,54 milioi euro (+% 35,4, 2022koaren aldean). Bigarrenik, elkarre-egituretarako laguntzak funtsen % 12 hartu zuen erreferentziako urtean, 469.400 euro guztira, eta, hirugarrenik, prestakuntzarako laguntzek 237.100 euroko laguntzak bildu zituzten, 2022an baino % 17,1 gehiago eta gizarte-ekonomiako enpresentzako funtsen % 6.

I.5.13. TAULA. EUSKO JAURLARITZAKO GIZARTE EKONOMIAKO ZUZENDARITZA. ENPRESENTZAKO TRANSFERENTZIA- ETA DIRULAGUNTZA-PROGRAMAK. EUROAK, MILAKOTAN.

	2020	2021	2022	2023	BERT. % 2023	2021/2022 (%)	2022/2023 (%)
UKRAINAKO GERRAREN INPAKTUA ARINTZEKO LAGUNTZAK	-	-	5.000,0	-	-	-	-
PRESTAKUNTZARAKO LAGUNTZAK	237,8	249,0	202,4	237,1	6,0	-18,7	17,1
LAGUNTZA TEKNIKOAK	135,1	152,9	162,9	218,7	5,6	6,5	34,3
ELKAR-LANKIDETZA	77,6	111,6	105,4	144,7	3,7	-5,6	37,3
LANGILEEN PARTE-HARTZEA	108,2	36,6	84,1	79,1	2,0	129,8	-5,9
ENPRESAREN ERANTZUKIZUN SOZIALA	15,0	74,7	71,2	85,0	2,2	-4,7	19,4
GIZARTE-EKONOMIAN EKITEA	1.611,1	2.136,5	3.931,2	2.541,5	64,8	84,0	-35,4
LURRALDE PLANGINTZA	233,9	257,9	269,0	-	-	4,3	-
EKINTZAILE BERRIENTZAKO TRESNA BERRIAK	4,6	308,4	285,5	71,4	1,8	-7,4	-75,0
ELKARTE-EGITURENTZAKO LAGUNTZAK	-	-	-	469,4	12,0	-	-
IZENDUN DIRULAGUNTZAK	-	-	-	76,3	1,9	-	-
GUZTIRA (I.5.10 Taulan 1+2)	2.423,3	3.327,6	10.111,7	3.923,2	100,0	203,9	-61,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EAEko aurrekontua gauzatzea. Geuk egindakoa.

5.4.2. Gizarte Ekonomiako Sailarteko 2021-2024eko Plan Estrategikoa

Gizarte Ekonomiako Sailarteko 2021-2024eko Plan Estrategikoak (2021eko abendua) Eusko Legebiltzarraren agindu bati erantzuten dio. Bada, EAEko gizarte-ekonomiako lehen plan estrategikoa da, eta gizarte-ekonomiako familia guztien ikuspegi integrala hartzen du, Eusko Jaurlaritzako sail inplikatuak ekarpenak barne hartzen dituena. Sailartekoa izateak esparru integratu bat eratzen laguntzen du, inplikaturako politiken eta araudien koherentzia, osagarritasuna eta koordinazioa hobetzeko.

Honela definitzen da haren **xedea**: “lurraldean errotuta dauden eta ekonomiaren, gizartearen eta ingurumenaren ikuspegitik iraunkorrak diren gizarte-ekonomiaren balioak onartzen eta garatzen dituzten enpresak eta erakundeak sortzea eta sendotzea”.

Helburu estrategikoak eta jarduketa-ildoak taula honetan jasotzen dira³⁸:

HELBURUA:	GIZARTE-EKONOMIAKO EKINTZAILETZA-EREDUA ZABALTZEA ETA INDARTZEA: ENPRESA ETA ENPLEGU GEHIAGO ETA HOBEAGOAK
1. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIAKO EKINTZAILETZA BULTZATZEA, DAUDEN ENPRESAK INDARTZEA, INFORMATZAILEEN ETA PRESKRIPTOREEN SAREA ETA AHOLKULARITZA-ZERBITZUAK HOBETZEA
	GIZARTE-EKONOMIAKO PRODUKTUEN ETA ZERBITZUEN ESKARIA BULTZATZEA, EROSKETA PUBLIKO ARDURATSUAREN BIDEZ
HELBURUA:	GIZARTE-EKONOMIAKO PRESTAKUNTZA SUSTATZEA
3. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIAKO PRESTAKUNTZA SUSTATZEA ETA INTEGRATZEA HEZKUNTZA- ETAPA GUZTIETAN, TARTEAN DIREN ERAGILEEN ARTEAN ETA SEKTOREAN BERTAN
HELBURUA:	GIZARTE-EKONOMIAKO ENPRESEN/ERAKUNDEEN FINANTZAKETARAKO SARBIDEA ZIURTATZEA ETA ZABALTZEA, ETA EREDUARI KOHESIOA ETA ERAKARGARRITASUNA EMATEA, LANKIDETZAREN BIDEZ
4. ARDATZA.-	ENPRESA-EKIMEN, ENPRESA ETA ERAKUNDE TXIKI BERRIETARAKO BEHAR DEN FINANTZA-EUSKARRIA EMATEA, SENDOTZEA BIDERAGARRI ETA JASANGARRI EGINEZ.
5. ARDATZA.-	EREDUARI KOHESIOA ETA ERAKARGARRITASUN HANDIAGOA EMATEA, HAREN GIZARTE-BABESA HOBETU
HELBURUA:	EREDUA ERAKARGARRIAGO EGITEA ETA IKUSGARRITASUN HANDIAGOA EMATEA, HAREN BERTUTEAK ZABALDUZ
6. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIAKO EREDUAREN IKUSGARRITASUNA ETA GIZARTE-HARMENA HOBETZEA, EREDU HORI HEDATZEA ETA SENDOTZEA ERRAZTEKO BITARTEKO GISA, ETA HAREN JARDUERAREN HEDAPENA ZIURTATZEA
7. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIARI BURUZKO NEURKETA- ETA EZAGUTZA-SISTEMA GARATZEA
HELBURUA:	POLITIKA PUBLIKOEN GOBERNANTZA HOBETZEA ETA LANKIDETZA PUBLIKO-PRIBATUA SUSTATZEA
8. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIARI LAGUNTZEKO POLITIKA PUBLIKOEN EFIZIENTZIA ETA ERAGINKORTASUNA HOBETZEA
9. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIAREN ESPARRU JURIDIKOA AZTERTZEA ETA GARATZEA, HAREN HEDAPENA MUGATZEN DUTEN OZTOPOAK EZABATUZ
10. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIAKO ENPRESETAN ETA ERAKUNDEETAN GENERO-BERDINTASUNA SUSTATZEA
11. ARDATZA.-	GIZARTE-EKONOMIAKO FAMILIEN ARTEKO ALIANTZAK ETA OSAGARRITASUNAK BULTZATZEA, EGESEN BIDEZ, TOPALEKU GISA
HELBURUA:	LANGILEEK ENPRESETAN PARTE HAR DEZATEN SUSTATZEA
12. ARDATZA.-	EGEREN ETA GIHEN GARAPENA ETA LANGILEEK ENPRESETAN PARTE HAR DEZATEN BULTZATZEA

³⁸ Jarduketa-ildoak eta ekintzak zehazteko, [Planaren dokumentura](#) jo behar da.

Planak 328,5 M euroko **aurrekontua** du, eta jarduketa-ildoen arabera urteko xehetasuna taula honetan jasotzen da:

		2021 GUZTIRA	2022 GUZTIRA	2023 GUZTIRA	2024 GUZTIRA	2022-2024 AURREKONTUA
1.	Gizarte-ekonomiako ekintzailatza bultzatzea, dauden enpresak indartzea, informatzaileen eta preskriptoreen sarea eta aholkularitza-zerbitzuak hobetzea	74.415.000	79.134.185	81.256.415	83.460.825	318.266.425
2.	Gizarte-ekonomiako produktuen eta zerbitzuen eskaria bultzatzea, erosketak publiko arduratsuen bidez	BALIABIDE PROPIOAK				
3.	Gizarte-ekonomiako prestakuntza sustatzea eta integratzea hezkuntza etapa guztietan, tartean diren eragileen artean	348.500	468.500	608.500	738.500	2.164.000
4.	Enpresa-ekimen, enpresa eta erakunde txiki berrietarako behar den finantza-euskarria ematea, sendotzea bideragarri eta jasagarri eginez.	795.800	875.800	925.800	1.025.800	3.623.200
5.	Ereduari kohesio eta erakargarritasun handiagoa ematea, haren gizarte-babesa hobetu	---	30.000	85.000	160.000	275.000
6.	Gizarte-ekonomiako ereduaren ikusgarritasuna eta gizarte-harmonia hobetzea, eredu hori hedatzea eta sendotzea errazteko bitarteko gisa, eta haren jardueraren hedapena ziurtatzea	348.500	348.500	408.500	438.500	1.544.000
7.	Gizarte-ekonomiari buruzko neurketa- eta ezagutza-sistema garatzea	66.000	66.000	126.000	146.000	404.000
8.	Gizarte-ekonomiari laguntzeko politika publikoen efizientzia eta eraginkortasuna hobetzea	---	60.000	60.000	85.000	205.000
9.	Gizarte-ekonomiaren esparru juridikoa aztertzea eta garatzea, haren hedapena mugatzen duten oztopoak ezabatuz	---	30.000	60.000	150.000	240.000
10.	Gizarte-ekonomiako enpresetan eta erakundeetan genero-berdintasuna sustatzea	---	---	60.000	60.000	120.000
11.	Gizarte-ekonomiako familien arteko aliantzak eta osagarritasunak bultzatzea, EGESen bidez, topaleku gisa	---	80.000	160.000	190.000	430.000
12.	EGEren eta GJHen garapena eta langileek enpresetan parte har dezaten bultzatzea	290.000	290.000	320.000	350.000	1.250.000
GUZTIRA		76.263.800	81.382.985	84.070.215	86.804.625	328.521.625

Proposatutako **gobernantza-ereduak** Plana bultzatzeko, kudeatzeko eta koordinatzeko tresnak biltzen ditu, baita Plana kontrastatzeko eta haren jarraipena egiteko tresnak ere. Planean jasotako jarduerak bultzatzeko, kudeatzeko eta koordinatzeko eginkizunari dagokionez, tresna nagusiak bi izango dira:

1. Gizarte Ekonomiako Sailarteko Batzordea: sailburuordeek osatzen dute, gizarte-ekonomiaren sustapena industria-politikarekin, berrikuntza-politikarekin, enplegu-politikarekin, hezkuntza-politikarekin eta abarrekin bateratzeko ekimen zehatzak garatzeko.

2. Batzorde tekniko tematikoak, proiektu zehatzak bultzatzeko.

Planaren **kontrasteari eta jarraipenari** dagokienez, Gizarte Ekonomiaren Zuzendaritzaren gidaritzapean, Sailarteko Batzordea izango da lortu nahi diren helburuak behar bezala betetzen direla zaintzeko tresna. Batzorde horrek ebaluazio-txosten bat jasoko du urtero, aurreikusitako jardueren aurrerapen-mailarekin; memoria honen etorkizuneko edizioetan, horren berri emango da.

Memoria hau egin dugun unean, ez daukagu gaiari buruzko informaziorik.

ITURRIAK

1. **EUSKO JAURLARITZAREN EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2024):** Gizarte-ekonomiaren estatistika, 2022 (2023ko aurrerapena).
2. **EUSKO JAURLARITZAREN EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2021):** Gizarte Ekonomiako Sailarteko 2021-2024 Plan Estrategikoa.
3. **EUSKO JAURLARITZAREN OGASUN ETA FINANTZEN SAILA.** EAEko aurrekontu orokorren betearazpena. Hainbat urte.
4. **LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA (2021):** Gizarte-ekonomiako enpresen eta Gizarte Segurantzaren inskribatutako langileen egoeraren laburpena. 2020ko II. hiruhilekoko datuak (argitaratu diren azkenak).
5. **LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA (2024):** Eratatutako sozietate kooperatiboak eta erregistratutako lan-sozietateak. 2023ko datuak.

6. NEXT GENERATION EU (NGEU) EUROPAKO FUNTSAK: SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM)

COVID-19aren pandemiak aldatu egin zituen EBren eta Batasuneko kide guztien hurrengo urteetako aurreikuspen ekonomikoak, baina estatu guztiak ez dira modu berean kaltetu, eta ez dituzte eskura baliabide berberak ondorioei aurre egiteko eta susperraldia bultzatzeko. Egiaztapen horrek agerian uzten du merkatu bakarraren berdintasun-baldintzak hausteko eta Batasuneko kideen arteko desadostasun ekonomikoak areagotzeko arriskua dagoela, eta suspertzeko funts espezifikoak ezartzeko adostasuna ahalbidetu duen funtsezko argudioa bihurtu da.

Hori horrela, 2020ko uztailaren 17-21eko Europako Kontseiluak akordio politiko historikoa lortu zuen azkenean, Europako Batzordeak proposatutako irismen handiko neurri-sorta bati buruz, 2021--2027 aldirako Erkidegoko aurrekontuek izango dituzten finantza-aurreikuspenekin lotuta. Europako suspertze-tresna da, *NextGenerationEU* izeneko, 750.000 milioi eurokoa, eta haren zati nagusia, 672.500 milioi euro, **Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoari (SEM)** dagokio.

Laguntza lortzeko, estatu kideek **suspertze eta erresilientzia plan nazionalak** egin zituzten, erreformen eta inbertsioen programa azaltzeko.

2021eko uztailaren 13an, Europako erakundeek, ECOFIN Kontseiluaren bidez, **Espainiako Erresumaren Suspertze, Transformazio eta Erresilientzia Plana** onetsi zuten. Plan horrek 140.000 milioi euroraino emango dizkio Espainiari transferentzia eta kredituetan 2021-2026 aldian.

Plana **zeharkako lau ardatzen** inguruan dago egituratuta. Ardatz horiek ekonomia osoaren eraldaketa egituratuko dute, eta erabat lerrotatuta daude EBren agenda estrategikoekin, 2030 Agendarekin eta Nazio Batuen GJHeekin: trantsizio ekologikoa, eraldaketa digitala, genero-berdintasuna eta gizarte- eta lurralde-kohesioa.

Lau ardatz horiek **10 palanka-politikatan eta 30 osagaitan** zehazten dira, eta 2023ra begirako erreformen eta inbertsioen programa garrantzitsua egituratzen dute lehenengo fasean. Osagai bakoitzak erronka edo helburu zehatz bat du ardatz, eta helburu horiek lortzen edo erronkak gainditzeko laguntzen duten erreformak eta inbertsioak barne hartzen ditu, modu koherente eta osagarrian. Horietarako guztietarako, tarteko jomugak eta mugarriak, espero diren emaitzak, onuradunen kopurua eta elementu bakoitzaren kostu xehatua identifikatzen dira.

I. PALANKA. Hiri- eta landa-agenda, despopulazioaren aurkako borroka eta nekazaritzaren garapena	1. osagaia: Mugikortasun iraunkor, seguru eta konektatuko talka-plana hiri eta metropoli inguruneetan 2. osagaia: Etxebizitza birgaitzeko eta hiria berroneratzeko plana 3. osagaia: Nekazaritzako elikagaien eta arrantzaren sistemaren ingurumen-eraldaketa eta eraldaketa digitala
PALANKA II Azpiegitura eta ekosistema erresilienteak	4. osagaia: Ekosistemak eta horien biodibertsitatea kontserbatzea eta leheneratzea 5. osagaia: Itsasertza eta ur-baliabideak babestea 6. osagaia: Mugikortasun iraunkorra, seguru eta konektatua
III. PALANKA. Trantsizio energetiko bidezkoa eta inklusiboa	7. osagaia: Energia berriztagarriak hedatzea eta integratzea 8. osagaia: Azpiegitura elektrikoak, sare adimendunen sustapena eta malgutasunaren eta biltegiatzearen hedapena 9. osagaia: Hidrogeno berriztagarriaren ibilbide-orria eta haren integrazio sektoriala 10. osagaia: Bidezko Trantsizio Estrategia
IV. PALANKA Administrazio bat XXI. menderako	11. osagaia: Administrazio publikoen modernizazioa
V. PALANKA Industria-sarea eta ETEak modernizatzea eta digitalizatzea, turismoa berreskuratzea eta Espainia nazio ekintzailea bultzatzea	12. osagaia: Espainiako Industria Politika 2030 13. osagaia: ETEak bultzatzea 14. osagaia: Turismo-sektorearen modernizazioa eta lehiakortasun plana 15. osagaia: Konektibitate digitala, zibersegurtasuna bultzatzea eta 5G hedatzea
VI. PALANKA Zientziaren eta berrikuntzaren aldeko ituna. Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak indartzea	16. osagaia: Adimen Artifizialaren Estrategia Nazionala 17. osagaia: Erakundeen erreforma eta zientzia, teknologia eta berrikuntzako sistema nazionalaren gaitasunak indartzea 18. osagaia: Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak berritzea eta handitzea
VII. PALANKA Hezkuntza eta ezagutza, etengabeko prestakuntza eta gaitasunen garapena	19. osagaia: Gaitasun Digitalen Plan Nazionala (digital skills) 20. osagaia: Lanbide Heziketa sustatzeko plan estrategikoa 21. osagaia: Hezkuntza-sistema modernizatzea eta digitalizatzea, 0-3 urte bitarteko hezkuntza goiztiarra barne

VIII. PALANKA Zaintzen ekonomia berria eta enplegu-politikak	22. osagaia: Zaintzen ekonomiarako talka-plana eta gizarteratze-politikak indartzea 23. osagaia: Lan-merkatu dinamiko, erresiliente eta inklusibo baterako politika publiko berriak
IX. PALANKA Kulturaren eta kirolaren industria bultzatzea	24. osagaia: Kultura-industriaren balioa handitzea 25. osagaia: Espainia, Europako ikus-entzunezkoen hub-a (Spain AVS Hub) 26. osagaia: Kirol-sektorea sustatzeko plana
X. PALANKA Zerga-sistemaren modernizazioa, hazkunde inklusibo eta jasangarritako	27. osagaia: Iruzur fiskala prebenitzeko eta borrokatzeko neurriak eta jarduketak 28. osagaia: Zerga-sistema XXI. mendeko errealitatera egokitzea 29. osagaia: Gastu publikoaren eraginkortasuna hobetzea 30. osagaia: Pentsio-sistema publikoaren epe luzeko iraunkortasuna, Toledoko Itunaren esparruan

6.1. ESPAINIAKO SUSPERTZE, TRANSFORMAZIO ETA ERRESILIENTZIA PLANA GAUZATZEA

Espainiako Gobernuaren Suspertze, Transformazio eta Erresilientzia Plana gauzatzeari buruzko azken txosten argitaratuak 2023ko azaroaren 30eko egoerari buruzko informazioa ematen du (betearazpenaren IV. Txostena), eta 2023ko Memoria Sozioekonomikoan jasotzen da (horra jo dugu).

6.2. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM) EAEN. 2025-03-31KO DATUAK.

Eusko Jaurlaritzako Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren informazioaren arabera, 2025eko martxoaren 31n Estatuak banatutako 27.652,68 milioi euroetatik, EAEk 1.299 milioi euro jaso ditu, Eusko Jaurlaritzak zuzenean kudeatzeko (guztizkoaren % 4,7) (I.6.1 taula).

1.299 milioi euro horien % 90 (1.173 milioi euro) proiektuetarako esleitu dira (indarrean daudenak edo amaituta daudenak), eta 1.173 milioi horien % 80 gauzatu dira (935 milioi euro). (I.6.2. taula).

I.6.1. TAULA. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOAREN (SEM) BANAKETA, ESTATUA-EAE, URTEEN ARABERA

	2021	2022	2023	2024-I/2025	GUZTIRA METATUA 2021-I/2025
GUZTIRA BANATUA (M €)	11.308	9.461	5.757	1.128	27.653 (26.652,68)
EAE-RI BANATUA, EUSKO JAURLARITZAK KUDEATZEKO (M €)	521	390	287	100	1.299 (1.299,24)
BANATUTAKOAREN %A	4,61	4,12	4,98	8,9	4,69
OGASUNEAN SARTUTAKOA (M €)	486	347	281	186	1.299

Iturria: Ekonomia, Lan eta Enplegu sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

I.6.2. TAULA. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM) EAEn, ADIERAZLEAK 2025-03-31EAN METATUA.

BANATUTA	OGASUNEAN SARTUTA	INDARREKO EDO BUKATUTAKO PROIEKTUETARA EGOTZITAKOA	BURUTUTA	PROIEKTU KOPURUA
1.299 M €	1.299 M €	1.173 M €	935 M €	110

Iturria: Ekonomia, Lan eta Enplegu sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

Gainera, Eusko Jaurlaritzak zuzenean kudeatzeko 1.299 milioi euroko zenbatekoari EAerako 2.075 milioi euroko Estatuko kudeaketa gehitu behar zaio (horietatik 251 milioi maileguak dira, eta 78 bermeak), eta 299 milioi euro gehiago, Sailak “beste erkidego batzuetako kudeaketa autonomikorako” gisa kalifikatzen dituenak. Horrela, **EAeri 2025eko martxora arte esleitutako Next Generation funtsen zenbateko osoa 3.673 milioi eurokoa da.**

6.3. SEMAREN FUNTSETATIK EAERI BANATUTAKOAK, OSAGAIEN ETA SAILEN ARABERA. 2025-03-31KO DATUAK

SEMaren banaketa, autonomia-erkidegoak eta EAE, 2021-2024 aldian, **osagaien arabera** (I.6.3 taulan xehatuta).

Eusko Jaurlaritzako sailen arabera, EAeri esleitutako SEM funtsen banaketa I.6.4 taulan agertzen da, 2022ko abenduaren 31n eguneratutako datuekin, (urteka), baita I.6.1 grafikoan ere (2025eko martxoan metatua)³⁹.

I.6.3. TAULA. SEM BANAKETA, AUTONOMIA-ERKIDEGOAK ETA EAE, OSAGAIEN ARABERA. 2025-03-31KO DATUAK.MILIOI EUROTAN.

	OSOGAIAK	AUTONOMIA ERKIDEGOAK					EUSKADI					
		BANATUA	2021	2022	2023	2024	BANATUA	2021	2022	2023	2024	SARTUTA
1	Mugikortasun jasangari, seguru eta konektatuaren talka-plana hiriguneetan eta metropolietan	2.657,77	1.593,83	495,20	260,12	308,63	136,61	72,09	18,92	17,11	28,49	136,61
2	Ekerebizitza birgaitzeko eta hiri berronertzeko plana	5.054,82	2.083,50	1.911,54	988,11	71,66	285,98	139,24	91,77	51,79	3,18	285,98
3	Nekazaritzako elikagaien eta arantzaren sistemen ingurumen-eraldaketa eta eraldaketa digitala	346,13	115,36	147,57	83,19		2,04	1,93	0,11	0,00		2,04
4	Ekosistemen eta haien biodibertsitatearen kontserbazioa eta lehengoratzzea	856,00	686,00	160,00			14,02	4,99	9,03			14,02
5	Itsasertzeta eta ur-baliabideak zaintzea	394,50	200,00	194,50			19,09	4,87	9,04		5,18	19,09
6	Mugikortasun iraunkorra, seguru eta konektatua	220,00	47,50	172,50			10,29	2,22	8,06			10,29
7	Energia berriztagarrien hedapena eta integrazioa	2.084,23	700,00	1.061,47	269,86	52,90	101,80	38,85	29,91	26,17	6,87	101,80
	azpiegitura elektrikoak, sare adimendunen sustapena eta malgutasuna											
8	eta amibizitadura	239,99	110,00	98,76	31,14	0,08	15,97	7,26	7,26	1,44		15,97
10	Bidezko Trantsizioko Estrategia	150,00	150,00				0,00					0,00
11	Herri-administrazioen modernizazioa	951,72	202,14	400,36	239,22	110,00	51,07	15,02	18,71	11,65	5,69	51,07
12	Espainiako Industria Politika 2030	963,85	416,25	175,00	24,19	348,41	41,93	13,53	4,55	2,14	21,72	41,93
13	ETEA bultzatzea	100,00		50,00	50,00		4,15		2,08	2,08		4,15
14	Turismo-sektorearen modernizazio- eta lehijakortasun-plana	2.431,68	683,50	1.125,91	622,27		90,05	24,13	41,11	24,81		90,05
15	Konektagarritasun digitala, zibersegurtasunaren sustapena eta 5G hedatzea	337,25	205,00	75,00	43,25	14,00	13,98	8,49	2,69	0,48	2,33	13,98
16	Adimen Artifizialaren Estrategia Nazionala	124,49			124,49		11,78			11,78		11,78
	Erreforma instituzionala eta zientzia-sistema nazionalaren gaitasunak indartzea											
17	teknologia eta berrikuntza	264,17	133,79	130,37			18,88	12,59	6,29			18,88
18	Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak berritzea eta zabaltzea	958,87	418,99	406,38	37,50	96,00	39,77	17,53	15,26	1,82	5,17	39,77
19	Gaitasun Digital Digitalen Plan Nazionala skills	1.817,67	1.240,13	395,24	182,30		72,56	47,46	18,42	6,69		72,56
20	Lanbide Heziketa bultzatze plan estrategikoa	1.466,42	437,59	480,47	548,36		89,85	19,71	24,10	28,78	17,26	89,85
21	Hezkuntza-sistemen modernizazioa eta digitalizazioa. 0-3 urte bitarteko hezkuntza goiztiara berritzea	1.295,28	308,59	487,73	450,46	48,50	33,54	8,59	13,45	9,33	2,17	33,54
22	Zaintza ekonomiarako eta gizarteratze-politikak indartzeko txoke-plana	2.863,84	800,60	946,19	1.117,05		127,05	35,56	42,13	49,36		127,05
23	Lan-merkatu dinamiko, erresiliente eta inklusibo baterako politika publiko berriak	1.271,26	665,75	403,63	201,89		78,37	43,81	22,01	12,55		78,37
24	Kultura-industriaren baliabideak berritzea	148,51	33,08	93,92	21,50		6,96	1,61	4,09	1,26		6,96
25	Espainia Europako ikus-entzunezko hiba Spain AVSHub	17,00	17,00				1,15	1,15				1,15
26	Kirolaren sektorea sustatzeko plana	114,78	49,00	48,90	4,00	12,88	3,16	0,66	1,32	0,18	0,99	3,16
31	REPowerEU	522,45			457,64	64,82	29,28			28,06	1,22	29,28
	TOTAL	27.652,68	11.307,61	9.460,65	5.756,55	1.127,87	1.299,34	521,30	390,30	287,48	100,26	1.299,35

(*) MME

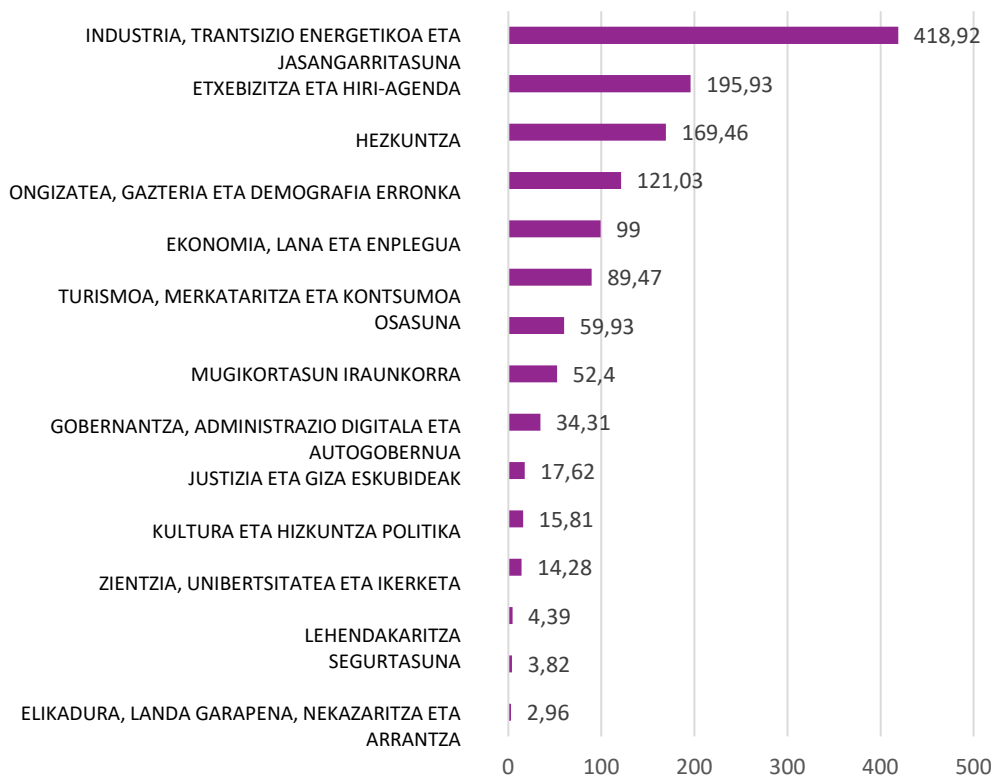
Iturria: Ekonomia, Lan eta Enplegu sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

³⁹ Sail eta osagai bakoitzaren proiektu zehatzak ikusteko, jo Legebiltzarraren webgunera.

I.6.4. TAULA. SEM BANAKETA, AUTONOMIA-ERKIDEGOAK ETA EAE, SAILEN ARABERA. MILIOI EUROTAN. DATUAK URTEKA.

SAILAK	COMUNIDADES AUTONOMAS					EUSKADI					
	Distribuido	2021	2022	2023	2024	Distribuido	2021	2022	2023	2024	Ingresado
Gobernantza, Administrazio Digitala eta Autogobernua	743,35	438,23	219,07	72,05	14,00	34,31	20,38	10,59	3,34		34,31
Elikadura, Landa Garapena, Nekazaritza eta Arrantza	386,13	115,36	187,57	83,19		2,96	1,93	1,03	0,00		2,96
Ongizatea, Gazteria eta Erronka Demografikoa	2.815,31	730,80	949,99	1.134,52		121,03	32,21	41,35	47,47		121,03
Zientzia, Unibertsitate eta Berrikuntza	114,94	36,00	30,44		48,50	14,28	5,81	6,29		2,17	14,28
Kultura eta Hizkuntza Politika	400,29	219,08	142,82	25,50	12,88	15,81	7,96	5,42	1,44	0,99	15,81
Ogasuna eta Finantzak	1.709,35	852,49	513,43	343,43		99,00	52,43	27,33	19,24		99,00
Ekonomia, Lana eta Enplegua	3.891,09	1.779,57	1.194,94	916,58		169,46	69,09	48,96	34,14	17,26	169,46
Hezkuntza	7.425,30	3.357,37	1.843,78	1.377,65	846,49	418,92	172,92	81,73	96,08	68,19	418,92
Industria, Trantsizio Energetikoa eta Jasangarritasuna	263,12	83,91	161,29	17,92		17,62	9,49	7,32	0,81		17,62
Justizia eta Giza Eskubideak	83,06	19,80	46,20	17,06		4,39	1,05	2,46	0,89		4,39
Lehendakaritza	1.120,00	947,50	172,50			52,40	44,34	8,06			52,40
Mugikortasun Jasangarria	1.298,87	418,99	476,38	197,50	206,00	59,93	17,53	18,74	12,79	10,86	59,93
Osasuna	120,00	120,00				3,82	3,82				3,82
Segurtasuna	2.038,95	615,00	831,91	592,04		89,47	24,13	39,25	26,10		89,47
Turismoa, Merkataritza eta Kontsumoa	4.054,47	1.201,00	1.889,00	964,47		195,93	58,21	91,77	45,18	0,78	195,93
Etxebizitza eta Hiri Agenda	1.188,47	372,50	801,33	14,63							
Euskadiri esleitu gabe											
GUZTIRA	27.652,68	11.307,61	9.460,65	5.756,55	1.127,87	1.299,34	521,30	390,30	287,48	100,26	1.299,34

(*) Millones de euros

Iturria: Ekonomia, Lan eta Enpleguako sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a**I.6.1 GRAFIKOA. EAE-KO MRRR-REN BANAKETA SAILKA MILIOIKA EURO. 31.03.2025 METATUA.****Iturria: Ekonomia, Lan eta Enpleguako sailburuaren agerraldia, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a.**

6.4. SEMAREN FUNTSEN GAUZATZEA EAEN, OSAGAIEN ARABERA. 2025-03-31.

EAEn banatu, sartu, esleitu eta gauzatutako funtsen osagaien arabera xehetasunak 1.6.5 taulan jasotzen dira.

1.6.5. TAULA. EAE-N BANATU, SARTU, ESLEITU ETA GAUZATUTAKO FUNTSEN OSAGAIEN ARABERAKO XEHETASUNA MILIOIKA EUROTAN, 2025-03-31N (METATUA). DATUAK EUROTAN.

OSOGARRIAK	AZPROIEKTU KOPURUAK	BANATUTA	INGRESATUTA	ESLEITUA	GAUZATUTA
01- Mugikortasun iraunkor, seguru eta konektatuaren talka-plana hiriguneetan eta metropolitarrak	3	136.609.484 €	136.609.484 €	136.385.724 €	109.574.300 €
02- Etekebizitza birgaitzeko eta hiria berroneratzeko plana	5	285.979.621 €	285.979.621 €	285.104.912 €	209.060.124 €
03- Nekazaritzako elikagaien eta arrantzen sistemaren ingurumen-eraldaketa eta eraldaketa	2	2.039.121 €	2.039.121 €	1.331.586 €	1.331.586 €
04- Ekosistemen eta haien biodibertsitatearen kontserbazioa eta lehengoratzeara	5	14.024.150 €	14.024.150 €	9.401.735 €	7.049.644 €
05- Itsasertza eta ur-baliabideak zaintzea	4	19.087.257 €	19.087.257 €	14.082.575 €	10.676.016 €
06- Mugikortasun iraunkorra, seguru eta konektatua	2	10.287.125 €	10.287.125 €	9.380.967 €	3.969.125 €
07- Energia berriztagarrien hedapena eta integrazioa	1	101.796.743 €	101.796.743 €	101.796.743 €	90.555.522 €
08- Azpiegitura elektrikoak, sare adimendunen sustapena eta malgutasuna eta bilgintza	1	15.969.611 €	15.969.611 €	15.969.611 €	10.171.618 €
31- REPowerEU	0	29.279.187 €	29.279.187 €	27.876.099 €	22.049.709 €
11- Herri-administrazioen modernizazioa	3	51.069.078 €	51.069.078 €	44.046.215 €	27.951.641 €
12- Espainiako Industria Politika 2030	4	41.931.337 €	41.931.337 €	18.077.425 €	7.470.633 €
13- ETEa bultzatzea	1	4.151.798 €	4.151.798 €	4.151.768 €	4.029.807 €
14- Turismo-sektorearen modernizazio- eta lehiakortasun-plana	6	90.054.086 €	90.054.086 €	87.955.520 €	81.663.109 €
15- Konektagarritasun digitala, zibersegurtasunaren sustapena eta 5G hedatzea	4	13.984.740 €	13.984.740 €	13.984.740 €	6.706.782 €
16- Adimen Artifizialaren Estrategia Nazionala	1	11.779.167 €	11.779.167 €	5.000.000 €	4.119.374 €
17- Erreforma instituzionala eta sistema nazionalaren gaitasunak indartzea, zientzia, teknologia eta berrikuntza	5	18.883.396 €	18.883.396 €	18.883.396 €	16.935.363 €
18- Osasun Sistema Nazionalaren gaitasunak beritzea eta zabalitzea	9	39.774.087 €	39.774.087 €	33.233.352 €	33.150.259 €
19- Gaitasun Digital Digitalen Plan Nazionala skills	10	72.563.307 €	72.563.307 €	44.380.653 €	34.457.239 €
20- Lanbide Heziketa bultzatzeko plan estrategikoa	8	89.847.397 €	89.847.397 €	55.526.777 €	47.440.161 €
21- Hezkuntza-sistemaren modernizazioa eta digitalizazioa, hezkuntza goiztiarra barne 0-3 urte	4	33.541.475 €	33.541.475 €	33.541.475 €	22.515.534 €
22- Zinketen ekonomiarako eta gizarteratze politikak indartzeko txoke-plana	5	127.049.809 €	127.049.809 €	125.212.259 €	116.003.643 €
23- Lan-merkatu dinamiko, erresiliente eta inklusibo baterako politika publiko berriak	13	78.373.363 €	78.373.363 €	77.668.754 €	58.559.199 €
24- Kultura-industriaren baliok handitzea	7	6.960.311 €	6.960.311 €	6.944.700 €	6.574.024 €
25- Europako ikus-entzunezko hub espainia Spain AVS Hub	1	1.153.263 €	1.153.263 €	1.153.263 €	1.153.263 €
26- Kirolaren sektorea sustatzeko plana	6	3.157.537 €	3.157.537 €	2.325.480 €	2.126.957 €
	110	1.299.346.420 €	1.299.346.420 €	1.173.415.728 €	935.294.631 €

Iturria: Ekonomia, Lan eta Enplegu sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

EAEn banatutako funtsetatik (1.299 M €) 307 M € beste entitate edo administrazio publiko batzuetara transferitu dira, kudea ditzaten.

1.6.7. TAULA. SUSPERTZE ETA ERRESILIENTZIA MEKANISMOA (SEM). EAE-RI ESLEITUTAKO FUNTSAK, EAE-KO BESTE ENTITATE EDO ADMINISTRAZIO PUBLIKO BATZUETARA TRANSFERITUTAKOAK. DATUAK MILIOIKA EUROTAN.

	FORU-ALDUNDIAK	UDALAK / TOKI-ERAKUNDEAK	BESTELAKOAK	GUZTIRA
TRANSFERENTZIAK GUZTIRA	130	91	86	307
GUZTIRA TRANSFERITUTAKOA (M €)	129	84	71	284
TRANSFERITZEKO ZAIN (M €)	1	7	15	23

Iturria: Ekonomia, Lan eta Enplegu sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

6.5. EBEPE-EN ESLEIPENA EAE-N. 2023-03-31RA ARTEKO DATUAK.

EBEPEak –Ekonomia Berreskuratzeko eta Eraldatzeko Proiektu Estrategikoak– Europako funtsak esleitzeko mekanismoetako bat dira. Ekimen horiek administrazioen, enpresen eta ikerketa-zentroen arteko elkarlana eskatzen dute, eta Ministro Kontseiluak onetsi behar ditu.

2025eko martxoaren 31n, 15.539,6 M euro zeuden banatuta. Zenbateko horretatik, 1.174,1 milioi euro (% 7,6) EAeri esleitu zaizkio. Eta 1.174,1 M euro horietatik 301,8 kudeaketa autonomikokoak ziren, eta 872,4 M euro Estatuaren kudeaketakoak.

I.6.8. TAULA. EBEPE-EN BALANTZEA 2023-12-31RA ARTE ESTATUAN ETA EAE-RAKO ESLEIPENA MILIOI EUROTAN.

	GUZTIRA BANATUTAKO ZENBATEKOA (a+b)			ESTATUAREN KUDEAKETAKO ZENBATEKOA BANATUA (a)			ESTATUAREN KUDEAKETAKO ZENBATEKOA, KUDEAKETA AUTONOMIKORAKO BANATUA (b)		
	AUTONOMIA- ERKIDEGOEI EMANDAKO ZENBATEKOA, GUZTIRA (M €)	EAE-RI EMANDAKOA (M €)	% EAE-RI EMANDAKOA (%)	AUTONOMIA- ERKIDEGOEI EMANDAKO ZENBATEKOA, ESTATUKOA	EAE-RI EMANDAKOA (M €)	% EAE-RI EMANDAKOA (%)	AUTONOMIA- ERKIDEGOEI EMANDAKO ZENBATEKOA, KUDEAKETA AUTONOMIKOKOA	EAE-RI EMANDAKOA (M €)	% EAE-RI EMANDAKOA (%)
KONEKTATUTAKO IBILGAILU ELEKTRIKOA	3.743,4	539,6	14,4	2.660,3	456,7	17,2	1.083,1	82,9	7,7
ABANGOARDIAKO OSASUNA	1.259,0	45,1	3,6	665,6	17	2,6	593,4	28,1	4,7
ENERGIA BERRIZTAGARRIAK, HIDROGENO BERRIZTAGARRIA ETA BILTEGIRATZEA	4.505,5	334,4	7,4	1.834,3	173,5	9,5	2.671,2	161	6,0
NEKAZARITZAKO ELIKAGAIEN KATEA	500,1	34,3	6,9	435,7	34,3	7,9	64,4	0	0,0
HIZKUNTZAREN EKONOMIA BERRIA	48,3	2	4,1	48,3	2	4,1	0	0	-
ONTZIEN INDUSTRIA	100,6	19,8	19,7	100,6	19,8	19,7	0,0	0	-
AEROESPAZIALA	2.561,2	82,4	3,2	2.301,0	70,3	3,1	260,2	12,1	4,7
EKONOMIA SOZIALA ETA ZAINKETENA	973,9	26,0	2,7	819,9	22,5	2,7	154,0	3,5	2,3
URAREN ZIKLOAREN DIGITALIZAZIOA	774,5	57,5	7,4	500	43,3	8,7	274,5	14,2	5,2
DESKARBONIZAZIO INDUSTRIALA	547,5	5	0,9	547,5	5	0,9	0	0	-
MIKROELEKTRONIKA ETA ERDIEROALEAK	360,1	7,2	2,0	360,1	7,2	2,0	0	0	-
EKONOMIA ZIRKULARRA	165,5	20,8	12,6	165,5	20,8	12,6	0	0	-
GUZTIRA	15.539,6	1.174,1	7,6	10.438,8	872,4	8,4	5.100,8	301,8	5,9

Iturria: Ekonomia, Lan eta Enpleguako sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

* Guztizkoen baturak ez dira zehatzak, milioi eurotan borobildu direlako.

ITURRIAK

1. **ESPAINIAKO GOBERNUA:** Suspertze, Transformazio eta Erresilientzia Plana
2. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA.** Ekonomia eta Ogasun sailburuaren agerraldia, SEM funtsak, Eusko Legebiltzarra, 2025eko ekainaren 9a

7. EKONOMIA EAEN: LABURPENA ETA ONDORIOAK

7.1. LABURPENA

Munduko jarduera ekonomikoak erresistentziarako gaitasuna erakusten jarraitu zuen 2024an, eta hedatzen jarraitu zuen; hala ere, beste behin ere, desberdintasun nabarmena nabaritu zen sektore eta eskualdeen artean.

Urtean zehar ziurgabetasuna areagotuz joan zen, tentsio geopolitikoak eta politika ekonomikoei buruzko galderak areagotzen ari ziren testuinguru batean, batez ere azaroan AEBn egin ziren hauteskunde presidentzialen ondoren.

NDFren kalkuluen arabera, munduko BPGa % 3,3 hazi zen 2023 eta 2024 bitartean, termino errealetan. Ekonomia aurreratuen BPGa % 1,8 hazi zen, AEBkoa % 2,8, eurogunekoa nahiko apal, % 0,9, eta Japoniakoa % 0,1. Hazten eta garatzen ari diren merkatuetako ekonomietan, igoera % 4,2koa izan zen, Asiako ekonomia berriak % 4,3 hazi ziren (Txina % 5 eta India % 6,5), Europakoak % 3,4 eta Latinoamerika eta Karibekoak % 2,4. Errusia, bestalde, % 4,1 hazi zen.

Merkataritza trukeei dagokienez, munduko merkataritzak % 3,4ko hazkundera izan zuen, eta 2023an izandako dezeleraziotik berreskuratu zen (% 0,7ko hazkundera).

Inflazioari dagokionez, dezelerazio-prozesua sendotuz joan zen, batez ere energiaren prezioetan aurreikusitakoa baino moteltze nabarmenagoak lagunduta. Ekainaz geroztik, inflazio-tasa orokorra eta azpiko inflazio-tasa eskala globalean jaitsi ziren, nahiz eta zerbitzuetako inflazio-presioek beheranzko nolabaiteko erresistentzia erakusten jarraitu zuten. Hala ere, aldeak daude munduko eskualde nagusien artean. Bilakaera horretan, presio inflazionista mugatuagoak izan ziren ondasun industrial ez-energetikoetan.

Brent upelaren prezioa % 2,2 jaitsi zen 2023tik 2024ra. Urtarrilean prezioa 82,7 dolar/upela zen, apirilean 90,9 dolar/upela preziora igo zen eta, azkenik, 75,7 dolar/upela prezioarekin amaitu zen urtea.

Ekonomia garatu nagusietako banku zentralek beren moneta-politiken kutsu murriztailea izan bazuten ere, urteko azken hilabeteetan erlaxatzen hasi ziren (Japonia izan ezik); moneta-erlaxazio hori ekonomia berrietara zabaldu zen, eta, bereziki, Latinoamerikara, Brasilerara izan ezik.

Horrela, Europako Banku Zentrala % 4,50eko esku-hartzearekin hasi zen urtarrilean, eta % 3,15ekoarekin amaitu zuen abenduan. AEBetako Erreserba Federala % 5,5ekin hasi zen urtarrilean eta % 4,75ekin amaitu abenduan. Japonian, aldiz, esku-hartzea -% 0,1ean hasi zen urtarrilean, eta abenduan % 0,25ean amaitu.

Euroguneko moneta-merkatuko interes-tasei dagokienez (gordailuak), murrizten jarraitu zuten, urteko batez bestekoan, epe guztietan; zehazki, 2024ko abenduan, Euriborra honela kokatzen zen: hilabetera +% 2,89; 3 hilabetera +% 2,83; sei hilabetera +% 2,63 eta urtebetera +% 2,44.

Bestalde, moneta-erakunde finantzarioek EDBn bizi diren etxeei emandako interes-tasak gora egin zuen 2023tik 2024ra bitartean kontsumorako kredituetan, % 8,21etik % 8,53ra, eta behera etxebizitza erosteko kredituetan, % 4,01etik % 3,96ra.

Dibisen merkatuari dagokionez, euroak balioa galdu zuen AEBetako dolarren aldean, eta yenaren aurrean balioa irabazi zen. Zehazki, dolarren kanbio-tasa erreal efektiboa 1,048 \$/€ izan zen 2024ko abenduan, eta 1,090 \$/€ 2023ko abenduan. Horrek esan nahi du euroak dolarrarekiko % 3,8ko balio-galera izan zuela.

Burtsa-merkatuetan, Euro Stoxx zabalak eta Ibex 35ek igoerak izan zituzten 2023tik 2024ra bitartean, eta azken hori % 14,8 igo da.

Eurogunean, BPG erreala % 0,8 hazi zen 2024an, eta % 1, berriz, 2023an. Europako Banku Zentralaren arabera, euroguneko ekonomiaren hedapena errenta errealean susperraldiak, munduko merkataritzak eta Next Generation EU (NGEU) programak babestu zuten. Eskariaren aldetik, hazkundeak kontsumo publiko eta pribatuaren eta kanpo-eskari

garbiaren ekarpen positiboak islatu zituen, eta inbertsioak eta izakinen aldaketak jarduera ekonomikoa geldiarazi zuten. Eskaintzaren aldetik, hazkundearen igoera batez ere zerbitzuei egotzi ahal izan zitzairen. Industria sektorean zerbitzuetan baino eragin handiagoa izan zuten moneta-politikaren baldintza oraindik murriztaileek eta inputen kostu altuek. Industriari ere eragin zioten euroaren eremuko esportazio-kuotaren galerak, bai eta erregulazio-erronkek eta gertakari politiko eta geopolitikoei lotutako ziurgabetasun handiak ere.

Testuinguru horretan, EUROSTATen datuen arabera, Euroguneko administrazio publikoek BPGd-arekiko duten zorra % 87,4ra iritsi zen 2024an. Ratorik handienak herrialde hauetan izan ziren: Grezian (% 153,6), Italian (% 135,3), Frantzia (% 113), Belgikan (% 104,7) eta Espainian (% 101,8); eta txikiak Estonian (% 23,6), Bulgarian (% 24,1) eta Luxenburgon (% 26,3). Defizitari dagokionez, Eurogunean 2024an BPGd-aren % 3,1an kokatu zen. Ratio altuenak Errumanian (% 9,3), Polonian (% 6,6) eta Frantzia (% 5,8) izan ziren. Danimarkak, Ziprek, Irlandak, Greziak, Luxemburgok eta Portugalek superabita izan zuten.

Espainiako ekonomiaren BPG-a, EINen datuen arabera, % 3,2 hazi zen termino errealean 2023 eta 2024 artean, aurreko urtean baino 5 hamarren gehiago. Eskari nazionalari esker 2,9 puntuko ekarpena egin zion 2024ko BPG-aren hazkunderari, aurreko urtean baino 1,2 puntu gehia. Bestalde, kanpo-eskariak 0,3 puntuko ekarpena egin zuen, 2023an baino 7 hamarren gutxiago. Familien kontsumoa ekonomiaren hazkunderaren euskarri nagusietako bat izan da.

Finantza publikoei lotuta, administrazio publikoek, oro har, 50.187 milioi euroko defizitarekin itxi zuten 2024. urtea (EBko araudia betez egindako informazioaren arabera), hau da, BPG-aren % 3,2ko ratioarekin, 2023an erregistratutako % 3,5eko ratioa baino txikiagoa. Saldoaren hobekuntza nabarmena da ibilbideari erreparatuz gero, 2021ean % 6,7 izatetik 2024an % 3,2 izatera igaro baita. Azpisektoreka, toki-korporazioek izan ezik, agente guztiek defizitarekin itxi zuten 2024. urtea: Administrazio Zentralak BPG-aren % 3, autonomia-erkidegoek % 0,1 eta Gizarte Segurantzak % 0,6. Toki-korporazioek, bestalde, BPG-aren % 0,4ko superabita izan zuten.

Baliabide publiko ez-finantzarioen guztizkoa % 7,1 igo zen 2023aren aldean, eta 672.659 milioi eurora iritsi zen, Ekonomia, Merkataritza eta Enpresa Ministerioaren “Adierazle Ekonomikoen Sintesian” jasotako Sektore Publikoaren Aurrekontu Betearazpenaren datuen arabera. Diru-sarreraren hobekuntza gastu publikoaren hazkunderari eustearekin osatzen da, eta hori bateragarria da laguntza-neurri beharrezkoenei eustearekin. Gastu publiko agregatua % 6,2 hazi zen 2024an.

Orain, **EAEko ekonomiaren** bilakaera azalduko dugu.

EUSTATen Jarduera Ekonomikoen Direktorioko (JEGID) azken datuek, 2024ko urtarilekoak, EAEn 147.524 **enpresa**⁴⁰ aktibo zenbatu dituzte, 945.626 pertsonari lana ematen dietenak; beraz, **batez besteko tamainak** handitzen jarraitzen du eta 6,41 enplegukoa da enpresa bakoitzeko. 2023ko urtarilaren 1etik 2024ko urtarilaren 1era, enpresa-kopurua % 1 gutxitu zen (1.546 enpresa gutxiago), eta langileek aldakuntza positiboa erregistratu zuten (+% 1,9).

EUROSTATEk argitaratutako *Key figures on European business – 2024 edition* txostenean jasotako datuen arabera (*enpresa-estatistikek industria, eraikuntza, banaketa-merkataritza eta merkatuko beste zerbitzu batzuk hartzen dituzte, eta jarduera ekonomiko batzuk baztertzen dituzte, hala nola nekazaritza, basogintza eta arrantza, baita administrazio publikoa ere*), 2021ean 30,1 milioi enpresa zeuden EBko enpresa-ekonomian. Guztira, 156,1 milioi pertsona enplegatzen zituzten. Ondorioz, batez besteko tamaina 5 enplegukoa zen enpresa bakoitzeko, eta gehienak (% 99,1) 50 pertsona baino gutxiago enplegatzen dituzten enpresa mikro edo txikiak ziren.

⁴⁰ Enpresa: establezimenduen jarduerari legezko euskarria ematen dion unitate juridikoa, hau da, beregaineko lege-nortasuna duen edozein elkarte, erakunde, organismo, pertsona fisiko edo edozein erakunde publiko edo pribatu, zeinaren ardurapean eta zuzendaritzapean jarduerak egiten baitira. 2012az geroztik, EUSTATen estatistikak lehen sektoreko enpresak barne hartzen ditu.

Gizarte Segurantzaren inskribatutako enpresei dagokienez, datuek erakusten dute 2024ko abenduaren amaieran langileak zituzten enpresak 57.585 zirela, hau da, % 0,56 jaitsi ziren 2023ko aldi berarekin alderatuta (326 enpresa gutxiago), aurreko aldian izandako % 0,16ko igoeraren aldean. Jarduera-sektoreen arabera, guztietan ikusten da beherakada: lehen sektorean (-% 2,4), industrian (-% 1,8), eraikuntzan (-% 0,3) eta zerbitzuetan (-% 0,4).

EUSTATen Kontu Ekonomikoek erakusten dute 2024. urte osorako **BPG-aren urte arteko hazkundera**, termino errealetan, % 2,2koa dela 2023koarekin alderatuta; ehuneko 0,5 puntu txikiagoa da 2023koa baino (% 2,7), eta puntu bat txikiagoa Espainiako ekonomiarako zenbatetsitakoa baino (% 3,2, EINen arabera). Hala ere, EAEko hazkundera eurogunekoa (% 0,9) eta EB-27koa (% 1) baino handiagoa da, EUROSTATen datuen arabera.

Eusko Jaurlaritzako Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren informazioaren arabera, euskal ekonomiaren termometroak hazkunde leuneko eremuan hasi zuen 2024. urtea, 83,6ko balioarekin, eta goranzko joerarekin jarraitu zuen ekainera arte (orduan 99,3ko balioa izan zuen); ondoren, gorabeherak izan zituen, beheranzko joerarekin, eta abendua 96,3 punturekin amaitu zen.

Eskariaren aldetik, barne-eskariaren portaera BPG-arena baino positiboagoa izan da, % 2,3ko hazkundera izan baitu, termino errealetan, 2024. urte osoan. Hala, kanpo-eskariak BPGd-aren hazkundeari egiten dion ekarpena negatiboa izan da (-0,1 puntu). Gastu pribatuaren eta gastu publikoaren baterako bilakaerak azken kontsumoko gastuaren % 2,4ko hazkundera ekarri du (2023an % 1,7ko hazkundera erregistratu zen). Kapital-eraketa gordinak (inbertsioa) % 2,1eko urte arteko aldakuntza-tasa izan du 2024an. Ekipo-ondasunetan egindako inbertsioa % 2,3 hazi da, eta kapital-eraketa gordinaren gainerakoa, eraikuntzari lotuago dagoena, % 1,9. Hala ere, eraikuntzari gehien lotutakoa aurreko urteko ratioaren gainetik hazi den bitartean (% 1,9 vs % 1 2023an), ekipo-ondasunetan egindako inbertsioak hazkundera moteldu du (% 2,3 vs % 3,1 2023an).

Kanpoko sektorearen bilakaeran, termino nominaletan, **Kanpo-merkataritzaren Estatistikak** (Aduanen Erregistroetan oinarritua) atzerriarekiko (ez du barne hartzen estatuaren gainerakoa) ondasunen kanpo-merkataritzari buruz ematen dituen behin-behineko datuek erakusten dute 2024an esportazioak % 5,1 jaitsi direla (30.967 milioi euro guztira). Esportazio ez-energetikoak (guztizkoaren % 93,7) % 5,4 murriztu dira, eta, energetikoak, % 1,4. Paraleloki, inportazioak (27.039,9 milioi euro) % 0,9 hazi dira 2023arekin alderatuta. Ez-energetikoak (guztizkoaren % 73,7) % 0,1 murriztu dira, baina energetikoak % 4 hazi dira.

EAEko kanpoko merkataritzak 3.927,5 milioi euroko saldo positiboa izan zuen, % 114,5eko estaldura-tasarekin.

Eskaintzaren ikuspegitik, agregatu makroekonomiko handi guztiek 2024an urte arteko bariazio erreal positiboak erregistratu dituzte, baina 2023an erregistratutakoak baino txikiagoak dira.

Industria eta energia % 1 hazi da, eta % 1,8, berriz, 2023an. Manufaktura-industriak erritmo txikixeagoan egin du gora (% 0,6), baina 2023an ikusitakoa baino altuagoan (% 0,2).

Industria Produkzioaren Indizeari (IPI) buruzko datuek erakusten dutenez, EAEko industria-jarduerak jaitsiera nabarmena izan zuen 2024ko urtarrilean (**aurreko urtean metatutako aldi beraren aldean (A(m-12))**), eta hazkunde negatiboko eremuan sartu zen. Eremu horretan eutsi egin zitzaion urte osoan zehar, eta abendua % 1,1eko jaitsiera-tasarekin amaitu zen. EAEn pisu handiena duten azpisektore industrialek ere IPIren aldakuntza negatiboak ekarri dituzte 2024ko abenduan: kautxuzko produktuen eta plastikoen eta metalezkoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa (-% 2,7), oinarritzko metalen eta produktu metalikoen fabrikazioa (makineria eta ekipoa izan ezik) (-% 0,1), material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa (-% 0,5), makineriaren eta ekipoaren fabrikazioa (-% 0,5) eta garraio-materialaren fabrikazioa (-% 4,5).

EAEko industriaren teknologia-mailari dagokionez, 2023ko datuek frogatu dute urteetan zehar hazi egin dela EAEn maila teknologiko ertain eta altuko sektoreetan⁴¹ langileen kopurua. Hala, sektore horietako langileak % 32,9, ziren; 2022an, aldiz, % 32,4 eta 2018an % 31,8. Euskal industriaren maila teknologikoari dagokionez, 2023ko datuekin, ikusten da urteetan zehar maila teknologiko ertain eta altuko sektoreetako enplegatuak hazten joan direla EAEn. Horrela, 2021etik 2023ra bitarteko ratioak % 32,7tik % 33,1era eta % 31,3tik % 32,8ra igaro dira.

Eraikuntzaren sektorea % 1,6 handitu da (2023an, % 2,6). Eraikuntzaren egoera-indizeari buruzko urteko balantzeak urtetik urterako % 2,3ko hazkundera erakusten du lan-egutegiko zenbaki homogeneotan; % 0,1 igo da eraikuntza, eta % 7,3 obra zibila.

Zerbitzuen sektorea % 2,6 hazi da urtetik urtera (2023an, % 3). Merkatu-zerbitzuek portaera heterogeneoak dituzte. Hala, Merkataritza, ostalaritza eta garraioaren adarrak 2024 osoan % 1,8ko hazkundera erregistratu du (2023ko % 1,1a baino altuagoa) eta Gainerako zerbitzuen adarreko (higiezin jarduerak, jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak eta finantzarioak eta aseguru-etakoak) jarduerak urte arteko % 2,9ko hazkundera erregistratu dute (aurreko urtean, % 5,4). Bere aldetik, merkatukoak ez diren zerbitzuak, hau da, Administrazio publikoa, hezkuntza, osasuna eta gizarte-zerbitzuak adarra % 2,9 hazi da, 2023an erregistratutako hazkunde-tasaren ehuneko 2 puntu gainetik.

EUSTATen *txikizkako merkataritzaren salmenta-indizearen* hazkundera moteldu egin da 2023tik 2024ra bitartean. Horrela, txikizkako merkataritzako salmentak % 3 igo dira (lan-egutegiko baldintza homogeneoetan eta prezio konstanteetan), aurreko urteko % 3,2aren aldean. Bestalde, *azalera handietako eta elikadura-kate handietako merkataritzaren indizeak* (IGSC) % 0,5eko hazkundera izan du, 2023an izandako % 0,2koa baino handiagoa, eta 2023an hasitako goranzko joerarekin jarraitu du.

EUSTATen *Establezimendu turistiko hartzaileen inkestako* datuek erakusten dutenez, 2023 eta 2024 bitartean gora egin zuten EAEko establezimendu turistikoetako (hotel-establezimenduak, landa-ostatuak, apartamentu turistikoak eta aterpetxe turistikoak) sarrerek eta gualdiek, batez besteko egonaldiek eta okupazio-mailak. Horrela, sarreraren kopurua % 3,3 handitu zen eta 4.400.684 izan ziren, guztira 9.075.705 ostatu-gau (+% 4,4 2023arekin alderatuta). Batez besteko egonaldia 2,1 eguneko izan zen eta plazakako betetze-maila % 52koa. Hotel-establezimenduetako sarrerak eta ostatu-gauak sarreraren % 85,5 eta ostatu-gauen % 82,2 izan dira, baina bestelako turismo-establezimenduen mesedetan murriztu egin dira.

Finantza-sektoreari dagokionez, Espainiako Bankuaren datuen arabera, administrazio publikoen titulartasunekoak diren gordailuen saldo osoa 10.480 milioi eurokoa izan zen EAEn 2024 bukaeran. Horrek esan nahi du urtean % 5,3ko igoera izan zela, eta estatuko gordailuen % 7,5 dira. Beste sektore egoiliar batzuetako gordailuen balioa 89.847 milioi eurokoa izan zen, hau da, horien balioak % 4,1eko hazkundera izan zuen aurreko aldiarekin konparatuta, eta % 6ko ratioa estatuko guztizkoaren gainean. Beste sektore egoiliar batzuen gordailuak modalitate desberdinen arabera aztertzen baditugu (agerikoa, epera eta aktiboen aldi baterako lagapena), hauxe ikusiko dugu: % 73,1 ageriko gordailuak dira, % 14,9 eperako gordailuak eta % 1,35 aktiboen aldi baterako lagapenak. Epe gordailuak % 24,6 igo dira eta ageriko gordailuak % 0,4.

Gordailu-erakundeek administrazio publikoen eta beste sektore egoiliar batzuen aurrean emandako kredituaren saldo bizia % 1,7 jaitsi da (66.465 milioi eurotik 65.335 milioi eurora). Beherakada hori administrazio publikoei (-% 4,2) eta sektore pribatuari (-% 1,3) emandako kredituaren saldoaren jaitsierak eragin du. Azken hori guztizkoaren % 86,7 da.

⁴¹ EUSTATEk erabiltzen duen ELGAren sailkapenaren arabera, maila teknologiko altuak hauek hartzen ditu: 1. Produktu farmazeutikoen fabrikazioa, 2. Produktu informatikoak, elektronikoak eta optikoak fabrikatzea eta 3. Eraikuntza aeronautikoa eta espaziala. Ertain-altuan hauek daude: 4. Industria kimikoa, 5. Armen eta munizioen fabrikazioa, 6. Material eta ekipa elektronikoaren fabrikazioa, makinaren eta ekipoen fabrikazioa, ibilgailuen fabrikazioa, 7. Beste garraio-material batzuen fabrikazioa, ontzigitza eta eraikuntza aeronautikoa izan ezik, eta 8. Tresna eta hornidura mediko eta odontologikoen fabrikazioa. Ertain-baxuan hauek jasotzen ditu: 9. Euskarri grabatuen erreproduktzioa, 10. Koke-gaiak eta petrolio-fintzea, 11. Kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa, Metalezkoak ez diren beste produktu mineral batzuk fabrikatzea. Metalurgia, 12. Metalezko produktuen fabrikazioa, makinak eta armak eta munizioak izan ezik, 13. Ontzigitza, eta 14. Makineria eta ekipamendua konpontzea eta instalatzea. Baxuan hauen jasotzen ditu: 15. Elikagaien, edarien, tabakoaren, ehungintzaren eta jantzigintzaren industria. Larrugintza eta zapatagintza. Zuraren eta paperaren eta kortxoaren industria, 16. Arte grafikoak, 17. Altzarigintza, 18. Beste manufaktura-industria batzuk; eta 19. Sailkatu gabe.

EINen datuen arabera, etxebizitzaren gaineko hipoteken kopurua % 10,3 igo da, baina hipotekatutako etxebizitzaren gainean mailegatutako batez besteko zenbatekoa apur bat jaitsi da (-% 0,1), 159.176 eurotik 158.976 eurora.

Inflazioari dagokionez, 2024a inflazio-urtea izan da berriro, prezioek gora egiten jarraitu baitute Estatu osoan eta eurogune osoan baino gehiago. Prezioen igoera 2023an erregistratutakoari gehitu behar zaio. 2024ko abenduan, KPIaren urte arteko tasa % 3,6koa izan zen EAEn (0 2,8koa Estatuan). Erregaien prezioen igoerak eta, neurri txikiagoan, turismoaren prezioen igoerak eragin zuten inflazioaren portaera hori. Hala ere, erregaien prezioak inflazio handiaren eragile nagusiak diren arren, erosketa-saskiaren prezioak gora egiten jarraitu zuen.

Lan-kostuei ⁴²dagokionez, INEren *Lan Kostuaren Hiruhileko Inkestako* datuek adierazi dute EAEn, 2024ko laugarren hiruhilekoan, % 1,8 igo dela 2023ko aldi berarekin alderatuta (Estatuan, + % 3,6), eta 3.708 eurora iritsi dela langile eta hilabete bakoitzeko, hau da, Estatuan baino 450 euro gehiago.

Bestalde, **lanaren ustezko produktibitatea**, ekoizpena enplegua baino gehiago hazi zenez, % 0,4 hazi zen benetan 2024an⁴³.

Errentaren banaketa funtzionala: Gure ekonomian sortutako balio erantsia nagusiki berau sortzen lagundu duten ekoizpen-faktoreetan banatzen da eta, bigarrenik, pertsonen eta familien artean, ekoizpen-faktore horien jabetzan duten partaidetzaren eta jasotako askotariko errenten arabera. Argitaratutako azken datuek erakusten dutenez, 2021 eta 2023 bitartean soldatapekoen ordainsaria BPG-aren guztizkoaren % 48,8 izatetik % 47,2 izatera igaro da; ustiapeneko soberakin garbia % 27,2tik % 30,1era, kapital finkoaren kontsumoa % 13,7tik % 13ra eta dirulaguntzen zerga garbiak % 10,3tik % 9,7ra. Bestalde, 2019 eta 2023 bitartean soldatapekoen ordainsaria BPG-aren guztizkoaren % 41,1 izatetik % 47,2 izatera igaro da; ustiapeneko soberakin garbia % 32,4tik % 30,1era, kapital finkoaren kontsumoa % 10etik % 13ra eta dirulaguntzen zerga garbiak % 10,5etik % 9,7ra.

EUSTATEN *Errenta pertsonalaren eta familiakoaren estatistikaren* arabera, EAeko 18 urte eta gehiagoko egoiliarren batez besteko **errenta pertsonala** (errenta osoa) % 7,7 hazi zen 2021 eta 2022 artean, eta 25.061 eurokoa da. Pandemia aurreko 2019. urtearekin alderatuta, % 11,1 hazi zen. % 58,3 lanaren errentetatik dator, 14.609 € batez beste (+% 7,2, 2019. urtearen aldean), % 28,6 gizarte-transferentzia edo -prestazioetatik⁴⁴, 7.158 € batez beste (2019. urtearekin alderatuta +% 18,6), % 8,8 kapital higiezin zein higigarriaren errentetatik (2.207 €, +% 16,3 2019. urtearen aldean) eta % 4,3 ekonomia-jardueren errentetatik (1.087 €, +% 2,9 2019. urtearen aldean). Errentaren banaketa pertsonalak adierazten digu kapital-errenten ekarpenak gehiago handitzen ari direla lan-errenten ekarpenak baino.

Sexuen arabera, banaketa ezberdina da gizonen eta emakumeen artean, genero-arrakala agerian geratzen delarik. Hala, gizonek 30.356 euroko batez besteko errenta (guztira) lortzen dute, eta emakumeek 20.180 eurokoa.

Errentaren banaketari dagokionez (errenta guztia) 18 urteko eta gehiagoko biztanleria egoiliarren % 59,5 inguruk EAeko batez bestekoa (25.061 euro) baino errenta pertsonal txikiagoa dute, baina kontuan izan behar da talde horretan sartuta daudela 2022an errentarik jaso ez zutenak (% 12,8); beste muturrean, biztanleria horren % 9,2ren errenta batez bestekoaren bikoitza da, hau da, 50.122 euro baino gehiagokoa.

Aldi berean, biztanleen % 33,5ek 12.000 eurotik beherako errenta pertsonala dute, eta % 39,7k 15.000 baino gutxiagokoa (kasu bietan barne hartzen da errentarik ez dutenen % 12,8).

⁴² Industria, eraikuntza eta zerbitzuak (etxeen enplegatzaile jarduerak eta lurraldez kanpoko erakunde eta organismoen jarduerak izan ezik).

⁴³ Benetako produktibitatea bolumen kateatuko indizeetan, EUSTATEN datuetatik abiatuz kalkulaturik.

⁴⁴ Pentsioak eta hartzeko pasiboak, langabezia-prestazio edo -subsidiok, ekintza terroristen ziozko prestazio publikoak, giza immunoeskasiaren birusak erasandakoek jasotako laguntzak eta ezintasun iraunkorren ziozko prestazioak eta Gizarte Segurantzaren ardurapeko seme-alaba bakoitzeko prestazioak.

EAEko enpresa ez-finantzarioen errentagarritasun ekonomikoa % 5,6koa izan zen 2022an, eta **errentagarritasun finantzarioa**, berriz, % 9,5koa, 2010etik izandako emaitzarik onenak. Erregistro horiek 2021ean lortutako ratioa baino 1,4 puntu gehiago dira errentagarritasun ekonomikoaren kasuan, eta 2,5 puntu gehiago errentagarritasun finantzarioaren kasuan. Palanka-efektuaren ratioa 1,7koa izan zen (beraz, 1), 2021ean ikusitakoaren berdina, baina 2010eko hamarkadaren hasieran lortutako mugak baino askoz txikiagoa, orduan balioak % 200 baino askoz handiagoak baitziren.

Bestalde, **Kanpo Inbertsioen** Erregistroaren datuen arabera, atzerriko inbertsioa kapital eta ondarean murriztu egin da EAEn 2023 eta 2024 artean, 1.561,4 eurotik 1.044,8 milioi eurora (- % 33,1). Hala, 2024an, EAE hirugarren postuan dago inbertsio-bolumenari dagokionez, Madrilen (19.523,5 milioi euro) eta Kataluniaren (4.605,1 milioi euro) atzetik. Sektoreka, inbertsio osoan duten pisuagatik bereziki azpimarragarriak dira Garraioan eta biltegiatzean, Handizkako eta txikizkako merkataritzan, Motordun ibilgailuen eta motozikleten konponketan eta Makineria eta ekipoen fabrikazioan egindakoak. Lurraldearen ikuspegitik, EAEn egiten den inbertsioaren % 76,5 Europako herrialderen batetik dator, eta ia den-dena EB14tik (% 72,8). Esparru geografiko horren barruan, nabarmentzekoa da Herbehereetatik egindako inbertsioa: (641,1 milioi euro, guztiaren % 61,4) Europatik kanpo, Ameriketako Estatu Batuek (152,9 milioi euro) egindako inbertsioak nabarmendu behar dira (guztizkoaren % 14,6).

Bestalde, EAEk atzerrian egindako inbertsioa nabarmen handitu da 2023tik 2024ra bitartean, 1.356,4 milioi eurotik 4.271,8 milioi eurora. Hala, EAE bigarren tokian dago autonomia-erkidegoen sailkapenean atzerrian eginiko inbertsioetan, Madrilen atzetik (15.602,5 milioi euro). Sektoreen arabera, nabarmentzekoak dira Energia elektrikoaren, gasaren, lurrunaren eta airearen hornidura, Ibilgailu motordunen eta bestelako garraio-materialen fabrikazioa eta Handizkako eta txikizkako merkataritza, ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa. Lurralde-ikuspegitik, % 94,6 ELGAko herrialde batera doa. Zehazkiago, guztizkoaren % 82,3 Ipar Amerikara joan da (AEBra bere osotasunean) eta % 9,4 Europara (EB-14ra, guztizkoaren % 7,4). Latinoamerikak guztizkoaren % 7,2 jasotzen du, eta Asiak eta Ozeaniak % 1,1. EBko herrialdeetatik, azpimarratzekoak dira Alemanian (guztiaren % 4,1), Italian (% 2,8) eta Polonian (% 1,9) egindako inbertsioak.

EAEko **sektore publikoari** dagokionez, lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren “Aurrekontu-betearazpenaren estatistikaren” arabera, 2024an Eusko Jaurlaritzak eta hiru foru aldundiek batera likidatutako diru-sarrerak guztiak 21.233,1 milioi eurokoak izan ziren eta aurreko urtearekin alderatuta % 0,6 igo ziren (2023an, +% 6,7). Zuzeneko eta zeharkako zergen eta transferentzia arrunten diru-bilketak igo egin dira (hurrenez hurren, +% 0,6 eta +% 2,5), eta tasen eta bestelako sarreraren diru-bilketa % 5,2 gutxitu zen. Gainera, eta 2023an bezala, finantza-pasiboak % 18,1 gehitu ziren (hau da, zorpetze gehiago). Zorpetzearen igoera hori, 4.4 atalean ikusiko dugun moduan, Eusko Jaurlaritzaren finantzetan (+% 20,1) eta foru-aldundienetan (+% 12) gertatu da. Diru-sarreraren igoera Eusko Jaurlaritzarentzat bakarrik gertatu zen (+% 1,8); izan ere, foru-aldundientzat igoera zero izan da, eta, esan bezala, agregatua +% 0,6.

Balantze gisa, Euskal Sektore Publikoak Erkidegoko BPGd-arekiko dituen diru-sarreraren multzoa, 2023an % 22,8 zena, puntu bat jaitsi da 2024an, % 21,8ra arte (behin-behineko datuak), BPGd-a diru-sarrera publikoak baino proportzio handiagoan hazi baita (+% 5 termino arruntetan, behin-behineko datuen arabera).

Bigarrenik, 2024an hitzartutako zergen diru-bilketaren gaineko zifrak aitortu ziren; beraiek osatzen dute zerga zuzenen eta zeharkakoen multzoa eta guztiaren % 90 baino gehiago dira. 2024an 18.310 milioi eurokoa zen, aurreko ekitaldian baino % 0,5 gehiago. Zifra horiek 2024ko urrian egindako azken aurreikuspenaren % 92,9 eta aurrekontuaren zifraren % 96,4 dira, eta, ekonomiaren bilakaerak ez ezik, mutualistei egindako itzulketek PFEZn duten eraginak ere

azaltzen ditu. Gainera, zuzeneko zergapetzearen (+% 0,5) eta zeharkakoaren (+% 0,7) portaera nahiko antzekoa ikusten da.

Laburbilduz, bildutako bolumena 18.310 milioi eurokoa da. Zenbateko hori, behin-behineko datuen arabera, EAEko 2024ko BPGd arruntaren % 18,8 izan da (2023an % 19,7). Bildutako guztiaren % 38,1 PFEZari dagokio, % 37,5 BEZari (kudeaketa propioa, eta barne eragiketengatiko eta aduanengatiko doikuntza), % 9,5 Sozietateen gaineko Zergari eta gainerakoa, % 14,9a, zenbait zerga bereziri.

Bestalde, *Euskal Sektore Publikoaren guztizko gastua* (tokiko erakundeak alde batera utzita) 21.795,1 milioi eurokoa izan da 2024an, eta % 1,5 igo da 2023aren aldean, aurreko urteko +% 7ren aldean. Hala, magnitude horrek EAEko BPGd-aren gainean duen ehunekoa 8 hamarren murriztu da, % 23,2tik % 22,4ra, BPGd-aren bilakaera dela-eta (% 5 hazi da zifra arruntetan, behin-behineko datuen arabera). Gastuaren gehikuntza bai Eusko Jaurlaritzan (+% 3,5), foru aldundietan murriztu baita (-% 0,4) gertatu da, eta +% 1,5ko agregatuaren aldakuntza gertatu da, partida batzuk erakundeen artean konpentsatzen direlako (transferentzien zati bat, adibidez).

EAEko sektore publikoko gastuaren kapituluaren aldakuntza garrantzitsuenek (tokiko erakundeak salbuetsiz) zenbait ezberdintasun izan dituzte aurreko urteekin alderatuz. Lehenik eta behin, langile-gastuek aurreko urteetako joera positiboari eutsi diote, eta 2023an baino zertxobait gutxiago hazi dira (+% 5,4, aurreko urtean baino 0,9 puntu gutxiago), bai aldundietan (+% 5,7), bai Jaurlaritzan (+% 5,4). Aldi berean, transferentzia arruntak batez bestekoaren gainetik igo dira, 2023an baino proportzio txikiagoan bada ere (+% 3, 5,9 puntu gutxiago). Funtzionamendu-gastuek (ondasun eta zerbitzuen erosketari dagokionez) aurreko urteetako joerari eutsi diote, eta, gainera, aurreko ekitaldietan baino gehiago hazi dira (+% 9,5, eta 2023an, aldiz, +% 4,9). Inbertsio errealei dagokionez, 2023an % 31 handitu baitziren, eta, horrela, 2020ko jaitzieraren ondoren bilakaera positiboko hiru ekitaldi metatu baitziren, 2024an berriro jaitsi dira, kasu honetan % 9 kopuru agregatuan, Eusko Jaurlaritzaren % 19,8ko eta Foru Aldundien % 1,7ko jaitzieraren ondorioz.

Eusko Jaurlaritzaren gastuari dagokionez, 2024ko "*EAEko Aurrekontu Orokorrak gauzatzea*" txostenaren datuek erakusten dute gastua % 3,5 handitu dela 2023tik (obligazio aitortuak), urte horretan % 5 igo baitzen. Gastu-bolumen handiena duten bi sail nagusiak Hezkuntza (% 24,2) eta Osasuna (% 35) dira oraindik ere. Gastu likidatua 14.915,7 milioi eurokoa da, eta gure erkidegoko aurtengo BPGaren % 15,3 da, behin-behineko datuekin (% 15,5 2023an).

Bestalde, 2024an EAEko Sektore Publikoaren (Jaurlaritza gehi foru aldundiak) sarrera arruntak % 0,6 igo direnez eta izaera bereko gastuak % 5,5 igo direnez, % 42,4 jaitsi da aurrezki gordina, hau da, 1.178,9 milioi euro guztira. Zenbateko honek gure autonomia-erkidegoko BPGd-aren % 1,2 hartzen du (behin-behineko datuak). Horrez gain, 564,2 milioi euroko (BPGd-aren % 0,6) defizit publikoa erregistratu da (finantzatzeko beharrak), finantzazkoak ez diren diru-sarrerak (arruntak gehi kapitalekoak) txikiagoak baitira horrelako gastuak baino. Aurreko ekitaldian, 135,2 milioi euroko superabita izana zen (BPGd-aren % 0,1).

Eusko Jaurlaritzaren "*Aurrekontuen Betearazpenari buruzko Estatistikak*" erakusten duenez, EAEko sektore publiko osoaren (Eusko Jaurlaritza eta foru aldundiak) zorpetze garbia (zorpetze gordinaren eta amortizazioaren arteko aldea), 2022an eta 2023an ez bezala, positiboa da 2024an: hau da, amortizazioa txikiagoa da zor berriaren jaulkipena baino. Zehazki, 171 milioi euro dira (-151,4 milioi 2023an). Zorpetze gordina nabarmen murriztu zen 2022an (-% 67,1), baina hazi egin zen 2023an (+% 56,9) eta, berriz ere, 2024an, 1.087,1 milioi eurora iritsi zen (+% 18,1); horietatik 834 milioi Eusko Jaurlaritzari dagozkio (+% 20,1), eta gainerako 253,1ak foru-aldundiei (+% 12 2023aren aldean).

Zorpetze gordinaren igoera horrekin batera, dagoen zorraren amortizazioa jaitsi egin da (916,1 milioi euro, eta horietatik 631,9 Eusko Jaurlaritzari dagozkio). Hala, ekitaldiaren amaieran zor bizia % 1,4 handitu da. Ekitaldiaren amaieran, Eusko Jaurlaritzak eta foru-aldundiek 12.732,8 milioi euroko zorra aurkeztu dute (BPGd-aren % 13,1, behin-behineko datuen arabera; 2023an, berriz, % 13,6). Beste urte batez, zorrik handiena Eusko Jaurlaritzak dauka (guztiaren % 84,6, eta % 84,2 aurreko urtean).

2024an, bestalde, *bonu jasangarrien* zortzigarren jaulkipena egin da. Tresna horren bidez, Eusko Jaurlaritzak Garapen Jasangarriko Helburuei lagundu nahi die, EAEko ingurumen-, ekonomia- eta gizarte-erronkei aurre egiteko finantzaketa

arduratsua eta eraginkorra sustatuz. 2024ko jaulkipena 600 milioi eurokoa da, eta orain arte egindako zortzi jaulkipenen zenbateko osoa 5.000 milioi eurokoa da.

Eta, azkenik, *enplegu publikoari* dagokionez, EAEko administrazio publikoek 149.104 langile zituzten 2024ko urtarrilaren 1ean⁴⁵, EUSTATen “*Administrazio Publikoen Direktorioko*” datuen arabera. Hau da, aurreko urtean baino % 1,5 gehiago eta EAEn 2024ko lehenengo hiruhilekoan lan egiten zuten guztien % 15,2 (% 15,3 2023an), BJAren okupazioari buruzko kopuruak kontuan hartuz gero. Datu horietan ez da kontuan hartzen estatuko administrazioko eta Gizarte Segurantzako langileen multzoa, baina Lurralde Politika eta Memoria Demokratikoko Ministerioak, 2024ko urtarrileko estatistika-aldizkarian kalkulatu zuen EAEn 9.255 pertsona zeudela lanean estatuko administrazio publikoan (horietatik 4.113 estatuko administrazio nagusian eta 5.142 “beste batzuk” kategorian, hau da, nagusiki estatuko segurtasun- eta indar-kidegoetan). Zifra biak batzen baditugu, lanpostu publikoak, 2024a hastean, 158.359 inguru lirateke (aurreko urtean baino +% 1,5). Edozelan ere, zenbatespen bat baino ez da zenbateko hori, erreferentzia-data eta metodologia desberdinak erabili baitira⁴⁶.

EUSTATen kopuruak berriz ere aztertuta, 2024ko urtarrilean ziren 149.104 enplegatu publikoetatik % 65,6 EAEko administraziokoak zen, % 18,6 tokiko erakundeetakoak, % 8,5 foru aldundietakoak eta gainerako % 7,3a unibertsitatekoak, fundazioetakoak eta beste erakunde publiko batzuetakoak.

Bestalde, funtzionarioak langile guztien % 64,6 ziren (+1,9 puntu 2023rekin alderatuta), % 34,5 langile lan-kontratudunak ziren (-1,9 puntu), kasu bietan Osakidetzaren estatutupeko langileak barne, eta % 1 goi-karguak ziren (2022ko eta 2023ko ratio berbera). Gainera, pertsonal finkoa (funtzionarioak, lan-itunpekoak eta estatutuetakoak) pertsonalaren % 57,2 zen (2023an baino +2,3 puntu gehiago), % 20,3 bitarteko funtzionarioak ziren (+0,1 puntu) eta % 21,6 aldi baterako pertsonala zen (-2,3 puntu). Hala, bitartekotasun eta behin-behinekotasun maila % 41,9koa izan zen (% 44,1ekoa aurreko urtean).

...

COVID-19aren pandemiak aurreikuspen ekonomikoak aldatu zituen, eta agerian utzi zuen merkatu bakarraren berdintasun-baldintzak hausteko eta Batasuneko kideen arteko desadostasun ekonomikoak areagotzeko arriskua. 2020ko uztailan Europako Kontseiluak akordio historikoa lortu zuen azkenean, Europako Batzordeak proposatutako irismen handiko neurri-sorta bati buruz, 2021-2027 aldirako Erkidegoko aurrekontuek izango dituzten finantza-aurreikuspenekin lotuta. Europako suspertze-tresna da, **NextGenerationEU** izenekoa, 750.000 milioi eurokoa, eta haren zati nagusia, 672.500 milioi euro, **Suspertze eta Erresilientzia Mekanismoari (SEM)** dagokio.

Laguntza lortzeko, estatu kideek *Berreskuratze eta Erresilientzia Plan Nazionalak* egin zituzten, eta 2021eko uztailaren 13an, Europako erakundeek *Espainiako Erresumaren Berreskuratze, Eraldaketa eta Erresilientzia Plana* onartu zuten. Plan horrek 140.000 milioi euro arteko transferentziak eta kredituak emango dizkio Espainiari 2021-2026 aldian.

Eusko Jaurlaritzako Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren informazioaren arabera, 2025eko martxoaren 31n Estatuak banatutako 27.652,68 milioi euroetatik, EAEk 1.299 milioi euro jaso ditu, Eusko Jaurlaritzak zuzenean kudeatzeko (guztizkoaren % 4,7). 1.299 milioi euro horietatik, % 90 (1.173 milioi euro) proiektuetarako esleitu dira (indarrean daudenak edo amaituta daudenak), eta 1.173 milioi horietatik % 80 gauzatu da (935 milioi euro).

Gainera, Eusko Jaurlaritzak zuzenean kudeatzeko 1.299 milioi euroko zenbatekoari EAerako 2.075 milioi euroko estatuko kudeaketa gehitu behar zaio, eta 299 milioi euro gehiago, Sailak “beste erkidego batzuetako kudeaketa autonomikorako” gisa kalifikatzen duena. Horrela, Euskadiri 2025eko martxora arte esleitutako Next Generation funtsen zenbateko osoa 3.673 milioi eurokoa da.

⁴⁵ Lanaldi osoko langile landun baliokideak.

⁴⁶ Ministerioaren datuek egonkorra deritzon plantilla zenbatesten dute, 6 hiletik beherako aldi baterako kontratuak baztertuz.

7.2. ONDORIOAK

Tentsio geopolitikoak eta politika ekonomiko eta arantzelarioei buruzko galderak areagotzen ari diren nazioarteko testuinguru batean, ziurgabetasuna handituz joan da urtean zehar, eta, espero zitekeen bezala, EAEko jarduera ekonomikoari eragin dio ingurune horrek, eta moteldu egin da haren hazkundera, agregatu ekonomiko handi guztiek urtetik urterako aldakuntza-tasa positiboak erakutsi dituzten arren, eta hazkundera eurogunean eta EB-27n izandakoa baino handiagoa izan da.

Hala ere, adierazle ekonomiko batzuk kezkarriak dira. Horien artean, aipatzekoak dira kanpo-eskariak hazkunde ekonomikoari egindako ekarpena murriztu izana, ekipo-ondasunetan egindako inbertsioa moteltzen ari dela, industria-produkzioaren indizeak urte arteko aldakuntza-tasa negatiboak izan dituela eta txikizkako merkataritzaren salmenta-indizeak hazkundera moteldu duela.

Enpresa-sektoreari dagokionez, uste dugu komeniko litzatekeela Ekintzailatza Planaren eragina ebaluatzea, eta, aldi berean, enpresa-tamainaren bilakaeraren jarraipena egitea, hobera egin duen arren. Era berean, ezegonkortasun geopolitikoak irekitako erronka berrien aurrean, Euskadiko produkzio-sarearen lehiakortasuna babestu eta indartuko duten neurriak hartu behar direla uste dugu.

Prezioei dagokionez, eta datuak ikusita, esan dezakegu 2024a inflazio-urtea izan dela berriro. Erregaien prezioak inflazio handiaren eragile nagusiak diren arren, kezkarriak iruditzen zaigu oinarritzko produktuen erosketa-saskiaren prezioak gora egiten jarraitzea, eta azpiko inflazioari ere atentzioa ematen diogu.

Errentaren banaketa funtzionalean ikus daitekeenez, 2023ko datuek, 2022koekin alderatuta, erakusten dute soldatapekoen ordainsariak pisua galdu duela guztizkoaren gainean, eta kapital-errentek baino emaitza txikiagoak lortu dituela. Hala ere, 2019arekin alderatuta (pandemia aurreko maila), soldatapekoen ordainsariak pisua irabazi dute.

Enpresa ez-finantzarioen errentagarritasun ekonomikoari dagokionez, azpimarratu nahi dugu I+G eta Arte, jolas eta entretenimendu jardueren sektoreetako enpresek errentagarritasun txikia dutela behin eta berriz, Produktu farmazeutikoen fabrikazioa eta Merkatuko jarduera sanitarioak sektoreetako enpresen errentagarritasun handiaren aldean.

...

EAEko sektore publikoari dagokionez, Kontseilu honek, lehenik eta behin, azpimarratu nahi du COVID-19ak sortutako ekonomia- eta gizarte-krisi larriaren ondoren, 2022an finantza publikoen berreskurapena bukatu zela, nagusiki, inflazioak lagundutako diru-bilketaren bilakaera positiboari esker. Aldagai horrek joera positiboari eutsi dio 2024ra arte, nahiz eta azken urte horretan tasa txikiagoak izan.

Bestalde, herrialdearen garapenerako funtsezkoak diren inbertsio errealak, ondo bideratuta daudenean, hazkunde nabarmena izan zuten 2023an, eta % 9 jaitsi dira 2024an (ia % 20 Eusko Jaurlaritzari dagokion zatian), eta horrek kezkatzen gaitu.

Aurrekoarekin lotuta, beharrezkoa da aurrekontu-ahalegin handia eta jarraitua egitea etorkizunean inbertsio-maila onargarrieti eusteko. Era berean, berretsi egiten dugu “*Next Generation*” funts europarren aukera aprobetxatu behar dela funtsezko zerbitzuak eta inbertsio publikoa eta pribatua indartzeko, eta are gehiago kontuan hartuta funts horiek gauzatzeko baimendutako epea gero eta gertuago dagoela (hasiera batean, 2026. urtea).

Bestalde, positiboki baloratzen dugu bonu jasangarrien zortzigarren jaulkipena, martxan jarri zenetik 5.000 milioi euro pilatu dituen tresna, baina aldiari haren gizarte- eta ingurumen-inpaktua ebaluatzeko eta zorpetze osoak (BPGaren % 13,1) zuhurtziazko mailetan jarrai dezan bermatzeko eskatzen dugu.

Eta, finantza-jasangarritasunari dagokionez, uste dugu Europar Batasuneko gobernantza ekonomikoaren esparru berria indarrean sartzean sartutako malgutasunak aukera eman dezakeela trantsizio ekologiko, digital eta demografikoei lotutako inbertsio-erronkekin bateragarria den gastu publikoaren maila bat gordetzeko⁴⁷.

Enplegu publikoari dagokionez, Kontseilu honek, beste urte batez ere, azpimarratzen du beharrezkoa dela EAEko administrazio publikoetako bitartekotasuneko eta behin-behinekotasuneko tasa altuak zuzentzea, modu horretan, egiturazko fenomenoak bihurtu den irregularitasuna zuzentzeko.

⁴⁷ Europar Batasuneko gobernantza ekonomikoaren esparru berria 2024ko apirilean indarrean sartzeak estatu kide bakoitzaren inguruabar espezifikoetara egokitutako ikuspegia ezartzen du, lehen mailako gastu garbiaren hazkundeari lotutako epe ertainerako doikuntza fiskalen bidez. Malgutze horren ondorioz, Euskadiren kasuan, ekitaldi bakoitzerako adostutako finantza-iraunkortasunaren helburua % 15eraino gaitzetzeko aukera dago.

II. KAPITULUA

Zientzia, teknologia, berrikuntza eta digitalizazioa EAEn

1. I+G+B JARDUERAK

I+G+b jardueren arloan, honako hauek aztertu ditugu: I+G+b-ko Euskal Sistemako adierazle nagusiak, I+Gko jarduerak, berrikuntza-jarduerak eta EAEk Europako berrikuntza-adierazleen paneletan duen posizioa. Azkenik, Eusko Jaurlaritzaren *EAEko Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Plana 2030* delakoaren jarraipena egin dugu, hark igorritako aginte-taula oinarri hartuta.

Ekonomia eta gizarte digitalari buruzko blokean, berriz, herritarrek Interneten duten erabilera, enpresen eraldaketa digitalaren maila, telelana, merkataritza elektronikoa (biztanleriarena eta enpresena) eta Administrazio Elektronikoa (eskariaren eta eskaintzaren ikuspuntutik) aztertu ditugu.

1.1. I+G+B-KO EUSKAL SISTEMAREN ADIERAZLE NAGUSIAK

EUSTATen *“Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jardueren buruzko estatistikaren”* arabera, 2023an honako hauek izan dira I+G+b-ko Euskal Sistemaren adierazle nagusiak:

I+Gko gastua. 2.002,5 milioi euro inbertitu ziren (+% 11,6, 2022aren aldean).

I+Gko gastua BPGarekiko (ahalegina). % 2,16koa da, aurreko urtean (% 2,07) erregistratutakoa baino ehuneko handiagoa.

Ratio hori Estatuko batezbestekoa baino handiagoa da (% 2,16 vs % 1,49), baina eurogunean ikusitakoa (% 2,25) eta arlo horretan erreferentziazkoak diren herrialdeetan erregistratutakoa baino txikiagoa, II.1.1 taulan ikus daitekeen bezala. Ratio hauek nabarmentzen dira: Hego Koreakoa (2022an, % 4,85), AEBkoa (2022an, % 3,59), Suediakoa (% 3,57), Japoniakoa (2022an, % 3,41), Belgikakoa (% 3,32), Austriakoa (% 3,29) eta Alemaniakoa (% 3,11).

I+Gko gastua biztanleko (intensitatea). EInen datuen arabera, EAE da biztanleko gastu handiena duen autonomia-erkidegoa (925,5 euro); ondoren, Madril (862,3) eta Katalunia (668,7) datoz. Estatuko batezbestekoa 460,2 eurokoa da.

II.1.1 TAULA. AHALEGINA I+Gn. ERREFERENTZIAZKO HERRIALDEAK, EB27, EUROGUNEA, ESTATUA ETA EAE			
	2013	2022	2023
EAE	2,0	2,07	2,16
HEGO KOREA	3,77	4,85	:
AEB	2,7	3,59	:
SUEDIA	3,28	3,47	3,57
JAPONIA	3,28	3,41	:
BELGIKA	2,32	3,29	3,32
AUSTRIA	2,98	3,18	3,29
ALEMANIA	2,78	3,07	3,11
FINLANDIA	3,28	2,98	3,09
DANIMARKA	2,96	2,87	2,99
ISLANDIA	1,69	2,59	2,53
TXINA, HONG KONG KENDUTA	2,00	2,56	:
EUROGUNEA20 (2023TIK)	2,10	2,24	2,25
FRANTZIA	2,23	2,22	2,19
EB27 (2020TIK)	2,08	2,21	2,22
HERBEHEREAK	2,14	2,18	2,08
ESLOVENIA	2,59	2,1	2,13
TXEKIAR ERREP.	1,87	1,89	1,83
ESTONIA	1,7	1,76	1,84
PORTUGAL	1,32	1,69	1,69
NORVEGIA	1,64	1,56	1,84
GREZIA	0,82	1,48	1,49
POLONIA	0,88	1,44	1,56
KROAZIA	0,79	1,42	1,39
ESPAINIA	1,27	1,41	1,49

Iturria: EUSTAT eta EUROSTAT eta geuk egindako lana

II.1.2 TAULA. ZIENTZIA ETA TEKNOLOGIARI BURUZKO ADIERAZLEAK									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
I+G ARLOKO GASTUAK									
GUZTIRA (MILIOI EURO)	1.273.207	1.290.911	1.363.176	1.423.366	1.481.404	1.490.038	1.646.957	1.794.704	2.002.465
URTEKO IGOERA (%)	-1,3	1,4	5,6	4,4	4,1	0,6	10,5	9,0	11,6
BPG-AREN GAINEAN (%)	1,84	1,80	1,83	1,83	1,84	2,05	2,09	2,07	2,16
LANGILEAK (LOL)									
GUZTIRA	18.217,1	17.898,0	18.577,3	19.274,1	19.618,5	19.510,9	20.804,2	21.746,2	23.299,7
URTEKO IGOERA	-1,7	-1,8	3,8	3,8	1,8	-0,5	6,6	4,5	7,1
LANGILE IKERTZAILEAK (LOL)									
GUZTIRA	12.089,1	11.915,5	12.607,9	13.165,1	13.520,4	13.628,7	14.366,6	15.230,3	16.304,9
URTEKO IGOERA	0,5	-1,4	5,8	4,4	2,7	0,8	5,4	6,0	7,1

Iturria: EUSTAT. Ikerketa zientifikoko eta garapen teknologikoko jardueren buruzko estatistika.

I+Gko gastua, egikaritze-sektorearen arabera¹. I+Gko gastu handiena enpresek egin zuten, %77,2 (1.545,7 milioi euro); %16,4 (328,3 milioi euro) goi-mailako hezkuntzan egin zen, eta gainerakoa, % 6,4 (128,5 milioi euro) administrazioaren mende dauden erakundeetan. Horrela, enpresa-sektorea da oraindik gastuaren zatirik handiena egikaritzen duena. Estatuan, enpresek ² partaidetza txikiagoa dute guztizkoarekiko (% 56,4), eta goi-mailako irakaskuntzak, berriz, handiagoa (% 25,5).

Aurreko urtearen aldean, hiru sektoreek igo zuten I+Gko gastua: enpresek % 11,6, Administrazioaren menpeko erakundeek % 10,9, eta goi-mailako irakaskuntzak % 11,5.

II.1.3 TAULA. I+G-O BARNE-GASTUAK, DIZIPLINA ZIENTIFIKOAREN, EGIKARITUTAKO SEKTOREAREN ETA FUNTSEN JATORRIAREN ARABERA EUROAK, MILAKOTAN

	2023						% ALDAKUNTZA 22/23					
	GUZTIRA	FUNTSEN JATORRIA					GUZTIRA	FUNTSEN JATORRIA				
		ADMIN.	GOI-MAILAKO IRAKASK.	ENPR.	IAGEP	ATZER.		ADMIN.	GOI-MAILAKO IRAKASK.	ENPR	IAGEP	ATZER.
GUZTIRA	2.002.465	680.974	35.488	1.110.915	15.229	159.859	11,6	11,9	16,4	10,7	91,6	10,9
ENPRESAK ETA IAGEP	1.545.707	337.362	1.370	1.081.858	3.607	121.511	11,6	16,9	493,1	10,4	604,5	5,2
ADMINISTRATIO PUBLIKOA	128.479	114.592	194	7.230	1.683	4.779	10,9	10,5	43,7	47,8	-46,3	19,3
GOI-MAILAKO IRAKASKUNTZA	328.279	229.020	33.924	21.827	9.939	33.569	11,5	5,9	12,6	15,1	131,0	36,1
ZIENTZIA ZEHATZAK ETA NATURALAK	175.690	117.964	6.160	20.869	6.738	23.959	12,7	5,2	13,0	10,1	271,0	36,5
INGENIARITZA ETA TEKNOLOGIA	1.388.562	308.332	13.901	965.029	2.977	98.323	10,7	16,7	13,7	9,7	178,2	1,5
MEDIKUNTZA-ZIENTZIAK (FARMAZIA BARNE)	249.165	130.914	1.999	96.613	3.856	15.783	15,6	8,1	11,9	25,1	14,1	32,9
NEKAZARITZA-ZIENTZIAK (ABELTZAINZA, BASOGINTZA ETA ARRANTZA BARNE)	66.900	40.868	711	14.897	314	10.110	15,4	22,9	53,9	4,3	14,6	3,9
GIZARTE ETA GIZA ZIENTZIAK	122.148	82.896	12.718	13.507	1.345	11.682	9,9	6,5	20,4	2,1	-4,6	43,5

Iturria: EUSTAT. Ikerketa zientifiko eta garapen teknologikoko jardueri buruzko estatistika eta geuk egindako lana

I+Gko gastuaren finantzaketa (funtzen jatorriaren arabera gastua).

Sektore pribatuak gastuaren finantzaketan duen partaidetza % 55,5ekoa da (aurreko urtean baino % 10,7 gehiago). Horrek esan nahi du sektore pribatua dela finantzaketa-iturri nagusia, baina finantzatutako

II.1.4 TAULA. SEKTORE PRIBATUAK ETA SEKTORE PUBLIKOAK FINANTZATUTAKO I+G GASTUA GASTU OSOAREN GAINEKO EHUNEKOA*										
	SEKTORE PRIBATUAK FINANTZATUTAKOAK					ADMINISTRATIO PUBLIKOAK FINANTZATUTAKOAK				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
EAE (EUSTAT)	53,9	54,6	56,7	55,9	55,5	33,8	34,2	32,9	33,9	34,0
ESTATUA (EIN)	49,1	49,2	50,2	49,3	48,0	37,9	38,5	37,5	37,7	38,3
EUROGUNEAK (EUROSTAT)	59,4	58,1	58,1	daturik ez	daturik ez	29,2	30,3	30,5	daturik ez	daturik ez

* Ez dute 100 egiten, beste finantzazio-iturri batzuk daudelako
Iturria: EUSTAT, EIN, EUROSTAT eta geuk egindako lana

gustizkoan duen partaidetza 0,4 portzentaje-puntu jaitsi da. Bestalde, finantzazio publikoa % 11,9 hazi da aurreko

¹ Komeni da kontuan hartzea I+G arloko gastuaren zati handi bat Zentro Teknologikoen Sarearen bitartez bideratzen dela; izan ere, zentro horiek, haien izaera juridikoa dela-eta, enpresa-sektorearen parte dira eragiketa estatistiko horretan.

² Europako Estatistika Sistemarekin bat, EINek, Ikerketa eta Garapeneko (I+G) Jardueren gaineko Estatistikan, enpresa-kontzeptu estatistiko berria ezarri du enpresen sektorean. Aldaketa horren arabera, enpresa estatistikoa bat etor daiteke legezko unitatearekin, enpresa-taldearekin edo enpresa-talde baten zati batekin (azken bi kasuak kopuru osoaren % 3 inguru dira). Ondorioz, eragina izan dezake bai sektore horretako eragiketaren emaitzan, bai enpresen jardueren, enpresen tamainen eta egoitza sozialen autonomia-erkidegoen arabera banaketan. Aldaketa metodologiko horren ondorioz, enpresen sektoreko adierazleak ezin dira alderatu aurreko urteetako datuekin.

urtearen aldean, eta barneko I+Gko gastu osoaren % 34 da. Horrek esan nahi du pisua portzentaje-puntu 1 handitu dela; hau da, portzentajezko hamarren bat igo da.

Finantzaketa publikoaren jatorriari dagokionez, Administrazio Autonomoaren ekarpena da nagusi (508,9 milioi euro), % 6,8 igo baita aurreko urtearen aldean. Administrazio publikoek 2023an finantzatutako guztiaren % 74,7 da. Bestalde, Administrazio Zentralaren finantzaketa (135,6 milioi euro) % 29,5 hazi da aurten, eta bere partaidetza administrazio publikoek finantzatutako guztiaren % 19,9koa da. Azkenik, aldundiek eta toki-administrazioek (36,5 M€) % 5,4ko partaidetza izan zuten, eta haien ekarpena ere handitu egin zen aurreko urtearen aldean (+% 34,7).

Estatuan, 2023an, EINen datuen arabera, sektore pribatuak % 48 finantzatzen du, eta Administrazio Publikoak, berriz, % 38,3. Eurogunean, EUROSTATen 2021eko datuen arabera, ehunekoak % 58,1 eta % 30,5 dira.

Herrialde hauetan, I+Gko gastuaren finantzaketa pribatuaren ratioa oso handia izan zen 2022an: Txina, Hong Kong kenduta (% 79), Japonia (% 78,5), Hego Korea (% 76,3), AEB (% 77), Suitza (% 65,9, 2021eko datua), Belgika (% 64,4, 2021ean), Alemania (% 62,8, 2021eko datua), Malta (% 61,3, 2021eko datua) eta Suedia (% 60,6, 2021eko datua).

I+Gko gastua, diziplina zientifikoaren arabera. Berriz ere, ingeniariaritzak eta teknologia nabarmentzen dira (gastu osoaren % 69,3), eta horren atzetik daude medikuntza-zientziak, farmazia barne (% 12,4), zientzia zehatzak (% 8,8) eta gizarte-zientziak (% 6,1). Bestalde, nekazaritzakoak % 3,3 dira.

Funtsen jatorriari dagokionez, ingeniariartzako ikerketa batik bat enpresen sektoreak finantzatzen du. Hala, % 69,5 enpresek finantzatzen dute, eta % 22,2 sektore publikoak. Zientzia zehatzetan, gizarte-zientzietan eta nekazaritza-zientzietan, baina, kontrakoa gertatzen da, Administrazioak gastuaren % 67,1, % 67,9 eta % 61,1 finantzatzen duelako eta sektore pribatuak % 11,9, % 11,1 eta % 22,3. Medikuntza-zientzietan, finantzaketa publikoaren ratioa 5 52,5koa da, eta enpresek % 38,8 finantzatzen dute.

I+Gko langileak (lanaldi osoko baliokidetzan (LOL) neurtuta). 23.299,7 pertsona dira, hau da, aurreko urtean baino % 7,1 gehiago. Egikaritze-sektoreen arabera, % 70,6 enpresei dagokie, % 22,9 goi-mailako irakaskuntzari, eta % 6,4 Administrazio Publikoari. Okupazioa kontuan hartuta (ikertzaileak, teknikariak edo laguntzaileak diren), ikertzaileen kopurua 16.304,9 pertsonakoa da (guztizkoaren % 70), aurreko urtearen aldean % 7,1eko igoera izan ostean (ikusi II.1.2 TAULA eta II.1.5 TAULA).

Jarduera horietan enplegatutako langile guztien % 37,3 emakumeak ziren 2023an, aurreko urtean (% 36,9) baino zertxobait gehiago. EUSTATen arabera, denbora-ikuspegi zabalago batetik, emakumeen pisua 3,9 portzentaje-puntu igo da 2010etik, eta 10,7 puntu 2000tik.

I+Gren egikaritze-sektorea kontuan hartuta, enpresen sektorean eta goi-mailako irakaskuntzan dago emakumeen presentzia handiena: 5.116,1 eta 2.688 emakume, hurrenez hurren, eta 883,6 emakume Administrazio Publikoaren sektorean. Hala ere, termino erlatiboetan, Administrazio Publikoan eta goi-mailako irakaskuntzan, hurrenez hurren, emakumeak langile guztien % 58,8 eta % 50,3 dira, eta, enpresen sektorean, berriz, % 31,1.

II.1.5 TAULA. I+G SEKTOREAN ENPLEGATUTAKO LANGILEAK (LOL), EGIKARITZE-SEKTOREAREN ETA SEXUAREN ARABERA									
	GUZTIRA			EMAKUMEAK					
	BALIO ABSOLUTUAK			ABSOLUTUAK			% HORIZONTALAK		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
GUZTIRA	20.804,2	21.746,2	23.299,7	7.533,7	8.032,5	8.687,7	36,2	36,9	37,3
ENPRESAK ETA IAGEP	14.887,4	15.421,7	16.452,4	4.531,2	4.765,3	5.116,1	30,4	30,9	31,1
ADMINISTRAZIO PUBLIKOAK	1.295,2	1.345,4	1.502,2	742,6	751,9	883,6	57,3	55,9	58,8
GOI-MAILAKO IRAKASKUNTZA	4.621,6	4.979,1	5.345,1	2.259,9	2.515,3	2.688,0	48,9	50,5	50,3

Iturria: EUSTAT. I+Gko jardueren buruzko estatistika eta geuk egindako lana

Ezagutza-aktiboak.

Geroago sakonago aztertuko den "Berrikuntzako adierazleen panela, IUS" deritzonak dakarren informazioan oinarrituta aurkeztuko dugu adierazle honen azterketa.

Datuak erakusten dutenez, Euskadik 0,62ko balioa du Berrikuntzaren adierazle sintetikoan (2024), Estatuaren (0,50) eta EB27ren (0,55) gainetik eta "berrikuntza handiko herrialdeen" taldearen mailan.

Hala ere, berrikuntza-prozesuen etekin gisa sortutako jabetza intelektualeko eskubideen formak atzematen dituen IUSaren "ezagutza-aktiboak" dimentsioan, adierazlea 0,36 da, EB27ko (0,54) eta are Estatuko (0,44) batezbestekoaren azpitik.

II.1.6 TAULA. EZAGUTZA-AKTIBOEN ADIERAZLEAK IUS 2023n*						
		IUS 2023 SAILKAPENA	EZAGUTZA-AKTIBOAK			
			ADIERAZLE KONPOSATUA	PCT PATENTEEN ESKAERAK BPGko BILIOI BAKOITZEKO (EAP)	EBren MARKA KOMERTZIALAK BPGko BILIOI BAKOITZEKO (EAP)	EBren DISEINUAK BPGko BILIOI BAKOITZEKO (EAP)
1	DANIMARKA	0,75	0,73	6,70	8,16	5,59
2	SUEDIA	0,73	0,67	8,59	9,42	3,38
3	FINLANDIA	0,71	0,67	7,50	8,12	3,82
4	HERBEHEREAK	0,69	0,61	5,09	7,58	3,83
5	BELGIKA	0,68	0,48	3,39	6,03	2,44
6	AUSTRIA	0,64	0,75	4,78	11,25	6,43
7	IRLANDA	0,63	0,33	1,76	3,79	1,21
8	LUXENBURGO	0,62	0,60	2,20	16,42	3,64
9	ALEMANIA	0,62	0,65	5,77	7,63	4,28
	EAE	0,62	0,36	1,56	5,86	1,33
10	ZIPRE	0,59	0,58	0,88	37,67	3,14
11	ESTONIA	0,58	0,64	1,22	23,03	4,45
	FRANTZIA	0,57	0,45	3,30	3,93	2,50
12	EB-27	0,55	0,54	3,40	6,87	3,59
13	ESLOVENIA	0,50	0,48	1,96	9,15	2,67
14	ESPAINIA	0,50	0,44	1,61	8,09	2,49
15	TXEKIA	0,50	0,36	0,83	5,62	2,46
16	ITALIA	0,50	0,58	2,31	7,37	5,33
17	MALTA	0,49	0,72	1,90	46,67	5,14
18	LITUANIA	0,46	0,39	0,52	11,64	2,02
19	PORTUGAL	0,46	0,41	1,02	7,56	2,85
20	GREZIA	0,43	0,29	0,63	6,15	0,92
21	HUNGARIA	0,39	0,27	1,17	3,56	0,69
22	KROAZIA	0,38	0,25	0,46	3,90	1,21
23	POLONIA	0,36	0,46	0,56	6,07	5,42
24	ESLOVAKIA	0,36	0,28	0,56	4,79	1,30
25	LETONIA	0,30	0,37	0,97	7,68	1,90
26	BULGARIA	0,25	0,50	0,50	9,20	5,30
27	ERRUMANIA	0,19	0,19	0,17	3,29	0,88

* Indizea kalkulatzeko eskuragarri dauden azken datuak erabili dira; ez dira beti n urtekoak, n-1, n-2... urtekoak ere izan daitezke.
Iturria: EUSTAT Berrikuntzako adierazleen panela

Izan ere, beste lurralde eremuekin erkatuta, hauxe ondoriozta daiteke: 1,56 adierazlea duela EAEk BPGko bilioi bakoitzeko PCT³ patenteen eskarietan (EAP eurotan), 5,86 adierazlea BPGko bilioi bakoitzeko EBko merkataritza-marketan (EAP eurotan) eta 1,33koa PGBko bilioi bakoitzeko (EAP eurotan) EBko diseinuetan. Beraz, EB27ko batezbestekoen (3,40 / 6,87 / 3,59) azpitik dago, eta urruti erreferentziako herrialdeetatik (are, Estatuko batezbestekoen azpitik).

II.1.7. TAULA AHALEGINA I+G ARLOAN ETA EZAGUTZA-AKTIBOEN ADIERAZLEAK. 2015-2022*								
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
I+G ARLOKO AHALEGINA (GASTUA, BPGarekiko)	1,86	1,81	1,85	1,85	1,86	2,07	2,11	2,08
PCT PATENTEEN ESKAERAK BPGko BILIOI BAKOITZEKO (EAP EUROTAN)	1,65	1,54	1,37	1,72	1,34	1,56		
EBren MARKA KOMERTZIALAK BPGko BILIOI BAKOITZEKO (EAP EUROTAN)	5,42	5,50	5,57	5,31	5,53	5,76	6,03	5,86
EBren DISEINUAK BPGko BILIOI BAKOITZEKO (EAP EUROTAN)	1,34	2,01	2,24	1,73	1,60	1,55	1,34	1,33

Oharra: EIS 2024 egiteko, datuak letra lodiz erabili dira.
Iturria: EUSTAT. Berrikuntzako adierazleen panela eta geuk egindako lana.

³ Patenteen gaineko Lankidetzaren Ituna.

1.2. I+GKO JARDUERAK

a) Euskal Autonomia Erkidegoko enpresen sektoreko I+Gko jarduerak, ZTEseko zentro teknologikoak alde batera utzita

EUSTATen datuen arabera, 2023an 1.426 enpresak (ZTES-Zientzia eta Teknologiako Euskal Sareko zentro teknologikoak kontuan hartu gabe) egin zituzten I+Gko jarduerak (aurreko urtean baino % 1,5ek gehiagok), eta horietatik 565 industria-sektorekoak ziren (2022an baino 15 gehiago); 792 zerbitzu-sektorekoak (1 gehiago), 57 eraikuntzakoak (7 gehiago) eta 12 lehenengo sektorekoak (2 gutxiago). Bestalde, enpresek jarduera horietan egiten duten gutzizko gastua % 11,1 igo da 2022tik 2023ra bitartean, eta 1.213,7 milioi eurora iritsi da.

II.1.8 TAULA. I+G ARLOKO ENPRESA KOPURUAREN ETA BARNE-GASTUAREN BILAKAERA (ZTEseko ZENTRO TEKNOLOGIKORIK GABE)										
	GUZTIRA		NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, ARRANTZA, ERAUZKETA-INDUSTRIAK ETA ENERGIA		INDUSTRIA		ERAIKUNTZA		ZERBITZUAK	
	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)	Enpresak guztira	Gastua (mila eurotan)
2016	1.254	761.561	13	21.785	577	376.978	26	7.154	638	355.644
2017	1.312	799.792	13	22.825	600	411.694	36	8.932	663	356.341
2018	1.334	853.873	12	18.819	607	401.200	41	10.672	674	423.182
2019	1.313	878.518	12	14.371	534	418.864	36	10.873	731	434.410
2020	1.378	895.445	15	16.900	571	414.817	50	9.130	742	454.598
2021	1.399	1.011.656	14	23.487	554	460.019	45	8.562	786	519.588
2022	1.405	1.092.728	14	25.354	550	510.561	50	13.685	791	543.128
2023	1.426	1.213.738	12	15.703	565	556.236	57	18.641	792	623.158
Ald. (%) 22/23	1,5	11,1	-14,3	-38,1	2,7	8,9	14,0	36,2	0,1	14,7
22-23 aldea	21	121.010	-2	-9.651	15	45.675	7	4.956	1	80.030

Jarduera horietan aritzen diren lanaldi osoko langileen kopuruak gora egin du berriro: 12.276,8tik 13.104,1era (LOL). Langile horietako gehienak zerbitzuetan eta industrian biltzen dira; % 52,9 (6.926,5 LOL) eta % 43,8 (5.745,2 LOL), hurrenez hurren.

13.104,1 pertsona horiek enpresa-sektoreko (ZTES zentro teknologikorik gabe) enplegu osoaren (LOL) % 1,4 dira, eta ratio horrek pixka bat gora egin 2022tik. Jarduera-adar handien arabera banakatuta, industriaren sektoreko enplegu osoaren % 3,21 I+Gko jardueretan aritzen da (% 3,1 2022an); zerbitzuen sektorean % 1 (aurreko urtean, % 0,9), eta eraikuntzaren sektorean % 0,53 (aurreko urtean, % 0,3).

II.1.9 TAULA. I+G ARLOKO LANGILEEN BILAKAERA (ZTEseko ZENTRO TEKNOLOGIKORIK GABE)								
	2020		2021		2022		2023	
	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %	GUZTIRA	SEKTOREKO ENPLEGU OSOAREN GAINEKO %
GUZTIRA	10.915,30	1,2	11.794,7	1,3	12.276,8	1,3	13.104,1	1,4
NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, ARRANTZA, ERAUZKETA-INDUSTRIAK ETA ENERGIA	195,1	1,3	248,0	1,8	271,4	2,0	175,8	1,3
INDUSTRIA	4.850,30	2,8	5.080,7	2,9	5.510,7	3,1	5.745,2	3,2
ERAIKUNTZA	144,2	0,3	137,9	0,3	179,0	0,3	256,6	0,5
ZERBITZUAK	5.725,70	0,9	6.328,1	0,9	6.315,7	0,9	6.926,5	1,0

Iturria: EUSTAT

I+Gko jardueren⁴ eta beste enpresa-jarduera batzuen adarra alde batera utzita, I+Gko jardueretara langile gehien bideratzen duten sektoreak hauek dira oraindik: jarduera informatikoak (% 9,8), garraio-materiala (% 9,2), bestelako makinak eta etxeko gailuak (% 7) eta metalezko gaiak (% 4,8).

Antzeman dugunez, euskal enpresek beren funtsekin jarraitzen dute I+Gko gastuak finantzatzeko, neurri handi batean (guztizkoaren % 72,2 funts propioak dira).

Nabarmentzekoa da I+Gn aritzen diren euskal enpresen batez besteko tamaina handia: 77 langilekoa da, euskal enpresa-multzoaren batez besteko tamaina baino askoz handiagoa, azken hori 6,4 lagunekoa baita, memoria honen I. kapituluaren (EAEko ekonomia), "Ekoizpen-sektoreak" atalean jasotzen den bezala.

II.1.10 TAULA. ENPRESA-SEKTOREKO ADIERAZLEAK (ZTESeKO ZENTRO TEKNOLOGIKORIK GABE), JARDUERA-ADARREN ARABERA. I+G 2023							
	ENPRESA KOP.	ENPLEGUA, BATEZ BESTE	LANGILEAK LOL	BARNE-GASTUA	FUNTS PROPIOEN %	KANPOKO FUNTSEN %	EAEko LANPOSTUAK, GUZTIRA
GUZTIRA	1.426	77	13.104,1	1.213.738	72,2	27,8	945.626
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, ARRANTZA, ERAUZKETA-INDUSTRIAK ETA ENERGIA	12	104	175,8	15.703	73,1	26,9	13.394
INDUSTRIA	565	120	5.745,2	556.236	79,6	20,4	180.811
M-A KIMIKA ETA PETROLIO-FINKETA	38	98	331,0	41.862	84,2	15,8	6.136
M-B KAUTXUA ETA PLASTIKOA	34	141	303,4	28.661	65,2	34,8	12.825
M-B METALAREN AZALAREN APARTEKO INDUSTRIA	19	65	60,6	4.217	76,5	23,5	3.953
M-B METALURGIA	42	221	270,4	30.764	68,5	31,5	17.019
M-B METALEZKO GAIK	118	84	633,6	59.991	80,9	19,1	41.477
M-A MAKINA-ERREMINTA	30	86	409,1	29.857	76,1	23,9	3.443
M-A ETXKO GAILUAK*	2	235	19,0	2.174	79,7	20,3	482
M-A BESTELAKO MAKINAK + ETXKO GAILUAK*	90	103	914,1	72.891	81,3	18,7	25.943
M-A MATERIAL ELEKTRIKOA	40	91	411,3	39.047	72,0	28,0	8.186
A MATERIAL ELEKTRONIKOA	21	123	459,1	51.274	73,3	26,7	5.090
A DOITASUN-MATERIALA	39	52	517,8	41.392	69,2	30,8	3.783
M-A GARRAIO-MATERIALA	22	619	1.204,8	138.706	91,2	8,8	19.680
BESTE MANUFATURA BATZUK	70	67	211,0	15.400	75,5	24,5	32.794
ERAIKUNTZA	57	55	256,6	18.641	76,3	23,7	55.804
ZERBITZUAK	792	47	6.926,5	623.158	65,4	34,6	695.617
A INFORMATIKA-JARDUERAK	162	43	1.281,2	78.282	76,3	22,1	19.503
A I+G JARDUERAK	110	29	2.496,3	293.743	76,1	40,4	9.130
BESTE ENPRESA-JARDUERA BATZUK	229	44	1.609,6	137.249	58,1	44,6	66.143
BESTE ZERBITZU BATZUK	291	59	1.539,4	113.884	77,0	23,3	600.841

*Datuak multzokatu ditugu, ez dutelako estatistika-sekretua betetzen.

Iturria: EUSTAT

1.3. BERRIKUNTZA-JARDUERAK

a) Enpresa berritzaileak

EUSTATen "Berrikuntzari buruzko inkestak", beste aldagai batzuen artean, enpresa berritzaileen ehunekoa kontabilizatzen du, baita jarduera berritzaileetan egindako gastuaren zenbatekoa eta jardueren arteko banaketa, horien finantzaketa publikoa eta jarduera berritzaileak egiteko lankidetzak ere.

II.1.11 TAULA. JARDUERA BERRITZAILEAK* GAUZATZEN DITUZTEN ENPRESEN EHUNEKOAREN BILAKAERA, ENPRESA GUZTIEN ALDEAN					
	2019	2020	2021	2022	2023
ENPRESAK, GUZTIRA	18,2	18,6	19,9	23,8	26,2
10 LANGILE ETA GEHIAGOKOKO ENPRESAK (EIN, EUROSTAT ETA ABARREKIN ALDERATZEKO)	30,8	31,4	32,6	35,4	38,4

* Ez dira sartu aribidean dagoen edo huts egin duen berrikuntzarenak

Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko inkesta eta geuk egindako lana

⁴ Jarduera nagusitatzat I+Gko jarduerak (ingeniaritza eta aholkularitza teknologikoa) dituzten eta, beraz, gainerakoek ez bezalako profil eta helburuak dituzten enpresak.

Inkesta horretako datuen arabera, 2023an EAEko enpresen % 26,2 berritzaileak ziren, 2021ean baino 2,4 portzentaje-puntu gehiago eta 2018an baino 8,9 gehiago. Berrikuntza motaren arabera berezita, produktuaren berrikuntza enpresen % 11,3k egiten dute, eta negozio-prozesuen berrikuntza % 23,5ek.

Hamar lanpostu eta gehiagoko enpresak bakarrik aintzat hartuz gero (EINen txostenarekin alderatu ditzakegu, horiek ez baitute hamar lanpostu baino gutxiagoko enpresei buruzko informaziorik), enpresa berritzaileak % 38,4 dira, 2022an baino 3 portzentaje-puntu gehiago eta 2018an baino 8,3 puntu gehiago. Berrikuntza motaren arabera berezita, produktuaren berrikuntza enpresen % 23k egiten dute, eta negozio-prozesuen berrikuntza % 32,9k.

II.1.12 TAULA. EAE-N BERRIKUNTZA EGITEN DUTEN 10 LANGILE ETA GEHIAGOKO ENPRESEN EHUNEKOAK (PRODUKTUARI ETA PROZESUARI DAGOKIENEZ, EZ DU BARNE HARTZEN ARIBIDEAN DAGOENA ETA HUTS EGINDAKOAK), LURRALDEAREN ETA JARDUERA-ADARRAREN ARABERA			
	2021	2022	2023
GUZTIRA	32,6	35,4	38,4
ARABA	28,0	31,6	33,7
BIZKAIA	32,2	35,5	40,2
GIPUZKOA	35,3	37,1	38,0
INDUSTRIA	38,5	39,0	44,4
ERAUZKETA-INDUSTRIAK, KOKEGINTZA ETA PETROLIO-FINKETA	16,7	18,2	55,0
ELIKAGAI, EDARI ETA TABAKO INDUSTRIAK	31,3	29,6	38,5
EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	31,9	25,4	35,7
ZURA, PAPER A ETA ARTE GRAFIKOAK	31,7	30,6	28,0
INDUSTRIA KIMIKOA ETA FARMAZIA-PRODUKTUAK	54,0	59,6	53,6
KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	24,3	22,1	33,3
METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	34,8	37,4	42,5
PROD. INFORMATIKOAK ETA ELEKTRONIKOAK. MATERIAL ETA EKIPAMENDU ELEKTRIKOAK	68,7	61,4	63,4
MAKINAK ETA EKIPAMENDUA	59,9	59,1	59,2
GARRAIO-MATERIALA	48,0	50,1	62,3
ALTZARIAK ETA BESTELAKO MANUFAKTURAK	27,0	30,1	33,8
ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	72,2	65,2	77,0
UR-HORNIDURA ETA SANEAMENDUA	25,1	23,1	44,7
ERAIKUNTZA	27,8	38,0	35,7
ZERBITZUAK	31,1	34,1	36,8
MERKATARITZA ETA IBILGAILUEN KONPONKETA	34,4	32,9	35,4
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	18,1	24,3	27,0
OSTALARITZA	18,0	26,6	29,4
TELEKOMUNIKAZIOAK, INFORMATIKA ETA HEDABIDEAK	43,5	51,1	57,5
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	65,0	70,1	66,4
HIGIEZIN-JARDUERAK	37,8	50,4	69,1
I+G, AHOLKULARITZA ETA BESTE JARDUERA PROFESIONAL ETA TEKNIKO BATZUK	39,5	47,9	45,3
ZERBITZU OSAGARRIAK	14,3	18,6	13,5
BIDAIA-AGENTZIAK ETA BIDAIA-ANTOLATZAILAK	41,4	49,7	55,2
HEZKUNTZA	36,6	33,6	44,6
OSASUN-JARDUERAK	47,0	43,9	45,4
GIZARTE-, AISIA- ETA KULTURA-JARDUERAK ETA BESTE JARDUERA BATZUK	23,4	29,2	33,9

Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa

EINen datuen arabera, 2022an 10 lanpostu edo gehiagoko enpresen % 23,9 berritzaileak izan ziren (kapitulu hau ixtean argitaratuta zegoen azken datua da hori). Aldi horretan enpresa berritzaileen ehuneko handiena izan zuten autonomia-erkidegoak EAE (% 29,8ko ratioarekin, EINen arabera), Katalunia (% 29,3), Nafarroa (% 26,1), Valentziako Erkidegoa (% 25,7), Aragoi (% 25) eta Madrilgo Erkidegoa (% 24,6) izan ziren.

Lurraldeen arabera, gastu-ratiorik handiena Bizkaian dago (% 40,2); ondoren, Gipuzkoan (% 38), eta, azkenik, Araban (% 33,7).

Sektoreka, EAEn, 10 langile eta gehiagoko industria-enpresen % 44,4, eraikuntza-establezimenduen % 35,7 eta zerbitzu-enpresen % 36,8 dira berritzaileak. Jarduera-azpisektoreen arabera, industrian hauek nabarmentzen dira: energia elektrikoak, gasa eta lurrina (% 77), produktu informatikoak eta elektronikoak, material eta ekipo elektrikoak (% 63,4), garraio-materiala (% 62,3), makinak eta ekipamendua (% 59,2) eta industria kimikoa eta produktu farmazeutikoak (% 53,6). Zerbitzuetan: higiezin arloko jarduerak (% 69,1), finantza- eta aseguru-jarduerak (% 66,4), telekomunikazioak, informatika eta hedabideak (% 57,5) eta bidaiaria-agentziak eta bidaiaria-antolatzaileak (% 55,2).

Enpresa berritzaile gutxien dauzkaten azpisektoreak hauek dira: zerbitzu osagarriak (% 13,5), garraioa eta biltegitratzea (% 27), zura, papera eta arte grafikoak (% 28) eta ostalaritza (% 29,4).

b) Jarduera berritzaileetarako gastuak

2023an, jarduera berritzaileetarako gastuak 3.565 milioi euro baino gehiago izan ziren (+% 8,3, 2022ko datuen aldean), BPGaren % 3,85. Hamar lanpostu eta gehiagoko enpresetan, berriz, gastua 3.140 milioi eurokoa da (+% 9,3, 2022aren aldean); BPGaren % 3,39, alegia.

Jarduera-sektoreen arabera eta hamar lanpostu eta gehiago dituzten enpresei dagokienez, industrian gastua honela pilatzen da: garraio-materialean % 10,6, metalurgian eta metalezko produktuetan % 7,5, produktu informatiko eta elektronikoetan, material eta ekipamendu elektrikoan % 7,3, eta kautxu eta plastikoetan % 4,6. Zerbitzuen sektorean hauek azpimarratu behar dira: I+G, aholkularitza eta beste jarduera profesional eta tekniko batzuk, gastuaren % 25,4rekin; telekomunikazioak, informatika eta hedabideak, % 9,48rekin; hezkuntza, % 9,2rekin, eta osasun arloko jarduerak, % 6,9rekin.

Lurraldeen arabera, gastu-ratiorik handiena Bizkaian dago (% 51,4), eta, ondoren, Gipuzkoan (% 33,32) eta Araban (% 15,3).

II.1.13 TAULA. BERRIKUNTZA TEKNOLOGIKOKO JARDUERETARAKO GASTUAK, JARDUERA-SEKTOREEN ARABERA. 10 LANPOSTU ETA GEHIAGOKO ENPRESAK. % BERTIKALAK			
	2021	2022	2023
GUZTIRA (MILIOI EUROTAN)	2.619.001	2.871.773	3.140.011
ARABA	15,9	15,5	15,3
BIZKAIA	51,2	51,3	51,4
GIPUZKOA	32,9	33,2	33,3
INDUSTRIA	37,7	41,8	41,6
ERAUZKETA-INDUSTRIAK, KOKEGINTZA ETA PETROLIO-FINKETA	0,4	0,3	0,3
ELIKAGAI, EDARI ETA TABAKO INDUSTRIAK	0,7	0,8	1,3
EHUNGINTZA, EBAKETA, LARRUGINTZA ETA OINETAKOAK	0,0	0,0	0,0
ZURA, PAPERETA ETA ARTE GRAFIKOAK	0,3	0,2	0,1
INDUSTRIA KIMIKOA ETA FARMAZIA-PRODUKTUAK	1,7	1,5	1,5
KAUTXUA ETA PLASTIKOAK	2,8	5,3	4,6
METALURGIA ETA METALEZKO PRODUKTUAK	7,0	6,4	7,5
PROD. INFORMATIKOAK ETA ELEKTRONIKOAK. MATERIAL ETA EKIPIAMENDU ELEKTRIKOA	5,8	6,1	7,3
MAKINAK ETA EKIPIAMENDUA	5,5	4,4	4,2
GARRAIO-MATERIALA	9,7	11,3	10,6
ALTZARIAK ETA BESTELAKO MANUFAKTURAK	1,9	2,9	1,4
ENERGIA ELEKTRIKOA, GASA ETA LURRUNA	1,6	2,1	2,5
UR-HORNIDURA ETA SANEAMENDUA	0,2	0,4	0,3
ERAIKUNTZA	1,0	1,0	2,1
ZERBITZUAK	61,4	57,3	56,3
MERKATARITZA ETA IBILGAILUEN KONPONKETA	3,4	2,8	2,9
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	0,8	0,4	0,6
OSTALARITZA	0,1	0,0	0,1
TELEKOMUNIKAZIOAK, INFORMATIKA ETA HEDABIDEAK	10,1	9,8	9,4
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	0,9	1,5	1,2
HIGIEZIN-JARDUERAK	0,1	0,0	0,1
I+G, AHOULKULARITZA ETA BESTE JARDUERA PROFESIONAL ETA TEKNIKO BATZUK	27,6	25,5	25,4
ZERBITZU OSAGARRIAK	0,0	0,3	0,3
BIDAIA-AGENTZIAK ETA BIDAIA-ANTOLATZAILEAK	0,0	0,0	0,0
HEZKUNTZA	9,4	8,7	9,2
OSASUN-JARDUERAK	8,5	7,7	6,9
GIZARTE-, AISIA- ETA KULTURA-JARDUERAK ETA BESTE JARDUERA BATZUK	0,5	0,5	0,3

Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa

II.1.14 TAULA. BERRIKUNTZA TEKNOLOGIKOKO JARDUERETARAKO GASTUAK, BPGaren GAINEAN								
	ENPRESAK, GUZTIRA				>= 10 LANGILE			
	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
GASTUA GUZTIRA (milioika EUROTAN)	2.788,1	3.029,8	3.292,0	3.565,5	2.379,2	2.619	2.871,8	3.140,0
BPGaren GAINEKO %a	3,90	3,88	3,82	3,85	3,33	3,36	3,33	3,39
I+G BARNE-JARDUERAK	2,08	2,11	2,08	2,16	1,96	1,99	1,95	2,02
I+G KANPO-JARDUERAK	0,58	0,57	0,50	0,49	0,46	0,47	0,46	0,45
BESTE JARDUERA BERRITZAILE BATZUK	1,23	1,20	1,23	1,19	0,91	0,90	0,92	0,92

Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa

c) Finantzaketa publikoa berrikuntza-jarduerak egiteko

Enpresa berritzaileek erakunde publiko baten edo gehiagoren laguntzak jaso ditzakete finantzaketa publikoaren bidez berrikuntza-jarduerak egiteko. EUSTATen datuen arabera, 2023an 10 langile edo gehiago dituzten enpresen % 52,76k laguntza publikoak jaso zituzten, eta Eusko Jaurlaritzak finantzatu zituen 10 langile edo gehiagoko enpresa berritzaile gehien; zehazki, % 38,9. Foru-aldundiek eta toki-administrazioek % 24,1 eta % 8,8 finantzatu zuten, hurrenez hurren; Estatuko Administrazioak, berriz, era horretako enpresen % 22,9 finantzatu zituen. Bestalde, EBk % 20,0 finantzatu zituen: % 10,2 Horizon 2020 programaren bidez, eta % 12,2 Europako beste finantzaketa motaren baten bidez.

II.1.15 TAULA. BERRIKUNTZA-JARDUERETARAKO FINANTZAKETA PUBLIKOA JASOTZEN DUTEN ENPRESA BERRITZAILEAK, FINANTZAKETAREN JATORRIAREN ARABERA. 10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK. (Enpresaren %a).		
	2022	2023
FINANTZAKETA JASOTZEN DUTE (ENTITATE BATETIK BAINO GEHIAGOTATIK JASO DEZAKETE)	53,0	52,7
EUSKO JAURLARITZA	39,4	38,9
TOKI-ADMINISTRAZIOA	23,5	24,1
FORU-ALDUNDIAK	7,5	8,8
ADMINISTRAZIO ZENTRALA	21,5	22,9
EUROPAR BATASUNA	19,3	20,0
HORIZON EUROPA PROGRAMA	11,0	10,2
EB-REN BESTE FINANTZAKETA BAT	11,2	12,2
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko galdeketa</i>		

d) Berrikuntza zailtzen duten faktoreak

EUSTATen arabera, 2023an 10 langile edo gehiagoko enpresen % 67,9k uste zuten bazirela berrikuntza oztopatzen duten faktore batzuk. 2022an baino 0,8 puntu gehiago. Hauek dira nagusiak: “Enpresaren barruan beste lehentasun batzuk daude” (enpresen % 51,9k adierazi zuten), eta “kostuak altuegiak dira” (enpresen % 44,3k adierazi zuten). Gero, hauek datoz: enpresaren barruko finantzaketa falta, laguntza edo dirulaguntza publikoak jasotzeko zailtasunak, merkatuko eskariaren inguruko ziurgabetasuna eta enpresaren barruko langile kualifikatuen falta datoz, eta, hain zuzen ere, azken hori da 2022tik hazi den bakarra, kanpo-ezagutzetarako sarbide faltaren ondoan, II.1.16 taulan ikusten denez.

II.1.16 TAULA. BERRIKUNTZA ZAILTZEN DUTEN FAKTOREAK 10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK. (ENPRESAREN %A). RANKINGA, HANDIENETIK TXIKIENERA.			
	2022	2023	ALDAK. 22/23*
BERRIKUNTZA ZAILTZEN DUTEN FAKTOREAK DAUDELA USTE DUTEN ENPRESEN %A	68,7	67,9	-0,8
FAKTOREEN ARABERA, HANDIENETIK TXIKIENERA:			
1. ENPRESAREN BARRUAN BESTE LEHENTASUN BATZUK DAUDE	51,9	51,9	0,0
2. KOSTU ALTUEGIAK	45,5	44,3	-1,2
3. ENPRESAREN BARRUKO FINANTZAKETA FALTA	35,8	34,6	-1,2
4. LAGUNTZA EDO DIRULAGUNTZA PUBLIKOAK ESKURTZEKO ZAILTASUNAK	37,4	34,3	-3,1
5. MERKATUKO ESKARIAREN GAINEKO ZIURGABETASUNA	34,4	32,6	-1,8
6. ENPRESAREN BARRUKO LANGILE KUALIFIKATUEN FALTA	27,6	30,6	3,0
7. MERKATUKO GEHIEGIZKO LEHIA	31,2	28,6	-2,6
8. KANPOKO ITURRI PRIBATUEN FINANTZAKETA FALTA	27,9	26,1	-1,8
9. KANPO EZAGUTZETARAKO SARBIDE FALTA	21,2	23,1	1,9
10. LANKIDETZARAKO BAZKIDE FALTA	18,1	16,8	-1,3
<i>Iturria: EUSTAT. Berrikuntzari buruzko inkesta. Geuk egindakoa.</i>			
<i>*Aldakuntza portzentaje-puntuetan.</i>			

1.4. EAE EUROPAKO BERRIKUNTZA-ADIERAZLEEN PANELETAN

1.4.1 EAE Europako berrikuntza-adierazleen panelean - European Innovation Scoreboard (EIS)

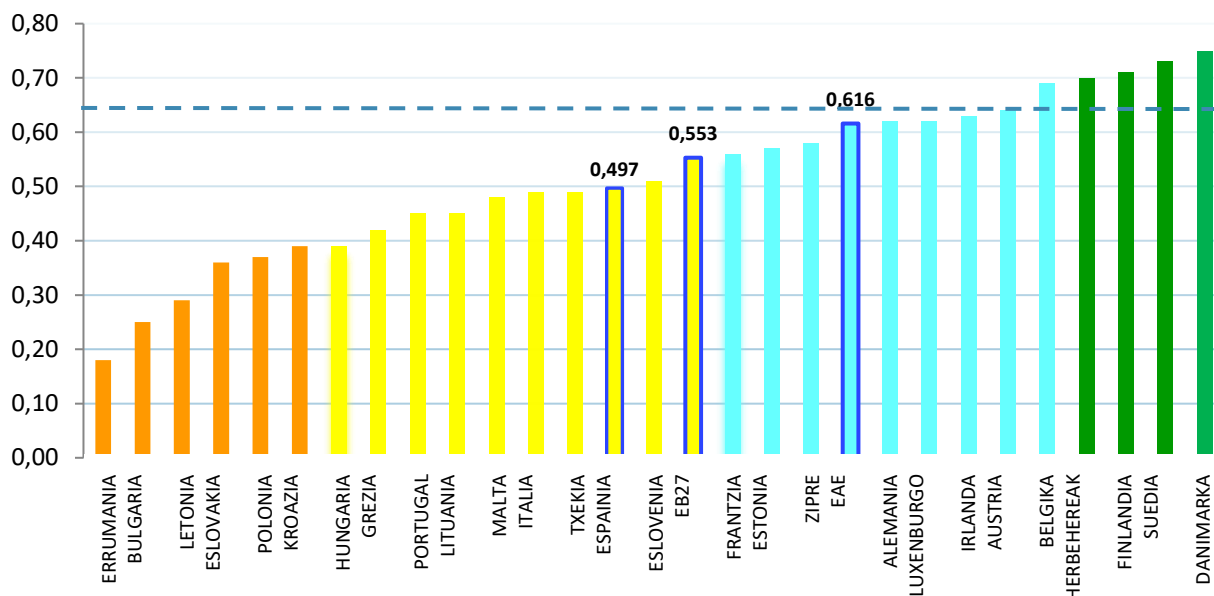
“Europako Berrikuntza Adierazleen Panela” herrialdeen ekonomiek berrikuntza-jarduerak egiteko zenbaterainoko gaitasuna duten eta zenbateraino garatzen dituzten neurtzen saiatzen da. Etengabe berrikusten diren adierazleen panela da. Urtero aldaketak izaten dira, bai hura osatzen duten adierazleetan, bai kalkulu-formulan. Aldaketa horien ondorioz, ezin da konparaziorik egin aurreko urteetan argitaratutako EISekin. EIS bakoitzean zortzi urterako datuak ematen dira, 2017-2024koak EIS 2024ren kasuan, eskuragarri dauden azken datuak erabiliz.

EB27ko herrialdeak lau mailatan daude sailkatuta, lortu duten puntuazioa aintzat hartuta:

- Lehenengo taldean, “berrikuntzan lider diren herrialdeak” deiturikoa, Europako batezbestekoaren % 125etik gorako puntuazioa duten herrialdeak daude, eta Danimarka (berrikuntza-adierazle sintetikoaren 0,753ko balioarekin), Suedia (0,734), Finlandia (0,706) eta Herbehereak (0,695) hartzen ditu, nahiz eta Europan abangoardia berritzailea duen herrialdea Suitza den (0,765).
- Bigarren taldea, “herrialde berritzaile indartsuak” izenekoak, Europako batezbestekoaren % 100 eta % 125 bitarteko puntuazioa lortzen duten herrialdeek osatzen dute. Kasu honetan, eta beheranzko ordenan, Belgika (0,683), Austria (0,642), Irlanda (0,626), Luxenburgo (0,619), Alemania (0,617), Zipre (0,579), Estonia (0,579) eta Frantzia (0,575) daude. EAE, 0,616 punturekin, talde horren mailan legoke, Zipreren eta Alemaniaren artean, EB27ko batezbestekoaren % 111,5era iritsita.
- Hirugarren taldean, “erdi-mailako berrikuntza duten herrialdeak” deiturikoa (batezbestekoaren % 70 eta % 100 artean), Eslovenia, Espainia (0,497), Txekiar Errepublika, Italia, Malta, Lituania, Portugal, Grezia eta Hungaria daude, Esloveniaren 0,543tik Hungariaren 0,390era bitartean.
- Azkenik, laugarren taldean, “gorabideko herrialde berritzaileak” izenekoan (batezbestekoaren % 70 baino gutxiago), hauek daude, beheranzko ordenan: Kroazia, Polonia, Eslovakia, Letonia, Bulgaria eta Errumania, lehenengoak 0,385 puntu eta azkenekoak 0,188 puntu dituztela.

EAEk 0,616ko balioa du, Estatuaren (0,497) eta EB27ren (0,553) gainetik.

II.1.1. GRAFIKOA. EUROPAKO BERRIKUNTZAKO ADIERAZLEEN PANELA EIS 2024 EAE ETA EB27

Iturria: EUSTAT eta Europako Batzordea

Panela lau bloke nagusitan (Esparru-baldintzak, Inbertsioak, Berrikuntzako jarduerak eta Inpaktuak) eta 12 dimentsiotan dago egituratuta; guztira, 32 adierazle daude.

a) **ESPARRU-BALDINTZAK** blokean, enpresari ez dagozkion faktore nagusiak jasotzen dira, berrikuntzaren emaitzetan eragiten duten faktoreak, hiru dimentsiotan banatuta: giza baliabideak, ikerketa-sistema erakargarriak eta digitalizazioa.

b) **INBERTSIOAK** blokeak ikerketan eta berrikuntzan egindako inbertsio publikoa eta pribatua jasotzen du, eta hiru dimentsio hartzen ditu: finantzaketa eta babesa, enpresen inbertsioak eta informazioaren teknologien erabilera.

c) **BERRIKUNTZA-JARDUERAK** blokeak enpresen berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu, hiru dimentsiotan multzokatuta: berritzaileak, laguntzaileak eta ezagutza-aktiboak.

d) **INPAKTUAK** blokean, hiru dimentsiotan biltzen dira enpresen jarduera berritzaileen ondorioak: inpaktuak enpleguan, inpaktuak salmentetan eta ingurumen-jasangarritasuna.

II.1.17 TAULA. EUROPAKO BERRIKUNTZA-ADIERAZLEEN PANELA, 2024. 4 BLOKE ETA 10 DIMENTSIO. ADIERAZLE KONPOSATUAK.

	UE27	EAE	EGOERA
EIS 2024	0,55	0,62	0,50
ESPARRU-BALDINTZAK	0,50	0,71	0,59
GIZA BALIABIDEAK	0,49	0,78	0,60
IKERKETA-SISTEMA ERAKARGARRIAK	0,44	0,56	0,40
DIGITALIZAZIOA	0,60	0,84	0,86
INBERTSIOAK	0,58	0,67	0,49
FINANTZAKETA ETA BABESA	0,61	0,63	0,63
ENPRESEN INBERTSIOA	0,59	0,72	0,36
INFORMAZIOAREN TEKNOLOGIEN ERABILERA	0,54	0,66	0,48
BERRIKUNTZA-JARDUERAK	0,47	0,46	0,36
BERRITZAILEAK	0,52	0,45	0,28
LAGUNTZAILEAK	0,37	0,61	0,35
EZAGUTZA-AKTIBOAK	0,54	0,36	0,44
INPAKTUAK	0,66	0,61	0,54
INPAKTUAK ENPLEGUAN	0,56	0,48	0,34
INPAKTUAK SALMENTETAN	0,74	0,56	0,59
INGURUMEN-JASANGARRITASUNA	0,64	0,81	0,62

Iturria: EUSTAT eta Europako Batzordea

ESPARRU-BALDINTZAK blokean, EAEk 0,71ko puntuazioa du, eta EB27k 0,50ekoa; gainera, gure erkidegoak Europako batezbestekoa gainditzen du blokea osatzen duten hiru dimentsioetan: “Giza baliabideak”, “Ikerketa-sistema erakargarriak” eta “Digitalizazioa”.

- “Giza baliabideak” dimentsioan, berrikuntzarako elementu giltzarri izateko xedez asko gaitu eta hezi den lan-indarra neurtzen da; bada, EAEk 0,78 puntu lortu ditu, aurretik Suedia eta Luxenburgo bakarrik dituela. Europako batezbestekoa 0,49 puntukoa da. Dimentsio honetan, berori osatzen duten hiru adierazleak Europako batezbestekoa baino altuagoak dira. EAEn, *Zientzia eta teknologian graduatutako 25 eta 34 urte arteko doktore berriak* 1,31 dira mila biztanleko, eta EB27n 0,80. Bestetik, *Hezkuntza tertziarioa duten 25 eta 34 urte arteko biztanleen ehunekoa* % 66koa da EAEn, EB27ren barruan handiena, non proportzioa % 43,1ekoa baita. Dimentsio honen hirugarren adierazlean (*Hezkuntza iraunkorra duten 25 eta 64 urte arteko biztanleen ehunekoa*), EAEko balioa % 13,5ekoa da, EB27koa baino handiagoa berriro ere, non ehunekoa % 12,8koa baita.
- “Ikerketa-sistema erakargarriak” dimentsioak, berriz, oinarri zientifikoaren nazioarteko lehiakortasuna neurtzen du, eta EAE, berriro ere, EB27ren (0,44) barruan nabarmentzen da. Hiru adierazleak osatzen dute, eta Euskadi hiruretan nabarmentzen da. Hala, *Nazioarteko lankidetzako nazioarteko argitalpen zientifikoak* kopurua 1.984,1ekoa da milioi bat biztanleko. Eta Europar 1.267,7koa. *Nazioartean gehien aipatzen diren argitalpen zientifikoak* % 10ean daudenak (*bikainak deitutakoak*) ehunekoa % 9,81ekoa da EAEn, eta EB27n, berriz, % 9,78. Amaitzeko, *Herrialdeko doktoreen artean dauden doktore atzerriarren ehunekoa* % 31,13koa da EAEn, eta % 22,66koa EB27n.
- Aztertzen ari garen lehen blokearen hirugarren dimentsioa hau da: Digitalizazioa. Teknologia digitalaren maila neurtzen du. Bi adierazle biltzen ditu, eta Euskadi bietan nabarmentzen da. *Banda zabalaren barneratzea* % 81,3koa da, eta EB27n % 60,2koa; bestalde, *Batezbestekoa baino trebetasun digital handiagoak dituzten pertsonak* % 35,5 dira, eta EB27n % 27,3.

INBERTSIOAK bigarren blokean ere, EAEk, 0,67ko puntuazioarekin, Europako batezbestekoak (0,58) baino puntuazio hobea lortu du. Eta, hiru dimentsioetan (Finantzaketa eta babesa, Enpresen inbertsioa eta Informazioaren teknologien erabilera), EAEk EB27k baino puntuazio hobea lortu du.

- “*Finantzaketa eta babesa*” dimentsioak berrikuntza-proiektuetarako finantzaketaren eskuragarritasuna eta gobernuek ikerketa- eta berrikuntza-jardueri ematen dieten babesa neurtzen ditu, hiru adierazleren bidez. EAEk 0,63ko puntuazioa lortu du, EB27ren 0,61ekoaren aurrean. Hiru adierazle biltzen ditu. Haietako batean, *I+Gn inbertitzen duten enpresentzako zuzeneko finantzaketako eta zerga-babeseko politika publikoak* izenekoan, Euskadik datu hobea dauka (0,33), EB27k baino (0,19). Beste bi adierazleetan, baina, *I+Gko gastu publikoak BPGarekiko* eta *Arrisku-kapitaleko inbertsioa BPGarekiko* deiturikoetan, EBk erkidegoa gainditzen du: %0,73 % 0,48ren gainean lehenak, eta % 0,17 % 0,12ren gainean bigarrenak.
- “*Enpresen inbertsioa*”. Dimentsio honetan, enpresek berrikuntza sortzeko egiten dituzten hiru inbertsio-adierazle sartzen dira, I+Gkoak nahiz I+Gkoak ez direnak. EAEk 0,72 puntu lortu ditu, eta EBk 0,59; hortaz, EAE EB27ko buruen artean dago, Alemaniaren, Belgikaren eta Suediaren atzetik bakarrik. Enpresek berrikuntza sortzeko egiten duten inbertsioari buruzko hiru adierazle daude, I+Gn egiten dituzten inbertsioei eta bestelako gastuei buruzkoak. Horietako bitan (*Enpresa-sektorearen I+Gko gastua BPGaren % gisa* eta *Berrikuntzako gastua enplegatuko, enpresa berritzaileetan*), EAEk Europa gainditzen du, % 1,60ekin (Europak % 1,48) eta 12.170 euroekin (Europak 7.505 euro). Hala ere, *I+G gabeko berrikuntzaren gastua, negozio-zifren gainean* adierazlea aztertuz gero, EB (% 0,78) EAEn aurretik dago (% 0,69).
- “*Informazioaren teknologien erabilera*”. EAEk, 0,66 punturekin, EB27 gainditzen du, zainak 0,54 baititu. Dimentsio honek bi adierazleren bidez neurtzen du informazioaren teknologien erabilera. Lehenengoan (*Langileei IKT prestakuntza ematen dieten enpresak*), EAEk EB27 gainditzen du (31,5 eta 22,4 puntu, hurrenez hurren); bigarrenean (*IKTn espezializatutako langileak*), berriz, EBk (4,8 puntu) EAE (4,5 puntu) gainditzen du.

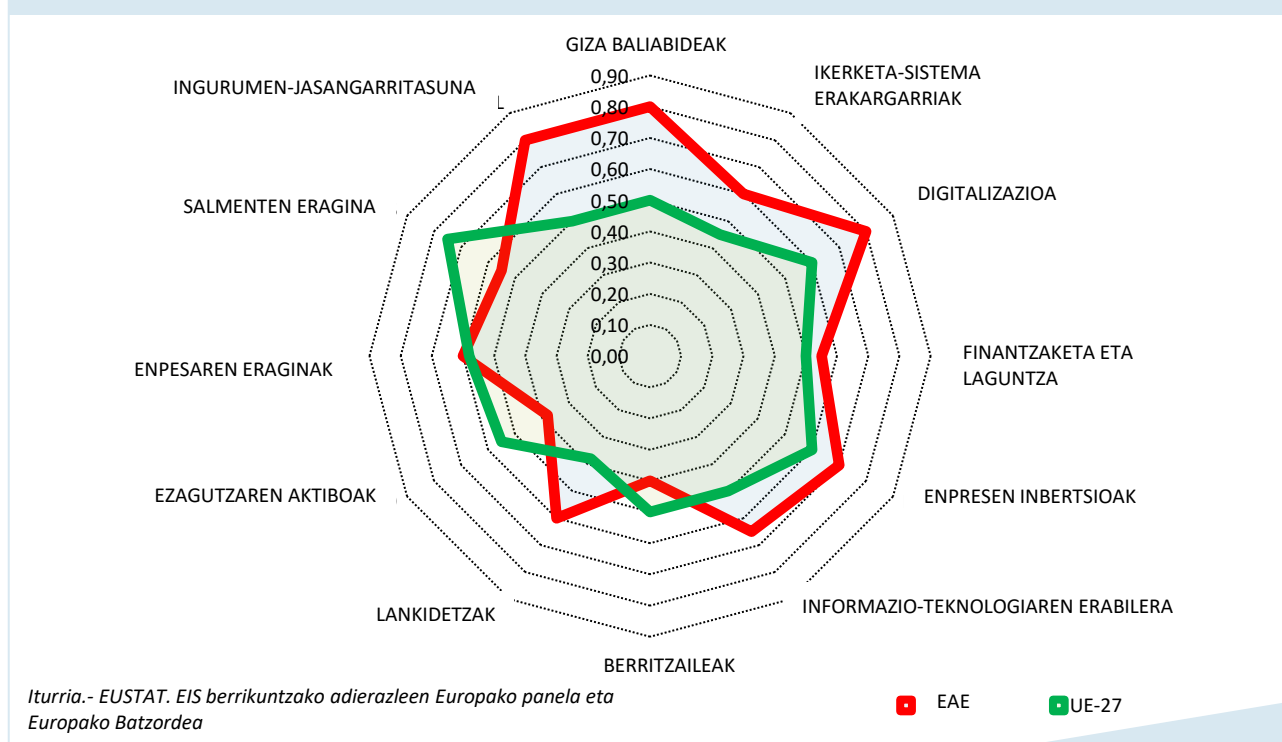
BERRIKUNTZA-JARDUERAK hirugarren blokeak enpresen berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu, eta EAEk (0,46) Europako batezbestekoak (0,47) baino puntuazio txikiagoa lortu du. Bloke honen hiru dimentsioetatik (*Berritzaileak*, *Lankidetzak* eta *Ezagutza-aktiboak*), EAE bigarrenen soilik dago EB27ren aurretik.

- “*Berritzaileak*” dimentsioan, zeinak merkatuan edo beren erakundeetan berrikuntzak sartu dituzten ETEen proportzioa neurtzen baitu, produktuak nahiz negozio-prozesuak berrikuntzat hartuta, EAEk (0,45 puntu) EB27k (0,52) baino puntuazio txikiagoa lortu du.
- “*Lankidetzak*” dimentsioan, zeinak enpresa berritzaileen arteko eta sektore publikoarekiko lankidetzahaleginak neurtzen baititu, EAEk 0,61 puntu ditu, eta EB27k 0,37.
- “*Ezagutza-aktiboak*” dimentsioan, zeinak berrikuntza-prozesuetan etekin gisa sortutako jabetza intelektualaren eskubideen formak hartzen baititu, EAEk 0,36 puntu ditu, EB27ren 0,54en aldean.

Bestalde, **INPAKTUAK** 4. blokean (enpresen berrikuntza-jarduerak erakusten ditu), EAEk Europako batezbestekoa baino puntuazio txikiagoa lortu du: 0,61ekoa eta 0,66koa dira, hurrenez hurren. Bloke honetako hiru dimentsioetatik (*Enpleguko inpaktuak*, *Salmentetako inpaktuak* eta *Ingurumen-jasangarritasuna*), EAE hirugarrenen baino ez dago EB27ren aurretik.

- “*Enpleguko inpaktuak*” dimentsioan, zeinak enpleguko berrikuntzaren arrakasta ekonomikoa neurtzen baitu, EAEk 0,48 puntu dauka, eta EB27k 0,56.
- “*Salmentetako inpaktuak*” dimentsioan, zeinak berrikuntza-jardueren ondoriozko salmenten arrakasta ekonomikoa ebaluatzen baitu, EAEk 0,56 puntu ditu, eta EB27k 0,74.
- “*Ingurumen-jasangarritasuna*” dimentsioan, zeinak ingurumenaren gaineko eragin negatiboa murrizteko hobeak jasotzen baititu, Euskadik 0,81 puntu ditu, eta EB27k 0,64.

II.1.2 GRAFIKOA. EAE-KO BERRIKUNTZAREN DIMENTTSIOAK EUSKADIKOAK ETA EB-27KOAK. BERRIKUNTZA-ADIERAZLEEN EUROPAR PANELA (EIS 2024)

1.4.2 EAE Eskualdeko berrikuntza-adierazleen panelean - Regional Innovation Scoreboard

Eskualdeko berrikuntza-adierazleen panelak (RIS, ingelesez) EISaren metodologia berrikusia jarraitzen du, eta Europako eskualdeen berrikuntza-errendimendua ebaluatzen du adierazle kopuru mugatu batekin.

Panela bi urterik behin argitaratzen denez, Memoria Sozioekonomikoaren 2023ko ediziora jo bezate interesdunek.

1.5 EUSKO JAURLARITZAREN EUSKADIKO 2030ERAKO ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA PLANAREN JARRAIPENA

Planaren ezarpen-maila zehazteko, Eusko Jaurlaritzak hemen jasotzen diren aginte-taulak diseinatu ditu (Lehendakaritza. Euskadiko ZTBP 2030). Horietan, ZTBP 2020ren ezarpena amaitzean egoera zein den aurkezten da, hau da, plan berriaren hasieran (abiapuntuko datuak 2019koak dira) eta 2022an. Halaber, 2023, 2026 eta 2030erako helburuak ere aipatzen dira.

EAEko EGABek, aginte-taula hau erabiliz eta semaforoaren metodologia aplikatuz, 2030eko ZTBParen bilakaeraren balorazioa egingo du jarraian, hura abiarazi zenetik aurrerakoa (Gobernu Kontseiluak 2021eko otsailaren 23an onetsi zuen).

- 2026rako helburua lortu duten adierazleak hauek dira: Enplegu intentsiboa ezagutzan, I+Gko inbertsioa, Enpresek finantzatzutako I+Gko inbertsioa eta Patenteen Europako Bulegoko patenteen eskaera kopurua.
- Bide onean doazenak hauek dira: Goi-mailako eta erdi- eta goi-mailako teknologiko produktuen esportazioak, Negozio-prozesuetan edo/eta -produktuetan berritzaileak diren enpresak, Berrikuntzako inbertsioak, EB diseinu industrialeen eskaera kopurua, I+Garen nazioarteko finantzaketa, Argitalpen zientifikoak nazioarteko lankidetzan eta Graduako STEM titulazioetarako sarbide berriak.
- Bilakaera negatiboa duten adierazleak honako hauek dira: Nazioarte-mailan gehien aipatu diren hamar argitalpen zientifikoak, Produktu berrien salmenta fakturazio osoaren gainean, Europako Horizon proiektuen lidergoa, Euskal enpresen partaidetza Europako Horizon programan, Ikerlari doktoreak eta Emakume ikertzaileak.

II.1.18 TAULA. EUSKADIKO 2030eko ZTBParen AGINTE-TAULA

(*) Plana egin zenean estatistika-iturrietan eskuragarri zeuden datuak 2019koak dira.

					ABIAPUN TUKO DATUAK	DATU EGUNERATUAK (202EKO MARTXOA)					2030EKO ZTBP XEDEAK		
Helburu operatiboa	Neurketa-eremua	Adierazlea		Iturria	2019	2019	2020	2021	2022	2023	2023ra ko xedeak	2026rak o xedeak	2030era ko xedeak
1. Euskal I+G+b emaitzetara ahalik eta gehien bideratzea	Emitza sozioekonomikoak	1	Enplegu intentsiboa ezagutzen	Eurostat	% 17,7	% 17,7	% 18,8	% 20,1	% 21,0	% 19,5	% 18,3	% 18,6	% 19,0
	Emitzak zientziaren eta teknologiaren arloetan	2	Nazioartean gehien aipatu diren top % 10eko argitalpen zientifikoak ⁽¹⁾	Ikerbasque	% 18,80	% 16,10	% 16,50	% 17,00	% 16,20	% 15,45	% 20	% 21	% 22
		3	Goi-mailako eta erdi- eta goi-mailako teknologiako produktuen esportazioak	Eustat	% 55,30	% 55,50	% 55,61	% 52,68	% 46,64	% 51,88	% 56	% 57	% 58
	Berrikuntza-emaitzak	4	Produktu berrien salmenta fakturazio osoaren gainean	Eustat	% 18,30	% 18,29	% 14,91	% 13,70	% 14,36	% 12,82	% 19	% 19,50	% 20
2. Enpresetan I+G eta berrikuntza bultzatzea, batez ere ETEetan	Jarduerak eta baliabideak berrikuntzarako	5	I+G inbertsioak (euroak, milioiak)	Eustat	1.481	1.481	1.490	1.647	1.795	2.002	1.630	1.892	2.300
		6	Enpresek finantzaturako I+Gko inbertsioa (milioika eurotan)	Eustat	799	799	813	933	1.004	1.111	810	920	1.100
		7	Negozio-prozesuetan edo/eta -produktuetan berritzaileak diren enpresak	Eustat	% 42,20	% 42,20	% 39,91	% 40,48	% 43,27	% 46,15	% 50	% 55	% 60
		8	Berrikuntzako inbertsioak (fakturazioaren gainean)	Eustat	% 0,68	% 0,68	% 0,69	% 0,61	% 0,61	% 0,62	% 0,80	% 0,90	% 1,00
	Informazioaren babesa	9	EPO patenteen eskaera kopurua	Europako Patenteen Bulegoa	194	194	213	224	255	262	220	240	260
		10	EB marka komertzialen eskaera kopurua ⁽²⁾	Eustat	465	441	406	467	501	Daturik ez	600	700	800
		11	EB diseinu industrialen eskaera kopurua	Eustat	125	128	109	103	113	Daturik ez	155	185	225
3. Euskal I+G+b-aren nazioartekotze a bultzatzea	Lidertotza eta nazioarteko lehiakortasuna	12	I+G arloko nazioarteko finantzaketa (milioika eurotan)	Eustat	128	128	126	131	144	160	145	170	200
		13	Europako Horizon proiektuen lidertotza	Innobasque	% 27,00	% 24,29	% 20,85	% 18,84	% 15,70	% 10,87	% 20	% 20	% 20
		14	Euskal enpresen partaidetza Europako Horizon programan	Innobasque	77	85	82	87	99	94	100	110	120
		15	Argitalpen zientifikoak nazioarteko lankidetzan	Ikerbasque	1.651	1.681	1.940	1.971	1.953	1.971	1.920	2.220	2.560
4. Zientzia eta teknologiako ikertzaile talentudunak sustatzea, batez ere emakumeak	Talentua eta bokazio berriak sustatzea	16	Ikerlari doktoreak	Eustat	% 30,9	% 30,88	% 30,40	% 30,55	% 31,00	% 30,37	% 33	% 34	% 35
		17	Graduko STEM titulazioetarako sarbide berriak	Zientzia, Berrikuntza eta Unibertsitate Ministerioa	% 29,1	% 29,15	% 28,77	% 29,68	% 29,61	% 30,13	% 31	% 33	% 35
	Genero-berdintasuna eta emakume ikertzaileen sustapena	18	Emakume ikertzaileak	Eustat	% 36,30	% 36,31	% 36,34	% 36,25	% 36,27	% 36,05	% 37,50	% 38,50	% 40,00
						ZTBP 2020		ZTBP 2030					

(1) Aldaketa metodologikoa: ZTBP 2030 egiteko erabilitako hasierako metodologiara itzuli gara. Metodologia horrek 2023rako, 2026rako eta 2030erako jomugak kalkulatzeko balio izan zuen, eta, bertan, aipamen guztiak berdintzatzen dira, diziplina zientifikoa edozein dela ere. Metodologia horren arabera zuzendu da serie historikoa. ZTBP-rako ezarritako tarteko berrikuspenean metodologia zuzenduko da, Europakora hobeto egokitzeko, eta adierazlearen helburuak berriro kalkulatu dira.

(2) Aldaketa metodologikoa. Adierazlea berrikusi egin da EIS 2021ean, eta dagoeneko ez ditu kontuan hartzen Jabetza Intelektualaren Mundu Erakundeak (JIME) erregistratutako marka-eskabideak.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA (EAEko EGABek margotua)

2. EKONOMIA ETA GIZARTE DIGITALAK

Ekonomien eta gizartearen digitalizazioak funtsezko eginkizuna dauka, bai produktuen berrikuntzan, bai prozesuetan, antolaketan eta marketinean, hala enpresetan nola Administrazio Publikoetan eta gizarte zibilaren beste eremu batzuetan.

2.1. INTERNETEN ERABILERA EUSKAL HERRITARREN ALDETIK

EUSTATen *Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta-IGI-Familiak* inkestaren datuen arabera⁵, 2024an, azken hiru hilabeteetan etxean, lantokian edota beste leku batean Internetera konektatu diren 15 urteko eta gehiagoko pertsonak biztanleen % 89,9 dira. Ehuneko hori 1,6 puntu igo da 2023ko aldi beretik.

Aurreko urteetan bezala, 65 urteko eta gehiagoko herritarren artean areagotu da gehien Interneten erabiltzaileen kopurua 2024an (+3,8 portzentaje-puntu), % 65. Dena dela, 55 eta 64 urte artekoen taldetik (% 97,9) oso urrun dago; bereziki, 54 urtetik beherakoen taldetik urrun, herritar gehien-gehienak direlako Interneten erabiltzaileak.

Komunikatzeko eta informazioa eskuratzeko zerbitzuak dira Interneteko erabiltzaile ia guztiek (% 99,5ek) gehien erabiltzen dituztenak. WhatsApp-en eta berehalako mezularitzako antzeko beste aplikazio batzuen erabilera da hedatuena, Interneteko erabiltzaileen % 97,7k erabili baitute.

II.2.1 TAULA. AZKEN HIRU HILABETEETAN INTERNET ERABILI DUTEN 15 URTEKO ETA GEHIAGOKO BIZTANLEAK, ARRAZOI PARTIKULARRENGATIK ERABILITAKO ZERBITZU MOTAREN ARABERA (%).				
	2021	2022	2023	2024
ERABILTZAILEAK (EHUNEKOA)	84,9	86,3	88,3	89,9
KOMUNIKAZIOA ETA INFORMAZIOAREN ESKURAGARRITASUNA	99,9	99,4	99,8	99,5
WHATSAPP EDO BEREHALAKO MEZULARITZAKO BESTELAKO APLIKAZIOAK	97,5	97,3	97,3	97,7
POSTA ELEKTRONIKOA JASO EDO BIDALTZEA	82,4	83,1	85,2	85,2
ONDASUN EDO ZERBITZUEI BURUZKO INFORMAZIOA BILATZEA	63,3	71,8	84,0	81,5
GAURKOTASUNEKO ALBISTEAK, EGUNKARIAK EDO ALDIZKARIAK IRAKURTZEA	74,9	71,4	75,9	79,0
SARE SOZIALETAN PARTE HARTZEA	53,9	56,5	58,0	56,5
TELEFONO- EDO BIDEO-DEIAK EGITEA	59,9	52,7	52,3	55,0
ENTRETENIMENDUA ETA SORMENA	83,3	84,7	87,4	88,3
GUNEETAKO BIDEO-EDUKIAK IKUSTEA, PARTEKATZEKO	68,2	68,0	67,9	66,0
MUSIKA ENTZUTEA	55,5	56,6	62,9	65,2
PELIKULAK EDO BIDEOAK NAHIERAN IKUSTEA	47,7	50,4	55,7	62,9
TELEBISTAKO PROGRAMAK IKUSTEA	30,8	33,4	35,5	36,4
JOLASTEA EDO JOKOAK JAISTEA	29,1	26,0	26,0	29,2
NORBERAREN EDUKIAK WEB-ORRI BATEAN ESKEGITZEA, PARTEKATZEKO	19,8	22,2	25,5	17,7
OSASUNA	52,5	55,6	60,8	56,4
OSASUNAREN ARLOKO GAIEI BURUZKO INFORMAZIOA BILATZEA	48,0	47,1	51,5	49,5
HITZORDU MEDIKOA ESKATZEA	23,5	33,0	34,1	32,3
POLITIKA- ETA GIZARTE-PARTAIDETZA	7,7	8,8	10,4	9,7
BIZITZA PROFESIONALA	19,2	19,7	19,0	19,9
ENPLEGUA BILATZEA EDO ESKABIDE BAT BIDALTZEA	14,4	12,7	14,7	15,0
SARE PROFESIONALETAN PARTE HARTZEA	9,3	13,0	14,0	15,8
IKASKUNTZA	31,5	40,4	41,2	28,4
ONLINE IKASTAROREN BAT EGITEA	13,9	16,1	16,7	15,8
IKASTEKO MATERIALA ERABILTZEA	14,7	22,1	15,1	14,3
FITXATEGIAK BILTEGIRATZEA	43,5	46,8	50,3	55,2
ADMINISTRATIO ELEKTRONIKOA (*)	54,5	60,7	62,3	61,9
INPRIMAKIAK BETETA BIDALTZEA	45,4	56,3	58,7	58,0
INFORMAZIOA LORTZEA	45,6	49,0	57,8	54,5
INPRIMAKI OFIZIALAK JAISTEA	37,3	44,8	47,9	46,0
BESTE JARDUERA BATZUK	75,3	79,5	80,7	81,9
BANKA ELEKTRONIKOA	67,7	70,2	71,3	74,1
PRODUKTUAK EDO ZERBITZUAK EROSTEA	54,7	55,1	54,9	56,8
BIDAIEI ETA OSTATUARI LOTUTAKO ZERBITZUAK ERABILTZEA	16,6	49,5	54,1	53,1
ONDASUNAK EDO ZERBITZUAK SALTZEA	11,3	13,0	15,0	12,2
(*) Azken 12 hilabeteetan erabilitako zerbitzuak; gainerako zerbitzuetan, denbora-erreferentzia azken 3 hiletakoa da.				
Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta-IGI-Familiak				

⁵ Estatistikan jasotako datuen data edo aldia bat dator urte natural bakoitzeko lehen hiru hilekoarekin.

Komunikatzeko eta informazioa eskuratzeko zerbitzuen artean, hauek ere nabarmentzen dira: mezu elektronikoak jaso edo bidaltzea (% 85,2), ondasun eta zerbitzuei buruzko informazioa bilatzea (% 81,5) eta gaurkotasuneko berriak, egunkariak edo aldizkariak irakurtzea (% 79).

Erabiltzaileen % 88,3k entretenitzeko eta sortzeko zerbitzuak erabiltzen dituzte; bereziki, gazteenek. Are, EUSTATen arabera, 15 eta 24 urte arteko herritar gehien-gehienek erabiltzen dituzte horrelako zerbitzuak, batez ere musika entzuteko (% 91,4). Filmak edo bideoak nahieran ikusteko zaletasunean egon da gorakadarik handiena 2024an (+7,2 portzentaje-puntu), 2023arekin alderatuta. Gehien jaitsi den zerbitzua norberaren edukiak web-orri batean partekatzeko eskegitzekoa izan da; erabiltzaileen % 17,7k egiten dute (-7,8 portzentaje-puntu).

Interneten erabiltzaileen % 61,9k administrazio elektronikora jo dute, eta % 56,8k ondasunak eta zerbitzuak erosi dituzte Interneten azkenengo hiru hilabeteetan.

2.2. EUSKAL ENPRESEN ERALDAKETA DIGITALA

EUSTATen *Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta-IGI-Enpresak*⁶ inkestak bederatzi adierazle erabiltzen ditu enpresen eraldaketa digitala aztertzeko (4.0 industria)⁷. Honako hauek dira:

1. **Komunikabide sozialak** (sare sozialak, blogak, webak...) erabiltzea, enpresa-xedeetarako,
2. Ordainpeko "hodeiko" zerbitzu informatikoak erabiltzea (**cloud computing**),
3. **Aplikazio mugikorrek** erabiltzea, bezeroentzat,
4. Internet bidez urrutitik monitorizatu edo kontrolatu daitezkeen gailu interkonektatuak erabiltzea (**gauzen Internet**, Internet of Things (**IoT**)),
5. Sistema informatikoak, aplikazioak, gailuak, datuak, finantza-aktiboak eta pertsonak babesteko eta eraso zibernetikoak prebenitu edo haien inpaktua arintzeko **zibersegurtasun-jarduerak** egitea.
6. Makrodatuak aztertzea (**big data**),
7. Adimen artifizialeko sistemak erabiltzea (**AA**),
8. **3D inprimagailuak** erabiltzea eta
9. **Robotika** erabiltzea.

2024ko lehenengo hiruhilekoan, **enpresa-xedeetarako komunikabide sozialen** adierazlea da azpimarragarriena, enpresaren tamaina edozein dela ere (establezimenduen % 53,8 eta 10 lanpostuko edo gehiagoko establezimenduen % 76,5). Jarraian, **"hodeian" dauden zerbitzu informatikoak** ageri dira, establezimendu guztien % 31,7k (10 enplegu edo gehiagokoen % 57,3k) ordaintzen baitute ostatatze horrengatik, eta horrela eskura jartzen dute enpresa baten informazioa edo zerbitzua, Internetarako konexio baten bidez edozein gailu mugikor edo finkotatik eta edonon egonda; eta, **hirugarren tokian, zibersegurtasun-jarduerak** daude, establezimendu guztien % 25,4k egiten baitituzte (10 enplegu edo gehiagokoen % 51,4k).

Bigarren multzoa aplikazio mugikorrek, gauzen Internetek eta big-data analisia osatzen dute. Eta urrunago daude adimen artifiziala, 3D inprimagailuen erabilera eta robotikaren erabilera.

⁶ IGI-Enpresak inkesta EAEko jarduera-sektore guztietako establezimenduei buruzko panel bat erabiltzen du, lehenengo sektorea eta etxekoa kenduta. 10 enplegu edo gehiago dauzkaten establezimenduetan, panela eroldaren arabera da, eta, 100 enplegu baino gutxiago dauzkaten establezimenduetan, laginaren arabera da, estratu bakoitzaren taimainaren arabera proportzionalki banatuta; guztira, 7.200 establezimendu daude gutxi gorabehera.

Erantzun gabezia ordezkatzeko, panela urtero berritzen da, aurreko paragrafoko irizpideen arabera, EUSTATen Ekonomia Jardueren Direktoriora sartu berri diren establezimenduekin.

estratifikazioa establezimenduen taimainaren arabera egiten da, sei modalitatetan multzokatuta, baita jarduera-adarraren arabera ere, A38 sektorizazio normalizatuaren arabera, Ekonomia Jardueren Sailkapen Nazionaleko 2009ko jarduera multzoak oinarri hartuta.

⁷ Hauek dira: sare sozialak enpresaren xedeetarako erabiltzea, "hodeiko" zerbitzu informatikoak erabiltzea, zerbitzu mugikorrek erabiltzea, gauzen Internet (IoT) erabiltzea, zibersegurtasun-jarduerak, makrodatuen analisia (big data), adimen artifizialeko sistemak erabiltzea, 3D inprimagailuak erabiltzea eta robotika erabiltzea.

II.2.2 TAULA. EAE-KO ESTABLEZIMENDUETAKO ERALDAKETA DIGITALAREN ADIERAZLEAK, ENPLEGU-GERUZAREN ETA JARDUERA-ADARRAREN ARABERA. LEHEN HIRUHILEKOA

	ESTABLEZIMENDU GUZTIEN GAINEKO %			10 LANGILE EDO GEHIAGOKO ESTABLEZIMENDUEN %							
				GUZTIRA		INDUSTRIA		ERAIKUNTZA		ZERBITZUAK	
	2022	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024
KOMUNIKABIDE SOZIALAK ERABILTZEAREN ENPRESA-HELBURUETARAKO	55,2	53,4	53,8	74,4	76,5	58,1	61,0	43,8	50,0	81,7	83,1
ORDAINPEKO "HODEIKO" ZERBITZU INFORMATIKOAK ERABILTZEAREN (CLOUD COMPUTING)	26,6	31,0	31,7	55,6	57,3	50,4	55,4	58,5	43,4	56,9	59,0
APLIKAZIO MUGIKORRAK ERABILTZEAREN, BEZEROENTZAT	-	14,8	15,1	27,2	28,2	7,9	6,4	19,5	8,3	33,5	36,1
GAUZEN INTERNET (IoT) ERABILTZEAREN	13,6	12,6	13,7	28,1	30,1	21,2	22,9	32,5	37,9	29,8	31,5
ZIBERSEGURTASUN-JARDUERAK	20,8	22,7	25,4	52,8	54,1	43,4	44,0	46,1	27,4	56,2	59,2
MAKRODATUEN ANALISIA (BIG DATA)	12,2	12,2	12,5	25,5	26,0	14,3	16,2	21,5	26,9	29,1	28,8
ADIMEN ARTIFIZIALEKO SISTEMAK ERABILTZEAREN (AA)	4,9	5,9	7,4	9,3	12,2	4,7	6,4	0,0	9,8	11,5	14,0
3D INPRIMAGAILUAK ERABILTZEAREN	2,6	2,4	2,9	10,5	10,4	14,2	15,6	5,5	8,0	9,9	9,2
ROBOTIKA ERABILTZEAREN	2,3	2,6	2,6	11,0	11,5	19,7	17,4	8,1	12,6	8,6	9,8
Unitatea: establezimenduen gainekeko ehunekoa											
Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta, IGI enpresak.											

Orain, EAEk arlo horretan dugun egoera estatukoarekin erkatuko dugu. Horretarako, EINek 2024ko lehen hiruhilekoari buruz argitaratutako “Enpresetako IKTen eta merkataritza elektronikoaren erabilerari buruzko inkestako” datuak erabiliko ditugu, 10 enplegu edo gehiagoko enpresetarako⁸.

Datu-iturri horren arabera, EAEn, Katalunian eta Madrilen kokaturiko egoitzak dituzten 10 langile edo gehiagoko enpresak dira IKTak gehien erabiltzen dituzten enpresak.

Hala, EAEk hirugarren tokia du rankingean, Madrilen eta Kataluniaren atzetik, arlo hauetan:

- IKTen arloan (zibersegurtasuna, AA, datuak, cloud-computing...) adituak diren langileak dauzkaten enpresen %a
- Adimen artifiziala erabiltzen duten enpresen %a
- Bilerak urrutitik egiten dituzten enpresen %a
- Enplegatuei telelanean aritzea uzten dieten enpresen %a
- Ohikotasunez telelanean aritzen diren enplegatuen %a

Laugarren tokia,

- Madrilen, Kataluniaren eta Valentziako Erkidegoaren atzetik eta Aragoirekin parekatuta, hodeiko zerbitzuak erabiltzen dituzten enpresen ehunekoan (cloud computing)
- Kataluniaren, Kantabriaren eta Aragoiren atzetik, IKT segurtasun-neurriren bat erabiltzen duten enpresen ehunekoan.

Bosgarren tokia, Madrilen, Kataluniaren, Valentziako Erkidegoaren eta Aragoiren atzetik, datuen analitika egiten duten enpresen ehunekoan.

⁸ Industria, eraikuntza eta zerbitzuak. Ekonomia Jarduaren Sailkapen Nazionalaren arabera (CNAE-2009) C, D, E, F, G, H, I, J, L, M eta N ataletan eta 95.1 taldean dauden enpresak. CNAE 56, 64-66 eta 95.1 kenduta.

II.2.3 TAULA. IKTen ERABILERA, ENPRESAREN EGOITZA SOZIALA KOKATUTA DAGOEN AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA. 2024 LEHEN HIRUHILEKOA 10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK.								
	IKTAK ERABILTZEA ENPRESEN %A					URRUTIKO SARBIDEA		
	IKT ESPEZIALIST AK ETA PROFILAK (1)	IKT SEGURTASUN -NEURRIEN BAT (2)	HODEIKO ZERBITZUAK (2) (CLOUD COMPUTING)	ADIMEN ARTIFIZIALA	DATUEN ANALITIKA (3)	BILERAK URRUTITIK EGITEN DITUZTEN ENPRESEN %A	ENPLEGATUEI TELELANEAN ARITZEA UZTEN DIETEN ENPRESEN %A	OHIKOTASUN EZ TELELANEAN ARITZEN DIREN ENPLEGATUE N %A
EGOERA	15,7	91,3	37,7	12,4	31,4	58,9	37,5	19,8
ANDALUZIA	12,2	89,0	32,2	9,7	29,7	46,2	29,9	10,5
ARAGOI	14,8	93,9	35,6	10,6	31,7	60,9	35,5	10,2
ASTURIAS	13,2	88,8	28,6	11,5	26,2	54,1	26,9	10,3
BALEAR UHARTEAK	10,9	88,5	31,2	10,2	28,7	51,5	28,1	13,1
KANARIAR UHARTEAK	11,6	87,2	31,8	6,0	22,1	43,0	25,6	5,1
KANTABRIA	10,8	94,0	32,0	8,2	27,0	49,9	29,8	8,4
GAZTELA ETA LEON	13,0	91,4	28,5	8,1	24,4	51,8	27,7	8,4
GAZTELA-MANTXA	8,5	88,3	23,5	7,6	21,2	47,4	24,1	6,0
KATALUNIA	20,0	95,8	48,9	15,3	36,2	70,5	47,8	21,6
VALENTZIAKO ERKIDEGOIA	12,2	91,9	36,3	12,6	34,9	54,6	30,7	7,6
EXTREMADURA	5,7	79,0	20,2	9,5	17,3	41,4	21,2	3,3
GALIZIA	12,6	90,6	31,5	10,4	27,4	57,9	34,1	10,9
MADRIL	23,4	90,3	46,8	17,8	36,6	69,6	52,3	33,8
MURTZIAKO ERKIDEGOIA	11,4	88,3	29,8	8,4	26,9	49,8	29,4	5,4
NAFARROA	13,7	93,3	28,1	9,8	27,6	58,5	33,1	13,4
EAE	16,1	93,4	35,6	12,7	31,2	68,1	38,6	14,9
ERRIOXA	11,5	88,1	20,6	7,8	21,1	50,2	24,8	5,0
CEUTA	8,0	86,8	44,0	6,2	33,5	50,2	28,8	2,2
MELILLA	2,0	83,3	11,1	1,5	13,9	29,0	22,0	2,3

(1) Adituak zibersegurtasunean, adimen artifizialean, datuetan, cloud computing-ean...

(2) Ehunekoa, Internetarako konexioa duten enpresa guztien gainean

(3) Enplegatu propioek egiten duten datu-analitika

Iturria: EIN. Enpresetan IKTak eta merkataritza elektronikoa erabiltzeari buruzko inkesta eta geuk egindako lana

EAEk IKTei langile adituen ehunekoa rankingean daukan tokia, autonomia-erkidegoen artean:

- Laugarren tokia IKT adituen ehunekoa (*enpresako langile guztien gainean*), Madril, Kataluniaren eta Galiziaren atzetik.
- Bosgarren tokia hauetan:
 - Zibersegurtasuneko IKT adituen ehunekoa (*IKT langile aditu guztien gainean*), Ceutaren, Melillaren, Gaztela eta Leonen eta Gaztela-Mantxaren atzetik.
 - Datuen analitikako IKT adituen ehunekoa (*IKT langile aditu guztien gainean*), Melillaren, Kantabriaren, Murtziaren eta Madril atzetik.
- Bederatzigarren tokia adimen artifizialeko IKT adituen ehunekoa (*IKT langile aditu guztien gainean*), Gaztela eta Leonen, Aragoiren, Murtziaren, Valentziaren, Extremaduraren, Asturiasen, Gaztela-Mantxaren eta Kanariaren atzetik.
- Hamargarren tokia hodeiko konputazioko IKT adituen ehunekoa (*IKT langile aditu guztien gainean*), Gaztela-Mantxaren, Galiziaren, Balear Uharten, Gaztela eta Leonen, Murtziaren, Kataluniaren, Asturiasen eta Errioxaren atzetik.

Bestetik, EAE bigarren tokian dago, Madril atzetik, IKT adituei IKTei buruzko prestakuntza-jarduerak eskaintzen dizkieten enpresen ehunekoa.

II.2.4 TAULA. IKT ADITUAK ETA PROFILAK, ENPRESAREN EGOITZA SOZIALA NON DAGOEN. 2024 LEHEN HIRUHILEKOA
10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK.

	IKT ADITUEN %A					IKT ADITUEI IKT-EI BURUZKO PRESTAKUNTZA-JARDUERAK ESKAINTZEN DIZKIETEN ENPRESEN %A (Enplegatuei IKTei buruzko prestakuntza-jarduerak eskaintzen dizkieten enpresen guztizkoaren gainean)
	Langile guztien gainean	ZIBERSEGURTAS UNEAN (IKT aditu guztien gainean)	ADIMEN ARTIFIZIALEAN (IKT aditu guztien gainean)	DATUETAN (IKT aditu guztien gainean)	HODEIKO KONPUTAZIOAN (IKT aditu guztien gainean)	
EGOERA	4,5	6,9	2,8	23,6	10,0	40,6
ANDALUZIA	2,7	8,6	3,2	21,0	16,3	30,6
ARAGOI	3,3	11,0	8,2	18,9	8,0	44,8
ASTURIAS	2,5	8,1	5,1	16,2	12,1	41,7
BALEAR UHARTEAK	2,4	5,8	1,3	15,7	16,5	38,7
KANARIAR UHARTEAK	1,5	10,0	3,7	19,4	8,0	35,3
KANTABRIA	2,4	4,9	3,1	34,0	6,1	37,0
GAZTELA ETA LEON	2,2	17,9	8,5	22,1	15,1	40,6
GAZTELA-MANTXA	1,3	17,4	3,8	16,8	17,4	29,1
KATALUNIA	4,5	6,4	2,2	16,6	12,7	42,9
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	2,2	8,8	5,7	21,3	9,5	33,7
EXTREMADURA	1,3	7,1	5,6	10,8	7,4	23,8
GALIZIA	3,8	7,2	2,4	21,0	17,2	39,8
MADRIL	7,4	5,5	2,4	27,3	7,8	48,5
MURTZIAKO ERKIDEGOA	1,3	10,8	6,0	27,7	12,9	40,6
NAFARROA	1,8	11,3	1,6	15,0	7,5	41,3
EAE	3,3	16,6	3,5	23,8	9,7	47,0
ERRIOXA	2,5	5,0	3,3	14,2	11,6	23,2
CEUTA	0,5	55,1	0,0	14,3	6,1	33,3
MELILLA	0,2	54,9	0,0	38,7	2,4	18,1

Iturria: EIN. Enpresetan IKTak eta merkataritza elektronikoa erabiltzeari buruzko inkesta eta geuk egindako lana

Horrenbestez:

Zibersegurtasuna

EAEko establezimendu guztien % 25,4k (10 enplegu edo gehiagokoen % 51,4k) zibersegurtasun-neurriren bat dauka, EUSTATen 2024ko lehenengo hiruhilekoko datuen arabera.

EINen datuen arabera, EAE laugarren tokian dago, Kataluniaren, Kantabriaren eta Aragoiaren atzetik, IKT segurtasun-neurriren bat erabiltzen duten enpresen ehunekoan, eta bosgarren tokian, zibersegurtasuneko IKT adituen ehunekoan (IKT aditu guztien gainean), Ceutaren, Melillaren, Gaztela eta Leonen eta Gaztela-Mantxaren atzetik.

Adimen artifiziala (AA)

EAEko establezimendu guztien % 7k (10 enplegu edo gehiagokoen % 12,7k) adimen artifizialeko sistemak erabiltzen dituzte, EUSTATen 2024ko lehenengo hiruhilekoko datuen arabera.

EINen datuen arabera, EAE bosgarren tokian dago, Madrilen eta Kataluniaren atzetik, adimen artifiziala erabiltzen duten enpresen ehunekoan, eta bederatzigarren tokian, Gaztela eta Leonen, Aragoiaren, Murtziaren, Valentziaren, Extremaduraren, Asturiasen, Gaztela-Mantxaren eta Kanariaren atzetik, adimen artifizialeko IKT adituen ehunekoan.

Europako rankingean daukan tokiari dagokionez, *Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia eta gizarte digitalak. DESI 2023* (Orkestra) txostenaren datuek esaten dute (kapitulu honen II.2.13 TAILAN daude) EAE EB27ko batezbestekotik behera dagoela adimen artifizialean.

2.3. TELELANA EUSKAL ENPRESETAN

Azaldu dugunez, EINen datuen arabera (II.2.3 TAULA), 2024ko lehenengo hiruhilekoan, erregularitasunez telelanean aritzen diren pertsonen ratioa (telelana ahalbidetzen duten 10 langile edo gehiagoko enpresetan) % 14,9koa da EAEn, Estatuko % 19,8ren aldean. Gure erkidegoak hirugarren tokia betetzen du Estatuko sailkapenean, Madrilen (% 33,8) eta Kataluniaren (% 21,6) ostetik.

EUSTATen arabera, 2024ko lehen hiruhilekoan, EAEko enpresetako langileen % 11k (% 12,2k, 10 enplegu edo gehiagoko enpresetan) enpresaren lokaletatik kanpo lan egin zuen, gutxienez lanaldiaren heren batean, erregularitasunez, sistemekin konektatzeko sare telematikoak erabiliz, eta horregatik telelangiletzat har daitezke. Bi ratioek gora egin dute, 2023koarekin alderatuta.

II.2.5 TAULA. EAE-KO ESTABLEZIMENDUETAKO IKT ENPLEGUA ENPRESAREN LOKALETATIK KANPO LAN EGITEN DUTEN LANGILEAK (TELELANGILEAK). LEHEN HIRUHILEKOA (%)						
	ESTABLEZIMENDUAK, GUZTIRA			>= 10 ENPLEGU		
	GUZTIAREN %	SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA		GUZTIAREN %	SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA	
		EMAKU-MEAK	GIZONAK		EMAKU-MEAK	GIZONAK
2021	12,0	49,3	50,7	daturik ez	daturik ez	daturik ez
2022	10,2	49,3	50,7	11,0	48,3	51,7
2023	10,6	49,4	50,6	11,5	49,0	51,0
2024	11,0	49,8	50,2	12,2	48,8	51,2

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta, IGI enpresak.

Telelanean aritzen diren gizonen ehunekoa handiagoa da emakumeena baino: % 50,2 vs % 49,8 guztizko establezimenduetan, eta % 51,2 vs % 48,8 10 enplegu edo gehiagoko establezimenduetan.

2.4. MERKATARITZA ELEKTRONIKOA EAEN

2.4.1. Biztanleria

EUSTATen IGI-Familiak inkestak 2024ko lehen hiruhilekoari buruz emandako informazioaren arabera, 977.000 pertsonak baino gehiagok erosi dituzte ondasunak eta zerbitzuak Internet bidez azken hiru hilabeteetan, hau da, 15 urteko eta gehiagoko euskal biztanleen % 51k (2023an baino 2,6 portzentaje-puntu gehiago) eta Internet erabiltzen dutenen % 56,8k. Internet bidez kontsumitzen duten ia pertsona guztiek erosi dute produktu fisikoren bat (% 92), hala nola arropa, oinetakoak edo osagarriak (% 66,2) edo etxerako ondasunak (% 34,2). Erdiek zerbitzuren bat erosi dute (% 49,2k), hala nola kultur ekitaldietarako sarrerak (% 29), ostatuak (% 28,4) edo garraio-zerbitzuak (% 23,4). Formatu fisikoan edo deskargatzeko moduan, Internet bidez kontsumitzen duten biztanleen % 16,5ek liburuak, aldizkariak edo egunkariak erosi dituzte.

II.2.6 TAULA. EUSKADIKO 15 URTEKO EDO GEHIAGOKO BIZTANLEAK, AZKEN HIRU HILABETEETAN INTERNET BIDEZKO EROSKETAREN BAT EGIN DUTENAK. LEHEN HIRUHILEKOA		
	%A, INTERNET ERABILTZEN DUTEN BIZTANLEEN GAINEAN	%A, BIZTANLE GUZTIAN GAINEAN
2021	54,7	46,5
2022	55,1	47,6
2023	54,9	48,4
2024	56,8	51,0

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta-IGI-Familiak.

2.4.2. Enpresak

EUSTATen IGI-Enpresak inkestaren arabera, 2023an 45.800 establezimendu inguruk egin zuten merkataritza elektronikoa EAEn; hau da, establezimendu guztien % 29,2k (aurreko urtean baino 0,5 portzentaje-puntu gehiago). Gehikuntza hori, neurri handiagoan, erosten duten establezimenduetan oinarritzen da. Establezimendu guztien % 26,3k Internet bidez erosi zuten (aurreko urtean baino portzentajezko 6 hamarren gehiagok), eta % 8,8k salmenta elektronikoa egin zituzten (aurreko urtean baino portzentajezko 3 hamarren gehiagok).

EAEko merkataritza elektronikoak berriro ere gora egin du zifra ekonomikoetan, aurreko urtearen aldean. Hala, sarean bidez edo bestelako sistema elektroniko bidez sortutako negozio-bolumenak (EDI, datu elektroniko trukea, etab.) % 12,8 egin zuen gora salmenta elektronikoei dagokienez, orotara 30.021 milioi eurora iritsita, eta % 10,3 erosketetan, 21.708,3 milioi eurora iritsita.

Balioesten denez, merkataritza elektronikoaren bidezko salmentak egin zituzten establezimenduen salmenta guztien % 45,7 elektronikoak izan ziren. Bestalde, enpresek 2023an egindako erosketa guztien % 36,7 elektronikoak izan ziren.

Zenbaki horiek aldatu egiten dira establezimenduen tamaina kontuan hartuz gero. Horrela, 10 langile edo gehiagoko establezimenduen % 40,4 merkataritza elektronikoa egin zuten, aurreko urtean baino 1,4 portzentaje-puntu gehiagok. Segmentu horretan ere gehiago dira erosketa elektronikoak egiten dituztenak (% 35,8), salmentak bide beretik egiten dituztenak baino (% 16,3), eta gora egin dute bai erosten dutenek (1 portzentaje-puntu), bai saltzen dutenek (0,6 puntu).

Eurostat arabera, EB27an, 10 enplegu edo gehiago izan eta online (aurrekontuaren % 1 gutxienez) saldu zuten enpresen ehunekoa (Internet, EDI edo beste sare batzuen bidez) % 19,7koa izan zen 2023an, finantza-sektorea kenduta. Danimarkak eta Suediak izan zuten linean saltzen duten enpresen proportziorik handiena EBko herrialde kideen artean, % 36,5ekin eta % 35,4rekin, hurrenez hurren. Espainiako Estatuan, % 30,2 dira.

II.2.7 TAULA. EROSKETAK ETA SALMENTAK ENPLEGU-ESTRATU BAKOITZEKO. EUROAK, MILIOITAN										
	EROSKETAK					SALMENTAK				
	2020	2021	2022	2023	ALD. 22/23	2020	2021	2022	2023	ALD. 22/23
GUZTIRA	16.784,1	18.241,3	19.673,1	21.708,3	10,3	22.092,4	24.224,9	26.608,4	30.021,0	12,8
ENPLEGU-ESTRATUAK										
OTIK 9RA	4.998,5	5.405,0	5.720,4	6.043,0	5,6	4.196,4	4.250,9	4.575,2	5.074,3	10,9
10ETIK GORA	11.785,6	12.836,3	13.952,7	15.737,2	12,8	17.896,1	19.974,0	22.033,2	24.946,7	13,2

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta, IGI enpresak.

II.2.8 TAULA. MERKATARITZA ELEKTRONIKOA EGITEN DUTEN ESTABLEZIMENDUEN BILAKAERA (EB27ko ETA EUROGUNeko ENPRESAK). EHUNEKOAK.										
	EAEko ESTABLEZIMENDUAK, GUZTIRA					10 LANGILE EDO GEHIAGOKO ESTABLEZIMENDUAK				
						EAE				
	2019	2020	2021	2022	2023	2019	2020	2021	2022	2023
MERKATARITZA ELEKTRONIKOA	27,1	26,9	28,0	28,7	29,2	33,2	33,5	35,3	39,0	40,4
EROSKETAK	24,7	24,0	25,0	25,7	26,3	28,3	28,9	30,2	34,8	35,8
SALMENTAK	7,0	7,6	8,3	8,5	8,8	13,8	14,2	14,9	15,7	16,3
EROSKETEN % *	38,4	40,2	38,3	37,2	36,7	32,9	34,0	35,5	34,8	35,1
SALMENTEN % *	43,7	46,6	44,0	44,5	45,7	44,2	43,3	43,2	46,6	48,1

* Merkataritza elektronikoa aritzen diren establezimenduetan, erosketa eta salmenta elektronikoen batez besteko ehunekoa, erosketa eta salmenta guztien gainean.

Iturria: EUSTAT. IGI-enpresak, EUROSTAT (e-commerce) eta geuk egindako lana

2.5. ADMINISTRAZIOA ELEKTRONIKOA EAE-N

2.5.1. Eskaria

a) Administrazio elektronikoa erabiltzen duen biztanleria

Aipatu dugunez, 2024an administrazio elektronikoa erabili duten 15 urteko eta gehiagoko biztanleen ehunekoa % 61,9ra iritsi da (ikus II.2.1 TAULA), eta ratio hori 0,4 portzentaje-puntu handiagoa da 2023an erregistratutakoa baino. Administrazioek ematen dituzten zerbitzuen artean, administrazio-izapideak telematikoki egitekoa (betetako formularioak bidalita) da ohikoena (% 58). Balioespenen arabera, 1.276.400 lagunek erabili dute banka elektronikoa (erabiltzaileen % 74,1ek, +2,8 puntu), 2023an baino 85.000 lagun inguruk gehiagok.

b) Administrazio elektronikoa erabili duten establezimenduak

EUSTATen arabera, administrazio elektronikoa erabiltzeak esan nahi du administrazio publikoen atarietan informazioa bilatu dutela, inprimakiak jaitsi eta/edo bidali dituztela edo izapide edo prozedura bat administrazio elektronikoa medio bideratu dutela oso-osorik.

Administrazio Publikoarekin elkarreragin elektronikoa duten establezimenduen ehunekoa enpresa guztien % 97,3ra eta 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 98,3ra iritsi da 2024an.

Izapidetze zuzena izan daiteke, hirugarrenen bitartez (aholkularitza-enpresak...) edo bi prozedurok erabiliz. Hala, enpresen % 61,8k egiten dituzte izapideak zuzenean, eta % 77,5 da hirugarrenen bitartez izapideak egiten dituzten enpresen portzentajea (horietako zenbaitek zuzenean ere egiten dituzte). Bestalde, 10 langile edo gehiago dituzten enpresek, handiagoak izanik bitarteko gehiago dauzkatenez, neurri handiagoan egiten dituzte izapideak zuzenean. Hala, hauexek dira portzentajeak, hurrenez hurren: % 88,6 eta % 64,3.

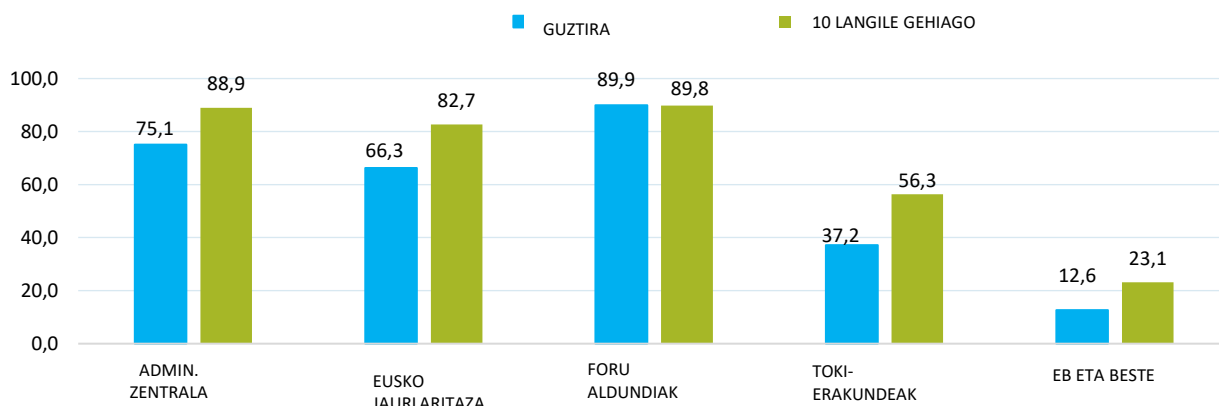
Enpresek Administrazioarekin egiten duten izapide motari dagokionez, establezimendu guztietan nabarmentzen dira hauek: BEZa aitortzea (guztizkoaren % 81,7), informazioa lortzea (% 72,7), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 69,8) eta enplegatuen gizarte-kotizazioak aitortzea (% 66,9). 10 enplegu edo gehiagoko establezimenduei begiratuta, nabarmentzekoak dira hauek: informazioa eskuratzea (tamaina honetako establezimenduen % 87,3), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 85,6) eta betetako inprimakiak eta formularioak itzultzea (% 85,1).

II.2.9 TAULA. EAEko ESTABLEZIMENDUETAN ADMINISTRAZIO PUBLIKOAREKIN EGINDAKO IZAPIDE ELEKTRONIKOAK, EGINDAKO IZAPIDEAREN, ALDIAREN ETA TAMAINAREN ARABERA. ESTABLEZIMENDUEN EHUNEKOA						
	ESTABLEZIMENDU GUZTIAK			10 LANGILE EDO GEHIAGOKOKO ENPRESAK		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ADMINISTRAZIOAREKIN IZAPIDEAK EGITEN DITUZTEN ESTABLEZIMENDUAK	94,3	97,7	97,3	97,5	98,5	98,3
--ZUZENEAN	54,7	59,6	61,8	85,5	88,1	88,6
--HIRUGARRENEN BITARTEZ (AHOLKULARITZA-ENPRESAK...)	76,1	77,3	77,5	58,3	62,1	64,3
IZAPIDE MOTA						
INFORMAZIOA LORTZEA	71,1	74,0	72,7	88,5	87,7	87,3
INPRIMAKIAK ETA FORMULARIOAK LORTZEA	68,0	70,6	69,8	86,9	86,3	85,6
INPRIMAKIAK ETA FORMULARIOAK BETETA ITZULTZEA	63,1	66,4	66,6	83,4	84,9	85,1
PROZEDURA ADMINISTRATIBO BAT MODU ERABAT ELEKTRONIKOAN BIDERATZEA	60,3	64,8	64,1	78,7	83,3	84,2
LIZITAZIO ELEKTRONIKOKO SISTEMA BATEAN PROPOSAMENAK AURKEZTEA (E-PROCUREMENT)	20,2	19,5	20,9	34,2	35,1	35,0
LANGILEEN GIZARTE-KOTIZAZIOAK AITORTZEA	67,7	70,5	66,9	82,2	83,7	82,5
SOZIJATEEN GAINEKO ZERGA AITORTZEA	61,3	61,7	62,3	76,5	77,7	74,6
BALIO ERANTSIAREN GAINEKO ZERGA (BEZ) AITORTZEA	79,0	82,4	81,7	80,2	83,7	80,4
ZERGA BEREZIAK EDO ADUANA-ESKUBIDEAK AITORTZEA	12,8	13,0	12,9	29,4	29,8	29,2
BESTE IZAPIDE EDO ZERBITZU BATZUK	12,2	12,2	12,7	10,6	10,9	10,5

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta administrazioan. IGI Administrazioa Datu baseak

Euskal enpresek izapide horiek bitarteko elektronikoak erabiliz zein administrazioarekin egiten dituzten galdetuta, foru-aldundiak (% 89,6) eta Administrazio Zentrala (% 75,1) nabarmentzen dira, eta zerga nagusien gaineko eskumenek eragina dute portzentaje horietan. Ondoren, Eusko Jaurlaritza (% 66,3), tokiko erakundeak (% 37,2) eta Europar Batasuna eta beste batzuk (% 12,6) daude. Ehuneko horiek, berriro ere, handiagoak dira 10 enplegu edo gehiagoko enpresak bakarrik aintzat hartuz gero; kasu horretan, foru-aldundiak (establezimenduen % 89,8 elektronikoki aritzen dira haiekin) eta Administrazio Zentrala (% 88,9) nabarmentzen dira. Gero, Eusko Jaurlaritza (% 82,7) eta toki-erakundeak (% 56,3) datoz, eta, azkenik, EB eta beste batzuk (% 23,1).

II.6.3. GRAFIKOA. EAE-KO ESTABLEZIMENDUETAN HERRI-ADMINISTRAZIOAREKIN EGIN BEHARREKO IZAPIDEAK (INTERNETEKIN KONEXIOA IZAN ALA EZ), TRAMITATZEN DEN ADMINISTRAZIOAREN ARABERA, ESTABLEZIMENDUAREN TAMAINAREN ARABERA (establezimenduen %), 2024

Iturria: EUSTAT. ESI-Administrazioa.

2.5.2. Eskaintza elektronikoa publikoa

Administrazio Publikoen eskaintza elektronikoa “Zerbitzu publiko elektronikoen estatistikaren” bidez aztertzen da; Eusko Jaurlaritzak egiten du, bost urtetik behin, erroldan oinarrituta. Azkena 2021ean argitaratu zuen Gobernantza Publiko eta Autogobernu Sailak.

Estatistika horrek agerian uzten du 2016 eta 2021 artean EAEko administrazio eta sektore publiko guztiek Internet bidez eskaintzen dituzten zerbitzu, prozedura eta izapide guztiak % 20,8 gehitu direla, 38.212 zerbitzu, prozedura eta izapidetara iritsiz. Horien % 63,4 udalek eskaintzen dituzte, % 8,1 sozietate publikoek, % 7,1 organismo autonomoek eta % 6,7 foru-aldundiek. Eusko Jaurlaritza (Administrazio Orokorra) eskaintza elektronikoen % 3,3 da, eta EHU % 2,8. Kuadrillak, toki-erakunde txikiak, mankomunitateak, partzuergoak, fundazioak, irabazi-asmorik gabeko erakundeak eta beste erakunde publiko batzuk gainerako % 8,6 dira.

Sofistikazio-mailari dagokionez, eskaintzaren % 81,2 Internet bidez has eta buka daiteke; horrek esan nahi du ehuneko 14,4 puntuko igoera izan dela 2016arekin alderatuta, eta, 2016an gertatzen zen bezala, webguneetan eskaintza numeriko erlatiborik txikiena zuten erakundeek zuten sofistikazio-mailarik handiena.

Webguneetan eskaintza handiena duten erakundeen artean, Eusko Jaurlaritza da sofistikazio elektronikoko maila handiena duena, % 87ko izapidetze elektronikoa osoa ahalbidetzen baitu.

Argibide gehiago nahi izanez gero, jo beza irakurleak 2023ko gure Memoria Sozioekonomikora.

2.5.3. Telelana euskal Administrazio Publikoan

EUSTATen datuen arabera, 2024an EAEko Administrazio Publikoko langileen % 5,3k bere lantokitik kanpo egin zuten lan, gutxienez lanaldiaren heren bat, erregularitasunez, sare telematikoak erabiliz IKT sistemekin konektatzeko (2023an baino - 1,3 portzentaje-puntu gutxiago); ondorioz, telelangiletzat jo daitezke.

Sexuaren arabera banaketaren azterketak agerian uzten du telelana egiten duten emakumeen ehunekoa (% 60,4) gizonena (% 39,6) baino handiagoa dela.

II.2.12 TAULA. EUSKAL ADMINISTRAZIO PUBLIKOAN TELELANEAN ARI TZEN DIREN PERTSONEN EHUNEKOA			
	GUZTIRA	% HORIZONTALA	
		EMAKUMEAK	GIZONAK
2021	11,6	-	-
2022	5,4	57,2	42,8
2023	6,6	58,9	41,1
2024	5,3	60,4	39,6

Iturria: EUSTAT. Informazioaren gizarteari buruzko inkesta administrazioan. IGI Administrazioa

2.6. EUSKAL AUTONOMIA ERKIDEGOKO EKONOMIA ETA GIZARTE DIGITALAK, DESI 2023

Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia eta gizarte digitalak. DESI 2023 (Orkestra) txostenaren 2023ko edizioa Europako Batzordeak Hamarkada Digitalaren testuinguruan garatutako metodologia berrira egokitu da, EAEko lana EBko estatu kideen lanarekin alderatzeko, lau dimentsio hauetan antolatutako 29 adierazletan: (i) gaitasun digitalak, (ii) azpiegitura digitalak, (iii) enpresen eraldaketa digitala eta (iv) zerbitzu publikoen digitalizazioa.

Taula honetan, EAEk adierazle bakoitzean daukan egoera jasotzen da, labur, 2023an beste lurraldeekin eta Europaren batezbestekoarekin alderatuta nola aldatu den ikusteko.

- **Gaitasun digitalak.** EAEk indargune argiak dauzka gaitasun digitaletan, baina, dimentsio honetan, Europan liderrak izan gabe jarraitzen dugu. EAE adierazle guztietan Europako batezbestekoaren gainetik eta, adierazle guztietan (IKTetan graduatutakoenean izan ezik), nahiko goian badago ere, IKTetan adituak diren emakumeen adierazlean bakarrik gaude lurralde liderren artean. Etorkizunera begira, arreta ematen duen arlo bat dugu IKTetan graduatutakoen kopurua, EAEk rankingean behera egin baitu eta herrialde liderretatik nahiko urrun baitago.
- **Azpiegitura digitalak.** EAE, argi eta argi, Europako liderren artean dago, adierazle guztietan lehenengo zazpi tokietan dagoelako, 5G estalduran izan ezik, non beste lurralde batzuk baino motelago ari baikara aurrera egiten (azken urte honetan, gainera, posizioetan behera egin dugu). Estatu kide guztiek baino banda zabal mugikor zabalagoa daukagu, eta, 100 Mbp baino gutxiagoko banda zabal finkoaren ezarpenean eta instalazioetarako zuntz-estalduran (FTTP), bigarren tokian gaude.
- **Enpresen eraldaketa digitala.** Enpresen eraldaketa digitalaren arloan, egoera askotarikoa da, indargune eta ahulgune argiak baitauzkagu. EAEko enpresak digitalizazioaren oinarrietan ondo kokatuta badaude ere (adibidez, intentsitate digitalaren oinarritzko maila edukitzea, informazio elektronikoki trukitzea eta sare sozialak maneiatzea), kokapena zertxobait baxuagoa da elementu aurreratuagoetan, hala nola makrodatuen, hodeiaren, fakturazio elektronikoen eta, bereziki, adimen artifizialaren erabileran. Makrodatuen eta faktura elektronikoen kasuan, gainera, rankingean behera egin du, eta beste lurralde batzuk azkarrago ari dira aurrera egiten. Amaitzeko, lineako saltokiekin lotutako adierazleetan, EAE Europako batezbestekotik behera dago aspalditik; agian, industriako ETE gehiago daudelako hemen, zeinak gehiago begirutzen baitio *business to business* merkataritzari, amaierako kontsumitzaileari baino. Halaber, merkataritza hurbilari orientatuago egoteagatik da hori horrela, baina merkataritza elektronikoa aprobetxatzen ari ez diren aukerak egon daitezkeela adierazten du.

- **Zerbitzu publikoen digitalizazioa.** Dimentsio honetan, ez dauzkagu Europako DESI txostenean jasotzen diren zenbait adierazle, zaila delako e-Government Benchmark-ekin bateragarriak diren adierazleak edukitzea. Hiru adierazleetan, zeinak, gainera, oso desberdinak baitira, EAE Europako liderren artean dago osasun-historiarako sarbide elektronikoa, eta, gobernu elektronikoaren erabiltzaileen kopuruan erdialdean dago, baina gorabidean. Administrazio publikoen web-orriak erabiltzeko zailtasuna adierazten duen adierazlean, ordea, behean gaude; hala ere, garrantzitsua da adierazle horren mugak aitortzea, urtebeterako datuak baino ez dauzkalako, askotariko administrazio-mailen webak nahasten dituelako eta ez duelako kontuan hartzen administrazio publikoen webetara sartzen diren erabiltzaileen bolumena toki batetik bestera alda daitekeela.

II.2.13 TAULA. EAE-REN TOKIAREN ETA BILAKAERAREN LABURPENA						
	EB27-KO BATEZBESTEKOAREKIKO POSIZIOA	EB-KO RANKINGEKO TOKIA, KOLOREA				
		1ETIK 5ERA	6TIK 11RA	12TIK 17RA	18TIK 23RA	24TIK 28RA
1 GAITASUN DIGITALAK						
1A1 INTERNETEN ERABILTZAILEAK	▲					
1A2 GAITASUN DIGITALAK, OINARRIZKO MAILAN GUTXIENEZ --	▲					
1A3 GAITASUN DIGITALAK, OINARRIZKO MAILATIK GORA --	▲					
1A4 EDUKI DIGITALAK SORTZEKO GAITASUNAK, OINARRIZKO MAILAN GUTXIENEZ	▲					
1A5 IKT-EI BURUZKO PRESTAKUNTZA EMATEN DUTEN ENPRESAK	▲					
1A6 GAITASUN DIGITALAK DAUZKATEN EMAKUMEAK, OINARRIZKO MAILAN GUTXIENEZ	▲					
1B1 IKT ADITUAK	▲					
1B2 IKT GRADUDUNAK	▲					
1B3 IKT ADITUAK DIREN EMAKUMEAK	▲					
2 AZPIEGITURA DIGITALAK						
2A1 GUTXIENEZ 100 MBP-KO BANDA ZABAL FINKOAREN EZARPENA	▲					
2A2 GUTXIENEZ 1 GBP-KO BANDA ZABAL FINKOAREN EZARPENA	▲					
2A3 OSO AHALMEN HANDIKO SARE FINKOAREN ESTALDURA (VHCN)	▲					
2A4 INSTALAZIOETARAINOKO ZUNTZ-ESTALDURA (FTTP)	▲					
2B1 BANDA ZABAL MUGIKORRAREN EZARPENA	▲					
2B2 5G ESTALDURA	▲					
2B3 5G ESPEKTROA	▲					
3 ENPRESEN ERALDAKETA DIGITALA						
3A1 GUTXIENEZ OINARRIZKO INTENTSITATE-MAILA DUTEN ETE-AK	▲					
3B1 INFORMAZIOAREN TRUKAKETA ELEKTRONIKOA	▲					
3B2 SARE SOZIALAK	▲					
3B3 MAKRODATUAK	▲					
3B4 HODEIA	▲					
3B5 ADIMEN ARTIFIZIALA	▼					
3B6 FAKTURAZIO ELEKTRONIKOA	▲					
3C1 SALMENTAK LINEAN EGITEN DITUZTEN ETE-AK	▼					
3C2 LINEAKO MERKATARITZAKO NEGOZIO-BOLUMENA	▼					
3C3 LINEAKO MUGAZ GAINDIKO SALMENTAK	▼					
4 ZERBITZU PUBLIKOEN DIGITALIZAZIOA						
4A1 GOBERNU ELEKTRONIKOAREN ERABILTZAILEAK	▲					
4A2 ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN WEBAK ERABILTZEKO ZAILTASUNA	▼					
4B1 OSASUN-HISTORIRAKO SARBIDE ELEKTRONIKOA	▲					
OHARRAK.- “EB27-KO BATEZBESTEKOAREKIKO POSIZIOA” zutabea, EAEk Europako batezbestekoarekiko daukan tokia ikusten da; bada, gezi berdea badago, batezbestekorik gora dago, eta, gezia gorria bada, behera. Rankingean daukan tokiari buruzko zutabea, koloreen eskalan adierazitakoaren arabera posizioak multzokatzen dira; berdeak posizio altua esan nahi du, eta gorriak baxua.						
Iturria: ORKESTRA						

ITURRIAK

1. **EUROPAKO BATZORDEA.** Europako berrikuntza-adierazleen panelak
2. **EUROSTAT.** Digital Economy and Society. 2024ko datu-basea.
3. **EUROSTAT.** Science and Technology. 2024ko datu-basea.
4. **EUSTAT.** Berrikuntzari buruzko galdeketa. 2023.
5. **EUSTAT.** Informazioaren gizarteari buruzko inkesta. Administrazioa. 2024.
6. **EUSTAT.** Informazioaren gizarteari buruzko inkesta. Enpresak. 2024.
7. **EUSTAT.** Informazioaren gizarteari buruzko inkesta. Familiak. 2024.
8. **EUSTAT.** Ikerketa Zientifiko eta Garapen Teknologikoko Jardueri buruzko Estatistika. 2023.
9. **EUSTAT.** Europako berrikuntza-adierazleen panela IUS 2024.
10. **EUROSTAT.** Eskualdeko berrikuntza adierazleen panela (RIS) 2024
11. **EUSTAT.** Enpresetako I+G jardueri buruzko eskaera. 2023.
12. **EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA.** Euskadiko 2030erako Zientzia, Teknologia eta Berrikuntza Planaren jarraipena
13. **EIN.** Enpresetan IKTak eta merkataritza elektronikoa erabiltzeari buruzko inkesta. 2023
14. **EIN.** Enpresen berrikuntzari buruzko inkesta. 2023.
15. **EIN.** I+GKO jardueri buruzko estatistika. 2023.
16. **ORKESTRA.** Euskal autonomia erkidegoko ekonomia eta gizarte digitalak, DESI 2023

3. LABURPENA ETA ONDORIOAK

3.1. LABURPENA

I+G+b jarduerak

EUSTATen arabera, 2023an, EAEn 2.002,5 milioi euro inbertitu ziren I+Gko jardueretan (+% 11,6 gehiago, aurreko urteko datuarekin alderatuz gero). Ahaleginari dagokionez, BPGaren % 2,16 da, aurreko aldiaren erregistratutakoa baino ehuneko handiagoa (% 2,07). Ratio hori Estatuko batezbestekoa baino handiagoa da (% 2,16 vs % 1,49), baina eurogunean ikusitakoa (% 2,25) eta arlo horretan erreferentziazkoak diren herrialdeetan erregistratutakoa baino txikiagoa. Ratio hauek nabarmentzen dira: Hego Koreakoa (2022an, % 4,85), AEBkoa (2022an, % 3,59), Suediakoa (% 3,57), Japoniakoa (2022an, % 3,41), Belgikakoa (% 3,32), Austriakoa (% 3,29) eta Alemaniakoa (% 3,11).

Gastua egikaritzeari dagokionez, enpresek % 77,2 exekutatu zuten⁹; goi-mailako irakaskuntzak % 16,4, eta Administrazioaren mendeko erakundeek gainerako % 6,4. Horrela, enpresa-sektorea da oraindik ere gastuaren zatirik handiena egikaritzen duena.

Gastuaren finantzaketari dagokionez, sektore pribatuaren partaidetza % 55,5ekoa da. Administrazio Publikoak gastuaren % 34 finantzatzen du. Eurogunean, EUSTATen 2021eko datuen arabera, ehunekoak % 58,1 eta % 30,5 dira. Herrialde hauetan, I+Gren arloko gastuaren finantzaketa pribatuaren ratioa oso handia izan zen 2022an: Txina, Hong Kong kenduta (% 79), Japonia (% 78,5), Hego Korea (% 76,3), AEB (% 77), Suitza (% 65,9, 2021eko datua), Belgika (% 64,4, 2021ean), Alemania (% 62,8, 2021eko datua), Malta (% 61,3, 2021eko datua) eta Suedia (% 60,6, 2021eko datua).

I+Gko jardueretan lanaldi osorako enplegatutako langileen kopuruak (lanaldi osoko langileak, LOL) gora egin du berriro ere (23.299,7 pertsona), % 7,1 zehazki, aurreko urtearen aldean. Sexuaren araberako analisiak agerian uzten du jarduera horietan lan egiten duten langile guztien % 37,3 baino ez direla emakumeak; hala ere, horien pisua 3,9 portzentaje-puntu igo da 2010etik, eta 10,7 puntu 2000tik.

Enpresen sektoreko I+G adierazleen analisia honako hau da, Zientzia eta Teknologiaren Euskal Sareko zentroak eragiketarik kanpo utzita: 2023an I+Gko jarduerak egin zituzten enpresak 1.426 izan ziren, aurreko urtean baino % 1,5 gehiago. Horietatik 565 industria-sektorekoak dira (aurreko urtean baino 15 gehiago); 792 zerbitzuen sektorekoak (1 gehiago); 57 eraikuntzakoak (7 gehiago), eta 12 lehenengo sektorekoak (2 gutxiago). Jarduera horietan lanaldi osoan aritzen diren langileen kopuruak gora egin du berriro: 12.276,8tik 13.104,1era. Langile horietako gehienak zerbitzuetan eta industrian biltzen dira; % 52,9 (6.926,5 LOL) eta % 43,8 (5.745,2 LOL), hurrenez hurren. Enpresek jarduera horietan egiten duten guztizko gastua % 11,1 igo da 2022tik 2023ra bitartean, eta 1.213,7 milioi eurora iritsi da. Nabarmentzekoa da I+Gn aritzen diren euskal enpresen batez besteko tamaina handia: 77 langilekoa da, euskal enpresa-multzoaren batez besteko tamaina baino askoz handiagoa, azken hori 6,4 lagunekoa baita. Antzeman dugunez, euskal enpresek beren funtsekin jarraitzen dute I+Gko gastuak finantzatzen, neurri handi batean (guztizkoaren % 72,2 funts propioak dira).

Enpresen berrikuntza-jarduerari dagokionez, 2023an, EUSTATen arabera, 10 enplegu eta gehiagoko enpresen % 38,4 berritzaileak ziren, aurreko urtean baino 3 portzentaje-puntu gehiago. EINen 2022ko datuen arabera, 10 enplegu edo gehiagoko EAEko enpresen % 29,8 berritzaileak ziren, Estatuko batezbestekoa baino ratio handiagoa hori (% 23,9). Autonomia-erkidegoen rankingean, EAE dago lehen postuan.

Sektoreka, EUSTATen datuen arabera, industria-enpresen % 44,4, eraikuntza-enpresen % 35,7 eta zerbitzuetakoen % 36,8 berritzaileak dira.

10 enplegu eta gehiagoko enpresek jarduera berritzaileetan egindako gastua, EUSTATen arabera, 3.140 milioi eurokoa da (+% 9,3, aurreko urtearen aldean), hau da, BPGaren % 3,39.

⁹ Komeni da kontuan hartzea I+Gren arloko gastuaren zati handi bat Zentro Teknologikoen Sarearen bitartez bideratzen dela; izan ere, zentro horiek, haien izaera juridikoa dela-eta, enpresa-sektorearen parte dira eragiketa estatistiko horretan.

10 enplegu edo gehiago dituzten enpresen % 67,9k uste dute berrikuntza zailtzen duten faktore jakin batzuk daudela. Hauek dira nagusiak: “Enpresaren barruan beste lehentasun batzuk daude” (enpresen % 51,9k adierazi zuten), eta “kostuak altuegiak dira” (enpresen % 44,3k adierazi zuten). Gero, hauek datoz: “enpresaren barruko finantzaketa falta”, “laguntza edo dirulaguntza publikoak eskuratzeko zailtasunak”, “merkatuko eskariaren inguruko ziurgabetasuna” eta “enpresaren barruan langile kualifikatuak falta dira”.

“Europako Berrikuntzaren Adierazleen 2024ko Panelak (EIS)” erakusten du EAE berriz ere “berrikuntza handiko herrialdeak” taldearen barruan kokatzen dela. Zehazki, sintesi-adierazleak 0,616ko balioa du, Estatuaren (0,497) eta EB27ren (0,553) gainetik.

- ESPARRU-BALDINTZAK blokean, EAEk 0,71ko puntuazioa du, eta EB27k 0,50ekoa; gainera, gure erkidegoak Europako batezbestekoa gainditzen du blokea osatzen duten hiru dimentsioetan: *Giza baliabideak, Ikerketa-sistema erakargarriak eta Digitalizazioa*.
- INBERTSIOAK blokean ere, EAEk, 0,67ko puntuazioarekin, Europako batezbestekoak (0,58) baino puntuazio hobea lortu du. Eta, *Finantzaketa eta babesak, Enpresen inbertsioa eta Informazioaren teknologien erabilera* dimentsioetan, EAEk EB27k baino puntuazio hobea lortu du.
- BERRIKUNTZA-JARDUERAK hirugarren blokeak enpresen berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu, eta EAEk (0,46) Europako batezbestekoa (0,47) baino puntuazio txikiagoa lortu du. Bloke honen hiru dimentsioetatik — *Berritzaileak, Lankidetzak eta Ezagutza-aktiboak*—, EAE bigarrenen soilik dago EB27ren aurretik. Berrikuntza-prozesuen etekin gisa sortutako jabetza intelektualeko eskubideen formak atzematen dituen *Ezagutza-aktiboak* dimentsioan, adierazlea 0,36 da, EB27ko (0,54) batezbestekoaren azpitik. Esan dugunez, historikoki aztertuta, EAEk I+Gko jardueretan inbertsio handiak egin baditu ere, dirudienez, oraindik ere zailtasunak dauzka inbertsio hori emaitzetara eramateko, ezagutza-aktiboen adierazleek baxuak izaten jarraitzen dutelako; horrek efizientzia edo produktibitate txikiagoa erakusten du.
- Bestalde, INPAKTUAK blokean (enpresen berrikuntza-ahaleginak erakusten ditu), EAEk Europako batezbestekoa baino puntuazio txikiagoa lortu du: 0,61ekoa eta 0,66koa dira, hurrenez hurren. Bloke honetako hiru dimentsioetatik —*Enpleguko inpaktuak, Salmentetako inpaktuak eta Ingurumen-jasangarritasuna*—, EAE hirugarrenean baino ez dago EB27ren aurretik.

Azkenik, EAEko 2030eko ZTBParen balantzeari dagokionez, kontseilu honek honako hau ikusi du:

- 2026rako helburua lortu duten adierazleak hauek dira: Enplegu intentsiboa ezagutzan, I+Gko inbertsioa, Enpresek finantzatzutako I+Gko inbertsioa eta Patenteen Europako Bulegoko patenteen eskaera kopurua.
- Bide onean doazenak hauek dira: Goi-mailako eta erdi- eta goi-mailako teknologiko produktuen esportazioak, Negozio-prozesuetan edo/eta -produktuetan berritzaileak diren enpresak, Berrikuntzako inbertsioak, EB diseinu industrialen eskaera kopurua, I+Garen nazioarteko finantzaketa, Argitalpen zientifikoak nazioarteko lankidetzan eta Graduoko STEM titulazioetarako sarbide berriak.
- Bilakaera negatiboa duten adierazleak honako hauek dira: Nazioarte-mailan gehien aipatu diren hamar argitalpen zientifikoak, Produktu berrien salmenta fakturazio osoaren gainean, Europako Horizon proiektuen lidergoa, Euskal enpresen partaidetza Europako Horizon programan, Ikerlari doktoreak eta Emakume ikertzaileak.

Ekonomia eta gizarte digitalak

EUSTATen *Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta-IGI-Familiak* inkestaren datuen arabera¹⁰, 2024an, azken hiru hilabeteetan etxean, lantokian edota beste leku batean Internetera konektatu diren 15 urteko eta gehiagoko pertsonak biztanleen % 89,9 dira. Ehuneko hori 1,6 puntu igo da 2023tik. Komunikatzeko eta informazioa eskuratzeko zerbitzuak dira Interneteko erabiltzaileek gehien erabiltzen dituztenak. WhatsApp-en eta berehalako mezularitzako antzeko beste aplikazio batzuen erabilera da hedatuena, Interneteko erabiltzaileen % 97,7k erabili baitute.

¹⁰ Estatistikan jasotako datuen data edo aldia bat dator urte natural bakoitzeko lehen hiruhilekoarekin.

EUSTATen *Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta-IGI-Enpresak* inkestak bederatzi adierazle erabiltzen ditu enpresen eraldaketa digitala aztertzeko (4.0 industria)¹¹. 2024an, enpresaren tamaina edozein dela ere, enpresaren xedeetarako sare sozialak erabiltzea da adierazlerik azpimarragarriena (establezimendu guztien % 53,8k eta 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 76,5ek). Jarraian, "hodeian" dauden zerbitzu informatikoak ageri dira, establezimendu guztien % 31,7k (10 enplegu edo gehiagokoen % 57,3k) ordaintzen baitute ostatatze horrengatik, eta, hirugarren tokian, zibersegurtasun-jarduerak daude, establezimendu guztien % 25,4k egiten baitituzte (10 enplegu edo gehiagokoen % 51,4k). Bigarren multzoa aplikazio mugikorrek, gauzen Internetek eta big-data analisiak osatzen dute. Eta, urrunago, adimen artifiziala, 3D inprimagailuen erabilera eta robotikaren erabilera daude.

Bestalde, EINen *"Enpresetan IKTak eta merkataritza elektronikoa erabiltzeari buruzko inkestaren"* 2024ko lehenengo hiruhilekoko datuen arabera, 10 enplegu edo gehiago dauzkaten eta egoitza sozialak EAEn dauzkaten enpresek intentsitate handia erakusten dute IKTen erabileran. Zehazki, Estatuko rankingean, dimentsio hauetan hirugarren tokian daude enpresa horiek, Madrilen eta Kataluniaren atzetik: adimen artifiziala erabiltzen duten enpresen ehunekoa, urrutiko bilerak egiten dituzten enpresen ehunekoa eta telelana egiten uzten duten enpresen ehunekoa; hauetan, berriz, laugarren tokian daude: hodeiko zerbitzuak erabiltzen dituzten enpresen ehunekoa (cloud computing) eta IKTetako segurtasun-neurriren bat erabiltzen duten enpresen ehunekoa.

Halere, IKTetan adituak diren langileen ehunekoari dagokionez, posizioak askotarikoak dira. Hala, 10 enplegu edo gehiago dauzkaten eta egoitza sozialak EAEn dauzkaten enpresak bosgarren tokian daude hauetan: zibersegurtasunaren arloko IKT adituen ehunekoa eta datuen analisiaren arloko IKT adituen ehunekoa; bederatzigarren tokian honetan: adimen artifizialaren arloko IKT adituen ehunekoa, eta hamargarren tokian honetan: hodeiko konputazioaren arloko IKT adituen ehunekoa.

Telelanari dagokionez, EINen datuen arabera, 2024an erregularitasunez telelanean aritzen diren pertsonen ratioa (telelana ahalbidetzen duten enpresetan) % 14,9koa da EAEn, Estatuko % 19,8ren aldean. Gure erkidegoak laugarren postua betetzen du Estatuko sailkapenean, Madrilen (% 33,8) eta Kataluniaren (% 21,6) ostetik.

Transakzio elektronikoei dagokionez, EUSTATen datuen arabera, 2024an, 15 urteko eta gehiagoko euskal biztanleen % 56,8k erosi dituzte ondasunak eta zerbitzuak Interneten bidez. Zifra hori 15 urte eta gehiagoko euskal biztanleria osoaren % 51 da. Bi ratioek egin dute gora, aurreko urtearekiko.

Bestalde, 2022an 45.800 establezimendu inguruk egin zuten merkataritza elektronikoa EAEn; hau da, establezimendu guztien % 29,2k (aurreko urtean baino % 0,5 gehiagok). Gehikuntza hori, neurri handiagoan, erosten duten establezimenduetan oinarritzen da. Establezimendu guztien % 26,3k Internet bidez erosi zuten (aurreko urtean baino portzentajezko 6 hamarren gehiagok), eta % 8,58k salmenta elektronikoa egin zituzten (aurreko urtean baino portzentajezko 3 hamarren gehiagok).

EAEko merkataritza elektronikoa berrito ere gora egin du zifra ekonomikoetan, aurreko urtearen aldean. Horrela, sortutako negozio-bolumena % 12,8 hazi da salmenta elektronikoei dagokionez, eta % 10,3 erosketei dagokionez.

Balioesten denez, merkataritza elektronikoa bidezko salmentak egin zituzten establezimenduen salmenta guztien % 45,7 elektronikoa izan ziren. Bestalde, enpresek egindako erosketa guztien % 36,7 izan ziren elektronikoa.

¹¹ Hauek dira: sare sozialak enpresaren xedeetarako erabiltzea, "hodeiko" zerbitzu informatikoak erabiltzea, zerbitzu mugikorrek erabiltzea, gauzen Internet (IoT) erabiltzea, zibersegurtasun-jarduerak, makrodatuen analisia (big data), adimen artifizialeko sistemak erabiltzea, 3D inprimagailuak erabiltzea eta robotika erabiltzea.

Eurostat arabera, EB27an, 10 enplegu edo gehiago izan eta online (aurrekontuaren % 1 gutxienez) saldu zuten enpresen ehunekoa (Internet, EDI edo beste sare batzuen bidez) % 19,7koa izan zen 2023an, finantza-sektorea kenduta. Danimarkak eta Suediak izan zuten linean saltzen duten enpresen proportziorik handiena EBko herrialde kideen artean, % 36,5ekin eta % 35,4rekin, hurrenez hurren. Espainiako Estatuan, % 30,2 dira.

Administrazio Elektronikoen erabilera aztertuko dugu orain.

- Eskaria, bai herritarren aldetik, bai enpresa-sarearen aldetik.

EUSTATen datuen arabera, 2024an Administrazio Elektronikoa erabili duten 15 urteko eta gehiagoko biztanleen ehunekoa % 61,9koa da, eta ratio hori 0,4 portzentaje-puntu handiagoa da 2023an erregistratutakoa baino. Administrazioek ematen dituzten zerbitzuen artean, administrazio-izapideak telematikoki egitekoa (betetako formularioak bidalita) da ohikoena (% 58). Balioespenen arabera, 1.276.400 lagunek erabili dute banka elektronikoa (erabiltzaileen % 74,1ek, +2,8 puntu), 2023an baino 85.000 lagun inguruk gehiagok.

Administrazio Publikoarekin elkarreragin elektronikoa duten establezimenduen ehunekoa enpresa guztien % 97,3ra eta 10 enplegu edo gehiagoko enpresen % 98,3ra iritsi da 2024an.

Izapidetzea zuzeneko izan daiteke, edo hirugarrenen bidezkoa (aholkularitza-enpresak...), edo bi prozeduron konbinaketa. Hala, enpresen % 61,8k egiten dituzte izapideak zuzenean, eta % 77,5 da hirugarrenen bitartez izapideak egiten dituzten enpresen portzentajea (horietako zenbaitek zuzenean ere egiten dituzte). Bestalde, 10 langile edo gehiago dituzten enpresek, handiagoak izanik bitarteko gehiago dauzkaten, neurri handiagoan egiten dituzte izapideak zuzenean. Hala, hauexek dira portzentajeak, hurrenez hurren: % 88,6 eta % 64,3.

Enpresek Administrazioarekin egiten duten izapide motari dagokionez, establezimendu guztietan nabarmentzen dira hauek: BEZa aitortzea (guztizkoaren % 81,7), informazioa lortzea (% 72,7), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 69,8) eta enplegatuen gizarte-kotizazioak aitortzea (% 66,9). 10 enplegu edo gehiagoko establezimenduei begiratuta, nabarmentzekoak dira hauek: informazioa eskuratzea (tamaina honetako establezimenduen % 87,3), inprimakiak eta formularioak lortzea (% 85,6) eta betetako inprimakiak eta formularioak itzultzea (% 85,1).

- Eskaintza.

Eusko Jaurlaritzaren Gobernantza Publiko eta Autogobernu Sailak 2021ean argitaratutako azken "*Zerbitzu Publiko Elektronikoen Estatistika*" txostenak adierazten duenez, 2016tik 2021era bitartean EAEko administrazio eta sektore publiko guztiek Internet bidez eskainitako zerbitzu, prozedura eta izapide guztiak % 20,8 igo dira, 38.212 izatera iritsiz. Sofistikazio-mailari dagokionez, eskaintzaren % 81,2 Internet bidez has eta buka daiteke; horrek esan nahi du 14,4 portzentaje-puntu igoera izan dela 2016arekin alderatuta. 2016an gertatzen zen bezala, webguneetan eskaintza numeriko erlatiborik txikiena zuten erakundeek zuten sofistikazio-mailarik handiena. Beren webguneetan eskaintzarik handiena zuten erakundeen artean, Eusko Jaurlaritza zen sofistikazio elektronikorik handiena zeukana.

- Telelanari dagokionez, 2024an, EAEko Administrazio Publikoko langileen % 5,3k (2023an baino -1,3 portzentaje-puntu gutxiago) lantokitik kanpo egin zuten lan, gutxienez lanaldiaren heren bat, erregularitasunez, IKT sistemekin konektatzeko sare telematikoa erabiliz. Ondorioz, telelangileztat jo daitezke. Sexuaren arabera banaketaren azterketak agerian uzten du telelana egiten duten emakumeen ehunekoa (% 60,4) gizonena (% 39,6) baino handiagoa dela.

Bukatzeko, *Euskal Autonomia Erkidegoko ekonomia eta gizarte digitalak*. DESI 2023 txostenaren 2023ko edizioak esaten duenez, EAEk indargune argiak dauzka **gaitasun digitaletan**, baina Europar buru izan gabe. Are, IKTetan adituak diren emakumeen adierazlean bakarrik dago lurralde liderren artean kokatuta. Etorkizunera begira, arreta ematen duen arlo bat dugu IKTetan graduatutakoen kopurua, EAEk rankingean behera egin baitu eta herrialde liderretatik nahiko urrun baitago. **Azpiegitura digitaletan**, EAE Europako liderren artean dago, 5G estalduran izan ezik, hori motel ari baikara aurrera egiten. **Enpresen eraldaketa digitalaren** arloan, egoera askotarikoa da, indargune eta ahulgune argiak baitauzkagu. Enpresak digitalizazioaren oinarrietan ondo kokatuta badaude ere (adibidez, intentsitate digitalaren oinarritzko maila edukitzea, informazioa elektronikoki trukatzeko eta sare sozialak maneiatzea), kokapena zertxobait baxuagoa da elementu aurreratuagoetan, hala nola makrodatuen, hodeiaren, fakturazio elektronikoen eta, bereziki, adimen artifizialaren erabilera. Halaber, lineako merkataritzarekin lotutako adierazleetan, EAEk Europaren batezbestekoaren atzetik egoten jarraitzen du. Amaitzeko, **zerbitzu publikoen digitalizazioan**, ez dauzkagu Europako DESI txostenean jasotzen diren zenbait adierazle, zaila delako *e-Government Benchmark*-ekin bateragarriak diren adierazleak edukitzea.

3.2. ONDORIOAK

Ikerteta, garapena eta berrikuntza gakoak dira klima-aldaketaren, biodibertsitate-galeraren, mendekotasun energetikoaren, osasunaren, biztanleriaren zahartzearen, desberdinkeria eta digitalizazioaren ondoriozko lehentasunezko erronkei aurre egiteko. Bestela esanda, I+G+B gakoak da gizarteak aurrez aurre dituen erronka handiei aurre egiteko; halaber, ezagutzaren mugan aurrera egiteko eta ekonomien lehiakortasuna sustatzeko helburu klasikoetatik askoz ere harago jo behar dugu.

Ezagutza berriak eta berrikuntzak bultzatuko dituzte abian diren eraldaketa energetiko, digital eta sozialak, eta, modu justu, kontziente eta parte-hartzailean kudeatzen baditugu (adostuta), guztiontzat eta planetarentzat jasagarria eta oparoa izango den etorkizun horretarantz azkarrago joaten lagunduko digute.

Pozegia egiaztatu dugu gure erkidegoak I+G+b-ren arloan abantailak dituela —beste batzuekin alderatuta— eta, beraz, *Eskualdeko berrikuntza-adierazleen panelean (RIS 2024)* goi-mailako berrikuntzako eskualdeen taldera sartu dela.

Halere, ezin dezakegu bazter utzi RIS 2024ko emaitzak ikusirik EAEk baduela erronkarik ere: merkatuan edo beren antolakundeetan barruan berrikuntzak txertatu dituzten ETEen ehunekoa igo behar du, eta berrikuntzako inbertsioa areagotu. Era berean, ezin dugu alde batera utzi berrikuntzak enpleguan eta salmentetan duen eragin ekonomikoa Europako batezbestekoa baino txikiagoa dela. Izan ere, gure enpresek oraindik ere zailtasunak dauzkate merkatuan edo beren antolakundeetan berrikuntzak sartzerakoan, bai eta I+Gn egiten duten inbertsioa emaitzetara eramaterakoan ere.

Halaber, komeni da enpresaren arabera berrikuntza zailtzen duten faktoreak kontuan hartzea; bereziki, enpresaren barruan beste lehentasun batzuk egotea eta berrikuntzaren kostuak handiak izatea nabarmen dira. Gero, enpresaren barruko finantzaketa falta, laguntza edo dirulaguntza publikoak jasotzeko zailtasunak, merkatuko eskariaren inguruko ziurgabetasuna eta enpresaren barruko langile kualifikatuen falta datoz, eta, hain zuzen ere, azken hori da 2022tik hazi den bakarra, kanpo-ezagutzetarako sarbide faltaren ondorioz; hortaz, ezagutzarekin zerikusia daukaten faktoreei arreta jarri beharko genieke.

Esparru horretan, eraldaketa digitalak funtsezko eginkizuna dauka, bai produktuen berrikuntzan, bai prozesuetan, antolaketan eta marketinean, hala enpresetan nola Administrazio Publikoetan eta gizarte zibilaren beste eremu batzuetan.

Testuinguru horretan, nahiz eta pozez ikusi EAE azpiegitura digitalen alorrean Europako liderren artean dagoela, gogorarazi beharra dugu gaitasun digitaletan liderrak izan gabe jarraitzen dugula, nahiz eta indarguneak eduki, eta enpresen eraldaketa digitaletan egoera askotarikoa dela. Hala, EAEko enpresak zenbait arlotan ondo kokatuta badaude ere (adibidez, informazioa elektronikoki trukatzeko eta sare sozialak maneiatzeko eremuetan), kokapena zertxobait baxuagoa da elementu aurreratuagoetan, hala nola makrodatuen, hodeiaren, fakturazio elektronikoen eta, bereziki, adimen artifizialaren erabilera. Makrodatuen eta faktura elektronikoen kasuan, gainera, rankingean behera egin du,

eta beste lurralde batzuk azkarrago ari dira aurrera egiten. Halaber, lineako merkataritzarekin lotutako adierazleetan, EAEk Europaren batezbestekoaren atzetik egoten jarraitzen du.

Laburbilduz, lehen esan moduan, I+G+b gakoa da erronka digitalei eta ingurumen- eta gizarte-arloko erronka handiei aurre egiteko; halaber, ezagutzaren mugan aurrera egiteko eta ekonomien lehiakortasuna sustatzeko helburu klasikoetatik askoz ere harago jo behar dugu.

Hori dela-eta, ezinbestekoa da, batetik, berrikuntza ingurumen- eta gizarte-irizpideekin sustatzea (isurien eta lurzorua erabileraren murrizketa, energia-efizientzia, ekodiseinua, genero-oreka), gizarterako eta ingurunerako balio erantsi iraunkor bat sortuko duten egitasmoak babestuz. Eta, bestetik, berrikuntza industrialetik harago, berrikuntza soziala indartzea komeni da; bereziki, zilarrezko ekonomiarekin eta pertsonengan zentratutako metodologiekin lotutako berrikuntza sustatu behar dugu, I+G+b-aren dimentsio soziala indartzeko.

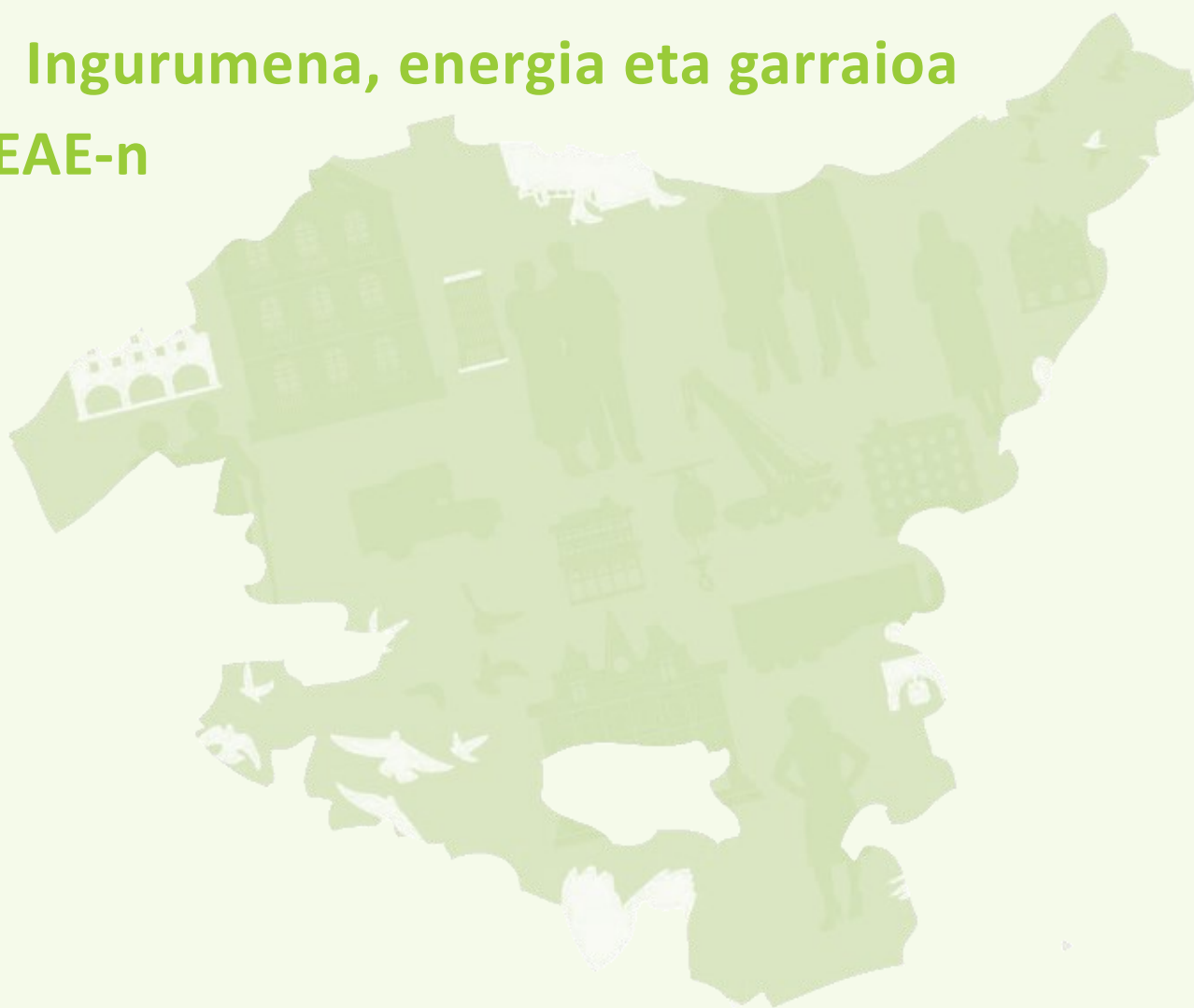
Eta, etengabe eta ziztu bizian aurrera egiten ari den esparru honetan, ezinbestekoa da, baita ere, ikerketa-, garapen- eta berrikuntza-politikak enplegu eta sustapen profesionaleko politikekin bateratzea, herritarrek (bereziki, zientziaren, teknologiaren, ingeniartzaren, artearen eta matematikaren inguruko ezagutzak dauzkatenek) Euskadin karrera profesionala garatzeko aukerak aurki ditzaten.

Azaldutako guztia dela-eta, komenigarria iruditzen zaigu enpresak (beren tamaina edozein dela ere) eta herritarrak egunerokoan I+G+b eta berrikuntza sartzearen inguruan sentibilizatzen jarraitzea, bai eta gizarteari eta gure enpresareari aholku ematea ere, aldaketak eta trantsizioak ahalik eta ondoen gobernatzea ditzaten eta, horrela, nahi ez ditugun ondorioak saihestu eta nahi ditugunak areagotu daitezten.

III. KAPITULUA

Ingurumena, energia eta garraioa

EAE-n

1. INGURUMENA ETA ENERGIA

1.1. SARRERA

Klima-aldaketa XXI. mendeko ingurumen-erronka handienetako bat da. Berotze globala, nagusiki berotegi-efektuko gas-isurien (BEG) ondorioa dena, errealitate bihurtu da. Klima-aldaketaren ondorioek barne hartzen dute, besteak beste, ibai- eta kosta-uholdeen arriskua handitzea pertsonengan, ekonomian eta azpiegiturretan, osasunaren gainera eragina tenperatura altuen ondorioz, ekosistemetako asaldurak, lehortekak...

Etorkizunerako ekonomia jasangarriagoa lortu behar da eta, horretarako, **deskarbonizazioak (atmosfera- isurtzen dugun karbonoa pixkanaka murrizteko prozesua)** ezinbesteko papera du.

Isuri horiek nagusiki karbono-dioxidoarenak dira eta giza jardueraren eta gure energia ekoizten dugun moduaren ondorio dira. Isuri horiek murriztu eta klima-neutraltasuna lortzen badugu, pauso handia emango dugu berotze globalaren kontrako borrokan.

Klima-neutraltasunak esan nahi du berotegi-efektuko gas-isuri (BEG) garbiak zero izango direla. Modu horretan, isuriak xurgapenekin konpentsatuko dira nagusiki **isuriak murriztearen, teknologia berdeetan egindako inbertsioen eta ingurumena babestearen bitartez**.

EBk helburu gisa ezarri du BEGen isuri garbiak gutxienez % 55 murriztea 2030erako 1990eko mailekin konparatuta. Deskarbonizazio-helburu horiek lortzeko isuriak sektore guztietan gutxitu behar dira, hau da, industrian, energian, garraioan eta nekazaritzan.

EBren barnean, isuriaren murrizketa bi sektore handi hauetan bereizita geratu da:

- **Isuri-eskubideen merkataritzako Europako araudiak araututako sektoreak (EU-ETS).** Oro har, instalazio industrial edo energetiko handiak dira, isuriei dagokienez intentsiboak. Horien isuriak arautzeko EBk isuri-eskubideak esleitzen ditu. Eskubideen eta, beraz, isuriaren murrizketa % 62¹ izango da 2030ean, 2005. urtearekin alderatuta.
- Isuriak murrizteko estatuko helburu lotesleak dituzten **sektore barreiatuak** (etxebizitza, nekazaritza, hondakinak, garraioa, etab.); EBko batez besteko murrizketa-helburua % 40² da 2030ean, 2005. urtearekin alderatuta. Espainiaren kasuan, isuriak % 37,7 murrizteko helburua du 2005. urtearekin alderatuta.

EAEn, Energia-trantsizioaren eta klima-aldaketaren otsailaren 8ko 1/2024 Legearen xedea da “esparru juridiko egonkor bat ezartzea, beranduenez 2050. urtean lor dadin Euskadin klima-neutraltasuna, eta lurraldeak klima-aldaketarekiko duen erresilientzia handitzea”. Horretarako, betebeharrak ezartzen dira eta eragileek ekintza klimatikoan duten zeregina antolatzen da.

Legeak **helburu** hauek ditu:

- **Isuriak: % 45 murriztea 2030erako**, 2005eko datuekin alderatuta.
- **Energiaren azken kontsumoa: gutxienez % 12 aurrezte 2030erako, eta % 37, berriz, 2050erako**, 2021eko datuak oinarri hartuta.
- **Energia berriztargarriek energiaren azken kontsumoan duten partaidetza: gutxienez % 32koa izan beharko da 2030ean.**

¹2023/959 (EB) ZUZENTARAUA, Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, 2023ko maiatzaren 10ekoa.

²2023/857 (EB) ERREGELAMENDUA, Europako Parlamentuarena eta Kontseiluarena, 2023ko apirilaren 19koa

1.2. KLIMAREN ETA ENERGIAREN 2024KO EKOBAROMETROAREN EMAITZAK

Eusko Jaurlaritzaren azterketa soziologikoko kabineteak Energiaren Euskal Erakundearekin (EEE) eta IHOBE-Ingurumen Jarduketarako Sozietate Publikoarekin batera egindako 2024ko azken klimaren eta energiaren ekobarometroaren emaitza nagusienetako bat da EAEko biztanleen % 75ek pentsatzen dutela energia- eta klima-trantsizioak aukera berriak sortuko dituela euskal ekonomiarako.

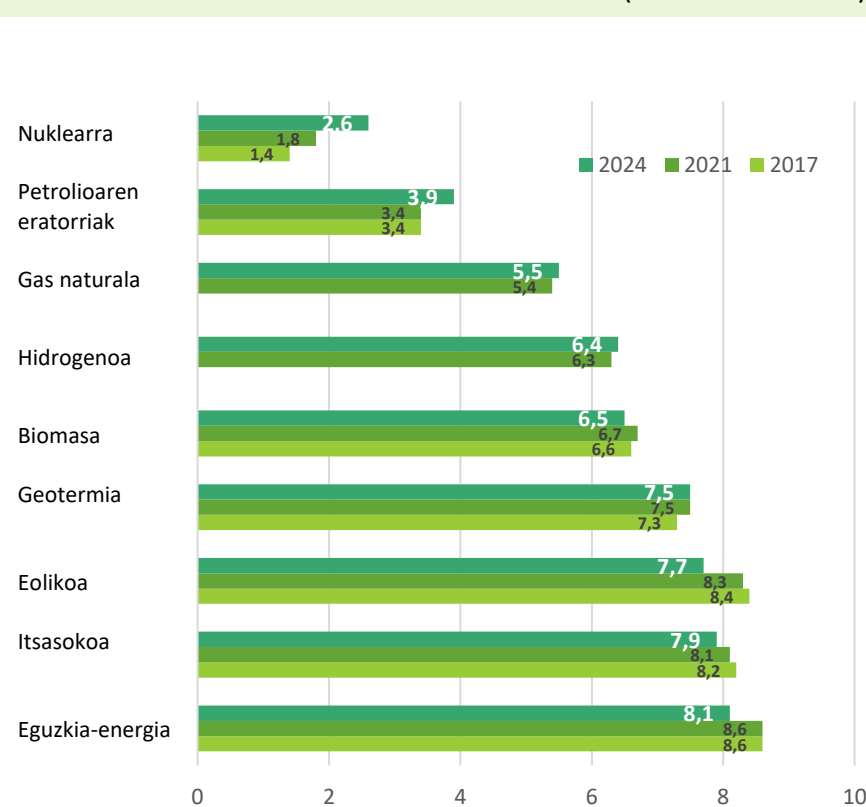
Azterlanaren arabera, herritarren % 58 bere inguruan energia berriztagarriak sortzeko parke bat izatearen alde daude eta % 72k uste dute klima-aldaketaren aurka borrokatzeko guztiok uko egin behar diegula erosotasunei.

Euskal biztanleek klima-aldaketaren larritasunari 7,5 puntu eman dizkiote 1etik 10erako garrantziaren eskalan. Euskaldunen artean klima-aldaketaren inguruan nagusi diren sentimenduak dira “ezintasuna” (% 49k sentimendu nagusien artean sartu zuten), “haserrea” (% 39) eta “beldurra” (% 31).

Bere aldetik, Euskadin gertagarrientzat jotzen dituzten ondorioak bero-boladak (% 86k diote oso edo nahiko gertagarriak direla), itsas maila igozea (% 82) eta uholdeen maiztasuna handitzea (% 78) dira.

Lurraldean sustatu beharko liratekeen energia-motei dagokienez, herritarrek erantzun zuten gehienbat eguzki-energia (8,1 0tik 10erako eskalan), itsasokoa (7,9), eolikoa (7,7), eta geotermia (7,5) eta ondoren biomasa (6,5), hidrogenoa (6,4) eta gas naturala (5,5). Herritarren arabera, petrolioaren deribatuak eta energia nuklearra dira gutxien sustatu beharko liratekeenak (3,9 eta 2,6 hurrenez hurren).

Beste datu azpimarragarri bat da ia % 69k uste dutela lasaitasunez analizatu behar direla energia berriztagarrien instalazioen inpaktuak, nahiz eta klima-aldaketaren aurkako borroka moteldu.

III.1.1. GRAFIKOA. SUSTATU BEHARKO LIRATEKEEN ENERGIA-MOTAK (0TIK 10ERA BALORATUTA)

Iturria: Klima-aldaketa eta energia-trantsizioa. 2024

Beste alde batetik, inkestari erantzun zioten gehienak ados daude klima-aldaketaren aurkako neurriekin, zehazki, hauekin: jabeen erkidegoak derrigortzea kontsumitzen duten energia sortzeko instalazioak izatera (% 58 guztiz edo nahiko ados), hirietara ibilgailu kutsatzaileak sartzea debekatzea (% 56), gehien kutsatzen duten ibilgailuei zerga gehiago jartzea (% 56) eta berdegune gehiago eraikitzea, aparkaleku-plazak kenduz (% 55).

1.3. KLIMA-ALDAKETA ETA DESKARBONIZAZIOA

Isurien bilakaera

IHOBEk argitaratutako “Euskal Autonomia Erkidegoko Berotegi Efektuko Gasen isurien Inbentarioa, 2022” agiriaren arabera, EAEko **isuriak guztira** 20,7 milioi tona CO2 baliokide izan ziren 1990ean, 25,4 milioi tona CO2 baliokide 2005ean eta 18,5 milioi tona CO2 baliokide 2022an. Hau da, 2005ekin alderatuta % 27,4 gutxitu da, 1990ekin alderatuta % 10,8 eta 2019rekin alderatuta % 0,6. Hala ere, 2021ekin alderatuta % 4,7 igo da.

Datuak ikusirik, BEGen murrizketen joera 1/2024 Legean ezarritako helburuak lortzeko bidearen azpitik dago (2030ean % 45 murriztea 2005ekin alderatuta).

2022ko isuriak (BPGd % 5,4 hazi zen) energia-sektorearen isurien gehikuntzak baldintzatuta daude nagusiki, Ukrainako gerraren eta garraio-sektorearen isurien gehikuntzaren ondorioz.

Lurraren erabilerak, lurraren erabilera-aldaketa eta basogintza-sektorean (UTCUTS, gaztelaniaz) 2022an 1,21 milioi tonako xurgapena gertatu zen (behin-behineko datua).

Ekonomia-sektoreen isurien bilakaera

Isuri gehien egiten dituzten sektoreak garraioa, energia, eta industria dira. 2022an hiruren artean gutxi gorabehera isuri guztien % 86,9 batzen dute (garraioak % 35,6, energia-eraldaketak % 33,7 eta industriak % 17,6).

Hala eta guztiz ere, ikusirik energia-sektorearen isuriak gainerako sektoreei energia hornitzeagatik sortzen direla, sektore bakoitzean elektrizitatearen eta beroaren kontsumoaren isuriak gehitzen baditugu, industria-sektorearen eta garraioaren isuriak % 30,3 eta % 35,2 dira hurrenez hurren. Energia-eraldaketaren sektoreak (finketa, barne-kontsumoak, galerak, etab.) % 12,8ko ekarpena egingo luke eta bizitegi-sektorearen eta zerbitzuen batura % 14,7 izango litzateke. Nekazaritza eta hondakinen sektoreek isuri gutxiago sortzen dituzte ikuspegi bietatik. Energiaren eraldaketa-sektorearen barne daude koke- eta finketa-jarduerak, zentral elektrikoaren barneko kontsumoak eta garraio-galerak.

- Energia-sektorea. EAEko isurketa guztien % 33,7 da. Isuriak % 1,54 gehitu ziren 2021. urtearekin alderatuta. 2005ekin eta 1990ekin alderatuta isuri horiek hurrenez hurren % 20,3 eta % 40,9 murriztu dira.

Euskadin elektrizitatea sortzeko sektoreak sortutako isuri espezifikoak gutxitu egin dira azken urteetan, aldagetak ezarri baitzituzten energia sortzeko moduetan, energia berriztagarriak sustatu zituzten, kogenerazioa bultzatu zuten eta kontsumo espezifiko baxuak dituzten zentral termikoetako sorkuntza bultzatu zuten, besteak beste, gasaren ziklo konbinatua.

- Industria. EAEko isuri guztien % 17,6 da. Isuriak % 7 gutxitu ziren 2021ekin alderatuta eta % 41 eta % 55,3 2005ekin eta 1990ekin alderatuta, hurrenez hurren.

Industria-sektorea da energia elektriko gehien kontsumitzen duen sektorea. Sektore horri bere elektrizitate-kontsumotik (eta beroaren kontsumoa eta kogeneraziokoa) eratorritako isuriak egotzita ere, isuriak % 50 gutxitu dira eta BPGd industrialaren sorkuntza % 80 hazi da. Beraz, industria-sektorearen efizientzia hobetu egin da BEG isurien eta BPGd-ren terminoetan, zehazki, % 72 puntu 1990etik.

- Garraioa. 2022an garraio-isuriak % 7,6 gehitu ziren aurreko urtearekin alderatuta eta emisio guztien % 35,6 egin zuten. Horrela, isuri guztietan ekarpen gehien egiten duen sektorea da. BEGen igorle handienetakoa izateaz gain, nabarmendu egiten da bere isuriak gorantz doazelako; 2005ekin alderatuta +% 16,8 eta 1990etik +% 134,6.

Sektore horretako isurien % 95 inguru errepide bidezko garraioari lotuta daude. Isuri horietatik kalkulatzeko da % 54 baino gehiago turismoek sortzen dituztela, % 32 baino zerbait gehiago salgaien garraioak eta gainerakoak beste garraio-moduek (autobusa, motorrak, etab.). Horrela, salgaien garraioak eta pertsonenak isuriak bikoiztu dituzte ia-ia 1990ekin alderatuta.

- Bizitegi-sektorea. Isuri guztien % 4,4 dira eta 2021ekin alderatuta % 8,6 gutxitu dira. 2005ekin alderatuta % 15 gutxitu dira, baina 1990ekin konparatuta % 27,3 hazi dira.
- Zerbitzuen sektorea. Isuri guztien % 2,2 dira, baina % 5,8 gutxitu dira 2021ekin alderatuta. 2005ekin alderatuta % 9,6 gutxitu dira, baina 1990ekin konparatuta % 79,5 hazi dira.
- Lehen sektorea. Isurien % 3,2 sortzen du eta 2005ekin alderatuta % 53,3 gutxitu da eta 1990ekin konparatuta % 41,7. Aurreko urtearekin alderatuta % 12,1 jaitsi dira.
- Hondakinen sektorea. EAEko isuri guztien % 3,5 sortzen duen sektorea da. Isuriak % 5,2 murriztu dira 2021ekin alderatuta. 2005ekin alderatuta % 42,9 gutxitu dira eta 1990ekin konparatuta % 34,8.

Isuriak gutxitzea faktore askorengatik gertatu da, besteak beste, birziklapen-ehunekoak gehitu direlako isurien tasak txikiagoak izatea, zabartegietan aurre-tratamenduak egitea, balorizazioa, konposta ekoiztea eta abar. Gainera, isuri lausoak txikiagoak dira zabartegiko gasa jasotzeko eta erretzeko hobekuntzak ezarri direlako.

Ikuspegi historikoan, honakoak dira nagusi:

- Isuriak gehien gutxitu dituzten sektoreak industria eta energia dira.
- Nekazaritza eta hondakinen sektoreek ere isuriak murriztu dituzte, baina aurretik aipatu den moduan, ekarpena txikia da.
- Bizitegi-sektoreak eta zerbitzuenak nabarmenki gehitu dituzte ehuneko isuriak 1990etik (bizitegi-sektoreak % 27,3 eta zerbitzuen sektoreak % 79,5).
- Termino erlatiboetan (1990etik bikoiztu egin dira) eta absolutuetan (3,77 milioi tona) isuriak gehien gehitu dituen sektorea garraioarena da. Gehikuntzak salgaien eta pertsonen garraioan gertatu dira. 2005etik aurrera izan den bilakaera nabarmena da, isuriak gehitu dituen sektore bakarra baita (% 16,8).

Laburbilduz, egiaztatu dugu isuri zuzenen eta isuri guztien ikuspegietatik (zuzenak+elektrizitate-kontsumoa) industria-sektorean isuriak nabarmenki gutxitu direla. Bizitegi-sektoreak eta zerbitzuen sektoreak ere isuri zuzenen antzeko patroia jarraitzen dute eta 1990etik isuriak gehitu dituzte, baina garraio-sektoreak baino askoz ere gutxiago.

Energia-sektoreko eta industriako murrizketak hazkunde ekonomiko handiko testuinguruan (BPGd industrial) eta kontsumo elektrikoaren hazkundera gertatu dira, bai 1990etik, bai 2005etik ere.

III.1.1 TAULA. BEG-EN SEKTORE-ISURIEN BILAKAERA EAE-N ETA 1990EKIN ETA 2005EKIN KONPARATUTAKO ALDEA
(CO2 tona baliokideak)

	1990	2005	2019	2021	2022		ALD. 2022 XX(r)en ALDEAN			
					GUZTIRA	% BERT.	1990	2005	2019	2021
ENERGETIKOA	7.800.384	10.521.788	6.085.249	5.382.216	6.213.398	33,7	-20,3	-40,9	2,1	15,4
ENERGIAREN SEKTOREA (D)	2.995.014	8.375.802	4.821.611	4.330.912	5.445.725	29,5	81,8	-35,0	12,9	25,7
ENERGIA ELEKTRIKO INPORTATUA (EEI)	4.805.371	2.145.986	1.263.638	1.051.304	767.673	4,2	-84,0	-64,2	-39,2	-27,0
INDUSTRIA (D)	7.246.780	5.488.707	3.377.446	3.485.576	3.240.220	17,6	-55,3	-41,0	-4,1	-7,0
GARRAIOA (D)	2.799.272	5.623.499	6.404.131	6.105.323	6.567.371	35,6	134,6	16,8	2,5	7,6
EGOITZAKOA (D)	631.751	946.470	841.000	880.305	804.228	4,4	27,3	-15,0	-4,4	-8,6
ZERBITZUAK (D)	224.430	445.469	463.681	427.636	402.740	2,2	79,5	-9,6	-13,1	-5,8
NEKAZARITZA (D)	1.017.198	1.269.492	668.098	675.172	593.222	3,2	-41,7	-53,3	-11,2	-12,1
HONDAKINAK (D)	981.970	1.121.662	735.117	675.651	640.522	3,5	-34,8	-42,9	-12,9	-5,2
ISURI ZUZENAK (D)	15.896.415	23.271.102	17.311.084	16.580.576	17.694.029	95,8	11,3	-24,0	2,2	6,7
ISURI GUZTIAK (ZUZENAK+EEI)⁽¹⁾	20.701.785	25.417.088	17.311.084	17.631.879	18.461.703	100,0	-10,8	-27,4	6,6	4,7

(1) - Elektrizitatearen inportazioei lotutako isuriak barne (EEI)

Iturria: IHOBE, EAEko Berotegi Efektuko Gasen isuriaren Inbentarioa, eta geuk egina

III.1.2. TAULA. BEG-EN ISURI GUZTIEN SEKTORE-BILAKAERA SEKTORE BAKOITZARI BERE ELEKTRIZITATEAREN ETA BEROAREN KONTSUMOTIK ERATORRITAKO ISURIAK ESLEITUTA EAE-N. (CO2ren tona baliokideak)

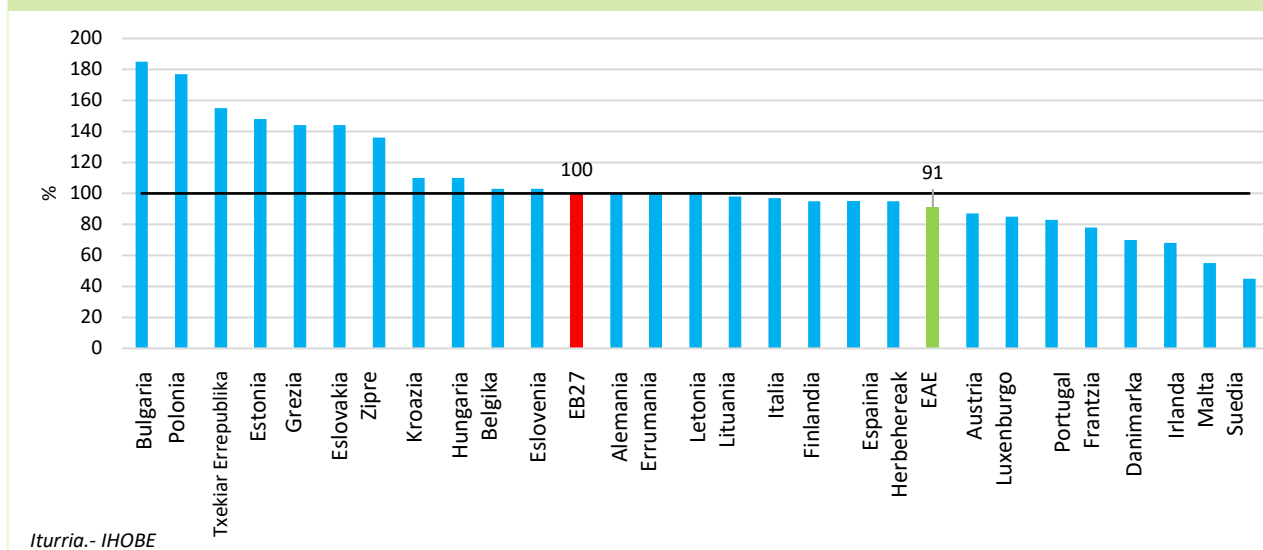
	1990	2005	2019	2021	2022		ALD. 2022 XX(r)en ALDEAN			
					GUZTIRA	% BERT.	1990	2005	2019	2021
ENERGIA-ERALDAKETA	2.754.020	2.821.248	2.420.741	2.260.666	2.343.610	12,7	-14,9	-16,9	-3,2	3,7
INDUSTRIA	10.891.199	10.588.264	5.469.756	5.304.750	5.448.519	29,5	-50,0	-48,5	-0,4	2,7
GARRAIOA	2.862.295	5.710.043	6.448.423	6.144.292	6.621.536	35,9	131,3	16,0	2,7	7,8
BIZITEGIKOAK	1.505.005	2.097.056	1.484.713	1.429.407	1.468.678	8,0	-2,4	-30,0	-1,1	2,7
ZERBITZUAK	679.623	1.784.806	1.332.324	1.130.322	1.332.410	7,2	96,1	-25,3	0,0	17,9
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA ETA ARRANTZA	1.027.674	1.294.009	683.648	686.792	606.428	3,3	-41,0	-53,1	-11,3	-11,7
HONDAKINAK	981.970	1.121.662	735.117	675.651	640.522	3,5	-34,8	-42,9	-12,9	-5,2
ISURIAK GUZTIRA (1)	20.701.785	25.417.088	18.574.722	17.631.879	18.461.703	100	-10,8	-27,4	-0,6	4,7

(1) - Elektrizitatearen inportazioei lotutako isuriak barne (EEI)

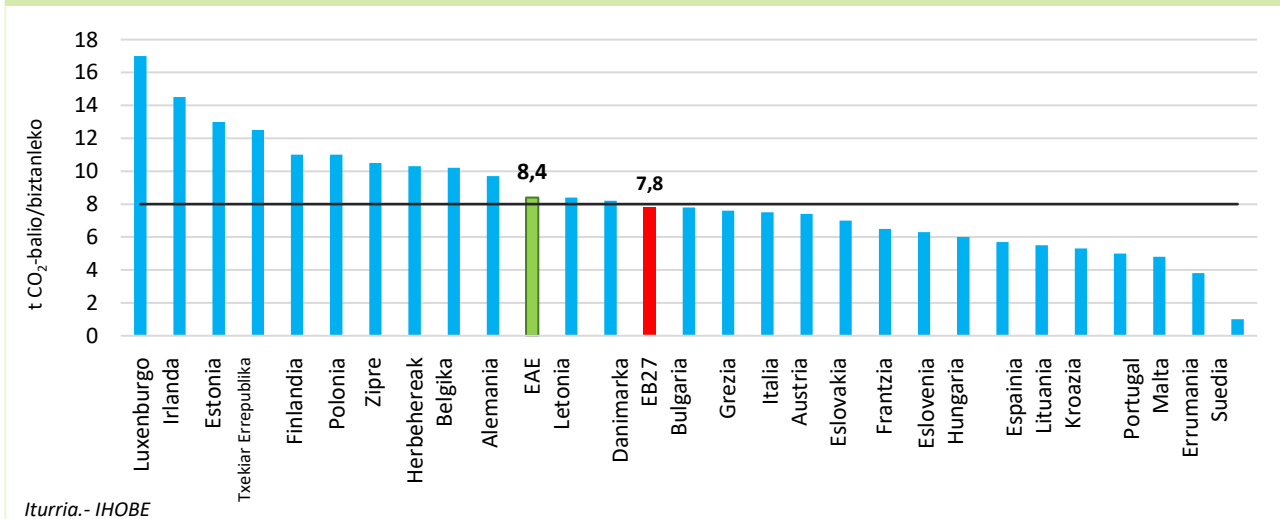
Iturria: IHOBE, EAEko Berotegi Efektuko Gasen isuriaren Inbentarioa, eta geuk egina

BPGd unitate bakoitzeko isuriak herrialdearen arabera

Euskadiko BPGd unitate bakoitzeko isuriak EB27ko batezbestekoa baino gutxiago izan ziren 2022an. BPGd unitate bakoitzeko isuriek gutxi gorabehera jakin daiteke zein den sortutako aberastasun-unitate bakoitzeko isuriaren intentsitatea. Adierazle hori herrialde baten egitura ekonomikoak baldintzatzen du. Izan ere, sektore guztien intentsitatea ez da berdina isurietan eta ez dute berdina eragiten BPGd-n.

III.1.3. GRAFIKOA. CO2 INDIZE BALIOKIDEA BPGd-PPC-ko (EROSKETA-PAREKOTASUNEAN) EUSKADIRAKO ETA EB27-KO HERRIALDEETARAKO (2022). EB27=100.**Biztanleko isuriak herrialdearen arabera**

Euskadiko biztanle bakoitzeko isuriak EB27ko batezbestekoa baino pixka bat handiagoak dira 2022an (8,4 T CO₂ baliokide biztanle bakoitzeko Euskadin eta 7,8 EBn). Biztanleko isuriek adierazten dute isuri guztiak nola banatuta dauden biztanle bakoitzeko. Hala ere, hurrengo grafikoan ikus daitekeenez, adierazle horrek asimetria handiak ditu. Izan ere, herrialde bateko egitura ekonomiko osoaren isuriak pertsona bati egozten zaizkio. Ezberdintasun horiek askotariko faktoreen ondorio izan daitezke: ekoizpen-sistemaren egitura, biztanleko errenta-maila, kontsumitutako energia-mota, urteko batez besteko tenperatura, etab.

III.1.2. GRAFIKOA. EUSKADIKO ETA EB-27 HERRIALDEETAKO BIZTANLE BAKOITZEKO CO2 BALIOKIDEAREN ISURI-RATIOAK. (2022)

1.4. ENERGIA-KONTSUMOA ETA ENERGIA-FAKTURA

Sarrera

Energia-balantzea zerrenda xehe bat da. Bertan jasotzen dira energia-iturri guztietako energia-ekarpenak, eraldaketa-galeretakoak eta erabilera-formetakoak, eskualde espezifiko batean eta denbora-tarte zehatz batean. Energiaren Euskal Erakundeak (EEE) egiten duen energia-balantzea EUROSTAT Europar Batasunaren estatistika-bulegoak garatutako metodologiarekin gauzatzen da eta 3 bloketan banatuta dago: 1. Eskuragarri/sarrerak, 2. Eraldaketa eta 3. Erabilera/irteerak.

Barne-kontsumo gordina (eskaria) azken kontsumorako behar den energia da. Hau da, azken formatuan (gasolina, gasolioa, elektrizitatea, gas naturala, etab.) eta azken puntuetan kontsumitutakoa (etxeak, ostalaritza-lokalak, industria-instalazioak, etab.), eta eraldaketarako beharrezkoak (adib.: gas naturala elektrizitate bihurtzea zentral termoelektroetan). Norbere ekoizpenaren, inportazioen eta esportazioak kentzen zaizkion izakinen barietatearen batura da. Energia-mixa deitzen zaio barne-kontsumo gordinaren energiarengatik banaketari.

Autohornikuntza-tasa lehen mailako energia-ekoizpena da barne-kontsumo gordinarekin edo eskariarekin konparatuta.

Azken energia-kontsumoa herrialde edo eskualde batean gastatutako energia-kantitatea da. Lehen-mailako energiak edo azken energiak izan daitezke. Lehen kasua lehen-mailako iturrien kontsumoen batura da (ikatz, petrolio, gas naturala, energia nuklearra, energia hidraulikoa eta beste berriztagarri batzuk). Bigarren kasua sektore ekonomikoek gastatzen dituzten energien batura da.

Petrolioaren tona baliokide (tep) bat petrolio-tona baten errekuntzan ekoizten den energia-kantitatearen antzekoa da. Gehien erabiltzen diren multiploak petrolioaren kilotona baliokideak (ktep) dira, hau da, 1.000 tep, baita petrolioaren megatona baliokideak (Mtep) ere, hau da, 1.000.000 tep.

EAEko energia-balantzearen emaitzak

EEEren *Euskadi Energia 2023* txostenaren arabera, **barne-kontsumo gordina** % 10,4 gutxitu zen 2022 eta 2023 artean eta 5.860 Ktep-koa izan zen. Gas naturalaren kontsumoa gutxitu zen gehien (–% 29) eta, kontrara, elektrizitate-inportazioak % 74 gehitu ziren. Petrolio-deribatuen parte-hartzeak barne-kontsumo gordinaren ia % 47,9 (2.807 ktep) inguru izaten jarraitzen du.

Lehen mailako energia-ekoizpena (569 ktep) nagusiki energia berriztagarrietan oinarritu zen (546 Ktep).

Energiaren autohornikuntza-tasak energia-ekoizpena (569 ktep) ordezkatzen du barne-kontsumo gordinarekiko edo eskariarekiko (5.860 ktep) eta % 9,7koa izan zen. Ondorioz, EAEk kanpoaldearekiko duen **energia-mendekotasuna** % 90,3n kokatu zen.

Energiaren azken kontsumoa, bere aldetik, % 7,2 gutxitu zen (4.527 Ktep) eta sektore guztietan jaitsi zen. Bizitegi-sektorearen eta industrialaren kontsumoak izan ziren jaitsiera handienak izan zituztenak (–% 14,1 eta –% 11,3 hurrenez hurren). Zerbitzuen sektorearen kontsumoa ere % 9,1 gutxitu zen eta garraioarena % 2,1; azken hori Euskadiko sektore kontsumitzaile handiena izan zen.

Iturri berriztagarrietan oinarritutako ekoizpenak (546 ktep) azken energia-kontsumoaren % 12,1 asetzea ahalbidetu zuen (4.527 ktep); hau da, energia berriztagarriek azken kontsumoan duten partaidetza-ratioa Euskadiko 2030rako Energia Estrategian (3E2030) ezarritako % 21eko helburutik 8,9 puntura dago.

Azken kontsumoa energia-motaren arabera aztertzen badugu (oso interesgarria da ingurumenaren aldetik, zeren eta energia-mota bakoitzak eragin desberdinak baitakartza), hauxe ikusiko dugu: petrolioaren eta horren deribatuen kontsumoa orain ere nagusia da kontsumo horretan, % 48,4. Ondoren, energia elektrikoa (azken kontsumoaren % 25) eta gas naturala (% 18,5) daude. Oso urruti energia berriztagarriak, erregai solidoak (ikatz eta deribatuak) eta energia deribatuak daude (horien barruan, gehienbat, industri-prozesuetatik edo energia eraldatzeko prozesuetatik —baterako sorkuntza, adibidez— berreskuraturiko beroa sartzen da).

Kontuan hartu behar da *hidrokarburoak (petrolio eta gas naturala)* erabiltzea sorrarazten duten isuriengatik (bereziki petrolioaren eratorrien errekuntzakoak) ez direla energi-iturri garbitzat hartzen, jatorri naturala duten arren.

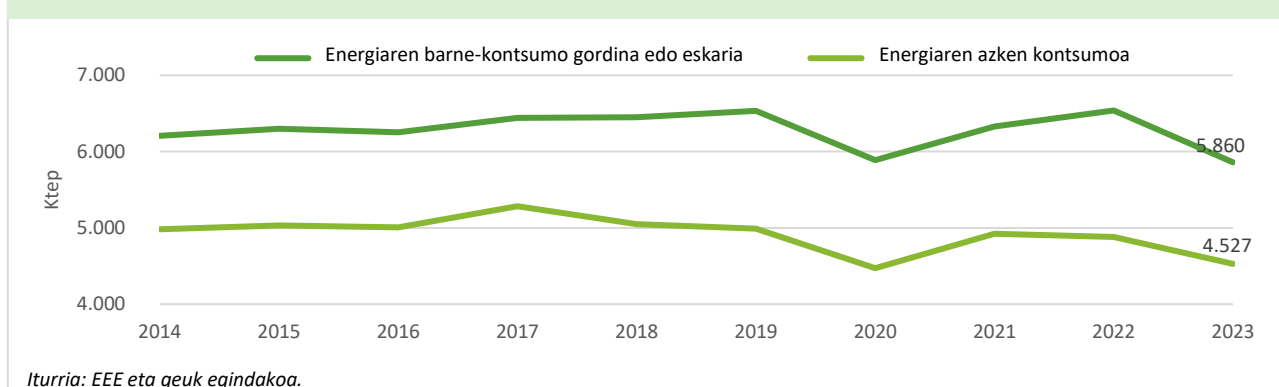
Bere aldetik, *erregai fosilen (eta deribatuen)* errekuntzak ingurumen-arazoak sortzen ditu. Arazo nagusia BEG isuriak dira, baina baita ere sufreaken eta nitrogeno-oxidoen isuriak, oso kutsatzaileak baitira.

III.1.3. TAULA. EAEn ENERGIA BALANTZEA LABURBILDUTA (Ktep) 2023

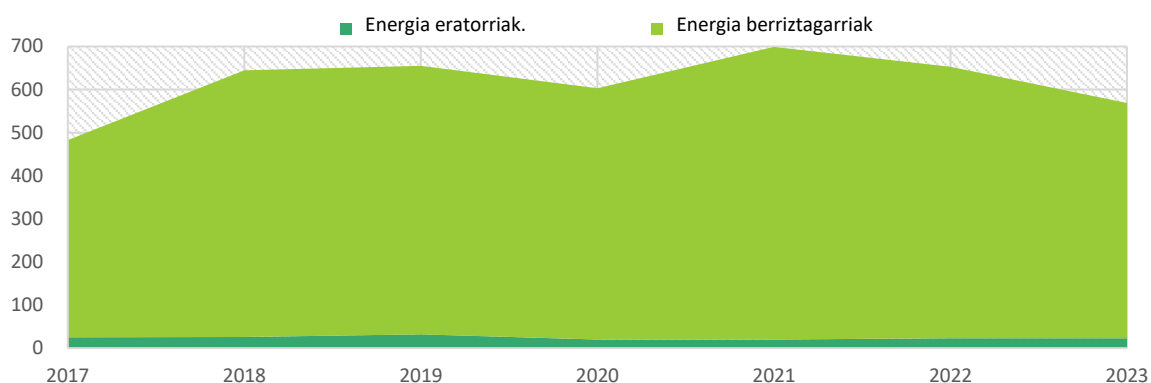
	IKATZA ETA ERATORRIAK	PETROLIOA ETA ERATORRIAK	GAS NATURALA	ENERGIA ERATORRIAK	ENERGIA BERRIZTA- GARRIAK	ELEKTRIZITATEA	GUZTIRA
ENERGIA PRIMARIOAREN EKOIZPENA	0	0	0	23	546	0	569
IMPORTAZIOAK	19	8.172	4.925	0	3	763	13.883
STOCK-MUGIMENDUAK	0	40	177	0	0	0	217
ESPORTAZIOAK	0	5.404	3.364	0	57	0	8.826
BARNE-KONTSUMO GORDINERAKO ERABILGARRIA (ESKARIA)	19	2.807	1.738	23	510	763	5.860
ERALDAKETA-SARRERAK	0	8.264	798	9	118	0	9.190
ERALDAKETA-IRTEERAK	0	8.138	0	0	0	439	8.577
TRUKAKETAK	0	0	0	0	-57	57	0
AZKEN KONTSUMORAKO ESKURAGARRI	19	2.330	838	14	335	1.130	4.666
AZKEN KONTSUMO ENERGETIKOA	19	2.192	838	14	335	1.130	4.527
INDUSTRIA	19	132	589	14	135	640	1.528
GARRAIOA	0	1.974	1	0	140	17	2.133
NEKAZARITZA ETA ARRANTZA	0	23	1	0	1	4	29
ZERBITZUAK	0	13	59	0	12	273	358
BIZITEGIKOAK	0	49	188	0	47	196	480

Iturria: EEE

III.1.4. GRAFIKOA. BARNE-KONTSUMO GORDINA ETA ENERGIAREN AZKEN KONTSUMOA

III.1.5. GRAFIKOA. LEHEN-MAILAKO ENERGIAREN EKOIZPENA (KTEP).

Iturria: EEE eta geuk egina

Energia-intentsitatea BPGd-ko unitate bakoitzeko energia-kontsumoa da. Energia-efizientzia neurtzeko erabiltzen den ratioetako bat da.

EEEren datuen arabera, 2023an azken energia-intentsitatea Euskadin 2022an baino 8 puntu hobea izan zen eta hamarkada gutxi joera efizientzia handiagoarena da.

III.1.4. TAULA. ENERGIA-INTENTSITATEAREN BILAKAERA (oinarria 2023=100)

	ENERGIA-INTENTSITATEA	INDUSTRIA-SEKTOREA	GARRAIO-SEKTOREA	ZERBITZU-SEKTOREA
2013	100	100	100	100
2018	87	74	103	88
2022	82	nd	nd	72
2023	74	66	96	64

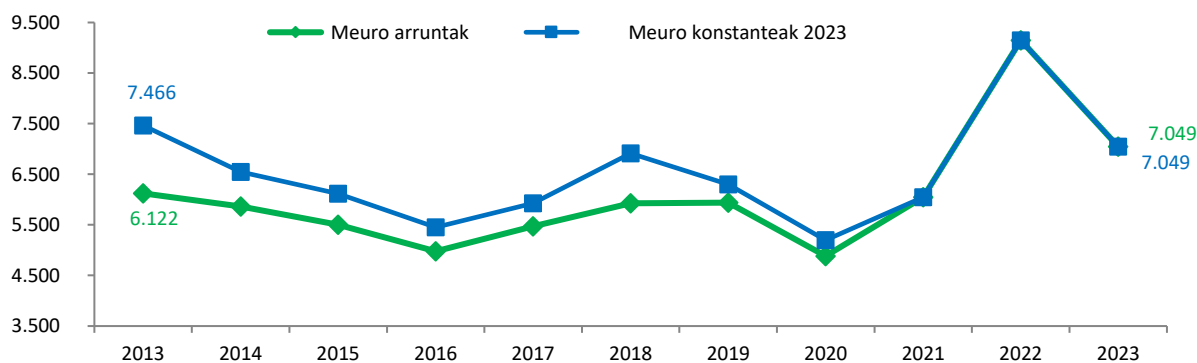
Iturria: EEE eta geuk egina

Hala, industriako energia-intentsitatea 34 puntu hobetu da orain dela hamarkada batekin konparatuta, garraio-sektorea 4 puntu hobetu da eta zerbitzu-sektorea 36 puntu.

Energia-faktura 2022an nabarmenki hazi eta gero, asko gutxitu zen 2023an, 7.049 M€. Kostu horretatik, % 55,5 garraio-sektoreari dagozkio, % 23,1 industriari, % 11,1 bizitegi-sektoreari, % 9,7 zerbitzuei eta % 0,6 lehen sektoreari.

Bizitegi-sektorean biztanleko fakturak % 29,2 egin zuen behera —357 eurora iritsi zen—, eta etxeko fakturak % 29,4 —849 eurora iritsi zen—.

III.1.6. GRAFIKOA. ENERGIA-FAKTURAREN BILAKAERA

Iturria: EEE

III.1.5. TAULA. FAKTURA ENERGETIKOAREN BILAKAERA SEKTOREKA
MILIOIKA EUROTAN*

	2017	2019	2020	2021	2022	2023	GUZTIAREN %	ALD. 2022/23 (%)
INDUSTRIA	1.172	1.128	904	1.288	2.522	1.628	23,1	-35,4
GARRAIOA	2.723	3.148	2.523	3.084	4.522	3.912	55,5	-13,5
BIZITEGIKOAK	858	891	823	937	1.105	782	11,1	-29,2
ZERBITZUAK	644	713	591	689	949	684	9,7	-27,9
LEHENENGOA	70	59	44	48	51	42	0,6	-17,6
GUZTIRA	5.468	5.940	4.885	6.047	9.149	7049	100,0	-23,0

Iturria: EEE eta geuk egina
** Guztizkoak eta sektoreen batura ez datoz bat, biribildu egin direlako*
III.1.6. TAULA. BIZITEGI-SEKTOREKO FAKTURA ENERGETIKOAREN ADIERAZLEAK

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Ald. 2022/23 (%)
ENERGIA-FAKTURA BIZTANLE BAKOITZEKO (€ BIZTANLE BAKOITZEKO.)	421	370	395	446	414	374	428	504	357	-29,2
ENERGIA-FAKTURA ETXE BAKOITZEKO (€ ETXE BAKOITZEKO.)	1.037	906	962	1.083	1.003	905	1.028	1.203	849	-29,4

Iturria: EEE

1.5. ENERGIA BERRIZTAGARRIAK: APROBETXAMENDUA EDO KONTSUMOA ETA INSTALATUTAKO POTENTZIA

Energia berriztagarriak lur-planetaren etorkizunerako irtenbide jasagarriak bilatzeko oinarria bihurtu dira. Horrelako energia baliabide naturaletatik lortzen da. Etengabe ordezkatzeko dira eta ez dute ingurumena kaltetzen.

Hauek dira energia berriztagarrien **iturri nagusiak**:

- **Biomasa.** Materia organikoa erabiltzen du energia-iturri gisa. Nekazaritzako hondakinekin, baso-hondarrekin edo energia-laborantzeko produktuekin sor daiteke

Biomasa material organikoak dira, adibidez, egurra, laborantzak edo animalien hondarrak eta energia ekoizteko erabiltzen dira. Kontrara, **bioerregaia (biogasa)** biomasatik eratorritako erregai likidoak edo gaseosoak dira. Funtsean, **bioerregai likidoak (bioetanola eta biodiesela)** eta **bioerregai gaseosoak daude, adibidez, biogasa.**

- **Eguzki-energia** lurrera erradiazio elektromagnetiko moduan iristen den energia da. Eguzkian sortzen da fusio-erreakzioen bitartez. Eguzki-energia fotovoltaikoa edo termikoa izan daiteke. Ezberdintasuna da **eguzki-energia fotovoltaikoak** elektrizitatea zuzenean sortzen duela eguzki-erradiaziotik. **Termikoan** eguzki-energia aprobetxatzen da beroa ekoizteko.
- **Eolikoa** haizeak sortzen duen energia da. Haizeak sortzen du energia zinetikoa eta aerosorgailu baten palak mugitzean.
- **Hidraulikoak** uraren mugimendua aprobetxatzen du energia elektrikoa sortzeko. Horrelako energia eskuratzeko energia zinetikoa eta ur-jauzien, korronteen edo itsasaldien potentziala aprobetxatzen da. Uraren mugimenduaren indarrak eraldatzaile bati konektatutako turbina biratzen du eta mugimendua energia elektriko bihurtzen da.

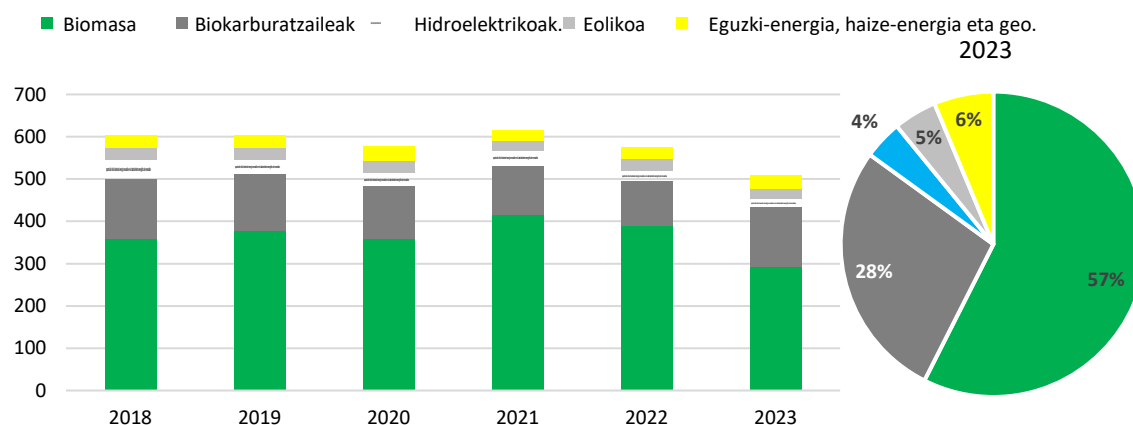
- **Mareomotrizia.** Itsasaldien mugimendua aprobetxatzen duen energia berriztagarria da.
- **Undimotrizia.** Olatuen mugimendua aprobetxatzen duen energia berriztagarria da.
- **Geotermikoa.** Lurraren barnealdetik beroa ateratzen du elektrizitatea sortzeko edo eraikinak berotzeko.

Iturri berriztagarriak bi motetan sailkatzen dira: **berriztagarri termikoak**, beroa sortzeko erabiltzen direnak (geotermia, eguzki-termikoa, etab.), eta **berriztagarri elektrikoak**, elektrizitatea sortzeko erabiltzen direnak (fotovoltaikoa, eolikoa, hidraulikoa, etab.).

EEEren datuen arabera, **energia berriztagarrien aprobetxamendua** 2023an 510 ktep-koa izan da (ikusi III.1.3. TAULAKO energia-balantzea: Eskuragarri barne-kontsumo gordinerako), 2022an baino % 11,4 gutxiago. Kontsumoari egindako ekarpen handiena biomasarena da; guztiaren % 57, ondoren bioerregaiak daude % 28ekin, eguzkia, aero eta geo % 6ekin eta hidraulikoa % 4ekin.

2022rekin alderatuta bioerregaiak % 33,9 gehitu dira eta, bestalde, eguzki fotovoltaikoa, eguzki termikoa, aerotermia eta geotermia batera % 14,5 izan dira. Kontrara, gutxitu egin dira biomasaren aprobetxamendua (– % 24,9), hidroelektrikoa (–% 17,1) eta eolikoa (–% 14,4).

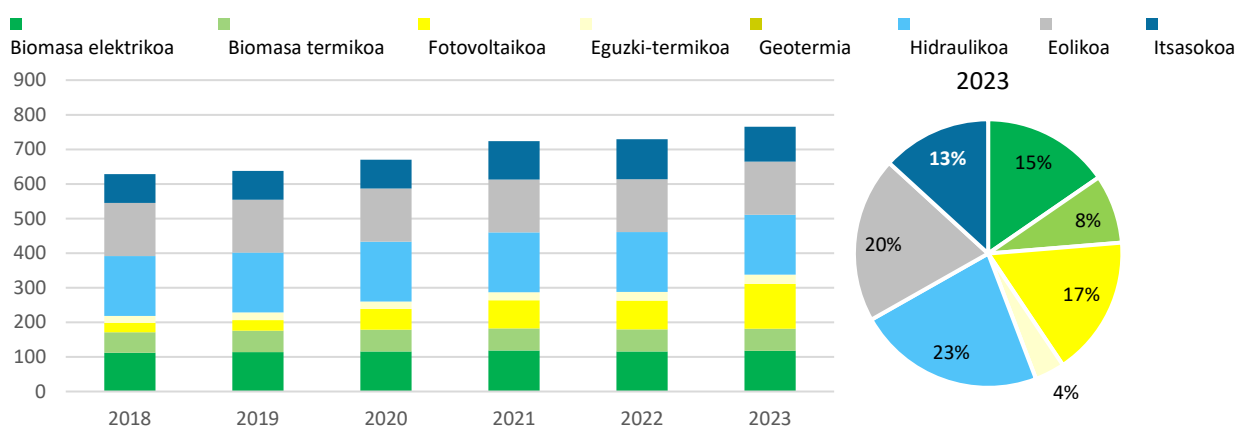
III.1.7.GRAFIKOA. ENERGIA BERRIZTAGARRI AUTOKTONOEN KONTSUMOAREN BANAKETA EDO BERRIZTAGARRIEN HORNIDURA 2018-2023 (Ktep).

Iturria.- EVE

Instalatutako potentziari dagokionez, 2023an instalatutako potentzia guztiaren % 23 energia hidraulikoari dagokio, % 23 biomasari (% 15 elektrikoa eta % 8 termikoa), % 21 eguzki-energiari (% 17 fotovoltaikoa eta % 4 termikoa), % 20 energia eolikoari eta % 13 itsas energiari.

2022rekin alderatuta, fotovoltaikoaren sektoreak 46 MW gehitu zuen instalatutako potentzia, geotermiak 2 MW eta, kontrara, biomasak energia sortzeko 12 MW gutxitu zuen.

II.1.8. GRAFIKOA. INSTALATUTAKO POTENTZIA BERRIZTAGARRIA TEKNOLOGIAREN ARABERA (MW). 2018-2023

Iturria: EEE eta geuk egindakoa

Hurrengo bi tauletan (III.1.7. eta III.1.8.), instalatutako gaitasuna bereizten da tipologiaren arabera. Hau da, elektrizitatea sortzeko gaitasun elektrikoa (fotovoltaikoa, eolikoa, hidraulikoa, biomasa eta itsas energia) eta beroa sortzeko gaitasun termikoa (geotermia, eguzki termikoa eta biomasa termikoa). Egiaztatu da energia fotovoltaikoaren instalatutako gaitasunean eta elektrizitatea sortzeko biomasan hazkunde handia gertatu dela.

III.1.7. TAULA. ENERGIA BERRIZTAGARRIEN INSTALATUTAKO GAITASUN ELEKTRIKOA

	2010	2015	2020	2023
FOTOVOLTAIKOA (MWp)	22	25	60	130
EOLIKOA (MWe)	153	153	153	153
HIDROELEKTRIKOA (MWe)	173	173	173	173
BIOMASA (MWe)	75	72	83	103
ITSAS ENERGIA (MWe)	0	0,3	0,3	0,3

Iturria: EEE

III.1.8. TAULA. ENERGIA BERRIZTAGARRIEN INSTALATUTAKO GAITASUN TERMIKOA

	2010	2015	2020	2023
GEOTERMIA (MWg)	6	15	22	26
EGUZKI TERMIKOA (mila m2)	39	68	90	91
BIOMASA TERMIKOA (MW)	18	93	116	118

Iturria: EEE

1.6. AIREAREN KALITATEA

Airearen kalitatearen ebaluazioaren bidez kutsatzaileen maila jakin batzuk baloratzen dira giroko airean. Alde batetik, egunero, Eusko Jaurlaritzaren webgunean argitaratzen den AIREAREN KALITATEAREN INDIZEAREN bidez, airearen kalitatearen egoera baloratzen da kontzentrazio-tarte baten arabera zehaztutako kategoriatan, eta, beste alde batetik, urtero, sare osoan erregistratutako datuen azterketa egiten da, araudiak ezartzen duen lurraldea ebaluatzeko betebeharrari erantzuten dion URTEKO TXOSTENA egiteko.

1.6.1. Airearen kalitatearen indizea (ICA, gaztelaniaz) eta jasangarritasunaren adierazlea. 2023

Airearen kalitatearen indize nazionalak (ICA) biztanleei airearen kalitateari buruzko informazioa modu argian eta errazean helarazteko balio du. Hori lortzeko, hainbat eremutan banatutako estazioetan hainbat

EGUNEROKO ICA $\mu\text{g}/\text{m}^3$	SO ₂	NO ₂	O ₃	PM ₁₀	PM _{2,5}
OSO ONA	0-100	0-40	0-80	0-20	0-10
ONA	101-200	41-100	81-120	21-35	11-20
ERTAINA	201-350	101-200	121-180	36-50	21-25
TXARRA	351-500	201-400	181-240	51-100	26-50
OSO TXARRA	501-1250	401-1000	241-600	101-1200	51-800

kutsatzaile neurtzen dira denbora errealean. ICAk detektatutako balioak tartetan banatzen dira, eta horiei bilbe edo kolore bat esleitzen zaie eremu zehatz bateko airearen kalitatea adierazteko. 2019ra arte ez zegoen informazio horren parametroak Europa mailan homogeneizatzeko erreferentziarik. 2019an, TEC/351/2019 Agindua onetsi zenean, kutsatzaile bakoitzaren maila bakoitzean ezarritako tartek aldatu, eta bateratu egin ziren Europa mailan; erantsitako taulan agertzen dira.

Bestalde, jasangarritasunaren adierazleak airearen kalitatearen kalifikazioa ertaina, txarra edo oso txarra ez den egunen kopurua ehunekotan laburbiltzeko balio du³.

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren informazioaren arabera, jasangarritasunaren adierazlea 2023an, hau da, kalifikazio “oso ona” eta “ona” duten egunen ehunekoa guztizkoaren % 91,2 izan zen. Ratio horrek aurreko urtekoa 3,5 puntutan hobetzen du.

III.1.9. TAULA. AIREAREN KALITATEA. JASANGARRITASUN ADIERAZLEA (1) ZONAREN ARABERA.						
	ESTAZIO-KOPURUA	2019	2020	2021	2022	2023
1: ENKARTERRI - NERBIOI GARAIA	2	% 96,2	% 96,4	% 94,0	% 86,6	% 93,7
2: NERBIOI BEHEA	21	% 79,5	% 69,7	% 74,8	% 75,1	% 77,3
3: KOSTALDEA	2	% 98,6	% 93,2	% 97,5	% 97,5	% 99,2
4: DONOSTIALDEA	12	% 84,1	% 80,9	% 81,6	% 81,6	% 84,9
5: IBAIZABAL GARAIA-DEBAGOIENA	7	% 91,5	% 91,3	% 83,3	% 87,9	% 90,4
6: GOIERRI	4	% 89,9	% 86,6	% 92,1	% 90,1	% 93,4
7: ARABAKO LAUTADA	5	% 94,2	% 94,3	% 91,0	% 88,5	% 91,8
8: EAE-ERRIBERA	2	% 97,5	% 96,7	% 95,9	% 94,2	% 98,9
EAE	55	% 91,4	% 88,6	% 88,8	% 87,7	% 91,2
<i>Iturria: Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. EUSKO JAURLARITZA</i>						

Zehazki, zortzi eremuetan erregistratutako 2.919 egunetatik, 2023an 77 egun erregistratu ziren airearen kalitate txarrarekin eta 6 egun oso txarrarekin; 2022an 130 egun airearen kalitate txarrarekin eta 15 egun oso txarrarekin. Kalitate ertaineko egunak 214tik 174ra jaitsi dira.

Airearen kalitate txarra edo oso txarra izan zuten 83 egunetatik 26 Nerbioi Behean izan ziren, 17 Donostian eta 11 Arabako Lautadan.

³Jasangarritasunaren urteko adierazlea: (“Oso ona” kalifikazioa duten egunen kopurua + “Ona” kalifikazioa duten egunen kopurua) / Urteko egun guztien kopurua.

Jasangarritasunaren hileko adierazlea: (“Oso ona” kalifikazioa duten egunak + “Ona” dutenak) / Hileko egun guztiak.

III.1.10. TAULA. AIREAREN KALITATEAREN INDIZEAREN BILAKAERA

	2021				2022				2023			
	OSO ONA ETA ONA	HOBETU DAITEKE / ERTAINA	TXARRA	OSO TXARRA	OSO ONA ETA ONA	HOBETU DAITEKE / ERTAINA	TXARRA	OSO TXARRA	OSO ONA ETA ONA	HOBETU DAITEKE / ERTAINA	TXARRA	OSO TXARRA
1: ENKARTERRI - NERBIOI GARAIA	343	16	5	1	316	32	13	4	341	15	8	0
2: NERBIOI BEHEA	273	73	19	0	274	45	43	3	282	57	25	1
3: KOSTALDEA	356	6	3	0	356	7	2	0	362	2	1	0
4: DONOSTIALDEA	298	50	17	0	298	39	25	3	310	38	15	2
5: IBAIZABAL GARAIA-DEBAGOIENA	304	53	7	1	321	27	13	4	330	26	8	1
6: GOIERRI	336	20	9	0	329	25	11	0	341	15	8	1
7: ARABAKO LAUTADA	332	24	8	1	323	22	20	0	335	19	11	0
8: EAE-ERRIBERA	350	11	4	0	344	17	3	1	361	2	1	1
EGUNEN KOP., AIREAREN KALITATEAREN ARABERA.	2.592	253	72	3	2.561	214	130	15	2.662	174	77	6
EGUNEN %, AIREAREN KALITATEAREN ARABERA.	88,77	8,63	2,50	0,1	87,71	7,33	4,45	0,51	91,2	6,0	2,6	0,2

Iturria: Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. EUSKO JAURLARITZA

1.6.2. EAEko aire-kalitatearen urteko txostena.

Neurtzen diren kutsatzaileek eta neurketa-sarearen ezarpenak airearen kalitateari buruzko Europako araudia betetzen dute, airearen kalitatearen kudeaketa eta mugak arautzen dituen 102/2011⁴ Errege Dekretura eramana. Araudi horretaz gain, Eusko Jaurlaritzaren neurketak kontuan hartzen ditu Osasunaren Mundu Erakundearen (OME) gomendioak.

Honako kutsatzaile hauek dituzte osasuna babesteko mugak: SO₂ (sufre dioxidoa), NO₂ (nitrogeno dioxidoa), PM₁₀ (10 mikratik beherako diametroa duten partikulak), PM_{2,5} (2,5 mikratik beherako diametroa duten partikulak), CO (karbono monoxidoa), O₃ (ozonoa), C₆H₆ (bentzenoa), Pb (beruna), As (artsenikoa), Cd (kadmioa), Ni (nikela) eta B(a)P (bentzo(a)pirenoa).

⁴ Urtarrilaren 27ko 39/2017 Errege Dekretua, Airearen kalitatea hobeteari buruzko urtarilaren 28ko 102/2011 Errege Dekretua aldatzen duena.

Lurraldearen zonakatzea ebaluaziorako

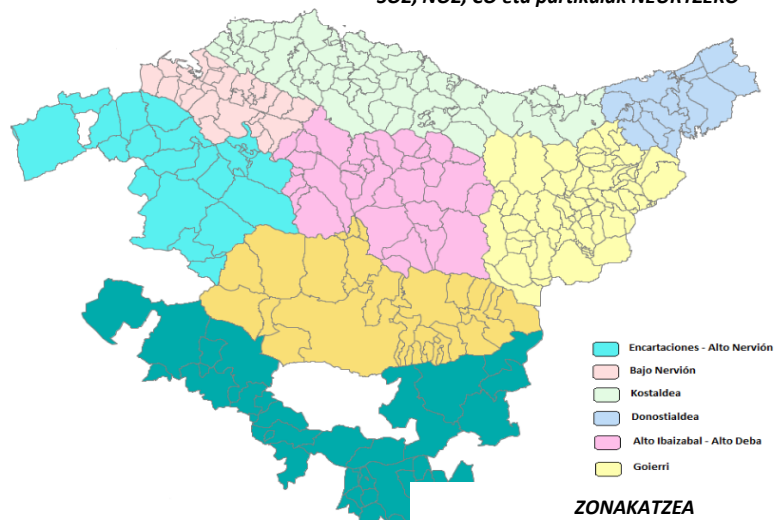
Gure autonomia-erkidegoko airearen kalitatearen ebaluazio orokorra EAEko lurraldeak zona eta aglomerazioetan duen zatiketaren arabera egiten da. Lurraldearen zonifikazioa kutsatzailearen arabera da baita ere. EAEko aire-kalitatearen ebaluazio orokorra egiteko lurraldea 8 eremutan banatzen da, indarrean dagoen araubidearekin bat eginez. Gainera, 5 zonatako banaketa egiten da ozonoarentzat. Izan ere, gainerako kutsatzaileekin alderatuz, ezberdina da.

- SO₂, NO₂, CO eta partikulen (PM₁₀, PM_{2,5}) kasuan, EAE 8 zonatan banatzen da, antzeko orografia duten aireko arro hauen arabera: Enkarterriak- Nerbioi Garaia, Nerbioi Behea, Kostaldea, Donostialdea, Ibaizabal-Deba Garaia, Goierri, Arabako Lautada eta EAE-Erribera. Hau da, eskuinean erakusten den goiko aldeko maparen zonakatzea erabiltzen da.
- Ozonoaren kasuan, kutsatzailearen portaera desberdina da. Izan ere, azterketa estatistikoak agerian uzten du urtaroen zikloan urtaro bakoitzean erregistratutako batez besteko mailen artean alde nabarmena dagoela itsasotik duten hurbiltasunaren arabera.

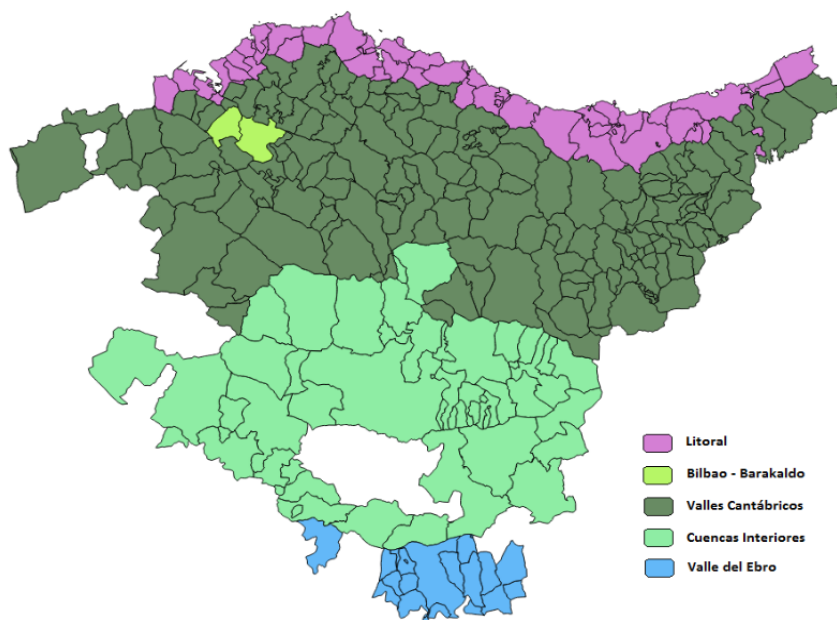
Beraz, ozonoarentzako 5 eremuak hauek dira: Kostaldea, Bilbo-Barakaldo, Kantabriako Aranak, barneko arroak eta Ebroren bailara, beheko mapan ikus daitekeen bezala. Hau da, eskuinean dagoen beheko maparen zonifikazioa erabiltzen da.

- C₆H₆-aren, Pb-aren, metal astunen eta bentzo(a)pireno-aren ebaluazioa orokorrean egiten da EAE guztiarentzat.

ZONAKATZEA
SO₂, NO₂, CO eta partikulak NEURTZEKO

ZONAKATZEA
OZONO TROPOSFERIKOA NEURTZEKO

Airearen kalitatearen helburuak

Eusko Jaurlaritzaren airearen kalitateari buruzko txostenen ondoz ondoko edizioetan aipatzen den bezala, airearen kalitaterako hainbat helburu daude:

- Muga-balioa: ezagutza zientifikoetan oinarrituta finkatutako maila da, ondorio kaltegarriak saihestu, prebenitu edo murrizteko, eta ez da gainditu behar.
- Helburu balioa, hau da, ahal den heinean gainditu behar ez den maila, efektu kaltegarriak saihesteko, prebenitzeko edo gutxitzeko.
- Epe luzerako helburua, hau da, epe luzean gainditu behar ez den maila, salbuetsiz neurri proportzionatuen bitartez hori posible ez izatea. Helburua efektu kaltegarriak modu eraginkorrean babestea da.
- Informazio atalasea: kutsatzaile baten maila da, eta hortik aurrera, esposizio labur bat bereziki zaurgarriak diren populazio-taldeetako pertsonen osasunerako arriskutsua da. Beraz, administrazio eskudunek informazio egokia berehala eman behar dute.
- Alerta-atalasea: maila horretatik aurrera, iraupen laburreko esposizio bat arriskutsua da giza osasunerako, alegia, herritar guztiei eragiten die eta, horregatik, administrazio eskudunek berehalako neurriak hartu behar dituzte.

Bestalde, airearen kalitatea hobetzeari buruzko araudian ezarritako mugak honako hauek dira:

BATEZ BESTEKOA		GEHIENEZKO BALIOA	ALERTA ATALASEA
SO ₂	ORDUTEGIA	350 µg/m ³ (24 gaingitze urtean, gehienez)	500 µg/m ³ (3 orduan)
	EGUNERO	125 µg/m ³ (3 gaingitze urtean, gehienez)	
NO ₂	ORDUTEGIA	200 µg/m ³ (18 gaingitze urtean, gehienez)	400 µg/m ³ (3 orduan)
	URTERO	40 µg/m ³	---
PM ₁₀	EGUNERO	50 µg/m ³ (35 gaingitze urtean, gehienez)	---
	URTERO	40 µg/m ³	---
PM _{2,5}	URTERO	25 µg/m ³	---
CO	ZORTZI ORDUKO BATEZ BESTEKO MUGIKORREN EGUNEKO GEHIENEKOA	10 µg/m ³	---
O ₃	ORDUTEGIA	Informazio-atalasea: 180 µg/m ³	240 µg/m ³ (jarraikako 3 orduz)
	ZORTZI ORDUKO BATEZ BESTEKO MUGIKORREN EGUNEKO GEHIENEKOA	Xede-balioa: 120 µg/m ³ (25 gaingitze urtean, gehienez, 3 urteko aldi baten batez besteko moduan)	Epe luzerako helburua: 120 µg/m ³
BENTZENOA	URTERO	5 µg/m ³	---
METALAK	PLOMOA	URTERO	0,5 µg/m ³
	ARTSENIKOA	URTERO	6 ng/m ³
	KADMIOA	URTERO	5 ng/m ³
	NIKELA	URTERO	20 ng/m ³
BENTZO(A)PIRENOA	URTERO	1 ng/m ³	---

Emaizak. 2023ko datuak

2023an airearen kalitatea neurtzeko aurreikusitako kutsatzaileei buruzko balio guztiak araudiak ezarritako muga azpitik mantendu dira. **Kutsatzaile bakoitzaren egoera** taula honetan ageri da:

III.1.11. TAULA. AIREAREN KALITATEA: EAEko KUTSATZAILA ATMOSFERIKOEN EMAITZEN LABURPENA. 2023		
	BALORAZIO OROKORRA	XEHETASUNA
Sufre dioxidoa, SO ₂	Mailak airearen kalitatearen araubidean ezarritako muga barne daude.	Inoiz ez da gainditu orduko kontzentrazioei buruzko araudian ezarritakoa. Horren arabera, ezin da gainditu orduko 350eko balioa urtean 24 aldiz baino gehiagotan. Eguneko batezbestekoetarako ezarritako muga-balioa ere ez zen gainditu. Orduko kontzentrazioetarako jasotako bi erregistrorik altuenak Las Carreras estazioan izan ziren, 242 µg/m ³ -ko balioarekin, eta San Julian estazioan 178 µg/m ³ -ko balioarekin.
Nitrogeno dioxidoa, NO ₂	Balioak airearen kalitatearen araubidean ezarritako muga barne daude.	Urteko batez besteko altuenak Maria Diaz Haro eta Easo estazioek izan zituzten, 29 eta 26 µg/m ³ -ko batez bestekoekin. Batezbesteko altuenak izan zituzten hurrengo puntuak hauek izan ziren; Mazarredo (23 µg/m ³), Erandio (22 µg/m ³) eta Ategorrieta (21 µg/m ³). Oro har, 2023an erregistratutako mailek 2022ko joerari eusten diote.
PM ₁₀ eta PM _{2,5}	Partikulen mailak, bai PM ₁₀ bai PM _{2,5} , airearen kalitatearen araubidean ezarritako muga barruan daude.	PM ₁₀ partikulen urteko batezbestekoari dagokionez, urteko batezbestekoen tartea 8-22 µg/m ³ da. Hiri-estazioen urteko batezbestekoak 11-22 µg/m ³ artekoak izan ziren. 2023an estazio gehienetan erregistratutako eguneko batezbesteko maximoak irailaren 5ean gertatu ziren, Saharako intrusio-gertakari batekin bat etorritik. Estazio guztietako PM _{2,5} -eko urteko balioak araubidean ezarritako urteko mugaren azpitik daude. Urteko batezbestekoak Pagoetan eta Valderejon erregistratutako 5 µg/m ³ -ko gutxiengoaren (landa-estazioak) eta Lezoko 11 µg/m ³ -ko urteko batezbestekoaren artean kokatu ziren. Hiriko neurketako puntuen % 80k urteko batezbestekoa 9 eta 10 µg/m ³ artean izan zuten.
CO	Azken urteetako joera positiboari jarraitzen dio. Mailak oso baxuak izan ziren estazio guztietan, gehieneko balioaren oso azpitik.	Ordu-tegi-baliorik handiena izan zuen estazioa Erandio izan zen.
O ₃ (ozonoa)	Urtaroen zikloan, urtaro bakoitzean erregistratutako batezbesteko mailen arteko aldea, itsasotik duten hurbiltasunaren arabera.	2023an ez zen baliorik neurtu 180 µg/m ³ -tik (herreritarrei jakinarazteko atalasea) gora. Gizakien osasuna babesteko balio objektiboa (3 urteko batezbestekoan gehienez ere 25 aldiz 120 µg/m ³ -ren gainetik egotea) ez da gainditu. Valderejok eta Jaizkibelek izan zituzten eguneko zortzi orduko balio maximo handienak, 93,2ko pertzentilarekin.
Bentzenoa	Urteko batezbestekoak baxuak dira, eta urteko araubideak zehaztutako mugaren barne daude, hau da, 5 µg/m ³ -ko urteko batezbestekoa.	Neurketa-puntu guztietan urteko batezbestekoak 1 µg/m ³ -ren azpitik egon ziren.
Metalak eta Bentzo(a)pirenoa	Mailak oso baxuak dira horiek neurtu dituzten lau estazioetan: Maria Diaz Haro (Bilbo), Erandio (Erandio), Tolosa hiribidea (Donostia) eta Martxoaren Hirua (Gasteiz), eta horiek guztiak araudiak ezartzen dituen muga barruan egon ziren.	Nabarmentzekoa da kuantifikazio-mugaren azpitik dauden datuen ehuneko handia, batez ere Tolosa hiribidean eta Martxoaren Hiruan.
Iturria: EAEko aire-kalitatearen urteko txostena. 2023. EUSKO JAURLARITZA		

1.7. UR GEZAREN KONTSUMOA ETA UNITATE-KOSTUA

Ur-hornidura gizartearen garapen demografikorako sozialerako eta ekonomikorako oinarritzko zerbitzuetako bat da, eta administrazio publikoek nahitaez eman behar dute zerbitzu hori. Uraren hiri-eskariak, bere ezaugarri nagusiei dagokienez, heterogenotasun handia du erabileraren aldetik, zeren eta etxeko erabilerak nahiz uraren beste erabilera batzuk sartzen baitira, hala nola udalekoak, taldeetakoak, industrietakoak, merkataritzakoak eta nekazaritzakoak. Aldi berean, industria turistikoak eta bigarren etxebizitzak uraren eskari handia sortzen dute zona askotako horniduran; izan ere, bertako biztanleei (errolatuak) dagokiena baino handiagoa izan daiteke.

EiNen “*Uraren hornidurari eta saneamenduari buruzko estatistikaren*”⁵ arabera (bi urtean behin egiten den egiturazko jardura), 2022an EAEn hiri-hornidurako sare publikoetan 152,6 Hm³ ur hornitu ziren, 2020an baino % 1,5 gehiago. 152,6 Hm³ horietatik % 74,6 (113,9 Hm³) erregistraturiko ur-bolumenak izan ziren (erabiltzaileen edukiontzietan neurtuak), eta gainerako ur-bolumenak erregistratu gabekoak izan ziren (neurketa-estazioen bidez zenbatetsiak edo neurtu gabekoak).

Erregistratutako eta banatutako uraren 113,9 Hm horietatik (2020rekin alderatuta % 2,9 gutxitu da), eta erabiltzaile-taldean arabera banatuta, 68,3 Hm³ (% 60) etxeak hornitzeko erabili ziren; 34,9 Hm³ (% 30,6) sektore ekonomikoetan (industria, zerbitzuak eta abeltzaintza); eta 10,7 Hm³ (% 9,4) udal-kontsumoetarako (lorategiak ureztatzea, kaleak garbitzea eta bestelako erabilerak).

2020rekin konparatuta, etxeetako kontsumoa gutxitu egin da (–% 11,9), baina sektore ekonomikoetakoa (+% 6,7) eta udal-kontsumoena (+% 51,8) gehitu egin dira. Kontuan hartu behar dira 2020an pandemia zela-eta bizitako ezaugarri bereziak.

Erregistratu gabeko ura honako bi hauetan banakatzen da: itxurazko galerak (neurketa-akatsak, iruzurrak eta zenbatetsitako kontsumoak) eta benetako galerak (saneamendu-sareko ihesak, hausturak eta matxurak). Azken horiek 2022an sare horietan hornitutako ur guztiaren % 15,8 izan ziren, aurreko urteetan erregistratutako balioak baino askoz ere gehiago, baina Espainiako ratioaren antzera (% 15,4).

Biztanle bakoitzeko datuei dagokienez, EAEko kontsumoa estatuko batezbestekoa baino txikiagoa izan zen berriro, 85 eta 128 litro biztanleko eta egun bakoitzeko, eta 2020 eta 2022 artean % 12,4ko beherakada erregistratu zen, estatuan % 3,8ko beherakada izan zen bitartean.

Bestalde, uraren aleko kostua (ur-horniduragatik ordaindutako zenbatekoak eta estolda-, arazketa-, eta saneamendu- eta isurketa-kanonengatik ordaindutako zenbatekoak zati erabiltzaileei banaturiko eta erregistraturiko ur-bolumena) EAEn 2,51 euro/m³ izan zen 2022an (% 36,7 hornidura-tasei dagokie eta % 63,3 saneamendu-tasei), hots, beste igoera bat, kasu honetan % 17,3koa 2020rekin alderatuta. Estatuko batez besteko unitate kostua txikiagoa izan zen (1,92 euro/m³).

Horniduraren kostua txikiagoa da EAEn Espainian baino (0,92 eta 1,16), eta saneamenduaren kostua handiagoa da EAEn Espainian baino (1,59 eta 0,76).

⁵ Inkestaren helburu nagusia da unitate fisikoetan kuantifikatzea eta magnitude ekonomikoetan balioestea uraren ziklo integralarekin lotutako jarduerak. Ziklo hori uraren hornidurak (zuzkidura) eta saneamenduak (estolderia eta hondakin-uren arazketa) osatzen dute.

III.1.12. TAULA. EAE-KO HORNIKETA PUBLIKORAKO ZAINDU ETA BANATUTAKO UR-BOLUMENA

	2016	2018	2020	2022	% ald. 20/22
SARERA HORNITUTAKO UR-BOLUMENA (mila m3)					
1. Hornidura publikoko sarera hornitutako ur-bolumena (a)	167.276	154.531	150.256	152.548	1,5
1.1. Erregistratutako eta banatutako guztizko ur-bolumena, erabiltzaile-motaren arabera	136.487	122.753	117.282	113.858	-2,9
1.2. Erregistratu gabeko ur-bolumena	30.789	31.778	32.974	38.689	17,3
1.2.1. Benetako galerak (b)	14.070	19.819	19.802	24.104	21,7
1.2.2. Ustezko galerak	16.719	11.959	13.172	14.586	10,7
Banaketako sare publikoan galdutako uraren % (b/a)	8,4	12,8	13,2	15,8	
UR-BANAKETA ERABILTZAILE-TALDE HANDIEN ARABERA (mila m3)					
Erregistratutako eta banatutako guztizko ur-bolumena, erabiltzaile-motaren arabera	136.487	122.753	117.282	113.858	-2,9
Etxeak	88.622	82.150	77.586	68.316	-11,9
Sektore ekonomikoak	38.287	32.956	32.666	34.867	6,7
Udal-kontsumoak eta beste batzuk	9.578	7.647	7.030	10.675	51,8
Banatutako uraren fakturatutako zenbatekoa (mila euro)	129.051	122.730	117.873	104.781	-11,1
Hornidura-zerbitzuetako inbertsioaren zenbateko osoa (mila €)	2.744	5.361	3.001	8.862	195,3

Iturria: EIN. Uraren hornidurari eta saneamenduari buruzko estatistika

III.1.13. TAULA. ETXEETAKO BATEZ BESTEKO UR-KONTSUMOA ETA UNITATEKO BALIOA

	BATEZ BESTEKO KONTSUMOA (litro/biztanle/egun)					URAREN UNITATE-KOSTUA (€/M3)					
	2016	2018	2020	2022	ALD. % 20/22	2016	2018	2020	2022		
									GUZTIRA	HORNIDURA	SANEAMENDUA
ESPAINIA	136	133	133	128	-3,8	1,95	1,91	1,92	1,92	1,16	0,76
ANDALUZIA	129	128	138	140	1,4	1,80	1,83	1,85	1,92	1,08	0,84
ARAGOI	137	129	134	110	-17,9	1,52	1,53	1,61	1,84	0,65	1,19
ASTURIAS	150	140	136	143	5,1	1,27	1,40	1,38	1,43	0,78	0,65
BALEAR UHARTEAK	134	121	117	126	7,7	2,32	2,54	2,52	2,52	1,66	0,86
KANARIAR UHARTEAK	150	135	125	115	-8,0	2,30	2,10	2,20	2,32	0,55	1,77
KANTABRIA	155	172	165	187	13,3	1,72	1,67	1,63	1,57	1,01	0,56
GAZTELA ETA LEON	152	148	144	146	1,4	1,16	1,13	1,10	1,24	0,66	0,58
GAZTELA-MANTXA	128	135	126	134	6,3	1,26	1,25	1,30	1,60	1,02	0,58
KATALUNIA	127	123	124	113	-8,9	2,69	2,67	2,66	2,98	1,58	1,40
VALENTZIako ERKIDEGOa	163	175	157	139	-11,5	2,23	2,05	2,04	1,94	1,28	0,66
EXTREMADURA	129	126	120	127	5,8	1,36	1,47	1,54	1,52	1,14	0,38
GALIZIA	138	125	130	128	-1,5	1,24	1,28	1,24	1,96	1,04	0,92
MADRIL	133	125	129	125	-3,1	2,07	1,93	1,92	1,80	0,98	0,82
MURTZIA	132	149	150	133	-11,3	2,61	2,57	2,51	2,43	1,71	0,72
NAFARROA	112	114	120	130	8,3	1,33	1,43	1,32	1,63	0,80	0,83
EAE	112	104	97	85	-12,4	1,94	2,05	2,14	2,51	0,92	1,59
ERRIOXA	115	116	124	119	-4,0	1,17	1,01	1,17	1,46	0,64	0,82
CEUTA ETA MELILLA	103	119	122	147	20,5	1,95	1,85	1,78	1,74	1,12	0,62

Iturria: EIN. Uraren hornidurari eta saneamenduari buruzko estatistika

1.8. HONDAKINAK SORTZEA ETA KUDEATZEA

Ekonomia zirkularrerako hondakin eta lurzoru kutsatuei buruzko apirilaren 8ko 7/2022 Legearen 2. artikulua arabera (BOE 85.zk., 2022-04-09koa):

- “Hondakinak” (al atala): edukitzaileak botatzen dituen edo botatzeko asmoa edo betebeharra duen substantzia edo objektu guztiak.
- “Hondakin ez-arriskutsuak” (an atala) añ atalaren barne ez daudenak: hondakin arriskutsuak.

- “Hondakin arriskutsuak” (añ atala): Legearen I. eranskineko arriskugarritasun ezaugarriren bat edo batzuk dituzten hondakinak, eta gobernuak —Europar Batasunaren araudian edo Espainiak parte hartzen duen nazioarteko akordioetan ezarritakoarekin bat etorritik— hondakin arriskutsutzat jotzen dituenak. Definizio horren barne daude baita ere substantzia edo prestakin arriskutsuen hondakinak dituzten edo hondakinok kutsatu dituzten ontziak, egiaztatzen ez baldin bada I. eranskineko arriskugarritasun-ezaugarririk betetzen ez dutela.
- “Hondakinen kudeaketa” (n atala): hondakinak biltzea, garraiatzea, balioztatzea eta deuseztatzea, aurretiazko sailkapena eta bestelakoak barne, eta lan horiek zaintzea eta zaborteak itxi ondorengo mantentze-lanak egitea. Negoziatzaile edo agente gisa egiten diren jarduketak ere barne daude.
- “Etxeko hondakinak” (at atala): etxeetan egiten diren jardueretan sortutako hondakin arriskutsuak eta ez arriskutsuak. Etxeko hondakinak izango dira baita ere konposizioan eta kantitatean aurreko zerbitzu eta industrietan sortzen diren hondakinekiko antzekoak direnak, baldin eta zerbitzuaren edo industriaren jardueraren ondorioz sortzen ez badira.

Kategoria horretan daude baita ere etxeetan sortzen diren zenbait hondakin, besteak beste, erabilitako sukaldeko olioak, gailu elektrikoak eta elektronikoak, arropak, pilak, metagailuak, tresnak eta koltxoak eta eraikuntzako obra txikietan eta etxeetako konponketa-lan txikietan sortzen diren hondakinak eta zaborrak.

Etxeko hondakintzat joko dira herri-bideak, berdeguneak, jolasguneak eta hondartzak garbitzeko lanetan sortutakoak, hildako abereak eta abandonatutako ibilgailuak.

- “Udal-hondakinak:” (av atala):
 1. Etxean sortutako hondakin nahastuak eta bereizita bildutako hondakinak, papera eta kartoia, beira, metalak, plastikoak, bio-hondakinak, zura, oihalak, ontziak, gailu elektriko eta elektronikoak hondakinak, pilen eta metagailuen hondakinak, etxeko hondakin arriskutsuak eta hondakin handiak, koltxoak eta altzariak barne.
 2. Beste iturri batzuetatik datozen hondakin nahastuak eta bereizita bildutako hondakinak, hondakin horien ezaugarriak eta osaera etxean sortutako hondakinen antzekoak direnean.

Udal-hondakinetan ez dira sartzen jatorri hauek dauzkaten hondakinak: ekoizpena, nekazaritza, basogintza, arrantza, putzu septikoak eta estolderia-sarea eta hondakin-urak tratatzeko instalazioak, araztegiko lohiak, ibilgailuak euren balio-bizitzaren amaieran, ez eraikuntza- eta eraispin- hondakinak ere.

8.1. artikuluan haxe dago ezarrita: “administrazio eskumendunek, hondakinak prebentzioaren eta hondakinak kudeatzearen legeriaren alorrean eta horretarako politikak garatuz, ingurumen-eragile onenak lortzeko, honako lehentasun-ordenaren arabera aplikatuko dute hondakinen hierarkia: a) prebentzioa⁶; b)

⁶ Prebentzioa: substantzia, material edo produktu bat sortzeko eta diseinatzeko, ekoizteko, banatzeko eta kontsumitzeko fasean hartutako neurrien multzoa, hauek murrizteko: 1. Hondakin-kantitatea, baita produktuak berrerabiliz nahiz produktuen balio-bizitza luzatuz. 2. Sortutako hondakinek ingurumenean eta giza osasunean eragindako inpaktu kaltegarriak, materialen edo energiaren erabilera aurrezteko barne. 3. Substantzia arriskutsuen edukia material eta produktuetan.

berrerabiltzeko prestatzea,⁷ eta ⁸ c) birziklatzea,⁹ d) bestelako balorizazioak, balorazio energetikoa barne; eta e) deuseztatzea.”¹⁰

Nolanahi ere, hondakin-fluxu zehatz batzuetan ingurumen-eragaria orokor onena lortzeko hierarkia horretatik urrundu behar izanez gero, lehentasunen beste ordena bat finkatu ahal izango da, aurrez justifikatuta, eta hondakinak sortu eta kudeatzearen inpaktuari baino gehiago bizi-zikloari erreparatuko zaio, honako hauek kontuan hartuz: ingurumeneko babes-arloko zehaztasun nahiz jasagarritasuneko printzipio orokorrak, bideragarritasun tekniko eta ekonomikoa, baliabideak babestea, eta gizakien osasunean duen ingurumen-inpaktua nahiz inpaktu ekonomiko eta sozialak, 1 eta 7. artikuluei jarraikiz.

1.8.1. Arriskutsuak ez diren hondakinen kudeaketa

Atal honetan Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailaren *hondakin ez arriskutsuen estatistikak/inbentarioak* erabili ditugu, EINek ez baitu autonomia-erkidegoen arabera informazioa ematen.

Jasotako hondakin ez-arriskutsuen barne daude hondakin mota guztiak, hondakin arriskutsuak, hiri-hondakinak eta eraikuntza- eta eraipen-hondakinak. Barne hartzen dira hondakin ez-arriskutsuak industrialak (industria-jarduerak sortutako fabrikazio-, eraldaketa-, erabilera-, kontsumo-, garbiketa- edo mantentze-prozesuetako hondakinak) eta jarduera ekonomikoek sortutako hondakin ez-arriskutsuak, betiere, horien hondakinen sorkuntzari buruzko informazioa eskuragarri izanez gero, bai nekazaritza eta elikadura sektoreetakoak, bai zerbitzuetoakoak.

Inbentario horren arabera, 2018 eta 2022 artean¹¹ kudeatutako hondakin ez arriskutsuen kantitatea guztira % 4,2 gehitu zen eta 3.593.846 Tm-n kokatu zen. Horien artean hauek nabarmendu behar dira: prozesu termikoen industria-hondakinak (hondakin ez arriskutsu guztien % 33,3), hondakinen tratamenduko industria-hondakinak (% 28,3), metalen mekanizatuetoako hondakinak (% 11,1), ontziak eta trupuak (% 10,2) eta zur- eta paper- industriaren hondakinak (% 6,7).

Hondakin horien tratamenduari dagokionez, % 68,1 birziklatu edo konpost egin ziren (2018an % 53), % 3,6 energetikoki balorizatu ziren (2018an % 3,2) eta gainerako % 28,3a deuseztatu egin zen (2018an % 43,8).

⁷ Berrerabiltzeko prestatzea: balorizazio-lan bat da. Bertan, egiaztatetako, garbiketako eta konponketako egiten dira eta hondakin bihurtu diren produktuak edo produktuen osagaiak prestatu egiten dira, aurretiko bestelako eraldaketarik gabe berrerabili ahal izateko eta jada hondakinak ez izateko, baldin eta aplikatzekoak diren produktuen arau teknikoak eta kontsumokoak betetzen badituzte.

⁸ Balorizazioa: dena delako hondakinak beste material batzuk ordeztzeko helburuz egiten den zeinahi lan (bestela, aipatutako materialak eginkizun zehatz bat betetzeko erabiliko lirateke), edo hondakina bera prestatzea eginkizun jakin bat betetzeko instalazioaren barruan edo, oro har, ekonomian. II. eranskinak osoa ez den balorizazio-lanen zerrenda bat jasotzen du.

⁹ Birziklatzea: balorizazio lana da, zeinaren bitartez, hondakinak berriz ere produktu, material edo substantzia bihurtzen diren, bai hori jatorrizko xedea izanik, bai bestelako xedeetarako. Material organikoaren eraldaketa barne, baina, ez balorizazio energetikoa ezta erregai gisa edo betetze-lanetarako erabiliko diren materialen eraldaketa.

¹⁰ Deuseztatzea: hondakinak ez balioztatzea, bigarren mailako ondorio gisa substantziak edo materialak aprobetxatzea barne, betiere, tratatutako hondakinaren pisuaren % 50 gainditzen ez badute, edo energia aprobetxatzea. III. eranskinean deuseztatze-lanen zerrenda ez-zehatza jasotzen da.

¹¹ 2020ko otsaileko memoria sozioekonomikoaren edizioan aipatu genuen bezala, ezin dugu ahaztu 2020ko otsailean Zaldibarko industria-hondakin ez arriskutsuen zabortegean luizia gertatu zela eta 2 gizon hil zirela. Horrez gain, ingurumenean kalteak sortu ziren, bereziki, airearen eta uraren kalitatean.

III.1.14. TAULA. EAE-KO HONDAKIN EZ-ARRISKUTSUEN BILAKAERA, LER* KODEAREN ARABERA (Tonak)

	2018		2020		2022		Aldakuntza 2018/22
	GUZTIRA	%, BERTIKAL GUZTITIK	GUZTIRA	%, BERTIKAL GUZTITIK	GUZTIRA	%, BERTIKAL GUZTITIK	
01- MEATZEAK ETA HARROBIAK	11.018	0,3	945	0,0	3.447	0,1	-68,7
02- NEKAZ., HORTIKULTURA, AKUIKULTURA...	73.318	2,1	106.327	3,3	83.628	2,3	14,1
03-IND. ZURA ETA PAPERA	291.964	8,5	293.252	9,0	239.847	6,7	-17,9
04-IND. LARRUA ETA EHUNAK	135	0,0	393	0,0	151	0,0	12,0
05- PETROLIO-FINKETA	547	0,0	1.243	0,0	1.973	0,1	260,7
06-IND. KIMIKA INORGANIKOA	16.609	0,5	18.560	0,6	16.310	0,5	-1,8
07-IND. KIMIKA ORGANIKOA	42.827	1,2	56.269	1,7	63.833	1,8	49,0
08- MARGOAK, BERNIZAK ETA TINDUAK	5.259	0,2	1.951	0,1	3.204	0,1	-39,1
09-IND. FOTOGRAFIKOA	131	0,0	122	0,0	16	0,0	-88,0
10-IND. PROZESU TERMIKOAK	929.434	27,0	882.895	27,0	1.196.108	33,3	28,7
11-TTO. ETA METALEZKO ESTALDURAK	6.328	0,2	5.771	0,2	7.931	0,2	25,3
12-IND. METALEN MEKANIZATUA	552.181	16,0	584.930	17,9	397.242	11,1	-28,1
15- ONTZIAK ETA TRAPUAK	351.948	10,2	333.152	10,2	366.488	10,2	4,1
16- BESTELAKO HONDAKINAK	143.633	4,2	146.433	4,5	183.157	5,1	27,5
18- ZERBITZU MEDIKOAK, ALBAITARITZA ZERBITZUAK...	19	0,0	6.188	0,2	13.248	0,4	
19-IND. HONDAKINEN TRATAMENDUA	1.022.963	29,7	827.917	25,3	1.017.264	28,3	-0,6
GUZTIRA	3.448.313	100	3.266.349	100	3.593.846	100,0	4,2

* LER: Hondakinen Europako Zerrenda

13 Erabilitako olioak, 14 erabilitako disolbagarriak, 17 eraikuntza eta eraispina eta 20 udalekoak eta asimilagarriak kanpo daude.

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila

III.1.15. TAULA. EAE-N SORTUTAKO HONDAKIN EZ ARRISKUTSUEN KUDEAKETA

	2018		2020		2022	
	GUZTIRA	%, BERTIKAL GUZTITIK	GUZTIRA	%, BERTIKAL GUZTITIK	GUZTIRA	%, BERTIKAL GUZTITIK
HONDAKINAK, GUZTIRA	3.448.313	100,0	3.266.349	100,0	3.593.846	100,0
BIRZIKLATZEA+BERRERABILTZEA+KONPOS TA EGITEA	1.826.940	53,0	2.119.694	64,9	2.446.118	68,1
BALORIZAZIO ENERGETIKOA	111.459	3,2	56.865	1,7	131.136	3,6
DEUSEZTATZEA (ZABORTEGIA)	1.509.915	43,8	1.089.790	33,4	1.016.593	28,3

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila

1.8.2. Hondakin arriskutsuen kudeaketa

Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailaren hondakin arriskutsuen estatistiken/inbentarioen arabera, hondakin bat arriskutsua da ezaugarri jakin batzuk dituenetan eta, beraz, beharrezkoa da kontrol-baldintza gehiago betetzea, ekiditeko ekizpenean eta kudeaketan osasunean edo ingurumenean kalteak sortzea.

2021 eta 2022 artean hondakin arriskutsuen kantitatea guztira % 4,6 gehitu zen. Horien artean, prozesu termikoen industriako hondakinak (hondakin arriskutsuen % 43), metalen tratamendu- eta estaldura-hondakinak (% 11,2) eta eraikuntza- eta eraispin-hondakinak (% 9,8) nabarmentzen dira berriro.

Hondakinen tratamenduari dagokionez, 2022an % 60,4 birziklatu edo konposta egin zen, % 39,5 zabortegira eramane zuten eta % 0,1 erraustu egin zuten.

III.1.16. TAULA. EAE-KO HONDAKIN ARRISKUTSUEN BILAKAERA											
LER	2018		2019		2020		2021		2022		ALD. 21/22
	GUZTIRA	% ZABORT.	GUZTIRA	% BERT.	GUZTIRA	% BERT.	GUZTIRA	% BERT.	GUZTIRA	% BERT.	
GUZTIRA	326.169	100	329.363	100	318.218	100	329.988	100	345.020	100	4,6
KUDEAKETA-MOTA											
DEUSEZTATZEA	111.682	34,2	111.058	33,7	125.948	39,6	112.955	34,2	136.112	39,5	20,5
ERRAUSTEA	414	0,1	716	0,2	1.027	0,3	163	0,0	396	0,1	142,9
BIRZIKLAPENA	211.019	64,7	213.982	65,0	188.064	59,1	216.850	65,7	208.512	60,4	-3,8
BALORIZAZIO ENERGETIKOA	3.054	0,9	3.606	1,1	3.179	1,0	20	0,0	1	0,0	-95,0
KUDEATZAILEAREN KOKAPENA											
EAE	172.415	52,9	177.862	54,0	159.595	50,2	184.150	55,8	173.702	50,3	-5,7
EAetik KANPO	153.754	47,1	151.501	46,0	158.623	49,8	145.838	44,2	171.319	49,7	17,5

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila

III.1.17. TAULA. EAE-KO HONDAKIN ARRISKUTSUEN BILAKAERA, LER* KODEAREN ARABERA (Tonak)							
	2018		2020		2022		ALDAKUNTZA 18/22
	GUZTIRA	% BERTIKALA	GUZTIRA	% BERTIKALA	GUZTIRA	% BERTIKALA	
GUZTIRA	326.169	100,0	318.218	100	345.020	100,0	5,8
01- MEATZEAK ETA HARROBIAK	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
02- NEKAZ., HORTIKULTURA, AKUIKULTURA...	16	0,0	1	0,0	5	0,0	-68,8
03-IND. ZURA ETA PAPERA	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
04-IND. LARRUA ETA EHUNAK	0	0,0	0	0,0	0	0,0	
05- PETROLIO-FINKETA	970	0,3	218	0,1	731	0,2	-24,6
06-IND. KIMIKA INORGANIKOA	2.201	0,7	1.931	0,6	1.983	0,6	-9,9
07-IND. KIMIKA ORGANIKOA	4.858	1,5	5.443	1,7	5.791	1,7	19,2
08- MARGOAK, BERNIZAK ETA TINDUAK	6.328	1,9	6.994	2,2	7.958	2,3	25,8
09-IND. FOTOGRAFIKOAK	201	0,1	171	0,1	160	0,0	-20,4
10-IND. PROZESU TERMIKOAK	138.309	42,4	137.899	43,3	148.408	43,0	7,3
11-TTO. ETA METALEZKO ESTALDURAK	42.440	13,0	32.552	10,2	38.563	11,2	-9,1
12-IND. METALEN MEKANIZATUA	29.389	9,0	25.313	8,0	29.875	8,7	1,7
13- ERABILITAKO OLIOAK	34.211	10,5	21.689	6,8	26.247	7,6	-23,3
14. ERABILITAKO DISOLBAGARRIAK	2.595	0,8	1.984	0,6	1.657	0,5	-36,1
15- ONTZIAK ETA TRAPUAK	9.476	2,9	7.965	2,5	9.689	2,8	2,2
16- BESTELAKO HONDAKINAK	13.107	4,0	13.613	4,3	15.330	4,4	17,0
17. ERAIKUNTZA ETA ERAISPENA	20.565	6,3	36.687	11,5	33.715	9,8	63,9
18- ZERBITZU MEDIKOAK, ALBAITARITZA-ZERBITZUAK	1.515	0,5	3.036	1,0	2.686	0,8	77,3
19-IND. HONDAKINEN TRATAMENDUA	12.983	4,0	15.837	5,0	16.137	4,7	24,3
20- UDALEKOAK ETA ASIMILAGARRIAK	7.003	2,1	6.885	2,2	6.085	1,8	-13,1

** LER: Hondakinen Europako Zerrenda.*

Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila

1.8.3. Hiri-hondakinen sorrera.

EINen “Hondakinen bilketari eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak” agiriaren arabera, 2022an hiriko hondakinak kudeatzen dituzten enpresek EAEn (eraikuntza- eta eraispen-hondakinak —RCD gaztelaniaz— zenbatu gabe) 916 Tm.hiri-hondakin bildu zituzten, 2021ean baino % 2,2 gutxiago.

Gaikako bilketako hondakinak izan ziren (RCDak gehitu gabe) hondakin guztien % 39,5 2021eko ratio berbera eta 2020ko eta 2019ko datuen azpitik. Espainian ehunekoa aurreko urteko % 22,4ren antzera kokatu zen eta 2019ko, 2020ko eta 2021eko zifren gainetik.

III.1.18. TAULA. HIRI-HONDAKINEN SORRERA (tonak)

	EAE					ESPAINIA					EAE-KO %, ESPAINIAKOAREN GAIANEAN 2022
	2019	2020	2021	2022	ALD.	2019	2020	2021	2022	ALD.	
HONDAKIN NAHASTUAK GUZTIRA	505.072	453.752	566.812	554.280	-2,2	17.756.652	17.329.768	17.787.794	17.863.270	0,4	3,1
GAIKA BILDUTAKO HONDAKINAK GUZTIRA	360.935	350.597	387.731	381.722	-1,5	5.005.147	5.051.540	5.606.205	5.664.477	1,0	6,7
BEREIZITA BILDUTAKO HONDAKINAK GUZTIRA (RCD eta beste batzuk gabe) (a)	341.691	330.179	370.256	362.349	-2,1	4.483.788	4.598.597	5.064.788	5.166.511	2,0	7,0
HONDAKINAK GUZTIRA	866.007	804.349	954.543	936.002	-1,9	22.761.799	22.381.308	23.393.999	23.527.747	0,6	4,0
HONDAKINAK GUZTIRA (RCD eta beste batzuk gabe) (b)	846.763	783.931	937.068	916.629	-2,2	22.240.440	21.928.365	22.852.582	23.029.781	0,8	4,0
% GAIKA BILDUTAKO HIRIKO HONDAKINAK GUZTIRA S/GUZTIRA (RCD gehitu gabe) (a/b)	40,4	42,1	39,5	39,5		20,2	21,0	22,2	22,4		
RCD eraikuntza- eta eraispen-hondakinak											
Iturria: EIN. Hondakinen bilketari eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak eta geuk egina											

EAEEn gaika bildutako hiri-hondakinen artean bolumenarengatik papera eta kartoia nabarmendu ziren (131.739 Tm, guztien % 14,4 RCD zenbatu gabe), eta animalia- eta landare-hondakinak (70.860, % 7,7) eta beira (64.246 eta % 7) ere bai. Espainian horiek gailentzen dira.

III.1.19. TAULA. HONDAKIN-MOTAREN ETA ALDIAREN ARABERA SAILKATUTAKO HIRI-HONDAKIN BILDUAK									
	EAE				ESPAINIA				EAE/ESTA TUA 2022
	2021		2022		2021		2022		
	KANTITATEA (Tm)	% GUZTIZK OAREN GAINEAN (RCD gabe)	KANTITATEA (Tm)	% GUZTIZKO AREN GAINEAN (RCD gabe)	KANTITATEA (Tm)	% GUZTIZKOA REN GAINEAN (RCD gabe)	KANTITATEA (Tm)	% GUZTIZKOAREN GAINEAN (RCD gabe)	
10.1.1 ETXEO HONDAKINAK ETA ANTZEKOAK (ETXEOAK ETA BIDE PUBLIKOAK)	540.177	57,6	530.840	57,9	16.854.362	73,8	16.984.892	73,8	3,1
10.1.2 BOLUMEN HANDIKO ETXEO HONDAKIN NAHASTUAK (ETXEO TRESNAK)	26.635	2,8	23.440	2,6	933.432	4,1	878.378	3,8	2,7
06 HONDAKIN METALIKOAK	1.120	0,1	1.073	0,1	26.735	0,1	24.192	0,1	4,4
07.1 BEIRA-HONDAKINAK	62.365	6,7	64.246	7,0	879.179	3,8	934.156	4,1	6,9
07.2 PAPER- ETA KARTOI- HONDAKINAK	139.454	14,9	131.739	14,4	1.504.538	6,6	1.493.450	6,5	8,8
07.4 PLASTIKOEN HONDAKINAK	1.860	0,2	2.720	0,3	20.680	0,1	24.293	0,1	11,2
07.5 EGUR-HONDAKINAK	29.360	3,1	32.156	3,5	170.692	0,7	165.040	0,7	19,5
07.6 EHUN-HONDAKINAK	4.147	0,4	5.017	0,5	53.259	0,2	47.631	0,2	10,5
08.2 ETA 08.43 BOTATAKO EKIPO ELEKTRIKOAK ETA BOTATAKO EKIPAMENDU ELEKTRONIKOEN OSAGIAK	2.012	0,2	2.122	0,2	84.308	0,4	82.181	0,4	2,6
08.41 PILEN ETA METAGAILUEN HONDAKINAK	96	0,0	129	0,0	2.331	0,0	1.974	0,0	6,5
09. ANIMALIEN ETA LANDAREEN HONDAKINAK	76.269	8,1	70.860	7,7	1.433.950	6,3	1.466.356	6,4	4,8
10.21 ONTZI MISTOAK ETA BILGARRI NAHASTUAK	53.573	5,7	52.287	5,7	889.116	3,9	927.238	4,0	5,6
11 LOHI ARRUNTAK (LEHORRAK)									
12 HONDAKIN MINERALAK (ERAIKUNTZA KOAK ETA ERAISPE NEKOAK BARNE)	17.452		19.345		538.376		496.513		3,9
18 BESTE BATZUK	23	0,0	28	0,0	3.041	0,0	1.453	0,0	1,9
HONDAKIN NAHASTUAK GUZTIRA	566.812		554.280		17.787.794		17.863.270		3,1
GAIKA BILDUTAKO HONDAKINAK GUZTIRA	387.731		381.722		5.606.205		5.664.477		6,7
BEREIZITA BILDUTAKO HONDAKINAK GUZTIRA (RCD eta beste batzuk gabe)	370.256		362.349		5.064.788		5.166.511		7,0
HONDAKINAK GUZTIRA	954.543		936.002		23.393.999		23.527.747		4,0
HONDAKINAK GUZTIRA (RCD eta beste batzuk gabe)	937.068	100	916.629	100	22.852.582	100	23.029.781	100	4,0
Iturria: EIN. Hondakinen bilketari eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak eta geuk egina									

Biztanle bakoitzeko terminoetan, hiri-hondakinen 414,8 kg bildu ziren EAEn 2022. urtean (guztira, nahastuta zein berezita); estatukoa baino kopuru txikiagoa da hori, 482 kg biztanleko. EAE biztanleko bildutako hondakin-kopuru txikienak erregistratzen dituzten autonomia-erkidegoen artean dago, Madrilen eta Errioxaren atzetik.

Bereizitako hondakin motaren arabera, honako hauek dira nagusiak: papera eta kartoia (59,6 kg biztanleko; oster, 31,3 kg biztanleko Espainian), beira (29,1 kg biztanleko; oster, 19,6 kg biztanleko Espainian) eta ontzi mistoak eta bilgarriak (23,7 kg biztanleko; oster, 19,4 kg biztanleko Espainian).

III.1.20. TAULA. HIRI-HONDAKINEN BILKETA AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA (kg biztanleko)							
	2020	2021	2022				
	GUZTIRA	GUZTIRA	GUZTIRA	HONDAKIN NAHASTUAK	GAIKAKO BILKETA (ADIERAZGARRIENAK)		
					PAPER- ETA KARTOI-HONDAKINAK	BEIRA-HONDAKINAK	ONTZI MISTOAK ETA BILGARRI NAHASTUAK
ESPAINIA	463,2	482,7	482,0	373,9	31,3	19,6	19,4
ANDALUZIA	527,5	555,8	560,2	496,3	14,9	13,6	13,5
ARAGOI	432,7	432,6	421,0	354,4	21,1	15,4	18,2
ASTURIAS	480	518,6	518,2	394,4	50,2	18,0	16,9
BALEAR UHARTEAK	573,3	608,2	662,1	478,5	42,8	40,2	38,4
KANARIAR UHARTEAK	545,4	543,6	573,4	485,6	17,6	22,0	20,4
KANTABRIA	517	562,9	509,9	451,8	9,5	21,1	12,8
GAZTELA ETA LEON	446,5	454,7	435,3	362,5	19,8	21,2	15,1
GAZTELA-MANTXA	461,1	450,6	479,8	427,3	13,9	10,8	14,1
KATALUNIA	464,2	457,4	447,7	267,2	50,3	25,5	25,7
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	476,9	529	524,4	403,0	61,1	18,1	13,4
EXTREMADURA	469,7	469,6	437,5	395,4	18,6	9,1	13,7
GALIZIA	414,2	427,9	416,9	346,5	15,2	18,8	12,0
MADRIL	376,4	391,6	406,5	288,2	22,0	18,4	29,0
MURTZIA	515,6	559,4	521,5	470,7	16,2	16,6	9,8
NAFARROA	447,2	451,7	431,4	244,6	42,1	27,5	26,9
EAE	354,1	425,1	414,8	250,8	59,6	29,1	23,7
ERRIOXA	414,6	411,8	403,7	324,9	24,3	27,8	18,6

Iturria: EIN. Hondakinen bilketari eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri-hondakinak

Tratamendua aztertzeke helburuarekin, eta kontuan hartuz EINek ez duela autonomia-erkidegoen arabera informaziorik ematen, Eusko Jaurlaritzaren Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Sailaren “EAEko hiri-hondakinen estatistika” erabiliko dugu.

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomiaren Garapen, Jasangarritasun eta Ingurumen Sailaren ingurumen-estatistiken/inbentarioen definizioetan, hiri- edo udal-hondakinak honela definitzen dira: etxe partikularretan, saltokietan, bulegoetan eta zerbitzuetan sortutako hondakinak, bai eta arriskutsuak ez diren eta beren izaera edo konposizioagatik aurreko leku edo jardueretan sortutakoekin pareka daitezkeen guztiak ere. Hiri-hondakinak dira hauek ere: bide publikoak, inguru berdeak, aisialdi-eremuak eta hondartzak garbitzean sortutakoak; etxeetako animalien hilotzak; abandonatutako altzariak, tresnak eta ibilgailuak, eta etxeetako eraikuntza eta konponketetako obra txikietan sortutako hondakinak eta zaborrak.

Inbentario horren arabera, 2022an EAEn hiri-hondakinen 503 kg kudeatu ziren biztanle bakoitzeko. Hala, 2021 eta 2022 artean jaitsiera erregistratu zen, 516tik 503 kg/biztanlera pasatu baitzen.

Biztanle bakoitzeko 503 kg horietatik 191 birziklatu egin ziren, 38 konpostari dagozkio (ongarri organikoa)¹², 137 balorizazio energetikoa eta errausketa izan ziren; eta gainerakoak, hau da, 89 zabortegira joan ziren.

2021ekin alderatuta, birziklatutako hondakinak eta ongarri organiko bihurtu eta energetikoki balioztatu eta erraustu zirenak hazi egin ziren (+1 kg/biztanleko bakoitza). Zabortegietan utzitakoak gutxitu egin ziren, 16 kg/biztanleko.

III.1.21. TAULA. EAE-N SORTUTAKO HIRI HONDAKINEN KUDEAKETA (kg/biztanleko)*					
	2019	2020	2021	2022	DIFERENTZIA 22-21
GUZTIA, SORTUTAKO ETA KUDEATUTAKO HIRI-HONDAKINAK	513	493	516	503	-13
BIRZIKLAPENA	196	189	190	191	1
KONPOSTA	34	35	37	38	1
BALORIZAZIO ENERGETIKOA ETA ERRAUSTEA	102	123	136	137	1
ZABORTEGIAN UZTEA	142	93	105	89	-16
*Zatiek ez dute guztizkoa ematen, uste dugu errefusak eta/edo galerak daudelako.					
Iturria: Eusko Jaurlaritzaren Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila					

1.9. MANUFAKTURA-ENPRESEN INGURUMENA BABESTEKO GASTUA

Manufaktura-enpresek ingurumena babesteko egiten duten gastuaren azterketa *“Industriak ingurumena babesteko egiten duen gastuaren inkesta”* oinarri hartuta egiten da. Hori EINen estatistika-eragiketa da, eta *“Ingurumena babesteko jardueren buruzko estatistikak”* deiturikoen barruan sartzen da.

Inkesta horretan, ingurumena babesteko industriaren sektoreak eginiko gastua azaltzen da, gastu arruntetan nahiz inbertsiokoetan, hain zuzen bere jardueraren ondoriozko kutsadura ekiditeko, murrizteko edo desagerrarazteko (airea kutsatzen duten isuriak, kutsadura akustikoa, hondakin-uren trataera eta sortutako hondakin solidoak, etab).

2022an EAEk 275,4 milioi euroko guztizko gastua erregistratu zuen (gastu arrunta eta inbertsioa) manufaktura-enpresen ingurumen-babesean, hau da, % 48,3ko igoera egon zen 2021ean erregistratutakoaren aldean.

Gastua BPGd-ren ehuneko gisa neurtuta, ratioa % 0,35ekoa da, 2021ean erregistratutakoa (% 0,26) baino handiagoa. 2021ean, III.1.9 GRAFIKOAK erakusten duen bezala, EAE zazpigarren postuan zegoen ahailegin handiena egiten duten autonomia-erkidegoen sailkapenean.

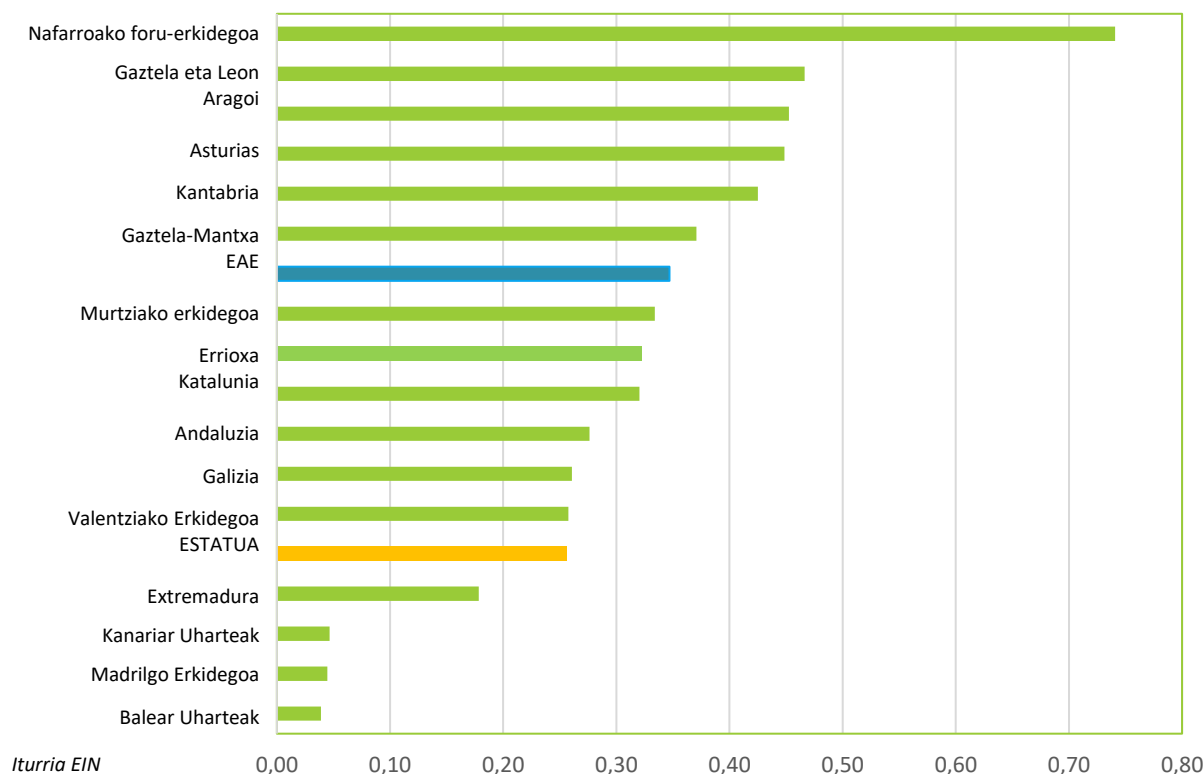
¹²22/2011 Legearen 3.y) artikulua arabera, “konposta” medeapen organikoa da, tratamendu biologiko aerobiotik eta hondakin biodegradagarrien tratamendu termofilotik sortua, banatuta biltzen direnak. Ez da konposta nahastutako hondakinaren tratamendu biologiko mekanikoetako landareetatik sortutako material organikoa; hori, material bio-orekatua da.

III.1.22. TAULA. EAE-KO MANUFATURA-ENPRESEK INGURUMEN-BABESEAN EGINDAKO GASTU ARRUNTA ETA INBERTSIOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	GASTU ARRUNTA ETA INBERTSIOA (€)				BPGd-ren GAINEKO EHUNEKOAK**			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
ESPAINIA*	2.437.856.462	2.342.935.683	2.854.106.971	3.451.986.317	0,20	0,21	0,23	0,26
ANDALUZIA	305.541.205	338.851.189	363.352.334	497.994.303	0,19	0,23	0,22	0,28
ARAGOI	100.617.681	111.437.995	134.584.584	188.995.368	0,26	0,31	0,35	0,45
ASTURIAS	122.438.953	82.135.480	83.518.517	115.807.796	0,52	0,39	0,35	0,45
BALEAR UHARTEAK	6.840.809	7.395.341	10.573.527	13.841.522	0,02	0,03	0,04	0,04
KANARIAR UHARTEAK	23.597.608	22.975.916	21.629.620	22.896.575	0,05	0,06	0,05	0,05
KANTABRIA	51.257.248	49.662.495	60.982.602	65.271.700	0,36	0,39	0,43	0,43
GAZTELA ETA LEON	164.363.294	149.531.521	194.738.501	299.561.307	0,27	0,27	0,33	0,47
GAZTELA-MANTXA	141.151.184	142.157.892	169.103.390	173.214.069	0,33	0,36	0,39	0,37
KATALUNIA	561.455.553	535.132.291	703.519.684	817.241.763	0,24	0,25	0,30	0,32
VALENTZIAKO ERKIDEGOIA	245.658.276	242.336.961	326.049.729	325.519.964	0,21	0,23	0,28	0,26
EXTREMADURA	18.716.340	19.003.493	30.509.532	40.200.908	0,09	0,10	0,15	0,18
GALIZIA	159.364.149	135.398.067	158.797.722	182.128.579	0,25	0,23	0,25	0,26
MADRIL	107.843.198	104.926.692	156.584.980	116.406.654	0,04	0,05	0,07	0,04
MURTZIA	101.374.562	94.516.651	118.933.152	119.578.909	0,31	0,32	0,36	0,33
NAFARROA	93.102.175	104.989.024	111.360.106	167.403.482	0,45	0,55	0,54	0,74
EAE	209.687.175	177.448.649	185.659.642	275.318.593	0,28	0,27	0,26	0,35
ERRIOXA	24.847.052	25.036.026	24.209.349	30.597.202	0,28	0,31	0,28	0,32

*Estatuko BPGd-ren barruan Ceuta, Melilla eta Extra-Regio biltzen dira.

Iturria: EIN - Industriak ingurumena babesteko egiten duen gastuaren inkesta, EIN - Eskualdeko kontabilitatea, eta geuk egina

III.1.9. GRAFIKOA. ENPRESA MANUFATURATZAILEEN GASTU ARRUNTA ETA INBERTSIOA INGURUMEN-BABESEAN BPGd-REN GAINEAN AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZEKO 2022 (EHUNEKOAK)

2. GARRAIOA

Puntu honetan, Garraioaren Europa barneko sarea definitzeaz eta gure autonomia-erkidegoko garraio-sistemaren deskribapena egiteaz gainera, Espainiako erakunde publikoek (AENA, ADIF, PORTUAK eta RENFE) EAEko ingeniartza zibilean egindako adjudikazioei buruzko datuak aztertzen dira, gure autonomia-erkidegoko garraio-eskaeraren irudia azaltzen da eta EAEko aireko, errepideko, trenbideko eta itsasoko garraioari buruzko hainbat adierazle aurkezten dira.

2.1. EUROPA BARNEKO GARRAIO-SAREA (RTE-T)

2.1.1. Sarrera

Europako erakundeek Europako Garraio Transeuropar (ingeleseko laburdurak hauek dira: RTE-T / TEN-T) oso eta integratu bat sortu nahi dute, Europako estatu-kide eta lurralde guztiak zeharkatzen dituen, eta garraio-mota guztietan garapen orekatuaren oinarriak finkatuko dituen, hala, Europarentzako sareak duen balio erantsia ahalik eta gehien aprobetxatzeko. Europako Batzordeak ondorioztatu zuen RTE-T garatzeko modurik onena geruza bikoitzeko sistema bat dela, sare orokorra eta oinarritzko sarea izango dituen, hain zuzen ere.

Sare orokorra lehendik dauden azpiegitura guztiek osatzen dute, EBko eskualde guztien irisgarritasuna eta konektibitatea planifikatzen eta bermatzen dute, eta beranduenez 2050eko abenduaren 31n amaituta egon behar du. **Oinarritzko sarea** RTE-Tren garapen-helburuak lortzeko garrantzi estrategiko handiena duten sare orokorreko zatiek osatuko dute. Sare horrek lotura estrategikoak ezarriko ditu hiri-nodo garrantzitsuenen eta beste nodo mota batzuen artean, hala nola portuen, aireportuen eta mugako pasabideen artean. Sarearen bi aldeek garraibide guztiak eta horien interkonexioak jasoko dituzte, garraio-azpiegitura berriekin garatzeko eta lehendik daudenak modernizatzeko interes komuneko proiektuak sortu ahal izateko. Oinarritzko sareak 2030eko abenduaren 31n egon behar du amaituta.

Hala definitutako sarearen barruan, oinarritzko sareko **igarobide** multimodalak ezartzen dira. Ez dute hirugarren maila eratuko eta hura egikaritzeko sustapen-tresna izango dira eta, hori guztia, sarearen garapena eraginkorra eta koordinatua izateko. Atlantikoko eta Mediterraneoko korridoreetako zati bat Espainiatik igarotzen da.

Sarearen egitura	- Nodo-azpiegiturak: Hiri-nodoak, portuak, aireportuak eta salgaien terminal multimodalak, (Rail-Road Terminals, RRT) besteak beste, JLEak (Jarduera Logistikoaren Eremuak), portu lehorrak eta bestelako logistika-plataformak. - Azpiegitura linealak edo nodoen arteko loturak egiten dituztenak: trenbideak, errepideak, barneko bide nabigagarriak eta itsasoko autobideak.
Sarearen egitura	- SARE OROKORRA edo osoa (COMPREHENSIVE Network), RTE-T sarearen kontzeptu zabalena da, eta interes komuneko elementu guztiek osatzen dute. EBko eskualde guztietarako irisgarritasuna bermatzen du. - OINARRIZKO SAREA (CORE Network) Europar Batasuneko garraio politikaren helburuak lortzeko garrantzi estrategiko handiena duten sare orokorreko elementuek osatzen dute, eta lehentasuna ematen zaie Europar Batasunaren laguntza duten jardueri.

III.2.1. TAULA. EAE-KO RTE-T NODOAK

OINARRIZKO SARERAREN HIRI-NODOAK	Bilbo
PORTUAK	- Oinarritzko sarea: Bilbo - Sare orokorra: Bilbo eta Pasaia
ERREPIDE- ETA TRENBIDE-SAREEN TERMINAL INTERMODALAK (PORTUETAN DAUDENEZ GAIN)	- RRT oinarritzkoa: Bilbo - RRT orokorra: Bilbo eta Gasteiz
AIREPORTUAK	- Oinarritzko sarea: Bilbo (hala ere, ez du 2030erako araubidearen betekizunak betetzea derrigortzen dion trafiko-bolumenik) - Sare orokorra: Donostia eta Gasteiz

Iturria: Garraio Ministerioa eta geuk egina.

Europako Kontseiluaren eta Parlamentuaren presidentziak ondoren (azken eguneraketa 2023koa da) behin-behineko akordioa egin zuten garraioaren Europa barneko sarea (RTE-T / TEN-T) garatzeko Batasunaren orientabideen berrikusitako arauketaren inguruan.

Bertan bitarteko epe bat finkatu zen (2040) proiektu handiak bukatzen aurrera egiteko (nagusiki mugaz gaindikoak eta egiteke zeuden trenbide-konexioak), sare osoari aplikatzen zaion 2050eko epearen aurretik. Modu horretan, RTE-T sarea garatzeko eta/edo modernizatzeko etapak hiru dira: 2030 oinarritzko sarerako, 2040 zabalduetako oinarritzko sarerako eta 2050 sare orokorrerako.

2.1.2. Euskadiko garraio-sistemaren deskribapen orokorra

III.2.2. TAULA. EUSKADIKO GARRAIO-SISTEMA				
SISTEMA	AZPIEGITURAK		ORGANO TITULARRA	ENTE/OPERADOREA
ERREPIDE-SISTEMA	A-1	A-1. Iparraldeko autobia (Burgos-Armiñón)	Foru-aldundiak	Garraioko zerbitzu publikoaren emakidaduna/mailegu hartzailea. Erabiltzaile partikularra
		AP-1. Gasteiz-Eibar (bidesariduna)		
	A-8/AP-8	A-8: Kantauriko autobia (Bizkaia-Kantabria probintzia-mugaraino)		
		AP-8: Kantauriko autobidea (Irun-Bilbo, bidesariduna) Super Sur barne (bidesariduna, baita ere)		
		AP-68. Euskal-Aragoiar autobidea (KP zero, Bilbon, 77,5 kilometro arte, Araba eta Burgosko muga), bidesariduna		
		Artxandako tunelak (bidesaridunak)		
	Errei askoko errepidea edo ohikoa	Bi autonomia-erkidegoren artean.	Foru-aldundiak	
TRENBIDE SISTEMA		Lurraldekoa	Foru-aldundiak	
		Hirikoa	Udalak	
	Sare transeuroparra Penintsulako sarea		Espainia/EAE	ADIF ¹³ (RENFE) ETS-RFV (Euskal Trenbide Sarea-Red Ferroviaria Vasca). ¹⁴
	Metro-sarea		EAE	ETS-RFV
			Espainia	ADIF
PORTUEN SISTEMA	Metroa/Tranbia		EAE	Bilboko metroa, ETS-RFV
	Bizkaia Zubia		Bilboko Portu Agintaritza	Pribatua
AIREKO SISTEMA	Interes orokorreko portuak: Bilbo eta Pasaia		Espainia	Portu Agintaritza
	Autonomia-erkidegoetako portuak		EAE	EAE
KABLE-SISTEMA	Interes orokorreko portuak: Gasteiz, Bilbo eta Donostia		Espainia	AENA
GARRAIO-SISTEMA INTERMODALA	Igogailuak eta funikularrak.		EAE	Pribatuak
	Funikularren artean, Artxandako, Larreinetako, Igeldoko eta Mamargako funikularrak daude, guztiak Bizkaian kokatuak, Igeldoko Funikularra izan ezik.			Publikoak
	Garraio- eta logistika-zentroak: GGZ Gasteiz, ZAISA Irun (Gipuzkoa), APARCABISA (Bizkaia)		Partzuergoak/erakunde publikoak, pribatuak, mistoak	Operadore logistikoak

Iturria: Euskadiko garraioaren panoramika, Euskadiko Garraio Behatokia (EUSGABE) eta geuk egina

Egoera estrategikoagatik nahiz industria-jarduera handiagatik, era guztietako trafikoen maila handienetakoa ageri duen Europako eremu bat da EAE. Errepide-sare trinkoa, trenbideak, salgaien bi itsas portu eta hiru aireportu dira barruko trafikoen nahiz kanpokoan ageri diren beharrak estaltzen saiatzen direnak, egunetik

¹³ ADIF, Trenbide Azpiegituren Administrazioa, Sustapen Ministerioaren menpeko enpresa-erakunde publikoa da. Trenbide azpiegituren administrazioak (trenbideak, geltokiak, salgaien terminalak, etab.) trenen zirkulazioaren kudeaketa, tren-operadoreen ahalmenaren esleipena eta azpiegitura erabiltzeagatik kanonak hartzen ditu bere gain.

Trenbide-jardueren geroz eta espezializazio handiagoa dela-eta, Sustapen Ministerioari atxikitako bi enpresa-erakunde publikotan banatu da ADIF: ADIF eta Abiadura handiko ADIF.

¹⁴ ETS-RFV, Euskal Trenbide Sarea/Red Ferroviaria Vasca EAEn eskumeneko trenbide-azpiegituren administrazioaz arduratzen den Eusko Jaurlaritzaren erakunde publikoa da. Helburua EAEn menpekoak diren azpiegiturak eraikitzea, kontserbatzea, kudeatzea eta administrazioa da.

egunera osatuagoak eta kalitate handiagokoak diren zerbitzu batzuk eskainita. Ondoko taulan garraio-sistemaren osaera ageri da, azpiegituraren titulartasuna eta operadorea kontuan izanik betiere.

2.1.3. Estatuko erakunde publikoek ingeniaritza zibilean egindako adjudikazioak

Estatuko erakunde publikoek (AENA, ADIF eta PORTUAK eta RENFE OPERATZAILEA) EAEn egindako ingeniaritza zibileko adjudikazioei buruz Garraio Ministerioak argitaratutako datuek erakusten dute erakunde guztiek gora egin dutela, AENak izan ezik, 2023tik 2024ra. Hala, ADIFenak 49,5 milioitik 100 milioi eurora igaro dira, PORTUETAKOAK 12,1 milioitik 87,3 milioi eurora eta RENFE OPERATZAILEARENAK 1,4tik 3,1era. Bestalde, AENArenek 17 milioitik 8,4 milioi eurora igaro dira.

III.2.3. TAULA. ADJUDIKAZIOAK ESTATUAN ETA EAE-N INGENIARITZA ZIBILEAN, GARRAIO MINISTERIOAREN, ERAKUNDE AUTONOMOEN ETA ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOEN ALDETIK. EUROAK, MILAKOTAN											
	EAE						ESPAINIA			EAE/ESTATUA (%)	
	2020	2021	2022	2023 b-b	2024 b-b	ALDAK. 23/24	2022	2023 b-b	2024 b-b	2023 b-b	2024 b-b
MINISTERIOA, ORGANISMO AUTONOMOAK ETA ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOAK	79.697	110.433	105.287	61.527	161.721	162,8	4.329.251	4.596.463	4.719.152	1,3	3,4
ESTATUKO ERAKUNDE PUBLIKOAK	79.697	110.433	105.287	61.527	161.721	162,8	3.675.808	3.701.287	3.800.835	1,7	4,3
AENA	10.562	6.098	4.604	17.007	8.421	-50,5	573.177	358.631	403.480	4,7	2,1
ADIF	62.836	66.377	156.145	49.451	99.795	101,8	3.824.431	3.267.672	3.456.124	1,5	2,9
PORTUAK	15.955	47.517	19.712	12.059	87.324	624,1	443.762	571.148	1.044.322	2,1	8,4
RENFE OPERADORA	10	3.606	2.858	1.356	3.091	127,9	54.006	40.454	38.706	3,4	8,0
b-b: behin-behinekoa											
Iturria: Garraio Ministerioa eta geuk egina.											

2.2. EAE-KO GARRAIO-ESKAERAREN IRUDIA

2.2.1. Pertsonen garraioa

Eusko Jaurlaritzak argitaratu zuen *EAEko garraio-eskaeraren irudia* txostenaren datuen arabera, lanegunetan EAEn batez beste 2021ean eta motordun garraioetan egindako joan-etorriak 3.346.948 izan ziren, hau da, 2016an baino % 6,2 gutxiago. Joan-etorri ia gehienak barnekoak dira (% 97,1), beste batzuk kanpokoak (% 2,9) eta bakarrik % 0,1 dira igarotzekoak.

Pertsonen joan-etorrien bilakaera ikusirik (joan-etorrien motaren arabera aztertuta), aldaketa gertatu da barneko eta kanpoko joan-etorrien banaketari lotuta. Hala, lehen kasuan ehuneko 4,3 puntu gehitu da eta bigarrenean 3,9 ehuneko puntu gutxitu da. Barneko joan-etorriak adierazgarrienak moduan finkatu dira eta igarotzekoak geroz eta gutxiago dira.

EAEko joan-etorrietako garraio-mota nagusia oraindik ere ibilgailu arina da (autoa, motorra eta taxia). Horiek sartze-kuotaren % 73,8 dira. Autobusa (% 14,3) eta trena (% 11,1) bigarren eta hirugarren daude, hurrenez hurren. Azkenik, kableen bidezko garraioak eta beste batzuek % 0,5 dute eta hegazkinak % 0,3.

Ibilgailu arinak ehuneko 1,3 puntu gehitu dira 2016ko datuekin alderatuta; autobusak eta trenak ehuneko 0,2 eta 1,2 puntu galdu dituzte hurrenez hurren. Hala ere, kable bidezko garraioa gehitu egin da; 2016an % 0,2 zen eta 2021ean % 0,5. Hegazkina % 0,5etik % 0,3ra jaitsi da.

Ibilgailu arinak joan-etorri mota guztien lehenak diren arren eta sartze-kuota handiena duten arren, ezberdintasunak daude joan-etorri motaren arabera. Hala, barneko joan-etorrietan autobusak eta trenak % 14,3 eta % 11,1 dute hurrenez hurren eta kanpoko joan-etorrietan ehuneko hori % 12,6 eta % 2,5 gutxitzen da hurrenez hurren. Kontrara, hegazkinak indarra hartu du kanpoko joan-etorrien kasuan (% 10,3) eta EAE barnean ia ez da hegazkinez bidaiazen.

III.2.4. TAULA. PERTSONEN JOAN-ETORRIAK GARRAIO-MOTAREN ETA -MODUAREN ARABERA EAE-N. BATEZ BESTEKO LANEGUNA. 2021						
JOAN-ETORRI MOTA	IBILGAILU ARINA	AUTOBUSA	TRENA	HEGAZKINA	KABLEA ETA BESTE BATZUK	GUZTIRA
BARNEKOAK	2.397.818	463.410	369.276		17.856	3.248.361
KANPOKOAK	71.223	12.008	2.357	9.878		95.466
IGAROTZEN		2.871		250		3.121
GUZTIRA	2.469.040	478.289	371.634	10.128	17.856	3.346.948

Iturria: EAEko garraio-eskaeraren irudia, EUSKO JAURLARITZA

2.2.2. Salgaien garraioa

Aipatutako txostenaren datuen arabera, EAEn batez besteko lanegun batean 2021ean errepidez, hegazkinez, trenez eta itsasoz garraiatutako salgaien bolumena urteko 188.245.048 tonakoa izan zen. 2015ekin konparatuta % 19,4 gehiago, 157.677.864 tona garraiatu baitziren.

Kanpoko salgaien fluxua (hau da, jatorria edo helmuga EAetik kanpokoa denean) guztiaren % 50,5 da eta EAE barnean garraiatutako salgaiak guztiaren % 25,3 dira. Igarotzen ari diren salgaiak (errepidez eta trenez garraiatzen direnak) % 24,2 dira.

Salgai guztien bolumena % 19,4 gehitu den arren, kanpoko salgaien garraioaren sartze-kuota ehuneko 11,9 puntu gutxitu da. EAEko barneko salgaien garraioak ere gutxitu egin dira; 2010ean guztiaren % 31,6 ziren eta 2021ean % 25,3. Hala eta guztiz ere, EAetik igarotzen ari diren salgaiak gehitu egin dira: 2015ean % 11,5 ziren eta orain % 24,2. Gehikuntza handi horretan kontuan hartu behar da baita ere metodologia aldatu dela: trenez garraiatutako salgaietan bereizi egin dira EAEn jatorria/helmuga duten nazioarteko garraioa eta Espainiako gainerako lekuetan jatorria/helmuga dutenak. Horrenbestez, kanpoko trafikoak kasuistika hori ez du sartzen igarotzen ari diren salgaien mugimenduen alde.

Salgaien garraioaren modu-banaketari dagokionez, 2021ean ere errepidea da gehien erabiltzen dena eta sartze-kuotarik handiena du; EAEn batez besteko egun batean mugitzen diren salgaien % 79,7 errepide bidez mugitzen dira. Itsasoa da bigarrena, guztiaren % 18,52. Trenbidearen kopurua txikia da, % 1,74, eta aire bidezko salgaien garraioa bakarrik % 0,04 da. Gainerakoak kable bidezko garraioa eta beste batzuk izango lirateke.

Salgaien fluxuaren modu-banaketa asko ezberdintzen da joan-etorri moten arabera. Barneko joan-etorrietan salgai ia gehienak errepidetik garraiatzen dira (% 99,85 errepidetik eta % 0,15 trenbidetik). EAetik kanporako salgaien fluxuak nagusiki errepidetik egiten dira (% 60,6), gero itsasotik (%36,65), trenean (% 2,67) eta hegazkinez (% 0,08). Bukatzeko, EAEn igarotzen ari diren salgaiak nagusiki errepidetik garraiatzen dira (% 98,54, eta gainerakoak, % 1,46, trenez).

III.2.5. TAULA. EAE-N BATEZ BESTEKO LANEGUN BATEAN GARRAIATUTAKO TONAK GARRAIO-MOTAREN ETA - MODUAREN ARABERA 2021					
JOAN-ETORRI MOTA	ERREPIDEA	AIREKOA	TRENA	ITSASOA	GUZTIRA
BARNEKOAK	163.946	-	241	-	164.187
KANPOKOAK	198.740	252	8.765	120.210	327.967
IGAROTZEN	154.674	-	2.293	-	156.967
GUZTIRA	517.360	252	11.299	120.210	649.121

Iturria: EAEko garraio-eskaeraren irudia, EUSKO JAURLARITZA

2.3. AIREKO GARRAIOA

EAEko aireko sistema Bilbo, Donostia eta Gasteizko aireportuetako azpiegiturek osatzen dute. Azpiegitura horiek guztiak Espainiaren titulartasunekoak dira eta AENAK kudeatzen ditu.

AENaren datuen arabera, EAEko hiru aireportuetatik 2024an 7.514 mila bidaiari igaro ziren (% 90,2 Bilboko aireportutik), hau da, 2022an baino % 5,4 gehiago. Bestalde, salgaien trafikoa % 1,4 murriztu zen, eta 71.420 Tm-koa izan zen (% 98,7 Gasteizko aireportuan).

Bilboko aireportuan 6.777 mila bidaiari izan ziren, hau da, aurreko urtean baino % 7 gehiago. Salgaien trafikoari dagokionez, % 23,6 hazi zen.

Gasteizko aireportuan salgaien trafikoa % 1,7 murriztu zen berriro ere, 70.490 tonakoa izan baitzen. Hala eta guztiz ere, Gasteizko aireportuak laugarren tokian jarraitzen du aireportuen sailkapenean garraiatutako salgaien bolumenari dagokionez, honako hauen atzetik: AS Madril-Barajas, Bartzelona-El Prat eta Zaragoza. Bestalde, bidaiarien trafikoa 310 mila pertsonatik 263 mila pertsonara gutxitu zen.

Donostiako aireportuan ere gutxitu egin zen bidaiarien kopurua aurreko urtearekin alderatuta, 483 mila pertsonatik 474 mila pertsonara igaro baitzen (-% 1,9).

III.2.6. TAULA. AIREKO TRAFIKO ZIBILAREN BILAKAERA, KONTZEPTUEN ETA AIREPORTUEN ARABERA								
	EAE-N GUZTIRA		GASTEIZ		BILBO		DONOSTIA	
	Biztanleak (milakotan)	Salgaiak (Tm)	Pertsonak (milakotan)	Salgaiak (Tm)	Pertsonak (milakotan)	Salgaiak (Tm.)	Pertsonak (milakotan)	Salgaiak (Tm)
2019	6.400	65.443	174	64.463	5.906	980	320	0,4
2020	1.819	64.718	45	64.334	1.690	384	84	0,0
2021	2.864	72.995	128	72.522	2.581	472	155	1,1
2022	5.748	74.292	235	73.620	5.129	672	384	0,0
2023	7.129	72.443	310	71.689	6.336	751	483	2,5
2024	7.514	71.420	263	70.490	6.777	928	474	1,9
2023/24	5,4	-1,4	-15,2	-1,7	7,0	23,6	-1,9	-24,0

Iturria: AENA

2.4. ITSAS GARRAIOA

Merkataritza-portu nagusiak Bilboko Portua eta Pasaia Portua dira, interes orokorreko eta estatuaren titulartasuneko portu bakarrak. Gainerako portu autonomikoe (15 guztira¹⁵) euskal portu-sistema osatzen dute, eta Estatuko Administrazioak maiatzaren 14ko 2.380/1982 Errege Dekretuaren bidez Euskal Administrazioari transferitu ondoren, Eusko Jaurlaritzaren eskumenekoak dira.

Garraio Ministerioaren datuen arabera, 2023. eta 2024. urteen artean, Bilboko portuko trafikoa (salgaiak, hornidura eta arrantza) % 5 hazi zen; guztira 34,6 milioi tona izan ziren, eta horietatik 25,9 milioi ontziratu gabekoak ziren, eta horietatik % 83,3 (21,7 milioi tona) likidoak ziren. Bestela esanda, garraiatutako salgaien % 62,4 ontziratu gabeko likidoak dira, gehienbat petrolioaren produktuak. Salgai orokorrak trafikoaren % 24,7 hartzen du. Bestalde, ontzien kopurua % 0,9 igo da, 2.740tik 2.766ra, eta bidaiariena % 9,7 gutxitu da, hau da, 270.771tik 244.417ra.

Pasaia portua askoz kota apalagoetan mugitzen da, eta portuko trafikoa % 1,8 gutxitu zen, guztira 3,4 milioi tona, eta salgai arrunt guztien % 71,3 izan zen. Ontzien kopuruak % 3,7 egin zuen behera, 927tik 893ra, eta bidaiarien kopuruak % 34,9 egin zuen behera, 1.678 pertsonatik 1.092ra.

III.2.7. TAULA. ITSAS GARRAIO BIDEZ MUGITUTAKO ONTZIAK, BIDAIAIRIAK ETA SALGAIK, MOTAREN ARABERA SAILKATUTA										
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	%	ALD. % 23/24
BILBO	PORTUKO TRAFIKOA, GUZTIRA (MILAKA TONA)	35.695	35.561	29.645	31.299	32.890	32.933	34.592	100	5,0
	ONTZIRATU GABEAK	25.248	25.503	21.825	22.416	24.205	24.563	25.885	74,8	5,4
	SOLTEKAKO LIKIDOAK	20.491	20.822	18.157	17.765	20.453	20.644	21.570	62,4	4,5
	SOLTEKAKO SOLIDOAK	4.758	4.681	3.668	4.651	3.753	3.919	4.315	12,5	10,1
	SALGAI OROKORRAK	10.335	9.944	7.719	8.767	8.561	8.240	8.555	24,7	3,8
	EDUKIONTZIAK	6.808	6.718	5.183	5.656	5.400	5.230	5.102	14,7	-2,4
	OHIKOA	3.527	3.226	2.537	3.110	3.161	3.010	3.453	10,0	14,7
	BESTELAKO TRAFIKOA	112	115	101	116	124	130	152	0,4	16,9
	TOKIKO TRAFIKOA ETA HORNIDURA	112	115	101	116	124	130	152	0,4	16,9
	ARRANTZA	0	0	0	0	0	0	0	0	
	ONTZIAK (KOPURUA)	2.925	2.818	2.338	2.669	2.644	2.740	2.766		0,9
	BIDAIAIRIAK (KOPURUA)	200.631	160.544	45.583	73.853	214.028	270.771	244.417		-9,7
PASAI	PORTUKO TRAFIKOA, GUZTIRA (MILAKA TONA)	3.138	3.245	3.037	3.537	3.310	3.477	3.415	100	-1,8
	ONTZIRATU GABEAK	1.003	1.031	1.009	1.104	873	1.058	939	27,5	-11,3
	SOLTEKAKO LIKIDOAK	0	0	0	0	2	0	0	0	
	SOLTEKAKO SOLIDOAK	1.003	1.031	1.009	1.104	871	1.058	939	27,5	-11,3
	SALGAI OROKORRAK	2.086	2.167	1.984	2.390	2.396	2.376	2.435	71,3	2,5
	EDUKIONTZIAK	0	0	40	0	0	0	0	0	
	OHIKOA	2.085	2.167	1.944	2.390	2.396	2.376	2.435	71,3	2,5
	BESTELAKO TRAFIKOA	50	47	43	43	41	43	41	1,2	-4,7
	TOKIKO TRAFIKOA ETA HORNIDURA	25	25	23	24	22	24	24	0,7	0
	ARRANTZA	25	22	20	19	19	19	17	0,5	-10,5
	ONTZIAK GUZTIRA (KOPURUA)	911	933	846	967	885	927	893		-3,7
	BIDAIAIRIAK GUZTIRA (KOPURUA)	1.371	205	0	137	2.846	1.678	1.092		-34,9

Iturria: Garraio Ministerioa. Estatistika-buletina. Estatuko portuak eta geuk egindako lana

¹⁵ Bizkaiko portuak. Ondarroa | Lekeitio | Ea | Elantxobe | Mundaka | Bermeo | Armintza | Plentzia
Gipuzkoako portuak: Hondarribia | Donostia | Orio | Getaria | Zumaia | Deba | Mutriku

2.5. TREN-GARRAIOA

2.5.1. Trenbide-sarea

Trenbide-sareak zabalera iberikoa (1.668 mm-ko trenbide-zabalera), zabalera estandarra (1.435 mm) eta zabalera metrikoa (1.000 mm) duten lineak ditu¹⁶. Zabalera estandarra da zabalarik ohikoena eta lehenetsita aplikatzen dena linea berri gehienetan. Zabalera iberikoko sarea eta zabalera estandarreko sarea zabalera aldaketa automatikoen sistemen bidez daude konektatuta. Zabalera mistoko lineak ere badaude (1.435/1.668 mm), hirugarren erreiko sistemaren bidez funtzionatzen dutenak.

II.2.8. TAULA. ADIF-EK EAE-N KUDEATUTAKO LINEEN ADIBIDEAK, ERREPIDEAREN ZABALTASUNAREN ARABERA		
ZABALTASUN IBERIKOA (RENFE)	Bidaiaariak	Aldiriko lineak: C1 Bilbo-Santurtzi C2 Bilbo-Muskiz C3 Bilbo-Urduña C1 Irun-Brinkola
	Salgaiak	Miranda de Ebro - Urduña
ZABALERA ESTANDARRA	Bidaiaariak	Abiadura handiko sarea (euskal Y)
	Salgaiak	
ZABALERA METRIKOA (AURRETIK, FEVE)	Mistoa	La Robla: Bilbo (Konkordia)-Leon
	Bidaiaariak	Bilbo (Konkordia)-Basurtu
	Salgaiak	Basurtu adarra - Ariz
Iturria: Guk eginda		

Trafikoari dagokionez, sare gehiena nagusiki trafiko mistoko lineek osatzen dute (salgaiak eta bidaiaariak).

2024an Espainia-Euskadi Transferentzien Batzorde Mistoak onetsi zuen Euskadira transferitzea Renfeko aldirietako trenen gaineko eskumenak. Transferentzia [2024ko apirilaren 19ko EHAAn jasota dago](#). Modu horretan, EAEn transferitu zitzaizkion estatuko administrazioak aldirietako tren-bidaiaariak garraiatzeko zerbitzuetako eginkizunak, Batzorde Mistoaren erabakian eta bertan adierazitako baldintzetan ezartzen den moduan.

Aldirietako trenen transferentziak esan nahi du Euskadik kudeatuko dituela Bizkaiko eta Gipuzkoako aldirietako tren-zerbitzuak. EAEk bere gain hartzen dituen funtzioen barnean daude transferitutako zerbitzuak arautzea, planifikatzea, kudeatzea, koordinatzea eta gainbegiratzea eta zerbitzu horien, ordutegien eta maiztasunen ahala ere EAEk du.

Transferentzia Bizkaiko aldirietako zerbitzu hauetan zentratzen da:

- Bilbo Abando-Barakaldo-Santurtzi
- Bilbo Abando-Barakaldo-Muskiz
- Bilbo Abando-Laudio-Urduña
- Bilbo-Balmaseda

Gipuzkoan, aldirietako zerbitzu hau transferitu zen:

- Irun-Donostia-Tolosa-Brinkola

Gainera, EAEk aukera izango du Araban aldirietako zerbitzu berriak deklaratzeko Araia eta Gasteizen artean eta Gasteizen eta Manzanos Erriberabeitiaren artean. Araban aldirietako zerbitzuak ezartzeko egungo trenbide-trazaduraren gainean jardungo litzateke. Horri esker konexioak hobetuko lirateke Arabako Lautadan eta Añanako Kuadrillan. Aldirietako zerbitzu berriak deklaratu ahal izango ditu baita ere Bilboren eta Karrantzaren artean.

¹⁶ Bide zabaleko trenbideak dira estandarra baino zabalera handiagoa dutenak, hala nola zabalera iberikoa; eta bide estukoak dira estandarra baino zabalera txikiagoa dutenak, adibidez, zabalera metrikoa. Zabalera metrikoko sarea kantauriar erlaitzetik eta Murtziatik igarotzen diren hiriarteko lineen multzo batek osatzen du. Linea horietan bidaiaariak eta salgaien trenak ibiltzen dira, Madridgo Cercedilla-Cotos linearen ondoan (bidaiaientzat bakarrik).

Beste alde batetik, akordioak Bilboko portura sartzeko lineak transferitzea aipatzen du. Etorkizunean Hegoaldeko trenbide-saihesbideak ordezkatzeko ditu. Transferentzia eraginkorra izango da Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbidea bukatzen eta martxan jartzen denean. Une horretan linea hauek entregatu eta ustiatuko dira:

- Bilbo Abando-Santurtzi
- Desertu Barakaldo-Muskiz
- Bilbo Mercancías-Santurtzi

Aldirietako trenak transferitzeko akordioak aurreikusten du Euskadi Espainiaren posizioan subrogatuko dela Renfe Viajeros operatzailearekin duen kontratuan; azken hori da transferitzen diren aldirietako zerbitzuen enpresa operatzailea. Egungo kontratua 2027ko abenduan bukatzen da. Hau da, hasiera batean Renfek jarraituko du zerbitzuak ematen ordura arte egungo baldintza berberetan, baina akordioak berritu beharreko errodazio-materialaren katalogoa eta kronograma jasotzen ditu.

Transferentziaren balorazio ekonomikoa ekonomia-itunaren metodologia erabiliz gauzatu da. Horrela, kupotik kentzeko zenbatekoa 92,7 milioi euro litzateke.

Balorazio ekonomiko horrekin, Euskadik konpentsatuko dio Renferi aldirietako zerbitzuak emateagatik defizita. Izan ere, zerbitzu publikoaren obligazioei lotutako zerbitzuak dira.

Akordioan jasota dago baita ere ADIFen azpiegiturretan inbertsio-plan bat martxan jartzea gabeziei aurre egiteko eta aldirietako zerbitzu-prestazioan eragiten duten azpiegitura batzuen egoera hobetzeko. 100 jarduketa inguru kalkulatu dira 400 milioi euro inguruko balioarekin.

Modu horretan, bi administratzailek kudeatzen dituzte EAEko trenbide-azpiegiturak:

- Adif-Administrador de Infraestructuras Ferroviarias; distantzia ertaineko eta ibilbide luzeko zerbitzuetak azpiegiturak kudeatzen ditu penintsularantz eta Renfeko aldirietako zenbait zerbitzu ere bai.
- ETS-RFV (Euskal Trenbide Sarea-Red Ferroviaria Vasca).

ETS-RFVk kudeatzen ditu aurretik aipatutako aldiriko lineak, Bilbo-Donostia-Hendaia linea (Bilboko Metroaren 3. linea eta Donostia-Hendaia arteko tartea, Topo izenarekin ezagutzen dena, barne), Txorierriko linea eta Zornotza-Bermeo adarra.

Larreinetako funikularra eta Urolaren adar zaharra ere ETS-RFVren ondarearen parte dira; gaur egun, Trenbidearen Euskal Museoko lurrunezko tren turistikoa baino ez da ibiltzen Azpeitia - Lasao tartean.

ETSk kudeatzen duen azpiegiturari dagokionez, linearik luzeena hau da: Bilbo-Donostia-Hendaia.

Bestalde, Zubi Eskiaren (Bizkaia Zubia) jardueraren kudeaketa honako sozietate honen erantzukizuna da: "Transbordador de Vizcaya SL".

2.5.1.1. Hegoaldeko trenbide-saihesbidea

2024ko azaroan Espainiako gobernuak "Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbidearen informazio-azterlana. 1. fasea "eta" Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbideari buruzko informazio-azterlana. 1. fasea. Ortuellako saihesbidea "(aurrekoaren osagarria) onetsi zituen.

Onetsitako informazio-azterlanaren 1. fasearen xedea Serantesko tunelaren konexioa da (jada eginda dago) Bilboko Olabeaga auzoko trenbide-sarearekin, hain zuzen ere. **Horri esker, Bilboko portuan sarbide berri bat**

dago trafiko mistorako eta horrek ekidin egingo du salgaiak Bilbo Handiko hiri-nukleoetatik igarotzea, Nerbioi ibaiaren ezker aldean.

Hautatutako aukeraren aurrekontu orokorra 484,7 M eurokoa da eta luzera gutxi gorabehera 12 km-koa. Luzeraren zatirik handienezan trazadura lurpean dago.

Informazio-azterlan hau orduko Sustapen Ministerioak 2015ean egin zuen aurretiazko informazio-azterlanaren eguneraketa da. Azken horrek informazio publikoko eta entzunaldiko izapideak izan zituen.

Aukera berri hori babesten du 2017ko uztailaren 12ko agiri honek: “Lankidetzak-akordioa: Sustapen Ministerioaren, Ogasuneko eta Funtzio Publikoko Ministerioaren, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio Orokorraren eta Administrador de Infraestructuras Ferroviarias (ADIF) enpresa-erakunde publikoaren artekoa, Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbidea eraikitzeko”. Bertan, hegoaldeko trenbide-saihesbidearen jarduketari bi faseetan bereizten du eta lehenengoari dagokio informazio-azterlan hau.

Informazio-azterlan horrek bi aukera analizatu zituen Castañosa ibaiaren Barakaldotik igarotzearekin lotuta: biaduktuan eta ibilguaren azpiko tunel faltsuan. Bi aukerak aztertu ziren eta informazio publikoko eta entzunaldiko izapideak izan zituzten sektore- eta ingurumen-araudiaren ondorioetarako, Ministerioak 2019an hasi zuen prozesu batean.

Ingurumen-izapidetzea eta azterlan osagarria

Ingurumen-alderdian azterlanak ingurumen-ebaluazio arrunta izan zuen eta prozesu horren ondorioz beharrezkotzat jo zen informazio-azterlana osatzeko “Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbidearen informazio-azterlana. 1. fasea. Ortuellako saihasbidea” idaztea.

Azkenik, 2024ko apirilean Ingurumen Kalitatearen eta Ebaluazioaren Zuzendaritza Nagusiak “Bilboko hegoaldeko trenbide-saihasbidearen informazio-azterlana. 1. fasea.” proiektuaren eta “Bilboko hegoaldeko trenbide-saihasbidearen informazio-azterlana. 1. fasea. Ortuellako saihasbidea” proiektuaren ingurumen-inpaktuaren adierazpena egin zuen. Ingurumen-inpaktuaren adierazpenak berariaz dio ingurumenaren ikuspegitik aukera bideragarria “1. aukera” dela, hau da, Castañosa ibaitik biaduktua igarotzea, eta Ortuellako saihasbiderako, aldez, “B aukera”. Hala, horiek dira behin betiko onetsi ziren aukerak.

2.5.1.2. Abiadura handia: Euskal Y-a

2024an jarduketari hauek egin dira:

- Ekaina: **Abiadura handiko trena Gasteizera iristeko ingurumen-inpaktuaren aldeko adierazpena jaso zen.** Trena hirian integratzeko informazio-azterlanaren behin betiko onespina izanik, azpiegitura planifikatzeko fasea bukatu zen eta proiektua idazten eta obrak egiten hasi ziren.

Tarteen xehetasuna:

- 1. bidezakia: Gasteizko sarrera. Krispiña inguruan hasten da eta Errekaleor ibaiaren bidegurutzean bukatzen da.
- 2. bidezakia: Arkauteko lotunea. 1. tarteari jarraikortasuna ematen dio euskal Yren Arratzua/Ubarrundia-Legutio tarteari lotu arte.

Arkauteko lotunea adar-multzo bat da. Horien bitartez, ziurtatuta dago Gasteiz inguruko trenbide-ibilbideak elkarrekin konektatuta daudela. Zehazki, abiadura handiko Burgos-Gasteiz linearen jarraikortasuna (proiektuak idazten ari dira) eta euskal Yaren azpiegiturak, betearazpen-maila aurreratuan daudenak.

- Abendua: **Adif Alta Velocidaden (AV) eta Euskadiren artean hitzarmena sinatu zen Arkauteko tren-lotunea eraikitze** 181 M eurotan.

Akordioan kudeaketa-gomendio bat jasota dago; horren arabera, EAEko administrazio orokorrak Arkauteko lotuneko (II. tarte) plataformako obren eraikuntza-proiektua idatzi eta egingo du Adif AVk egindako oinarritzko proiektutik abiatuta; azken horrek hiru tarte definitzen ditu Gasteizen trenbidea integratzeko informazio-azterlanarekin bat etorritz: Arabako hiriburuaren konexioa (10 km), Altsasu/Iruñerako norabidean dagoen linearekiko konexioa (2,4 km) eta Arkauteko lotunea (10,7 km), gomendio horren xede dena.

Jarduketa hori estatuak finantzatu du 146,3 M euroekin (BEZik gabe) eta euskal Yn ezinbestekoa den pieza hori gauzatu da.

Bere aldetik, Adif AVk lotunearen trenbide-superregituraren obren proiektuak idatzi eta egingo ditu (bidea, elektrizitatea, segurtasun- eta komunikazio-instalazioak, etab.), eta beste 34,7 M eurotan baloratuta daude (BEZik gabe).

2.5.1.3. Trenbide-sareari buruzko datuak

Garraio Ministerioaren 2022ko *Estatistikako urtekariaren* datuen arabera, urte horretan (hau da, eskumenak transferitu baino lehen) EAEko trenbide-sarea 549,44 kilometrok osatzen zuten. Horietatik 517,43 elektrifikatuta zeuden (% 94,2).

Bideen 517,43 km horietatik % 64,7 ADIFenak dira (eta ADIF ALTA VELOCIDADenak). 2022an hark kudeatzen zituen distantzia ertaineko eta penintsularanzko ibilbide luzeko zerbitzuei lotutako azpiegiturak eta Bizkaiko eta Gipuzkoako aldirietako zerbitzuak. Gainerako % 35,3a Euskal Trenbide Sarea-ETSk kudeatzen du (Bilbo-Donostia-Hendaia linea barne).

Elektrifikazioari dagokionez, ETSk kudeatzen duen sarearen zatirik handiena elektrifikatuta zegoen 2022an; elektrifikatu gabea Urolako (Azpeitia – Lasao) trenari eta Larreinetako funikularrari eta Ariz-Basurtu eta Irauregi-Barakaldo tarteei dagokie.

III.2.9. TAULA. EAE-KO TRENBIDE SAREKO KM-AK.									
		2019				2022			
		GUZTI- RA	ADIF	ADIF ALTA VELOCIDAD	EUSKOTREN ETS	GUZTIRA	ADIF	ADIF ALTA VELOCIDAD	EUSKOTREN ETS
LINEAREN LUZERA (KM)	GUZTIRA	547,7	334,2	25,0	188,6	549,44	334,15	26,73	188,58
	ELEKTRIFIKATU GABE	32,0	26,0	0,0	6,1	32,01	25,95	0,00	6,07
	ELEKTRIFIKATU TA	515,7	308,2	25,0	182,5	517,43	308,20	26,73	182,51
	BIDE BAKARRA	252,65	127,93	1,78	123,00	254,43	127,93	3,56	122,95
	BIDE BIKOITZA	295,01	206,22	23,17	65,60	295,01	206,22	23,17	65,63
BIDEAREN ZABALERA (KM)	UIC	0,0	0,0	0,0		1,78	0,00	178,00	
	ZABALERA IBERIKOA	299,9	274,9	25,0		299,87	274,92	24,95	
	GAINERAKOA*	247,8	59,2	0,0	188,6	247,80	59,22	0,00	188,57

* Barne hartzen ditu zabalera metrikoa, zabalera mistoa, yarda ingelesa eta bide industrialaren zabalera.

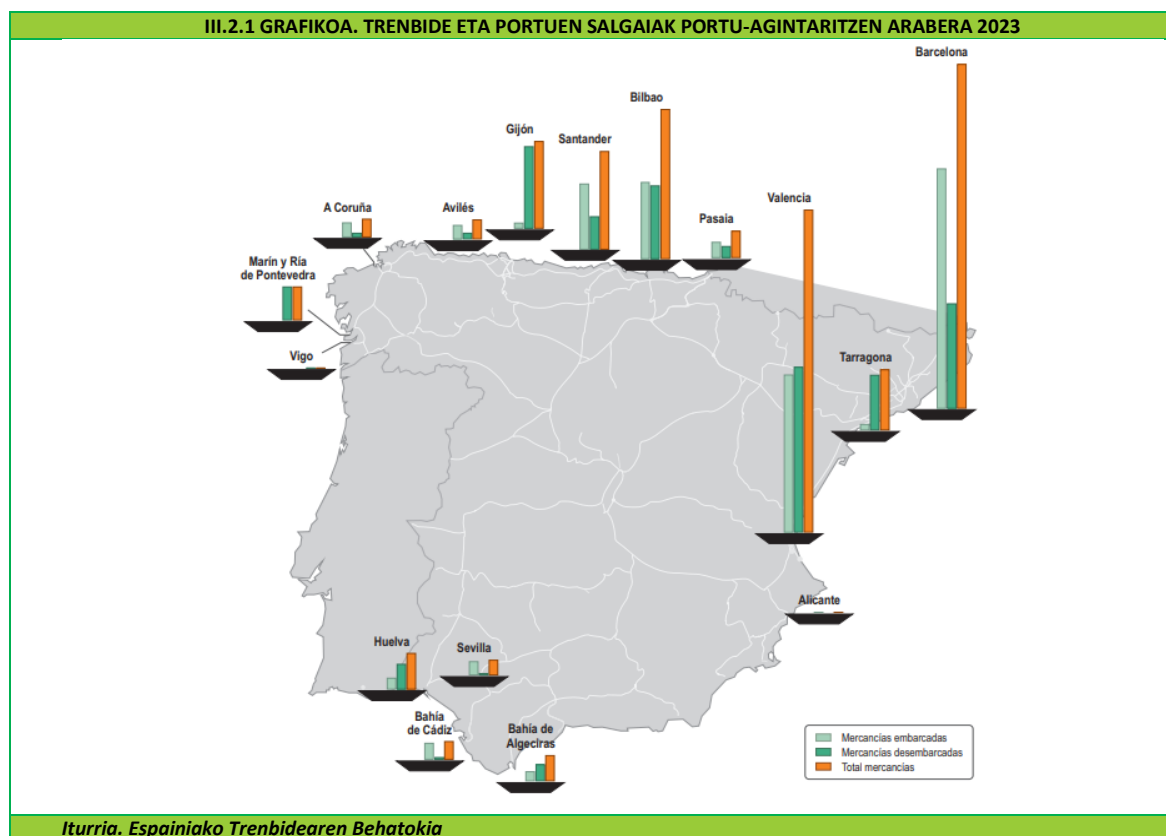
Iturria: Garraio Ministerioaren urtekari estatistikoa eta geuk egina

2.5.1.4. Trenbide eta portuen trafikoa: jatorria edo helmuga portuetan duten salgaien trafikoa

Trenbide eta portuen trafikotzat hartzen dira trenbidetik portuan ontziraturako eta portutik trenbidean lehorreraturako salgaiak, tonatan adierazita. *Espainiako Trenbidearen Behatokiaren (OFE)*¹⁷ datuen arabera, 2022an eta 2023an tonen bolumena guztira % 5,3 gutxitu zen, nahiz eta 12,9 milioi tonatik 12,2 milioi tonara pasatu. Datuak Portu Agintaritzaren arabera bereizita, hauek dira lehenengo bostak: Bartzelona (3,5 milioi tona; % 13,4ko jaitsiera 2022tik); Valentzia (3,2 milioi tona; +% 1,8); Bilbo (1,46 milioi tona, % 1,9ko jaitsiera); Santander (0,96 milioi tona; -% 8,06 2022tik); eta Gijón (0,85 milioi tona; 2022tik % 6,7ko atzerakada).

Salgaien portuko garraioko tren-kuotari dagokionez, Bilboko Portuko Agintaritzak % 4,8 izan zuen eta Pasaia % 7,5, biak ere Espainiako % 3,2ko kuotaren gainetik. Kuota handienak Maringo eta Pontevedrako Itsasadarren Portuko Agintaritzan erregistratu ziren (% 15,5), ondoren Santanderren (% 13,9), Bartzelonan (% 8), Pasaian (% 7,5) eta Valentzian (% 6,8). Horien barnean, Pasaia kuotaren gehikuntza azpimarratu behar da (ehuneko + 1,2 puntu 2022rekin alderatuta).

Banaketa modalaren emaitzek adierazten dutenez, Espainia urrun dago EBren antzeko oreka modaleko balioak lortzetik, eta argi dago errepideko salgaien garraioa dela nagusi. Zehazki, Europar Batasunaren esparruan (datuek bide nabigagarrietako garraioaren kuota ere jasotzen dute), salgaien trenbideko garraioa % 17,1ekoa izan zen 2022an. Espainiaren kasuan, balioa (ibai-garraioa barne) % 3,4koa da.

¹⁷ *Espainiako Trenbidearen Behatokia (OFE) Garraio eta Mugikortasun Jasangarriko Ministerioaren eginkizunen parte da, beharrezko sektore-azterlanak, koiuntura-txostenak eta garraio-zerbitzuen eta dagozkien kudeaketa-organismoen funtzionamenduaren analisia programatu, zuzendu eta koordinatzeari dagokionez. Ministerio-eginkizun horiek Estatistika Plan Nazionalari eta dagozkion urteko programei egiten dieten ekarpenaren baitan daude.*

III.2.10 TAULA. TRENBIDE ETA PORTUETAKO MERKATU-KUOTAK (%) 2014-2023										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A CORUÑA	10,4	12,0	7,6	8,3	7,5	2,8	2,6	2,2	2,1	1,4
ALACANT	---	0,2	0,5	0,4	0,7	1,4	0,9	0,3	2,1	0,1
ALMERIA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
AVILES	12,8	5,6	8,2	5,8	4,7	7,9	3,9	2,7	2,0	4,2
ALGECIRASKO BADIA	0,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,3	0,4	0,6	0,8	0,7
CÁDIZKO BADIA / BALEARRAK	---	---	---	---	---	---	---	---	5,0	4,2
BALEAR UHARTEAK	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
BARTZELONA	5,5	5,7	6,1	7,7	7,5	7,4	7,4	8,8	8,9	8,0
BILBO	5,0	5,0	6,1	5,7	6,0	5,8	5,2	6,0	4,8	4,8
CARTAGENA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
CASTELLÓN	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
CEUTA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
FERROL-SAN CIBRAO	---	---	---	---	---	0,1	---	---	---	---
GIJÓN	10,8	12,9	10,1	10,1	8,6	6,6	5,3	4,0	5,7	6,4
HUELVA	---	0,3	0,2	1,6	1,5	0,7	1,0	1,2	1,3	1,3
LAS PALMAS	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
MÁLAGA	0,2	---	---	---	0,1	0,1	0,2	---	---	---
PONTEVEDRA	15,3	19,5	14,5	12,3	14,8	12,4	15,7	13,7	15,5	15,5
MELILLA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
MOTRIL	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
PASAIA	6,2	6,1	6,8	6,9	7,5	6,8	7,4	5,1	6,3	7,5
SANTA CRUZ TENERIFEKOA	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
SANTANDER	19,5	16,7	19,6	16,6	16,3	15,4	15,7	11,6	16,4	13,9
SEVILLA	9,3	10,2	11,5	5,6	3,5	3,7	4,3	3,7	3,2	3,7
TARRAGONA	4,5	4,1	4,5	6,0	4,0	2,2	1,9	1,9	2,0	1,9
VALENTZIA	3,3	3,6	3,6	6,9	7,0	7,0	6,5	6,1	6,4	6,8
VIGO	0,0	0,0	---	0,0	---	---	---	0,3	0,4	0,0
VILAGARCÍA	---	---	---	---	---	1,1	0,5	---	---	---
GUZTIRA	---	---	---	---	---	---	---	---	3,3	3,2

Iturria. Espainiako Trenbidearen Behatokia

2.6. ERREPIDE BIDEZKO GARRAIOA

2.6.1. Azpiegitura: errepide-sarea

Errepideak, beren ezaugarriak direla-eta, honela sailkatzen dira: autobideak, autobiak, errei anitzeko errepideak eta errepide arruntak (37/2015 Legea, Errepideei buruzkoa).

- Autobideek honako ezaugarriak dituzte: jabetza mugakideek ez dute horietarako sarbiderik; bestelako komunikazio-bideek edo igarotze-zortasunek ez dituzte mailan gurutzatzen edo autobideek ez dituzte mailan gurutzatzen; eta hainbat galtzada izaten dituzte zirkulazio-norabide bakoitzerako, beraien artean banatuta, puntu berezi batzuetan edo behin-behineko egoeretan salbu, zirkulaziorako lursail zanga bat egon ahal delarik, edo, salbuespenezko kasuetan, bestelako bitartekoak.
- Autobiek ez dituzte betetzen autobideen betekizunak, eta zirkulazio-norabide bakoitzerako galtzada banatuak dituzte, jabetza mugakideetan sarbide-mugapenak dituzte, eta ez dute mailako gurutzatzerik.
- Errei anitzeko errepideak dira, autobide edo autobia izan gabe ere, noranzko bakoitzean zirkulaziorako gutxienez bi errei dituztenak, noranzko horietatik bereizita edo mugatuta daudenak, eta sestran sarbideak edo bidegurutzeak izan ditzaketenak¹⁸.
- Ohiko errepideak dira aurreko betekizunak betetzen ez dituztenak.

Titulartasunari dagokionez, nahiz eta Espainiako Konstituzioak Estatuaren esku uzten duen erkidego baten baino gehiagoren lurraldetik igarotzen diren trenbideen eta lurreko garraioen gaineko eskumen eskusiboa,

¹⁸ Erreiek zenbatzean, errepide horietan ez dira kontuan hartuko errei osagarriak, zain egoteak, kordatuak, ezta abiadura-aldaketak.

irailaren 26ko 2769/1980 Errege Dekretuaren bidez eskualdatu zitzaizkion EAeri errepideen alorreko eginkizunak eta zerbitzuak, eta abenduaren 3ko 174/2018 Dekretuaren bidez zabaldu egin ziren EAeri eskualdatutako eginkizunak eta zerbitzuak. Beraz, EAEko erakunde guztiak dira EAEko errepideen titularrak.

Zehatzago, 2019az geroztik, bide-azpiegituren titulartasuna lurralde bakoitzeko foru-aldundiei dagokie soilik, Artxandako tunelei izan ezik (Bizkaiko Foru Aldundiaren sozietate emakidaduna). Aurtan, Estatuko Administrazioetik EAera errepideen arloko transferentziak egiteko prozesua amaitu da. AP-1 autobidea, hegoaldeko zatian Armiñoneraino, 2018ko abenduan eskualdatu zen, eta AP-68 autobidea, berriz, 2019ko apirilean. Ondoren, Bizkaiko eta Arabako foru-aldundiei eskualdatzen zaie. A-8 autobidean, Gipuzkoako Foru Aldundiak eta Bizkaiko Foru Aldundiak, hurrenez hurren, Bidegi eta Interbiak sozietateen esku uzten dute hura ustiatzeko kudeaketa; Arabako Foru Aldundiak, berriz, Arabat sozietate publikoaren esku utzi zuen AP-1 autobidearen Arabako zatia.

Garraio Ministerioaren 2022ko *Urtekari estatistikoa*n argitaratutako azken datuen arabera, EAEko errepide-sareak azalerako errepide-dentsitatea Espainiakoa baino handiagoa du (errepideen 0,57 eta 0,33 km azalerako km² bakoitzeko), nahiz eta dentsitate txikiagoa izan biztanleko (1,86 km errepide 1.000 biztanleko; Espainian, 3,45 km errepide 1.000 biztanleko). % 15,2 baino gehiago edukiera handiko bideek osatzen dute (% 10,6 Espainian), eta ordainpeko autobideak dira edukiera handiko bideen % 39,6 (Espainian, berriz, % 10,2).

Gainera, ikus daitekeenez, Espainian bidesaria duten autobideek ahalmen handiko bide guztiekiko duten proportzioak beheranzko joera du, baina EAEn egonkor jarraitzen du.

III.2.11. TAULA. ERREPIDE-SAREAREN ADIERAZLEEN BILAKAERA

	EAE					ESPAINIA	
	2018	2019	2020	2021	2022	2021	2022
Km errepide	4.147	4.142	4.137	4.133	4.122	165.935	166.000
Sare osoa (km) / azalera	0,58	0,58	0,57	0,57	0,57	0,33	0,33
Sare osoa (km) / 1.000 biztanle	1,91	1,90	1,89	1,87	1,86	3,57	3,45

Iturria: Garraio Ministerioaren urtekari estatistikoa eta geuk egina

III.2.12. TAULA. ERREPIDE-SAREA, ERREPIDE-MOTEN ETA ALDIEN ARABERA. (km) (1)

	2018	2019	2020	2021	2022
ESPAINIA					
Errepideen km-ak guztira	165.624	165.470	165.773	165.935	166.000
Bide arruntak (galtzada batekoak)	148.396	148.082	148.331	148.370	148.340
Edukiera handiko bideak guztira	17.228	17.387	17.442	17.564	17.660
Bidesaria duten autobideak	2.957	2.997	2.530	2.039	1.809
Autobiak	12.626	12.725	13.222	13.786	14.047
Errei anitzeko errepideak (2)	1.645	1.665	1.690	1.740	1.804
Edukiera handiko bideak / guztira (%)	10,4	10,5	10,5	10,6	10,6
Bidesaria duten autobideak / edukiera handiko bideak (%)	17,2	17,2	14,5	11,6	10,2
EAE					
Errepideen km-ak guztira	4.147	4.142	4.137	4.133	4.122
Bide arruntak (galtzada batekoak)	3.522	3.513	3.508	3.505	3.494
Edukiera handiko bideak guztira	625	629	629	628	628
Bidesaria duten autobideak	248	249	249	249	249
Autobiak	247	250	250	250	251
Errei anitzeko errepideak (2)	129	129	129	129	129
Edukiera handiko bideak / guztira (%)	15,1	15,2	15,2	15,2	15,2
Bidesaria duten autobideak / edukiera handiko bideak (%)	39,7	39,6	39,6	39,6	39,6

(1) Zifra biribilduak; batura ez da zehazki zenbateko osoa.

(2) 2015az geroztik, galtzada bikoitzeko errepideen definizioa aldatu da eta errei anitzeko errepide deitzen zaie (37/2015 Legea, irailaren 29koa, Errepideei buruzkoa). Horiek edukiera handiko errepideen barne daude. Nazioarteko konparaketa egiteko, bakarrik bidesaridun autobideak, autobide libreak eta autobideak kontuan hartzen dira.

Iturria: Garraio Ministerioaren urtekari estatistikoa eta geuk egina

2.6.2. Salgaien errepideko garraioa

Garraio Ministerioaren datuek erakusten dutenez, jatorria edo helmuga EAEn zutela garraiatutako salgaien bolumena 103,4 milioi tonakoa izan zen 2023an (igarobideko nazioarteko garraioa alde batera utzita), hau da, % 1,6ko jaitsiera 2022. urtearekin alderatuta. % 44,9 eskualde barruko garraioa da; % 48,5 eskualde artekoa, eta % 6,5 nazioartekoa. Izan ere, garraiatutako salgaien kopuruak behera egin du eskualde arteko joan-etorrietan (– % 2,9) eta nazioartekoetan (–% 0,6). Nazioartean garraiatutako salgaiak, kontrara, % 0,6 hazi ziren.

III.2.13. TAULA. TONA GARRAIATUAK, JOAN-ETORRI MOTAREN ARABERA, ABIAPUNTUA EDO HELMUGA EAE-N DUTENAK MILA Tm

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	% BERTIKALA 2022	ALDAK. 22/23
GUZTIRA		95.738	102.051	93.902	105.179	105.007	103.363	100,0	-1,6
LURRALDE BARNEKO (EAE barruan)	GUZTIRA	44.490	45.954	42.995	47.544	47.829	46.459	44,9	-2,9
	UDALERRI BARNEKO	7.953	5.305	7.623	10.402	8.310	7.704	7,5	-7,3
	UDALERRIEN ARTEKOA	36.537	40.649	35.372	37.142	39.520	38.755	37,5	-1,9
ESKUALDE ARTEKOA (AUTONOMIA- ERKIDEGOEN artean)	GUZTIRA	45.157	49.248	44.806	50.569	50.468	50.151	48,5	-0,6
	JASOTAKOA	23.717	24.828	21.589	27.182	24.143	23.453	22,7	-2,9
	BIDALITAKOA	21.440	24.420	23.218	23.387	26.325	26.698	25,8	1,4
NAZIOARTEKOA	GUZTIRA	6.092	6.849	6.101	7.065	6.710	6.753	6,5	0,6
	JASOTAKOA	3.070	3.072	2.983	3.447	3.098	3.437	3,3	10,9
	BIDALITAKOA	3.022	3.777	3.118	3.618	3.612	3.316	3,2	-8,2

Iturria: Garraio Ministerioa. Datu-basea eta *geuk egina*

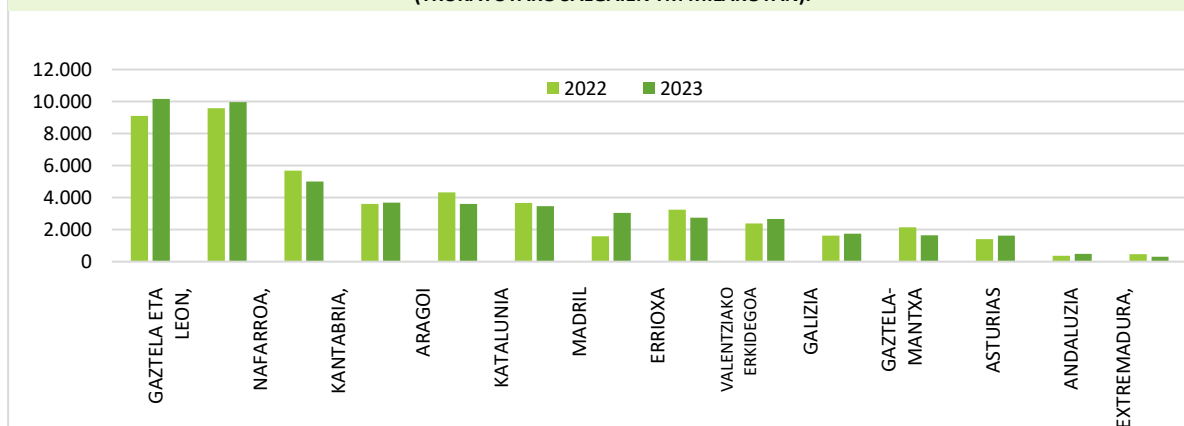
Aurreko zifretan sakonduz eta Autonomia Erkidegoen arteko trafikoari buruz argitaratutako azken datuen arabera (2023koak), III.2.14 taulak eta III.2.2 grafikoak erakusten duten bezala, Gaztela eta Leon, Kantabria eta Nafarroa dira euskal ekonomiaren merkataritza-bazkide nagusiak. Lehenik eta behin, Gaztela eta Leon dago. Izan ere, Euskadik 10,15 milioi tona baino gehiago trukutzen ditu erkidego horrekin, hau da, trafiko osoaren % 10,5eko partaidetza dakar. Bigarrenik Nafarroa dago 9,95 milioi tonarekin eta trafikoaren % 10,3ko kuotarekin. Hirugarrenik Kantabria dago trukaturako 5 milioi tonarekin eta % 5,2ko partaidetzarekin.

III.2.14 TAULA. ERREPIDEZ GARRAIATZEN DIREN SALGAIEEN HELMUGA ETA JATORRIA, AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA.
(mila tona)

	2022				2023			
	HELMUGA EAE	JATORRIA EAE	TRUKATUTAKOA, GUZTIRA HELMUGA + JATORRIA	% BERTIKALA	HELMUGA EAE	JATORRIA EAE	TRUKATUTAKOA, GUZTIRA HELMUGA + JATORRIA	% BERTIKALA
ANDALUZIA	666	748	1.414	1,5	881	737	1.618	1,7
ARAGOI	1.432	2.166	3.598	3,7	1.832	1.860	3.692	3,8
ASTURIAS	1236	901	2.137	2,2	760	883	1.643	1,7
BALEAR UHARTEAK				0,0				0,0
KANARIAR UHARTEAK				0,0				0,0
KANTABRIA	2.477	3.202	5.679	5,9	2.456	2.558	5.014	5,2
GAZTELA-MANTXA	847	776	1.623	1,7	977	773	1.750	1,8
GAZTELA ETA LEON	4.303	4.802	9.105	9,4	4.716	5.439	10.155	10,5
KATALUNIA	2.156	2.166	4.322	4,5	1.819	1.785	3.604	3,7
VALENTZIAKO ERKIDEGO	1.640	1.602	3.242	3,3	1.546	1.192	2.738	2,8
EXTREMADURA	230	135	365	0,4	296	190	486	0,5
GALIZIA	1.333	1.043	2.376	2,4	1.427	1.242	2.669	2,8
MADRIL	1.925	1738	3.663	3,8	1.761	1.712	3.473	3,6
MURTZIA	282	187	469	0,5	167	140	307	0,3
NAFARROA	4.356	5.236	9.592	9,9	3.570	6.387	9.957	10,3
EAE: (ESKUALDE BARRUKOA)	47.829	47.829	47.829	49,3	46.459	46.459	46.459	48,1
ERRIOXA	1.260	1.592	1.592	1,6	1.247	1.799	3.046	3,2
CEUTA-MELILLA				0,0				0,0
GUZTIRA	71.972	74.154	97.006	100,0	69.912	73.157	96.611	100,0
HORRETATIK	BESTE AUTONOMIA-ERKIDEGO BATZUETA-TIK JASOTAKOA 24.143	BESTE AUTONOMIA-ERKIDEGO BATZUETARA BIDALITAKOA 26.325			BESTE AUTONOMIA-ERKIDEGO BATZUETA-TIK JASOTAKOA 23.453	BESTE AUTONOMIA-ERKIDEGO BATZUETARA BIDALITAKOA 26.698		

Iturria: Garraio Ministerioaren urtekari estatistikoa eta geuk egina

III.2.2. GRAFIKOA. ESKUALDE-ARTEKO SALGAIEEN GARRAIOA EAE-REN ETA GAINERAKO AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARTEAN.
(TRUKATUTAKO SALGAIEEN TM MILAKOTAN).

Iturria: Garraio Ministerioaren urteko estatistika eta geuk egindakoa.

2.7. EAE-KO PLATAFORMA LOGISTIKOAK

EUROPLATFORMSen arabera, plataforma logistikoa eremu mugatua da, eta horren barruan logistikako eta salgaien banaketako jardura guztiak egiten dituzte hainbat operadore logistikok, bai nazioarteko garraioetarako, bai garraio nazionalerako. Monomodalak edo multimodalak diren kontuan hartuz, honela sailkatzen dira: Salgaien Zentro Integratuak (SZI), Jardura Logistikoaren Zonak (JLZ) eta Portu lehorrak.

- Salgaien zentro integratuak (CIM): mota bakarreko plataforma logistikoak dira, errepide bidezkoak, eremu industrialeko eta kontsumoko gune bati zerbitzu ematen diotenak.
- Jarduera logistikoko eremuak (ZAL): portuetatik eta edukiontzien terminaletatik hurbil kokatuta egoten dira, eta logistika intermodala eskaintzen dute, aire-garraioarekin ondo komunikatuta egoten dena trenbide edo errepide bidez.
- Portu lehorrak: salgaien terminal intermodal mota bat dira, erreferentziazko eremu baten barnean kokatuta egoten dira eta ondo komunikatuta egoten dira hurbilen dauden portuekin trenbide edo errepide bidez komunikatu ahal izateko.

Hurrengo taulan EAEn daudenak daude jasota eta horien kokapena, tamaina eta titulartasuna azaltzen dira.

II.2.15 TAULA. EAE-KO PLATAFORMA LOGISTIKOAK

	KOKAPENA	HEDAPENAK	TITULARTASUNA (AKZIODUNAK)
PLATAFORMA LOGISTIKO INTERMODALA, ARASUR (RIVABELLOSA, ARABA)	Hiru errepide garrantzitsu igarotzen dira bertatik, N-1, A-68 eta A-1, baita hiru trenbide-linea ere: • AP-1, AP-68 eta A-1erako sarbideak • Trenbide-ardatzen elkarguneak ✓ Lisboa/Madril – Irun – Paris ✓ Madril – Bilbo ✓ Bartzelona – Bilbo • Forondako aireportua (20 km) • Bilboko portua (65 km) • 2021eko lehenengo astetik Bilboko Portuarekiko trenbide-konexioa du astero (horrek portu lehor bihurtzen du Arasur).	200 ha parke logistiko eta industrial	Kutxabanken, Arabako Foru Aldundiaren, Eusko Jaurlaritzaren, Erribera Baxuko Udalaren eta Merlin Parke Logistikoen partaidetzak dituen sozietatea.
GASTEIZKO GARRAIO ETA LOGISTIKAKO ZENTRO INTERMODALA, CTV (JUNDIZ, ARABA)	Jundizko enpresa parkean (Gasteiz) • Zuzenean A-68, A-1, N-1 eta N-240 errepideekin konektatzen duen saihebidetik 500 metro ingurura kokatuta dago. • Gasteiz (3 km) • Forondako aireportua (4 km) • ADIFen karga terminala, fisikoki konektatuta dago CTVrekin¹⁹	718.141 metro karratu (120.000 m2 industria lur-zatiekin, trenbide adarrekin sarbide bikoitzeko biltegientzat, bagoia-kamioia)	Kutxabank, Arabako Foru Aldundia, Arabako Garapen Agentzia, Arabako Merkataritza Ganbera, Eusko Jaurlaritza, Gasteizko Industria Lurra, SA, GILSA; eta SEA
MUGAZ GAINDIKO PLATAFORMA LOGISTIKOA, ZAISA (IRUN, GIPUZKOA)	Irungo udalerrri mugakidean, ezinbesteko adabegia da ardatz Atlantikoan • A-8 eta A-68 autobideen ondoan • Hondarribia-Donostiako eta Biarritz-Parmako aireportuetatik eta Pasaiaiko portutik gertu dago.	400.000 metro karratu	Publikoa da ehuneko handi batean
BIZKAIKO GARRAIO ZENTROA, APARCABISA (ZIERBENA, BIZKAIA)	• A-8/AP-8 errepidearen ondoan • Bilbotik 7 minutura • Bilboko aireportutik 5 minutura • Bilboko portutik 3 minutura.	312.560 metro karratu	Publikoa

Iturria: Geuk egindako, plataformen webguneetako informazioan oinarrituz

¹⁹ 2025eko lehen hiruhilekoan jarriko da martxan industrialdeko estazio intermodalaren lehenengo fasea. Aurreikusi da urtean 50.000 edukiontzi mugituko dituela eta 170.000 izango direla dena funtzionatzen dagoenean. Hala, trafikoa nabarmen gutxituko da, salgai horiek errepide bidez (kamioietan) garraiatzen baitira eta tren-konboietan kargatuko dira.

Horrek esan nahi du trenen trafikoa asko handituko dela. Zehazki, egunean 8 tren izango dira eta gaur egun 8 dira astean. Plataformaren obrak erritmo onean doaz. Bertan 740 metroko trenak egon ahalko dira banatu behar izan gabe baina, batez ere, lau bide izango ditu eta bi zabalera estandarrekoak (Frantziako mugatik haratago gehien erabiltzen dena) izango dira.

Espazio multimodal interoperagarri hori lehen terminala izango da Espainian prestatuta egongo dena bide estandarreko zabaleran Igarobide Atlantikoari konektatuz.

ITURRIAK

1. **AENA.**
2. **BIZKAIKO GARRAIO PARTZUERGOA, APARCABISA.** Webgunea.
3. **Gasteizko Garraio eta Logistikako Zentro Intermodala, GGZ.** Webgunea.
4. **EUSKO TRENBIDE SAREA.** Webgunea.
5. **EUSTAT.** Familiak eta Ingurumena inkesta.
6. **EEE.** Euskadi Energia. Energia-datuak
7. **EUSKO JAURLARITZA.** Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. EAEko aire-kalitatearen urteko txostena.
8. **EUSKO JAURLARITZA.** Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. Airearen kalitatearen adierazlea.
9. **EUSKO JAURLARITZA.** Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. Hondakin ez-arriskutsuen estatistika.
10. **EUSKO JAURLARITZA.** Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. Hiri-hondakinen estatistika.
11. **EUSKO JAURLARITZA.** Industria, Trantsizio Energetiko eta Jasangarritasun Saila. Hondakin arriskutsuen estatistika.
12. **EUSKO JAURLARITZA.** Euskadiko 2030erako V. Ingurumen Esparru Programa
13. **EUSKO JAURLARITZA.** EAE-KO GARRAIO-ESKAERAREN IRUDIA
14. **IHOBE** EAEko Berotegi Eftuko Gasen isurien Inbentarioa.
15. **EIN.** Industriari ingurumen babesean egiten duen gastuaren inkesta.
16. **EIN.** Hondakinen bilketari eta tratamenduari buruzko estatistika. Hiri hondakinak.
17. **EIN.** Ur hornidurari eta saneamenduari buruzko estatistika.
18. **MITMA.** Urtekari estatistikoa. Hainbat urte; eta prentsa-oharrak.
19. **MITMA.** Hegazkintza zibila.
20. **MITMA.** Datu-basea.
21. **MITMA.** Portuak.
22. **ESPAINIAKO TRENBIDEAREN BEHATOKIA.**
23. **PLATAFORMA LOGISTIKO INTERMODALA, ARASUR.** Webgunea.
24. **PLATAFORMA LOGISTIKO intermodala, ZAISA.** Web-orria.

3. LABURPENA ETA ONDORIOAK

3.1. LABURPENA

Ingurumena eta energia

Klima-aldaketa XXI. mendeko ingurumen-erronka handienetako bat da. Klima-aldaketaren ondorioek barne hartzten dute, besteak beste, ibai- eta kosta-uholdeen arriskua handitzea pertsonengan, ekonomian eta azpiegituretan, osasunaren gaineko eragina tenperatura altuen ondorioz, ekosistemetako asaldurak, lehortea...

Etorkizunerako ekonomia jasangarriagoa lortu behar da eta, horretarako, **deskarbonizazioak (atmosfera isurtzen dugun karbonoa pixkanaka murrizteko prozesua)** ezinbesteko papera du.

Klima-neutraltasunak esan nahi du berotegi-efektuko gas-isuri (BEG) garbiak zero izango direla. Modu horretan, isuriak xurgapenekin konpentsatuko dira nagusiki **isuriak murriztearen, teknologia berdeetan egindako inbertsioen eta ingurumena babestearen bitartez**.

Deskarbonizazio-helburuak lortzeko sektore guztietan murriztu behar dira isuriak eta EBk helburu gisa ezartzen du 2030erako gutxienez % 55 gutxitu beharko direla 1990ekin alderatuta.

EAEn Energia-trantsizioaren eta klima-aldaketaren otsailaren 8ko 1/2024 Legeak helburu hauek finkatzen ditu:

- Isuriak: % 45 murriztea 2030ean, 2005eko datuekin alderatuta.
- Energiaren azken kontsumoa: gutxienez % 12 aurrezte 2030erako, eta % 37, berriz, 2050erako, 2021eko datuak oinarri hartuta.
- Energia berriztagarriek energiaren azken kontsumoan duten partaidetza: gutxienez % 32koa izan beharko da 2030ean.

Klimaren eta energiaren ekobarometroaren arabera, euskal biztanleek klima-aldaketaren larritasunari 7,5 puntu eman dizkiote 1etik 10erako garrantziaren eskalan. Klima-aldaketaren inguruan nagusi diren sentimenduak dira “ezintasuna” (% 49k sentimendu nagusien artean sartu zuten), “haserre” (% 39) eta “beldurra” (% 31).

Bere aldetik, Euskadin gertagarrientzat jotzen dituzten ondorioak bero-boladak (% 86k diote oso edo nahiko gertagarriak direla), itsas maila igotzea (% 82) eta uholdeen maiztasuna handitzea (% 78) dira.

Lurraldean sustatu beharko liratekeen energia-motei dagokien, herritarrek erantzun zuten gehienbat eguzki-energia (8,1 0tik 10erako eskalan), itsasokoa (7,9), eolikoa (7,7), eta geotermia (7,5) eta ondoren biomasa (6,5), hidrogenoa (6,4) eta gas naturala (5,5) izan beharko liratekeela. Petrolioaren deribatuak eta energia nuklearra dira gutxien sustatu beharko liratekeenak (3,9 eta 2,6 hurrenez hurren).

Beste datu azpimarragarri bat da ia % 69k uste dutela lasaitasunez analizatu behar direla energia berriztagarrien instalazioen inaktuak, nahiz eta klima-aldaketaren aurkako borroka moteldu.

IHOBEk argitaratutako **“Euskal Autonomia Erkidegoko Berotegi Efektuko Gasen isuriaren Inbentarioa, 2022”** agiriaren arabera, Euskadiko isuriak guztira 2005etik % 27,4 jaitsi dira, 1990etik % 10,8 eta 2019tik % 0,6; hala ere, 2021etik % 4,7 igo dira. Datuak ikusirik, BEGen murrizketen joera 1/2024 Legean ezarritako helburuak lortzeko bidearen azpitik dago (2030ean % 45 murriztea 2005ekin alderatuta).

Isuri gehien egiten dituzten sektoreak garraioa, energia, eta industria dira. 2022an hiruren artean gutxi gorabehera isuri guztien % 86,9 batzen dute (garraioak % 35,6, energia-erlaketak % 33,7 eta industriak % 17,6).

Hala eta guztiz ere, ikusirik energia-sektorearen isuriak gainerako sektoreei energia hornitzeagatik sortzen direla, sektore bakoitzean elektrizitatearen eta beroaren kontsumoaren isuriak gehitzen baditugu, industria-sektorearen eta garraioaren isuriak % 30,3 eta % 35,2 dira hurrenez hurren. Energia-erlaketaren sektoreak % 12,8 egingo luke eta bizitegi-sektorearen eta zerbitzuen baturak % 14,7. Nekazaritza eta hondakinen sektoreek isuri gutxiago sortzen dituzte ikuspegi bietatik.

Egiaztatu dugu isuri zuzenen eta isuri guztien ikuspegietatik (zuzenak+elektrizitate-kontsumoa) industria-sektorean isuriak nabarmenki gutxitu direla. Bizitegi-sektoreak eta zerbitzuen sektoreak ere isuri zuzenen antzeko patroia jarraitzen dute eta 1990etik isuriak gehitu dituzte, baina garraio-sektoreak baino askoz ere gutxiago.

BPGd unitateko isuriak (sortutako aberastasun-unitate bakoitzeko isuriaren intentsitatearen inguruko ideia bat ematen dute) EAEn gutxiago dira EB27ko batezbestekoa baino 2022an. Bestalde, biztanle bakoitzeko isuriak EB27ko batezbestekoa baino pixka bat handiagoak dira 2022an (8,4 T CO₂ baliokide biztanle bakoitzeko Euskadin eta 7,8 EBn).

EEEn *Euskadi Energia 2023* txostenaren arabera, **barne-kontsumo gordina edo eskaria** % 10,4 gutxitu zen 2022 eta 2023 artean eta 5.860 Ktep izan zen. **Energiaren azken kontsumoa**, bere aldetik, % 7,2 gutxitu zen (4.527 Ktep) eta sektore guztietan jaitsi zen.

Lehen mailako energia-ekoizpena (569 ktep) nagusiki energia berriztagarrietan oinarritu zen (546 Ktep).

Energiaren autohornikuntza-tasak energia-ekoizpena (569 ktep) ordezkatzeko du barne-kontsumo gordinarekiko edo eskariarekiko (5.860 ktep) eta % 9,7koa izan zen. Ondorioz, EAEk kanpoaldearekiko duen **energia- mendeotasuna** % 90,3n kokatu zen.

Iturri berriztagarrietan oinarritutako ekoizpenak (546 ktep) azken energia-kontsumoaren % 12,1 asetzea ahalbidetu zuen (4.527 ktep); hau da, energia berriztagarriek azken kontsumoan duten partaidetza-ratioa Euskadiko 2030rako Energia Estrategian (3E2030) ezarritako % 21eko helburutik 8,9 puntura dago.

Azken kontsumoa energia-motaren arabera analizatuta, petrolioak eta deribatuak dira oraindik ere kontsumoaren gehiengoa (% 48,4). Ondoren, energia elektrikoa (% 25) eta gas naturala (% 18,5) daude. Urruti daude energia berriztagarriak, erregai solidoak (ikatz eta deribatuak) eta energia eratorriak.

Kontuan hartu behar da *hidrokarburoak (petrolio eta gas naturala)* erabiltzea sorrarazten duten isuriengatik (bereziki petrolioaren eratorrien errekuntzakoak) ez direla energi-iturri garbitzat hartzen, jatorri naturala duten arren.

Bere aldetik, *erregai fosilen (eta deribatuen)* errekuntzak ingurumen-arazoak sortzen ditu. Arazo nagusia BEG isuriak dira, baina baita ere sufreak eta nitrogeno-oxidoen isuriak, oso kutsatzaileak baitira.

Energia-intentsitatea BPGd unitate bakoitzeko energia-kontsumoa da eta 2022an baino 8 puntu hobea izan zen eta hamarkada guztiko joera efizientzia handiagoarena da. Hala, industriako energia-intentsitatea 34 puntu hobetu da orain dela hamarkada batekin konparatuta, garraio-sektorea 4 puntu hobetu da eta zerbitzu-sektorea 36 puntu.

Energia-faktura 2022an nabarmenki hazi eta gero, asko gutxitu zen 2023an, 7.049 M€. Kostu horretatik, % 55,5 garraio-sektoreari dagozkio, % 23,1 industriari, % 11,1 bizitegi-sektoreari, % 9,7 zerbitzuei eta % 0,6 lehen

sektoreari. Bizitegi-sektorean biztanleko fakturak % 29,2 egin zuen behera —357 eurora iritsi zen—, eta etxeko fakturak % 29,4 —849 eurora iritsi zen—.

EEEn datuen arabera, **energia berriztagarrien aprobetxamendua** 2023an 510 ktep izan da (2022an baino % 11,4 gutxiago). Kontsumoari egindako ekarpen handiena biomasarena da; guztiaren % 57, ondoren bioerregaiak daude % 28rekin, eguzkia, aero eta geo % 6rekin eta hidraulikoa % 4rekin.

2022rekin alderatuta bioerregaiak % 33,9 gehitu dira eta, bestalde, eguzki fotovoltaikoa, eguzki termikoa, aerotermia eta geotermia batera % 14,5. Kontrara, gutxitu egin dira biomasaren aprobetxamendua (–% 24,9), hidroelektrikoa (–% 17,1) eta eolikoa (–% 14,4).

Instalatutako potentziari dagokionez, 2023an instalatutako potentzia guztiaren % 23 energia hidraulikoari dagokio, % 23 biomasari (% 15 elektrikoa eta % 8 termikoa), % 21 eguzki-energiari (% 17 fotovoltaikoa eta % 4 termikoa), % 20 energia eolikoari eta % 13 itsas energiar.

2022rekin alderatuta, fotovoltaiakoaren sektoreak 46 MW gehitu zuen instalatutako potentzia, geotermiak 2 MW eta, kontrara, biomasak energia sortzeko 12 MW gutxitu zuen.

Alde batetik, EAEko **airearen kalitatearen** ebaluazioa egunero egiten da, Eusko Jaurlaritzak argitaratzen duen AIREAREN KALITATEAREN INDIZEAREN bidez, eta, bestetik, sare osoan erregistratutako datuen azterketa egiten da urtero, URTEKO TXOSTENA egiteko. Informazio horren arabera, jasangarritasun-adierazlea 2023an, hau da, kalifikazio “oso ona” eta “ona” duten egunen ehunekoa guztizkoaren % 91,2 izan zen. Ratio hori 3,5 puntu hobetu da 2022rekin alderatuta, eta horrek esan nahi du airearen kalitatea hobetu egin dela.

Edateko urari dagokionez, EINen datuen arabera, gure autonomia-erkidegoan 2022an 152,6 Hm³ ur eman zitzaizkien hiri-hornidurako sare publikoei (+% 1,5 2020rekin alderatuta). Saneamendu-sarea matxuratu, apurtu edo isuriak direla-eta galdutako ura sare horietara hornitutako uraren % 15,8 izan zen, aurreko urteetako ratioak baino askoz ere gehiago eta estatuko % 15,4ko ratioaren antzera kokatu zen.

Biztanle bakoitzeko kontsumoa Espainiako batezbestekoa baino txikiagoa izan zen berrir, 85 eta 128 litro biztanleko eta egun bakoitzeko, eta 2020 eta 2022 artean % 12,4ko beherakada erregistratu zen, Espainian % 3,8ko beherakada izan zen bitartean.

Uraren aleko kostua (ur-horniduragatik ordaindutako zenbatekoak eta estolda, arazketa eta saneamendu eta isurketa kanonengatik ordaindutako zenbatekoak zati erabiltzaileei banaturiko eta erregistraturiko ur bolumenarekin eginda) 2,51 euro/m³ izan zen 2022an, hots, beste igoera bat, kasu honetan % 17,3koa 2020rekin alderatuta. Estatuko batez besteko unitate kostua txikiagoa izan zen (1,92 euro/m³).

Hondakinak sortu eta kudeatzeari dagokionez, 2020 eta 2022 artean kudeatutako **hondakin ez-arriskutsuek** % 4,2 egin zuten gora. Hondakin horien tratamenduari dagokionez, % 68,1 birziklatu edo konpost egin zen (2018an % 53), % 3,6 energetikoki balorizatu zen eta gainerako % 28,3a deuseztatu egin zen (2018an % 43,8).

Bere aldetik, **hondakin arriskutsuen** kantitatea % 4,6 gehitu zen 2021 eta 2022 artean. Hondakin horien tratamenduari dagokionez, % 60,4 birziklatu edo konpost egin zen % 0,1 erraustu egin zen eta gainerako % 39,5a zabortegira eraman zuten.

Hiri-hondakinei dagokienez, EINen datuen arabera, 2022an hiri-hondakinak kudeatzen dituzten enpresek EAE (eraikuntza- eta eraipen-hondakinak zenbatu gabe) 916 Tm.hiri-hondakin bildu zituzten, 2021ean baino % 2,2 gutxiago. Gaikako bilketako hondakinak izan ziren (RCDak gehitu gabe) hondakin guztien % 39,5, 2021eko ratio berbera eta 2020ko eta 2019ko datuen azpitik. Espainiako ehunekoa % 22,4 izan zen, aurreko urtekoaren antzekoa.

EAEn gaika bildutako hiri-hondakinen artean bolumenarengatik papera eta kartoia nabarmendu ziren (131.739 Tm, guztien % 14,4 RCD zenbatu gabe), eta animalia- eta landare-hondakinak (70.860, % 7,7) eta beira (64.246 eta % 7) ere bai. Espainian horiek gailentzen dira.

Biztanle bakoitzeko terminoetan, hiri-hondakinen 414,8 kg bildu ziren EAEn 2022. urtean (guztira, nahastuta zein bereizita); estatukoa baino kopuru txikiagoa da hori, 482 kg biztanleko. Euskal Autonomia Erkidegoa biztanleko bildutako hondakin-kopuru txikiak erregistratzen dituzten autonomia-erkidegoen artean dago, Madril eta Errioxaren atzetik. Bereizitako hondakin motaren arabera, honako hauek dira nagusiak: papera eta kartoia (59,6 kg biztanleko; oster, 31,3 kg biztanleko Espainian), beira (29,1 kg biztanleko; oster, 19,6 kg biztanleko Espainian) eta ontzi mistoak eta bilgarriak (23,7 kg biztanleko; oster, 19,4 kg biztanleko Espainian).

Tratamendua aztertzeke helburuarekin, eta EINek autonomia-erkidegok horri buruzko informaziorik ematen ez duenez, Eusko Jaurlaritzaren "EAEko Hiri Hondakinen Estatistika" erabiltzen dugu. Horren arabera, 2022an EAEn 503 kg/hiri-hondakin kudeatu ziren biztanle bakoitzeko. Hala, 2021 eta 2022 artean jaitsiera erregistratu zen, 516tik 503 kg/biztanleko kopurura pasatu baitzen. Biztanle bakoitzeko 503 kg horietatik, 191 birziklatu egin ziren, 38 konpostari dagozkio (ongarri organikoa), 137 balorizazio energetikoa eta errausketa izan ziren; eta gainerakoak, hau da, 89 zaborteigira joan ziren. 2021ekin alderatuta, birziklatutako hondakinak eta ongarri organiko bihurtu eta energetikoki balioztatu eta errausitu zirenak hazi egin ziren (+1 kg/biztanleko bakoitza). Zaborteigietan utzitakoak gutxitu egin ziren, 16 kg/biztanleko.

Ingurumenaren babesari dagokionez, EINen Industriak ingurumena babesteko egindako gastuari buruzko inkestaren azken datuek erakusten dutenez, EAEn, 2022an gastu hori (gastu arrunta eta inbertsioa) % 48,3 handitu zen 2021aren aldean. Esfortzuarekin lotuta (hau da, BPGd-ren ehuneko gisa), ratioa % 0,35koa da, 2021ean erregistratutakoa (% 0,26) baino handiagoa. Hala, EAE zazpigarren postuan dago ahalegin handiena egiten duten erkidegoen sailkapenean.

Garraioak

Eusko Jaurlaritzak argitaratu zuen **EAEko garraio-eskaeraren irudia** txostenaren datuen arabera, lanegunetan EAEn batez beste 2021ean eta motordun garraioetan egindako joan-etorriak 3.346.948 izan ziren, hau da, 2016an baino % 6,2 gutxiago. EAEko bidaietako garraio-mota nagusia oraindik ere ibilgailu arina da (autoa, motorra eta taxia). Horiek sartze-kuotaren % 73,8 dira. Autobusa (% 14,3) eta tren (% 11,1) bigarren eta hirugarren daude, hurrenez hurren. Azkenik, kableen bidezko arraioak eta beste batzuek % 0,5 dute eta hegazkinak % 0,3.

Bere aldetik, EAEn batez besteko lanegun batean 2021ean errepidez, hegazkinez, trenaz eta itsasoz garraiatutako salgaien bolumena urteko 188.245.048 tonakoa izan zen. 2015ekin konparatuta % 19,4 gehiago, 157.677.864 tona garraiatu baitziren. Salgaien garraioaren modu-banaketa dagokionez, 2021ean ere errepidea da gehien erabiltzen dena eta sartze-kuotarik handiena du; EAEn batez besteko egun batean mugitzen diren salgaien % 79,7 errepide bidez mugitzen dira. Itsasoa da bigarrena, guztiaren % 18,52. Trenbidearen kopurua txikia da, % 1,74, eta aire bidezko salgaien garraioa bakarrik % 0,04 da. Gainerakoak kable bidezko garraioa eta beste batzuk izango lirateke.

Estatuko erakunde publikoek (AENA, ADIF eta PORTUAK eta RENFE OPERATZAILEA) EAEn egindako ingeniari zibileko **adjudikazioei** buruz Garraio Ministerioak argitaratutako datuek erakusten dute erakunde guztiek gora egin dutela, AENak izan ezik, 2023tik 2024ra. Hala, ADIFenak 49,5 milioitik 100 milioi eurora igaro dira, PORTUETAKOAK 12,1 milioitik 87,3 milioi eurora eta RENFE OPERATZAILEAREN 1,4tik 3,1era. Bestalde, AENAREN 17 milioitik 8,4 milioi eurora igaro dira.

Aireko garraioari dagokionez, Garraio Ministerioaren datuen arabera, 2024an 7.514 mila bidaiari igaro ziren EAEko hiru aireportuetatik (% 90,2 Bilboko aireportutik), hau da, 2023an baino % 5,4 gehiago. Bestalde, salgaien trafikoa % 1,4 murriztu zen, eta 71.420 tonakoa izan zen. (% 98,7 Gasteizko aireportuan erregistratu da).

Portuko trafikoari dagokionez (salgaiak, hornidura eta arrantza), Garraio Ministerioaren datuen arabera, 2023tik 2024ra % 5 egin zuen gora Bilboko Portuan, guztira 34,6 milioi tona. Bestalde, Pasaiaiko portuan, zeinak askoz ere kota apalagoak baititu, trafikoa % 1,8 jaitsi zen, 3,4 milioi tonarekin.

Trenbide-azpiegiturari dagokionez, 2024an Espainia-Euskadi Transferentzien Batzorde Mistoak onetsi zuen Euskadira transferitzea Renfeko aldirietako trenen gaineko eskumenak. Transferentzia [2024ko apirilaren 19ko EHAA jasota dago](#). Modu horretan, EAERI transferitu zitzaizkion estatuko administrazioak aldirietako tren-bidaiariak garraiatzeko zerbitzueta eginkizunak, Batzorde Mistoaren erabakian eta bertan adierazitako baldintzetan ezartzen den moduan.

Beste alde batetik, akordioak Bilboko portura sartzeko lineak transferitzea aipatzen du. Etorkizunean Hegoaldeko trenbide-saihesbideak ordezkatzeko ditu. Transferentzia eraginkorra izango da Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbidea bukatu eta martxan jartzen denean.

2024ko azaroan Espainiako gobernuak "Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbidearen informazio-azterlan. 1. fasea "eta" Bilboko hegoaldeko trenbide-saihesbideari buruzko informazio-azterlan. 1. fasea. Ortuellako saihsbidea "(aurrekoaren osagarria) onetsi zituen. Onetsitako informazio-azterlanaren 1. Fasearen xedea Serantesko tunelaren konexioa da (jada eginda dago) Bilboko Olabeaga auzoko trenbide-sarearekin, hain zuzen ere. **Horri esker, Bilboko portuan sarbide berri bat dago trafiko mistorako eta horrek ekidin egingo du salgaiak Bilbo Handiko hiri-nukleoetatik igarotzea, Nerbioi ibaiaren ezker aldean.**

Euskal Yari dagokionez, 2024an zehar jarduketa hauek egin dira:

- Ekaina: Abiadura handiko trena Gasteizera iristeko ingurumen-inpaktuaren aldeko adierazpena jaso zen. Trena hirian integratzeko informazio-azterlanaren behin betiko onespina izanik, azpiegitura planifikatzeko fasea bukatu zen eta proiektua idazten eta obrak egiten hasi ziren.
- Abendua: Adif Alta Velocidaden (AV) eta Euskadiren artean hitzarmena sinatu zen Arkauteko tren-lotunea eraikitzeko.

Garraio Ministerioaren 2022ko *Estatistikako urtekariaren datuen* arabera, urte horretan (hau da, eskumenak transferitu baino lehen) EAEko **trenbide-sarea** 549,44 kilometro osatzen zuten. Horietatik 517,43 elektrifikatuta zeuden (% 94,2). Bideen 517,43 km horietatik % 65,7 ADIFenak dira (eta ADIF ALTA VELOCIDAD). 2022an hark kudeatzen zituen distantzia ertaineko eta penintsularanzko ibilbide luzeko zerbitzuei lotutako azpiegitura eta Bizkaiko eta Gipuzkoako aldiriko zerbitzuak. Gainerako % 34,3a Euskal Trenbide Sarea-ETSk kudeatzen du (Bilbo-Donostia-Hendaia linea barne). Elektrifikazioari dagokionez, ETSk kudeatzen duen sarearen zatirik handiena elektrifikatuta zegoen 2022an; elektrifikatu gabea Urolako (Azpeitia – Lasao) trenari eta Larreinetako funikularrari eta Ariz-Basurtu eta Irauregi-Barakaldo tarteei dagokie.

*Espainiako Trenbidearen Behatokiaren (OFE)*²⁰ datuen arabera, 2022an eta 2023an tonen bolumena guztira % 5,3 gutxitu zen, 12,9 milioi tonatik 12,2 milioi tonara. Datuak Portu Agintaritzaren arabera bereizita, hauek dira lehenengo bostak: Bartzelona (3,5 milioi tona); Valentzia (3,2 milioi); Bilbo (1,46 milioi); Santander (milioi 0,96) eta Gijón (0,85 milioi).

²⁰ *Espainiako Trenbidearen Behatokia (OFE) Garraio eta Mugikortasun Jasangarriko Ministerioaren eginkizunen parte da, beharrezko sektore-azterlanak, koiuntura-txostenak eta garraio-zerbitzuen eta dagozkien kudeaketa-organismoen funtzionamenduaren analisia programatu, zuzendu eta koordinatzeari dagokionez. Ministerio-eginkizun horiek Estatistika Plan Nazionalari eta dagozkion urteko programei egiten dieten ekarpenaren baitan daude.*

Salgaien portuko garraioko tren-kuotari dagokionez, Bilboko Portuko Agintaritzak % 4,8 izan zuen eta Pasaiaikoak % 7,5, biak ere Espainiako % 3,2ko kuotaren gainetik. Kuota handienak Maringo eta Pontevedrako Itsasadarraren Portuko Agintaritzan erregistratu ziren (% 15,5), ondoren Santanderren (% 13,9), Bartzelonan (% 8), Pasaian (% 7,5) eta Valentzian (% 6,8). Horien barnean, Pasaiaiko kuotaren gehikuntza azpimarratu behar da (ehuneko + 1,2 puntu 2022rekin alderatuta).

Banaketa modalaren emaitzek adierazten dutenez, Estatua urrun dago EBren antzeko oreka modaleko balioak lortzetik, eta argi dago errepideko salgaien garraioa dela nagusi. Zehazki, Europar Batasunaren esparruan (datuek bide nabigagarrietako garraioaren kuota ere jasotzen dute), salgaien trenbideko garraioa % 17,1ekoa izan zen 2022an. Espainiaren kasuan, balioa (ibai-garraioa barne) % 3,4koa da.

Bide-azpiegiturari dagokionez, azpimarratu behar da, 2022ko datuekin, EAEko errepide-sarearen % 15,2 baino gehiago edukiera handiko bideak direla, eta Estatuan, berriz, % 10,6; bidesari-autobideak edukiera handiko errepideen % 39,6 dira EAEn, eta Estatuan, berriz, % 10,2. Gainera, ikus daitekeenez, Espainian bidesaria duten autobideek ahalmen handiko bide guztiekiko duten proportzioak beheranzko joera du, baina EAEn egonkor jarraitzen du.

Abiapuntua edo helmuga EAEn izanik (igarobideko nazioarteko trafikoa alde batera utzita) **errepidez garraiatutako salgaien bolumena** 103,4 milioi tonakoa izan zen 2023an, hau da, % 1,6ko jaitsiera egon da 2022. urtearekin alderatuta. % 44,9 eskualde barruko garraioa da, % 48,5 eskualde artekoa eta % 6,5 nazioartekoa. Eskualdeen arteko eremuan, trukeen bolumen handiena Gaztela eta Leon, Nafarroa eta Kantabriarekin egin da berriz. Euskal ekonomiaren merkataritza-bazkide nagusiak dira.

3.2. ONDORIOAK

Eusko Jaurlaritzaren azterketa soziologikoko kabineteak EEerekin eta IHOBerekin egindako azken *2024ko klimaren eta energiaren ekobarometroak* agerian uzten du euskal herritarrek kontziente direla klima-aldaketaren larritasunaz, beharrezkoa dela denok erosotasunei uko egitea klima-aldaketa arintzeko eta energia- eta klima-trantsizioak aukera berriak sortuko dituela euskal ekonomian.

Hala eta guztiz ere, argitaratutako datuak ikusirik, kontseilu hau kezkatuta dago EAEko isuriak murrizteko joera EBk eta EAEk 1/2024 Legean markatutako helburuan azpitik dagoelako. Gogoratu behar dugu deskabornizazioak (atmosfera egiten diren karbono-isuriak pixkanaka murrizteko prozesua) ezinbesteko eginkizuna duela ekonomia jasangarriagoa lortzeko.

Aurrezpenak eta energia-efizientziak paper garrantzitsua dute, kontsumoak eta kanporako energia-menpekotasuna murriztuz. Horrekin lotuta, positibotzat jotzen dugu energiaren eskari osoa gutxitu izana, bereziki, euskal industria-sektorean energia-efizientziaren bidea markatzen duen energia-intentsitatea etengabe hobetu izana, eta baita ere martxan jartzen ari diren eguzki-instalazio termikoen eta fotovoltaiakoen gehikuntzatik eratorritako potentzia berriztagarriak gehitu izana.

Jakin badakigu eta beharrezkotzat jotzen dugu helburu dugun eredu ekologiko-energetiko berriak pixkanaka erregai fosilen erabilera gutxitzea, ekoizpen garbian eragitea eta baita kontsumo-, erabilera- eta birziklapen-jokabide egokietan ere; baina, aldi berean, ezinbestekoa da oreka lortzea klima- eta energia-trantsizioaren erritmoaren eta enpleguaren efektuen artean.

Ekologia- eta energia-trantsizioak lanpostuak galtzea ekar ez dezan, baizik eta birmoldaketa bidezkoa, funtsezkoa da prestakuntza- eta birkualifikazio-planak hedatzea energia berriztagarrietan, etxebizitzaren energia-eraberritzean, mugikortasun jasangarrian edo hondakinen kudeaketan. Gainera, komeni da gaitasun “berdeetako” espezializazioa promozionatzea bai lanbide-heziketan, unibertsitatean eta etengabeko prestakuntzan.

EAEEn energia berriztagarrien ekoizpena gehitzen jarraitu behar dugu, ez bakarrik ingurumen-abantailengatik, baizik eta maila ekonomikoan eta energia-mendetasun handiaren aringarri gisa ere abantailak dituelako.

Halaber, ulertzen dugu politika publikoek bizi-kalitatea hobetzen lagundu behar dutela eta esparru horretan ezinbestekoa da aurrekoa kontuan hartzea eta, ondorioz, herritarren eta enpresen energia-fakturak murriztea.

EAEko EGABek komenigarritzat jotzen du eragileak sentsibilizatzen jarraitzea (gizartea, enpresak eta administrazioak) etorkizuneko belaunaldian bizi-kalitatea arriskuan jartzen ez duten bizi-ohituren alde eginik; ohitura horiek BEGak murriztea, hondakinak gutxitzea, baliabide naturalen eta energia-baliabideen kontsumo arduratsua, lantokietara joateko mugikortasun-planak, garraio publikoa erabiltzea eta abar erraztu behar dute. Gainera, kontzientziazio-lana egin behar da eragileak kontziente izan daitezen beharrezkoa dela energia berriztagarrien azpiegiturak eta proiektuak instalatzea eta horren kostuak jakin ditzaten, albo batera utzi gabe horien ingurumen-inpaktuak kontrolatzeko aurretiko analisiak eta nahitaezko kontrolak egitea.

Azkenik, pertsonen eta salgaien garraioak duen ingurumen-inpaktu garrantzitsua kontuan hartuta, badirudi komeni dela —oinarrizko sareari dagokionez Europar Batasunak Arku Atlantikoko trenbide-azpiegiturarako ezarritako denbora-helburuak betetzeko, eta, zehazki, Euskal Y-ari lotuta— erakundeen konpromisoa indartzea eta eskumena duten administrazio eta erakunde publiko guztien inbertsioak ekonomikoki bultzatzea.

Ezin dugu albo batera utzi garraioa dela EAEko isuriek gora egin izanaren arduradun nagusia. Joera hori gelditzeko, ibilgailu elektrikoak kargatzeko azpiegiturak indartzea, zerbitzu publikoko flotak elektrifikatzea (autobusak, azken miliaren banaketa), salgaien trenbide bidezko garraioa eta intermodalitatea (logistikoa eta pertsonen mugikortasunekoak) proposatzen ditugu. Horrekin, gainera, sinergia handiagoa lortuko litzateke Europako oinarritzko trenbide-sarearekin (TEN-T).

IV. KAPITULUA

Enplegua eta lan-harremanak EAEn

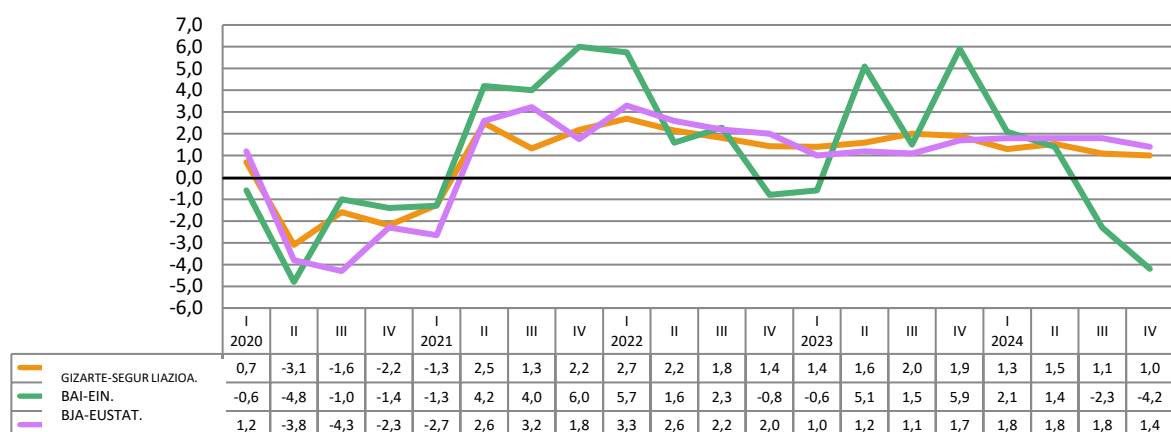

Ondoren, EAEko enpleguaren eta lan-harremanen 2024ko bilakaerari buruzko zifra nagusiak emango dira. Lehenik eta behin, jardueraren, okupazioaren eta langabeziaren bilakaera aztertuko da, baita gure Erkidegoak Europa mailan aldagai horien inguruan duen egoera erlatiboa ere. Geroago, lan-merkatuko sarreraren eta irteeren balantzea eskainiko da (kontratazioak, aldi baterako kontratuak amaitzea eta kaleratzeak), baita azken urtean EAEn izan diren lan-harremanen balantzea, soldaten zifrekin jarraituta, eta estatu-mailarekiko alderatzea ere.

Bigarren zatiaren ardatza enplegu-politikak dira: aktiboak, langabetuek lana eskuratzea lortzeko eta landunen enpleguari eusteko eta lanbidean promozionatu ahal izateko; politika pasiboak, berriz, langabetuen babes ekonomikora bideratuta, eta baztertuak izateko arriskuan daudelako edo ezintasunen bat dutelako arreta berezia behar duten pertsonentzako bestelako politika guztiak.

Kapitulua amaieran, Euskadin erreferentziako urtean lan-osasunak eman dituen kopuru nagusiak ageri dira.

IV.0.1.GRAFIKOA. EAE-KO ENPLEGUAREN BILAKAERAREN ADIERAZLEAK: URTE ARTEKO BARIAZIO-TASAK.

Iturria: Eustaten, EINen eta Gizarte Segurantzaren datuekin egindakoa.

2020an, 2019. urtean sumatzen zen motelaldiaren ondorioz eta, batez ere, eragin zigun pandemiaren ondorioz, lan-merkatuak okupazio-galera handia izan zuen: urtearen amaieran, BJAren 2,3ko jaitsiera izan zen, altako afiliazioaren oso antzeko datua ($-2,2$). BAI inkestak, bestalde, enpleguaren beherakada txikiagoa izan zela kalkulatu zuen, $\% 1,4$ koa. 2021ean, lan-merkatuak okupazioa pixkanaka berreskuratu zuen bigarren hiruhilekotik aurrera, eta joera horri eutsi zitzaion 2022an eta 2023an.

2024an saldo positiboak mantendu ziren, intentsitate desberdinekoak izan arren: BJAk enpleguaren $\% 1,4$ ko hazkundearekin amaitu zuen laugarren hiruhilekoa eta Gizarte Segurantzako afiliazioak abenduko hilabeteetako urte arteko $\% 1,1$ eko hazkundearekin eta $+1$ leku laugarren hiruhilekoen urte arteko zifrak zenbatuz gero. Kontrara, BAIk urte arteko saldo negatiboarekin ($-4,2$) amaitu du urtea.

Bestalde, kapitulu honen 2. apartatuan zehatz-mehatz aztertzen denez, lan-kontratazioak, sei urteko bilakaera positiboaren ondoren, behera egin zuen 2020an, eta nabarmen egin zuen gora 2021ean. 2022an lan-kontratuen kopurua % 5,3 jaitsi zen, eta, aldi berean, lan-erreformaren ondorioz, aldaketa handiak izan ziren kontratuen ezaugarrietan eta 2023an berriro gutxitu ziren (—% 10,5). 2024an erreforma hori guztiz ezarrita zegoen eta kontratu-kopurua (+% 2,7) eta kontratatutakoak (+% 1,2) gehitu egin ziren.

Azkenik, BJAren arabera, 2024ko abenduan 75.600 pertsona inguru zeuden langabezian, 2023an bezala (eta 2019an baino 25.300 gutxiago, pandemia hasi aurretik). Bere aldetik, LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzuak erregistratutako langabezia 107.380 pertsonara igo da 2024ko abenduan, 2023an baino 399 gutxiago (—% 0,4 eta —% 5,4, hurrenez hurren; data horretan langabezia 2,5 milioi pertsonatik gorakoa izan zen).

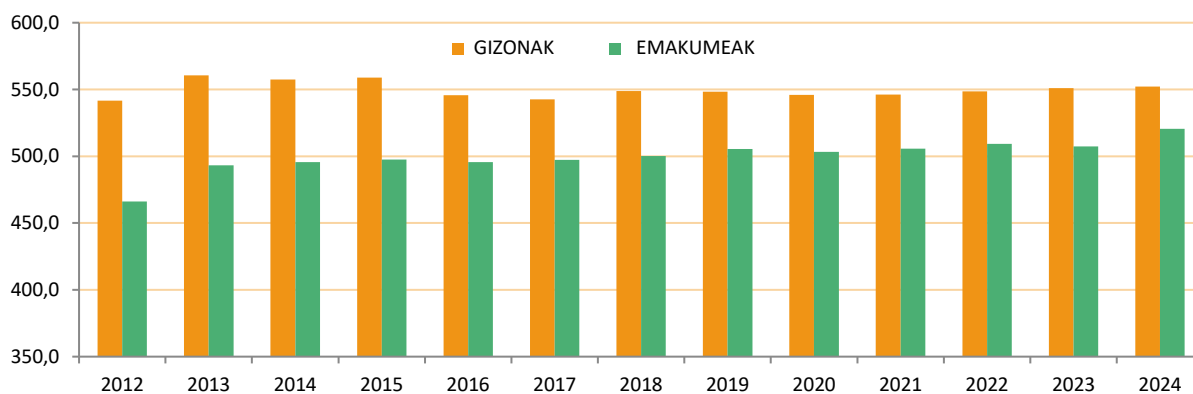
1. JARDUERAREN, OKUPAZIOAREN ETA LANGABEZIAREN BILAKAERA

Atal honetan gehienbat EUSTATen BJAre, LANBIDEren, EUROSTATen eta SEPEren datuak erabili dira nazioarteko eta Gizarte Segurantzako konparazioak egiteko eta afiliazioari buruz informatzeko. Era berean, iturri horietan garrantzitsutzat jotzen diren lan-merkatuaren adierazleei buruzko informaziorik ez badago, eta autonomia-erkidegoen arabera konparazioa egiten bada, EINen BAira jo da. Azkenik, ez dira kontuan hartzen EUSTATen Hileko Ekonomia Kontuetako (HEK) enpleguari buruzko datuak. Hori begiratzeko, irakurleak memoria honen II. kapitulua kontsultatu dezake: “I. kapitulua. Ekonomia EAEn”.

1.1. JARDUERA

Lehendabizi, EUSTATen “Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkestaren” (BJA)¹ datuen arabera, **EAEko biztanleria aktiboa** 2024. urtearen amaieran (IV. hiruhilekoko datuak) 1.072.500 pertsonakoa zen, eta horietatik % 51,5 gizonak ziren (552.100) eta % 48,5 emakumeak (520.500)². 2000. urtean sexuaren arabera banaketa 60/40 zen. Beraz, argi geratu da lan-merkatuan dagoen emakume-kopurua handitu egin dela.

IV.1.1. GRAFIKOA. EAE-KO BIZTANLE AKTIBOEN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK

Iturria: EUSTAT. BJA. Datuen bankua.

2020an biztanleria aktiboaren galera 4.600 pertsonakoa izan zen (—% 0,4), eta 2021ean apur bat igo zen, 2.900 pertsona aktibo gehiago izan baitziren (+% 0,3). 2022an eta 2023an (berrikusitako datuak) biztanleria aktiboak hazten jarraitu du, eta hurrenez hurren 5.900 eta 500 gehiago dira. 2024an, behin-behineko datuekin, biztanleria aktiboa intentsitate handiagoarekin gehitu zen, kasu honetan 14.100, edo, bestela esanda, % 1,3.

Sexuaren arabera, hazkundea desberdina da: emakume aktiboak % 2,6 hazi dira (+13.100), eta gizon aktiboak, berriz, % 0,2, hau da, 1.100. Bilakaera horien ondorioz, emakumeek EAEko lan-merkatuan duten partaidetza sei hamarren igo da 2024an, % 47,9tik % 48,5era.

Halaber, demografiaren bilakaeraren eta jarduera-mailen ondorioz, azken urtean **pertsona ez-aktiboaren kopurua gora egin du** (+% 0,5) 832.900 izateraino, hain zuzen ere, 2023ko amaieran baino +14.300 gehiago (+% 2,2 2022 eta 2023 bitartean). Horietatik % 56,4 gizonetakoak ziren eta % 43,6 emakumetakoak.

¹ EUSTATen BJAre 2015eko metodologiaren arabera, hiru datu lortzen dira hiruhileko bakoitzerako: Aribideko urteko datuak "behin-behinekoak" dira, eta aurreko urteko urtarilaren 1eko behin betiko biztanleria kontuan hartuz kalkulatu dira. Aurreko urteko datuak, urte horretako urtarilaren 1ean egindako aurreikuspenarekin "berrikusi" dira. Bestalde, aurreko urteetako datuak "behin betikoak" dira, behin betiko biztanlerian oinarritzen direlako. Horiek guztiak aldatu egiten dira urte bakoitzaren lehen hiruhilekoan aldatzen direnekin. Informazio gehiagorako, jo.

² Sexuaren arabera aldakuntzen batura maiz ez dator bat saldo osoarekin, datuak milaka adierazita daudelako, eta BJAk datuak biribiltzen dituelako.

Kolektibo horren inguruan, EINen BAik EAEko **biztanleria ez-aktiboaren banaketa** ezagutzea ahalbidetzen digu jarduera ezaren motaren arabera. 2024ko laugarren hiruhilekoan ez-

IV.1.1 TAULA. EAE-KO BIZTANLERIA EZ-AKTIBOAREN BANAKETA, JARDUERARIK EZAREN MOTAREN ARABERA. EHUNEKO DATUAK, EZ-AKTIBO GUZTIEN GAINEAN. IV. HIRUHILEKOAK.

	GUZTIRA		GIZONAK		EMAKUMEAK	
	2023	2024	2023	2024	2023	2024
IKASLEA	19,8	21,1	22,9	21,9	17,5	20,4
ERRETIRATUA	46,1	46,1	61,4	58,6	34,4	36,2
ETXEKO-LANAK	17,1	16,2	6,1	6,2	25,4	24,2
BALIAEZINTASUN IRAUNKORRA	4,7	6,1	6,2	7,2	3,5	5,2
ERRETIROA EZ DIREN BESTELAKO PENTSIOAK	10,9	8,5	1,6	3,5	18,0	12,5
BESTE BATZUK	1,4	2,0	1,7	2,6	1,2	1,5
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EIN. BAI. Geuk egina.

aktiboaren % 46,1 erretiratuak ziren (gizon ez-aktiboaren % 58,6 eta emakume ez-aktiboaren % 36,2). Bigarrenik, % 21,1 ikasleak ziren (sexuen arabera ez dago ezberdintasun handirik) eta hirugarrenik, ez-aktiboaren % 16,2k etxe-ko-lanak egiten zituzten (gizon ez-aktiboaren % 6,2k eta emakume ez-aktiboaren % 24,2k). Pisu gutxiagoko beste kategoria batzuk ezintasun iraunkorra izatea (% 6,1) edo erretiroa ez den beste pentsio bat jasotzen egotea (% 8,5) dira.

EAEko **jarduera-tasa** orokorra % 56,3koa da 2024 amaieran (2023an baino 2 hamarren gehiago); emakumeena % 52,6koa da (+9 hamarren), eta gizonena % 60,3koa (—5 hamarren). EBN, 2024ko laugarren hiruhilekoaren batezbestekoa % 75,3 da (% 79,9 gizonen kasuan eta % 70,6 emakumeen kasuan), 2023an baino 2 hamarren gehiago.

IV.1.2 TAULA. JARDUERA-TASAREN BILAKAERA EAE-N, SEXUAREN ETA ADIN-TALDEEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

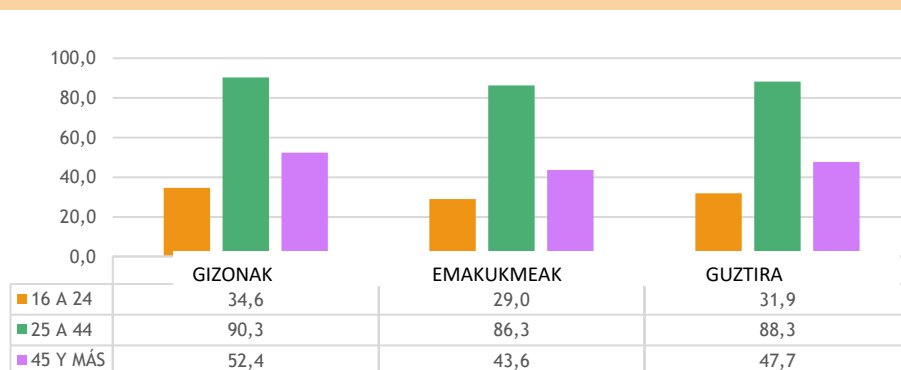
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SEXUA	GUZTIRA	56,8	56,6	56,9	56,6	56,3	56,5	56,6	56,1	56,3
	GIZONAK	61,8	61,3	62,0	61,3	61,0	61,1	61,2	60,8	60,3
	EMAKUMEAK	52,1	52,0	52,2	52,3	52,0	52,2	52,4	51,7	52,6
ADINA	16 - 24	25,4	23,0	28,7	25,7	30,9	29,5	31,8	30,9	31,9
	25etik 44ra	89,3	89,7	90,4	90,7	89,3	88,2	89,0	88,0	88,3
	45									
	ETA GEHIAGO	44,5	44,8	45,2	45,5	45,8	47,1	47,2	47,4	47,7

Iturria: EUSTAT. BJA. Datu-bankua.

Jarduera-tasek bilakaera ezberdina izan dute adin-taldearen arabera: pixka bat gehitu dira aurreko urtearekin alderatuta (+0,3 puntu) 45 urte baino gehiagokoaren artean (% 47,7), 25-44 urte artekoaren tarteko taldean bezala (% 88,3raino). 25 urte baino gutxiagoko gazteen artean, jarduera-tasa 1 puntu gehitu zen % 31,9raino, baina tasa horrek oso txikia izaten jarraitzen du beste adin-taldeekin eta EBko batezbestekoarekin alderatuta (2024ko laugarren hiruhilekoan % 40,5 izan zen).

Datuak sexuaren eta adinaren arabera gurutzatzen badira (IV.1.2 grafikoa), ikus daiteke sexuaren araberrako arrakala jarduera-tasan ezberdina dela adinaren arabera. Lehenik eta behin, gazteen artean jarduera-tasa 5,6 puntu txikiagoa da emakumeen artean (% 29) gizonen artean baino (% 34,6). Tarteko adin-taldean (25-44 urte), bi sexuen arteko aldea txikiagoa da: 4 puntu gehiago gizonen artean emakumeen artean baino (% 90,3 eta % 86,3). Eta 45 urtetik gorakoen

IV.1.2. GRAFIKOA. EAE-KO JARDUERA-TASAK SEXUAREN ETA ADIN-TALDEEN ARABERA. 2024KO IV. HIRUHILEKOA

Iturria: EUSTAT. BJA.

kasuan, ezberdintasun hori askoz ere handiagoa da: % 52,4koa da gizonen jarduera-tasa eta emakumeena % 43,6koa (8,8 puntuko tarte, 2023an baino 1,1 puntu gutxiago).

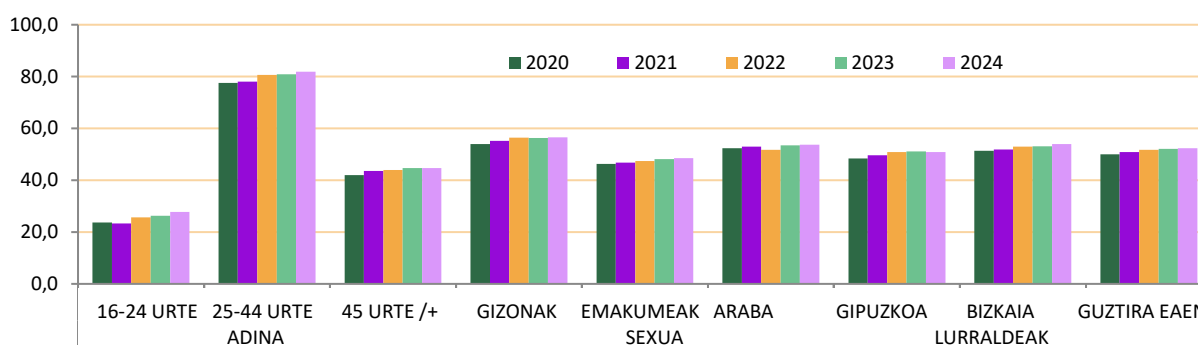
Azkenik, eginiko zenbatespenen arabera 2024ko laugarren hiruhilekoan **925.100 familia inguru** daude EAEn: horietatik 609.500ek pertsona aktiboren bat dute (% 65,9) eta % 34,1ek ez dute pertsona aktiborik (315.600). Halaber, 543.400 familietan pertsona horien guztien erdia baino gehiago lanean ari zen (% 58,7), eta pertsona guztiak lanean ari ziren familiak guztizkoaren % 2,9 ziren, 27.000 lagun (aurreko urtean % 2,8).

1.2. OKUPAZIOA

1.2.1. Okupazioaren zifrak

BJAren datuek erakusten dutenez, gure autonomia-erkidegoan 2024an enpleguan izandako bilakaeran **okupazio- edo enplegu-tasa**³ % 52,3an kokatu zen urte amaieran (% 56,5 gizonen kasuan, eta % 48,5 emakumeenean), aurreko urtean baino 2 hamarren gehiago.

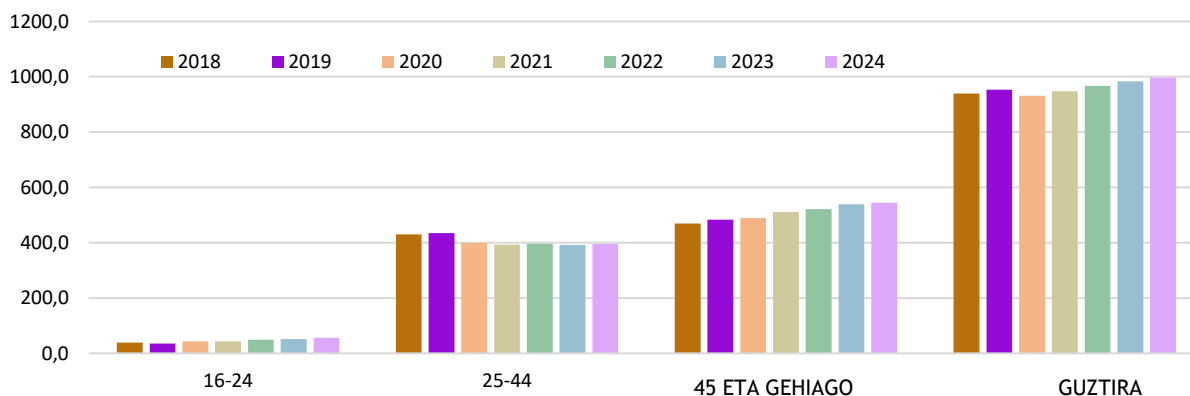
IV.1.3. GRAFIKOA. OKUPAZIO-TASA EAE-N SEXUAREN, ADINAREN ETA LURRALDEAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

Iturria: EUSTAT. BJA. Datuen bankua

Lurraldeka, tasarik handiena Gipuzkoakoa da (% 54,0,9 hamarren handitu da azken urtean). Haren atzetik Araba dago, % 53,7rekin (+0,3 puntu), eta azkenik, Bizkaia du ratorik murriztuena, % 50,9. 0,2 hamarren galdu du 2023rekin alderatuta.

IV.1.4. GRAFIKOA. OKUPAZIOAREN BILAKAERA EAE-N ADIN-TALDEEN ARABERA. MILAKOTAN. IV. HIRUHILEKOAK

Iturria: EUSTAT. PRA.

³ Bestelakorik ez bada esaten, okupazio-tasak 16 urtetik gorakoentzat dira, goitik adin-mugarik zehaztu gabe.

Azken urtean, **2023ko laugarren hiruhilekotik 2024ko laugarren hiruhilekora**, enplegua % 1,4 igo da Euskadin (+14.100 lanpostu). Aurreko urtean, berriz, % 1,7 hazi zen (berrikusitako datuak), eta emakume landunen kopurua 8.100 hazi da (guztizko hazkundearen % 58,2, 2023an % 65,8), eta gizonena, berriz, 5.900 (% 41,8)⁴. Ondorioz, urtea 996.900 landunekin amaitzen da, 516.700 gizonekin eta 480.200 emakumerekin (% 51,8 eta % 48,2, hurrenez hurren).

Adinaren arabera, 25 urtetik beherakoen okupazioa % 9,5 hazi da (+4.900 landun gehiago). Hortaz, guztizkoan duten partaidetza % 5,3tik % 5,7ra pasa da. Aitzitik, 25 eta 44 urte arteko landunen kopurua gutxiago hazi da: % 0,8 (+3.300 pertsona). Hortaz, okupazioaren % 39,7 dira (2023an % 39,9); azkenik, 45 urtetik gorakoen kopuruak gora egin du (+% 1,1 eta +5.900 langile), eta % 54,6 dira (2023an % 54,8).

Espainian, okupazioa % 2,2 hazi da batez beste (IV. hiruhilekoa, EINen BAiko datuak) (+% 3,6 2023an). Autonomia-erkidego gehienek 2024an, 2023an bezala, igoerak mantendu dituzte okupazioan, batzuek oso altuak, esaterako Balear Uharteek (+% 5,8), Nafarroak (+% 5,4) edo Errioxak (+% 4,5).

Hala eta guztiz ere, BAiren datuen arabera, EAEk 2023an okupazioa % 5,9 gehitu ondoren, 2024an % 4,2 egin du behera.

IV.1.3 TAULA. OKUPAZIOAREN URTE ARTEKO HAZKUNDEAREN ETA LANGABEZIA-TASEN BILAKAERA AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.									
	HAZK. % OKUPAZIOA				LANGABEZIA-TASA				
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	
ANDALUZIA	4,8	0,6	3,7	2,5	20,3	19,1	17,6	15,8	
ARAGOI	5,8	0,0	3,4	0,6	9,2	9,6	8,2	7,6	
ASTURIAS	5,7	-4,3	4,3	8,6	10,1	14,2	11,6	8,1	
BALEAR UHARTEAK	3,0	6,5	1,8	5,8	14,6	10,7	11,2	8,2	
KANARIAR UHARTEAK	-0,6	6,2	2,7	3,8	19,2	14,9	16,1	11,9	
KANTABRIA	9,3	0,5	4,7	2,0	11,6	10,5	7,4	8,2	
GAZTELA ETA LEON	2,5	3,0	-0,6	2,8	10,5	8,9	9,6	8,2	
GAZTELA-MANTXA	1,3	0,6	2,6	1,2	13,3	14,8	12,3	11,9	
KATALUNIA	6,1	1,1	5,7	1,4	10,2	10,3	9,2	7,9	
VALENTZIA	6,4	5,6	3,5	1,7	14,6	13,7	12,9	12,3	
EXTREMADURA	5,0	2,5	2,5	-0,2	19,3	17,6	16,2	15,3	
GALIZIA	2,9	1,1	2,8	1,5	10,9	10,7	9,2	8,7	
MADRIL	1,1	1,4	3,9	4,2	10,2	11,3	9,6	8,6	
MURTZIA	4,0	1,5	2,7	-1,0	13,2	13,0	11,5	13,4	
NAFARROA	6,0	2,3	1,7	5,4	10,0	10,2	9,3	6,6	
EAE	4,6	-0,8	5,9	-4,2	9,1	9,0	6,4	8,2	
ERRIOXA	6,0	3,1	-2,4	4,5	10,5	8,5	9,7	8,6	
CEUTA	1,8	9,3	-3,3	17,2	31,2	33,3	32,7	21,8	
MELILLA	-8,5	-8,5	-2,2	8,7	26,5	26,2	29,6	25,8	
ESPAINIA	-6,1	1,8	3,6	2,2	13,4	13,0	11,8	10,6	

Iturria: EIN: BAI. Berrikusitako datuak.

IV.1.4 TAULA. OKUPAZIOAREN BILAKAERA EAE-N, SEXUAREN ETA SEKTOREEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.											
		BATEZ BESTE (MILAKOTAN)						IGOERA (MILAKOTAN)		URTE ARTEKO ALDAKUNTZA-TASA (%)	
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	22-23	23-24	22/23	23/24
GIZONAK	LEHEN SEKTOREA	6,9	7,2	6,7	7,6	6,4	8,7	-1,2	2,3	-15,8	35,9
	INDUSTRIA	158,8	154,1	152,1	154,7	160,4	155,9	5,7	-4,5	3,7	-2,8
	ERAIKUNTZA	43,8	42,4	49,6	53,0	47,7	50,6	-5,3	2,9	-10,0	6,1
	ZERBITZUAK	289,9	278,9	286,1	290,0	296,2	301,5	6,2	5,3	2,1	1,8
	GUZTIRA	499,5	482,7	494,3	505,3	510,8	516,7	5,5	5,9	1,1	1,2
EMAKUMEAK	LEHENENGOA	1,6	0,9	1,3	1,8	1,4	1,5	-0,4	0,1	-22,2	7,1
	INDUSTRIA	43,8	44,7	46,0	37,7	41,6	41,4	3,9	-0,2	10,3	-0,5
	ERAIKUNTZA	5,6	7,0	5,9	7,2	8,8	6,2	1,6	-2,6	22,2	-29,5
	ZERBITZUAK	402,5	396,1	400,2	414,6	420,3	431,2	5,7	10,9	1,4	2,6
	GUZTIRA	453,5	448,7	453,4	461,3	472,1	480,2	10,8	8,1	2,3	1,7
GUZTIRA	LEHENENGOA	8,5	8	7,9	9,4	7,8	10,1	-1,6	2,3	-17,0	29,5
	INDUSTRIA	202,6	198,9	198,1	192,5	202,0	197,3	9,5	-4,7	4,9	-2,3
	ERAIKUNTZA	49,5	49,4	55,5	60,2	56,5	56,8	-3,7	0,3	-6,1	0,5
	ZERBITZUAK	692,4	675,1	686,3	704,6	716,5	732,7	11,9	16,2	1,7	2,3
	GUZTIRA	953	931,4	947,8	966,7	982,8	996,9	16,1	14,1	1,7	1,4

Iturria: EUSTAT. "BJA". Datu-bankua.

Jarduera-sektoreen arabera bilakaera aztertuta, eta BJaren datuetara itzulita, EAEn azken urtean okupazioaren hazkunda bereziki handia izan da zerbitzuetan, 16.200 enplegu gehiago (+% 2,3) lortuz eta industrian kontrakoa gertatu da, % 2,3 jaitsi baita (2023an baino +% 4,9), eta 4.700 enplegu galdu dira, gizonen (—4.500) eta emakumeen (—200)

⁴Ikus 2. oin-oharra.

enpleguan gertatutako galeren eraginez (ikus 2. oin-oharra). Bestalde, lehen sektorean 2.300 langile gehiago daude, % 29,5 igota. Eraikuntzaren sektoreak, azkenik, 300 langile gehiago ditu, +% 0,5 tasarekin (2023an —% 6,1).

Lanaldi-motari dagokionez,

EAEko lanaldi partzialeko enpleguaren tasa, BAiren arabera, % 18,8 izan zen 2024ko laugarren hiruhilekoan. Estatukoa, berriz, batez beste % 14koa, (% 13,9 EUROSTATen arabera). Bai gure autonomia-erkidegoan, bai estatuan, alde handia dago sexuaren arabera: EAEn, lanaldi partzialeko enplegu-tasa ia heren

bat da emakumeen artean (% 29,9). Gizonen artean, berriz, % 8,2 da. Espainian (batez beste), emakumeen ratioa % 22,2 da eta gizonena, berriz % 6,9. 2024an, 2023an bezala, lanaldi partzialeko enpleguaren tasa orokorra gehitu egin zen Euskadin (+2 puntu eta aurreko urtean +1,5); hala eta guztiz ere, sexuen arabera bilakaera ezberdina da:

emakumeen partzialtasuna batezbestekoaren gainetik hazi zen (+3,8 puntu), eta gizonen artean -0,2 puntu gutxitu zen. Ondorioz, sexuen araberako diferentziala gehitu egin da, 2023ko 17,7 puntuetatik 2024ko 21,7 puntuetara (+4 ehuneko puntu). EUSTATen BJA hartzen badugu iturri gisa, lanaldi partzialeko enplegu-tasa % 16,9tik % 17,1era igo da EAEn okupatutako pertsona guztientzat eta % 18tik % 18,2ra soldatapeko pertsonen artean (2023ko eta 2024ko urte batez besteko datuak).

EBn, lanaldi partzialeko enplegu-tasa 2024an (IV. hiruhilekoa) % 17,9 da (% 20,6 Eurogunean); beste herrialde batzuetan halakorik ia ez da existitzen (% 1,5 Bulgarian, % 3 Kroazian), eta % 30 gainditzen dute beste herrialde batzuek: Austria (% 30,2) eta, bereziki, Herbehereak (% 42,6). Gainera, EBko herrialde guztietan, EAEn bezala, emakumeen lanaldi partziala gizonezkoena baino askoz handiagoa da (batez beste % 28,6, gizonezkoen % 8,5en aldean), eta % 48 gainditzen da hiru herrialdetan: Alemania (% 48,7), Austria (% 49,9) eta Herbehereak (% 63,4).

Behin-behinekotasun mailei dagokienez, EINen BAiren datuen arabera, 2024ko laugarren hiruhilekoan aldi baterako lan-kontratua zuten soldatapeko pertsonen portzentajea Euskadin % 20,4 zen, aurreko urtean baino 0,3 puntu gehiago. Estatuko batezbestekoa, berriz, % 15,5 zen, 1,1 puntuko jaitsierarekin (-0,7 puntu EBn).

IV.1.5 TAULA. LANALDI PARTZIALEKO OKUPAZIOAREN EHUNEKOA, SEXUAREN ARABERA
IV. HIRUHILEKOAK.

		2019	2020	2021	2022	2023	2024	ALD. 22-23*	ALD. 23-24*
EAE	GUZTIRA	17,5	15,8	16,9	15,3	16,8	18,8	1,5	2,0
	GIZONAK	7,3	6,2	7,7	7,5	8,4	8,2	0,9	-0,2
	EMAKUMEAK	28,5	26,2	26,5	24,4	26,1	29,9	1,7	3,8
ESPAINIA	GUZTIRA	14,7	14,5	13,6	13,6	13,5	14,0	-0,1	0,5
	GIZONAK	7,0	6,9	6,2	6,7	6,6	6,9	-0,1	0,3
	EMAKUMEAK	23,8	23,5	22,1	21,6	21,4	22,2	-0,2	0,8
EB 27	GUZTIRA	18,3	18,1	17,8	17,6	17,9	17,9	0,3	0,0
	GIZONAK	8,4	8,4	8,1	8,2	8,4	8,5	0,2	0,1
	EMAKUMEAK	29,9	29,4	28,9	28,4	28,8	28,6	0,4	-0,2

Iturria: EUROSTATen eta EINen (BAI) datuekin guk geuk egina (2025-05-07ko datuak).

**Aldakuntza ehuneko puntuetan.*

IV.1.6 TAULA. ALDI BATERAKO KONTRATUA DUTEN SOLDATAPEKO BIZTANLEEN EHUNEKOA, SEXUAREN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

		2019	2020	2021	2022	2023	2024	ALD. 22-23*	ALD. 23-24*
EAE	GUZTIRA	24,0	22,6	26,0	20,1	20,7	20,4	0,6	-0,3
	GIZONAK	21,3	19,2	22,3	16,0	17,3	14,5	1,3	-2,8
	EMAKUMEAK	26,7	26,0	29,5	24,4	24,2	26,4	-0,2	2,2
ESPAINIA	GUZTIRA	26,1	24,6	25,6	18,2	16,6	15,5	-1,6	-1,1
	GIZONAK	24,9	22,8	23,4	15,8	14,4	13,2	-1,4	-1,2
	EMAKUMEAK	27,4	26,6	27,9	20,8	19,0	17,9	-1,8	-1,1
EB 27	GUZTIRA	14,8	13,5	14,0	13,5	13,2	12,5	-0,3	-0,7
	GIZONAK	14,3	12,8	13,3	12,7	12,3	11,7	-0,4	-0,6
	EMAKUMEAK	15,4	14,4	14,8	14,4	14,1	13,4	-0,3	-0,7

Iturria: EUROSTATen eta EINen (BAI) datuekin guk geuk egina (25-05-07ko datuak). Berrikusitako seriea.

**Aldakuntza ehuneko puntuetan.*

IV.1.7 TAULA. SEKTORE PUBLIKOAN ETA PRIBATUAN ALDI BATERAKO KONTRATUA DUTEN SOLDATAPEKO BIZTANLEEN EHUNEKOAREN BILAKAERA. EAE-REN ETA ESPAINIAREN ARTEKO ALDEA IV. HIRUHILEKOAK.

	GUZTIRA		SEKTORE PRIBATUA		SEKTORE PUBLIKOA	
	EAE	ESPAINIA	EAE	ESPAINIA	EAE	ESPAINIA
2018	26,5	26,9	24,3	27,0	35,6	26,3
2019	24,0	26,1	20,5	25,7	39,1	27,8
2020	22,6	24,6	18,4	23,2	40,2	29,9
2021	26,0	25,6	21,2	24,1	45,6	31,2
2022	20,1	18,2	14,1	15,1	45,3	30,4
2023	20,7	16,6	14,4	13,3	46,0	29,9
2024	20,4	15,5	14,6	12,4	41,1	28,3
ALD. 22-23*	0,6	-1,6	0,3	-1,8	0,7	-0,5
ALD. 23-24*	-0,3	-1,1	0,2	-0,9	-4,9	-1,6

Iturria: EIN. BAI. Berrikusitako seriea.

**Aldakuntza ehuneko puntuetan.*

Sexuaren arabera, % 26,4ko tasa da Euskadin emakumeentzat, gizonezkoen tasa baino 11,9 puntu handiagoa. Arrakala hori 5 puntu igo da azken urtean (IV.1.6. taula).

EUSTATen BJA hartzen badugu iturritzat, Euskadiko behin-behinekotasun tasen bilakaera negatiboa izan da azken urtean (-1,9 puntu ratio osoak, % 21etik % 19,1era), bai gizonen artean, bai emakumeen artean (-1,3 eta -2,5 puntu, hurrenez hurren).

Behin-behinekotasun maila handi horiek, EBn, Herbehereetan (% 26), Portugalen, Espainian eta Polonian gertatzen dira (hurrenez hurren % 15,9, % 15,5 eta % 15). Europar Batasun osoan, batezbestekoa % 12,5 da (gizonen % 11,7 eta emakumeen % 13,4). EUROSTATen datuak 2024ko laugarren hiruhilekorako dira.

Sektore pribatuko eta sektore publikoko soldatapekoen behin-behinekotasun tasak

IV.1.8 TAULA. ENPLEGU-ADIERAZLEAK EB-N. IV. HIRUHILEKOAK.										
	L. PARTZIALEKO ENPLEGUAREN %					ALDI BATERAKO ENPLEGUAREN %				
	2022	2023	2024	22-23*	23-24*	2022	2023	2024	22-23*	23-24*
EB 27	17,6	17,9	17,9	0,3	0,0	13,5	13,2	12,5	-0,3	-0,7
EUROGUNEAK	20,6	20,8	20,6	0,2	-0,2	14,6	14,2	13,4	-0,4	-0,8
BELGIKA	23,9	23,4	24,4	-0,5	1,0	9,9	9,6	9,5	-0,3	-0,1
BULGARIA	1,7	1,4	1,5	-0,3	0,1	3,3	2,5	2,4	-0,8	-0,1
TXEKIAR ERREP.	6,2	7,2	7,8	1,0	0,6	6,1	7,5	7,5	1,4	0,0
DANIMARKA	25,2	25,8	28,0	0,6	2,2	10,4	11,5	12,7	1,1	1,2
ALEMANIA	28,2	28,8	29,3	0,6	0,5	12,5	12,1	11,6	-0,4	-0,5
ESTONIA	14,1	13,1	13,2	-1,0	0,1	2,9	2,4	3,0	-0,5	0,6
IRLANDA	20,3	20,7	19,6	0,4	-1,1	7,9	8,0	7,4	0,1	-0,6
GREZIA	7,9	7,4	5,4	-0,5	-2,0	9,1	10,7	8,1	1,6	-2,6
ESPAINIA	13,4	13,3	13,9	-0,1	0,6	18,2	16,7	15,5	-1,5	-1,2
FRANTZIA	16,4	16,7	16,7	0,3	0,0	15,2	15,1	14,9	-0,1	-0,2
KROAZIA	5,0	3,7	3,0	-1,3	-0,7	13,5	10,0	8,2	-3,5	-1,8
ITALIA	17,7	17,9	16,4	0,2	-1,5	16,4	15,8	14,0	-0,6	-1,8
ZIPRE	9,2	7,9	7,8	-1,3	-0,1	11,8	13,5	13,9	1,7	0,4
LETONIA	6,5	6,9	7,4	0,4	0,5	2,7	2,5	2,5	-0,2	0,0
LITUANIA	6,0	6,2	6,3	0,2	0,1	2,1	2,2	1,9	0,1	-0,3
LUXENBURGO	18,1	17,5	18,3	-0,6	0,8	7,2	7,4	9,9	0,2	2,5
HUNGARIA	4,2	4,3	4,3	0,1	0,0	5,4	4,7	4,3	-0,7	-0,4
MALTA	10,7	10,6	10,3	-0,1	-0,3	7,8	9,7	10,1	1,9	0,4
HERBEHEREAK	42,9	42,9	42,6	0,0	-0,3	27,5	26,8	26,0	-0,7	-0,8
AUSTRIA	29,6	30,3	30,2	0,7	-0,1	8,9	8,5	8,3	-0,4	-0,2
POLONIA	5,2	5,8	5,6	0,6	-0,2	15,0	15,2	15,0	0,2	-0,2
PORTUGAL	6,9	7,2	7,4	0,3	0,2	17,5	17,0	15,9	-0,5	-1,1
ERRUMANIA	3,4	3,4	3,1	0,0	-0,3	2,3	2,3	1,8	0,0	-0,5
ESLOVENIA	8,0	8,0	7,9	0,0	-0,1	10,3	10,7	10,1	0,4	-0,6
ESLOVAKIA	3,0	3,9	3,8	0,9	-0,1	4,3	4,0	3,6	-0,3	-0,4
FINLANDIA	17,9	18,1	17,1	0,2	-1,0	15,1	14,3	13,8	-0,8	-0,5
SUEDIA	20,3	20,0	19,7	-0,3	-0,3	14,0	12,9	12,0	-1,1	-0,9
EAE	15,3	16,8	18,8	1,5	2,0	20,1	20,7	20,4	0,6	-0,3

Iturria: EUROSTATen eta EInen datuekin guk geuk egina (2025-05-07ko datuak).

*Aldakuntza ehuneko puntuetan.

alderatuta ikusten denez, alde nabarmena dago estatuko kopuruaren eta EAEkoaren artean (IV.1.7 taula): Euskadin, behin-behinekotasunaren tasa askoz ere handiagoa da sektore publikoan pribatuan baino.

2024ko laugarren hiruhilekoan, sektore publikoko behin-behinekotasun tasa EAEn % 41,1 izan zen sektore pribatuaren % 14,6ren aldean. Horrenbestez, 26,5 puntu daude sektore publikoaren alde (2023an baino 5,1 puntu gutxiago). Estatuko batezbestekoa, aldiz, % 28,3ko eta % 12,4ko ratioak ziren hurrenez hurren eta, beraz, 15,9 puntuko aldea dago (azken urtean -0,7 puntu).

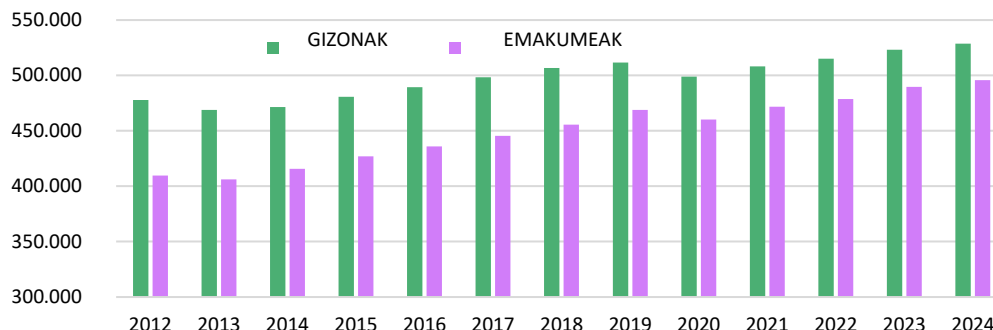
1.2.2. Gizarte Segurantzako afiliazioa

2019aren amaieran, EAEk 980.592 afiliatu zituen (abenduko batez besteko datua). 2020ko pandemiaren ondorioz, afiliazioa % 2,2 jaitsi zen. Hala, 21.460 afiliatu galdu ziren altan, sei urtez jarraian bilakaera positiboa izan ondoren. 2021eko abenduan altako afiliazioa berriz igo zen (+% 2,2). Hala, pandemia aurreko zenbatekoak berreskuratu ziren ia-ia. Joera finkatu egin zen 2022an eta 2023an, % 1,4ko eta % 1,9ko igoerekin hurrenez hurren.

2024an afiliazioak hazten jarraitu du Euskadin eta abenduan, 1.024.511 afiliatu zeuden altan emanda (hilabeteko batez besteko datua). Horietatik % 48,4 emakumeak ziren eta % 51,6 gizonak (aurreko urteko ratioen antzekoak). Zifra hori % 1,1 igo da aurreko urteko hilabete beraren aldean, eta altan afiliatutako 11.564 pertsona irabazi ditu.

Estatuan, bestalde, 2024ko abenduan, 21,3 milioi afiliazio daude altan emanda, markak hautsiz, 2023ko abenduan baino % 2,4 gehiago. Gainera, azken urte honetan, autonomia-erkidego guztietako afiliazioek gora egin dute altan (Ceutan ez ezik: —% 0,1). Eta azken hiru urteetan gertatu den bezala, gehikuntza handienak Kanariar Uharteetan, Balear Uharteetan eta Madrilan gertatu ziren, hirurak ere % 3ren gainetik.

IV.1.5. GRAFIKOA. GIZARTE-SEGURANTZAKO AFILIAZIOA EAE-N SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA.

Lurraldeka, Bizkaiak izan du bilakaerarik onena (+% 1,3), 6.418 afiliatu gehiago altan, eta Arabak 2.056 pertsona afiliatu gehiago ditu, % 1,2ko igoerarekin. Gipuzkoan ere gora egin du, baina batezbestekoa (% 1,1) baino 2 hamarren gutxiago, eta 3.091 afiliazio irabazi ditu (+% 0,9) 2023ko abenduaren aldean.

IV.1.9 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO KOTIZATZAILEAK ALTAN, LURRALDEAREN ETA SEXUAREN ARABERA⁵. ABENDUKO BATEZ BESTEKO DATUAK

		ABENDUKO BATEZ BESTEKO DATUAK						ALDAK. 22-23		ALDAK.23-24	
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	Abs.	%	Abs.	%
ARABA	GIZONAK	87.466	84.524	86.261	87.880	89.400	90.532	1.520	1,7	1.132	1,3
	EMAKUMEAK	74.028	71.762	74.367	75.555	77.556	78.480	2.001	2,6	924	1,2
	GUZTIRA	161.494	156.286	160.628	163.436	166.956	169.012	3.520	2,2	2.056	1,2
GIPUZKOA	GIZONAK	172.561	168.064	170.714	172.731	175.351	176.741	2.620	1,5	1.390	0,8
	EMAKUMEAK	155.155	153.228	156.195	157.953	161.732	163.429	3.779	2,4	1.697	1,0
	GUZTIRA	327.716	321.293	326.909	330.685	337.083	340.174	6.398	1,9	3.091	0,9
BIZKAIA	GIZONAK	251.749	246.458	248.334	254.667	258.470	261.367	3.803	1,5	2.897	1,1
	EMAKUMEAK	239.632	235.094	240.780	245.289	250.437	253.957	5.148	2,1	3.520	1,4
	GUZTIRA	491.382	481.553	489.114	499.956	508.907	515.325	8.951	1,8	6.418	1,3
EAE-N GUZTIRA	GIZONAK	511.776	499.047	508.322	515.278	523.221	528.640	7.943	1,5	5.419	1,0
	EMAKUMEAK	468.815	460.085	471.700	478.797	489.726	495.866	10.929	2,3	6.140	1,3
	GUZTIRA	980.592	959.132	980.022	994.077	1.012.947	1.024.511	18.870	1,9	11.564	1,1

Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioaren datuekin egindakoa.

Sexuaren arabera, emakumeen afiliazioa askoz ere hobea izan da, % 1,3 gehitu baita; gizonena, berriz, % 1. Bestela esanda, urtean 5.419 gizon afiliatu gehiago daude altan emanda Gizarte Segurantzaz (irabazi osoaren % 46,9) eta 6.140 emakume afiliatu gehiago (% 53,1).

IV.1.10 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO AFILIAZIOA EAE-N, ARAUBIDE ETA LURRALDEEN ARABERA. BATEZ BESTEKO DATUAK 2022-2024KO ABENDUAK

		2022	2023	2024				ALD. 22-23		VAR.23/-24	
				ARABA	GIPUZKOA	BIZKAIA	EAE	Abs.	%	Abs.	%
ARAUBIDE OROKORRA	OROKORRA	791.719	812.339	145.702	264.375	415.137	825.214	20.620	2,6	12.875	1,6
	G.S. NEKAZARITZAKOA	1.985	1.949	798	580	541	1.890	-37	-1,8	-59	-3,0
	G.S. ETXEKOAK	28.081	28.152	2.615	9.085	15.392	27.091	71	0,3	-1.061	-3,8
	GUZTIRA	821.786	842.440	149.115	274.010	431.070	854.195	20.654	2,5	11.755	1,4
AUTONOMOAK		168.995	167.151	19.897	65.504	81.548	166.949	-1.844	-1,1	-202	-0,1
ITSASOA		3.296	3.356	0	660	2.707	3.367	60	1,8	11	0,3
GIZ. SEG. SISTEMA, GUZTIRA		994.077	1.012.947	169.012	340.174	515.325	1.024.511	18.870	1,9	11.564	1,1

Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioa. GSDN. Geuk egina.

⁵ Guztizkoa batzuetan ez dator bat gizon eta emakumeen baturarekin, zenbait erregistrotan ez delako jasotzen afiliatuaren sexua.

Araubideen arabera, 10 afiliatuetatik 8 (% 80,5) araubide orokorrean zeuden altan 2024ko abenduan. Horrez gain, guztizko datuek baino bilakaera hobeia izan du, % 1,6 handitu baita batezbestekoaren +% 1,1en aldean. Bigarrenik, afiliazioaren % 16,3 langile autonomoei dagokie, eta % 0,1eko beherakada izan da 2023rekin alderatuta (aurreko urtean —% 1,1). Azkenik, itsasoko afiliazioaren araubideak kopuru osoaren % 0,3 barne hartzen du (+% 0,3 aurreko urtearen aldean).

IV.1.11 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO AFILIAZIOA, KONTRATU-MOTAREN ARABERA (ARAUBIDE OROKORRA) EAE-N. BATEZ BESTEKO DATUAK, 2020-2024KO ABENDUETAKOAK.								
	2020	2021	2022	2023	2024	2024AN EMAKUMEEN %	2022/2023 ALD. (%)	% 23/ 24 ALDAKUNTZA
- MUGAG. LANALDI OSOA (1)	388.385	399.452	437.092	455.278	465.890	37,4	4,2	2,3
- MUGAGABEA, LANALDI PARTZIALA (2)	73.216	77.308	98.709	103.910	106.350	70,4	5,3	2,3
A. MUGAGABEAK GUZTIRA	461.601	476.760	535.801	559.188	572.240	43,6	4,4	2,3
B. ALDIZKAKO LANGILE FINKOAK	12.890	14.432	27.201	28.975	28.145	68,1	6,5	-2,9
- BEHIN BEHINEKO LANGILEAK LANALDI OSOA (3)	132.049	132.841	100.633	98.706	94.892	59,3	-1,9	-3,9
- BEHIN-BEHINEKO LANGILEAK, LANALDI PARTZIALA (4)	74.726	77.875	45.852	43.282	43.191	62,5	-5,6	-0,2
C. BEHIN-BEHINEKOAK, GUZTIRA	206.775	210.716	146.485	141.988	138.083	60,3	-3,1	-2,8
D. BESTERIK*	74.744	74.951	82.232	82.188	86.746	60,5	-0,1	5,5
GUZTIRA (A+B+C+D)	756.010	776.859	791.719	812.339	825.214	49,0	2,6	1,6
METATUA, LANALDI OSOAN (1+3)	520.434	532.293	537.725	553.984	560.782	41,1	3,0	1,2
METATUA, LANALDI PARTZIALEAN (2+4)	147.942	155.183	144.561	147.192	149.541	68,1	1,8	1,6

Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzaren eta Migrazio Ministerioa. GSDN. Geuk egina.
**Kontraturik gabeko afiliatuak, funtzionarioak, profesionalak ez diren zaintzaileak, prestakuntza-programak eta enpresako lanekoak ez diren praktikak, eta akatsengatik edo omisioagatik fitxategian kontratu-motarik ez dutenak.*

Eta **araubide orokorreko kontratu-motaren arabera** (nekazaritzako eta etxeko kontratu bereziak alde batera utzita), mugagabe guztiek bilakaera positiboa izan dute (+% 2,3 lanaldi osoan eta lanaldi partzialean), eta aldizkako langile finkoen artean % 2,9 jaitsi da (aurreko urtean +% 6,5), guztizkoaren % 3,4 baino ez badira ere. Bere aldetik, aldi baterako kontratudun altako afiliazioak % 2,8 egin du behera, lanaldi osoko behin-behineko afiliazioak behera egin baitu (—% 3,9), eta gutxiago lanaldi partzialekoak (—% 0,2).

Eta afiliazio-zifrak lanaldi-motaren arabera pilotzen badira, lanaldi osoan lan egiten duten afiliatuak 2024ko abenduan 560.782 ziren, 2023an baino % 1,2 gehiago, eta afiliazio guztiaren % 68. Lanaldi partzialean 149.541 afiliatu zeuden, aurreko urtean baino % 1,6 gehiago eta guztiaren % 18,1. Gainerakoa aldizkako langile finkoei (% 3,4, esan dugun bezala) eta beste modalitateei dagokie (altako afiliazioen % 10,5) (ikusi IV.1.11 taula).

Genero-arrakala oso adierazgarria da emakumeek altako afiliazioaren kategorietan duten pisua aztertuz gero: emakumeen ehunekoa bereziki altua da lanaldi partzialeko afiliazio mugagabeetan (% 70,4) eta aldizkako langile finkoetan ere bai (% 68,1). Lanaldi partzialeko afiliazioen metatuak emakumeen presentziaren tasa berbera du. Kontrara, lanaldi osoko afiliazio mugagabeen % 37,4 bakarrik dira emakumeenak eta lanaldi osoko afiliazio metatuaren % 41,1.

Jarduera-sektore handiei dagokienez, lehen sektorea % 1,6 jaitsi da eta guztizkoaren gainean duen pisuari eutsi dio (% 1,1). Bestalde, industria % 0,3 hazi da, batezbestekoaren azpitik (+% 1,1), eta afiliazioaren gaineko pisan bi hamarren galdu ditu, % 17,9ra jaitsiz. Eraikuntza % 0,7 hazi da, eta afiliazioaren % 5,7 dauka (hamarren bat gutxiago). Azkenik, zerbitzuen sektoreak batezbestekoa baino portaera hobeia izan du, % 1,4 igo baita. Bestalde, alta-egoeran dagoen afiliazioa % 75,3raino handitu da (2 hamarren).

Produktzio-adarren arabera⁶, ia denek gehitu dute afiliazio-kopurua 2023ko abenduaren aldean, honako hauek izan ezik: etxeak enplegatzaile gisa (—% 3,6), etxeko langileak (—% 3,8), “beste zerbitzu batzuk” epigrafea (—% 0,6) eta aipatu dugun lehen sektorea (—% 1,6).

⁶ Hiruhilekoetako Ekonomia Kontuek informazio osagarria ematen dute ekoizpenaren eta enpleguaren bilakaerari buruz, ekoizpen-adarren arabera. Ikusi memoria honetako “I. EAEko ekonomia” kapitulua.

Igoera absolutuak nabarmentzen dira osasunean (+2.668 afiliazio, hots, % 2,3ko igoera), ostalaritzan (+1.887 afiliazio, +% 2,7), jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetan (+1.596 afiliazio, % 2,5ko igoera), eta hezkuntzan (+1.230 afiliazio, +% 1,5eko igoera, 2023ko abenduaren aldean). Hala, lau produkzio-adar horiek afiliazioan urte artean izandako hazkundearen % 63,8 hartzen dute eta, gainera, altan egondakoen afiliazioa 2024ko abenduan EAEko afiliazioaren % 33,2 izan da.

IV. 1.12 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO AFILIAZIOAREN BILAKAERA, PRODUKZIO-ADARREN ARABERA. ABENDUKO BATEZ BESTEKO DATUAK.							
	2021	2022	2023	2024	% ALD. 22/23	% ALD. 23/24	ALD. ABS. 23-24
LEHEN SEKTOREA, GUZTIRA	11.354	11.250	11.217	11.043	-0,3	-1,6	-174
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, BASOGINTZA, ARRANTZA*	9.245	9.265	9.268	9.114	0,0	-1,7	-154
NEKAZARITZAKO SISTEMA BEREZIA	2.109	1.985	1.949	1.929	-1,8	-1,0	-20
INDUSTRIA GUZTIRA	178.571	180.587	182.957	183.429	1,3	0,3	472
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	553	535	530	539	-0,9	1,7	9
MANUFAKTUREN INDUSTRIA	169.893	171.980	174.170	174.393	1,3	0,1	223
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN ETA LURRUNAREN HORNIDURA	1.589	1.600	1.750	1.778	9,4	1,6	28
UR-HORNIDURA, HONDAKINEN KUDEAKETA	6.536	6.471	6.507	6.719	0,6	3,3	212
ERAIKUNTZA	57.154	58.183	58.309	58.733	0,2	0,7	424
ZERBITZUAK, GUZTIRA	732.943	744.057	760.464	771.306	2,2	1,4	10.842
MERKATARITZA ETA KONPONKETAK	136.897	135.965	136.477	136.555	0,4	0,1	78
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	43.175	44.633	45.886	47.088	2,8	2,6	1.202
OSTALARITZA	65.650	67.431	70.306	72.193	4,3	2,7	1.887
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	24.500	25.676	27.184	27.949	5,9	2,8	765
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	16.941	16.815	17.000	17.343	1,1	2,0	343
HIGIEZINEN JARDUERAK	4.194	4.290	4.372	4.393	1,9	0,5	21
JARDUERA PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	59.145	61.044	62.975	64.571	3,2	2,5	1.596
ADMINISTRAZIO-JARDUERAK	68.409	68.588	68.324	69.506	-0,4	1,7	1.182
ADMINISTRAZIO PUBLIKOA	49.517	50.992	52.105	52.145	2,2	0,1	40
HEZKUNTZA	79.058	80.338	84.425	85.655	5,1	1,5	1.230
OSASUN-JARDUERAK ETA GIZARTE-ZERBITZUETAKO JARDUERAK	111.418	113.007	115.336	118.004	2,1	2,3	2.668
JARDUERA ARTISTIKOAK, JOLASEKOAK ETA ENTRETENIMENDUKOAK	17.846	18.892	19.657	20.200	4,0	2,8	543
BESTE ZERBITZU BATZUK	27.128	27.273	27.242	27.068	-0,1	-0,6	-174
ETXEBIZITZA-JARDUERAK LANGILEEN ENPLEGATZAILE GISA	979	954	942	908	-1,3	-3,6	-34
LURRALDEZ KANPOKO ERAKUNDEAK ETA ORGANISMOAK	78	77	83	88	7,8	6,0	5
ETXEO LANGILEAK	28.008	28.081	28.152	27.092	0,3	-3,8	-1.060
GUZTIRA	980.022	994.077	1.012.947	1.024.511	1,9	1,1	11.564
Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzak eta Migrazio Ministerioa. GSDN. Geuk egina.							
* Itsas araubide bereziko afiliazioa barne							

Azkenik, **kotizatzaile atzerritarrak** Euskadiko afiliazio guztiaren % 9,5 ziren 2024ko abenduan (aurreko urtean baino 5 hamarren gehiago) eta % 6,6 egin zuen gora azken urtean, % 1,1eko batezbestekoaren oso gainetik. Bilakaera positiboa da bi sexuetan: gizonen artean % 9 hazi da eta emakumeen artean % 3,6. Gainera, hobekuntza are handiagoa da EBtik kanpo etorritakoen artean, afiliazio horiek % 7,9 egin baitute gora, eta EBko beste herrialde batzuetatik etorritakoen artean, berriz, % 2,2.

IV.1.13 TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO KOTIZATZAILE ATZERITARRAK, JATORRIAREN ETA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO BATEZBESTEKOAK.									
		ABENDUKO KOTIZATZAILEAK				ALDAKETA 22-23		ALDAKETA 23-24	
		2021	2022	2023	2024	ABS.	%	ABS.	%
EUOPAR BATASUNA	GIZONAK	12.391	12.752	12.994	13.258	242	1,9	264	2,0
	EMAKUMEAK	8.021	8.253	8.625	8.833	372	4,5	208	2,4
	GUZTIRA	20.412	21.005	21.619	22.092	614	2,9	473	2,2
BESTE BATZUK	GIZONAK	28.471	32.728	37.221	41.483	4.493	13,7	4.262	11,5
	EMAKUMEAK	25.808	29.489	32.795	34.070	3.306	11,2	1.275	3,9
	GUZTIRA	54.279	62.217	70.016	75.555	7.799	12,5	5.539	7,9
GUZTIRA	GIZONAK	40.862	45.480	50.216	54.741	4.736	10,4	4.525	9,0
	EMAKUMEAK	33.829	37.742	41.420	42.904	3.678	9,7	1.484	3,6
	GUZTIRA	74.691	83.222	91.635	97.647	8.413	10,1	6.012	6,6
Iturria: Inklusio, Gizarte Segurantzak eta Migrazio Ministerioaren datuekin egindakoa.									
* Ikus 5. oin-oharra.									

Igoera horien ondorioz, altan emanda dauden immigranteen kopuruak gora egin du 2023ko abendutik 2024ko abendura bitartean (+6.012), eta igoera hori afiliazioaren guztizko hazkundearen % 52da (2023an % 44,6), ikusi dugun bezala +11.564 izan baita.

1.3. LANGABEZIA

1.3.1. Langabeziaren datuak

EAEn 2024. urtean lan-merkatuak izandako bilakaeraren emaitza gisa, BJAren **langabezia-tasa orokorra** % 7koa⁷ izan da urtearen amaieran (4. hiruhilekoan), aurreko urtean baino 1 hamarren txikiagoa. Beraz, Europar Batasunaren batezbestekoa gainditu da (EBn % 5,8koa izan da eta Eurogunean % 6,2koa).

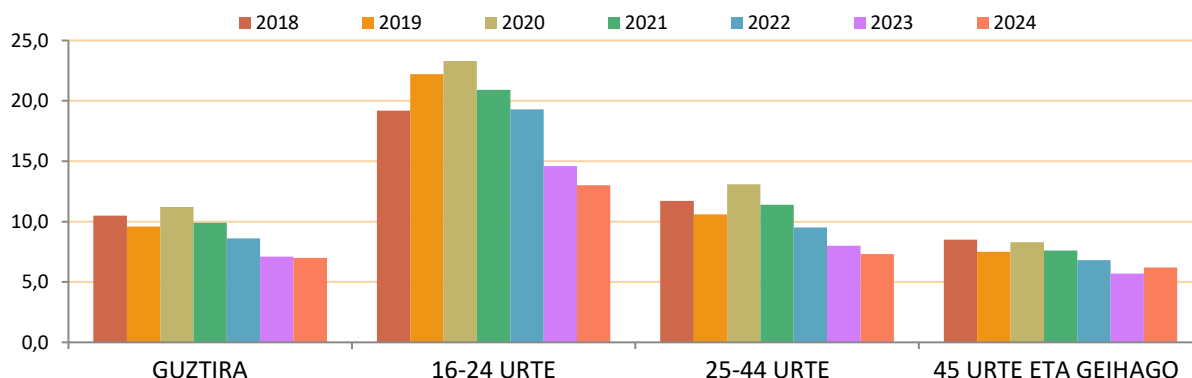
IV.1.14 TAULA. EAE-KO BIZTANLERIA LANGABEA. ALDAGAI NAGUSIEN BILAKAERA. MILAKOTAN (IV. HIRUHILEKOAK)																	
	PERTSONA-KOPURUA (MILAKOTAN)					ALDEA (MILAKOTAN)				ALDAKUNTZA (%)				LANGABEZIA-TASA			
	2020	2021	2022	2023	2024	20-21	21-22	22-23	23-24	20/21	21/22	22/23	23/24	2021	2022	2023	2024
GUZTIRA	117,7	104,2	91,2	75,6	75,6	-13,5	-13,0	-15,6	0,0	-11,5	-12,5	-17,1	0,0	9,9	8,6	7,1	7,0
GIZONAK	63,2	52,0	43,3	40,2	35,4	-11,2	-8,7	-3,1	-4,8	-17,7	-16,7	-7,2	-11,9	9,5	7,9	7,3	6,4
EMAKUMEAK	54,5	52,2	47,9	35,3	40,2	-2,3	-4,3	-12,6	4,9	-4,2	-8,2	-26,3	13,9	10,3	9,4	7,0	7,7
ADINA: 16-24	13,4	11,5	11,7	8,8	8,4	-1,9	0,2	-2,9	-0,4	-14,2	1,7	-24,8	-4,5	21,0	19,3	14,6	13,0
ADINA: 25-44	60,0	50,6	41,4	34,1	31,1	-9,4	-9,2	-7,3	-3,0	-15,7	-18,2	-17,6	-8,8	11,4	9,5	8,0	7,3
ADINA: +45	44,4	42,1	38,1	32,7	36,1	-2,3	-4,0	-5,4	3,4	-5,2	-9,5	-14,2	10,4	7,6	6,8	5,7	6,2

Iturria: EUSTAT, BJA. Datu-bankua.

Sexuaren arabera, 2024an emakumeen langabezia-tasa gizonena baino handiagoa izan da (% 7,7 eta % 6,4 hurrenez hurren). Bestalde, **adin-taldearen arabera**, 25 urtetik beherako gazteengan izan du eraginik handiena (% 13), eta 45 urtetik gorakoengan txikiena (% 6,2).

2023ko amaierari dagokionez (berrikusitako datuak), langabeziaren eragina gutxitu egin da gizonen artean eta gehitu emakumeen artean (+0,7 eta -0,9 puntu hurrenez hurren). Aldi berean, gazteen artean gutxitu egin da (gazteen langabezia-tasa 1,6 puntu gutxitu da eta tarteko adin-taldearena, 25-44 urtekoak, 0,7 puntu). Bitartean, gehitu egin da 45 urte baino gehiagokoaren artean (puntu erdi hazi da, % 6,2ra arte baina, hala ere, adin-taldearen ratorik txikiena da, esan dugun bezala).

IV.1.6. GRAFIKOA. LANGABEZIA-TASA EAE-N ADIN-TALDEEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.

Iturria: EUSTAT. BJA. Datuen bankua.

⁷ Ikusi BJAren metodologiari buruzko kapitulu honen 1. oin-oharra.

Espainian, langabeziaren batezbestekoa % 10,6 zen (IV. hiruilekoa, EInen BAiren datuak) eta 2024 bukaeran autonomia-erkidego guztiek 2023ko datuak hobetu zituzten EAEk ez ezik. Iturri horren arabera, gure autonomia-erkidegoak % 8,2ko langabezia-tasa du (+1,8 puntu 2023ko IV. hiruilekoarekin alderatuta). Modu horretan, 2023an estatuko langabezia-tasarik baxuena izatetik honako hauekin berdinduta egotera igaro da bosgarren postuan: Balear Uharteak, Kantabria eta Gaztela eta Leon, eta Nafarroaren (% 6,6), Aragoiren (% 7,6), Kataluniaren (% 7,9) eta Asturiasen (% 8,1) atzetik (ikus kapitulu honen IV.1.2 taula).

Europar Batasunean langabeziak hartzen duen balio-sorta oso altua da, hala nola Espainiakoa eta Greziakoa (% 10,7 eta % 9,6, hurrenez hurren), baita % 3tik beherako ratioak ere, Txekiar Errepublikan, Polonian eta Maltan bezala. Batasuneko batezbestekoa % 5,8koa zen, hots, Eurogunekoa baino 0,4 altuagoa (% 6,2); Estatu Batuek 2024an % 4,1eko langabezia-tasa izan zuten, eta Japoniak % 2,4koa, erreferentziazko beste herrialde batzuk aipatzearren.

IV.1.15 TAULA. LANGABEZIA EB-N: ADIERAZLE NAGUSIAK. IV. HIRUHILEKOAK.

	LANGABEZIA-TASA OROKORRA			GIZONAK			EMAKUMEAK			GAZTEEN LANGAB. T. (< 25 URTE)			IRAUPEN LUZEKO % LANGABEZIA % (> 1 URTE)		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
EB 27	6,1	6,1	5,8	5,8	5,9	5,6	6,4	6,4	6,1	14,1	14,7	14,3	36,9	34,7	32,2
EUROGUNEA	6,7	6,6	6,2	6,3	6,3	6,0	7,1	7,0	6,5	14,0	14,6	14,0	38,0	35,7	33,1
BELGIKA	5,6	5,5	5,9	6,1	5,8	6,4	5,2	5,2	5,4	15,5	16,9	17,3	41,5	39,3	35,0
BULGARIA	3,7	4,3	3,9	3,9	4,4	4,5	3,6	4,3	3,3	9,1	14,1	9,8	52,6	51,2	49,1
TXEKIAR ERREP.	2,2	2,6	2,6	1,9	2,2	2,2	2,7	3,1	3,1	7,6	6,5	9,2	27,6	31,5	29,6
DANIMARKA	4,6	6,0	6,6	4,9	5,8	6,3	4,2	6,2	7,0	11,5	13,6	16,0	7,1	10,2	14,0
ALEMANIA	3,0	3,1	3,4	3,1	3,3	3,5	2,9	2,9	3,2	5,5	5,5	5,9	30,7	31,0	27,8
ESTONIA	5,4	6,6	7,7	6,1	6,0	7,8	4,7	7,1	7,7	16,9	20,6	16,7	24,6	22,3	18,8
IRLANDA	4,2	4,3	4,2	4,0	4,2	4,5	4,4	4,4	3,8	9,1	9,4	9,9	32,9	26,6	25,1
GREZIA	11,9	10,6	9,6	8,9	8,5	7,5	15,7	13,1	12,1	29,5	28,8	23,0	64,5	52,4	54,5
ESPAINIA	12,9	11,9	10,7	11,3	10,5	9,6	14,6	13,4	11,9	29,3	28,5	24,9	36,8	35,4	33,6
FRANTZIA	7,3	7,8	7,5	7,5	7,9	7,7	7,1	7,7	7,3	16,9	17,5	18,7	25,7	24,1	24,0
KROAZIA	6,8	6,1	5,1	6,0	5,8	5,3	7,6	6,4	4,8	16,7	20,0	19,1	39,4	35,7	33,0
ITALIA	7,9	7,7	6,2	7,1	6,9	5,6	9,1	8,8	6,9	23,9	24,0	20,6	55,4	55,3	50,0
ZIPRE	7,0	5,6	4,7	6,1	5,8	4,5	7,9	5,4	4,9	19,2	17,5	9,6	32,5	28,0	24,8
LETONIA	6,7	7,1	7,2	8,3	7,8	8,5	5,0	6,3	5,8	16,1	13,7	12,5	27,8	26,8	38,7
LITUANIA	6,4	7,8	6,8	7,2	8,6	7,7	5,7	6,9	5,8	12,5	18,3	13,1	37,8	31,2	42,1
LUXENBURGO	4,6	5,5	6,8	4,5	5,4	7,2	4,8	5,6	6,4	15,5	23,6	16,2	30,5	30,0	34,5
HUNGARIA	3,9	4,5	4,4	4,0	4,4	4,4	3,8	4,6	4,4	11,0	14,7	14,6	32,4	34,1	34,3
MALTA	3,2	3,2	2,9	3,3	3,3	2,9	3,1	2,9	3,0	9,5	8,2	8,8	33,5	23,2	21,3
HERBEHEREAK	3,5	3,4	3,6	3,1	3,3	3,3	3,9	3,5	3,9	7,3	7,8	8,3	16,8	14,6	13,5
AUSTRIA	4,8	5,0	5,2	4,9	5,2	5,4	4,6	4,8	5,0	9,0	10,1	10,6	23,5	21,9	21,1
POLONIA	2,9	3,1	2,8	3,0	3,0	2,6	2,8	3,3	3,2	12,1	12,7	11,2	28,8	28,0	29,1
PORTUGAL	6,6	6,8	6,9	6,2	6,6	6,7	7,1	7,0	7,1	19,9	24,2	21,8	42,0	35,7	37,5
ERRUMANIA	5,8	5,9	5,9	6,3	6,5	6,1	5,1	5,1	5,5	22,7	22,2	25,9	34,8	35,5	27,5
ESLOVENIA	3,5	3,4	3,4	3,2	3,3	2,8	3,8	3,5	4,1	9,3	10,8	9,5	37,9	33,8	28,4
ESLOVAKIA	6,1	5,7	5,3	5,8	5,5	4,7	6,3	6,0	5,9	20,5	20,1	17,5	68,3	66,4	64,9
FINLANDIA	6,2	7,0	8,2	6,7	7,8	8,8	5,6	6,1	7,6	12,6	14,1	16,3	23,1	24,6	21,6
SUEDIA	6,8	7,6	8,0	6,5	7,4	7,6	7,1	7,7	8,3	19,7	20,5	21,1	27,2	22,9	23,4
EAE (EUSTAT)	8,6	7,1	7,0	7,9	7,3	6,4	9,4	7,0	7,7	19,3	14,6	13,0	:	:	:
EAE (EIN)	9,0	6,4	8,2	8,6	5,9	8,8	9,4	6,9	7,5	19,5	18,9	23,3	:	:	:

Iturria: EUROSTATen, EInen eta EUSTATen datuekin guk geuk egina (2025-05-08ko datuak).

BJAren zenbatekoetara itzulita, 2020an, langabeziak sei urtez behera egin ondoren, langabeen kopurua % 16,8 igo zen Euskadin. 2021ean % 11,5 jaitsi zen, eta 2022an eta 2023an (berrikusitako datuak) joera horri eutsi zitzaion, % 12,5 eta % 17,1 hurrenez hurren. 2024an langabeen kopurua ez da aldatu, eta **urtea 75.600 langaberekin amaitu zela uste da**; horietatik % 53,2 emakumeak dira eta % 46,8 gizonak).

2024an langabezia % 11,9 murriztu da gizonen artean eta % 13,9 emakumeen artean. Horrela, guztizkoa ez da aldatu. Horren ondorioz, urte amaieran sexuaren arabera langabezia-tasetan 1,3 puntuko aldea egon da, esan bezala, emakumeen kasuan % 7,7koa izan delako eta gizonen kasuan, berriz, % 6,4koa. Adinaren arabera, 25 urtetik beherakoen taldean murriztu egin da langabeen kopurua (—% 4,5, hau da, -400 pertsona), eta batez ere tarteko adin-taldean (—% 8,8, 3.000 pertsona gutxiago). Aldiz, langabezia % 10,4 hazi da 45 urtetik gorakoentzat (+3.400 pertsona).

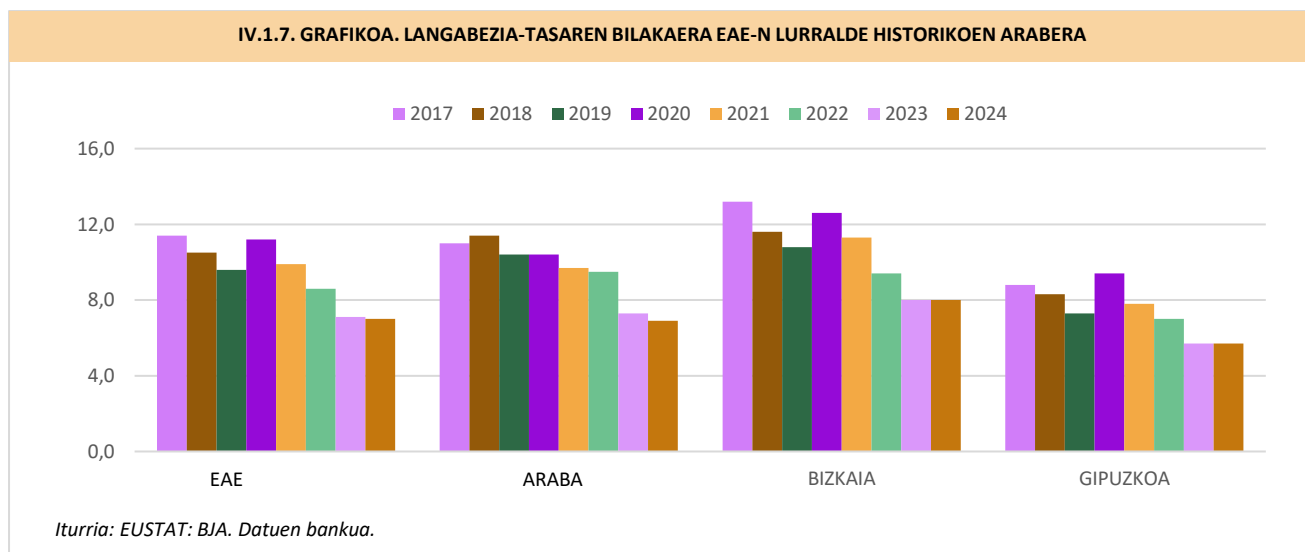
Ondorioz, **gazteen langabezia-tasa** % 14,6tik % 13ra jaitsi da (-1,6 puntu). Ebn gazteen langabezia-tasa % 14,3n kokatu da 2024ren amaieran Europar Batasun osoan, eta % 14n Eurogunean, % 25 inguruko balioekin Errumanian eta Espainian (% 25,9 eta % 24,9 hurrenez hurren). Beste muturrean, Alemania, Malta eta Herbehereak % 6-9 inguruan daude.

IV.1.16 TAULA. LANGABEEN BILAKAERA EAE-N, SEXUAREN ETA SEKTOREEN ARABERA. IV. HIRUHILEKOAK.											
		BATEZ BESTE (MILAKOTAN)				ALDAKUNTZA (MILAKOTAN)			URTETIK URTERA KO ALDAKUNTZA-TASA (%)		
		2021	2022	2023	2024	21-22	22-23	23-24	21/22	22/23	23/24
GIZONAK	LEHENENGOA	1,5	2,4	1,3	0,5	0,9	-1,1	-0,8	60,0	-45,8	-61,5
	INDUSTRIA	12,4	7,5	5,1	7,4	-4,9	-2,4	2,3	-39,5	-32,0	45,1
	ERAIKUNTZA	6,3	4,3	5,6	6,7	-2	1,3	1,1	-31,7	30,2	19,6
	ZERBITZUAK	28,9	25,5	25,1	18,9	-3,4	-0,4	-6,2	-11,8	-1,6	-24,7
	1. ENPLEGUAREN BILA	2,9	3,6	3,2	1,9	0,7	-0,4	-1,3	24,1	-11,1	-40,6
	GUZTIRA	52,0	43,3	40,2	35,4	-8,7	-3,1	-4,8	-16,7	-7,2	-11,9
EMAKUMEAK	LEHENENGOA	0,0	0,0	0,3	0,2	0,0	0,3	-0,1	-	-	-33,3
	INDUSTRIA	5,1	1,8	2,2	2,3	-3,3	0,4	0,1	-64,7	22,2	4,5
	ERAIKUNTZA	1,3	1,4	0,2	0,5	0,1	-1,2	0,3	7,7	-85,7	150,0
	ZERBITZUAK	40,2	41,2	29,1	33,8	1,0	-12,1	4,7	2,5	-29,4	16,2
	1. ENPLEGUAREN BILA	5,6	3,4	3,5	3,5	-2,2	0,1	0,0	-39,3	2,9	0,0
	GUZTIRA	52,2	47,9	35,3	40,2	-4,3	-12,6	4,9	-8,2	-26,3	13,9
GUZTIRA	LEHENENGOA	1,5	2,4	1,7	0,7	0,9	-0,7	-1,0	60,0	-29,2	-58,8
	INDUSTRIA	17,4	9,3	7,3	9,7	-8,1	-2,0	2,4	-46,6	-21,5	32,9
	ERAIKUNTZA	7,6	5,7	5,7	7,2	-1,9	0,0	1,5	-25,0	0,0	26,3
	ZERBITZUAK	69,1	66,7	54,1	52,7	-2,4	-12,6	-1,4	-3,5	-18,9	-2,6
	1. ENPLEGUAREN BILA	8,5	7,1	6,7	5,3	-1,4	-0,4	-1,4	-16,5	-5,6	-20,9
	GUZTIRA	104,2	91,2	75,6	75,6	-13,0	-15,6	0,0	-12,5	-17,1	0,0

Iturria: EUSTAT. "Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkesta". Datu-bankua.

Sektoreka, 2024ko laugarren hiruhilekoan, langabeen % 69,7 zerbitzuen sektorekoak dira, eta sektore horretan % 2,6 murriztu da langabezia (-1.400 pertsona; emakume langabeak 4.700 gehitu ziren eta gizonak 6.200 gutxitu sektore horretan⁸). Bestalde, industrian, 2024. urtearen amaieran langabezia osoaren % 12,8 izanik, langabezia % 32,9 gehitu da (+2.400 pertsona), sektore horretan gizon eta emakume langabeen kopuruaren baturaren ondorioz (+2.300 eta +100, hurrenez hurren). Eraikuntzan, bestalde, % 26,3 gehitu da langabeen kopurua (+1.500).

Beste alde batetik, **lehen lanaren bila dabiltzanak** 1.400 lagun gutxiago izan dira (—% 20,9), batez beste 5.300 hiruhilekoan. Horietatik % 66 emakumeak eta % 34 gizonak.

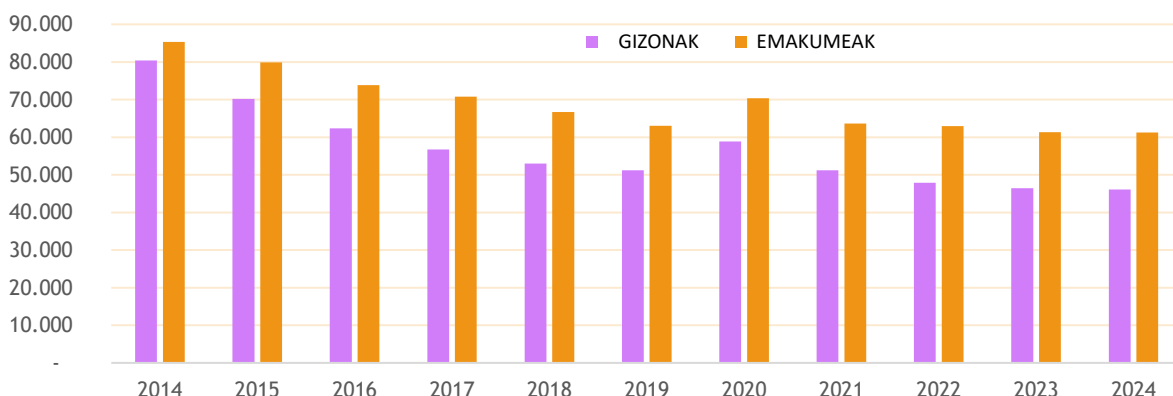
⁸ Ikus kapitulu honen 2. oin-oharra..

Lurraldeka, langabezia-tasa guztiek egin dute behera 2023ko 4. hiruhilekoarekin alderatuta. Intzidentziarik txikiena, beste urte batez, Gipuzkoan izan da, % 5,7rekin (2023tik ez da aldatu); ondoren Araba dator, % 6,9ko langabeziarekin, -0,4 puntu, eta, azkenik, Bizkaia, ez da aldatu eta % 8 izaten jarraitzen du.

1.3.2. LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzua: Langabezia eta enplegu-eskatzailleak

Gure autonomia-erkidegoak 2019aren amaieran 114.162 langabe zituen (abenduko batez besteko datua). 2020ko martxoan hasi zen pandemiaren eta jardura ekonomikoaren geldialdiaren ondorioz, LANBIDEN eta Enpleguaren Zerbitzu Publikoan (SEPE) 129.240 langabetu erregistratu ziren urtearen amaieran (+% 13,2). 2021ean erregistratutako langabezia pixka bat gutxitu zen, % 11,1, 2022an % 3,5 eta 2023an % 2,7.

IV.1.8. GRAFIKOA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA.

2024ko abenduan, **LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzu Publikoak** 107.380 langabetu erregistratu zituen, 2023an baino 399 gutxiago (—% 0,4 eta estatuko batezbestekoaren —% 5,4, non langabezia 2,5 milioi pertsonatik gorakoa baita). Aurreko atalean ikusi den bezala, urteko laugarren hiruhilekoan 75.600 pertsona erregistratu zituen EUSTATen Biztanleria Jardueraren Arabera Inkestak.

IV.1.17 TAULA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LANGABEAK, ADINAREN ETA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK.

		ABENDUKO LANGABEAK						ALDAKETA 22-23		ALDAKETA 23-24	
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	ABS.	%	ABS.	%
< 25 URTE	GIZONAK	4.161	5.730	4.639	4.407	4.642	4.967	235	5,3	325	7,0
	EMAKUMEAK	3.718	4.978	4.179	3.814	3.966	4.009	152	4,0	43	1,1
	GUZTIRA	7.879	10.708	8.818	8.221	8.608	8.976	387	4,7	368	4,3
25 - 44 URTEKOAK	GIZONAK	21.035	24.309	19.402	17.279	16.174	15.863	-1.105	-6,4	-311	-1,9
	EMAKUMEAK	27.045	33.430	25.826	24.939	23.537	23.442	-1.402	-5,6	-95	-0,4
	GUZTIRA	48.080	57.739	45.228	42.218	39.711	39.305	-2.507	-5,9	-406	-1,0
45 URTE ETA HORTIK GORAKOAK	GIZONAK	25.972	28.859	27.190	26.159	25.658	25.301	-501	-1,9	-357	-1,4
	EMAKUMEAK	32.231	31.934	33.609	34.200	33.802	33.798	-398	-1,2	-4	0,0
	GUZTIRA	58.203	60.793	60.799	60.359	59.460	59.099	-899	-1,5	-361	-0,6
GUZTIRA	GIZONAK	51.168	58.898	51.231	47.845	46.474	46.131	-1.371	-2,9	-343	-0,7
	EMAKUMEAK	62.994	70.342	63.614	62.953	61.305	61.249	-1.648	-2,6	-56	-0,1
	GUZTIRA	114.162	129.240	114.845	110.798	107.779	107.380	-3.019	-2,7	-399	-0,4

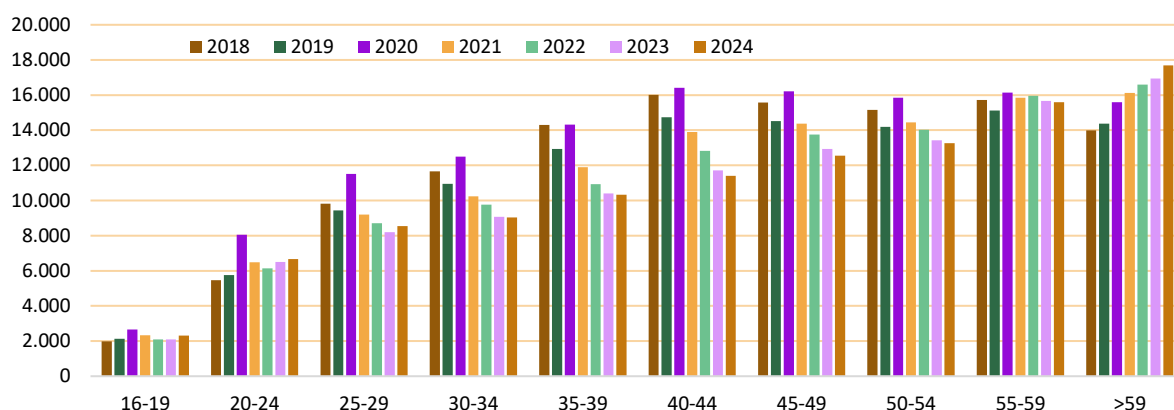
Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Lurraldeen arabera, Bizkaia % 0,5eko urte arteko saldoaren gehikuntza izan zuen (+309 pertsona eta 60.613 langabe urtea bukatzean), Gipuzkoan langabe bat galdu zen eta guztira 28.418 izan ziren eta Araban % 3,7ko jaitsiera gertatu zen (-707 eta 18.349 langabe 2024ko abenduan).

Langabezia murriztu egin da bi sexuetan, eta gehiago gizonen artean ($-0,7\%$) emakumeen artean baino ($-0,1\%$). Bilakaera horren ondorioz, langabeen % 57 emakumeak dira 2024ko abenduan (2023an baino hamarren bat gehiago).

Adinen arabera, erregistraturiko langabezia igo egin da 25 urtetik beherako pertsonen artean, eta jaitsi gainerako adin-taldeetan. IV.1.16 taulan ikus daitekeen bezala, langabezia igo egin da 25 urtetik beherakoen artean ($+4,3$ guztira, $+7$ gizonentzat eta $+1,1$ emakumeentzat) eta, aldez, tarteko adineko taldean batezbestekoaren gainetik murriztu da (-1 , $-1,9$ gizonentzat eta $-0,4$ emakumeentzat). 45 urtetik gorako taldean ere jaitsi da langabezia, baina gainerako taldeetan baino gutxiago, % 0,6: gizonentzat % 1,4 jaitsi da, eta emakumeentzat, berriz, ez da aldatu.

IV.1.9. GRAFIKOA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LANGABEEN BANAKETAREN BILAKAERA ADINAREN ARABERA.

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Ikasketa-mailaren arabera, erregistraturiko langabeziak behera egin du bigarren mailako ikasketetan, 2023ko abenduarekin alderatuta ($-2,1\%$), LHko ikasketak dituztenen artean izandako gorakadaren ($+2,2$) eta hezkuntza orokorreko ikasketak dituztenen artean izandako jaitsieraren ($-3,6$) ondorioz. Ikasketarik gabekoen edo lehen mailako ikasketak dituztenen langabezia-tasak gora egin du ($+1,1$, guztira), baina gora egin du, bereziki, lehen mailako ikasketak bukatuak dituztenen artean ($+2,1$). Bigarren hezkuntzaren ondoko ikasketak dituztenen artean, igoera bereziki esanguratsua da goi-mailako ikasketa teknikoak dituztenentzat ($+4,4$).

IV.1.18 TAULA. EAE-KO LANGABEAK IKASKETA-MAILAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK.

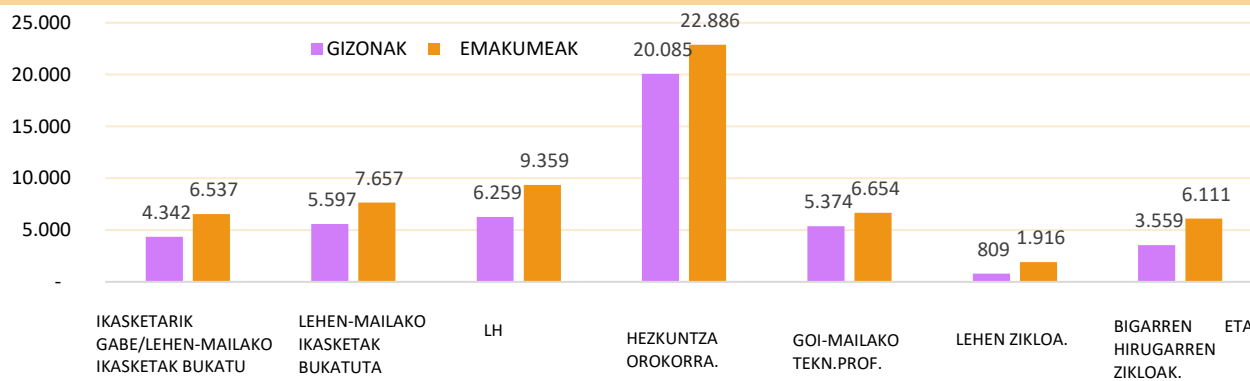
		ABENDUKO LANGABEAK					ALDAK. 22-23		ALDAK. 23-24	
		2020	2021	2022	2023	2024	ABS.	%	ABS.	%
IKASKETARIK EZ ETA LEHEN MAILAKO IK.	IKASKETARIK EZ / LEHEN MAILAKOAK AMAITU GABE	12.634	12.561	11.634	10.899	10.879	-735	-6,3	-20	-0,2
	OSORIK AMAITUTA	16.976	15.258	14.709	12.980	13.254	-1.729	-11,8	274	2,1
BIGARREN MAILAKOAK	LANBIDE-HEZIKETAKO PROGRAMAK	11.567	10.269	10.200	15.278	15.618	5.078	49,8	340	2,2
	HEZKUNTZA OROKORRA	58.844	51.731	49.368	44.573	42.971	-4.795	-9,7	-1.602	-3,6
POST BIGARREN MAILAKOAK	GOI-MAILAKO TEKNI.PROF.	12.890	11.179	11.072	11.520	12.028	448	4,0	508	4,4
	LEHEN ZIKLOA	3.910	3.339	3.245	2.846	2.725	-399	-12,3	-121	-4,3
	BIGARREN ETA HIRUGARREN ZIKLOA	12.189	10.298	10.359	9.463	9.670	-896	-8,6	207	2,2
	BESTE BATZUK	230	210	211	220	235	9	4,3	15	6,8
GUZTIRA		129.240	114.845	110.798	107.779	107.380	-3.019	-2,7	-399	-0,4

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Bilakaera, aurreko urteetan bezala, oso antzekoa da bi sexuetan. Titulazio-talde handien arabera, 2024ko abenduan erregistraturiko langabeen % 40k hezkuntza orokorreko bigarren mailako ikasketak zituen (% 41,4k, 2023an), eta emakumeen artean pisu hori pixka bat txikiagoa da (emakume langabeen % 37,4 eta gizonen % 43,5). Kopuru absolutuetan, emakumeen taldea handiagoa da, ordea (22.886 emakume eta 20.085 gizon). Izan ere, emakume langabetuak gizonak baino ugariagoak dira ikasketa-maila guztietan (ikus IV.1.10 grafikoa).

Aurten ere, LANBIDEn erregistratuta ageri diren 10 langabetatik 6 baino gehiagok (% 62,5) kualifikazio txikia dutela esan daiteke (lehen edo bigarren mailako hezkuntza orokorreko ikasketak dituztenak). Proportzio hori are handiagoa da gizonen artean (% 65,1 eta emakumeen artean % 60,5).

IV.1.10. GRAFIKOA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIAREN BILAKAERA IKASKETA-MAILAREN ETA SEXUAREN ARABERA. 2024KO

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Aurreko lan-esperientzia duten langabe inskribatuen jarduerari dagokionez, SEPEk emandako datuen arabera, 2024. urteko abenduan jarduera-atal guztietan jaitsi da langabe-kopurua, 2023. urteko abenduarekin alderatuta betiere. Gainera, enpleguan (eta langabezia) pisu handia duten sekzioetan langabezia murriztu egin da, —% 0,4ko batezbestekoaren gainetik egon ziren jaitsierekin. Hala, administrazio-jarduerak, langabeziaren % 15,5 biltzen dutenak, % 1,5 murriztu dira; Merkataritza eta konponketek, beren aldetik, langabeziaren % 13,5 biltzen dute eta % 1,9 murriztu dira eta, era berean, manufaktura-industriak langabeziaren % 9,1 hartzen dute eta % 2,6 jaitsi dira. 2023an langabezia gehitu zuten eta pisu garrantzitsua duten beste bi jarduera-atalek 2024an langabezia gutxitu dute: Ostalaritzaren kasua da, langabeziaren % 10,1 biltzen baitu eta langabeziak % 1,7 egiten baitu behera; gauza bera gertatzen da osasun-jarduerekin eta gizarte-zerbitzuen jarduerekin, langabeziaren % 6,1 hartzen baitute eta % 0,6 gutxitu baitira.

IV.1.19 TAULA. EAE-KO LANGABEZIA, SEXUAREN ETA JARDUERAREN ARABERA (EJSN 2009). ABENDUKO HILABETEA.

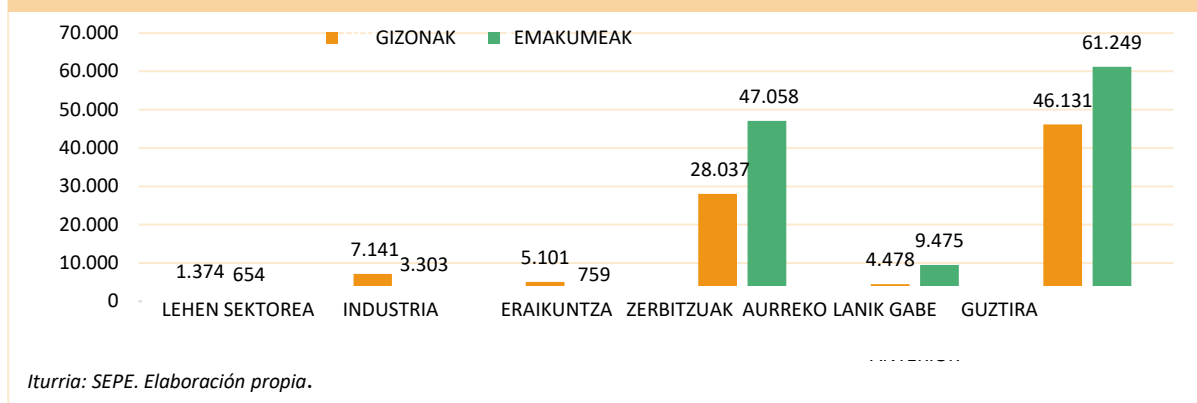
	2022	2023	2024KO LANGABEAK				% 22/23	% 23/24
			GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	% BERT.		
NEKAZARITZA, ABELTZAINZA, BASOGINTZA, ARRANTZA	2.179	2.079	1.374	654	2.028	1,9	-4,6	-2,5
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	39	43	37	18	55	0,1	10,3	27,9
MANUFAKTURA-INDUSTRIA	11.032	10.055	6.640	3.154	9.794	9,1	-8,9	-2,6
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN ETA LURRUNAREN HORNIKUNTZA	35	33	32	18	50	0,0	-5,7	51,5
URAREN HORNIKUNTZA, HONDAKINEN KUDEAKETA	632	556	432	113	545	0,5	-12,0	-2,0
ERAIKUNTZA	6.428	6.282	5.101	759	5.860	5,5	-2,3	-6,7
MERKATARITZA ETA KONPONKETAK	15.329	14.771	5.029	9.465	14.494	13,5	-3,6	-1,9
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	2.983	3.032	2.156	890	3.046	2,8	1,6	0,5
OSTALARITZA	10.959	10.986	3.563	7.235	10.798	10,1	0,2	-1,7
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	1.876	1.904	1.191	966	2.157	2,0	1,5	13,3
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	855	670	209	367	576	0,5	-21,6	-14,0
HIGIEZINEN ARLOKO JARDUERAK	386	337	86	221	307	0,3	-12,7	-8,9
PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	4.472	4.222	1.545	2.540	4.085	3,8	-5,6	-3,2
ADMINISTRATIO-JARDUERAK	17.537	16.946	7.917	8.768	16.685	15,5	-3,4	-1,5
ADMINISTRATIO PUBLIKOA	3.895	3.729	1.815	1.824	3.639	3,4	-4,3	-2,4
HEZKUNTZA	3.376	2.880	918	2.156	3.074	2,9	-14,7	6,7
JARD. SANITARIOAK ETA GIZARTE- ZERBITZUETAKOAK	6.485	6.583	1.295	5.250	6.545	6,1	1,5	-0,6
JARDUERA ARTISTIKOAK, JOLASERAKO ETA ENTRETENIMENDURAKO JARDUERAK	1.868	1.833	973	871	1.844	1,7	-1,9	0,6
BESTE ZERBITZU BATZUK	3.216	3.141	987	2.203	3.190	3,0	-2,3	1,6
ETXEAK, LANGILEEN ENPLEGATZAILE GISA	4.160	4.400	344	4.287	4.631	4,3	5,8	5,3
LURRALDEZ KANPOKO ERAK. ETA ORGANISMOAK	23	22	9	15	24	0,0	-4,3	9,1
AURREKO ENPLEGURIK GABE	13.033	13.275	4.478	9.475	13.953	13,0	1,9	5,1
GUZTIRA	110.798	107.779	46.131	61.249	107.380	100,0	-2,7	-0,4

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Sektore handien arabera, zerbitzuetan emakumeen langabeziaren % 76,9 biltzen da eta gizonen langabeziaren % 61,1. Industrian eta eraikuntzan, bestalde, gizonen presentzia askoz handiagoa da (% 15,4 eta % 11 emakumeen kasuan), langabezia gertatzen den bezala.

Bestalde, **aurreko lanik gabekoak** langabe guztien % 13 ziren 2024ko abenduan (2023an % 12,3) eta, kopuru osoa ez bezala, igo egin dira 2023ko abendutik (+% 5,1). Talde horretan emakumeen presentzia nabarmentzen da. Izan ere, kategoria horretan inskribaturiko 13.953 pertsonen % 67,9 dira (% 68,7 2023ko abenduan).

IV.1.11 GRAFIKOA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIA: JARDUERA-SEKTOREAREN ETA SEXUAREN ARABERAKO BANAKETA. ABENDUA 2024.

Kontuan hartzen badugu **langabezia igarotako denbora**, 2024an igo egin da 6 hilabete baino gutxiago daramaten langabeen guztizko kopurua (+% 1,4), eta jaitsi, berriz, 6 hilabete eta urtebete artean langabezia daramatenena (— % 2,8), batez ere emakumeen kasuan (—% 5,2). Eta iraupen luzeko langabeziak, urtebete baino gehiago irauten duenak, behera egin du gizonen artean (—% 2,9) eta gora egin du emakumeen artean (+% 0,3), eta emaitza metatua % 1 jaitsi da.

IV.1.20 TAULA. EAE-KO LANGABE ERREGISTRATUAK, LANGABEZIAREN IRAUPENAREN ETA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

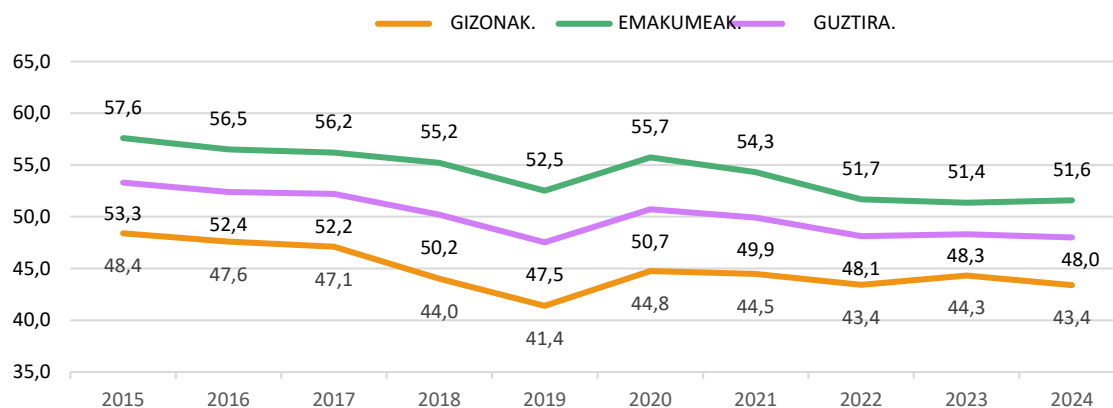
		ERREGISTRATUTAKO LANGABEAK						ALDAKUNTZA (%)	
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	22/23	23/24
< 6 HILABETE	GIZONAK	22.772	21.438	21.724	20.338	19.030	19.256	-6,4	1,2
	EMAKUMEAK	21.057	19.728	21.246	21.803	20.685	21.015	-5,1	1,6
	GUZTIRA	43.829	41.166	42.970	42.141	39.715	40.271	-5,8	1,4
6 HILABETETIK URTEBETERA	GIZONAK	7.215	11.092	6.768	6.724	6.846	6.873	1,8	0,4
	EMAKUMEAK	8.855	11.417	7.813	8.616	9.136	8.659	6,0	-5,2
	GUZTIRA	16.070	22.509	14.581	15.340	15.982	15.532	4,2	-2,8
> URTEBETE	GIZONAK	21.181	26.368	22.793	20.783	20.598	20.002	-0,9	-2,9
	EMAKUMEAK	33.082	39.197	34.555	32.534	31.484	31.575	-3,2	0,3
	GUZTIRA	54.263	65.565	57.348	53.317	52.082	51.577	-2,3	-1,0
GUZTIRA	GIZONAK	51.168	58.898	51.231	47.845	46.474	46.131	-2,9	-0,7
	EMAKUMEAK	62.994	70.342	63.614	62.953	61.305	61.249	-2,6	-0,1
	GUZTIRA	114.162	129.240	114.845	110.798	107.779	107.380	-2,7	-0,4

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Ondorioz, **luzaroko langabeen ehunekoa** guztizkoaren aldean 3 hamarren jaitsi da 2024ko abenduan, % 48raino (+1,5 puntu estatu osoan, % 46,3ra iritsita). Ratio hori % 43,4koa da gizonen artean (-9 hamarren) eta % 51,6koa emakumeen artean (+2 hamarren).

Bi sexuen arteko diferentzia, beraz, 8,2 puntukoa zen 2024ko abenduan, eta 1,2 puntu handitu da azken urtean.

IV.1.12. GRAFIKOA. IRAUPEN LUZEKO* LANGABEZIA-TASA EAE-N. BILAKAERA SEXUAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

Iturria: SEPE. Geuk egindakoa. *Langabezian urtebete baino gehiago daramaten langabeen ehunekoa.

Zifra horiekin lotuta, badakigu zein den **langabeen ikasketa-mailaren eta langabe daramaten denboraren arteko gurutzatzea**. SEPEren datuen arabera, langabe gehienak dira heziketa orokorreko bigarren mailako ikasketak dituztenak (ikusitako bezala, % 40, 42.971 pertsona). Horietatik 22.530ek urtebete baino gehiago daramate langabezian eta erregistratutako langabeziaren % 21 osatzen dute. Hala, ikasketen kategoria horretako epe luzeko langabezia-tasa % 52,4 da eta are handiagoa da emakumeen artean (emakumeak % 56,8 eta gizonak % 47,4).

Langabezia guztian duten pisuaren arabera, bigarren taldea LHko ikasketak dituztenak dira, % 14,5, 15.618 pertsona. Horietatik 7.274k urtebete baino gehiago daramate langabezian. Beraz, prestakuntza-maila horretako epe luzeko langabezia % 46,6 da (emakumeak % 50,3 eta gizonak % 41).

IV.1.21 TAULA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LANGABEAK IKASKETA-MAILAREN ARABERA ETA ESKARIA KONTUAN HARTUTA. EAE, 2024. BI SEXUAK.

		ESKARIAREN IRAUPENA					
		< HILABETE	1-6 HILABETE	6 HILABETE-1 URTE	> URTEBETE	GUZTIRA	LUZAROKO LANGABEZIA % (>1 URTE)
IKASKETARIK EZ ETA LEHEN MAILAKOAK	IKASKETARIK GABE EDO LEH. MAILAKOAK AMAITU GABE	769	3.301	1.553	5.256	10.879	48,3
	LEHEN MAILAKOAK BUKATUTA	981	3.987	1.887	6.399	13.254	48,3
BIGARREN MAILAKOAK	LANBIDE-HEZIKETAKO PROGRAMAK	1.281	4.722	2.341	7.274	15.618	46,6
	HEZKUNTZA OROKORRA	3.174	11.420	5.847	22.530	42.971	52,4
BIGARREN HEZKUNTZAREN ONDORENGOAK	GOI-MAILAKO TEKNIKARI PROFESIONALA	1.191	3.724	1.923	5.190	12.028	43,1
	LEHEN ZIKLOA	207	732	438	1.348	2.725	49,5
	BIGARREN ETA HIRUGARREN ZIKLOA	1.139	3.513	1.506	3.512	9.670	36,3
	BESTE BATZUK	17	50	12	27	235	11,5
GUZTIRA		8.775	31.496	15.532	51.577	107.380	48,0

Iturria: Estatuko Enplegu Zerbitzu Publikoa, SEPE

Beste alde batetik, **lan-eskatzaile guztia** (langabeen eta langabe ez dauden batura) 2021ean % 27,4 gutxitu zen eta 2022an % 14,7 eta 2023an % 6,6 hazi zen. 2024an % 3,5 hazi zen, teknikoki langabezian ez dauden enplegu-eskatzaileen kopurua gehitu zelako⁹ (+% 5,7) eta langabe dauden lan-eskatzaileak gutxitu egin ziren (—% 0,4).

⁹ Enplegu-eskatzaileen kopuru osoa erregistratutako langabeek osatzen dute (2024ko abenduan EAEko enplegu-eskatzaile guztien % 35 zirenak), gehi beste enplegu bat eta beste egoera batzuk nahi dituzten landunek, hala nola enplegurik ez duten baina baldintza bereziak eta jardun mugatua (etxean bakarrik, atzerrian telelana eta abar) duten eskatzaileak.

Lan-eskatzailleen guztizko kopurua 2024ko abenduan 307.080 pertsonakoa da, 2023ko abenduan baino 10.376 gehiago. Hazkunde hori oso antzeko proportzioetan gertatu da gizonen enplegu-eskariaren (+% 3,7) eta emakumeen (+% 3,4) artean. Estatu-mailan guztizko lan-eskaria % 0,7 gutxitu da eta 4,39 milioi pertsonara igo da.

IV.1.22 TAULA. ENPLEGU-ESKAERAREN BILAKAERA EAE-N, SEXUAREN ETA LAN-EGOERAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK.									
		2020	2021	2022	2023	2024	ALDAKUNTZA (%)		
							21/22	22/23	23/24
LANGABEAK	GIZONAK	58.898	51.231	47.845	46.474	46.131	-6,6	-2,9	-0,7
	EMAKUMEAK	70.342	63.614	62.953	61.305	61.249	-1,0	-2,6	-0,1
	GUZTIRA	129.240	114.845	110.798	107.779	107.380	-3,5	-2,7	-0,4
LANGABEAK EZ DIRENAK	GIZONAK	157.801	91.629	67.556	76.677	81.577	-26,3	13,5	6,4
	EMAKUMEAK	162.412	119.840	99.985	112.248	118.123	-16,6	12,3	5,2
	GUZTIRA	320.213	211.469	167.541	188.925	199.700	-20,8	12,8	5,7
GUZTIRA	GIZONAK	216.699	142.860	115.401	123.151	127.708	-19,2	6,7	3,7
	EMAKUMEAK	232.754	183.454	162.938	173.553	179.372	-11,2	6,5	3,4
	GUZTIRA	449.453	326.314	278.339	296.704	307.080	-14,7	6,6	3,5

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Azkenik, 2024an % 3,9 igo zen **atzerritarren** langabezia, langabezia osoa ez bezala (—% 0,4). Hortaz, langabeen kolektiboan gora egin zuen atzerritar langabetuen pisuak, % 18,4tik % 19,2ra.

Estatuan, atzerritarrak langabeen % 13,8 dira (+7 hamarren), eta atzerriko langabezia % 1 murriztu da azken urtean, guztizko langabeziaren —% 5,4ren aurrean.

IV.1.23 TAULA. ATZERITARREN ARTEAN ERREGISTRATUTAKO LANGABEZIAREN BILAKAERA EAE-N ETA ESTATUAN, JATORRIAREN ARABERA. ABENDUKO HILABETEAK.				
		EAE	ESPAINIA	EAE/ ESTATUA
2021	EB	3.382	138.963	2,4
	EB-TIK KANPO	15.179	257.439	5,9
	GUZTIRA	18.561	396.402	4,7
	Guzt. langab. %	16,2	12,8	-
2022	EB	3.216	116.456	2,8
	EB-TIK KANPO	15.618	256.459	6,1
	GUZTIRA	18.834	372.915	5,1
	Guzt. langab. %	17,2	13,0	-
2023	EB	3.172	112.551	2,8
	EB-TIK KANPO	16.665	243.359	6,8
	GUZTIRA	19.837	355.910	5,6
	Guzt. langab. %	18,4	13,1	-
2024	EB	3.092	107.743	2,9
	EB-TIK KANPO	17.524	244.617	7,2
	GUZTIRA	20.616	352.360	5,9
	Guzt. langab. %	19,2	13,8	
2022/2023 ALD. (%)	EB	-1,4	-3,4	
	EB-TIK KANPO	6,7	-5,1	
	GUZTIRA	5,3	-4,6	
% 23/ 24 ALDAKUNTZA	EB	-2,5	-4,3	
	EB-TIK KANPO	5,2	0,5	
	GUZTIRA	3,9	-1,0	

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

2. KONTRATAZIOEN BILAKAERA, ALDI BATERAKO KONTRATUAK AMAITZEA ETA KALERATZEAK

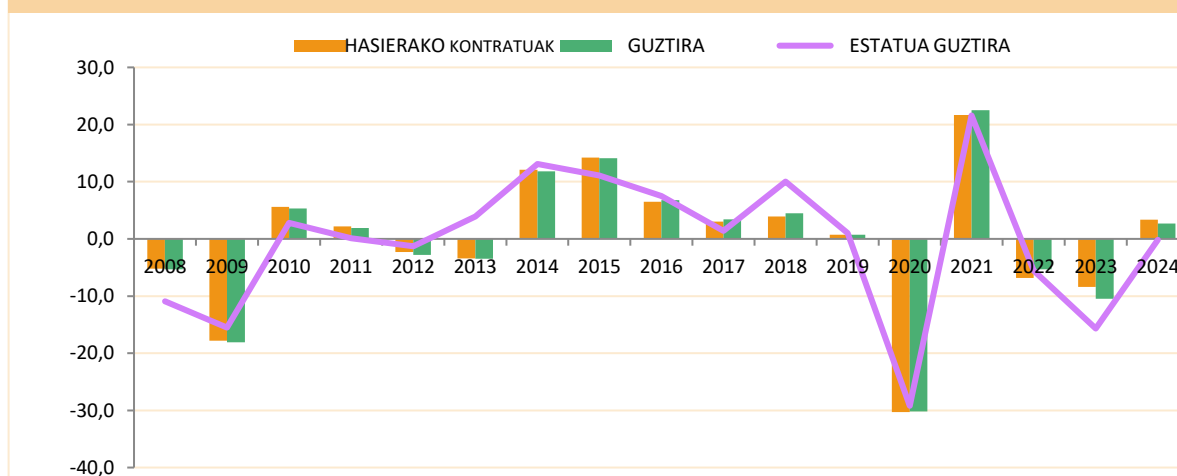
2.1. KONTRATAZIOAREN EGOERA

2022an **lan-erreforma berria ezarri zen** Espainian. Lan-erreformarako, enplegu-egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua¹⁰ eraldatzeko presazko neurriei buruzko abenduaren 28ko 32/2021 Errege Lege-dekretuaren helburu nagusia Espainian lan-merkatuaren egiturazko erreforma gauzatzea da, hartara bereizgarri dituen behin-behinekotasun tasa altuak murrizteko eta, beraz, behin-behinekotasun horren ondorioz enpleguan dagoen prekarietateari aurre egiteko. Funtsezko helburu horrekin batera, erreformaren beste helburu garrantzitsu batzuk ere lortu nahi dira, hala nola lanaldia murrizteko eta eteteko neurriak bultzatzea, ABEEE direlakoak, lan-kontratuak azkentzearen ordezkoa den aldetik, langileen prestakuntza indartzea eta negoziazio kolektiboa modernizatzea.

Kontratazioak nabarmen egin zuen behera Euskadin 2020an ($-30,2$), COVID-19ak eragindako krisiaren ondorioz, eta 2021ean susperraldi handia egon zen ($+22,5$). 2022an kontratazioak $\% 5,3$ egin zuen behera eta aldaketa handiak egon ziren osaeran 32/2021 ELDren ondorioz, 2023ko zifrei ere eragin ziena. Urte horretan kontratu-kopurua ($-10,5$) eta kontratatutako pertsonak ($-9,5$) gutxitu ziren.

Jarraian aurkezten dira EAEko 2024ko kontratazioen zifra nagusiak. Aurreko urtean ez bezala, kontratuen guztizko kopuruak ($+2,7$) eta kontratatutako pertsonen kopuruak ($+1,2$) gora egin zuten.

IV.2.1. GRAFIKOA. EAE-KO LAN-KONTRATUEN URTEKO BARIAZIOA (EHUNEKOETAN): HASIERAKO KONTRATUAK ETA GUZTIAK. ESTATUKO GUZTIAREKIN KONPARAZIOA

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa

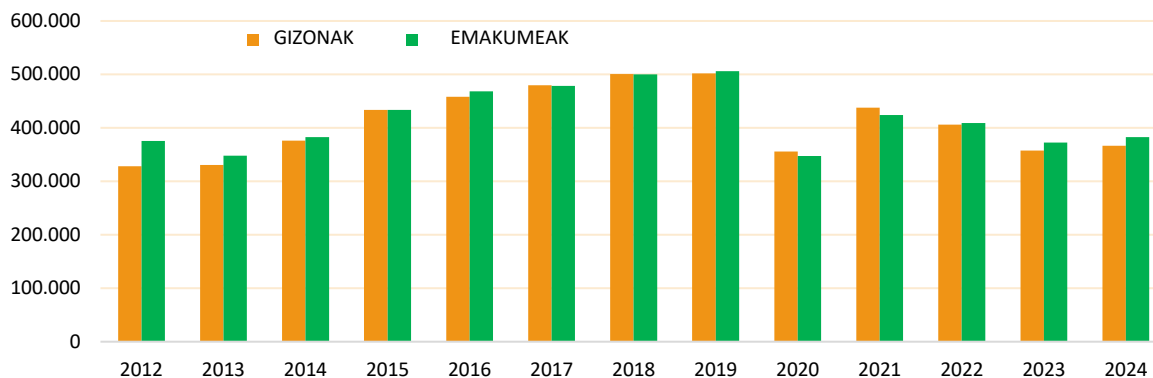
Guztira, SEPEk **749.692 lan-kontratu erregistratu zituen 2024an gure autonomia-erkidegoan** (kontratu berriak gehi bihurketak), eta ia $\% 50$ ean banatzen dira gizonen eta emakumeen artean (ikus IV.2.2 grafikoa). Aurrerago, urtean sinatutako kontratuen batez besteko kopurua $-txandakatzea-$ eta sexuaren arabera aldea aztertuko dira. Aurreko urtearen aldean, emakumeen kontratazioa gizonena baino pixka bat gehiago hazi da ($+2,8$ eta $+2,5$, hurrenez hurren eta guztia $\% +2,7$ izan zen).

¹⁰ ELD hau eta lan-kontratazioan egindako aldaketak xehatzeko, 2022ko Memoria Sozioekonomikoko atal berera jo behar da.

Lurraldeka, Araba eta Bizkaia batezbestekoaren gaitetik hazi ziren, +% 6,1 eta +% 3,3 hurrenez hurren. Gipuzkoa, alderantziz, % 0,6 jaitsi zen 2023rekin alderatuta. Banaketari dagokionez, Bizkaian kontratuen % 49,1 sinatu zen (368.307), % 30,2 Gipuzkoan (226.592) eta gainerako % 20,6a Araban (154.793).

Estatuan, berriz, 15,42 milioi kontratu erregistratu ziren, 2023an baino % 0,2 gehiago.

IV.2.2. GRAFIKOA. KONTRATAZIOAREN BILAKAERA EAE-N. KONTRATU-KOPURUA SEXUAREN ARABERA.

Iturria: SEPE. Geuk egindakoa.

Sektoreen arabera, kontratazioaren bilakaera ezberdina izan da: Eraikuntza eta lehenengo sektorea % 8,7 jaitsi ziren eta industriak kontratazioen % 3 galdu zituen aurreko urtearekin konparatuta. Alderantziz, zerbitzuek % 4,3 irabazi zuten eta 617.000 kontratuak gaintitu zituzten. Ondorioz, zerbitzuen sektoreko kontratazioak % 82,3 izan ziren (+1,3 puntu 2023rekin alderatuta) eta industriakoak % 13,4 (—0,8 puntu).

IV.2.1 TAULA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LAN KONTRATUEN BILAKAERA, SEXUAREN ETA JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	% 22/23	% 23/24
GUZTIRA	958.100	1.001.181	1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	749.692	-10,5	2,7
GIZONAK	479.693	500.925	502.030	356.019	437.788	406.391	357.872	366.844	-11,9	2,5
EMAKUMEAK	478.407	500.256	506.145	347.336	423.938	409.328	372.274	382.848	-9,1	2,8
LEHEN SEKTOREA	16.738	18.456	17.618	15.598	15.484	14.865	12.875	11.750	-13,4	-8,7
INDUSTRIA	149.237	155.153	150.691	109.719	137.257	120.377	103.317	100.214	-14,2	-3,0
ERAIKUNTZA	34.808	35.560	34.049	28.146	30.286	27.546	22.316	20.368	-19,0	-8,7
ZERBITZUAK	757.317	792.012	805.817	549.892	678.699	652.931	591.638	617.360	-9,4	4,3

Iturria: SEPE. Geuk egina.

Jarduera-atalen arabera, bilakaera desberdina da. Kontratazioan garrantzi handiena duten atalen artean, merkataritza (kontratuen % 11,4) % 1,1 hazi da, 2023aren ondoren (—% 12,6), eta osasun-jarduerak ere bilakaera positiboa izan dute (+% 4,4 2023ren aldean, kontratuen % 12,8 dira). Hala ere, administrazio-jarduerak (guztizkoaren % 9,7) kontratazioaren % 7,5 galdu dute, eta gauza bera gertatzen da manufaktura-industriarekin (sinatutako kontratuen % 12,6), % 3,2 jaitsi baita 2023ren aldean.

Aurreko urteetan bezala, sexuaren arabera aldea ageri dira. Izan ere, manufaktura-industriak gizonen sinatutako kontratuen % 19,1 hartzen du (2023an baino 5 hamarren gutxiago), eta emakumeen artean, berriz, pisu handiena duten jarduerak Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuen jarduerak eta Ostalaritza dira (bien artean, emakumeek sinatutako kontratuen % 36,8, aurreko urtean baino puntu erdi gehiago).

IV.2.2 TAULA. KONTRATAZIOA EAE-N, SEXUAREN ETA JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA (EJSN 2009)

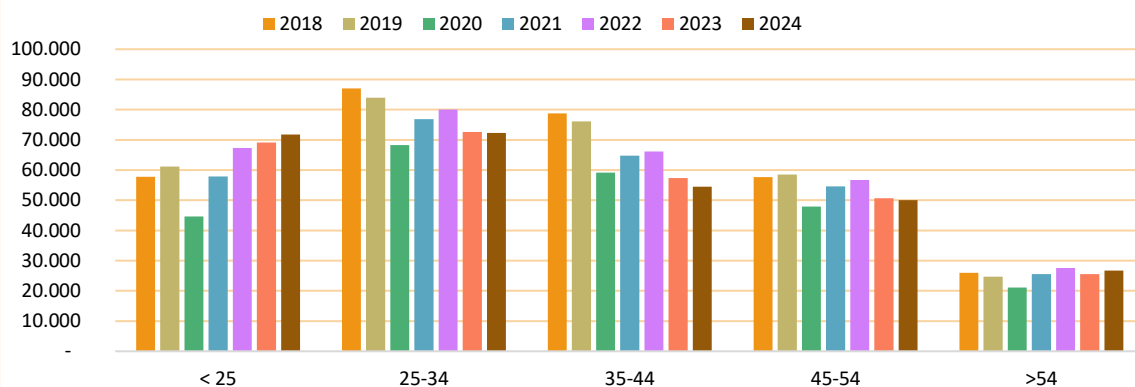
	2022	2023	2024KO KONTRATUAK				% 22/23	% 23/24
			GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	% BERT.		
NEKAZARITZA, ABELTZAINITZA, BASOGINTZA, ARRANTZA	14.865	12.875	10.178	1.572	11.750	1,6	-13,4	-8,7
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	154	109	113	26	139	0,0	-29,2	27,5
MANUFATURA-INDUSTRIA	114.341	97.894	70.212	24.531	94.743	12,6	-14,4	-3,2
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN ETA LURRUNAREN HORNIKUNTZA	215	236	108	131	239	0,0	9,8	1,3
URAREN HORNIKUNTZA, HONDAKINEN KUDEAKETA	5667	5.078	4.571	522	5.093	0,7	-10,4	0,3
ERAIKUNTZA	27.546	22.316	18.692	1.676	20.368	2,7	-19,0	-8,7
HANDIZKAKO ETA TXIKIZKAKO MERKATARITZA, KONPONKETAK...	96.727	84.573	35.967	49.564	85.531	11,4	-12,6	1,1
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	65.400	54.577	41.905	10.043	51.948	6,9	-16,5	-4,8
OSTALARITZA	109.617	100.903	40.946	65.093	106.039	14,1	-7,9	5,1
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	24.761	29.635	30.495	21.786	52.281	7,0	19,7	76,4
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	3.308	3.317	1.553	1.907	3.460	0,5	0,3	4,3
HIGIEZINEN ARLOKO JARDUERAK	1141	1.026	293	650	943	0,1	-10,1	-8,1
PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	26.932	20.325	9.520	10.366	19.886	2,7	-24,5	-2,2
ADMINISTRAZIO-JARDUERAK	86.257	78.883	32.274	40.675	72.949	9,7	-8,5	-7,5
ADMINISTRAZIO PUBLIKOA	12.017	12.598	5.132	7.259	12.391	1,7	4,8	-1,6
HEZKUNTZA	48.791	46.589	12.434	34.562	46.996	6,3	-4,5	0,9
OSASUN-JARDUERAK ETA GIZARTE-ZERBITZUETAKOAK	102.352	92.001	20.096	75.913	96.009	12,8	-10,1	4,4
JARDUERA ARTISTIKOAK, JOLASERAKO ETA ENTRETENIMENDURAKO JARDUERAK	39.695	37.819	26.167	15.850	42.017	5,6	-4,7	11,1
BESTE ZERBITZU BATZUK	15.974	14.374	5.279	8.415	13.694	1,8	-10,0	-4,7
ETXEAK LANGILEEN ENPLEGATZAILE GISA	19.923	14.971	893	12.250	13.143	1,8	-24,9	-12,2
LURRALDEZ KANPOKO ERAKUNDEAK ETA ORG.	36	47	16	57	73	0,0	30,6	55,3
GUZTIRA	815.719	730.146	366.844	382.848	749.692	100,0	-10,5	2,7

Iturria: LANBIDE. Geuk egina.

2024an **kontrataturako pertsonak** 278.458 dira guztira (+ % 1,2 2023. urtearekin alderatuta), SEPEk emandako datuen arabera.

LANBIDEK **adinaren eta ikasketa-mailaren arabera** **banaketari** buruzko informazioa ematen du¹¹.

IV.2.3. GRAFIKOA. EAE-N KONTRATATURAKOEN BANAKETA ADIN-TALDEEN ARABERA. 2018-2024.

Iturria: LANBIDE. Geuk egindakoa.

Pertsona horietako gehienak, gizonak zein emakumeak, 35 eta 54 urte bitartekoak dira (% 38), 35 eta 44 urte bitartekoak (guztizkoaren % 19,8) eta 45 eta 54 urte bitartekoak (% 18,2), hain zuzen ere. 25 urtetik beherako pertsonak % 26,1 dira (2023an % 25,1), hau da, biztanleria aktiboan duten pisua baino nabarmen gehiago, azken hori % 6,1ekoa baita (2024ko laugarren hiruhilekoaren datua). 25 eta 34 urte bitartekoak % 26,3 dira, eta 54 urtetik gorakoak gainerako % 9,7a.

¹¹ 2024an EAEn kontratatu zirenen kopurua IV.2.3 taulan jasotako LANBIDEn adinaren eta ikasketa-mailaren arabera **analisis egiteko oinarritzat hartzen da** (275.240), baina ez dator bat SEPEk argitaratutako zifrekin (278.458).

2023aren aldean, bi sexuetan jokaera nahiko antzekoa izanik, 2024an talde guztietan galdu dira kontratazioak, 25 urtetik beherakoen eta 54 urtetik gorakoen taldeetan salbu, % 3,8 eta % 4,5 igo baitira, hurrenez hurren. Jaitsiera handiena izan duen taldea 35 eta 44 urte artekoa izan da (—% 5); 45 eta 54 urte artekoa % 1,1 jaitsi da eta 25 eta 34 urte artekoa % 0,5.

IV.2.3 TAULA. EAE-N KONTRATATUTAKO PERTSONAK: SEXUAREN, ADINAREN ETA IKASKETA-MAILAREN ARABERAKO BANAKETA. 2024.

		2024AN KONTRATATUTAKO PERTSONAK			PERT. % 2024AN KONTRATATUTAKOAK			HAZK. % 2023/24		
		GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
ADINA	< 25	37.897	33.831	71.728	26,4	25,6	26,1	3,2	4,5	3,8
	25-34	38.227	34.064	72.291	26,7	25,8	26,3	-0,6	-0,3	-0,5
	35-44	28.597	25.887	54.484	20,0	19,6	19,8	-3,7	-6,2	-5,0
	45-54	25.018	25.045	50.063	17,5	19,0	18,2	0,8	-3,0	-1,1
	> 54	13.551	13.123	26.674	9,5	9,9	9,7	5,5	3,5	4,5
IKASKETA-MAILA	DBH ARTE	64.098	50.774	114.872	44,7	38,5	41,7	0,3	-2,5	-0,9
	BATXILERGOA	31.947	31.327	63.274	22,3	23,7	23,0	8,0	7,3	7,7
	LH	23.611	19.714	43.325	16,5	14,9	15,7	-2,0	-2,2	-2,1
	UNIBERTS. IK.	23.541	28.989	52.530	16,4	22,0	19,1	-5,2	-0,8	-2,8
	EZEZAGUNA	93	1.146	1.239	0,1	0,9	0,5	-45,6	-43,0	-43,2
GUZTIRA		143.290	131.950	275.240	100,0	100,0	100,0	0,5	-0,5	0,0

Iturria: LANBIDE. Geuk egina.

Kontratutako pertsonen banaketari dagokionez, ikasketa-mailaren arabera, % 41,7k derrigorrezko edo beheragoko ikasketak ditu, proportzio handiagoa gizonen artean (kontratutakoen % 44,7) eta txikiagoa emakumeen artean (% 38,5). Bigarrenik, kontratuen % 23 Batxilergoko ikasketak dituzten pertsonen dagozkie. Ondoren, % 15,7 ikasketa profesionalak dituzten pertsonen dagokie eta % 19,1 unibertsitate-ikasketak dituztenei. 2023ari dagokionez, Batxilergoko ikasketak izan ezik (+% 7,7), gainerako ikasketa-mailak behera egin dute; batez ere unibertsitate-mailakoek egin dute behera (—% 2,8).

IV.2.4 TAULA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUEN BILAKAERA, SEXUAREN ETA LANALDI-MOTAREN ARABERA

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	% 21/22	% 22/23	% 23/24
LANALDI PARTZIALA	GIZONAK	133.023	135.479	91.181	117.560	103.454	88.548	93.997	-12,0	-14,4	6,2
	EMAKUMEAK	266.899	270.460	177.726	221.915	197.129	170.989	176.884	-11,2	-13,3	3,4
	GUZTIRA	399.922	405.939	268.907	339.475	300.583	259.537	270.881	-11,5	-13,7	4,4
LANALDI OSOA	GIZONAK	366.614	364.729	263.845	318.188	283.327	249.875	255.645	-11,0	-11,8	2,3
	EMAKUMEAK	231.623	233.174	168.175	199.443	195.061	184.358	191.002	-2,2	-5,5	3,6
	GUZTIRA	598.237	598.233	432.020	517.631	478.388	434.233	446.647	-7,6	-9,2	2,9
LANALDI FINKO ETENA	GIZONAK	1.288	1.827	993	2.048	19.613	19.444	17.173	857,7	-0,9	-11,7
	EMAKUMEAK	1.734	2.506	1.435	2.572	17.135	16.932	14.991	566,2	-1,2	-11,5
	GUZTIRA	3.022	4.333	2.428	4.620	36.748	36.376	32.164	695,4	-1,0	-11,6
GUZTIRA	GIZONAK	500.925	502.032	356.017	437.796	406.394	357.867	366.815	-7,2	-11,9	2,5
	EMAKUMEAK	500.256	506.143	347.338	423.930	409.325	372.279	382.877	-3,4	-9,1	2,8
	GUZTIRA	1.001.181	1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	749.692	-5,3	-10,5	2,7

Iturria: SEPE. Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa.

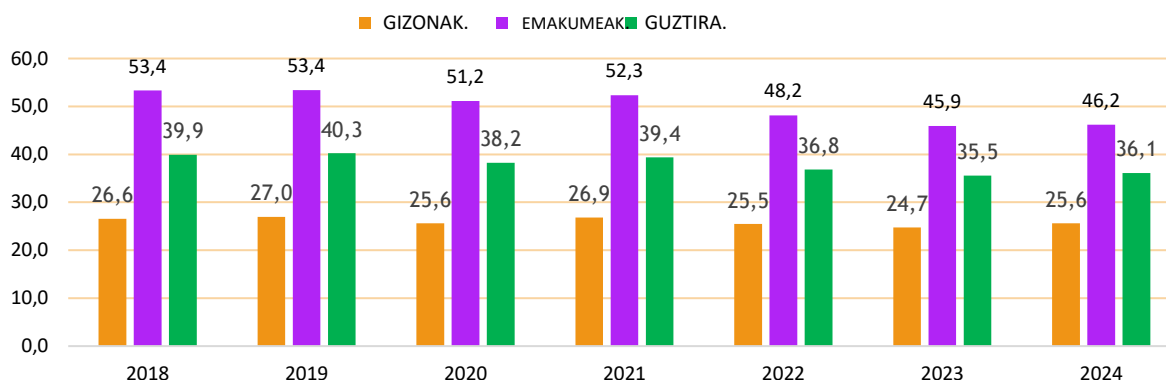
Lanaldi-motari dagokionez, bilakaera positiboa da, lanaldi finko eteneko kontratuetan izan ezik, % 11,6 murriztu baitira eta erregistratutako kontratuen % 4,3 baitira, 2023an baino 7 hamarren gutxiago.

Lanaldi partzialeko kontratuak 270.881 dira EAEn (+% 4,4 2023. urtearekin alderatuta; hau da, guztia baino gehiago hazi dira), hots, kontratu guztien % 36,1 (+0,6, 2023. urtearekin alderatuta).

Lanaldi osoko kontratuak, bestalde, 446.647 dira, aurreko urtean baino % 2,9 gehiago (eta guztien % 59,6 dira). Bi kasuetan, sexuaren arabera bilakaerak ia berdinak dira (ikus IV.2.4 taula).

Sexuaren arabera, lanaldi partzialeko kontratazioaren pisua oso desberdina da, emakumeek sinatutako kontratuen ia erdia baita (% 46,2 2024an, aurreko urtean baino 3 hamarren gehiago), gizonen sinatutako kontratuen % 25,6ren aldean (+0,9 puntu 2023rekin alderatuta). Hala, 2024. urtean emakumeek sinatu zituzten lanaldi partzialeko kontratuen % 65,3 (% 65,9 2023an).

IV.2.4. GRAFIKOA. EAE-N EGINDAKO LANALDI PARTZIALEKO KONTRATUEN EHUNekoAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA

Iturria: SEPE. Geuk egindakoa

Iraupenari dagokionez, sinatutako kontratu gehienak aldi batekoak dira oraindik (guztizkoaren % 76,9), 576.174, eta datu hori 2023koa baino % 6 handiagoa da (aurreko urtean % 11,7). Bestalde, 2024an kontratu mugagabeak % 7 murriztu dira, eta 173.518 sinatu dira, erregistratutako kontratuen % 23,1 izan arte; 2023an, berriz, % 25,5 (% 9,3 2021ean, lan-erreformaren aurretik).

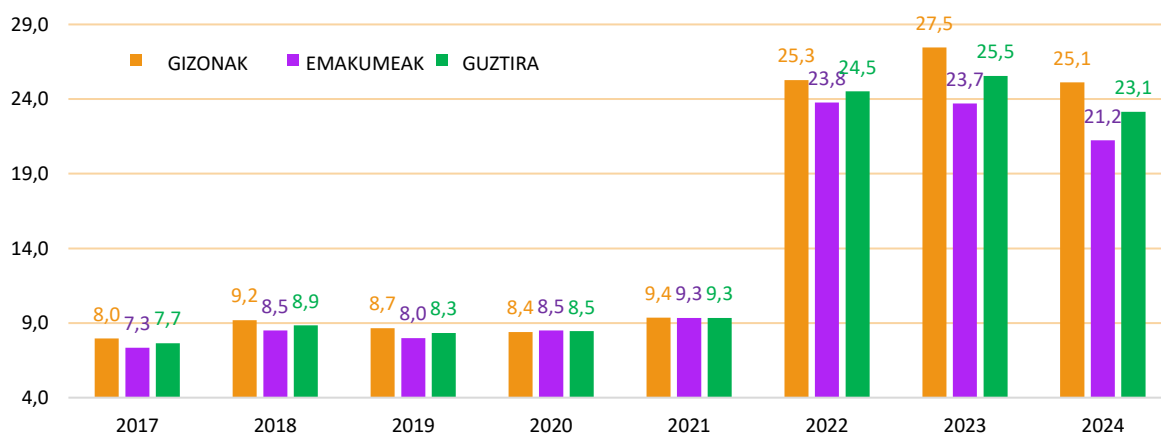
IV.2.5 TAULA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUEN BILAKAERA, IRAUPENAREN ETA SEXUAREN ARABERA

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	% 21/22	% 22/23	% 23/24
MUGAGABEAK	GIZONAK	38.202	46.057	43.483	29.917	40.983	102.698	98.254	92.179	150,6	-4,3	-6,2
	EMAKUMEAK	35.126	42.568	40.448	29.531	39.562	97.297	88.238	81.339	145,9	-9,3	-7,8
	GUZTIRA	73.328	88.625	83.931	59.448	80.545	199.995	186.492	173.518	148,3	-6,8	-7,0
ALDI BATEKOAK	GIZONAK	441.491	454.868	458.549	326.100	396.805	303.696	259.613	274.636	-23,5	-14,5	5,8
	EMAKUMEAK	443.281	457.688	465.695	317.807	384.376	312.028	284.041	301.538	-18,8	-9,0	6,2
	GUZTIRA	884.772	912.556	924.244	643.907	781.181	615.724	543.654	576.174	-21,2	-11,7	6,0
GUZTIRA	GIZONAK	479.693	500.925	502.032	356.017	437.788	406.394	357.867	366.815	-7,2	-11,9	2,5
	EMAKUMEAK	478.407	500.256	506.143	347.338	423.938	409.325	372.279	382.877	-3,4	-9,1	2,8
	GUZTIRA	958.100	1.001.181	1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	749.692	-5,3	-10,5	2,7

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa. Kontratuen estatistikak.

Sexuaren arabera, kontratazio mugagabearen pisua handiagoa da gizonezkoen artean (% 25,1 eta emakumeak % 21,2).

IV.2.5. GRAFIKOA. EAE-KO KONTRATU MUGAGABEEN EHUNekoAREN BILAKAERA SEXUAREN ARABERA

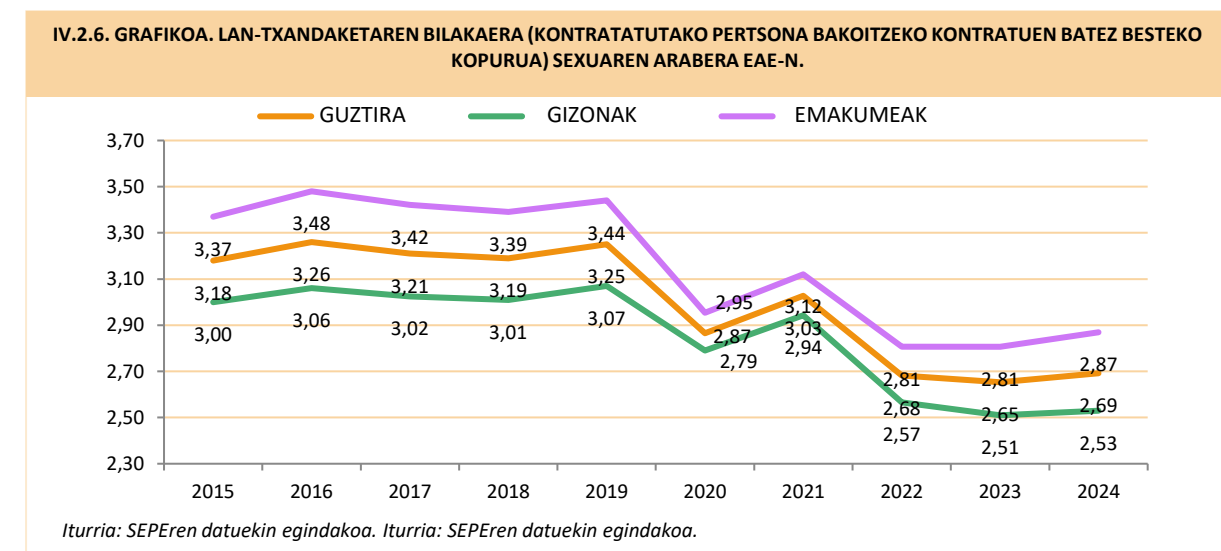
Iturria: SEPE. Geuk egindakoa.

Aldi baterako kontratu-motei dagokienez¹², erdia baino gehiago (% 64,7) produkzioaren zirkunstantziek eragindako behin-behineko kontratuak dira, eta % 3,3 gehitu dira 2023. urtearen aldean. Bigarrenik, ordezkoen kontratuak daude, guztizkoaren % 25,7 baitira (+% 5,2). Bi mota horiek batuta, aldi baterako kontratuen % 90,4 osatzen dute. Eta aldi baterako kontratuak gizonen eta emakumeen artean ia % 50ean banatzen badira ere (gizonek % 52,3 sinatzen dute eta emakumeek % 47,7), emakumeen presentzia bereziki garrantzitsua da ordezko-kontratuetan, horietan % 69,4 sinatu baitzuten, eta errelebo-kontratuetan (emakumeek % 65,1). Aitzitik, emakumeen parte-hartzea txikiagoa da desgaitasuna duten pertsonen kontratuetan (% 38,3) eta ikas-ekinezko prestakuntza-kontratuetan (gustizkoaren % 31,4).

IV.2.6 TAULA. EAE-N SINATUTAKO ALDI BATERAKO KONTRATUEN* BANAKETA, MOTAREN ETA SEXUAREN ARABERA 2023-2024.						
	2023	2024				% 23/24
		GUZTIRA	% BERTIK.	GIZONAK	EMAKUMEAK	
EKOIZPENAREN INGURUABARRAK	361.286	373.062	64,7	194.796	178.266	3,3
ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK	1.943	2.236	0,4	1.138	1.098	15,1
EUROPAKO FUNTSEN FINANTZAKETA	216	157	0,0	86	71	-27,3
ARTISTAK ETA TEKNIKARIAK EDO LAGUNTZAILEAK	21.316	37.218	6,5	22.670	14.548	74,6
ORDEZKAPENA	140.809	148.126	25,7	45.278	102.848	5,2
DESGAITASUNA DUTEN PERTSONAK	1.345	1.194	0,2	737	457	-11,2
TXANDAKOA	559	621	0,1	217	404	11,1
ERRETIRO PARTZIALA	2.175	2.284	0,4	1.701	583	5,0
PRAKTIKA PROFESIONALA ESKURATZEA	4.132	3.799	0,7	2.414	1.385	-8,1
IKAS-EKINEZKO HEZIKETA	1.661	1.990	0,3	1.366	624	19,8
IKERLARI DOKTOREAK	95	185	0,0	103	82	94,7
DOKT. AURREKO IKERTZ. PRESTAK.	503	466	0,1	222	244	-7,4
ALDI BATERAKO BESTE KONTRATU BATZUK	7.614	4.836	0,8	3.908	928	-36,5
GUZTIRA	543.654	576.174	100,0	274.636	301.538	6,0

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa. Kontratuen estatistika
* 32/2023 Errege Lege Dekretuko tipologia.

Kontrataturako pertsona gehienak hainbat aldiz kontratatu dira urtean zehar. Hala, esan bezala, 2024an kontratatutakoen kopurua (278.458, +% 1,2 2023. urtearekin alderatuta, SEPEren datuen arabera) erregistraturako kontratu guztiak (749.692 kontratu) baino askoz txikiagoa da (+% 2,7). Horrez gain, 2024an kontratatutakoen % 52,1 gizonak izan ziren, emakumeen % 47,9ren aldean (% 51,8 eta % 48,2 hurrenez hurren 2023an).

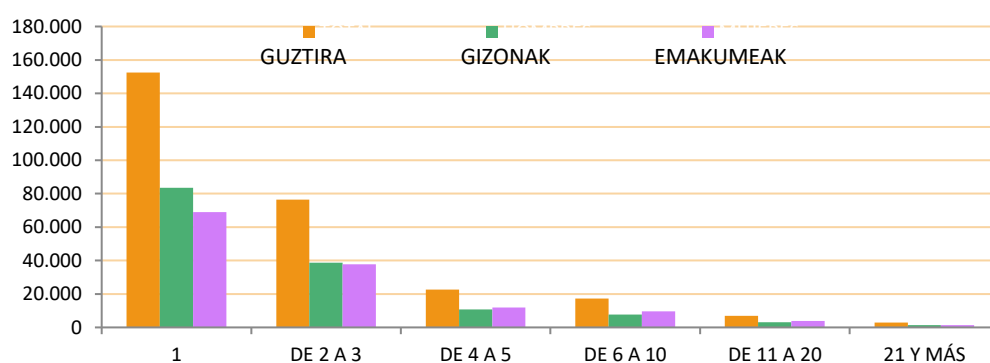

¹² Kontuan hartu behar da 32/2021 Errege Lege Dekretuaren ondoriozko kontratazio-tipologiaren aldaketak 2022ko martxoaren 30ean jarri zirela indarrean eta, beraz, urte horretako zifra erantsietan (2022ko Memoria Sozioekonomikoan jasoak) bi araudiak/sailkapenak daude; aldiz, 2023ko datu guztiak sailkapen berrian sartzen dira.

Zifra horiek kontuan hartuz, **laneko txandakatze-indizea** kalkulatzen da (sinatutako kontratu-kopuruaren eta kontratatutako pertsona-kopuruaren arteko zatidura), emakumeentzat handiagoa izan dena aztertutako sail guztian. 2024an gora egin dute kontratuen kopuruak (+% 2,7) eta kontratatutako pertsonenak (+% 1,2); beraz, lan-txandakatzeak gora egin du 2,69ra arte (+4 ehunen). Emakumeen kasuan, datua 2,87 kontratukoa da (+6 ehunen) eta gizonena 2,53 (+2 ehunen). Horrenbestez, bi sexuen arteko aldea mantendu da (34 ehunen, aurreko urteko 30en aldean).

Lan-txandaketa hori islatzeko beste modu bat 2024an kontraturiko pertsonen erdiak baino zerbait gehiagok urtean kontratu bat izan zuela azpimarratzea da (% 54,8, % 57,6 gizonen artean eta % 51,6 emakumeen artean), % 27,4k 2 edo 3 lan-kontratu sinatu zituzten, % 16,8k 4-20 kontratu artean sinatu zituzten eta gainerako % 1ek 20 kontratu baino gehiago sinatu zituzten urtean. Banaketa antzekoa da sexuen arabera; hala ere, esan bezala, emakume gehiago dago urtean zehar sinatutako kontratu-kopururik handieneko kategorietan (txandakatze handiagoa).

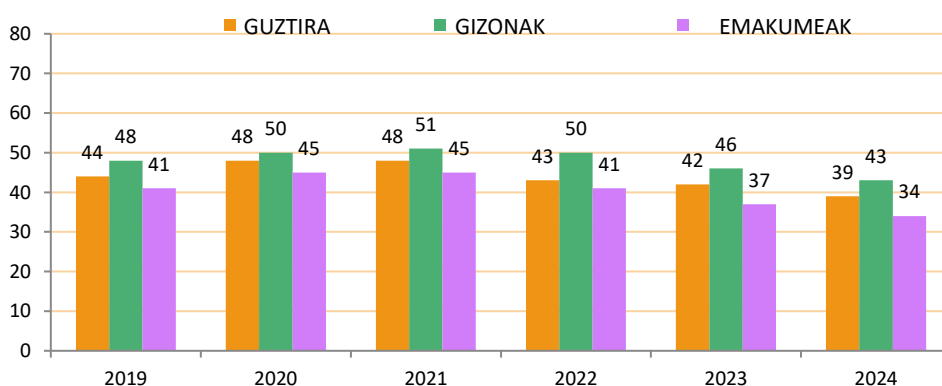
IV.2.7. GRAFIKOA. EAE-N KONTRATATUTAKOEN BILAKAERA SEXUAREN ETA KONTRATU-KOPURUAREN ARABERA. 2024.

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

Aldi baterako kontratuen batez besteko iraupena 2024an 39 egunekoa da (2023an baino hiru gutxiago) eta estatu osoa baino 6 egun gutxiago. Sexuaren arabera, batez beste, gizonek sinatutako aldi baterako kontratuek emakumeek sinatutakoak baino egun gehiago irauten dute (43 egun eta 34 egun). Aldea ez da estatu osoan gertatzen: 2024an emakumeek sinatutako aldi baterako kontratuek, batez beste, gizonek sinatutakoek baino egun bat gehiago soilik iraun zuten (46 egun eta 45 egun).

IV.2.8. GRAFIKOA. EAE-KO BEHIN-BEHINEKO KONTRATUEN BATEZ BESTEKO IRAUPENA SEXUAREN ARABERA

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

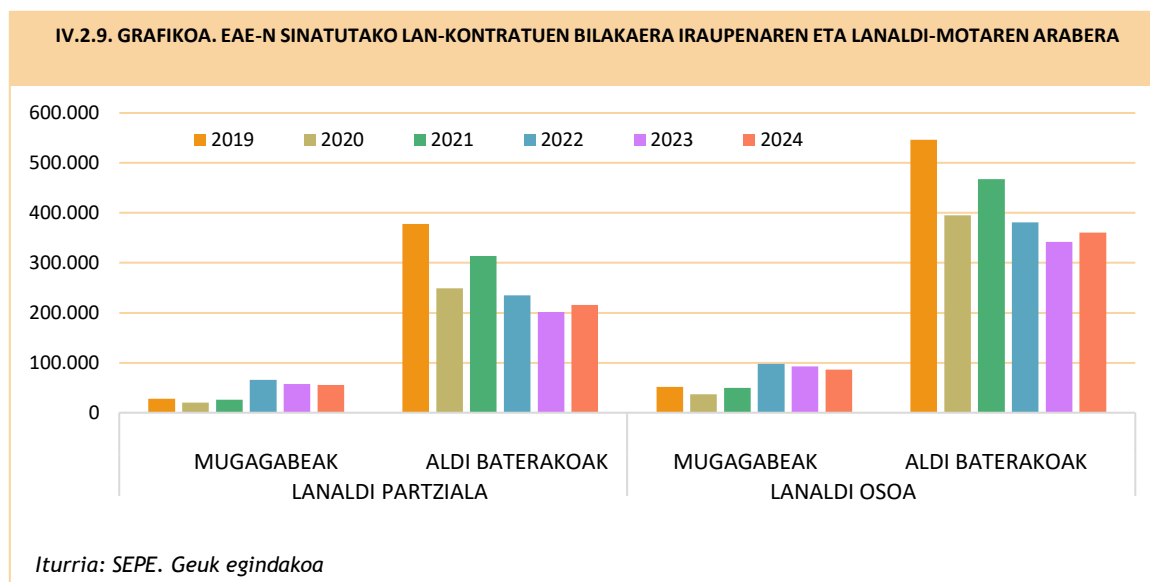
EAEn 2024an izandako kontratazioa kontratuen iraupenaren eta lanaldi-motaren arabera aztertuta, **bi aldagaiak gurutza daitezke** hauxe egiaztatzeko: sinaturiko 749.692 kontratuetatik ia erdia (% 48,1 hain zuzen eta % 46,8 2023an), lanaldi osoko aldi baterako kontratuak izan ziren, eta modalitate hori % 5,5 igo zen (kontratu guztien +% 2,7). Horren atzetik lanaldi partzialeko aldi baterako kontratuak daude, guztizkoaren % 28,7 (% 27,6 2023an), % 6,7 handitu direnak.

Hirugarren tokian dago lanaldi osoko kontratazio mugagabea, % 11,5 dena (-1,2 puntu), eta % 7 murriztu da. Laugarren tokian, lanaldi partzialeko kontratazio mugagabea % 7,4n kokatu da (% 7,9 2023an) eta % 3,9 jaitsi da. Bestalde, lanaldi finko eteneko kontratuak % 4,3 dira, 2023an baino 0,7 puntu gutxiago, % 11,6 jaitsita.

IV.2.7 TAULA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO LAN-KONTRATUAK: LANALDI-MOTAREN ETA IRAUPENAREN ARABERAKO DATUAK, ETA BESTE DATU INTERESGARRI BATZUK										
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	% 2024	% 22/23	% 23/24
LANALDI PARTZIALA	MUGAGABEAK	27.995	20.106	25.981	65.674	57.686	55.412	7,4	-12,2	-3,9
	ALDI BATEKOAK	377.614	248.801	313.494	234.909	201.851	215.469	28,7	-14,1	6,7
	GUZTIRA	405.609	268.907	339.475	300.583	259.537	270.881	36,1	-13,7	4,4
LANALDI OSOA	MUGAGABEAK	51.603	36.914	49.944	97.573	92.430	85.942	11,5	-5,3	-7,0
	ALDI BATEKOAK	546.630	395.106	467.687	380.815	341.803	360.705	48,1	-10,2	5,5
	GUZTIRA	598.233	432.020	517.631	478.388	434.233	446.647	59,6	-9,2	2,9
LANALDI FINKO ETENA	MUGAGABEAK	4.333	2.428	4.620	36.748	36.376	32.164	4,3	-1,0	-11,6
KONTRATUAK GUZTIRA		1.008.175	703.355	861.726	815.719	730.146	749.692	100,0	-10,5	2,7
ATZERRITARREI EGINDAKO KONTRATUAK		140.355	104.693	127.987	135.821	133.003	139.216	18,6	-2,1	4,7

Iturria: SEPE. Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa. Geuk egina.

SEPEren datuek erakutsi dutenez, 2024an gure autonomia-erkidegoan sinatutako kontratu guztietatik 139.216 **atzerritarrek** sinatu zituzten, kontratu guztien % 18,6 (% 18,2 2023an). Atzerritarrek sinatutako kontratuetatik % 54,4 gizonetzkoie dagokie eta % 45,6 emakumeei (% 46,2 2023an). Kontratu horietatik % 74,1 hirugarren sektorekoak dira, % 13,5 industriakoak, % 6,4 lehen sektorekoak eta % 6 eraikuntzakoak.

2.2. KALERATZEEN ETA ERREGULAZIO-ESPEDIENTEEN BILAKAERA

Erregistraturiko kaleratze indibidualak Autonomia Erkidegoko lan-administrazioako agintaritza eskudunaren aurrean (Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailaren ordezkarietarekin) egindako adiskidetzeeen ondorioz eta bi aldeak ados egonik egin direnak dira, baita Lan arloko Epaitegien bidez izapidetutakoak ere; kaleratze horiek Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioari jakinarazten zaizkio.

Bestalde, kaleratze kolektiboak dira enpresak erabakitakoak (langileen legezko ordezkariak erabakita, edo erabaki gabe), aldi jakin bat, aldi osoa eta legez ezarritako lan-kontratu kopuru edo ehuneko jakin bat iraungitzeko arrazoi ekonomikoengatik, teknikoengatik edo antolaketa edo ekoizpen-arrazoiengatik, azkentzeko enplegu-erregulazioko espediente (EEE) baten bidez.

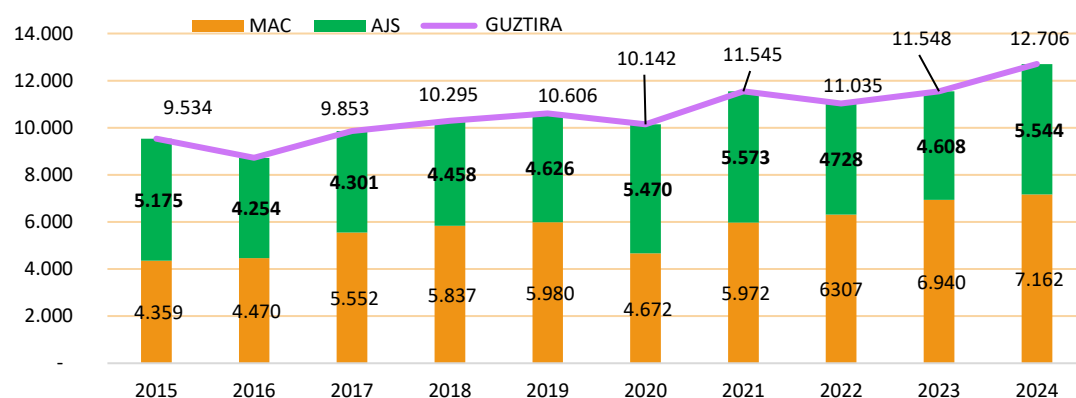
2.2.1. Kaleratzeak¹³

Lehenik eta behin, **Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren** estatistiketan 2024an orotara 7.162 langile zeuden bitartekaritza, arbitraje eta adiskidetze (BAA) gaien eraginpean eta aldean artean hala adostuta ebatzi ziren (2023an baino % 3,2 gehiago). Horren ondorioz, batez beste 17.613 euroko kalte-ordaina izan da langileko (+% 5,9).

Halaber, beste 5.544 langileri eragin zieten gizarte-arloko epaitegien bidez izapideturiko kaleratzeek (gizarte-gai judizialak, GGJ), 2023an baino % 20,3 gehiago. Hala, adosturiko kantitateen batez besteko zenbatekoa 2.637 euro da, aurreko urtean baino % 52,7 gutxiago. Azken finean, 12.706 langile kaleratu ziren (+% 10 2023ren aldean eta Gizarte Segurantzaren altan dauden afiliatuen % 1,48) autonomoak kenduta, eta orotara 140,7 milioi euroko kalte-ordainak mugiarazi zituzten, 2023an baino % 0,2 gutxiago.

Denborari erreparatuz, kaleratze-kopurua 10.000 inguruan mantentzen zen, baina 2024an bosgarren urtez jarraian zifra hori gainditu zen.

IV.2.10. GRAFIKOA. KALERATZE INDIBIDUALAK ETA HELBURUAK: MAC ETA AJS ESPEDIENTEEN ERAGINPEKO LANGILEEN BILAKAERA EAE-N.

Iturria: LAN ETA GIZARTE-EKONOMIA MINISTERIOA. Lan-estatistikak
MAC: Bitartekaritza, Arbitrajea eta Kontziliazioa. AJS: Gai judizial sozialak.

¹³ Banakako kaleratzeak diziplinazko arrazoiak edo arrazoi objektibo bat izan dezake. Kaleratze objektiboen kasuan, arrazoiak enpresan eragiten badu, zenbait langilerengan izan dezake eragina baina, hala ere, kopurua ez da inoiz heltzen kaleratze kolektiboaren tarteetara. Informazio gehiagorako, irakurri dagokion glosarioa memoria honen barruan.

IV.2.8 TAULA. BANAKAKO KALERATZEAK ETA KALERATZE OBJEKTIBOEN BILAKAERA EAE-N (LAN-MINISTERIOA).

	BALIO ABSOLUTUAK					ALDAKUNTZA (%)	
	2020	2021	2022	2023	2024	22/23	23/24
ERAGINPEKO LANGILEAK							
BITARTEKOTZA, ARBITRAJEA ETA ADISKIDETZEA (BAA) *	4.672	5.972	6.307	6.940	7.162	10,0	3,2
GIZARTEKO GAI JUDIZIALAK (GGJ)	5.470	5.573	4.728	4.608	5.544	-2,5	20,3
GUZTIRA	10.142	11.545	11.035	11.548	12.706	4,6	10,0
% / GIZAR.SEGURANTZAN ALTAN AFILIATUAK ETA EZ-AUTONOMOAK	1,34	1,49	1,39	1,37	1,48	-0,02*	0,11*
ABENIKOAREKIN EGINDAKO ADISKIDETZE-EKITALDIETAN ERABAKITAKO KOPURUAK:							
ZENBATEKOA, GUZTIRA (MILA €)							
BITARTEKOTZA, ARBITRAJEA ETA ADISKIDETZEA	80.668	113.857	111.847	115.383	126.145	3,2	9,3
GIZARTEKO GAI JUDIZIALAK	33.641	32.506	23.373	25.701	14.623	10,0	-43,1
GUZTIRA	114.309	146.363	135.220	141.084	140.768	4,3	-0,2
BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)							
BITARTEKOTZA, ARBITRAJEA ETA ADISKIDETZEA	17.266,2	19.065,14	17.733,79	16.625,79	17.613,10	-6,2	5,9
GIZARTEKO GAI JUDIZIALAK	6.150,0	5.832,80	4.943,53	5.577,47	2.637,63	12,8	-52,7
GUZTIRA	11.270,9	12.677,61	12.253,74	12.217,18	11.078,86	-0,3	-9,3

Iturria: Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa. Lan Estatistikak. Geuk egina.

*Aldakuntza ehuneko puntuetan.

2.2.2. Enplegua Erregulatzeko Espedienteak

2012ko otsailean indarrean sartu zen lan-erreformak taldeko kaleratzeetarako administrazio-baimenaren behar historikoa ezabatu zuen. Horrenbestez, ordutik aurrera enpresak berez erabakitzen du, langileen ordezkariak ados egonda edo ados egon gabe, eta nahitaezko kontsulta-aldiaren ondoren, lan-agintaritzari taldeko kaleratzea gauzatzeko erabakia jakinarazi besterik ez du egin behar. Kasu berezi gisa, ezinbesteko kaleratzei dagokienez, oraindik lan-agintaritzak egiaztatu behar du zirkunstantzia hori egon badagoela, enpresak kaleratze horiek gauzatu ditzan.

IV.2.9 TAULA. EAE-N ERREGISTRATURIKO ENPLEGUA ERREGULATZEKO ESPEDIENTEAK: ERAGINPEKO LANGILEEN KOPURUA (EUSKO JAURLARITZA)					
	ESPEDIENTEAK	ERAGINPEKO LANGILEAK			
		GUZTIRA	MURRIZKETA	ETENALDIA	AZKENTZEA
2019	173	2.449	219	1.933	297
2020	30.558	210.019	26.243	182.463	1.313
2021	1.858	32.723	3.332	28.477	914
2022	565	19.772	1.265	18.070	437
2023	276	7.404	525	6.051	828
2024	258	9.508	489	8.092	927
% 22/23	-51,2	-62,6	-58,5	-66,5	89,5
% 23/24	-6,5	28,4	-6,9	33,7	12,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Lan eta Enplegu Saila.

Edozelan ere, kontuan izan behar da arlo publiko honi buruz emandako estatistiketan ez direla biltzen izandako kaleratze guztiak, zeren eta ez baititu jasotzen arrazoi ekonomikoak, teknikoak, antolakuntzakoak edo ekoizpenekoak direla izandako kaleratzeak, noiz-eta kaleratze kolektibotzat ezarritako langile-kopurua baino txikiagori eragiten dihonean¹⁴.

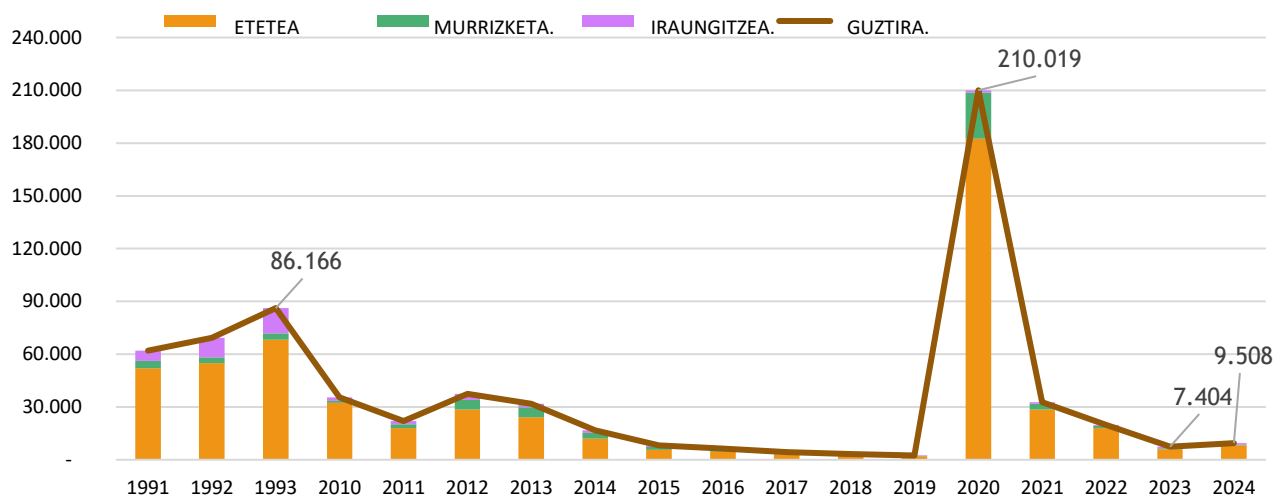
Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailak **EAEn erregistratutako enplegu-erregulazioko espedienteek (EEE)** buruzko estatistikak argitaratu ditu, eta 258 espediente zenbatu ditu 2024an (276 espediente 2023an); 9.508 langileri eragin die (+% 28,4), horietatik % 83,2 gizonak (2023an % 78,6).

Espediente-motaren arabera, eraginpeko langileen % 85,1 aldi baterako etete-espedienteengatik dira (+% 33,7 2023an), % 5,1, lanaldia murrizteko (—% 6,9), eta gainerako % 9,7a, azkentzeko EEEengatik (+% 12 aurreko urtearen aldean). Azken horiek, azkentze edo kaleratze kolektiboko EEEek, beraz, 927 langileri eragiten diete (2023an baino 99 gehiago).

¹⁴ Taldeko kaleratzeetat jotzen da hark 5 langiletik gorako langileria osoari eragiten dihonean, enpresa-jarduera erabat amaitzearen ondorioz edo, laurogeita hamar eguneko epean, 100 langiletik beherako enpresetan gutxienez 10 soldatapekori, langileen % 10i 100 eta 300 langile arteko enpresetan edo 30 soldatapekori 300 langiletik gorako enpresetan (Langileen Estatutuaren Legeko 51. artikulua). Ez badira atalase horiek lortzen, kaleratze objektibo bat dela hartuko da (52. art.).

Ondorioz, aldi baterako etendurako edo lanaldi-murrizketako espedienteek, 2024an, guztira 8.581 langileri eragingo liekete, hau da, EEE-ek eragindako ia langile guztiei (% 90,3), eta 6.576 izan ziren 2023an (+% 30,5). Hori dela eta, jarraian egiten den EEEen urteko zifren analisia, oro har, ABEEen irudiari aplikatu dakioke, hori hain garrantzitsua baita 2020an eta, neurri txikiagoan, hurrengo urteetan.

IV.2.11. GRAFIKOA. ABEE-EN BILAKAERA HISTORIKOA EAE-N, MOTAREN* ARABERA.

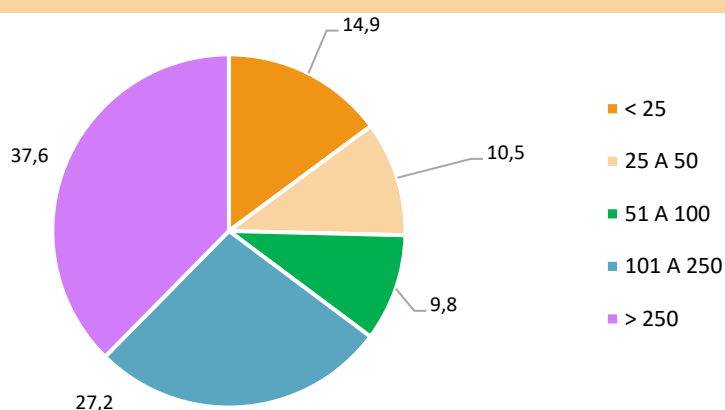
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Lan eta Enplegu Saila.

*ABEEak etete- eta murrizketa-espedienteen baturari dagozkie..

Enpresa-motaren arabera, eraginpeko langileen % 49,2k sozietate anonimoetan egiten du lan, % 47,4k sozietate mugatuetan eta gainerako % 3,4k beste sozietate-mota batzuetan.

Tamainari dagokionez, % 14,9 25 langiletik beherako plantilla duten enpresei dagokie (% 20,7 2023an), eta % 37,6 berriz, 250 langiletik gorakoei (% 13, 2023an). Bi kategorien artean, % 10,5 25 eta 50 urte bitarteko plantillei dagokie (2023an % 12,5), % 9,8 51-100 langileko plantillei (2023an % 14) eta gainerako % 27,2a 101-250 langilekoei (% 39,8 aurreko urtean).

IV.2.12. GRAFIKOA. ABEE-N ERAGINPEKO LANGILEEN BANAKETA EAE-N ENPRESAREN TAMAINAREN ARABERA. 2024

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Geuk egindakoa.

Lurraldeka Bizkaian jaitsi da gehien eraginpeko langileen kopurua (+% 35,9), 4.420 langile izateraino. Araban, bestalde, 2.693 pertsonari eragin die (+% 29,7) eta Gipuzkoan 2.395i (+% 15,4 2023rekin alderatuta). Guztira honela banatu da: % 28,3 Araban, % 25,2 Gipuzkoan eta % 46,5 Bizkaian.

Kausen arabera, eskariaren edo ekoizpenaren murrizketak, 2024an, EEEen eraginpean dauden pertsonen % 74 hartzen du eta, ondoren, arazo ekonomiko edo finantzarioak (% 15,9). % 7,5ek arrazoi teknikoak eta antolakuntzakoak jarraitzen ditu eta, azkenik, % 2,6k nahitaezko egoerak.

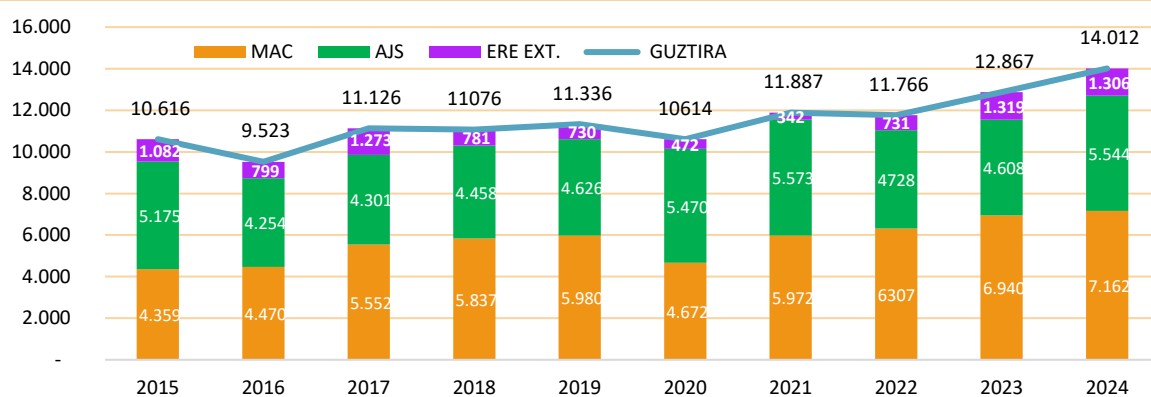
Eta, jarduera-sektoreen arabera, Euskadin planteatzen da tradizionaliki EEE gehien, espedienteen kopurua eta eraginpeko langileak kontuan hartuta, 2020an gertatutakoa izan ezik, orduan espedienteen % 86k zerbitzuen sektoreari eragin baitzioten (% 38,2k, zehazki, ostalaritzari). 2024an, espedienteen % 53,9k industrian izan dute eragina, ondoren zerbitzuetan (% 38,4), lehen sektorean eta eraikuntzan (kasu bietan % 3,9). Eraginpekoen kopuruari dagokionez, % 83,7 industriakoak dira eta % 13 zerbitzuen sektorekoak.

Eusko Jaurlaritzaren estatistikaren bidez, azkenik, **bi aldeen arteko adostasuna** dute espedienteek eragindako langileen proportzioa jakin daiteke: 2024an, EEE batek eragindako langileen % 45,2 alderdiek itundutako espedienteek eragindakoak izan ziren¹⁵, eta % 35,4, berriz, 2023an (% 61,3, batez beste, estatuan, Lan Ministerioaren arabera). Enplegu-erregulazioko espediente-motaren arabera aldatu egiten da akordioaren proportzio hori, halako moldez non % 44 izan baitzen etenaldi-espedienteetan, % 50,4 murrizpenekoetan eta % 52,4 taldeko kaleratzeetan.

2.2.3. Kaleratzeen urteko bilakaera agregatua

Laburbilduz, banakako kaleratzeek eta azkentzeko EEE-ek 2024an eragindako langileen agregatua kontuan hartzen badugu, eta iturritzat Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa hartzen badugu (12.706 kaleratze, ikusi den bezala, gehi Ministerioak kontabilizatzen dituen azkentzeko EEE-n eragina dute 1.306 langile gehiago), ikusten da % 8,9ko igoera izan dela (2023an +% 9,4).

IV.2.13. GRAFIKOA. KALERATZEAK EAE-N. BILAKAERA MOTAREN ARABERA.

Iturria: LAN ETA GIZARTE-EKONOMIA MINISTERIOA.

Lan-estatistikak. Geuk egindakoa.

MAC: Bitartekaritza, Arbitrajea eta Kontziliazioa.

AJS: Gai judizial sozialak. Iraungitze

ABEE. Iraungitzeko enplegua erregulatzeko espedienteak (kaleratze kolektiboak).

¹⁵ Salbuetsita daude ratio honetan nahitaezko espedienteak. Ikusi den moduan, 2024an eraginpeko pertsona guztien % 2,6ko ratioa da.

Guztira, 14.012 langileri eragin die, eta GGJk eragindakoak nabarmen igo dira (+% 20,3) eta gutxiago BBaren gaiek eragindakoak (+% 3,2). Azkentzeko EEE-ek eragindakoak, aldiz, % 1 gutxitu dira 2023rekin alderatuta. EEEren eraginpeko langileak % 9,3 dira eta 2008ko krisiaren hasierako urteetan kaleratzeen zati oso handia ziren. Bestalde, BBak eragindakoak % 51,1 izan dira, eta GGJ, kaleratzeen % 39,6.

3. LAN-HARREMANAK**3.1. NEGOZIAZIO KOLEKTIBOA****3.1.1. Euskadiko sindikatu-ordezkaritza**

Lan Harremanen Kontseiluak urtero egindako “Euskadiko Egoera Soziolaboralari buruzko txostenetan” hauek azpimarratu ziren: langileen ordezkariek aukeratzearen garrantzia, besteak beste, arrazoi honetan datza: hauteskunde sindikalen negoziazio-eremuen arabera emaitzen bidez eta dagokion araudiaren arabera, negoziazio-mahaien osaera lortzen da, sektoreko hitzarmenen negoziazio kolektiboan eta langile publikoen lan-baldintzen negoziazioan langileen ordezkaritzari dagokionez.

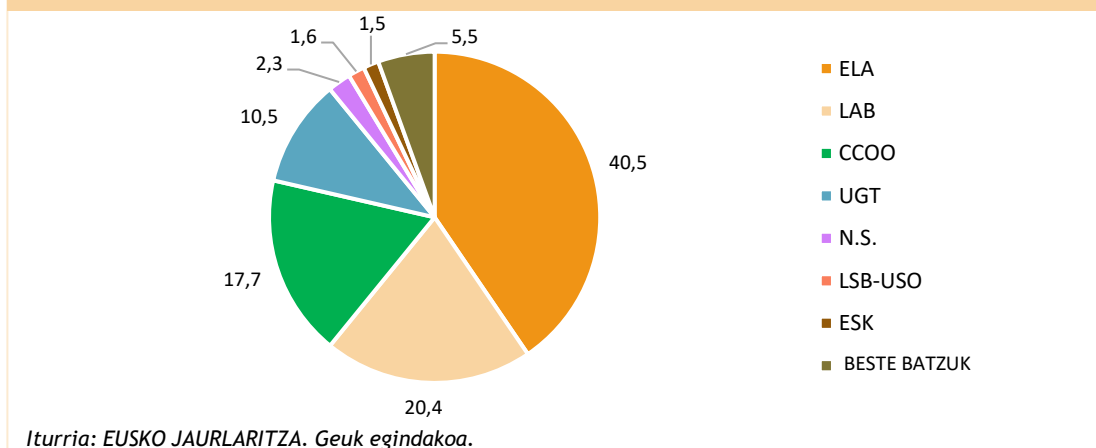
Halaber, hauteskundeak egiten diren enpresa bakoitzean ordezkarien eraketa eskuratzen da eta, hala dagokionean, enpresa-batzordea ere bai. Beste funtzio batzuen artean negoziazio kolektiboak egitea eta lan-gatazkak planteatzen eta ebazten direnean parte hartzea dituzte.

IV.3.1 TAULA. EUSKADIKO SINDIKATU-HAUTAKETEN PROZESUEN METATUTAKO EMAITZAK 2024-12-31N. ORDEZKARIEN KOPURUA ETA EMAKUMEEN ZIFRAK ORDEZKARITZA GEHIEN DUTEN SINDIKATUETAN.						
	GUZTIRA		ADM. PUBLIKOA		ENPRESAK	
	ORDEZKARIAK	% EMAKUMEAK	ORDEZKARIAK	% EMAKUMEAK	ORDEZKARIAK	% EMAKUMEAK
ELA	7.962	42,9	530	48,5	7.432	42,5
LAB	4.014	39,5	357	51,3	3.657	38,4
CCOO	3.482	37,4	194	48,5	3.288	36,7
UGT	2.067	39,4	87	43,7	1.980	39,2
N.S.	443	38,8	13	69,2	430	37,9
LSB-USO	318	43,7	41	46,3	277	43,3
ESK	297	29,0	7	57,1	290	28,3
BESTE BATZUK	1.088	49,4	377	49,9	711	49,1
GUZTIRA	19.671	40,9	1.606	49,3	18.065	40,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZAren datuekin egina.

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailak jakinarazten du Euskadin 2024ko abenduaren 31ra arte egindako hauteskunde sindikalean 19.671 ordezkariek aukeratu zirela, urtebete lehenago baino % 6,6 gehiago; horietatik 18.065 (% 91,8) sektore pribatukoak ziren eta 1.606 (gainerako % 8,2) administrazio publikoetakoak. Urte arteko hazkunde hori sektore pribatuan (+804) eta administrazioan (+406) gertatu da. Sexuaren arabera, delegatuen % 59,1 gizonezkoak izan ziren (% 40,9 emakumeak), eta emakumezkoen kopurua txikiagoa da enpresetan (% 40,2 emakume delegatuak) administrazioan baino, azken horretan parekotasuna hurbilago baitago (% 49,3 emakumeak).

IV.3.1. GRAFIKOA. EAE-KO SINDIKATU-HAUTESKUNDEEN PROZESUEN EMAITZAK. DATUAK EHUNEKOETAN. 2024-12-31N METATUTAKO DATUAK

2024ko abenduaren 31ko emaitzetan ELA sindikatua dago lehen postuan, hautatutako ordezkarien % 40,48rekin (2023an % 41,03), eta gero LAB % 20,41ekin (2023an % 20,17). Hirugarren postuan CCOO dago % 17,70ekin (2023an % 17,98) eta laugarren postuan UGT, % 10,51rekin (2023an % 10,53). Horrenbestez, ez dago ezberdintasun aipagarriarik aurreko urteko emaitzekin alderatuta. Gauza bera gertatzen da lurraldeen arabera emaitzetan, banaketa oso antzekoak baitutuzte elkarren artean eta 2023ko datuekin alderatuta ere bai.

Jarduera-sektoreen arabera, manufaktura-industrien pisu handia azpimarratzen da; sindikatuetakordezkarien % 26,6 bertan daude eta kapitulu honetako 1.2.2 atalean ikusi dugun bezala, 2024ko abenduan Gizarte Segurantzako afiliazioan % 17 zuten. Bigarrenik, merkataritzak sindikatu-ordezkaritzaren % 10,9 du eta kasu honetan afiliazioa baino txikiagoa da (% 13,3). Hirugarrenik, osasun- eta zerbitzu-jarduerak sindikatu-ordezkarien % 9,7 dituzte eta 2024ko abenduan altan afiliatuta % 11,5 zeuden.

Emakumeen sindikatu-ordezkaritzari dagokionez, osasun-jardueretan % 60 baino gehiago dira (sindikatu-ordezkarien % 75,5 emakumeak dira), eta ostalaritza (% 68,2) eta hezkuntza (% 60,3) ere azpimarratu behar dira; hain zuzen ere, emakumeen enpleguak pisu gehien duen adarra dira.

IV.3.2 TAULA. EUSKADIKO SINDIKATU-HAUTAKETEN PROZESUEN METATUTAKO EMAITZAK 2024-12-31N. ORDEZKARI-KOPURUA LURRALDEEN ETA JARDUERA-ATALAREN ARABERA ETA EMAKUMEEN ZIFRAK.

	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA	EAE		
				GUZTIRA	% EMAKUMEAK	% BERTIK.
LEHENENGO SEKTOREA	24	24	12	60	28,3	0,3
INDUSTRIA GUZTIRA	1.267	2.425	1.984	5.676	-	28,8
ERAUZKETA-INDUSTRIAK	1	18	6	25	12,0	0,1
MANUFAKTUREN INDUSTRIA	1.208	2.149	1.882	5.239	16,0	26,6
ENERGIA ELEKTRIKOAREN, GASAREN ETA LURRUNAREN HORNIDURA	7	67	9	83	15,7	0,4
UR-HORNIDURA, HONDAKINEN KUDEAKETA	51	191	87	329	15,5	1,7
ERAIKUNTZA	121	415	188	724	13,1	3,7
ZERBITZUAK, GUZTIRA	2.285	6.841	4.129	13.255	-	67,2
MERKATARITZA ETA KONPONKETAK	372	1.177	596	2.145	49,8	10,9
GARRAIOA ETA BILTEGIRATZEA	253	655	334	1.242	25,2	6,3
OSTALARITZA	135	369	250	754	68,2	3,8
INFORMAZIOA ETA KOMUNIKAZIOAK	59	421	95	575	39,0	2,9
FINANTZA- ETA ASEGURU-JARDUERAK	53	265	114	432	52,6	2,2
HIGIEZINEN JARDUERAK	1	8	3	12	33,3	0,1
JARDUERA PROFESIONALAK, ZIENTIFIKOAK ETA TEKNIKOAK	100	450	196	746	46,0	3,8
ADMINISTRATIO-JARDUERAK	321	805	437	1.563	52,4	7,9
ADMINISTRATIO PUBLIKOA ETA DEFENTSA. GIZARTE-SEGURANTZA	339	767	522	1.628	50,3	8,3
HEZKUNTZA	195	791	468	1.454	60,3	7,4
OSASUN-JARDUERAK ETA GIZARTE-ZERBITZUETAKO JARDUERAK	328	749	829	1.906	75,5	9,7
JARDUERA ARTISTIKOAK, JOLASEKOAK ETA ENTRETENIMENDUKOAK	55	138	139	332	43,1	1,7
BESTE ZERBITZU BATZUK	74	246	146	466	54,7	2,4
GUZTIRA	3.697	9.705	6.313	19.715	40,9	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZAren datuekin egina.

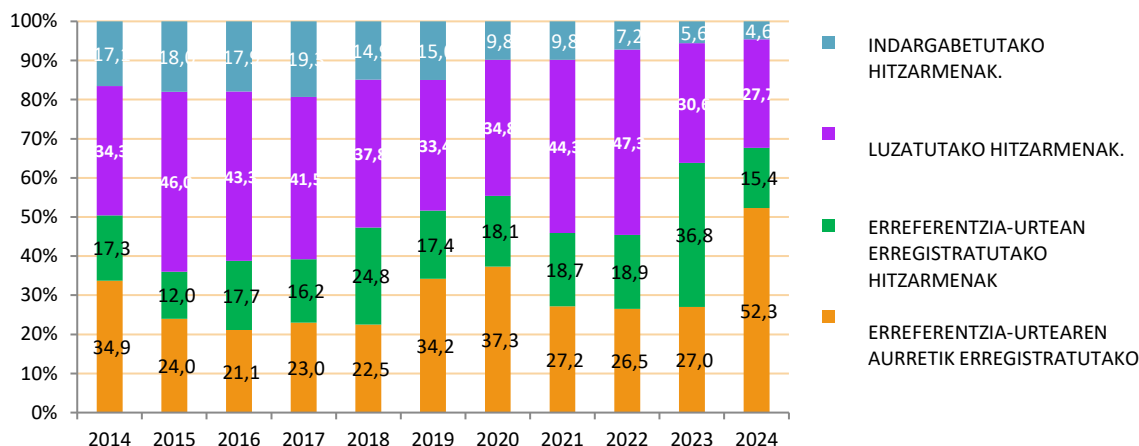
3.1.2. Negoziazio kolektiboaren emaitzak

LHKren 2024ko datuen arabera, urtea indarreko hitzarmena zuten langileen % 52,3rekin hasi zen; % 42,6k, berriz, luzatutako hitzarmen bat zuen berritzeke, eta % 5,1k bertan behera zuen bere hitzarmena. Negoziazio kolektiboaren estaldurak, beraz, langileen % 94,9 hartzen zuen (% 92,8 aurreko urtean).

2024. urtea amaitzean, egoera honako hau da: langileen % 67,7k indarrean zuen hitzarmen bat (% 15,4k urtean erregistratutako hitzarmenekin, eta % 52,3k aurreko urteetan); % 27,7k luzatuta zuen berritzeke, eta gainerako % 4,6ak hitzarmena indargabetuta zuen (beraz, egiteke zeuden hitzarmenen % 32,3). Ondorioz, 2024. urtean negoziazio

kolektiboaren estaldura % 95,4koa izan zen (2023an baino +1 puntu gehiago). Lan Harremanen Kontseiluaren datuek nabarmentzen dutenez, estaldura-maila handiena da 2012ko lan-erreforma onartu zenetik.

IV.3.2. GRAFIKOA. EAE-N ERREGISTRATUTAKO HITZARMENEN ERAGINPEKO LANGILEAK. DATUAK EHUNEKOETAN.

Iturria: CRL.

Sexuen araberako banaketari dagokionez, 2023aren aldean, igo egin zen bai gizonen ehunekoa, indarreko hitzarmenekin (% 68,1etik % 71,4ra), bai emakumeena, eguneratutako hitzarmenekin (% 58,2tik % 63ra). Eraitza horiekin, genero-arrakala murriztu da, 2023ko 9,9 puntuetatik 2024ko 8,4 puntuetara.

2024an zehar **295 hitzarmen erregistratu ziren Euskadin**, 2023an baino % 16 gutxiago. Horrek 101.773 pertsonak lan-baldintzak berritzea ekarri du, aurreko urtean baino % 53,9 gutxiago.

EAEn eremuan, akordio gehiago erregistratu ziren (220 hitzarmen, sektoreko 26 eta enpresako 194) EAEn eragin handiagoa izan zutenak estatuan baino (75 hitzarmen erregistratu ziren) eta, aldi berean, lehenengoek langile gehiago hartu zituzten (66.438 pertsona; estatu-mailako hitzarmenetan, berriz, 35.335).

IV.3.3. TAULA. SINATUTAKO HITZARMENEN BILAKAERA ETA ERAGINPEKO LANGILEAK EAEN

	SINATUTAKO HITZARMENAK	ERAGINDAPEKO LANGILEAK
2020	193	109.648
2021	258	118.142
2022	293	116.296
2023	351	220.582
2024	295	101.773
% 22/23	19,8	89,7
% 23/24	-16,0	-53,9

Iturria: LHK.

Horren guztiaren ondorioz, urte-amaierako kopuruak ageri dira ondoko IV.3.4. taulan: indarreko 799 hitzarmen, 436.652 langile orotara, eta beste 607 hitzarmen luzatu (eraginpeko 178.932 langile) eta 22 hitzarmen agortu, orotara eraginpeko 29.566 langile.

Enpresa-hitzarmenek babestutako langileen % 62,6k 2024an amaitu zituzten beren hitzarmenak eguneratuta, sektoreko hitzarmenen % 69,4ren aldean (2023an, hurrenez hurren, % 60,3 eta % 65).

IV.3.4 TAULA. HITZARMEN KOLEKTIBOAK ETA ERAGINPEKO LANGILEAK EAE-N 2024-12-31n, EGOERAREN ARABERA

	INDARREKOAK		LUZATUTAKOAK		ERORITAKOAK*		GUZTIRA	
	HITZ.	LANG.	HITZ.	LANG.	HITZ.	LANG.	HITZ.	LANG.
1. EAE-N ERREGISTRATUTAKOAK	577	296.732	476	131.634	19	28.735	1.072	457.101
- ARABA	129	42.966	74	16.889	3	3.657	206	63.512
- BIZKAIA	251	133.530	222	56.144	8	12.700	481	202.374
- GIPUZKOA	182	109.159	149	24.368	8	12.378	339	145.905
- LURRALDE ARTEAN	15	11.077	31	34.233	0	0	46	45.310
2. ESPAINIA	222	139.920	131	47.298	3	831	356	188.049
GUZTIRA (1 + 2)	799	436.652	607	178.932	22	29.566	1.428	645.150

Iturria: LHKren datuekin egindakoa.

* Hitzarmena indargabetuta duten eta babesten duten goragoko esparru bateko hitzarmenik ez duten langileak

Bestalde, EAEn indarrean dauden hitzarmenetan 2024rako **itundutako batez besteko soldata-igoera** % 3,35ekoa da (2023ko % 4,22 baino txikiagoa) estatu osokoa (% 3,06) baino handiagoa (behin-behineko datuak). Bestalde, EAEn negoziaturiko hitzarmenen batez besteko igoera, EAEn eragina duten estatu-mailakoak alde batera utzita, % 3,51 da, 2023an baino txikiagoa (% 4,59).

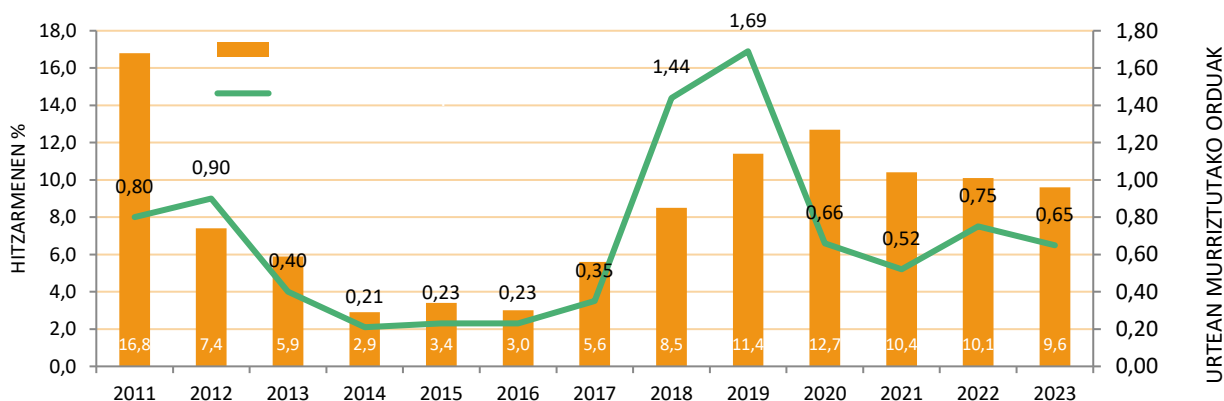
Gainera, aurreko ekitaldiarekin alderatuta, **lanaldia murriztea barne** hartzen duten hitzarmenen proportzioa 2020tik jaisten ari da eta, beraz, 2023an (datuak eskuragarri dauden azken urtea) hitzarmen horien % 9,6k murriztu egin zuten (% 12,7 2020an, aurreko hamarkadako gehienekoa). Ratio horiek 2009an lanaldia murrizten zuten hitzarmenen % 22,9tik oso urruti jarraitzen dute. EAEn eragina izanda berritu diren hitzarmen guztietan 0,65 orduko murrizketaren batezbestekoa lortu da urtean (2022ko datuaren aldean, -0,10).

IV.3.5 TAULA. EAE-N ERABAKITAKO SOLDATA-IGOEREN BILAKAERA. DATUAK EHUNEKOAK DIRA.

	2021	2022	2023	2024
ARABA	2,63	4,78	2,96	3,45
BIZKAIA	1,34	4,29	4,48	3,21
GIPIZKOA	0,57	5,76	5,62	4,01
LURRALDE ARTEKOAK	1,25	2,39	3,03	2,31
EAE-N ERREGISTRATURIKOAK	1,16	4,80	4,59	3,51
ESPAINIA	1,37	2,89	3,51	2,98
EAE-N GUZTIRA	1,23	4,08	4,22	3,35

Iturria: LHK.

IV.3.3. GRAFIKOA. LANALDI-MURRIZKETA EAE-N EGINDAKO NEGOZIAZIO KOLEKTIBO BAKOITZEKO. EAE-N APLIKATZEN DIREN HITZARMENEN EHUNEKOAK, MURRIZTEN DUTENAK ETA MURRIZTUTAKO URTEKO ORDUAK

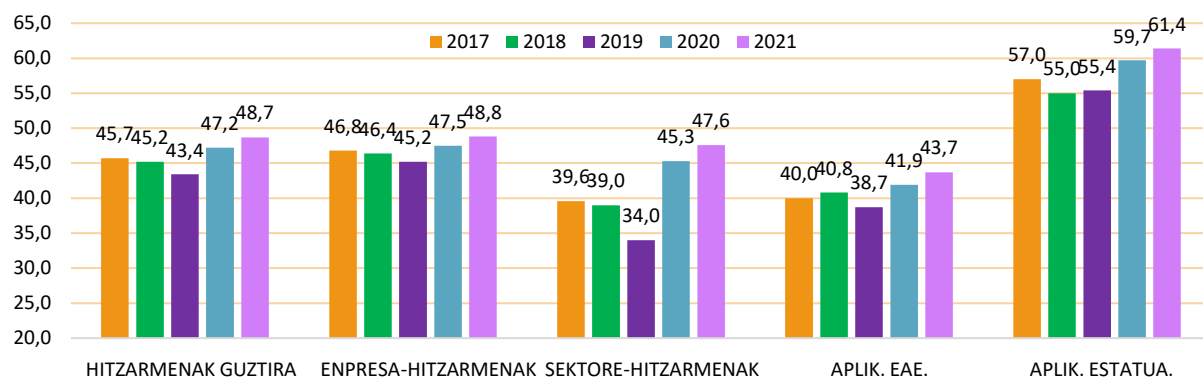
Iturria: CRL. Geuk egindakoa.

Ondorioz, hitzarmenetan 2024rako **itundutako** (indarrekoak nahiz luzatuak) **batez besteko lanaldia** 1.704 ordukoa izan zen EAEn (1.758 batez besteko ordu-kopurua estatuan behin-behineko datuekin), 1.684 ordukoa EAEn erregistraturiko hitzarmenetan eta 1.745 ordukoa EAEn eragina duten estatuan erregistraturiko hitzarmenetan.

LHKren txostenak aukera ematen du jakiteko, halaber, EAEn 2021eko abenduaren 31n zenbat hitzarmen kolektibotan dauden indarrean **lana eta familia bateragarri egiteko neurriak** (eskuragarri dauden azken datuak): guztira 297 dira, guztizkoaren % 48,7 (% 47,2, 2020an). Hitzarmen horietako gehienetan bildutako neurriek edoskitzarorako eskubidea lanaldi osoetan metatzeko aukerarekin dute zerikusia, baita indarreko legerian ezarrita dauden eta familiaren edo norberaren inguruabarren zioz ordaindutako zenbait baimenekin ere.

Indarreko enpresa-hitzarmenetatik, % 48,8k bateragarri egiteko neurriak txertatzen dituzte; sektorekoetan, berriz, % 47,6 murriztu dira. Lurraldeka, EAEn negoziatutakoetan, % 43,7k mota horretako neurriak erregulatzen dituzte; estatuan negoziatutakoetan, berriz, ratioa % 61,4 da. Kasu honetan, tamaina handiko enpresen hitzarmenak edo estatu-mailako sektoreko hitzarmenak dira, estatuan eragindako langile-kopuru handiarekin hain zuzen.

IV.3.4. GRAFIKOA. EAE-N INDARREAN DAUDEN HITZARMENEN EHUNEKOA, KONTZILIAZIO-NEURRIAK EZARTZEN DITUZTENAK, MOTAREN ETA APLIKAZIO-EREMUAREN ARABERA.

Iturria: CRL. Geuk egindakoa.

3.2. LAN-GATAZKAK

Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren informazioaren arabera, 2024an mantendu egin da 2023an detektatutako beherazko joera lan-gatazkei dagokienez: behera egin dute greba-kopuruak, horien parte-hartzaileek eta lan egin gabeko lanaldiak.

EAEn, aurten, 260 greba erregistratu dira. Horietan, 29.451 parte-hartzaile izan dira, eta, guztira, lanik egin gabeko 104.083 egun sortu dira. Kopuru horiek urtearekin alderatuta, % 20 jaitsi da greba-kopurua eta % 38,7 lan egin gabeko lanaldiak. Era berean, greba horietan parte hartu duten langileak % 49,5 jaitsi dira 2023. urtearekin alderatuta.

IV.3.6 TAULA. LAN-GATAZKAK EAE-N: ADIERAZLE NAGUSIEN BILAKAERA

	GREBAK	PARTAIDEAK	LAN EGIN GABEKO EGUNAK	PARTAIDEAK GREBAKO	LAN EGIN GABEKO EGUNAK GREBAKO	LAN EGIN GABEKO ORDUAK GREBAN EGONDAKO LANGILEKO
2020	190	25.642	59.741	135	314	19
2021	248	14.848	140.775	60	568	76
2022	342	106.998	384.459	313	1.124	29
2023	325	58.307	169.836	179	523	23
2024	260	29.451	104.083	113	400	28
% 21/22	37,9	620,6	173,1	421,7	97,9	-61,8
% 22/23	-5,0	-45,5	-55,8	-42,7	-53,5	-20,7
% 23/24	-20,0	-49,5	-38,7	-36,9	-23,5	21,7

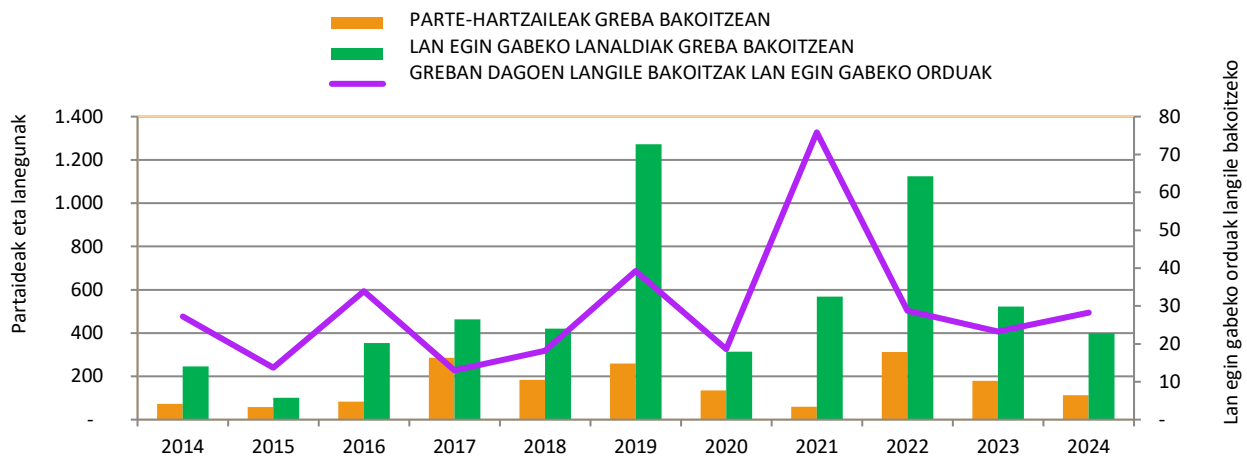
Iturria: EUSKO JAURLARITZAKO datuekin guk geuk egina. Lan eta Enplegu Saila.

Datu horiekin, partaide-kopurua grebako 113 langilekoa izan da (—% 36,9 2023aren aldean), lan egin gabeko egun kopurua 400 (—% 23,5), eta lan egin gabeko ordu-kopurua greban egondako langileko 28 (+% 21,7).

Sektoreka, greba-kopuru handiena zerbitzuetan metatu zen, 179 grebarekin (% 68,9), 23.520 langilerekin (% 79,9) eta lan egin gabeko 74.224 lanegunekin (% 71,3). Industrian, berriz, greben % 29,6 izanik (77), eraginpeko langileen % 19,8 daude (5.839) eta lan egin ez den lanegunen % 26,2 (27.292). Eraikuntzan 4 greba erregistratu ziren (% 1,5), eta bat ere ez lehen sektorean. Eta, aurreko urteetan bezala, negozioazio kolektiboa nabarmentzen da **gatazkaren lehen arrazoi gisa**: greben % 72,7 eta eraginpeko langileen % 87,9.

Lurraldeka, Bizkaian izan ziren greba gehienak 2024an (158), 17.586 parte-hartzaile eta 68.244 lanegun lanik gabe. Araban, 36 greba egon ziren, 3.039 partaide eta lan egin gabeko 6.820 egunekin. Gipuzkoan, 66 greba izan ziren, 8.826 partaide eta lan egin gabeko 29.019 egun.

IV.3.5. GRAFIKOA. LAN-GATAZKEN BILAKAERA EAE-N

Iturria: EUSKO JAURLARITZaren datuekin egindakoa

Estatu osoan, 2024. urtean (behin-behineko datuak), grebak 707 izan ziren (2023. urtean baino —% 9,1 gutxiago), parte-hartzaileak 231.739 izan ziren (—% 21,4) eta lanik egin gabeko lanaldiak 703.178 izan ziren (aurreko urtean baino —% 28,8).

3.3. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA

Baliagarria da langileek benetan eginiko lan-egunak eta enpresarekin hitzarturikoarekin duen erlazioa zein den jakitea, baita lan egin gabeko egunak eta kasuen banakapena ere. EINEK “*Lan Kostuen Hiruhileko Inkesta*” informazio zabala ematen du horren inguruan, eta horri esker, jarraipena egin daiteke denboran, kopuru absolutuetan (lan egindako eta lan egin gabeko ordu-kopuruaren bilakaera) nahiz estatu-mailako kopuru erlatiboetan (lan egin gabeko orduen banaketa), eta xehetasun maila txikiagoarekin, autonomia-erkidegoka ere bai.

Hona hemen aintzat harturiko aldagai nagusiak (xehetasun handiagoa nahi bada, begiratu memoria honetako glosarioa, amaieran):

- Benetako orduak: benetan lan egindako orduak dira. Hitzartutako orduen (hitzarmenen, hitzezko akordioaren edo banako kontratuaren bidez ezarritakoak) eta aparteko orduen edota ordu osagarrien batura da, ken lan egin gabeko orduak (horietatik aparte gelditzen dira lantokian galdutako orduak, benetan lan egindako ordutzat hartzen baitira). Kopuru erlatiboetan, hitzartutako orduen gaineko proportzioa aztertzen da.
- Lan egin gabeko orduak: ordaindutakoak (oporrak, jaiak, aldi baterako ezintasuna, amatasunaren ziozko baimena eta antzekoak, aparteko orduak konpentsazioaren ziozko atsedenaldiak, sindikatu-ordezkaritzako orduak, azterketak, medikuaren kontsultara joatea...) edo ordaindu gabeak izan daitezke (lan-gatazka, ugazaben itxiera, legezko zaintza —zaintzarako lanaldi murrizketak-, etab.). Kopuru erlatiboetan, benetan lan egindako orduen gaineko proportzioa aztertzen da.

Lehenik eta behin, **estatuan lan egindako eta lan egin gabeko orduen xehetasuna** ageri da, betiere, aldiko urteko batezbestekoak aintzat hartuta. Estatuko langileek batez beste 127,9 ordu lan egin zituzten 2024an, 2023an baino % 0,2 gutxiago. Lan egindako ordu horiek (benetako orduak) enpresarekin itundutakoen % 84,3 dira (hitzarmen bidez, kontratu bidez, etab.), hau da, 2023ko ratioa baino 2 hamarren gutxiago.

IV.3.7 TAULA. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA. BANAKAPENAREN BILAKAERA ESTATUAN. ORDU-KOPURUA, LANGILEKO ETA HILEKO. URTEKO BATEZBESTEKOAK.							
	2021	2022	2023	2024		ALD. % 22/23	% ALD. 23/24
				ABS.	% BERT.		
1. HITZARTUTAKO ORDUAK	151,2	151,6	151,7	151,7	118,6	0,1	0,0
2 ORDU ORDAINDUTA	151,5	152,0	152,2	152,2	119,0	0,1	0,0
3. BENETAKO ORDUAK	125,4	128,4	128,2	127,9	100,0	-0,2	-0,2
4. LAN EGIN GABEKO ORDUAK: (A) + (B)	26,5	23,9	24,2	24,8	19,4	1,3	2,5
- (A) LAN EGIN GABEKO ETA ORDAINDUTAKO ORDUAK	26,2	23,6	23,9	24,5	19,2	1,3	2,5
Oporrak	7,7	7,8	7,8	8,0	6,3	0,0	2,6
Jaiegunak	6,5	6,4	6,8	6,5	5,1	6,3	-4,4
ABE	6,7	7,3	7,4	7,8	6,1	1,4	5,4
Amatasuna	1,1	1,2	1,1	1,1	0,9	-8,3	0,0
Ordaindutako baimenak*	0,5	0,5	0,5	0,6	0,5	0,0	20,0
Arrazoi tekniko edo ekonomikoak	3,5	0,0	0,1	0,1	0,1	-	0,0
Aparteko orduen konpentsazioa	0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	-	-
Lantokian galdutako orduak**	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Beste batzuk	0,2	0,2	0,2	0,3	0,2	0,0	50,0
- (B) LAN EGIN GABEKO ORDUAK ETA ORDAINDU GABEKO ORDUAK	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
Lan-gatazkak	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Beste batzuk	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,0	0,0
5. APARTEKO ORDUAK	0,6	0,7	0,7	0,7	0,5	0,0	0,0
BENETAKO / HITZARTUTAKO ORDUEN %	82,9	84,7	84,5	84,3			
LAN EGIN GABEKO / BENETAKO ORDUEN %	21,1	18,6	18,9	19,2			

Iturria: EIN. Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. Geuk egina.

**Sindikatuak ordezkatzeko, azterketak, medikuaren kontsultak, eta abar.*

*** Lege ondorioetarako, lan egindako ordutzat hartzen dira.*

Horrez gain, batez beste lan egin gabeko 24,8 ordu zenbatetsi dira langileko eta hileko, horietatik 24,5 (% 98,8) ordaindutakoak izan ziren. Lan egin gabeko orduak % 2,5 handitu dira azken urtean.

Lan egin gabeko orduen barruan, kategoria nagusia (ikus IV.3.7 taulako xehetasuna) 2024an oporrei dagokie (8 ordu) eta ondoren gaixotasunagatik lan egin gabeko orduak daude (aldi baterako ezintasuna), hau da, 7,8 ordu langileko eta hilabeteko eta jaiengatik 6,5 ordu. Laugarren postuan amatasuna dago (1,1 ordu hilean langile bakoitzeko). Lau kategorien artean, lan egin ez diren orduen % 94,4 eta benetako orduen % 18,4 dira. Arlo erlatiboari dagokionez, lan egin gabeko ordu-kopurua 2024an, benetako orduen % 19,2 da (lan egindakoak), 2023an baino hiru hamarren gehiago.

Bigarrenik, **EAEko kopuru absolutuen bilakaera aurkeztuko dugu** (IV.3.8. taula). 2024an, batez beste, enpresen eta langileen artean hitzartutako hileko ordu-kopurua 147,8 izan zen, 2023an baino % 0,4 gutxiago. Ordu horietatik 120 (— % 0,3) hau da, % 81,2, benetan lan egindakoak izan ziren, eta ratio hori hamarren bat gehitu da azken urtean. Era berean, 2024an lan egin gabeko orduak 28,3 dira langile eta hilabete bakoitzeko, 2023an baino % 0,4 gutxiago eta benetan lan egindako orduen % 23,6 ordezkatzeko dute.

IV.3.8 TAULA. LAN EGINDAKO DENBORA ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA. EAE-KO ALDAGAIEN BILAKAERA. ORDU-KOPURUA, LANGILEKO ETA HILEKO. URTEKO BATEZBESTEKOAK								
	2020	2021	2022	2023	2024	% ALD. 21/22	% ALD. 22/23	% 23/ 24 ALDAK UNTZA
1. HITZARTUTAKO ORDUAK	146,88	149,1	148,3	148,4	147,8	-0,5	0,1	-0,4
2 ORDU ORDAINDUTA	146,53	148,75	148,1	148,2	147,7	-0,4	0,1	-0,3
3. BENETAKO ORDUAK	112,43	120,53	121,0	120,4	120,0	0,4	-0,5	-0,3
4. LAN EGIN GABEKO ORDUAK	34,85	28,93	27,8	28,4	28,3	-3,9	2,2	-0,4
5. APARTEKO ORDUAK	0,38	0,38	0,5	0,5	0,5	31,6	0,0	0,0
BENETAKO / HITZARTUTAKO ORDUEN %	76,5	80,8	81,6	81,1	81,2			
LAN EGIN GABEKO / BENETAKO ORDUEN %	31,0	24,0	23,0	23,6	23,6			

Iturria: EIN. Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta. Geuk egina.

Itundutako orduen gaineko benetako orduen ratioek eta benetako orduen gaineko lan egin ez diren orduen ratioek alde batzuk dituzte EAEren eta estatuko batezbestekoaren artean: benetako orduek itundutako orduekiko duten pisua txikiagoa da EAEn (% 81,2 eta % 84,3), eta lan egin ez direnek pisu handiagoa dute benetako orduekiko (% 23,6 eta % 19,2)..

Azkenik, EINen BAiri esker, badakigu zein den egindako **aparteko orduen banakapena estatu osoan: ordaindutakoak eta ordaindu gabekoak**. 2024an estatuko soldatapeko langile guztiek batez beste astean aparteko 6.730,3 mila ordu egin zituzten, 2023an baino % 10,8 gehiago. Horietatik 4.007,8 mila ordaindu egin ziren, aurreko urtean baino % 13,8 gehiago. Ordaindutako ordu horiek aparteko ordu guztien % 59,5 dira (% 58 2023an).

3.4. TELELANA¹⁶

COVID-19aren pandemiaren ondorioz 2020an lan-merkatuan gertatutako fenomenoetako bat, enpleguaren beherakadaz gain, telelanaren hedapena izan zen.

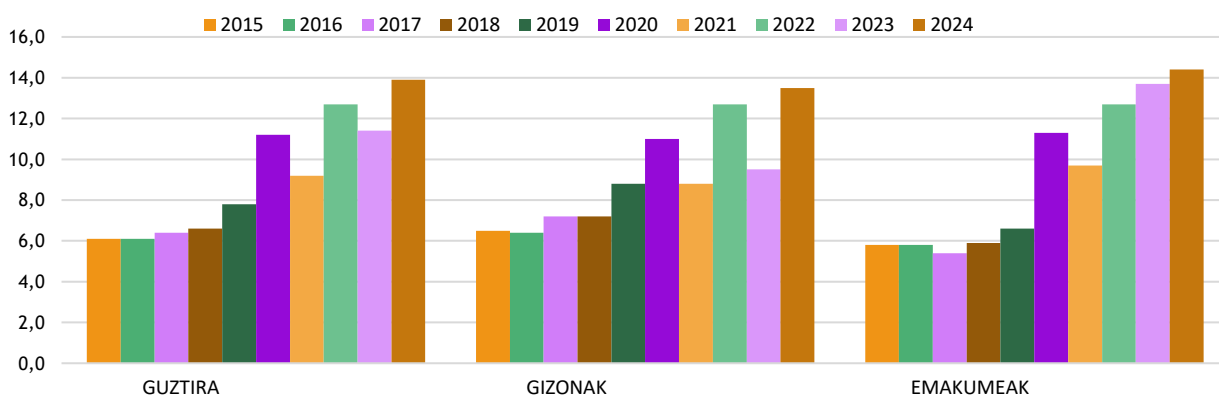
BAiren azpilaginaren aldagaiak aztertuta (berrikusitako datuak) 2024an EAEko pertsona landunen % 13,9k telelana egin zuten (% 8,4k noizean behin eta % 5,5ek egunen erdia baino gehiago), hau da, ehuneko 2,5 puntuko igoera 2023ko datuen aldean. Gainera, zifra horiek erakusten dute gora egin duela telelana noizean behin egiten duen biztanleriak (+2,9), eta behera ohiko telelanak (-0,4).

Estatuan, telelanaren erabilera orokorrak ere gora egin du aurreko urtearen aldean, % 15,4ra iritsi baita (+1,3 hamarren), eta, Euskadin ez bezala, gora egin du noizbehinkako telelanak (+0,6) eta ohikoak (+0,7). Datu horiekin, gure autonomia-erkidegoa, telelana egiten duen biztanleria okupatuaren ehuneko estatuko batezbestekoa baino txikiagoa zuena, ratio horretara hurbiltzen da, 2024rako puntu eta erdiko aldearekin.

IV.3.9 TAULA. ERREFERENTZIAKO ASTEAN TELELANA EGIN ZUEN BIZTANLERIA LANDUNAREN EHUNEKOA. EAE ETA ESTATUA.						
	EAE			ESPAINIA		
	NOIZEAN BEHIN	EGUNEN ERDIAK BAINO GEHIAGO	GUZTIRA	NOIZEAN BEHIN	EGUNEN ERDIAK BAINO GEHIAGO	GUZTIRA
2017	3,1	3,3	6,4	3,0	4,3	7,3
2018	2,9	3,7	6,6	3,2	4,8	8,0
2019	3,5	4,3	7,8	3,5	4,8	8,3
2020	4,2	7,0	11,2	4,2	10,8	15,0
2021	4,5	4,8	9,3	5,8	9,5	15,3
2022	5,5	7,2	12,7	6,2	7,5	13,7
2023	5,5	5,9	11,4	7,0	7,1	14,1
2024	8,4	5,5	13,9	7,6	7,8	15,4

Iturria: EIN. BAI. Azpilaginaren aldagaiak. Berrikusitako datuak.

IV.3.6. GRAFIKOA. EAE-KO LANDUNEN EHUNEKOAREN BILAKAERA, FAMILIAREN ETXEAN LAN EGIN ZUTENAK ERREFERENTZIA-ASTEAN, SEXUAREN ARABERA.

Iturria: EIN. BAI. Berrikusitako datuak

¹⁶ Memoria honen II. kapituluaren ("Zientzia, teknologia, berrikuntza eta digitalizazioa"), telelanaren erabilera ere aztertzen da ikuspegi teknologikotik eta beste eragiketa estatistiko batetik (EUSTATen Informazioaren Gizarteari buruzko Inkesta) eta, beraz, ez du zertan bat etorri haren emaitzak ezta interpretazioak.

Dena dela, alde horien interpretazio zuzena egiteko zenbait aldagai aztertu beharko lirateke, hala nola egitura produktiboa, eta gainera kontuan hartu estatuko batezbestekoak era askotako datuak jasotzen dituela.

Sexuaren arabera, 2020an pandemia hasi zenetik gertatu den fenomeno bat da, bai estatuan, bai EAEn, aurreko arrakala. Horren arabera, gizonak emakumeek baino telelan gehiago egiten zuten. Egiaz, urte horretatik aurrera, gehiago ziren telelanean aritzen ziren emakumeak gizonak baino, baina kopuru oso aldakorrekin (2024an arrakala 0,9 puntukoa zen EAEn eta puntu batekoa Espainian).

4. SOLDATAK EAE-N

4.1. SOLDATA-EGITURARI BURUZKO 2023KO INKESTAREN EMAITZAK

EINen Soldaten Egituraren Urteko Inkestaren¹⁷ arabera, **langile bakoitzeko urteko batez besteko irabazia** 2023an (eskuragarri dagoen azken datua) EAEn 32.314 € zen, hots, % 3,7ko igoera aurreko urtearekiko. Kopuru hori estatuko batezbestekoa baino % 19,9 handiagoa da denboraldi berean (28.050 €), eta autonomia-erkidegoen zerrendako lehenengoa da. Ondoren, Madril eta Nafarroa datoz. Hiru autonomia-erkidego horiek erreferentzia-datan gainditu egiten dute urteko batez besteko irabazien 30.000 euroko kopurua, eta beste muturrean Extremaduran, Kanariar Uharteetan eta Gaztela-Mantxan soldata baxuenak dituzte.

IV.4.1 TAULA. LANGILE BAKOITZAREN URTEKO BATEZ BESTEKO IRABAZIAK (EUROTAN). 2022-2023.

	GUZTIRA 2022	2023			2022/2023KO ALDAKUNTZA %			GENERO- ARRAKALAREN %		
		GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	2021	2022	2023
ESPAINIAKO BATEZBESTEKOAK	26.949	28.050	25.591	30.372	4,1	5,1	3,4	18,4	17,1	15,7
ANDALUZIA	24.094	25.052	22.715	27.086	4,0	4,5	3,4	19,8	17,0	16,1
ARAGOI	26.013	26.822	23.925	29.589	3,1	3,4	2,8	18,6	19,6	19,1
ASTURIAS	26.746	27.917	24.809	31.034	4,4	4,3	4,9	23,2	19,5	20,1
BALEAR UHARTEAK	27.146	27.537	26.261	28.754	1,4	0,8	2,1	13,7	7,5	8,7
KANARIAR UHARTEAK	23.097	24.034	23.439	24.604	4,1	3,8	4,3	10,3	4,3	4,7
KANTABRIA	25.291	26.569	23.727	29.146	5,1	5,2	4,8	20,9	18,9	18,6
GAZTELA ETA LEON	24.187	25.227	23.104	27.360	4,3	6,1	3,1	20,9	18,0	15,6
GAZTELA-MANTXA	23.752	24.886	22.608	26.766	4,8	6,1	3,7	15,0	17,4	15,5
KATALUNIA	28.775	29.979	27.241	32.722	4,2	6,2	2,6	19,9	19,5	16,7
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	24.510	25.632	23.206	27.933	4,6	4,8	4,7	20,2	17,0	16,9
EXTREMADURA	21.923	23.684	22.182	25.180	8,0	7,5	8,7	13,0	10,9	11,9
GALIZIA	24.170	25.279	23.154	27.480	4,6	5,7	3,2	19,0	17,7	15,7
MADRIL	31.231	32.220	29.250	35.052	3,2	4,0	2,8	17,5	17,6	16,6
MURTZIA	23.852	25.330	22.475	27.799	6,2	7,2	5,9	21,4	20,1	19,2
NAFARROA	29.190	31.200	27.462	34.623	6,9	5,5	8,3	21,6	18,5	20,7
EAE	32.314	33.505	31.039	35.600	3,7	5,9	1,4	16,7	16,5	12,8
ERRIOXA	24.903	26.319	24.307	28.482	5,7	9,2	2,7	20,2	19,7	14,7

Iturria: EIN 2023

Sexuen araberako soldaten aldeari dagokionez, emakumeen batez besteko soldata txikiagoa zen gizonenak baino autonomia-erkidego guztietan 2023an. Hala ere, aldea desberdina da batzuen eta besteen artean. Enpleguak eta okupazioak erkidego bakoitzean duten egitura desberdina funtsezko faktorea da aldakortasun hori azaltzeko. Batez beste, emakumeen soldata gizonen soldataren % 84,3 zen, eta beraz, arrakala % 15,7koa da (1,4 puntu gutxiago aurreko urtearen aldean). Kanariar Uharteek zuten genero-arrakalarik txikiena (% 4,7), eta ondoren Extremadurak eta Balear Uharteek. Alderik handiena, berriz, Nafarroan dago (% 20,7) eta ondoren Asturiasen eta Murtzian.

EAEn, 2023an, emakumeen soldataren ratioa gizonen soldataren % 87,2 zen batez beste (% 12,8ko arrakala, 2023an baino 3,7 puntu gutxiago). Hortaz, estatuko batezbestekoaren azpitik dago. Kopuru absolutuetan, EAEn, emakumeen batez besteko soldata 31.039 € zen 2023an (+% 5,9, 2022rekin alderatuta), eta gizonena, berriz, 35.600 € (+% 1,4).

Bigarrenik, inkestari esker, **lanordu arrunteko irabazia**¹⁸ zein den jakin daiteke, ezinbestekoa dena lanaldi desberdinak dituzten langileak berdintasunez aztertzeko.

¹⁷ EINen "Soldata-egituraren urteko Inkestak" autonomia-erkidegoetako datuak ematen ditu, beste aldagai batzuen artean, sexuaren eta lanbidearen arabera soldatei buruz. Ordura arte lau urtetik behin baino ez zen lortzen horren inguruko informazioa soldata-egituraren inkestaren bidez, hain zuzen ere, eta gainera, 10 langile edo gehiagoko enpresei buruzkoa baino ez zen. Inkesta horrek hainbat iturritako administrazio-erregistroak erabiltzen ditu, hala nola Gizarte Segurantzak edo Zerga Agentziak, baita EINen beraren lan-kostuari buruzko hiruhilekoko inkestako informazioaren zati bat ere, eta soldaten alderdirik estrukturalenak aztertzea ahalbidetzen du. Emaitzetan erabiltzen diren soldaten kontzeptuak balio gordinetan daude, hau da, PFEZren konturako atxikipena edo langileak Gizarte Segurantzarako kotizazioak egin gabe.

¹⁸ **Orduko irabazia urteko** irabazi gisa zenbatetsi da, erreferentziako urtean lan egindako orduekin zatituz. Informazio-iturri nagusia Lan-kostuaren hiruhileko inkestaren langileko hitzartutako orduak dira, baina Gizarte Segurantzaren datu-baseetan eskuragarri dagoen informazioarekin osatuta; bereziki lanaldi partzialeko langileei dagokienez.

Orduko irabazi hori, 2023an, 22,01 eurokoa izan zen gure autonomia-erkidegoan, 2022an baino % 5,6 handiagoa. Orduko irabazia, urtekoa bezala, autonomia-erkidego guztietako handiena da (eta estatuko batez bestekoa —17,82 euro orduko— baino % 23,5 handiagoa), Nafarroaren eta Madrilén atzetik. Beste muturrean, orduko soldata baxuenak dituzte Kanariar Uharteetan eta Extremaduran.

IV.4.2 TAULA. LANORDU ARRUNTEKO BATEZ BESTEKO IRABAZIA SEXUAREN ARABERA (EURO). 2022-2023.

	GUZTIRA 2022	2023			22/23 ALDAKUNTZA %			GENERO- ARRAKALAREN %		
		GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	2021	2022	2023
ESPAINIAKO BATEZBESTEKOAK	17,19	17,82	17,08	18,47	3,7	4,8	2,8	9,8	9,2	7,5
ANDALUZIA	15,59	16,10	15,53	16,55	3,3	4,0	2,7	9,2	7,3	6,2
ARAGOI	16,62	17,04	15,95	17,98	2,5	1,8	3,2	9,8	10,1	11,3
ASTURIAS	17,06	17,86	16,80	18,81	4,7	5,3	4,4	12,6	11,4	10,7
BALEAR UHARTEAK	17,81	17,13	16,79	17,43	-3,8	-5,3	-2,5	5,7	0,8	3,7
KANARIAR UHARTEAK	14,29	14,78	14,95	14,63	3,4	3,4	3,5	4,1	-2,3	-2,2
KANTABRIA	16,17	16,78	15,68	17,69	3,8	3,4	4,0	11,2	10,8	11,4
GAZTELA ETA LEON	15,73	16,27	15,76	16,73	3,4	5,5	1,8	10,2	9,1	5,8
GAZTELA-MANTXA	15,28	15,90	15,41	16,26	4,1	5,4	3,0	3,2	7,4	5,2
KATALUNIA	18,42	19,01	18,05	19,89	3,2	5,0	1,7	13,3	12,1	9,3
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	15,66	16,50	15,81	17,08	5,4	6,0	5,0	10,8	8,3	7,4
EXTREMADURA*	14,46	15,37	15,47	15,29	6,3	4,6	7,8	-1,8	-4,2	-1,2
GALIZIA	15,29	15,96	15,36	16,52	4,4	6,9	1,8	9,3	11,5	7,0
MADRIL	19,47	20,11	18,94	21,15	3,3	4,2	2,7	10,9	11,8	10,4
MURTZIA	15,10	16,10	15,22	16,77	6,6	8,9	5,3	11,0	12,2	9,2
NAFARROA	18,98	20,32	18,89	21,50	7,1	6,0	8,0	11,7	10,5	12,1
EAE	20,84	22,01	21,55	22,36	5,6	8,8	2,9	7,3	8,8	3,6
ERRIOXA	16,30	16,95	16,48	17,40	4,0	6,0	2,4	9,8	8,5	5,3

Iturria: EIN 2023 Geuk egina.

* Extremadurako eta Kanariar Uharteetako datuak tentuz hartu behar dira, lagina txikia baita.

Sexuaren arabera, EAEko emakumeen orduko batez besteko irabazia 21,55 eurokoa zen 2023an (+% 8,8 2022ko datuekin alderatuta); gizonen kasuan, berriz, irabazia 22,36 eurora igotzen da (+% 2,9). Sexuaren araberako arrakala hori estatuko autonomia-erkidego guztietan gertatu da (Kanariar Uharteetan eta Extremaduran ez ezik, baina emaitzak tentuz hartu behar dira laginak txikiak baitira), eta horren ondorioz, emakumeek orduko gizonen kibratu zutenaren % 96,4 kibratu zuten Euskadin; hau da, orduko irabazia % 3,6 txikiagoa izan zen. Arrakala hori 5,2 puntu txikitu da azken urtean (-1,7 puntu estatuko batezbestekoan).

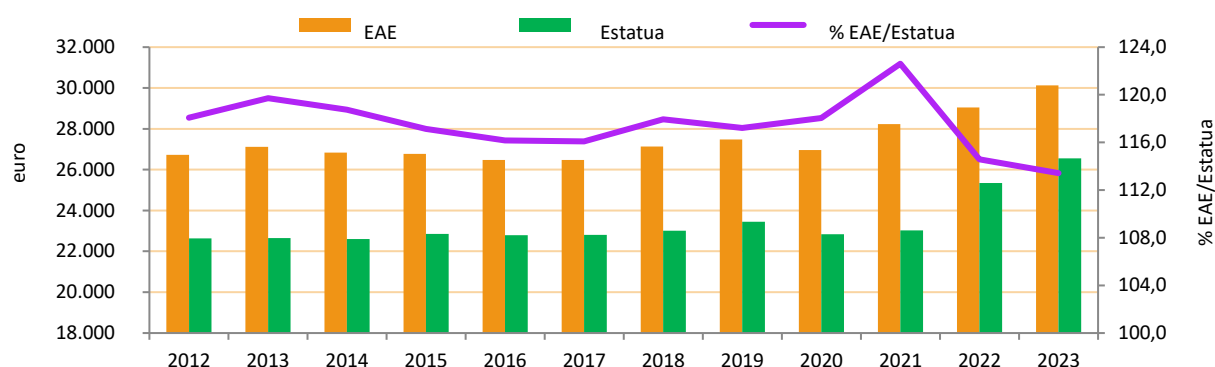
4.2. LAN-KOSTUARI BURUZKO INKESTEN EMAITZAK

4.2.1. Lan-kostuei buruzko urteko inkesta, 2023. urtean.

Langileen soldatei eginiko hurbilketa dakarren EINen beste estatistika bat "Lan-kostuei buruzko inkesta" da. Urtero egiten da eta lanaren eta bere osagaien faktorearen kostuaren urteko maila ezagutzeko aukera ematen du. Horien artean, "Lansariak eta soldata" partidak besteren konturako langileei diruz zein gauzaz emandako ordainsari guztiak hartzen ditu barne. Soldata-egituraren Inkestaren kasuan bezala, zenbatekoak gordinak dira, hau da, atxikipenak edo langileak Gizarte Segurantzarako kotizazioak egin aurrekoak.

2023ko Lan-kostuari buruzko Inkestaren arabera, langile bakoitzeko lan-kostu gordina 41.706 eurokoa zen EAEn (2022. urtearekiko +% 4,5), eta horietatik % 72,2 "soldatei eta lansariei" zegokien, hots, 30.121 eurokoa da (aurreko urtearekiko +% 3,7). Gainerako % 27,8a nahitaezko kotizazioei (% 24,8) borondatezkoei (% 0,9) eta zuzeneko gizarte-prestazioei (% 1,1) zegokien eta gainontzeko % 1a beste partida batzuei (gizarte-gastuak, kalte-ordainak, etab.). Soldata-kostu hori estatuko batezbestekoa baino % 13,4 handiagoa zen erreferentziako urtean, eta Madrilgo Erkidegoarekin (32.040 €) batera, autonomia-erkidego guztietako bigarren handiena zen.

IV.4.1. GRAFIKOA. LAN-KOSTUAREN "LANSARIAK ETA SOLDATAK" PARTIDAREN ZENBATEKOA LANGILE ETA URTE BAKOITZEKO. KONPARAZIOA EAE-ESTATUA

Iturria: EIN. Lan-kostuaren urteko inkesta

IV.4.3 TAULA. LAN-KOSTUA LANGILEKO ETA URTEKO. AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERAKO DATUAK, €-TAN 2022-2023.

	2022			2023			2022/2023 aldak, %.	
	KOSTU GORDINA	SOLDATAK	SOLDATEN % ETA GUZTIAREN ARABERA	KOSTUA GORDINA	SOLDATAK	SOLDATEN % ETA GUZTIAREN ARABERA	KOSTU GORDINA	SOLDATAK
ESPAINIA	34.286	25.353	74,0	36.132	26.556	73,5	5,4	4,7
ANDALUZIA	30.440	22.374	73,2	32.024	23.396	73,1	5,2	4,6
ARAGOI	32.908	24.153	73,4	34.967	25.563	73,1	6,3	5,8
ASTURIAS	33.701	25.060	74,4	35.359	26.004	73,5	4,9	3,8
BALEAR UHARTEAK	32.377	23.801	73,5	35.396	25.832	73,0	9,3	8,5
KANARIAR UHARTEAK	28.900	21.137	73,1	30.374	21.915	72,2	5,1	3,7
KANTABRIA	32.017	23.549	73,6	33.274	24.436	73,4	3,9	3,8
GAZTELA ETA LEON	30.938	22.775	73,6	32.594	23.864	73,2	5,4	4,8
GAZTELA-MANTXA	30.760	22.498	73,1	32.227	23.518	73,0	4,8	4,5
KATALUNIA	36.915	27.421	74,3	38.965	28.725	73,7	5,6	4,8
VALENTZIAKO ERK.	31.005	22.749	73,4	32.331	23.561	72,9	4,3	3,6
EXTREMADURA	27.749	20.380	73,5	28.542	20.774	72,8	2,9	1,9
GALIZIA	30.817	22.656	73,5	32.200	23.423	72,7	4,5	3,4
MADRIL	40.316	30.348	75,3	42.775	32.040	74,9	6,1	5,6
MURTZIA	30.168	22.178	73,5	31.697	23.078	72,8	5,1	4,1
NAFARROA	36.827	26.999	73,3	39.175	28.717	73,3	6,4	6,4
EAE	39.908	29.050	72,8	41.706	30.121	72,2	4,5	3,7
ERRIOXA	31.058	22.691	73,1	32.767	23.933	73,0	5,5	5,5

Iturria: EIN: Lan-kostuei buruzko urteko inkesta.

4.2.2. Lan-kostuen Hiruhileko Inkesta. 2024. urtea

Deskribatutako urteko inkestaz gain, EINek "Lan-kostuen hiruhileko inkesta" (LKHI) ere egiten du, EUROSTATen lan-kostu bateratuaren indizea egiteko funtsezko iturria dena, Europako Banku Zentralak Europar Batasuneko herrialdeen arteko konbergentzia-prozesuaren jarraipena egiteko eskatutako "euroadierazleeta" bat delako. Halaber, inkesta horrek lan egindako eta lan egin gabeko denborari (ikusi kapitulu honen 3.3. atala) eta lan-kostuei buruzko informazioa ematen du, lan egindako pertsonako eta hileko (soldaten kontu-sailaren osoa antzekoa da, urteko inkestan oinarrituz¹⁹), eta baita lan egindako benetako orduko ere.

¹⁹ Lan-kostuei buruzko urteko inkestak, hilerio nominetan jasotzen ez diren soldatek kontu-sail batzuei buruzko datuekin osatzen du informazio hori. Ez da jasotzen hain zuzen mugaeguna hilabete baino handiagoa delako (aurrezki-planak, gauzak ordaintak, borondatezko kotizazioak eta abar). Zenbatespenen arabera, inkesta horrek lan-kostu osoaren % 98,4 barne hartzen du, eta horregatik ez datoz bat bi inkesten emaitzak, antzekoak badira ere.

Lan-kostuak enpresak benetako lanordu baten ordaindu behar duen kostua neurtzen du, kopuru garbitan adierazita, eta lan-kostu osoa eta soldata-kostua bereiz daitezke (kostu osoaren % 75-76 ingurukoa dena; ratioa oso egonkorra da denboran eta autonomia-erkidegoaren arabera), langileei egindako ordainketak barne hartzen dituena, eskudirutan edo gauzaz, besteren konturako lan-zerbitzuen emate profesionalarengatik, ordainketa modua edozein dela, eta lan gisa kontuan hartzen diren atsedendialdiak garabehera²⁰.

IV.4.4 TAULA. LAN-KOSTUAREN ETA SOLDATA-KOSTUAREN BILAKAERA, ORDUKO, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. €) IV. HIRUHILEKOAK.

	LAN-KOSTUA			SOLDATA-KOSTUA			2022/2023 ALD. (%)		ALD. % 23/24	
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	LK	SK	LK	SK
ESPAINIA	23,55	24,98	25,63	17,83	18,74	19,21	6,1	5,1	2,6	2,5
ANDALUZIA	20,62	21,81	22,27	15,43	16,17	16,45	5,8	4,8	2,1	1,7
ARAGOI	23,26	25,36	25,75	17,45	19,19	19,22	9,0	10,0	1,5	0,2
ASTURIAS	24,52	26,04	27,42	18,61	19,46	20,66	6,2	4,6	5,3	6,2
BALEAR UHARTEAK	22,99	25,08	25,44	17,37	18,39	18,84	9,1	5,9	1,4	2,4
KANARIAR UHARTEAK	19,23	20,43	20,93	14,24	14,95	15,28	6,2	5,0	2,4	2,2
KANTABRIA	22,86	24,00	24,63	17,20	17,98	18,39	5,0	4,5	2,6	2,3
GAZTELA ETA LEON	22,78	23,59	24,00	17,28	17,68	17,99	3,6	2,3	1,7	1,8
GAZTELA-MANTXA	21,15	21,99	22,52	15,77	16,36	16,70	4,0	3,7	2,4	2,1
KATALUNIA	25,24	27,00	27,48	19,19	20,34	20,68	7,0	6,0	1,8	1,7
VALENTZIAKO ERK.	20,93	22,53	23,21	15,62	16,67	17,24	7,6	6,7	3,0	3,4
EXTREMADURA	19,97	20,64	21,71	15,03	15,38	16,17	3,4	2,3	5,2	5,1
GALIZIA	21,13	22,57	23,29	15,90	16,77	17,35	6,8	5,5	3,2	3,5
MADRIL	26,81	28,41	29,28	20,65	21,73	22,42	6,0	5,2	3,1	3,2
MURTZIA	21,35	22,23	23,45	16,10	16,58	17,43	4,1	3,0	5,5	5,1
NAFARROA	26,73	27,92	28,67	20,26	21,03	21,45	4,5	3,8	2,7	2,0
EAE	29,08	30,13	30,71	21,97	22,43	22,72	3,6	2,1	1,9	1,3
ERRIOXA	21,92	22,69	23,97	16,38	16,91	17,97	3,5	3,2	5,6	6,3

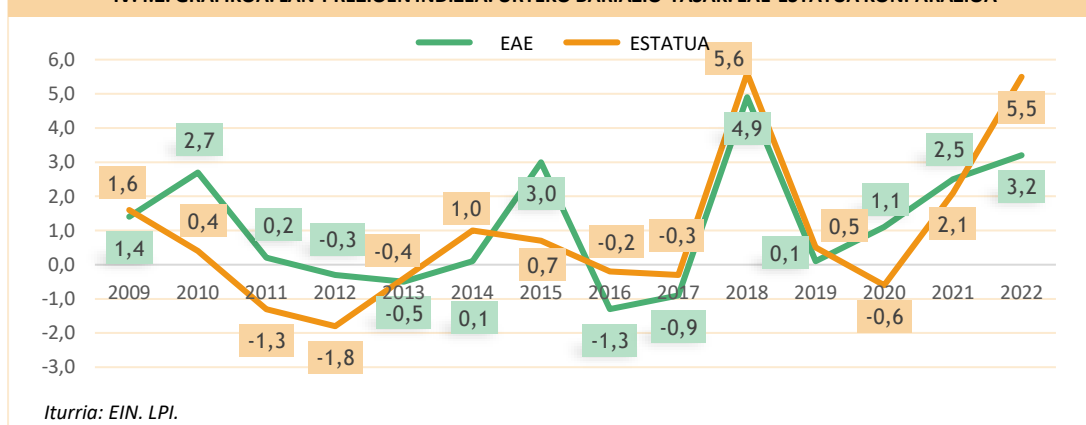
Iturria: EIN: Laneko Kostuen Hiruhileko Inkesta.

Lehenik eta behin, LKHik adierazten du 2024ko laugarren hiruhilekoan **laneko ordu bakoitzeko lan-kostua** 30,71 eurokoa zela EAEn, duela urtebete baino % 1,9 gehiago eta % 19,8 gehiago estatuko batezbestekoa baino,aldi horretan % 2,6 hazi baitzen.

Bestalde, **benetako lanorduko lan-kostua** 22,72 euro zen EAEn 2024ko laugarren hiruhilekoan (laneko kostu osoaren % 74), aurreko urtean baino % 1,3 gehiago. Horrez gain, zenbateko hori, eta gauza bera gertatzen da lan-kostu osoarekin, autonomia-erkidegoetako handiena da. Atzetik Madril eta Nafarroa daude. Bestalde, estatuko batezbestekoa baino % 18,3 handiagoa da (19,21 euro). Beste muturrean Kanariar Uharteak eta Extremadura daude, soldata-kostu txikienekin.

4.3. LANEKO PREZIOEN INDIZEAREN (LPI) 2022ko EMAITZAK

IV.4.2. GRAFIKOA. LAN-PREZIOEN INDIZEA. URTEKO BARIAZIO-TASAK. EAE-ESTATUA KONPARAZIOA

²⁰Xehetasun gehiagorako, memoria honen amaierara jo daiteke, terminoen glosariara.

EINen "Lanaren prezioen indizeak" eskulanak denboran zehar duen prezioaren aldaketa neurtzen du, soil-soilik lan-merkatuaren presioen ondorioz, hots, neurri hori ez dago eginiko lanaren kalitatearen eta kantitatearen aldaketen eraginpean (esaterako, lan-indarraren eraketaren aldaketengatik, soldatapeko pertsonen ezaugarrien aldaketengatik, etab.), hau da, eraketa-efektua deskontaturik²¹.

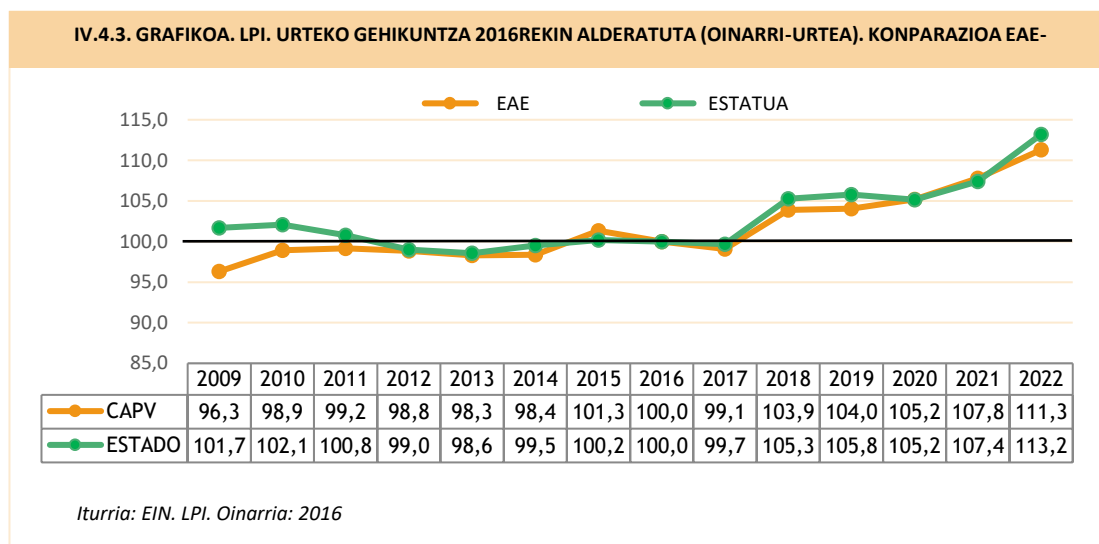
Kontsumo eta zerbitzu ondasunen "oinarrizko otzara" estandarizatu neurtzen duen kontsumorako prezioen indizeak bezala (KPI), lanpostuen "oinarrizko otzara" estandarizatuaren prezioaren aldaketak neurtzen ditu LPIk²².

IV.4.5. TAULA. LANeko PREZIOEN INDIZEA. AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERAKO DATUAK, URTEKO ALDAKUNTZA-TASAK. 2016-2022							
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ESPAINIA	-0,2	-0,3	5,6	0,5	-0,6	2,1	5,5
ANDALUZIA	0,0	-0,6	5,2	0,4	-1,6	2,4	5,1
ARAGOI	0,3	0,3	4,9	1,3	-2,0	2,6	5,8
ASTURIAS	-0,8	0,7	4,2	2,2	-1,2	1,5	4,9
BALEAR UHARTEAK	-0,1	-1,6	5,4	0,0	-3,4	1,8	15,3
KANARIAR UHARTEAK	-0,7	0,3	6,0	0,4	-1,1	2,6	5,0
KANTABRIA	-0,3	1,2	3,1	2,9	-0,9	2,3	6,6
GAZTELA ETA LEON	0,7	-0,5	5,3	-0,6	0,8	2,4	5,5
GAZTELA-MANTXA	-1,0	-1,3	7,8	-0,9	-0,4	3,5	5,3
KATALUNIA	-0,4	0,4	5,9	0,5	-0,2	1,5	5,4
VALENTZIako ERK.	-0,2	-0,7	6,3	0,6	-0,8	2,2	5,0
EXTREMADURA	1,8	-1,1	6,7	-1,0	-1,0	3,1	5,9
GALIZIA	-0,2	1,1	5,2	-0,7	-0,4	1,5	5,8
MADRIL	0,0	-0,9	5,7	1,2	-0,6	2,3	5,6
MURTZIA	0,1	0,8	4,8	0,3	1,8	0,5	4,2
NAFARROA	1,7	-0,1	3,9	1,2	-0,7	1,5	3,7
EAE	-1,3	-0,9	4,9	0,1	1,1	2,5	3,2
ERRIOXA	0,0	-1,2	4,8	-0,6	1,5	1,5	6,2

Iturria: EIN: Lanaren prezioen indizea 2016. oinarria.

LPI % 3,2 handitu zen 2021 eta 2022 urteen bitartean EAEn (eskuratu dugun azken datua). Estatuko batez besteko aldakuntza, berriz, +% 5,5 izan da. Autonomia-erkidegoen multzoko hazkunderik txikiena da eta ondoren Nafarroa dago (+% 3,7). Beste muturrean, Balear Uharteek urte arteko % 15eko hazkundera gainditzen dute (+% 15,3) eta gero Kantabria eta Errioxa daude (+% 6,6 eta +% 6,2 hurrenez hurren).

Oinarri-urtetik (2016-2022) izandako bilakaera aztertuz gero, indize-zenbakiak adierazten duten bezala, igoera % 11,3koa da: 2022rako EAEko datua 111,3 da, eta estatuko batezbestekoa, berriz, 113,2; horrek adierazten du aldi berean soldatak % 13,2 igo direla.

²¹ Gaur egun, Espainian LKHI, LKUI eta EES inkestetatik jasotako informazioan, lan- eta soldata-kostuaren batez besteko emaitzak besterik ez dira adierazten, langileko. Horrela, kostuaren aldakuntza zein enpleguaren konposizioan gertatutako aldaketak barne hartzen dituzte.

²² Informazio gehiagorako, eragiketa estatistiko honen metodologiara jo daiteke:

http://www.ine.es/dynqs/INEbase/es/operacion.htm?c=Estadistica_C&cid=1254736177027&menu=metodologia&idp=1254735976596

4.4. SOLDATEN BANAKETA: 2023KO BAI-REN EMAITZAK

Analisirako eremu zabal horren barruan, EInen “Biztanleria Aktiboaren Inkestak” (BAI) familiaren “enplegu nagusiaren soldata” aldagaia kodetzen du deziletan, eta informazio hori biltzeko, informazioa ematen duten etxeekin loturiko administrazio-erregistroak erabiltzen ditu. Soldata horren barruan, laneko errentaren gaineko zergaren konturako atxikipenak eta langileak gizarte-segurantzako sistemei eginiko nahitaezko kotizazioak daude, baita aparteko pagei, aparteko orduetara eta beste osagarri batzuei dagozkien hainbanaketak ere. Kontuan hartu behar da etxeetako soldaten aldagai hori ezin izan daitekeela esanguratsua, kopuru absolutuetan, zeren eta etxe bakoitzeko bat baizik ez baitu erregistratzen. Hala ere, soldata-masak gure gizartearen konparaziozko datuetan duen banaketari buruzko informazioa ematen du dezilen arabera kodetzeak.

Horretarako, jasotako soldaten zenbatekoaren arabera antolatzen da soldatapeko pertsonen lagina estatu-mailan, eta ondoren 10 talde berdinetan zatitzen da, hots, langileen % 10ekin haietako bakoitzean. Eginiko zenbatespenen arabera, soldatapeko 16,2 milioi lagun zeuden 2018an eta, beraz, dezil bakoitzak soldatapeko 1,6 milioi lagun biltzen ditu gutxi gorabehera. Horrez gain, batezbestekoak (taldearen batez besteko soldata) eta hura mugatzen duten beheagoko eta goragoko soldatek zehaztu dute dezil bakoitza. Hainbat urtetako magnitudeak alderatuz gero, kontuan hartu behar da dezil bakoitzaren mugak urte bakoitzeko informazioaren arabera zenbatesten direla.

Estatistika-eragiketa horri esker, soldatapekoek estaturako definituriko soldaten dezil bakoitzean EAEn duten pisua jakin ahal dugu, hots, gure autonomia-erkidegoak estaturako eginiko banaketa perfektuarekiko duen presentzia erlatiboa eta, era berean, gainerako autonomia-erkidegoekiko²³.

IV.4.6 TAULA. SOLDATAPEKOEN EHUNEKOA, ESTATURAKO FINKATUTAKO SOLDATEN DEZILEKO.
AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERAKO DATUAK. 2023.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	GUZTIRA
ESPAINIA	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	100,0
ANDALUZIA	12,7	11,8	11,9	10,8	9,9	9,0	9,4	7,8	8,9	7,9	100,0
ARAGOI	7,6	7,6	7,4	10,8	12,7	11,3	12,3	12,7	11,4	6,2	100,0
ASTURIAS	11,9	10,0	9,5	7,2	10,3	9,8	9,3	12,0	12,1	7,7	100,0
BALEAR UHARTEAK	6,8	7,3	9,6	11,0	11,6	14,9	12,0	11,2	8,2	7,5	100,0
KANARIAR UHARTEAK	10,2	15,6	10,8	15,2	10,5	10,9	7,5	5,7	7,2	6,4	100,0
KANTABRIA	9,1	8,7	11,3	8,3	9,8	8,9	10,3	12,4	11,1	10,1	100,0
GAZTELA ETA LEON	9,7	9,3	11,4	11,8	10,8	9,8	9,8	9,8	9,7	7,9	100,0
GAZTELA-MANTXA	10,1	11,3	12,9	11,8	11,9	10,4	10,1	8,6	7,2	5,8	100,0
KATALUNIA	8,4	7,4	7,7	8,5	8,6	12,0	10,9	12,7	11,6	12,2	100,0
VALENTZIako ERK.	11,1	10,7	11,5	11,2	13,2	9,1	8,9	8,9	9,0	6,4	100,0
EXTREMADURA	13,3	16,3	13,3	12,4	9,8	7,0	8,5	6,9	7,2	5,3	100,0
GALIZIA	10,6	9,7	12,0	11,6	10,1	10,5	9,4	10,0	8,5	7,6	100,0
MADRIL	9,5	9,8	8,7	8,0	8,2	8,6	10,0	10,0	11,3	16,0	100,0
MURTZIA	9,8	14,2	13,2	12,3	10,9	8,8	10,1	8,3	6,2	6,3	100,0
NAFARROA	7,1	8,3	4,8	7,8	8,0	10,8	13,8	13,5	13,3	12,7	100,0
EAE	8,7	6,5	6,3	6,0	8,2	9,3	11,0	13,1	14,5	16,3	100,0
ERRIOXA	8,6	6,9	9,2	9,0	13,8	12,2	14,1	9,9	8,6	7,7	100,0
CEUTA	7,7	6,0	17,7	9,2	12,1	9,4	5,1	15,4	5,9	11,5	100,0
MELILLA	3,1	10,6	10,1	15,4	8,6	14,0	8,5	5,2	15,0	9,7	100,0

Iturria: EIN: Biztanleria Aktiboaren inkesta.

Lehendabizi, nabarmendu dezakegu, 2023. urtean, barne hartzen duen sail guztian bezala, euskal soldatapekoen parte-hartzea 1 eta 6 arteko deziletan, hau da, soldatarik baxuenetan % 10 teorikoa baino txikiagoa dela; 7 (% 11) eta 10 (% 16,3) arteko deziletan, berriz, handiagoa da. Bestela esanda, estatuko soldaten % 50eko teorikorik handienak EAEko soldatapekoen % 64,2 biltzen du. Estatuko ratorik handiena da, eta ondoren, Nafarroakoa (% 64,1) eta Kataluniakoa (% 59,4) daude. Beste muturrean, 1etik 3ra arteko dezilek (soldatarik txikiak) EAEko soldatapekoen % 21,5 biltzen dute

²³ Ez dugu kontuan hartuko, ordea, zenbatekoei buruzko informazioa; izan ere, familien soldata guztiak ez dituenek barne hartzen (nagusia bakarrik), ez da errealitatearen adierazgarria.

% 30 teorikoaren aldean, autonomia-erkidego guztietako bigarren txikiena. Haren atzetik Nafarroa dago (% 20,2), eta beste autonomia-erkidego batzuk, aldiz, % 40 gainditzen dute, hala nola Extremadurak edo Murtziak.

Azken finean, BAIren emaitzetatik ondorioztatzen denez, dezilik handienetara desbideratzen da soldaten banaketa EAEn estatuko batezbestekoarekiko, zeren eta soldatapekorik gehienak banaketaren eskuineko aldean baitaude kokatuta.

Denborari dagokionez, EAEko soldaten banaketa erlatibo horri nahiko egonkor eutsi zaio, baina estatuko batez besteko banaketarekin bat egiteko nolabaiteko joerarekin.

2011-2023 aldian, adibidez, soldaten dezil txikiena % 8,3tik

IV.4.7 TAULA. EAE-KO SOLDATAPEKOEN BANAKETAREN BILAKAERA DEZILEN ARABERA ESTATUKO SOLDATAK DATUAK EHUNEKOAK DIRA.											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	GUZTIRA
2011	8,3	7,8	5,2	5,8	7,3	9,7	12,0	13,5	15,9	14,4	100,0
2012	7,5	9,0	6,5	5,4	8,6	9,6	11,4	12,1	14,5	15,3	100,0
2013	7,5	8,4	6,0	6,9	9,0	8,7	11,2	13,0	15,3	14,1	100,0
2014	8,5	7,5	6,3	6,1	7,8	9,5	11,1	13,4	16,4	13,5	100,0
2015	8,0	7,3	6,1	5,8	6,8	8,5	10,7	14,9	17,5	14,5	100,0
2016	8,8	7,8	4,4	7,0	6,6	8,5	11,8	13,8	15,6	15,8	100,0
2017	7,6	7,5	6,5	6,4	6,8	8,9	12,0	14,5	14,5	15,3	100,0
2018	8,1	7,2	5,9	6,8	7,9	8,4	12,1	13,5	15,6	14,6	100,0
2019	8,1	7,2	6,4	5,7	6,8	10,4	12,1	11,4	15,6	16,3	100,0
2020	9,7	8,0	6,5	7,5	8,1	9,1	10,9	11,5	14,0	14,7	100,0
2021	7,5	8,8	5,6	6,7	6,6	7,4	11,4	14,5	16,1	15,4	100,0
2022	8,7	7,1	4,2	8,7	6,0	7,3	14,0	11,1	15,6	17,3	100,0
2023	8,7	6,5	6,3	6,0	8,2	9,3	11,0	13,1	14,5	16,3	100,0

Iturria: EIN: Biztanleria Aktiboaren inkesta.

% 8,7ra igo da, eta bigarrena % 7,8tik % 6,5era jaitsi. Beste muturrean, dezil handiena % 14,4tik % 16,3ra igo da eta bederatzigarrena % 15,9tik % 14,5era pasa da.

5. ENPLEGU-POLITIKAK**5.1. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK**

Enplegu-politika aktiboak (EPA) tresna nagusietako bat dira Eusko Jaurlaritzaren Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailak ezarritako enplegu-estrategiak eta horiek garatzen dituzten planak garatzeko, laneratzea, mantentzea eta lana sustatzea bultzatzeko, pertsonen enplegarritasuna hobetzeko, enplegu-mailak handitzeko eta Euskadin enpleguaren egonkortasuna eta kalitatea indartzeko.

5.1.1. 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa. 2023ko jarraipena

2021-2024 Enplegu Plan Estrategikoa 2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia zehaztu eta hedatzen du eta 2021eko apirilean onartu zen. EEE 2030 *"Euskadiko garapen ekonomiko eta sozialean lagunduko duen kalitatezko enplegu inklusibo baten aldeko ituna"* da, beraz, 2021-2024 Planaren estrategia inspiratzailea²⁴.

IV.5.1 TAULA. 2021-2024 ENPLEGU-PLAN ESTRATEGIKOAREN JARDUKETA-EREMUAK ETA HELBURU OPERATIBOAK.	
JARDUKETA-EREMUAK	HELBURU OPERATIBOAK
1. ENPLEGUA BERRESKURATU, MANTENDU ETA SORTZEA	1. Enplegua berreskuratzea, sortzea eta/edo mantentzea sustatzea. 2. Enpresak berreskuratzeke, sortzeke eta/edo finkatzeko laguntzea. 3. Langabezia-tasa murrizten laguntzea eta pandemiaren aurreko tasa hobetzea.
2. ENPLEGUAREN KALITATEA	4. Landunen behin-behinekotasun tasa murrizten laguntzea. 5. Enplegu publikoan behin-behinekotasunaren tasa murrizten laguntzea. 6. Landunek desiragarria ez duten lanaldi partzialaren tasa murrizten laguntzea. 7. Gizonengan eta emakumeengan heriotza sortzen duten lan-istripuen eta lanbide-gaixotasunen intzidentzia-tasa murrizten laguntzea. 8. Negoziazio kolektiboaren estaldura duten langileen ehunekoa gehitzen laguntzea.
3. ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA 3 TRANTSIZIOTAN: DIGITALA, ENERGETIKO-KLIMATIKOA ETA DEMOGRAFIKOA	9. Hiru trantsizioetarako langabeen eta landunen lanbide-gaitasunak hobetzea. 10. Zaintzen sektorean landunen lanbide-gaikuntza sustatzea. 11. Sektore pribatuan errelebo-kontratuaren bidez gazteak kontrata ditzaten sustatzea. 12. Euskal enpresetan adina ordezkatzeke eta kudeatzeko proiektuak garatzea.
4. ENPLEGU ETA PRESTAKUNTZA ERRESILIENTE ETA INKLUSIBOA	13. Talde kalteberentzat, baztertutakoentzat edo baztertze-arriskua dutenentzat enplegu-prestakuntza programak garatzea. 14. Sektore tradizionalan, funtsezkoetan edo hasten ari direnetan behe-mailako prestakuntza duten pertsonentzat prestakuntza- eta enplegu-programak garatzea. 15. GDSBESren Lege berria inplementatzea. 16. Orientazio-aktibazio programen, prestakuntza-gaikuntzaren eta laneratzeke laguntza-jarduketan bidez langabeen enplegarritasuna hobetzea. 17. Bilakatzen ari den lan-ingurunean landunen lanbide-gaitasunak hobe trebatzea edo egokitzea.
5. ENPLEGURAKO EUSKADIKO PRESTAKUNTZA-EREDUA	18. Enpresen enplegu- edo trebakuntza-eskeia langabeen eta landunen gaitasunekin lerrokatzeke prospekzio- eta informazio-sistemak hobetzea. 19. Enpresen eta pertsonen beharretara egokituta, prestakuntza-enplegu planak diseinatzen sakontzea.
6. LANBIDE HOBETZEN	20. Lanbideren bulego-sarean esku hartzeke, arretarako eta zerbitzuetarako eredu berria ezartzea. 21. Enpresetarako zerbitzuen zorroa gehitzea (prospekzio-bisitak, arreta pertsonalizatua, enplegu-hautagaiak arinago izatea, etab.).
7. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK EBALUATZEA	22. Programak eta jarduketa-ildoak ebaluatzeke proiektu pilotuak garatzea Espainiako eta Europako gidalerroak kontuan hartuta, ebaluazio-eredu eskalagarria ezartzeke.
8. ENPLEGUKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEA	23. Erakunde eta arlokako eragileen artean ituntze-prozesua garatzea elkarlaneko gobernantza-eredua adosteko; hark sistematika aurreko enplegu-planen alboratzea gaindituko du, eta sistema antolatua, kooperatibo eta lankidetzakorantz urratsa egingo du. 24. Enpleguko Euskal Sistemaren Legea garatu eta onestea.
9. BERDINTASUNA LAN-MERKATUAN	25. Gizonekiko emakumeen ordainsari-arrakala erdira murrizten laguntzea. 26. Emakume landunen behin-behinekotasun tasa murrizten laguntzea. 27. Emakume landunek desiragarria ez duten lanaldi partzialaren tasa murrizten laguntzea. 28. EB-27rekin bat etorritz, gazteen enplegu-tasa murrizten laguntzea. 29. EB-27rekin bat etorritz, luzaroko langabeen tasa murrizten laguntzea.
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2021-2024ko Enplegurako Plan Estrategikoa (EPE).</i>	

²⁴ 2030eko EEEn xehetasunei dagokienez, Memoria Sozioekonomiko honen 2021eko ediziora jo behar da.

Hauek dira 2021-2024 urteetako Planaren **jarduketa-printzipioak**, Enplegurako Euskal Estrategia 2030ek ezarritakoak: aukera-berdintasuna; aurea hartzea, berrikuntza, erantzuteko abiadura eta erresilientzia; lurralde-oreka; adostasuna eta lankidetzatza, eta gobernantza irekia eta maila askotarikoa.

2021-2024 aldirako EPEk, halaber, 16 **helburu estrategiko** lortzea proposatzen du. Helburu horien ildotik, 29 **helburu operatibo** planteatzen dira guztira, zortzi jarduera-eremuren inguruan bideratzen direnak, gehi bederatzigarren bat, zeharkakoa, “*lan-merkatuko berdintasunari*” erreferentzia egiten diona, generoari, adinari eta abarri dagokienez. Aurreko orrialdeko III.5.1 taulan jaso dira helburuen xehetasunak.

Planaren **helburu kualitatiboak** honako hauek dira: enpleguaren behin-behinekotasuna, nahi gabeko partzialtasuna eta lan-istripuak murriztea, lan-merkatuan genero-berdintasuna sustatzea, gazteen enplegua bultzatzea, iraupen luzeko langabezia murriztea eta enplegatuen nahiz langabeen enplegua eta prestakuntza babestea hiru trantsizioetarako. Era berean, talde kalteberei eta enplegurako orientazio-, ekintzailatza-, laguntza- eta berrikuntza-zentroen sareari laguntzea bilatzen du, baita ere LANBIDEN esku hartzeko eredu berri bat garatzea, laneratzeko ibilbide pertsonalizatuak garatzea eta Enpleguaren Euskal Legea egitea.

IV.5.2 TAULA. ENPLEGURAKO 2021-2024 URTEETAKO PLAN ESTRATEGIKOAREN AURREKONTU-ZUZKIDURA JARDUKETA-EREMUEN ARABERA. 2021-2023AN BETETAKO AURREKONTUA. EUROAK.

JARDUKETA-EREMUAK	ZUZKIDURA AURREKONTU- BALIABIDEAK:	2021-2023AN BETETA	BETETZE- MAILAREN EHUNEKO ZUZKIDURAREN GAINEAN
1. ENPLEGUA BERRESKURATU, MANTENDU ETA SORTZEA	1.252.779.559	837.852.559	66,9
2. ENPLEGUAREN KALITATEA	18.906.000	9.559.220	50,6
3. ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA 3 TRANTSIZIOTAN: DIGITALA, ENERGETIKO-KLIMATIKOA ETA DEMOGRAFIKOA	166.105.473	60.240.487	36,3
4. ENPLEGU ETA PRESTAKUNTZA ERRESILIENTE ETA INKLUSIBOA	510.370.478	406.650.762	79,7
5. ENPLEGURAKO EUSKADIKO PRESTAKUNTZA-EREDUA	72.713.918	56.645.744	77,9
6. LANBIDE HOBETZEN			
7. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK EBALUATZEA	50.505.000	12.336.070	24,4
8. ENPLEGUKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEA			
GUZTIRA	2.071.380.428	1.383.284.843	66,8

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2021-2024ko Enplegurako Plan Estrategikoa (EPE). 2023ko jarraipen-txostena.

Helburu kuantitatiboak, bestalde, honako hauek dira: 80.000 lanpostu sustatzea, 23.000 enpresari laguntzea, 48.000 langaberen gaikuntza eta birkualifikazioa hobetzea, beste 16.000 pertsona prestatzea gaitasun digitaletan, 5.000 pertsona gaitzea zaintzaren sektorean, 52.000 langileren enplegarritasuna hobetzea eta langabezia-tasa % 10etik behera jartzea.

2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoaren **aurrekontu-zuzkiduraren** zenbatespena 2.071 milioi eurokoa da 2021-2024 epealdirako, eta banaketa hau du arlo operatiboaren arabera (IV.5.2. taulan jasota).

2024an egindako planaren “2023ko jarraipen-txostenak” adierazten du, jarduketaren gauzatze-mailari dagokionez, erreferentziako urtean planean aurreikusitako 164 jarduketetatik 153 egin zirela; beraz, betetze-maila altua izan zen, % 93,3koa, eta aurreko urteetako baino handiagoa (% 83koa izan zen 2021ean eta % 81,8koa 2022an) (ikusi jarduketa-eremuen arabera xehetasuna hurrengo orrialdeko IV.5.3 taulan).

Aurrekontu-betearazpenari dagokionez, 2023an 623,43 milioi euroko gastu globala egin zen (ekitaldi horretarako planifikatutako aurrekontuaren % 95,5); beraz, 2021eko eta 2022ko betearazpenei lotuta, planak 1.383,28 milioi euro ditu gauzatuta, hau da, indarraldi osorako zuzkiduraren % 66,8. Azkenik, txostenak adierazten du 2023rako planteatutako 29 adierazleetatik seik bakarrik lortu zutela betetze-maila baxua, eta gainerakoek betetze-maila altua izan zuten.

IV.5.3 TAULA. ENPLEGURAKO PLAN ESTRATEGIKOA 2021-2024:
2021-2023KO EMAITZAK. ILDO ESTRATEGIKOEN GAUZATZEA

JARDUKETA-EREMUAK	ILDO ESTRATEGIKOAK	BETEARRAZP ENAREN % 2021	BETEARRAZP ZENAREN % 2022	2023		
				PROGRAMATUTA KO JARDUKETAK	GAUZATUTAKO JARDUKETAK	BETEARRAZP ZENAREN %
1. ENPLEGUA BERRESKURATU, MANTENDU ETA SORTZEA	1.1. EKINTZAILTZA SUSTATZEA ETA ENPRESAK FINKATZEA	94,4	80,0	18	16	88,9
	1.2. TOKIKO ENPLEGUA SUSTATZEA	60,0	80,0	5	4	80,0
	1.3. ENPLEGU PUBLIKOA SORTZEA	100,0	100,0	1	1	100,0
	1.4. EKONOMIA SOZIALA BABESTEA	66,7	83,3	6	6	100,0
	1.5. ARLOKAKO PROGRAMAK	81,8	81,8	10	10	100,0
2. ENPLEGUAREN KALITATEA	2.1. ELKARRIZKETA SOZIALA ETA NEGOZIAZIO KOLEKTIBOA	100,0	100,0	6	5	83,3
	2.2. IKUSKAPENA BABES- ETA BERME-TRESNA	100,0	100,0	7	7	100,0
	2.3. LAN-SEGURTASUNA ETA -OSASUNA	100,0	90,0	11	10	90,9
	2.4. LAN-BALDINTZAK ETA ENPLEGUAREN EGONKORTASUNA	60,0	100,0	4	4	100,0
3. ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA 3 TRANSIZIOTAN: DIGITALA, ENERGETIKO- KLIMATIKOA ETA DEMOGRAFIKOA	3.1. ENPLEGATUEN ETA LANGABEEN ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA TRANTSIZIO DIGITALERAKO	75,0	66,7	8	8	100,0
	3.2. ENPLEGATUEN ETA LANGABEEN ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA TRANTSIZIO ENERGETIKO-KLIMATIKORAKO	66,7	87,5	7	7	100,0
	3.3. ENPLEGATUEN ETA LANGABEEN ENPLEGUA ETA PRESTAKUNTZA TRANTSIZIO SOZIAL ETA DEMOGRAFIKORAKO	71,4	62,5	12	10	83,3
4. ENPLEGU ETA PRESTAKUNTZA ERRESILIENTE ETA INKLUSIBOA	4.1. ENPLEGU-PRESTAKUNTZA PROGRAMAK LANGABE ETA TALDE KALTEBERENTZAT	100,0	100,0	19	19	100,0
	4.2. LANDUNAK TREBATZEKO ETA LANBIDE- GAITASUNAK EGOKITZEKO PROGRAMAK	58,8	50,0	13	11	84,6
	4.3. GDSBESren LEGE BERRIA EZARTZEA	---	100,0	2	2	100,0
5. ENPLEGURAKO EUSKADIKO PRESTAKUNTZA- EREDUA	5.1. INFORMAZIO- ETA PROSPEKZIO-SISTEMAK HOBETZEA	100,0	100,0	5	4	80,0
	5.2. PRESTAKUNTZA-ENPLEGU PLANEN DISEINUAN SAKONTZEA	87,5	100,0	7	7	100,0
6. LANBIDE HOBETZEN	6.1. ESKU HARTZEKO, ARRETARAKO ETA ZERBITZUETARAKO EREDU BERRIA EZARTZEA	100,0	75,0	4	3	75,0
	6.2. ENPRESENTZAKO ZERBITZUEN ZORROA GEHITZEA	100,0	50,0	2	2	100,0
7. ENPLEGU-POLITIKA AKTIBOAK EBALUATZEA	7.1. EBALUAZIO-PROIEKTUAK DISEINATU, GARATU ETA HEDATZEA	83,3	88,9	14	14	100,0
8. ENPLEGUKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEA	8.1. ENPLEGUKO EUSKAL SISTEMAREN LEGEA GARATU ETA ONESTEA	---	100,0	3	3	100,0
9. ZEHARKAKO EREMUA: AUKERA- BERDINTASUNA LAN-MERKATUAN	9.1. GENERO-BERDINTASUNA ENPLEGUAN	91,7	91,7	12	12	100,0
	9.2. GAZTEENTZAKO ENPLEGUA	64,7	88,2	14	13	92,8
	9.3. 45 URTETIK GORAKOENTZAKO ENPLEGUA	60,0	80,0	4	3	75,0
	9.4. ENPLEGU INKLUSIBOA	100,0	100,0	8	8	100,0
	9.5. HIZKUNTZA-BERDINTASUNA	100,0	100,0	2	2	100,0
GUZTIRA		83,0	81,8	164	153	93,3

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. 2021-2024ko Enplegurako Plan Estrategikoa (EPE). 2021, 2022 eta 2023ko jarraipen-txostenak. Geuk egina.

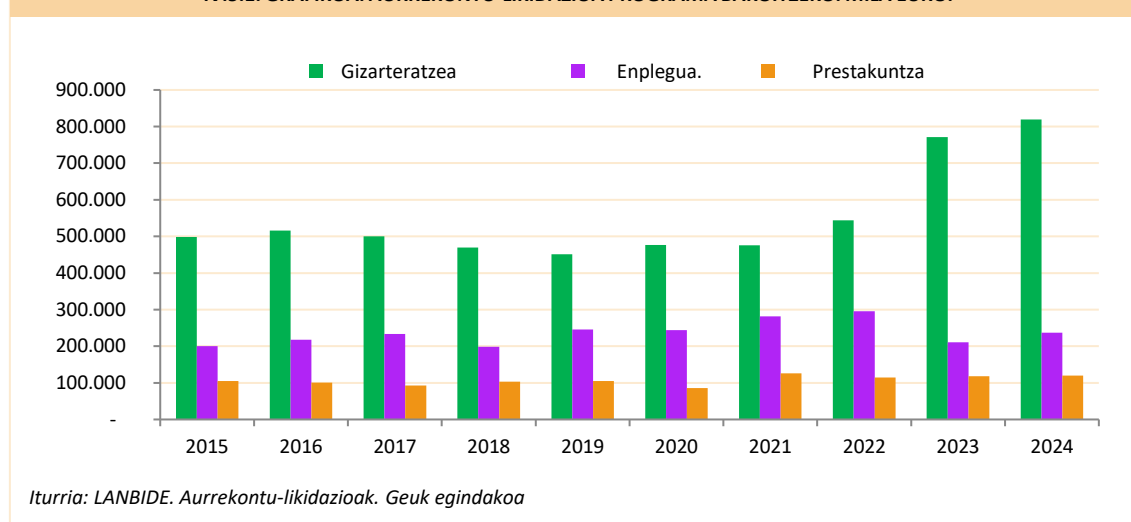
5.1.2. LANBIDEn (Enplegurako Euskal Zerbitzua) jarduera.

LANBIDek-Enplegurako Euskal Zerbitzuak- funtsezko eginkizuna du eratxikia EAEko enplegu-politika aktiboak garatzeko eta Enplegu Plana abiarazteko, zeren eta haren funtzioak lan-jarduera (enplegua sustatzeko programekin, bitartekaritzarekin, orientazioarekin, etab.) eta enplegurako prestakuntza baitira, landunena nahiz langabetuena, baita Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta eta beste prestazio osagarri batzuk kudeatzea ere.

Aurrekontu-likidazioetatik abiatuta (aitortutako obligazioak), LANBIDek 2024an 1.231,3 milioi euroko gastua izan zuen, 2023an baino % 6 gehiago; horietatik 819,5 milioi, guztizkoaren % 66,6, Gizarteratze Programara bideratu ziren (2023an baino % 6,3 gehiago), 236,9 milioi euro (guztizkoaren % 19,2) Enplegu Programara (+% 12,2) eta 119,5 milioi (gastuaren % 9,7) Prestakuntza Programara (+% 1,1).

Enplegu-politika aktiboetan egindako gastua prestakuntza- eta enplegu-programen batura kontuan hartzea sinplifikatzea badakar ere, gizarteratze-programekin duten berezko lotura dela-eta, LANBIDek 2024an gauzatutako enplegu-politika aktiboetan 356,4 milioi euroko gastua zenbatetsi daiteke, 2023an baino % 8,2 gehiago, aurreko ekitaldian % 19,7 jaitsi baitzen.

IV.5.1. GRAFIKOA. AURREKONTU-LIKIDAZIOA PROGRAMA BAKOITZEKO. MILA EURO.

5.1.3. Enplegurako prestakuntza, landunei lehentasunez zuzendutakoa

Indarrean dauden araudiaren eta eskumenen banaketaren ondorioz, langileei zuzendutako etengabeko prestakuntza-jarduerak Estatuko Enplegurako Prestakuntzarako Estatuko Fundazioaren (FUNDAE) eta LANBIDEn bidez kudeatzen dira EAEn, HOBETUZ Langileen Prestakuntzarako Euskal Fundazioaren likidazio-prozesua amaitu eta LANBIDEn integratu ondoren. Ekintza horien finantzaketa, nagusiki, baterako diru-bilketaren kuoten eta aurrekontu publikoetatik datozen funtsen kargura egiten da, bai Administrazio Zentraletik datozenak (SEPERi esleituak), bai Eusko Jaurlaritzatik datozenak LANBIDEn kasuan.

Langileen etengabeko prestakuntzarako **FUNDAE** -Enpleguan Prestatzeko Estatuko Fundazioak- (enpresa-planetaryko, sektorearteko prestakuntza-planetaryko, sektoreko planetaryko, gizarte-ekonomiarako eta langile autonomoentzako) sustatutako ekintzei dagokienez, 2023an (eskuragarri dagoen azken datua), EAEko 158.309 langilek 273.926 prestakuntza-ekintzetan parte hartu zuten (aurreko urtean baino % 5,9 gehiago), Prestakuntza ematen duten 14.407 enpresaren esku-hartzeari esker (2022ren aldean, —% 0,3), 29,8 milioi euro erabilia enplegurako prestakuntzarako dauden funtsetatik (+% 4,6), hobariak eman zitzaizkien Gizarte Segurantzako kuotetan.

Enpresa trebatzaileen estaldura-tasa % 22,3 izan zen, aurreko urteko ratio berbera (% 20,2 batez beste estatuan). Partaidetza-tasa hori oso desberdina da enpresaren tamainaren arabera: % 15,6 mikroenpresetan (1-9 langilekoak), % 52,4 enpresa txikietan (10-49 langilekoak), % 82,9 ertainetan (50-249 langilekoak) eta % 93,2 enpresa handietan (250 langile baino gehiago dituztenak). Horrenbestez, oro har, azken urteetako aldeak mantendu dira. FUNDAEk dio mikroenpresek Euskadin erreferentziazko urtean (2023) Gizarte Segurantzaren izena emandako soldatapekoen % 83,9 enplegatzen dutela, hau da, enpresa prestatzaileen % 58,5.

IV.5.4 TAULA. FUNDAE: ENPLEGURAKO PRESTAKUNTZA EAE-N: PARTAIDETZA-ZIFRA NAGUSIEN BILAKAERA.

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	% 21/22	% 22/23
EAE-N PRESTATUTAKO PARTE-HARTZAILEAK									
IKASKETA-MAILAREN ARABERA	PRESTAKUNTZA-EKINTZAK, GUZTIRA	223.873	232.382	185.994	238.728	254.673	273.926	6,7	7,6
	% NAHITAEZKO LEHEN ETA BIGARREN MAILAKO IKASKETARIK GABE	23,8	22,6	23,4	23,6	26,4	21,3	11,9	-19,3
	% BIGARREN HEZKUNTZA ETA LH	42,2	45,5	42,8	32,2	34,2	32,7	6,2	-4,4
	% UNIBERTSITATEKO IKASKETAK	34,0	31,9	33,8	43,2	39,4	42,7	-8,8	8,4
JARDUERA-SEKTOREAREN ARABERA	ENPRESA PRESTATZAILEAK								
	GUZTIRA	16.681	15.915	13.919	14.029	14.445	14.407	3,0	-0,3
	NEKAZARITZA	117	148	114	112	121	108	8,0	-10,7
	INDUSTRIA	2.992	2.909	2.627	2.644	2.653	2.643	0,3	-0,4
	ERAIKUNTZA	1.844	1.760	1.554	1.700	1.809	1.696	6,4	-6,2
	MERKATARITZA	3.511	3.308	2.834	2.810	2.775	2.764	-1,2	-0,4
	OSTALARITZA	1.988	1.896	1.583	1.717	1.817	1.861	5,8	2,4
	BESTE ZERBITZU BATZUK*	6.229	5.894	5.207	5.046	5.270	5.335	4,4	1,2
	PRESTAKUNTZA-ORDUAK, PARTE-HARTZAILEKO (PRESTAKUNTZA BAKOITZEKO)	15,7	15,5	14,9	13,8	13,9	13,3	0,7	-4,3
	FINANTZIAZIOA: ERABILITAKO KREDITUA (MILIOI €)	28,4	29,8	22,5	26,8	28,5	29,8	6,3	4,6
Iturria: Enplegurako Prestakuntzaren Fundazioa. Enpresetako prestakuntza 2023. Euskadi. Geuk egina.									
* Barne hartzen dira Osasuna eta gizarte-zerbitzuak, Hezkuntza, Finantza-bitartekotza, Higiezin-jarduerak, Garraioa eta komunikazioak eta Gizarte- eta kultura-jarduerak.									
** Guztizkoak ez dute beti % 100 batzen, laugarren kategoria bat dagoelako, "Beste batzuk".									

Jarduera-sektoreen arabera, hauexek nabarmentzen dira: % 19,2 da merkataritzan eta % 12,9 ostalaritzan. Enpresa trebatzaileen % 18,3 industriaren sektorekoak dira eta % 11,8 eraikuntzakoak.

Prestakuntzako ekintzetako partaide horiei dagokienez, % 22,3 izan zen Euskadin sektore pribatuan trebatutako soldatapekoen ehunekoa (% 22,8 batez beste estatuan). Gainera, prestakuntza jaso zuten 158.309 langileetatik, proportzio handiena gizonena izan zen (% 54,2 eta 2022an % 60), eta alde nabarmena dago gizonen eta emakumeen estaldura-tasen artean: % 24,9 gizonak eta % 22 emakumeak.

IV.5.5 TAULA. FUNDAE: ETENGABEKO PRESTAKUNTZA EUSKADIN. ENPRESEK PRESTAKUNTZA HOBARITUAN DUTEN PARTAIDETZAREN BILAKAERA

	ENPRESAK ENPRESAK	ESTALDURA	PARTE- HARTZAILEAK (PRESTAKUNTZA- EKINTZAK)	PRESTAKUNTZA- ORDUAK (MILAKA)	BATEZ BESTEKO ORDUAK PARTAIDEKO
2018	16.681	25,3	223.873	3.525	15,7
2019	15.915	24,1	232.382	3.611	15,5
2020	13.919	21,1	185.994	2.771	14,9
2021	14.226	22,1	238.728	3.296	13,8
2022	14.445	22,3	254.673	3.540	13,9
2023	14.407	22,3	273.926	3.652	13,3
% 21/22	1,5	0,9	6,7	7,4	0,7
% 22/23	-0,3	0,0	7,6	3,1	-4,3

Iturria: FUNDAE. Enpresetako prestakuntza 2023. Euskadi. Geuk egina.

Halaber, parte-hartzaileen ikasketamaila, batez ere, goi-mailakoa da (prestatutako langileen % 42,7), gero bigarren mailako ikasketak dituztenak daude (% 32,7) eta, ondoren, lehen mailako eta derrigorrezko bigarren mailako ikasketak dituztenak (% 21,3).

Prestakuntzako edukiei dagokienez, prestakuntza-ekintzak, besteak beste, honako hauekin lotzen dira: segurtasuna eta ingurumena (ekintzen % 29,7), administrazioa eta kudeaketa (% 27,3), gizarte- eta kultura-zerbitzuak eta komunitaterako zerbitzuak (% 12,8) eta

prestakuntza osagarria (% 9,1), beste batzuen artean. Segurtasunaren eta ingurumenaren prestakuntza segurtasunari eta prebentzioari eta ingurumen-kudeaketari buruzko ekintzek osatzen dute; administrazioari eta kudeaketari buruzko prestakuntzak, berriz, administrazioaren eta auditoriaren, finantzen eta aseguruaren eta IKTen kudeaketaren eskumeneko arloetako prestakuntzako ekintzak biltzen ditu. Gizarte- eta kultura-zerbitzuen eta komunitaterako zerbitzuen gaineko prestakuntza, azkenik, trebakuntza, hezkuntza eta gizarte-arretarako eskumenetara dago bideratuta.

Prestakuntza-modalitateari dagokionez, 2016tik aurrera prestakuntza hobariduna hiru prestakuntza-metodologiaren bidez egin daiteke: aurrez aurrekoa, teletrebakuntza eta mistoa; urrutiko prestakuntza tradizionala desagertu egin da. Hala, online irakaskuntzaren alde egiten da, teknologia berrien bilakaerarekin bat etorrira.

IV.5.7 TAULA. FUNDAE: ETENGABEKO PRESTAKUNTZA EUSKADIN, EMATEKO MODALITATEAREN ARABERA.									
	PRESTAKUNTZA-EKINTZAK			PRESTAKUNTZA-ORDUAK			BB IRAUPENA		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
ZUZENEKOAK	161.201	177.598	185.524	1.832.979	1.935.062	2.016.757	11,4	11,0	10,9
TELETREBAKUNTZA	75.130	74.589	85.861	1.354.220	1.491.780	1.522.422	18,0	20,0	17,7
MISTOA	2.397	2.486	2.541	108.856	113.113	112.482	45,4	45,5	44,3
GUZTIRA	238.728	254.673	273.926	3.296.055	3.539.955	3.651.661	13,8	13,9	13,3

Iturria: FUNDAE. Enpresetako prestakuntza 2023. Euskadi. Geuk egina.

2023an aurrez aurreko prestakuntza da oraindik ere gehien erabiltzen den modalitatea, parte-hartzaileen % 67,7k jaso baitu prestakuntzarik laburrena, 10,9 orduko iraupeneko prestakuntza-ekintzekin, batez beste. Teletrebakuntzak batez beste 17,7 orduko iraupena du, eta prestakuntza-ekintzen % 31,3 biltzen du. Azkenik, trebakuntza mistoak aurrez aurreko irakaskuntza eta teletrebakuntza uztartzen ditu, eta batez besteko iraupenik luzeeneko modalitatea bihurtu da, 44,3 ordu, baina prestakuntza-ekintzen % 1ek baino ez du ezarri.

Azkenik, 2023an 3,7 milioi ordu eman ziren prestakuntzan. 100etik 55,2 geletan egin ziren, 41,7, telematika bidez eta 3,1 ordu presentziako trebakuntza eta online trebakuntza uztartzen dituzten ekintza mistoei dagokie.

5.2. ENPLEGU-POLITIKA PASIBOAK

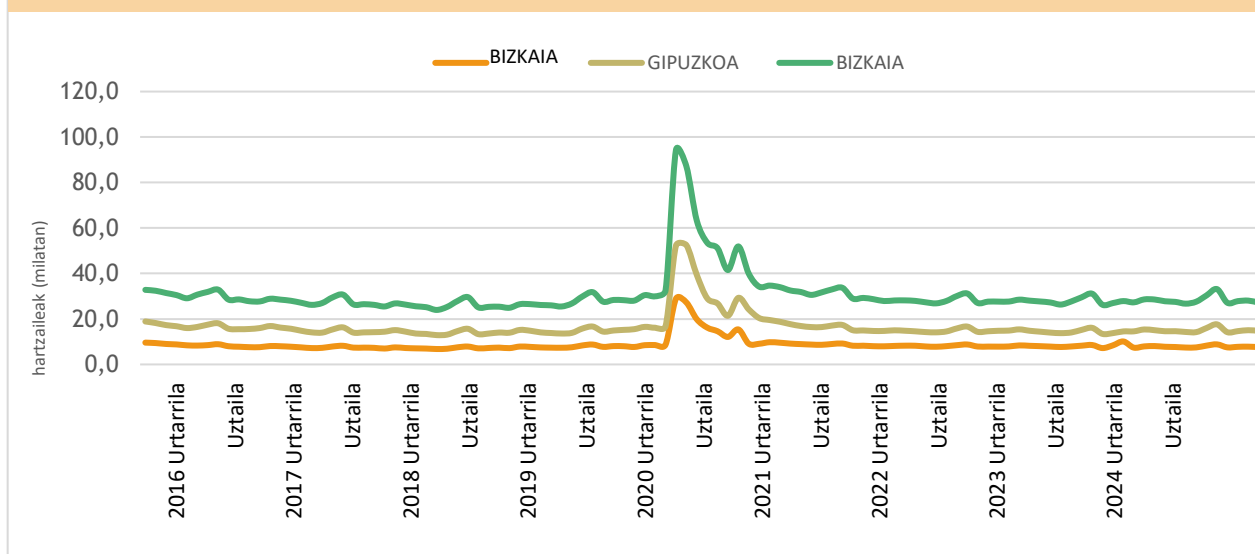
Langabeziagatiko prestazioek lan egin ahal eta nahi dutenak baina aldi baterako edo behin betiko lana galdu edo lanaldiaren zati handi bat murriztuta dutenak eta, horren ondorioz, soldatak antzeko moduan murriztuta dituztenak babesten dituzte. Kotizaziopeko prestazioak (erabateko langabezia edo langabezia partziala) eta laguntzako prestazioak (langabeziagatiko laguntza) daude. 2012ko uztailan, aurrekontuen egonkortasuna bermatzeko eta lehiakortasuna²⁵

²⁵ 168. BOE, 2012ko uztailaren 14koa.

sustatzeko neurriei buruzko 20/2012 Errege Lege Dekretua aplikatzearen ondorioz, langabezia-prestazioen zenbatekoak murriztu ziren, eta zenbateko hauek geratu ziren:

- Kotizaziopeko prestazioen zenbatekoa langileek eta enpresariak Gizarte Segurantzari egoera horretarako ordaindutako kotizazioekin finantzatzeko da, eta langabeziaren lehenengo 6 hiletan langabearen kotizazio oinarriaren % 70 da (gainerakoan % 50), langabe bakoitzaren familia-egoeraren arabera zenbait muga dituela.
- Langabeziagatik laguntza familia-egoeraren arabera Askotariko Efectuen Errentaren Adierazle Publikoaren (AEEAP) gaineko ehuneko jakin baten erreferentzia duen prestazio ekonomikoa da. 2024rako AEEAP hileko 600 eurotan ezarri zen, 2023ko berbera.

IV.5.2. GRAFIKOA. LANGABEZIARENGATIKO PRESTAZIOEN JASOTZAILEEN KOPURUAREN HILABETEKO BILAKAERA EAE-N (MILAKOTAN).

Iturria: Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren datuekin egindakoa.

5.2.1. Langabeziako estaldura eta prestazioen jasotzaileak

2024an langabeziagatik prestazioen **onuradunak, batez beste**, 51.262 izan ziren EAEn, aurreko urtean baino % 1,9 gehiago, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak emandako batez besteko datuen arabera. 51.262 hartzaile horietatik % 55,9 emakumeak dira (+% 2,9, 2023ko datuen aldean) eta % 44,1 (+% 0,6) gizonak.

Erregistraturiko langabezia guztiaren kopuruak kontuan izanik, esan liteke ezen, **2024ko abenduan** (107.380 langabetu erregistratuta egonda), EAEko 100 langabetatik 54k ez zutela prestaziorik jasotzen (urtebete lehenagoko proportzio berbera), jasotzen zuten 46etatik 29k kotizaziopeko prestazioa jasotzen zutela (2023an 27k), 16k subsidiarioa eta batek Gizarteratzeko Errenta Aktiboa.

Abenduko langabezia-prestazioak jaso zituzten 49.592 pertsonetatik % 61,7 kotizaziopeko prestazioenak ziren (30.608 pertsona), % 35,5 laguntzenak (17.602) eta % 2,8k laneratzeko errenta aktiboa jasotzen zuten (1.382). Estatuan, hilabete horretan bertan 1,79 milioi onuradun erregistratu ziren, 2023ko abenduko berberak gutxi gorabehera, eta kotizaziopeko prestazioa jasotzen duten pertsonen ratioa % 51,2koa da, subsidioen % 40,5ekoa eta gizarteratzeko errenta aktiboaren % 4,1ekoa. Gainera, % 4,2k nekazaritzako aldi baterako langileen laguntza jasotzen zuten.

IV.5.8 TAULA. LANGABEZIA-PRESTAZIOEN ONURADUNEN KOPURUAREN BILAKAERA EAE-N. URTEKO BATEZBESTEKOAK.

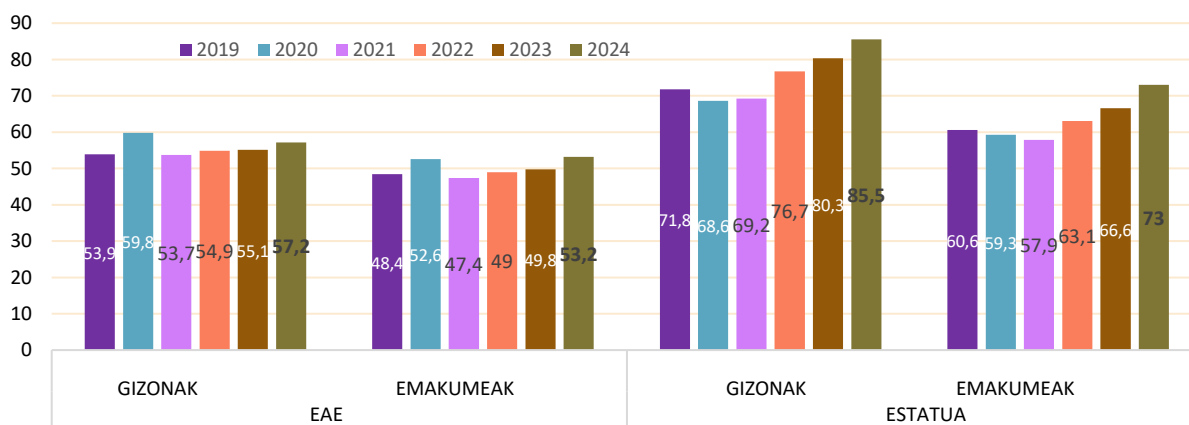
	KONTRIBUZIO-MAILA			LAGUNTZA-MAILA*			GUZTIRA		
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
2020	33.577	35.332	68.909	10.699	12.236	22.935	44.276	47.568	91.844
2021	15.749	17.499	33.248	9.619	11.084	20.703	26.780	30.052	56.832
2022	13.517	16.228	29.745	8.772	10.388	19.160	23.220	27.869	51.089
2023	13.114	16.086	29.200	9.357	11.767	21.124	22.471	27.853	50.324
2024	13.807	17.069	30.876	8.795	11.592	20.387	22.602	28.660	51.262
% 21/22	-14,2	-7,3	-10,5	-8,8	-6,3	-7,5	-13,3	-7,3	-10,1
% 22/23	-3,0	-0,9	-1,8	6,7	13,3	10,3	-3,2	-0,1	-1,5
% 23/24	5,3	6,1	5,7	-6,0	-1,5	-3,5	0,6	2,9	1,9

* Langabezia-sorospenak eta Gizarteratzeko Errenta Aktiboa barne.

Iturria: SEPE, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioa.

Estatuan, langabezia-prestazioen estaldura, erregistratutako langabeziarekiko, nabarmen aldatu da erkidegoen artean. Alde batetik, nabarmendu behar da Balear Uharten kasuan, eskura ditugun datuen arabera, aurretik lan-esperientzia duten langabe guztiek (Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren metodologiak, kalkulu hori egiteko, lan-esperientziarik gabeko langabeak ez dituelako kontuan hartzen), prestazioen bat jasotzen dutela. Bestalde, Ceutan eta Melillan, langabezian dauden pertsonen % 50 baino gutxiagok jasotzen dute.

IV.5.3. GRAFIKOA. LANGABEZIARENGATIKO PRESTAZIOAREN ESTALDURA-TASAK SEXUAREN ARABERA EAE-N ETA ESTATUKO BATEZBESTEKOAK. ABENDUKO HILABETEA

Iturria: SEPE. Geuk egindakoa

2024ko abenduko datuekin jarraituz, estatuko batez besteko estaldura % 78,1ekoa zen (2023ko abenduan baino % 5,9 gehiago), eta hori baino txikiagoa da EAEkoa (lehenago hil horretan erregistraturiko langabetuen % 55, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak darabilen metodologiaren arabera). Estaldura hori 2,8 puntu handitu da azken urtean. Ohikoa den bezala, EAEk autonomia-erkidego guztietatik langabeziaren estaldura-tasarik txikienetako bat dauka, Ceuta eta Melilla alde batera utzita berarekin²⁶.

Sexuaren arabera, estaldura baxuagoa da emakumeentzat, bai EAEn, bai gainerako autonomia-erkidegoetan. 2024ko abenduan, langabezia-prestazioaren estaldura-tasa gure autonomia-erkidegoan % 53,2 da emakumeen kasuan, eta % 57,2 gizonenean. Beraz, bi sexuen arteko aldea 4 puntukoa da. Azken urteko estalduraren igoera desberdinak (+2,1 ehuneko-puntu gizonentzat eta +3,4 emakumeentzat) diferentziala murriztu du (5,3 puntukoa zen 2023ko abenduan).

²⁶ Arrazoietako bat da langabezia-laguntzari lotzeko, behin kotizaziopeko prestazioa amaituta, bizikidetz-unitatearen errenta kontuan hartzen dela, eta errenta hori, EAEn, laguntza lortzeko gehieneko tartearen gainetik egoten dela askotan. Hori dela eta, langabezian dauden pertsona askok ezin dute laguntza hori eskuratu, eta sistema horretatik kanpo geratzen dira.

IV.5.9 TAULA. LANGABEZIA-PRESTAZIOEN ESTALDURAREN ETA GASTUAREN ADIERAZLEAK, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. ABENDUKO HILABETEA.

	Estaldura-tasa*					KOTIZAZIOPEKO PRESTAZIOAREN BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA, ONURADUNEKO (€/HILABETE)				
	2022	2023	2024	22-23	23-24	2022	2023	2024	% 22/23	% 23/24
ANDALUZIA	70,3	73,2	78,9	2,9	5,7	904,4	965,8	986,5	6,8	2,1
ARAGOI	73,1	80,9	87,9	7,8	7,0	916,1	989,1	1.022,8	8,0	3,4
ASTURIAS	59,3	63,2	67,9	3,9	4,7	884,8	939,2	971,2	6,1	3,4
BALEAR UHARTEAK	238,9	245,8	340,3	6,9	94,5	1.120,3	1.145,0	1.185,7	2,2	3,6
KANARIAR UHARTEAK	55,4	57,8	62,6	2,4	4,8	863,2	943,6	971,7	9,3	3,0
KANTABRIA	63,8	68,5	73,4	4,7	4,9	906,9	957,6	969,7	5,6	1,3
GAZTELA-MANTXA	63,1	70,2	75,2	7,1	5,0	894,3	958,1	985,7	7,1	2,9
G. ETA LEON	65,6	70,5	74,2	4,9	3,7	886,8	947,4	972,8	6,8	2,7
KATALUNIA	74,8	77,4	80,4	2,6	3,0	963,4	1.030,1	1.053,7	6,9	2,3
VALENTZIAKO ERKIDEGO	61,8	66,0	71,9	4,2	5,9	899,1	971,0	987,7	8,0	1,7
EXTREMADURA	85,4	89,4	95,6	4,0	6,2	831,2	892,9	914,7	7,4	2,4
GALIZIA	68,0	73,6	78,8	5,6	5,2	887,4	941,8	971,5	6,1	3,2
MADRIL	60,3	62,5	67,5	2,2	5,0	940,2	1.011,4	1.040,1	7,6	2,8
MURTZIA	72,6	80,8	87,5	8,2	6,7	891,6	950,8	979,6	6,6	3,0
NAFARROA	60,4	65,9	69,9	5,5	4,0	992,2	1.056,2	1.056,4	6,5	0,0
EAE	51,6	52,2	55,0	0,6	2,8	953,8	1.018,4	1.040,5	6,8	2,2
ERRIOXA	66,2	73,5	78,0	7,3	4,5	935,4	997,3	1.009,0	6,6	1,2
CEUTA	46,3	45,9	42,8	-0,4	-3,1	929,8	972,3	1.009,1	4,6	3,8
MELILLA	37,3	45,5	42,9	8,2	-2,6	902,1	966,6	996,9	7,1	3,1
GUZTIRA	68,7	72,2	78,1	3,5	5,9	929,6	990,5	1.019,4	6,6	2,9

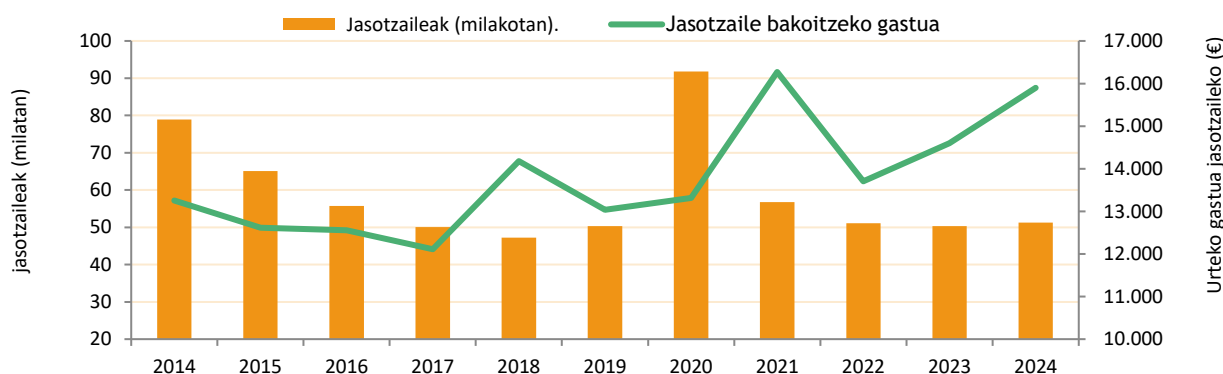
Iturria: LGEMren datuekin egindakoa.

* Estaldura-tasak Ministerioaren metodologiaren arabera kalkulatu dira, hala nola hileko azken egunean altan zeuden prestazioen onuradunak (kotizaziopekoak gehi sorospenak), eta lan-esperientzia zuten langabeak gehi behin-behineko nekazaritza-onuradunak (Andaluzian eta Extremaduran) zatituz.

Langabeziagatiko kotizaziopeko kontribuzioaren batezbestekoak gora egin du beste urte batez EAEn, 2024ko abenduan 1.040,5 euro (aurreko urtean baino % 2,2 gehiago), estatuko batezbestekoaren gainetik (1.019,4 €, 2022ko abenduan baino % 2,9 gehiago). Hala, prestazio horren batez besteko zenbatekoa oraindik ere handiagoa da Euskadin: % 2,1 handiagoa EAEn, estatu osoan baino. EAE aldagai honen lehen tokietan dago Balear Uharteekin, Nafarroarekin eta Kataluniarekin batera.

5.2.2. Langabezia babesteko gastua eta diru-sarrerak

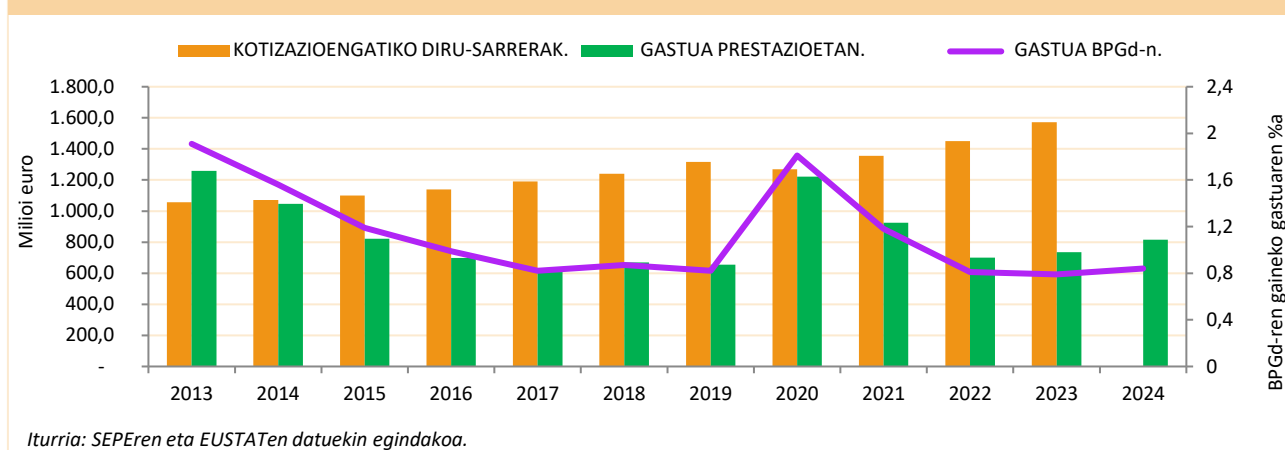
IV.5.4.GRAFIKOA. LANGABEZIARENGATIKO PRESTAZIOAK EAE-N. JASOTZAILAEN KOPURUAREN ETA GASTUAREN BILAKAERA.

Iturria: SEPEren datuekin egindakoa.

EAEn 2024ko **langabezia-prestazioetarako gastua**, SEPEk emandako behin-behineko datuen arabera, 815,58 milioi eurokoa izan zen, 2023an baino % 11,1 gehiago. Zenbateko hori EAeko BPGd-ren % 0,84 da (% 0,79 aurreko urtean), eta estatu osoko langabeziako gastu osoaren % 3,54. Estatuan 23.000 milioi baino gehiago da gastu hori. Gastu horretatik eta jasotzaileen zifretatik, urteko 15.898 €-ko batez besteko gastua zenbatetsi da jasotzaileko, hots, 2023koa baino % 8,9 gehiago.

IV.5.5. GRAFIKOA. LANGABEZIARENGATIKO PRESTAZIOEN GASTUA ETA DIRU-SARRERAK EAE-N.

Bestalde, enpresek eta soldatapekoek **SEPERako ordaindutako kotizazio sozialen ziozko sarrerak**, Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiak bilduak EAEn, 1.570,95 milioi eurokoak ziren 2023an (eskuragarri dugun azken datua), hots, aurreko urtean baino % 8,3 gehiago. Hala, EAEn langabeziaren kontingentzia estaltzeko gastuen eta sarreraren arteko aldeak, urte horretan, saldo positiboa izan zuen, 836,55 milioi eurokoa. Aurreko urtean, 2022an alegia, baino % 11,6 gehiago.

IV.5.10 TAULA. EAE-KO GIZARTE-KOTIZAZIOENGATIKO SEPE-REN LANGABEZIARENGATIKO ETA DIRU-SARRERENGATIKO PRESTAZIOEN GASTUAREN BILAKAERA (MILIOIKA EUROTAN)

	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	% 22/23	% 23/24
ORDAINDUTAKOAREN ARABERAKO PRESTAZIO GORDINAK	404,86	959,69	621,1	406,2	410,23	445,53	1,0	8,6
(-) Gizarte Segurantza langabetuaren kontura	30,91	96,71	55,2	34,8	34,81	37,65	0,0	8,2
(-) PFEZren atxikipenak	1,8	2,97	1,8	1,8	2,78	3,28	54,4	18,0
1- ORDAINDUTAKOAREN ARABERAKO PRESTAZIO GARBIAK	372,15	860,01	564,2	369,6	372,64	404,60	0,8	8,6
2- LANGABEZIA-BABESAREN LAGUNTZA-MAILA	95,64	115,06	128,9	117,3	120,37	118,30	2,6	-1,7
3- SEPE-REN KOTIZAZIOAK GIZARTE-SEGURANTZARA	187,48	247,45	231,2	213,6	241,39	251,75	13,0	4,3
-SEPEren kargura, ordaindutakoaren arabera prestazio bakoitzeko	151,74	199,31	180,5	162,2	181,53	187,72	11,9	3,4
-SEPEren kargura, laguntzako prestazio bakoitzeko	35,74	48,14	50,7	51,4	59,86	64,03	16,5	7,0
(1+2+3) LANGABEZIAREN GASTUA GUZTIRA	655,27	1.222,52	924,20	700,50	734,40	815,58	4,8	11,1
ESTATUKO GASTU OSOAREN GAINEKO %	3,55	3,24	3,28	3,25	3,45	3,54	6,2	2,6
SEPE-RENTZAT BILDUTAKO KUOTAK	1.316,05	1.269,62	1.356,06	1.450,16	1.570,95	..	8,3	..
SALDOA	660,78	47,10	431,86	749,66	836,55	..		
DIRU SARRERA/GASTUA	2,01	1,04	1,47	2,07	2,14	..		

Iturria: SEPEren eta GSDNren datuekin egindakoa. Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa eta Inklusio, Gizarte Segurantza eta Migrazio Ministerioa.
* 2024ko datuak behin-behinekoak dira.

5.3. DESGAI-TUEN ETA BAZTERTZEKO ARRISKUA DUTEN PERTSONEN ENPLEGAGARRITASUNERAKO ETA GIZARTERATZEKO ETA LANERATZEKO POLITIKAK

Jarraian, egoera sozial eta ekonomikoagatik (gizarte-bazterkeriaren egoera edo horretarako arriskua) edo desgaitasuna aitortua izateagatik lan-merkatuan berdintasun-baldintzetan sartzeko zailtasun bereziak dituztenei zuzendutako enplegu-politiken zifrak aurkeztuko ditugu. Kasu honetan, helburu nagusia ordaindutako enplegu duina eta inklusiboa bermatzea da, desgaitasunen bat dutenen eskubideei eta pertsona horiek behar dituzten egokitzeko pertsonal

eta sozialeko zerbitzuen prestazioei buruzko Konbentzioaren 27. artikuluan ezarritakoaren arabera. Aldi berean, lan-merkatu arruntan sartzeko bitarteko bat izan nahi dute. Hori guztia, hain zuzen ere, enplegua pertsonak gizarteratzeko bide nagusia dela onartuta.

5.3.1. Ezinduen enplegu arrunta

Ezinduentzako enplegu babesturako laguntzez gain, betiere Enplegurako Zentro Berezien bidez, LANBIDEk ezinduen enplegua sustatzen du merkatu arruntan, bi laguntza-programa mota baliatuz:

Lehenik eta behin, laneko prestatzaile adituek lanpostuan eskainitako banako laguntza ematean datza **lagundutako enplegu-programak**, eta horiei esker, zailtasun bereziak dituzten langile

ezinduek beren jarduera egin dezakete lan-merkatu arruntan. Hala, beharrezko baliabideak ematen zaizkie langileei laneratzeko prozesua errazteko, baita laneratutako ezinduek lanean aurrera egiteko eta jarraitzeko ere.

2022ko aurrekontuei esleituta (eskuragarri dauden azken datuak), 1,2 milioi euro bideratu ziren programa horretara, baina ekitaldian azkenean zenbatekoa 600.000 euro izan zen, hau da, aurrekontuan jasotakoaren % 50 eta 2021ean baino % 34,3 gutxiago. Laguntza horien bidez, desgaitasuna zuten 81 pertsona enpresa arruntetan laneratzeko lagundu zen (77 pertsona 2021ean). 47 gizonak ziren eta 34 emakumeak. Horrez gain, jada laneratutako 200 langileren jarraipena egin zen. Hala, azken 10 urteetan (2013-2022), 8 milioi euro erabili dira programa horretarako; 670 ezinduren laneratzeko erraztu da eta beste 1.542 ezinduren jarraipena egin da.

Bigarrenik, desgaitasuna dutenen **enplegu mugagabea sustatzeko programan**, 136 ezinduren kontratazioarako dirulaguntza eman zuen 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), horietatik 93 (% 68,4) lanaldi osoan eta 43 lanaldi partzialean

(% 31,6). Hala, 497.100 euro erabili ziren (—% 1,6 2021aren aldean), eta horietatik % 52,9 74 kontratazioetarako dirulaguntzak emateko erabili ziren Bizkaian, % 29,4 Gipuzkoako 39 kontratazioetan eta % 17,7 Arabako kontratazioetan (kontrataturiko 23 ezindu).

III.5.11 TAULA. EZINDUEI LAGUNTZEKO ENPLEGU PROGRAMA EAE-N: EMAITZA NAGUSIAK.						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	949,0	1.000,0	736,7	898,5	913,8	600,0
LAGUNDUTAKO LANGILEAK	69	78	95	64	77	81
JARRAIPENAK	148	154	156	181	197	200

Iturria: LANBIDE.

III.5.12 TAULA. EZINDUEN LAN MUGAGABEA SUSTATZEKO PROGRAMA EAE-N: EMAITZA NAGUSIAK.						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	498,2	496,0	265,1	447,6	505,3	497,1
KONTRATATUTAKO LANGILEAK	149	150	78	130	139	136
- LANALDI OSOA	101	114	55	87	98	93
- LANALDI PARTZIALA	48	36	23	43	41	43

Iturria: LANBIDE.

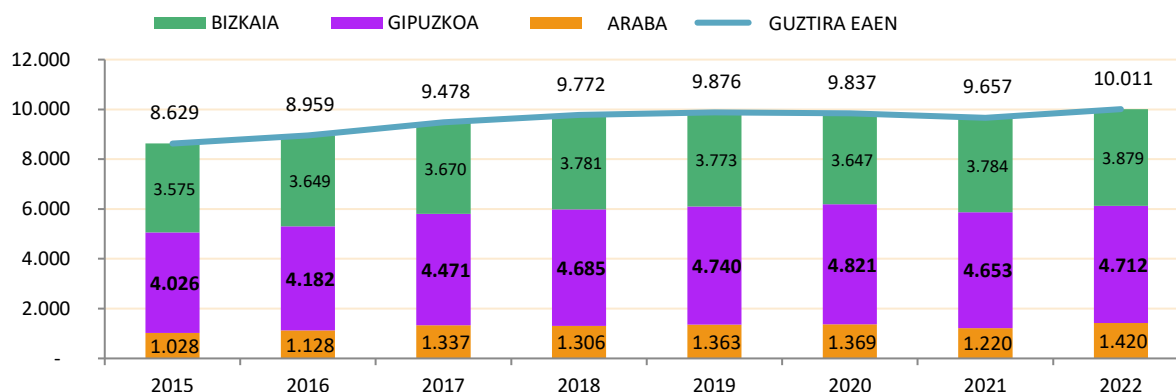
5.3.2. Enplegurako zentro bereziak.

Ezinduen eskubideei eta horien gizarteratzeari buruzko Lege Orokorraren testu bategina onetsi duen azaroaren 29ko 1/2013 EDren 37.1. artikularekin bat etorritik, hauxe da ezinduen enplegu-politikaren xedea: *“Haien jarduera-tasak eta okupazio-tasak eta laneratzeko handitzea, baita enpleguaren kalitatea hobetu eta haien lan-baldintzak hobetzea ere, betiere, diskriminazioaren kontra aktiboki jardunda...”*.

Arau horren arabera, desgaitasuna hauxe da: *“Egoera bat da, urritasun aurrez ikusteko moduan iraunkorrak dituzten pertsonak oztopoak aurkitzen dituztenean sortzen dena, oztopo horiek mugatu edo eragotzi egiten dietelarik gizartearen egiaz eta erabat parte hartu ahal izatea, gainerako baldintza berdinekin”*. Euskadin, administrazioaren konpromisoari eta jarduketa koordinatuari esker, gizarte-solaskideek eta desgaitasunaren elkarte- eta enpresa-egiturak jarduera garrantzitsuak egin dituzte araudi-, programazio- eta aurrekontu-arloetan, desgaitasuna duten pertsonen laneratzeko. Eta enplegu babestua, enplegu-zentro berezien bidez (EZB), oinarritzeko bihurtu da, zeren eta langile ezinduei

ekoizpen-lan ordaindua emateko helburu nagusia duten enpresak baitira. Izan ere, lan hori lagungarria izango da lan-merkatu arrunterako trantsizioa eta integrazioa errazteko.

IV.5.6. GRAFIKOA. DESGAITASUNA DUTENEN BILAKAERA CEE-N (GAZTELANIAZ) EAE-N

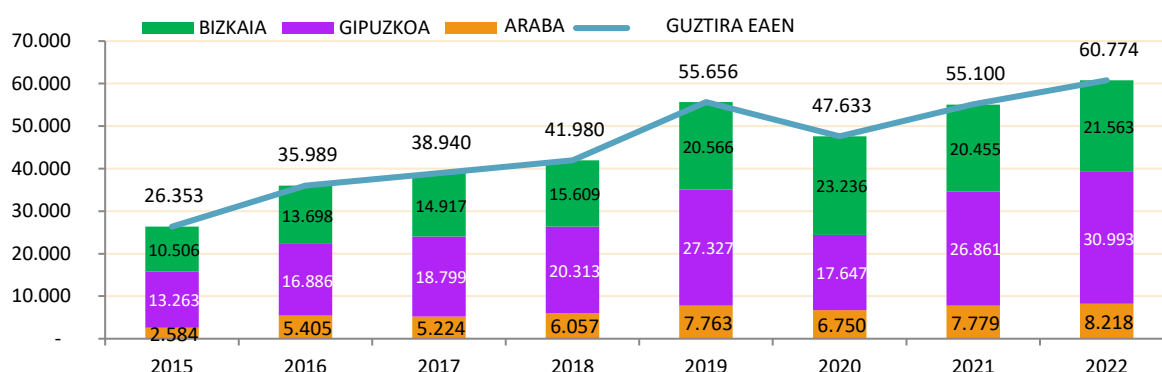

Iturria: LANBIDE.

2022ko abenduan (eskuragarri dagoen azken datua), EAEn 10.011 ezindu (horietatik % 64,3 gizonak ziren eta % 35,7 emakumeak) ari ziren lanean eta 84 EZBren plantilletan sartuta zeuden. Sexuaren arabera banaketa ia ez da aldatu, baina kolektibo horrek 354 pertsona gehiago ditu (% +3,7) 2021eko abenduarekin alderatuta. Lurraldeka, Gipuzkoa da 19 EZBetan lan egiten duten desgaituen kopuru handiena duena (guztizkoaren % 47,1), gero Bizkaia (% 38,7) eta azkenik Araba (% 14,2). Eta ezintasun-motaren arabera, talde horren % 51,4k ezintasun psikikoa dute, % 39,2k fisikoa eta gainerako % 9ak zentzumen-ezintasuna dute.

Horrez gain, araudian ezarrita dagoenez, gutxienez enpresako plantillaren % 70 ezinduekin osatuta egon behar dute EZBek. EAEn ratio hori % 86,8koa zen 2020an (eskura daukagun azken datua, EUSTATen Gizarte Zerbitzuen Estatikaren arabera).

IV.5.7. GRAFIKOA. EAE-N CEE-AK (GAZTELANIAZ) MANTENTZEKO LAGUNTZEN BILAKAERA. MILA EUROTAN.

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Enplegu eta Inklusio Zuzendaritza.

EAEko **EZBei eusteko laguntzei dagokienez**, Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritzak, orotara, 60,77 milioi euro erabili zituen horretarako 2022an (eskuragarri dagoen azken datua eta +% 10,3 2021aren aldean), eta horietatik % 35,5 Bizkaiko 48 EZBri esleitu zitzaion, % 51 Gipuzkoako 19 EZBri eta funtsen gainerako % 13,5a Araban diharduten 17 zentroentzat izan zen.

Azkenik, laneratzeko zailtasun handiak dituzten ezinduentzat (buruko paralisia, buruko gaitza, ezintasun intelektuala eta % 65eko edo hortik gorako gabezia fisiko aitortua duten pertsonak) dirulaguntzak ematen ditu LANBIDEk EZBetako **lanbide-jarduera laguntzeko unitateentzat**.

Lanbide-arlo askotako taldeak dira, pertsona horien barrerak, oztopoak edo zailtasunak gainditzeko laguntzeko, betiere, gaitasun pertsonalak eta profesionalak eskuratzeko eta etengabe hobetzeko laguntza-sistema osoa baliatuz.

LANBIDEK, 2022an, 5,3 milioi euro erabili zituen (+% 10,4, 2021aren aldean) 4.760 langile ezinduri laguntzeko (+% 4,2) EAEko 35 EZBetan, laguntza-unitateetako 530 adituren lanari esker.

IV.5.13 TAULA. JARDUERA PROFESIONALARI LAGUNTZEKO UNITATEAK EZB-N, EAE-N: EMAITZA NAGUSIAK.

	2018	2019	2020	2021	2022
ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	4.523	4.200	5.000	4.807	5.308
LAGUNDUTAKO LANGILEAK	4.545	4.573	4.686	4.568	4.760
ENPLEGURAKO ZENTRO BEREZIAK (EZB)	35	36	36	38	35
LAGUNTZA-UNITATEAK (ADITUAK)	510	500	556	517	530

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Lan eta Gizarteratze Zuzendaritza, LANBIDEREN datuak erabiliz.

5.3.3. Laneratzeko enpresak

Laneratzeko enpresak honela defini daitezke: gizarte-bazterkeriako egoera paira dezaketen edo pairatzen ari diren pertsonen gizarteratzea eta laneratzeko erraztea helburu duten enpresak dira, pertsona horiek lan-merkatu sartzeko zailtasun handiak dituztelako. Enpresa horien ezaugarri nagusia helburu sozial bikoitza da: alde batetik, enpresa osatzeko arrazoiak izan den jarduera ekonomikoa gauzatzea; bestetik, baztertuta geratzeko arriskuan daudenak gizarteratzea eta laneratzeko. Azken urteetan Espainian laneratzeko enpresa asko sortu dira. Alde batetik, hainbat autonomia-erkidegok (horien artean EAE) figura hori arautu, aitortu eta dirulaguntza espezifikoak eman dizkiote; horrez gain, enpresa-kopurua izugarri hazi da.

Euskadin, Diru-sarrerak Bermatzeari eta Gizarteratzeari buruzko abenduaren 22ko 14/2022 Legean xedatuta dagoenez, lanerako eskubidea ezinbesteko baldintza da herritartasun osoa eskuratu ahal izateko, eta lan-merkatuan hondar-partaidetza ez izateak, ezinbestean, bazterketa-prozesua dakar, eta beste eskubide sozial batzuk erabiltzeko zuzeneko ondorioak ere baditu. Lana gizarteratzeko baliabidea dela onartuta, eta bizitzako oinarritzko beharrei aurre egiteko diru-baliabideak izateko aitortzen diren prestazioekin batera, hauxe ezarri da Legean: herri-administrazioek neurriak bideratu behar dituztela beren ezaugarriak direla-eta lan-merkatuan berdintasunean sartzeko zailtasunak izan ditzaketen edo dituzten pertsonak edo taldeak laneratzeko laguntzeko eta errazteko. Neurri horien artean, laneratzeko enpresak ²⁷ sortzeko eta mantentzeko laguntza bildu da; izan ere, 2002tik eman izan da laguntza hori urte hartan abenduaren 11ko Agindua onetsita, laguntza horiek araupetzen dituen.

Laguntza horien xedea laguntzarako zenbait formula ematea da enpresa-mota horiei, beren berezitasunetara eta beharretara egokituta. Hartara, haientzat beren beregi sortutako dirulaguntzak arautzeko oinarriak ezarri dira. Haren

IV.5.14 TAULA. LANERATZE-ENPRESETARAKO LAGUNTZA-PROGRAMAREN BILAKAERA EAE-N. 2017-2023.

	ERAKUNDEAK	EMANDAKO LAGUNTZAK (milaka eurotan)
2017	37	8.128
2018	35	8.887
2019	36	10.899
2020	38	7.226
2021	37	12.500
2022	43	14.200
2023	44	14.830

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin guk geuk egin. Ogasun eta Finantza Saila. Diruz lagundu daitezkeen programen ebaluazioa. Hainbat urte.

²⁷ Laneratzeko enpresen inguruko 18/2008 Legearen arauzko garapenaren xehetasuna ezagutzeko, azaroaren 11ko 182/2008 Dekretura jo daiteke. Horren bidez, laneratzeko enpresen kalifikazioa arautzen da. Justizia, Enplegu eta Gizarte Segurantzako kontseilariaren 2009ko maiatzaren 4ko agindura ere jo daiteke. Horren bidez, 2002ko abenduaren 11ko agindua aldatzen da.

esparruan, laneratze-enpresak sortzeko erakunde sustatzaileentzako dirulaguntzak eta laneratze-enpresei eurei, irauteko, zuzendutako dirulaguntzak aurreikusten dira.

Gaur egun, urriaren 31ko 162/2023 Dekretuak laneratze enpresen kalifikazioa, horietara sartzeko prozedura eta LANBIDEk kudeatzen duen erregistroa arautzen ditu. Tresna horiekin, Eusko Jaurlaritzaren asmoa da gizarte-bazterketa egoeran edo arriskuan daudenak lan-merkatu arruntan laneratzen laguntzea. Laneratze-enpresak langileei prestakuntza eta orientabideak emango dizkie prozesu edo ibilbide baten bitartez; aurrekoak Dekretuan ezarritako ekintzak eta neurriak barne hartuko ditu.

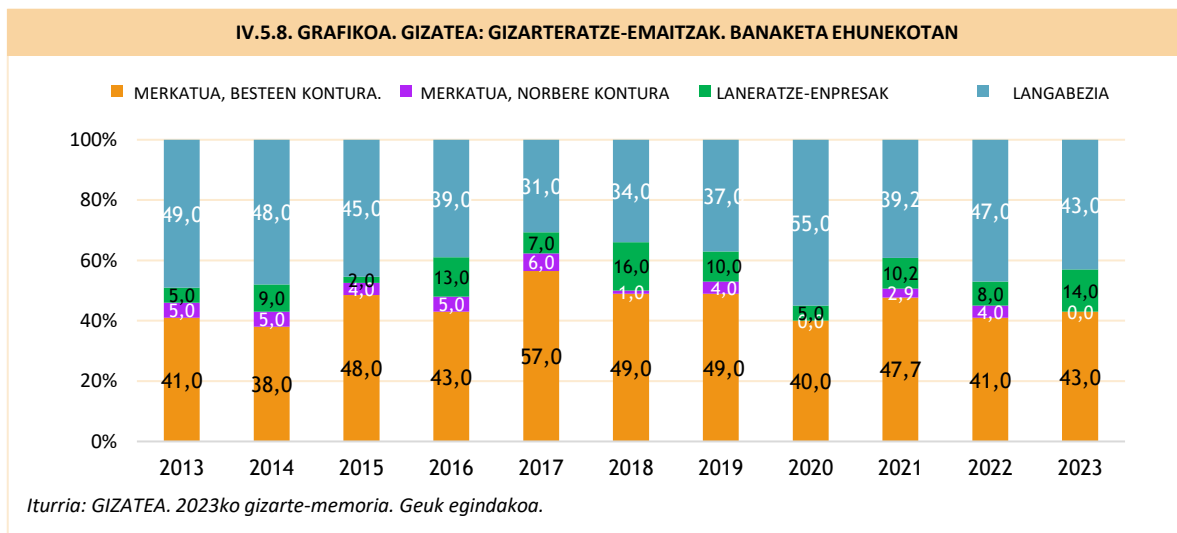
2023an 44 laneratze-enpresari eman zitzaizkien laguntzak, eta horien zenbatekoa 14,8 milioi eurokoa izan zen. Laguntza horiek eman ziren 311 laneratze-posturi (161 emakume eta 150 gizon) eta ekoizpenari eta laneratzeari laguntzeko 147 teknikariren lanposturi (75 emakume eta 72 gizon) laguntzeko. Une horretan aktibo zeuden hiru deialdiak kontuan hartuz gero (2021, 2022 eta 2023 ekitaldiak), sustatutako laneratze-lanpostuak 901 dira, 175 teknikariren laguntza-lanari esker.

Bestalde, **Eusko Jaurlaritzaren Laneratze Enpresen Erregistroan** 44 laneratze-enpresa zeuden 2023ko uztailen aktibo, eta horietatik 43k **GIZATEAn (Gizarteratzeko eta laneratze Euskadiko Enpresen Elkarte)** parte hartzen zuten. 2023ko "Gizarte-memoriatik" (atxikitutako 42ren datuak jasotzen ditu) informazio hau atera dugu:

Urte horretan, 1.852 langile zeuden (2022an baino 361 gehiago), eta horietatik 1.054 (+182 2022. urtearen aldean, eta guztien % 56,9) laneratze-langileak ziren. Gainera, laneratze-kolektiboko % 52,5 emakumeak ziren eta % 47,5 gizonak.

2023an, gutxi gorabehera 55,28 milioi euroko sarrerak dituzte (+% 13,9), eta horietatik 40,43 milioi jardueraren ziozko fakturazioari dagokio eta gainerako 14,85 milioi laguntza publikoei.

Laneratze prozesuaren emaitzari dagokionez, GIZATEAren memoriak erakusten duenez, 2023an laneratze-prozesuan zeuden 1.054 lagunetatik 764k (% 73) laneratze-prozesuan jarraitzen zuten urtearen bukaeran, 33 lagunek (% 3) prozesua utzita zuten bukatu baino lehen, 89k (% 8) laneratze-kontratua bukatu zuten eta 168k (% 16) laneratze-prozesua bukatu zuten.

Eta laneratze-prozesua bukatu zuten 168 horietatik (IV.5.8 grafikoa), % 57 laneratu egin ziren (% 43 besteen konturako enpleguetan eta % 14 bestelako laneratze-enpresetan). Gainerako % 43a (72 lagun) langabezia gelditu ziren.

6. LANEKO OSASUNA

6.1. LAN-ISTRIPUEN ETA GAIXOTASUN PROFESIOALEN URTEKO BILAKAERA

Osalanek (Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea) agerian utzi duenez, 2024an 34,66 **lan-istripu izan ziren** (lan-egunetan baja eragin duten istripu berriak, hain zuzen ere, 1.000 langileko istripu-kopuruaren eta berariaz laneko istripuen kontingentzia estalia duten Gizarte Segurantzako afiliatuen kopuruaren arteko zatiduraren bidez kalkulatu den kopurua) gure autonomia-erkidegoan milako (33,20 milako 2023an eta, beraz, ratioa 1,46 puntu hazi da).

Sektore bakoitzari dagokionez, intzidentzia handiena eraikuntzan gertatzen da (milako 72,08), eta 1,60 puntu hazi da 2023. urtearekin alderatuta. Horren atzetik daude industria milako 66,45arekin (+3,47) eta Lehen Sektorea milako 63,76rekin, eta 9,54 puntu hazi da azken urtean. Azkenik, zerbitzuen intzidentzia batezbestekoa baino txikiagoa da, milako 24,24 (+1,04 puntu).

Autonomia-erkidegoei

dagokienez, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak kalkulatu duen lanaldiko istripuen intzidentziaren indizeak erakusten duenez, Balear Uharteak ziren sailkapeneko buruan istripuetan 2024. urtean (behin-behineko datuak), eta ondoren Nafarroa zegoen. EAEn, milako 29,79ko indizearekin, %2,25 jaitsi da datua, eta, beste urte batez, estatuko batezbestekoaren gainetik eutsi dio (milako 26,54), hein batean sektorearen egituragatik, industriak

IV.6.1 TAULA. LANEKO ISTRIPUEN ERAGINA, JARDUERA ETA LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA. DATUAK KONTINGENTZIA BARNE HARTUTA DUTEN MILA PERTSONAKO 2023-2024.

	2023				
	LEHEN SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZU AK	GUZTIRA
ARABA	24,48	44,60	56,54	22,40	29,25
BIZKAIA	72,15	71,25	76,92	24,66	35,10
GIPUZKOA	56,31	65,19	64,79	21,22	32,29
EAE	54,22	62,98	70,48	23,20	33,20
	2024*				
	LEHEN SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZU AK	GUZTIRA
ARABA	50,99	67,36	86,88	30,85	42,28
BIZKAIA	76,91	69,00	71,88	23,73	33,68
GIPUZKOA	57,14	62,91	66,00	21,85	32,26
EAE	63,76	66,45	72,08	24,24	34,66
	2023-2024 ALDAKUNTZA				
	LEHEN SEKTOREA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZU AK	GUZTIRA
ARABA	26,51	22,76	30,34	8,45	13,03
BIZKAIA	4,76	-2,25	-5,04	-0,93	-1,42
GIPUZKOA	0,83	-2,28	1,21	0,63	-0,03
EAE	9,54	3,47	1,60	1,04	1,46

Iturria: OSALAN. EUSKO JAURLARITZA.

* 2024ko datuak behin-behinekoak dira.

IV.6.2 TAULA. AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZEAN LANALDIAN BAJAN EGOTEA ERAGIN DUEN ISTRIPU-KOPURUA DATUAK, MILA LANGILEKO

	2021	2022	2023	2024*	ALD. 22-23 URTE	ALD. 23-24 URTE
ESTATUA, GUZTIRA	28,10	29,51	28,12	26,54	-1,39	-1,58
ANDALUZIA	29,50	30,36	30,04	28,53	-0,32	-1,51
ARAGOI	29,19	29,84	29,15	29,54	-0,69	0,39
ASTURIAS	28,81	35,53	30,81	28,15	-4,72	-2,66
BALEAR UHARTEAK	37,86	48,93	42,80	39,49	-6,13	-3,31
KANARIAR UHARTEAK	23,54	27,16	28,56	26,99	1,41	-1,57
KANTABRIA	28,15	42,26	28,06	27,69	-14,2	-0,37
GAZTELA-MANTXA	37,26	40,54	35,18	33,66	-5,36	-1,52
GAZTELA ETA LEON	28,28	28,21	28,91	28,15	0,71	-0,76
KATALUNIA	26,71	28,85	26,31	24,03	-2,54	-2,28
VALENTZIA	27,85	27,57	26,97	25,77	-0,61	-1,21
EXTREMADURA	29,79	30,23	29,98	28,63	-0,25	-1,35
GALIZIA	29,22	27,74	28,22	25,85	0,48	-2,37
MADRIL	22,29	22,87	21,41	20,40	-1,46	-1,01
MURTZIA	32,00	31,47	31,00	29,58	-0,47	-1,42
NAFARROA	36,86	37,66	38,02	36,91	0,36	-1,11
EAE	31,96	31,34	32,04	29,79	0,70	-2,25
- ARABA	36,03	33,80	33,77	32,50	-0,03	-1,27
- GIPUZKOA	29,58	28,89	29,47	27,74	0,58	-1,73
- BIZKAIA	32,23	32,17	33,18	30,26	1,01	-2,92
ERRIOXA	36,37	42,48	34,81	32,39	-7,67	-2,42
CEUTA	27,56	26,84	25,43	25,42	-1,41	-0,01
MELILLA	26,65	29,79	26,89	23,79	-2,90	-3,10

Iturria: Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa, Laneko istripuen estatistikak.

* Datuen aurrerapena.

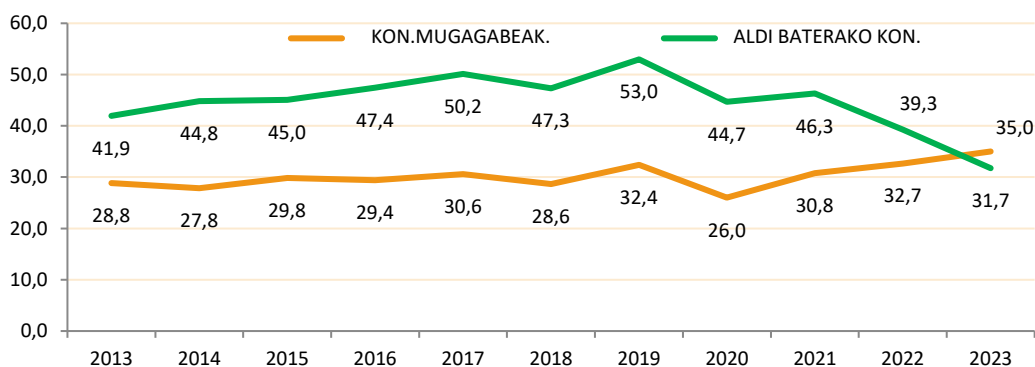
pisu handiagoa baitu, sektore horretan ezbeharren tasa batezbestekoa baino handiagoa da eta.

Bestalde, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioaren **kontratu-motaren arabera** lan-istripuen datuek erakusten dutenez, lan-ezbeharren kopurua, normalean, handiagoa zen aldi baterako kontratua zuten pertsonen artean kontratu mugagabea zutenen artean baino.

Analizatutako serie osoan hori gertatzen den arren (ikusi VI.6.1 grafikoa), 2023an (behin-behineko datuak) kontratu mugagabea duten pertsonen ezbehar-tasa 35 izan zen mila soldatako (EPA inkestaren enplegu sailak erabiliz). Aldi baterako kontratua duten pertsonen artean, berriz, 31,7 izan zen milako. Ikuspegi dinamikoaren arabera, nabarmentzekoa da 2013an kontratu mugagabea eta aldi baterako kontratua duten pertsonen arteko istripuen indizea 13,1 istripukoa zela 1.000 soldatapeko bakoitzeko, eta 2022an 6,6 puntura murriztu zen (serie osoko ratorik baxuena). 2023an, ikusienez, diferentziala negatibo bihurtu zen (-3,3). Edonola ere, beharrezkoa izango da aldagai horien jarraipena egitea, ikusteko ea fenomeno puntuala den ala ez.

Azken urtean, istripu-tasa % 21,7 gutxitu da aldi baterako kontratua duten soldatapekoen artean eta % 13 gehitu da kontratu mugagabea dutenen artean; proportzio horiek kategorია bateko eta besteko soldatapeko enplegu aldagaiekin alderatuta oso altuak dira (aldi baterako kontratua duten langileen —% 3,1 eta kontratu mugagabea dutenen +% 5,5).

IV.6.1. GRAFIKOA. EAE-KO LANEKO EZBEHARREN KOPURUA KONTRATU-MOTAREN ARABERA. ISTRIPUAK SOLDATAPEKO 1.000 LANGILEKO

Iturria: Elnen (BAI) eta Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren datuekin egindakoa.

Datu absolutuei helduta, 2024an 38.500 lan-istripu gertatu ziren EAEn, 2023an baino % 6,6 gehiago (istripua izan eta baja hartu zuten langileen kopurua kontuan hartuta, lanaldian eta *in itinere* gertatutako istripuak barne). Bereiziz, lanaldian 34.013 istripu gertatu ziren (+% 6), eta 4.487 *in itinere* (+% 11,4).

IV.6.3 TAULA. LAN-OSASUNA EAE-N:
BAJA EKARRITAKO ISTRIPU BERRIEK ETA GAIXOTASUN PROFESIONALEK ERAGINDAKO LANGILEAK

	LANALDIKO ISTRIPUAK								ISTRIPUAK IN ITINERE	ISTRIPUAK, GUZTIRA	GAIX. PROF.
	GUZTIRA	LARRITASUNA			SEKTOREAK						
		ARINAK	LARRIAK	HILGARRIAK	NEKAZARITZA	INDUSTRIA	ERAIKUNTZA	ZERBITZUAK			
2019	33.007	32.819	162	26	679	11.794	3.766	16.768	4.099	37.106	1.514
2020	26.958	26.768	169	21	562	9.133	3.426	13.837	3.244	30.202	1.242
2021	31.232	31.017	184	31	578	9.867	3.749	17.038	3.619	34.851	1.347
2022	32.396	32.157	214	25	573	10.253	4.093	17.732	3.855	36.251	1.356
2023	32.099	31.925	148	26	497	10.523	4.076	17.003	4.029	36.128	1.509
2024*	34.013	33.826	165	22	576	11.175	4.175	18.087	4.487	38.500	1.558
% 22/23	-0,9	-0,7	-30,8	4,0	-13,3	2,6	-0,4	-4,1	4,5	-0,3	11,3
% 23/24	6,0	6,0	11,5	-15,4	15,9	6,2	2,4	6,4	11,4	6,6	3,2

Iturria: OSALAN.

* Behin-behineko datuak.

Horrez gain, 2024an, 37.671 lan-istripu gertatu ziren bazarik gabe (+% 0,5 2023ren aldean), eta 1.855 birgaixotze, aurretiko bazaradun istripuen aldean (+% 13,4).

Lanaldian istripua izandako pertsonen erreparatzen badiegu (34.013, arestian esan dugunez), % 74,2 gizonak izan ziren, eta % 25,8 emakumeak, aurreko urteen antzera. Larritasunaren arabera, azken urtean gora egin dute gorabehera arin eta larriek (+6 eta +% 11,5 hurrenez hurren) eta behera egin dute istripu hilgarriek (% 15,4). Bere aldetik, sektore-analisiak dio istripuak orokorrean gehitu egin zirela. Gehitu egin ziren industrian (+% 6,2), zerbitzuetan (+% 6,4), eraikuntzan (+% 2,4) eta, bereziki, lehen sektorean (+% 15,9).

Azkenik, 2024an aitortutako lanbide-gaixotasunak 3.281 izan ziren, 2023an baino % 0,2 gehiago. 1.558 bazarekin (+% 3,2, 2023. urtearekin alderatuta) eta 1.723 bazarik gabe (—% 2,5). Horietatik % 44,7 emakumeei dagokie eta % 55,3 gizonei. Lanbide-gaixotasunaren tipologiaren arabera, % 81,6 agente fisikoek eragindakoak dira, eta horien atzetik datoz infekzio- eta parasito-gaixotasunak (% 7,5) eta larruazalaren afekzioak (% 4,2). Beste gaixotasun profesional batzuk inhalazioak eta agente kimikoek eragindakoak dira (% 3,1 eta % 2,5, hurrenez hurren) eta, azkenik, agente kantzerigenoek sortutakoak (% 1,1).

Azken urteetako bilakaeraren azterketan jakinarazpen-sisteman egindako aldaketak barne hartu dira; beraz, zifrak zuhurtasunez hartu behar dira.

ITURRIAK

1. **EUROSTAT (2025)**: Lan-indarrari buruzko inkesta (LII) 2024ko laugarren hiruhilekoa.
2. **EUSTAT. BJA (2025)**: 2024ko IV. hiruhilekoko datuak (berrikusitako datuak). Datu-bankua.
3. **ENPLEGURAKO PRESTAKUNTZAREN FUNDAZIOA (FUNDAE) (2024)**: Trebakuntza enpresetan. EAeko emaitzen txostena 2023.
4. **GIZATEA. EAeko Laneratze-enpresen Elkartea (2024)**: Sozietatearen memoria 2023
5. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA EKONOMIA SAILA (2025)**. Aurrekontuko likidazioa LANBIDE 2024
6. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2025)**: EEE datuak. 2024ko abendua
7. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2025)**: 2024ko lan-gatazkei buruzko datuak
8. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2022)**: 2021-2024ko Enplegu Plan Estrategikoa
9. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2024)**: 2021-2024ko Enplegurako Plan Estrategikoa. Jarraipen-txostena 2023
10. **EIN (2024)**: Lan-kostuei buruzko urteko inkesta. 2023
11. **EIN (2024)**: Soldaten egiturari buruzko inkesta. 2022
12. **EIN (2024)**: Lanaren prezioen indizea, 2022.
13. **EIN (2025)**: Biztanleria Aktiboari buruzko Inkesta (BAI) IV-2024
14. **EIN (2025)**: Lan-kostuen Hiruhileko Inkesta. IV-2024
15. **LANBIDE (2025)**: Kontratuen estatistika. 2024ko abendua
16. **LANBIDE/SEPE (2025)**: Erregistraturiko langabezia. 2024ko abendua
17. **INKLUSIO, GIZARTE SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA. GIZARTE-SEGURANTZA (2025)**: Afiliazioa altan. 2024ko abendua
18. **LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA (2025)**. Lan-istripuei buruzko estatistikak. 2024ko datuak
19. **LAN ETA GIZARTE-EKONOMIAKO MINISTERIOA (2025)**. Enplegu-erregulazioko estatistikak. 2024ko datuak
20. **LAN ETA GIZARTE-EKONOMIAKO MINISTERIOA (2025)**. Lan Estatistikak. 2024ko abendua
21. **LAN ETA GIZARTE-EKONOMIAKO MINISTERIOA (2025)**. Erregistraturiko langabeziari buruzko hileko txostena. 2024ko abendua
22. **LAN ETA GIZARTE EKONOMIA MINISTERIOA. SEPE (2025)**: Langabezia-prestazioen jasotzaileen datuak, mota eta sexuaren arabera. 2024ko batezbestekoak.
23. **LAN ETA GIZARTE-EKONOMIA MINISTERIOA. SEPE (2025)**: Kontratuen estatistika. 2024ko abendua
24. **OSALAN (2025)**: Lan-istripuei buruzko estatistikak. 2024ko abendua
25. **32/2021 ERREGE LEGE-DEKRETUA**, abenduaren 28koa, lan-erreformarako, enplegu-egonkortasunaren bermerako eta lan-merkatuaren eraldaketarako presazko neurriena. Estatuko Aldizkari Ofiziala, 313. zk., 2022ko abenduaren 30ekoa.

7. EAEKO ENPLEGUA ETA LAN HARREMANAK: LABURPENA ETA ONDORIOAK

7.1. LABURPENA

Lehendabizi, EUSTATen “Biztanleria jardueraren arabera sailkatzeko inkestaren” (BJA) datuen arabera, EAEko **biztanleria aktiboa** 2024. urtearen amaieran (laugarren hiruhilekoko datuak) 1.072.500 pertsonakoa zen, eta horietatik, % 51,5 gizonak, ziren (552.100) eta % 48,5 emakumeak (520.500). 2024an, behin-behineko datuekin, biztanleria aktiboa 14.100 pertsonatan igo da, edo, bestela esanda, % 1,3. Sexuaren arabera, hazkundera desberdina da: emakume aktiboak % 2,6 hazi dira (+13.100), eta gizon aktiboak, berriz, % 0,2, hau da, 1.100²⁸.

Bestalde, **2023ko laugarren hiruhilekoaren eta 2024ko laugarren hiruhilekoaren artean**, enplegua % 1,4 igo da Euskadin (+14.100 enplegu), eta aurreko urtean % 1,7 (berrikusitako datuak); emakume landunen kopurua 8.100 hazi da, eta gizonena 5.900²⁹. Ondorioz, urtea 996.900 landunekin amaitzen da, 516.700 gizonekin eta 480.200 emakumerekin (% 51,8 eta % 48,2, hurrenez hurren). Estatuaren testuinguruan, okupazioa % 2,2 hazi da batez beste (IV. hiruhilekoa, EINen BAiren datuak), eta erkidego gehienek 2024an okupazioaren hazkunderari eutsi diote, nahiz eta, iturri horren arabera, EAEk % 4,2ko beherakada izan duen enpleguan.

Sektoreen arabera, EAEko azken urteko okupazioaren hazkundera zerbitzuetan izan da batez ere, 16.200 enplegu gehiago (+% 2,3); industrian, aldiz, % 2,3 jaitsi da (+% 4,9 2023an) eta 4.700 enplegu galdu ditu, gizonen enpleguan (-4.500) eta emakumeen enpleguan (-200) izandako galeren agregatu gisa. Bestalde, lehen sektorean 2.300 langile gehiago daude, % 29,5 igota. Eraikuntzaren sektoreak, azkenik, 300 langile gehiago ditu, +% 0,5 tasarekin (-% 6,1 2023an).

2024an **kontuan hartu beharreko beste alderdi batzuk** honako hauek dira: lehenik eta behin, 2023an bezala, lanaldi partzialeko landunen ehunekoak gora egin du, kasu honetan 2 puntutik % 18,8ra, EINen BAiren datuekin. Era berean, EUSTATen BJA hartzen badugu iturritzat, lanaldi partzialeko enpleguaren tasak gora egin du Euskadin, % 16,9tik % 17,1era (2023ko eta 2024ko urteko batez besteko datuak).

Bigarrenik, BAiren arabera, 2024an zertxobait jaitsi da behin-behinekotasunaren garrantzia, 0,3 puntu, eta soldatepekoen % 20,7tik % 20,4ra igaro da, sektore publikoan izandako bilakaerak eraginda (-4,9); izan ere, sektore pribatuan gora egiten jarraitu du (+0,2). Ondorioz, 2024ko laugarren hiruhilekoan, aldi baterako kontratuen tasa % 41,1ekoa izan zen EAEn sektore publikoan, eta % 14,6koa sektore pribatuan. Era berean, BJAko datuen arabera, behin-behinekotasuna 1,9 puntu jaitsi da, 2024ko laugarren hiruhilekoan % 19,1era iritsita.

Bestalde, Euskadin **Gizarte Segurantzaren kotizatzen duten pertsonen** (altan dauden afiliatuak) batez besteko kopurua 1.024.511 da (hilabeteko batezbestekoa) 2024ko abenduan. Horietatik % 48,4 emakumeak dira eta % 51,6 gizonak. Zifra hori % 1,1 aurreko urteko hil beraren aldean, eta 11.564 pertsona irabazi ditu.

Jarduera-sektore handiei dagokienez, lehen sektorea % 1,6 jaitsi da eta guztizkoaren gainean duen pisuari eutsi dio (% 1,1). Bestalde, industria % 0,3 hazi da, batezbestekoaren azpitik (+ % 1,1), eta afiliazioaren gaineko pisan bi hamarren galdu ditu, % 17,9ra. Eraikuntza % 0,7 hazi da, eta afiliazioaren % 5,7 dauka (hamarren bat gutxiago). Azkenik, zerbitzuen sektoreak batezbestekoa baino portaera hobea izan du, % 1,4 igo baita. Bestalde, alta egoeran dagoen afiliazioa % 75,3raino handitu da (2 hamarren).

Produktzio-adarren arabera, ia denek handitu dute afiliazio-kopurua 2023ko abenduaren aldean, honako hauek izan ezik: enplegatzaileak (-% 3,6), etxeko langileak (-% 3,8), “beste zerbitzu batzuk” epigrafea (-% 0,6) eta lehen sektore hori (-% 1,6). Igoera absolutuak nabarmentzen dira osasunean (+2.668 afiliazio, hots, % 2,3ko igoera), ostalaritzan (+1.887 afiliazio, +% 2,7), jarduera profesional, zientifiko eta teknikoetan (+1.596 afiliazio, % 2,5ko igoera), eta hezkuntzan (+1.230 afiliazio, +% 1,5eko igoera, 2022ko abenduaren aldean). Hala, lau produktzio-adar horiek afiliazioan urte artean

²⁸ Sexuaren araberako aldakuntzen batura maiz ez dator bat saldo osoarekin, datuak milaka adierazita daudelako, eta BJAk datuak biribiltzen dituelako.
²⁹ Ikus 28. oin-oharra.

egondako hazkundearen % 63,8 hartzen dute, eta, gainera, altan egondakoen afiliazioa 2024ko abenduan EAEko afiliazioaren % 33,2 izan da.

...

EAEko lan-merkatuak 2024ean zehar izandako bilakaeraren ondorioz, BJAren **langabezia-tasa orokorra** % 7ra iritsi da urtearen amaieran (IV. hiruhilekoa) (aurreko urtean baino 1 puntu gutxiago). Era berean, EINren BAIko datuen arabera, EAEko langabezia-tasa % 8,2koa da. Europar Batasunean, langabeziak hartzen dituen balio-sorta oso altua da, hala nola Espainiakoa eta Greziakoa (% 10,7 eta % 9,6, hurrenez hurren), baita % 3tik beherako ratioak ere, Txekiar Errepublikan, Polonian eta Maltan bezala. Erkidegoko batezbestekoa % 5,8koa zen, hots, eurogunekoa baino 0,4 altuagoa (% 6,2); Estatu Batuek 2024an % 4,1eko langabezia-tasa izan zuten, eta Japoniak % 2,4koa, erreferentziazko beste herrialde batzuk aipatzearren.

2020an, langabeziak sei urtez behera egin ondoren, langabeen kopurua % 16,8 igo zen Euskadin. 2021ean % 11,5 jaitsi zen, eta 2022an eta 2023an (berrikusitako datuak) joera horri eutsi zitzaion, % 12,5 eta % 17,1 hurrenez hurren. 2024an langabeen kopurua ez da aldatu, eta **urtea 75.600 langaberekin amaitu zela** uste da; horietatik % 53,2 emakumeak dira eta % 46,8 gizonak). Adinaren arabera, 25 urtetik beherakoen taldean murriztu egin da langabeen kopurua (-% 4,5, hau da, -400 pertsona), eta batez ere tarteko adin-taldean (-% 8,8, 3.000 pertsona gutxiago). Aldiz, langabezia % 10,4 hazi da 45 urtetik gorakoentzat (+3.400 pertsona).

Bestalde, 2024ko abenduan, **LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzuak 107.308 langabe erregistratu** zituen, hau da, 2023an baino 399 gutxiago (-% 0,4, eta Estatuan, berriz, +% 5,4, non langabezia 2,5 milioi pertsonatik gorakoa baita). Langabezia murriztu egin da bi sexuetan, eta gehiago gizonen artean (-% 0,7) emakumeen artean baino (-% 0,1). Bilakaera horren ondorioz, langabeen % 57 emakumeak dira 2024ko abenduan (2023an baino hamarren bat gehiago). Adinen arabera, erregistraturiko langabezia igo egin da 25 urtetik beherako pertsonen artean, eta jaitsi gainerako adin-taldeetan. Langabeziak gora egin du 25 urtetik beherakoen artean (+% 4,3 guztira, +% 7 gizonentzat eta +% 1,1 emakumeentzat), eta batez bestekoaren gainetik jaitsi da tarteko adin-taldean (-% 1, -% 1,9 gizonentzat eta -% 0,4 emakumeentzat). 45 urtetik gorakoen taldean ere jaitsi da langabezia, baina gainerako taldeetan baino gutxiago, % 0,6: gizonentzat % 1,4 jaitsi da, eta emakumeentzat, berriz, ez da aldatu.

Ikasketa-mailaren arabera, erregistratutako langabeziak behera egin du bigarren mailako ikasketetan, 2023ko abenduarekin alderatuta (-% 2,1), LHko ikasketak dituztenen artean izandako gorakadaren (-% 2,2) eta hezkuntza orokorreko ikasketak dituztenen artean izandako jaitsieraren (-% 3,6) ondorioz. Ikasketarik gabekoen edo lehen mailako ikasketak dituztenen langabezia-tasak gora egin du (+% 1,1, guztira), baina gora egin du, bereziki, lehen mailako ikasketa osoak dituztenen artean (+% 2,1). Bigarren hezkuntzaren ondoko ikasketak dituztenen artean, igoera bereziki esanguratsua da goi-mailako ikasketa teknikoak dituztenentzat (+% 4,4). Aurten ere, LANBIDEn erregistratuta ageri diren 10 langabetatik 6 baino gehiagok (% 62,5) kualifikazio txikia dutela esan daiteke (lehen edo bigarren mailako hezkuntza orokorreko ikasketak dituztenak). Proporzio hori are handiagoa da gizonen artean (% 65,1 eta emakumeen artean % 60,5).

Kontuan hartzen badugu **langabezia igarotako denbora**, 2024an igo egin da 6 hilabete baino gutxiago daramaten langabeen guztizko kopurua (+% 1,4), eta jaitsi, berriz, 6 hilabete eta urtebete artean langabezia daramatenena (-% 2,8), batez ere emakumeen kasuan (-% 5,2). Eta iraupen luzeko langabeziak, urtebete baino gehiago irauten duenak, behera egin du gizonen artean (-% 2,9) eta gora egin du emakumeen artean (+% 0,3), eta % 1 jaitsi da. Ondorioz, luzaroko langabeen ehunekoa guztizkoaren aldean 3 hamarren jaitsi da 2024ko abenduan, % 48raino (+1,5 puntu Estatu osoan, % 46,3ra iritsita). Ratio hori % 43,4koa da gizonen artean (-9 hamarren) eta % 51,6koa emakumeen artean (+2 hamarren).

Bestalde, LANBIDEn bulegoetan erregistraturiko langabeziaren datuek erakusten dutenez, 2024an igo egin zen EAEn bizi diren atzeritarren langabezia, langabezia osoa ez bezala (-% 0,4), % 3,9 igo baita. Hortaz, gora egin du atzeritar langabetuek langabezian duen pisuak, % 18,4tik % 19,2ra.

...

2022an, **lan-erreforma berria** sartu zen Espainian. Lan-erreformarako, enplegu-egonkortasuna bermatzeko eta lan-merkatua eraldatzeko presako neurriei buruzko abenduaren 28ko 32/2021 Errege Lege-dekretuaren helburu nagusia Espainian lan-merkatuaren egiturazko erreforma gauzatzea da, hartara bereizgarri dituen behin-behinekotasun tasa altuak murrizteko eta, beraz, behin-behinekotasun horren ondorioz enpleguan dagoen prekarietateari aurre egiteko. Funtsezko helburu horrekin batera, erreformaren beste helburu garrantzitsu batzuk ere lortu nahi dira, hala nola lanaldia murrizteko eta eteteko neurriak bultzatzea, ABEEE direlakoak, lan-kontratuak azkentzearen ordezkioa den aldetik, langileen prestakuntza indartzea eta negozioazio kolektiboa modernizatzea.

Kontratazioak nabarmen egin zuen behera Euskadin 2020an (-% 30,2), COVID-19ak eragindako krisiaren ondorioz, eta 2021ean susperraldi handia egon zen (+% 22,5). 2022an, kontratazioak % 5,3 egin zuen behera, eta aldaketa handiak egon ziren osieran, 32/2021 ELDaren ondorioz, 2023ko zifrei ere eragin ziena. 2024an, aurreko urtean ez bezala, kontratuen guztizko kopuruak (+% 2,7) eta kontratatutako pertsonen kopuruak (+% 1,2) gora egin zuten.

Jarduera-atalen arabera, bilakaera desberdina da. Kontratazioan garrantzi handiena duten atalen artean, merkataritza (kontratuen % 11,4) % 1,1 hazi da, 2023aren ondoren (-% 12,6), eta osasun-jarduerak ere bilakaera positiboa izan dute (+% 4,4 2023ren aldean, kontratuen % 12,8 dira). Hala ere, administrazio-jarduerak (guztizkoaren % 9,7) kontratazioaren % 7,5 galdu dute, eta gauza bera gertatzen da manufaktura-industriarekin (sinatutako kontratuen % 12,6), % 3,2 jaitsi baita 2023ren aldean. Aurreko urteetan bezala, sexuaren arabera aldea ageri dira. Izan ere, manufaktura-industriak gizonen sinatutako kontratuen % 19,1 hartzen du (2023an baino 5 hamarren gutxiago), eta emakumeen artean, berriz, pisu handiena duten jarduera-atalak Osasun-jarduerak eta gizarte-zerbitzuen jarduerak eta Ostalaritza dira (bien artean, emakumeek sinatutako kontratuen % 36,8, aurreko urtean baino puntu erdi gehiago).

2024an kontratatutako pertsonak 278.458 dira guztira (-% 1,2), EEZPk emandako datuen arabera. Adin-taldeen arabera, pertsona horietako gehienak, gizonak zein emakumeak, 35 eta 54 urte bitartekoak dira (% 38): 35 eta 44 urte bitartekoak (guztizkoaren % 19,8) eta 45 eta 54 urte bitartekoak (% 18,2). 25 urtetik beherako pertsonak % 26,1 dira (2023an % 25,1), hau da, biztanleria aktiboan duten pisua baino nabarmen gehiago, azken hori % 6,1ekoa baita (2024ko laugarren hiruhilekoaren datua). 25 eta 34 urte bitartekoak % 26,3 dira, eta 54 urtetik gorakoak gainerako % 9,7. 2023aren aldean, bi sexuetan jokaera nahiko antzekoa izanik, 2024an talde guztietan galdu dira kontratazioak, 25 urtetik beherakoen eta 54 urtetik gorakoen taldeetan salbu, % 3,8 eta % 4,5 igo baitira, hurrenez hurren. Beherakada handiena izan duen taldea 35 eta 44 urte artekoa da (-% 5); 45 eta 54 urte artekoa % 1,1 jaitsi da, eta 25 eta 34 urte artekoa % 0,5.

Kontratatutako pertsonen banaketari dagokionez, ikasketak-mailaren arabera, % 41,7k derrigorrezko edo beheragoko ikasketak ditu, proportzio handiagoa gizonen artean (kontratatutakoen % 44,7) eta txikiagoa emakumeen artean (% 38,5). Bigarrenik, kontratuen % 23 Batxilergoko ikasketak dituzten pertsonen dagokizkie. Ondoren, % 15,7 ikasketak profesionalak dituzten pertsonen dagokizkie eta % 19,1 unibertsitate-ikasketak dituztenei. 2023ari dagokionez, Batxilergoko ikasketak izan ezik (+% 7,7), gainerako ikasketak-mailak behera egin dute; batez ere unibertsitate-mailakoek egin dute behera (-% 2,8).

Lanaldi motari dagokionez, bilakaera positiboa da, lanaldi finko eteneko kontratuak izan ezik, % 11,6 murriztu baitira eta erregistratutako kontratuen % 4,3 baitira, 2023an baino 7 hamarren gutxiago. Lanaldi partzialeko kontratuak 270.881 dira EAEn (-% 4,4, 2023 urtearekin alderatuta; hau da, guztira baino gehiago hazi dira), hots, kontratu guztien % 36,1. Lanaldi osoko kontratuak, bestalde, 446.647 dira, aurreko urtean baino % 2,9 gehiago (eta guztien % 59,6 dira). Sexuaren arabera, lanaldi partzialeko kontratazioaren pisua oso desberdina da, zeren eta emakumeek sinaturiko kontratuen ia erdia baita (% 46,2 2024an). Gizonen sinaturiko kontratuak, berriz, % 25,6 dira. Hala, 2024. urtean emakumeek sinatu zituzten lanaldi partzialeko kontratuen % 65,3 (% 65,9 2023an).

Iraupenari dagokionez, sinatutako kontratu gehienak aldi baterakoak dira oraindik (gutzizkoaren % 76,9), 576.174, nahiz eta datu hori 2023an baino % 6 handiagoa den. Bestalde, 2024an kontratu mugagabeak % 7 murriztu dira, eta 173.518 sinatu dira, erregistratutako kontratuen % 23,1 izan arte; 2023an, berriz, % 25,5 (0 9,3 2021ean, lan-erreformaren aurretik).

Gainera, kontratatutako pertsona gehienak hainbat aldiz kontratatu dira urtean zehar. 2024an kontratatutako pertsonen kopurua (278.458) erregistratutako kontratuen gutzizkoa (749.692) baino askoz txikiagoa da. Zifra horiek kontuan hartuz, laneko txandakatze-indizea kalkulatzeko da (sinatutako kontratu-kopuruaren eta kontratatutako pertsona-kopuruaren arteko zatidura), emakumeentzat handiagoa izan dena aztertutako sail guztian. Esan bezala, 2024an gora egin dute kontratuen kopuruak (+% 2,7) eta kontratatutako pertsonenak (+% 1,2); beraz, lan-txandakatzeak gora egin du 2,69ra arte (+4 ehunen). Emakumeen kasuan, datua 2,87 kontratukoa da (+6 ehunen) eta gizonena 2,53 (+2 ehunen). Horrenbestez, bi sexuen arteko aldea mantendu da (34 ehunen, aurreko urteko 20en aldean). Aldi baterako kontratuen batez besteko iraupena 2024an 39 egunekoa da (2023an baino hiru gutxiago), Estatu osokoa baino 6 egun gutxiago.

“Lanaldi mota” eta “iraupena” aldagaiak gurutzatuta, sinatutako 749.692 kontratuetatik ia erdia, % 48,1 (% 46,8 2023an), lanaldi osoko aldi baterako kontratuak izan ziren, eta modalitate horrek % 5,5 egin du gora (gutzizkoaren +% 2,7). Horren atzetik lanaldi partzialeko aldi baterako kontratuak daude, gutzizkoaren % 28,7 (% 27,6 2020an), % 6,7 handitu direnak. Hirugarren tokian dago lanaldi osoko kontratazio mugagabea, % 11,5 dena (-1,2 puntu), eta % 7 murriztu da. Laugarren tokian, lanaldi partzialeko kontratazio mugagabea, % 7,4an kokatu da (% 7,9 2018an), eta % 3,9 jaitsi da. Bestalde, lanaldi finko eteneko kontratuak % 4,3 dira, 2023an baino 0,7 puntu gutxiago, % 11,6 jaitsita.

...

Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak **EAEn erregistratutako enplegu-erregulazioko espedienteek** buruzko estatistikak argitaratu ditu, eta 258 espediente zenbatu ditu 2024an (276 espediente 2023an); 9.508 langileri eragin die (+% 28,4), horietatik % 83,2 gizonak. Espediente motaren arabera, eragindako langileen % 85,1 aldi baterako etenaldiko espedienteek eragin dute (+% 33,7a), % 5,1 lanaldi-murrizketak (-% 6,9) eta gainerako % 9,7 kontratu-amaierako enplegu-erregulazioko espedienteek (+% 12). Azken horiek, azkentze edo iraizpen kolektiboko EEE-ek, beraz, 927 langileri eragiten diete (2023an baino 99 gehiago). Ondorioz, aldi baterako etendurako edo lanaldi-murrizketako espedienteek, 2024an, guztira 8.581 langileri eragingo liekete, hau da, EEE-ek eragindako ia langile guztiei (% 90,3), eta 6.576 izan ziren 2023an (+% 30,5).

Bestalde, banakako iraizpenak eta azkentzeko EEE-ek 2024an eragindako langileen agregatua kontuan hartzen badugu, eta iturritzat Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioa hartzen badugu (12.706 iraizpen gehi Ministerioak kontabilizatzen dituen azkentzeko EEE-n eragina duten 1.306 langile gehiago), ikusten da % 8,9ko igoera izan dela, aurreko urtean % 9,4 hazi baitzen.

...

Langileen ordezkariak aukeratzearen garrantzia, besteak beste, arrazoi honetan datza: **hauteskunde sindikalen** negoziazio-eremuen arabera emaitzen bidez eta dagokion araudiaren arabera, negoziatio-mahaien osaera lortzen da, sektoreko hitzarmenen negoziatio kolektiboan eta enplegatu publikoen lan-baldintzen negoziatioan langileen ordezkariak dagokionez. Eusko Jaurlaritzako Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailak jakinarazten du Euskadin 2024ko abenduaren 31ra arte egindako hauteskunde sindikaletan 19.671 ordezkari aukeratu zirela, urtebete lehenago baino % 6,6 gehiago; horietatik 18.065 (% 91,8) sektore pribatukoak ziren eta 1.606 (gainerako % 8,2) administrazio publikoetakoak. Urte arteko hazkunde hori sektore pribatuan (+804) eta administrazioan (+406) gertatu da. Sexuaren arabera, delegatuen % 59,1 gizonetakoak izan ziren (% 40,9 emakumeak), eta emakumezkoen kopurua txikiagoa da enpresetan (% 40,2 emakume delegatuak) Administrazioan baino, azken horretan parekotasuna hurbilago baitago (% 49,3 emakumeak).

LHKren 2024ko datuen arabera, urtea indarreko hitzarmena zuten langileen % 52,3kin hasi zen; % 42,6k, berriz, luzatutako hitzarmen bat zuen berritzeke, eta % 5,1ek bertan behera zuen bere hitzarmena. **Negoiazio kolektiboaren** estaldurak, beraz, langileen % 94,9 hartzen zuen (% 92,8 aurreko urtean).

Negoiazio-jarduerari dagokionez, 2024an zehar **295 hitzarmen erregistratu ziren Euskadin**, 2023an baino % 16 gutxiago. Horrek, 101.773 pertsonak lan-baldintzak berritzea ekarri du, aurreko urtean baino % 53,9 gutxiago. EAEn eremuan, akordio gehiago erregistratu ziren (220 hitzarmen, sektoreko 26 eta enpresako 194) EAEn eragin handiagoa izan zutenak estatuan baino (75 hitzarmen erregistratu ziren), eta, aldi berean, lehenengok langile gehiago hartu zituzten (66.438 pertsona; estatu-mailako hitzarmenetan, berriz, 35.335).

Horren ondorioz, haxe da urtearen bukaeran negoziazio kolektiboaren egoera: langileen % 67,7k indarrean zegoen hitzarmen bat zuen (% 15,4k urtean erregistratutako hitzarmenekin eta % 52,3k aurreko urteetan), % 27,7k luzatuta zeukan berri gabe, eta gainerako % 4,6k hitzarmena bertan behera utzi zuen (beraz, egiteke zeuden hitzarmenen % 32,3ren batura zen). Ondorioz, 2024. urtean negoziazio kolektiboaren estaldura % 95,4koa izan zen (2023an baino +1 puntu gehiago). Lan Harremanen Kontseiluaren datuek nabarmentzen dutenez, estaldura-maila handiena da 2012ko lan-erreforma onartu zenetik. Sexuen arabera banaketari dagokionez, 2023aren aldean, igo egin zen bai gizonen ehunekoa, indarreko hitzarmenekin (% 68,1etik % 71,4ra), bai emakumeena, eguneratutako hitzarmenekin (% 58,2tik % 63ra). Emaita horiekin, genero-arrakala murriztu da, 2023ko 9,9 puntuetatik 2024ko 8,4 puntuetara.

Lortutako akordioen edukiei dagokionez, EAEn indarrean dauden hitzarmenetan 2024rako itundutako batez besteko soldata-igoera % 3,35ekoa da (% 3,06 Estatu osoan), eta hitzartutako batez besteko lanaldia 1.704 ordukoa da urtean. Lana eta familia bateragarri egiteko neurriei dagokionez, LHKren txostenak nabarmentzen du indarreko hitzarmenen % 48,7k soilik hartzen dituela barnean 2021ean horrelako neurriak (% 47,2 2020an), horietako gehienek edoskitzeko eskubidea metatzeko aukerarekin lotuta, baita indarreko legerian ezarritakoa hobetzen duten ordaindutako baimen batzuk ere.

Bestalde, Eusko Jaurlaritzako Ekonomia, Lan eta Enplegu Sailaren datuen arabera, 2024an **lan-gatazkei** dagokionez 2023an atzemandako beheranzko joerari eusten zaio: EAEn, aurten, 260 greba erregistratu dira. Horietan, 29.451 parte-hartzaile izan dira, eta, guztira, lanik egin gabeko 104.083 egun sortu dira. Kopuru horiek 2023. urtearekin alderatuta, % 20 jaitsi da greba-kopurua eta % 38,7 lan egin gabeko lanaldiak. Era berean, greba horietan parte hartu duten langileak % 49,5 jaitsi dira 2023. urtearekin alderatuta.

Bestalde, EINen *Lan Kostuen Hiruhileroko Inkestako* zifren arabera, 2024an (urteko batez bestekoak), enpresen eta langileen artean **itundutako hileko ordu kopurua** 147,8 izan zen, 2023an baino % 0,4 gehiago. Ordu horietatik 120 (- % 0,3), % 81,2, benetan lan egindakoak izan ziren, eta ratio hori hamarren bat gehitu da azken urtean. Era berean, 2024an lan egin gabeko orduak 28,3 dira langile eta hilabete bakoitzeko, 2023an baino % 0,4 gutxiago eta benetan lan egindako orduen % 23,6 ordezkutzen dute.

Zifra horiei zuzenean lotuta, gogoratuko dugu 2020an lan-merkatuan pandemiaren ondorioz izandako gertakarietako bat, enpleguaren jaitsieraz gain, **telelanaren** zabalkundea izan dela.

2024an, EAEko pertsona landunen % 13,9k telelana egin zuten (horien % 8,4k noizean behin, eta % 5,5ek egunen erdia baino gehiagok), eta horrek esan nahi du 2,5 puntuko igoera izan dela 2023arekin alderatuta (EINek berrikusitako seriea). Gainera, zifra horiek erakusten dute gora egin duela telelana noizean behin egiten duen biztanleria (+2,9), eta behera ohiko telelanak (-0,4). Estatuan, telelanaren erabilera orokorrak ere gora egin du aurreko urtearen aldean, % 15,4ra iritsi baita (+1,3 hamarren), eta, Euskadin ez bezala, gora egin du noizbehinkako telelanak (+0,6) eta ohikoak (+0,7). Datu horiekin, gure erkidegoa, telelana egiten duen biztanleria okupatuaren ehunekoa Estatuko batezbestekoa baino txikiagoa zuena, ratio horretara hurbiltzen da, 2024rako puntu eta erdiko aldearekin. Dena dela, alde horien interpretazio zuzena egiteko zenbait aldagai aztertu behar lirateke, hala nola egitura produktiboa, eta gainera kontuan hartu Estatuko batezbestekoak era askotako datuak jasotzen dituela.

...

Soldatei dagokienez, EInen “*Soldaten Egituraren Urteko Inkestaren*” arabera, langile bakoitzeko urteko batez besteko irabazia 2023an (azken datua) EAEn 32.314 € zen, hots, % 3,7ko igoera aurreko urtearekiko. Kopuru hori Estatuko batezbestekoa baino % 19,9 handiagoa da denboraldi berean (20.050 €), eta autonomia-erkidegoen zerrendako lehenengoa da. Ondoren, Madril eta Nafarroa datoz. Sexuen arabera soldaten aldeari dagokionez, emakumeen batez besteko soldata txikiagoa zen gizonezkoena baino autonomia-erkidego guztietan 2023an. Hala ere, aldea desberdina da batzuen eta besteen artean. Enpleguak eta okupazioak erkidego bakoitzean duten egitura desberdina funtsezko faktorea da aldakortasun hori azaltzeko. Batez beste, emakumeen soldata gizonen soldataren % 87,2 zen, eta beraz, arrakala % 12,8koa da (3,7 puntu aurreko urtearen aldean).

Eta, lanaldi desberdinak dituzten langileak berdintasunean ikasi ahal izateko beharrezkoa den lan-orduko irabazia kontuan hartuta, irabazia, 2023. urtean, 22,01 eurokoa izan zen gure erkidegoan, 2022. urtean baino % 5,6 handiagoa. Orduko irabazia, urteko batez bestekoa bezala, autonomia erkidego guztietako handiena da (eta Estatuko batez bestekoa (17,82 euro orduko) baino % 23,5 handiagoa). Sexuaren arabera, EAeko emakumeen orduko batez besteko irabazia 21,55 eurokoa zen 2023an (+% 8,8 2022ko datuekin alderatuta); gizonen kasuan, berriz, irabazia 22,36 eurora igotzen da (+% 2,9). Sexuaren arabera alde horrek esan nahi du emakumeek orduko kobratu zutela Euskadin gizonak jaso zutenaren % 96,4, edo, bestela esanda, orduko irabazia % 3,6 txikiagoa izan zela. Arrakala hori 5,2 puntu txikitu da azken urtean.

Bestalde, EInen “*Laneko Prezioen Indizeak*” (lan-merkatuaren presioen ondorioz soilik eskulanaren prezioan izandako aldaketa neurtzen du, egindako lanaren kalitatean eta kantitatean izandako aldaketek eraginik izan barik) erakusten du 2021etik 2022ra (azken datua) % 3,2 igo dela, Estatuko batez besteko aldakuntzarekin alderatuta (+% 5,5). Oinarrizko urtetik (2016-2022) izandako bilakaera aztertuta ageri denez, igoera % 11,3koa izan da: 2022rako EAeko datua 111,3 da, eta Estatuko batezbestekoa, berriz, 113,2.

...

Enplegurako politikei helduta, gaur egun indarrean dago 2021-2024 aldirako Enplegu Plan Estrategikoa, 2030erako Enpleguaren Euskal Estrategia zehaztu eta garatzen duena. Horren definizioa “*kalitatezko enplegu inklusiboaren aldeko ituna da, Euskadiren garapen ekonomiko eta sozialean lagunduko duena*”. Hauek dira Estrategiaren eta Planaren jarduteko printzipioak: aukera-berdintasuna; aurrea hartzea, berrikuntza, erantzuteko abiadura eta erresilientzia; lurralde-oreka; adostasuna eta lankidetzak; eta gobernantza irekia eta maila askotarikoa.

Planaren “*2023ko jarraipen-txostenak*” adierazten du, jarduketan gauzatze-mailari dagokionez, erreferentziako urtean planean aurreikusitako 164 jarduketetatik 153 egin zirela; beraz, gauzatze-maila altua izan zen, % 93,3koa, eta aurreko urteetako baino handiagoa (% 83koa izan zen 2021ean eta % 81,8koa 2022an). Aurrekontu-betearazpenari dagokionez, 2023an 623,43 milioi euroko gastu globala egin zen (ekitaldi horretarako planifikatutako aurrekontuaren % 95,5); beraz, 2021eko eta 2022ko betearazpenei lotuta, Planak 1.383,28 milioi euro ditu gauzatuta, hau da, indarraldi osorako zuzkiduraren % 66, 8. Azkenik, txostenak adierazten du 2023rako planteatutako 29 adierazleetatik seik bakarrik lortu zutela betetze-maila baxua, eta gainerakoek betetze-maila altua.

Bestalde, **LANBIDE-Euskal Enplegu Zerbitzuak** funtsezko zeregina du EAeko enpleguaren gaineko politika aktiboen garapenean eta Planaren ezarpenean, zeren eta haren eginkizunak lan-aktibazioa (enpleguaren sustapena, bitartekotza, orientazioa, eta abar) eta enplegurako prestakuntza (landunak nahiz langabeak) baitira.

Aurrekontu-likidazioetatik abiatuta (aitortutako obligazioak), LANBIDEk 2024an 1.231,3 milioi euroko gastua izan zuen, 2023an baino % 6 gehiago; horietatik 819,5 milioi, guztizkoaren % 66,6, Gizarteratze Programara bideratu ziren (2023an baino % 6,3 gehiago), 236,9 milioi euro (guztizkoaren % 19,2) Enplegu Programara (+% 12,2) eta 119,5 milioi (gastuaren % 9,7) Prestakuntza Programara (+% 1,1). Eta enplegu-politika aktiboetan egindako gastua prestakuntza- eta enplegu-programen batura kontuan hartzea sinplifikatzea badakar ere, gizarteratze-programekin duten berezko lotura dela-eta, LANBIDEk 2024an gauzatutako enplegu-politika aktiboetan 356,4 milioi euroko gastua zenbatetsi daiteke, 2023an baino % 8,2 gehiago, aurreko ekitaldian % 19,7 jaitsi baitzen.

Langileei zuzendutako **etengabeko prestakuntza** ere enplegu-politika aktiboen barruan sartzen da. EAEn, indarrean dagoen araudiaren eta eskumen-banaketaren ondorioz, jarduera horiek LANBIDEk eta estatu-mailan Enpleguan Prestatzeko Estatuko Fundazioak (FUNDAE) kudeatzen dituzte.

FUNDAEk sustatutako ekintzei dagokienez, 2023an (eskuragarri dagoen azken datua), 273.926 prestakuntza eman ziren EAEn, 158.309 lagunentzat, aurreko urtean baino % 5,9 gehiago, 14.407 enpresa prestatzaileraren esku-hartzeari esker (2022an baino % 0,3 gutxiago). Enpresa horiek 29,8 milioi euro erabili zituzten enplegurako prestakuntzarako erabilgarri zeuden funtsetatik (+% 4,6), eta, horregatik, hobaria jaso zuten Gizarte Segurantzako kuotetan.

...

Enplegurako politika pasiboei dagokienez, EAEn 2024an langabezia-prestazioetarako gastua, EEZPk emandako behin-behineko datuen arabera, 815,58 milioi eurokoa izan zen, 2023an baino % 11,1 gehiago. Zenbateko hori EAEko BPGd-aren % 0,84 da (% 0,79 aurreko urtean), eta Estatu osoko langabeziako gastu osoaren % 3,54. Estatuan 23.000 milioi baino gehiago da gastu hori.

2024an langabeziagatiko prestazioen onuradunak, batez beste, 51.262 lagun izan ziren EAEn, aurreko urtean baino % 1,9 gehiago, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak emandako batez besteko datuen arabera. 51.262 hartzaile horietatik % 55,9 emakumeak dira (+% 2,9, 2023ko datuen aldean) eta % 44,1 (+% 0,6) gizonak.

Eta, abenduko langabezia-prestazioak jaso zituzten 49.592 pertsonetatik, % 61,7, kotizaziopeko prestazioenak ziren (30.608 pertsona), % 35,5, laguntzenak (17.602) eta % 2,8k laneratzeko errenta aktiboa jasotzen zuen (1.382). Estatuan, hilabete horretan bertan 1,79 milioi onuradun erregistratu ziren, 2023ko abenduko berberak gutxi gorabehera, eta kotizaziopeko prestazioa jasotzen duten pertsonen ratioa % 51,2koa da, subsidioen % 40,5ekoa eta gizarteratzeko errenta aktiboaren % 4,1ekoa. Gainera, % 4,2k nekazaritzako aldi baterako langileen laguntza jasotzen zuten.

Kopuru horiek izanik, Estatuko batez besteko estaldura % 78,1 zen (2023ko abenduan baino 5,9 puntu gutxiago), eta EAEkoa baino txikiagoa da (lehenago lan eginda zeuden eta hil horretan erregistraturiko langabeen % 55, Lan eta Gizarte Ekonomiako Ministerioak darabilen metodologiaren arabera). Estaldura hori 2,8 puntu handitu da azken urtean. Ohikoa den bezala, EAEk autonomia-erkidego guztietatik langabeziaren estaldura-tasarik txikienetako bat dauka, Ceuta eta Melilla alde batera utzita berarekin³⁰.

...

Halaber, bere inguruabar sozialengatik eta ekonomikoengatik (gizartean baztertuta edo arrisku horretan egotea) edo ezintasunen bat izateagatik **lan-merkatuan berdintasunean sartzeko zailtasun bereziak** dituzten pertsonentzako enplegu-politikaren kopuruak aurkeztuko dira. Kasu honetan, helburu nagusia ordaindutako enplegu duina eta inklusiboa bermatzea da, desgaitasunen bat duten pertsonen eskubideei eta pertsona horiek behar dituzten egokitze pertsonal eta sozialeko zerbitzuen prestazioei buruzko Konbentzioaren 27. artikuluan ezarritakoaren arabera. Aldi berean, lan-merkatu

³⁰ Arrazoietako bat da langabezia-laguntzari lotzeko, behin kotizaziopeko prestazioa amaituta, bizikidetz-unitatearen errenta kontuan hartzen dela, eta errenta hori, EAEn, laguntza lortzeko gehieneko tartearen gainetik egoten dela askotan. Hori dela eta, langabezia dauden pertsona askok ezin dute laguntza hori eskuratu, eta sistema horretatik kanpo geratzen dira.

arruntan sartzeko bitarteko bat izan nahi dute. Hori guztia hain zuzen ere enplegua pertsonak gizarteratzeko bide nagusia dela onartuta.

Lehenik eta behin, nabarmendu behar da 2022ko abenduan, EAEn, orotara 10.011 ezinduk (% 64,3 gizonak eta % 35,7 emakumeak) 84 Enpleguako Zentro Berezitako (EZB) plantilletan egiten dutela lan. Sexuaren arabera banaketa ia ez da aldatu, baina kolektibo horrek 354 pertsona gehiago ditu (% +3,7) 2021eko abenduarekin alderatuta. Eta, zentro horiek mantentzeko laguntzei dagokienez, Eusko Jaurlaritzako Lan eta Enplegu Sailak, 2022an, 60,77 milioi euro bideratu zituen horretarako LANBIDEren bitartez (+% 10,3 2021arekin alderatuta). Horrez gain, LANBIDEK, 2022an, 5,3 milioi euro erabili zituen (+% 10,4 2021aren aldean), 4.760 langile ezinduri laguntzeko (+% 4,2) EAEko 35 EZBetan, EZBko jardura profesionalerako laguntza-unitateetako 530 adituren lanari esker.

Bigarrenik, Eusko Jaurlaritzak gizarteratze eta laneratzeko modalitate berezi hori laneratzeko enpresen bidez hedatzea sustatu nahi du; haren bidez, pertsona bat, bai besteren konturako langile gisa, bai bazkide langile edo laneko bazkide gisa, laneratzeko enpresa batean sartzeko kontratu baten bidez bideratzen da, laneko kontratua lehen kasuan eta sozietatekoa bigarren, eta lehenago txertaketarako hitzarmen bat sinatuztik ondorioztatzen da.

Gaur egun, urriaren 31ko 162/2023 Dekretuak laneratzeko enpresen kalifikazioa, horietara sartzeko prozedura eta LANBIDEk kudeatzen duen Erregistroa arautzen ditu. 2023an 44 laneratzeko enpresari eman zitzaizkien laguntzak, eta horien zenbatekoa 14,8 milioi eurokoa izan zen. Laguntza horiek eman ziren 311 laneratzeko posturi (161 emakume eta 150 gizon) eta ekoizpenari eta laneratzeari laguntzeko 147 teknikariren lanposturi (75 emakume eta 72 gizon) laguntzeko. Une horretan aktibo zeuden hiru deialdiak kontuan hartuz gero (2021, 2022 eta 2023 ekitaldiak), sustatutako laneratzeko lanpostuak 901 dira, 175 teknikariren laguntza-lanari esker.

...

OSALANEK (Laneko Segurtasun eta Osasunerako Euskal Erakundea) agerian utzi duenez, 2024an 34,66 **lan-istripu** izan ziren (lan-egunetan baja eragin duten istripu berriak, hain zuzen ere 1.000 langileko istripu-kopuruaren eta berariaz laneko istripuen kontingentzia estalia duten Gizarte Segurantzako afiliatuen kopuruaren arteko zatiduraren bidez kalkulatu den kopurua) gure Erkidegoan milako (33,20 milako 2023an eta, beraz, ratioa 1,46 puntu hazi da). Sektore bakoitzari dagokionez, intzidentzia handiena eraikuntzan gertatzen da (milako 72,08), eta 1,60 puntu hazi da 2023. urtearekin alderatuta. Horren atzetik daude industria milako 66,45arekin (+3,47) eta Lehen Sektorea milako 63,76rekin, eta 9,54 puntu hazi da azken urtean. Azkenik, zerbitzuen intzidentzia batezbestekoa baino txikiagoa da, milako 24,24 (+1,04 puntu).

Autonomia-erkidegoei dagokienez, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioak kalkulatu duen lanaldiko istripuen intzidentziaren indizeak erakusten duenez, Balear Uharteak ziren rankingeko buruan istripuetan 2024. urtean (behin-behineko datuak), eta ondoren Nafarroa zegoen. EAEn, milako 29,79ko indizearekin, %2,25 jaitsi da datua, eta, beste urte batez, Estatuko batezbestekoaren gainetik eutsi dio (milako 26,54), hein batean sektorearen egituragatik, industriak pisu handiagoa baitu, sektore horretan ezbeharren tasa batezbestekoa baino handiagoa da eta.

7.2. ONDORIOAK

Oro har, 2024an lan-merkatuak 2023ko joera positiboari eutsi dio okupazioan, baita langabeziaren jaitsierari ere, nahiz eta urte arteko tasak txikiagoak izan, hau da, enplegua gutxiago hazi dela eta langabezia aurreko urtean baino gutxiago murriztu dela. Gainera, hobekuntza zerbitzuen bilakaerari zor zaio batez ere; izan ere, industriak zifrak ematen ditu, eta horiei buruz kezkatuta gaude.

Positiboki nabarmentzen dugu biztanleria aktiboak gora egin duela azken urtean, enpleguak egin duen ia proportzio berean, nahiz eta oraindik ratio txikietan jarraitzen duen, batez ere emakumeen artean.

Iturrien arabera, aldi baterako kontratuen tasak jaitsi egin dira azken urtean. Nolanahi ere, oso altua da, batez ere sektore publikoan, eta arazo hori lehenbailehen zuzendu behar da. Partzialtasunari dagokionez, bilakaera ez dago hain argi, iturri ezberdinek irakurketa ezberdinak ematen baitituzte.

Lan-erreformari dagokionez, adierazi nahi dugu, indarraldiko lehen urtean hobekuntza argia izan ondoren, ondorioak mantentzen ari direla Gizarte Segurantzako afiliazioaren zifretan, baina agortze-sintoma batzuk ikusten direla, lehen ondorioei dagokienez.

Era berean, genero-arrakalen murrizketan izandako aurrerapenak positiboak direla ikusten badugu ere, lan-merkatuan emakumeei eragiten dieten desberdintasunak zuzentzeko ahaleginak sakondu eta zabaltzeko behar direla uste dugu, jarduera-tasa txikiei edo behin-behinekotasun handiari dagokienez, besteak beste.

Bestalde, enplegu-politika aktiboek zailtasun handienak dituzten kolektiboak enpleguan txertatzeko eta mantentzeko ahaleginak hobetzen jarraitu behar dute, baita enplegua lortzeko aukerak hobetzen ere, Lanbideren zerbitzu-zorroa ondo diseinatuta.

Era berean, enplegurako, bereziki, laneratzeko eta enpleguari eusteko zailtasun handienak dituzten kolektiboentzako partida publikoen garrantzia nabarmendu behar da, baita gizarte-babeseakoak ere, enpleguaren gaineko helburuak lortzen ez diren bitartean.

Gainera, eta 2023an bezala, 2024ko negoziazio kolektiboaren emaitza positiboak azpimarratu nahi ditugu, urtearen amaieran % 95,4ko estaldura izan baitute, azken hamarkadako handiena, eta, aldi berean, estaldura horretan dagoen genero-arrakala murriztu baita.

Azkenik, 2024ko lan-ezbeharrei buruzko datuak ikusita, lan-merkatuko arriskuen prebentzioa eta segurtasunaren kultura indartzeko ahaleginei eutsi behar zaie, arrisku handieneko sektoreak lehenetsiz.

V. KAPITULUA

Bizi-baldintzak eta gizarte-babesa EAEn

1. DEMOGRAFIA

Kapitulu honek EAEko biztanleriaren berezko mugimenduari (jaiotzak eta heriotzak eta horri dagokion saldo begetatiboa) eta migrazio-mugimenduei buruzko oinarritzko adierazle demografikoen datu nagusiak ematen ditu, datuon bilakaera Estatuan eta Europar Batasunean izandakoarekin erkatuta.

Ondoren, EAEn bizi diren atzerritar jatorriko biztanleei buruzko azken zifrak aurkezten dira (demografikoak eta pertzepzio sozialari dagozkionak, batez ere), Eusko Jaurlaritzaren "Erronka Demografikorako 2030erako Euskal Estrategiari" erreferentzia eginez bukatzeko.

Nazio Batuen arabera, 2024an munduko biztanleria 8.200 milioi lagunekoa baino handiagoa izan zen, eta datozen sei hamarkadetan hazten jarraituko du; 2080ko hamarkadaren erdialdean, maila gorenera iritsiko da, 11.300 milioi lagunekin. Marka altuenera iritsi ondoren, munduko biztanleria murrizten hasiko da, eta, mendearen bukaerarako, 10.200 milioi lagun ingurukoa izango da, duela hamarkada bat soilik proiektatzen zena baino % 6 txikiagoa (700 milioi). Hainbat faktoreri egozten zaie maximo demografiko aurreratu hori; besteak beste, munduko herrialde populatuenetako batzuetan (bereziki, Txinan) ugalkortasuna dezente jaisteari.

Bestalde, EUROSTATen kalkuluen arabera, EB-27ko biztanleria hazi egin zen berriro 2023an, 2023ko urtarrileko 447,6 milioietatik 2024ko urtarrileko 449,2 milioietara (milako +3,7). Beste urte batez, saldo begetatibo negatiboa (heriotzak gehiago jaiotzak baino) (milako -2,6) migrazio-saldoarekin (milako +6,3) orekatu da, COVID-19aren osteko migrazio-mugimenduengatik eta, Errusiak 2022ko otsailean Ukraina inbaditu ondoren, EBko estatu kideen babesa jaso zuten ukrainarren desplazamendu masiboagatik.

Epe luzeko ikuspegian, gaur egungo EBko biztanleria hazi egin da 1960an zituen 354,5 milioi biztanleetatik 2024ko urtarrileko 449,2 biztanleetara (+94,7 milioi). Hazkunde-erritmoa pixkanaka murrizten joan da azken hamarkadetan; hala, 60ko hamarkadan urteko hazkundeak, batez beste, +3 milioioak baziren, batez besteko urteko hazkundeak +0,8 milioiraino murriztu da 2005-2023 aldian.

1.1. OINARRIZKO ADIERAZLE DEMOGRAFIKOEN BILAKAERA

1.1.1. EAEko biztanleria. 2024ko datuak

EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikako*¹ (BUE) datuen arabera, EAEko biztanleria 2.208.007 pertsonakoa zen 2024ko urtarrilaren 1ean; hau da, 2023an baino 11.262 gehiago (+% 0,5). Hazkunde hori 2022aren eta 2023aren artean izandakoari gehitu zaio (+10.228), eta, horrela, pandemiaren urteetan izandako biztanle-galera orekatu da.

Lurraldeka, biztanleria-hazkunderik handiena Bizkaian izan da, 2023an baino 6.018 biztanle gehiago baitaude (+% 0,5), guztira 1.150.037; ondoren, Gipuzkoan, 722.824 biztanle daude, aurreko urtean baino 2.949 gehiago (+% 0,4); eta, azkenik, Araban, 2.295 biztanle gehiago daude, guztira 335.146 (+% 0,7).

V.1.1. TAULA. EAE-KO BIZTANLERIAREN DUELA GUTXIKO BILAKAERA. 2021-2024.						
	2021	2022	2023	2024	ALD. 23-24	% 23/24
ARABA	330.189	330.692	332.851	335.146	2.295	0,7
BIZKAIA	1.144.123	1.139.209	1.144.019	1.150.037	6.018	0,5
GIPUZKOA	718.887	716.616	719.875	722.824	2.949	0,4
EAE	2.193.199	2.186.517	2.196.745	2.208.007	11.262	0,5

Iturria. EUSTAT. Biztanleen Udal Estatistika.

Aldi zabalago batean (2004 eta 2024 artean) egindako azterketak adierazten du Araban 41.134 biztanle gehiago izan zirela, hau da, % 14 gehiago, eta Gipuzkoan % 6,1 gehiago, hau da, 41.519 lagun gehiago. Bizkaiak, aldi horretan, 30.340

¹ EUSTATen Biztanleen Udal Estatistikak Biztanleen Udal Erroldaren administrazio-erregistroak erabiltzen ditu iturri nagusi gisa, eta udalen erroldarteko informazio demografikoa eguneratuta edukitzen du.

biztanle irabazi ditu, biztanleriaren % 2,7. Laburbilduz, EAEk 112.993 biztanle irabazi ditu azken 20 urteetan, hau da, % 5,4ko hazkundera izan du.

EAEko hiriburuen artean, hirurek egin dute gora 2023tik 2024ra bitartean. Hazkunderik handiena Bilbon izan da, 1.924 biztanle gehiagorekin; ondoren, Gasteizen, 1.874rekin, eta, azkenik, Donostian, 2.512 lagun gehiagorekin. 2004ra itzuliz gero, Bilbok 673 biztanle galdu ditu (-% 0,2), eta Donostiak batzuk irabazi, 1.497 (+% 0,8). Gasteizek, berriz, 31.103 biztanle irabazi ditu (% 14,1) bi hamarkada horietan, 220.871 biztanle izatetik 251.974 izatera igaro baita.

EAEko gainerako udalerriei buruz, nabarmendu beharra dago azken urtean 166 udalerrik berreskuratu dutela biztanleria, eta 76k galdu. Biztanleria gehien areagotu duten udalerriak hauek dira, hurrenkera honetan: Barakaldo (768 biztanle), Irun (558 biztanle), Sestao (411 biztanle) eta Arrasate, azken horrek 250 biztanle gehiago dituela. Termino absolutuetan jaitsiera handiena izan duen udalerria, berriz, Hernani izan da aurtan ere, 197 biztanle galdu baititu; hurrengo Getxo da, 124 biztanle galduta, nahiz eta galera hori azken urteetan izandakoa baino zertxobait txikiagoa izan (-% 0,2). Samaniegok, Aramak, Ubidek eta Añanak izan dute ehuneko jaitsierarik handiena, lau kasuetan % 5etik gorakoa. Analisi honetan ez dugu Galdakao sartu, 2023aren amaieran Usansolo desanexionatzearagatik murriztu baitzaio biztanleria 4.534 pertsonatan. Eta, 2004 eta 2024 artean, Bilbo Handiko Portugalete, Getxo, Basauri eta Sestao izan ziren biztanle gehien galdu zituzten udalerriak, guztira 14.330 pertsona galdu baitzituzten. Ondarroak (Bizkaia) ere 1.000 biztanle baino gehiago galdu zituen. Bestetik, Leioak eta Etxebarrik 4.000 biztanle baino gehiago irabazi zituzten aldi berean.

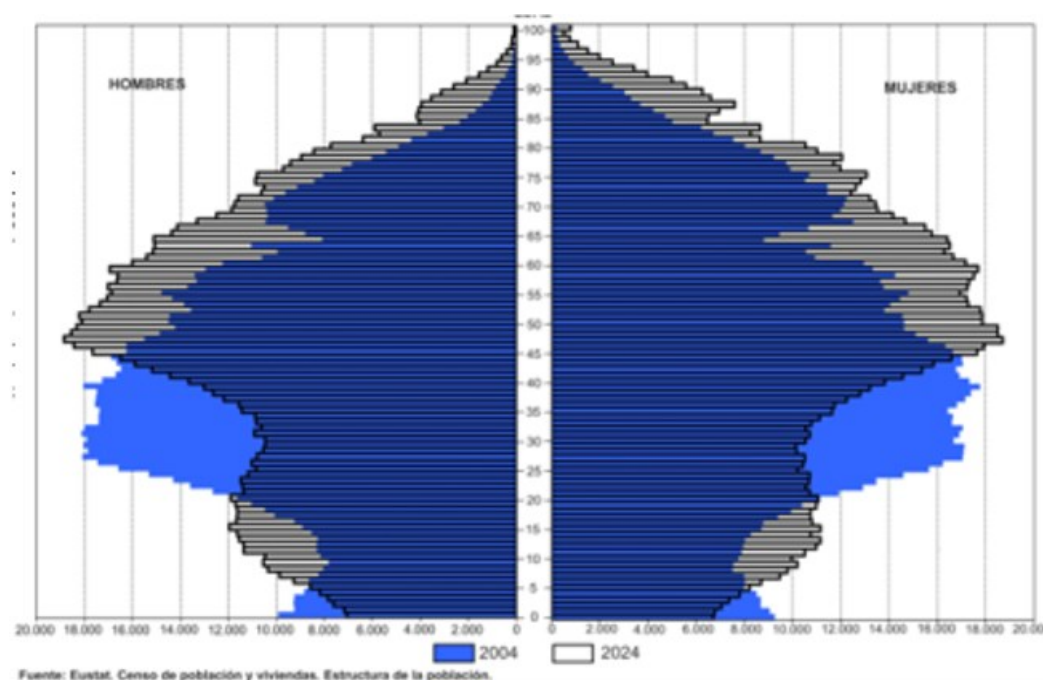
EAEko biztanleriaren batez besteko adina 45,9 urtekoa da 2024an (45,6koa 2023an), Estatuko batezbestekoa baino 1,6 urte gehiagokoa. 2004arekin alderatuta, batez besteko adina 4 urte igo da. Sexuen arteko aldea 3 urtekoa da; izan ere, gizonen batez besteko adina 44,3 urtekoa da, eta emakumeena 47,3koa, adin aurreratuetan emakume gehiago daudelako. Lurraldeen batez besteko adinak beren adin-egitura islatzen du: Arabako batez besteko adina erkidegokoa baino ia urtebete txikiagoa da (45 urte); Gipuzkoa batezbesteko horretara hurbiltzen da, baina azpitik (45,5), eta Bizkaia gaitu egiten du, 46,4 urtera iritsi arte.

2024an, EAEk (% 24, aurreko urtean baino puntu erdi gehiago) Espainiako 65 urte eta gehiagoko biztanleriaren proportzioa (% 20,4) gaitzen du. Hiru autonomia-erkidegok baino ez dute gaitzen ehuneko hori: Asturiasko Printzerriak (% 28), Gaztela eta Leonek (% 26,9) eta Galiziak (% 26,6). Sexua kontuan hartuta, emakumeen artean 65 urte eta gehiagokoen proportzioa % 26,5koa da, eta gizonen artean, berriz, % 21,2koa.

Eta, adin aurreratuenei erreparatuz gero, 85 urte eta gehiagoko pertsonak 2004an % 1,9 izatetik 2024an % 4,1 izatera igaro dira, nahiz eta ehuneko hori oso modu desberdinean banatzen den gizonen eta emakumeen artean: EAEko gizonen % 2,7k 85 urte edo gehiago dituzte, eta emakumeen artean, berriz, proportzio hori % 5,ra igotzen da. 100 urte eta gehiagoko biztanlerian, hazkundera handiagoa izan da: 2004an adin horretako 262 pertsona izatetik, 907 izatera igaro da hogeitau urte geroago, eta adin-talde horretako % 86,8 emakumeak dira.

Biztanleriaren adinaren arabera banaketa horren ondorioz, EAEn 65 urte eta gehiagoko 1,8 pertsona daude 16 urtetik beherako adingabe bakoitzeko (mendekotasun-ratioa) (2023an, 1,7 ziren), eta Estatu osoko datua (1,4) gaitzen da, baina oraindik urrun dago Asturiasko Printzerrian ikusten den 2,6ko erlazioa.

V.1.1. GRAFIKOA. EAEKO BIZTANLERIA-PIRAMIDEA. 2004-2024

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta etxebizitzaren erroldak. Biztanleriaren egitura.

1.1.2. Biztanleriaren berezko mugimendua

2023rako behin-behineko datuek adierazten dute hazkunde naturala edo begetatiboa (jaiotzen eta heriotzen arteko aldea) negatiboa izan dela EAEn hamaikagarren urtez jarraian, aurreko hamarkadan bilakaera positiboa izan ondoren: aurreko urtean baino % 4,4 gutxiago, eta 22.311 heriotza, 2022an baino % 7,8 gehiago. Datu horien ondorioz, hazkunde begetatiboa -8.858 biztanlekoa izan da, hots, milako -4koa.

2023ko saldo begetatibo negatiboa berdina da hiru lurraldeetan: Bizkaian, 2022an 6.291 biztanle galdu zituenak, 5.217 galdu ditu 2023an. Arabak, bestalde, 2022an 903 biztanle galdu zituenak, 698 galdu ditu; Gipuzkoan, berriz, 2.943ko saldo negatiboa du (2022an, -3.364koa).

V.1.2. TAULA. EAEKO BIZTANLERIAREN MUGIMENDU NATURALA*						
	BIZIRIK JAIKAK	TASA	HERIOTZAK	TASA	HAZK. BEGETATI BOA	TASA
2016	18.240	8,4	21.223	9,8	-2.983	-1,4
2017	17.076	7,8	21.632	9,9	-4.556	-2,1
2018	16.090	7,4	21.745	10,0	-5.655	-2,6
2019	15.418	7,0	21.560	9,8	-6.142	-2,8
2020	14.739	6,7	24.232	11,0	-9.493	-4,3
2021	14.257	6,5	23.073	10,5	-8.816	-4,0
2022	13.636	6,2	24.194	11,0	-10.558	-4,9
2023	13.453	6,1	22.311	10,1	-8.858	-4,0

* Mila biztanleko tasak.

Iturria: EUSTAT. Jaiotzen eta Heriotzen Estatistika eta testuaren egileak egindakoa.

Jaiotzak

EUSTATen "Jaiotzen Inkestak" (ENAC) erakusten duenez, jaiotzek behera egin dute EAEko bi lurraldetan, baina hirugarrengoa ugaritu: 2023an, EAEko batez besteko % 1,3ko jaitsieraren aurrean, Araban 2.216 haur jaio ziren (-% 2,2, 2022koaren aldean), eta Bizkaian 6.671 jaiotza (-% 2,8) erregistratu ziren; Gipuzkoan, aldiz, jaiotza kopurua 4.566koa da, aurreko urtekoa baino handiagoa (+% 1,3).

Emaizta horiek, EAE osorako, milako 6,2ko jaiotza-tasa adierazten dute (milako 6,2 2022an). Gaur egun, EAEk Estatuko eta EBko batezbestekoak baino tasa txikiagoak ditu (milako 6,7 eta 8,2, hurrenez hurren). Lurraldez lurralde, Arabak milako 6,6ko jaiotza-tasa du (hiru lurraldeetatik handiena); Bizkaiak milako 5,8koa (txikiena), eta Gipuzkoak milako 6,3koa. EBko herrialde guztiekin alderatuta, EAEko jaiotza-tasa txikiena da.

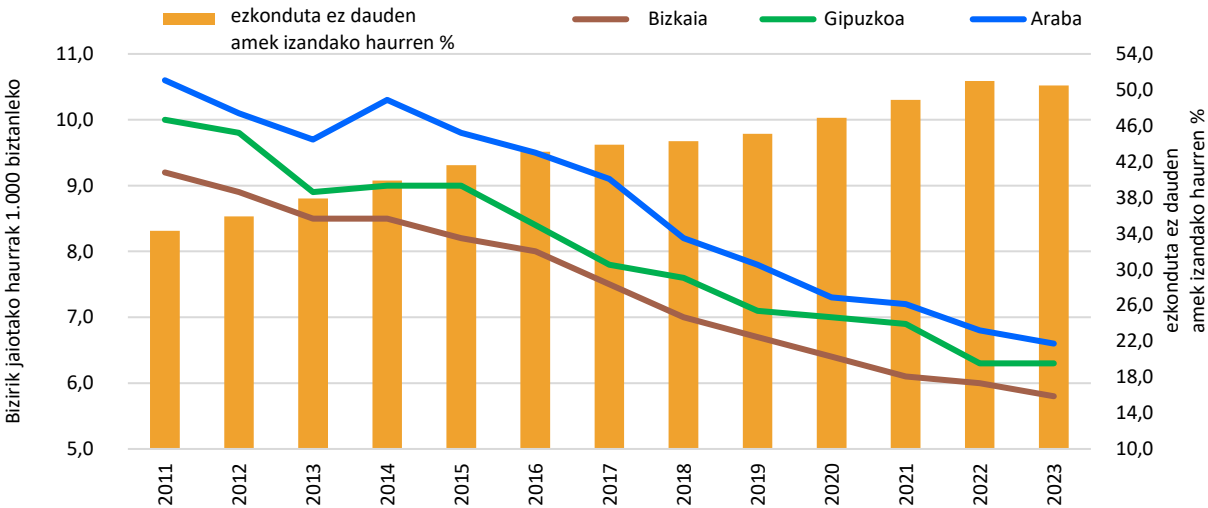
EUROSTATen kalkuluen arabera, 2023an 3,7 milioi jaiotza izan ziren EBn (8,2 mila biztanleko), aurreko urtean baino 200.000 bat gutxiago. Jaiotza-tasarik handienak Zipren (milako 11,1), Irlandan (milako 10,3) eta Frantzia (milako 9,9) daude, eta txikiak, aldiz, Italian (milako 6,4), Espainian (milako 6,7) eta Grezian (milako 6,8).

Jaiotza-tasak, bestalde, amaren nazionalitatea kontuan hartuz gero, bestelako bilakaera eduki du EAEn. Espainiako nazionalitatea duten amen artean, jaiotza-kopurua % 4,5 jaitsi zen 2023an EAE; atzeritarren artean, berriz, % 6,1eko igoera gertatu zen. 2023an bizirik jaiotako 13.453 haurretatik 4.328k ama atzeritarra zuten, hau da, jaiotakoen % 32,2k (2022an, guztizkoaren % 29,9k), nahiz eta, atzerriko nazionalitatea duten biztanleen proportzioa, kapitulu honetan egiaztatzen denez, dezente txikiagoa izan. Jatorrizko herrialderik ohikoenak Maroko (724 ama), Kolonia (503) eta Nikaragua (290) dira.

V.1.3. TAULA. JAIOTZA- ETA HERIOTZA-TASAK EB-N, MILA BIZTANLEKO. 1912AREN ETA 2023AREN ARTEKO ERKAKETA						
	JAIOTZAK			HERIOTZAK		
	2012	2022	2023	2012	2022	2023
EB	10,0	8,7	8,2	10,1	11,5	10,8
ALEMANIA	8,4	8,8	8,3	10,8	12,7	12,3
AUSTRIA	9,4	9,1	8,5	9,4	10,3	9,8
BELGIKA	11,5	9,8	9,4	9,8	10,0	9,4
BULGARIA	9,5	8,8	8,9	15,0	18,4	15,7
ZIPRE	11,8	11,1	11,1	6,6	7,9	7,2
DANIMARKA	10,4	9,9	9,7	9,4	10,1	9,8
ESLOVAKIA	10,3	9,7	9,0	9,7	11,0	10,0
ESLOVENIA	10,7	8,3	8,0	9,4	10,6	10,2
ESPAINIA	9,7	6,9	6,7	8,6	9,7	9,0
ESTONIA	10,6	8,6	8,0	11,7	12,8	11,7
FINLANDIA	11,0	8,1	7,8	9,6	11,4	11,0
FRANTZIA	12,6	10,6	9,9	8,7	9,8	9,2
KROAZIA	9,8	8,8	8,3	12,1	14,8	13,3
GREZIA	9,1	7,3	6,8	10,6	13,4	12,2
HERBEHEREAK	10,5	9,5	9,2	8,4	9,6	9,5
HUNGARIA	9,1	9,3	9,1	13,0	14,2	13,4
IRLANDA	15,6	11,2	10,3	6,3	6,9	6,6
ITALIA	8,9	6,7	6,4	10,2	12,1	11,2
LETONIA	9,8	8,5	7,7	14,3	16,4	14,9
LITUANIA	10,0	7,8	7,2	13,7	15,1	12,9
LUXENBURGO	11,3	9,9	9,5	7,3	6,8	6,6
MALTA	9,8	8,1	8,1	8,1	8,0	7,3
POLONIA	10,1	8,3	7,4	10,1	12,2	11,1
PORTUGAL	8,5	8,0	8,1	10,2	11,9	11,2
TXEKIA	10,3	9,5	8,4	10,3	11,3	10,4
ERRUMANIA	10,0	9,6	8,0	12,7	14,3	12,7
SUEDIA	11,9	10,0	9,5	9,7	9,0	9,0
EAE	9,4	6,2	6,1	9,3	11,0	10,1

Iturriak: EUROSTAT (24/10/23an ateratako datuak) eta EUSTAT.

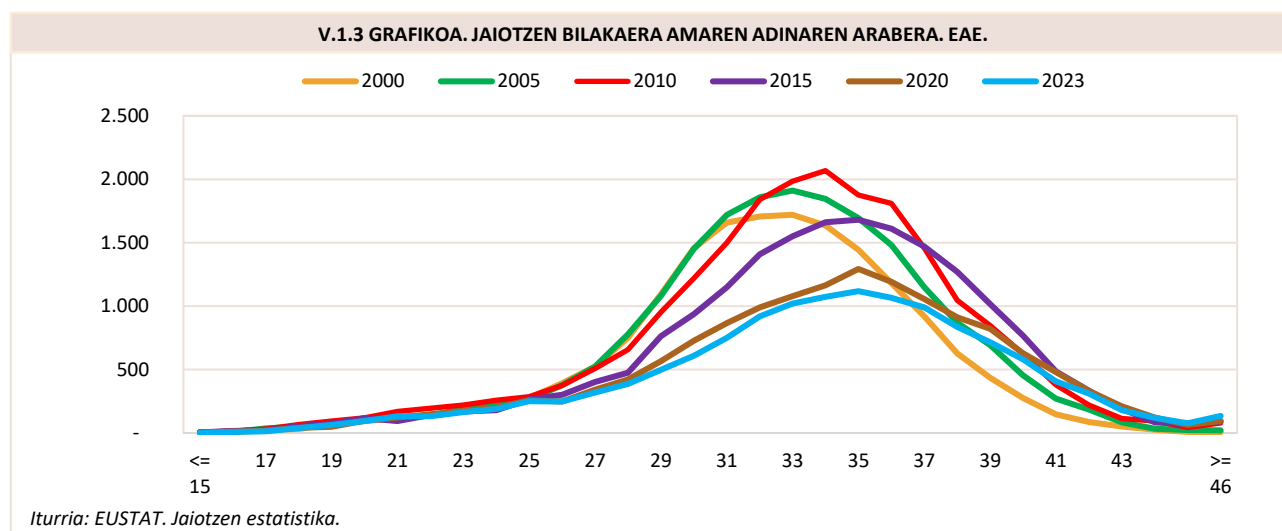
V.1.2 GRAFIKOA. JAIOTZA-TASEN BILAKAERA LURRALDEKA ETA EZKONDUTA EZ DAUDEN AMEK IZANDAKOEN EHUNEKOAREN ARABERA. EAE.

Iturria: EUSTATen datuekin egina. ENAC.

Beste urte batez, azpimarratu behar da ama ezkongabeengandik jaiotakoen portzentajea gero eta handiagoa dela². 2023an, ezkontzatik kanpo jaiotakoak 6.797 izan ziren, guztien % 50,5 (aurreko urtean, % 51). Oraingo datua duela hamar urtekoarekin erkatuta (2013an, % 37,9), ama ezkongabeengandik jaiotako umeen ratioa nabarmen igo dela ikusten da.

Herrialdeka, ama ezkongabeek izandako haurren ehunekoak, EBn (2022ko datuak), Frantziako eta Portugalgo mailen —% 60tik gora (% 65,2 eta % 60,2, hurrenez hurren)— eta Greziako (% 19,2) eta Kroaziako (% 24,8) mailen artean daude. Batasuneko batezbestekoa % 42,2koa da, eta, hortik kanpo, nabarmentzekoa da Islandiako tasa handia. Bertan, 2019an (eskuragarri dugun azken datua) jaiotakoen % 69,4ren amak ezkongabeak izan ziren. Espainian, 2022an, ehuneko hori % 50,1ekoa zen.

Azken urteetan jaiotza-tasa jaisteari mesede egin dion faktoreetako bat, jakina den bezala, amatasuna pixkanaka atzeratu izana da. 2023an, joera horri eutsi zaio; izan ere, seme-alabak izan dituzten emakumeen % 79,1ek 30 urte edo gehiago zituzten. Talde ugariena 30 eta 34 urte artekoa da: jaiotza guztien % 34,5. Ondoren, 35 eta 39 urteko amek izandako haurren jaiotza kopurua dator (% 33,4), zeinak oraindik ere 25 eta 29 urte arteko taldea (% 13,9) nabarmen gainditzen baitu. Ama nerabeak guztizkoaren % 1,3 dira. Espainiar nazionalitateko amen batez besteko adina 34,5 urtekoa izan zen. Ama atzerritarrena, berriz, 31,1 urtekoa (33,4 emakume guztiak hartuta; European, aldiz, 31,1 urte batez beste, 2022ko datuak). Halaber, lehen haurra izan zuten amen batez besteko adina, 2023an, 32,4 urtekoa izan zen.

Jaiotzetatik, 6.710 (% 49,9) lehen seme-alabak izan ziren; jaiotzen % 36,3 aurretik beste seme-alabaren bat zegoeneko familietara iritsi ziren, eta hirugarren seme-alabak eta ondorengoak guztien % 13,8 izan ziren.

² Ama ezkongabeek / ezkontzatik kanpo izandako jaiotzek ez dakarte, ezinbestean, bikotekiderik eza, zeren eta ezkontzarik izan gabe eta ezkontzatik kanpora izan baitaiteke bikotekidea.

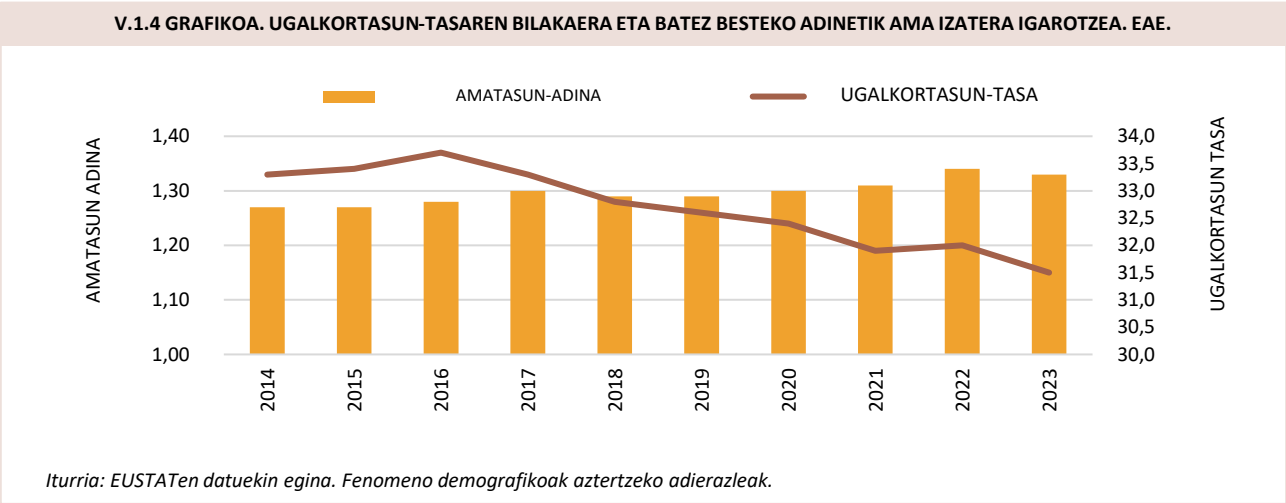
EUSTATen *Fenomeno demografikoak aztertze*ko adierazleak iturritzat hartuta egiaztatu denez, EAEn ama izateko adin aurreratua bat dator *ugalkortasun-tasa* erabat murriztarekin, erkaketa eginez gero. 2023an, emakume bakoitzeko 1,15 jaiotza izan ziren, aurreko urtean baino 5 hamarren gutxiago, EBn batez beste zeuden 1,46 jaiotzen azpitik (azkenengo datua 2022koa da), eta 1976an batez beste izandako 2,7 jaiotzen eta belaunaldi-ordezkapenerako behar diren 2,1 jaiotzetatik oso urrun. Lurraldeen arabera, indizerik baxuena Bizkaian dago (1,10 jaiotza emakumeko); Araban eta Gipuzkoan, berriz, tasak 1,21ekoa eta 1,20koa dira, hurrenez hurren.

Estatistika-iturri horren arabera, aurreikustekoa da emakume bakoitzak 0,59 lehen jaiotza edukitzea (hau da, emakumeen % 41ek ez du ondorengorik edukiko), emakume bakoitzak 0,41 bigarren jaiotza edukitzea eta 0,15 hirugarren edo ondorengo jaiotza edukitzea. Hau da, azken kasu horretan, 10 emakumetik 2k baino gutxiagok izango dute hirugarren haurra edo ondorengo bat; 1976ko zifrekin alderatuta, jaitsiera % 81ekoa izan da.

Europarekin alderatuta, EUROSTATen 2022ko datuek agerian jartzen dute Frantziak daukala Batasuneko ugalkortasun-tasarik handiena (1,79koa) eta Maltak (1,07), Espainiak (1,15) eta EAEk (ikusit moduan, 2022an 1,20koa) daukatela txikiena.

V.1.4. TAULA. UGALKORTASUN-TASAK ETA AMA IZATEKO BATEZ BESTEKO ADINA, EB-N. ALDERAKETA EAE-REKIN.				
	UGALKORTASUN-TASA		AMA IZATEKO BATEZ BESTEKO ADINA	
	2021	2022	2021	2022
EB	1,52	1,46	31,1	31,1
ALEMANIA	1,57	1,45	31,4	31,5
AUSTRIA	1,47	1,40	31,2	31,2
BELGIKA	1,59	1,52	31,1	31,0
BULGARIA	1,80	1,65	28,0	27,9
ZIPRE	1,39	1,36	31,5	31,8
DANIMARKA	1,72	1,55	31,7	31,6
ESLOVAKIA	1,63	1,57	28,9	28,9
ESLOVENIA	1,64	1,54	30,4	30,5
ESPAINIA	1,18	1,15	32,6	32,6
ESTONIA	1,60	1,40	30,9	31,0
FINLANDIA	1,45	1,31	31,5	31,4
FRANTZIA	1,84	1,79	31,0	31,0
KROAZIA	1,62	1,53	30,7	30,7
GREZIA	1,43	1,31	32,0	32,1
HERBEHEREAK	1,62	1,48	31,8	31,8
HUNGARIA	1,60	1,55	30,0	30,0
IRLANDA	1,77	1,54	33,1	32,7
ITALIA	1,25	1,24	32,4	32,4
LETONIA	1,57	1,47	30,3	30,2
LITUANIA	1,35	1,27	30,2	30,4
LUXENBURGO	1,38	1,31	32,4	32,5
MALTA	1,12	1,07	31,2	30,9
POLONIA	1,33	1,28	30,0	29,9
PORTUGAL	1,35	1,42	31,7	32,8
TXEKIA	1,82	1,63	30,4	30,4
ERRUMANIA	1,80	1,70	28,2	28,2
SUEDIA	1,67	1,52	31,6	31,5
EAE	1,19	1,20	33,1	33,4

Iturriak: EUROSTAT (24/12/13an ateratako datuak) eta EUSTAT.

Heriotzak

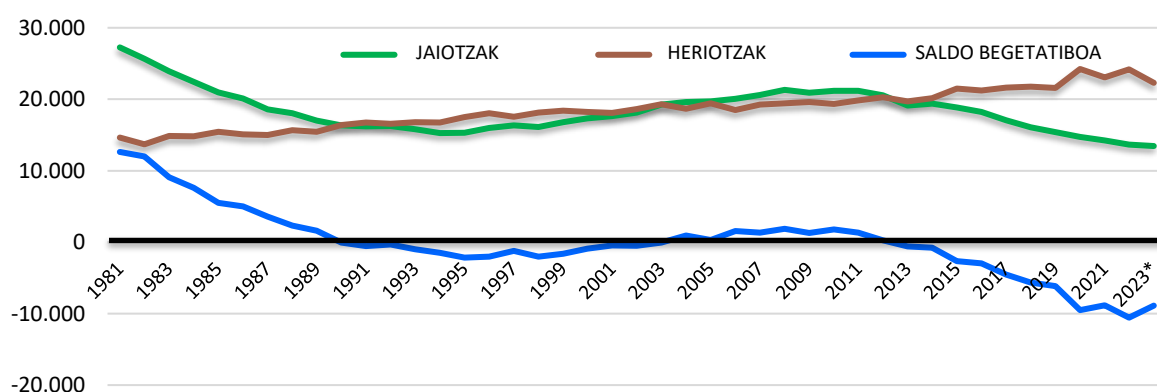
EUSTATen "*Heriotzen Estatistikaren*" (HERE) 2023ko zifrek erakusten dutenez, urte horretan 22.311 heriotza izan ziren EAEn, lehen esan bezala, aurreko urtean baino % 7,8 gutxiago, ia % 50ean banatuta gizonen eta emakumeen artean (11.034 gizon eta 11.277 emakume).

2023an hildakoen % 28 tumoreengatik hil ziren. Ondoren, zirkulazio-sistemako gaixotasunak daude (% 25,4), eta, hirugarrenik, buru-nahasteak eta portaera-nahasmenduak (heriotzen % 8,5). Arnasketako gaixotasunak, % 7,4rekin (1.642 heriotza), laugarren tokian dago³. Lurraldeen arabera, Araban 2.914 pertsona hil ziren (-% 8,1, 2022arekin alderatuta); 13.888 Bizkaian (-% 9,6), eta 7.509 Gipuzkoan (-% 4,6, aurreko urtearen aldean).

2023an hildakoen batez besteko adina 81,5 urtekoa zen gure erkidegoan, 78,3 gizonentzat eta 84,7 emakumeentzat, gehiago bizi direla. Hala, azken hamarkadan, gure autonomia-erkidegoko bizi-itzaropena gizonentzat 2,8 urte handitu da, eta emakumeentzat, berriz, 2,3 (+2,7 urte biztanleria orokorrari dagokionez).

Azkenik, 2023an EAEn hildako pertsonetatik 552k 100 urte edo gehiago zituzten (2022an baino 31 gehiagok), eta horien % 83,5 emakumezkoak ziren. 100 urte beteta hiltzen diren pertsonen ehunekoak (% 2,5) zazpi hamarren egin ditu gora 2022tik.

V.1.5 GRAFIKOA. JAIOTZEN ETA HERIOTZEN BILAKAERA EAE-N.

Iturria: EUSTATen datuekin egina. * Behin-behineko datuak.

Europar Batasunean, 2023an 4,8 milioi heriotza izan ziren, hots, 2022an baino 300.000 lagun gehiago (milako 10,8ko heriotza-tasa). Horrenbestez, hazkunde begetatiboa (jaiotzak ken heriotzak) negatiboa izan zen, -1,2 milioi pertsona ingurukoa (milako -2,6). Bestalde, HEREren arabera, EAEko heriotza-tasa, 2023an, mila biztanleko 10,1ekoa izan zen (2022an, milako 11koa).

1.1.3. Migrazio-mugimenduen estatistika

EUSTATen 2023ko “Migrazio Mugimenduen Estatistikak” (MME) COVID-19aren inpaktuaren ondoren 2021ean hasitako susperraldia sendotu egin dela nabarmentzen du, urte hartan migrazioak nabarmen murriztu baitziren, barrukoak zein kanpokoak (ikusi V.1.6. grafikoa)

V.1.5. TAULA. MIGRAZIO-SALDOEN BILAKAERA EAE-N

	ATZERRIAREKI-KO	ESTATUKO GAINERAKO LURRALDEE KIKO	MIGRAZIO-SALDOA*			
			EAE	ARABA	BIZKAIA	GIPUZKOA
2017	10.005	720	10.725	2.349	5.461	2.915
2018	14.642	82	14.724	2.870	7.019	4.835
2019	18.133	1.335	19.468	2.862	11.217	5.389
2020	5.245	-733	4.512	799	1.583	2.130
2021	4.161	-573	3.588	1.382	1.353	853
2022	23.325	-1.154	22.171	3.371	11.818	6.982
2023	19.114	1.814	20.928	3.209	11.622	6.097

(*) Estatuarekiko eta atzerriko herrialdeekiko migrazio-saldoarekin batuketa.

Iturria: EUSTAT. “Migrazio Mugimenduen Estatistika”.

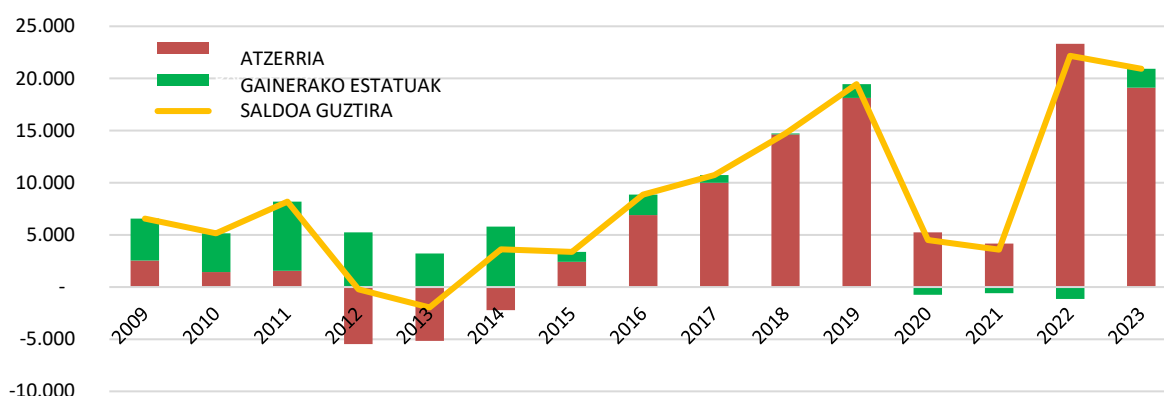
³ Memoria honen “Osasuna eta osasun-sistema” deritzon VI.3. atalean, zehatz aztertzen dira euskal biztanleriaren heriotzaren kausak.

2023an, gure erkidegoak 20.928 pertsona gehiago izan zituen guztira (2022an baino % 5,6 gutxiago, urte horretan 22.171 gehiago izan baitziren). Lurraldeka, Bizkaiak 11.622 pertsona gehiago ditu (-% 1,7 2022arekiko), Arabak 3.209 (-% 4,8), eta Gipuzkoak 6.097 (-% 12,7).

EAEn eta gainerako autonomia-erkidegoen arteko mugimenduei dagokienez, 2023an, saldoa hiru urtez negatiboa izan ondoren, saldoa positiboa izatera igaro zen, +1.814 lagunekoa (2022an, -1.154koa); hau da, Estatuko gainerako lurraldeetatik sarrera gehiago erregistratu ziren, irteerak baino. Bestalde, atzerriko herrialdeekiko saldoa positiboa izan zen (19.114 lagunekoa); 2022an, +23.325 lagunekoa izan zen (-% 18,1).

EAEn eta gainerako autonomia-erkidegoen artean izandako mugimenduei dagokienez, EUSTATen datuek erakusten dute, 90eko hamarkadan jaitsiera handia izan ondoren, nazioarteko migrazio-fluxuen saldo positiboa EBn datu positiboan egonkortu dela 2003tik hona, finkaturiko datuen arabera.

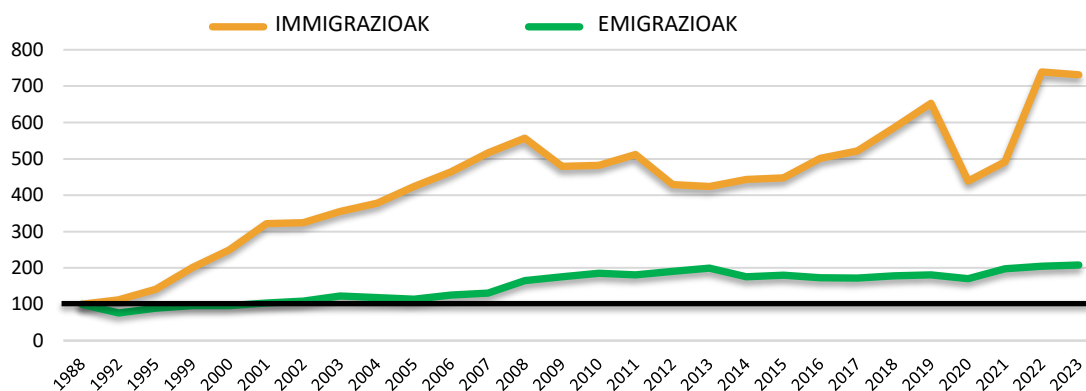
V.1.6 GRAFIKOA. EAE-KO MIGRAZIO-SALDOEN BILAKAERA

Iturria: EUSTAT. Migrazio-mugimenduen estatistika.

2023an, migrazio-saldoa +2,8 milioi lagunekoa izan zen (+4,1 milioikoa 2022an); migrazio-tasa gordina milako +6,3koa izan zen, eta 2022an milako +9,1ekoa. Saldo positibo horren % 56 hiru herrialderi dagokie: Alemania (% 23,6), Espainia (% 22,7) eta Italia (% 9,7). Gainera, 2021ean Batasuneko lau herrialdek (Grezia, Kroazia, Errumania eta Eslovakia) migrazio-saldo negatiboak zituztela, 2022an Greziak soilik galdu zituen migratzaileak, eta, 2023an, EBko 27 estatu kideek migrazio-saldo positiboak dauzkate (sarrera gehiago, irteerak baino), EUROSTATen kalkuluen arabera.

V.1.7 GRAFIKOA. IMMIGRAZIOEN ETA EMIGRAZIOEN BILAKAERA EAE-N, INDIZE-ZENBAKITAN OINARRI-URTEA: 1988=100.

Iturria: EUSTATen datuekin egina. EMM.

Bestalde, 2023an, 240.211 lagunek, aurreko urtean baino % 2,8 gutxiagok, bizileku-aldaketaren bat egin zuten EAEn (EAEko biztanleen % 10,9k); aipaturiko mugikortasun horren % 37,9 udalerri beraren barruan izan zen (91.045 lekualdaketa guztira).

Kanpoko edo erkidegotik kanpoko mugikortasun geografikoak EAEko mila biztanletik 43,8ri eragin zien 2023an (Arabako milako 48,5i, Bizkaiko milako 44,1i eta Gipuzkoako milako 41,1i), 2022an baino bi hamarren gutxiago besterik ez. Autonomia-erkidegoekiko migrazio-mugimenduak kontuan hartzen baditugu, ikusiko dugu horietako 11rekin EAEko migrazio-saldo positiboa izan zuela; gainerako 6ekin, berriz, negatiboa. Gaztela eta Leonek, Madril, Kantabriak, Kataluniak eta Andaluziak jaso zituzten, bosten artean, gure erkidegoa beste erkidego batzuetara joateko utzi zuten pertsonen % 56,5.

Bestalde, atzeritarren immigrazioak, 2023an, 40.957 pertsonakoak izan ziren. Horietatik, 7.641 beste erkidego batzuetatik iritsi ziren (Madril, Katalunia eta Andaluzia, nagusiki), eta 33.316 atzeritik zuzenean. Atzeritarren emigrazioak, bestalde, 18.695 pertsonakoak izan ziren 2023an, guztizkoaren % 49,7, eta haien % 72ren helmuga atzerriko herrialderen bat izan zen.

Azkenik, MMEak agerian uzten duenez, etorkinen eta emigratzaileen batez besteko adina desberdina da (33,1 eta 37,1 urte, hurrenez hurren), baina, kasu bietan, 20 eta 39 urteko artekoak egiten dute migrazioen erdia; bestetik, mugimenduak egiten dituzten biztanleen generoa kontuan hartuz gero, etorkinen % 52,5 gizonezkoak dira (% 47,5 emakumezkoak). Emigrazioetan, berriz, % 53,8 gizonezkoak dira, eta % 46,2 emakumezkoak (aurreko urteetako proportzioen antzera).

1.2. IMMIGRAZIOA EAE-N

1.2.1. Testuingurua: Immigrazioa Europar Batasunean

Nazioarteko migrazioak nazioarteko agenda politikoaren eta garapenaren funtsezko gaietako bat dira: gizarte eta ekonomia globalen egungo berezitasunetako bat da.

Europar Batasuneko biztanleria etengabe hazi zen 2019ra arte (+1,1 milioi urte horretan), migrazio-saldo positiboak hazkunde begetatiboa (jaiotzak ken heriotzak) konpentsatzen zuelako, zeina negatiboa baita 2015etik. 2020an, positiboa izan arren (+1,8 milako), migrazio-saldo hori azken hamarkadako txikiena izan zen, eta, aldi berean, begetatiboa milako 2,5 jaitsi zen, pandemiak eragindako heriotza ugarien ondorioz EBk biztanleria galdu zuelako, 2021ean bezala. 2022an, saldo positiboak berreskuratu ziren, Batasunerako migrazio-mugimenduak suspertu zirelako, eta emaitza horiek 2023an sendotu egin ziren, ikusi dugun bezala.

Horrela, saldo begetatibo negatiboa (heriotza gehiago jaiotzak baino) (-2,6 milako) konpentsatu ahal izan da, 2022an bezala, migrazio-saldo positiboagatik (milako +6,3); guztira, +1,6 milioi pertsonako hazkundera izan da (milako +3,7).

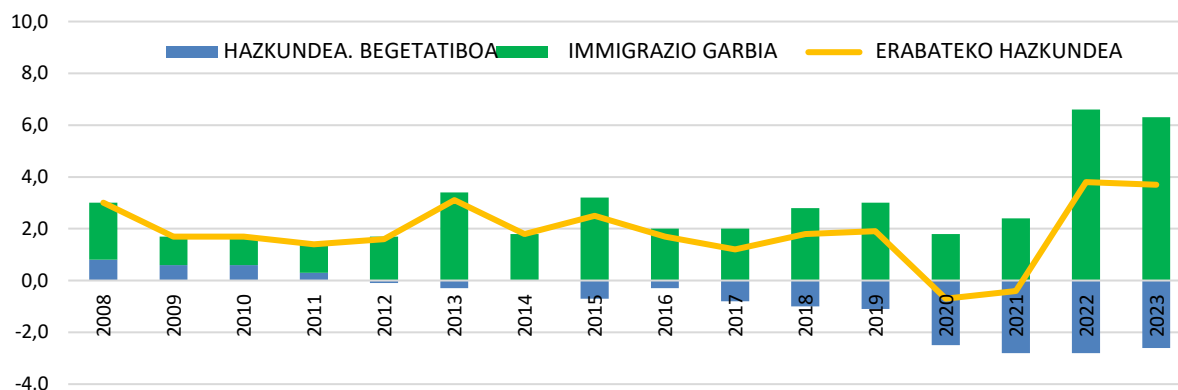
Egiaztatzen denez, beraz, joera globalei buruzko ziurgabetasun handiko urte atipiko hauetan ere, migrazio-mugimenduak funtsezkoak dira Batasuneko herrialdeen dinamika demografikoetan⁴.

EAEn, euskal administrazioek eta gizarte-erakunde gehienek 2019an sinatutako *Migraziorako Euskal Itun Sozialaren* izenburua "*Jaso nahiko genukeena eskaintzea*" da, onartuta edozein pertsona egon daitekeela migratzera behartuta eta migratzaileak bagina jaso nahiko genituzkeen duintasun-baldintza unibertsal batzuk definitu behar direla, orain behar

⁴ EBko 27 estatu kideetatik 7k baino ez zuten galdu biztanleria 2022an. Horien artean, Greziak soilik ditu zifra negatiboak saldo begetatiboan zein migratzailean, eta beste 6 herrialdeetarako (Bulgaria, Kroazia, Italia, Hungaria, Polonia eta Eslovakia) migrazioaren eragin garbi positiboa ez da nahikoa izan saldo begetatibo negatiboa konpentsatzeko.

gutxienez gauza bera eskaintzeko. 2021aren amaieran hasitako Euskal Itun Sozialaren hedapenaren helburua da Itunaren eta haren balioen garrantzia euskal gizartearen eremu guztietara eramatea, eta, hura amaitzean, memoria honetan emaitzen berri emango da.

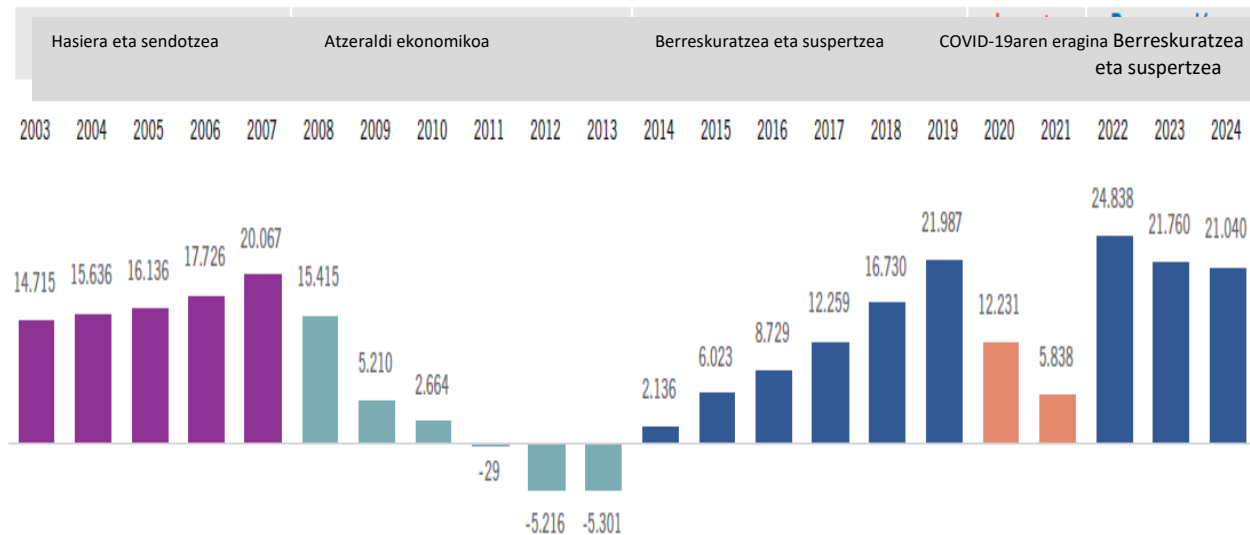
V.1.8 GRAFIKOA. EB-KO HAZKUNDE DEMOGRAFIKOAREN BILAKAERA OSAGAIEN ARABERA. RATIOAK 1.000 BIZTANLEKO

Iturria: EUROSTAT.

1.2.2. Inpaktu demografikoa. EINen datuak⁵.

V.1.9 GRAFIKOA. ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLERIAREN URTE ARTEKO GEHIKUNTZA ABSOLUTUA EAE-N. 2003-2024

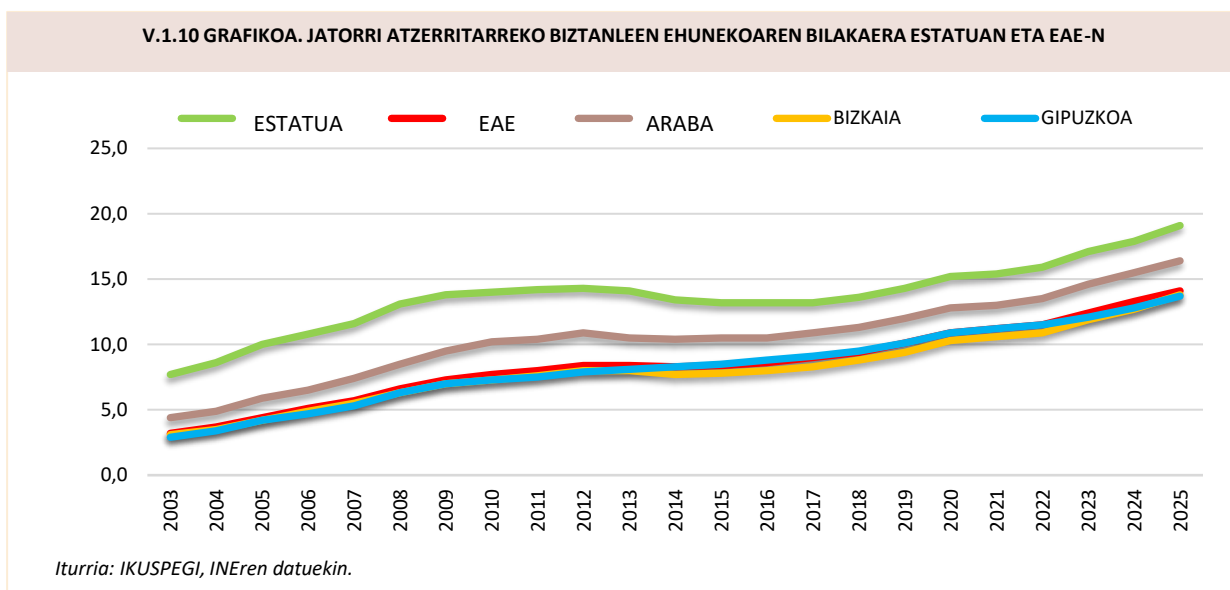

Iturria: IKUSPEGI (95. Begirada, 2022ko maiatzekoa), EINen datuekin.

Ikuspegik erabiltzen dituen EINen datuen arabera, 2025eko urtarilaren 1ean EAEn bizi ziren atzerritarrak 316.942 ziren (guztizkoaren % 14,1). Beraz, 2024an, hamargarren urtez jarraian, kopuruak gora egin zuen, 21.040 pertsona gehiagorekin (+% 7,9), 2021-2022 biurtekoan gutxieneko hazkundeak izan ondoren, COVID-19ak demografia-

⁵ 2025eko otsaileko 95. Begirada, IKUSPEGIk EAera migratutako biztanleen inpaktu demografikoa aztertzen du, EINek 2025eko urtarilaren 1ean aldagai batzuetarako emandako behin-behineko datuekin eta 2024ko urtarilaren 1ean beste aldagai batzuetarako emandako behin betiko datuekin. Kasu bakoitzean zehazten da.

dinamiketan izandako eraginaren ondorioz. 2024tik 2025era bitartean izandako gorakadak, V.1.9 grafikoan ikusten den moduan, sendotu egin du gure erkidegora iritsi diren migratzaileak berreskuratzeko eta berraktibatzeke joera, eta pandemiaren aurreko balioei heldu zaie berriro.

2025eko urtarrilean erroldatuta zeuden atzerritar jatorriko 316.942 pertsonak biztanleriaren % 14,1 ziren, 2024an baino 9 hamarren gehiago; Estatuan, berriz, ratio hori 1,2 hamarren hazi da, % 19,1era iritsi arte. Eusko Jaurarlitzaren Immigrazioaren Euskal Behatokiak (IKUSPEGI) EINen datuak aztertzen ditu, eta, 2025eko otsaileko *Begirada* aldizkariaren 95. zenbakian, agerian jarri du autonomia-erkidegoen rankingean gure erkidegoa toki ertain-baxuan dagoela, Gaztela-Mantxaren (atzerritar jatorria duten biztanleak % 14,9 dira) eta Ceutaren (% 13,5) artean, beste erkidego batzuetatik oso urrun (hala nola Balear Uharteak, % 28,3rekin, eta Katalunia, % 25ekin), ehuneko handiagoak baitaizkate. Beste muturrean, Extremaduran, biztanleen % 6 dira jatorri atzerritarrekoak, eta, Asturiasen, % 11,3. V.1.11 grafikoan ikusten denez, 2024tik 2025era bitartean erkidego guzti-guztietan (Ceutan ez, ez baita aldatu) egin du gora biztanle immigratzaileen tasak.

Lurraldeen arabera, Arabak dauka tasarik altuena (biztanleen % 16,4 eta EAEko immigratzaileen kolektiboaren % 17,7); Bizkaia eta Gipuzkoa, berriz, batezbestekotik zertxobait behera daude: Bizkaian, jatorri atzerritarreko biztanleen ehunekoa % 13,8 da (EAEko immigratzaileen % 50,3), eta, Gipuzkoan, % 13,7 (guztizkoaren % 32).

EAEn atzerritar jatorriko biztanleria ia zati berdinetan banatzen da sexuaren arabera, eta emakumeak dira nagusi: % 48,2 gizonak dira, eta % 51,8 emakumeak; hala ere, aldeak ikusten dira jatorrizko lurraldearen arabera: Latinoamerikatik etorritako biztanleen artean, emakumeen presentzia handiagoa da (% 59,6); Europakoen artean, berriz, ia % 50eko oreka dago. Asiar eta afrikar jatorriko biztanleriari dagokionez, gizonen pisua emakumeena baino handiagoa da, eta alderik handiena Saharaz hegoaldeko Afrikatik etorritako kolektiboan dago (% 63,9 gizonak dira).

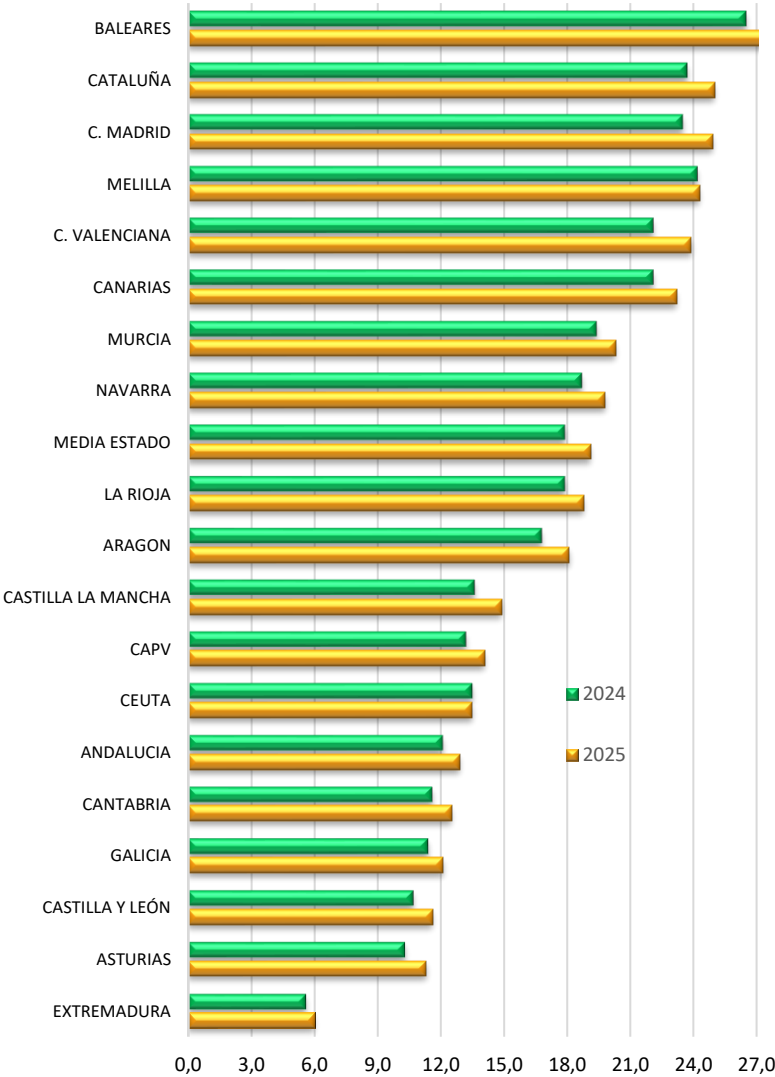
Bestetik, immigratzaileen presentzia eskualdeen eta nazionalitateen arabera aztertzen badugu, ikusiko dugu 2024an gehienek jatorri latinoamerikarra dutela (% 55,5); ondoren, Europako herrialdeetatik etorritakoak daude, baina, urterik urte, pisua galtzen ari dira (guztizkoaren % 16,6 dira, eta haien % 11,6k EBko jatorria dute, eta % 5ek Europako gainerako herrialdeetakoak). Afrikatik etorritakoak gero eta gehiago dira 2003tik; hala, Magrebetik etorritakoak hirugarren tokian daude (% 14,6), baina bigarren tokian egongo lirateke Europatik etorritakoak gaineratzen ez baditugu (ikusi V.1.6 taula).

Saharaz hegoaldeko Afrikak pisu txikiagoa du: % 6,4 2024an. Asiako jatorria dutenen presentzia txikiagoa da, eta azken hamarkadan % 6tik % 7ra bitartean mantendu da (% 6,1 2024an).

Nazionalitateen arabera, 2024an, lehenengo hamar garrantzitsuenen artean, zortzi Latinoamerikakoak dira (Kolonbia, Nikaragua, Venezuela, Bolivia, Honduras, Ekuador, Paraguai eta Peru), bat EBkoa (Errumania), eta bat Afrikakoa (Maroko). Hamar jatorri horien batura atzeritar jatorriko biztanleriaren % 59,7 bada ere, 2008ra atzera eginez gero, pilaketa hori handiagoa zela ikusiko dugu, eta horrek askotariko jatorriko herrialdeen presentzia handiagoa eta dibertsifikazioa erakusten ditu, gaur egun, EAEn bizi diren atzerriko jatorriko taldeen osaeran.

2024an, 2023an gertatu moduan, zenbait urtez Maroko nagusi izan ondoren, kolonbiarra da atzerriko nazionalitate nagusia EAEn, 39.997 pertsona baitaude erroldatuta (2023an baino 5.524 gehiago), eta EAeko atzeritar jatorriko pertsonen % 13,5 dira.

V.1.11 GRAFIKOA. ATZERITAR JATORRIKO BIZTANLEEN EHUNEKOAK POPULAZIO OSOAREKIKO, URL-EN (0) ARABERA. URTARRILAREN 1EKO DATUAK. 2024-2025.

Iturria: IKUSPEGI, INEren datuekin.

V.1.6. TAULA. JATORRI ATZERITARREKO BIZTANLEAK EAE-N, EREMU GEOGRAFIKOEN ETA SEXUAREN ARABERA. 2024.

	GUZTIRA	% GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUME AK	EMAKUMEAK (%)
EB	34.203	11,6	17.842	16.361	47,8
GAINERAKO EUROPA	14.788	5,0	6.709	8.079	54,6
MAGREB	43.275	14,6	27.471	15.804	36,5
SAHARAZ HEGOALDEKO AFRIKA	18.816	6,4	12.032	6.784	36,1
AEB ETA KANADA	2.314	0,8	1.131	1.183	51,1
LATINOAMERIKA	164.141	55,5	66.266	97.875	59,6
ASIA	17.927	6,1	9.765	8.162	45,5
OZEANIA	438	0,1	257	181	41,3
GUZTIRA	295.902	100,0	141.473	154.429	52,2

Iturria: IKUSPEGI, EINen datuekin.

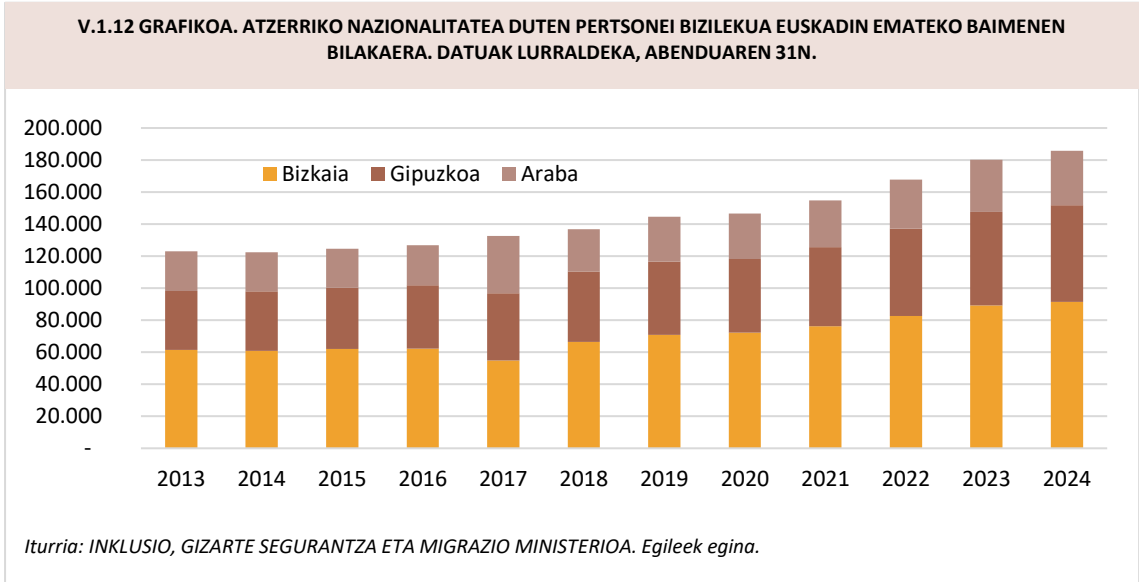
Bigarren jatorria marokoarra da, guztizkoaren % 11,4, eta, distantzia nabarmen batera, Nikaraguak gure erkidegoan erroldatutako atzerritar jatorriko pertsonen % 6,1 ditu.

V.1.7. TAULA. EAE-N BIZI DIREN ATZERRITAR JATORRIKO BIZTANLEEN JATORRIZKO HERRIALDE NAGUSIAK. DATUAK, LURRALDEKA. 2024.											
EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	KOP.	%		KOP.	%		KOP.	%		KOP.	%
1. KOLONBIA	39.997	13,5	1. KOLONBIA	9.144	17,4	1. KOLONBIA	21.934	14,7	1. MAROKO	10.755	11,4
2. MAROKO	33.815	11,4	2. MAROKO	7.460	14,2	2. MAROKO	15.600	10,5	2. NIKARAGUA	9.224	9,7
3. NIKARAGUA	18.090	6,1	3. ALJERIA	3.202	6,1	3. BOLIVIA	10.474	7,0	3. KOLONBIA	8.919	9,4
4. VENEZUELA	15.454	5,1	4. VENEZUELA	2.398	4,6	4. VENEZUELA	9.838	6,6	4. HONDURAS	7.120	7,5
5. ERRUMANIA	14.424	4,9	5. PERU	2.390	4,6	5. NIKARAGUA	8.373	5,6	5. ERRUMANIA	4.856	5,1
6. BOLIVIA	13.029	4,4	6. PAKISTAN	1.931	3,7	6. ERRUMANIA	8.313	5,6	6. EKUADOR	3.913	4,1
7. HONDURAS	11.212	3,8	7. PARAGUAI	1.897	3,6	7. PARAGUAI	7.970	5,4	7. ARGENTINA	3.332	3,5
8. PERU	10.526	3,6	8. EKUADOR	1.652	3,2	8. PERU	5.252	3,5	8. VENEZUELA	3.218	3,4
9. PARAGUAI	10.507	3,6	9. BRASIL	1.567	3,0	9. EKUADOR	4.178	2,8	9. PAKISTAN	3.090	3,3
10. EKUADOR	9.743	3,3	10. DOMINIKAR ERREPUBLIKA	1.472	2,8	10. BRASIL	3.951	2,7	10. PERU	2.884	3,0
10 GUZTIRA	176.797	59,7	10 GUZTIRA	33.113	63,2	10 GUZTIRA	95.883	64,4	10 GUZTIRA	57.311	60,6
GAINERAKOAK	119.105	40,3	GAINERAKOAK	19.250	36,8	GAINERAKOAK	53.021	35,6	GAINERAKOAK	37.324	39,4
GUZTIRA	295.902	100,0	GUZTIRA	52.363	100,0	GUZTIRA	148.904	100,0	GUZTIRA	94.635	100,0

Iturria: IKUSPEGI, EInen datuekin.

1.2.3. Bizileku-baimenen estatistika

Inklusio, Gizarte Segurantzaz eta Migrazio Ministerioak argitaratutako datuen arabera, 2024ko abenduaren 31n 185.763 atzerritar zeuden EAEn bizileku-agiriak indarrean zituztela, aurreko urtean baino % 3,1 gehiago eta hamarkada bat lehenago (2014ko abenduan) baino % 51,9 gehiago. Lurraldeka, Bizkaiak 91.365 baimen zituen, guztizkoaren % 49,2 eta aurreko urtean baino % 2,4 gehiago; Gipuzkoak 60.457 zituen, guztizkoaren % 32,5 eta 2023an baino % 3,7 gehiago, eta Araban, azkenik, 33.941 atzerritar baimendunekin, urtebete lehenago baino % 4 gehiago eta EAEko guztizkoaren % 18,2.

Espainiako Estatistika Planean, indarreko bizileku-agiria edo -txartela duten atzerritarren estatistikari buruzko informazioa jasotzen da. Bada, informazio hori Barne Ministerioako Polizia Zuzendaritza Nagusiak kudeatzen duen Atzerritarren Erregistro Nagusitik ateratako fitxategietatik egiten da, eta argitalpen-datan Espainiako araudiak ezarritako betekizunak betetzen dituzten atzerritar guztiak jasotzen ditu:

1) Atzerritartasun-araubidearen mende eta indarrean den bizileku-baimena duten atzerritarrak, negozioaren eta talentuaren eremura lotutako baimenak, enpresen artean mugitzeko baimenak eta jatorriko kontratazioen kudeaketa kolektiboaren ondoriozko baimenak (ICT-UE) barne hartuta. Zehazki, irailaren 27ko 14/2013 Legearen (ekintzaileei eta haien nazioartekotzeari laguntzeari buruzkoaren) 62. Artikuluan jasotzen diren bizileku-bisetako bat daukaten pertsonak (bisak urtebete ere iraun dezake). Estatistika horrek kategoria berean sartzen ditu, bat etorrira asilo- eta babes-araudiarekin eta herrigabeen estatutuari buruzko erregelamenduarekin, nazioarteko babesagatik edo aberrigabeziagatik emandako baimena daukaten atzerritarrak eta, bestetik, aldi baterako babesari buruzko zuzentaraua aplikatuta emandako baimenekin Ukrainatik tokialdatutakoak.

2) “ateratze-akordioa” deiturikoaren arabera emandako Atzerritarren Nortasun Txartela daukaten britainiarrak eta haien senideak.

3) Atzerritarren Erregistro Nagusiak emandako erregistro-ziurtagiria (edo Europar Batasuneko nazional baten senideen bizileku-txartela edo Merkataritza Askearen Europako Elkartearena) daukaten atzerritarrak.

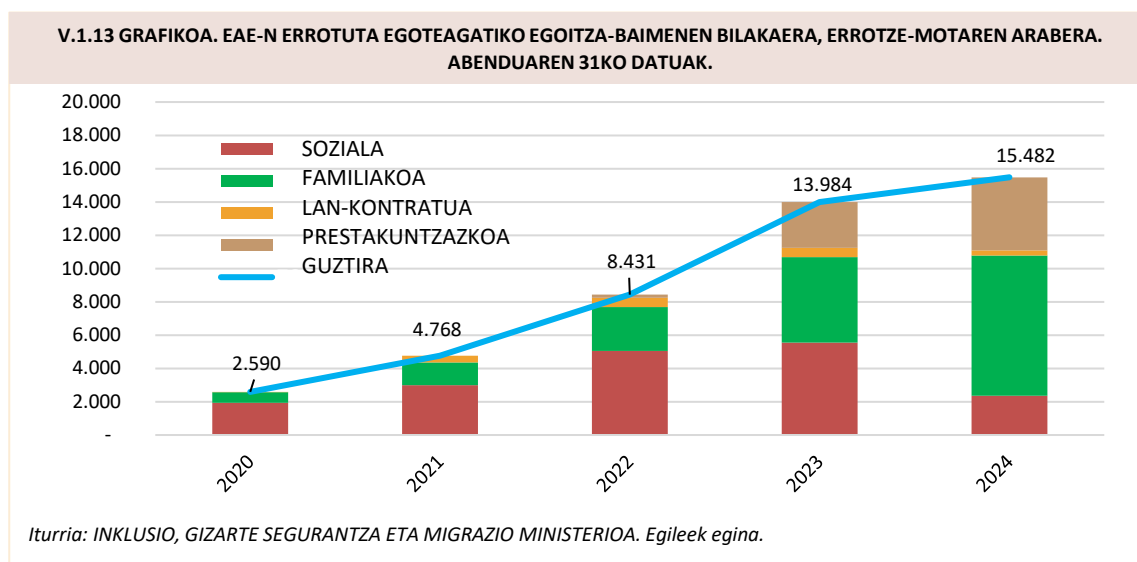
V.1.8. TAULA. ATZERRIKO NAZIONALITATEA IZANIK BIZILEKU-BAIMENA DAUKATEN PERTSONAK, BAIMEN MOTAREN ARABERA. ABENDUAREN 31KO DATUAK. EAE					
	2023		2024		% 2023/24
	GUZTIRA	EMAKUM EAK (%)	GUZTIRA	EMAKUM EAK (%)	
BAIMENA (ATZERITARTASUNA)	102.580	48,7	107.808	47,9	5,1
ERREGISTRO-ZIURTAGIRIA (EB)	76.405	45,7	76.775	45,5	0,5
ATERATZE-AKORDIOA (UK)	1.148	38,8	1.180	38,1	2,8
GUZTIRA	180.133	47,4	185.763	46,8	3,1
Iturria: INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA. Geuk egindakoa.					

Talde honetan, EBko edo Merkataritza Askearen Europako Elkarteko nazionalak eta haien senideak sartzen dira, baita ateratze-akordioan ezarritako bizileku-araubidearen mendeko britainiarrak eta haien senideak ere, oraindik ere agiri berria (atzerritarren nortasun-txartela) hartu ez dutenak.

2024ko abenduaren 31n, aurreko urteetan bezala, baimen horietako gehienak atzerritartasun-araubideko baimenei dagozkie (% 58), eta, gainera, urtetik urterako aldakuntzan, baimen guztien % 5,1 baino gehiago hazi dira. Bigarrenik, erregistro-ziurtagiriak (EBko zirkulazio librekoak) guztizkoaren % 41,3 dira, eta % 0,5 baino ez dira igo 2023ko datuekin alderatuta. Erresuma Batuko herritarrei emandako baimenak guztizkoaren % 0,6 dira, eta % 2,8 hazi dira azken urtean.

V.1.9. TAULA. EAE-N BIZILEKU-BAIMENA (ATZERITARTASUN-ARAUBIDEA) DAUKATEN PERTSONAK, BAIMENA EMATEKO ARRAZOIAREN ARABERA. SEXUAREN ARABERAKO DATUAK., ABENDUAREN 31KOAK.						
	2023			2024		
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK
HERRIGABEA IZATEAGATIKO BAIMENA	3.668	2.111	1.557	3.754	2.181	1.573
NAZIOARTEKO BABESAGATIKO BAIMENA	1.966	1.065	901	2.037	1.119	918
ALDI BATERAKO BAIMENA, EZ-IRABAZIZKOA	1.968	962	1.006	2.218	1.106	1.112
FAMILIA BERRIRO ELKARTZEKO ALDI BATERAKO BAIMENA	3.808	1.448	2.360	4.082	1.536	2.546
ALDI BATERAKO BAIMENA BESTEREN KONTURAKO LANA	10.103	5.122	4.981	11.720	6.364	5.356
ALDI BATERAKO BAIMENA NORBERE KONTURAKO LANA	267	193	74	358	255	103
ALDI BATERAKO BAIMENA BESTEREN ETA NORBERE KONTURAKO LANEN BATERAGARRITASUNA	2.663	1.289	1.374	4.060	2.252	1.808
ALDI BATERAKO BAIMENA LAN-BAIMENAREN SALBUESPENA	117	61	56	126	66	60
ALDI BATERAKO BAIMENA, 14/2013 LEGEA* ETA ANTZEKOAK	1.552	886	666	2.296	1.277	1.019
ERROTZEAGATIKO ALDI BATERAKO BAIMENA	13.984	7.150	6.834	15.482	7.990	7.492
ALDI BATERAKO BAIMENA BESTELAKOAK	10.826	4.543	6.283	11.755	4.979	6.776
JATORRIKO KONTRATAZIOEN KUDEAKETA KOLEKTIBOA	131	116	15	0	0	0
IRAUPEN NAZIONAL LUZEKO BAIMENA	46.657	23.934	22.723	45.230	23.380	21.850
IRAUPEN LUZEKO BAIMENA EB ZUZENTARAUA	4.870	3.755	1.115	4.690	3.656	1.034
GUZTIRA	102.580	52.634	49.946	107.808	56.161	51.647
Iturria: INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA. Geuk egindakoa.						
*14/2013 Lege estatala, irailaren 27koa, Ekintzaileei eta Haien Nazioartekotzeari Laguntzeari buruzkoa.						

Atzeritartasun-araubidera lotutako bizileku-baimenei helduz, baimena emateko arrazoiaren arabera banakapena jasotzen da V.1.9 taulan. Guztizkoaren gainean pisurik⁶ handiena daukaten kategoriak iraupen nazional luzeko baimenak dira (bost urteko aldiagatik legeko bizileku-baimena, 4/2000 Lege Organikoa aplikatuta), guztizkoaren % 42 izanik, nahiz eta % 3,1 jaitsi diren; ondoren, errotzeagatik aldi baterako bizileku-baimenak datoz, guztizkoaren % 14,4, eta, gainera, azken urtean % 10,7 hazi dira. Hirugarrenik, besteren konturako lanagatik aldi baterako bizileku-baimenak daude, guztizkoaren % 10,9rekin, eta urteko gehikuntza guztizkoaren gainetik dago: +% 8,6. Banakapen horretan, ez da sexuaren arabera alderik ikusten.

Errotzeagatik baimenetan, Espainian aldi batez bizitzeko baimena ematen zaie laneko errotzeagatik, errotze sozialagatik, errotze familiaragatik edo prestakuntzarako errotzeagatik salbuespeneko inguruabarrengatik aldi baterako bizileku-baimena duten atzeritarrei (prestakuntzarena 2022tik dago indarrean, uztailaren 26ko 629/2022 Errege Dekretuarekin bat). Erreforma horren ondoren, atzeritar batek errotzeagatik aldi baterako baimena edukitzeko arauko betekizunak bi eratakoak dira: batetik, lurraldean aurretik aldi jakin batez jarraian egoteari dagokiona, eta, bestetik, legegileak baimen-eskera oinarritzen duen kasu zehatza konfiguratze garrantzitsutzat jotako salbuespeneko inguruabarrei dagozkienak (errotze mota).

Ministerioaren estatistikak erakusten duenaren arabera, errotzeagatik baimenak gero eta ugariagoak dira, V.1.13 grafikoan ikusten den moduan: 2020an 2.500 pasatxo ziren, eta 2024an 15.000. Abenduaren 31n, baimen horiek 15.482 ziren, aurreko urtean baino % 10,7 gehiago, eta Estatuan errotzeagatik indarrean diren 313.000 baimenen % 4,9.

Horietatik, gehienak errotze familiaragatik dira, 8.416, guztizkoaren % 54,4 (Estatu osoan, % 61,2). Bigarrenik, prestakuntzarako errotzea dago, 4.401 baimenekin, guztizkoaren % 28,4 (+% 60, 2023arekin alderatuta), Estatu osoan daukana baino 10 puntu gehiagoko pisuarekin. Errotze soziala % 15,2 da (azken urtean, -% 57,6), eta, azkenik, laneko errotzea % 2 besterik ez da.

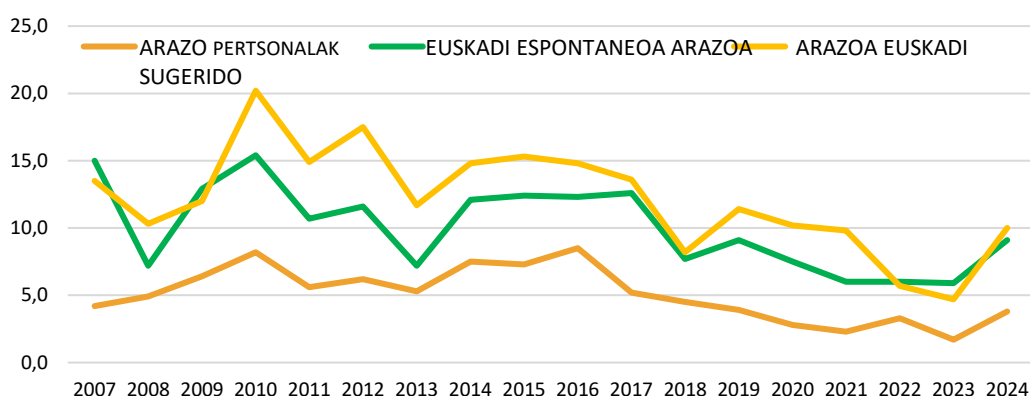
⁶ Definizio guztien xehetasunak irakurtzeko, jo [estatistika honen metodologiara](#).

1.2.4. Pertzepzio soziala: Ikuspegiren 2024ko Barometroa

IKUSPEGIREN 2024ko Barometroaren arabera, euskaldunentzat immigrazioa ez da arazo bat. Soilik % 3,8k aipatzen dute bat-batean EAEko lehenengo arazo gisa (% 1,7k, 2023an), eta aipamenak, guztira, % 9,1 dira (2023an % 5,9), gehienez hiru erantzun emateko aukera izanda.

Iradokizun modura, elkarriketatutako herritarren % 10ek aipatu du; 2023an, berriz, % 4,7k. Eragin pertsonalari dagokionez, 2024an gehien aipatu diren arazoak ekonomia (% 49,8) eta osasuna (% 47,2) izan dira; immigrazioa, berriz, inkestatutako pertsonen % 3,8rentzat soilik izan da hiru arazo pertsonal nagusietako bat (% 0,3rentzat, lehen aipamen gisa soilik jotzen bada).

V.1.14 GRAFIKOA. IMMIGRAZIOA ARAZO PERTSONALTZAT EDO EUSKADIKOTZAT JOTZEAREN BILAKAERA. BAIEZKO ERANTZUNAREN PORTZENTAJEA*. EAE.

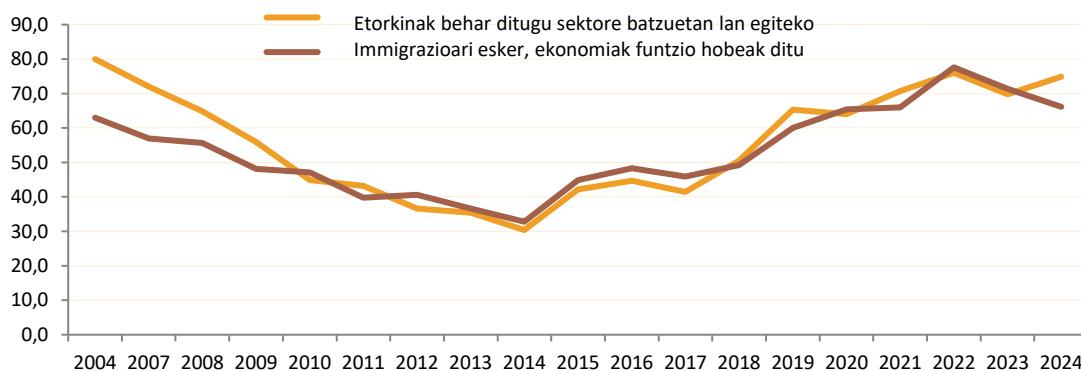

Iturria: IKUSPEGI. 2024 barometroa.

* Gehienez hiru aipamen guztira.

Enpleguan, immigrazioarekiko ikuspegi funtzionala (lan-merkatuari dagokionez) nabarmen higatu zen 2008an hasitako krisiaren ondorioz: 2004an, % 80k uste zuen etorkinak behar genituela zenbait sektoretan lan egiteko, eta 2014an, berriz, % 30,4k bakarrik uste zuen hori. Hala ere, gorabehera batzuekin, 2015etik aurrera hazi egin zen ikuspegi utilitarista hori, eta % 74,9an geratu zen 2024an (5,1 puntu gehiago 2023koarekin alderatuta, eta 1,1 puntu gutxiago 2022an lortu zen gehieneko datuarekin alderatuta).

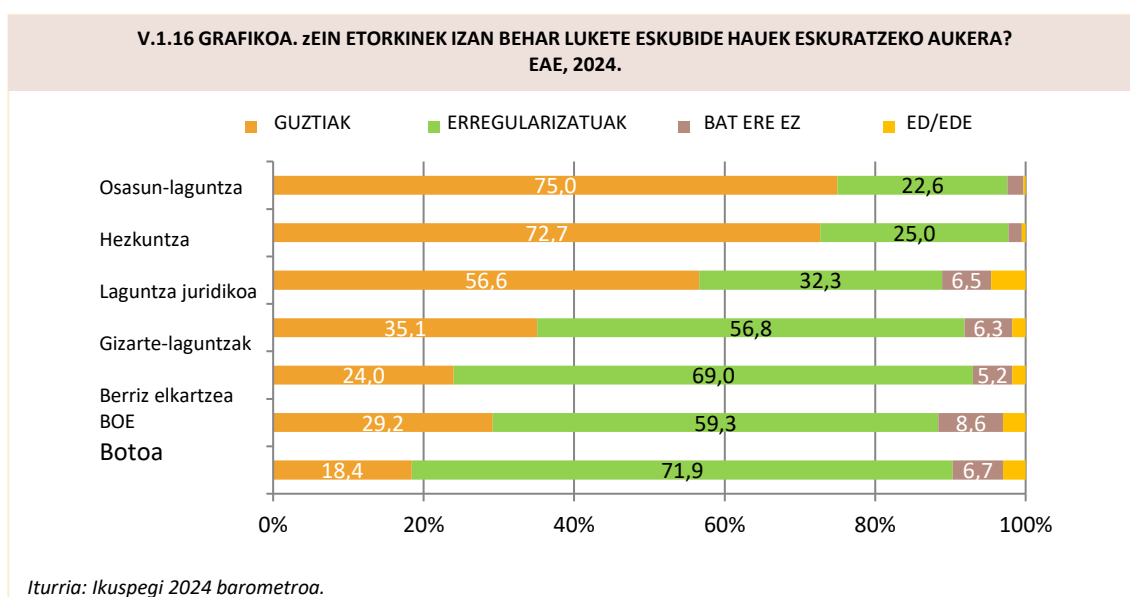
V.1.15 GRAFIKOA. EAE-KO IMMIGRAZIOAREN IKUSPEGI UTILITARISTA: AIPATUTAKO BAIEZTAPENEN ARABERAKO PERTSONAK

Iturria: IKUSPEGI. 2024 barometroa.

Ikuspegiren ustez, 2022ko emaitza izugarri onak —aldagai horietan eta erlasionatutako beste batzuetan— Ukrainatik etorritako pertsonen aurrean euskal biztanleriak emandako erantzun positiboaren ondorio izan ziren, eta, Ukrainako gerraren kronifikazioak eta asilo-eskaeren egonkortzeak eragindako gizarte-larrialdia desagertu ondoren, euskal biztanleriaren jarrera horiek 2019 eta 2020ko mailetara itzuli dira, atzerritar jatorriko pertsonetik jarraiei eta pertzepzioei dagokienez.

Antzeko zerbait gertatu zen beste baieztapen batekin ere, hain zuzen ere, etorkinek bertakoek nahi ez dituzten lanpostuak hartzen dituztelako ideiarekin. 2014an, % 32,8 ados zegoen horrekin (kontuan hartutako serieko ratorik baxuena), eta, berriro ere, zenbait gorabeherarekin, 2019an % 66,2 lortu da (-5,2 puntu, 2023aren aldean). Bi datu horiek argi erakusten dute immigrazioaren gutxi gorabeherako iritzi positiboa ziklo ekonomikoarekin lotuta dagoela.

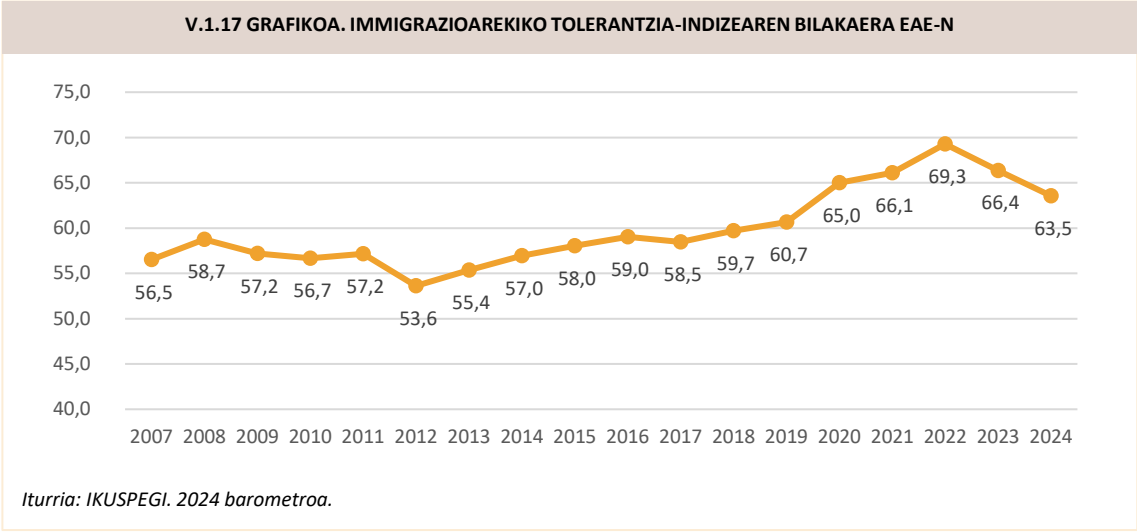

Bestalde, biztanleria autoktonoak eskubide eta zerbitzu jakin batzuk etorkinen eskura egoteari buruz duen iritzia eskubide edo zerbitzu motaren arabera aldatzen da. Euskal gizartearen gehiengoak eskubide unibertsaltzat jotzen ditu hezkuntza (% 75) eta osasuna (% 72,7), eta, ondorioz, uste du eskubide horiek eskuratzeko etorkin guztientzat egon behar lukeela zabalik, egoera irregularrean egon zein ez. Beste eskubide batzuez ari garenean (laguntza juridikoa, gizarte-laguntzak, berrelkartzea, BOE edo bozkatzeko eskubidea), euskal biztanle gehienak murriztearen eta egoera administratibo irregularrean dauden pertsonen baina ezin eskuratzearan alde daude, V.1.16. grafikoan ikus daitekeen bezala.

Azkenik, urteko inkestan bildutako datuak oinarri hartuta, IKUSPEGIK euskal biztanleriak immigrazioarekiko duen “tolerantzia-indizea” egin ohi du. 2020ko Barometroak 2019koak baino indize handiagoa eman zuen (65 puntu, aurreko urteko 60,67 puntuen aldean), serie historikoko handiena da. Bilakaera horri dagokionez, IKUSPEGIren txostenean ondorioztatu zen indize horretan lortutako emaitzak oso lotuta egon zirela ordura arte dinamika makroekonomikoekin, eta, beraz, hedapen ekonomikoko aldietan puntuazio altuagoak lortzen direla eta krisi-faseei atzerritar jatorriko pertsonetik konfiantza-galerak eta tolerantzia txikiagoa lotzen zaizkiela, eta lotura hori immigrazioaren eta kultura-aniztasunaren fase goiztiarretan dauden gizarteetan gertatzen dela.

Hala ere, 2020an hasitako COVID-19aren krisiak lotura hori hausten zuen egoera berritzaile bat ekarri zuen; izan ere, ekonomiaren gainbeherak ez zuen tolerantziaren beherakada ekarri, kontrakoa baizik. Indizea 2021ean eta 2022an hazi zen berriro, 69,3raino. 2022ko gorakada nabarmena, hein batean, behintzat, Errusiak Ukrainan egindako inbasioaren eta ukrainarrak asilo eta aterpe bila iristearen ondorioz etorri zen.

2024an, tolerantzia-indizea 63,5era jaitsi da (-2,8 puntu), eta, adierazle horretan ere, 2021era arteko mailak berreskuratu dira.

1.3. **ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO “2030 ESTRATEGIA”**

Demografiaren gaia da, gaur egun, gizarte-trantsizioan eragin handiena duen faktoreetako bat. Familia, Emantzipazioa, Gizarte-politikak, Etxebizitza, Enplegua, Haur-hezkuntza eta antzeko politika sektorialek zuzenean eragiten duten erronka bat. Gazteek emantzipatzeko eta bizitza autonomoko proiektu bat garatzeko dituzten baldintzak aztertzea xede duen funtsezko adierazle bat. Hori dela eta, lehentasunezko kezka da, bai tokiko ikuspegitik, bai ikuspegi globaletik. Nazio Batuen 2030 Agendaren ikuspegi estrategikoaren parte da. EBk ere azpimarratu du desoreka demografiko gero eta handiagoa hurrengo urteetako makrojoeretako bat dela. EBko Kontseiluak, "Erronka demografikoen aurrean jarraitu beharreko bidea" dokumentuan, politika demografikoen esparru bat landu, mantendu eta eguneratzeko eskatu du, gizarte-solaskideen esku-hartzearekin.

Kapitulu honetan ikusi den bezala, EAE ugalkortasunari eta jaiotza-tasari buruzko daturik baxuenak dituen Europako herrialdeen artean dago. 2021ean, Eusko Jaurlaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak sailen arteko gogoeta-prozesu bat bultzatu zuen, Eusko Jaurlaritzaren barruan, eta erakundeen artekoa, foru-aldundiekin, erronka demografikorako euskal estrategia baten edukiak definitzeko. Prozesu hori 2022ko ekainean amaitu zen, “Erronka demografikorako 2030 Euskal

V.1.10. TAULA. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO 2030 EUSKAL ESTRATEGIA. GAKO NAGUSIAK.

PRINTZPIOAK

- A. UMILTASUNA ETA MUGATZE-KONTZIENTZIA
- B. AITORPENA ETA BALIO POSITIBO IRAUNKORRAREN KONTZIENTZIA
- C. ERANTZUKIZUNA ETA KONTZIENTZIA ETIKO PERTSONALA
- D. SOLIDARITATEA ETA GIZA DUINTASUNAREN KONTZIENTZIA

BALIOAK

- I. ELKARRIZKETA
- II. KOOPERAZIOA
- III. JARRAIKITASUNA
- IV. PROAKTIBITATEA

PREMISA ESTRATEGIKOAK

- 1. IKUSPEGI INTEGRALA, SISTEMIKOA ETA PROGRESIBOA
- 2. GENERO-IKUSPEGIA
- 3. DIBERTSITATEA ETA TRATU-BERDINTASUNA ETA DISKRIMINAZIORIK EZA
- 4. ERANTZUNKIDETASUNA
- 5. IRAUNKORTASUNA
- 6. ESKUBIDEEN ETA AUTODETERMINAZIOAREN BERMEA ETA ADINEKOEN AUTONOMIA
- 7. GAZTEEN EMANTZIPAZIO-PROZESUAREN ZENTRALITATEA
- 8. ZEHAZKOTASUNA ETA POLITIKEN KOHERENTZIA
- 9. ESKUBIDEEN IKUSPEGIA ETA GIZARTE-BABESA SENDOTZEA
- 10. BELAUNALDIEN ARTEKO ELKARTASUNA.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. ERRONKA DEMOGRAFIKORAKO 2030 EUSKAL ESTRATEGIA (2022). Geuk egindakoa.

Estrategia” onetsi zenean. Horren ildo nagusiak **memoria honen 2022ko edizioan** aurkeztu ziren; beraz, xehetasun gehiago izateko, jo hara.

Halaber, **2023ko memoria sozioekonomikora** jotzea gomendatzen dugu, urte hartan Estrategiaren esparruan egindako jarduketan berri izateko (kapitulu hau idatzi dugunean eskuragarri zeuden azken datuak dira).

ITURRIAK

1. **EUROSTAT (2024)**: Estatistika demografikoak, 2023
2. **EUSTAT (2024)**: Migrazio-mugimenduen estatistika (MME), 2023
3. **EUSTAT (2024)**: Jaiotzen Estatistika (JAIE), 2023
4. **EUSTAT (2024)**: Heriotzen Estatistika (HERE), 2023
5. **EUSTAT (2024)**: Fenomeno demografikoak aztertzeko adierazleak 2023
6. **EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA** (2019). Migraziorako Euskal Itun Soziala
7. **EUSKO JAURLARITZA. LEHENDAKARITZA** (2022). *“Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia”*. Esparru orokorra eta Dokumentu operatiboa
8. **IKUSPEGI (2025)**: Atzerriko biztanleriari buruzko azterketa. EINen 2024-2025eko datuekin eginikoa.
9. **IKUSPEGI (2025)**: 2024ko barometroa. Geure inkesta.
10. **EIN (2025)**: Biztanleen Udal Errolda. 2024ko urtarrileko datu ofizialak eta 2025eko urtarrileko balioespenak.
11. **INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA ETA MIGRAZIO MINISTERIOA. IMMIGRAZIOAREN BEHATOKI IRAUNKORRA** (2025). Bizileku-baimena duten pertsonen estatistika. 2024ko abenduaren 31ko datuak.

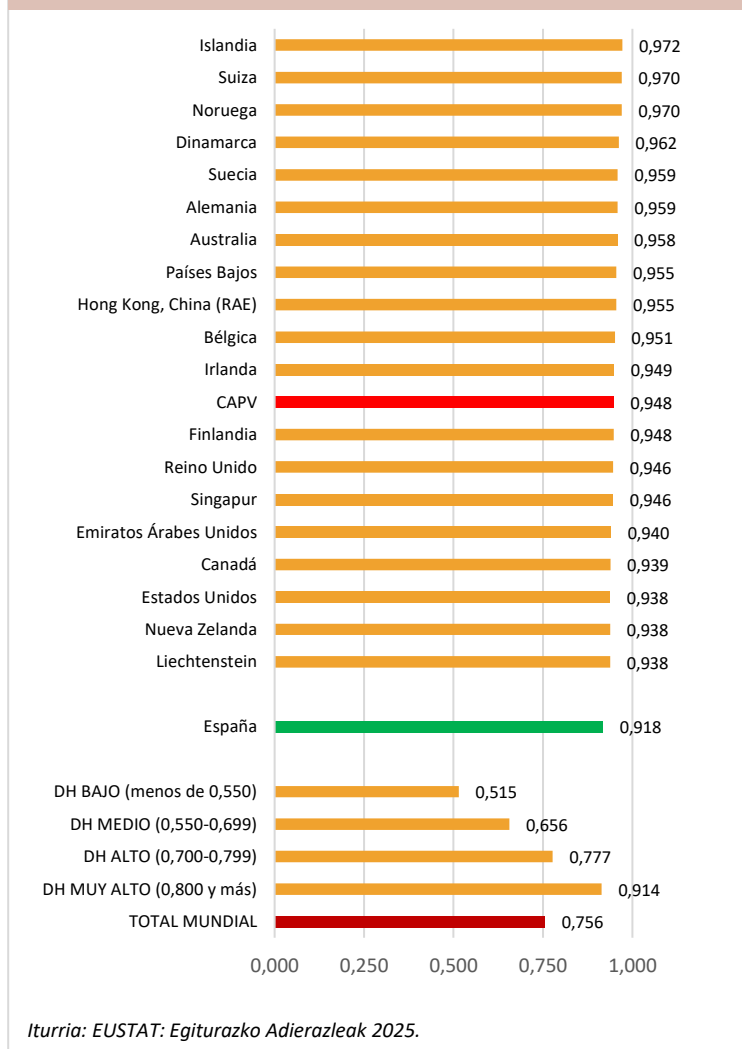
2. BIZI-BALDINTZAK

Memoria honen orrialdeetan jorratuko diren bizi-baldintzen eremu desberdinen adierazle argigarriek erakusten dutenez, EAEk bizi-kalitatearen estandar altuak ditu, bai Estatuan, bai nazioartean.

Mundu-mailan, EAEk bere horretan jarraitzen zuen 2023an (eskuragarri dagoen azken datua), 12. postuan —Irlandaren eta Finlandiaren artean—, **NBEren Giza Garapenaren Indizeko** (GGI) herrialdeen sailkapenaren arabera. Mundu-mailako giza aurrerapenaren indize sintetikoa da, osasunari, hezkuntzari eta pertsonen diru-sarrerei buruzko informazioa konbinatzen duena, eta EUSTATEk indize horretarako EAEko datua kalkulatu du, Garapenerako Nazio Batuen Programaren (GNBP) metodologia aplikatuta⁷, herrialde bat balitz munduko rankingean zer toki edukiko lukeen balioesteko.

GNBParen txostenak mundu-mailako sailkapena ezartzen du, 193 herrialdez osatua, bakoitzaren bizi-baldintzen arabera ordenatuta. Azterlanak GGI bat esleitzen dio horietako bakoitzari (0tik 1erako eskalan), eta EAEko gizartea, 0,948ko puntuazioarekin, planetako garatuenean artean kokatzen du, Islandia (0,972), Suitza, Norvegia, Danimarka, Suedia, Alemania, Australia, Herbehereak, Hong Kong-Txina, Belgika eta Irlandaren atzetik eta Finlandiarekin berdinduta. GNBParen txostenean, Espainia 28. postuan dago (Israelen eta Txekiar Errepublikaren artean), 0,918ko GGIarekin. Sailkapena Hego Sudanek ixten du, 0,388ekin.

V.2.1 GRAFIKOA. GIZA GARAPENAREN INDIZEA 2023AN.

GNBPak, azken txostenean, munduko GGIa mundu osoan moteldu dela nabarmentzen du; hala, 2020-2021 urteak kenduta, 35 urtean izan den igoerarik baxuena egon da. Herrialde aberatsen eta pobreen arteko desberdinkeriek gora egiten jarraitzen dutela gaineratu behar diogu horri. Ondoz ondoko laugarren urtez, GGI baxua eta GGI oso altua duten herrialdeen arteko desberdinkeriak hazi egin dira; hala, aurreko 20 urteetan ikusitako joera irauli zen 2020an, aurreko urte haietan herrialdeen arteko desberdinkeriak murrizten joan baitziren.

Bestalde, 2023ko datuek adierazten dutenez, EAEko giza garapenak hobera egin du azken urtean: indize orokorra 0,943tik 0,948ra igo da (serie historikoko datu gorena), jaiotzean den bizi-itxaropenak izandako bilakaeraren ondorioz (83,4tik 84ra igo da), esperotako eskolatzeko urtearen ondorioz (18,6tik 18,5era jaitsi dira) eta per capita errentaren

⁷ GGI indize konposatua da, giza garapenaren oinarritzko hiru dimentsiotan ardatzen dena: bizitza luze eta osasungarria izateko gaitasuna, jaiotzako bizi-itxaropenaren arabera neurtzen dena; ezagutzak eskuratzeko gaitasuna, batez besteko eskolatzeko urtearen eta espero den eskolatzeko urtearen arabera neurtzen dena; eta bizi-maila duina lortzeko gaitasuna, per capita diru-sarrera nazional gordinaren arabera neurtzen dena.

bilakaeraren ondorioz, zeina 64.678 dolarretik 66.096 dolarrera igo baita (+% 2,2) (ikusi aztertutako aldagaien xehetasunak V.2.1 taulan).

V.2.1. TAULA. EAE-KO GIZA GARAPENAREN INDIZEAREN BILAKAERA, DIMENTSIOEN, ADIERAZLEEN ETA INDIZEEN ARABERA. 2013-2023.								
	GGI	1. OSASUNAREN ALDERDIA		2. HEZKUNTZAREN ALDERDIA			3. BIZITZA-MAILAREN ALDERDIA	
		BIZI-ITXAROPENA JAIOTZEAN (URTEAK)	OSASUN- INDIZEA	ESPEROTAKO ESKOLATZE- URTEAK	BATEZ BESTEKO ESKOLATZE- URTEAK	HEZKUNTZA- INDIZEA	PER CAPITA ERRENTA NAZIONAL GORDINA (US\$) PPP-TAN 2021	BIZITZA- MAILAREN INDIZEA
2013	0,924	83,0	0,969	18,6	10,6	0,854	54.770	0,953
2014	0,927	83,1	0,971	18,8	10,8	0,860	55.736	0,955
2015	0,930	83,1	0,971	18,8	10,9	0,863	57.367	0,960
2016	0,934	83,3	0,974	18,8	11,0	0,866	59.268	0,964
2017	0,936	83,4	0,976	18,8	11,0	0,867	60.768	0,968
2018	0,939	83,5	0,977	18,7	11,1	0,870	62.475	0,972
2019	0,943	83,8	0,981	18,6	11,3	0,875	63.627	0,975
2020	0,937	83,6	0,978	18,5	11,3	0,876	57.528	0,960
2021	0,941	83,6	0,978	18,5	11,4	0,879	61.227	0,969
2022	0,943	83,4	0,975	18,6	11,4	0,881	64.678	0,978
2023	0,948	84,0	0,984	18,5	11,5	0,882	66.096	0,981

Iturria: EUSTAT. Giza Garapenaren Indizea. Serie berrikusia.

EAE ez dago gizarte-bazterketaren arazotik kanpo, gizarte garaikideen zeharkako errealitatea baita. Erakundeek eta ikertzaileek urte askoan erabili duten "pobrezia" kontzeptuak ez ditu agortzen bere horretan gizarte-bazterketaren errealitatea eta dinamikak. Horrexegatik dago adostasun zabala azken hamarkadetan, bai gizarte-ikerikuntzaren ikuspegitik, bai kudeaketa publikoko erantzukizunak dituztenen artean: pobreziaren kategoria "gizarte-bazterketa" kategoriarazabalduda, pobrezia ekonomikoaren gaineko ideia zorrotza gainditu delako eta, batez ere, egungo gizarteetan gertatu diren eraldaketa sakonengatik, hain zuzen ere, aurrerapen teknologikoek, bizimodu aldaketek eta aribideko gizarte erreformek eragindakoak.

Kapitulu honetan, lehenik eta behin, EUROSTATen Bizi-baldintzen Inkestaren (EU-SILC) azken datuetatik abiatuta, EBko bizi-baldintzei buruzko zifra nagusiak aurkezten dira, eta EAEren eta Estatuaren egoerarekin lotzen dira, Europako Batzordeak 2030erako finkatutako helburuen jarraipena egiteko erabiltzen den "AROE" (*population at risk of poverty and exclusion*) tasaren osagaiak xehetasunez aztertuz (azken datuak 2023koak dira).

Jarraian, EINen 2024ko Bizi-baldintzen Inkestaren emaitzak emango dira. Horiei esker, EAEk gainerako autonomia-erkidegoen aldean izan duen bilakaera erka daiteke, errentaren eta gabezia materialaren adierazle nagusiei dagokienez. Era berean, 2022ko Pobreziari eta Gizarte Desberdinkeriei buruzko Inkestaren (PGDI) emaitza nagusiak aurkezten dira⁸.

EAEko familien problematikaren gaineko azterlanak, horien kontziliazio-beharrek eta horretarako garatzen diren politikek osatzen dute kapitulu honetako bigarren blokea.

⁸ Eusko Jaurlaritzaren 2022ko Pobreziaren eta Gizarte Desberdinkeriei buruzko Inkestari (PGDI) buruzko 2.3 ataleko edukian 2020ko PGDIari buruzko informazio bera eguneratzen da, 2022ko Memoria Sozioekonomikoan jasoa.

2.1. EAE-KO BIZI-BALDINTZAK EUROPAKO TESTUINGURUAN: "AROE" TASA

Europar Batasunean, 2010ean AROPE pobrezia-arrisku-tasa (ingelesezko siglak: *At Risk Of Poverty or social Exclusion*) sortu zen pobrezia erlatiboa neurtzeko, pobrezia-

arriskuaren tasaren kontzeptua zabalduz, diru-sarrerak soilik kontuan hartzen baititu azken horrek. Horrela, AROPE tasa pobrezia-arriskuan dauden, gabezia material eta sozialak dituzten edo enpleguan intentsitate baxua duten biztanleak gehituta eraikitzen da.

EINEK EUROSTATen metodologia erabiltzen du autonomia-erkidegoetako AROPE tasa kalkulatzeko, eta, beraz, baita EAEkoa kalkulatzeko ere. Kontuan hartu behar dugu Estatuko betez besteko "pobrezia-atalasea" aplikatzen zaiela autonomia-erkidego guztiei eta, era berean, autonomia-erkidego bakoitzaren pobrezia-atalaseak kontuan hartuz gero, moneta-pobrezia-aren adierazlea (AROE tasaren hiru banakapenetatik lehenengoa) zein AROPE tasa bera desberdinak izango liratekeela (zentzuzkoa da pentsatzea eskualdeetako atalaseak aplikatzeak erkidego txiroenen pobrezia murriztu eta egoera hobean daudenena areagotuko lukeela).

EAEko pobrezia-atalasea (Estatuko batezbestekoa baino altuagoa) pobrezia-adierazleen kalkuluan aplikatzeak, beraz, pobrezia-ratio handiagoak emango lituzke, hurrengo orrialdeetan aurkezten direnak baino.

2023an (herrialdeen arabera eskuragarri dauden azken datuak), pobrezia-arriskuaren edo bazterkeria-arriskuak biztanleriaren % 21,3ri eragiten zion EBN, 2022an baino hiru hamarren gutxiago edo, bestela esanda, 94,6 milioi pertsonari, "2030 Agendan" ezarritako irizpideen arabera. Horietatik % 53,7 emakumeak ziren (haien AROPE tasa % 22,3koa da, batez bestekoa baino puntu bat handiagoa), eta % 46,5 gizonezkoak (pobrezia edo bazterketa arrisku-tasa: % 20,3).

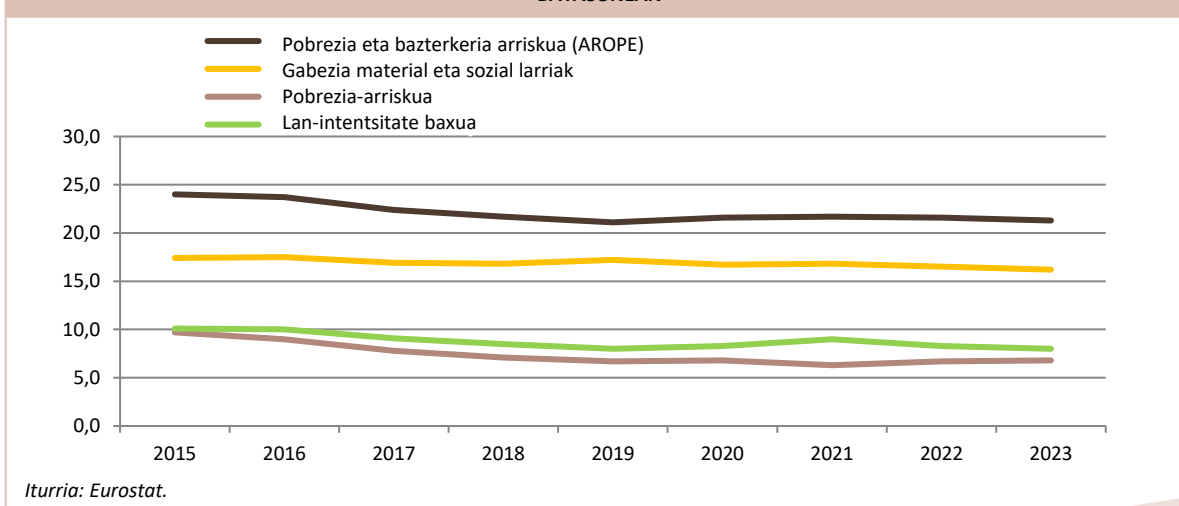
"2030 Agendaren" ondorioetarako, pertsona bat pobrezia- edo bazterketa-arriskuan dago langabezia-arazoak edo lan-intentsitate txikia dituen familia-unitate batean bizi bada eta familia-unitate horrek gizarte-transferentzien ondoren pobrezia-arriskua badu eta/edo gabezia material eta sozial larria badu.

V.2.2. TAULA. BIZI-BALDINTZAK EAE-N. "2030 AGENDA" ERREFERENTZIA-ADIERAZLEAK ETA ESTATUAREKIKO ETA EB-REKIKO ALDERAKETA.

	EAE			ESTATUA		EB 27
	2015	2023	2024	2023	2024	2023
"AROE" TASA	18,2	15,5	14,8	26,5	25,8	21,3
- POBREZIAREN ATALASEAREN AZPITIK DAGOEN BIZTANLERIAREN %A (MEDIANAREN % 60) – MONETA-POBREZIA	10,9	10,2	9,4	20,2	19,7	16,2
- GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA	6,6	5,6	4,6	9,0	8,3	6,8
- LAN-INTENSITATE BAXUA (18 - 64 URTE)	13,9	7,6	6,9	8,4	8,0	8,0

Iturriak: EUROSTAT eta EIN. EUROSTAT metodologia.

GRAFIKOA. V.2.2. POBREZIA- ETA BAZTERKERIA-ARRISKUAREN TASAREN ETA BERE HIRU OSAGAIEN BILAKAERA EUROPAR BATASUNEAN

Gogora dezagun 2030 Agendak ezarritako helburua dela 2015. urtearekin alderatuta gutxienez erdira murriztea pobrezia-arriskuan dauden herritarren proportzioa, dimentsio guztietan, kasuan kasuko definizio nazionalen arabera (1.2 xedea) . Urte horrekin alderatuta, EBko batez bestekoa 2,7 puntu murriztu da (10,3 milioi pertsona gutxiago), nahiz eta Batasuneko 7 herrialdetan pobrezia- eta bazterketa-arriskua handitu.

V.2.3. TAULA. POBREZIA- EDO BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN EB-KO BIZTANLEAK, "2030 AGENDA" ESTRATEGIAREN IRIZPIDEEN ARABERA								
	EHUNEKOA				ABSOLUTUAK (MILIOITAN)			
	2015	2021	2022	2023	2015	2021	2022	2023
EB	24,0	21,7	21,6	21,3	104,9	95,6	95,3	94,6
BELGIKA	21,6	18,8	18,7	18,6	2,4	2,1	2,1	2,2
BULGARIA	43,3	31,7	32,2	30,0	3,1	2,2	2,2	1,9
TXEKIAR ERREPUBLIKA	13,0	10,8	11,8	12,0	1,3	1,1	1,2	1,2
DANIMARKA	18,6	17,3	17,1	17,9	1,0	1,0	1,0	1,1
ALEMANIA	20,0	21,0	20,9	21,3	16,1	17,3	17,3	17,9
ESTONIA	23,6	22,2	25,2	24,2	0,3	0,3	0,3	0,3
IRLANDA	25,4	20,0	20,7	19,2	1,2	1,0	1,0	1,0
GREZIA	32,4	28,3	26,3	26,1	3,5	3,0	2,7	2,7
ESPAINIA	28,7	27,8	26,0	26,5	13,2	13,0	12,2	12,6
FRANTZIA	18,4	19,2	21,0	20,4	11,5	12,2	13,9	13,5
KROAZIA	24,4	20,9	19,9	20,7	1,0	0,8	0,8	0,8
ITALIA	28,4	25,2	24,4	22,8	17,3	14,8	14,3	13,4
ZIPRE	22,8	17,3	16,7	16,7	0,2	0,2	0,2	0,2
LETONIA	30,0	26,1	26,0	25,6	0,6	0,5	0,5	0,5
LITUANIA	29,4	23,5	24,6	24,3	0,9	0,7	0,7	0,7
LUXENBURGO	18,4	21,1	19,4	21,4	0,1	0,1	0,1	0,1
HUNGARIA	30,6	19,4	18,4	19,7	3,0	1,9	1,8	1,9
MALTA	22,2	20,3	20,1	19,8	0,1	0,1	0,1	0,1
HERBEHEREAK	16,4	16,6	16,5	15,8	2,8	2,9	2,9	2,8
AUSTRIA	16,9	17,3	17,5	17,7	1,4	1,5	1,6	1,6
POLONIA	22,5	16,8	15,9	16,3	8,4	6,3	5,9	6,0
PORTUGAL	26,4	22,4	20,1	20,1	2,7	2,3	2,1	2,1
ERRUMANIA	44,5	34,5	34,4	32,0	8,8	6,9	6,5	6,0
ESLOVENIA	17,7	13,2	13,3	13,7	0,4	0,3	0,3	0,3
ESLOVAKIA	17,3	15,6	16,5	17,6	0,9	0,8	0,9	0,9
FINLANDIA	16,9	14,2	16,3	15,8	0,9	0,8	0,9	0,9
SUEDIA	18,2	17,2	18,6	18,4	1,8	1,8	1,9	1,9
EAE	18,2	16,0	15,7	15,5	0,40	0,35	0,34	0,34

Iturria: Guk geuk egina, EUROSTATen eta EINen datuekin. EUROSTAT metodologia.

Espainian, 2024ko ratioa (EINen datuak) % 25,8koa da (12,6 milioi pertsona), eta 7 hamarren igo da azken urtean (-2,9 puntu 2015aren aldean). Sexuaren arabera, emakumezkoen AROPE tasa % 26,8koa da, eta gizonezkoena % 24,8koa. Espainia, beraz, intzidentzia-maila ertain-altuan dago, Greziaren parean (% 26,1, 2023an).

2023ko datuek erakusten dutenez, Errumanian pobrezia- eta bazterketa-arriskuan zegoen biztanleriaren % 32, eta egoera zaurgarrian dauden pertsonen tasarik handiena duen herrialdea zen. Ondoren, Bulgaria (% 30) eta Espainia (% 26,5) zeuden; Txekiar Errepublikak (% 12) eta Esloveniak (% 13,7), aldiz, tasarik txikiak zituzten urte hartan.

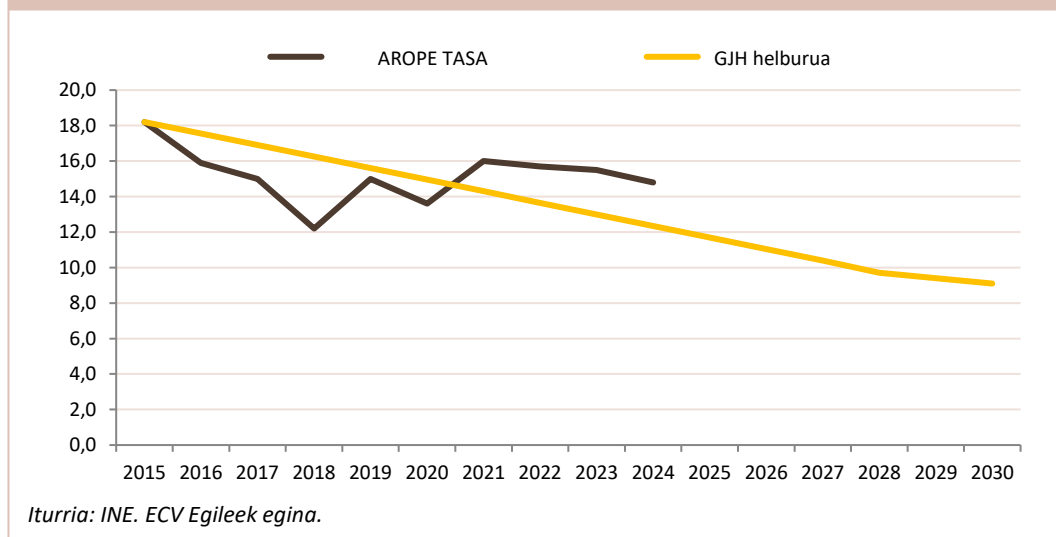
V.2.4. TAULA. POBREZIA- EDO BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEAK, "2030 AGENDA" ESTRATEGIAREN IRIZPIDEEN ARABERA: "AROPE" TASAREN OSAGIAK. EHUNEKOAK, BIZTANLERIA OSOARI DAGOKIONEZ.

	"AROPE" TASA OROKORRA			1. POBREZIA-ARRISKUA (ATALASEA % 60)			2. GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA			3. LAN-INTENTSITATE OSO TXIKIA		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ESTATUA, GUZTIRA	26,0	26,5	25,8	20,4	20,2	19,7	7,7	9,0	8,3	8,7	8,4	8,0
ANDALUZIA	38,7	37,5	35,6	29,1	30,5	29,2	11,3	12,6	10,6	12,3	12,1	12,0
ARAGOI	20,0	20,4	21,0	15,0	15,1	15,1	4,7	7,1	8,2	4,8	5,3	5,5
ASTURIAS	26,3	25,0	20,9	20,1	18,6	15,6	4,4	6,5	5,7	12,7	13,6	10,0
BALEARRAK	22,4	20,6	16,2	16,9	15,3	11,3	5,5	6,1	4,3	5,9	5,0	4,2
KANARIAK	37,8	33,8	31,2	29,4	26,1	24,6	11,9	11,0	10,8	14,5	14,3	10,4
KANTABRIA	21,4	22,0	22,2	14,8	15,2	17,3	5,0	6,2	6,0	9,4	9,8	7,7
GAZTELA-MANTXA	23,1	22,4	24,0	17,8	18,2	18,5	5,0	6,4	6,5	8,2	7,3	7,0
GAZTELA ETA LEON	32,5	31,7	34,2	26,1	25,5	27,4	9,3	8,5	8,6	7,7	6,8	10,7
KATALUNIA	22,3	21,2	20,5	14,5	13,9	12,9	8,0	8,9	8,6	6,8	6,6	6,1
VALENTZIako ERK.	30,6	29,6	29,9	22,3	24,3	24,8	7,1	8,3	9,1	9,1	8,7	8,8
EXTREMADURA	38,7	32,8	32,4	30,0	27,6	27,5	9,7	8,0	5,0	10,1	11,1	10,6
GALIZIA	25,2	25,5	18,8	18,0	19,4	14,2	6,3	8,2	4,8	9,5	7,5	7,1
MADRIL	21,6	19,4	20,9	14,8	12,9	14,3	6,5	8,9	8,5	5,2	5,2	4,9
MURTZIA	33,8	30,5	32,4	26,3	24,2	26,0	5,3	8,5	8,5	7,1	5,9	5,9
NAFARROA	14,7	17,2	18,3	10,9	13,8	14,2	5,6	6,2	6,3	7,3	7,9	8,5
EAE	15,7	15,5	14,8	12,2	10,2	9,4	3,7	5,6	4,6	6,3	7,6	6,9
ERRIOXA	21,3	21,8	22,6	16,6	16,9	19,4	3,9	6,7	3,7	6,1	4,8	5,2
CEUTA	43,0	41,8	42,2	34,8	35,9	34,6	16,8	19,1	14,0	28,1	17,3	21,9
MELILLA	35,2	36,7	44,5	34,5	30,8	41,4	15,7	9,8	9,4	24,3	20,3	16,3

Iturria: EIN. Bizi-baldintzei buruzko Inkesta. EUROSTAT metodologia.

EAE, pobrezia- eta bazterketa-arriskuak biztanleriaren % 14,8ri eragiten dio 2024an (EUROSTATen eta EINen metodologiaren arabera), edo, bestela esanda, 326.800 pertsonari (oso interesgarria izango litzatekeen arren, ez dago sexuaren araberrako informaziorik), 2023an baino 7 hamarren gutxiago eta 2015ean baino 3,4 puntu gutxiago. Intzidentzia hori, beste urte batez, nahiko txikia da Europako testuinguruan, eta Esloveniakoarekin (% 13,7) aldera daiteke, 2023an Europar Batasuneko tasarik baxuenak baitzituzten, Txekiarekin (% 12) batera, ikusi moduan.

2.3. GRAFIKOA EAEKO AROPE TASAREN BILAKAERAREN JARRAIPENA 2030 AGENDAREN HELBURUAREKIKO (TASA ERDIRA JAISTEA 2015EKO DATUAREN ALDEAN).

2030 Agendaren 2.1 helburuari dagokionez (hau da, pobrezian dauden herritarren proportzioa erdira jaistekoari buruz), V.2.3 grafikoak jarraipena egiten dio EAEko AROPE tasari. Zenbaki zehatzetan, helburu horrek berekin ekarriko luke 2015eko % 18,2ko tasatik 2030ean % 9,1eko tasara igarotzea. Egiaztatu dugunez, 2021etik datu errealearen eta datu objektiboaren arteko aldea positiboa eta gorakorra da, pobrezia-zifrak erori arren 2030eko helburuak proportzio

handiagoan erortzea eskatzen duelako (grafikoa egiteko, adierazle horren urteko murrizketa etengabea hartu dugu aintzat). 2024an, 2023an bezala, arrakala 2,4 portzentaje-puntukoa da.

2024an, nahiz eta AROPE tasa Estatuko batezbestekoan erori, autonomia-erkidego gehienetan pobrezia- eta bazterketa-arriskua handitu egin da. Zehazki, 11 autonomia-erkidegok tasa handitu dute, eta 8k (EAE barne) murriztu.

2.1.1. Pobrezia-atalasearen azpitik dauden biztanleak (moneta-pobrezia)

Adierazle honen osagaiei dagokienez, batetik, 2023an EBko biztanleen % 16,2 pobrezia-arriskuan zeuden gizarte-transferentzien ondoren (moneta-pobrezia); egoera horretan zeuden, zehazki, diru-sarreraren kontsumo-unitateko banaketaren herrialde bakoitzeko medianaren % 60tik beherako diru-sarrerak zituztenak ("pobrezia-atalasea" bezala ezaguna: osagai horren bidez neurtzen da herrialde bakoitzean gutxieneko errenta-atalase horretara heltzen ez diren biztanleen ehunekoa).

Ehuneko hori hiru hamarren murriztu zen 2022ko datuekin alderatuta, baina, hala ere, bost pertsonatik bat baino gehiago zeuden egoera horretan sei herrialdetan: Estonian (% 22,5), Letonian (% 22,5), Errumanian (% 21,1), Lituanian (% 20,6), Bulgarian (% 20,6) eta Espainian (% 20,2). 2015arekin alderatuta, pobrezia-arriskuan zeuden pertsonen proportzioa 7 herrialde kidetan handitu zen; bi herrialdetan ez zen aldaketarik izan, eta 18tan murriztu egin zen.

EAEn, tasa % 9,4koa da, 2023an baino 0,8 puntu gutxiago (2015ean baino 1,5 puntu gutxiago), eta 208.000 pertsona ingururi eragiten die. Autonomia-erkidegoen testuinguruan, 9k moneta-pobrezia areagotu dute (baita Nafarroak ere, +0,4 punturekin); Aragoi ez da aldatu, eta beste 9k (haien artean, EAEk) beherakadak izan dituzte ratio honetan.

2.1.2. Gabezia material eta sozial larria

Bigarrenik, 2023an, EBko herritarren % 6,8k gabezia material eta sozial larria izan zuten; izan ere, baliabide-faltak eragindako bizi-baldintzak dituzte, hala nola fakturei aurre egiteko gaitasuna (etxeko ohiko gastuei buruzkoak), etxea bero eduki ahal izatea edo urtean astebeteko oporraldia hartu ahal izatea⁹. Ratio hori hamarren bat igo zen 2022tik, eta 2015eko % 9,7ren azpitik dago. Europar Batasunean, 2023an, gabezia horren eragina oso bestelakoa zen herrialdearen arabera: Eslovenia eta Zipre % 2,5etik behera, eta Errumania % 19tik gora; Bulgaria, berriz, % 18n zegoen. Herrialdeen talde handi batek (17k) okerrera egin zuen, 2022ko datuekin alderatuta.

2015. urtearen aldean, gabezia larria duten pertsonen proportzioa 6 herrialdetan hazi da eta 20 herrialdetan murriztu da (bakar batean mantendu da).

Espainiak (EINen datuekin) % 8,3ko tasa du 2024an (2023an baino -0,7 puntu), eta EAEk % 4,6koa (-1 puntu), hau da, 101.500 pertsona inguru, aurreko urtean baino 22.500 gutxiago.

Autonomia-erkidegoak oro har hartuta, 5ek gabezia-tasak igo dituzte (nahiz eta hamarren batzuk besterik ez izan, handiena Aragoi izanik, +1,1 punturekin); Nafarroak 2023tik ez du intzidentzia aldatu, eta gainerakoek (13 autonomia-erkidegok) gabezia material eta sozial larriaren tasak jaitsi dituzte.

⁹ Zehazki, EUROSTATEk uste du (2030 Agendatik abiatutako metodologiarekin) pertsonen gabezia material eta sozial larria jasaten dutela, hamahiru item hauetako gutxienez zazpi egia badira. Batetik, familia alorreko zazpi kontzeptu dira (urtean gutxienez astebetez oporretara joan ezin izatea, gutxienez bi eguneha behin okela, oilaskoa edo arraina jan ahal izatea, etxebizitza tenperatura egokian mantentzea, ustekabeko gastuei aurre egitea, autoa edukitzea, hondatutako altzariak edo zaharrak ordezkatzeko edo etxebizitza nagusiarekin lotutako gastuak ordaintzeko atzerapenak izatea), eta, bestetik, sei kontzeptu berri, etxeko kide bakoitzarentzat pertsona-mailan definitutakoak (hondatutako arropa ordezkatzeko arazoak, bi zapata pare baldintza onetan izatea, lagunekin edo familiarekin biltzea hilean behin gutxienez bazkaltzeko edo mokadu bat hartzeko, aisialdiko jardueretan aldizka parte hartzea, diru kopuru txiki bat gastatzea norberarentzat edo Internetarako konexioa izatea).

V.2.5. TAULA. POBREZIA- EDO BAZTERKETA-ARRISKUAN DAUDEN EB-KO BIZTANLEAK, "2030 AGENDAREN" IRIZPIDEEN ARABERA "AROE" TASAREN OSAGAIAK: EHUNEKOAK, BIZTANLERIA OSOARI DAGOKIONEZ.

	1. POBREZIA-ARRISKUA (ATALASEA % 60)				2. GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA				3. LAN-INTENTSITATE OSO TXIKIA			
	2015	2021	2022	2023	2015	2021	2022	2023	2015	2021	2022	2023
EB 27	17,4	16,8	16,5	16,2	9,7	6,3	6,7	6,8	10,1	9,0	8,3	8,0
BELGIKA	14,9	12,7	13,2	12,3	7,2	6,3	5,8	6,1	15,0	11,9	11,5	10,5
BULGARIA	22,0	22,1	22,9	20,6	36,8	19,1	18,7	18,0	11,5	8,4	8,6	7,0
TXEKIAR ERREPUBLIKA	9,7	8,6	10,2	9,8	4,5	1,8	2,1	2,7	6,8	5,4	4,5	5,1
DANIMARKA	12,2	12,3	12,4	11,8	3,2	3,1	3,2	4,9	11,9	9,7	8,8	9,8
ALEMANIA	16,7	16,0	14,8	14,4	5,7	4,3	6,2	6,9	9,5	9,5	9,8	9,9
ESTONIA	21,6	20,6	22,8	22,5	3,5	1,9	3,3	2,5	6,2	5,1	5,7	5,9
IRLANDA	16,2	12,9	13,4	12,0	9,4	5,1	5,3	6,0	18,8	13,0	9,6	9,1
GREZIA	21,4	19,6	18,8	18,9	17,6	13,9	13,9	13,5	15,3	12,1	9,5	8,3
ESPAINIA	22,1	21,7	20,4	20,2	7,4	8,3	7,7	9,0	15,4	11,6	8,7	8,4
FRANTZIA	13,6	14,3	15,6	15,4	6,8	5,9	7,0	6,6	8,3	10,8	9,9	9,2
KROAZIA	20,0	19,2	18,0	19,3	8,4	3,5	4,0	2,8	12,3	7,5	6,3	5,5
ITALIA	19,9	20,1	20,1	18,9	12,1	5,9	4,5	4,7	11,2	10,8	9,8	8,9
ZIPRE	16,2	13,8	13,9	13,9	7,9	2,6	2,7	2,4	10,4	5,8	4,1	4,4
LETONIA	22,5	23,4	22,5	22,5	15,4	5,3	7,8	6,2	7,7	6,6	7,2	7,0
LITUANIA	22,2	20,0	20,9	20,6	14,6	6,4	6,0	6,1	9,1	8,1	8,3	8,0
LUXENBURGO	15,3	18,1	17,3	18,8	2,5	2,4	2,0	2,5	5,4	5,5	3,5	3,9
HUNGARIA	14,9	12,6	12,1	13,1	24,1	10,2	9,1	10,4	8,8	5,4	6,2	4,9
MALTA	16,6	16,9	16,7	16,6	8,2	5,4	4,9	4,1	9,2	5,3	3,8	3,6
HERBEHEREAK	11,6	14,4	14,5	13,0	3,2	2,1	2,5	2,7	10,0	8,6	8,4	8,2
AUSTRIA	13,9	14,7	14,8	14,9	2,9	1,8	2,3	3,7	6,3	7,4	5,7	5,7
POLONIA	17,6	14,8	13,7	14,0	7,8	2,9	2,8	3,0	6,9	4,2	3,8	3,9
PORTUGAL	19,5	18,4	16,4	17,0	10,9	6,0	5,3	4,9	10,2	5,3	5,6	6,3
ERRUMANIA	25,4	22,5	21,2	21,1	34,0	23,1	24,3	19,8	6,2	3,5	4,2	5,2
ESLOVENIA	14,3	11,7	12,1	12,7	4,8	1,8	1,4	2,0	5,8	3,6	3,8	3,8
ESLOVAKIA	12,3	12,3	13,7	14,3	8,4	5,7	6,3	7,0	7,0	4,9	3,8	4,6
FINLANDIA	12,4	10,8	12,7	12,2	1,0	1,1	1,9	2,8	11,5	8,6	10,1	8,7
SUEDIA	16,3	15,7	16,0	16,1	1,1	1,4	2,3	2,5	7,8	8,8	8,1	8,0
EAE	10,9	12,2	12,2	10,2	6,6	4,6	3,7	5,6	13,9	7,5	6,3	7,6

Iturria: Guk geuk egina, EUROSTATen eta EINen datuekin. EUROSTAT metodologia.

2.1.3. Lan-intentsitate oso txikiko biztanleria

Azkenik, 2023an, EBko biztanleen % 8 lan-intentsitate oso baxuko familietan bizi zen; izan ere, egoera hori dagoela jotzen da etxeko 64 urte baino gutxiagoko helduek azkenengo urtean guztira duten lan-ahalmenaren % 20 baino gutxiago lan egiten dutenean (2022an baino 3 hamarren gutxiago eta 2015ean baino 2,1 puntu gutxiago). Belgikak (% 10,5), Alemaniak (% 9,9) eta Danimarkak (% 9,8) zituzten Batasuneko ratorik handienak, eta Maltak, Esloveniak, Poloniak eta Luxenburgok % 4tik beherakoak. 2015aren aldean, tasa hori hiru herrialdetan bakarrik igo zen (Suedian, Frantzia eta Alemanian), eta 7

puntu edo gehiago jaitsi zen Grezian, Espainian eta Irlandan.

EAEko datua 0,7 puntu jaitsi da 2024an, % 7,6tik % 6,9ra (152.000 pertsona inguru, 2023an baino 16.400 gutxiago); zifra hori

2023an EBn izandako batezbestekoa baino 1,1 puntu txikiagoa zen (% 8), eta 2015ean baino 7 puntu txikiagoa.

V.2.6. TAULA. AROPE TASAREN BILAKAERA ETA BERE OSAGAIAK. ALDERAKETA EAE-REN ETA ESTATUKO BATEZBESTEKOAREN ARTEAN.

	POBREZIA-ARRISKUA ETA BAZTERKETA (AROE)		1. POBREZIA-ARRISKUA (<% 60KO ATALASEA) (MONETA POBREZIA)		2. GABEZIA MATERIAL ETA SOZIAL LARRIA		3. LA-INTENTSITATE OSO BAXUA	
	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE
2015	28,7	18,2	22,1	10,9	7,4	6,6	15,4	13,9
2020	27,0	13,6	21,0	10,0	8,5	3,3	10,0	7,9
2021	27,8	16,0	21,7	12,2	8,3	4,6	11,6	7,5
2022	26,0	15,7	20,4	12,2	7,7	3,7	8,7	6,3
2023	26,5	15,5	20,2	10,2	9,0	5,6	8,4	7,6
2024	25,8	14,8	19,7	9,4	8,3	4,6	8,0	6,9
Ald. 22-23	0,5	-0,2	-0,2	-2,0	1,3	1,9	-0,3	1,3
Ald. 23-24	-0,7	-0,7	-0,5	-0,8	-0,7	-1,0	-0,4	-0,7
Ald. 15-24	-2,9	-3,4	-2,4	-1,5	0,9	-2,0	-7,4	-7,0

Iturria: EINen datuak oinarri hartuta egina. EUROSTAT metodologia.

Espainia Batasuneko batezbestekoan dago, eta 0,4 puntu egin ditu hobera 2023arekin alderatuta (% 8,4tik % 8ra jaitsi da). Sei autonomia-erkidegok, nahiz eta joera orokorra ona izan, lan intentsitate oso txikiko tasak jaitsi dituzte (haien artean, Nafarroak, 6 hamarren gehiagorekin); bakarra (Murtzia) ez da aldatu, eta gainerako 12ek (haien artean EAEK) hobekuntzak (beherakadak) izan dituzte adierazle horretan.

2.2. BIZI-BALDINTZEI BURUZKO 2024KO INKESTAREN EMAITZAK.

EINen “Bizi-baldintzen Inkesta” Europar Batasunaren Errentari eta Bizi-baldintzei buruzko Estatistikak (“Statistics on income and living conditions” (EU-SILC)) bateratzeko prozesu baten parte da. Helburu nagusietako bat pobrezia eta gizarte-bazterketa aztertu ahal izateko informazioa ematea da. Alde horretatik, askotariko informazioa ematen du, hain zuzen ere, etxebizitzari buruzko datuak, horrek sortzen dituen gastuak, diru-sarrerak, ekipamendua, egoera ekonomikoa, helduen jardura, osasuna, osasun-arretarako sarbide, hezkuntza eta datu biografikoak¹⁰.

2.2.1. Errenta

2024ko BBlaren emaitzek adierazten dutenez, EAEn **pertsonako batez besteko errenta** 19.078 eurokoa da urtean (ez dago sexuaren araberako informaziorik), aurreko urtean baino % 4,9 gehiago, eta autonomia-erkidegoen araberako rankingean lehen postuan jarraitzen du, Madril eta Nafarroa atzetik dituela. Estatuko batezbestekoa, berriz, % 5,1 handitu da. 2015arekin alderatuta, batez besteko errenta pertsonalaren bilakaera positiboa da EAEn, % 37,9 hazi baita; alabaina, Estatuko batezbestekoa (% 42,1 igo dena) baino ratio txikiagoa du. Gainera, EAEk errentarik txikiak jasotzen dituzten pertsonen ehuneko txiki samarra du (pertsonen % 5,3 lehen errenta-dezilean, autonomia-erkidego guztien artean ehuneko txikiena), eta, erkidego guztien artean, errentarik handienak kobratzen dituztenen ehunekorik handiena du (% 19,1 hamargarren errenta-dezilean); jarraian Madril dago.

V.2.7. TAULA. URTEKO BATEZ BESTEKO ERRENTA GARBIAREN BILAKAERA PERTSONAKO ETA FAMILIAKO (ELKARRIZKETAREN AURREKO URTEA)										
AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. EUROAK.										
	BATEZ BESTEKO ERRENTA PERTSONAKO					BATEZ BESTEKO ERRENTA FAMILIAKO				
	2015	2022	2023	2024	% 23/24	2015	2022	2023	2024	% 23/24
ESTATUA, GUZTIRA	10.419	13.008	14.082	14.807	5,1	26.092	32.216	34.821	36.996	6,2
ANDALUZIA	7.942	10.703	11.719	12.191	4,0	20.851	27.446	29.916	31.015	3,7
ARAGOI	12.427	14.015	14.810	15.747	6,3	30.058	33.181	35.026	37.563	7,2
ASTURIAS	11.427	13.777	15.432	16.201	5,0	25.909	30.187	33.709	35.784	6,2
BALEARRAK	10.828	12.451	14.139	15.926	12,6	27.284	32.404	36.904	42.232	14,4
KANARIAK	8.640	10.716	12.177	13.372	9,8	22.261	27.568	31.296	34.819	11,3
KANTABRIA	10.494	13.811	14.162	14.708	3,9	25.282	32.582	33.373	35.149	5,3
GAZTELA-MANTXA	10.570	13.323	14.124	14.940	5,8	24.838	30.212	31.863	33.615	5,5
GAZTELA ETA LEON	8.498	11.037	11.913	12.357	3,7	21.939	27.864	29.965	31.001	3,5
KATALUNIA	12.283	14.692	15.830	16.546	4,5	30.655	36.163	38.888	41.959	7,9
VALENTZIAKO ERK.	9.098	11.876	12.805	13.374	4,4	22.132	29.026	31.324	33.031	5,4
EXTREMADURA	8.469	10.133	11.363	12.421	9,3	21.092	24.326	27.051	29.341	8,5
GALIZIA	10.212	12.352	13.147	14.558	10,7	25.614	29.616	31.301	34.892	11,5
MADRIL	12.534	15.695	16.817	17.275	2,7	31.243	39.856	42.926	44.889	4,6
MURTZIA	7.924	10.632	11.314	11.967	5,8	21.529	28.741	30.509	32.764	7,4
NAFARROA	13.300	15.970	16.599	17.253	3,9	32.979	39.661	41.187	43.524	5,7
EAE	13.836	16.427	18.189	19.078	4,9	33.053	38.712	42.760	44.698	4,5
ERRIOXA	11.132	13.538	14.184	14.529	2,4	26.604	31.874	33.245	34.295	3,2
CEUTA	8.512	12.152	13.421	13.403	-0,1	28.280	36.662	40.621	42.801	5,4
MELILLA	10.027	13.089	13.854	12.745	-8,0	31.526	38.388	39.727	39.855	0,3

Iturria: EIN. Bizi-baldintzen Inkesta.

Bestalde, aurreko urtean EAEn **familiako jasotako batez besteko errenta** % 4,5 handitu da aurreko urtearekin alderatuta, eta 44.698 eurokoa da, Estatuko batezbestekoa (36.996 euro; +% 6,2) baino % 20,8 handiagoa. EAEko datua, kasu honetan, bigarren postuan dago autonomia-erkidegoen rankingean, Madrilek gainditzen baitu (familia bakoitzeko

¹⁰ Bizi-baldintzei buruzko Inkestak familia-lagin bati urte bakoitzeko laugarren hiruhilekoan egin ohi dio galdetegia, eta elkarrizketa egiteko unean dituzten bizi-baldintzei eta aurreko urteko diru-sarrerei buruzko informazioa jasotzen du.

batez besteko diru-sarrera 44.889 eurokoa da)¹¹. Eta 2015-2024 aldia kontuan hartuta, familiako batez besteko errenta % 35,2 hazi da EAEn; Estatu osoan, aldiz, igoera % 41,8koa izan da.

Azken urteko bilakaera positiboa izan da autonomia-erkidego guztietan, baina alde nabarmenekin; izan ere, Galizian, Balearretan eta Kanarietan igoera horiek % 11tik gorakoak dira, baina Errioxako familia-errenta % 3,2 handitu da.

Autonomia-erkidegoen arabera rankingeko posizioarik txarrenen artean, hauexek daude bi aldagaletan (familiako errenta eta pertsonako errenta), aurreko urteetan bezala: Murtzia, Extremadura, Andaluzia eta Gaztela eta Leon.

2.2.2. Gabezia materiala

Familien bizi-baldintzen eta errenta-mailaren erakusgarri den beste adierazle bat **hilaren amaierara iristeko zailtasunak** dituzten etxeen ehunekoari dagokio: egoera horrek gure erkidegoko familien % 32,9ri eragiten die 2024an, aurreko urtean baino 1,4 puntu gehiago. Estatuko batezbestekoa altuagoa da, % 45,5era iristen baita, nahiz eta azken urtean puntu bat murriztu. 2015eko egoerarekin alderatuta, zailtasunak 9,2 puntu egin ditu behera EAEn, eta 17,7 Estatuan.

V.2.8. TAULA. ZAILTASUN MATERIALAK DITUZTEN ETA/EDO ZENBAIT GASTU ORDAINDU EZIN DITUZTEN FAMILIEN EHUNEKOA. ALDERAKETA EAE-REN ETA ESTATUKO BATEZBESTEKOAREN ARTEAN. ALDAKUNTZA PORTZENTAJE-PUNTUETAN.								
	EZIN DUTE URTERO GUTXIENEZ ASTEBETEKO OPORRALDIA HARTU		HILAREN AMAIERARA IRISTEKO ZAILTASUNAK		ATZERAPENAK ETXEBIZITZA NAGUSIAREN ORDAINKETETAN*		USTEKABEKO GASTUAK ORDAINTZEKO EZINTASUNA	
	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE	ESTATUA	EAE
2015	40,6	20,3	63,1	42,1	9,4	4,6	39,4	18,5
2021	32,8	17,6	43,7	31,7	11,0	7,0	33,6	20,2
2022	33,5	18,8	46,5	31,8	10,0	5,0	35,5	20,1
2023	32,5	18,8	46,4	31,5	10,0	7,6	36,2	21,4
2024	32,4	18,3	45,4	32,9	10,3	5,2	34,9	22,5
Ald. 22-23	-1,0	0,0	-0,1	-0,3	0,0	2,6	0,7	1,3
Ald. 23-24	-0,1	-0,5	-1,0	1,4	0,3	-2,4	-1,3	1,1
Ald. 15-24	-8,2	-2,0	-17,7	-9,2	0,9	0,6	-4,5	4,0

* Etxebizitza nagusiarekin lotutako gastuen ordainketetan (hipoteka edo alokairua, gasaren, erkidegoaren, eta abarrenen ordainagiriak,...) atzerapenak izan dituzte azken 12 hilabeteetan.
Iturria: EIN. Bizi-baldintzei buruzko Inkesta.

Horrez gain, kontuan izan behar da, 2024an, hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituztela dioten euskal familien % 32,9tik % 5,5ek “zailtasun handiak” dituztela (% 5,6k, 2022an), % 8,1ek “zailtasunak” dituztela beste barik, eta gainerako % 19,3ak “nolabaiteko zailtasunak” dituztela. Banaketa hori Estatukoaren antzekoa da, baina zailtasun gehien dituztenen ehuneko handiagoa da, Espainiako familien % 8,7ri eragiten baitie.

Halaber, Inkestak **gastu jakin batzuk ordaindu ezin** dituztela dioten familien ehuneko kalkulatzen du: EAEko familien % 18,3k 2024an ezin du urtean astebeteko oporraldirik hartu (% 32,4k Estatuan), 2023an baino 0,5 puntu gutxiago, eta familien % 22,5ek ezin diete ustekabeko gastuei aurre egin (Estatuko batezbestekoa % 34,9koa da). Ratio horrek ehuneko 1,1 puntu egin ditu gora 2023arekin alderatuta. Gainera, familien % 5,2k etxebizitzarekin lotutako ordainketetan atzerapenak izan dituela aitortu dute, 2023an baino 2,4 puntu gutxiago, Espainiako familien % 10,3ren aldean.

EBn (EUROSTATEN datuak), 2023an familien % 31,2k ezin zieten **ustekabeko gastuei aurre egin**, eta % 28,5ek ezin zuen **urtean astebeteko oporraldia** hartu. Herrialdeen arteko aldeak handiak dira, eta Errumania, Bulgaria eta Letonia nabarmentzen dira, horien bizi-mailek okerrera egin dutelako (familien ia erdiek zailtasunak dituzte ustekabeko gastuei aurre egiteko, adibidez).

¹¹ Ceuta eta Melillako datu altuak tentuz hartu behar dira, laginaren tamaina txikia delako.

Ildo horretan, deigarria da **hilaren amaierara iristeko zailtasunak** dituzten familien ehuneko handia. Batasunean, batez besteko tasa % 45,4koa zen 2023an (+0,1, 2022aren aldean). Horien artean, % 6,8k “zailtasun handiak” zituzten (larritasun handieneko kategoria); % 12,3k “zailtasunak”, eta gehienek, % 26,3k, “zailtasun batzuk”. Zailtasun handienak, berriz ere, Greziak (% 87,6), Bulgariak (% 78,2) eta Errumaniak (% 68,1) zituzten, eta, beste muturrean, Suedia, Alemania eta Herbehereetako familien % 20 inguruk zituen arazo horiek. EAEn, ikusi den bezala, hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituzten familien tasa % 32,9koa da 2024an, eta ratio hori Belgikakoarekin edo Danimarkakoarekin aldera daiteke.

V.2.9. TAULA. EUOPAR BATASUNEN FAMILIEN GABEZIA-ADIERAZLEAK. ALDERAKETA EAE-REKIN.

	USTEKABEKO GASTUAK ORDAINTZEKO EZINTASUNA			HILAREN AMAIERARA IRISTEKO ZAILTASUNAK			ETXEA TENPERATURA EGOKIAN MANTENTZEKO EZINTASUNA		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
EB 27	30,2	31,6	31,2	43,0	45,5	45,4	6,9	9,3	10,6
BELGIKA	22,3	22,7	21,4	30,8	33,1	31,0	3,5	5,1	6,0
BULGARIA	36,4	42,4	46,7	79,1	80,3	78,2	23,7	22,5	20,7
TXEKIAR ERREPUBLIKA	18,1	17,5	19,7	38,8	39,3	42,1	2,2	2,9	6,1
DANIMARKA	19,5	20,2	23,1	23,3	27,0	33,6	2,8	5,1	6,9
ALEMANIA	32,3	33,5	35,0	15,8	19,0	21,8	3,3	6,6	8,2
ESTONIA	27,1	31,2	30,4	34,9	40,4	43,2	2,0	3,4	4,1
IRLANDA	29,7	34,7	34,3	42,8	52,2	49,6	3,2	7,2	7,2
GREZIA	46,3	43,6	44,3	91,0	89,6	87,6	17,5	18,7	19,2
ESPAINIA	33,5	35,5	37,2	44,9	47,8	48,8	14,2	17,1	20,8
FRANTZIA	27,6	31,4	29,4	35,1	42,1	41,1	6,0	10,7	12,1
KROAZIA	46,5	44,8	41,4	70,8	69,3	66,3	5,7	7,0	6,2
ITALIA	32,7	32,9	28,8	59,2	64,0	58,5	8,1	8,8	9,5
ZIPRE	43,4	39,7	37,6	52,3	52,9	47,9	19,4	19,2	16,9
LETONIA	41,7	44,1	44,8	54,8	60,2	58,2	4,9	7,1	6,6
LITUANIA	36,4	39,3	40,5	59,0	60,9	61,4	22,5	17,5	20,0
LUXENBURGO	21,3	18,8	24,1	24,8	21,6	24,0	2,5	2,1	2,1
HUNGARIA	34,8	33,9	31,5	65,7	52,2	53,4	5,4	4,7	7,2
MALTA	15,7	15,4	15,9	46,4	54,7	50,2	7,8	7,6	6,8
HERBEHEREAK	15,1	14,6	15,9	15,2	19,2	19,7	2,4	5,3	7,1
AUSTRIA	18,6	19,0	22,8	29,0	33,6	35,0	1,7	2,7	3,9
POLONIA	24,5	27,1	25,7	51,4	54,9	52,3	3,2	4,9	4,7
PORTUGAL	31,2	29,9	30,5	55,9	58,7	59,3	16,4	17,5	20,8
ERRUMANIA	47,3	47,9	46,4	71,0	71,9	68,1	10,1	15,2	12,5
ESLOVENIA	24,6	24,6	22,7	38,1	43,4	40,5	1,7	2,6	3,6
ESLOVAKIA	27,0	27,0	29,3	65,1	65,0	66,0	5,8	7,1	8,1
FINLANDIA	23,5	23,2	26,0	20,2	20,9	25,2	1,3	1,4	2,6
SUEDIA	18,4	21,2	21,8	16,3	18,8	23,0	1,7	3,3	5,9
EAE	20,2	20,1	21,4	31,7	31,8	31,5	9,2	10,3	12,6

Iturria: EUROSTATen eta EINen datuekin egina.

Energia-pobrezia deiturikoa beste gabezia-adierazle bat dugu. Europan, “fuel poverty” deritzona Erresuma Batuko, Irlandako edo Belgikako agenda politikoaren parte da duela hamarkada batzuetatik, baina azken urteotan gabezia horrek protagonismo handiagoa hartu du, nabarmen hedatu baita.

2010ean, Munduko Ekonomia Foroak honela definitu zuen energia-pobretasuna: “*energia-zerbitzu eta -produktu jasagarri eta modernoak eskuratzeko aukerarik eza*”. Hala ere, definizio hori gaur egun ez da nahikoa, ez baitu eskuragarritasunaren arazoa barne hartzen¹². Azken hori, baina, Europako Batzordearen 2022ko definizio batean jasotzen da: “Diru-sarrera txikiak, energian gastatutako errenta erabilgarriaren proportzio handia eta energia-efizientzia txarra (batez ere, eraikinetan) konbinatzearen emaitza da”.

Europan, EUROSTATen zifren arabera, etxean tenperatura egokia edukitzeko ezintasunak familien % 10,6ri eragiten zien 2023an (2022an baino 1,3 puntu gehiago). Iturri horren esanetan, arazoak balio sorta zabala dauka: Bulgariak,

¹² García Álvarez, Guillermo (2022): *Se acerca el invierno: claves para entender la pobreza energética en el contexto de la crisis energética europea*. Panorama Social aldizkaria, 36. zk. Funcas

Espainiak, Lituaniak eta Portugalek % 20 gaintzen dute, eta beste batzuek % 3tik beherako indizeak dauzkate, hala nola Luxenburgok (% 2,1) eta Finlandiak (% 2,6).

EINen Bizi Baldintzen Inkestaren arabera, bestalde, Estatuan problematika horren eragina EBko batezbestekoaren gaitik dago, eta 2024an % 17,4ra iristen da (-3,6 puntu, 2023koaren aldean). Era berean, 2024an, EAEko familien % 12,6k ezin zuten etxebizitza tenperatura egokian mantendu (aurreko urteko datu bera). Autonomia-erkidego kaltetuenak Ceuta (% 24,2), Extremadura (% 21,7) eta Murtzia (% 20,9) dira, eta kontrako muturrean daude Nafarroa, EAE eta Aragoi (% 12,4ko, % 12,6ko eta % 13ko intzidentziekin, hurrenez hurren). Aurreko urtearen aldean, EAEko datua ez da aldatu; Estatuko batezbestekoa, ordea, 3,6 puntutan murriztu da, esan bezala. Eta 2015a kontuan hartzen badugu, gabezia horren intzidentziak 4,9 egin du gora EAEn, eta 6,7 Estatuan.

V.2.10. TAULA. ENERGIA-POBREZIA ESTATUAN: ETXEBIZITZAN TEMPERATURA EGOKIA MANTENDU EZIN DUTEN FAMILIEN EHUNEKOAK.							
	2015	2021	2022	2023	2024	22-23*	23-24*
ESTATUA, GUZTIRA	10,7	15,2	17,7	21,0	17,4	3,3	-3,6
ANDALUZIA	12,1	19,3	21,4	24,0	20,1	2,6	-3,9
ARAGOI	5,1	7,6	8,4	13,7	13,0	5,3	-0,7
ASTURIAS	13,9	14,0	15,9	17,8	15,2	1,9	-2,6
BALEARRAK	7,5	15,1	16,2	20,2	15,6	4,0	-4,6
KANARIAK	7,8	17,5	15,1	24,0	16,8	8,9	-7,2
KANTABRIA	7,9	12,4	15,3	20,4	15,9	5,1	-4,5
GAZTELA-MANTXA	5,9	10,2	11,3	15,3	14,7	4,0	-0,6
GAZTELA ETA LEON	14,7	17,2	21,4	23,0	19,5	1,6	-3,5
KATALUNIA	8,7	16,6	19,9	20,7	17,8	0,8	-2,9
VALENTZIako ERK.	17,1	16,8	19,6	22,8	17,8	3,2	-5,0
EXTREMADURA	9,4	19,1	23,8	26,8	21,7	3,0	-5,1
GALIZIA	15,4	13,8	19,1	22,7	18,4	3,6	-4,3
MADRIL	8,8	11,6	15,2	19,4	16,2	4,2	-3,2
MURTZIA	13,5	21,0	22,8	28,5	20,9	5,7	-7,6
NAFARROA	2,3	6,8	9,1	12,9	12,4	3,8	-0,5
EAE	7,7	9,2	10,3	12,6	12,6	2,3	0,0
ERRIOXA	7,3	9,6	9,7	16,4	14,6	6,7	-1,8
CEUTA	22,4	30,9	24,2	30,5	24,2	6,3	-6,3
MELILLA	17,7	16,4	21,0	15,1	15,6	-5,9	0,5

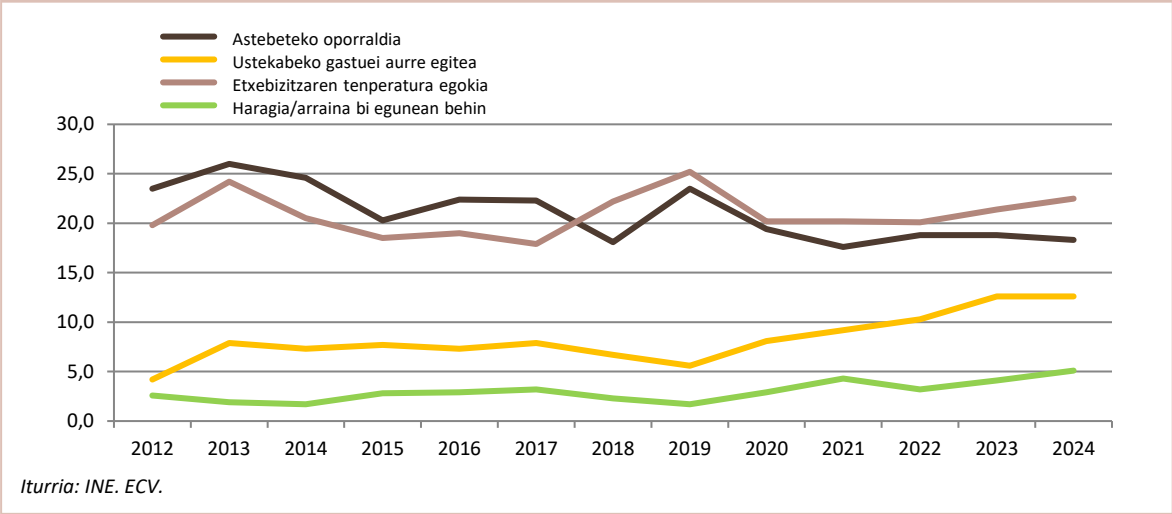
Iturria: EIN. Bizi-baldintzei buruzko Inkesta.

*Aldakuntza portzentaje-puntuetan.

Azkenik, gutxienez bi egunetik behin **okela, oilaskoa edo arraina jan ezin duten** familien ehunekoa (edo baliokide begetarianoa), energia-pobrezia bezalaxe, zailtasun ekonomiko eta gabezia handienak dituzten pertsonen adierazleak dira, ziurrenik muturreko pobrezia-egoeran daudenak. EAEn, problematika horrek familien % 5,1i eragiten die 2024an (+1 puntu, 2023koaren aldean), % 5eko atalasea lehen aldiz gaintu dela (ikusi V.2.4 grafikoa), eta Estatuko batez bestekoa % 6ra iritsi da (-0,7 puntu, 2023koaren aldean), EINen datuen arabera.

EBn (EUROSTAT), gabezia mota horrek familien % 9,5i eragiten zien 2023an, 2022an baino 1,2 puntu gehiago. Ratio altuenetakoak Errumania (% 23,3) eta Bulgaria (% 19,9) dira, eta baxuenak Zipre (% 1,3) eta Irlanda (% 1,6).

2.4. GRAFIKOA. GABEZIAREN ADIERAZLE BATZUEN BILAKAERA EAEN: GASTU HAUEK ORDAINDU EZIN DITUZTEN FAMILIA-ETXEEN EHUNEKOAK.

2.3. POBREZIAREN ETA GIZARTE-DESBERDINKERIEI BURUZKO 2022KO INKESTAREN (PGDI) EMAITZAK: DESBERDINKERIA-ADIERAZLEAK

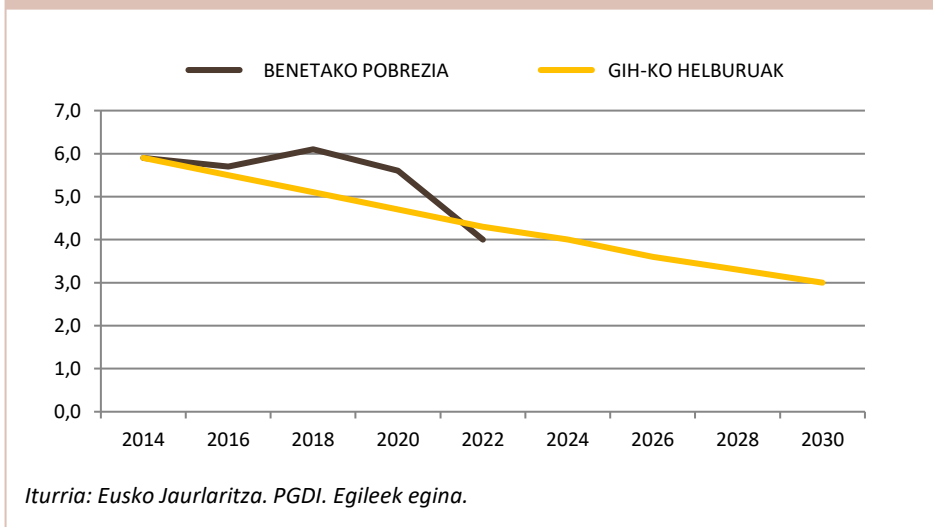
Eusko Jaurlaritzak bi urterik behin egiten du “Pobreziaren eta Gizarte Desberdinkeriei buruzko Inkesta” (PGDI), eta, horri esker, posible da pobrezia gure gizartean duen intzidentzia, horri eragiten dioten arrisku-faktoreak eta banaketa desberdina zein diren jakitea. 2022ko Inkestaren emaitza nagusia da, 2018-2020 biurtekoan PGDI adierazleen hobekuntzarekin (beherakada) jarraituz, bai ongizaterik ezari dagokionez, bai pobrezia zorrotzeko arriskuari dagokionez, 2022an hobekuntza horretan aurrera egiten dela, mantentzearen dimentsioan ongizaterik ezeko arriskuaren salbuespen bakarrarekin (aldagai horretan, aurreko biurtekoan izandako hobekuntza lehengoratu da).

V.2.11. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN PGDI-AREN OINARRIZKO ADIERAZLEEN BILAKAERA											
		1996	2000	2004	2008	2012	2014	2016	2018	2020	2022
MANTENTZE-POBREZIA	POBREZIA-ARRISKUA	13,3	7,9	5,6	5,7	7,3	8,2	7,1	8,0	8,0	7,3
	ONGIZATERIK EZA	36,3	24,7	21,9	16,4	19,9	21,9	18,4	22,4	19,6	22,3
METATZE-POBREZIA	POBREZIA-ARRISKUA	3,6	4,2	3,6	1,5	1,4	2,0	1,6	0,9	0,3	0,2
	ONGIZATERIK EZA	25,3	17,2	19,4	18,6	17,5	20,0	17,0	20,2	13,9	10,1
BENETAKO POBREZIA	POBREZIA-ARRISKUA	8,7	5,1	4,5	4,2	5,3	5,9	5,7	6,1	5,6	4,0
	ONGIZATERIK EZA	16,5	11,0	11,2	8,2	10,1	11,5	10,8	12,5	9,5	7,9

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PGDI.

2030 Agendaren 2.1 helburuari dagokionez (hau da, pobrezia dauden herritarren proportzioa erdira jaistekoari buruz), V.2.5 grafikoak jarraipena egiten dio PGDIaren benetako pobrezia-tasari. Zifra zehatzetan, 2014ko % 5,9ko ratioetik (2014a hartu dugu oinarri-urte gisa, 2015erako daturik ez dagoelako) 2030ean % 3ra igarotzea ekarriko luke. Egiaztatu denez, 2022an benetako pobrezia-tasa (% 4koa) txikiagoa da xede-tasa baino (grafikoa egiteko, urteko beherakada etengabea hartu dugu aintzat), GJHek finkatutako helburuen gainera dauden benetako datuen aldi baten ostean.

2.5. GRAFIKOA. EAEKO POBREZIA ERREALAREN TASAK 2030 AGENDAREN HELBURUAREKIKO IZAN DUEN BILAKAERAREN JARRAIPENA EGITEA (TASA ERDIRA JAISTEA 2015EKO DATUAREN ALDEAN).

2024ko Memoriaren edizio honek 2022ko PGDIaren atal bat du ardatz, desberdinkeria-adierazle nagusien bilakaera aztertzen duena, errentaren banaketaren azterketatik abiatuta. Halaber, azterketa honen emaitzak EUROSTATen (EU-SILC) zenbakiekin erkatuko dira. Horrela, 2020. urteari buruzko informazioa eguneratzen da, 2022ko Memoria Sozioekonomikoan jasotakoa.

PGDI inkestaren emaitzen txostenak nabarmentzen du 2008an hasitako krisiarekin batera desberdinkeria nabarmen handitu zela 2014ra arte, eta 2014 eta 2016 artean enplegua suspertu izanak eta egoera zaurgarrienean zeuden kolektiboan emigrazioak lagundu zutela gorakada hori neurri batean murrizten. Ildo positibo hori hautsi egin zen 2016tik 2020ra bitartean, aldi horretan desberdinkeria-adierazleak areagotu egin baitziren EAEn. Alabaina, badirudi joera hori eten egin dela, 2020tik 2022ra bitartean desberdinkeria murriztu egin baita, berori neurtzeko erabilitako adierazle nagusien arabera.

Lehenik eta behin, **Giniren indizeak** neurtzen du ekonomia baten barruan gizabanakoen edo familien arteko diru-sarreraren banaketa zenbateraino urruntzen den banaketa guztiz ekitatibo batetik; hala, 0ko indizeak ekitate perfektua adierazten du, eta 100eko indizeak, berriz, ekitaterik eza perfektua. 2012ko 25,3ra arte etengabe jaitsi (hobetu) ondoren, 2014an 27,1era igo zen, eta 2016an berriz ere 25,8ra jaitsi zen. 2018an, berriz ere goranzko joerari heldu zion, 2020an 28,2ra iritsi arte (denbora-serieko baliorik altuena). 2022an 1,3 puntu jaitsi zen datua, 26,9ra arte.

Europar Batasunean, desberdinkeria egonkor egon zen oro har 2014ra arte (urte hartan, Giniren indizea 30,9koa zen batez beste), eta, orduetik, beheranzko joerari eutsi dio, Espainian bezala. Hala, Europar Batasunak 29,6ko batezbestekoa zuen 2022an (-4 hamarren, 2020aren aldean), eta Estatuak 32ko indizea (hamarren bat jaitsi da azken biurtekoan).

V.2.12. TAULA. DESBERDINKERIA-ADIERAZLE NAGUSIEN BILAKAERA EAE-N

	GINI INDIZEA	RATIOA S80/S20	% DIRU-SARRERAK % 10 POBREAGO
2000	27,3	4,1	3,55
2004	26,0	3,9	3,76
2008	25,2	3,6	3,88
2012	25,3	3,7	3,75
2014	27,1	4,2	3,41
2016	25,8	3,9	3,48
2018	26,7	4,1	3,35
2020	28,2	4,4	3,18
2022	26,9	4,3	3,45

Iturria: PGDI 2022.

V.2.13. TAULA. DESBERDINKERIA-ADIERAZLEEN BILAKAERA EB-N: ALDERAKETA PGDI-KO EAE-RAKO EMAITZEKIN										
	GINIREN KOEFIZIENTEA					S80/S20 RATIOA				
	2014	2016	2018	2020	2022	2014	2016	2018	2020	2022
EB 27	30,9	30,6	30,4	30,0	29,6	5,2	5,2	5,1	4,9	4,7
EUROGUNEA	30,9	30,7	30,6	30,3	29,9	5,2	5,2	5,1	4,9	4,8
BELGIKA	25,9	26,3	25,7	25,4	24,9	3,8	3,8	3,8	3,6	3,6
BULGARIA	35,4	38,3	39,6	40,0	38,4	6,8	7,9	7,7	8,0	7,3
TXEKIAR ERREPUBLIKA	25,1	25,1	24	24,2	24,8	3,5	3,5	3,3	3,3	3,5
DANIMARKA	27,7	27,7	27,8	27,3	27,7	4,1	4,1	4,1	4,0	4,0
ALEMANIA	30,7	29,5	31,1	30,5	29,0	5,1	4,6	5,1	4,9	4,4
ESTONIA	35,6	32,7	30,6	30,5	31,9	6,5	5,6	5,1	5,0	5,4
IRLANDA	31,1	29,5	28,9	28,3	26,9	4,9	4,4	4,2	4,1	3,8
GREZIA	34,5	34,3	32,3	31,4	31,4	6,5	6,6	5,5	5,2	5,2
ESPAINIA	34,7	34,5	33,0	32,1	32,0	6,8	6,6	6,0	5,8	5,6
FRANTZIA	29,2	29,3	28,5	29,2	29,8	4,3	4,3	4,2	4,4	4,6
KROAZIA	30,2	29,8	29,7	28,3	28,5	5,1	5,0	5,0	4,6	4,6
ITALIA	32,4	33,1	33,4	32,5	32,7	5,8	6,3	6,1	5,8	5,6
ZIPRE	34,8	32,1	29,1	29,3	29,4	5,4	4,9	4,3	4,3	4,3
LETONIA	35,5	34,5	35,6	34,5	34,3	6,5	6,2	6,8	6,3	6,3
LITUANIA	35,0	37,7	36,9	35,1	36,2	6,1	7,1	7,1	6,1	6,4
LUXENBURGO	28,7	31,0	31,3	31,2	29,1	4,4	5,0	5,2	5,0	4,5
HUNGARIA	28,6	28,2	28,7	28,0	27,4	4,3	4,3	4,4	4,2	4,0
MALTA	27,7	28,5	28,7	30,3	31,1	4,0	4,2	4,3	4,7	4,8
HERBEHEREAK	26,2	26,9	27,4	28,2	26,3	3,8	3,9	4,1	4,1	3,9
AUSTRIA	27,6	27,2	26,8	27,0	27,8	4,1	4,1	4,0	4,1	4,3
POLONIA	30,8	29,8	27,8	27,2	26,3	4,9	4,8	4,3	4,1	3,9
PORTUGAL	34,5	33,9	32,1	31,2	32,0	6,2	5,9	5,2	5,0	5,1
ERRUMANIA	35,0	34,7	35,1	33,8	32,0	7,2	7,2	7,2	6,6	6,0
ESLOVENIA	25,0	24,4	23,4	23,5	23,1	3,7	3,6	3,4	3,3	3,3
ESLOVAKIA	26,1	24,3	20,9	20,9	21,2	3,9	3,6	3,0	3,0	3,1
FINLANDIA	25,6	25,4	25,9	26,5	26,6	3,6	3,6	3,7	3,7	3,8
SUEDIA	25,4	27,6	27,0	26,9	27,6	3,9	4,3	4,1	4,1	4,3
EAE	27,1	25,8	26,7	28,2	26,9	4,2	3,9	4,1	4,4	4,3

Iturria: EUROSTATen eta EUSKO JAURLARITZAren datuekin egindakoa. PGDI 2022.

Gainerako herrialdeei erreparatuz, baina, gehienek koefizientea hazten ikusi dute azken biurtekoan (14 herrialdek gora, bat egonkor, eta 13k behera, horien artean Espainiak). Ratorik handienak (desberdinkeriarik handiena) Bulgarian (38,4), Lituania (36,2) eta Letonia (34,3) daude; tasarik txikienak, berriz, Eslovakian (21,2), Eslovenian (23,1) eta Txekiar Errepublikan (24,8). Hortaz, EAEko datua (26,9) EBko baxuenen artean dagoela ikusten dugu, Irlandaren pareko (26,9) eta Finlandiatik hurbil (% 26,6).

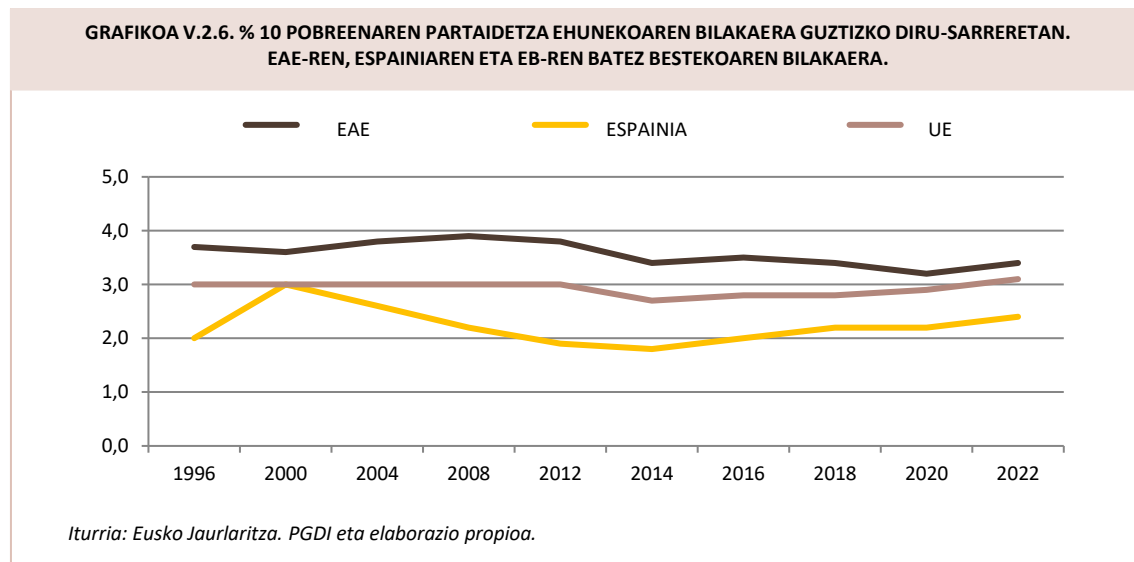
Bigarrenik, deskribatutako joera antzekoa da EAEko **biztanleen % 20 aberatsenen diru-sarrerak % 20 pobreenekin lotzen dituen koefizientea (S80/S20)** kontuan hartzen bada. Indize hori hazi egin zen 2016 (3,9) eta 2020 artean, eta azken urte horretan 4,4koa izatera iritsi zen, orain arteko datu maximoa. Badirudi 2022an joera hori gelditu egin zela, indizea hamarren bat jaitsi baitzen, 4,3raino.

EBn, Giniren indizearekin bezala, batez besteko datua nahiko egonkor mantentzen da aztertutako seriean (5 ingurukoa, beherazko joerarekin), eta 4,7ra iritsi zen 2022an, 2020an baino bi hamarren gutxiago. Bulgaria (7,3) da egoera okerrenean dagoen herrialdea (desberdinkeriarik handiena errentaren banaketan), eta haren atzetik Lituania (6,4), Letonia (6,3) eta Errumania (6) daude. Italia eta Espainia, biak 5,6rekin, bosgarren postuan daude. Hala ere, nahiz eta Espainiak 2008 eta 2014 artean nabarmen egin zuen okerrera, beherazko joera izan du 2014tik, eta 2022an bi hamarren hobetu zen 2020arekin alderatuta. Balio txikienak, bestalde, Eslovakian (3,1), Eslovenian (3,3) eta Txekiar Errepublikan (3,5) daude. EAEk (4,3), Giniren indizearekin bezalaxe, toki onean jarraitzen du, Zipreren, Austriaren eta Suediaren pareko.

Kontuan hartu beharreko beste adierazle bat EAEn **baliabide gutxien dituzten pertsonen % 10i dagozkien diru-sarreraren guztizko zatiari** buruzkoa da. 2008ko % 3,9ko maximora iritsi ondoren, ratio horrek behera egin zuen 2020an

3,2ra jaitsi arte (aztertutako serieko gutxieneko datua) (ikusi V.2.4 grafikoa). 2022an joera hori lehengoratzan has liteke, datua 2 hamarren hobetu baitzen, 3,4raino.

EBn, Espainian bezala, tasa minimoa 2014an erregistratu zen (2,7 EBn, 1,8 Estatuan), eta bi eremu horietan tasak etengabe hazten ari dira ordutik, 2 hamarren azken biurtekoan, 3,1 eta 2,4 hurrenez hurren.

2.4. FAMILIAK ETA LANAREN, NORBERAREN BIZITZAREN ETA FAMILIAREN KONTZILIAZIOA

EAEko familia-sistemen tipologia aldaketa nabarmena izan du azken hamarkadetan, prozesu demografiko, sozial eta kulturalen ondorioz. Aldaketa aipagarrien artean honako hauek daude: familia moten aniztasun handiagoa, horien batez besteko tamainaren jaitziera, familia horietako erreferentziako pertsonen profilean izandako aldaketa garrantzitsuak, familien adingabeen proportzioaren jaitziera, mendetasun-egoeren gorakada eta guraso bakarreko familien gizarte-errealitatea, beheranzko bilakaeran bada ere, mantentzea.

EINen arabera¹³, EAEk 2024an 942.076 familia zituen (Estatuko familien % 4,9), 2022an baino % 3,1 gehiago; horietatik % 31 bi lagunek osatzen zuten, % 30,8 kide bakarrik, % 18,6 hiru lagunek, eta gainerako % 19,6a lau kidek edo gehiagok. Batez besteko tamaina 2,34 pertsonakoa da familiako, Estatuko 2,50ekoa baino txikiagoa. EAE familiako kide gutxien dituen hirugarren autonomia-erkidegoa da, Asturiasekin (2,21) eta Gaztela eta Leonekin (2,25) batera.

Eusko Jaurlaritzaren “*Erronka demografikorako 2030 Estrategiak*” (2022) agerian uzten du izandako seme-alaben benetako kopurua ez dela idealarekin bat etortzen; izan ere, inkestatutako biztanleen % 52k adierazi dute eduki nahiko lituzketen edo izatea gustatuko litzaiekeen baino seme-alaba gutxiago izan dituztela. 18 eta 29 urteko gazteen artean, ehuneko hori % 81era iristen da, eta % 54k etorkizunean izatea espero du. Hala ere, gurasotasunari uko egiten dioten jarrerak gora egin du; izan ere, 0 seme-alaba izatea gustatuko litzaiekeela dioten biztanleen ehuneko 10 puntu hazi da sei urtean (% 15ekoa izan zen 2022an).

Lehenengo semea edo alaba izateko adinik egokienari dagokionez, jasotako erantzun guztien batez bestekoa 28 urtekoa zen 2022an. Hala ere, Euskal Autonomia Erkidegoko emakumeek batez beste 32,6 urterekin dute lehen semea edo alaba.

¹³ Iturria: EIN (2024). *Familien proiektzioa 2024-2039. Estatistika-eragiketa hori bi urtean behin egiten da, eta abiapuntua 2024ko urtarilaren 1eko familien kopurua da, udal-errolako zifretatik abiatuta.*

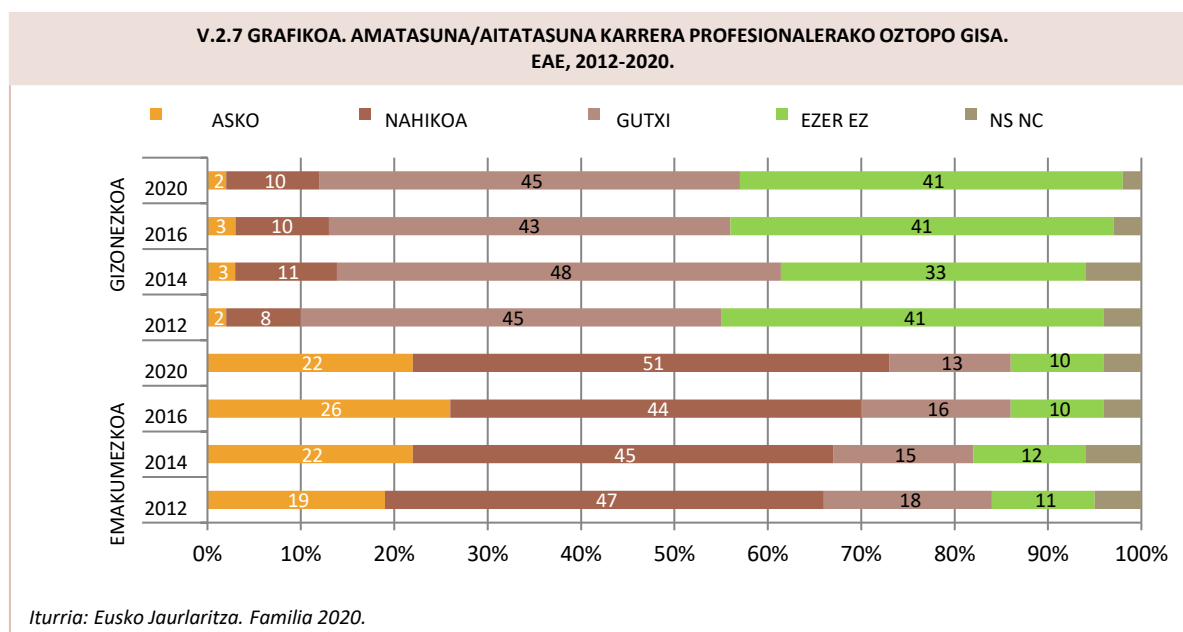
Gazteen emantzipazioari dagokionez, txostenak agerian uzten du nahi baino 5 urte beranduago egiten dela; izan ere, euskaldunen iritziz, emantzipatzeko batez besteko adin egokiena 25 urte dira. Hala ere, euskal gazteen emantzipatzeko batez besteko adina 30,2 urtekoa da.

Azkenik, Estrategiak agerian uzten du erronka demografikoa lehentasuna dela euskaldunentzat, eta arazo demografikoak garrantzitsuenetakotzat jotzen dira, 10etik 7ko "larritasun" eskalan, "gizarte-desberdinkerien eta pobreziaren" atzean (7,1)¹⁴.

2.4.1. Kontziliazio-premiak

Azkenengo urteotan, familia-erakundean egondako eraldaketa handiek eta horrek ugalkortasunean izandako eraginak interes publiko handia sorrarazi dute, horrek guztiak dituen ondorioak direla-eta. Ugaltzeko adin egokiak eta lanean hasteko eta laneko promoziorako adinak bat datoz eta horrek oso egoera zailean kokatzen ditu emakume gazteak ondorengoak edukitzeko erabakiari dagokionez. Ama izan nahi duten gehienek enpleguarekin bateragarri egin nahi dute, eta gero eta familia gehiagotan daude biek lan egiten duten eta 15 urtetik beherako seme-alabak dituztenak.

Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoko Kabinetearen "Familia 2020" txostenaren emaitzetan jasotzen denez, elkarriketatutako emakumeen % 51k uste dute ondorengoak edukitzeak dezente oztokatzen duela karrera profesionala (% 44k 2016an, urte hartan egin baitzen aurreko inkesta), eta % 22k uste dute "asko" oztokatzen duela (2016an, % 26k); guztira, emakumeen % 86k uste dute karrera oztokatzen duela (2016ko datu berbera). Galdekatutako gizonen % 12k bakarrik uste dute, baina, seme-alabak edukitzeak karrera profesionala oztokatzen duela (2016an, % 13k), eta gizonen % 57k uste dute oztoporen bat sortzen dela (2016an, % 56k). Beste muturrean, gizonen % 41ek uste dute aitatasunak ez diola "batere" eragiten gizonen karrera profesionalari, eta ehuneko hori % 10ekoa baino ez da emakumeen kasuan (bi ehunekoak oso egonkor mantendu dira urteetan zehar, V.2.7 grafikoan ikus daitekeenez).

¹⁴ Estrategia horri buruzko xehetasun gehiagorako, jo 2022ko Memoria Sozioekonomikora.

2018an, Europar Batasunean bizi ziren 18 eta 64 arteko 308 milioi pertsonetatik, % 34k (106 milioik) zainketa-erantzukizunak aitortzen zituzten (EUROSTAT, *Lan-indarraren Inkestaren LFS* 2018ko modulua). Erantzukizun horiek 15 urtetik beherakoak (% 29), mendeko senideak (% 4) edo biak (% 1) zaintzea eskatzen zuten. Sexuaren arabera, tasa % 37koa zen emakumeentzat, eta % 32koa gizonentzat, eta aipatutako hiru kategorietan alde hori mantendu zen.

Egoera horiek arazo berriak sortu dituzte bizikidetzaren unitateen barruan, ordaindutako lana eta familia-zainketa uztartzeko premiaren inguruan; hala, adibidez, adingabeak zaintzeko erantzukizuna duten EBko soldatapekoen % 27k beren lanak egokitu behar izan dituzte enplegua eta zaintza bateragarri egiteko (lanaldi-murrizketak, enplegu- edo zeregin-aldaketak eta abar), sexuaren arabera arrakala oso handiarekin: emakume langileen % 39 eta gizonen % 17 (EUROSTAT, 2018). Horregatik guztiagatik, herritarrek familia-bizitza beren konpromiso pertsonalekin eta lan-bizitza uztartu ahal izatea gizarte-politikari buruzko eztabaidaren zati nagusi bihurtu da.

Bestalde, EUSTATEk EAEn bizi diren familia okupatuek beren lan-bizitza familiakoarekin eta bizitza pertsonalarekin bateragarri egiteko dituzten aukerak ikertzen ditu 2010az geroztik, **“Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren”** bitartez.

2023ko emaitzek lehendabizi nabarmentzen dute EAEn lan egiten ari ziren pertsonen zailtasun ertaina (10etik 4,5ekoa) aitortu zutela lana eta ondorengoen zainketa bateratzeko, eta zertxobait txikiagoa (10etik 4,1ekoa) seme-alaba adingabeak artatzeko. Bestalde, sexuen artean aldeak zeuden mendetasuna duten pertsonak zaintzeari dagokionez (4,7 emakumeentzat, eta 4,3 gizonentzat) nahiz seme-alaba adingabeak zaintzeari dagokionez: emakumeentzat zailtasuna 4,2koa zen, eta gizonentzat 3,9koa.

Bestalde, etxetik kanpo lan egiten duten emakumeek gizonen baino % 30,6 ordu gehiago ematen dituzte seme-alaba adingabeak zaintzen, eta % 21,1 gehiago mendetasuna duten pertsonak zaintzen. Horrez gain, % 25 denbora gehiago ematen dute etxeko lanetan, gizonen baino. Gizonen egunean 3,6 ordu ematen dituzte adingabeak zaintzen (2022ko datu bera), eta emakumeek, berriz, 4,7 (2022ko datu bera). Beraz, arrakala ez da aldatu azken urtean. Alde hori askoz ere handiagoa da mendeko pertsonen zainketa kontuan hartzen badugu: gizonen 1,9 ordu ematen dituzte egunero (1,7, 2022an), eta emakumeek 2,3 ordu (2022. urtean bezala). Horrez gain, etxeko lanetan, emakumeek 2 ordu ematen dituzte batez beste egunean, eta gizonen, berriz, 1,6 ordu (2 eta 1,5 ordu hurrenez hurren 2022an).

Batez besteko horiek batuz, emakumeek etxeko lanetan eta zainketa-lanetan emandako denbora, guztira, 9 ordu dira, gizonen 7,1 orduen aldean. Beraz, arrakala % 26,8koa da. Ratio hori % 41,5ekoa zen 2021ean, eta % 32,4koa 2022an; pixkanakako beherakada ikusten da.

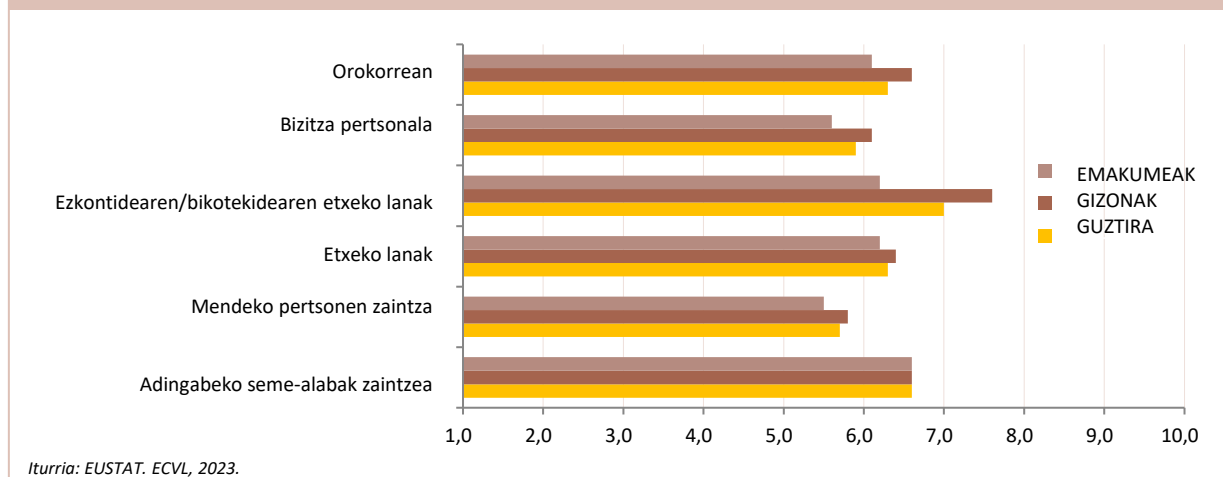
V.2.14. TAULA. BIZTANLERIA LANDUNAK ETXKO LANETAN EGUNEAN EMANDAKO ORDUAK, EZAUGARRIEN ARABERA. ARRAKALA-EHUNEKOA, SEXUAREN ARABERA. EAE								
	2022				2023			
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	% ARRAKALA	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	% ARRAKALA
ETXKO LANAK	1,8	1,5	2,0	% 33,3	1,8	1,6	2,0	% 25,0
SEME-ALABA ADINGABEEN ZAINKETA	4,1	3,6	4,7	% 30,6	4,1	3,6	4,7	% 30,6
MENDEKOTASUNA DUTEN PERTSONEN ZAINKETA	2,0	1,7	2,3	% 35,3	2,1	1,9	2,3	% 21,1
GUZTIRA	7,9	6,8	9,0	% 32,4	8,0	7,1	9,0	% 26,8

Iturria: EUSTATEn datuekin egindakoa (Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkesta).

Bere gain hartutako kargen desberdintasun horrek etxeko lanen banaketarekiko gogobetetze-mailari eragiten dio; izan ere, emakumeek, batez beste, 10etik 6,2ko gogobetetze-maila adierazten dute beren ezkontideak edo bikotekideak etxeko lanak egiteko eskaintzen duen lankidetzari buruz, eta gizonen 7,6koa.

Kontziliazio-alderdiei dagokienez, seme-alaba adingabeak zaintzeko denborarekiko batez besteko gogobetetze-maila 6,6koa da, berdin emakumeentzat zein gizonentzat. Gogobetetze hori txikiagoa da mendeko pertsonen zaintzari dagokionez (batez besteko maila 5,7koa da, baina gizonena handiagoa da: 5,8koa gizonena, eta 5,5koa emakumeena). Bizitza pertsonalerako (aisia, ikasketak, gizarte-bizitza) duten denborari dagokionez, batez besteko gogobetetze-maila 5,9koa da, eta txikiagoa, berriro ere, emakumeentzat (5,6koa emakumeena, eta 6,1koa gizonena).

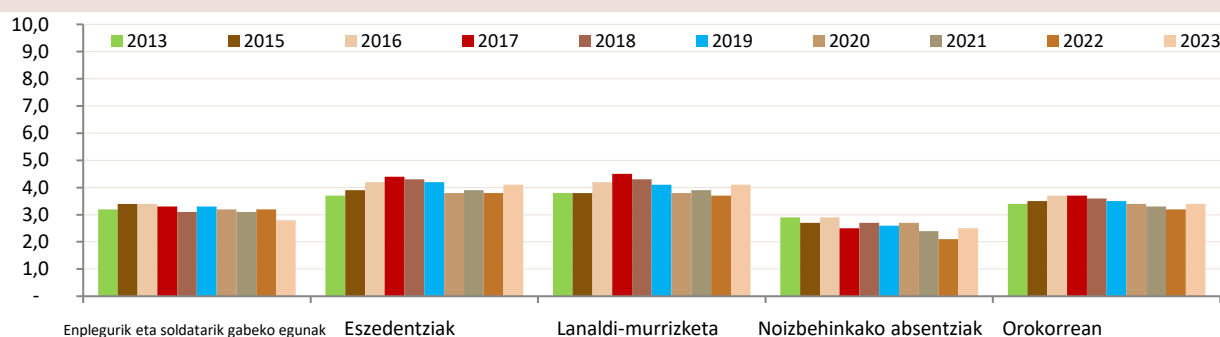
V.2.8 GRAFIKOA. LANA DUTEN BIZTANLEEK KONTZILIAZIO-ALDERDIETAN EMANDAKO DENBORAREKIKO DUTEN GOGOBETETZE-MAILA, SEXUAREN ARABERA. EAE, 2023.

Enpresan edo erakundean baimen jakin batzuk eskatzeko zailtasunari dagokionez, EUSTATen inkestaren arabera, landunek, batez beste, 10etik 3,4ko zailtasun-maila dute (2013ko datu bera), eta, 2,5koa, zehazki, norberaren arazoak konpontzeko lanetik irteteko baimena lortzeko (2013an 2,9koa). Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzea errazteko neurrien artean, eszedentziak 4,1eko batez besteko zailtasuna dute (3,8koa 2013an); lanaldi-murrizketek ere 4,1eko zailtasuna (3,8koa 2013an), eta enplegurik eta soldatarik gabeko egunek 10etik 2,8ko zailtasun-indizea dute (3,2koa 2010ean).

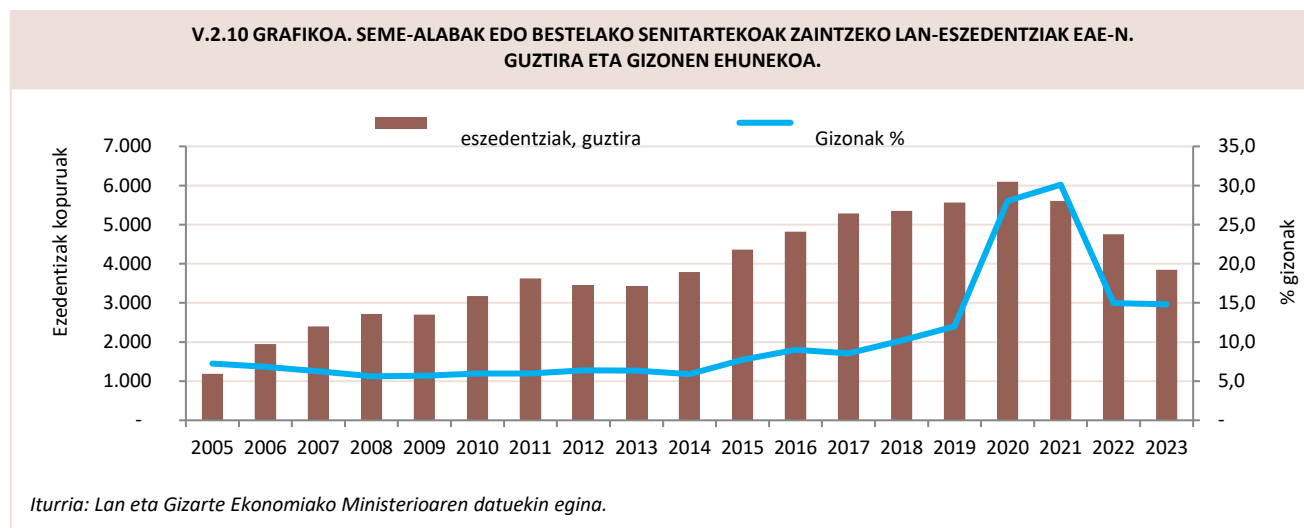
Azken urtean izandako aldaketei dagokienez, 2023an, enplegurik eta soldatarik gabeko egunak eskatzeko zailtasuna izan ezik (4 hamarren jaitsi da), adierazitako zailtasunak areagotu egin dira, bereziki lanaldi-murrizketarako eta noizbehinkako absentsietarako (+4 hamarren bi aldagaietan).

V.2.9 GRAFIKOA. LANA ETA FAMILIA BATERAGARRI EGITEAREKIN LOTUTAKO BAIMENAK ESKATZEKO ZAILTASUNAREN BATEZ BESTEKO MAILAREN (10ETIK) BILAKAERA. EAE.

Zailtasun horietan ez da antzeman sexuaren araberako desberdintasunik, eta adinak, ziur aski lanpostuko antzintasunari lotuak, aipatutako kontziliazio-neurriak lortzeko zailtasunak murrizten ditu.

Hala ere, emakumeen artean gizonen artean baino beldur handiagoa dago kontziliazioarekin lotutako zenbait alderdik beren ibilbide profesionalean izan dezaketen eragin negatiboa dela-eta (emakumeen % 30,5ek uste zuten hori, eta gizonen artean, berriz, % 26,5ek, 2020an) (eskuragarri dagoen azken datua).

Horren isla da gizonen neurri horietan (eszedentziak edo lanaldi-murrizketak hartzea) duten ia parte-hartze hutsala, zeina, gainera, azken urteotan ez baita asko aldatu. Hala, adingabeak edo mendetasuna duten senitartekoak zaintzeko 3.846 lan-eszedentzien % 14,8 soilik sinatu zituzten gizonen EAEn 2023an, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren datuen arabera (% 15,6 Estatu osoan). Eszedentzia guztien % 87k adingabeak zaintzea zuten helburu, eta, mota espezifiko horretan, gizonen parte-hartzea are txikiagoa da (% 12,9). Zaintzagarriko lanaldi-murrizketei dagokienez, Estatu osorako zifrek (Biztanleria Aktiboaren Inkestaren datuak, ez dira autonomia-erkidegoen arabera bereizten) adierazten dute 2023an lanaldi partzialean borondatez lan egiten zuten 380.000 soldatapekoen % 7,4 baino ez zirela gizonak, senitartekoak —adingabeak izan edo ez— zaindu ahal izateko.

Arrakala hori Europar Batasun osoan gertatzen da; izan ere, EUROSTATEk adierazten du, batez beste, 2018an zainketa-lanak bateratzeko lanaldia murriztu zuten langileen % 18 baino ez zirela gizonak (% 82 emakumeak), baina herrialdeen arteko aldeak oso nabarmenak dira (gizonen % 42 Finlandian, alderdi horretan herrialde berdinzaleena; Txekian, aldiz, % 3,2 baino ez).

Ordutegi-motei eta malgutasunari dagokienez, EUSTATen Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren arabera, 2023an, EAEko langileen % 20,7k ia egunero luzatu behar zuten lanaldia (eta % 16k batzuetan). 2022. urteari dagokionez, ohiko edo noizbehinkako lanaldia luzatu behar duten pertsonen ehunekoak gora egin du, lanaldia ia beti luzatzen dutenen ehunekoak gora (+3,2 puntu) eta batzuetan luzatzen dutenen ehunekoak behera egin duelako (-0,8).

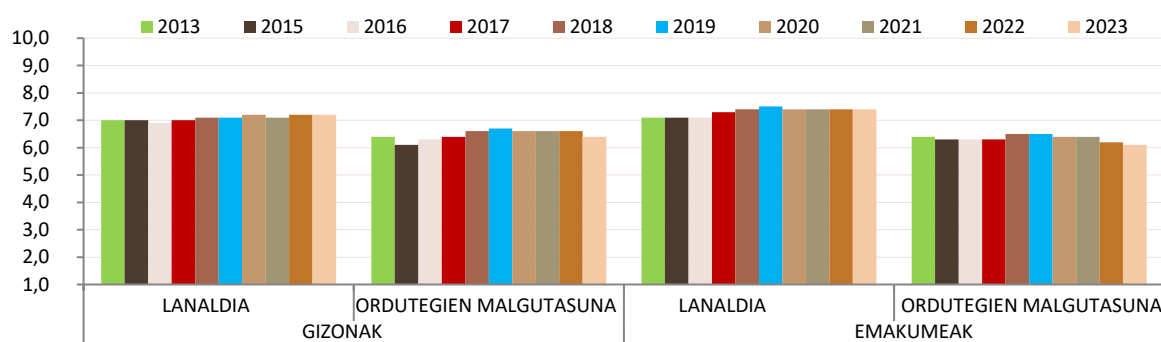
Ildo beretik, EUROSTATEk "Lanaren antolaketari eta lanaldiari" buruz egindako inkestaren arabera, 2019an, EBko langileen % 21ek, asteen behin, lanaldia egokitu behar zuten beren enpleguaren eskakizunetara, eta % 19k baino gehiagok hilean behin (ratioak % 13koa eta % 10ekoa dira Espainian, hurrenez hurren) (eskuragarri zeuden azken datuak).

Lana, familia eta norberaren bizitza bateratzeari buruzko inkestaren arabera, irteera-ordutegi malgua, kontziliazioa hobetzeko tresna osagarria, EAEko langileen % 51k baliatzen dute (% 52,6k 2022an), eta neurri txikiagoan emakumeek (% 45,3) gizonen baino (% 56,5). Norberaren etxean lan egiteari dagokionez, % 9k noizean behin egiten du lan etxean, eta % 6,8k egunen erdietan gutxienez. Oro har, beraz, enplegua duten pertsonen % 15,8k noizbehinka edo maizago lan egiten

dute etxean (% 17,8k 2022an, % 18,7k 2021ean, % 18,1ek 2020an, eta % 15,5ek 2019an), eta ratio horrek COVID-19aren eragina izan zuen¹⁵.

Azken hamarkadan (2013tik 2023ra), zertxobait hobetu da langileek beren lanaldiarekin eta ordutegien malgutasunarekin duten gogobetetasuna, eta, aldi berean, sexuen arteko aldeak oso txikiak dira. Gizonen artean, lanaldiari dagokionez, batez besteko gogobetetze-maila 2013an 10etik 7koa izatetik 2023an 7,2koa izatera igaro da, eta, ordutegien malgutasunari dagokionez, ez da aldatu (6,4). Emakumeek lanaldiarekin duten gogobetetze-maila 7,1etik 7,4ra igaro da. Ordutegien malgutasunean, berriz, gogobetetze-maila murriztu egin da, 2013an 6,4koa izatetik 2023an 6,1ekoa izatera. 2022arekin alderatuta, datuak ez dira asko aldatu (lanaldiarekiko gogobetetze-mailak bere horretan eutsi dio bi sexuetan, eta ordutegien malgutasunarekiko gogobetetzea bi hamarren jaitsi da gizonengan, eta hamarren bat emakumeengan).

V.2.11 GRAFIKOA. LANALDIARI ETA LANA ETA FAMILIA UZTARTZEKO ORDUTEGIEN MALGUTASUNARI BURUZKO BATEZ BESTEKO GOGOBETETZE-MAILAREN BILAKAERA (10ETIK), SEXUAREN ARABERA. EAE.

Iturria: EUSTAT. ECVL Datu-bankua.

Baldintza horien ondorioz, bikoteko bi kideek lan egiten duten familietan, adingabeak lanaldian eta eskola-orduetatik kanpo zaintzen dituzten pertsonen % 39,5 senideak edo ordainsaririk gabekoak dira; kasuen % 36,9an, berriz, bikoteko kide batek edo biek egiten dute, eta kasuen % 6,1ean, berriz, ordainsaridun beste pertsona batzuek. Bestalde, mendetasuna duten pertsonak lanaldian zaintzen dituzten pertsonen % 47 ordainsaririk gabeko senideak dira; % 21,6 ordainsaria duten beste pertsona batzuk, eta % 20,9 gizarte-zerbitzuak.

Adingabeen zaintzan, aitona-amonek funtsezko zeregina dute: "Familia 2020" inkestari buruzko txostenak adierazten duenez, bilobak dituzten pertsonen (laginaren % 23) galdetuta, % 18k adierazi dute egunero zaintzen dituztela (% 20k 2016an), eta % 19k astean behin baino gehiagotan (% 23k 2016an). % 22k hilean zenbait alditan zaintzen ditu (% 10ek 2016an). Adinekoen % 59k bilobak zaindu ohi dituzte (duela 4 urte baino 6 puntu gehiago, baina intentsitate txikiagoarekin), eta lan hori zama eramangarria da adinekoentzat (1,4koa, 0tik —ez da inola ere karga bat— 10era —karga zaila da— bitarteko eskalan), 2016ko 2tik beherakoa.

Era berean, familia-ingurunean mendetasuna duten *adinekoen* zaintzari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Prospekzio Soziologikoko Kabinetearen 2018ko "Adinekoak" txostenaren arabera, gizonen % 59k eta emakumeen % 61ek uste dute, aurreko belaunaldiaren alderatuta, adineko aitek eta amek arreta okerragoa dutela gaur egun, eta balorazio hori, gainera, oso antzekoa da adin-talde guztietan (kasu guztietan % 50etik gorako ratioekin).

¹⁵ Ikusi telelanari buruzko atala Memoria honen kapitulu honetan: "IV. EAEko enplegua eta lan-harremanak".

2.4.2. Familiei, haurrei eta nerabeei laguntzeko politika publikoak

Deskribatutako egoerak arintzeko, Eusko Jaurlaritzak 2002tik aurrera Familiei Laguntzeko Planak jarri zituen abian, familiei seme-alaben kopurua askatasunez erabakitzea eragozten dieten oztopo ekonomikoak eta soziolaboralak gainditzeko, eta 2008an *Familiei Laguntzeko Legea* onartu zuen, familia-politika integralaren esparruari eta oinarriari maila juridiko handiagoa emateko.

Familiei Laguntzeko IV. Plana 2018-2022. Balantzea

2017an, ordura arte garatutako ekimenei buruzko hausnarketa zabala egin ondoren, Familiaren Euskal Kontseiluak *“Familien eta Haurren aldeko Ituna”* adostu zuen, 2018an EAEko administrazio guztiek sinatua. Itun hori diagnostiko partekatu¹⁶ batean oinarritzen da, eta, horri esker, *“Familiei Laguntzeko IV. Plana 2018-2022”* definitu ahal izan zen (orain arte berriena), inplikaturako eragileen adostasunetik abiatuta; plan horretan, 18 helburutan eta 116 ekintzatan garatutako 5 ardatz identifikatu ziren¹⁷. Ardatzak honako hauek ziren:

- i. Gazteen emantzipazioa eta familia berrien eraketa erraztea.
- ii. Bizitza pertsonala, familia eta lana bateratzea erraztea, bai eta emakumeek eta gizonek seme-alabak zaintzeko lanetan duten baterako erantzukizuna ere.
- iii. Familiei laguntzea.
- iv. Haurren eta nerabeen ongizatea sustatzea.
- v. Familien eta haurren aldeko politiken lidergoa eta gobernantza bultzatzea.

V.2.15. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN FAMILIA ETA HAUR ZUZENDARITZAK FAMILIEI ETA HAURREI LAGUNTZEKO POLITIKETAN EXEKUTATUTAKO AURREKONTUA (2018-2022). EUROAK.	
	EUROAK
2018	49.654.933
2019	48.895.355
2020	45.562.683
2021	53.726.093
2022	47.961.339
GUZTIRA	245.800.405
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Familiei Laguntzeko Erakundearteko IV. Plana 2018- 2022. Amaierako ebaluazio-txostena.	

Planaren *amaierako ebaluazio-txostenean*, Familia eta Haur Zuzendaritzak 2018-2022 aldian familiei eta haurrei laguntzeko politiketan ***exekutututako aurrekontuaren*** datua jasotzen da, eta zenbateko hori Planaren aurreikusitako jarduketan % 40 ingururi dagokiola adierazten¹⁸. Txostenaren arabera, Zuzendaritzak gutxi gorabehera 245,8 milioi euro bideratu zituen Planaren indarraldian (V.2.15 taula).

Helburuak betetzeari dagokionez, txostenak adierazten du Planaren 18 helburuen gauzatze-maila altua izan dela. Zehazki, helburuen % 72,2 (18tik 13) bukatutzat jo dira, edo gauzatze-maila altua izan dute (% 70etik gorakoa); % 27,8k (5 helburuk) garapen-maila ertaina izan dute (% 70 eta 30 artean). Era berean, ez dago garapen-maila baxuko edo informaziorik gabeko helbururik. V.2.18 taulak Planaren ardatzen eta helburuen gauzatze-maila xehatzen du.

¹⁶ Diagnostiko hori zehazteko, memoria honen 2019ko ediziora jo behar da.

¹⁷ Plan honi buruzko xehetasun gehiago izateko, Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren webgunera jo behar da: http://www.euskadi.eus/contenidos/plan_departamental/20_plandep_xileg/es_def/adjuntos/IV%20Plan%20Interinstitucional%20de%20Apoio%20a%20las%20Familias%20de%20la%20CAE%202018_2022

¹⁸ Zifra horrek, zehazki, ekintza hauen zenbaketa biltzen du:

- Familientzako kontziliazio-laguntzak (164/2019 Dekretuaren laguntzen lerroa eta COVID-19aren laguntzen lerroa).
- Enpresetarako kontziliazio-laguntzak
- Seme-alabak zaintzeko laguntzak
- Familien eta Haur eta Nerabeen Behatokiak
- Kontziliazio-politikak (K30 pilotajea, Kontzilia kudeaketa, kanpainak, ebidentzia zientifikoa...)
- Familia-bitartekaritzarako politikak (FBZ, terapia, tokiko gastuak, materialak eta publizitatea)
- Gurasotasun positiboa
- Haur eta nerabeei laguntzeko politikak
- IV. Planaren eta Itunaren neurriak abian jartzea
- Kontziliazioa eta gurasotasun positiboa sustatzeko izendun dirulaguntzak

Planak zehaztutako **jarduketei** buruz, hau esan dezakegu:

- Kontziliazioari buruzko 2. ardatzak eta familiei laguntzeko 3. ardatzak daukate gauzatze-mailarik handiena, jarduketan % 89,5ek eta % 83,3k gauzatze-maila ertain-handi-amaitua dutelako.

- Haurren ongizateari buruzko 4. ardatza Planaren gauzatze-mailaren batezbestekoaren inguruan dago, jarduketan % 78,6 bukatuta daudelako edo gauzatze-maila ertain-handia daukatelako.

V.2.16 TAULA. FAMILIEI LAGUNTZEKO ERAKUNDEARTEKO 2018-2022KO PLANAREN ARDATZ BAKOITZEKO JARDUKETEN GAUZATZE-MAILA					
	AMAITUTA	GAUZATZE HANDIA > % 70	GAUZATZE ERTAINA % 30-70	GAUZATZE TXIKIA < % 30	GUZTIRA
1. ARDATZA. GAZTEEN EMANTZIPAZIOA ETA FAMILIA BERRIEN ERAKETA ERRAZTEA	8	1	1	4	14
2. ARDATZA. KONZILIAZIOARI ETA ZAINTZAREN ERANTZUNKIDETASUNARI LAGUNTZEA	12	0	5	2	19
3. ARDATZA. FAMILIEI LAGUNTZEA	5	2	3	2	12
4. ARDATZA. HAURREN ETA NERABEEN ONGIZATEA SUSTATZEA	24	12	8	12	56
5. ARDATZA. FAMILIEN ETA HAURREN ALDEKO POLITIKEN LIDERGOA ETA GOBERNANTZA BULTZATZEA	2	2	7	4	15
GUZTIZKO ABSOLUTUA	51	17	24	24	116
GUZTIRA, EHUNEKOTAN	% 44	% 14,7	% 20,7	% 20,7	% 100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Familiei Laguntzeko Erakundearteko IV. Plana 2018-2022. Amaierako ebaluazio-txostena.

- Lidergoari buruzko 5. ardatzak eta emantzipazioari buruzko 1. Ardatzak jarduketan % 73,3 eta % 71,5 daukate bukatuta edo gauzatze-maila ertain-handiarekin; erlatiboki, garapen txikiagoa dute, nahiz eta gauzatze-maila handia eduki.

Azkenik, Planaren ebaluazioak Planak zehaztutako **inpaktu-adierazleak** aztertzen ditu (V.2.17 taula).

Oro har, inpaktu-helburuak ondo bete direla egiaztatu da, nahiz eta betetze-mailak

desberdinak izan: enpleguan, pobrezian, haur-hezkuntzan eta kontziliazioan hobekuntzak egin diren arren, ugalkortasunaren eta emantzipazioaren arloko helburuak ez dira lortu:

- Lan-eremuari buruzko adierazleek lortu nahi diren erreferentzia-mugak lortzen dituzte (okupazioaren % 80 25-44 urteko emakumeen eta gizonen artean); haur-hezkuntzaren kasuan, helburua lortu ez arren, eskolatzeko goiztiarrean joera positiboa ikusten da.

- Pobrezia-egoerei eta seme-alaba adingabeen zaintza-arrakalari lotutako adierazleei dagokienez, datuek aurrerapen positiboa islatzen dute, baina ez dituzte Planean ezarritako helburuak lortzen.

- Azkenik, lortu ez diren helburuen artean daude gazteen emantzipazioari eta ugalkortasunari buruzko adierazleak, hobetu beharrean okerrera egin dutenak. Gazte emantzipatuen proportzioa murriztu, eta beren familia sortzeko

V.2.17 TAULA. FAMILIEI LAGUNTZEKO ERAKUNDEARTEKO 2018-2022KO PLANAREN INPAKTU-ADIERAZLEEN BILAKAERA				
	ABIAPUNTUKO ADIERAZLEA	ERREFERENTZIAZKO ADIERAZLEA	GAUR EGUNGO ADIERAZLEA	ALD.
MANTENTZE-POBREZIA (< 18)	% 11,9	<% 7,5	% 10,4	-1,5 p
GIZONEN OKUPAZIO-TASA 25-44	% 83,3	>% 80	% 85,4	+2,1 p
EMAKUMEEN OKUPAZIO-TASA 25-44	% 74,9	>% 80	% 80,0	+5,1 p
UGALKORTASUN-ADIERAZLE KOIUNTURALA	1,37	> 1,5	1,16	-0,21
IKASLEEN ESKOLATZE-TASA URTE 1	% 44,8	>% 56	% 54,6	+9,8 p
ZAINTZEN ARRAKALA	% 30	<% 15	% 23	-7 p
EMANTZIPATZEKO BATEZ BESTEKO ADINA (URTEAK)	29	< 28	29,3	+0,3 p
GAZTEEN EMANTZIPAZIOAREN %a 25-29	% 39,5	>% 50	% 35,7	-3,8 p

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Familiei Laguntzeko Erakundearteko IV. Plana 2018-2022. Amaierako ebaluazio-txostena.

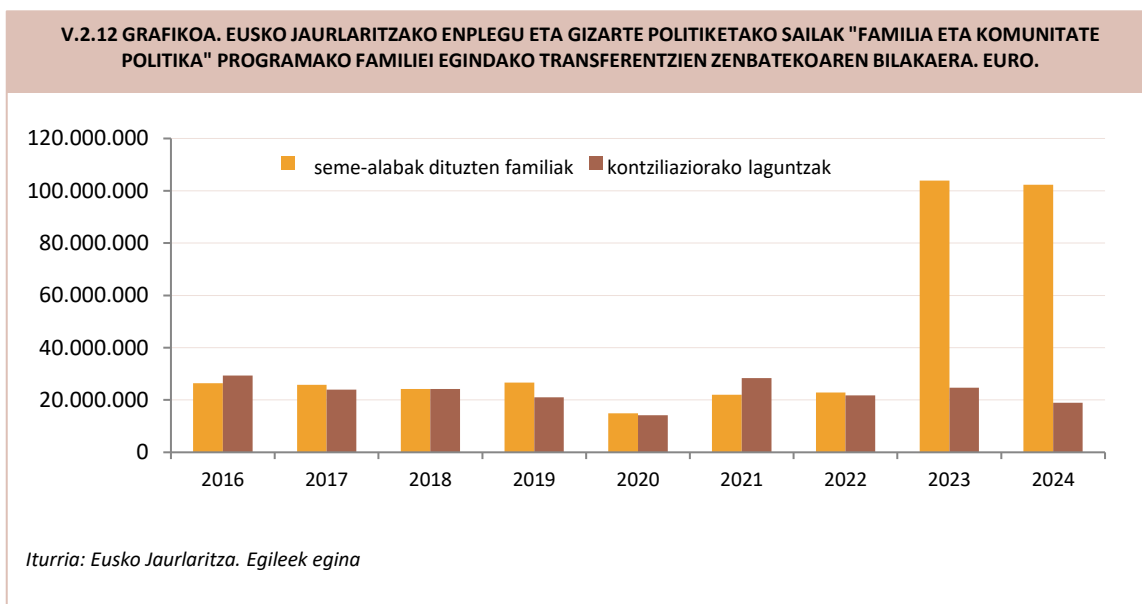
gurasoen etxea uzteko adina atzeratu egin da. Bestalde, ugalkortasun-adierazleak –jaiotza-tasarekin batera– kopuru baxuetan jarraitzen du.

V.2.18 TAULA.- IV. PLANAREN ARDATZEN ETA HELBURUEN GAUZATZE-MAILA		
1. ARDATZA. GAZTEEN EMANTZIPAZIOA ETA FAMILIA BERRIEN ERAKETA ERRAZTEA	Gauzatze-maila handia >% 70	
1. helburua. Gazte-enplegurako politika aktiboak eta gazteek kalitateko enplegua lortzeko bidea indartzea	Ertaina % 30-70	
2. helburua. Seme-alabak dauzkaten eta gazteei etxebizitza eskuratzeko laguntzea	Amaituta	
2. ARDATZA. BIZITZA PERTSONALA, FAMILIA ETA LANA BATERATZEN LAGUNTZEA ETA ZAITZEN ERANTZUNKIDETASUNARI LAGUNTZEA	Amaituta	
3. helburua. Gurasoek seme-alabei behar besteko denbora eskaintzen laguntzea eta familien premiei egokitutako denbora-antolaketa eta gizarte-antolaketa erantzukidea sustatzea	Handia >% 70	
4. helburua. Gurasoei hazi eta hezteko eta lotura eta atxikimendu segurua sustatzeko trebetasunak eskuratzeko laguntzea eta familiei egoera zailetan laguntza eskaintzea	Handia >% 70	
3. ARDATZA. FAMILIEI LAGUNTZEA	Gauzatze-maila handia >% 70	
5. helburua. Seme-alabak dauzkaten familiei diruz laguntzea eta haurren pobrezia prebenitzea. Seme-alabak dauzkaten familia guztiei gutxienezko baliabide ekonomikoak bermatzea eta haurren pobrezia prebenitzea	Amaituta	
6. helburua. familia-aniztasuna eta belaunaldiarteko harremanak. Familia molde eta loturen aniztasuna babestu eta laguntzea eta belaunaldiarteko harremanak sustatzea	Amaituta	
7. helburua. Haurren arreta. Haur guztiek kalitateko arreta-zerbitzu iragarri eta lorgarriak jaso ahal izatea sustatzea	Ertaina % 30-70	
4. ARDATZA. HAURREN ETA NERABEEN ONGIZATEA SUSTATZEA	Gauzatze-maila handia >% 70	
8. helburua. Detekzio goiztiarra eta arreta goiztiarra. Haurrekin lotutako arazoak detekzio goiztiarra eta arreta goiztiarrezko zerbitzuen garapena sustatzea. Ohitura osasungarriak eta osasunerako sarbidea sustatzea	Ertaina % 30-70	
9. helburua. Haurren osasuna sustatzea, esku-hartze integralen bidez eta familiei hazkuntza lagunduz, bizitza osasungarria sustatzeko eta arrisku-jarrerak prebenitzeko jardueretarako eremu egoki gisa	Amaituta	
10. helburua. Aniztasunean oinarritutako bizikidetzarako eta ekitaterako hezkuntza-esparru komun bat zehaztea, eskolak diskriminatu ez dezan eta ikasle bakoitzaren ikaskuntza-premietarako egokia izan dadin	Handia >% 70	
11. helburua. Haurren babesgabetasun-egoeren prebentzioa sustatzea eta, arrisku- edo zaurgarritasun-egoeretan eta babesgabetasun arin, ertain eta larriko kasuetan eraginkortasunez esku hartzea	Handia >% 70	
12. helburua. Haurren eta nerabeen aurkako indarkeria prebenitzea. Haur eta nerabeen kontrako indarkeria prebenitzea, baita genero-indarkeriak haurrengan eta gazteengan dituen ondorioak ere	Amaituta	
13. helburua. Adingabeek egindako arau-hausteak prebenitu eta murriztea eta gazteen justiziaren erantzunak errealitatera egokitzea	Amaituta	
14. helburua. Haurren parte-hartzea sustatzea eta haurren eskubideak sustatzea. haurrek eta nerabeek haien ongizatearen inguruko erabakietan parte har dezaten sustatzea	Handia >% 70	
15. helburua. Zerbitzu soziokulturalen eta gizarte- eta hezkuntza-zerbitzuen garapena sustatzea eta haurrek (batez ere, egoera okerragoan daudenek) aisialdia, kirola eta kultura jaso ditzaten laguntzea	Ertaina % 30-70	
5. ARDATZA. EAE-N FAMILIEN ETA HAURREN ALDEKO POLITIKEN LIDERGOA ETA GOBERNANTZA BULTZATZEA	Gauzatze-maila handia >% 70	
16. helburua. Informazioa, sentsibilizazioa eta kontzientziazioa. Familientzako eta haurrentzako laguntzei eta zerbitzuei buruz informatzea eta familian eta haurrengan inbertitzeko politiken premien beharraz kontzientziazioa	Handia >% 70	
17. helburua. Lidergoa eta koordinazioa. Autonomia-erkidegoan, lurraldeetan eta udalerrietan lidergo- eta koordinazio-esparru argi bat ezartzea eta benetako gizarte- eta hezkuntza-eremu bat antola dadin sustatzea	Ertaina % 30-70	
18. helburua. Ebidentzian oinarritutako ezagutza eta praktika kudeatzea. jardunbide onak hedatzea, esku-hartzeak ebaluatzea eta haurren/familien ongizate-adierazleen sistema bati eustea, politikak bideratzeko	Handia >% 70	
<i>Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Familiei Laguntzeko Erakundearteko IV. Plana 2018-2022. Amaierako ebaluazio-txostena.</i>		

Aurrekontuei eta laguntza-lerro nagusien familia onuradunei buruzko datuak

Familia Planetan jasotako ekimenetara bideratutako funtsei buruzko datu eguneraturik ez dagoenez, ekitaldi hauetako “EAEko Sektore Publikoaren Urteko Kontuen” aurrekontu-betearazpenari buruzko zifrak aztertu ditugu; zehazki, Eusko Jaurlaritzaren Berdintasun, Justizia eta Gizarte Politiketako Sailaren eta Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Sailaren (XII. legegintzaldiaren amaieraraino) *Familia eta Komunitate Politikako 3124 Programari* dagozkionak.

2024an, Eusko Jaurlaritzaren Familia eta Komunitate Politikako 3124 Programak 121,4 milioi euro bideratu zituen guztira *familientzako transferentzia* horietara, 2023an baino % 5,6 gutxiago; horietatik 102,4 milioi seme-alabak dituzten familientzako laguntzetarako (guztizkoaren % 84,3) eta 19 milioi kontziliazio-laguntzetarako (guztizkoaren % 15,7).

2023an, seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako funtsak asko handitu ziren 27/2023 Dekretu berriaren ondorioz. Dekretu horri esker, hiru urtetik beherako seme-alabak beren kargura dituzten familiek 200 euro jasotzen dituzte hilean jaiotzen direnetik hiru urte bete arte, eta hilean 100 euro ordainduko dira adingabeak zazpi urte bete arte, hirugarren seme-alaben eta ondorengoen kasuan (familia ugariak). Hori dela-eta, seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako zenbatekoa 22,9 milioi eurokoa zen 2022an, eta 103,9 milioi eurokoa (+% 354,3) 2023an. 2024an, familientzako laguntza horiek (27/2023 Dekretua) % 10,2 hazi dira, 102 milioi eurotik gorakoak izateraino, eta seme-alabak dituzten familientzako laguntza guztiak % 1,5 jaitsi dira. Kontziliazio-laguntzak, berriz, % 23 jaitsi dira aurreko ekitaldiaren aldean (ikusi xehetasunak V.2.19 taulan).

V.2.19. TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN FAMILIEI LAGUNTZEKO POLITIKA: FAMILIEI EGINDAKO TRANSFERENTZIEN BILAKAERA, PROGRAMEN ARABERA. EUROAK.

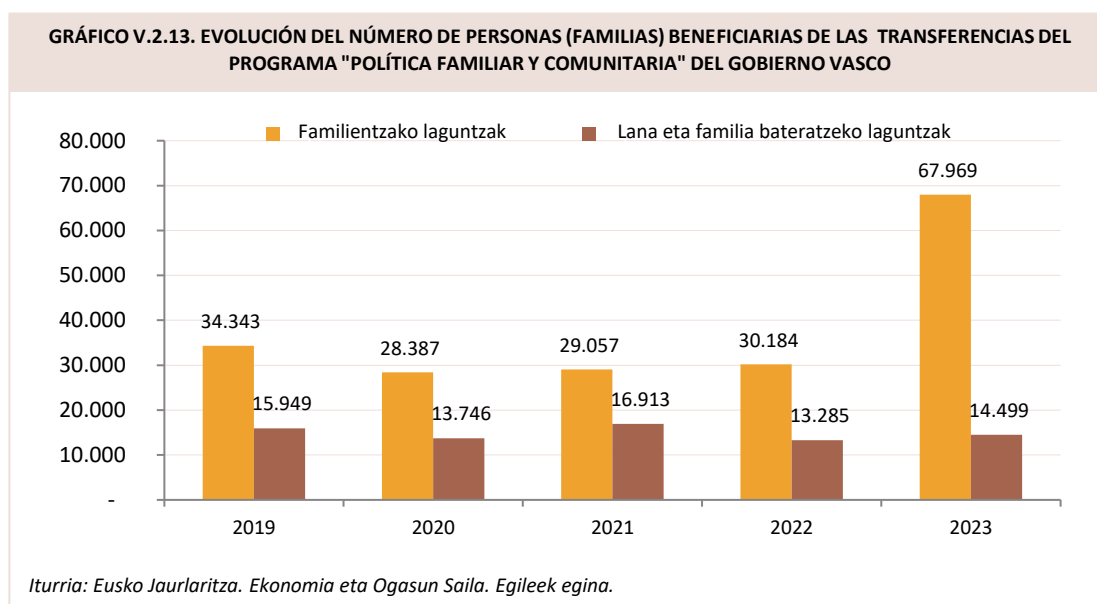
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SEME-ALABAK DITUZTEN FAMILIENTZAKO LAGUNTZAK	30/2015 DEKRETUA	25.706.450	24.209.000	26.607.117	14.890.100	21.960.800	22.878.400	11.301.700	242.200
	255/2006 DEKRETUA	65.500	32.300	400	-	-	-	-	-
	176/2002 ETA 109/2006 DEKRETUAK	-	900	-	-	-	-	-	-
	27/2023 DEKRETUA	-	-	-	-	-	-	92.627.300	102.123.300
	GUZTIRA	25.771.950	24.242.200	26.607.517	14.890.100	21.960.800	22.878.400	103.929.000	102.365.500
KONTZILIAZIO- LAGUNTZAK	ADINGABEAK ZAINTEKO	23.056.734	23.260.936	20.071.769	13.387.599	22.523.077	19.489.037	22.511.191	17.116.091
	3 URTEK BEHERAKO SEME-ALABENTZAKO ZAINZAILEEK KONTRATATZEKO	210.167	262.255	270.092	216.630	455.156	295.261	18.372	876
	MENDETASUNA DUTEN PERTSONAK ZAINTEKO	644.937	657.260	671.297	511.517	975.618	895.025	934.060	674.731
	AMATASUN-LIZENTZIA BALIATZEN EZ DUTEN GURASOAK	-	-	-	116.496	4.411.822	716.444	197.353	288.017
	14 URTEK BEHERAKO SEME- ALABENTZAKO ZAINZAILERAK KONTRATATZEKO	-	-	-	-	-	336.598	1.001.254	926.454
	3 ETA 14 URTE ARTEKO SEME- ALABENTZAKO ZAINZAILERAK KONTRATATZEKO	-	-	-	-	-	-	5.309	-
	GUZTIRA	23.911.838	24.180.451	21.013.158	14.232.243	28.365.673	21.732.365	24.667.539	19.006.169
	LAGUNTZAK, GUZTIRA	49.683.788	48.422.650	47.620.675	29.122.343	50.326.473	44.610.765	128.596.539	121.371.669

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Aurrekontuaren betearazpena. Aitortutako obligazioak. Geuk egindakoa.

Bestalde, seme-alabak dituzten familientzako laguntzen eta kontziliazio-laguntzen *onuradun diren pertsonen (familien)* zifrak ezagutzen dira, Ekonomia eta Ogasun Sailak “*Dirulaguntzen Programen Ebaluazioaren*” urteko txostenean sailez sail jasotako informaziotik abiatuta.

2023ko ekitaldiari buruzkoak adierazten du urte horretan 82.468 onuradunek jaso zituztela familientzako laguntzak, 2022an baino % 89,7k gehiagok. Kopuru horretatik 67.969 (guztizkoaren % 82,4) seme-alabak jaio edo adoptatzeagatiko laguntzak dira (+% 125,2, 2022arekin alderatuta). Familia onuradun guztietatik 14.042k 30/2015 Dekretuak erregulatutako laguntzei heltzen diete. Horietatik 2.002 lehen seme-alabaren jaiotzari dagozkio, 5.840 bigarren seme edo alabaren jaiotzari, 5.618 hirugarren seme-alabaren jaiotzari, 63 erditze edo adopzio anizkoitzengatiko laguntzei eta, azkenik, 519 familiak beste laguntza bat jaso zuten desgaitasunaren edo mendetasunaren ondorioz. Halaber, lehen aipatutako 27/2023 Dekretuak laguntza berriak jasotzeko aukera eman die 53.927 familiari: 47.160 familiak 0 eta 3 urte bitarteko seme-alabengatiko laguntzak jaso dituzte; 6.090ek 3 eta 7 urte bitarteko seme-alabengatiko laguntzak; 147k erditze edo adopzio anizkoitzengatiko laguntzak, eta, azkenik, 530ek desgaitasunagatiko edo mendetasunagatiko laguntza bikoitzak.

Bigarrenik, 14.499 langile (guztizkoaren % 17,6) kontziliaziorako laguntzen onuradun izan ziren 2023an (+% 9,1, 2022ko datuekin alderatuta), eta horietatik 13150ek laguntzak jaso zituzten seme-alabak zaintzeko eszedentzian edo lanaldi-murrizketan egoteagatik, 472k mendetasun-egoeran edo osasun-egoera oso larrian dauden senitartekoak zaintzeko egoera horietako batean egoteagatik, 15ek seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeako laguntzak jaso zituzten, 43k lan-eszedentzian egoteagatik, gurasoek urtebetetik beherako jaiotzagatiko eta zaintzagatiko kotizaziopeko prestazioen aldiak parekatzeako, eta, amaitzeko, 819k 14 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko langileak kontratatzeako laguntzak jaso zituzten.

Nolanahi ere, eta laguntzak jasotzen dituzten familien zifra horiek gorabehera, kontuan hartu behar da Eusko Jaurlaritzaren “Familiei eta Etxeei buruzko Inkestaren” emaitzen arabera 2023an EAEko familien % 38k ez zutela seme-alabak dituzten familientzako laguntzen berri. Gainera, ehunekoa are handiagoa da (% 58,3koa) mendeko seme-alabak dauzkaten familia nuklearren (bi guraso) artean, eta % 43,5koa mendeko seme-alabak dauzkaten guraso bakarreko familien artean. 2019an (aurreko inkestaren urtean), ratioa % 43,4koa zen familia guztietan; % 63,7koa familia nuklearretan, eta % 57,1koa guraso bakarreko familietan. Halaber, 2023an, familien % 35,6k adierazi zuten ez zeukatela 3 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko lan-eszedentzia hartzeagatik laguntza publikoen berri, eta oso antzeko ratioak daude 12 urtetik beherako seme-alabak zaintzeko (% 36,5) edo mendeko senideak zaintzeko (% 34,4) lan-murrizketengatik laguntzekin.

Haur Bermearen Euskal Estrategia 2030

2024an, Familiei eta Haurrei eta Nerabeei Laguntzeko Erakundearteko V. Plana egiteko prozesuarekin lotuta, Eusko Jaurlaritzak Haur Bermearen Estrategia egin du lehen aldiz, 2030erako, eta ildo nagusiak azaroan aurkeztu dira.

2030erako Haur Bermearen Estrategiak haurrek eta nerabeeek beren bizi-proiektuak bultzatzeko eskubideak eta aukerak eskuratzeko aukera jorratzen du. Euskal estrategia hori bat dator Europako Haur Bermearekin, eta modu berritzailean eragiten du funtsezko arloetan, baina ez dira beti kontuan hartzen, hala nola aisialdian eta kulturean, ez eta gizartean eta politikan ere. Haurren Eskubideen Konbentzioan, 2030 Agendan eta Gizarte Eskubideen Europako Zutabearen kokatzeaz gainera, EAEko Haur Bermearen Estrategia *Haur eta Nerabeei buruzko otsailaren 15eko 2/2024 Lege* berrian oinarritzen da; are, lege horren lehenengo hedapena da.

Legeak adierazten du haurrak eta nerabeak eskubideen titularrak, beren orainaren protagonistak eta beren nahiz euskal gizartearen etorkizunaren eraikitzaileak direla. Haur eta nerabe guztiek eskubide guztiak benetan baliatzea sustatzeko ikuspegia da hori, eta, halaber, arreta berezia jartzen die haur txikienei (etapa giltzarri gisa) eta bazterketa- edo zaugarritasun-egoeran dauden haurrei.

V.2.20. TAULA. HAUR BERMEAREN EUSKAL ESTRATEGIA 2030. HELBURU OROKORRAK.

1. POBREZIA-EGOERAN DAUDEN ADINGABEEK DIRU SARRERAK BERMATZEKO ETA GIZARTERATZEKO EUSKAL SISTEMAREN PRESTAZIO ETA LAGUNTZA EKONOMIKOAK ESKURA DITZATEN SUSTATZEA, HAIEN BETEKIZUNEN ARABERA, HAUR ETA NERABEEN POBREZIA-EGOEREN PREBALENTZIA ETA INTENSITATEA MURRIZTEKO.
2. SEME-ALABAK DITUZTEN FAMILIEK HAIEN HAZTEAREN KOSTUA KONPENTSATZEKO LAGUNTZA EKONOMIKOAK ESKURA DITZATEN BULTZATZEA, ZUZENETAKO LAGUNTZEN ETA PFEZKO ZERGA-KENKARIEN BIDEZ.
3. KALTEBERATASUN-EGOERAN DAUDEN ADINGABEEI ESKOLAZ KANPOKO JARDUERETARAKO SARBIDEA, AISIA ETA AISIA HEZITZAILEA, KULTURA ETA KIROLA ERRAZTEA, ETA JARDUERAK, EGITURAK ETA EKIPAMENDUAK HAIEN ASKOTARIKO BEHARRETARA EGOKITZEA.
4. INGURUNE KOMUNITARIOAN BABESGABETASUN-EGOERAN EDO ARRISKUAN DAUDEN HAUR ETA NERABEENTZAKO LAGUNTZAK SUSTATZEA (GIZARTE- ETA HEZKUNTZA-ARLOKOAK, PSIKOSOZIALAK...) ETA, HALA BADAGOKIO, ERREFERENTZIAZKO FIGURAK ETA LAGUNTZA AFEKTIBOA EMATEA, BATEZ ERE INGURUNE KOMUNITARIOAN LAGUNTZAK JASO DITZATEN (DESINSTITUZIONALIZAZIOA).
5. FAMILIEI SARBIDEA ERRAZTEA –BATEZ ERE KALTEBERENEI– KONTZILIAZIORAKO LAGUNTZETARA ETA GURASOTASUN POSITIBOKO PROGRAMETARA.
6. HAURREI ETA NERABEEI, ETA, BEREZIKI, KALTEBERATASUN-EGOERAN DAUDENEI, BEHARREZKO TREBETASUNAK ETA TRESNAK EMATEA ETEN DIGITALA SAHISTEKO ETA INTERNETEN, SARE SOZIALEN ETA HARREMAN-, INFORMAZIO- ETA KOMUNIKAZIO-TEKNOLOGIEN (TRIC) ERABILERA OSASUNGARRIA ERRAZTEKO.
7. HAURREK ETA NERABEEK BEREN BEHARRETARA EGOKITUTAKO HIRI-ESPazio BAT IZATEKO DUTEN ESKUBIDEA BALIATU DEZATEN BULTZATZEA, ETA, HORRETARAKO, HAIEN LAGUNKOITASUNEAN OINARRITUTAKO PROIEKTUAK GARATZEA, ESKURAGARRI DAUDEN BALIABIDEEN ERABILERA BERRIAK NAHIZ ADINGABEEN ASKOTARIKO PREMIEI ARRETA JARTZEN DIETEN HIRIA BERRONERATZEKO ETA BERRANTOLATZEKO PROIEKTUAK BARNE HARTZEN DITUZTENAK.
8. HAUR ETA NERABEENTZAKO ZERBITZUAK IRISGARRIAK ETA LORGARRIAK IZAN DAITEZEN SUSTATZEA, ETA ARRETA GOIZTIARREKO ZERBITZURAKO SARBIDE UNIBERTSALA, DOAKOA ETA ARINA BERMATZEA.
9. IKASLE GUZTIEK, EUSKAL HEZKUNTZA-SISTEMAREN ESPARRUAN, ARRETA INDIVIDUALIZATUA ETA BEHARREZKO LAGUNTZAK JASOTZEN DITUZTELA BERMATZEA, HEZKUNTZA-IBILBIDEA ARRAKASTAZ BURUTZEKO ETA, HALA BADAGOKIO, GIZARTE- ETA HEZKUNTZA-ARLOKO KALTEBERATASUN- EDO DESABANTAILA-EGOERAK KONPENTSATZEKO.
10. ADINGABEAK BEREN OSASUN-POTENZIAL OSOAREKIN JAI, HAZI ETA GARA DAITEZEN LORTZEA. KALTEBERATASUN-EGOERAN DAUDEN ADINGABEEK ELIKADURA OSASUNGARRIA, OSASUN-ARRETA ETA HAIEN OSASUNA BERMATZEKO BEHARREZKOAK DIREN BESTE BALIABIDE BATZUK ESKURA DITZATEN ZIURTATZEA –ESATERAKO ADINGABEEI ETA HAIEN FAMILIEI ZUZENDUTAKO OSASUN-HEZKUNTZAKO JARDUEREN BITARTEZ– OHITURA OSASUNGARRIEN GARAPENA SUSTATZEKO.
11. DISKRIMINAZIO POSITIBOKO IRIZPIDEAK SARTZEA SEME-ALABAK DITUZTEN FAMILIENTZAKO ETXEBIZITZA-PROGRAMETAN, KALTEBERATASUN BEREZIKO KASUETAN, ETA BABES PUBLIKOKO ETXEBIZITZAK ZUZENEAN ESLEITZEKO IRIZPIDEAK BERRIKUSITA.
12. HAURREN PARTAIDETZA SUSTATZEA ERAGITEN DIETEN POLITIKEKIN LOTUTAKO ERABAKIAK HARTZEKO PROZESUETAN, ETA PARTAIDETZAREN HEZKUNTZA BULTZATZEA, KALTEBERATASUN-EGOERAN DAUDEN HAURRAK ETA KALTEBERATASUN-ARRISKU HANDIENA DUTEN LURRALDE-EREMUAK BARNE HARTUTA.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. HAUR BERMEAREN EUSKAL ESTRATEGIA 2030 (2024). Geuk egindakoa.

Oinarriak jasotzen dituen dokumentu horrek 10 erronka eta 12 helburu orokor eta estrategiko ezartzen ditu, 4 ardatzetara eta haur-bermearen berezko 14 jarduketa-eremutara lotuta, Europako Haur Bermearen esparruan. Erronka eta helburu horiek sektore publikoaren jardunerako orientabideak dira, familiekin eta komunitateekin, hirugarren sektore sozialarekin eta enprekin lankidetzan arituz jorratzekoak.

Estrategia honen berritasunetako bat paradigma inbertitzailean eta eskubideetan oinarritutako ikuspegi integral eta prebentiboan datza. Azpimarratzekoa da, bestetik, haurrei eta nerabeei zuzendutako politiketan jartzen dela enfasia, adingabeak eskubideen subjektu eta beren bizitzako protagonistatzat hartuta eta haien partaidetza bultzatuta. Haur eta nerabeen arloko erakundeekin partekatzen da enfasi hori, eta barnean hartzen du haur eta nerabeen politikak familien

politiketatik bereiztea beharrezkoa dela, hargatik eragotzi gabe politika horiek artikulatzea. Erakundearteko V. Planak, izan ere, bi politika horiek bereiziko ditu.

Europako Haur Bermeak arlo horretan Europar Batasunak dituen ekimenak bateratzen ditu, eta plangintza- eta finantzaketa-esparru bat ematen die. Azkenik, nabarmentzekoa da jarraipen- eta ebaluazio-sistema bat garatu dela, Erakundearteko V. Planaren diseinuari, monitorizazioari eta ebaluazioari begira hedatu beharreko adierazleen matrize bat barne, ebidentzian oinarritutako ebaluazioa eta politikak indartzeko.

2030erako Haur Bermearen Euskal Estrategiak hamar erronka hauei erantzun nahi die:

- **1. erronka:** Haurren pobrezia-tasa eta biztanleria helduaren tasarekiko arrakala murriztea.
- **2. erronka:** Haurrak artatzeko eta zaintzeko zerbitzu irisgarriak, lorgarriak eta kalitatezkoak bermatzea, batez ere premia handienak dituzten familientzat.
- **3. erronka:** Familia eta lana bateragarri egiteko formulak bultzatzea, familia guztiei zuzenduak, prekarietate edo kalteberatasun sozioekonomikoko egoeran dauden beharrak eta inguruabarrak kontuan hartuta.
- **4. erronka:** Aukera-berdintasuna bermatzea eta ezagutzaren gizartean goranzko mugikortasun soziala bultzatzea.
- **5. erronka:** Kalteberatasun-egoeran dauden haur eta nerabeen osasuna eta ohitura osasungarriak hartzea sustatzea.
- **6. erronka:** Haur eta nerabe guztiek etxebizitza seguru eta egokia izango dutela bermatzea.
- **7. erronka:** Babesgabetasun-egoeran edo arriskuan dauden haur eta nerabeekiko lana indartzea, bereziki ingurune komunitarioan.
- **8. erronka:** Kalteberatasun-egoeran dauden haur eta nerabeek hezkuntzarako eta aisiarako, eskolaz kanpoko jardueretarako, kulturarako eta kirolerako sarbidea izan dezaten sustatzea.
- **9. erronka:** Kalteberatasun-egoeran dauden haur eta nerabeek gizartean parte hartzeko aukerak zabaltzea.
- **10. erronka:** Sektore eta gizarte-eragile guztiek estrategia hau bultzatzen lagun dezaten sustatzea.

Erronka horiei erantzuteko, Estrategiak *ekintzarako lau ardatz* ditu: Haurren pobrezia murriztea, diru-sarrerak bermatzeko eta familiei laguntzeko prestazioak indartuz; Haurrak artatzeko, gizarteratzeko eta zaintzeko ekosistema komunitarioak garatzea, desabantaila-egoeran dauden haurrei arreta berezia eskainiz; Desberdintasunak murriztea eskubide sozialak denek benetan baliatu ahal izateko; Partaidetza, sentsibilizazioa, ikerketa, ebaluazioa eta gobernantza.

Azkenik, Estrategiaren ardatzak eta jardun-eremuak identifikatu ondoren, eta haien misioa eta ikuspegia kontuan hartuta, *12 helburu orokor* hautatu dira, kalteberatasun-egoeran dauden haurren bizi-baldintzekin lotuta (V.2.20 taulan jasotzen dira).

1. EUROSTAT (2019): Lan-indarrari buruzko inkesta 2018. Familia Kontziliazioari buruzko modulua.
2. EUROSTAT (2020): "Antolaketa eta lanaldia" inkesta 2019.
3. EUROSTAT (2024): Bizi-baldintzei buruzko Inkesta (UE-SILC) 2023.
4. EUSTAT (2024): Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkesta 2023.
5. EUSTAT. EGITURAZKO ADIERAZLEAK (2025): Giza garapenaren indizea 2025 (2023ko datuak).
6. EUSKO JAURLARITZA. ONGIZATE, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOAREN SAILA (2022). Erronka Demografikorako 2030 Euskal Estrategia.
7. EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA ETA OGASUN SAILA: Diru-laguntza jaso dezaketen programen ebaluazioa. Hainbat urte.
8. EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA FINANTZA SAILA: Aurrekontu-likidazioak. Jarduketan memoriak. Hainbat urte.
9. EUSKO JAURLARITZA. BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA (2018) Familiei Laguntzeko IV. Plana 2018-2022.
10. EUSKO JAURLARITZA. BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA (2025). Familiei Laguntzeko IV. Plana 2018-2022. Amaierako ebaluazio-txostena.
11. EUSKO JAURLARITZA. BERDINTASUN, JUSTIZIA ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA (2023): Pobreziari eta Gizarte Desberdinkeriei buruzko Inkesta (PGDI) 2022. Emaizten txostena.
12. EUSKO JAURLARITZA. ONGIZATE, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOAREN SAILA (2024): Haur Bermearen Euskal Estrategia 2030.
13. EUSKO JAURLARITZA. ONGIZATE, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOAREN SAILA (2024): Familiei eta Etxeei buruzko Inkesta 2023. Emaizten taula.
14. EUSKO JAURLARITZA. PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA (2018): Adinekoak 2017.
15. EUSKO JAURLARITZA. PROSPEKZIO SOZIOLOGIKOEN KABINETEA (2020): "*Familia 2020*" inkesta
16. EIN (2024): Familien proiektzioa 2024-2039.
17. EIN (2025): Bizi Baldintzei buruzko Inkesta 2024.
18. LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA (2024). Laneko estatistikak 2023.

3. EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNA EAE-N

3.1. SARRERA

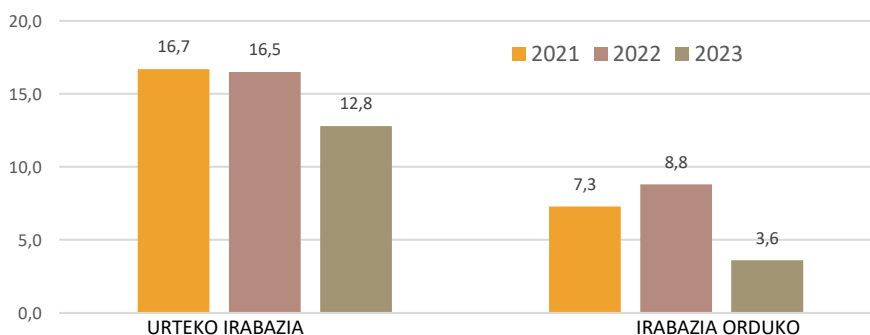
EAE ez dago emakumeen eta gizonen arteko desberdinkeria arazo unibertsalek kanpo, eta, memoria honen hainbat ataletan egiazta daitekeenez, oraindik urrun gaude benetako berdintasuna lortzetik. Adibide modura, lan-merkatuari eta gizonen eta emakumeen jasotzen dituzten diru-sarrerari buruzko zenbakiak emango ditugu.

“IV. EAEko enplegua eta lan-harremanak” kapituluaren ikusi dugunez, emakumeek lan-merkatuan duten partaidetza oraindik ere ez da berdintasunezkoa, nahiz eta arrakalak bilakaera ona izan: 2000n, EAEko biztanleria aktiboaren % 40 ziren emakumeak, baina ratio hori handitzen ari da urtez urte, eta, 2024aren amaieran, % 48,5koa da (BJAren laugarren hiru hilekoko datuak). Era berean, emakumeek ia-ia pisu bera dute okupazioan eta biztanleria aktiboan (% 48,2koa, 2024ko laugarren hiru hilekokoan); hala ere, sektorearen arabera, emakumeen presentzia oso desberdina da: Erreferentziazko datan, lehenengo sektorean zebiltzan emakumeen ehunekoa % 14,9koa zen, eta are txikiagoa eraikuntzan: % 10,9koa. Industrian, bost langiletik bat emakumea da (% 21); zerbitzuetan, aldiz, proportzio hori askoz ere handiagoa da, % 58,9koa.

Lan-merkatuan genero-arrakala handiak dauzkaten beste aldagai batzuk ditugu, adibidez, denbora partzialeko lanaldia eta aldi baterako enplegua. Lehenengoari dagokionez, 2024ko laugarren hiru hilekokoan lanean ari ziren emakumeen % 29,9 denbora partzialean ari ziren, eta gizonen % 8,2 (EINen datuak); hortaz, bi sexuen arteko arrakala 21,7 puntukoa da. Espainian (% 15,3) eta Europar Batasunean (% 20,1) ere alde dago. Alabaina, zenbaki horiek ondo interpretatzeko, jakin behar genuke emakumeen eta gizonen zer ehunekoak lan egiten duten denbora partzialean beraiek aukeratuta eta ez beste lanaldi bat eskuratu ezinagatik. Bestetik, 2024ko laugarren hiru hilekokoan, EAEn aldi baterako kontratua duten emakumeen ehunekoa % 26,4koa da, eta gizonena % 14,5koa (11,9 puntuko arrakala). Kasu horretan, denbora partzialeko lanaldiarekin ez bezala, genero-arrakala hori ez dago ez Estatuan oro har (% 4,7), ez EBn (% 1,7), ez behintzat horrenbesteko intentsitatearekin. Zati batean, emakumeen enplegua sektore publikoan kontzentratzen delako gertatzen da hori, EAEk behin-behinekotasun indize altua baitu hor.

Aldi baterako kontratazioaren pisu handi hori, IV. Kapituluaren ikusi dugun bezala, kontratueta lotutako lan-errotazioan egiaztatzen da: 2024an EAEn kontratatutako emakumeek, batez beste, 2,87 kontratu sinatu zituzten urtean, eta gizonen 2,53. Gainera, errotazio hori azken urteetan murrizten ari bada ere, emakumeen eta gizonen arteko arrakala ez da ia batere aldatu.

V.3.1 GRAFIKOA. GENERO-ARRAKALEN BILAKAERA SOLDATETAN EAE-N.

Iturria: INE. Soldata-egituraren inkesta. Egileek egina.

Aldagai horien eta beste batzuen ondorioz, emakumeen soldatak gizonenak baino baxuagoak dira; urteko batez besteko irabazietan, arrakala % 12,8koa da, eta lan egindako ordu bakoitzeko batez besteko irabaziena % 3,6koa, bat etorrita EINEk EAerako egiten duen Soldata Egituraren Inkestaren (2023) datuekin. Arrakala horiek Estatuko batezbestekoak baino txikiagoak dira (% 15,7koa eta % 7,5koa dira, hurrenez hurren).

era berean, kapitulu honen 4. atalean ikusiko dugunez, erretiroagatiko pentsioetan ere genero-arrakala dago (horiexek dira pentsio modalitate nagusia). 2024ko batez besteko datuen arabera, EAEko emakume erretiratuek batez beste jasotzen duten pentsioa gizonen jasotzen dutena baino % 53,3 txikiagoa da; halere, arrakala urte urte jaisten ari da. Urtean izandako alteen zenbatekoa bakarrik kontuan hartuz gero, arrakala % 21,4koa da.

Datu horiek eskuragarri dauden aldagai guztietan genero-ikuspegia sartzeaz gain, EAEko Memoria Sozioekonomikoaren 2024ko edizio honetan berariazko atal bat txertatu da, antzemandako gabeziak modu sintetikoan ikusarazteko, eta, aldi berean, Eusko Jaurlaritzak duela hiru hamarkada baino gehiagotik egiten dituen berdintasun-politiken ildo nagusiak deskribatzen dira.

3.2. GENERO-BERDINTASUNAREN INDIZEA 2024

Genero-berdintasunaren Indizea (GBI) adierazle sintetiko bat da, eta gizonen eta emakumeen arteko desberdinkeriak laburbiltzen ditu, haien ongizatean eta garapen pertsonalean eragina duten zenbait alderditan.

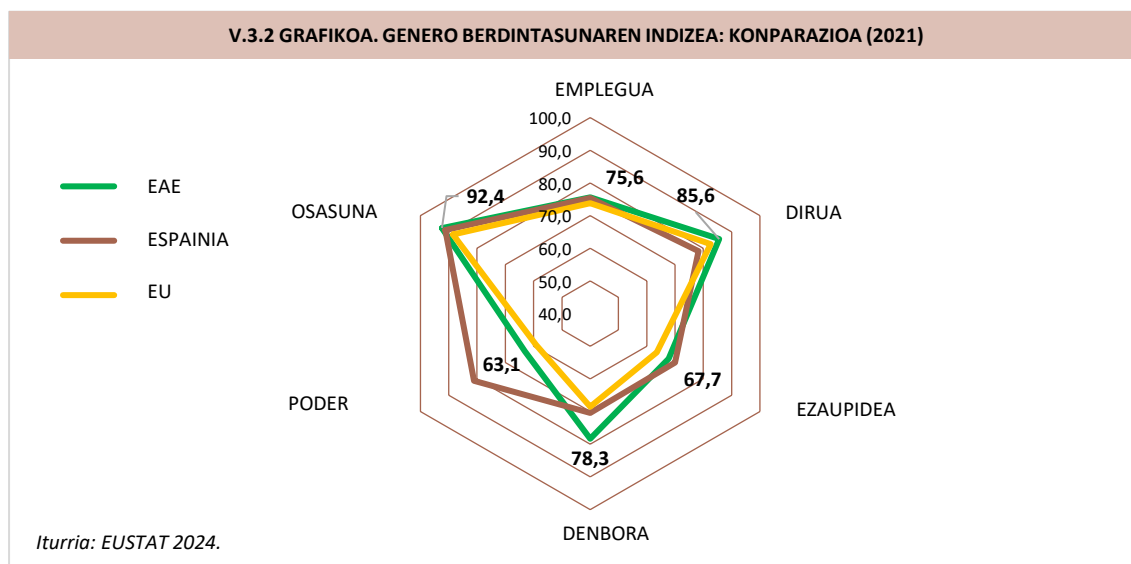
V.3.1. TAULA. GENERO-BERDINTASUNAREN INDIZEA: EAE-EB28/EB27-ESPAINIA ALDERAKETAREN BILAKAERA, KATEGORIEN ARABERA								
	2010		2017		2019		2021	
	EAE	INDIZEA (EB= 100)	EAE	INDIZEA (EB= 100)	EAE	INDIZEA (EB= 100)	EAE	INDIZEA (EB= 100)
GENERO-BERDINTASUNAREN INDIZEA	68,8	109	71,1	106	73,1	108	74,5	106
1. ENPLEGUA	70,3	101	72,5	102	74,6	104	75,6	102
PARTAIDETZA	76,7	99	81,9	102	83,0	102	83,3	101
BANANTZEA ETA KALITATEAN LANEAN	64,4	104	64,1	102	67,1	106	68,7	104
2. DIRUA	83,1	105	83,7	103	85,4	104	85,6	104
FINANTZA-BALIABIDEAK	73,6	104	76,5	102	80,7	105	79,8	103
EGOERA EKONOMIKOA	93,8	106	91,5	104	90,3	102	91,8	104
3. EZAGUTZA	61,2	102	65,2	104	65,6	105	67,7	107
LORPENA ETA PARTAIDETZA	70,6	107	73,1	102	74,8	103	78,7	106
BANANTZEA	53	98	58,2	107	57,6	106	58,2	107
4. DENBORA	73,4	113	72,4	111	74,1	114	78,3	114
ZAINTZEKIN LOTUTAKO JARDUERAK	88,7	136	88,4	128	93,7	136	93,0	118
GIZARTE-JARDUERAK	60,8	93	59,3	97	58,5	96	65,9	110
5. BOTEREA	54,3	130	58,0	112	62,7	114	63,1	107
BOTERE PUBLIKOA	81,7	172	87,7	159	96,7	165	90,2	147
BOTERE EKONOMIKOA	38,6	133	41,3	96	45,1	92	52,2	96
BOTERE SOZIALA	50,7	95	53,9	93	56,5	97	53,3	87
6. OSASUNA	91,3	105	92,4	105	92,4	105	92,4	104
OSASUN-EGOERA	97	107	97,3	106	97,2	105	97,2	106
JOKABIDE OSASUNGARRIA	80,6	108	81,3	109	81,3	109	81,3	104
OSASUNERAKO SARBIDEA	97,4	101	99,8	102	99,8	102	99,8	103

Iturria: EUSTAT. EGITURAZKO ADIERAZLEAK. Genero-berdintasunaren indizea 2024.

EAerako, EUSTATEk kalkulatzen du, bi urterik behin, [Genero Berdintasunerako Europako Institutuaren](#) metodologia eta erakunde horrek Europar Batasuna osatzen duten 27 herrialdeen multzoari buruz emandako informazioa erabiliz; beraz, EAEn genero-berdintasunaren arloan egindako aurrerapenak eta EBko herrialdeek emandako erreferentzia alderatu daitezke.

Genero-berdintasunaren indizea 31 adierazlek osatzen dute, sei dimentsiotan egituratuta; dimentsioak 14 azpidimentsiotan banatzen dira¹⁹, V.3.1 taulan ikusten den bezala. Hona hemen neurketa horren emaitza nagusiak:

- EAEko GBI 2024 74,5 puntutan dago 100etik (2021eko datuak). Aurreko neurketan bezala (2019ko datuak), EB-27ko batez bestekoak baino puntuazio hobea lortu du aztertzen diren dimentsio guztietan. Gainera, baliorik altuenak, EAEn, osasunaren, diruaren eta denboraren dimentsioetan lortzen dira, eta baxuena, berriz, boterean.
- Azttertutako aldian (201-02021), EAEko GBIaren bilakaera positiboa izan da; izan ere, 68,8 puntu lortu zituen 2010ean, 69,1 puntu 2012an, 69,3 2015ean, 71,1 2017an, 73,1 2019an, eta 74,5 puntu 2021ean (aldi horretan metatutako hazkundea 5,7 puntukoa izan da, +1,4 azken biurtekoan). Gainera, genero-berdintasunaren adierazleak hobetu egin dira arlo guztietan, bereziki Boterean (+8,8 puntu) eta Ezagutzan (+6,5). Boterearen dimentsioak 63,1eko puntuazioa lortu du, eta Botere politikoaren azpidimentsioa nabarmendu behar da, 8,5 puntu hobetu baititu, 90,2raino. Denboraren arloari dagokionez, 78,3 puntu lortu ditu, 2010ean baino 4,9 gehiago. Bilakaera hori, batez ere, zainketekin lotutako jardueren hobekuntzari zor zaio, 2010ean 88,7 puntu izatetik 2021ean 93 puntu izatera igaro baita.

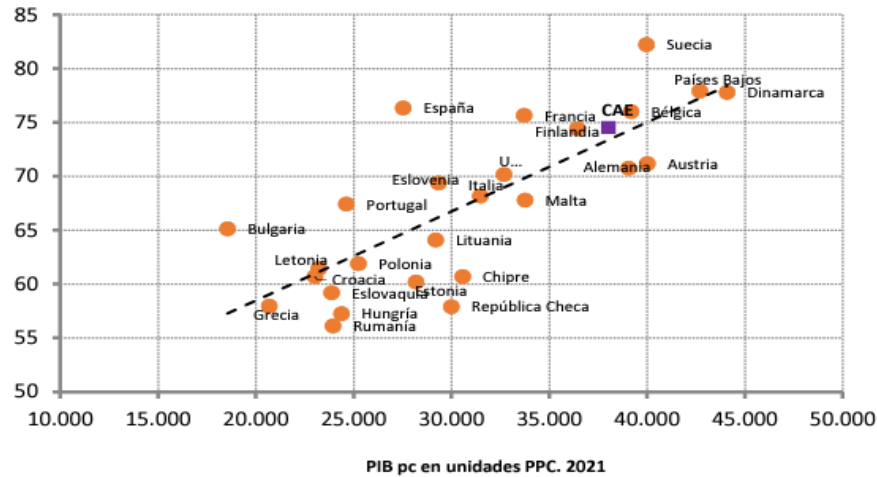

- Europarekiko alderaketa:** EBko 27 herrialde kideen rankingean, EAE zortzigarren lekuan dago, Luxenburgo, Finlandia eta Irlandatik hurbil, eta Europar Batasuneko batezbestekorako kalkulaturako 70,2 balioen gainetik. Balio horren azpitik daude Europar Batasuna Europako ekialderantz hedatu zuten herrialdeak. Gainera, daude, ordea, 1995etik gutxienez Batasuneko kide direnak eta, oro har, per capita errenta-maila handienak dituztenak. Bereizketa horren salbuespenak Italia, Portugal eta Grezia dira, berdintasunaren arloan lorpen txikiak izan dituzten taldean baitaude. EUSTATEk datu horietatik ondorioztatzen du garapen ekonomikoaren eta genero-berdintasunaren artean lotura dagoela, gutxienez Europar Batasunaren testuinguruan (erlazio hori agerikoa da V.3.3 grafikoa).
- Espainiako GBIa EAEkoa** baino altuagoa izan zen, 2010etik lehen aldiz, 2019an (0,6 puntu gehiago), eta berriro 2021ean (1,9 puntuko aldea). Hala ere, EAEk 2021ean Espainiak baino balio altuagoak lortu ditu GBIaren dimentsioen erdian baino gehiagoren adierazle partzialetan: Espainiako emaitzak nasaian gaintzen dituen dimentsioa Denborarena da, non distantzia 7,9 puntukoa baita, baina Osasuna (+1,2) eta Enplegua (+0,2) arloen

¹⁹ Adierazleen eta iturrien xehetasunerako, memoria honen Glosariara jo behar da.

aurretik ere badago. Horren aldean, Ezagutza (-2,3) eta, batez ere, Boterea (-18) dimentsioetan desabantaila gertatu da.

V.3.3 GRAFIKOA. EBKO ETA EAEKO HERRIALDEETAKO GENERO-BERDINTASUNAREN ETA PER CAPITA BPGAREN INDIZEA (2021)

Iturria: EUSTAT 2024.

- Europar Batasunarekiko eta herrialde kideekiko alderaketaz gain, EAEren barne-egoeraren berri izateko aukera ematen digu **genero-arrakalaren adierazleak**, hau da, gizonen eta emakumeen artean lehen deskribatutako arloetan dagoen aldeak (aztertutako 31 osagaiak, ikusi V.3.3 taula), 0 (erabateko desberdinkeria) eta 1 (erabateko berdintasuna) arteko balioak dituen.

V.3.2. TAULA. GENERO-BERDINTASUNAREN INDIZEA: ALDERAKETAREN BILAKAERA EAE-EB28/EB27, KATEGORIEN ARABERA

	2010	2012	2015	2017	2019	2021	ALD. 2010- 2021	ALD. 2019/21
SUEDIA	80,1	79,7	82,6	83,6	83,9	82,2	2,1	-1,7
HERBEHEREAK	74,0	74,0	72,9	72,1	75,9	77,9	3,9	2,0
DANIMARKA	75,2	75,6	76,8	77,5	77,8	77,8	2,6	0,0
ESPAINIA	66,4	67,4	68,3	70,1	73,7	76,4	10,0	2,7
BELGIKA	69,3	70,2	70,5	71,1	72,7	76,0	6,8	3,3
FRANTZIA	67,5	68,9	72,6	74,6	75,5	75,7	8,2	0,1
LUXENBURGO	61,2	65,9	69,0	69,2	72,4	74,7	13,5	2,3
EAE	68,9	65,9	69,3	71,1	73,1	74,5	5,7	1,4
FINLANDIA	73,1	69,2	73,0	73,4	75,3	74,4	1,3	-0,9
IRLANDA	65,4	74,4	69,5	71,3	73,1	73,0	7,6	-0,2
AUSTRIA	58,7	67,7	63,3	65,3	68,0	71,2	12,5	3,2
ALEMANIA	62,6	61,3	65,5	66,9	68,6	70,8	8,2	2,2
EB 27	63,1	64,9	65,7	66,9	68,0	70,2	7,1	2,2
ESLOVENIA	62,7	64,4	68,4	68,3	67,6	69,4	6,7	1,8
ITALIA	53,3	66,1	62,1	63,0	63,8	68,2	14,9	4,4
MALTA	54,4	56,5	60,1	62,5	65,0	67,8	13,4	2,8
PORTUGAL	53,7	57,8	56,0	59,9	62,2	67,4	13,8	5,2
BULGARIA	55,0	54,4	58,0	58,8	59,9	65,1	10,1	5,3
LITUANIA	54,9	56,9	56,8	55,5	58,4	64,1	9,2	5,7
POLONIA	55,5	54,2	56,8	55,2	56,6	61,9	6,4	5,4
LETONIA	55,2	56,9	57,9	59,7	62,1	61,5	6,2	-0,6
KROAZIA	52,3	56,2	53,1	55,6	59,2	60,7	8,4	1,5
ZIPRE	49,0	52,6	55,1	56,3	57,0	60,7	11,7	3,7
ESTONIA	53,4	50,6	56,7	59,8	61,6	60,2	6,8	-1,4
ESLOVAKIA	53,0	53,5	52,4	54,1	56,0	59,2	6,2	3,2
GREZIA	48,6	52,4	50,0	51,2	52,5	58,0	9,3	5,4
TXEKIAR ERREPUBLIKA	55,6	50,1	53,6	55,7	56,7	57,9	2,3	1,2
HUNGARIA	52,4	56,7	50,8	51,9	53,4	57,3	4,9	3,9
ERRUMANIA	50,8	51,8	52,4	54,5	54,5	56,1	5,3	1,6

Iturria: EUSTAT. EGITURAZKO ADIERAZLEAK. Genero-berdintasunaren indizea 2024.

Horrela, egiaztatu egin da genero-arrakala ezdeusa edo oso txikia dela osasunarekin lotutako osagaietan, hala nola honako hauetan: osasun-arreta eta odontologia-arreta (1,00 bietan), bizitza-urteak osasuntsu (0,99), norberaren osasunaren pertzepzioa (0,97), bizi-itxaropena (0,97) eta tabakoaren eta edari alkohol-dunen kontsumoa (0,94). Halaber, oso txikia da karrera profesionalean (Enpleguaren barruan) eta pobrezia-arriskuan (Dirua), 0,99rekin bi kasuetan.

Beste muturrean, Boterea kategorian daude genero-arrakala handienak: I+Gren finantzaketa publikoan (0,40), kirol-federazioetan (0,42), banku publiko edo erdipublikoko zuzendaritzan (0,47) eta enpresen zuzendaritzan (0,57); Enpleguaren barruan, jarduera-sektoreen araberrako banantzean (0,46) eta, Ezagutza, ikasketa-eremuaren araberrako banantzean (0,66).

2010arekin alderatuta, hobekuntza egon da enpresen zuzendaritzan (+0,31), lurralde-batzarretako ordezkartzan (+0,12) eta kirol-federazioetan (+0,09). Horrenbestez, hobekuntza handienak Boterea kategoriaren barruko aldagaian gertatu dira, arrakala handienak daudenetan. Beste muturrean, 2010etik 2021era bitartean, genero-berdintasunak (pixka bat) okerrera egin du I+Gren finantzaketa publikoan (-0,11), goimailako ikasketetan (-0,04) eta banku publiko edo erdipublikoko zuzendaritzan eta prestakuntza etengabe (bietan -0,03).

V.3.3. TAULA. GENERO-ARRAKALAREN BILAKAERA EAE-N, GENERO-BERDINTASUNAREN INDIZEAREN OSAGAIEN ARABERA

		2010	2012	2015	2017	2019	2021	ALD. 2019- 2021	ALD. 2010- 2021
ENPLEGUA	LANALDI OSOKO ENPLEGUA	0,80	0,84	0,82	0,83	0,82	0,84	0,02	0,04
	LAN-BIZITZAREN IRAUPENA	0,90	0,94	0,95	0,96	0,96	0,96	0,00	0,06
	BANANTZEA, JARDUERA-SEKTOREEN ARABERA	0,50	0,53	0,53	0,49	0,44	0,46	0,02	-0,04
	LAN-MALGUTASUNA ARRAZOI PERTSONALETARAKO ETA FAMILIARAKO	0,87	0,81	0,83	0,83	0,94	0,94	0,00	0,07
	IBILBIDE PROFESIONALA	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,99	0,00	0,00
DIRUA	SOLDATAK	0,89	0,86	0,88	0,88	0,90	0,90	0,00	0,01
	DIRU-SARRERAK	0,97	0,98	0,98	0,97	0,98	0,98	0,00	0,01
	POBREZIA-ARRISKUA	0,97	0,98	0,98	0,98	0,98	0,99	0,01	0,02
	DIRU-SARREREN BANAKETA	0,98	1,00	1,00	0,98	0,99	0,97	-0,02	-0,01
EZAGUTZA	UNIBERTSITATE-IKASKETAK	0,95	0,94	0,95	0,91	0,92	0,91	-0,01	-0,04
	ETENGABEKO PRESTAKUNTZA	0,98	0,95	0,95	0,99	0,99	0,95	-0,04	-0,03
	BANANTZEA, IKASKETA-ESPARRUAREN ARABERA	0,62	0,62	0,66	0,66	0,66	0,66	0,00	0,04
DENBORA	PERTSONEN ZAINKETA	0,83	0,82	0,83	0,86	0,90	0,88	-0,02	0,05
	ETXEKO JARDUERAK	0,94	0,93	0,95	0,90	0,97	0,97	0,00	0,03
	KIROL-, KULTURA- ETA AISIALDI-JARDUERAK	0,93	0,98	0,89	0,94	0,95	0,95	0,00	0,02
	BOLUNTARIOTZAKO ETA ONGINTZAKO JARDUERAK	0,94	0,97	0,93	1,00	0,95	0,96	0,01	0,02
BOTEREA	GOBERNUAREN ORDEZKARITZA	0,73	0,80	0,65	0,77	0,93	0,80	-0,13	0,07
	PARLAMENTUKO ORDEZKARITZA	0,89	0,90	0,85	0,96	0,99	0,96	-0,03	0,07
	ORDEZKARITZA LURRALDE-BATZARRETAN	0,82	0,94	0,90	0,90	0,98	0,94	-0,04	0,12
	ENPRESEN ZUZENDARITZA	0,26	0,27	0,34	0,44	0,49	0,57	0,08	0,31
	BANKU PUBLIKO EDO ERDIPUBLIKOETAKO ZUZENDARITZA	0,50	0,43	0,38	0,37	0,40	0,47	0,07	-0,03
	FINANTZAKETA PUBLIKOA I+G	0,51	0,51	0,51	0,40	0,38	0,40	0,02	-0,11
	INFORMAZIO-BITARTEKO PUBLIKOAK	0,67	0,67	0,67	0,86	0,96	0,76	-0,20	0,09
	KIROL-FEDERAZIOAK	0,33	0,33	0,33	0,34	0,34	0,42	0,08	0,09
OSASUNA	NORBERAREN OSASUNAREN PERTZEPZIOA	0,98	0,96	0,97	0,97	0,97	0,97	0,00	-0,01
	BIZI-ITXAROPENA	0,96	0,96	0,96	0,96	0,97	0,97	0,00	0,01
	BIZITZA-URTEAK OSASUNTSU	0,98	0,98	0,98	0,98	0,99	0,99	0,00	0,01
	TABAKO- ETA ALKOHOL-KONTSUMOA	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,94	0,00	0,00
	BIZI-OHITURA OSASUNTUAK	0,85	0,85	0,85	0,86	0,86	0,86	0,00	0,01
	OSASUN-ARRETA	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00
	ARRETA ODONTOLOGIKOA	0,98	0,99	0,98	1,00	1,00	1,00	0,00	0,02

Iturria: EUSTAT 2024.

3.3. EUSKO JAURLARITZAREN BERDINTASUN-POLITIKAK 2030EKO ESTRATEGIA

EAEko berdintasun-politikak 1988an sortu ziren, **EMAKUNDE-Emakumearen Euskal Erakundea** lege²⁰ sortu zenean, emakumeen mugimenduen eskariari eta arlo horretan sinatutako nazioarteko konpromisoei erantzuteko. Emakunde Eusko Jaurlaritzako Lehendakarietza atxikitako organismo autonomo bat da; lehendakaria da Zuzendaritza Kontseiluko burua, eta autonomia-erkidegoko, foru-aldundietako eta udalerrietako administrazioetako, Eusko Legebiltzarreko eta emakumeen elkarte-mugimenduko ordezkariak osatzen dute, baita Eusko Legebiltzarrak emakumeen eta gizonen berdintasun-arloan egindako ibilbide pertsonal edo profesionalaren arabera izendatutako sei pertsonak ere.

EMAKUNDEren azken helburua da emakumeen aurkako diskriminazio mota guztiak ezabatzea eta EAEn emakumeen eta gizonen berdintasun erreala eraginkorra lortzea. Hala, gure erkidegoko berdintasun-politikak arautu, bultzatu, aholkatu, planifikatu eta ebaluatzeaz arduratzen den erakundea da.

V.3.4. TAULA. EAE-KO EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUNERAKO 2030 ESTRATEGIAREN XEDEAK		
1. XEDEA	2. XEDEA	3. XEDEA
EAE-KO EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERDINTASUN-MAILA	BERDINTASUN-POLITIKETARAKO AURREKONTUA	BERDINTASUN-ZERBITZUAK ETA -UNITATEAK
EAEko genero-berdintasunaren indizea areagotzea, 75 puntuak gainditzeraino.	EAEko administrazio publikoaren aurrekontuaren % 1,5 gutxienez berdintasun-politiken bideratzea. garapenari	EAEko erakunde publiko guztiek berdintasun-zerbitzuak eta -unitateak eduki ditzaten lortzea, helburuak betetzeko behar diren langile eta aurrekontu-zuzkidura nahikoarekin.
4. XEDEA	5. XEDEA	6. XEDEA
BERDINTASUNEAN TREBATZEA	ENPLEGUA	SOLDATA-BERDINTASUNA
EAEko administrazio publikoetako langile guztiei oinarritzeko prestakuntza progresibo, iraunkor eta nahitaezkoa bermatzea.	Genero-arrakala gutxienez erdira murriztea, EAEko enplegu-tasaren arabera.	EAEko generoko soldata-arrakala 5 puntu jaistea.
7. XEDEA	8. XEDEA	9. XEDEA
HEZKIDETZA	ETXKO ETA ZAINZAKO LANA	GIZARTEAREN ARBUIOA INDARKERIA MATXISTARI
EAEko hezkuntza-sistemako zentro guztiek beren hezkidetzak plana eduki dezaten lortzea, egoeraren diagnostikoari erantzun eraginkorra eman diezaioten.	EAEn etxeko eta zaintzen lanetan dagoen genero-arrakala gutxienez erdira murriztea.	EAEko biztanle guztiek emakumeen aurkako indarkeria matxista onartezintzat jo dezaten lortzea.
10. XEDEA	11. XEDEA	
ARRETA INTEGRALA	MINAREN ERREPARAZIOA	
EAEn hildako emakumeen kopurua zerora jaistea, babes-sistemaren barruan.	EAEko Administrazio Nagusiak indarkeria matxistatik bizirik irtendako biktimei bermatzea dirulaguntzak jasoko dituztela judizialki ezarritako kalte-ordainak ordaintzen ez zaizkienean.	
Iturria.- EUSKO JAURLARITZA. BERDINTASUNERAKO 2030ERAKO ESTRATEGIA.		

Gaur egun, indarrean dago [Emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen \(Berdintasunerako Legearen\) testu bategina onartzen duen martxoaren 16ko 1/2023 Legegintzako Dekretua](#). Dekretu horren **helburua** da “emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan botere publikoaren jarduna gidatu behar duten printzipio orokorrak ezartzea, bai eta emakumeen eta gizonen arteko aukera- eta tratu-berdintasuna sustatzeko eta bermatzeko neurriak arautzea ere, eta, bereziki, emakumeen ahaldundutzea, haien autonomia eta haien posizio soziala, ekonomikoa eta politikoa indartzea, egiturazko desberdintasuna eta sexuagatiko diskriminazio-mota guztiak ezabatzeko, emakumeen aurkako indarkeria matxista barne. Horren guztiaren azken helburua da berdintasuneko gizarte bat lortzea, indarkeria matxistarik gabea, non pertsona guztiak askeak izango diren, bai eremu publikoan, bai pribatuan, beren gaitasun pertsonalak garatzeko eta erabakiak hartzeko rol tradizionalak generoaren arabera ezarritako mugarik gabe, eta non berdin kontuan hartu, baloratu eta bultzatuko diren emakumeen eta gizonen jokabide, jomuga eta beharrianak”.

²⁰ 2/1988 Legea, otsailaren 5ekoa, Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundea sortzekoa

Plangintzari dagokionez, Berdintasunerako Lehenengo Plana 1991n onetsi zen, eta gaur, Berdintasunerako Zortzigarren Plana dago indarrean, [EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 2030erako Estrategia](#) deritzona (Gobernu Kontseiluak 2024ko otsailean onetsi zuen). 2030erako Estrategia onetsita, Eusko Jaurlaritzak, lehen aldiz, legegintzaldi bakoitzean berdintasun-plan bat egiteari utzi dio, eta proiektzio estrategikoagoa egin du, luzaroagorako. Hala, 2030 Agendarekin eta Garapen Jasangarrirako Helburuekin bat dator, eta Berdintasunerako Legea eraginkor egiten du, V.3.4 taulan jasotako **hamaika xedeak** formulatuta.

Xede horiek lortzeko, Estrategia **lau ardatzetan** oinarritzen da (V.3.5 taula): Gobernu ona, Emakumeen ahalduntzea, Gizarte-antolaketa jasangarri eta ekitatiboa eta Indarkeria matxistarik gabeko bizitzak. *Gobernu onaren* xedearekin, emakumeen eta gizonen berdintasunarekiko konpromiso politikoa bermatu eta administrazio-jardueran txertatu nahi da, baita erakundeen gobernantza-eredua eraldatu nahi ere.

V.3.5. TAULA. EAE-KO EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERTINTASUNERAKO 2030 ESTRATEGIAREN ARDATZAK ETA HELBURUAK	
I. ARDATZA. GOBERNU ONA	II. ARDATZA. EMAKUMEEN AHALDUNTZEA
HELBURU ESTRATEGIKOAK	
I-1. Emakumeen eta gizonen berdintasunarekiko konpromiso politikoa bermatzea. I-2. Administrazio-jardueran berdintasuna txertatzea I-3. Erakundeen gobernantza-eredua eraldatzea	II-4. Politika publikoek emakumeen autonomia ekonomikoari laguntzea. II-5. Emakumeen protagonismoa sustatzea eta eremu guztietan egindako ekarpenak aintzatetsi eta baloratzea. II-6. Emakumeei eskubideak benetan balia ditzaten bermatzea
III. ARDATZA. BIDEZKO GIZARTE-ANTOLAKETA BERTINZALE ETA JASANGARRIA	IV. ARDATZA. EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERARIK GABEKO BIZITZAK
HELBURU ESTRATEGIKOAK	
III-7. Demokraziaren eraikuntzarantz aurrera egitea III-8. Antolakundeen kulturen eta praktikan berdintasuna gauzatu eta ezartzea III-9. Berdintasuna EAE suspertu eta modernizatzeko prozesuaren zati izan dadin bermatzea III-10. Bidezko gizarte-antolaketa bertinzale eta jasangarri baten eredua garatzeko konpromisoa indartu eta hedatzea	IV-11. Emakumeen aurkako indarkeria matxistaren ikerketa, sentsibilizazioa, prebentzioa eta prestakuntza espezializatua indartzea. IV-12. Emakumeen aurkako indarkeria matxistari erantzutean haien eskubideak eta ahalduntzea erdigunean jarriko direla bermatzea. IV-13. Emakumeen aurkako indarkeria matxistaren aurrean esku hartzen duten erakundeen artean esku-hartze koordinatu bat sustatzea

Iturria. - EUSKO JAURLARITZA. BERTINTASUNERAKO 2030ERAKO ESTRATEGIA.

Dokumentuak jasotzen duenez, administrazio publikoetan ikuspegi intersektzionaletik eta ikuspegi feministadun lidergoekin sustatuko da *emakumeen ahalduntzea*. Gizarte-antolaketa jasangarri eta ekitatiboari buruz, Estrategiak demokrazia zaintzailearen eraikuntzarantz aurrera egitea proposatzen du, baita antolakundeen kulturen berdintasuna gauzatzea ere, edota EAEren modernizazio-prozesuan berdintasuna txertatzea; halaber, bidezko antolaketa-eredu bertinzale eta jasangarri baten garapenarekiko konpromisoa indartuko da. Indarkeria matxistarik gabeko bizitzari buruzko laugarren ardatzak hiru helburu estrategiko ezartzen ditu ikerketan, sentsibilizazioan, prebentzioan eta prestakuntza espezializatuan sakontzeko, indarkeria matxistari ematen zaion erantzunean emakumeen eskubideak eta ahalduntzea bermatzeko eta erakundeen artean esku-hartze koordinatua sustatzeko.

Azken batean, Estrategiak honako hau du **xede**: “*euskal botere publikoei beharrezko jarraibideak eta orientabideak ematea, beren politiken bidez egungo gizarte-antolaketa patriarkalaren ereduaren alternatiba bat eraiki dezaten.*”

V.3.6. TAULA. EAE-KO EMAKUMEEN ETA GIZONEN BERTINTASUNERAKO LEGEA. PRINTZPIO GIDARIAK.
1. TRATU-BERTINTASUNA 2. AUKERA-BERTINTASUNA 3. EMAKUMEEN AURKAKO INDARKERIA MATXISTAREN PREBENTZIOA, ARRETA ETA EZABAKETA 4. ANIZTASUNAREKIKO ETA DESBERTINTASUNAREKIKO ERRESPETUA 5. GENERO-IKUSPEGIA TXERTATZEA 6. EKINTZA POSITIBOA 7. GENEROAREN ARABERAKO ROLAK ETA ESTEREOTIPOAK DESAGERRARAZTEA 8. IKUSPEGI INTERSEKTZIONALA TXERTATZEA 9. SEXU- EDO GENERO-IDENTITATEAREN, SEXU-JOERAREN, GORPUTZ-AUTONOMIAREN ETA AUTODETERMINAZIOAREN GARAPEN ASKEA 10. ORDEZKARITZA OREKATUA 11. LANKIDETZA, KOORDINAZIOA ETA NAZIOARTEKOTZEA 12. EMAKUMEEN AHALDUNTZEA 13. GIZONEN INPLIKAZIOA 14. PARTE-HARTZEA 15. BERRIKUNTZA, GARDENTASUNA ETA KONTU-EMATEA 16. HIZKUNTZA-ESKUBIDEAK BABESTEA ETA EUSKARAREN ERABILERA SUSTATZEA
Iturria: Eusko Jaurlaritza. Berdintasunerako Legea

Estrategia Eusko Jaurlaritzaren plangintza-tresna da, emakumeek emakume izateagatik estrukturalki aurre egiten dieten desberdintasunak eta diskriminazioak ezabatzeko, eta 2030ean gizarte-antolaketa demokratikoagoa, justuagoa, berdintasunezkoagoa, jasangarriagoa eta indarkeria matxistarik gabea eraikitzen aurrera egiteko. Horretarako, estrategiak paradigma feministan oinarritu behar du, eta balioak aldatzen eta genero-rolak eta -estereotipoak ezabatzen lagundu behar du zeharka”.

Horretarako, **Berdintasunerako Legearen 16 printzipio orokorrek** gidatuko dute euskal botere publikoen jarduna emakumeen eta gizonen berdintasun-arloan (V.3.6 taula).

ITURRIAK

1. **EUSTAT. EGITURAZKO ADIERAZLEAK (2024):** Genero-berdintasunaren indizea 2024
2. **EUSKO JAURLARITZA (2024).** EAEko Emakumeen Berdintasunerako 2030erako Estrategia
3. **EHAA (1988).** 2/1988 Legea, otsailaren 5koa, Emakunde-Emakumearen Euskal Erakundea sortzekoa
4. **EHAA (2023).** 1/2023 Legegintzako Dekretua, martxoaren 16koa, emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testu bategina onesten duena

4. GIZARTE-BABESA

V. kapituluko laugarren atal honetan, gure erkidegoko gizarte-babesa osatzen duten eremu nagusien gaineko gainbegirada egingo dugu. Lehenik eta behin, EAEn gizarte-babesean eginiko gastua azalduko dugu, eta EUSTATEk EBren metodologiari jarraituz eginiko kontuak emango ditugu.

Jarraian, Gizarte Segurantzaren prestazioak eta pobreziaren eta gizarte-bazterketaren aurka borrokatzeko tresnak aztertuko ditugu, zeinak Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legearen ondoriozkoak baitira. Tresna nagusia DSBEda da, diru-sarrerak bermatzeko errenta. Atal hau osatzeko, bizitzeko gutxieneko diru-sarrerari buruzko informazioa dugu; Estatuaren titulartasuneko prestazio berria da hori, eta COVID-19ak eragindako osasun-krisiak horren agerpena bizkortu zuen 2020an.

Ondoren, Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legetik eratorritako Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren deskribapena egingo dugu, bai eta dagokion estatistikaren emaitza nagusia ere; halaber, jarraipena egingo diogu EAEn mendetasunari arreta emateko sistemaren ezarpenari, dagokion estatu-legeak arautua. Atal hau osatzeko, "zaintzen" kontzeptua eta horren inguruko zifra batzuk aztertuko ditugu. Amaitzeko, memoria honen aurreko edizioetan bezalaxe, EAEko gizarte-aurreikuspeneko sistema osagarrien zifra handiak emango ditugu.

Azkenik, gogorarazi behar dugu ezen, Europako Batzordearen 458/2007 Erregelamenduan gizarte-babesa biltzen duten eremuen sailkapenean langabeziako prestazioak beren-beregi sartu arren, horiei buruzko informazioa memoria sozioekonomiko honen III. kapitulura ekartzea erabaki dugula ("*III. Enplegua eta lan-harremanak EAEn*"), zertarako eta enpleguari buruzko politiken gaineko ikuspegi osoa izateko, betiere politika aktiboak eta pasiboak batera aztertuta.

4.1. GIZARTE-BABESAREN KONTUA. 2023KO AURRERAPENA.

Gizarte Babesari buruzko Estatistiken Europako Sistemak (SEEPROS) honela definitzen du gizarte-babesa: "*erakundeek, arrisku edo behar jakin batzuek familiei eta gizabanakoei eragiten dizkieten kargak arintzeko asmoz, abiatzen dituzten jarduera guztiak, baldin eta ez badago ez aldi bereko ez elkarrekiko akordiorik, ez eta banakakorik ere*²¹".

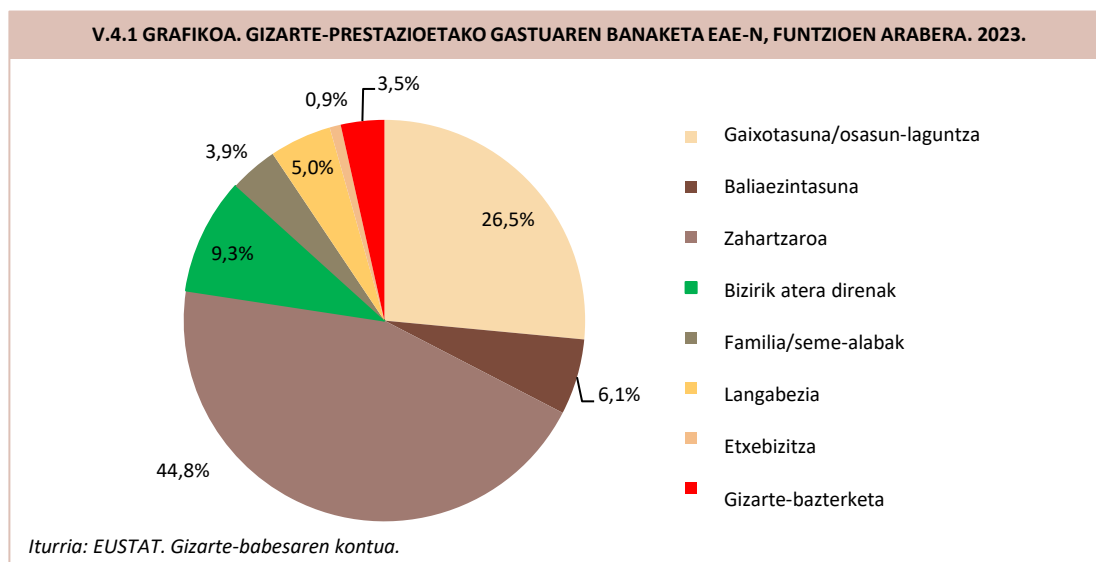
V.4.1. TAULA. GASTUA GIZARTE-BABESEAN EAE-N. ADIERAZLE NAGUSIAK.									
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*	Ald. 21/22	Ald. 22/23 *
GASTUA GUZTIRA (MILIOIKA EUROTAN)	17.835	18.470	19.561	21.464	22.011	22.590	24.382	2,6	7,9
GASTUA %-TAN, BPGd-ARI DAGOKIONEZ	24,2	24,0	24,6	29,9	28,0	26,1	26,3	-1,9**:	0,2**:
GASTUA EUROTAN/BIZTANLEKO	8.188	8.456	8.916	9.772	10.051	10.313	11.064	2,6	7,3
GASTUA PPC-ETAN BIZTANLEKO	8.802	9.022	9.464	9.857	10.302	10.570	:	2,6	:
GASTUA PRESTAZIOETAN (MIL. €)	17.578	18.221	19.312	21.199	21.746	22.309	24.080	2,6	7,9
- GAIXOTASUNA/OSASUN-ARRETA	4.627	4.740	5.088	5.557	5.955	6.161	6.393	3,5	3,8
- ZAHARTZAROA	7.685	8.123	8.565	8.843	9.281	9.770	10.796	5,3	10,5
- LANGABEZIA	999	948	1.027	2.037	1.493	1.158	1.201	-22,4	3,7
- GAINERAKO FUNTZIOAK	4.267	4.410	4.632	4.762	5.017	5.220	5.690	4,0	9,0
GASTUA UNIT. INSTUTZIONALEKO									
- GIZ. SEG. SIST. ETA ESTATUKO ADM.	10.815	11.236	11.926	13.380	13.487	13.788	14.946	2,2	8,4
- EUSKAL ADMINISTRAZIOAK	5.773	5.947	6.285	6.665	7.064	7.290	7.828	3,2	7,4
- ERAKUNDE PRIBATUAK	1.248	1.287	1.350	1.419	1.459	1.512	1.608	3,6	6,3

Iturria: EUSTAT. Gizarte-babesaren kontua EAEn. Geuk egindakoa.

* Behin-behineko datuak. ** Diferentzia portzentaje-puntuetan.

²¹ Ikusi terminoen glosarioa memoria honen amaieran.

Gizarte-babesaren arloko beste estatistika batzuen aldean, hala nola LANErena, zeinak Gizarte Segurantzako sistemetako erakundeek egindako ekintzak bakarrik barne hartzen baititu, SEEPROS metodologian, behaketa-eremua gizarte-babeseko ekintzak egiten dituen edozein erakundetara zabaltzen da, publikoa zein pribatua izan, definizio orokorraren baldintzen arabera. Kontzeptua osatzeko, definizioan aipatzen diren arriskuen eta beharren zerrenda dago; Funtzioak deritze horiei guztiei. Honako hauek dira: Gaixotasuna / Osasun-arreta, Baliaezintasuna, Zahartzaroa, Bizirik irauten dutenak, Familia / Seme-alabak, Langabezia, Etxebizitza, beste inon sailkatuta ez dagoen gizarte-bazterketa.

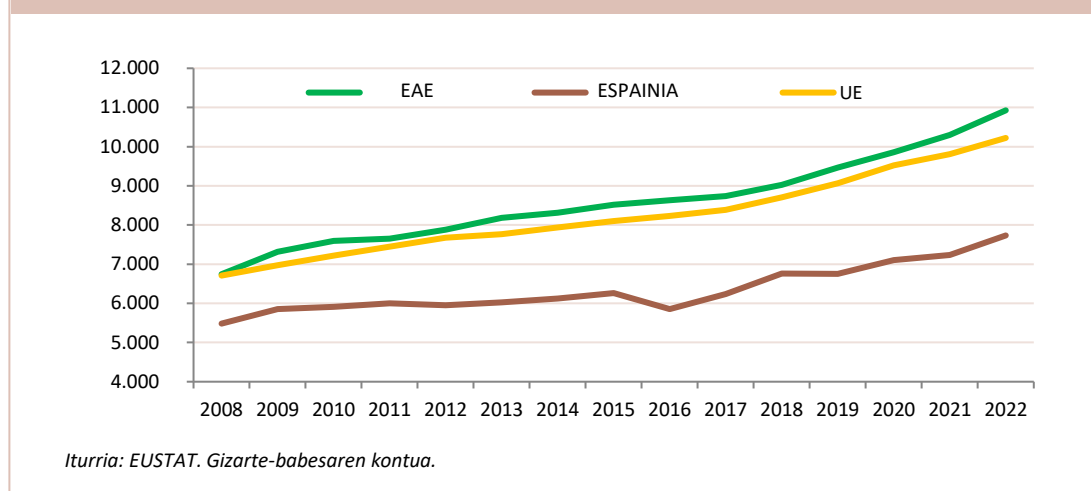
EUSTATen “EAEko Gizarte-babesaren Kontuaren” azken datuen arabera, 2023ari dagozkionak (behin-behineko datuak), EAEn eginkizun horretarako erabiliko baliabide guztiak 24.382 milioi euro izan ziren aipaturiko urtean, 2022an baino % 7,9 gehiago (+1.792 milioi). Kopuru hori urte horretako BPGd-aren % 26,3 da (2022an baino 3 hamarren gehiago).

Gizarte-babeseko gastu osoak etengabe egin du gora estatistika horrek maneiatzen duen denbora-serie erabilgarrian: biztanleko gastua 6.402 eurokoa izan zen 2008an, eta 11.064 eurokoa 2023an (+% 72,8).

Administrazio-gastuak kenduta, gizarte-prestazioen zenbatekoa 24.080 milioi eurokoa da, 2022an baino % 7,9 gehiago. Funtzioka egindako gastu horren azterketak erakusten duenez, egoitzako eta etxeko arretako pentsioak eta laguntza-prestazioak barne hartzen dituen “Zahartzaroa” funtzioari dagokion zatia da pisurik handiena duena: 10.796 milioi euro, guztizkoaren % 44,8. 2022. urtearekin alderatuta, % 10,5 hazi da, prestazioen batez besteko hazkundera (% 7,9) baino gehiago. Bigarren funtziorik garrantzitsuena “Gaixotasuna/osasun-arreta” da, 2023an 6.393 milioi euroko gastuarekin, guztizkoaren % 26,5, eta 2022an baino % 3,8 gehiago. Biek batera, beraz, gizarte-prestazioetako gastuaren % 71,3 hartzen dute (ikusi V.4.1 grafikoa).

Erakunde-unitateen arabera gizarte-babeseko gastuari dagokionez, Gizarte Segurantzaren sistemak eta Estatuko Administrazioak egiten duten gastua % 61,3koa izan zen 2023an, eta % 8,4 hazi da aurreko urtearekin alderatuta. Bestalde, euskal administrazioen gastua % 32,1koa da, 7.828 milioi eurokoa; 2022an baino % 7,4 gehiago. Gainerakoa, 1.608 milioi euro, erakunde pribatuek egiten duten gastuari dagokio (+% 6,3).

V.4.2 GRAFIKOA. GIZARTE-BABESEKO PER CAPITA GASTUAREN BILAKAERA (€ APB-TAN)

Amaitzeko, EUROSTATEk argitaratutako azken datuekin, 2022an, EAEko gizarte-babeseko per capita gastua, erosteko ahalmenaren parekotasunean neurtuta, 10.927 eurokoa izan zen, EBko batezbestekoa (10.222 €) baino handiagoa, bai eta Estatuko batezbestekoa (7.733 €) baino handiagoa ere, nahiz eta euroguneko 11.444 € per capita baino txikiagoa izan.

4.2. GIZARTE-SEGURANTZAREN PRESTAZIOAK²²

2024an, milioi erdi pertsona baino gehiago (536.359, lehen zenbatespenaren arabera) Gizarte Segurantzaren sistemako pentsioen onuradunak izan dira gure erkidegoan (kotizaziopekoak eta kotizazio gabekoak²³), aurreko urtean baino % 0,9 gehiago. Azken urteotan gertatzen ari den bezala, igoera hori kotizaziopeko pentsioen onuradunen kolektiboaren pisuaren eta bilakaeraren ondorio da, gainerako modalitateak, oro har, gutxieneko kopuruetan mantentzen baitira. Gizarte Segurantzak emandako prestazio ekonomikoak jasotzen dituzten EAEko biztanleen portzentajea % 24,3ra heldu da, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago.

V.4.2. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN PENTSIOAK EAE-N, MOTAREN ARABERA. LABURPEN-TAULA

		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	% 22/23	% 23/24
ONURADUNAK (URTEKO BATEZ BESTEKOAK)	-KOTIZAZIOPEKO P.	501.398	507.617	509.327	512.782	514.961	518.417	522.570	0,7	0,8
	-KOTIZAZIO GABEKO P.	11.846	12.093	12.172	12.581	12.920	13.411	13.789	3,8	2,8
	GUZTIRA	513.244	519.710	521.499	525.363	527.881	531.828	536.359	0,7	0,9
	- BIZTANLEEN %	23,5	23,7	23,7	24,0	24,1	24,2	24,3	+0,1pp	+0,1pp
GASTUA (M €)	-KOTIZAZIOPEKO P.*	9.111,2	9.597,6	9.835,1	10.279,1	10.718,9	11.841,4	12.531,5	10,5	5,8
	-KOTIZAZIO GABEKO P.	64,2	67,5	68,9	72,0	84,1	92,3	103,8	9,7	12,5
	GUZTIRA	9.175,4	9.665,1	9.904,0	10.351,1	10.803,0	11.933,7	12.635,3	10,5	5,9
	-% BPGD-ARI DAGOKIONEZ	11,7	12	13,8	13,4	12,5	12,9	13,0	+0,4pp	+0,1pp

Iturria: ESTADISen eta IMSERSoren datu-baseak. Geuk egindakoa.

* Kotizaziopeko pentsioen gastua ESTADISek argitaratzen dituen pentsio horien urteko nominatik abiatuta zenbatesten da.

Kotizaziopeko pentsioei dagokienez (onuradunen % 97,4 eta gastuaren % 99,2), 2024an batez beste 522.570 onuradun daude (+% 0,8), eta 578.300 pentsio jaso zituzten (+% 0,9). Izan ere, pertsona batek kotizaziopeko

²² Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalak kudeatzen dituen transferitu gabeko Gizarte Segurantzaren prestazioak bi motatakoak dira: Kotizaziopekoak, aurretik kotizatu den denboraren eta zenbatekoaren arabera egiten direnak; iraupen zehaztugabea dute, eta gizarte-babeseko guztizko gastuaren % 50 inguru dira. Funtsean, baldintza jakin batzuk betez prestazio hori jasotzeko eskubidea sortu duten pertsonen errentak lortzeko jarraitutasuna bermatzeko funtzioa betetzen dute, lan-bizitza iraungitzea eragin dezaketen gertakizunak direla-eta errentak eteten direnean. Kotizazio gabekoak, hala nola erretiro- eta baliaezintasun-pentsioak, kotizazio gabeko modalitatean, eta amatasun- eta familia-prestazioak.

²³ Kalkulu horietan ez dira barne hartu laguntza-pentsioak eta Desgaitasunen bat duten pertsonak gizarteratzeari buruzko Legearen ondoriozkoak, desagertuz joan direnak. Gainera, ez dago informazio eguneraturik. Dena den, guztizkoaren gaineko pisua % 0,4ren azpitik dago.

pentsio bat baino gehiago jaso ditzake, eta urteko gastua 12.531,5 milioi eurokoa izan da, hau da, 2023an baino % 5,8 gehiago. Kotizazio gabeko pentsioek, bestalde, 13.789 pertsona estali dituzte 2024an (urteko batez besteko datua), eta 103,8 milioi euroko gastua sortu dute (+% 12,5, 2023. urtearekin alderatuta).

Laburbilduz, EAEn pentsioetan egindako guztizko gastua 12.635,3 milioi eurora igo da 2024an, behin-behineko datuekin, eta % 5,9ko igoera izan du, 2023. urtearekin alderatuta. Hala, BPGd-ari dagokionez, ehunekoa hamarren bat igo da, % 13raino (EUSTATen behin-behineko datuekin). Kontuan hartu behar dugu kotizaziopeko pentsioen gutxieneko zenbatekoak (ikusi moduan, gehienak dira) % 6,9 igo direla 2024an, % 3,8ko igoera orokor bat eta —pobrezia-atalasea kontuan hartuz eta 2/2023 Errege Lege Dekretua aplikatuz, pentsio motaren arabera— igoera osagarri bat aplikatzearen ondorioz²⁴.

4.2.1. Transferitu gabeko kudeaketa duten prestazioak

a) Pentsioen eta onuradunen kopurua

2024an, guztira 522.570 pertsonak jaso dituzte Gizarte Segurantzaren kotizaziopeko pentsioak EAEn, Estatuko guztizkoaren % 5,7 (azken lau urteotako ratio bera) eta aurreko urtean baino % 0,8 gehiago. Sexuaren arabera, ia % 50ean banatzen dira (urteko batez besteko datuan, gizonak % 51 dira).

Bestalde, kotizaziopeko pentsioen kopurua 578.300 da (+% 0,9 2023koaren aldean); beraz, hartzaile bakoitzeko pentsioen ratioa (urteko batezbestekoa) 1,1ekoa da, balio iraunkorra hori. Pentsio horien batez besteko zenbatekoa hileko 1.552,60 eurokoa da (Estatuko batezbestekoa baino % 23,7 handiagoa da, 2023an baino 2 hamarren gutxiago), eta horrek % 4,9ko igoera dakar 2023arekin alderatuta, pentsio berriek (oro har zenbateko handiago dutenek) batez besteko pentsioen zenbatekoa igotzen baitute. Erretiro-pentsioari dagokionez (kotizaziopeko pentsioen % 66,8), 2024ko batez besteko zenbatekoa 1.683,30 eurokoa da hilean, 2023an baino % 4,5 gehiago.

Gainerako pentsioen batez besteko zenbatekoek gora egin dute 20234an: baliaezintasun iraunkorragatiko pentsioak batezbestekoaren azpitik igo dira (% 3,3), eta gainerakoak batezbestekoaren inguruan (% 4,9). Batez besteko zenbatekoa 1.479,1 eurokoa (baliaezintasun iraunkorra), 1.037,7 eurokoa (alarguntza) eta 646,9 eurokoa (zurtasuna eta fabore familiarra) izan da.

V.4.3. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO KOTIZAZIOPEKO PENTSIONEN BILAKAERA EAE-N ETA HORREN BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)									
	2020	2021	2022	2023	2024	% 2024*	% LGSari dagokionez 2024**	2022/2023 (%)	% 23/24
PENTSION-KOPURUA (MILAKOETAN)									
GUZTIRA	560,9	565,4	568,5	573,0	578,3	100,0		0,8	0,9
BALIAEZINTASUN IRAUNKORRA	42,3	41,7	40,6	39,7	40,0	6,9		-2,2	0,8
ERRETIROA	365,8	370,7	375,1	380,9	386,3	66,8		1,5	1,4
ALARGUNTZA	134,9	135,1	134,6	134,4	133,8	23,1		-0,1	-0,4
ZURZTASUNA/FABORE FAMILIARRA	17,8	18,0	18,1	18,1	18,1	3,1		0,0	0,0
BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (EUROAK/HILEKO)									
GUZTIRA	1.255,9	1.283,1	1.351,1	1.480,5	1.552,6	100,0	136,9	9,6	4,9
BALIAEZINTASUN IRAUNKORRA	1.259,9	1.275,6	1.326,4	1.431,6	1.479,1	95,3	130,4	7,9	3,3
ERRETIROA	1.428,9	1.459,8	1.537,0	1.683,3	1.763,7	113,6	155,5	9,5	4,8
ALARGUNTZA	882,6	900,5	947,0	1.036,2	1.087,7	70,1	95,9	9,4	5,0
ZURZTASUNA/FABORE FAMILIARRA	521,7	531,6	560,0	615,2	646,9	41,7	57,0	9,9	5,2
Iturria: INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA eta MIGRAZIO Ministerioaren datuetatik ("Laneko Estatistiken Aldizkaria") abiatuta egindakoa.									
* Ehuneko bertikalak, pentsioen guztizkoa eta prestazio horien batez besteko zenbatekoa % 100 gisa hartuta.									
** 2024ko LGSa igo egin da 1.134 euro/hilean.									

²⁴ Martxoaren 16ko 2/2023 Errege Lege Dekretuan (pentsiodunen eskubideak zabaltzeko, genero-arrakala murrizteko eta pentsio-sistema publikoaren jasagarritasun-esparru berri bat ezartzeko presazko neurriei buruzkoan) jasotako neurrien artean, kotizaziopeko gutxieneko pentsioak batez besteko errentaren % 60ra iristea bermatzekoa. Ezkontidea ardurapean duten 65 urtetik gorakoentzako gutxieneko pentsioen bilakaera hartuko litzateke erreferentziatzat, 2024tik 2027ra bitartean bi helduk osatutako familia baten batez besteko errentaren % 60ra iritsiko delako.

Erretiro-pentsioei helduz, zeinak, esan bezala, EAEko pentsiodun gehienek jasotzen baitituzte, 2024ko pentsioen (386.293) % 59,4 gizonak jaso dituzte, eta % 40,6 emakumeek (aurreko urtean baino 6 hamarren gehiagok).

V.4.4. TAULA. ERRETIROA-PENTSIEN ZENBATEKOA EAE-N: BATEZ BESTEKO PENTSIOS OSOAREN ETA ALTA BERRIEN BILAKAERA, SEXUAREN ARABERA BEREZITA. URTEKO BATEZBESTEKOAK. EURO/HILEAN.								
	GUZTIRA, ERRETIRO-PENTSIOK			ERRETIRO-PENTSIEN ALTA BERRIAK			% DIF. GIZONAK/EMAKUMEAK*	
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	PENTSIOS GUZTIAK	ALTAK
2019	1.650,15	992,5	1.401,55	1.816,75	1.408,65	1.647,33	66,3	29,0
2020	1.679,06	1026,01	1.428,91	1.871,65	1.484,97	1.707,53	63,6	26,0
2021	1.711,96	1.064,14	1.459,79	1.854,26	1.473,76	1.688,06	60,9	25,8
2022	1.798,06	1.137,20	1.536,95	1.908,84	1.487,80	1.728,25	58,1	28,3
2023	1.965,07	1.261,24	1.683,28	1.966,54	1.550,51	1.782,02	55,8	26,8
2024	2.053,52	1.339,71	1.763,68	2.075,45	1.709,94	1.912,77	53,3	21,4
% Ald. 22/23	9,3	10,9	9,5	3	4,2	3,1	-4,0	-5,2
% Ald. 23/24	4,5	6,2	4,8	5,5	10,3	7,3	-4,5	-20,2

Iturria: GSIN-EN DATU-BASEA. Geuk egindakoa.
** Gizonen batez besteko pentsioa emakumeena baino handiagoa den ehunekoa.*

Eta pentsio horien zenbatekoak aztertuz gero, 2024ko batez besteko datuekin, gizonentzako erretiro-pentsioa % 53,3 handiagoa zen EAEn emakumeena baino, eta arrakala hori ere jaisten ari da urtez urte (34,2 puntu murriztu da azken hamarkadan). Eta, batez besteko zenbateko horiek azken urtean egindako alta berrien pentsioekin erkatuta, aldea % 21,4koa da 2024an; aurreko urtekoa baino 5,4 puntu baxuagoa.

Era berean, erretiratu guztien batez besteko erretiro-pentsioak erretiroan sartutako azken pertsonenekin alderatuz gero, 2024an, azken horiek kolektibo osoak baino % 8,5 gehiago kobratzen dutela ikusten da (% 5,9 2023an) (1.912,77 €, batez beste, eta 1.763,68 €, berriz, guztira).

Amaitzeko, 2024ko abenduaren 31n, EAEko kotizaziopeko batez besteko pentsioa 1.561,10 eurokoa zen, eta % 5 igo zen 2023ko abenduarekin alderatuta.

b) Gastua eta diru-sarrera

Pentsioetan zenbatetsitako guztizko gastua % 5,9 hazi da 2024an (V.4.2 taula), eta % 5,8 kotizaziopeko pentsioen urteko batez besteko kopuruaren eta horien batez besteko zenbatekoen emaitza kalkulatz gero (V.4.6 taula).

Kotizaziopeko pentsioen gastuaren bilakaera Gizarte Segurantzaren afiliatutako langileen kopuruarekin alderatzen badugu, balioetsi dezakegu pentsio horiek alta emanda dagoen afiliatutako pertsona bakoitzeko ordaintzeak dakarren ahalegina, hileko eurotan. 2024an 889,77 euro/hileko da, aurreko urtean baino % 4.1 gehiago

V.4.5. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAKO KOTIZAZIOPEKO PENTSIOK EAE-N, MOTAREN ARABERA. BATEZ BESTEKO ZENBATEKOEN ETA PENTSIEN KOPURUA, 2024KO ABENDUAREN 31N.						
	PENTSIODUNAK			BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)		
	GIZONAK	EMAKU-MEAK	GUZTIRA*	GIZONAK	EMAKU-MEAK	GUZTIRA
BALIAEZINTASUN IRAUNKORRA	27.191	14.176	41.367	1.576,53	1.301,90	1.428,41
ERRETIROA	230.455	159.501	389.957	2.061,40	1.355,35	1.772,61
ALARGUNTZA	10.585	123.037	133.622	743,51	1.121,18	1.091,26
ZURZTASUNA	8.369	7.444	15.813	618,03	598,41	608,79
FABORE FAMILIARRA	691	1.561	2.252	937,32	951,95	947,46
KOTIZAZIOPEKO PENTSIOK GUZTIRA	277.291	305.719	583.011	1.917,18	1.238,14	1.561,10

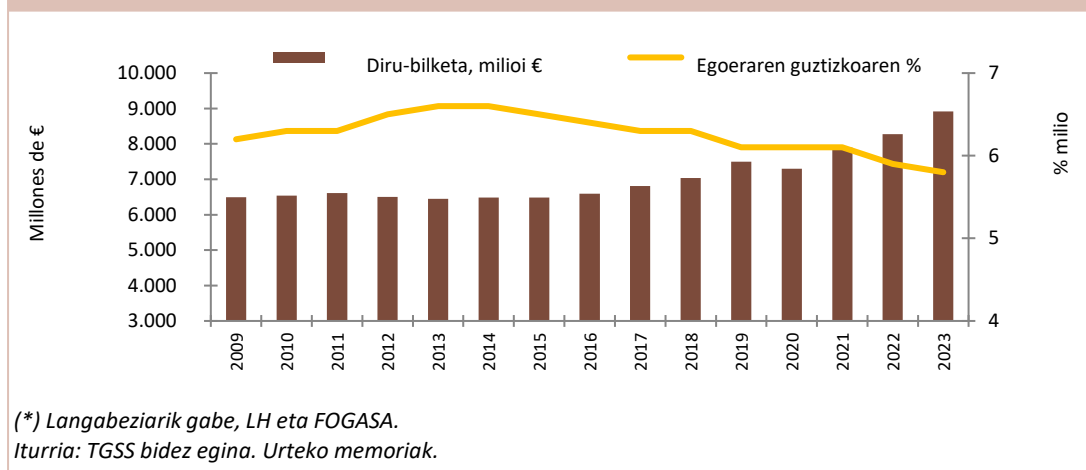
Iturria: GSIN-EN DATU-BASEA. Geuk egindakoa.
**Guztizkoa ez dator bat gizon eta emakumeen baturarekin, zenbait erregistrotan ez delako jasotzen pertsonaren sexua.*

V.4.6. TAULA. PENTSIEN ARLOKO AHALEGINAREN HURBILKETA EAE-N					
	PENTSIODUNAK KOTIZAZIOPEKO PENTSIOK (1)	BATEZ BESTEKO ZENBAT. €/HILEAN (2)	ZENBATEKO A, GUZTIRA €/HILEAN (3) = (1)*(2)	GIZARTE SEGURANTZARA AFILIATUAK *(4)	ESFORTZUA: €/HILEAN AFILIATU BAKOITZEKO (3) / (4)
2020	560.900	1.255,90	704.434.310	947.600	743,39
2021	565.400	1.283,10	725.464.740	956.000	758,85
2022	568.500	1.351,10	768.100.350	976.700	786,42
2023	573.000	1.480,50	848.326.500	992.900	854,39
2024	578.300	1.552,60	897.868.580	1.009.100	889,77
% Ald. 22/23	0,8	9,6	10,4	1,7	8,6
% ALD. 23/24	0,9	4,9	5,8	1,6	4,1

Iturria: INKLUSIO, GIZARTE-SEGURANTZA ETA MIGRAZIO Ministerioaren datuekin egindakoa.
** Gizarte Segurantzaren alta emanda dauden kotizatzaileak. Urteko batez besteko datua.*

(+% 8,6 2023an), pentsio-gastuaren igoeraren (+% 5,8) ondorioz, zeina kotizatzaile kopurua baino dezente handiagoa baita (+% 1,6, urteko batezbestekoan).

V.4.3 GRAFIKOA. GIZARTE SEGURANTZAREN KOTIZAZIOEN ARABERAKO* BILKETAREN BILAKAERA EAEN

Bestalde, 2023an (datu bateratuak dauden azken urtea), Gizarte Segurantzaren Sistemak 8.913,6 milioi euro bildu zituen EAEn, aurreko ekitaldian baino % 7,7 gehiago, eta Estatuan bildutako guztizkoaren % 5,8 (2021ean % 6,1). Zenbateko hori gure erkidegoko urte horretako BPGd-aren % 9,6 da, behin-behineko datuen arabera (2022ko ratio berbera). Bildutako bolumen horretatik, 1.515,7 milioi Arabari dagozkio (% 17), 2.969,1 milioi Gipuzkoari (% 33,3) eta 4.428,8 milioi Bizkaiari (guztizkoaren % 49,7).

V.4.7. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN DIRUZAINITZA OROKORRAREN KUOTEN DIRU-BILKETAREN BILAKAERA EAE-N. MILIOI EUROTAN*.

	BEHIN BETIKO DATUAK (MEMORIA)					% Desb. 2023	ALDAKUNTZA %	
	2019	2020	2021	2022	2023		21/22	22/23
BELAUNALDIARTEKO EKITATE-MEKANISMOA ²⁵					153,8	1,7	-	-
OROKORRA	5.629,8	5.471,3	5.837,4	6.242,1	6.597,9	74,0	6,9	5,7
AUTONOMOAK	711,5	597,4	682,0	700,4	733,1	8,2	2,7	4,7
ITSASOKO LANGILEAK	35,3	35,0	35,0	34,5	35,1	0,4	-1,4	1,7
LI ETA LG KUOTAK (DIRUZAINITZA)	11,3	10,0	10,0	11,2	12,3	0,1	12,0	9,8
SEPEKO LANGABEAK	333,7	428,8	516,0	376,1	389,8	4,4	-27,1	3,6
GSDN KUOTAK GUZTIRA (A)	6.721,7	6.542,5	7.080,2	7.364,4	7.922,1	88,9	4,0	7,6
LI ETA LG MUTUALITATEAK ETA ARRISKUA HAURDUNALDIA	532,3	521,5	560,9	599,4	641,5	7,2	6,9	7,0
ITC ARRUNTAK	229,7	222,8	234,1	296,0	331,3	3,7	26,4	11,9
JARDUERA ETETEA	14,7	10,9	21,3	19,6	18,8	0,2	-8,0	-4,1
MUTUALITATEAK, GUZTIRA (B)	776,6	755,2	816,4	915,0	991,5	11,1	12,1	8,4
GS-KO SISTEMAREN DIRU-BILKETA, GUZTIRA (A+B)	7.498,3	7.297,7	7.896,6	8.279,4	8.913,6	100,0	4,8	7,7
LANGABEZIARAKO KUOTAK	1.316	1.270	1.356	1.450,2	1.570,9	17,6	6,9	8,3
SOLDATAK BERMATZEKO FUNTSA	33	31	28	35,8	39,2	0,4	27,9	9,5
LANBIDE HEZIKETA	144	142	150	161,3	171,9	1,9	7,5	6,6

Iturriak: GIZARTE-SEGURANTZA. Informazio ekonomikoa eta finantzarioa. GSDN: Urteko memoriak. Geuk egindakoa.

*Nekazaritzaren, ikatzaren eta etxeko lanaren erregimenen kuotak ez dira bilketan sartzen, zifrak milioi eurotan adierazten direnez zenbatekoak zero direlako (bilketa horien batura, 2023an, 20.250 eurokoa izan zen).

²⁵ 2022ko pentsio-erreforma aplikatuta (abenduaren 28ko 21/2021 Legearen azken xedapenetatik laugarrena), 2023an «Belaunaldiarteko Ekitate Mekanismoa» sortu zen, erretiroagatik kotizatzen den kasu guztietan eta erregimen guztietan aplikatzekoa den kotizazio finalista gisa. Kotizazio osagarri horrek Gizarte Segurantzaren Erreserbako Funtsa elikatuko du.

Zenbateko horren % 88,9 Gizarte Segurantzaren kuotei dagokie; gainerako % 11,1a, berriz, lan-istripu eta eritasun profesionalen mutualitateei. % 74ren jatorria araubide orokorra da, eta guztira 6.597,9 milioi euro dira (+% 5,7 aurreko urtearen aldean). Halaber, Gizarte Segurantzak Langabeziari, Soldatak Bermatzeko Funtsari eta Lanbide Heziketari dagozkien kuotak biltzen ditu, eta horien guztizko batura, gure erkidegoan, 1.782 milioi eurokoa izan zen 2023an, 2022an baino 134,7 gehiago.

Gizarte Segurantzaren kotizaziopeko pentsioen EAEko gastua eta Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiaren kuoten bilketako zifrak erlazionatzen baditugu, 2023an, bi zifrak eskuragarri dauden azken ekitaldian, gastua 11.841,4 milioi eurokoa izan zen, 8.913,6 milioi diru-sarreraren aldean, eta, beraz, saldoa negatiboa izango litzateke, 2.927,8 milioi eurokoa, 2022an baino % 20 handiagoa.

V.4.8. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN DIRUZAINNTZA NAGUSIAREN KOTIZAZIOPEKO PENTSIOTAKO GASTUAREN ETA KUOTAK BILTZEAGATIKO DIRU-SARREREN BILAKAERA . EAE-N (MILAKA EUROTAN)									
	2019	2020	2021	2022	2023	2024*	% ALD. 21/22	2022/2023 ALD. (%)	% ALD. 23/24
GSDN-K BILDUTAKO KUOTENGATIKO SARRERAK	7.498,3	7.297,7	7.896,6	8.279,4	8.913,6	...	4,8	7,7	...
KOTIZAZIOPEKO PENTSIOTEN GASTUA GIZ. SEG.**	9.597,6	9.835,1	10.279,1	10.718,9	11.841,4	12.531,5	4,3	10,5	5,8
SALDOA	-2.099,3	-2.537,4	-2.382,4	-2.439,5	-2.927,8	...	2,4	20,0	...
DIRU-SARRERA/GASTUA	0,78	0,74	0,77	0,77	0,75	...			

Iturria: GIZARTE-SEGURANTZA. Informazio ekonomikoa eta finantzariora. Geuk egindakoa.
** Behin-behineko datuak.*
*** Kotizaziopeko pentsioen gastua ESTADISek argitaratzen dituen pentsio horien urteko nominatik abiatuta zenbatesten da.*

4.2.2. Kudeaketa transferitua duten prestazioak: Kotizazio gabeko prestazioak

Kotizazio gabeko prestazioak inoiz kotizatu ez duten edo kotizaziopeko prestazioak lortzeko behar besteko denboraz kotizatu ez duten eta iraupeneko bitartekorik ez izateagatik beharrian-egoeran dauden pertsonen ematen zaizkienak dira. Errenta ekonomiko bat aitortzeaz gain, laguntza mediko eta farmazeutikoa eta gizarte-zerbitzuak jasotzeko eskubidea ere badute; hortaz, premia-egoeran egonez gero, estaldura osoa ematen zaie. Estatuan autonomia-erkidegoek dute eskumena. EAEn, aldiz, eginkizunak eta zerbitzuak besterendu ondoren, foru-aldundiei dagokie prestazioa aitortzea, kudeatzea eta finantzatzea. Prestazio horiek hiru motatakoak izan daitezke: Gizarte Segurantzaren kotizazio gabeko pentsioak, laguntza-pentsioak eta Desgaitasunen bat duten pertsonen gizarteratzeari buruzko Legeko prestazioak. Jasotzen den zenbatekoa errentaren eta norberaren egoeraren arabera ezartzen da.

EAEko foru-aldundiek emandako kotizazio gabeko pentsioak, kopuruari eta zenbatekoari dagokienez, kotizazio gabeko prestazioen artean nabarmenenak dira. Diru-sarrera nahikoak ez dituzten pertsonentzat dira (diru-sarrerak nahikoak ez direla zehazteko, urteko diru-sarreraren baturak pentsioaren urteko zenbatekoak baino txikiagoa izan behar du), eta zenbatekoak berdintsu eutsi dio

V.4.9. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN ERRETIROAGATIKO KOTIZAZIO GABEKO PRESTAZIOAK EAE-N: ADIERAZLE NAGUSIAK.			
	KOTIZAZIO GABEKO PENTSIOTAK: ERRETIROA	ZENBATEKOA GORDINA (€)	BATEZ BESTEKO PENTSIOTAK (€)
2019	5.949	30.929.791	376,86
2020	6.131	32.483.756	378,45
2021	6.535	34.973.000	389,81
2022	6.961	42.479.311	440,92
2023	7.432	48.114.299	469,28
2024	7.906	55.913.957	514,56

Iturria: IMSERSOren datuekin egindakoa. Prestazio ekonomikoan arloa.
** Urteko batez besteko datua.*

V.4.10. TAULA. GIZARTE-SEGURANTZAREN BALIAEZINTASUNAGATIKO KOTIZAZIO GABEKO PENTSIOTAK EAE-N: ADIERAZLE NAGUSIAK.			
	KOTIZAZIO GABEKO PENTSIOTAK: BALIAEZINTASUNA*	ZENBATEKOA GORDINA (€)	BATEZ BESTEKO PENTSIOTAK (€)
2019	6.144	36.619.313	418,12
2020	6.041	36.379.322	423,68
2021	6.046	36.995.378	434,77
2022	5.959	41.684.325	491,98
2023	5.979	44.177.614	523,48
2024	5.883	47.879.225	573,08

Iturria: IMSERSOren datuekin egindakoa. Prestazio ekonomikoan arloa.
** Urteko batez besteko datua.*

2013tik. Pentsio horiek 2024an 13.789 pertsonak jaso dituzte guztira (batezbesteko datuak), aurreko urtean baino % 2,8 gehiagok, 7.906k erretiro modalitatean, eta 5.883k baliaezintasunagatik.

Kotizazio gabeko pentsioen zenbatekoak Estatu osorako ezartzen dira urtero. 2024rako, 517,90 euroan finkatu ziren hilean erretirorako eta % 65ekoa edo hortik gorakoa baliaezintasunerako (+% 6,9 2023arekin alderatuta), eta, gainera, zenbait osagarri onartu ziren. Horiek aplikatuta, hileko 573,08 euroko batez besteko pentsioa dugu baliaezintasunerako, eta 514,56 euroko pentsioa erretirorako (14 ordainsari bi kasuetan). Pentsio horietara bideratutako zenbateko gutzia 103,79 milioi eurokoa da, 2023an baino % 12,5 gehiago.

4.3. POBREZIAREN ETA BAZTERKETAREN AURKAKO NEURRIAK EAE-N

Pobrezia, tradizioz, desberdinkeria ekonomikoei eta diru-sarrerak txikiak dituzten biztanleria-geruzei lotuta egon da. Hala ere, azken urteotan, gure gizartean gertatutako aldaketekin batera —bai ekonomiari, bai gizarteari, bai familiari lotutakoak—, bazterketa- eta zaugarritasun-adierazpen berriak agertu dira. Ekonomia hutsari lotutakoaz gain, beste faktore batzuk daude (bakardadea, mendetasuna, “adinkeria”) gizarte-bazterketako prozesuak eragiten dituztenak.

EAEko pobrezia eta gizarte-bazterketari aurre egiteko tresna nagusien artean —Gizarte Zerbitzuei buruzko Legean, Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legean jasoak—, honako hauek daude: diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE), etxebizitzako gastuetarako prestazio osagarria (EGPO), bizitzeko gutxieneko diru-sarrera (BGD) eta gizarte-larrialdietarako laguntzak (GLL), Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren sartutako gutxieneko diru-sarrerak bermatzeko programak. Horiek ez ezik, gizarteratze-, prestakuntza- eta laneratze-programak ere badaude, esku hartzen duten alderdien (laneratze-enpresak sortu ahal izatea aintzat hartu da), udalen eta bazterketa-egoeran edo -arriskuan dauden pertsonen arteko hitzarmenen bidez.

4.3.1. Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026

Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak hainbat plan egin izan ditu pobrezia eta bazterketaren kontra. Izen desberdinak izan dituzten plan horien helburua pobrezia eta gizarte-bazterketaren kontrako borrokaren oinarriak ezartzea eta aipaturiko araudia garatzeko abiatu beharreko helburuak eta neurriak egituratzea da. Gaur egun, “Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026”²⁶ dago indarrean, zeinetan urteko 1.202 milioi euroko gastua aurreikusten baita —hezkuntzako eta osasuneko gastuak zenbatu gabe—, hau da, 6.010 milioi euro inguruko gastu metatua egingo da berorren indarraldian.

V.4.11. TAULA. INKLUSIORAKO V. EUSKAL PLANA 2022-2026. ARDATZ ESTRATEGIKOAK.
1. ARDATZA. HERRITARTASUN-ESKUBIDEAK ESKURATZEA
2. ARDATZA. DESBERDINKERIA MURRIZTEA
3. ARDATZA. BERRIKUNTZA, KOORDINAZIOA, ARTIKULAZIOA ETA GOBERNANTZA
4. ARDATZA. ERANTZUNKIDETASUNA, PARTE-HARTZEA, KOMUNITATE-AKTIBAZIOA ETA SENTSIBILIZAZIOA
5. ARDATZA. GIZARTERATZEKO POLITIKEN LURRALDEAREN ARABERAKO SAILKAPENA
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. <i>Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026.</i>

Planari eta 2023an (informazioa ezin izan da eguneratu) egindako jarduketari buruzko xehetasun gehiago izateko, jo urte hartako Memoria Sozioekonomikora.

4.3.2. Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemaren prestazioak

“Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legea” pertsonen bazterkeria-arriskua prebenitzeko, bazterkeria pertsonala, soziala eta lanekoa arintzeko, bizitza duinaren garapena bermatzeko eta behar adina baliabide pertsonal, laboral, sozial edo ekonomikorik ez dutenak gizartean erabat txerta daitezen sustatzeko tresna nagusia da.

²⁶ Plan honi buruzko xehetasun gehiagorako, 2022ko Memoria Sozioekonomikora jo behar da.

Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak 512,4 milioi euro gastatu ditu orotara 2024an, 2023an baino % 1,1 gutxiago. Honelaxe daude banatuta: 394,5 milioi diru-sarrerak bermatzeko errentan egindako gastuari dagozkio (kopuru osoaren % 77, eta 2023an baino % 3,8 gehiago), 76,4 milioi etxebizitzako gastuetarako prestazio osagarriarako (kopuru osoaren % 14,9 eta 2023an baino % 12,7 gutxiago) eta, azkenik, 41,5 milioi euro gizarte-larrialdietarako laguntzetarako (Sistemaren % 8,1 eta 2023an baino % 17,3 gutxiago) (azken zenbateko hori Irekia atariko datuekin).

Prestazio horiek EAEko bizi-baldintzetan dituzten ondorioei dagokienez, Eusko Jaurlaritzaren 2022ko “Pobreziaren eta Gizarte Desberdinkeriei buruzko Inkestaren” (PGDI) arabera, EAEn % 45,3 murriztu da pobreziaren atalase-mailaren pean bizi diren pertsonen kopurua laguntza horien ondorioz (–% 33,3 2020an, aurreko inkestaren urtean). Prestazio horiek izan ezean, benetako pobrezia duten pertsonen kopurua biztanleriaren % 7,4 izango litzateke (159.737 pertsona), % 4ra jaisten da (87.387 pertsona) prestazio horiek banatu ondoren: % 2,2, oraindik ere laguntza jaso arren pobreziatik irteten ez dena, gehi % 1,8, laguntzarik jasotzen ez duena.

Kopuru horiek ikusita ondorioztatzen denez, 2022an EAEko Diru-sarrerak Bermatzeko Sistema pobrezia-arriskuan zeuden biztanleen % 75,5engana iritsi zen (% 70,2 2020an): 120.594 pertsona (biztanleriaren % 5,6). Pobrezia-arriskuan dauden biztanleen estaldura-ratio hori hazi egin da, hortaz, 5,3 puntu azken bi urteetan, eta ia 12 puntu 2008ari dagokionez. Urte horretan, Sistema arrisku-egoeran zeuden biztanleen % 63,6ra baino ez zen iristen.

Era berean, 2022ko PGDIan bertan adierazten den bezala, arrisku-egoeran dauden biztanleen zati bat ez da Sistemara iristen; zehazki, kolektibo horretako % 24,5 (39.143 pertsona, 2020an baino % 27,8 gutxiago). Era berean, adierazi du 48.244 pertsona sartzen direla Sistemara, baina ez dira pobreziatik irteten (arrisku-egoeran dauden biztanleen % 30,2, hau da, 2020an baino 6,8 puntu gutxiago).

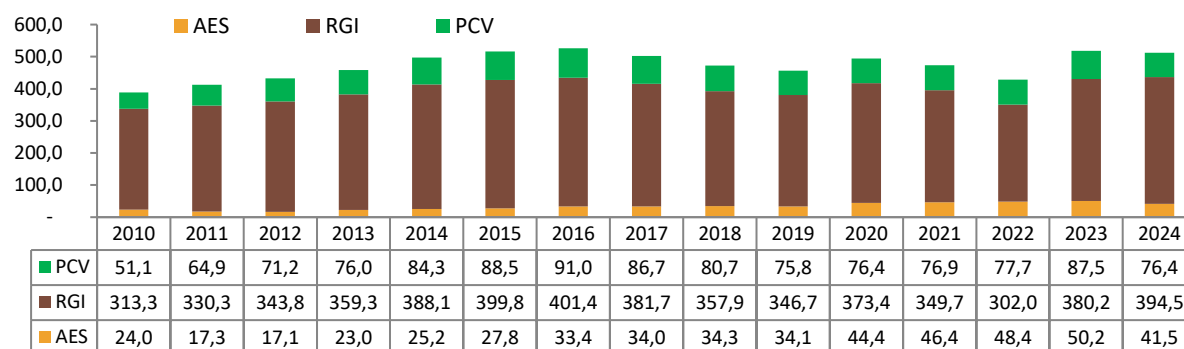
V.4.12. TAULA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: INPAKTUA POBREZIA-ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEENGAN. DATU ABSOLUTUAK ETA EHUNEKOTAN, ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEEI DAGOKIENEZ.

	2008	2014	2016	2018	2020	2022	2020/22	2008/22
SISTEMAN ARTATUTAKO BIZTAN.	83.023	151.591	134.563	136.567	127.953	120.594	-5,8	45,3
- EZ DA POBREZIATIK IRTEN	42.165	71.092	63.069	70.348	67.306	48.244	-28,3	14,4
- POBREZIATIK IRTEN DA	40.858	80.499	71.494	66.219	60.647	72.350	19,3	77,1
SISTEMAN ARTATU EZ DIREN BIZTANLEAK	47.542	56.307	59.497	60.618	54.197	39.143	-27,8	-17,7
ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEAK, GUZTIRA	130.565	207.898	194.060	197.185	182.150	159.737	-12,3	22,3
SISTEMAN ARTATUTAKO BIZTAN. %	63,59	72,92	69,34	69,26	70,25	75,50	5,25*	11,91*
- POBREZIATIK IRTEN EZ DIRENEN %	32,29	34,20	32,50	35,68	36,95	30,20	-6,75*	-2,09*
- POBREZIATIK IRTEN DIRENEN %	31,29	38,72	36,84	33,58	33,30	45,29	11,99*	14,00*
SISTEMAN ARTATU EZ DIREN BIZTANLEEN %	36,41	27,08	30,66	30,74	29,75	24,50	-5,25*	-11,91*
ARRISKUAN DAUDEN BIZTANLEAK, GUZTIRA	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	-	-

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. PGDI 2022. Geuk egindakoa.

* Aldakuntzak ehuneko puntuetan.

V.4.4 GRAFIKOA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO EUSKAL SISTEMAREN PRESTAZIOETAKO GASTUAREN BILAKAERA (MILIOI EUROTAN)

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuetan oinarrituta egina.

a) Diru-sarrerak bermatzeko errenta

Diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE) ematen zaie EAEn gutxienez urtebetean erroldatuta dauden eta oinarrizko premiei eta laneratzeko eta inklusiorako prozesuaren ondoriozko premiei aurre egiteko nahikoa diru-baliabiderik ez duten pertsoneri, baldin eta 14/2022 Legean eta hura garatzeko araudian²⁷ ezarritako baldintzak betetzen badituzte. 2023an indarrean sartu Zen araudi berriarekin, prestazioak jasotzeko baldintzak malgutu egin dira profil ahulenetara iristea errazteko, hala nola adingabeak dauden etxeetara, eta horien artean guraso bakarrekoetara, askotariko indarkerien biktimengana edo errefuxiatuengana.

Memoria hau egiten ari garen honetan, oraindik ez dakigu neurri horiek zer inpaktu izango duten hautemandako premien estalduran (ikusi dugunez, azken datua 2022ko PGDI inkestaren emaitzei dagokie).

V.4.13. TAULA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: GASTUAREN BILAKAERA, LURRALDEEN ARABERA. M €.									
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2022/2023 ALD. (%)	% ALD. 23/24
ARABA	57,5	56,6	62,6	63,2	54,8	71,0	72,3	29,6	1,8
GIPUZKOA	79,8	77,3	85,1	79,3	66,7	85,3	89,7	27,9	5,2
BIZKAIA	220,7	212,8	225,7	207,2	180,4	223,4	232,5	23,8	4,1
EAE	357,9	346,7	373,4	349,7	301,9	380,2	394,5	25,9	3,8

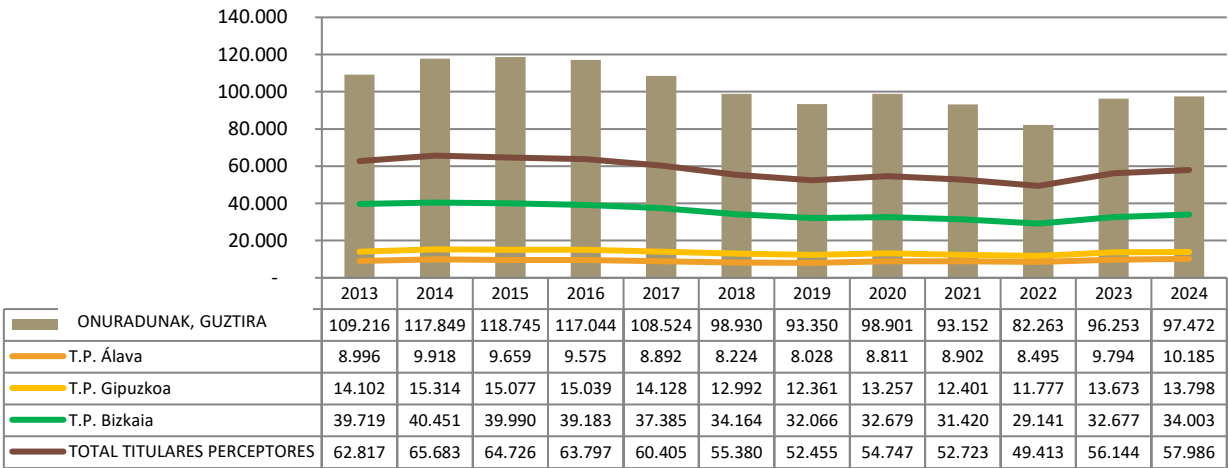
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila.

DSBE gisa **guztira ordaindutako zenbatekoa** 394,5 milioi eurokoa izan da 2024an (2023an baino % 3,8 gehiago), 2023an izandako arau-aldaketen ondoriozko gehikuntza apartaren ostean (+% 25,9).

Bestalde, 2024an 57.986 **bizikidetza-unitatek jaso** dute DSBEa (abenduko datua; 97.472 onuradun²⁸), eta laguntza horiek 56.144 lagunek jaso zituzten 2023. urtearen amaieran; hau da, % 13,6ko igoera egon da.

Lurraldeka, Bizkaiak du bizikidetza-unitate hartzaile gehien, 34.003 guztira, hau da, EAEko guztizkoaren % 58,6; Gipuzkoak, berriz, bizikidetza-unitate hartzaileen % 23,8 biltzen du (13.798 guztira), eta Arabak gainerako % 17,6a (10.185 titular).

V.4.5 GRAFIKOA. DSBE: BIZIKIDETZA-UNITATE HARTZAILEEN BILAKAERA ABENDUAREN 31N, LURRALDE HISTORIKOKA.

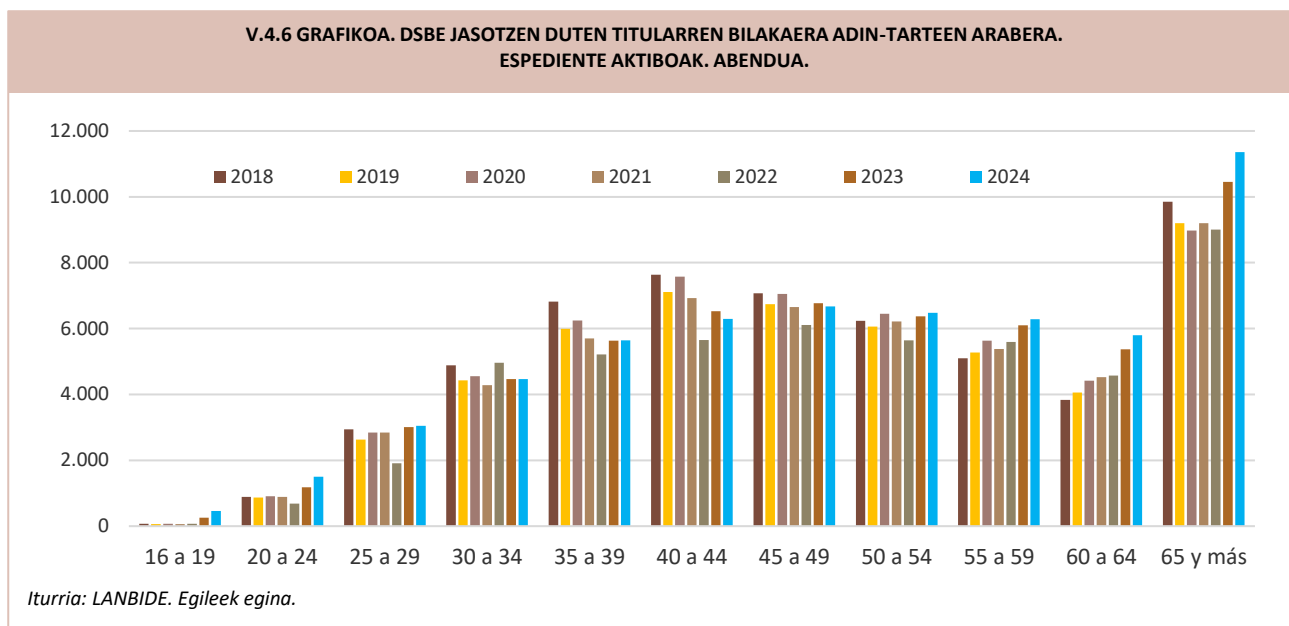

Iturria: LANBIDE.
*2024ko datua estimazio bat da.

²⁷ <https://www.lanbide.euskadi.eus/informazioa/dbe-araudia-eta-legedia/weblan00-content/eu/>

²⁸ Zenbatespena.

LANBIDEn 2024ko abenduan aktibo zeuden espedienteen fitxaren ²⁹ arabera, bizikidetza-unitateetako 57.986 titularren % 42,2 gizonezkoak dira, eta % 57,8 emakumezkoak (aurreko urtean baino puntu erdi gehiago). Onuradun gehien dituen adin-tartea 45-54 urte bitartekoa da (guztizkoaren % 22,7), eta nabarmentzekoa da 9.464 hartzaile 34 urtetik beherakoak direla (% 16,3, 2023an baino 4 hamarren gehiago).

DSBEa jasotzen emandako denborari dagokionez, 2024ko urteko batez besteko datuen arabera, titularren % 14,9k urtebete baino gutxiago darama hartzaile gisa, % 28,1ek urtebete eta bi urte artean, % 21ek 3 eta 5 urte artean, % 17,1ek 6 eta 10 urte artean, eta gainerako % 19ak 10 urte baino gehiago daramatza DSBEa jasotzen. Banaketa horretan, ez da antzeman titular hartzailearen sexuaren arabera desberdintasunik.

V.4.14. TAULA. DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: URTEKO BATEZ BESTEKO TITULARREN (DESBERDINAK) BANAKETA, DSBE-N EGINDAKO DENBORAREN ARABERA. 2019-2024.

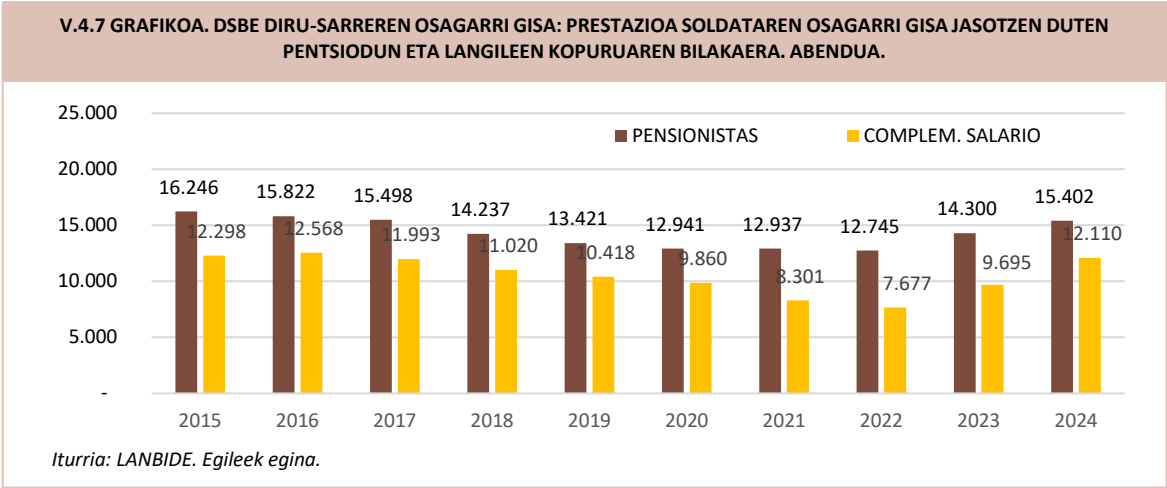
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
< URTE 1	11,3	17,6	13,5	12,9	17,6	14,9
1-2 URTE	31,6	24,1	25,1	26,0	24,6	28,1
3-5 URTE	15,8	14,0	20,6	19,9	20,2	21,0
6-10 URTE	26,3	30,0	22,4	21,1	19,0	17,1
≥11 URTE	14,9	14,4	18,4	20,1	18,7	19,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia, Lan eta Enplegu Saila. Geuk egindakoa.

LANBIDEn zifren arabera, bizikidetza-unitate hartzailearen titularraren profila (aztertutako seriean ia ez da aldatzen) honako hau da: emakumea, Espainiako nazionalitatearekin, 40 urtetik gorakoa eta oinarritzko ikasketak dituen (61,2k derrigorrezko ikasketak ditu —amaituta edo ez—, % 17,9k lanbide-tituluren bat, eta % 4,6k unibertsitate-tituluren bat). Gainera, urtebete eta 5 urte artean daramatza DSBEa jasotzen (guztizkoaren % 49,1, 2024ko batez besteko datuen arabera).

Bestalde, titular hartzaileen % 26,6 pentsiodunak dira (2023an % 25,5). Era berean, 12.110 pertsonak, hau da, bizikidetza-unitate hartzaileen % 20,9k, jasotzen dute DSBEa, soldata-errenten osagarri gisa (+3,6 puntu 2023arekin alderatuta). 2024an prestazioa jasotzen duten titularren % 39,2 atzerritarrak dira (2023an % 38, urteko datuen arabera).

²⁹ Erreferentziazko hilabeteen ordainketa-mugimenduren bat izan dutenak.

DSBEaren osagarriei dagokienez, lehena etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO) da, 2024ko abenduan 15.373 bizikidetza-unitatek jasotakoa, hau da, guztizkoaren % 26,5ek (ikusi hurrengo atala), eta, aldi berean, unitate horien 7.985 titularrek guraso bakarra izateagatik osagarria jasotzen dute (% 13,8).

V.4.15. TAULA DIRU-SARRERAK BERMATZEKO ERRENTA: TITULARREN BANAKETAREN BILAKAERA, KONTZEPTU APLIKAGARRIEN ARABERA. EHUNEKOA, GUZTIZKOARI DAGOKIONEZ. ABENDUKO HILABETEAK.

	MODALITATEA		PENTSIODUNA		OSAGARRIAK		GUZTIRA
	DIRU-SARREREN OSAGARRIA LANA	OINARRIZKOA	EZ	BAI	GURASO BAKARREKOA	EPO	
2020	18,0	82,0	76,4	23,6	16,9	47,3	100,0
2021	15,7	84,3	75,5	24,5	16,0	47,4	100,0
2022	15,5	84,5	74,2	25,8	14,5	47,6	100,0
2023	17,3	82,7	74,5	25,5	14,3	45,4	100,0
2024	20,9	79,1	73,4	26,6	13,8	26,5	100,0
Desb. 22-23	1,8	-1,8	0,3	-0,3	-0,2	-2,2	-
Desb. 23-24	3,6	-3,6	-1,1	1,1	-0,5	-18,9	-

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. LANBIDEren datuekin egindakoa.

Bestalde, Eskubide Sozialen eta 2030 Agendaren Ministerioaren **“Gizarteratzeko Gutxieneko Errenten Txostenari”** esker, erkidegoen diru-sarrerak bermatzeko sistemen zifra handien urteko jarraipen konparatiboa egin daiteke, araudien heterogeneotasuna eta sistema horien garapen-mailak kontuan hartuta betiere. 2023ari buruzko txostenaren arabera (argitaratutako azkena), urte horretan, gure erkidegoak 4.037 euroko gastua zuen prestazio horien titular bakoitzeko; Estatuko batezbestekoa, berriz, 2.884 eurokoa izan zen (% 40 gehiago), eta estaldura-tasa, berriz, 29,57koa mila biztanleko, Estatukoa 5,38koa izanik.

Azterlanaren arabera, EAEk 2023an Estatuan prestazio horietarako emandako funts guztien % 20,3 erabili zuen DSBErako gehi EPOrako, autonomia-erkidegoen arabera (2022an, % 22). Euskal biztanleriak Estatu osoan duen pisuaren arabera egokitu beharko litzaiokeena baino askoz ehuneko handiagoa da; izan ere, % 4,6koa zen erreferentziazko urtean. Bestalde, 2023an, DSBEaren oinarritzko zenbatekoa hilean 840,68 eurokoa zen, autonomia-erkidego guztietako handiena; gero, Kataluniakoa (717,10 €) eta Nafarroakoa (716,31 €) datoz.

V.4.16. TAULA. GIZARTERATZEKO GUTXIENEO ERRENTEN ALDERAKETA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. 2022-2023 DATUAK.										
	ESTALDURA-TASA (1.000 BIZTANLEKO)		TITULAR HARTZAILEAK				GASTUA (MILIOIKA EUROTAN)			
	2022	2023	2022	2023	2023 %	% ALDAK. 22/23	2022	2023	2023 %	% ALDAK. 22/23
ANDALUZIA	2,04	2,00	17.320	17.200	3,0	-0,7	77,22	46,96	2,8	-39,2
ARAGOI	5,77	4,61	7.651	20.910	3,7	173,3	7,38	1,79	0,1	-75,7
ASTURIAS	12,83	10,61	12.888	11.217	2,0	-13,0	77,99	68,48	4,2	-12,2
BALEAR UHARTEAK	3,08	2,29	3.623	5.309	0,9	46,5	45,27	42,21	2,6	-6,8
KANARIAR UHARTEAK	7,58	6,09	16.516	37.975	6,6	129,9	97,11	86,95	5,3	-10,5
KANTABRIA	7,20	5,40	4.217	3.177	0,6	-24,7	17,56	14,22	0,9	-19,0
G.-MANTXA	0,38	0,24	783	1.741	0,3	122,3	3,44	2,25	0,1	-34,6
G. ETA LEON	2,04	1,55	4.845	7.307	1,3	50,8	19,34	15,96	1,0	-17,5
KATALUNIA	13,36	6,50	104.144	108.809	19,0	4,5	526,41	415,72	25,2	-21,0
CEUTA	2,82	3,20	234	843	0,1	260,3	0,60	0,94	0,1	56,7
EXTREMADURA	4,92	6,08	5.193	14.122	2,5	171,9	23,22	23,12	1,4	-0,4
GALIZIA	3,72	3,15	10.000	14.751	2,6	47,5	36,29	34,07	2,1	-6,1
MADRIL	0,99	0,39	6.694	7.290	1,3	8,9	25,18	11,89	0,7	-52,8
MELILLA	1,04	0,71	89	182	0,0	104,5	0,15	0,13	0,0	-13,3
MURTZIA	1,73	1,43	2.656	4.614	0,8	73,7	7,73	7,16	0,4	-7,4
NAFARROA	26,02	24,37	17.278	35.471	6,2	105,3	97,00	103,94	6,3	7,2
EAE	29,30	29,57	64.706	115.839	20,3	79,0	379,62	467,68	28,4	23,2
ERRIOXA	4,64	3,19	1.484	1.874	0,3	26,3	5,93	4,74	0,3	-20,1
VALENTZIAKO E.	10,40	10,38	53.014	163.101	28,5	207,7	281,50	301,32	18,3	7,0
ESTATUA	7,02	5,38	333.335	571.732	100,0	71,5	1.728,98	1.649,00	100,0	-4,6

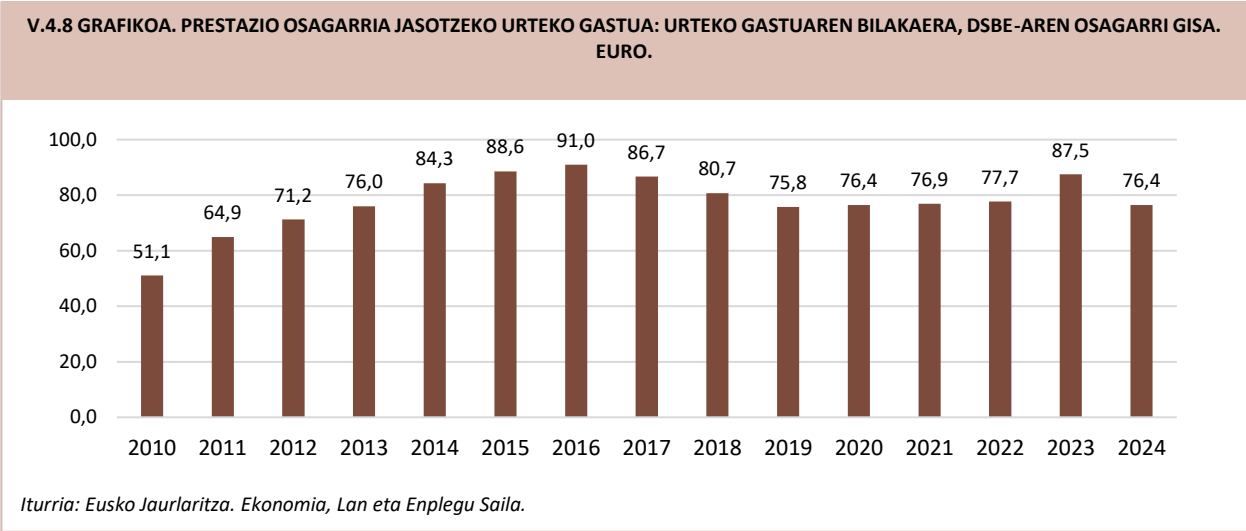
Iturria: Gizarte Eskubideen eta Agenda 2030en Ministerioaren datuekin egindakoa. Informe de Rentas Mínimas de Inserción 2023.

b) Etxebizitzarako prestazio osagarria

Atal honetan jasotako informazioak epigrafe honetako a) ataleko DSBEaren etxebizitzarako prestazio osagarriari buruzko informazioa osatzen du.

Etxebizitzarako prestazio osagarria (EPO) eskubide subjektiboko prestazio gisa eratu izanak sistemaren funtsezko osagai bilakatu du, eta 18/2008 Legearen helburuaren isla da; zehazki: diru-sarrerak bermatzeko errenta osatzeko prestazio ekonomikoen sistema bat eratzea, biztanlerik zaurgarrienei etxebizitzari lotutako gastuei aurre egiteko aukera emateko. Funtsezko gastuak estaltzeko gutxieneko egonkortasuna bermatu ez ezik, jarduketa-tresna horren xedea GLLak jatorrizko helbururantz birbideratzea ere bada, hots, gastu bereziak estaltzera. Horrela, bilakaera negatiboa zuzendu da, izan ere, premiak direla-eta, urteen poderioz GLLek, praktikan, aldizkako izaera hartu zuten eta, proportzio handi batean, etxebizitza-gastuak ordaintzeko bideratu ziren. Arestikoak ez du inondik inora esan nahi etxebizitza-gastuak lege-esparru berriak gizarte-larrialdietarako laguntzei emandako xedeetatik at geratu direnik, halako gastuak estaltzeko diru-sarrerak bermatzeko errentaren titularrak ez diren pertsonen bakarrik esleituko zaizkiela baizik. EPOaren xehetasunak, DSBEaren prestazio osagarri den aldetik eta gehienez hilean 250 eurokoa izanik, Etxebizitzarako prestazio osagarriari buruzko urtarilaren 12ko 2/2010 Dekretuan daude araututa.

Indarraldiko lehenengo urtean (2010), guztira 51 milioi eurotik gorako gastua eragin zuen EGPOak, eta urtez urte joan da handitzen gastua, 2016an 91 milioi eurotara iritsi arte (orain arteko zenbatekorik altuena). 2024an, 76,4 milioi euro erabili dira prestazio horretarako (-% 12,7 2023ko datuekin alderatuta). Zenbateko horretatik, 15,3 milioi Arabari dagozkio (guztizkoaren % 20), 43,5 milioi Bizkaiari (% 56,9), eta 17,6 milioi euro Gipuzkoari (% 23,1).

Titular hartzaileen kopuruari dagokionez, 2024ko abenduan DSBEaren 15.373 bizikidetz-unitate onuradunek EPOa ere jaso dute (aurreko urtean baino % 39,7 gutxiagok).

Gizarte-larrialdietarako laguntzak

Gizarte-larrialdietarako laguntzak (GLL) aldian-aldian emango ez diren prestazioak dira, eta oinarrizko premia zehatzei aurre egitera daude bideratuak. Premia horiek batez ere etxebizitzari daude lotuta, eta ustekabeen agertu ohi dira; bada, gizarte-bazterketa egoerak prebenitu, saihestu edo arintzeko behar diren gastuei aurre egiteko behar beste baliabiderik ez duten pertsonentzat dira. Izaera finalista dute, eta eman diren xederako baino ezin dira erabili.

V.4.17. TAULA. GIZARTE-LARRIALDIETARAKO LAGUNTZAK (GLL): GASTUAREN BILAKAERA, LURRALDEEN ARABERA.									
	LAGUNTZEN ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN).					EMANDAKO BATEZ BESTEKO ZENBATEKOA (€)			
	2020	2021	2022	2023	% A. 2023	2020	2021	2022	2023
ARABA	8.512,67	9.141,23	8.383,69	9.479,48	18,9	1.862,32	1.991,12	1.998,49	2.365,14
GIPUZKOA	12.592,40	12.797,05	13.798,25	14.103,79	28,1	1.422,39	1.527,64	1.691,38	1.683,63
BIZKAIA	23.306,65	24.422,42	26.244,00	26.586,65	53,0	1.371,87	1.479,52	1.622,50	1.624,50
EAE	44.411,72	46.360,70	48.425,94	50.169,92	100,0	1.460,29	1.572,88	1.697,55	1.744,98

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Justizia eta Giza Eskubideen Saila.

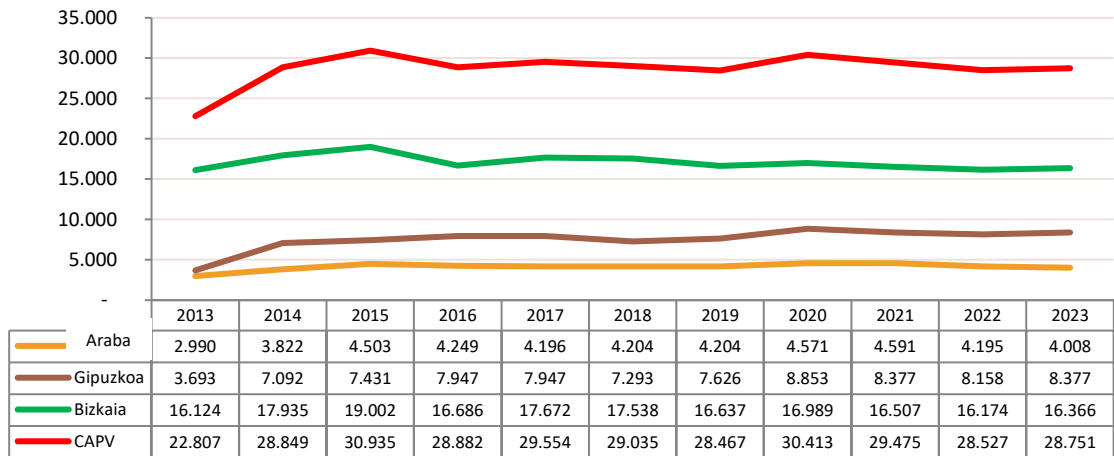
Laguntza horien bidez estalitako berariazko gastuak honako hauekin lotuak daude: etxebizitzaz edo ohiko bizitokiaz gozatzea eta mantentzea, etxebizitzaren edo ohiko bizitokiaren epe luzerako bizigarritasunari eta oinarrizko ekipamenduari (altzariak, linea zuriko etxetresna elektrikoak, oinarrizko instalazioak edo horiek egokitzeko eta/edo konpontzeko gastuak). Era berean, honako gastu hauek estaltzen dituzte: sistema publikoek estaltzen ez dituzten jantzi, hezkuntza, prestakuntza edo osasun-arretari buruzko oinarrizko premiei lotutako ezohiko premiak, ustekabeak eta ohikoak ez direnak, edo, oinarrizko gizarte-zerbitzuen iritziz, gizarte-bazterkeriako egoerak prebenitzeko, saihesteko edo arintzeko beharrezkoa den antzeko beste edozein premia.

EPOa indarrean jarri ondoren, GLLeK jatorrizko helburua berreskuratu zuten, eta, horregatik, nabarmen murriztu zitzairen aurrekontu-partida. Hala, 2010ean, 24 milioi euro erabili ziren guztira laguntza horietarako. Aurreko urtean, aldiz, 54,5 milioi euro baliatu ziren. 2023an (eskura dagoen azken datua, dagokion estatistikaren arabera), 50,17 milioi euro bideratu ziren laguntza horietara (2022an baino % 3,6 gehiago). Zenbateko horretatik, % 53 Bizkaia dagokio, % 28,1 Gipuzkoari, eta gainerako % 18,9a Arabari. Bestalde, 2024an gauzatutako gastua, [Irekia atariak emandako informazioaren](#) arabera, 41,5 milioi eurokoa da (-% 17,3).

V.4.18. TAULA. GIZARTE-LARRIALDIETARAKO LAGUNTZAK (GLL): KONTZEPTUAREN ETA LURRALDEAREN ARABERAKO LAGUNTZAK (2023)				
	ARABA	GIPUZKOA	BIZKAIA	EAE
ALOKAIRUA	1.877	2.850	4.235	8.962
ZORPETZEA	1.813	647	789	3.249
ENERGIA	2.793	4.338	10.348	17.479
HIPOTEKA	156	833	1.824	2.813
MANTENTZEA	2.631	5.689	10.099	18.419
ALTZARIAK	60	89	1.711	1.860
OINARRIZKO PREMIAK	696	2.617	8.254	11.567
KONPONKETAK	8	210	1.162	1.380
GUZTIRA	10.034	17.273	38.422	65.729

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Justizia eta Giza Eskubideen Saila. Geuk egindakoa.

V.4.9 GRAFIKOA. GIZARTE-LARRIALDIETARAKO LAGUNTZAK: UNITATE HARTZAILEEN KOPURUAREN BILAKAERA LURRALDEKA.

Iturria: Enplegu eta Gizarteratze Zuzendaritza. EUSKO JAURLARITZA

2023an, 28.751 kontsumo-unitate hartzaile zenbatu ziren, 2022an baino % 0,8 gehiago; horietatik 4.008 Araban bizi ziren (guztizkoaren % 13,9), 8.377 Gipuzkoan (% 29,1), eta gainerako 16.366ak Bizkaian (% 56,9). Guztira, urtean 65.729 laguntza eman ziren hainbat kontzepturengatik, hala nola oinarrizko premiak (11.567 laguntza, guztizkoaren % 17,6), alokairua (8.962 laguntza, % 13,6), energia (17.479 laguntza, guztizkoaren % 26,6) edo etxebizitzaren mantentzea (18.419, laguntzen % 28). Laguntza bakoitzeko batez besteko zenbatekoa 1.744,98 eurokoa izan zen (2022an baino +% 2,8).

4.3.3. Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera

2020ko maiatzaren 29an 20/2020 Errege Lege Dekretua onartu zen, Espainian bizitzeko gutxieneko diru-sarrera ezartzeko. Pandemiaren krisialdi bete-betean agertu zen, eta COVID-19ak Espainian eragindako zaurgarritasun ekonomiko eta sozialaren gorakadari erantzun zion. Hala ere, ez da pandemiari lotutako koiunturazko neurria, egiturazko tresna bat baizik, zeinaren agerpena osasun-krisiak bizkortu baitu. Tresna honen helburua da konponbidea ematea diru-sarrerak bermatzeko Espainiako ereduaren ahuleziei eta lurralde-aniztasunari.

Diru-sarrerak bermatzeko Espainiako ereduaren gabeziak sarritan aipatu dira Europako erakundeen txosten eta gomendioetan, eta azken urteotan hainbat ekimen egin dira Espainian gutxieneko diru-sarreraren prestazio bat aztertzeko eta ezartzeko. Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera Gizarte Segurantzaren prestazio ekonomiko gisa sortu da, kotizazio gabeko modalitatean, bakarrik edo bizikidetza-unitate batean integratuta bizi diren pertsonen pobrezia- eta gizarte-bazterketako arriskua prebenitzeko prestazioa izan dadin, baldin eta pertsona horiek egoera zaugarrian badaude, beren oinarritzko premiak estaltzeko behar beste baliabide ekonomikorik ez dutelako. Prestazio ekonomiko gisa, gutxieneko errenta bat bermatzen du. Alderdi ekonomikoaz gain, onuradunen gizarteratzeko eta laneratzeko benetako aukerak hobetzea du helburu.

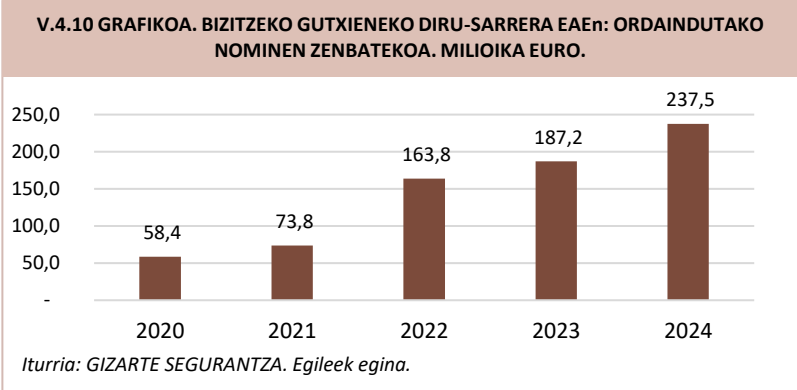
EAEn, bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren kudeaketa Lanbideri esleitu zitzaion 2022ko ekainean. Honek kudeatzen du DSBEda ere eta, kasu batzuetan izan ezik, eskaintzen dituen prestazioen zenbatekoa handiagoa da eta Estatuko prestazioan sartzen ez diren kolektibo batzuk biltzen ditu, hala nola pentsiodunak. DSBEda, beraz, bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren prestazio osagarri eta subsidiario gisa eratu da.

Bizitzeko gutxieneko diru-sarrera 2020ko ekainaren 1etik aurrera jarri zen abian ondorio ekonomikoekin. EAEn, bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren baldintzak betetzen zituztenek soilik egin behar zituzten eskaera-izapideak, baina ez DSBEdarenak betetzen zituztenek. Bizitzeko gutxieneko diru-sarreraren osagarria eta subsidiarioa da DSBEda, eta aurrezpen handia ekarriko du Eusko Jaurlaritzaren diru-kutxarako; izan ere, Estatuaren erantzukizuna izango da, Gizarte Segurantzaren bidez, diru-sarrerak bermatzeko errentaren prestazioaren zatia finantzatzea, horren kasua bat badator bizitzeko diru-sarrerarekin. Eusko Jaurlaritzak balioetsi zuenez, une hartan 30.000 bat bizikidetza-unitatek jaso zezaketen BGDa, eta 50.000 familia baino gehiago zeuden DSBEdarekin estalita.

V.4.19. TAULA. BIZITZEKO GUTXIENEN DIRU-SARRERA: 2020KO EKAINETIK 2024KO ABENDURA BITARTEKO ALTEN, ONURADUNEN ETA ORDAINDUTAKO ZENBATEKOEN (MILIOI EUROTAN) BALANTZEA				
	ALTAK IZAPIDETUAK	PERT. ONURADUNAK	ABONATUTAKO NOMINEN ZENBATEKOA (MILIOI EUROTAN)	% ESTATUKO GUZTIZKOARI DAGOKIONEZ
ESTATUA, GUZTIRA	943.620	2.805.670	13.357,1	100,0
ANDALUZIA	293.508	894.537	3.847,2	28,8
ARAGOI	22.910	70.456	347,2	2,6
ASTURIAS	23.078	54.426	440,3	3,3
BALEARRAK	11.380	33.302	171,3	1,3
KANARIAK	45.178	107.605	656,7	4,9
KANTABRIA	9.497	25.335	146,7	1,1
GAZTELA-MANTXA	39.482	126.507	453,9	3,4
GAZTELA ETA LEON	41.770	123.249	587,8	4,4
KATALUNIA	89.603	285.302	1.141,3	8,5
VALENTZIAKO ERK.	106.180	315.405	1.517,5	11,4
EXTREMADURA	34.248	101.067	401,7	3,0
GALIZIA	43.970	117.044	608,1	4,6
MADRIL	80.762	245.242	1.432,2	10,7
MURTZIA	40.091	135.900	500,7	3,7
NAFARROA	9.155	28.841	203,9	1,5
EAE	37.715	87.544	662,3	5,0
- ARABA	7.505	19.813	134,8	1,0
- GIPUZKOA	9.947	22.709	164,6	1,2
- BIZKAIA	20.263	45.022	362,8	2,7
ERRIOXA	6.393	19.312	98,5	0,7
CEUTA	4.174	16.511	63,5	0,5
MELILLA	4.526	18.085	76,6	0,6

Iturria: GIZARTE ESKUBIDEEN, KONTSUMOAREN ETA 2030 AGENDAREN MINISTERIOA. BGD estatistika.

Espainian, martxan jarri zen unean, Gobernuak kalkulatu zuen bizitzeko gutxieneko diru-sarrera 850.000 etxek jaso ahalko zutela, 2,3 milioi lagunek gutxi gorabehera. Eskubide Sozialen, Kontsumoaren eta 2030 Agendaren Ministerioaren “BGD estatistikak” txostenaren arabera, 2024ko abendura arte GSINK 943.620 etxeri aitortu die prestazio hori, eta 2,8 milioi pertsonak jaso dute prestazioa. Laguntza horietara bideratutako

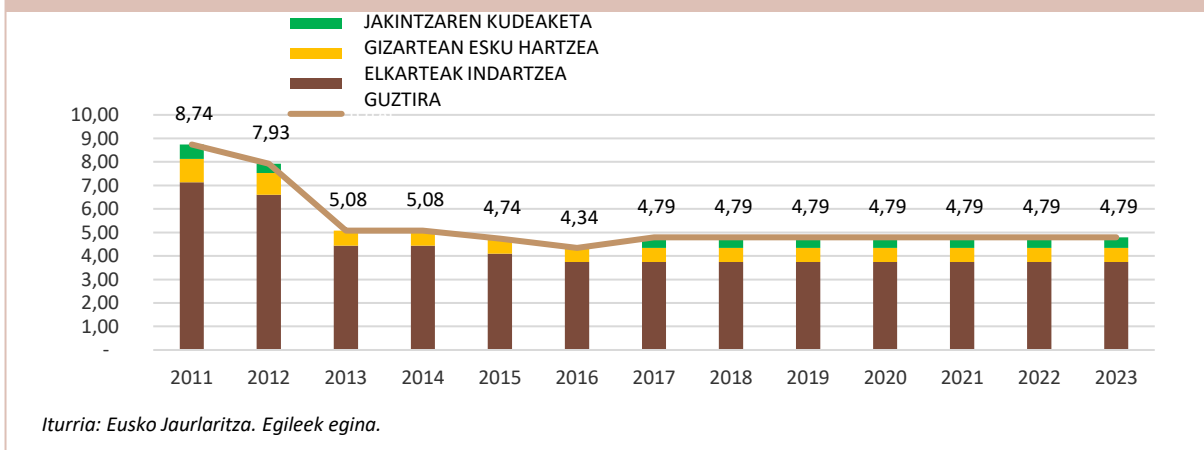
funtsen zenbateko osoa, martxan jarri zenetik 2024ko abenduaren 31ra arte, 13.357 milioi eurokoa da (4.368 azken urtean).

Iturri horrek erakusten duenez, EAEn 37.715 ebazpen onartu ziren 2024ko abenduaren 31ra arte, eta datu hori 87.544 onuraduni dagokie, guztira 662,3 milioi euro ordainduta; 2024an, LANBIDEk 237,5 milioi euroko balioan izapidetu zituen laguntza horiek (2023an baino % 26,9 gehiago).

4.3.4. Gizarteratzea errazteko programak: Eusko Jaurlaritzaren dirulaguntzak, hirugarren sektorek gizartean esku hartzeko esparruan abiatzen dituen jarduerak sustatzekoak

Hauxe xedatu da Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legearen 6.3 artikuluan: “Gizarte-ongizatea, gizarteratzea eta gizarte-kohesioa ez dira Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren berezko helburuak, baizik eta gizarte-babeseko beste sistema eta politika publiko batzuekin batera gauzatu beharrekoak; hala bada, horiek gauzatzeko orduan, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema bereak diren helburu eta eginkizunen esparruan arituko da elkarlanean. Halaber, elkartasuna eta elkarbizitza sustatzea eta gizartearen parte-hartzea sustatzea beste sistema eta politika publiko batzuekin partekatutako helburutzat joko dira”. Hortaz, gizarteratzea gizarte-zerbitzuen helburu gisa identifikatzen da, baina beste sistema eta politika publiko batzuekin partekatuta; eta, horrekin bat, Inklusiorako eta Diru Sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren abenduaren 22ko 14/2022 Legeak inklusio-politikaren zeharkakotasunari egiten dio erreferentzia: bi sistemek —Gizarte Zerbitzuenak eta Diru-sarrerak Bermatzekoak— lagundu behar dute.

V.4.11 GRAFIKOA. ESKU-HARTZE SOZIALAREN EREMUAN HIRUGARREN SEKTOREKO JARDUERAK INDARTZEKO DIRU-LAGUNTZEN ZENBATEKOA. DATUAK MILIOI EUROTAN

Euskal Autonomia Erkidegoko esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko diru-laguntzak arautzen dituen abenduaren 29ko 649/2009 Dekretuan aitortzen denez, esku-hartze soziala, funtsean, pertsona guztiak gizarteratzera bideratuta dago, baina hainbat laguntza-lerro edo esku-hartze agintzen ditu, ez soilik gizarte-inklusioren arloari lotutakoak, bestelako zeharkako modalitateak ere hartzen dituelako aintzat, honako hauek bilduta: familiaren babesa, droga-mendetasunaren prebentzioa, haurren eta nerabeen arreta eta babesa,

V.4.20. TAULA. ESKU-HARTZE SOZIALEKO JARDUERAK SUSTATZEKO DIRULAGUNTZAK. HIRUGARREN SEKTOREKO ERAKUNDEAK ETA DIRUZ LAGUNDUTAKO PROIEKTUAK, PROGRAMA-ILDOAREN ARABERA

	HIRUGARREN SEKTOREKO ERAKUNDE PARTE-HARTZAILEAK			DIRUZ LAGUNDU DAITEZKEEN PROIEKTUAK		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
GIZ	153	145	162	249	245	272
ELK	84	81	84	90	92	96
JAK	57	64	54	78	76	67
GUZTIRA	294	290	300	417	413	435

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ekonomia eta Ogasun Saila. Diruz lagundu daitezkeen programen ebaluazioa. Hainbat urte.

etorkinen gizarteratzea eta, oro har, kulturartekotasuna, adinekoen arreta eta babesa, mendetasunean bizi direnak eta, oro har, baliaezintasuna eta maitasun-sexu askatasuna eta aniztasuna³⁰.

2023an (eskuragarri dauden azken datuak), Eusko Jaurlaritzak 4,79 milioi euroko dirulaguntzak mantendu zituen esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko, aurreko urteetako zenbateko bera (ikus grafikoa). Laguntza horietatik, 3,9 milioi (% 81,6) "esku-hartze soziala" ildora bideratu ziren, % 12,5 (599.000 euro) "elkarteen indartzea" ildora (ELK lerroa), eta gainerako % 5,8a (280.000 euro) "jakintzaren kudeaketa" (JAK) ildora.

Dirulaguntza jaso zuten entitateei eta proiektuei dagokienez, 2023an, guztira, hirugarren sektoreko 300 erakundek jaso zituzten dirulaguntzak esku-hartze sozialeko 435 proiektu garatzeko. Horietatik, 272 esku-hartze sozialeko ekimenei dagozkie (GIZ), 96 elkarten indartzeari (ELK), eta 67 gehiago jakintzaren kudeaketaren ildoari (JAK), Ekonomia eta Ogasun Sailaren datuen arabera.

Hala ere, kontuan hartu behar da Eusko Jaurlaritzaren programa zehatz horren zenbatekoak direla, baina beste erakunde batzuek (foru-aldundiek eta udal ugariak) funtsak bideratzen dituztela helburu horietara. Hala ere, ez dago horri buruzko informazio erantsirik.

4.4. GIZARTE ZERBITZUEN EUSKAL SISTEMA

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema (GZES) erantzukizun publikoko sare publiko arautu gisa eratu da, eta bere helburua pertsona, familia eta talde guztiak gizarteratu daitezen eta gizarte-autonomia eta -ongizatea lor dezaten laguntzea da; horretarako, sustapen-, prebentzio-, babes- eta laguntza-eginkizuna garatuko du, batez ere pertsonalak eta harremanezkoak diren prestazio eta zerbitzuen bidez. Titulartasun publikoko eta pribatu itunduko prestazio, zerbitzu eta horniduraz dago osatua, eta bere jardunak gizarte-ongizatea lortu nahian ari diren beste sistema eta politika publiko kideko edo osagarri batzuekin koordinatu behar dira. Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legeak (GZL) arautzen eta antolatzen du sistema hori, eta hauek dira haren ezaugarri nagusiak: gizarte-zerbitzuetarako eskubide subjektiboa ezartzea, Sistemako Prestazio eta Zerbitzuen Katalogoa definitzea eta, horrela, eskubide horren irismena zehaztea eta haren garapena eta ezarpena bermatzea, eta, azkenik, katalogo horren garapenaren aurreikuspena, prestazio eta zerbitzuen zorro baten bidez, horren ezaugarri nagusiak eta sarbide-baldintzak definituko dituen³¹.

4.4.1. EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026

GZESa "Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoarekin" (GZPE) osatzen da. Plan horren bigarren edizioa 2023-2026 aldirako onetsi zuen Eusko Jaurlaritzak 2023ko urrian, eta helburua Gizarte Zerbitzuen Euskal Sisteman ahalik eta eraginkortasunik eta efizientziarik handiena lortzeko beharrezkoak diren prestazioak, zerbitzuak, programak eta bestelako jarduketak planifikatzea da. Plan horren arabera, GZESaren gastu arrunt publikoa urtean 1.491 milioi eurokoa izango da 2025erako, eta 1.695 milioi eurokoa 2030erako.

V.4.21. TAULA. GASTU ARRUNT PUBLIKOA EAE-KO GIZARTE-ZERBITZUETAN 2019AN EXEKUTATUTAKO GASTUA ETA 2025ERAKO ETA 2030ERAKO AURREIKUSPENAK EUROAK, MILAKOTAN.

	2019	2025	2030
ARABA	227.547,6	303.349,2	349.168,2
BIZKAIA	522.100,6	684.736,3	776.449,9
GIPUZKOA	382.249,1	503.021,2	569.432,2
EAE, GUZTIRA	1.131.897,3	1.491.107,4	1.695.050,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026.

2016-2019 aldirako, I. GZPEak ez bezala (GZESa finkatzea eta hedatzea xede duena, sistemaren onurak eta zerbitzuak eskuratzeko aukera bermatuz —batez ere, finantza-krisi baten erdian—), II. GZPEak baliabideak euskal gizartearen

³⁰ Ondoren, abenduaren 4ko 271/2012 Dekretuak EAEko esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko diru-laguntzak arautuko lituzke, Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren bitartez, eta horietatik kanpo geratuko litzateke droga-mendetasunen prebentzioa; izan ere, eskumen-egitura dela-eta, jarduketako arlo hori garai hartako Osasun eta Kontsumo Sailera (gaur egun Osasun Saila) igaro zen.

³¹ Informazio gehiagorako, Eusko Jaurlaritzaren webgunera jo behar da; bertan jasotzen baita [gizarte-zerbitzuen araudia](#).

zahartzeari egokitzea du helburu, hurrengo hamarkadan baby boomaren belaunaldiak izango duen inpaktu demografikoa kontuan hartuta. Gainera, pandemiatik sortutako premiazko egoerei erantzutera bideratu da, gizarte-zainketen ikuspegi berezi batekin, batez ere erantzukizun publikokoei dagokienez.

Planaren helburua gizarte-zerbitzuak demografia- eta gizarte-trantsizioetara egokitzea da, funtsezko proiektuen bidez, eta bost **helburu estrategiko** ezartzen ditu:

1. **Autonomia:** Arreta-piramidea alderantzikatu nahi du, komunitatean lehen eta bigarren mailako piramideak indartuz kontingentzia guztietarako (desgaitasuna, mendetasuna, bazterketa, babesgabetasuna). Desgaitasuna duten pertsonen bizimodu independentea sustatzen da, eta adinekoentzako egoitza-zentroak eraldatzea planteatzen da.
2. **Integrazioa:** Bazterketa-sarea indartzea du helburu, lehen mailako zein bigarren mailako arretaren artikulazioan eta jarraitutasunean aurrera eginez, eta arreta hori eredu komunitarioaren arabera deszentralizatuz. Gizarteratzeko laguntzak bultzatuko dira.
3. **Oreka:** Planak zainketen antolaketa soziala sustatzen du, lidergo publiko batetik abiatuta. Oreka berri bat bilatzen du erakundeen zaintzaren (erantzukizun publikokoa) eta familiaren zaintzaren artean, lehenengoari mesede eginez.
4. **Artikulazioa:** Gizarte-zerbitzuen Euskal Sistemaren kudeaketa bultzatzea eta sistemaren kudeaketa integratu eta kolegiatuan aurrera egitea.
5. **Genero-ikuspegi intersektionala:** Generoaren, adinaren, jatorriaren eta autonomia-mailaren arabera diskriminazio-egoerak hautematea eta horiei aurre egitea, arreta dibertsitatara egokituta.

Bost helburu estrategiko horiek **proiektu gidarien eta jarduketa osagarrien sorta** batekin garatzen dira, zeina egitasmo berriak jaso beharko dituen zerrenda ireki gisa aurkeztu baita. Proiektuon xehetasunak ikusteko, jo 2023ko Memoria Sozioekonomikora. GZPEak, halaber, **Gizarte Zerbitzuen mapa** bat jasotzen du, Sistema plazen, erabiltzaileen eta Etxez Etxeko Laguntza Zerbitzuko orduen arabera dimentsionatzen duena, besteak beste, 2025erako eta 2030erako helburuak finkatuz (xehetasunak ikusteko, jo 2023ko Memoriara).

Memoria hau egin dugun egunean, ez dugu Planaren esparruan egindako jarduketan gaineko informaziorik.

4.4.2. EUSTATen Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika

EAEko Gizarte Zerbitzuen gastua 2021ean (urte horretakoa da daukagun azken informazioa) 3.023,7 milioi eurokoa izan zen, aurreko urtean baino % 5,5 handiagoa, EUSTATen ³² *“Gizarte Zerbitzuei eta Gizarte Ekintzari buruzko Estatistikaren”* arabera. Gastu hori gure erkidegoaren urte horretako BPGd-aren % 3,9 da, eta biztanle bakoitzeko batez beste 1.378,7 euroko gastua, 2020an baino % 5,8 handiagoa.

Inkesta honen emaitzei buruzko xehetasun gehiago emateko, 2021eko Memoria Sozioekonomikora jo behar da.

4.4.3. 39/2006 Legearen Mendetasunaren Arretarako Sistemaren (AMAS) emaitzak

Autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzko Legea ³³ (Mendetasunaren Legea) 2007an jarri zen indarrean, Estatu-mailan, eta honako helburu honekin sortu zen: *“Egoera berezi batean egoteagatik kalteberak diren pertsonen, dituzten premietan laguntza eskaintzea, hau da, eguneroko bizitzako oinarrizko ekintzak aurrera eramateko laguntza eskaintzea, autonomia pertsonal handiagoa eskuratu eta herritar gisa dituzten eskubideez oso-osorik baliatu ahal izateko”*. Aurrerapen garrantzitsua da gizarte-politikei dagokienez, mendetasun-egoeran dauden pertsonen legean bertan ezarritako prestazioak eta zerbitzuak jasotzeko duten

³² Kontuan izan behar da diru-sarrerak bermatzeko errenta (DSBE) eta enplegurako zentro bereziak ez daudela Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemaren barruan, estatistika horrek barne hartzen dituen arren. Horiei buruzko informazio zehatza eskuratzeko, kapitulu honetako 4.3.2 atalera (DSBE) eta III. kapitulura jo daiteke. Enplegua eta lan-harremanak EAEn (EEE).

³³ 39/2006 Legea, abenduaren 14koa, autonomia pertsonala sustatzeari eta mendetasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeari buruzkoa.

eskubide subjektiboa aitortzen eta arautzen baitu Estatuan. Prestazio eta zerbitzu horien kudeaketa, EAEn, autonomia-erkidegoetako administrazioek egiten dute, lehen aipatutako Gizarte Zerbitzuen Zorroaren baitan.

IMSERSOren 2024ko abenduaren 31ko datuek adierazten dute, lehenik eta behin, erreferentziako datan EAEk 117.575 balorazio-eskaera zituela erregistratuta Mendetasunaren Arretarako Sisteman (AMAS), eta horietatik gehienak mendetasun-maila aitortzeko berrikuspenei dagozkiela, gainerako erkidegoetan bezala. Eskaera-kopuruaren ratioa EAEko biztanleriaren % 5,31koa da (+0,14 puntu, aurreko urtearekin alderatuta).

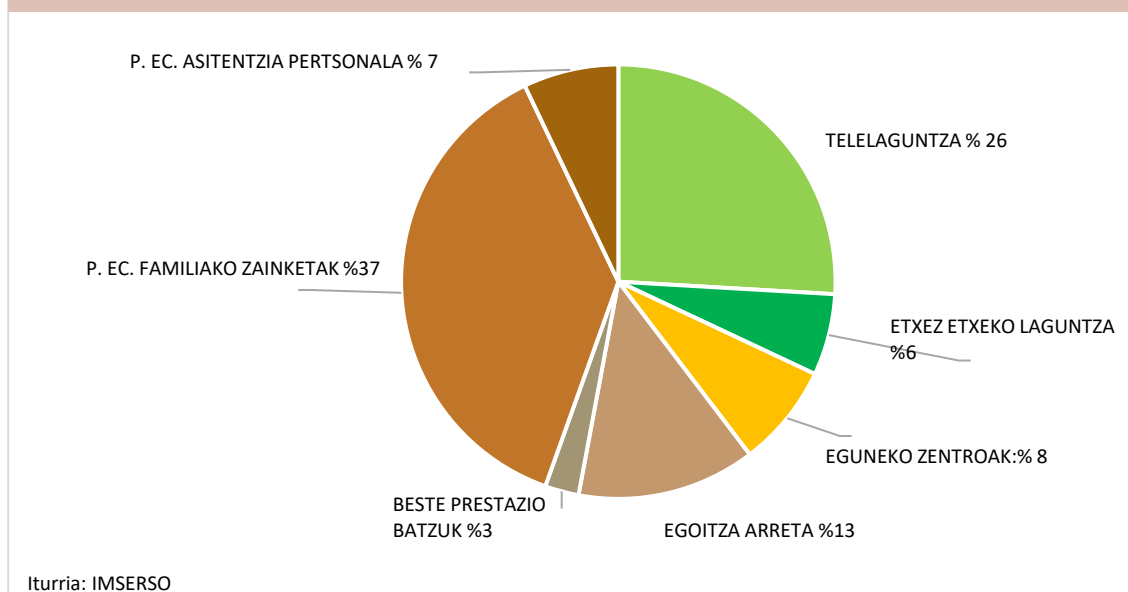
Eskaera horiek, gainera, Estatuan erregistratutakoen % 5,43 dira. Gure erkidegoko biztanleria, berriz, % 4,61 da; izan ere, EAEk Estatuko populaziorik zaharkituenetakoa du.

Eskatzailearen profila honako hau da: emakumea (gutzizkoaren % 62,2) eta 80 urte edo gehiagokoa (eskaeren % 52,4; baina % 60,6 emakumeen artean). Hurrengo adin-talde nagusia 65 eta 79 urte bitartekoena da, eskaera guztien % 21,7.

V.4.22. TAULA. MENDETSUNAREN ARRETA, AUTONOMIA-ERKIDEGOKA. EGOERA KONPARATIBOA 2024KO ABENDUAREN 31N.									
	ESKAEREN % BIZTANLERIARI DAGOKIENEZ			EBAZPENEN % ESKAEREI DAGOKIENEZ			AITORTUTAKOEN % EBAZPENEI DAGOKIENEZ		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ANDALUZIA	4,99	4,95	4,93	88,76	93,25	92,42	81,90	82,07	80,21
ARAGOI	3,86	4,08	4,32	91,79	89,76	91,95	83,27	83,40	85,17
ASTURIAS	4,34	4,67	5,10	91,61	87,92	83,23	78,99	79,01	78,65
BALEAR UH.	3,36	3,70	3,82	91,28	93,44	95,25	81,87	81,89	80,84
KANARIAR UHARTEAK	2,66	2,90	3,42	82,30	83,85	78,22	87,94	87,90	88,60
KANTABRIA	3,96	4,08	4,00	96,80	96,65	99,23	82,17	81,25	79,37
GAZTELA-MANTXA	6,17	6,60	6,74	94,75	95,91	97,38	82,16	81,75	80,73
GAZTELA ETA LEON	4,39	4,61	4,74	96,44	97,11	98,32	80,62	81,40	82,33
KATALUNIA	4,57	4,53	4,84	93,15	92,81	92,15	77,97	76,38	76,40
VALENTZIAKO E.	3,68	4,03	4,19	90,95	91,92	92,20	85,39	85,59	85,72
EXTREMADURA	5,36	5,58	5,64	94,80	95,90	95,42	72,23	72,69	72,26
GALIZIA	2,95	3,12	3,16	99,22	99,36	99,94	90,33	90,64	92,08
MADRIL	3,33	3,51	3,73	99,91	99,92	99,96	77,00	78,41	78,73
MURTZIA	3,65	4,10	4,31	90,40	86,13	88,95	88,37	88,02	86,86
NAFARROA	3,22	3,33	3,20	99,73	99,65	99,67	75,42	76,26	78,97
EAE	4,92	5,17	5,31	99,48	99,62	99,87	72,93	72,43	72,46
ERRIOXA	4,49	4,57	4,57	99,96	99,89	99,80	73,47	72,84	70,83
CEUTA ETA MELILLA	2,92	3,11	3,33	95,05	96,31	96,36	73,05	73,91	74,09
ESTATUA, GUZTIRA	4,18	4,34	4,50	93,5	94,32	94,10	80,58	80,60	80,32

Iturria: IMSERSOREN datuekin egindakoa. Información estadística del Sistema para la Autonomía y la Atención a la Dependencia (SAAD). Abenduaren 31ko datuak.

V.4.12 GRAFIKOA. MENDEKOTASUNAREN ARRETA EAE-N: PRESTAZIOEN BANAKETA MOTAREN ARABERA. 31.12.2024.

Erregistratutako 117.575 irizpen-eskaeretatik 117.423k (% 99,87k) zegokion ebazpena jaso zuten jada (Estatuan, batez beste, % 94,10ek), eta 85.082 pertsonari (irizpena jaso zutenen % 72,46ri) prestazioa jasotzeko eskubidea onartu zieten. Ehuneko hori Estatuko batezbestekoa (% 80,32) baino txikiagoa da. Baina biztanleria aitortuaren ratioa kontuan hartzen badugu, tasa handiagoa da EAEn Estatuan baino: biztanleriaren % 5,30 EAEn, eta % 4,24 Estatuan (ikusi V.4.29 taula).

Ebazpena duten 117.423 pertsonen % 16,92k III. mendetasun-gradua³⁴ zuen aitortua; % 23,05ek II. gradua, eta % 32,49k I. mendetasun-gradua (gainerako % 27,54ari ez zioten gradurik aitortu). Edo, bestela esanda, mendetasun-graduren bat aitortu zieten 85.082 pertsonen % 44,8k (38.146) I. graduko aitortza jaso zuten; % 31,8k (27.063) II. Gradukoa, eta % 23,4k (19.873) III. gradukoa.

Bestalde, erreferentziazko datan, 100.969 prestazio eman ziren (2023ko datuekin alderatuta, +% 6,7), eta horien % 37,45 familia-zaintzagatiko prestazio ekonomikoari dagozkio (Estatuko batezbestekoa baino ratio handiagoa, zeina % 29,93koa baita); % 13,29 egoitza-arretari, % 25,92 telelaguntza-zerbitzuari, % 7,66 eguneko/gaueko zentroetako zainketei, eta % 6,07 etxez etxeko laguntza-zerbitzuei, prestazio eta zerbitzu garrantzitsuenak horiek.

Prestazioek 70.761 onuradun izan zituzten (ratioa 1,43 prestaziokoa da pertsona bakoitzeko, pertsona bat zerbitzu edo prestazio bat baino gehiagoren onuradun izan baitaiteke). Kopuru hori prestazioa jasotzeko eskubidea aitortuta duten 85.082 pertsonen % 83,2 da.

³⁴ 39/2006 Legearen 26. artikulua xedatzen du mendetasun-egoera hiru gradutan sailkatzen dela:

- I. gradua. Mendetasun arina: Kasu hauetan, pertsonak laguntza behar du eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jardura aurrera eramateko, eta hori gutxienez egunean behin, edo tarteka laguntza mugatua behar du, autonomia pertsonalarekin laguntzeko.

- II. gradua. Mendetasun larria: Pertsonak laguntza behar du eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jardura aurrera eramateko, eta hori egunean bi edo hiru aldiz, baina ez du nahi kanpoko zaintzaile batek etengabe laguntzea, edo laguntza-premia zabalak ditu autonomia pertsonalaren arloan.

- III. gradua. Mendetasun handia: Pertsonak laguntza behar du eguneroko bizitzako oinarritzko hainbat jardura aurrera eramateko, egunean hainbat aldiz, eta autonomia fisiko, mental, intelektual edo sentzoriala erabat galdu duenez, beste pertsona batek lagundu behar dio nahitaez eta etengabe, edo laguntza orokorra behar du autonomia pertsonalik ezaren ondorioz.

V.4.23. TAULA. MENDEBASUNAREN ARRETA, AUTONOMIA-ERKIDEGOKA.
ONURADUNAK ETA PRESTAZIOAK. EGOERA 2024-12-31N.

	AITORTZA DUTENAK BIZTANLERIARI DAGOKIONEZ			PRESTAZIOAK ONURADUN BAKOITZEKO			FAMILIA ZAINTEKO PRESTAZIO EKONOMIKOEN %		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024	2022	2023	2024
ANDALUZIA	4,43	4,62	4,56	1,44	1,47	1,49	19,86	19,56	19,64
ARAGOI	3,54	3,66	3,97	1,16	1,29	1,32	43,85	38,86	39,16
ASTURIAS	3,97	4,10	4,24	1,28	1,29	1,37	29,35	28,37	27,36
BALEAR UH.	3,07	3,46	3,64	1,60	1,64	1,66	45,28	45,57	45,66
KANARIAR UHARTEAK	2,19	2,43	2,68	1,11	1,13	1,38	35,55	36,31	32,92
KANTABRIA	3,84	3,94	3,97	1,57	1,56	1,58	32,67	33,39	32,79
GAZTELA-MANTXA	5,84	6,33	6,57	1,35	1,38	1,41	20,24	19,49	20,73
GAZTELA ETA LEON	4,23	4,48	4,66	1,27	1,34	1,37	17,81	17,75	18,45
KATALUNIA	4,26	4,20	4,46	1,21	1,22	1,23	42,74	43,84	47,96
VALENTZIAKO E.	3,34	3,71	3,86	1,27	1,37	1,52	53,81	48,54	44,11
EXTREMADURA	5,09	5,35	5,38	1,11	1,15	1,20	17,31	15,76	15,55
GALIZIA	2,93	3,10	3,16	1,21	1,22	1,36	19,17	19,68	19,96
MADRIL	3,33	3,51	3,73	1,33	1,37	1,39	19,09	18,84	19,45
MURTZIA	3,30	3,53	3,83	1,25	1,25	1,30	48,89	47,82	46,10
NAFARROA	3,21	3,32	3,19	1,32	1,37	1,41	46,61	44,10	41,15
EAE	4,90	5,15	5,30	1,38	1,40	1,43	37,55	36,76	37,45
ERRIOXA	4,49	4,57	4,56	1,50	1,52	1,52	10,06	8,82	8,45
CEUTA ETA MELILLA	2,77	3,00	3,21	1,35	1,34	1,33	37,70	38,23	37,98
ESTATUA, GUZTIRA	3,90	4,10	4,24	1,32	1,35	1,40	29,93	29,29	29,93

Iturria: IMSERSOREN datuekin egindakoa. Información estadística del Sistema para la Autonomía y la Atención a la Dependencia (SAAD). Abenduaren 31ko datuak.

Zifra horien osagarri, Espainiako Gizarte Zerbitzuetako Zuzendari eta Kudeatzaileen Elkarteko kideek osatutako **“Mendetasunaren Espainiako Behatokiaren”** txostenek aukera ematen dute AMASen autonomia-erkidegoen arabera hedapenaren (Autonomiarako eta Mendetasunaren Arretarako Legearen ondoriozko hedapena) balorazio profesionalari jarraipena egiteko; aurkeztu berri ditugun IMSERSOren zifretatik abiatuta egina.

Azken irizpena AMASen 2024ko abenduak datuekin egin da. Sistemaren ezarpen-zifren eta profesionalen balorazioen laburpen gisa, Behatokiak erkidegoak puntuatzen ditu, eta ranking bat aurkezten. 2024ko abenduak rankinean, Gaztela eta Leon eta Gaztela-Mantxa dira buru (biek dute 8,3ko nota 10etik), eta EAE hamaikagarren tokian dago (2023an bezalaxe), 4,7ko (+0,3) notarekin; 2015era bitartean, baina, sistema ezartzeko prozesuan zentratutako metodologia batekin, askoz ere toki hobea eskuratu zuen (2015etik, jarraipena egiten zaio AMASa sendotzeko bigarren etapari).

Behatokiak 2024ko datuei buruz egindako balorazio orokorra ez da ona, Espainiako Gobernuak eten egin zuelako Txoke Planak aurreko hiru urteetan (2021-2023) sustatutako 600 milioi euroen ex novo gehikuntza, aurrekontu orokorrik ez edukitzeagatik. Sistemaren finantzaketari asko eragin zion horrek, baina ez onuradunen kopuruan (joera gorakorra da), prestazioen eta zerbitzuen mugaketan baizik. edonola ere, Estatuak mendekotasunerako aurrekontua handitu ez bazuen ere, 2024an gastua 187 milioi eurotan areagotu zen, Ministerioak gutxieneko finantzaketa-mailari eutsi behar izan diolako, artatuen kopurua areagotzean.

EAEri dagokionez, nabarmendu denez, azken urtean Sistemak artatutako pertsonen kopurua hazi egin bada ere, hazkunde hori Estatuan oro har artatutakoa baino txikiagoa da (+% 4,6, Estatuak batezbestekoaren +% 7,5en aldean). Alderdi positibo gisa, nabarmendu da itzarote-zerrenda % 4,8 murriztu dela eta Estatuak batezbestekoaren parekoa dela; halaber, 530 enplegu garbi sortu dira, eta, beraz, zuzeneko 18.800 enpleguen muga gaitututa da.

V.4.24. TAULA. MENDEBASUNARI EMANDAKO ARRETAREN EBALUAZIOA, MENDEBASUNAREN BEHATOKIARENA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. EGOERA URTE BAKOITZEKO ABENDUAN*. 2016-2024.									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
GAZTELA ETA LEON	8,9	9,3	9,3	9,3	8,9	8,4	8,5	8,3	8,3
GAZTELA-MANTXA	6,8	8,2	8,2	8,6	7,1	8,1	7,9	8,3	8,3
VALENTZIAKO E.	3,2	3,6	3,6	3,9	3,9	5,0	6,2	5,8	6,4
BALEAR UH.	3,6	2,1	2,9	5,0	6,1	6,3	5,6	6,1	5,8
MADRIL	6,1	3,9	6,8	5,0	3,2	7,2	6,5	6,4	5,8
ANDALUZIA	6,8	6,4	6,8	6,4	7,1	7,5	7,6	6,7	5,6
EXTREMADURA	5,0	2,5	5,0	2,9	5,0	4,7	4,7	5,3	5,3
ARAGOI	2,5	3,2	5,0	5,7	3,2	6,3	4,4	4,4	5,3
GALIZIA	6,1	6,1	5,4	5,4	6,8	4,4	5,3	6,4	5,3
ESTATUKO BATEZBESTEKOA	5,0	4,6	5,0	4,9	4,6	5,1	5,1	4,9	5,1
NAFARROA	2,9	3,9	4,3	3,6	3,9	3,4	5,0	4,7	4,7
EAE	5,4	5,7	6,1	6,1	5,4	5,3	3,8	4,4	4,7
ERRIOXA	7,9	6,1	7,1	6,8	5,0	5,9	5,3	6,1	4,2
ASTURIAS	4,6	3,2	2,9	1,1	4,3	4,7	3,5	3,9	3,9
CEUTA ETA MELILLA	4,3	3,6	3,9	3,9	2,5	3,4	4,4	2,8	3,9
KANTABRIA	3,6	5,4	4,3	5,7	3,6	3,4	3,5	2,5	3,6
KATALUNIA	3,9	2,5	2,9	2,1	1,4	2,8	3,5	1,7	3,6
KANARIAR UHARTEAK	1,8	1,8	1,8	1,8	2,1	1,6	2,9	3,3	3,3
MURTZIA	6,1	5,7	4,6	4,3	3,9	3,4	2,4	1,7	3,1

Iturria: MENDEBASUNAREN BEHATOKIA.

(*) Gizarte Zerbitzuen Zuzendari eta Gerenteen Estatu Elkarteak Mendebasunarentzako Arreta Sistemaren hedapen mailari eta funtzionamenduari buruz sei hilean behin emandako 0 eta 10 arteko puntuazioa. Erkidegoak puntuazio handienetik txikienera ordenatu dira aldagai horretan, 2024rako. Koloreak Behatokiaren beraren balorazioari dagozkio.

4.4.4. Zaintzen azterketa

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari buruzko 4.4 atala osatzeko, lerro batzuk eskainiko dizkiogu zaintzen kontzeptuari³⁵. Zaintzen aldeko Aliantza Globalaren esanetan, zaintza-lanaren barruan sartzen dira pertsonen eguneroko ongizatea bermatzeko egiten diren jarduerak guztiak, hainbat ikuspegitik begiratuta: fisikoa, ekonomikoa eta emozionala. Bi jarduerak mota bereizten dira: zuzeneko zaintza-jarduerak pertsonal eta erlazionalak, hala nola jaten ematea edo garbitzea, eta zeharkako zaintza-jarduerak, hala nola janaria prestatzea eta garbitzea. Zaintza-premiak bizi osoan agertzen dira, hasieran eta bukaeran bereziki, baina iraupen luzeak edo jarraituak ere badaude, bizitzaren amaierarainokoak. Hala ere, zaintzen eta zahartzaroaren arteko loturak bizirik jarraitzen du.

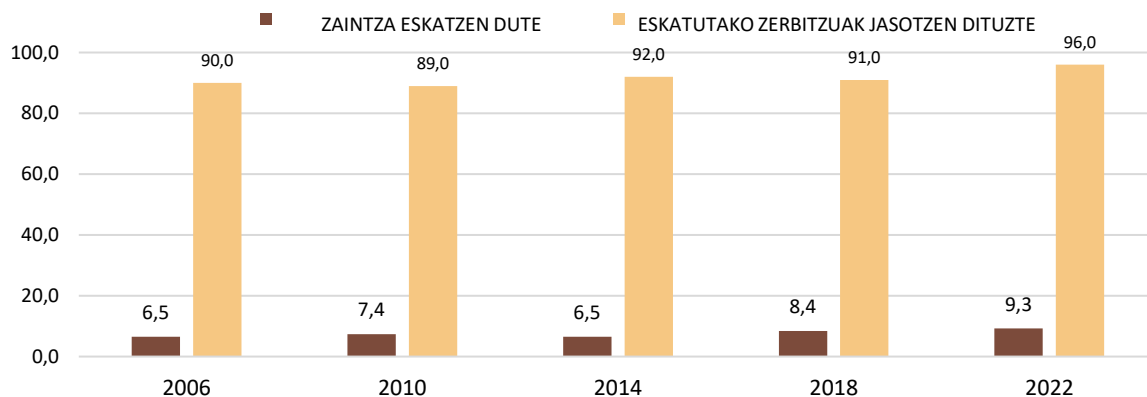
Europa hegoaldeko herrialdeetako zaintza-eredu tradizionalak familia jotzen du zaintzen eta laguntzen emaile nagusitzat. Ikuspegi horrek eremu pribatuan kokatzen ditu zaintza-erantzukizunak, eta familiei esleitzen dizkie sozialki; bereziki, emakumeei, batez ere haiek arduratzen baitira zeregin horretaz. Alabaina, zaintza-eredu tradizional hori krisian dago. Biztanleriaren zahartzea —gaur egungoa eta espero dena— “zaintzen krisian” eragina duten faktoreetako bat da.

Baina eredu alternatibo bat justifikatzen duen funtsezko arrazoia emakumeen eta gizonen berdintasuna da, eta horrek ikuspegi berri batera garamatza, zeinaren helburua baita zaintzak familietatik banantzea eta desfeminizatzea, eskubideak aitortuta eta gizarte-zerbitzuen zorroko zerbitzuetan lidergoa, erantzukizuna eta gastu publikoa indartuta; EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoak 2025eko zorroan ia 1.500 milioi euro sartzea aurreikusten du, 4.4.1 atalean aipatutakoaren arabera. Eredu berriak, gainera, kontziliazioa, erantzukidetasuna eta lankidetzaren sustatzen ditu zaintza-lanetan parte hartzen duten lau eragileen artean: Estatuak, merkatua, hirugarren sektorea eta komunitateak eta familiak.

³⁵ Kontzeptu horren deskribapenak Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokiaren “Gizarteratuz” aldizkariaren 2024ko maiatzeko alea du iturri nagusi, “Zaintza-eredu berri baterantz”.

Eusko Jaurlaritzaren Gizarte Premiei buruzko Inkestaren (GPI) azken emaitzen arabera, EAEko familien % 9,3k mendekotasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeko eta artatzeko zerbitzuak eskatu zituen³⁶ 2022an. 2006tik izan den kopururik handiena da. Familia horietako gehienek eskatutako zerbitzuak jasotzen dituzte, eta ehuneko hori ere handitu egin da aurreko urteekiko, 2022an % 96ra iritsi arte. Zaintza-zerbitzuen eskaeraren eta eskuragarritasunaren igoera aztertzean kontuan hartu beharreko faktoreen artean, nabarmentzekoa da biztanleria zahartzen ari dela eta telelaguntza-zerbitzua eta antzeko zerbitzuen inplementazioan aurrerapausoak eman direla (ikusi 4.4.3 atala).

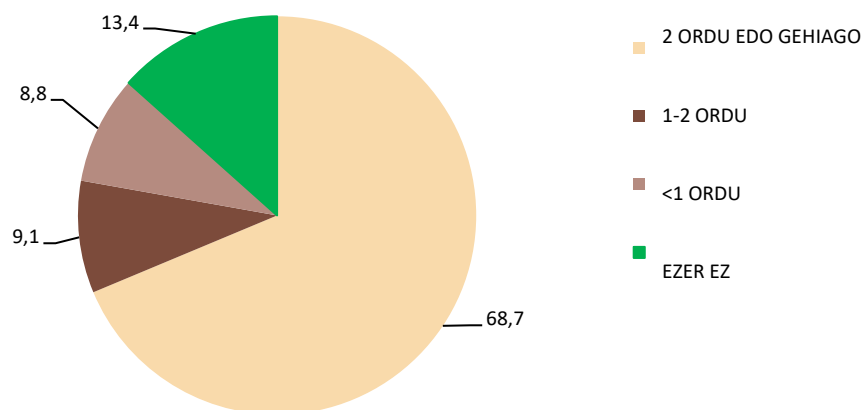
V.4.13 GRAFIKOA. MENDEKOTASUN-EGOERAN DAUDEN PERTSONEI ZAINZA-ZERBITZUAK ESKATZEA ETA HAIETARA IRISTEA, FAMILIEN ESKUTIK. EAE. DATUAK EHUNEKOTAN.

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egina. ENS 2022.

Iturri horrek ematen ditu gaixoak, ezinduak edo etxeko adinekoak zaintzen dituzten pertsonen buruzko datuak. Hala, inkestan parte hartu dutenen % 3,9k adierazi dute beren gain hartu dituztela arduraren horiek. Zaintzaile informalek 10etik 7k 55 urte edo gehiago dituzte, eta % 56 emakumeak dira. Zeregin horiek egunean bi ordu edo gehiagoko lan-karga dakarkiete zaintzaileen % 70i. Beraz, % 19k baino gehiagok uko egin behar izan die beren hezkuntza- edo lan-bizitzarekin lotutako alderdiei, eta % 66k beren gizarte-bizitzari —% 20k adierazi du erabat uko egin diola bere gizarte-bizitzari—.

V.4.14 GRAFIKOA. ETXEKO ZAINZAILEEN LAN-KARGA GEHIGARRIA EUSKADIN. 2022.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. ENS 2022.

³⁶ Inkesta honetan, mendeko pertsonak zaintzeko zerbitzu hauek sartu dira: etxez etxeko laguntza, eguneko zentroak edo okupazio-zentroak, telelaguntza, aldi baterako egonaldiak egoitzetan eta etxebizitza komunitarioko edo bizilekuko zerbitzuak.

Alabaina, nor arduratzen da zaintzez? Memoria honen 2.2.4 atalean ikusi bezala, EUSTATen Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko Inkestak adierazten du batez ere emakumeek hartzen dituztela beren gain eguneroko zaintza-lanak, 15 urtetik beherako seme-alabena nahiz etxeko mendekoena. Era berean, etxeko lana eta zaintza-lana oso-oso lotuta dago emakumeei familia-eremutik kanpo ere.

Gizarte Zerbitzuen Euskal Behatokiak nabarmentzen duenez, 2022an 26.849 emakume zeuden etxeko enplegatu gisa afiliatuta, eta beste 5.019 zaintzaile ez-profesional gisa, bat etorrita Inklusio, Gizarte Segurantzaren eta Migrazio Ministerioaren datuekin. Garai hartan, emakumeak ziren, hurrenez hurren, kategoria horietan afiliatutakoen % 96 eta % 83.

EEZPren Okupazioen Behatokiak ***zaintzen sektoreko enplegua***³⁷ aztertu du, eta honako hau ondorioztatu:

- Mendekotasunaren 2006ko Legea onetsi zenean, zaintzen langile profesionalaren irudia agertu zen, eta zaintzaileen lan-baldintzak nahiz mendekotasun-egoeran daudenen arretarako eskubidea erregulatu ziren. Ordutik, enplegua hazten joan da, eta langile horien eskariak gora egiten jarraituko du, laurogei urtetik gorako kolektiboa handitzen ari da-eta. Sektore horrekin lotutako jarduerak, baina, lanpostu hutsak betetzeko zailtasun handiena dutenen artean daude.
- Pertsonen zuzeneko arreta emateko lanbideetan interesa duten langile gutxi daudelako ez dira lanpostu hutsak betetzen, jasan behar duten estresa dela-eta lan-arrisku fisiko nahiz psikologikoak ekartzen dituztelako; izan ere, artatutako erabiltzaile kopuruaren arabera langile kopuruaren ratioak ez dira betetzen. Gainera, lan-baldintzak ez dira oso erakargarriak (soldata baxuk, ordutegi luzeak, behin-behinekotasuna eta kontratu partzialak), eta gizartearen ez dira aintzatesten gizarterako ezinbestekoak diren jarduera horiek.
- Zaintzen kostu handiak (etxez etxeko arretan nahiz egoitzakoan) azaltzen du zaintzaile ez-profesional ugari egotea (senideak, lagunak eta abar), eta etxeko langile gisa kontratatutako askori senide nagusiak zaintzea eskatzen zaie, arduraldi partzialean. Horren ondorioz, ezkutuko enplegua dago batez ere emakumeek eta atzerriarrek parte hartzen duten eta lan-baimenik nahiz lan-eskubide aitorturik ez daukan sektore honetan.
- Prestakuntzari buruz, Behatokiak adierazi du profesionalizazio handiagoa falta dela, bai zaintza-lanetan aritzeko langile egiaztatuen, bai profesionaltasun-ziurtagiririk ez dutenena; azken kasu horretan, prestakuntzak lanbidea erregulatzen, gardentasunez aritzen eta pertsonen arreta hobetzen lagunduko luke. Profesionalen elkarteek eta sindikatuek lege-hobekuntzak eskatzen dituzte, baita inbertsio handiagoa ere, Europar Batasuneko gainerako herrialdeekin parekatzeko, eta mendetasunari arreta emateko zerbitzuek gehienbat publikoak izan behar dutela aldarrikatzen dute, osasuna eta hezkuntza bezala, horrek zaintzen sektoreko lan-baldintzak hobetuko lituzkeelako, enpresa pribatuen esku baitaude orain.

Testuinguru honetan, EAEko Elkarriketa Sozialerako Mahaiak eta Elkarriketa Zibilerako Mahaiak bi akordio sinatu dituzte 2024an, *zaintzen aldeko herri-itun* baterako oinarriak ezartzeko, zaintza-eredu propio, publiko eta komunitario baterantz aurrera egiteko gakoak horiek. Oinarri horiek Emakunderen Aholkularitza Batzordearekin eta Migrazio eta Asilo Euskal Foroaren Berdintasun Batzordearekin partekatu dituzte, genero-ikusegi intersektionalean sakontzeko xedez.

Gero, hiru euskal hiriburuetakoa udalek, hiru foru-aldundiek eta Eusko Jaurlaritzak [akordio instituzional bat sinatu dute Zaintzen Aldeko Herri Ituna](#) egiteko. Zaintzen Euskal Ituna sendotzen joateko beste urrats bat izan da hori; itun horrek euskal gizartearen premiei eta erronkei erantzun behar die, eta “bidezko zaintza-eredu inklusibo eta jasangarriago baterantzko aurrerapausoa” da. Akordio instituzional horretan, zaintzen sistema hobetzeko ikusegi integrala duten zenbait konpromiso jasotzen dira, sektoreko enpleguaren kalitatea handitzea, genero-berdintasuna sustatzea eta zaintzak eskubide eta erantzukizun kolektibo gisa aitortzea helburu.

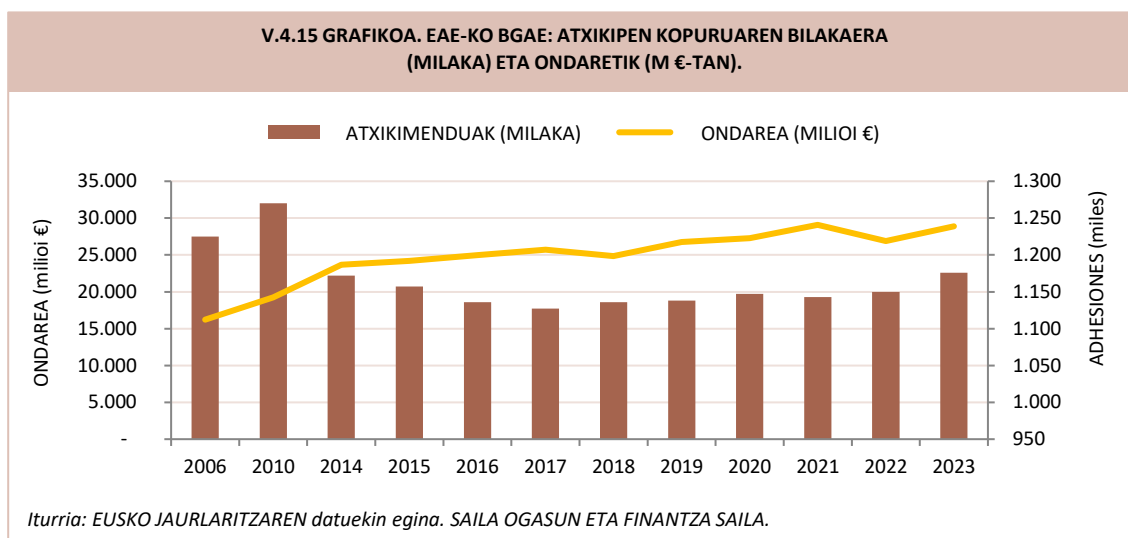
³⁷ OKUPAZIOEN BEHATOKIA (2025). *Enplegua Espainian, iraupen luzeko zaintzen sektorean 2024*.

Erakunde sinatzaileek dokumentuan baieztatu dutenez, zaintzak “guztion ondasuna dira, interes orokorrekoak, eta sektore publikoak antolatu behar ditu, emakumeen eta gizonen eta gizarte osoaren parte-hartze erantzukidea bultzatuz”. Hori dela-eta, akordio edo konpromiso kolektibo bat sustatuko dute: akordio hori ebaluatu egingo da, eta etengabe berritu eta eguneratuko, bereziki datozen bi hamarkadetan (2030 eta 2040), eraldaketa sozial eta demografiko sakoneko testuingurua izango baita.

4.5. GIZARTE-AURREIKUSPENEN SISTEMA OSAGARRIAK EAE-N

EAE-n, gizarte-aurreikuspen osagarriko sistema pribatuak borondatezko gizarte-aurreikuspeneko erakundeak (BGAE) eta horiek osatzen dituzten aurreikuspen-planak ditu protagonista nagusi. EAEko zergapekoek BGAEetara bideratzen dute errentaren gaineko zergaren aitorpenean gizarte-aurreikuspen osagarriko erakundeei ordaindutakoagatik kentzen dutenaren % 92 inguru. Gainerako % 8a beste figura batzuetara bideratzen dute, besteak beste, pentsio plan eta funtsetara, taldeko aseguru-kontratueta, mutualitateetara eta abar.

Gizarte Segurantzako sistema publikoen osagarri diren pentsio-plan pribatuak dituzten herrialde guztietan bezala, EAE-n bi plan mota nagusi daude: enplegu- edo okupazio-aurreikuspenekoak, langileei zuzenduak eta enpresaren eta lan-harremanen esparruan artikulatzen direnak, eta finantza-erakundeei sustatutako banakako aurreikuspen-planak edo kontu pertsonalak, zeinetara edozein pertsona fisiko elkartu baitaiteke. Azkenik, gure legerian hirugarren modalitate bat ere badago: aurreikuspen-plan elkartuak. Plan horien bazkideak elkarte, sindikatu, elkargo edo antolakunde bateko kideak dira, eta ez daude besteak bezain zabaldua.

4.5.1. Magnitude nagusiak. 2023ko datuak

Eusko Jaurlaritzaren Ogasun eta Finantza Sailak EAEko gizarte-aurreikuspen osagarriari buruz egindako txostenaren arabera, 2023an (eskura zegoen azken datua) EAEko BGAEek 28.894 milioi euroko ondarea zuten, aurreko urtearen aldean % 7,5 igo den zenbatekoa, aurtengo BPGd-aren % 31,65. Era berean, erakunde horietan 1,17 milioi pertsona daude kide-tuta edo atxikita (kontuen kopurua kontuan hartuta eta ez pertsonen kopurua, zaila baita zehaztea zenbat dauden bikoiztuta edo zenbat bazkide dauden etenda ekarpenetan), hau da, 2022an baino % 2,2 gehiago. 2023ko

abenduaren 31n, EAEn 68 BGAE zeuden; horietatik 40 enpleguko BGAEak ziren (horietatik 3 lehentasunezko enpleguokoak³⁸), 26 banan-banakakoak eta 2 elkartutakoak.

V.4.25. TAULA. EUSKADIKO BGAEak: DATUAK 2023-12-31N (DATU EKONOMIKOAK EUROTAN)						
	ERAKUNDE BAZKIDEAK	BAZKIDEAK	EKARPENAK	ONDAREA	PRESTAZIOAK	ERRESKATEAK
ENPLEGUA	37	169.236	172.501.735	4.496.719.185	154.299.666	667.663
LEHENTASUNEZKO ENPLEGUA	3	385.934	266.591.843	11.419.283.309	326.846.616	1.411.510
BANAKAKOAK	26	619.437	404.633.980	12.957.474.382	210.201.572	121.592.028
BAZKIDEAK	2	1.312	222.623	20.894.187	428.856	101.612
BGAE, GUZTIRA	68	1.175.919	843.950.183	28.894.371.064	691.776.711	123.772.814

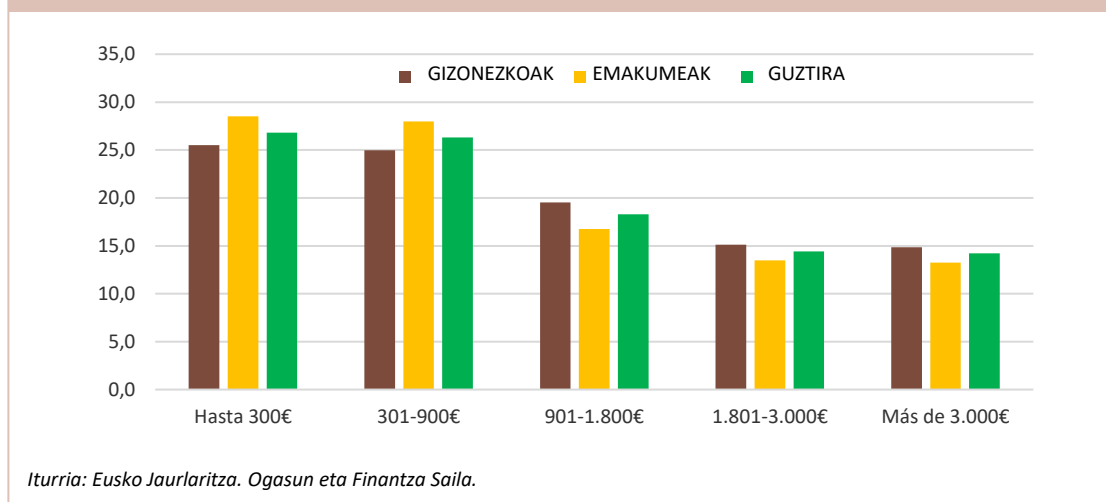
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Ogasun eta Finantza Saila.

Bazkideen erdiak baino gehiago (% 52,7) banakako BGAEetan zeuden, eta, horien atzetik, enplegukoetan (bazkideen % 47,2). Ondareari dagokionez, % 55,1 enpleguko BGAEei dagokie, eta gainerako ia guztia banakakoei (% 44,8); ordaindutako prestazioak, berriz, enplegu-erakundeetan eta banakakoetan biltzen dira gehienbat (guztizkoaren % 69,6 eta % 30,4, hurrenez hurren). Azkenik, ekarpenak nagusiki enpleguko BGAEei dagozkie (% 52), eta gero banakoei (% 47,9).

V.4.26. TAULA. EUSKADIKO BGAE. MAGNITUDE NAGUSIEN BILAKAERA							
	2019	2020	2021	2022	2023	% ALD. 21/22	% ALD. 22/23
BAZKIDEAK	1.137.741	1.146.867	1.143.748	1.150.275	1.175.919	0,6	2,2
EKARPENAK (€)	775.113.077	799.416.273	953.112.301	958.442.169	843.950.183	0,6	-11,9
PRESTAZIOAK (€)	660.591.971	647.347.902	731.985.469	771.502.182	691.776.711	5,4	-10,3
ONDAREA (€)	26.760.090.678	27.256.865.559	29.081.772.456	26.887.502.285	28.894.371.064	-7,5	7,5
% EKARPENAK BPGd-ARI DAGOKIONEZ	0,97	1,11	1,22	1,11	0,92		
% ONDAREA BPGd-ARI DAGOKIONEZ	33,64	37,95	37,27	31,17	31,65		

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Ogasun eta Finantza Saila.

V.4.16 GRAFIKOA. BORONDATEZKO GIZARTE-AURREIKUSPENEN PLANETAKO KIDEEEN BANAKETA, EHUNEKOTAN, URTEKO EKARPEN-TARTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA. EAE, 2023.

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Ogasun eta Finantza Saila.

³⁸ Enpleguko BGAEek lehentasunezko enpleguko BGAEen kalifikazioa lor dezakete, baldin eta baldintza jakin batzuk betetzen badituzte; besteak beste, jatorria eta enpresa-hitzarmen edo -itun bidez eratzea, bazkideak hartzeko orduan diskriminaziorik ezaren printzipioari jarraitzea eta, ahal dela, prestazioa errenta gisa jasotzea. Memoria hau egin den egunean, GEROA, ELKARKIDETZA eta LAGUNARO dira lehentasunezko enpleguko hiru BGAEak.

EAEko BGAEen ondareak BPGd-aren % 31,65 hartzen du; ratio hori Estatuko batezbestekoa (% 8,4) baino askoz handiagoa da, eta EB14ko batezbestekotik (% 20,4) hurbil dago. Aldi berean, ELGAko batezbestekotik urrun dago, EAEko BGAEen federazioak % 58,1ean zenbatesten duena.

Genero-ikuspegitik, bazkideen % 54,6 gizonak dira, eta % 45,4 emakumeak, aurreko urteen antzera. Adinari begiratuta, bazkideen % 14,1ek 65 urtetik gora dituzte, eta, 65 urtetik beherako pertsonak soilik kontuan hartzen badira, horien batez besteko adina 49 urtekoa da (aurreko urteetako datu bera); kopuru hori berbera da bi sexuetan. Kolektibo horren % 29,4k 46 urte baino gutxiago ditu; % 44,4, berriz, 46 eta 60 urte bitarteko adin-tartean dago, eta % gainerako 12,1a, azkenik, 60 eta 65 urte bitartean.

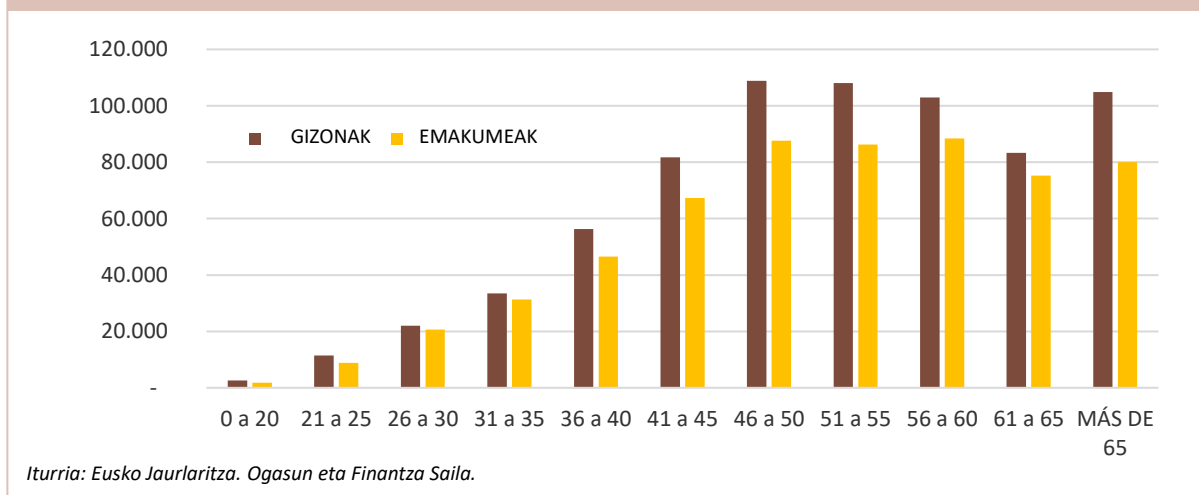
Kuotak edo ekarpenak, bestalde, 2023an 843,95 milioi eurokoak izan ziren, hau da, 2022an baino % 11,9 gutxiago. Genero-ikuspegiaren arabera aurreko ekitaldietakoaren antzekoa izan da. Izan ere, sistemari egindako ekarpenen % 57 gizonak ordaindu dituzte, eta % 43 emakumeek.

Ekarpen horien zenbatekoari dagokionez, % 53,1ek 900 eurotik beherako ekarpenak egin zituen. Emakumeen kasuan, ehuneko hori % 56,5era iritsi zen, eta gizonen kasuan, berriz, % 50,5era. Beste muturrean, 1.800 eurotik gorako ekarpenak kolektiboaren % 28,6k egin zituen, eta ekarpenak egiten dituzten pertsonen artean % 34k, enpleguko BGAEei soilik erreparatzen badiugu³⁹.

Bestalde, BGAEek ordaindutako prestazioak 691,7 milioi eurotik gorakoak dira; hau da, 2022koa baino % 10,3 txikiagoak. Batez besteko zenbatekoa 9.134 eurokoa da, eta, datu hori sexuaren arabera kalkulatzan bada, gizonen jasotako batez besteko zenbatekoa emakumeek jasotakoa baino % 40 handiagoa da (10.543 € eta 7.511 €, hurrenez hurren). Gainera, prestazioetan ordaindutakoaren % 75 erretiro-kontingentziari dagokio, eta % 18 erakundean sartutako pertsona baten heriotzari. Gainerako % 8a baliaezintasun iraunkorrari eta iraupen luzeko langabeziari dagokie.

Era berean, 2023an, guztira 123,77 milioi euro erreskatatu ziren; aurreko urtean, berriz, 117,26 milioi euro, hau da, % 5,6ko igoera⁴⁰. Genero-ikuspegitik, pentsioekin gertatzen denaren antzeko zerbitzu gertatzen da erreskateekin ere; hau

**V.4.17 GRAFIKOA. AURREIKUSPEN PLANAK DITUZTEN BGAE-ETAKO BAZKIDEEN BANAKETA
ADIN TARTEEN ETA SEXUAREN ARABERA. EAE, 2023.**

³⁹ Kontuan izan behar da, Eusko Jaurlaritzaren txostenak adierazten duen bezala, 1.800 euroko zenbateko hori 30.000 euroko urteko soldata gordinaren % 6 dela. EAEko Gizarte-aurreikuspen Osagarriko Planean jasotzen denez, urteko soldata gordinaren % 6ko ekarpenak egin behar dira 37 urtez, erretiroa hartu aurreko soldataren % 20ren pareko pentsioa lortzeko.

⁴⁰ BGAEei aplikatu beharreko araudiak aukera ematen die banakako modalitateko edo modalitate elkartuko BGAEetako bazkideei hamar urtetik gorako antzintasuna duten eskubide ekonomikoak alde aurretik eskuratzeko. Bestalde, enplegu-modalitateko BGAEek ez dute baimentzen hamar urterako erreskatea, salbuespen iragankor batekin: xedapen aurreratuaren aukera hori BGAEei buruzko otsailaren 23ko 5/2012 Legea indarrean sartzean erreskate-aukera hori zuten planek soilik jasotzen dute, eta data horretan zeuden eskubide ekonomikoengatik.

da, 2023an erreskatatu duten gizonen ehunekoa % 56koa da, eta jasotako ehunekoa, berriz, % 59koa (2022ko ratio berberak).

Azkenik, ekarpenen, prestazioen eta erreskateen bilakaera batera aztertzen badugu, ikus daiteke ekarpenengatik bildutakoaren eta ordaindutako prestazioen baturaren eta aurreikuspen-planetan egindako erreskateen arteko aldeak saldo negatiboa duela 2017-2019 aldian; hortaz, ekitaldi horretan saldo negatibo hori 27,2 milioi eurokoa izan zen. 2020an, saldoa bigarren aldiz positiboa izan zen 2013tik, eta horrela mantendu zen 2023ra arte; urte hartan, aipatutako saldoa 28,4 milioi eurokoa izan zen, 2022an baino % 59,2 gutxiago, IV.2.35 taulan ikusten denez.

V.4.27. TAULA EAE-KO BGAEak. EKARPENEN, PRESTAZIOEN ETA ERRESKATEEN BILAKAERA (EUROTAN)								
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% 21/22	% 22/23
1. EKARPENAK	727.207.826	775.113.077	799.416.273	953.112.301	958.442.169	843.950.183	0,6	-11,9
2. PRESTAZIOAK	634.923.273	660.591.971	647.347.902	731.985.469	771.502.182	691.776.711	5,4	-10,3
3. ERRESKATEAK	154.346.121	141.713.727	131.367.442	114.838.802	117.263.226	123.772.814	2,1	5,6
SALDOA 1- (2+3)	-62.061.567	-27.192.621	20.700.929	106.288.030	69.676.761	28.400.658	-34,4	-59,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Ogasun eta Finantza Saila.

4.5.2. Zerga-araubidea

BGAEEK EAEn lortu duten garapen garrantzitsua, neurri handi batean, aurrezki-formula horren erakargarritasuna areagotu duen zerga-pizgarriari zor zaio, batez ere PFEZaren bidez (zenbaki-bazkideentzat), baina baita sozietateen gaineko zergaren bidez ere (bai erakundeentzat eurentzat, bai enpresa edo bazkide babesleek enplegu-planetan parte har dezaten sustatzeko).

EAEn, zergari buruzko eskumenak lurralde historiko bakoitzeko foru-aldundiak eta batzar nagusiek gauzatzen dituzte. Oro har, bazkideek egindako ekarpenen zenbatekoak pertsona fisikoen errentaren gaineko zergaren zerga-oinarritik ken daitezke⁴¹. Bestalde, errenta geroratutzat jotzen direnez, BGAEetatik jasotako prestazioak (eta erreskateak edo kontingentzia jazo aurretik ordaindutako zenbatekoak) norberaren lanaren etekin osotzat jotzen dira, baita atxikipenari dagokionez ere⁴².

Zergak Koordinatzeko Organoak 2022ko txostenean (eskuragarri dagoen azkena) 2021eko PFEZaren likidazioari buruz emandako datuen arabera, BGAEei egindako ekarpenengatiko eta gainerako aurreikuspen-formulengatiko murrizketa 828,9 milioi eurokoa izan zen, 2020an baino % 4 gehiago, hau da, EAEko urte hartako BPGd-aren % 10,6 (2020an % 1,11), 401.923 aitortzaile izanik guztira, aurreko urtean baino % 0,9 gehiago (aitortzaileen % 33,6).

Lurraldeka, Arabak aitortzaileen % 13,7 eta zerga-oinarriaren murrizketen guztizko zenbatekoaren % 15,3 hartzen ditu (55.164 aitortzaile eta 127,2 milioi euroko murrizketa); Bizkaiak, berriz, aitortzaileen % 43,6 eta murrizketaren % 44,4 ditu, eta Gipuzkoak aitortzaileen % 42,7 eta zenbateko murriztuaren % 40,3.

V.4.28. TAULA. PFEZ-AREN LIKIDAZIOA: PENTSIO-PLANETARAKO ETA BGAE-ETARAKO EKARPENENGATIKO ZERGA-OINARRI OROKORRAREN MURRIZKETAK				
	ZENBATEKOA (MILAKA EUROTAN)	AITORTZAILEAK		BATEZ BESTEKO MURRIZKETA (€)
		KOPURUA	% GUZTIZ- KOARI DAGO- KIONEZ	
2017	699.035	349.538	31,1	2.000
2018	735.444	398.184	35,1	1.847
2019	780.453	401.631	35,2	1.943
2020	796.794	398.259	33,1	2.000
2021	828.975	401.923	33,6	2.063
2019/2020 (%)	2,1	-0,8	-6,0	2,9
2020/2021 (%)	4,0	0,9	1,5	3,2

Iturria: ZERGA KOORDINATZEKO ORGANOAREN datuak erabilia egindakoa.

Zenbateko horrek esan nahi du 2.065,52 euroko batez besteko murrizketa egon dela, aurreko ekitaldiko batez besteko murrizketa baino % 3,2 handiagoa; bestalde, batez besteko ekarpena aldatu egiten da errenta-mailaren arabera:

⁴¹ Ondarearen gaineko zerga bereziari dagokionez, elkartekidearen eskubide finkatuak soilik zenbatzen dira zerga honen aitortpena aurkezteko betebeharra dagoen zehazteko, nahiz eta eskubide salbuetsitatzat hartzen diren eta, beraz, ez diren haren zerga-oinarriaren parte.

⁴² Prestazioa kapital gisa jasotako kopurua bada, % 40ko kenkaria dakar, eta errenta bada, aldiz, oso-osorik sartzen da zerga-oinarrian.

1.381 euro errenta-maila txikienetan (30.000 euroko likidazio-oinarrira arte), non zergadunen % 24,5ek bakarrik egiten baititu ekarpenak; 2.577 euro 30.000 eta 90.000 € bitarteko oinarriak dituzten zergadunen kasuan (% 52,5ek egiten ditu ekarpenak); eta 5.088 euro errenta-maila altuetan, non ekarpenak egiten dituzten zergadunen ehunekoa % 62koa baita.

ITURRIAK

1. **EUSTAT (2023)**: Gizarte Zerbitzuen eta Gizarte Ekintzaren Estatistika. 2021eko datuak.
2. **EUSTAT (2025)**. Gizarte-babesaren kontua EAEn. 2023ko aurrerapena
3. **EUSKO JAURLARITZA (2023)**. Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoa 2023-2026
4. **EUSKO JAURLARITZA (2022)**. V. Inklusio Plana 2022-2026.
5. **EUSKO JAURLARITZA (2024)**. V. Inklusio Plana 2022-2026. Inklusiorako Plan Operatiboa 2023-2024. Jarraipen-txostena 2023.
6. **EUSKO JAURLARITZA. EKONOMIA, LAN ETA ENPLEGU SAILA (2025)**. Diru-sarrerak Bermatzeko Sistemari buruzko 2024ko datuak.
7. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA FINANTZA SAILA (2024)**. EAEko gizarte-aurreikuspen osagarriaren txostena. 2023. urtea.
8. **EUSKO JAURLARITZA. OGASUN ETA FINANTZA SAILA (2024)**. Diruz lagundu daitezkeen programen ebaluazioa. 2023. urtea.
9. **IMSERSO (2025)**. Información Estadística sobre Pensiones no contributivas (PNC). 2024ko abendua.
10. **IMSERSO (2025)**. Información estadística del Sistema para la Autonomía y la Atención a la Dependencia (SAAD). 2024ko abenduaren 31ko datuak.
11. **GSIN. DATU-BASEA (2025)**. 2024ko abenduko datuak.
12. **LANBIDE (2025)**. DSB Earen datuak. 2024ko abendua.
13. **ESKUBIDE SOZIALEN ETA 2030 AGENDAREN MINISTERIOA (2024)**. Informe de Rentas Mínimas de Inserción 2023.
14. **LAN ETA GIZARTE EKONOMIAKO MINISTERIOA (2025)**. Boletín de Estadísticas Laborales. 2024ko abendua.
15. **MENDE TASUNAREN BEHATOKIA (2025)**. XXV Dictamen del Observatorio. 2024ko abenduaren 31ko datuak.
16. **OKUPAZIOEN BEHATOKIA (2025)**. Enplegua Espainian, iraupen luzeko zaintzen sektorean 2024.
17. **GIZARTE-ZERBITZUEN EUSKAL BEHATOKIA (2024)**. Gizarteratuz. "Zaintza-eredu berri baterantz" monografikoa. 2024ko maiatza.
18. **EUSKO JAURLARITZAREN ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANOA (2025)**. 2022ko urteko txostena.
19. **GSDN (2024)**. Urteko memoriak. 2023. urtea.

5. BIZI BALDINTZAK ETA GIZARTE BABESA: LABURPENA ETA ONDORIOAK

5.1. LABURPENA

5.1.1. Demografia

EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikako* (BUE)⁴³ datuen arabera, EAEko biztanleria 2.208.007 pertsonakoa da 2024ko urtarrilaren 1ean, hau da, 2023an baino 11.262 (+% 0,5) gehiago. Hazkunde hori 2022 eta 2023 artean izandakoari gehitu zaio (+10.228), eta, hala, pandemiaren urteetan izandako biztanle-galera orekatu da. Lurraldeka, biztanleria hazkunderik handiena Bizkaian izan da, 2023an baino 6.018 biztanle gehiago baitaude (+% 0,5), guztira 1.150.037; ondoren, Gipuzkoan, 722.824 biztanle daude, aurreko urtean baino 2.949 gehiago (+% 0,4); eta, azkenik, Araban, 2.295 biztanle gehiago, guztira 335.146 (+% 0,7).

Bestalde, EUROSTATen kalkuluen arabera, EB-27ko biztanleria hazi egin zen berriro 2023an, 2023ko urtarrileko 447,6 milioietatik 2024ko urtarrileko 449,2 milioietara (milako +3,7). Beste urte batez, saldo begetatibo negatiboa (heriotzak gehiago jaiotzak baino) (milako -2,6) orekatu da migrazio-saldoarekin (milako +6,3), COVID-19 osteko migrazio-mugimenduengatik eta EBko estatu-kideen babesa jaso zuten Ukrainatik etorritako pertsonen desplazamendu masiboagatik, Errusiak 2022ko otsailean haien herrialdea inbaditu ondoren.

EAEn, berriro ere, 2023rako behin-behineko datuek adierazten dute hazkunde natural edo begetatibo (jaiotzen eta heriotzen arteko aldea) negatiboa izan dela, hamaikagarren urtez jarraian, aurreko hamarkadan bilakaera positiboa izan eta gero: aurtan 13.453 jaiotza erregistratu dira, aurreko urtean baino % 1,3 gutxiago, eta 22.311 heriotza, 2022an baino % 7,8 gutxiago. Datu horien ondorioz, hazkunde begetatiboa -8.858 biztanlekoa izan da, hots, milako -4koa.

Bestalde, EUSTATen 2023ko *“Migrazio Mugimenduen Estatistikak”* (MME) COVID-19aren 2020ko inpaktuaren ondoren 2021ean hasitako susperraldiaren sendotzea nabarmentzen du, urte horretan migrazioak nabarmen murriztu baitziren, barrukoak zein kanpokoak. 2023an, gure erkidegoak 20.928 pertsona gehiago izan zituen guztira (2022an baino % 5,6 gutxiago; urte horretan 22.171 gehiago baitziren). Lurraldeka, Bizkaiak 11.622 pertsona gehiago ditu (-% 1,7 2022arekiko), Arabak 3.209 (-% 4,8) eta Gipuzkoak 6.097 (-% 12,7).

...

Immigrazioari dagokionez, Ikuspegik erabiltzen duen EINen datuen arabera, 2025eko urtarrilaren 1ean, *EAEn bizi diren jatorri atzerritarreko biztanleak* 316.942 dira (guztizkoaren % 14,1). Beraz, 2024an, hamargarren urtez jarraian, 21.040 pertsona gehiago daude (+% 7,9), 2021-2022 biurtekoan gutxieneko hazkundeak izan ondoren, COVID-19ak demografia-dinamiketan izan zuen eraginaren ondorioz. 2024tik 2025era bitartean izandako gorakadak sendotu egin du gure erkidegora iritsi diren migratzaileak berreskuratzeko eta berraktibatze joera, eta pandemiaren aurreko balioei heldu zaie berriro.

2024an, nazionalitateen arabera (2024ko datuak), hamar garrantzitsuenen artean zortzi latinoamerikar daude (Kolonbia, Nikaragua, Venezuela, Bolivia, Honduras, Ekuador, Paraguai eta Peru), Europar Batasuneko bat (Errumania) eta Afrikako bat (Maroko). Hamar jatorri horien batura atzerritar jatorriko biztanleriaren % 59,7 bada ere, 2008ra atzera eginez gero, pilaketa hori handiagoa zela ikusiko dugu, eta horrek jatorriko herrialdeen presentzia handiagoa eta dibertsifikazioa erakusten ditu, gaur egun, EAEn bizi diren atzerriko jatorriko taldeen osaeran.

⁴³ EUSTATen *Biztanleen Udal Estatistikak* biztanleen udal-erolden administrazio-erregistroak erabiltzen ditu iturri nagusi gisa, eta errolda-arteko udaltako informazio demografikoa eguneratuta mantentzen du.

Inklusio, Gizarte Segurantzaren eta Migrazio Ministerioaren arabera, berriz, 2024ko abenduaren 31n 185.763 atzerritar zeuden EAEn bizileku-agiriak indarrean zituztela, duela urtebete baino % 3,1 gehiago eta hamarkada bat lehenago 2014ko abenduan baino % 51,9 gehiago. Aurreko urteetan bezala, baimen horietako gehienak atzerritartasun-erregimeneko baimenei dagozkie (% 58), eta, gainera, urtetik urterako aldaketan, baimen guztien % 5,1 baino gehiago hazi dira. Bigarrenik, erregistro-ziurtagiriak (EBko zirkulazio librekoak) guztizkoaren % 41,3 dira, eta % 0,5 baino ez dira igo 2023ko datuekin alderatuta. Erresuma Batuko herritarrei emandako baimenak guztizkoaren % 0,6 dira, eta % 2,8 hazi dira azken urtean.

Migrazio fenomenoaren pertzepzio sozialari dagokionez, IKUSPEGIk dio euskal biztanleriak ez duela immigrazioa arazo gisa bizi. Soilik % 3,8k aipatzen du berez EAEko lehenengo arazo gisa (% 1,7 2023an), eta aipamenak, guztira, % 9,1 dira (2023an % 5,9), gehienez hiru erantzun emateko aukera izanda. Iradokizun modura, elkarriketatutako herritarren % 10ek aipatu du; 2023an, berriz, % 4,7k.

Enpleguari dagokionez, immigrazioarekiko ikuspegi funtzionala lan-merkatuari dagokionez, nabarmen higitu zen 2008an hasitako krisiaren ondorioz: 2004an, % 80ak uste zuen etorkinak behar genituela zenbait sektoretan lan egiteko; 2014an, berriz, % 30,4ak bakarrik uste zuen hori. Hala ere, gorabehera batzuekin, 2015etik aurrera hazi egin zen ikuspegi utilitarista hori, eta % 74,9an geratu zen 2024an (5,1 puntu gehiago 2023koarekin alderatuta, eta 1,1 puntu gutxiago 2022an lortu zen gehieneko datuarekin alderatuta). Antzeko zerbait gertatu zen beste baieztapen batekin ere, hain zuzen etorkinek bertakoek nahi ez dituzten lanpostuak hartzen dituztela. 2014an % 32,8 zegoen ados baieztapen horrekin (kontsideraturiko serie osoko ratiorekin txikiena) eta, berriz ere zenbait gorabehera izanik, % 66,2raino iritsi da 2024an (2023an baino 65,2 puntu gutxiago).

Ikuspegiaren ustez, 2022ko emaitza izugarri onak, aldagai horietan eta erlazionatutako beste batzuetan, Ukrainatik etorritako pertsonen aurrean euskal biztanleriak emandako erantzun positiboaren ondorio izan ziren, eta Ukrainako gerraren kronifikazioak eta asilo-eskaeren egonkortzeak eragindako gizarte-larrialdia desagertu ondoren, euskal biztanleriaren jarrera horiek 2019 eta 2020ko mailetara itzuli dira, atzerritar jatorriko pertsonetikiko jarrerari eta pertzepzioei dagokienez.

Azkenik, urteko inkestan bildutako datuak oinarri hartuta, IKUSPEGIk euskal biztanleriak immigrazioarekiko duen “tolerantzia-indizea” egin ohi du. 2020ko Barometroak 2019koak baino indize handiagoa eman zuen (65 puntu, aurreko urteko 60,67 puntuen aldean) eta serie historikoko handiena da. Bilakaera horri dagokionez, IKUSPEGIren txostenak ondorioztatu zuen indize horretan lortutako emaitzak ordura arte oso lotuta egon zirela dinamika makroekonomikoei. Hala ere, 2020an hasitako COVID-19aren krisiak lotura hori hausten zuen egoera berritzaile bat ekarri zuen; izan ere, ekonomiaren gainbeherak ez zuen tolerantziaren beherakada ekarri, kontrakoa baizik. Indizea 2021ean eta 2022an hazi zen berriro, 69,3raino. 2022ko gorakada nabarmena, hein batean, behintzat, Errusiak Ukrainan egindako inbasioaren eta ukrainarrak asilo eta aterpe bila iristearen ondorioz etorri zen. 2024an, tolerantzia-indizea 63,5era jaitsi da (-2,8 puntu), eta, adierazle horretan ere, 2021era arteko mailak berreskuratu dira.

...

Demografiaren gaia da, gaur egun, gizarte-trantsizioan eraginik handiena duten faktoreetako bat. Familia, Emantzipazioa, Gizarte-politikak, Etxebizitza, Enplegua, Haur-hezkuntza eta antzeko politika sektorialek zuzenean eragiten duten erronka bat. Gazteek emantzipatzeko eta bizitza autonomoko proiektu bat garatzeko dituzten baldintzak aztertzea xede duen funtsezko adierazle bat. Kapitulu honetan ikusi den bezala, Euskadi ugalkortasunari eta jaiotza-tasari buruzko daturik baxuenak dituen Europako herrialdeen artean dago. 2021ean, Eusko Jaurlaritzako Trantsizio Sozialaren eta 2030 Agendaren Idazkaritza Nagusiak sailen arteko gogoeta-prozesu bat bultzatu zuen, Eusko Jaurlaritzaren barruan, eta erakundeen artekoa, foru-aldundiekin, erronka demografikorako euskal estrategia baten edukiak definitzeko. Prozesu hori 2022ko ekainean amaitu zen, “*Erronka demografikorako Euskal Estrategia 2030*” onetsi zenean.

Euskadiko datuek erakusten dutenez, Europar Batasuneko herrialdeen artean, demografia-balantze baxuena duten herrialdeen artean gaude, eta, beraz, lehenengo mailako gizarte-erronka baten aurrean gaude. Horri gehitu behar zaio Espainiako Estatuan eta Euskadin ELGAko batez bestekoaren azpitik gaudela, familian inbertitzera bideratutako BPGd-aren ehunekoari dagokionez. Konparazioan, balantze onenak eskaintzen dituzten herrialdeak bereizi egiten dira, baliabide gehiago bideratzen dituztelako gazteen bizimodu independenteko proiektuak sustatzera, askotariko neurriekin, eta familiei zuzeneko laguntza ekonomiko handiagoak eta luzeagoak ematen dizkietelako seme edo alaba bakoitzeko. Horrez gain, bateragarritasun-neurriak sustatzen dituzte, migrazioaren etorrera eta gizarteratzea eta laneratzea errazten dute, eta, bestalde, zahartze aktibo eta osasungarrirako politikak bultzatzen dituzte, adinekoen autonomia sustatzen dute, edo landa-ingurunearen potentziala birbalioesten dute⁴⁴.

5.1.2. Bizi-baldintzak

Europar Batasunean, 2010ean **pobreziaren edo gizarte-bazterketaren arrisku-tasa, AROPE** (ingelesezko siglak: *At Risk Of Poverty or social Exclusion*, sortu zen pobrezia erlatiboa neurtzeko, pobrezia-arriskuaren tasaren kontzeptua zabalduz, diru-sarrerak soilik kontuan hartzen baititu azken horrek. Horrela, AROPE tasa pobrezia-arriskuan dauden, gabezia material eta sozialak dituzten edo enpleguan intentsitate baxua duten biztanleak gehituta eraikitzen da. 2023an (herrialdeen arabera eskuragarri dauden azken datuak), pobreziaren edo bazterketaren arriskuak biztanleriaren % 21,3ri eragiten zion EBn, 2022an baino hiru hamarren gutxiago edo, bestela esanda, 94,6 milioi pertsonari, "2030 Agendan" ezarritako irizpideen arabera.

Agenda horren arabera, pertsona bat pobrezia- edo bazterketa-arriskuan dago langabezia-arazoak edo lan-intentsitate txikia dituen familia-unitate batean bizi bada eta familia-unitate horrek gizarte-transferentzien ondoren pobrezia-arriskua badu eta/edo gabezia material eta sozial larria badu.

EAEn (munduko testuinguruan 12. postuan mantentzen da, Irlandaren eta Finlandiaren artean, NBEren 2023ko Giza Garapenaren Indizearen sailkapenaren arabera), pobrezia- eta bazterketa-arriskuak biztanleriaren % 14,8ari eragiten dio 2024an (EUROSTAT eta EINen metodologiaren arabera), edo, bestela esanda, 326.800 pertsona ingururi, 2023an baino 7 hamarren gutxiagori. Intzidentzia hori, beste urte batez, nahiko txikia da Europako testuinguruan, eta Esloveniakoarekin (% 13,7) aldera daiteke, 2023an Europar Batasuneko tasarik baxuenak baitzituzten, Txekiarekin (% 12) batera.

EAEk Europako testuinguruan duen posizio konparatiboa oso positiboa da, bai oro har, bai AROPE tasa osatzen duten hiru elementuetan, eta adierazi behar dugu, gainera, azken urtean (2023-2024), adierazle orokorraren bilakaera positiboarekin (beheranzkoa) batera, hiru elementuek bilakaera bera izan dutela:

1. EBko biztanleen % 16,2 **transferentzia sozialen ondoren pobrezia-arriskuan** zegoen 2023an. Egoera horretan dago, kontsumo-unitate bakoitzeko diru-sarreraren banaketaren medianaren % 60tik beherako diru-sarrerak dituelako herrialde bakoitzean ("pobreziaren atalasea" deritzona; beraz, herrialde bakoitzean, gutxieneko errenta-atalase horretara iristen ez den biztanleriaren ehunekoa neurtuko luke, hau da, "atalase monetarioa"). Ehuneko hori hiru hamarren murriztu zen 2022ko datuekin alderatuta, baina, hala ere, bost pertsonatik bat baino gehiago zeuden egoera horretan sei herrialdetan: Estonian (% 22,5), Letonian (% 22,5), Errumanian (% 21,1), Lituania (% 20,6), Bulgarian (% 20,6) eta Espainian (% 20,2). EAEn, Estatuko autonomia-erkidego guztiei batez besteko pobrezia-atalasea esleitzen dien EUROSTAT metodologia aplikatuta, tasa % 9,4ra iristen da 2024an, 2023an baino 0,8 puntu gutxiago, eta 208.000 pertsona ingururi eragiten die, aurreko urtean baino 18.000 gutxiagori.
2. 2023an, EBko herritarren % 6,8k **gabezia material eta sozial larria** izan dute; izan ere, baliabide-faltak eragindako bizi-baldintzak dituzte, hala nola faktorei aurre egiteko gaitasuna (etxeko ohiko gastuenak), etxea bero edukitzea edo urtean astebeteko oporraldia hartu ahal izatea. Ratio hori hamarren bat igo da azken urtean, eta alde handia dago

⁴⁴2022 eta 2023ko Memoria Sozioekonomikoetara jo dugu Estrategiaren xehetasunak jasotzeko eta 2023ko jarduketak deskribatzeko (azken informazio erabilgarria), hurrenez hurren.

herrialdeen artean: Eslovenia eta Zipre, % 2,5etik behera; Errumania, % 19tik gora eta Bulgaria ere % 18tik gora. Espainiak % 8,3ko tasa du 2024an (2023an baino -0,7 puntu), eta EAEk % 4,6koa (-1 puntu), hau da, 101.500 pertsona inguru, aurreko urtean baino 22.500 gutxiago.

3. EBko biztanleriaren % 8 **lan-intentsitate oso baxuko etxekoen** unitateetan bizi zen 2023an (2022an baino 3 hamarren gutxiago). Egoera hori dagoela jotzen da etxeko 64 urte baino gutxiagoko helduek azkenengo urtean guztira duten lan-ahalmenaren % 20 baino gutxiago lan egiten dutenean. Belgikak (% 10,5), Alemaniak (% 9,9) eta Danimarkak (% 9,8) Batasuneko ratorik altuenak zituzten, eta Malta, Errumania, Polonia eta Luxenburgok % 4 baino gutxiagoko ratioa zuten. 2024an EAEko datua 0,7 puntu jaitsi da azken urtean, % 7,6tik % 6,9ra (152.000 pertsona inguru, 2023an baino 16.400 gutxiago).

Bestalde, EINen **“Bizi-baldintzen Inkestako”** 2024ko zifrek, aurreko urteetan bezala, gure erkidegoan hobera egin duten adierazle batzuk eta okerrera egin duten beste batzuk erakusten dituzte:

- Errenta pertsonalak zein familia-errentak hiru urtez igoerak izan dituzte (2024an % 4,9 eta % 4,5 hazi dira, hurrenez hurren), baina biak Estatuko batez bestekoa baino proportzio txikiagoan hazi dira. Zifra horiei esker, EAE autonomia-erkidegoen arabera rankingetako lehen postuetan dago, baina kontuan hartu behar da prezioek aldagai horietan duten eragina.
- 2024an, zenbait aldagaik hobera egin dute pixka bat urtean astebeteko oporraldia onartu ezin duten familietan, puntu erdi jaitsi baitira, % 18,3ra arte; etxebizitza nagusiarekin lotutako ordainketetan atzerapenak aitortu dituzten familien kopuruak, aldiz, gora egin du, % 7,6tik % 5,2ra (-2,4 puntu). Beste batzuek, aldiz, okerrera egin dute, hala nola ustekabeko gastuei aurre egin ezin dietela dioten etxekoen unitateen ehunekoak (% 22,5, 2023an baino 1,1 puntu gehiago) edo hilaren amaierara iristeko zailtasunak dituzten familiek (% 32,9, +1,4 puntu).
- Ziurrenik zailtasun eta gabezia handienak islatzen dituzten bi adierazleei dagokienez, biek ala biek erakusten dute bizi-baldintzek okerrera egin dutela; izan ere, okela, oilasko edo arraina (edo horren baliokide begetarianoa) gutxienez bi egunean behin jan ezin duten etxekoen unitateen ehunekoak gora egin du (% 4,1etik % 5,1era), eta aurreko urtearekin alderatuta, ez da aldatu pobrezia energetikoak eragindako familien ehunekoa (% 12,6), aurreko urtean 2,3 puntu igo ondoren.

...

Bigarrenik, Eusko Jaurlaritzak egiten duen Pobrezia eta **Gizarte Desberdintasunei buruzko 2022ko Inkestaren (PGDI)** emaitza nagusia da 2018-2020 biurtekoan PGDI adierazleek, ongizaterik ezari zein pobrezia zorrotzeko arriskuari buruzkoek, hobera egiten jarraitzen dutela 2022an, mantenuaren dimentsioan ongizaterik ezeko arriskua izan ezik.

PGDI inkestaren emaitzen txostenak nabarmentzen du 2008an hasitako krisiaren batera desberdintasuna nabarmen handitu zela 2014ra arte, eta 2014 eta 2016 artean enplegua berreskuratu izanak eta egoera zaurgarrienean zeuden kolektiboan emigrazioak lagundu zutela gorakada hori neurri batean murrizten. Ildo positibo hori hautsi egin da 2016 eta 2020 artean; biurteko horretan, desberdintasun-adierazleak areagotu egin dira Euskadin. Badirudi joera hori eten egin dela, 2020tik 2022ra bitartean desberdintasuna murriztu egin baita, neurtzeko erabilitako adierazle nagusien arabera:

- Lehenik eta behin, *Gini Indizea*,⁴⁵: 2012ko 25,3ra arte etengabe jaitsi (hobetu) ondoren, 2014an 27,1era igo zen, eta 2016an berriz ere 25,8ra jaitsi zen. 2018an, berriz ere goranzko joerari heldu dio, 28,2ra iritsi arte 2020an (denbora-serieko baliorik altuena). 2022an 1,3 puntu jaitsi zen datua 26,9ra arte. Europar Batasunak 29,6ko batez bestekoa du 2022an (-4 hamarren 2020aren aldean), eta Estatuak 32ko indizea (hamarren bat jaitsi da azken biurtekoan).
- Deskribatutako joera antzekoa da EAEko biztanleen % 20 aberatsenen diru-sarrerak eta % 20 behartsuenen diru-sarrerak (S80/S20) lotzen dituen zatidura kontuan hartzen bada. Indize hori hazi egin zen 2016 (3,9) eta 2020 artean,

⁴⁵ Beste adierazleen artean, *Gini-ren indizea* aztertzen da. Ekonomia bateko kideen edo familien diru-sarreraren banaketaren eta berdintasuneko banaketaren artean dagoen aldea neurtzen du, halako moldez non 0 indizeak berdintasun perfektua adierazten baitu, eta 100eko indizeak, berriz, berdintasunik ez perfektua.

eta urte horretan 4,4 izatera iritsi zen (+ 3 hamarren 2020aren aldean), orain arteko datu maximoa. Badirudi 2022an joera hori gelditu egin dela, indizea hamarren bat jaitsi baitzen, 4,3raino. EBn, Giniren indizearekin bezala, batez besteko datua nahiko egonkor mantentzen da aztertutako seriean (5 inguru eta beheranzko joerarekin), eta 4,7ra iritsi da 2022an, 2020an baino bi hamarren gutxiago.

- Kontuan hartu beharreko beste dinamika bat EAEn baliabide gutxien dituzten pertsonen % 10ari dagokion biztanleriaren diru-sarreraren gutzitzaioari dagokio. 2008ko % 3,9ko maximora iritsi ondoren, ratio horrek behera egin du 2020ko 3,2ra arte (aztertutako serieko gutxieneko datua). 2022an joera hori lehengoratzten has liteke, datua 2 hamarren hobetu baita, 3,4raino. EBn, Espainian bezala, tasa minimoa 2014an erregistratu zen (2,7 EBn, 1,8 Estatuan), eta bi eremu horietan tasak etengabe hazten ari dira ordutik, 2 hamarren azken biurtekoan, 3,1 eta 2,4 hurrenez hurren.

...

Bestalde, EAEko **familia-sistemen** tipologia nabarmen aldatu da azken hamarkadetan, prozesu demografiko, sozial eta kulturalen ondorioz. Aldaketa nabarmenen artean, honako hauek daude: familia-moten dibertsitate handiagoa; batez besteko tamainaren murrizketa; aldaketa handiak etxe horietako erreferentziazko pertsonen profilean; etxean dauden adingabeen proportzioaren murrizketa eta menpekotasun-egoeren areagotzea.

Azkenengo urteotan, familia-erakundean egondako eraldaketa handiek eta horrek ugalkortasunean izandako eraginak interes publiko handia sorrarazi dute, horrek guztiak dituen ondorioak direla-eta. Ugaltzeko eta laneratzeko adin aproposak bat datozenez gero, emakumezko gazteak egoera zailean daude, seme-alabak izateko erabakiari dagokionez.

EUSTATEk "*Lana, familia eta norberaren bizitza bateratzeari buruzko inkesta*" egin du. Inkesta horren 2022ko emaitzak nabarmentzekoak dira. Hasteko, etxetik kanpo lan egiten duten emakumeek gizonen baino % 30,6 ordu gehiago ematen dituzte egunean seme-alaba adingabeak zaintzen, eta % 21,1 gehiago mendeko pertsonak zaintzen; gainera, bikotekideek baino % 25 denbora gehiago ematen dute etxeko lanetan. Gizonen egunean 3,6 ordu ematen dituzte adingabeak zaintzen (2022ko datu bera), eta emakumeek, berriz, 4,7 (2022ko datu bera). Beraz, arrakala ez da aldatu azken urtean. Alde hori askoz ere handiagoa da mendeko pertsonen zainketa kontuan hartzen badugu: gizonen 1,9 ordu ematen dituzte egunero (1,7, 2022an) eta emakumeek 2,3 ordu (2022. urtean bezala). Horrez gain, etxeko lanetan, emakumeek 2 ordu ematen dituzte batez beste egunean, eta gizonen, berriz, 1,6 ordu (2 eta 1,5 ordu hurrenez hurren 2022an).

Batez besteko horiek batuz, emakumeek etxeko lanetan eta zainketa lanetan emandako denbora, guztira, 9 ordu dira, gizonen 7,1 orduen aldean. Beraz, arrakala % 26,8koa da. Ratio hori % 41,5ekoa zen 2021ean eta % 32,4koa 2022an; beherakada ikusten da. Bere gain hartutako kargen desberdintasun horrek etxeko lanen banaketarekiko gogobetetze-mailari eragiten dio; izan ere, emakumeek, batez beste, 10etik 6,2ko gogobetetze-maila adierazten dute beren ezkontideak edo bikotekideak etxeko lanak egiteko eskaintzen duen lankidetzari buruz, eta gizonen 7,6koa.

Enpresan edo erakundean baimen jakin batzuk eskatzeko zailtasunari dagokionez, EUSTATEN inkestaren arabera, landunek, batez beste, 10etik 3,4ko zailtasun-maila dute (2013ko datu bera), eta, 2,5ekoa, zehazki, norberaren arazoak konpontzeko lanetik irteteko baimena lortzeko (2013an 2,9koa). Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzea errazteko neurrien artean, eszedentziek 4,1eko batez besteko zailtasuna dute (3,8koa 2013an), lanaldi-murrizketak ere 4,1eko zailtasuna (3,8koa 2013an), eta enplegurik eta soldatarik gabeko egunek 10etik 2,8ko zailtasun-indizea dute (3,2koa 2010ean). Azken urtean izandako aldaketei dagokionez, 2023an, enplegurik eta soldatarik gabeko egunak eskatzeko zailtasuna izan ezik (4 hamarren jaitsi da), adierazitako zailtasunak areagotu egin dira, bereziki lanaldi-murrizketarako eta noizbehinkako absentsietarako (+4 hamarren bi aldagaian).

Zailtasun horietan ez da antzeman sexuaren araberako desberdintasunik, eta adinak, ziur aski lanpostuko antzintasunari lotuak, aipatutako uztartze-neurriak lortzeko zailtasunak murrizten ditu. Hala ere, emakumeen artean gizonen artean baino beldur handiagoa dago uztartzearekin lotutako zenbait alderdik beren ibilbide profesionalean izan dezaketen eragin negatiboa dela eta (emakumeen % 30,5ek uste zuten hori, eta gizonen artean, berriz, % 26,5ek, 2020an) (eskuragarri dagoen azken datua).

Horren isla da gizonak neurri horietan (eszedentziak edo lanaldi-murrizketak hartzea) duten ia parte-hartze testimoniala, azken urteotan ez baita nabarmen aldatu. Hala, adingabeak edo mendetasuna duten senitartekoak zaintzeko 3.846 lan-eszedentzien % 14,8 soilik sinatu zituzten gizonak Euskadin 2023an, Lan eta Gizarte Ekonomia Ministerioaren datuen arabera (% 15,6 Estatu osoan). Eszedentzia guztien % 87k adingabeak zaintzea zuen helburu, eta mota espezifiko horretan, gizonen parte-hartzea are txikiagoa da (% 12,9). Zaintzagarriko lanaldi-murrizketek dagokienez, Estatu osorako zifrek (Biztanleria Aktiboaren Inkestaren datuak, ez dira autonomia-erkidegoen arabera bereizten) adierazten dute 2023an lanaldi partzialean borondatez lan egiten zuten 380.000 soldatapekoen % 7,4 baino ez zirela gizonak, senitartekoak, adingabeak izan edo ez, zaindu ahal izateko.

Ordutegi-motei eta malgutasunari dagokienez, EUSTATen Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzeari buruzko inkestaren arabera, 2023an, EAEko langileen % 20,7k ia egunero luzatu behar dute lanaldia (eta % 16k batzuetan). 2022. urteari dagokionez, ohiko edo noizbehinkako lanaldia luzatu behar duten pertsonen ehunekoak gora egin du, lanaldia ia beti luzatzen dutenen ehunekoak gora egin duelako (+3,2 puntu) eta batzuetan luzatzen dutenen ehunekoak behera egin duelako (-0,8). Ildo beretik, EUROSTATEk *“Antolaketari eta lanaldiari”* buruz egindako inkestaren arabera, 2019an, EBko langileen % 21ek, astean behin, lanaldia egokitu behar zuten beren enpleguaren eskakizunetara eta % 19 baino gehiagok hilean behin (ratioak % 13 eta % 10 dira Espainian, hurrenez hurren) (eskuragarri zeuden azken datuak).

Lana, familia eta norberaren bizitza bateratzeari buruzko inkestaren arabera, irteera-ordutegi malgua, kontziliazioa hobetzeko tresna osagarria, EAEko langileen % 51k baliatzen dute (% 52,6k 2022an), eta neurri txikiagoan emakumeek (% 45,3) gizonak baino (% 56,5). Norberaren etxean lan egiteari dagokionez, %9k noizean behin egiten du lan etxean eta %6,8k egunen erdia gutxienez. Oro har, beraz, enplegua duten pertsonen % 15,8k noizbehinka edo maizago lan egiten du etxean (% 17,8k 2022an, % 18,7k 2021ean, % 18,1ek 2020an eta % 15,5ek 2019an), eta ratio horrek COVID-19aren eragina izan zuen.

Azaldutako egoera horiek arintzeko, familiei laguntzeko planak ditu Eusko Jaurlaritzak 2002tik, zertarako-eta familiek seme-alaba kopurua askatasunez erabakitzea galarazten duten eragozpen ekonomikoak eta gizarte eta laneko eragozpenak gainditzeko. Hala, Familiei Laguntzeko Legea onetsi zuen 2008an, markoari lerrun juridiko handiagoa emateko eta familia politika integralerako oinarriak ezartzeko, betiere familien eta familiako kideen ongizatea eta bizi-kalitatea hobetze aldera.

Familiei Laguntzeko IV. Planaren (2018-2022) *“Azken Ebaluazio Txostenaren”* arabera, Eusko Jaurlaritzako Familia eta Haurren Zuzendaritzak denboraldi horretan gauzatutako aurrekontua 245,8 milioi eurokoa da, gutxi gorabehera, Planean aurreikusitako jardueren % 40koa. Oro har, eraginaren helburuak modu positiboan bete direla egiaztatzen du ebaluazioak, nahiz eta desberdinak izan: enpleguan, pobrezian, haur-hezkuntzan eta kontziliazioan hobekuntzak egin diren arren, ugalkortasunaren eta emantzipazioaren arloko helburuak ez dira lortu.

Zehazki, lan-eremuari buruzko adierazleak lortu nahi diren erreferentzia-mugak lortzen dituzte (okupazioaren % 80 25-44 urteko emakumeen eta gizonen artean); haur-hezkuntzaren kasuan, helburua lortu ez arren, joera positiboa ikusten da eskolatze goiztiarrean. Pobrezia-egoerei eta seme-alaba adingabeen zaintza-arraiari lotutako adierazleak dagokienez, datuek aurrerapen positiboa islatzen dute, baina ez dituzte Planean ezarritako helburuak lortzen. Azkenik, lortu ez diren helburuen artean daude gazteen emantzipazioari eta ugalkortasunari buruzko adierazleak, hobetu beharrean okerrera egin dutenak. Emantzipatutako gazteen proportzioa murriztu egin da, eta atzeratu egin da pertsonen

familia-etxea utziz eta euren eratan duten adina. Bestalde, ugalkortasun-adierazleak –jaiotza-tasarekin batera– kopuru baxuetan jarraitzen du.

2024an, eta Familiei eta Haurrei eta Nerabeei Laguntzeko Erakunde arteko V. Plana egiteko prozesuarekin lotuta, Eusko Jaurlaritzak *Haur bermearen Estrategia* bat egin du lehen aldiz, 2030erako. 2030erako Haur Bermearen Estrategiak haurrek eta nerabeei beren bizi-proiektuak bultzatzeko eskubideak eta aukerak eskuratzeko aukera jorratzen du. Euskal estrategia hori bat dator Europako Haur Bermearekin, eta modu berritzailean eragiten du funtsezko arloetan, baina ez dira beti kontuan hartzen, hala nola aisialdian eta kulturean, bai eta gizartean eta politikan ere. Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioan, 2030 Agendan eta Gizarte Eskubideen Europako Zutabearen kokatzeaz gain, Euskadiko Haur Bermearen Estrategia *Haur eta Nerabeei buruzko otsailaren 15eko 2/2024 Lege* berrian sartzen da. Lege horrek haur eta nerabe guztiek eskubide guztiak modu eraginkorrean erabil ditzaten sustatzeko ikuspegia jasotzen du, baina arreta berezia ematen dio, nahitaez, lehen haurtzaroari, funtsezko etapa gisa, bai eta bazterkerian edo zaurgarritasunean dauden haurrei ere.

Aurrekontua gauzatzeari buruzko informazioari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Familia eta Komunitate Politikako 3124 Programak 121,4 milioi euro bideratu zituen guztira *familientzako transferentzia* horietara, 2023an baino % 5,6 gutxiago; horietatik 102,4 milioi seme-alabak dituzten familientzako laguntzetarako (guztizkoaren % 84,3) eta 19 milioi uztartzeko laguntzetarako (guztizkoaren % 15,7). 2023an, seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako funtsak asko handitu dira 27/2023 Dekretu berriaren ondorioz. Dekretu horri esker, hiru urtetik beherako seme-alabak beren kargura dituzten familiek 200 euro ordaintzen dituzte hilean jaiotzen direnetik hiru urte bete arte, eta hilean 100 euro ordainduko dira adingabeak zazpi urte bete arte, hirugarren seme-alaben eta ondorengoen kasuan (familia ugariak). Hori dela eta, seme-alabak dituzten familientzako laguntzetara bideratutako zenbatekoa 22,9 milioi eurokoa zen 2022an, eta 103,9 milioi (+% 354,3) 2023an. 2024an, familientzako laguntza horiek (27/2023 Dekretua) % 10,2 hazi dira, 102 milioi eurotik gorakoak izateraino, eta seme-alabak dituzten familientzako laguntza guztiak % 1,5 jaitsi dira. Kontziliaziarako laguntzei dagokionez, % 23 jaitsi dira aurreko ekitaldiaren aldean.

Bestalde, seme-alabak dituzten familientzako eta kontziliaziarako laguntzen *onuradun diren pertsonen (familien)* zifrak ezagutzen dira, Ekonomia eta Ogasun Sailak “*Dirulaguntzen Programen Ebaluazioaren*” urteko txostenean sail sail jasotako informaziotik abiatuta. 2023ko ekitaldiari buruzkoak, adierazten du urte horretan 82.468 onuradunek jaso zituztela familientzako laguntzak, 2022an baino % 89,7 gehiagok. Horietatik 67.969 (guztizkoaren % 82,4) jaiotzagatik eta/edo adopzioagatik familiei ematen zaizkien laguntzei dagozkie (+% 125,2 2022arekin alderatuta), eta 14.499 langile (guztizkoaren % 17,6) uztartze-laguntzen onuradun izan ziren (+% 9,1) 2023an.

Nolanahi ere, eta laguntzak jasotzen dituzten familien zifra horiek gorabehera, kontuan hartu behar da Eusko Jaurlaritzaren “*Familiei eta Etxeetako buruzko Inkestaren*” emaitzen arabera, 2023an EAeko familien % 38k ez zutela seme-alabak dituzten familientzako laguntzen berri.

5.1.3. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasun

Genero-berdintasunaren Indizea (GBI) adierazle sintetiko bat da, eta gizonen eta emakumeen arteko desparekotasunak laburbiltzen ditu, horien ongizatean eta garapen pertsonalean eragina duten zenbait alderditan. EAerako, EUSTATEk kalkulatu du, “*Genero Berdintasunerako Europako Institutuaren*” (EIGE) metodologia erabiliz, bai eta erakunde horrek Europar Batasuneko 27 herrialdeei buruz emandako informazioa erabiliz ere. Adierazle sintetiko horrek eskala adimentsional batean laburbiltzen ditu –eskala horretan, 1ek erabateko desberdintasuna eta 100 erabateko berdintasuna adierazten ditu– gizonen eta emakumeen artean oraindik ere dauden desberdintasunak, haien ongizateari eta garapen pertsonalari eragiten dieten alderdi garrantzitsu batzuetan.

EAEko GBI 2024 74,5 puntutan dago 100etik (2021eko datuak). Aurreko neurketan bezala (2019ko datuak), EB-27ko batez bestekoak baino puntuazio hobea lortu du aztertzen diren dimentsio guztietan. Gainera, baliorik altuenak, Euskadin, osasunaren, diruaren eta denboraren dimentsioetan lortzen dira, eta baxuena, berriz, boterean. Aztertutako aldiari (2010-2021), EAEko GBIaren bilakaera positiboa da; izan ere, 68,8 puntu lortu zituen 2010ean, 69,1 puntu 2012an, 69,3 2015ean, 71,1 2017an, 73,1 2019an eta 74,5 puntu 2021ean (aldi horretan metatutako hazkundea 5,7 puntukoa izan da, +1,4 azken biurtekoan). Gainera, genero-berdintasunaren adierazleak hobetu egin dira arlo guztietan, bereziki Boterean (+8,8 puntu) eta Ezagutzan (+6,5). Boterearen dimentsioak 63,1eko puntuazioa lortu du, eta Botere politikoaren azpidimentsioa nabarmendu behar da, 8,5 puntu hobetu baitu 90,2raino. Denboraren arloari dagokionez, 78,3 puntu lortu ditu, 2010ean baino 4,9 gehiago. Bilakaera hori, batez ere, zainketekin lotutako jardueren hobekuntzari zor zaio, 2010ean 88,7 puntu izatetik 2021ean 93 puntu izatera igaro baita.

Europako konparazioan, EAE zortzigarren lekuan dago, Luxenburgo, Finlandia eta Irlandatik hurbil, eta Europar Batasuneko batezbestekorako kalkulutako 70,2 balioen gainetik. Balio horren azpitik daude Europar Batasuna Europako ekialderantz hedatu zuten herrialdeak. Gainera, daude, ordea, 1995etik gutxienez Batasuneko kide direnak eta, oro har, per capita errenta-maila handienak dituztenak. Bereizketa horren salbuespenak Italia, Portugal eta Grezia dira, berdintasunaren arloan lorpen txikiak izan dituzten taldean baitaude. Datu horietatik ondorioztatzen da EUSTATEk lotura dagoela garapen ekonomikoaren eta genero-berdintasunaren artean, gutxienez Europar Batasunaren testuinguruan.

...

EAEko berdintasun-politikak 1988an sortu ziren, **EMAKUNDE-Emakumearen Euskal Erakundea** legez sortu zenean, emakumeen mugimenduen eskariari eta arlo horretan sinatutako nazioarteko konpromisoei erantzunez. EMAKUNDEren azken helburua da emakumeen aurkako diskriminazio mota guztiak ezabatzea eta EAEn emakumeen eta gizonen arteko berdintasun erreala eta eraginkorra lortzea. Horretarako, gure erkidegoko berdintasun-politikak arautu, bultzatu, aholkatu, planifikatu eta ebaluatzeaz arduratzen den erakundea da.

Gaur egun, indarrean dago [Emakumeen eta gizonen berdintasunerako eta emakumeen aurkako indarkeria matxistarik gabe bizitzeko Legearen testuategia onartzen duen martxoaren 16ko 1/2023 Legegintzako Dekretua](#) (aurrerantzean, Berdintasunerako Legea). Dekretu horren **helburua** da “emakumeen eta gizonen berdintasunaren arloan botere publikoen jarduna gidatu behar duten printzipio orokorrak ezartzea, bai eta emakumeen eta gizonen arteko aukera- eta tratu-berdintasuna sustatzeko eta bermatzeko neurriak arautzea ere, eta, bereziki, emakumeen ahaldundutza, haien autonomia eta haien posizio soziala, ekonomikoa eta politikoa indartzea, egiturazko desberdintasuna eta sexuagatiko diskriminazio-mota guztiak ezabatzeko, emakumeen aurkako indarkeria matxista barne. Horren guztiaren azken helburua da berdintasunezko gizarte bat lortzea, indarkeria matxistarik gabea, non pertsona guztiak askeak izango diren, bai eremu publikoan, bai pribatuan, beren gaitasun pertsonalak garatzeko eta erabakiak hartzeko rol tradizionalak generoaren arabera ezarritako mugarik gabe, eta non berdintasun kontuan hartu, baloratu eta bultzatuko diren emakumeen eta gizonen jokabide, jomuga eta beharriak”.

Plangintzari dagokionez, lehenengo Berdintasun Plana 1991n onartu zen, eta, gaur egun, indarrean dago zortzigarren Berdintasun Plana, [EAEko Emakumeen eta Gizonen Berdintasunerako 2030 Estrategia](#) gisa formulatua, 2024ko otsailean Gobernu Kontseiluak onartua. Plan horren **xedea** da “euskal botere publikoei beharrezko jarraibideak eta orientabideak ematea, beren politiken bidez, egungo gizarte-antolaketa patriarkalaren ereduaren alternatiba bat eraiki dezaten. Estrategia Eusko Jaurlaritzaren plangintza-tresna da, emakumeek emakume izateagatik estrukturalki aurre egiten dieten desberdintasunak eta diskriminazioak ezabatzeko, eta 2030ean gizarte-antolaketa demokratikoagoa, justuagoa, berdintasunezkoagoa, jasangarriagoa eta indarkeria matxistarik gabea eraikitzen aurrera egiteko. Horretarako, estrategiak paradigma feministan oinarritu behar du, eta balioak aldatzen eta genero-rolak eta -estereotipoak ezabatzen lagundu behar du zeharka”.

5.1.4. Gizarte-babesa

Lehenik eta behin, EUSTATen 2023ko **“EAEko Gizarte-babesaren Kontuaren”** azken datuen arabera, Euskadin eginkizun horretarako erabilitako baliabideak 24.382 milioi euro izan ziren aipaturiko urtean, 2022an baino % 7,9 gehiago (+1.792 milioi). Kopuru hori urte horretako BPGd-aren % 26,3 da (2022an baino 3 hamarren gehiago). Gizarte-babeseko gastu osoak etengabe egin du gora denbora-serie erabilgarrian, eta biztanleko gastua 6.402 eurokoa izan zen 2008an, eta 11.064 eurokoa 2023an (+% 72,8). Gainera, EUROSTATEk argitaratutako azken datuen arabera, 2022an, Euskadiko gizarte-babeseko per capita gastua, erosteko ahalmenaren parekotasunean neurtuta, 10.927 eurokoa izan zen, EBko batez bestekoa (10.222 €) baino handiagoa, baita Estatuko batez bestekoa (7.733 €) baino handiagoa ere, nahiz eta euroguneko 11.444 € per capita baino txikiagoa izan.

...

Bigarrenik, 2024an, milioi erdi pertsona baino gehiago (536.359, lehenengo zenbatespenaren arabera) **Gizarte Segurantzaren sistemako pentsioen** onuradunak izan ziren gure Erkidegoan (kotizaziopekoak eta kotizazio gabekoak⁴⁶), aurreko urtean baino % 0,9 gehiago. Azken urteotan gertatzen ari den bezala, igoera hori kotizaziopeko pentsioen onuradunen kolektiboaren pisuaren eta bilakaeraren ondorio da, gainerako modalitateak, oro har, gutxieneko kopuruetan mantentzen baitira. Gizarte Segurantzak emandako prestazio ekonomikoak jasotzen dituzten EAEko biztanleen portzentajea % 24,3ra heldu zen, aurreko urtean baino hamarren bat gehiago.

Kotizaziopeko pentsioei dagokienez (onuradunen % 97,4 eta gastuaren % 99,2), 2024an batez beste 522.570 onuradun zeuden (+% 0,8), eta 578.300 pentsio jaso zituzten (+% 0,9). Izan ere, pertsona batek kotizaziopeko pentsio bat baino gehiago jaso ditzake, eta urteko gastua 12.531,5 milioi eurokoa izan zen, hau da, 2023an baino % 5,8 gehiago. Kotizazio gabeko pentsioek, bestalde, 13.789 pertsona estaltzen zituzten 2024an (urteko batez besteko datua), eta 103,8 milioi euroko gastua sortzen zuten (+% 12,5, 2023. urtearekin alderatuta). Laburbilduz, EAEn pentsioetan egindako guztizko gastua, 12.635,3 milioi eurora igo zen 2024an, behin-behineko datuekin, eta % 5,9ko igoera izan zuen 2023. urtearekin alderatuta. Hala, BPGd-ari dagokionez, ehunekoa hamarren bat igo da, % 13raino (EUSTATen behin-behineko datuekin).

Gizarte Segurantzaren kotizaziopeko pentsioen EAEko gastua eta Gizarte Segurantzaren Diruzaintza Nagusiaren kuoten bilketako zifrak erlazionatzen baditugu, 2023an, bi zifrak eskuragarri dauden azken ekitaldian, gastua 11.841,4 milioi eurokoa zen, 8.913,6 milioi diru-sarreraren aldean, eta, beraz, saldoa negatiboa izango litzateke, 2.927,8 milioi eurokoa, 2022an baino % 20 handiagoa.

...

EAEko pobrezia eta gizarte-bazterketari aurre egiteko tresna nagusien artean —Gizarte-zerbitzuei buruzko Legean, Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren Legean jasoak—, honako hauek daude: Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta (DSBE), Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarria (EGPO) eta Gizarte-Larrialdietarako Laguntzak (GLL), **Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sisteman** sartutako gutxieneko diru-sarrerak bermatzeko programak.

Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak hainbat plan egin izan ditu pobrezia eta gizarte-bazterketaren kontrako borrokaren oinarriak ezartzeko eta aipaturiko araudia garatzeko abiatu beharreko helburuak eta neurriak egituratzeko. Gaur egun, **“Inklusiorako V. Euskal Plana 2022-2026”** dago indarrean, zeinean urteko 1.202 milioi euroko gastua aurreikusten baita —hezkuntzako eta osasuneko gastuak zenbatu gabe—, hau da, 6.010 milioi euro inguruko gastu metatua indarrean dagoen aldian zehar.

⁴⁶ Kalkulu horietan ez dira barne hartu laguntza-pentsioak eta Desgaitasunen bat duten pertsonen gizarteratzeari buruzko Legearen ondoriozkoak, desagertuz joan direnak. Gainera, ez dago informazio eguneraturik. Dena den, guztizkoaren gaineko pisua % 0,4aren azpitik dago.

Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemaren funtsezko prestazioa *Diru-sarrerak Bermatzeko Errenta (DSBE)* da. Laguntza horien ondorioz, 2022ko PGDI inkestaren arabera, Euskadin pobrezia-atalase-mailaren azpian bizi diren pertsonen kopurua % 45,3 jaitsi da. Zifretatik ondoriozta daiteke, halaber, pobrezia-arriskuan dauden biztanleen % 75,5era iristen zela sistema hori erreferentzia-urtean: 120.594 pertsona (biztanleria osoaren % 5,6).

2024an 57.986 bizikidetza-unitatek jaso zuten DSBEa (abenduko datua; 97.472 onuradun), eta laguntza horiek 56.144 izan ziren 2023. urtearen amaieran, beraz, 2024an % 3,3ko igoera izan zen. LANBIDEn 2024ko abenduan aktibo zeuden espedienteen fitxaren⁴⁷ arabera, bizikidetza-unitateetako 57.986 titularretatik % 42,2 gizonezkoak ziren eta % 57,8 emakumezkoak (aurreko urtean baino puntu erdi gehiago). Onuradun gehien dituen adin-tartea 45-54 urte bitartekoa da (guztizkoaren % 22,7), eta nabarmenezkoa da 9.464 hartzaile 34 urtetik beherakoak direla (% 16,3, 2023an baino 4 hamarren gehiago). DSBEa jasotzen emandako denborari dagokionez, 2024ko urteko batez besteko datuen arabera, titularren % 14,9k urtebete baino gutxiago darama hartzaile gisa, % 28,1ek urtebete eta bi urte artean, % 21ek 3 eta 5 urte artean, % 17,1ek 6 eta 10 urte artean eta gainerako % 19k 10 urte baino gehiago daramatza DSBEa jasotzen.

LANBIDEn zifren arabera, bizikidetza-unitate hartzailearen titularren profila (aztertutako seriean ia ez da aldatzen) honako hau da: emakumea, Espainiako nazionalitatearekin, 40 urtetik gorakoa eta oinarritzko ikasketak dituen (% 61,2k derrigorrezko ikasketak ditu —amaituta edo ez—, % 17,9k lanbide-tituluren bat, eta % 4,6k unibertsitate-tituluren bat). Gainera, urtebete eta 5 urte artean daramatza DSBEa jasotzen (guztizkoaren % 49,1, 2024ko batez besteko datuen arabera). Bestalde, titular hartzaileen % 26,6 pentsiodunak dira (2023an % 25,5). Era berean, 12.110 pertsonak, hau da, bizikidetza-unitate hartzaileen % 20,9k, jasotzen dute DSBEa, soldata-errenten osagarri gisa (+3,6 puntu 2023arekin alderatuta). 2024an prestazioa jasotzen duten titularren % 39,2 atzerritarrak dira (2023an % 38, urteko datuen arabera).

2010ean, 18/2008 Legea garatzeko, Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarria (EGPO) jarri zen abian. Prestazio ekonomikoen sistema bat bideratzea du helburu, DSBEaren osagarri, biztanleriaren talde ahulenei etxebizitzarekin lotutako gastuei aurre egiteko aukera emateko.

Indarraldiko lehenengo urtean (2010), guztira 51 milioi eurotik gorako gastua eragin zuen EGPOak, eta urtez urte joan da handitzen gastua, 2016an 91 milioi eurotara iritsi arte (orain arteko zenbatekorik altuena). 2024an 76,4 milioi euro erabili ziren prestazio horretarako (-% 12,7 2023ko datuekin alderatuta). Zenbateko horretatik, 15,3 milioi Arabari dagozkio (guztizkoaren % 20), 43,5 milioi Bizkaiari (% 56,9) eta 17,6 milioi euro Gipuzkoari (% 23,1).

EGPOa indarrean jarri ondoren, GLLek jatorrizko helburua berreskuratu zuten eta, horregatik, nabarmen murriztu zitzaizen aurrekontu-partida. Hala, 2010ean, 24 milioi euro erabili ziren guztira laguntza horietarako. Aurreko urtean, aldiz, 54,5 milioi euro baliatu ziren. 2023an (eskura dagoen azken datua, dagokion estatistikaren arabera), 50,17 milioi euro bideratu ziren laguntza horietara (2022an baino % 3,6 gehiago). Bestalde, 2024an gauzatutako gastua, [Irekia atariak emandako informazioaren](#) arabera, 41,5 milioi eurokoa da (-% 17,3).

2023an, 28.751 kontsumo-unitate hartzaile zenbatu ziren, 2022an baino % 0,8 gehiago; horietatik 4.008 Araban bizi ziren (guztizkoaren % 13,9), 8.377 Gipuzkoan (% 29,1) eta gainerako 16.366ak Bizkaiari (% 56,9). Guztira, urtean 65.729 laguntza eman ziren hainbat kontzepturengatik, hala nola oinarritzko premiak (11.567 laguntza, guztizkoaren % 17,6), alokairua (8.962 laguntza, % 13,6), energia (17.479 laguntza, guztizkoaren % 26,6) edo etxebizitzaren mantentzea (18.419, laguntzen % 28). Laguntza bakoitzeko batez besteko zenbatekoa 1.744,98 eurokoa izan zen (2022an baino +% 2,8).

Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemak 512,4 milioi euro gastatu zituen orotara 2024an, 2023an baino % 1,1 gutxiago. Honelaxe daude banatuta: 394,5 milioi Diru-sarrerak Bermatzeko Errentan egindako gastuari dagozkio (kopuru osoaren % 77, eta 2023an baino % 3,8 gehiago), 76,4 milioi Etxebizitzako Gastuetarako Prestazio Osagarriarako (kopuru

⁴⁷ Erreferentzia-hilabeteen ordainketa-mugimenduren bat izan dutenak.

osoaren % 14,9 eta 2023an baino % 12,7 gutxiago) eta, azkenik, 41,5 milioi euro Gizarte-Larrialdietarako Laguntzetarako (Sistemaren % 8,1 eta 2023an baino % 17,3 gutxiago).

Konparazioa egite aldera, Eskubide Sozialen eta 2030 Agendaren Ministerioaren “Gizarteratzeko Gutxieneko Errenten Txostenari” esker, autonomia-erkidegoen diru-sarrerak bermatzeko sistemen zifra handien urteko jarraipen konparatiboa egin daiteke, araudien heterogeneotasuna eta sistema horien garapen-mailak kontuan hartuta betiere. 2023ko txostenaren arabera (argitaratutako azkena), gure erkidegoak 2023an DBE gehi EGPO gastuetarako erabili zuen Estatuan autonomia-erkidegoek prestazio horietara bideratutako funts guztien % 20,3ren baliokidea. Euskal biztanleriak Estatu osoan duen pisuaren arabera egokitu beharko litzaiokeena baino askoz portzentaje handiagoa da; izan ere, % 4,6koa da erreferentziako urtean.

2020an, Estatuan *bizitzeko gutxieneko diru-sarrera* (BGDS) sortu zen. Pandemiaren krisialdiaren erdi-erdian agertu zen, eta COVID-19ak Espainian eragindako zaurgarritasun ekonomiko eta sozialaren gorakadari erantzun zion. Hala ere, ez da pandemiari lotutako koiunturazko neurria, egiturazko tresna bat baizik, zeinaren agerpena osasun-krisiak bizkortu baitu. Tresna honen helburua da konponbidea ematea diru-sarrerak bermatzeko Espainiako ereduaren ahuleziei eta lurralde-aniztasunari.

Eskubide Sozialak, Kontsumo eta 2030 Agenda Ministerioaren “*Estadísticas IMV*” txostenaren arabera, 2024ko abendura arte GSINek 943.620 etxeri aitortu die prestazio hori, eta 2.805.670 pertsonak jaso dute prestazioa. Laguntza horietara bideratutako funtsen zenbateko osoa, martxan jarri zenetik 2024ko abenduaren 31ra arte, 13.357 milioi eurokoa da (4.368 azken urtean).

Iturri horrek erakusten duenez, EAEn 37.715 ebazpen onartu ziren 2024ko abenduaren 31ra arte, eta datu hori 87.544 onuraduni dagokie, guztira 662,3 milioi euro ordainduta. 2024an, Euskal Enplegu Zerbitzuak 237,5 milioi euroko laguntza horiek izapidetu zituen (2023an baino % 26,9 gehiago).

Azkenik, esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatuz gizarteratzea bultzatzeko programen barruan, 2023an Eusko Jaurlaritzak esku-hartze sozialaren eremuan hirugarren sektoreko jarduerak sustatzeko dirulaguntzak eman zituen, guztira 4,79 milioi eurokoak, aurreko urteko zenbateko bera. Laguntza horietatik, 3,9 milioi (% 81,6) “esku-hartze soziala” ildora bideratu ziren, % 12,5 (599.000 euro) “indartze asoziatibora” eta gainerako % 5,8a (280.000 euro) “ezagutzaren kudeaketa” ildora. Eusko Jaurlaritzaren programa zehatz horren zenbatekoak dira, baina beste erakunde batzuek (foru-aldundiak eta udal ugari) ere funtsak bideratzen dituzte helburu horietara, eta ez dago programa horiei buruzko informaziorik.

...

Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistema (GZES) erantzukizun publikoko sare publiko arautu gisa eratu da, eta bere helburua pertsona, familia eta talde guztiak gizarteratu daitezen eta gizarte-autonomia eta -ongizatea lor dezaten laguntzea da; horretarako, sustapen-, prebentzio-, babes- eta laguntza-eginkizuna garatuko du, batez ere pertsonalak eta harremanezkoak diren prestazio eta zerbitzuen bidez. Gizarte Zerbitzuei buruzko abenduaren 5eko 12/2008 Legeak (GZL) arautzen eta antolatzen du sistema hori, eta hauek dira haren ezaugarri nagusiak: gizarte-zerbitzuetarako eskubide subjektiboa ezartzea, Sistemako Prestazio eta Zerbitzuen Katalogoa definitzea eta, horrela, eskubide horren irismena zehaztea eta haren garapena eta ezarpena bermatzea, eta, azkenik, katalogo horren garapenaren aurreikuspena egitea, prestazio eta zerbitzuen zorro baten bidez, ezaugarri nagusiak eta sarbide-baldintzak definituko dituena.

GZESa “Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoarekin” osatzen da. Plan horren bigarren edizioa 2023-2026 aldirako egin da, Gizarte Zerbitzuen Euskal Sistemari ahalik eta eraginkortasunik eta efizientziarik handiena lortzeko beharrezkoak diren prestazioak, zerbitzuak, programak eta bestelako jarduketak planifikatzeko. Plan horren arabera, GZESaren gastu korrante publikoa urtean 1.491 milioi eurokoa izango da 2025erako, eta 1.695 milioi eurokoa 2030erako.

...

2007ko Mendekotasunaren Legea ezartzeari dagokionez, *Adinduen eta Gizarte Zerbitzuen Institutuaren* (IMERSO) 2024ko abenduaren 31ko azken datuen arabera, aipaturiko data horretan, EAEk 117.575 balorazio-eskaera zituen erregistraturik Mendekotasunaren Arretarako Sisteman. Horietatik (gainerako erkidegoetan bezala) gehienak mendekotasun-gradua aintzatesteko berrikuspenei dagozkie. Eskatzailearen profila honako hau da: emakumea (guztizkoaren % 62,2) eta 80 urte edo gehiagokoa (eskaeren % 52,4; baina % 60,6 emakumeen artean).

Erregistratutako 117.575 irizpen-eskaeretatik, % 99,87k zegokion ebazpena jaso zuten jada (Estatuan, batez beste, % 94,10), eta 85.082 pertsonari, irizpena jaso zuten kasuen % 72,46ari, prestazioa jasotzeko eskubidea onartu zieten. Ehuneko hori Estatuko batez bestekoa (% 80,32) baino txikiagoa da. Baina biztanleria osoaren gaineko onuradunen ratioa kontuan hartzen badugu, tasa handiagoa da EAEn Estatuan baino: Biztanleriaren % 5,30 EAEn, eta % 4,24 Estatuan.

Mendekotasunaren Espainiako Behatokiak, EAEn dagokionez, nabarmendu du azken urtean Sistemak artatutako pertsonen kopurua hazi bada ere, hazkunde hori Estatuan oro har artatutakoa baino txikiagoa dela (+% 4,6, Estatuko batez bestekoaren +% 7,5en aldean). Alderdi positibo gisa, nabarmendu da itxarote-zerrenda % 4,8 murriztu dela eta Estatuko batezbestekoaren parekoa dela; halaber, 530 enplegu garbi sortu dira, eta, beraz, zuzeneko 18.800 enpleguen muga gainditu da.

Zainketei dagokienez, Europa hegoaldeko herrialdeetako eredu tradizionalak familia jartzen du zainketen eta laguntzaren emaila nagusi gisa. Ikuspegi horrek zaintza-erantzukizunak eremu pribatuan kokatzen ditu, eta familiei esleitzen dizkie sozialki, eta, bereziki, emakumeei, haiek arduratzen baitira batez ere zeregin horretaz. Hala ere, zaintza eredu tradizional hori krisian dago. Biztanleriaren zahartzea, gaur egungoa eta espero dena, “zainketen krisia” deiturikoa eragina duten faktoreetako bat da.

Baina eredu alternatibo bat justifikatzen duen funtsezko arrazoa emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna da, eta horrek ikuspegi berri batera garamatza, zeinaren helburua baita zainketak desfamiliarizatzea eta desfeminizatzea, eskubideak aitortuta eta lidergoa, erantzukizuna eta gastu publikoa indartuta gizarte-zerbitzuen zorroko zerbitzuetan; EAEko Gizarte Zerbitzuen II. Plan Estrategikoak 2025ean zorroan ia 1.500 milioi euro sartzea aurreikusten du, 4.4.1 apartatuan aipatutakoaren arabera. Eredu berriak, gainera, kontziliazioa, erantzukidetasuna eta lankidetzaz sustatzen ditu zainketa ematen parte hartzen duten lau eragileen artean: Estatua, merkatua, hirugarren sektorea eta komunitateak eta familiak.

Eusko Jaurlaritzaren Gizarte Premiei buruzko Inkestaren (GPI) azken emaitzen arabera, EAEko etxeen % 9,3k mendekotasun-egoeran dauden pertsonak zaintzeko eta artatzeko zerbitzuak⁴⁸ eskatu zituen 2022an. 2006tik izan den kopururik handiena da. Etxe horietako gehienek eskatutako zerbitzuak jasotzen dituzte, eta ehuneko hori ere handitu egin da aurreko urteekiko, 2022an % 96ra iritsi arte. Zaintza-zerbitzuen eskaeraren eta eskuragarritasunaren igoera aztertzean kontuan hartu beharreko faktoreen artean, nabarmentzekoa da biztanleria zahartzen ari dela eta telelaguntza-zerbitzua eta antzeko zerbitzuen inplementazioan aurrerapausoak eman direla. Iturri horrek ematen ditu gaixoak, ezinduek edo etxeko adinekoak zaintzen dituzten pertsonen buruzko datuak. Hala, inkestan parte hartu duten pertsonen % 3,9k adierazi dute beren gain hartu dituztela ardura horiek. Zaintzaile informalen 10etik 7k 55 urte edo gehiago dituzte, eta % 56 emakumeak dira. Zeregin horiek egunean bi ordu edo gehiagoko lan-karga dakarkiete zaintzaileen % 70i. Beraz, % 19k baino gehiagok uko egin behar izan die beren hezkuntza- edo lan-bizitzarekin lotutako alderdiei, eta % 66k beren gizarte-bizitzari —% 20k adierazi du erabat uko egin diola bere gizarte-bizitzari—.

...

⁴⁸ Inkesta honetan, mendeko pertsonak zaintzeko zerbitzu hauek sartu dira: etxez etxeko laguntza, eguneko zentroak edo okupazio-zentroak, telelaguntza, aldi baterako egonaldiak egoitzetan eta etxebizitza komunitarioko edo bizilekuko zerbitzuak.

Amaitzeko, **EAEko borondatezko gizarte-aurreikuspeneko sistemaren** bilakaeraren balantzea egiteko, Eusko Jaurilaritzako Ekonomia eta Ogasun Sailak adierazten du 2023an EAEko BGAEek 28.894 milioi euroko ondarea zutela (azken datu erabilgarria). Zenbateko hori % 7,5 murriztu da aurreko urtearekin alderatuta, eta aurtengo BPGd-aren % 31,65 da. Era berean, erakunde horietan 1,17 milioi pertsona daude kide-tuta edo atxikita (kontuen kopurua kontuan hartuta eta ez pertsonen kopurua, zaila baita zehaztea zenbat dauden bikoiztuta edo zenbat bazkide dauden etenda ekarpenetan), hau da, 2022an baino % 2,2 gehiago. 2023ko abenduaren 31n, Euskadin 68 BGAE zeuden; horietatik 40 enpleguiko BGAE ziren (horietatik 3 lehentasunezko enpleguikoak⁴⁹), 26 banan-banakakoak eta 2 elkartutakoak.

Bazkideen erdia baino gehiago (% 52,7) banakako BGAEetan zeuden, eta horien atzetik enpleguikoak (bazkideen % 47,2). Ondareari dagokionez, % 55,1 enpleguiko BGAEei dagokie, eta gainerako ia guztia banakakoei (% 44,8); ordaindutako prestazioak, berriz, enplegu-erakundeetan eta banakakoetan biltzen dira gehienbat (guztizkoaren % 69,6 eta % 30,4, hurrenez hurren). Azkenik, ekarpenak nagusiki enpleguiko BGAEei dagozkie (% 52), eta gero banakoei (% 47,9).

2023ko balantze gisa, Euskadiko BGAEen ondarea 28.894 milioi eurotik gorakoa da, eta % 7,5 hazi da aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Kuotak edo ekarpenak, bestalde, 2023an 843,9 milioi eurokoak izan ziren, hau da, 2022an baino % 11,9 gutxiago. Genero-ikuspegiaren arabera portaera aurreko ekitaldietakoaren antzekoa izan da. Izan ere, sistemari egindako ekarpenen % 57 gizonek ordaindu dituzte, eta % 43 emakumeek.

Eta, BGAEei eta pentsio-planei egindako ekarpenengatik PFEZaren zerga-oinarri orokorrean egindako murrizketei dagokionez, 2021ean (eskura dagoen azken datua) murrizketen zenbatekoa (+% 4) eta aitortzaile bakoitzeko batez besteko murrizketa (+% 3,2) handitu dira. Zenbateko hori aldatu egiten da: errenta-maila baxuenen batez besteko ekarpena 1.381 eurokoa da (30.000 eurorainoko likidazio-oinarria), eta zergadunen % 24,5ek soilik egin ditu ekarpenak; 30.000 eta 90.000 euro arteko oinarria duten zergadunen batez besteko ekarpena 2.577 eurokoa da, eta % 52,5ek egin ditu ekarpenak; eta batez besteko ekarpena 5.088 eurokoa da errenta-mailarik handienetan, eta zergadunen % 62k egin ditu ekarpenak.

5.2. ONDORIOAK

5.2.1. Demografia

Beste urte batez, migrazio-saldo positiboek, pandemiaren eraginetik berreskuratutakoek, hazkunde natural negatiboa (jaiotzak ken heriotzak) orekatzen jarraitzen dute, eta, horri esker, biztanleria hazten ari da, bai gure erkidegoan, bai EB osoan.

Hala eta guztiz ere, ezin dugu ahaztu aurrean dugun egoera demografikoa. Memoria honetan azaldutako kopuruen aurrean, Erronka Demografikorako 2030 Estrategia sakondu eta bizkortzeko beharra azpimarratu nahi dugu.

Eraldaketa demografikoaren funtsezko alderdi gisa, aurten ere migrazio-erronkaren garrantzia azpimarratu nahi dugu. Eta, ildo horretan, IKUSPEGIren urteko azterlanetan egiaztatzen dugu euskal gizartea oso kontziente dela migrazioaren gaia egiturazko prozesu bat dela dinamika globalago baten barruan, eta migrazio-prozesuak gure aberastasunari eta ongizateari laguntzen dien bezala, guk ere ekarpenak egin ditzakegula pertsona horiek gure zuzenbide-estatuaren esparruan benetan parte har dezaten laguntzen duten mekanismoen garapenean, horrek ezartzen baititu gure eskubideak eta betebeharrak. Hala ere, immigrazioarekiko tolerantzia-indizea, historikoki altua izan arren, bigarren urtez jarraian murriztu dela ere ohartarazi nahi dugu.

⁴⁹ Enpleguiko BGAEek **lehentasunezko enpleguiko BGAE**-kalifikazioa lor dezakete, baldin eta baldintza jakin batzuk betetzen badituzte; besteak beste, jatorria eta enpresa-hitzarmen edo -itun bidez eratzea, bazkideak hartzeko orduan diskriminaziorik ezaren printzipioa eta, ahal dela, prestazioa errenta gisa jasotzea. Memoria hau egin den egunean, GEROA, ELKARKIDETZA eta LAGUNARO dira lehentasunezko enpleguiko hiru BGAEak.

Gainera, Ikuspegi Barometroak urtero Euskadiko migrazioari buruzko pertzepzio soziala eskaintzen digun arren, EAEko migratzaileek beren egunerokotasunari buruz duten pertzepzioa ere jasotzeko beharra ikusten dugu.

Ildo horretan, 2030 Estrategiaren testuinguruan, migrazioaren arloko jarduketak indartu eta garatzearen garrantzia gogorarazten dugu, migratzaileen funtsezko ekarpena dela eta.

5.2.2. Bizi-baldintzak

Beste urte batez, Euskadi oso posizio onetan dago bizi-kalitatearen nazioarteko rankingetan (GGI), Bizi Baldintzen Inkestako adierazle gehienetan bezalaxe.

Oro har, adierazi behar dugu, iaz bezala, 2024an ere hobekuntza batzuk hauteman zirela. Hala ere, adierazle jakin batzuen bilakaerak arriskuan jartzen du 2030 Agendaren helburuak betetzea. Izan ere, kontrako datuak ikusten ditugu gai garrantzitsuetan, eta horiei buruz atentzioa emango dugu.

AROPE adierazleek, aurrean ere, agerian uzten dute 2024rako behera egin duela pobrezia- eta bazterketa-arriskuan dagoen biztanleriak; oraingo honetan, gainera, adierazle nagusia bereizten den hiru eremuetan. Era berean, 2022ko Pobreziari eta Gizarte Desberdintasunei buruzko Inkestak (PGDI), gure aurreko Memorian aldagai nagusietan egindako aurrerapenak azpimarratu genituen, eta errentaren banaketan hobekuntza antzeman zuen. Era berean, Bizi-baldintzen Inkestak (BBI) adierazten du 2024rako errenta pertsonala eta familiarra handitu egingo dela Euskadin.

Hala ere, beste adierazle garrantzitsu batzuek okerrera egin dute gurea bezalako gizarte bateko bizi-maila baloratzekoan. BBIn zenbait daturen kasua da, hala nola pobrezia energetikoak eragindako familien ehunekoa (arazo horrek, 2023an bezala, biztanleriaren % 12,6ri eragiten dio, eta 4,9 puntu igo da 2015etik) edo behar bezala elikatu ezin diren familien ehunekoa, orain arte % 5eko muga gainditu ez duena. Ildo horretan, aurreko urteko memoria ohararazi genuen azken PGDI inkestak adierazten duela pobrezia-egoerek eragin handia dutela migratzaileen kolektiboan eta emakumeak buru dituzten guraso bakarreko familien artean.

Gure ustez, adierazle horiek guztiek jarraipen xehatua merezi dute, batez ere prezioen bilakaerarekin lotura zuzenena dutenek.

Bestalde, gogorazi nahi dugu, aurrean ere, ezinbestekoa dela kontuan hartzea familia-tipologietan gertatzen ari diren aldaketak eta aldaketa horien ondorioak. Familiak botere publikoen lehentasunezko arreta behar dute; izan ere, tipologia desberdinak izan arren, gure gizartean beren zentralitatea mantentzen jarraitzen dute.

Eta, familia-politikei dagokionez, 2023an ahalegin publikoak izugarri handitu ziren, batez ere 3 urtetik beherako seme-alabak dituzten familientzako hileko 200 euroko prestazio berriaren ondorioz, eta baita seme-alaba adingabeen zaintzaileak guraso langileek kontratatzeko laguntza berrien ondorioz ere. Ahalegin hori, oro har, 2024an mantendu da, eta hori positibotzat jotzen dugu.

Ildo horretan, atentzioa ematen digu, nahiz eta ondoz ondoko familia-planekin bi hamarkada baino gehiago eman, oraindik ere familien ehuneko hain handi batek ez dakiela zein den garatzen dituzten laguntzak jasotzeko aukera. Horregatik, funtsezkoa iruditzen zaigu arlo honetan egiten ari den aurrekontu-ahalegin handiarekin batera komunikazio-kanpaina eraginkorrak egitea.

Bestalde, lana, bizitza pertsonala eta familia-bizitza uztartzearen adierazleei dagokienez, urtez urte zaintza-lanetan genero-arrakala pixkanaka murrizten ari dela ikusten dugun arren, kezkarria da oraindik ere emakumeek eta gizonen zeregin horietan ematen duten denboraren aldea. Arrakala hori errepikatu egiten da lan-merkatuan, kontziliazio-premiekin eragindako baimenei eta lanaldi-murrizketei heltzeko orduan parte-hartze hain desberdina izatean.

Amaitzeko, deigarria da telelanaren erabilerak behera egin duela pixkanaka, dagokion inkestak adierazten duen bateragarritasuna hobetzeko tresna gisa. Fenomeno hori aztertzen duten beste iturri batzuek, hala nola EINen Biztanleria Aktiboaren Inkestak⁵⁰, ez dute joera argirik adierazten zifretan, eta, beraz, adi jarraitu beharko ditugu datu horiek.

5.2.3. Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna

EAE ez dago emakumeen eta gizonen arteko desberdintasunaren arazo unibertsaletik kanpo, eta, Memoria honen hainbat ataletan egiazta daitekeenez, azken urteotan bilakaera positiboa izan den arren, oraindik urrun gaude benetako berdintasuna lortzetik. Bereziki nabarmentzen dugu lan-eremuan ikusten den bereizketa.

Datu horiek eskuragarri dauden aldagai guztietan genero-ikuspegia sartzeaz gain, EAEko Memoria Sozioekonomikoaren 2024ko edizio honetan berariazko atal bat txertatu da, antzemandako gabeziak modu sintetikoan ikusarazteko, eta, aldi berean, Eusko Jaurlaritzak duela hiru hamarkada baino gehiagotik egiten dituen berdintasun-politiken ildo nagusiak deskribatzen dira.

EUSTATEk Europako metodologia bati jarraiki kalkulatzeko duen 2024ko Genero Berdintasunaren Indizeak (2021eko datuak) bilakaera positiboa adierazten du, bai aurreko neurketari dagokionez (2019ko datuak), bai 2010ekoari dagokionez (ekitaldi konparatibo honetan egin zen lehen urtea), eta berdintasun-baldintzetara pixkanaka hurbiltzea adierazten du, bereziki osasunari eta baldintza ekonomikoari dagokienez, ezagutzarekin eta boterearekin lotutako esparruen aldean, horietan emaitzak okerragoak baitira. Izan ere, gizonen eta emakumeen arteko berdintasun eraginkorra lortzeko hainbat faktoreen gainean eragin behar da.

Horretarako, funtsezkoa da administrazioen ekimena eta eragile ekonomiko eta sozial guztien lankidetzak. Bide horretan, Berdintasunerako 2030 Estrategia funtsezko tresna dela uste dugu, eta prozedura lasaigoarekin eta adostuagoarekin sortu behar zela, gure otsailaren 2ko 3/24 Irizpenean adierazi genuen bezala, eta gure gogoetetan adierazitako gaiak konpondu beharko dituela eta lortu nahi diren helburuetarako laguntza irmoa eta finantzaketa egokia izan beharko dituela.

5.2.4. Gizarte babesa

Apartatu honetan azaldutako datuek erakusten dute EAEko gizarte-babeseko sistemak bere estaldura mantentzen duela beste urte batez, Europako herrialde nagusien pareko mailetan. EAEko Gizarte Babesaren Kontuak erakusten du 2023an gizarte-babesera bideratutako baliabideen bolumenak gora egiten jarraitzen zuela. Era berean, EAEko gizarte-babeseko per capita gastua EBko eta Estatuko batez bestekoen gainetik zegoen, baina eurogunekoaren azpitik.

Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistemari dagokionez, gure ongizate-sistemaren tresna garrantzitsua baita, Eusko Jaurlaritzaren azken PGDIak (2022ko datuekin) baieztatzen du sistemak funtzionatzen duela, Euskadin pobrezia nabarmen murrizteko aukera ematen duen neurrian. Gainera, murrizketa hori 2020an % 33,3 izatetik 2022an % 45,3 izatera igaro da. Espero dugu, gainera, 2023an diru-sarrerak bermatzeko errentan izandako aldaketek aukera emango dutela atzemandako beharrak hobeto kudeatzeko, eta ordura arte estaldurarik gabe geratzen ziren arazo batzuk azaleratzen eta erantzuten lagunduko dutela (PGDIak gogorarazten du sistema pobrezia-egoeren % 75,5era iristen zela 2022an).

⁵⁰ Ikus "IV. kapituluko 3.4 paragrafoa. Memoria honetako "EAEko enplegua eta lan-harremanak"

Testuinguru horretan, 2023an arau-aldaketa horiekin batera gertatu zen aurrekontu-igoera nabarmendu nahi dugu, eta ahalegin horri eutsi zaio 2024an ere. Espero dugu Inklusiorako V. Planean jasotako ekimenak abian jartzeak herritar guztien bizi-baldintzak hobetzen lagunduko duela.

Bestalde, 2023-2026 aldirako diseinatutako Gizarte Zerbitzuen Plan Estrategikoak, Gizarte Zerbitzuen Sistema baby boomaren belaunaldiaren zahartzeak dakarren inpaktura egokitzeko erronka duenak, ahalegin berezia egin beharko du, gure ustez, beharrianak dituzten kolektibo guztiak gizarteratzeko laguntza-sarea indartzen jarraitzeko, zahartzearen ondoriozko mendekotasun- edo bazterketa-egoeretatik harago. Adibidez, bizitegi-bazterketa jasaten duten pertsonen edo etorkinei buruz ari gara.

Mendekotasunaren Arretarako Sistemari dagokionez, Mendekotasunaren Espainiako Behatokiaren txostenek nabarmentzen dute EAEk beste autonomia-erkidego batzuek baino garapen handiagoa duela, bai baloratutako pertsonen ehunekoari dagokionez, bai emandako prestazioei dagokionez. Aldi berean, azken urtean, itxarote-zerrendak murriztu egin dira, eta datozen urteetan finkatzea espero dugu.

Era berean, funtsezkoa iruditzen zaigu, ardura duten instantzia guztietatik, sistema hori behar beste hornitzea gero eta behar handiagoekin, zainketen kostu handia dela eta. Eta, testuinguru horretan, funtsezkoa da zaintzarekin zerikusia duten lan guztien aitorpen sozial eta ekonomiko handiagoa, bai familietan, bai lan profesionalizatuetan.

Gizarte Segurantzaren pentsioei dagokionez, beste urte batez, Euskadiko saldo defizitarioak kezkatzen gaitu. Sistemaren jasangarritasunari eta ekitateari dagokionez, gogorarazi nahi dugu berrikuntza-neurrien ondorioak egiaztatzeko aplikazio-epe bat behar dela, eta, beraz, jarraipena eta azterketa egin behar direla neurrian inpaktua eta planteatutako helburuekiko egokitasuna egiaztatzeko. Hala ere, oraingoz ez da lehengoratu sistemak gero eta defizit handiagoa izateko duen joera.

Edozelan ere, 2024. urteak agerian utzi du, beste urte batez, gizarte-babeseko sistema sendoa izateak duen garrantzia, gure gizarteak bere gain hartu dituen erronkei, geroz eta premia handiagoei eta balizko erronka eta errealitate berriei aurre egiteko.

VI. KAPITULUA

Bizi-kalitatea EAEn

1. HEZKUNTZA

Hezkuntza da pertsonen eta gizarteen aurrerapenean gehien eragiten duten faktoreetako bat; izan ere, beharrezkoa da ongizatean eta gizarte-kohesioan eta hazkunde ekonomikoan mailarik onenak lortzeko, zientzia, teknologia eta berrikuntza eta abar sustatzeko zein komunitatea hobetzen lagunduko duten herritar demokratiko, kritiko eta solidarioak lortzeko. Garrantzitsua izan da beti garapen ekonomikorako eta sozialerako, baina gaur egungo munduan, neurri batean zientziaren aurrerapenak eta horren aplikazioek eragindako eraldaketa sakonak bizi diren munduan, geroz eta garrantzi handiagoa hartu du, baita horiek bezain azkar garatzen diren teknologia berriek eragindako eraldaketengatik ere.

Gizarte modernoetan faktorerik garrantzitsuenetako bat bilakatu da jakintza. Arlo ekonomikoan eta sozialean gehien aurreratu diren gizarteak dira jakintzan oinarrituriko aurrerapena lortu dutenak, eskolaren bidez transmititzen den jakintzan nahiz ikerketaren bidez sortzen denean. Hezkuntzak, zientziak eta berrikuntzak geroz eta eragin handiagoa dute produktibitatean eta lehiakortasun ekonomikoan, baita lurraldeen garapen sozialaren eta kulturalaren zati handi batean ere.

Euskal Autonomia Erkidegoko bizi-kalitateari buruzko VI. kapituluko lehen puntu honetan 4 atal daude. Lehenengo 2 ataletan unibertsitatean eta unibertsitatetik kanpo matrikulatutako ikasleen bilakaera analizatzen da, baita ere lanbide-heziketako eta unibertsitateko ikasleen laneratzea ere. Hirugarren atalean hezkuntza-adierazle batzuk aztertu dira eta laugarrenean hezkuntza-sistemaren gastua eta finantzaketa aztertu dira.

1.1. UNIBERTSITATETIK KANPOKO IRAKASKUNTZAK

1.1.1. Araubide orokorreko irakaskuntzetan matrikulatutako ikasleak, hezkuntza-sareen eta hizkuntza-ereduen arabera

EUSTATen “*Eskola Jarduerako Estatistika (EJE)*” errolda ekimena da, urtean behin egiten dena, eta, horri esker, aurretiazko azterketetan hezkuntza-sistema ezagutzen da eta, bertan, irakaskuntza arautua ematen duten ikastetxe guztiak kontuan hartzen dira, hau da, Eusko Jaurlaritzako Ikastetxeen Erregistroan daudenak, publikoak zein pribatuak. Bertan, araubide orokorreko eta araubide bereziko irakaskuntzak ezberdintzen dira. Lehenengoen artean, hauek daude: Haur Hezkuntza, Lehen Hezkuntza, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza (DBH), Batxilergoa, Lanbide Heziketa (LH) eta Helduen Hezkuntza (HHE). Araubide bereziko irakaskuntzak honako hauek dira: hizkuntzak, musika, kirola, arte plastikoak, dantza eta arte dramatikoak.

Estatistika honen arabera, unibertsitatez kanpoko araubide orokorreko irakaskuntzetan 365.989 ikasle zeuden matrikulatuta 2023-2024 ikasturtean (HHEkoak kanpo), eta horrek esan nahi du aurreko ikasturtearekin alderatuz 68 ikasle gehiago egon zirela.

Matrikulazioaren bilakaera desberdina izan zen hezkuntza-mailaren arabera.

- Beheko mailetan azken urteotako beheranzko joera mantendu da.

Heziketa Berezia zenbatu gabe, Haur eta Lehen Hezkuntzan 194.570 ikasle matrikulatu ziren (73.031 Haur Hezkuntzan eta 121.539 Lehen Hezkuntzan), hau da, 2022-2023 ikasturtean baino % 1 eta % 2,1 ikasle gutxiago, hurrenez hurren.

Haur Hezkuntzako datuak zehatzago aztertu behar dira. Orokorrean, etapa horretako matrikulak % 1 gutxitu ziren, baina 0-1 urtekoen ikasgeletako izen-emateak % 13 gehitu ziren. Hala eta guztiz ere, ezberdintasun handiak gertatu ziren sare publikoaren eta pribatuaren artean. 2023-2024an haur-hezkuntzako eskola publikoak doan izaten hasi ziren eta eskaria nabarmenki hasi zen. Zehazki, 0 urteko haurrak ikastetxe publikoetan aurreko ikasturtean baino % 57 gehiago matrikulatu ziren (1.111tik

1.746ra igaro zen matrikulatutakoen kopurua). Urtebetekoen ikasgeletan hazkundera % 20 ingurukoa izan zen. Ikastetxe pribatuetan ere gehitu egin ziren 0 urtekoen matrikulazioak, baina konparazioan gutxiago. Izan ere, 2022-2023 ikasturtean baino soilik 100 izen-emate gehiago erregistratu ziren. Urtebeteko ikasleen artean, eskola pribatuetako matrikulazioak % 7 gutxitu ziren.

- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan eta Oinarrizko LHn hazkunderari eutsi zaio azken 3 urteetan.
 - DBHn 1.446 ikasle gehiago egon ziren eta hazkuntzan lagundu zuten; 90.335 ikasle zenbatu ziren.
 - Oinarrizko LHn 378 ikasle gehiago egon ziren eta hazkuntzan lagundu zuten; 5.283 ikasle zenbatu ziren.
- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoa: azken urtean gehitu egin dira batxilergoko eta lanbide-heziketako zifrak.
 - Batxilergoan 32.575 pertsona¹ (+% 0,3 aurreko urtearekin alderatuta) matrikulatu ziren eta erdi-mailako Lanbide Heziketan, berriz, 16.305 (+% 1,7). Hala, derrigorrezko hezkuntza amaitzean, ikasleen % 66,6k Batxilergoa aukeratu zuten eta % 33,4k, aldiz, Erdi-mailako Lanbide Heziketan eskaintako zikloetako bat egitea erabaki zuten.
 - Goi-mailako Lanbide Heziketan 24.669 pertsona matrikulatu ziren, aurreko ikasturtean² baino % 4,1 gehiago.
 - Erdi-mailako eta goi-mailako lanbide-heziketako zifra guztiak —lanbide-heziketako espezializatutako ikastaro berriak barne—³ berriz ere gehitu egin ziren eta 41.000 ikasle baino gehiago erregistratu zituzten, hau da, aurreko urtean baino % 3,5 gehiago.

Sexuen araberako banaketari dagokionez⁴, EUSTATEk 2023-2024 ikasturteari buruz dituen datuen arabera, Lanbide Heziketan handiagoa da gizonen ehunekoa emakumeena baino (erdi-mailako zikloetan, % 64 eta % 36, hurrenez hurren; goi-mailako zikloetan, berriz, % 62,9 eta % 37,1, hurrenez hurren), baina Batxilergoan handiagoa da emakumeen proportzioa: % 54 emakumeak eta % 46 gizonak.

Ikastetxeen titulartasunari dagokionez, Haur eta Lehen Hezkuntzan eta Lanbide Heziketan matrikula gehiago egon dira sare publikoan sare pribatuan baino. Bestalde, DBHn eta Batxilergoan matrikula-kopurua pixka bat handiagoa izan da sare pribatuan sare publikoan baino.

¹ Batxilergoan bi ikasturte akademiko daude, normalean 16 eta 18 urte artean egiten direnak.

² Lanbide Heziketaren irakaskuntza-sisteman 16 urterekin sartzen dira ikasleak erdi mailako graduari, batxilergoaren alternatiba gisa, eta 18 urterekin goi-mailako graduari, betiere, hezkuntza tertziarioaren edo goi-mailako irakaskuntzaren baitan. Erdi-mailako prestakuntza-zikloekin teknikari titulua lortzen da, eta goi-mailako prestakuntza-zikloekin goi-mailako teknikari-titulua.

³ Hezkuntza-sistemako Lanbide Heziketaren antolamendu orokorra ezartzen duen uztailaren 29ko 1147/2011 Errege Dekretuak 27. artikuluan arautzen ditu Lanbide Heziketako espezializazio-ikastaroak eta espezializazio-ikastaro horiek bete behar dituzten betekizunak eta baldintzak zehazten ditu. Artikulu horretan bertan adierazten denez, aipatutako gaien inguruko ezagutza sakontzea dakarten arloei buruzkoak izango dira, edo gai horietan jasotako gaitasunak zabaltzea dakarten arloei buruzkoak. Beraz, espezializazio-ikastaro bakoitzean zehaztu behar dira ikastaro horretan sartzeko aukera ematen duten Lanbide Heziketako tituluak.

Illo horretan, espezializazio-ikastaroek azkar erantzun behar diete produkzio-sisteman sortzen diren berrikuntzei, bai eta aipatutako gaietan jasotako prestakuntza osatzen duten esparru berriei ere.

Era berean, aipatutako errege-dekretuaren 9. artikuluan ezartzen da espezializazio-ikastaroen egitura. Halaber, 27. artikuluan adierazten denez, ikastaro horien nolakotasuna kontuan hartuta, prestakuntzaren zehaztapen osoa eskatzen da; hala ere, hezkuntza-administrazioek zehaztapen puntualak ezarri ahal izango dituzte, beren lurraldeko produkzio-sektorearen ezaugarrien arabera.

⁴ Derrigorrezko Lehen Hezkuntzako eta Bigarren Hezkuntzako sexuen banaketa ez da aztertu, horrek, ez baitu zerikusirik hautaketa-arrazoiekin.

VI.1.1. TAULA. ARAUBIDE OROKORREAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, MAILA (1) ETA IKASTURTEAREN ARABERA

	2019-20 IKASTUR- TEA	2020- 2021 IKASTUR- TEA	2021-2022 IKASTUR- TEA	2022- 2023 IKASTUR- TEA	2023-24 IKASTUR- TEA	ALD. (%) 21-22 / 22-23	ALD. (%) 22-23 / 23-24	ALD. 21-22 / 22-23	ALD. 22- 23/23- 24
GUZTIRA	376.104	371.612	368.414	365.921	365.989	-0,7	0,0	-2.493	68
HAUR-HEZKUNTZA	85.239	78.613	76.387	73.766	73.031	-3,4	-1,0	-2.621	-735
LEHEN HEZKUNTZA	130.041	128.125	125.889	124.151	121.539	-1,4	-2,1	-1.738	-2.612
HEZKUNTZA BEREZIA (HAUR- HEZKUNTZA ETA LEHEN HEZKUNTZA)	458	472	531	538	549	1,3	2,0	7	11
DERRIGORREZKO BIGARREN HEZKUNTZA (DBH)	86.304	87.189	87.091	88.889	90.335	2,1	1,6	1.798	1.446
HEZKUNTZA BEREZIA (DBH)	422	495	490	523	595	6,7	13,8	33	72
OINARRIZKO LANBIDE-HEZIKETA	4.700	4.820	4.746	4.905	5.283	3,4	7,7	159	378
BATXILERGOA	31.234	32.502	32.640	32.476	32.575	-0,5	0,3	-164	99
ERDI-MAILAKO LH	15.102	15.752	16.289	16.029	16.305	-1,6	1,7	-260	276
ERDI-MAILAKO LANBIDE- HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO- IKASTAROAK				59	39		-33,9	59	-20
GOI-MAILAKO LH	22.016	23.056	23.749	23.706	24.669	-0,2	4,1	-43	963
GOI-MAILAKO LANBIDE- HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO- IKASTAROAK				254	434		70,9	254	180
HEZKUNTZA BEREZIA: ZEREGINEN IKASKUNTZA	588	588	602	625	635	3,8	1,6	23	10
ERDI-MAILAKO LANBIDE- HEZIKETA (IKASTARO ESPEZIALIZATUEKIN) ETA BATXILERGOA (A)	46.336	48.254	48.929	48.564	48.919	-0,7	0,7	-365	355
ERDI-MAILAKO LANBIDE- HEZIKETA (IKASTARO ESPEZIALIZATUEKIN) / A (%)	32,6	32,6	33,3	33,1	33,4		0,9	-0,2	0,3
BATXILERGOA / A (%)	67,4	67,4	66,7	66,9	66,6		-0,4	0,2	-0,3
ERDI-MAILAKO ETA GOI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETA ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROEKIN	37.118	38.808	40.038	40.048	41.447	0,0	3,5	10	1.399

(i) Araubide orokorreko unibertsitatez kanpoko irakaskuntzak. Helduen Hezkuntza Etengabea ez da barnean sartzen.
Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika.

VI.1.2 TAULA ARAUBIDE OROKORREKO UNIBERTSITATEZ KANPOKO IRAKASKUNTZETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, HEZKUNTZA-MAILAREN, SEXUAREN (1) ETA IKASTETXEAREN TITULARTASUNAREN ARABERA. 2023-2024 IKASTURTEA

	GUZTIRA	SEXUA		IKASTETXEAREN TITULARTASUNA	
		GIZONAK	EMAKUMEAK	PUBLIKOA	PRIBATUA
GUZTIRA (HHE GABE)	365.989	52,7	47,3	51,8	48,2
HAUR-HEZKUNTZA	73.031	51,6	48,4	54,6	45,4
HB (HAUR-HEZKUNTZA)	24	62,5	37,5	0,0	100,0
LEHEN HEZKUNTZA	121.539	51,5	48,5	52,1	47,9
HB (LEHEN HEZKUNTZA)	525	71,6	28,4	51,6	48,4
DBH	90.335	51,4	48,6	47,6	52,4
HB (DBH)	595	68,1	31,9	55,8	44,2
BATXILERGOA	32.575	46,0	54,0	47,9	52,1
ERDI-MAILAKO LH	16.305	64,0	36,0	63,1	36,9
ERDI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK	39	87,2	12,8	64,1	35,9
GOI-MAILAKO LH	24.669	62,9	37,1	58,5	41,5
GOI-MAILAKO LANBIDE-HEZIKETAKO ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK	434	89,2	10,8	69,4	30,6
HB (ZEREGINEN IKASKUNTZA)	635	64,4	35,6	63,8	36,2
OINARRIZKO LH	5.283	72,4	27,6	30,3	69,7

(i) Araubide orokorreko unibertsitatez kanpoko irakaskuntzak. Helduen Hezkuntza Etengabea ez da barnean sartzen.
Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

VI.1.3 TAULA. ARAUBIDE OROKORREKO UNIBERTSITATEZ KANPOKO IRAKASKUNTZETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEEN BANAKETA
HEZKUNTZA-MAILAREN ETA HIZKUNTZA-EREDUAREN ARABERA
(EZ DIRA BARNEAN HARTZEN HHE, HEZKUNTZA BEREZIA EZTA LH-KO ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK)

	BALIO ABSOLUTUAK					ZIFRAK				
	2019-2020 IKASTUR- TEA	2020-2021 IKASTUR- TEA	2021-2022 IKASTUR- TEA	2022-2023 IKASTUR- TEA	2023-2024 IKASTUR- TEA	2019- 2020 IKAS- TURTEA	2020- 2021 IKASTU- RTEA	2021- 2022 IKASTUR- TEA	2022- 2023 IKAS- TURTEA	2023- 2024 IKAS- TURTEA
GUZTIRA	374.636	370.057	366.791	363.922	363.737	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	46.625	45.860	44.652	43.061	42.789	12,4	12,4	12,2	11,8	11,8
B EREDUA	68.777	66.779	64.099	62.433	59.919	18,4	18,0	17,5	17,2	16,5
D EREDUA	256.952	255.171	255.736	256.175	258.784	68,6	69,0	69,7	70,4	71,1
X EREDUA (1)	2.282	2.247	2.304	2.253	2.245	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
HAUR-HEZKUNTZA										
GUZTIRA	85.239	78.613	76.387	73.766	73.031	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	2.207	1.806	1.459	1.201	1.003	2,6	2,3	1,9	1,6	1,4
B EREDUA	13.557	12.162	11.430	10.890	10.219	15,9	15,5	15,0	14,8	14,0
D EREDUA	69.063	64.264	63.106	61.338	61.489	81,0	81,7	82,6	83,2	84,2
X EREDUA	412	381	392	337	320	0,5	0,5	0,5	0,5	0,4
LEHEN HEZKUNTZA										
GUZTIRA	130.041	128.125	125.889	124.151	121.539	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	4.523	4.238	3.977	3.868	3.541	3,5	3,3	3,2	3,1	2,9
B EREDUA	25.999	24.597	23.051	21.758	20.485	20,0	19,2	18,3	17,5	16,9
D EREDUA	98.444	98.250	97.824	97.527	96.566	75,7	76,7	77,7	78,6	79,5
X EREDUA	1.075	1.040	1.037	998	947	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
DBH										
GUZTIRA	86.304	87.189	87.091	88.889	90.335	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	5.757	5.437	5.074	5.055	4.932	6,7	6,2	5,8	5,7	5,5
B EREDUA	19.645	19.338	18.588	18.475	18.345	22,8	22,2	21,3	20,8	20,3
D EREDUA	60.339	61.853	62.819	64.688	66.329	69,9	70,9	72,1	72,8	73,4
X EREDUA	563	561	610	671	729	0,7	0,6	0,7	0,8	0,8
BATXILERGOA										
GUZTIRA	31.234	32.502	32.640	32.476	32.575	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	9.009	8.961	8.451	8.140	7.884	28,8	27,6	25,9	25,1	24,2
B EREDUA	1.661	1.817	2.030	2.262	2.381	5,3	5,6	6,2	7,0	7,3
D EREDUA	20.332	21.459	21.894	21.827	22.061	65,1	66,0	67,1	67,2	67,7
X EREDUA	232	265	265	247	249	0,7	0,8	0,8	0,8	0,8
ERDI-MAILAKO LH										
GUZTIRA	15.102	15.752	16.289	16.029	16.305	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	8.167	8.193	8.415	7.981	8.092	54,1	52,0	51,7	49,8	49,6
B EREDUA	3.617	4.118	4.104	3.935	3.584	24,0	26,1	25,2	24,5	22,0
D EREDUA	3.318	3.441	3.770	4.113	4.629	22,0	21,8	23,1	25,7	28,4
X EREDUA										
GOI-MAILAKO LH										
GUZTIRA	22.016	23.056	23.749	23.706	24.669	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	12.626	12.793	12.960	12.428	12.717	57,3	55,5	54,6	52,4	51,6
B EREDUA	3.990	4.417	4.540	4.705	4.471	18,1	19,2	19,1	19,8	18,1
D EREDUA	5.400	5.846	6.249	6.573	7.481	24,5	25,4	26,3	27,7	30,3
X EREDUA										
OINARRIZKO LH										
GUZTIRA	4.700	4.820	4.746	4.905	5.283	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
A EREDUA	4.336	4.432	4.316	4.388	4.620	92,3	92,0	90,9	89,5	87,5
B EREDUA	308	330	356	408	434	6,6	6,8	7,5	8,3	8,2
D EREDUA	56	58	74	109	229	1,2	1,2	1,6	2,2	4,3
X EREDUA										

(1) X ereduaren barnean daude gaur egun euskara ikasten ez duten ikasleak. Ez da irakaskuntza elebiduneko ereduak.

Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

Hizkuntza-ereduaren arabera banaketari erreparatu gero, VI.1.3 TAULAKO datuen arabera, D eredu matrikulazioak goranzko joera du, matrikulazio guztien % 68,6 izatetik % 71,1 izatera igaro baita 2019-2020 eta 2023-2024 ikasturteen artean. Bestalde, B eredu % 18,4tik % 16,5era igaro da, eta A eredu % 12,4tik % 11,8ra. Gainerakoa X ereduari dagokio (% 0,6); ratio hori egonkor mantendu da.

D eredu matrikulazioaren goranzko joera hezkuntza-maila guztietan gertatzen bada ere, datuen arabera eredu horretan matrikulatzen diren ikasleen ehunekoak behera egiten du hezkuntza-mailek gora egin ahala. 2023-2024 ikasturtean Haur Hezkuntzan eta D eredu adin horretako ikasleen % 84,2 matrikulatu ziren. Ehunekoa % 79,5 gutxitzen da Lehen Hezkuntzan, % 73,4 DBHn eta % 67,7 Batxilergoan.

Lanbide Heziketan, nahiz eta ikuspegi historikotik matrikulazioaren pisuak gora egin duen D eredu, ratioak askoz ere apalagoak dira. 2023-24 ikasturteko azken datuek erakusten dutenez, erdi-mailako LHn % 28,4 matrikulatu ziren D eredu (% 22 B eredu) eta % 49,6 A eredu; erdi-mailako LHn % 30,3 D eredu (% 18,1 B eredu), eta % 51,6 A eredu, eta, Oinarritzko LHn, ostera, % 4,3 baino ez ziren matrikulatu D eredu eta % 87,5 A eredu.

Azterketa hezkuntza-mailaren eta ikastetxeen titulartasunaren arabera egiten bada, ikusi da D eredu matrikulatu ziren ikasleen % 62,9 titulartasun publikoko ikastetxe batean matrikulatu zirela eta Lanbide Heziketan zeudela ratorik handienak, bereziki erdi-mailako Lanbide Heziketan, non D eredu matrikulatu ziren ikasleen % 81,2 ikastetxe publiko batean matrikulatu ziren.

VI.1.4 TAULA ARAUBIDE OROKORREKO UNIBERTSITATEZ KANPOKO IRAKASKUNTZETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, HEZKUNTZA-MAILAREN, HIZKUNTZA-EREDUAREN TITULARTASUNAREN ARABERA. (EZ DIRA BARNEAN HARTZEN HHE, HEZKUNTZA BEREZIA EZTA LH-KO ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROA)			
2023-2024 IKASTURTEA			
	GUZTIRA	% HORIZONTALAK	
		PUBLIKOA	PRIBATUA
GUZTIRA	363.737	51,7	48,3
A EREDUA	42.789	40,3	59,7
B EREDUA	59.919	13,3	86,7
D EREDUA	258.784	62,9	37,1
X EREDUA (1)	2.245	0,0	100,0
HAUR-HEZKUNTZA			
GUZTIRA	73.031	54,6	45,4
A EREDUA	1.003	27,0	73,0
B EREDUA	10.219	4,4	95,6
D EREDUA	61.489	63,7	36,3
X EREDUA	320	0,0	100,0
LEHEN HEZKUNTZA			
GUZTIRA	121.539	52,1	47,9
A EREDUA	3.541	24,1	75,9
B EREDUA	20.485	6,8	93,2
D EREDUA	96.566	63,2	36,8
X EREDUA	947	0,0	100,0
DBH			
GUZTIRA	90.335	47,6	52,4
A EREDUA	4.932	27,4	72,6
B EREDUA	18.345	8,6	91,4
D EREDUA	66.329	60,4	39,6
X EREDUA	729	0,0	100,0
BATXILERGOA			
GUZTIRA	32.575	47,9	52,1
A EREDUA	7.884	25,9	74,1
B EREDUA	2.381	8,2	91,8
D EREDUA	22.061	60,6	39,4
X EREDUA	249	0,0	100,0
ERDI-MAILAKO LH			
GUZTIRA	16.305	63,1	36,9
A EREDUA	8.092	54,6	45,4
B EREDUA	3.584	58,8	41,2
D EREDUA	4.629	81,2	18,8
X EREDUA			
GOI-MAILAKO LH			
GUZTIRA	24.669	58,5	41,5
A EREDUA	12.717	54,5	45,5
B EREDUA	4.471	48,2	51,8
D EREDUA	7.481	71,4	28,6
X EREDUA			
OINARRIZKO LH			
GUZTIRA	5.283	30,3	69,7
A EREDUA	4.620	29,4	70,6
B EREDUA	434	22,6	77,4
D EREDUA	229	63,3	36,7
X EREDUA			

(1) X ereduaren barnean daude gaur egun euskara ikasten ez duten ikasleak. Ez da irakaskuntza elebiduneko eredu.
Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

1.1.2. Batxilergoa: modalitateen arabera matrikulatutako ikasleak

2022-2023 ikasturtean hasi ziren aplikatzen Batxilergoaren antolamendua ezartzen duen 243/2022 Errege Dekretua. Beste kontu batzuen artean, arau horrek Batxilergoko⁵ modalitateak aldatu zituen. Berritasun handienetako bat da modalitate Orokorra sortu zela, prestakuntza orokorragoa eta malguagoa egin nahi dutenentzat. Hala, ikasle horiei ahalbidetzen zaie askotariko prestakuntza-ibilbideak egitea, modalitate ezberdinetako ikasgaiak hautatu baititzakete.

2023-2024 ikasturtean guztiz ezarri zen 243/2022 Dekretua eta multzokatze berriarekin, ikasleen % 56,3 Zientziak eta Teknologia kategorian matrikulatu ziren, % 38,3 Giza eta Gizarte Zientzietan eta % 3,4 Arteetan: Arte Plastikoak, Irudia eta Diseinua bidean eta % 0,6 Arteetan: Musika eta Arte Eszenikoak bidean eta % 1,4 modalitate orokorrean. Beste modu batera esanda, momentuz, modalitate orokorrak ez du arrakasta handiegirik izan EAEn, baina Zientziak eta Teknologia modalitatean batxilergoko ikasleen erdia baino gehiago matrikulatu ziren.

Batxilergoko modalitatea aukeratzerakoan, emakumeek eta gizonak desberdin jokatu zuten. Gizonen % 62,1ek Zientziak eta Teknologia adarra aukeratu zuten; emakumeek (% 51,3) baino 10,8 puntu gehiago dira horiek. Aldiz, Giza eta Gizarte Zientzietan prestakuntza jaso zuten emakumeen proportzioa (% 41,9) gizonena baino 7,7 puntu handiagoa izan zen (% 34,2). Artea gutxien aukeratu zen bi sexueta, baina emakumeen ehunekoak (% 5,8) gizonena halako hiru izan zen. Azkenik, Batxilergo Orokorra gizonen % 1,8k eta emakumeen % 1,1ek soilik aukeratu zuten.

VI.1.5 TAULA. IKASLEEN BATXILERGOKO BANAKETA, MODALITATEAREN, IKASTURTEAREN ETA SEXUAREN ARABERA												
	2022-2023 IKASTURTEA			2023-2024 IKASTURTEA								ALD. IKASTA-ROAK
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKU-MEAK	GUZTIRA		GIZO-NAK	EMA-KUMEAK	% BERTIKALA		% HORIZONTALA		
				KOPURUA, GUZTIRA	% BERT.			GIZO-NAK	EMA-KUMEAK	GIZO-NAK	EMA-KU-MEAK	
GUZTIRA	32.476	14.971	17.505	32.575	100	14.981	17.594	100	100	46,0	54,0	0,3
ARTEAK: ARTE PLASTIKOAK, IRUDIA ETA DISEINUA	1.350	302	1.048	1.095	3,4	232	863	1,5	4,9	21,2	78,8	-3,4
ARTEAK: MUSIKA ETA ARTE ESZENIKOAK				209	0,6	57	152	0,4	0,9	27,3	72,7	
GIZA ETA GIZARTE-ZIENTZIAK	12.994	5.418	7.576	12.490	38,3	5.124	7.366	34,2	41,9	41,0	59,0	-3,9
ZIENTZIAK ETA TEKNOLOGIA	17.871	9.096	8.775	18.330	56,3	9.305	9.025	62,1	51,3	50,8	49,2	2,6
OROKORRA	261	164	97	451	1,4	263	188	1,8	1,1	58,3	41,7	72,8
Iturria: EUSTAT. Eskola-iarbueraren estatistika												

Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

1.1.3. Erdi-mailako eta goi-mailako Lanbide Heziketa: lanbide-arloaren arabera matrikulatutako ikasleak eta ikasleen laneratzea

EUSTATen arabera, azken urteetan Lanbide Heziketak goranzko bilakaera orokorra izan du argi eta garbi. Gizon zein emakumeen kasuan gertatu da joera hori, baina beti egon dira gizona gehiago.

1.1.3.1. Matrikulatutako ikasleak, lanbide-arloaren arabera.

2023-2024 ikasturtean, ikasle gehien bildu zituzten erdi-mailako zikloak lanbide-arlo hauetakoak izan ziren: Osasuna (% 18,2, +% 4,4), Fabrikazio Mekanikoa (% 12,6, +% 3,7), Elektrizitatea eta Elektronika (% 9,4, +% 1,1), Administrazioa eta Kudeaketa (% 7,8, +% 0,2), Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7,8, +% 2,7), Informatika eta

⁵2021-2022 ikasturtera arte ikasleak lau kategoriatan banatuta zeuden: Arteak, Giza eta Gizarte Zientziak (Giza Zientziak), Giza Zientziak eta Gizarte Zientziak (Gizarte Zientziak) eta Zientziak.

Komunikazioak (% 7,6, +% 2,4), Garraioak eta Ibilgailuen Mantentze Lanak (% 7,2, +% 1,6) . Goi-mailako titulazioen artean hauek nabarmendu ziren matrikulazio-bolumenaren arabera: Fabrikazio Mekanikoa (% 11,7, – % 0,5), Informatika eta Komunikazioak (% 11,5, +% 8,4), Administrazioa eta Kudeaketa (% 11, +% 6,5), Gizarte eta Kultura Zerbitzuak (% 10,3, +% 6,1), Elektrizitatea eta Elektronika (% 10,3, +% 1,8), Osasuna (% 8,6, +% 12) eta Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7, +% 0,5).

Emakumeen parte-hartzea oso handia da honako arlo hauetan: Irudi Pertsonala; Ehungintza, Jantzigintza eta Larrugintza; Osasuna eta Zerbitzu Soziokulturalak eta Komunitatearentzako Zerbitzuak. Bigarren talde handian arlo hauek nabarmentzen dira: Elikagaien Industriak; Administrazioa eta Kudeaketa; Merkataritza eta Marketina, Kimika eta Arte Grafikoak. Hala ere, batez bestean, emakumeen parte-hartzea gizonena baino txikiagoa da lanbide-ikasketetan (erdi-mailako heziketa-zikloetan, % 35,9koa; goi-mailako heziketa-zikloetan, berriz, % 36,6koa). Horrez gain, hurrengo atalean aztertuko dugun bezala, ikusi da emakume gutxiago matrikulatu direla teknikoagoak diren lanbide-arloetan, laneratzeko aukera hobeak eskaintzen badituzte ere. Hala, Elektrizitatea eta Elektronika, Fabrikazio Mekanikoa, Informatika eta Komunikazioak, Instalazioa eta Mantentze Lanak, eta Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak arloei dagokienez, emakumeen matrikulazioa % 15,2koa izan da soilik, kasurik onenean (goi-mailako zikloa Informatikan eta Komunikazioetan, alegia).

VI.1.6 TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO ERDI-MAILAKO ETA GOI-MAILAKO ZIKLOETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, LANBIDE-ARLOAREN ARABERA (ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK BARNE).

	ERDI-MAILA (% bertikalak)			GOI-MAILA (% bertikalak)		
	21-22	22-23	23-24	21-22	22-23	23-24
GUZTIRA	16.322	16.088	16.344	23.859	23.960	25.103
JARDUERA FISIKOAK ETA KIROL-JARDUERAK	1,3	2,0	1,9	3,5	3,7	3,8
ADMINISTRAZIOA ETA KUDEAKETA	7,7	7,9	7,8	11,0	10,8	11,0
NEKAZARITZA	1,6	1,5	1,4	1,0	1,0	1,1
ARTE GRAFIKOAK	1,7	1,8	1,8	1,1	1,2	1,2
MERKATARITZA ETA MARKETINA	2,7	2,4	2,6	5,2	5,2	5,0
ERAIKUNTZAK ETA OBRA ZIBILAK	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	9,4	9,5	9,4	10,8	10,4	10,3
ENERGIA ETA URA	0,0	0,0	0,0	0,9	0,9	1,1
FABRIKAZIO MEKANIKOA	13,2	12,3	12,6	13,2	12,3	11,7
OSTALARITZA ETA TURISMOA	5,1	4,7	4,5	3,9	3,6	3,3
IRUDI PERTSONALA	4,7	4,5	4,3	1,9	1,8	1,7
IRUDIA ETA SOINUA	0,3	0,3	0,3	2,8	3,0	3,0
ELIKADURA-INDUSTRIAK	1,0	0,9	0,9	0,2	0,2	0,2
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	7,5	7,5	7,6	10,3	11,1	11,5
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE-LANAK	8,1	7,7	7,8	7,5	7,3	7,0
ZURA, ALTZARIAK ETA KORTXOA	1,9	1,7	1,7	0,5	0,5	0,5
ITSASOA ETA ARRANTZA	1,2	1,3	1,2	1,3	1,2	1,2
KIMIKA	0,7	0,6	0,8	2,1	2,3	2,4
OSASUNA	16,5	17,7	18,2	7,4	8,0	8,6
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	0,0	0,0	0,0	0,7	0,7	0,6
GIZARTE- ETA KULTURA-ZERBITZUAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	6,4	6,9	6,6	10,0	10,2	10,3
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	0,3	0,3	0,5	0,5	0,5	0,6
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	7,5	7,2	7,2	2,8	2,7	2,6

Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

VI.1.7 TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO ERDI-MAILAKO IKASLEAK (ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK BARNE), LANBIDE-ARLOAREN ETA IKASTURTEAREN ARABERA
EAE-N. EAE

	2021-2022 IKASTURTEA		2022-2023 IKASTURTEA		2023-2024 IKASTURTEA		ALDAKUNTZA, GUZTIRA		ALDAKUNTZA, EMAKUMEAK		% EMAKUMEAK		
	GUZTIRA	EMAKU- MEAK	GUZTIRA	EMAKU- MEAK	GUZTIRA	EMAKU- MEAK	2021- 2022 2022- 2023	2022- 2023 2023- 2024	2021- 2022 2022- 2023	2022- 2023 2023- 2024	2021- 2022	2022- 2023	2023- 2024
GUZTIRA	16.322	5.610	16.088	5.716	16.344	5.875	-1,4	1,6	1,9	2,8	34,4	35,5	35,9
JARDUERA FISIKO ETA KIROL-JARDUERAK	220	39	320	60	308	68	45,5	-3,8	53,8	13,3	17,7	18,8	22,1
ADMINISTRAZIOA ETA KUDEAKETA	1.259	659	1.273	672	1.275	659	1,1	0,2	2,0	-1,9	52,3	52,8	51,7
NEKAZARITZA	263	58	241	41	225	52	-8,4	-6,6	-29,3	26,8	22,1	17,0	23,1
ARTE GRAFIKOAK	278	122	284	133	288	157	2,2	1,4	9,0	18,0	43,9	46,8	54,5
MERKATARITZA ETA MARKETINA	435	220	392	180	425	201	-9,9	8,4	-18,2	11,7	50,6	45,9	47,3
ERAIKUNTZAK ETA OBRA ZIBILAK	178	42	173	46	172	35	-2,8	-0,6	9,5	-23,9	23,6	26,6	20,3
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	1.532	67	1.524	82	1.541	80	-0,5	1,1	22,4	-2,4	4,4	5,4	5,2
ENERGIA ETA URA	-	-	-	-	-	-							
FABRIKAZIO MEKANIKOA	2.158	104	1.986	93	2.059	100	-8,0	3,7	-10,6	7,5	4,8	4,7	4,9
OSTALARITZA ETA TURISMOA	837	313	755	299	733	300	-9,8	-2,9	-4,5	0,3	37,4	39,6	40,9
IRUDI PERTSONALA	768	682	726	646	695	627	-5,5	-4,3	-5,3	-2,9	88,8	89,0	90,2
IRUDIA ETA SOINUA	54	11	50	10	45	10	-7,4	-10,0	-9,1	0,0	20,4	20,0	22,2
ELIKADURA-INDUSTRIAK	165	99	150	80	139	84	-9,1	-7,3	-19,2	5,0	60,0	53,3	60,4
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	1.222	88	1.212	92	1.241	99	-0,8	2,4	4,5	7,6	7,2	7,6	8,0
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE-LANAK	1.325	46	1.243	53	1.277	63	-6,2	2,7	15,2	18,9	3,5	4,3	4,9
ZURA, ALTZARIAK ETA KORTXOA	302	32	275	33	283	31	-8,9	2,9	3,1	-6,1	10,6	12,0	11,0
ITSASOA ETA ARRANTZA	202	8	217	5	201	10	7,4	-7,4	-37,5	100,0	4,0	2,3	5,0
KIMIKA	112	55	99	55	130	69	-11,6	31,3	0,0	25,5	49,1	55,6	53,1
OSASUNA	2.690	2.029	2.848	2.138	2.972	2.231	5,9	4,4	5,4	4,3	75,4	75,1	75,1
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	-	-	-	-	-	-							
GIZARTE- ETA KULTURA- ZERBITZUAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	1.048	833	1.117	905	1.084	882	6,6	-3,0	8,6	-2,5	79,5	81,0	81,4
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	47	41	48	42	78	59		62,5		40,5		87,5	75,6
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	1.227	62	1.155	51	1.173	58	-5,9	1,6	-17,7	13,7	5,1	4,4	4,9

Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

VI.1.8 TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO GOI-MAILAKO IKASLEAK (ESPEZIALIZAZIO-IKASTAROAK BARNE), LANBIDE-ARLOAREN ETA IKASTURTEAREN ARABERA.
EAE

	2021-2022 IKASTURTEA		2022-2023 IKASTURTEA		2023-2024 IKASTURTEA		ALDAKUNTZA, GUZTIRA		ALDAKUNTZA, EMAKUMEAK		% EMAKUMEAK		
	GUZTIRA	EMAKU MEAK	GUZTI- RA	EMAKU- MEAK	GUZTI- RA	EMAKU MEAK	21-22 22-23	2022- 2023 2023- 2024	21-22 22-23	2022- 2023 2023- 2024	2021- 2022	2022 - 2023	2023 -24
GUZTIRA	23.859	8.648	23.960	8.679	25.103	9.189	0,4	4,8	0,4	5,9	36,2	36,2	36,6
JARDUERA FISIKOIA ETA KIROL- JARDUERAK	828	196	881	186	949	186	6,4	7,7	-5,1	0,0	23,7	21,1	19,6
ADMINISTRAZIOA ETA KUDEAKETA	2.622	1.612	2.583	1.516	2.751	1.561	-1,5	6,5	-6,0	3,0	61,5	58,7	56,7
NEKAZARITZA	249	66	247	50	272	60	-0,8	10,1	-24,2	20,0	26,5	20,2	22,1
ARTE GRAFIKOAK	274	161	285	172	308	179	4,0	8,1	6,8	4,1	58,8	60,4	58,1
MERKATARITZA ETA MARKETINA	1.240	546	1.237	538	1.254	520	-0,2	1,4	-1,5	-3,3	44,0	43,5	41,5
ERAIKUNTZAK ETA OBRA ZIBILAK	294	106	290	99	338	125	-1,4	16,6	-6,6	26,3	36,1	34,1	37,0
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	2.582	185	2.488	176	2.583	209	-3,6	3,8	-4,9	18,8	7,2	7,1	8,1
ENERGIA ETA URA	219	13	226	18	266	24	3,2	17,7	38,5	33,3	5,9	8,0	9,0
FABRIKAZIO MEKANIKOA	3.156	349	2.954	349	2.938	352	-6,4	-0,5	0,0	0,9	11,1	11,8	12,0
OSTALARITZA ETA TURISMOA	940	466	865	417	826	427	-8,0	-4,5	-10,5	2,4	49,6	48,2	51,7
IRUDI PERTSONALA	448	412	430	394	434	396	-4,0	0,9	-4,4	0,5	92,0	91,6	91,2
IRUDIA ETA SOINUA	657	201	719	233	760	262	9,4	5,7	15,9	12,4	30,6	32,4	34,5
ELIKADURA- INDUSTRIAK	54	26	47	22	50	31		6,4		40,9	48,1	46,8	62,0
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	2.447	371	2.657	394	2.880	437	8,6	8,4	6,2	10,9	15,2	14,8	15,2
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE- LANAK	1.800	140	1.759	148	1.767	129	-2,3	0,5	5,7	-12,8	7,8	8,4	7,3
ZURA, ALTZARIAK ETA KORTXOA	122	26	117	21	119	23	-4,1	1,7	-19,2	9,5	21,3	17,9	19,3
ITSASOA ETA ARRANTZA	299	19	297	17	294	12	-0,7	-1,0	-10,5	-29,4	6,4	5,7	4,1
KIMIKA	506	321	559	335	610	358	10,5	9,1	4,4	6,9	63,4	59,9	58,7
OSASUNA	1.773	1.366	1.926	1.502	2.157	1.671	8,6	12,0	10,0	11,3	77,0	78,0	77,5
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	161	58	164	71	155	73	1,9	-5,5	22,4	2,8	36,0	43,3	47,1
GIZARTE- ETA KULTURA- ZERBITZUAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	2.385	1.860	2.448	1.873	2.598	1.993	2,6	6,1	0,7	6,4	78,0	76,5	76,7
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	130	115	127	118	140	123	-2,3	10,2	2,6	4,2	88,5	92,9	87,9
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE- LANAK	673	33	654	30	654	38	-2,8	0,0	-9,1	26,7	4,9	4,6	5,8

Iturria: EUSTAT. Eskola-jardueraren estatistika

1.1.3.2. Ikasleen laneratzea.

LANBIDEk – Euskal Enplegu Zerbitzuak EAEko ikastetxe publikoetan eta itunpekoetan lanbide-heziketako erdi-mailako eta goi-mailako promozioei buruzko inkesta egiten du eta inkesta egiteko urtebeteko tartearen uztan du ikasleek titulazioa eskuratu eta gero.

VI.1.9. eta VI.1.10 tauletan 2022an ikasketak bukatu zituztenen adierazle nagusiak eta 2023an zuten lan-egoera jasotzen dira. Horien arabera, hau ondorioztatzen da:

- 2022an ikasketak amaitu zituzten ikasle gehienak gizonak izan ziren, % 62.
- Ikasketak bukatzeko batez besteko adina 23,3 urtekoa zen.
- Ikasleen % 49k euskaraz ikasi zuten (B edo D ereduak).
- Inkesta bete zutenean (2022ko ekainean) eta urte horretako promozioan:
 - ✓ Inkestari erantzun ziotenen % 8k baieztatu zuten ikasi bitartean lanean zeudela eta enpresa horretan lan egiten jarraitu zutela.
 - ✓ % 34k baieztatu zuten praktikaldiari esker hasi zirela lanean.
 - ✓ % 10ek baieztatu zuten lanean hasi zirela, baina ez praktikaldiari esker.
 - ✓ % 20k esan zuten lana bilatzen ari zirela.
 - ✓ % 28k baieztatu zuten ikasten jarraitzen zutela.
- 2022ko promozioaren lan-egoera hau izan zen urtebete geroago:
 - ✓ Jarduera-tasa⁶ % 62,9koa izan zen eta kasu horretan handiagoa izan zen emakumeen tasa gizonena baino (% 65,1 eta % 61,5, hurrenez hurren).
 - ✓ Enplegu-tasa⁷ % 53,2koa izan zen eta kasu horretan handiagoa izan zen emakumeen tasa gizonena baino (% 54,9 eta % 52,1, hurrenez hurren).
 - ✓ Okupazio-tasa⁸ % 84,5koa izan zen eta pixka bat handiagoa izan zen gizonen tasa emakumeena baino (% 84,7 eta % 84,3, hurrenez hurren).
 - ✓ Langabezia-tasa⁹ % 15,5koa izan zen eta kasu horretan pixka bat handiagoa izan zen emakumeen tasa gizonena baino (% 15,7 eta % 15,3, hurrenez hurren).

VI.1.9. TAULA. EAE-KO LANBIDE-HEZIKETAKO IKASTETXE PUBLIKOETAN ETA ITUNPEKOETAN IKASI ZUTENAK LANERATZEA. PROMOZIOAREN ETA LAN-EGOERAREN DESKRIAPENA IKASKETAK BUKATZEAN								
PROMOZIOA	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
IKASKETAK AMAITU ZITUZTEN IKASLE-KOPURUA	11.251	10.602	10.865	11.229	13.034	11.338	13.489	14.280
% EMAKUMEAK	41	41	40	38	38	38	39	38
BATEZ BESTEKO ADINA (LANBIDE-HEZIKETA AMAITZEAN)	25,1	25,2	26,2	24,8	24,6	23,5	23,4	23,3
EUSKARAZ IKASTEN DUTENEN % (B edo D ereduak)	-	28	-	36	-	-	49	49
LAN-EGOERA IKASKETAK BUKATU ETA GERO (EHUNEKO ERANTZUN ZUTEN BIZTANLE GUZTIAN OINARRITUTA KALKULATU DA)								
PROMOZIOA (INKESTA EGIN ZEN UNEA)	2015 (2015eko ekaina)	2016 (2016-06)	2017 (2017-06)	2018 (2018-06)	2019 (2019-06)	2020 (2020-06)	2021 (2021-06)	2022 (2022-06)
IKASTEN ZEUDEN BITARTEAN LANEAN ARI ZIREN ETA ENPRESAN JARRAITU ZUTEN (%)	7	7	7	7	13	9	8	8
PRAKTIKALDIARI ESKER HASI ZIREN LANEAN (%)	27	32	33	35	33	16	32	34
LANEAN HASI ZIREN, BAINA EZ PRAKTIKALDIARI ESKER (%)	7	10	12	14	11	9	10	10
LANA BILATZEN ARI DIRA (%)	34	26	23	20	20	33	22	20
IKASTEN JARRAITU ZUTEN / BESTE BATZUK (%)	25	25	24	24	23	34	28	28
Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzeari								

⁶ Jarduera-tasa: lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun duten pertsonen kopurua, inkesta erantzun duten guztiak aintzat hartuta.

⁷ Enplegu-tasa: lanean daudela erantzun dutenen kopurua, inkesta erantzun duten guztiak aintzat hartuta.

⁸ Okupazio-tasa: okupatuta (lanean) daudela erantzun dutenen kopurua, lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun duten guztiak aintzat hartuta.

⁹ Langabezia-tasa: langabezia (lan bila) daudela erantzun dutenen kopurua, lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun duten guztiak aintzat hartuta.

VI.1.10 TAULA. TAULA. LANBIDE-HEZIKETAKO IKASKETAK AMAITU DITUZTEN IKASLEEN LANERATZEA, SEXUAREN ARABERA EAE-N.

LANERATZEAZ (PROMOZIOA)	2020KO IV. HIRUHILEKOA (2019)			2021EKO IV. HIRUHILEKOA (2020)			2022KO IV. HIRUHILEKOA (2021)			2023KO IV. HIRUHILEKOA (2022)		
	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK
JARDUERA-TASA (%)	64,2	65,0	63,8	56,8	60,3	54,5	65,1	66,8	64,0	62,9	65,1	61,5
ENPLEGU-TASA (%)	50,4	51,1	50,0	44,9	46,9	43,5	54,2	54,0	54,2	53,2	54,9	52,1
OKUPAZIO-TASA (%)	78,5	78,7	78,4	79,1	77,9	79,9	83,2	80,8	84,8	84,5	84,3	84,7
LANGABEZIA-TASA (%)	21,5	21,3	21,6	20,9	22,1	20,1	16,8	19,2	15,2	15,5	15,7	15,3

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea

Lanbide-arloen araberrako azterketak (24 guztira) erakusten duenez, promozioiko ikasleen bolumen handiena duten 8en artean (Fabrikazio Mekanikoa; Osasuna; Elektrizitatea eta Elektronika; Gizarte eta Kultura Zerbitzuak; Administrazioa; Produkzioaren Zerbitzuen Mantentzea; Informatika, eta Berez Dabiltzan Ibilgailuen Mantentzea), enplegu- eta okupazio-tasa handienak honako hauek dituzte: Elektrizitatea eta Elektronika (% 58,3 eta % 88,5, hurrenez hurren), Produkzioaren Zerbitzuen Mantentzea (% 58,1 eta % 91,6), Berez Dabiltzan Ibilgailuen Mantentzea (% 57,4 eta % 86,3), Fabrikazio Mekanikoa (% 55,8 eta % 88,8), Administrazioa (% 54,2 eta % 82) eta Osasuna (% 52,6 eta % 85,8). Administrazioaren eta Osasunaren kasuan izan ezik, emakumeen matrikulazioa oso txikia da.

VI.1.11 TAULA. JARDUERA, ENPLEGU-, OKUPAZIO- ETA LANGABEZIA-TASAK IKASKETAK BUKATU ZITUZTEN IKASLEEN BOLUMENAREN ETA LANBIDE-ARLOEN ARABERA. 2022KO PROMOZIOA

	IKASLEAK	% EMAKUMEAK	JARDUERA TASA	ENPLEGU- TASA	OKUPAZIO-TASA	LANGABEZIA- TASA
NEKAZARITZA-JARDUERAK	146	30,1	70,6	59,6	84,4	16
ITSASOKO ETA ARRANTZA- JARDUERAK	104	5,8	61,8	46,1	74,5	26
JARDUERA FISIKOA ETA KIROLEKOAK	343	23,3	57,1	50,4	88,3	12
ADMINISTRATZIOA	1.185	62,0	66,2	54,2	82,0	18
ARTE GRAFIKOAK	167	54,5	54,5	39,0	71,6	28
MERKATARITZA ETA MARKETINA	537	48,2	69,9	57,0	81,5	18
KOMUNIKAZIOA, IRUDIA ETA SOINUA	226	26,1	65,3	47,6	73,0	27
ERAIKUNTZAK ETA OBRA ZIBILAK	110	31,8	68,7	61,4	89,5	11
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	1.227	5,8	65,9	58,3	88,5	12
FABRIKAZIO MEKANIKOA	1.697	7,9	62,8	55,8	88,8	11
OSTALARITZA	317	36,0	64,7	54,6	84,4	16
TURISMOA	153	66,7	80,9	66,1	81,7	18
IRUDI PERTSONALA	374	88,8	62,0	48,6	78,4	22
ELIKAGAIEN INDUSTRIAK	64	64,1	66,0	53,2	80,6	19
INFORMATIKA	942	9,9	55,5	45,5	82,1	18
ZURGINTZA ETA ALTZARIGINTZA	93	16,1	71,0	52,2	73,5	27
IBILGAILU AUTOPROPULSATUEN MANTENTZE-LANAK	565	4,2	66,5	57,4	86,3	14
EKOIZPEN-ZERBITZUEN MANTENTZE-LANAK	964	5,7	63,4	58,1	91,6	8
KIMIKA	184	59,2	70,0	52,9	75,5	24
OSASUNA	1.517	78,4	61,4	52,6	85,8	14
ZERBITZU SOZIOKULTURALAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	1.216	79,5	56,0	44,8	80,0	20
EHUNGINTZA, JANTZIGINTZA ETA LARRUGINTZA	42	85,7	54,5	48,5	88,9	11
ENERGIA ETA URA	48	10,4	80,6	69,4	86,2	14
SEGURTASUNA ETA INGURUMENA	59	37,3	53,3	44,4	83,3	17
GUZTIRA	12.280	37,6	62,9	53,2	84,5	15,5
INKESTARI ERANTZUN ZIOTENEN EHUNEKOA	% 74					

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea

VI.1.11. taulan jaso dira zortzi familia-arloetako heziketa-ziklo bakoitzaren okupazio-tasak eta hauxe ondorioztatu daiteke:

- Ikasketak bukatutako 100 ikasle baino gehiagoko eta % 85 inguruko edo hortik gorako okupazio-tasa duten zikloak honako hauek dira:
 - Elektrizitatea eta Elektronikan: Mantentze Lan Elektronikoetako goi-mailako zikloa, Automatizazioko eta Robotika Industrialeko goi-mailako zikloa, Telekomunikazio eta Informatika Sistemetako goi-mailako zikloa, eta Sistema Elektrotekniko eta Automatizatuetako goi-mailako zikloa.
 - Fabrikazio Mekanikoan: Soldadura eta Galdaragintzako erdi-mailako zikloa, Fabrikazio Mekanikoko Diseinuko goi-mailako zikloa eta Fabrikazio Mekanikoko Produkzioaren Programazioko goi-mailako zikloa.
 - Informatikan: Sareko Informatika Sistemen Administrazioiko goi-mailako zikloa eta Plataforma Anitzeko Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa.
 - Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanetan: Automobilgintzako goi-mailako zikloa.
 - Instalazioa eta Mantentze Lanetan: Mantentze Elektromekanikoko erdi-mailako zikloa eta Mekatronika Industrialeko goi-mailako zikloa.
 - Osasunean: Erizaintzako Zainketa Osagarrietako erdi-mailako zikloa, Osasun Larrialdietako erdi-mailako zikloa eta Aho-hortzetako Higieneko goi-mailako zikloa.
- Honako hauek dira % 90etik gorako okupazio-tasa izan duten zikloak (promozioiko ikasle-kopurua kontuan hartu gabe):
 - Elektrizitatean eta Elektronikan: elektromedikuntza klinikoko goi-mailako zikloa.
 - Instalazioan eta mantentze-lanetan: lan-arriskuak prebenitzeko goi-mailako zikloa, Instalazio termiko eta fluidoan proiektuen garapeneko goi-mailako zikloa eta Instalazio termiko eta fluidoan mantentze-lanetako goi-mailako zikloa.
 - Osasunean: ortoprotesien eta laguntza-produktuen goi-mailako zikloa.
 - Zerbitzu soziokulturaletan eta komunitatearentzako zerbitzuetan: goi-mailako zikloa Animazio Soziokultural eta Turistikoan.

VI.1.12 TAULA. LANBIDE-HEZIKETA LANERATZE HANDIENA DUTEN ZORTZI LANBIDE-ARLOETAKO HEZIKETA-ZIKLOEN OKUPAZIO-TASAK ETA IKASLE-KOPURUA. 2022KO PROMOZIOA

		IKASKETAK AMAITU ZITUZTENAK	LANGABEZIA- TASA	OKUPAZIO-TASA
ADMINISTRAZIOA ETA KUDEAKETA	Administrazio-kudeaketa (erdi-mailako heziketa-zikloa)	352	25	75
	Administrazioa eta finantzak (goi-mailako heziketa-zikloa)	734	17	83
	Zuzendaritza-laguntzailea (goi-mailako heziketa-zikloa)	99	15	85
	Guztira	1.185	18	82
ELEKTRIZITATEA ETA ELEKTRONIKA	Instalazio elektrikoak eta automatikoak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	311	22	78
	Telekomunikazio-instalazioak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	85	23	77
	Elektronikako mantentze-lanak (goi-mailako heziketa-zikloa)	100	10	90
	Automatizazioa eta robotika industriala (goi-mailako heziketa-zikloa)	450	10	90
	Telekomunikazio- eta informatika-sistemak (goi-mailako heziketa-zikloa)	116	6	94
	Sistema elektroteknikoak eta automatizatuak (goi-mailako heziketa-zikloa)	157	9	91
	Elektromedikuntza klinikoa (goi-mailako heziketa-zikloa)	8	0	100
	Guztira	1.227	12	88
FABRIKAZIO MEKANIKOA	Mekanizazioa EM.HZ	515	18	82
	Soldadura eta Galdaragintza EM.HZ	184	12	88
	Metalezko eraikuntzak (goi-mailako heziketa-zikloa)	91	12	88
	Fabrikazio mekanikoko diseinua (goi-mailako heziketa-zikloa)	293	10	90
	Fabrikazio mekanikoaren ekoizpenaren programazioa (goi-mailako heziketa-zikloa)	614	10	90
	Guztira	1.697	11	89
INFORMATIKA ETA KOMUNIKAZIOAK	Mikroinformatika-sistemak eta sareak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	367	35	65
	Sareko informatika-sistemak administratzea (goi-mailako heziketa-zikloa)	240	14	86
	Plataforma anitzeko aplikazioak garatzea (goi-mailako heziketa-zikloa)	152	12	88
	Web-aplikazioen garapena (goi-mailako heziketa-zikloa)	183	18	82
	Guztira	942	18	82
GARRAIOA ETA IBILGAILUEN MANTENTZE-LANAK	Karrozeria (erdi-mailako heziketa-zikloa)	97	11	89
	Automobil-ibilgailuen elektromekanika (erdi-mailako heziketa-zikloa)	227	21	79
	Makinen elektromekanika (erdi-mailako heziketa-zikloa)	16	13	88
	Automobilgintza (goi-mailako heziketa-zikloa)	225	10	90
	Guztira	565	14	86
INSTALAZIOA ETA MANTENTZE-LANAK	Mantentze-lan elektromekanikoak (erdi-maila)	297	9	91
	Beroa ekoizteko instalazioak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	57	13	88
	Hozteko eta girotzeko instalazioak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	61	12	88
	Instalazio termikoen eta jariagaien proiektuen garapena (goi-mailako heziketa-zikloa)	5	0	100
	Mekatronika industriala (goi-mailako heziketa-zikloa)	425	9	91
	Lan-arriskuen prebentzioa (goi-mailako heziketa-zikloa)	51	6	94
	Instalazio termikoen eta jariagaien mantentze-lanak (goi-mailako heziketa-zikloa)	68	2	98
	Guztira	964	8	92
OSASUNA	Erizaintzako zaintza osagarriak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	643	11	89
	Farmazia eta parafarmazia (erdi-mailako heziketa-zikloa)	123	16	84
	Osasun-larrialdiak (erdi-mailako heziketa-zikloa)	106	10	90
	Anatomia patologikoa eta zitodiagnosia (goi-mailako heziketa-zikloa)	48	13	87

	Dietetika (goi-mailako heziketa-zikloa)	91	14	86
	Osasungintzako dokumentazioa eta administrazioa (goi-mailako heziketa-zikloa)	51	14	86
	Aho-hortzetako higieena (goi-mailako heziketa-zikloa)	128	13	87
	Diagnosi-irudia eta medikuntza nuklearra (goi-mailako heziketa-zikloa)	75	32	68
	Laborategi klinikoa eta biomedikoa (goi-mailako heziketa-zikloa)	171	16	84
	Ortoprotesiak eta laguntza-produktuak (goi-mailako heziketa-zikloa)	28	9	91
	Hortz-protesiak (goi-mailako heziketa-zikloa)	15	38	63
	Erradioterapia eta dosimetria (goi-mailako heziketa-zikloa)	38	27	73
	Guztira	1.517	14	86
GIZARTE- ETA KULTURA-ZERBITZUAK ETA KOMUNITATERAKO ZERBITZUAK	Mendekotasun-egoeran daudenentzako arreta (heziketa-zikloa)	325	10	90
	Animazio soziokulturala eta turistikoa (goi-mailako heziketa-zikloa)	34	9	91
	Haur-hezkuntza (goi-mailako heziketa-zikloa)	416	27	73
	Gizarteratzea (goi-mailako heziketa-zikloa)	426	19	81
	Genero-berdintasuna sustatzea (goi-mailako heziketa-zikloa)	15	20	80
	Guztira	1.216	20	80

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea

1.2. IBERTSITATEKO IRAKASKUNTZAK

1.2.1. Unibertsitateko matrikulazioa

EUSTATen “Unibertsitate-estatistika” jasotako datuen arabera, 2022-2023 ikasturtean EAEko unibertsitateetan 71.142 ikasle zeuden matrikulatuta, hau da, aurreko ikasturtearekin alderatuta % 0,9 gehiago. Horrela, finkatu egin da azken urteetako goranzko joera. Igoera hori graduiko titulazioetako ikasleen gorakadari esker gertatu zen; horrek konpentsatu egin zuen bai masterreko ikasketetan bai doktoregokoetan izandako matrikula-galera arina.

Zehazki, graduiko ikasleak % 84,3 izan ziren, hau da, % 1,6 gehiago. Gainerako % 15,7a graduondoko ikasketetan matrikulatu zen (master ofizialak eta doktoretzak) eta % 2,7 gutxitu ziren (masterrak —% 4 eta doktoretzak —% 0,9).

Unibertsitateko ikasle gehienek emakumeak izaten jarraitzen dute (% 54,2). Graduetan % 54,9 dira eta graduondoko programetan banaketa orekatuagoa da, emakumeen ratioa % 50,5 delarik.

Ikasle gehienek (% 69) unibertsitate publikoak aukeratu zituzten. Hala ere, zentro publiko eta pribatuaren arteko matrikulen banaketan azken horien aldeko joera nabari da. EUSTATen informazioaren arabera, 20 urte baino gehiagoan banaketa egonkorra izan eta gero (% 76 publikoetan eta % 24 pribatuetan) 2010-2011 ikasturtean unibertsitate publikoen euskal sistemak mailarik gorena izan zuen, bost matrikulatik lau bertan egin baitziren. Hala ere, une horretatik aurrera, pixkanaka gutxitzen joan dira zifrak eta egungo mailetara iritsi dira. Erregistroak daudenez geroztik, unibertsitate publikoetan matrikulatutako ikasleak gutzitzekoaren % 70 baino gutxiago izan ziren lehen aldiz 2022-2023 ikasturtean.

Unibertsitate publikoa, ordea, titulazio bikoitzen gorakadara egokitzen ari da bere eskaintza. Duela hamarkada bat, gradu bikoitzak unibertsitate pribatuaren eskumen eskusiboa ziren publikoek eskaintzen ez zituztelako, baina bilakaera nabarmena egon da, eta 2022-2023 ikasturtean, gradu bikoitzeko hiru ikasletik batek ikastetxe publiko bat aukeratu zuen.

VI.1.13 TAULA. EAE-N UNIBERTSITATEAN MATRIKULATUTAKO IKASLEEN BILAKAERA IKASKETEN ARABERA

	2018-2019	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023		ALDAKUNTZA (%)
					GUZTIRA	% BERTIKALA	21-22 / 22-23
GUZTIRA	67.374	68.237	69.933	70.503	71.142	100,0	0,9
GRADUETAN MATRIKULATUTAKOAK	56.845	57.534	58.734	58.998	59.949	84,3	1,6
GRADUONDOETAN MATRIKULATUTAKOAK	10.529	10.703	11.199	11.505	11.193	15,7	-2,7
MASTER OFIZIALAK	6.137	6.230	6.558	6.809	6.537	9,2	-4,0
DOKTORETZAK	4.392	4.473	4.641	4.696	4.656	6,5	-0,9

Iturria: EUSTAT. Unibertsitateko estatistika

VI.1.14 TAULA. EAE-KO UNIBERTSITATEETAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK IKASKETEN, SEXUAREN ETA UNIBERTSITATEAREN TITULARTASUNAREN ARABERA

	2020-2021			2021-2022			2022-2023		
	GUZTIRA	EMAKUME -EN %	IKASTETXE PUBLIKOAK (%)	GUZTIRA	EMAKU-MEEN %	IKASTETXE PUBLIKOAK (%)	GUZTIRA	EMAKU-MEEN %	IKASTETXE PUBLIKOAK (%)
GUZTIRA	69.933	54,2	71,1	70.503	54,3	70,1	71.142	54,2	69,0
GRADUETAN MATRIKULATUTAKOAK	58.734	54,9	71,0	58.998	55,0	70,0	59.949	54,9	68,6
GRADUONDOETAN MATRIKULATUTAKOAK	11.199	50,5	71,7	11.505	51,2	70,5	11.193	50,5	70,8
MASTER OFIZIALAK	6.558	50,9	61,6	6.809	51,3	59,8	6.537	50,6	59,7
DOKTORETZAK	4.641	49,9	86,0	4.696	51,0	86,0	4.656	50,3	86,4

Iturria: EUSTAT. Unibertsitateko estatistika

Gradu-ikasketei dagokienez, matrikulen % 49,3 Gizarte eta Lege Zientzietan egin ziren. Horren ostean kokatu dira Ingeniaritza eta Arkitektura (% 22,9) eta, ondoren, Osasun Zientziak (% 14).

Gradu bikoitzetako matrikulazioari dagokionez, 3.315 pertsonen egin dute matrikula¹⁰, aurreko ikasturtean baino % 8,4 gehiago, eta mantendu egin da ikasketa-mota horiek hasi zirenetik izan duten goranzko joera.

VI.1.15 TAULA. UNIBERTSITATEAN MATRIKULATUTAKO IKASLEAK, IKASKETA-ADARREN ETA SEXUAREN ARABERA.

	2020-2021			2021-2022			2022-2023		
	GUZTIRA	%	EMAKUMEEN %	GUZTIRA	%	EMAKUMEEN %	GUZTIRA	%	EMAKUMEEN %
GRADU SINPLEAK GUZTIRA	58.734	100,0	54,9	58.998	100,0	55,0	59.949	100,0	54,9
ARTEAK ETA GIZA ZIENTZIAK	5.380	9,2	64,4	5.295	9,0	64,6	5.192	8,7	65,3
ZIENTZIAK	3.165	5,4	51,5	3.138	5,3	50,8	3.060	5,1	52,7
OSASUN-ZIENTZIAK	7.862	13,4	77,8	8.046	13,6	77,7	8.388	14,0	77,3
GIZARTE- ETA ZUZENBIDE-ZIENTZIAK	29.326	49,9	59,3	29.334	49,7	59,1	29.557	49,3	58,7
INGENIARITZA ETA ARKITEKTURA	13.001	22,1	28,2	13.185	22,3	28,8	13.752	22,9	29,5
TITULAZIO BIKOITZA	2.903	4,9	56,4	3.059	5,2	57,3	3.315	5,5	56,3

Titulazio bikoitzetan matrikulatutako ikasleak informazio-helburuetarako erakutsi dira eta ez daude kopuru osoan zenbatuta, bikoizketak ekiditeko. Ikasle horiek gradu bikoitza osatzen duten titulazio indibidualetan zenbatu dira, baita ere arloen arabera guztizkoetan eta guztikoan

Iturria: Eustat. Unibertsitateko estatistika

EUSTATen arabera, eskaintzen den gradu-titulazioen aniztasuna handia da. 2022-2023 aldian gradu-ikasleak 106 titulaziotan banatu ziren. Hala eta guztiz ere, azpimarratzekoa da erdia (ia 30.000 ikasle) bakarrik 12 gradutan bildu zirela. Beste modu batera esanda, gradu-ikasleak % 11n egin ziren izen-emateen % 50. Eskaera gehien izan zuten ikasketak Enpresen administrazioa eta zuzendaritza, Lehen hezkuntza, Zuzenbidea, Psikologia eta Haur-hezkuntza izan ziren. Guztietako ikasgeletan egon ziren 2.200 ikasle baino gehiago, baina bereziki nabarmendu zen Enpresen administrazioa eta zuzendaritza; 5.714 matrikula egin ziren, gradu-ikasleak guztien ia % 10.

Aipatu dugun bezala, emakumeak ikasle guztien % 54,9 izan ziren, eta proportzio hori gutxi gorabehera egonkor mantendu da denboran zehar. Dena den, sexuen banaketa oso desorekatua izan zen ikasketa batzuetan. Titulazioak Hezkuntzako Nazioarteko Sailkapen Normalizatuak (CINE-F) zehaztutako ikasketa-arloetan biltzen direnean, argi geratzen da diziplina akademikoak hautatzen dituztenean, zerikusi handia duela oraindik ere ikasleen sexuak.

Hala, osasunaren eta gizarte-zerbitzuen esparruko ikasketak oso feminizatuta daude (zehazki, Osasun Zientzietan guztizkoaren % 77,3 dira emakumeak, Artean eta Giza Zientzietan % 65,3 eta Gizarte eta Lege Zientzietan % 58,7). Beste muturrean, Ingeniaritzari eta Arkitekturari buruzko irakaskuntzak daude; ikasleen % 70,5 gizonak dira. Natur Zientzien, Kimikaren, Fisikaren eta Matematikaren sektorean, sexuen arabera banaketa ekitatiboagoa izan da.

¹⁰Gradu bikoitzak programazio bateratuak dira, non irakasgaien sekuentziak antolatzen baita eta bi gradu desberdinetako ordutegia koordinatzen baita ikasleek aldi berean bi titulazio lor ditzaten modu independentean eginez gero beharko luketen denbora baino denbora laburragoa.

1.2.2. EAEko unibertsitateetan graduak ikasi dituzten promozioen laneratzea

LANBIDE – Euskal Enplegu Zerbitzuak EAEko hiru unibertsitateetan ikasketak amaitzen dituzten ikasleei inkesta egiten die haien egoera, lan-ibilbidea eta lan-baldintzak ezagutzeko, bai eta prestakuntza-maila enpleguari egokitzen zaion jakiteko ere. Bukaturiko ikasketak dituzten promozioak dira azterketaren ardatza; izan ere, hiru urteko marjina uzten da ikasketak amaitu ondoren inkesta egiteko. Hau da, lanbide-heziketako titulazioa dutenekin ez bezala, inkesta egiteko igaro beharreko denbora hiru urtekoa da eta ez urtebetekoa (titulazioa lortu ondoren).

VI.1.16. eta VI.1.17. tauletan 2020an ikasketak bukatu zituztenen adierazle nagusiak eta 2023an zuten lan-egoera jasotzen dira. Horien arabera, hau ondorioztatzen da:

- Unibertsitateko ikasketak bukatu zituzten gehienak emakumeak izan ziren (% 59).
- Unibertsitate-ikasketak bukatu zituztenen % 55ek euskararen C1/C2 mailak egiaztatu zituzten.
- Karrera bukatzeko batez besteko denbora 4,6 urte da.
- Ikasketak bukatu zituztenen % 79k praktikaldiak egin zituzten karreraren zehar.
- Ikasketak bukatu zituztenen % 14k nolabaiteko mugikortasun-programetan parte hartu zuten.
- Jarduera-tasa¹¹ % 93koa izan zen eta genero-arrakala nabarmena ez bada ere, gizonen jarduera-tasa pixka bat handiagoa da emakumeena baino (% 93 eta % 92, hurrenez hurren).
- Enplegu-tasa¹² % 85ekoa izan zen eta kasu horretan handiagoa izan zen gizonen tasa emakumeena baino (% 87 eta % 84, hurrenez hurren).
- Okupazio-tasa¹³ % 92koa izan zen eta kasu horretan handiagoa izan zen gizonen tasa emakumeena baino (% 93 eta % 91, hurrenez hurren).
- Langabezia-tasa¹⁴ % 8koa izan zen eta kasu horretan txikiagoa izan zen gizonen tasa emakumeena baino (% 7 eta % 9, hurrenez hurren).
- Serie historikoa erreferentziatzat hartuta eta 2017ko datuekin alderatuta (% 11ko langabezia-tasa eta % 83ko enplegu-tasa), hobekuntza nabarmena egon da.
- Ikasketak bukatu eta enplegua bilatzen hasteko denbora 10 hilabete da (10 emakumeak eta 11 gizonak) eta lana bilatzen hasi eta lehenengo lana aurkitu arteko denbora 3 hilabetekoa (3 emakumeak eta 2 gizonak). Hau da, ikasketak bukatu eta lehen enplegua aurkitu arteko denbora 13 hilabete da (ez dago ezberdintasunik sexuen arabera).

LANBIDEn datuen arabera, 2023an ikasketak bukatu zituzten guztien artean, eta ikasketak bukatu eta lehen enplegua aurkitu arteko denborarekin lotuta, % 18k aurretik ere lan egiten zuen (emakumeen % 16k eta gizonen % 20k), % 20k 3 hilabete baino gutxiago behar izan zituen (emakumeen % 21ek eta gizonen % 19k), % 15ek 3 eta 12 hilabete artean (emakumeen % 16k eta gizonen % 14k), % 44k urtebete edo gehiago (emakumeen % 42k eta gizonen % 44k) eta % 3k ez dute lehen enplegurik izan (emakumeen % 5ek eta gizonen % 3k).

¹¹ Jarduera-tasa: lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela eta lanean hasteko prest daudela) erantzun duten pertsonen %, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

¹² Enplegu-tasa: enplegu ordaindua duten edo jarduera independente bat burutzen duten pertsonen %, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

¹³ Okupazio-tasa: ordaindutako enplegua duten pertsonen %, pertsona aktiboen guztizko kopurua aintzat hartuta.

¹⁴ Langabezia-tasa: ordaindutako enplegurik ez duten pertsonen %, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta

VI.1.16 TAULA. EAE-KO UNIBERTSITATEETAN IKASKETAK AMAITU DITUZTENEN LANERATZEA
PROMOZIOAREN DESKRIBAPENA ETA LANERATZEARI BURUZKO DATUAK

LANERATU ZIREN URTEA(PROMOZIOA)		2017 (2014)	2018 (2015)	2019 (2016)	2020 (2017)	2021 (2018)	2022 (2019)	2023 (2020)
IKASKETAK AMAITU ZITUZTEN IKASLE-KOPURUA		9.385	8.880	8.965	8.255	8.457	8.512	9.194
% EMAKUMEAK		57	57	57	58	58	59	59
BATEZ BESTEKO ADINA (UNIBERTSITATEKO IKASKETAK AMAITZEAN)		26	25	25	24	24	24	24
EGIAZTATUTAKO EUSKARA-MAILA								
B1							2	3
B2							13	15
C1/C2							54	55
KARRERAREN BATEZ BESTEKO IRAUPENA, URTETAN		4,8	4,6	4,7	4,5	4,5	4,6	4,6
IKASI BITARTEAN PRAKTIKALDIAK EGITEA (%)							76	79
IKASKETA-MUGIKORTASUNA EGIN DUTE (%)							14	14
JARDUERA-TASA (%)		94	94	93	93	91	93	93
ENPLEGU-TASA (%)		83	87	84	81	79	83	85
OKUPAZIO-TASA (%)		89	92	90	87	87	90	92
LANGABEZIA-TASA (%)		11	8	10	13	13	10	8
AURRETIK LAN- ESPERIENTZIA ZUTENAK ¹⁵	KARRERA BUKATU ETA LANA BILATZEN HASI ARTEKO DENBORA (a)	6	7	7	7	5	6	10
	LANA BILATZEN HASI ZIRENETIK LEHEN ENPLEGUA AURKITU ARTEKO DENBORA (b)	6	4	6	4	5	3	3
	LANA BILATZEN HASI ZIRENETIK LEHEN ENPLEGUA AURKITU ARTEKO DENBORA (a+b)	12	11	13	11	10	9	13

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea
VI.1.17 TAULA. EAE-KO UNIBERTSITATEETAN IKASKETAK AMAITU DITUZTENEN LANERATZEA, SEXUAREN ARABERA

		2018KO PROMOZIOA 2021eko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)			2019KO PROMOZIOA 2022ko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)			2020KO PROMOZIOA 2023ko IV. HIRUHILEKOKO EGOERA		
		GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GIZONAK
JARDUERA-TASA		91	91	92	93	92	93	93	92	93
ENPLEGU-TASA		79	79	80	83	82	84	85	84	87
OKUPAZIO-TASA		87	87	87	90	89	91	92	91	93
LANGABEZIA-TASA		13	13	13	10	11	9	8	9	7
AURRETIK LAN- ESPERIENTZIA ZUTENAK	KARRERA BUKATU ETA LANA BILATZEN HASI ARTEKO DENBORA (a)	5	5	6	6	6	6	10	10	11
	LANA BILATZEN HASI ZIRENETIK LEHEN ENPLEGUA AURKITU ARTEKO DENBORA (b)	5	5	4	3	3	3	3	3	2
	LANA BILATZEN HASI ZIRENETIK LEHEN ENPLEGUA AURKITU ARTEKO DENBORA (a+b)	10	10	10	9	9	9	13	13	13

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea

Enpleguarekin lotutako adierazle batzuk aztertuko ditugu ondoren:

- Enplegu ahokatuaren tasak hirugarren hezkuntzari (unibertsitateko ikasketei edo goi-mailako zikloari¹⁶) lotutako enplegua lortu duten pertsonen ehunekoa islatzen du, eta % 88koa da; aurreko promozioiko tasa baino bi puntu gehiago dira horiek. Emakumeen tasa eta batez besteko tasa bat datoz.

¹⁵ Aurretiazko lan-esperientzia: lan-esperientzia, prestakuntza bikoitza, praktikak edo bekak ikasketetan zehar edo titulazioa lortu eta gero.

¹⁶ Enpresen zuzendaritza eta gerentzia, unibertsitateko titulazioari lotutako profesional zientifikoak eta intelektualak, eta laguntza-teknikariak eta -profesionalak.

- Ikasketei lotutako enpleguaren tasari dagokionez, haien unibertsitate-ikasketei oso lotuta dagoen lanean ari diren pertsonen ehunekoa islatzen du eta, hortaz, ikuspuntu kualitatibotik enplegu ahokatuaren tasa osatzen du; kasu honetan % 76koa da tasa (aurreko promozioiko tasa baino 1 puntu gehiago). Emakumeen tasa batez besteko tasa baino ehuneko puntu bat handiagoa da.
- Hileko soldata garbia, 14 ordainsaritan, lanaldi osoan 1.715 eurokoa da. Emakumeen soldata txikiagoa da; 1.693 euro da. Hala eta guztiz, emakumeek soldata horrekiko duten gogobetetasuna batez beste erregistratzen denaren berdina da (10etik 7).
- Emakumeek enpleguarekiko duten gogobetetzea batez bestekoa baino zertxobait txikiagoa da (10etik 7,1 eta 7,2).

VI.1.18 TAULA. ENPLEGUAREKIN LOTUTAKO DATUAK SEXUAREN ARABERA						
	2018KO PROMOZIOA 2021eko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)		2019KO PROMOZIOA 2022ko EGOERA (4. HIRUHILEKOAN)		2020KO PROMOZIOA 2023ko IV. HIRUHILEKOKO EGOERA	
	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK	GUZTIRA	EMAKUMEAK
ENPLEGU AHOKATUA (%)	83	83	86	84	88	88
IKASKETEKIN LOTUTA (NAHIKOA EDO ASKO)	79	79	79	79	76	77
HILEKO SOLDATA GARBIA 14 ORDAINKETEKIN, LANALDI OSOAN ETA EUROTAN	1.602	1.585	1.677	1.623	1.751	1.693
GOGOBEETZEA SOLDATAREKIN (0-10 ESKALA)	6,8	6,9	7,1	7,1	7	7
ENPLEGUAREKIKO GOGOBEETZE-MAILA (0-10 ESKALA)	7,1	7,1	7,4	7,4	7,2	7,1

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzeari

Jarduera-, enplegu- eta langabezia-tasak ezagutza-eremuen arabera banakatuz gero, alde nabarmenak daude, eta arlo esperimentalen bilakaera positiboa izan da. Bereziki:

- Titulazio esperimentalek, teknikoek eta osasunarekin lotutakoek dituzte jardueraren eta enplegu-tasa handienak eta langabezia-tasa baxuenak.

Zehazki, titulazio esperimentaletako langabezia-tasa %4koa da, teknikoen ratio berbera, eta osasunari lotutakoetan %5koa. Hirurak ere tasa orokorraren azpitik daude: %8. Beren aldetik, arlo ekonomiko-juridikoek %7 erregistratu dute. Tasarik altuenak Gizarte Zientzietan eta Giza Zientzietan erregistratu dira (bakoitzak %12)

- Enplegu ahokatuaren tasa %98koa da arlo teknikoetan, %96koa osasunarekin lotutakoetan eta %93koa esperimentaletan. Guztiak ere batezbestekoaren gainetik daude, hura %88koa baita. Tasarik txikiena ekonomia eta zuzenbide arlokoa da, %82koa.
- Ikasketekin lotutako enplegu-tasa %90koa da osasun-ikasketetan, %80koa teknikoetan eta %76koa esperimentaletan. Guztiak ere batezbestekoaren gainetik daude, hura %76koa baita. Tasarik txikiena giza zientzien arlokoa da, %67koa.

VI.1.19 TAULA. EAE-KO UNIBERTSITATEETAN IKASKETAK AMAITU DITUZTEN BIZTANLEEN LANERATZEA, JAKINTZA-ARLOAREN ARABERA. DATUAK EHUNEKOTAN

2018KO PROMOZIOA 2021EKO LAUGARREN HIRUHILEKOAN					
	JARDUERA-TASA	ENPLEGU-TASA	LANGABEZIA-TASA	AHOKATUTAKO ENPLEGU-TASA	IKASKETEKIN NAHIKO EDO OSO LOTUTA DAGOEN ENPLEGUA (%)
ESPERIMENTALAK	89	77	14	91	77
TEKNIKOAK	94	87	8	95	85
OSASUNA	93	87	6	94	90
GIZARTEKOAK	90	74	18	78	73
EKONOMIKO-JURIDIKOAK	89	79	11	74	78
GIZA ZIENTZIAK	90	73	19	72	64
GUZTIRA	91	79	13	83	79
2019KO PROMOZIOA 2022KO LAUGARREN HIRUHILEKOAN					
ESPERIMENTALAK	90	81	9	96	79
TEKNIKOAK	96	91	5	97	84
OSASUNA	94	89	6	96	94
GIZARTEKOAK	92	77	16	80	72
EKONOMIKO-JURIDIKOAK	91	83	9	79	75
GIZA ZIENTZIAK	91	79	13	77	64
GUZTIRA	93	83	10	86	79
2020KO PROMOZIOA 2023KO LAUGARREN HIRUHILEKOAN					
ESPERIMENTALAK	93	89	4	93	76
TEKNIKOAK	97	92	4	98	80
OSASUNA	92	88	5	96	90
GIZARTEKOAK	91	80	12	83	71
EKONOMIKO-JURIDIKOAK	93	87	7	82	74
GIZA ZIENTZIAK	89	78	12	84	67
GUZTIRA	93	85	8	88	76

Iturria: Lanbide – Euskal Enplegu Zerbitzua Laneratzeari buruzko azterlana. Laneratzea. Euskal unibertsitateen multzoa

1.3. HEZKUNTZA-SISTEMAREN FINANTZAZIOA ETA GASTUA

1.3.1. EUSTAT. Hezkuntza-kontua

EUSTATen hezkuntza-kontuan **hezkuntza-alor guztietako** (araututakoak eta ez arautuak) ohiko gastua eta kapital-gastua jasotzen dira, hezkuntza-erakundeetan eta bestelako zentroetan eta enpresetan egindakoak, eta **iturri publikoekin eta pribatuekin finantzatuak izan direnak**.

2014ko datuetatik abiatuta, kontuak emaitza bereziak eskaintzen ditu urte guztietarako, baina kontua bi urtean behin egiten eta argitaratzen dute.

EUSTATEk argitaratutako azken datuen arabera (2025-05-28), EAEko hezkuntzako gastu osoa 2024an % 6,4 hazi zen 2023rekin alderatuta eta 5.240,5 milioi eurokoa da. Guztizko gastutik, 5.003,8 milioi erabili ziren gastu arrunterako eta 236,6 milioi inbertsiorako (kapital-eraketa gordina).

Biztanle bakoitzaren arabera, hezkuntzako gastua 2.373 eurokoa izan zen, hau da, % 6,1 gehiago eta BPGd-n % 5,4 izan zen, aurreko urtean baino 0,1 ehuneko-puntu gutxiago.

Finantzaketari dagokionez, aurreko urteetako egiturak jarraitzen du eta finantzaketa publikoa pribatua baino gehiago hazi zen. Finantzaketa publikoa % 76 izan zen 2019an eta % 78,4 2024an, azken 10 urteetako ehunekorik altuena. Bestalde, 2019ko finantzaketa pribatua % 24koa izan zen eta 2024an, berriz, % 21,6koa.

Hezkuntza- eta prestakuntza-zerbitzuak gastu osoaren % 81,4 izan ziren eta azken bi urteetan 4.000 milioiak gaintitu zituzten. Jarduera osagarriak (garraioa, jantokia, bizilekua eta beste batzuk...) gastuaren % 6,6 izan ziren eta partidarik handiena jantokiko gastua izan zen, 2024an 226,1 milioi. Beste alde batetik, hezkuntza-ikerketa eta -berrikuntzako gastua 173,9 milioiokoa izan zen, % 3,3. Ondoren liburuaren, eskolako materialen eta etxeetan

erositako beste ondasun batzuen gastua dago; 163,3 milioikoa izan zen 2024an, gastu osoaren % 3,1. Azkenik, hezkuntza-sistemaren administrazio orokorrarekin lotutako gastua % 1 da, 2024an 53 milioi.

Finantzaketari dagokionez, EUSTATen arabera, finantzaketa publiko handiena bere horretan mantendu da hezkuntza-zerbitzuen gastuan (% 85,1) eta kapitalaren gastuan (% 63,9); finantzaketa pribatuan, aldiz, gastu handiagoa egin da gainerako jardueretan eta ondasunetan (% 55,7), non garraioa, eskola-jantokia, liburuak eta eskolako materiala sartu baitira.

VI.1.20 TAULA. EAE-KO HEZKUNTZAKO DATU ETA ADIERAZLE NAGUSIAK 2019-2020							
	2019	2020	2021	2022	2023	2024 (aurrerape na)	ALD. 23/24
HEZKUNTZAKO GASTUA, GUZTIRA (MILAKA EUROTAN)	4.165.555	4.182.404	4.451.000	4.636.581	4.924.323	5.240.468	6,4
GASTU ARRUNTA, GUZTIRA	3.988.685	3.993.830	4.265.015	4.437.903	4.699.198	5.003.826	6,5
KAPITAL-ERAKETA GORDINA	176.870	188.574	185.985	198.678	225.125	236.642	5,1
GASTUA BIZTANLE BAKOITZEKO (eurotan)	1.899	1.904	2.033	2.116	2.236	2.373	6,1
BPGd-ren GAINEKO GASTUA (%)	5,2	5,8	5,7	5,3	5,3	5,4	
FINANTZAKETA	4.165.555	4.182.404	4.451.000	4.636.581	4.924.323	5.240.468	6,4
FINANTZAKETA PUBLIKOA (MILAKA EUROTAN)	3.167.014	3.249.778	3.436.169	3.566.428	3.814.829	4.110.576	7,8
FINANTZAKETA PUBLIKOA (%)	76,0	77,7	77,2	76,9	77,5	78,4	
FINANTZAKETA PUBLIKOA (MILAKA EUROTAN)	998.541	932.626	1.014.831	1.070.153	1.109.494	1.129.892	1,8
FINANTZAKETA PRIBATUA (%)	24,0	22,3	22,8	23,1	22,5	21,6	

Iturria: Hezkuntzaren Kontua. EUSTAT

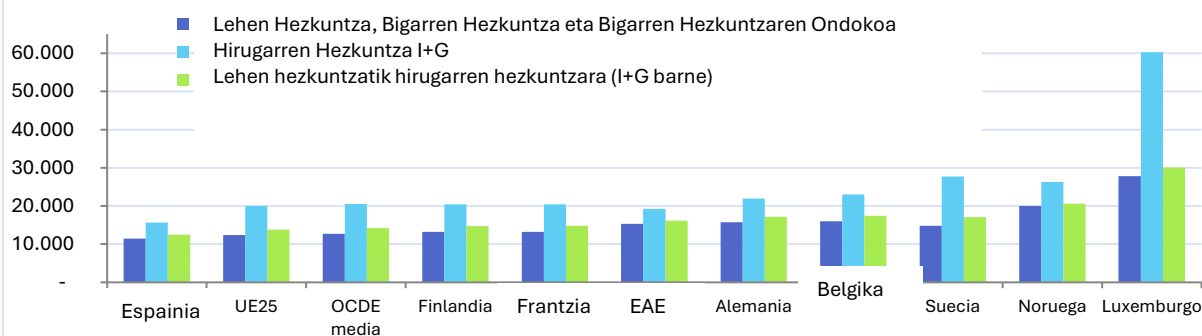
VI.1.21. TAULA. EAE-KO HEZKUNTZAKO GASTU OSOAREN BILAKAERA, FUNTZIOEN ARABERA (MILAKA EUROTAN).						
	2021	2022	2023	2024 (aurrerapena)	2024 (% bertikala)	ALD. 2022/2023
HEZKUNTZAKO GASTUA GUZTIRA	4.451.000	4.636.581	4.924.323	5.240.468	100,0	6,4
GASTU ARRUNTAK	4.265.015	4.437.903	4.699.198	5.003.826	95,5	6,5
HEZKUNTZA- ETA PRESTAKUNTZA-ZERBITZUAK	3.620.679	3.769.711	4.008.397	4.267.032	81,4	6,5
GARRAIOA	45.210	49.672	54.460	56.893	1,1	4,5
JANTOKIA	202.222	199.850	206.463	226.065	4,3	9,5
BESTELAKO JARDUERA OSAGARRIAK	44.985	61.352	62.819	63.697	1,2	1,4
LIBURUAK, ESKOLAKO MATERIALA ETA ETXEETAN EROSITAKO BESTE ONDASUN BATZUK	155.113	155.216	159.016	163.257	3,1	2,7
HEZKUNTZA-SISTEMAREN ADMINISTRAZIO OROKORRA	44.887	47.323	50.198	52.969	1,0	5,5
HEZKUNTZAKO IKERKETA ETA BERRIKUNTZA	151.919	154.779	157.845	173.913	3,3	10,2
KAPITAL-ERAKETA GORDINA	185.985	198.678	225.125	236.642	4,5	5,1

Iturria: Hezkuntzaren Kontua. EUSTAT

Nazioarteko konparazioari dagokionez, ELGAK argitaratutako azken datuak 2021ekoak dira. Urte horretarako, ikastetxeetan ikasleko egindako gastuaren guztizkoa EAEn Erostekeko Ahalmenaren Parekotasunean (\$ EAPn) neurtu zen lehen hezkuntzatik hiruugarren hezkuntzara bitarteko hezkuntza-etapak batuta eta 16.172 izan zen. Kopuru hori EB25ekoa baino gehiagokoa izan zen (13.787), baita ere ELGAKoa (14.209), Espainiakoa (12.426), Frantziakoa (14.803) eta Finlandiakoa (14.723) baino handiagoa; eta Alemaniakoa (17.161), Suediakoa (17.107) eta Luxenburgokoa (30.115) baino txikiagoa; azken hori taulako altuena da.

Hezkuntza-etapen arabera, EAEn ikasleko 15.300 \$ EAPko gastua erregistratu zen Lehen Hezkuntzan, Bigarren Hezkuntzan eta Bigarren Hezkuntzaren Ondokoan. Hau da, ELGAKo (12.703) eta EB25eko (12.395) batezbestekoa baino handiagoa; bestalde, hiruugarren hezkuntzako ikasle bakoitzeko gastua 19.257 \$ EAPkoa izan zen; kasu honetan, ELGAKo (20.499) eta EB25ko (20.027) batezbestekoa baino txikiagoa.

VI.1.1. GRAFIKOA IKASLEKO URTEKO GASTUA PPC-KO HEZKUNTZA-ERAKUNDEETAN (\$) 2021

Iturria: EUSTAT. Hezkuntzaren kontua

1.3.2. Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza Sailaren gastua

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastua (hezkuntzaren arloa soilik), 2023an 3.609.697 milioi eurokoa izan zen. Hortaz, % 7ko gehikuntza egon da aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Partaidetza hori, Eusko Jaurlaritzaren guztizko gastuan, % 25,1ekoa izan zen; ratio hori % 25en gainetik kokatu da berriro aurreko urtean izandako beherakadaren ondoren. Gastu hori EAEko BPGd-ren % 3,89 da, 2022an erregistratutako ratio bera.

Ikasle bakoitzeko hezkuntzako gastu-ratioa (ikasleena, guztira, hau da, araubide orokorrekoan¹⁷ zein berezikoan¹⁸) berriro igo zen 2022 eta 2023 bitartean, 6.997 eurotik 7.554 eurora.

2024ko aurrekontuetan hezkuntzarako partida 3.449.292 milioi eurokoa izan zen. Hortaz, % 6,1eko gehikuntza egon da aurreko urteko aurrekontuko gastuarekin alderatuta. Eusko Jaurlaritzako gastuen aurrekontuan duen partaidetza-ehunekoa % 23koa da. Gastu hori EAEko BPGd-ren % 3,55 da.

VI.1.22 TAULA. EUSKO JAURLARITZAK HEZKUNTZAN LIKIDATUTAKO/AURREKONTUETAN SARTUTAKO GASTUAREN GARAPENA

Urteak	EUROAK, MILAKOTAN	JAURLARITZAREN GUZTIZKOA (MILAKA EUROTAN)	EUSKO JAURLARITZAK LIKIDATUTAKO GUZTIZKO GASTUAREN GAINEKO %	BPGd (MILAKA EUROTAN)	BPGd-REN GAINEKO %	GINARRIA: 2019 = 100	IKASLEAK, GUZTIRA (1)	IKASLE BAKOITZEKO GASTUA EUROTAN
AURREKONTU-LIKIDAZIOEKIN								
2019	2.944.662	12.038.657	24,5	79.537.107	3,70	100	486.335	6.055
2020	3.047.202	11.779.674	25,9	71.828.616	4,24	103	485.959	6.270
2021	3.189.797	12.717.982	25,1	78.709.402	4,05	108	487.480	6.543
2022	3.372.801	13.721.874	24,6	86.714.411	3,89	115	482.063	6.997
2023	3.609.697	14.407.807	25,1	92.680.244	3,89	123	478.444	7.545
ALD. 22-23 (%)	7,0	5,0		6,9			-0,8	7,8
AURREKONTUEKIN								
2023	3.251.996	14.250.722	22,8	92.680.244	3,51	110	478.444	6.797
2024	3.449.292	15.025.441	23,0	97.292.963	3,55	117	476.002	7.246
ALD. 23-24 (%)	6,1	5,4		5,0			-0,5	6,6

(1) Ikasle guztien artean araubide orokorreko ikasleak eta araubide bereziko ikasleak sartzen dira. Araubide orokorreko ikasleen artean unibertsitatez kanpoko ikasleak —zeintzuen artean hezkuntza bereziko ikasleak eta helduen hezkuntza iraunkorrekoak sartzen baitira— eta unibertsitateko ikasleak daude. Araubide bereziko ikasleen artean arte plastiko eta diseinuko, hizkuntzetako, musikako, dantzako, kiroleko eta diseinuko goi-mailako ikasketetako ikasleak sartzen dira.

Iturria: Geuk egina, oinarri hartuta EUSTATen, EAEko Kontu Orokorraren eta azken bi urteetako aurrekontuen datuak.

¹⁷ Unibertsitarioa eta ez-unibertsitarioa.

¹⁸ Arte plastikoak eta diseinua, hizkuntzak, musika, dantza, kirola eta diseinuko goi-mailako ikasketak.

1.3.3. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuak.

Hezkuntzako guztizko gastu publikoaren nazioarteko alderaketa, BPGd-rekiko.

Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren “*Espainiako hezkuntzaren zifrak, 2025eko edizioa*” txostenean jasotako datuen arabera, EB27ko¹⁹ hezkuntzako gastu publikoa 2021ean BPGd-ren % 4,86koa izan zen, Espainiako % 4,69ko ratioaren gainetik. Ratio handienak izan dituzten herrialdeak azken urteotako berberak dira, baina aldaketak daude sailkapenean: Suedia (% 7,05), Danimarka (% 6,44), Belgika (% 6,26), Finlandia (% 6,16), Herbehereak (% 5,51), Frantzia (% 5,42) eta Austria (% 5,36).

Hezkuntzako gastu publikoaren estatistika

Estatistika-ondorioetarako, kontuan hartu behar da hau:

- Hezkuntzako gastu publikoa administrazio publikoetan eta unibertsitate publikoetan hezkuntzara bideratutako gastua da, albo batera utzita ikastetxe publikoetan edo pribatuetan betearaztea. Horrenbestez, finantzatzailearen nolakotasunak zehazten du hezkuntza-gastua publikoa edo pribatua den, ez jasotzailearenak.

Unibertsitate publikoen kasuan, hala eta guztiz ere, kontuan hartuta ezinezkoa dela gastuen aurrekontu-egiturari baliabide pribatuarekin finantzatutakoak bereiztea, hezkuntzan egindako gastu publikotzat jo da gastuen aurrekontuetako likidazioetan agertzen den kopuru osoa.

- Hezkuntza-agentek dira agente publiko hauek: Hezkuntza Ministerioa (hezkuntza-maila desberdinetan eskumena duten ministerioak), Autonomia Erkidegoetako Hezkuntza eta Unibertsitate Sailak, gainerako ministerioak, gainerako kontseilaritzak/sailak, unibertsitate publikoak, toki-korporazioak eta erakunde autonomoak (bai administrazio zentralerakoak, bai autonomia-erkidegokoak).

Itunpeko ikastetxe pribatuak titulartasun pribatukoak direnez, ez dira hezkuntzaren agente publikotzat jo, nahiz eta beraien baliabideen iturri nagusia sektore publikoa izan.

Gastua administrazio-motaren, hezkuntza-jardueraren eta izaera ekonomikoaren arabera bereizita aurkezten da.

Espainia osorako hezkuntzako gastu publiko guztia

Hezkuntzako gastu publiko GUZTIA (hezkuntza-administrazio eta unibertsitate publiko guztietarako) 2023an, finantza-kapitulua kenduta, nazioarteko metodologian egiten den bezala, 67.773,3 milioi eurokoa izan zen, alegia, BPGd-ren % 4,52. Horrela, gastua % 7,3 igo zen.

Hezkuntzako gastu publikoa administrazio-motaren arabera.

Gastua administrazio-motaren arabera analizatuta, zatirik handiena (% 88,5) hezkuntza-administrazioei dagokie (*Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa eta unibertsitateak, bai eta autonomia-erkidegoetako hezkuntza-kontseilaritzak eta -sailak eta/edo unibertsitateak* ere) 2023ko datuen arabera. Autonomia-erkidegoen transferentziak kendu ondoren, ministerioen partaidetza % 8koa da. Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioei (ministerioak alde batera utzita) gastuaren % 84 dagokie. Gainerako ministerioei eta beste kontseilaritza batzuei (toki-administrazioak barne) gastu osoaren % 4,5 dagokie. Hori guztia EInen Kontabilitate Nazionalak ematen dituen gizarte-kotizazioen % 6,8rekin osatzen da. Ehunekook ez dute % 100 osatzen, ez baitira kendu administrazioen arteko transferentziak eta doikuntza-partidak.

¹⁹Maila guztiak sartzen dira, HNSN 01 azpimaila izan ezik: Lehen haurtzaroko hezkuntza-garapena (Haur Hezkuntzako lehen zikloa).

Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioen gastua 2023an 56.915,7 milioi eurokoa izan zen, eta 2022arekin alderatuta +% 7,1 igo zen. Autonomia-erkidego guztietan izan ziren aldakuntza positiboak. BPGd-ren gaineko ehunekoan hezkuntza-administrazio guztien gastua % 3,80 da (beheranzko joera izaten jarraitzen du). EAEn, 3.563,6 milioi euroko gastua egin da, hots, aurreko urtean baino % 7 handiagoa. BPGd-ren gaineko ehunekoak % 4,06 da (beheranzko joera izaten jarraitzen du horrek ere). Beraz, aipatutako ratioa Espainiako batezbestekoa baino handiagoa da.

VI.1 TAULA. 23. HEZKUNTZAKO GASTU PUBLIKOAREN GARAPENA, ADMINISTRAZIO-MOTAREN ARABERA (MILA €).
(FINANTZA-KAPITULUAK KENDUTA). DENBORA-SERIEAK. BEHIN BETIKO DATUAK

	GASTUA					% GASTUA/BPGd		
	2021	2022	2023			2021	2022	2023
			GUZTIRA	%	ALD. 22/21			
GUZTIRA	59.567.063	63.178.584	67.773.309	100	7,3	4,82	4,60	4,52
MINISTERIOAK ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO HEZKUNTZA-ADMINISTRATIOAK	52.685.466	55.901.143	59.953.256	88,5	7,2	4,26	4,07	4,00
MINISTERIOAK	5.195.237	5.759.397	5.403.360	8,0	-6,2	0,42	0,42	0,36
<i>Ministerioak, autonomia-erkidegoetara egindako transferentziak kenduta</i>	2.302.792	2.744.765	3.037.583	4,5	10,7	0,19	0,20	0,20
AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO HEZKUNTZA-ADMINISTRATIOAK (HEZKUNTZA-KONTSEILARITZAK EDO -SAILAK)	50.382.674	53.156.378	56.915.673	84,0	7,1	4,08	3,87	3,80
ANDALUZIA	9.863.094	10.667.777	11.401.456	16,8	6,9	5,93	5,81	5,70
ARAGOI	1.369.475	1.443.906	1.547.146	2,3	7,2	3,53	3,32	3,31
ASTURIAS	936.115	989.957	1.047.175	1,5	5,8	3,96	3,74	3,70
BALEAR UHARTEAK	1.115.982	1.186.978	1.254.807	1,9	5,7	3,66	3,19	2,98
KANARIAR UHARTEAK	2.052.104	2.156.958	2.330.296	3,4	8,0	4,96	4,44	4,30
KANTABRIA	670.466	711.299	765.588	1,1	7,6	4,72	4,58	4,56
GAZTELA ETA LEON	2.471.508	2.577.183	2.809.533	4,1	9,0	4,16	3,96	3,96
GAZTELA-MANTXA	2.067.644	2.142.137	2.308.850	3,4	7,8	4,69	4,31	4,28
KATALUNIA	8.056.703	8.324.894	9.134.518	13,5	9,7	3,43	3,22	3,24
VALENTZIA	5.527.494	6.013.423	6.069.674	9,0	0,9	4,75	4,71	4,35
EXTREMADURA	1.213.723	1.255.842	1.346.769	2,0	7,2	5,63	5,43	5,42
GALIZIA	2.796.620	2.821.227	2.985.971	4,4	5,8	4,34	3,95	3,86
MADRIL	6.245.951	6.524.991	7.094.285	10,5	8,7	2,60	2,44	2,42
MURTZIA	1.661.721	1.723.334	1.874.418	2,8	8,8	4,95	4,60	4,64
NAFARROA	827.504	892.730	965.256	1,4	8,1	3,97	3,85	3,85
EAE	3.150.289	3.331.791	3.563.561	5,3	7,0	4,34	4,14	4,06
ERRIOXA	356.282	391.951	416.372	0,6	6,2	4,08	4,04	3,92
Hezkuntza-eskumen guztiak ez dituzten autonomia- erkidegoak	.	.	.	.	.	.	.	.
Beste administrazio batzuk	4.550.344	4.816.646	5.295.924	7,8	10,0	.	.	.
ADMINISTRATIOAK BANATU GABEKO GASTUA - Egotzitako gizarte-kotizazioak	4.403.000	4.474.000	4.636.000	6,8	3,6	.	.	.
Estatuko administrazioek tokiko erakundeei egindako transferentziak - DOIKUNTZA-PARTIDA	-479.284	-501.575	-630.773	-0,9	25,8	.	.	.
Unibertsitate-hezkuntzan sartutako finantzazio pribatua - DOIKUNTZA PARTIDA	-1.592.464	-1.511.629	-1.481.099	-2,2	-2,0	.	.	.

Iturria: Baliabide ekonomiko serieak. Gastu publikoa. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa, EIN eta geuk egindakoa

Hezkuntzako gastu publikoa, hezkuntza-jardueraren arabera: unibertsitatez kanpokoa eta unibertsitatekoa

VI.1.24 taulan ikus daitekeen bezala, 2023an Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak unibertsitatetik kanpoko hezkuntzan egindako gastuak (BPGd-ren gaineko gastuaren ehunekoak) autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioek egindako gastuaren batezbestekoa gainditzen zuen (BPGd-ren % 3,36 eta % 2,95), baina ez unibertsitate-hezkuntzan egindakoa (% 0,6 eta % 0,78).

VI.1.24 TAULA. GASTU PUBLIKOAREN ETA ESFORTZUAREN GARAPENA (FINANTZA-KAPITULUAK KENDUTA), UNIBERTSITATEKO ETA UNIBERTSITATETIK KANPOKO HEZKUNTZA-ERAKUNDEETAN. DENBORA-SERIEAK. BEHIN BETIKO DATUAK

	GASTUAK (MILA EUROTAN).				GASTUA / BPGd (%)		
	2021	2022	2023	ALD.	2021	2022	2023
UNIBERTSITATETIK KANPOKO HEZKUNTZA							
GUZTIRA	42.931.312	44.961.221	48.325.525	7,5	3,47	3,27	3,23
Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	39.448.786	41.250.259	44.199.394	7,1	3,19	3,00	2,95
EAEko Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	2.605.853	2.757.179	2.948.543	6,9	3,59	3,43	3,36
UNIBERTSITATEKO HEZKUNTZA							
GUZTIRA	10.614.742	11.400.435	12.155.715	6,6	0,86	0,83	0,81
Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	10.240.116	10.942.588	11.688.752	6,8	0,83	0,80	0,78
EAEko Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	469.840	489.487	523.283	6,9	0,65	0,61	0,60

Iturria: Baliabide ekonomikoen serieak. Gastu publikoa. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa, EIN eta geuk egindakoa

Hezkuntzako gastu publikoa, izaera ekonomikoaren arabera: itunetako gastu publikoa eta irakaskuntza pribaturako dirulaguntzak, hezkuntza-administrazioaren arabera

2023an autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazio guztiek irakaskuntza pribaturako itun eta dirulaguntzetan egindako gastu publikoa 7.860 milioi eurokoa izan zen, hau da, 2022an baino % 5,2 gehiago. EAEn Hezkuntza Sailak 879,4 milioi euroko gastua izan zuen; 2022an baino % 12,4 gehiago da hori.

Hezkuntzako gastu publiko guztitik, itun eta dirulaguntzetako gastua (2022ko datuekin) autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazio guztien gastu publikoaren % 14,1 eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastuaren % 23,5 da, hurrenez hurren. EAE da ratorik handiena duen autonomia-erkidegoa.

VI.1.25 TAULA. GASTU PUBLIKOA IRAKASKUNTZA PRIBATURAKO ITUNETAN ETA DIRULAGUNTZETAN HEZKUNTZA-ADMINISTRAZIOAREN ETA ALDIAREN ARABERA ETA GASTU PUBLIKO OSOAREKIKO EHUNEKOA

	MILA EURO ETA ALDAKUNTZA				EHUNEKOA HEZKUNTZAKO GASTU PUBLIKOAREN GAINEAN 2022ko datua	
	2021	2022	2023	ALD. 22/23	GASTUA GUZTIRA	%
GUZTIRA	7.426.372	7.495.192	7.883.345	5,2	63.134.545	11,9
Hezkuntza Ministerioa (1)	22.090	23.070	23.323	1,1	5.759.397	0,4
Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioak	7.404.282	7.472.122	7.860.022	5,2	53.154.801	14,1
Andaluzia.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	1.050.515	1.097.062	1.156.650	5,4	10.667.777	10,3
Aragoi.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	177.008	178.497	201.034	12,6	1.443.906	12,4
Asturiasko printzerria.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	97.945	96.002	100.943	5,1	989.957	9,7
Balear Uharteak.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	210.538	192.221	205.081	6,7	1.186.978	16,2
Kanariar Uharteak.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	173.289	174.844	177.572	1,6	2.156.958	8,1
Kantabria.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	104.014	110.559	113.390	2,6	711.299	15,5
Gaztela eta Leon.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	337.472	351.947	393.424	11,8	2.577.183	13,7
Gaztela-Mantxa.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	165.142	170.549	176.732	3,6	2.142.137	8,0
Katalunia.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	1.403.763	1.366.739	1.354.504	-0,9	8.324.894	16,4
Valentziako Erkidegoa.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	766.786	790.951	813.824	2,9	6.013.423	13,2
Extremadura.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	97.357	97.558	98.800	1,3	1.255.842	7,8
Galizia.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	313.221	337.054	349.082	3,6	2.821.227	11,9
Madrilgo Erkidegoa.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila (3)	1.233.091	1.229.483	1.300.616	5,8	6.524.709	18,8
Murtziako Erkidegoa.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	266.742	276.954	309.622	11,8	1.723.334	16,1
Nafarroako Foru Komunitatea.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	153.134	157.173	163.522	4,0	892.730	17,6
EAE.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	794.891	782.669	879.387	12,4	3.331.791	23,5
Errioxa.- Hezkuntza-kontseilaritza edo -saila	59.375	61.859	65.841	6,4	390.656	15,8

Iturria: Baliabide ekonomikoen serieak. Gastu publikoa. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa eta geuk egindakoa

Unibertsitatez kanpoko irakaskuntzako gastu publikoa ikasle bakoitzeko. Espainiako konparazioa.

Ikasle bakoitzeko eta autonomia-erkidegoen arabera gastu publikoa unibertsitatetik kanpoko irakaskuntzarentzat kalkulatzeko, ELGAk adierazleen proiektuan adierazle hori eskuratzeko aplikatzen duen arau-metodologia erabiltzen da. Beraz:

- Autonomia-erkidegoan hezkuntzan egindako gastu publiko guztia barne hartzen da (beken gastua salbuetsiz), albo batera utzita hura finantzatzen duen erakundea. Horren ondorioz, hezkuntzakoak ez diren administrazioen hezkuntza-gastuak gehitzeaz gain, egotzitako gizarte-kotizazioen gastua lurraldeen arabera banatzen da.
- Finantza-kapituluak gastuaren zenbatekoan kentzen dira.
- Urte bateko ikasle gisa bi ikasturteko zifrak haztatzearen emaitza erabiltzen da (adibidez, 2022rako, 2021-2022ko eta 2022-2023ko ikasleak erabiltzen dira), unibertsitatetik kanpoko irakaskuntzako estatistikan agertzen direnak. Horrez gain, irakaskuntza ezberdinetan matrikulatutakoen zenbatekoa denbora osoko baliokideetara eraldatzen da, nazioarteko estatistikan erabiltzen diren konbertsio-faktore berberekin.
- “Ikasle publiko eta itundu bakoitzeko gastu publikoa” “Ikasle publiko bakoitzeko gastu publikora” pasatzeko, hitzarmen ekonomikoetarako eta itundutako ikastetxe pribatuaren dirulaguntzetarako zenbatekoa kentzen da eta, ikasleen datuen artean, bakarrik ikastetxe publikoetako ikasleak jasotzen dira. Lanbide-prestakuntzako jarduerekin lotutako gastu egiaztagarria ere kanpoan utzi da.
- Beste alde batetik, adierazlean eragin dezaketen askotariko faktoreak daude, kalkuluan jasota ez daudenak, besteak beste, banaketa geografikoa, ikasleak hezkuntza-maila ezberdinetan banatuta egotea eta eskaintza publikoaren eta pribatuaren garrantzia.

Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuen arabera, ikasle publiko nahiz itunpeko bakoitzagatik unibertsitatez kanpoko irakaskuntzan EAEn egindako gastu publikoa 8.351 eurokoa izan zen 2022. urtean; hortaz, EAEk lehen postua lortu zuen berriz ere autonomia-erkidegoen sailkapenean. Gastu hori % 18,1 handiagoa da 2019ko gastuarekin konparatuta, estatuan erregistratutako % 18,5eko igoera baino txikiagoa, ikasle bakoitzeko gastua 6.392 eurokoa izan baitzen. Horrela, ikasle bakoitzeko gastua estatuko batezbestekoa baino % 30,6 handiagoa izan zen EAEn.

Unibertsitatez kanpoko irakaskuntzako ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko egindako gastu publikoa 11.880 eurokoa izan zen EAEn 2022. urtean eta, hortaz, gure erkidegoak du, berriz ere, ikasle bakoitzeko gasturik handiena. Gastu hori % 19,5 handiagoa da 2019koarekin alderatuta, estatuan erregistratutako % 18,4ko igoera baino handiagoa, ikasle bakoitzeko gastua 7.384 eurokoa izan baitzen ikastetxe publikoetan. Horrela, EAEko ikastetxe publikoetako ikasle bakoitzeko gastua estatuko batezbestekoa baino % 60,9 handiagoa izan zen.

VI.1.26 TAULA. UNIBERTSITATEZ KANPOKO IKASLE BAKOITZEKO GASTU PUBLIKOA (1) AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	GASTU PUBLIKOA IKASLE PUBLIKO ETA ITUNPEKO IKASLE BAKOITZEKO					IKASLE PUBLIKO BAKOITZEKO GASTU PUBLIKOA (EUROTAN)				
	2019	2020	2021	2022	Ald. % 2019/22	2019	2020	2021	2022	Ald. % 2019/22
ESPAINIA	5.395	5.667	6.113	6.392	18,5	6.236	6.540	7.043	7.384	18,4
ANDALUZIA	4.800	5.090	5.665	6.002	25,0	5.439	5.778	6.367	6.779	24,6
ARAGOI	5.689	5.843	6.146	6.430	13,0	6.521	6.680	7.128	7.452	14,3
ASTURIAS	6.295	6.587	6.962	7.320	16,3	7.377	7.702	8.140	8.588	16,4
BALEAR UHARTEAK	5.902	6.011	6.455	6.797	15,2	7.042	6.945	7.471	8.064	14,5
KANARIAR UHARTEAK	5.495	5.994	6.635	6.983	27,1	6.063	6.612	7.322	7.700	27,0
KANTABRIA	6.443	6.652	7.074	7.532	16,9	7.526	7.738	8.163	8.639	14,8
GAZTELA ETA LEON	5.974	6.445	6.644	6.833	14,4	7.191	7.840	8.033	8.283	15,2
GAZTELA-MANTXA	5.508	5.683	6.123	6.303	14,4	5.988	6.165	6.652	6.827	14,0
KATALUNIA	5.250	5.531	6.060	6.290	19,8	6.024	6.292	6.920	7.192	19,4

VALENTZIAKO ERKIDEGOIA	5.362	5.543	5.962	6.407	19,5	6.074	6.310	6.793	7.302	20,2
EXTREMADURA	6.481	6.613	7.170	7.390	14,0	7.253	7.402	8.020	8.253	13,8
GALIZIA	6.386	6.714	7.046	7.076	10,8	7.404	7.747	8.075	8.043	8,6
MADRIL	4.399	4.745	5.030	5.146	17,0	5.144	5.607	5.886	6.039	17,4
MURTZIA	5.083	5.331	5.477	5.625	10,7	5.725	5.973	6.192	6.337	10,7
NAFARROA	6.477	6.920	7.375	7.759	19,8	7.977	8.478	8.993	9.446	18,4
EAE	7.071	7.329	7.857	8.351	18,1	9.944	10.214	10.984	11.880	19,5
ERRIOXA	5.631	5.982	6.588	7.056	25,3	6.669	7.121	7.912	8.558	28,3

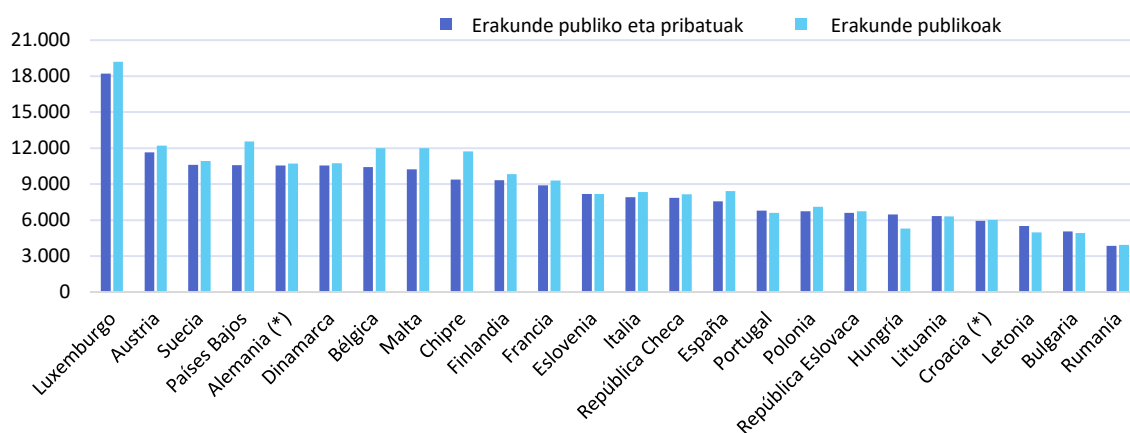
(1) Beraz, ikasle bakoitzeko gastu publikoa unibertsitateetik kanpoko irakaskuntzetan, lanbide-heziketa kenduta. Ikasle-kopurua arduraldi osoaren baliokide bihurtu da, nazioarteko estatistikan erabiltzen den metodologiari jarraikiz.
Iturria: Espainiako hezkuntza-datuak (Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa)

Ikasleko gastuak (EAP erabiliz bihurturiko euroak) hezkuntza-erakundeetan. Nazioarteko konparazioa. Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Aurreko adierazleak ez bezala, adierazle honek erakunde publiko eta pribatuetan gastu publikoa nahiz pribatua eta lanerako prestakuntza hartzen ditu kontuan, eta eurotan kalkulatu dago (EAP erabiliz bihurtuta). Hezkuntza-maila guztiei erreparatzen zaie, haurren hasierako hezkuntza-garapenari (Haur Hezkuntzako lehenengo zikloa) izan ezik.

EUROSTATen arabera, 2021ean ikasle bakoitzeko gastua 7.554 eurokoa izan zen Espainian ikastetxe publikoetan eta pribatuetan, eta 8.429 eurokoa ikastetxe publikoetan. Berriz ere, bi gastuak estatu-kide gehienetako azpitik daude.

GRAFIKOA VI.1.2. IKASLE EDO IKASLE BAKOITZEKO GASTUA (EURO BIHURGARRIAK USANDO PPS). 2021

(*) Adierazlearen definizioa desberdina da.

Datuak eskuragarri dituzten egoerak bakarrik sartzen dira

Iturria: EUROSTAT en Espainiako Hezkuntza Zifrak. 2025eko edizioa. Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

1.4. BESTELAKO HEZKUNTZA-ADIERAZLEAK

Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioak “Espainiako hezkuntza-zifrak”, “Hezkuntzako adierazleen estatuko sistema” eta “Unibertsitate-estatistika” txostenen bitartez Espainiako eta autonomia-erkidegoetako hezkuntza-estatistika nagusien informazioa ematen du, baita nazioarteko datuak ere.

Estatistika horietan adierazle asko daudenez, guztiak ez dira urtero jarraitzen. Batzuk bi urtean edo hiru urtean behin aztertzen dira, modu horretan, beste batzuek ere beren lekua izan dezaten. Halaber, adierazle batzuen azterketek eta argitalpenek maiztasun zehatza dute (adibidez, PISA txostenak) eta bakarrik informazioa argitaratzen denean aztertzen dira.

Era berean, unibertsitate-adierazleen artean Academic Ranking of World Universities (ARWU), edo Shangaiko sailkapena ere aztertzen da.

“Espainiako hezkuntzaren zifrak” txostenak adierazleen 6 multzo ditu:

- Hezkuntzara bideratutako baliabideak
- Eskolatzeari, trantsizioa eta hezkuntza-sistemako emaitzak
- Irakaskuntzak hezkuntza- eta prestakuntza-sisteman
- Hezkuntzako epe luzeko emaitzak
- Espainiako hezkuntza-sistemaren harremanak kanpoaldearekin
- Nazioarteko estatistika-adierazleak

Bere aldetik, SEI Eren informazioa ([berrikuntza-adierazleen estatuko sistemaren mapa](#)) adierazleen hiru bloke nagusitan bereizten da:

- Eskolatzeari eta hezkuntza-ingurunea
- Hezkuntza-finantzaketa
- Hezkuntzako emaitzak

1.4.1. Eskolatzeari-adierazleak

Etengabeko ikaskuntzan parte hartzea

Inkesta egin aurreko lau asteetan edozein hezkuntza- edo prestakuntza-mota jaso duten 25 eta 64 urte arteko biztanleen ehuneko gisa definitzen da.

Hezkuntzaren eta prestakuntzaren arloko Europako lankidetzarako esparru estrategiko berriaren barruan (2021-2030), etengabeko ikaskuntza guztiontzako errealitate bihurtzea lehentasun estrategikoa da. Guztiontzako kalitatezko etengabeko ikaskuntzaren eskaintzan aurrera egitea, bereziki ikaskuntza-ibilbideen arteko iragazkortasuna eta malgutasuna bermatuz, hezkuntza- eta prestakuntza-modu eta -maila desberdinetan, eta ikaskuntza ez-formala eta informala baliozkotzea beharrezkoa izaten jarraitzen du.

VI.1.27 TAULA. ETENGABEKO PRESTAKUNTZA. HEZKUNTZAN ETA PRESTAKUNTZAN PARTE HARTZEN DUTEN 25-64 URTE BITARTEKO BIZTANLEEN %. 2021 ETA 2023						
	GUZTIRA		GIZONAK		EMAKUMEAK	
	2021	2023	2021	2023	2021	2023
GUZTIRA	14,4	15,8	12,7	13,9	16,0	17,7
ANDALUZIA	12,7	15,1	11,7	13,5	13,6	16,6
ARAGOI	15,3	16,2	12,9	14,1	17,7	18,3
ASTURIAS	14,7	16,1	12,6	15,2	16,8	17,1
BALEAR UHARTEAK	13,6	14,0	12,1	12,4	15,1	15,6
KANARIAR UHARTEAK	13,4	15,6	11,4	12,6	15,4	18,5
KANTABRIA	16,2	18,4	14,9	16,0	17,5	20,7
GAZTELA ETA LEON	14,8	16,1	12,4	12,9	17,3	19,4
GAZTELA-MANTXA	12,0	14,1	10,6	12,0	13,6	16,3
KATALUNIA	13,0	14,1	11,2	12,4	14,8	15,8
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	17,3	18,0	14,8	16,1	19,8	19,9
EXTREMADURA	12,7	15,7	11,4	13,2	13,9	18,2
GALIZIA	15,2	16,0	14,1	13,6	16,3	18,4
MADRIL	15,6	16,7	14,3	15,6	16,8	17,7
MURTZIA	13,8	15,8	12,4	14,1	15,2	17,5
NAFARROA	16,1	18,0	14,2	17,0	18,0	19,1
EAE	16,9	18,2	14,6	15,4	19,2	21,0
ERRIOXA	14,2	13,6	11,8	10,3	16,5	16,8
CEUTA	12,9	14,8	13,0	12,7	12,7	17,0
MELILLA	13,1	16,9	13,2	14,3	13,0	19,5

Iturria: Hezkuntzaren zifrak Espainian. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa.

2030erako Agendaren 4. GJHn 4.3. helburua hauxe da: *Gaurtik 2030era, bermatzea emakume eta gizon guztiek prestakuntza teknikoa, profesionala eta goi-mailako kalitatezko prestakuntza jasotzen dutela, unibertsitateko irakaskuntza barne, 4.3.1. adierazle orokorrean definitutakoa: Ikasleen eta helduen prestakuntza akademikoko eta ez akademikoko eta aurreko 12 hilabeteetako trebakuntzako parte-hartze tasa.*

Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioaren “Espainiako hezkuntzaren zifrak” urtekariaren 2025eko edizioiko datuen arabera, 2023an EAEn 25 eta 65 urte arteko biztanleriaren % 18,2k inkesta egin baino aurreko lau asteetan prestakuntza-jardueraren batean parte hartu zuen (2021ean ratioa txikiagoa izan zen: % 16,9). Horrela, EAE da ratio handiena duen bigarren autonomia-erkidegoa, Kantabriaren (% 18,4) atzetik.

Orobat, EAE EB27ko batezbestekoaren gainetik dago (% 12,8) baina oraindik Europa iparraldeko herrialdeetako parte-hartze ratioetatik urrun: Suedia (% 38,8), Danimarka (% 30,5), Herbehereak (% 26,4) eta Finlandia (% 26,1).

Lurralde gehienetan (EBko estatuetan eta autonomia-erkidegoetan) emakumeen parte-hartzea gizonena baino handiagoa da. EAEn, % 21 eta % 19,2, hain zuzen ere, 2023an.

VI.1.28 TAULA. ETENGABEKO PRESTAKUNTZA EAE-N. HEZKUNTZAN ETA PRESTAKUNTZAN PARTE HARTZEN DUTEN 25-64 URTE BITARTEKO BIZTANLEEN %. ALDERAKETA EAE-REKIN									
	GUZTIRA			GIZONAK			EMAKUMEAK		
	2013	2018	2023	2013	2018	2023	2013	2018	2023
EB27	9,9	10,7	12,8	9,0	9,7	11,6	10,7	11,6	14,0
ALEMANIA	7,9	8,2	8,3	7,9	8,5	7,9	7,9	8,0	8,6
AUSTRIA	14,1	15,1	17,1	12,8	13,7	15,5	15,4	16,5	18,6
BELGIKA	6,9	8,5	11,1	6,7	8,1	10,4	7,1	9,0	11,7
BULGARIA	2,0	2,5	1,4	1,9	2,4	1,3	2,1	2,6	1,6
ZIPRE	7,2	6,7	11,0	7,0	6,8	10,9	7,4	6,6	11,0
KROAZIA	3,1	2,9	6,4	3,0	2,4	5,9	3,3	3,4	6,8
DANIMARKA	31,5	23,5	30,5	25,8	19,1	25,7	37,2	27,9	35,3
ESLOVENIA	12,5	11,4	19,9	10,5	9,4	17,9	14,6	13,5	22,1
ESPAINIA	11,4	10,5	15,8	10,5	9,5	13,9	12,2	11,5	17,7
ESTONIA	12,6	19,3	23,2	9,8	15,7	17,9	15,3	22,9	28,4
FINLANDIA	24,9	28,5	26,1	21,1	24,7	22,3	28,8	32,4	30,1
FRANTZIA	17,8	18,6	14,9	15,5	16,0	12,5	20,0	21,0	17,1
GREZIA	3,2	4,5	3,4	3,3	4,5	3,4	3,1	4,5	3,4
HUNGARIA	3,2	6,0	9,6	3,1	5,6	8,5	3,2	6,4	10,6
IRLANDA	7,6	12,5	12,3	7,2	10,3	10,3	7,9	14,6	14,3
ITALIA	6,2	8,1	11,6	5,8	7,7	11,3	6,5	8,6	11,8
LETONIA	6,8	6,7	10,7	5,1	4,8	7,8	8,2	8,4	13,5
LITUANIA	5,9	6,6	10,7	5,2	4,9	8,5	6,5	8,3	12,9
LUXENBURGO	14,6	18,0	16,2	14,0	17,6	14,9	15,2	18,4	17,5
MALTA	7,7	10,9	16,5	7,4	9,3	15,0	8,0	12,7	18,2
HERBEHEREAK	17,9	19,1	26,4	17,4	18,3	25,1	18,4	20,0	27,7
POLONIA	4,3	5,7	8,7	3,8	5,1	7,9	4,9	6,3	9,5
PORTUGAL	9,7	10,3	13,4	9,3	9,8	12,7	10,1	10,8	14,0
TXEKIAR ERREPUBLIKA	10,0	8,5	9,9	10,0	8,3	9,3	9,9	8,7	10,5
ESLOVAKIAR ERREPUBLIKA	3,1	4,0	10,5	2,9	4,2	10,7	3,3	3,8	10,4
ERRUMANIA	2,0	0,9	6,7	2,2	1,0	6,8	1,8	0,9	6,5
SUEDIA	28,4	31,4	38,8	21,5	24,2	31,7	35,5	38,8	46,1
EAE	...	...	18,2	...	...	15,4	...	...	21,0

Iturria: Hezkuntzaren zifrak Espainian. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa. Geuk egina.

Atzerriko hizkuntzen ikaskuntza: irakaskuntza-hizkuntza gisa atzerriko hizkuntza bat erabiltzea.

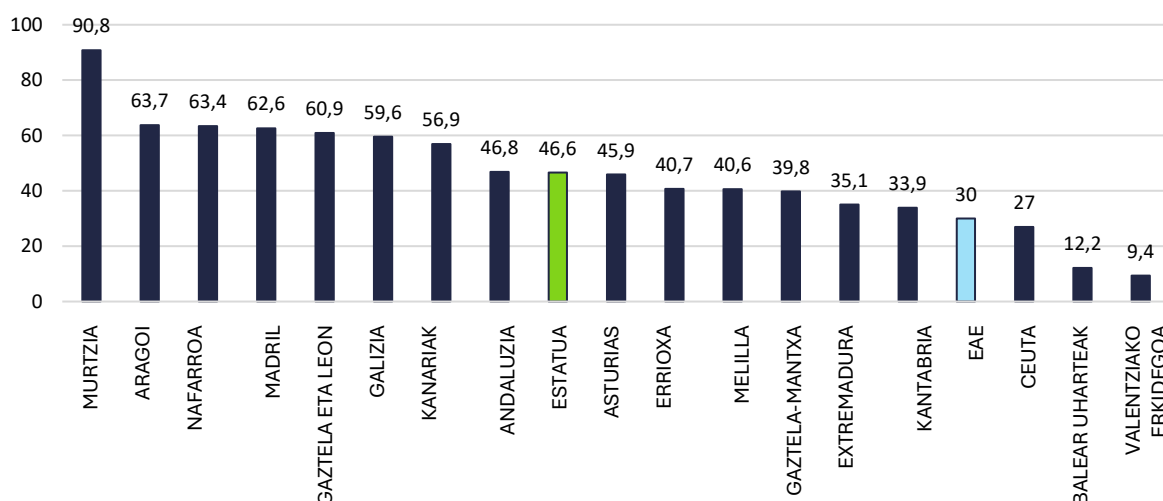
Honela definitzen da: atzerriko hizkuntza irakaskuntza-hizkuntza gisa erabiltzen duten hezkuntza-esperientziak burutzen dituzten ikasle matrikulatuen ehunekoa eta esperientzia horiek eskaintzen dituzten ikastetxeen ehunekoa.

Atzerriko hizkuntza baten bidez ikasgaiak irakasteak bi helburu ditu: hizkuntza ikastea eta edukiak ikastea. Espainiako hezkuntza-administrazioek ezar dezakete curriculumeko jakintzagaien zati bat atzerriko hizkuntzetan irakastea, curriculumaren oinarrizko alderdiak aldatu gabe, eta ahaleginak egingo dituzte ikasleek, etapan zehar, ikasgaien berezko terminologia bi hizkuntzetan eskura dezaten.

2021-2022 ikasturtean, Lehen Hezkuntzako EAEko ikasleen % 30ek ikasbide-hizkuntza gisa atzerriko hizkuntza bat erabiltzen duen hezkuntza-esperientziaren batean parte hartu zuen, estatuko % 46,6ko batez bestekoaren azpitik. Hala, gure erkidegoa hamabosgarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean. DBHn, ikasleen % 35,7k hartzen dute parte esperientzia horietan. Estatuko batezbestekoa % 36,4 da eta, hala, EAE bosgarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean.

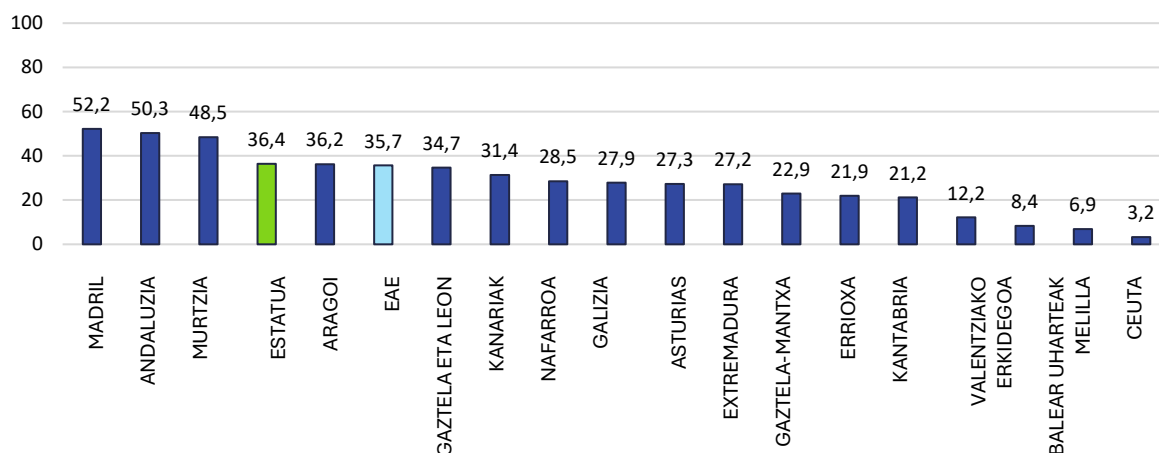
Oro har, ingelesa da irakaskuntza-hizkuntza nagusia, eta estatu osoko datuekin, itunpeko ikastetxeek dituzte programa horietako ikasleen ehuneko handienak.

VI.1.3 GRAFIKOA. IRAKASKUNTZA-HIZKUNTZA GISA ATZERRIKO HIZKUNTZA BAT ERABILTZEN DUTEN ESPERIENTZIAN PARTE HARTZEN DUTEN LEHEN HEZKUNTZAKO IKASLEEN EHUNEKOA. 2021-2022 IKASTURTEA

Iturria: Hezkuntza adierazleen sistema estatuala. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa eta bertan landua

VI.1.4 GRAFIKOA. IRAKASKUNTZA-HIZKUNTZA GISA ATZERRIKO HIZKUNTZA BAT ERABILTZEN DUTEN ESPERIENTZIETAN PARTE HARTZEN DUTEN DBH-KO IKASLEEN EHUNEKOA 2021-2022 IKASTURTEA

Iturria: Hezkuntza adierazleen sistema estatala. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa eta bertan landua

1.4.2. Hezkuntza-emaizten adierazleak

Hezkuntza eta prestakuntza goiz uztea

Gehienez bigarren hezkuntzako lehen etapa edo aurreko hezkuntza-mailak dituzten (INSN 0, 1 eta 2) eta inolako hezkuntzarik edo prestakuntzarik jarraitzen ez duten 18-24 urte bitartekoen ehunekoa da.

Europako Hezkuntza Esparrura eta harago begira Hezkuntzaren eta prestakuntzaren arloko Europako lankidetzarako esparru estrategiko berriaren barruan (2021-2030), hezkuntzaren eta prestakuntzaren esparruan guztien kalitatea, ekitatea, inklusioa eta arrakasta areagotzeko lehentasun estrategikoa jaso da eta hezkuntza eta prestakuntza behar baino lehen uzten dutenen kopurua murrizteko helburua planteatu da. Izan ere, Europako erreferentzia-puntu gisa, 2030erako, hezkuntza eta prestakuntza behar baino lehenago uzten dutenen ehunekoa % 9tik behera egon behar dela ezartzen da. Bigarren hezkuntzako bigarren etapako gutxieneko prestakuntza-maila lortu gabe uzteak ondorioak eta kostuak dituzte herritarrentzat eta gizartearentzat, bai lan-merkatuaren ikuspegitik, bai ongizatearen ikuspegitik, oro har. Gazteen ingurune sozioekonomikoa funtsezkoa da prestakuntza uzteko orduan.

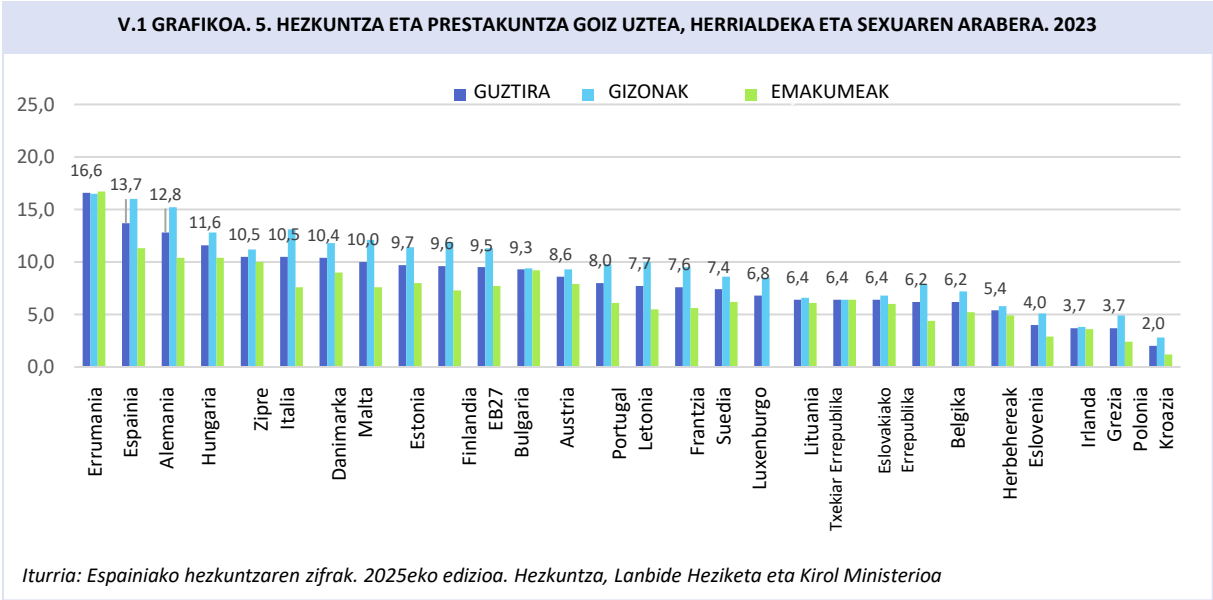
EAEn hezkuntza eta prestakuntza goiz uzten dutenen tasa, Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren “*Espainiako hezkuntzaren zifrak. 2025eko edizioa*” txosteneko datuen arabera, % 6,7koa izan zen 2023an, % 9ko helburuaren eta Espainiako batezbestekoaren (% 13,7) azpitik. Nafarroan baino ez dago ratio txikiagoa (% 6,5).

Sexuaren arabera, uzte-tasa txikiagoa da oraindik ere emakumeen artean gizonen artean baino. EAEn, 2023an, emakumeen tasa gizonena baino 1,7 puntu txikiagoa da (% 5,8 eta % 7,5, hurrenez hurren), baina emakumeen aldeko arrakala murriztu egin da duela 10 urtekoarekin (5,1 puntu) alderatuta.

V.1.29 TAULA. HEZKUNTZAREN ETA PRESTAKUNTZAREN UZTE GOIZTIARRA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ETA SEXUEN ARABERA.									
	GUZTIRA			GIZONAK			EMAKUMEAK		
	2013	2018	2023	2013	2018	2023	2013	2018	2023
EB27	11,8	10,5	9,5	13,6	12,1	11,3	10,0	8,7	7,7
ESPAINIA, GUZTIRA	23,6	18,0	13,7	27,2	21,7	16,0	19,8	14,0	11,3
ANDALUZIA	28,8	21,9	16,9	31,9	26,0	20,8	25,5	17,6	12,6
ARAGOI	18,9	15,8	10,8	17,5	18,1	11,3	20,4	13,2	10,2
ASTURIAS	19,1	12,6	10,5	21,6	14,8	12,5	16,4	10,3	8,2
BALEAR UHARTEAK	29,8	24,4	18,0	33,6	27,0	20,5	25,8	21,8	15,4
KANARIAR UHARTEAK	27,5	20,9	14,7	29,8	23,9	17,6	25,1	18,1	11,7
KANTABRIA	12,1	9,8	7,3	13,6	8,9	8,8	10,6	10,7	5,7
GAZTELA ETA LEON	19,2	13,9	10,3	25,4	18,1	12,0	12,7	9,6	8,6
GAZTELA-MANTXA	27,4	20,5	16,6	32,2	24,8	20,8	22,4	15,5	11,9
KATALUNIA	24,7	17,0	14,8	30,5	21,5	17,1	18,6	12,5	12,3
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	21,7	20,2	15,0	26,2	24,2	16,2	17,0	16,1	13,7
EXTREMADURA	29,2	20,9	9,9	36,3	27,7	12,1	21,5	13,9	7,5
GALIZIA	20,2	14,3	9,1	24,9	17,0	11,7	15,1	11,4	6,1
MADRIL	19,8	14,4	11,4	20,5	17,8	11,9	19,0	11,0	10,8
MURTZIA	26,3	24,1	19,2	30,6	30,8	22,1	21,8	16,7	16,0
NAFARROA	12,9	11,4	6,5	13,9	12,4	9,4	11,8	10,3	3,7
EAE	9,9	6,9	6,7	12,4	9,4	7,5	7,3	4,5	5,8
ERRIOXA	21,7	17,1	9,7	24,8	18,2	15,2	18,4	16,1	3,9
CEUTA	33,5	23,4	21,2	35,9	...	...	30,9	...	...
MELILLA	33,1	29,5	20,4	30,7	31,9	22,1	35,5	...	...

Iturria: Hezkuntzaren zifrak Espainian. 2025. urteko edizioa Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa.

EB27ko batezbestekoa % 9,5ekoa da. Helburua lortu duten herrialdeen artean daude, uzte-tasa txikienetik handienara antolatuta, hauek: Kroazia (% 2), Polonia, Grezia, Irlanda, Eslovenia, Herbehereak, Belgika, Eslovakia, Txekiar Errepublika, Lituania, Luxenburgo, Suedia, Frantzia, Letonia, Portugal eta Austria, % 8,6rekin.

Goi-mailako ikasketetako titulua dutenen ehunekoa gazteen artean (25-34 urte)

Adierazle hau erreferentziatzeko adin-taldean goi-mailako prestakuntza (unibertsitatea eta goi-mailako lanbide-heziketa) dutenen kopuruaren portzentaje-erlazioa da.

Europako Hezkuntza Esparrura eta harago begira Hezkuntzaren eta prestakuntzaren arloko Europako lankidetzarako esparru estrategiko berriaren barruan (2021-2030), Europako goi-mailako hezkuntza indartzeko lehentasun estrategikoa jaso da, eta helburu gisa planteatu da goi-mailako irakaskuntza amaitzen dutenen kopurua handitzea. Hala, 2030erako, Europako erreferentzia-puntu gisa ezarri da goi-mailako hezkuntza amaitu duten 25 eta 34 urte bitartekoen ehunekoa gutxienez % 45ekoa izan behar dela.

“*Espainiako hezkuntzaren zifrak. 2025eko edizioa*” txosteneko datuen arabera, 2023an, goi-mailako hezkuntzako titulua duten 25 eta 34 urte bitarteko pertsonen ehunekoa % 67,6koa da EAEn, % 63,5koa gizonen artean eta % 71,9koa emakumeen artean. Ratio horiek estatuko batezbestekoak baino handiagoak dira (% 52; gizonen datua % 46,1 da, eta emakumeena % 58), eta Europako helburuaren (% 45) oso gainetik daude. Alde nabarmena dago gizonen eta emakumeen artean eta kopurua handiagoa da emakumeen kasuan.

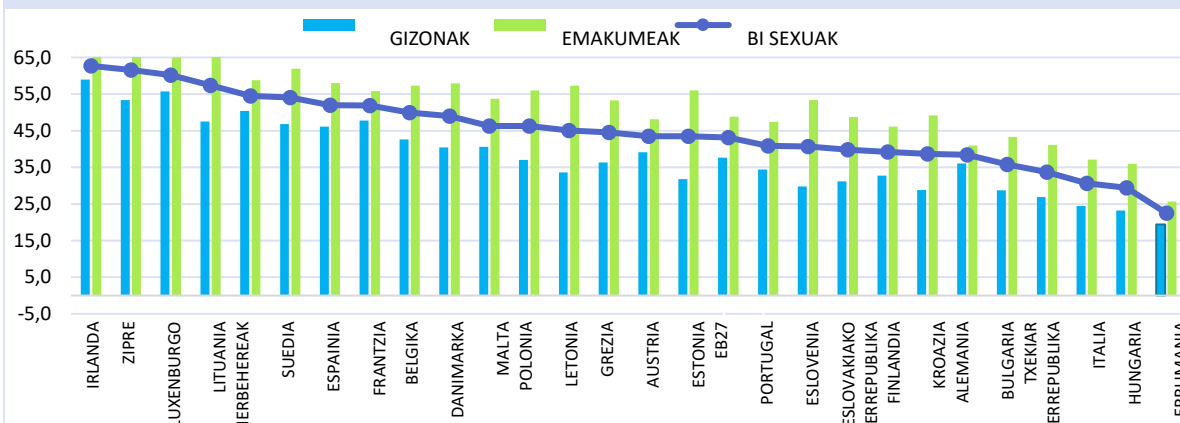
Berriz ere, gure erkidegoak du estatuko ratorik handiena, eta % 8,2 igo da 2018. eta 2023. urteen artean.

Ehunekorik handienak izan zituztenak Irlanda (% 62,7), Zipre (% 61,6), Luxenburgo (% 62,2) eta Lituania (% 57,4) izan ziren. Ehunekorik txikienak, berriz, Errumanian (% 22,5) eta Hungarian (% 29,4) ageri dira, % 30etik behera dituzten herrialde bakarrak.

V.1.30 TAULA. GOI-MAILAKO TITULUAK DITUZTEN 25 ETA 34 URTE ARTEKOEN EHUNEKOA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ETA SEXUEN ARABERA									
	GUZTIRA			GIZONAK			EMAKUMEAK		
	2013	2018	2023	2013	2018	2023	2013	2018	2023
EB27	35,1	38,7	43,1	30,0	33,3	37,6	40,3	44,2	48,8
ESPAINIA, GUZTIRA	41,1	44,3	52,0	35,7	38,4	46,1	46,6	50,1	58,0
ANDALUZIA	32,1	34,9	44,5	27,7	29,7	38,0	36,5	40,3	51,3
ARAGOI	43,9	46,5	51,0	37,3	40,9	49,2	50,7	52,1	52,9
ASTURIAS	49,0	52,8	55,2	44,7	52,2	46,9	53,3	53,4	63,6
BALEAR UHARTEAK	30,7	36,2	40,9	26,2	26,5	34,5	35,2	45,7	47,4
KANARIAR UHARTEAK	35,0	39,0	42,0	30,4	32,9	33,8	39,5	44,9	50,2
KANTABRIA	47,2	49,9	63,2	43,6	40,0	59,2	50,8	60,0	67,3
GAZTELA ETA LEON	41,9	44,0	50,2	35,4	36,5	46,8	48,8	51,8	53,8
GAZTELA-MANTXA	33,1	37,6	47,3	26,9	31,9	42,2	39,9	43,5	52,9
KATALUNIA	43,7	49,3	56,5	36,9	44,0	53,4	50,4	54,5	59,6
VALENTZIako ERKIDEGOIA	39,2	43,6	52,0	34,6	37,2	45,4	43,9	50,0	58,8
EXTREMADURA	34,7	35,7	47,1	26,7	25,3	37,8	43,1	46,7	56,9
GALIZIA	43,1	47,7	53,2	35,5	41,3	44,5	50,8	54,2	62,1
MADRIL	52,5	51,9	60,2	49,1	46,7	53,0	55,7	56,7	67,3
MURTZIA	30,1	38,7	42,3	23,2	33,9	37,1	37,4	43,6	48,0
NAFARROA	47,4	53,4	55,6	40,7	45,6	51,4	54,3	61,3	60,0
EAE	61,5	59,4	67,6	55,4	55,2	63,5	67,6	63,5	71,9
ERRIOXA	43,2	46,2	49,8	39,5	41,5	41,2	46,8	50,8	58,5
CEUTA	22,4	33,9	40,7	15,7	26,5	36,1	29,3	41,3	45,2
MELILLA	41,1	44,3	52,0	35,7	38,4	46,1	46,6	50,1	58,0

Iturria: Hezkuntzaren zifrak Espainian. 2025. urteko edizioa Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa.

V.1.6 GRAFIKOA. GOI-MAILAKO HEZKUNTZA DUTEN 25-34 URTEKO BIZTANLEEN EHUNEKOA HERRIALDEAREN ARABERA. EUOPAR BATASUNA. 2023

Iturria: Espainiako hezkuntzaren zifrak. 2025eko edizioa. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa

25 eta 64 urte bitarteko biztanleriaren enplegu- eta langabezia-tasak hezkuntza-mailaren arabera

Herrialde bateko biztanleek lortutako prestakuntza-maila hezkuntza-sistemako berehalako emaitzen barruan sartzen da, baina, aldi berean, eragina du pertsonen lana eskuratzeko, eta hori sistemaren epe luzerako emaitzatzat har daiteke.

Enplegu-tasak neurtzen du 25-64 urtekoen artekoen artean zein ehunekok biltzen dituen baldintzak landunen artean sartzeko, lortutako prestakuntza-mailen arabera.

Langabezia-tasak 25-64 urte bitarteko langabetuen portzentajea adin horretako biztanleria aktiboarekiko neurtzen du, osaturiko prestakuntza-mailen arabera.

Enplegu-tasek gora egiten dute lortutako prestakuntza-mailarekin. Hala, Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuei erreparatuta, EAEn, 2023an, % 63,1ekoa da Bigarren Hezkuntzako bigarren etapatik beherako ikasketak soilik dituzten 25-64 urteko biztanleria aktiboaren ehunekoa. Ratio hori % 74,2ra iristen da Bigarren Hezkuntzako bigarren etapako ikasketak izanez gero, eta % 86,2ra goi-mailako ikasketak izanez gero. Horrela, goi-mailako ikasketak dituztenen taldeak soilik du batezbestekoa baino enplegu-tasa handiagoa (% 86,2 eta % 78,4).

Bestalde, 25-64 urteko biztanleria aktiboaren % 6,7 langabezia daude. Tasa hori % 11,4ra heltzen da Bigarren Hezkuntzako bigarren etapatik beherako ikasketak dituztenak soilik hartzen baditugu kontuan. Bigarren Hezkuntzako bigarren etapako maila dutenen langabezia-tasa ere batezbestekoaren gainetik dago argi eta garbi; % 9koa da. Langabezia-tasa txikiena (% 4,4) goi-mailako prestakuntza duen biztanleriarena da, batezbestekoa baino nabarmen txikiagoa (% 6,7).

V.1.31 TAULA. 25-64 URTEKOEN ENPLEGU- ETA LANGABEZIA-TASAK, OSATUTAKO PRESTAKUNTZA-MAILAREN, ADINAREN ETA AUTONOMIA-ERKIDEGOAREN ARABERA 2023

	GUZTIRA		BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. ETAPA BAINO GUTXIAGO		BIGARREN HEZKUNTZAKO 2. ETAPA		GOI-MAILAKO HEZKUNTZA	
	ENPLEGU-TASA	LANGABEZIA-TASA	ENPLEGU-TASA	LANGABEZIA-TASA	ENPLEGU-TASA	LANGABEZIA-TASA	ENPLEGU-TASA	LANGABEZIA-TASA
BI SEXUAK	73,3	11,0	61,4	16,5	73,3	11,6	83,7	6,8
ANDALUZIA	65,8	16,6	53,7	23,7	67,7	15,7	79,1	10,4
ARAGOI	78,3	7,7	68,7	11,3	78,8	7,4	85,5	5,5
ASTURIAS	68,1	11,4	54,2	16,4	64,5	13,5	80,1	7,7
BALEAR UHARTEAK	75,5	9,6	67,8	12,6	78,1	9,0	82,2	7,1
KANARIAR UHARTEAK	67,8	14,8	56,1	20,2	70,5	15,2	78,8	9,7
KANTABRIA	74,6	7,5	64,4	10,1	72,0	9,1	81,4	5,7
GAZTELA ETA LEON	75,4	8,7	66,0	12,1	77,4	8,3	82,3	6,4
GAZTELA-MANTXA	71,6	12,1	62,8	16,6	72,3	12,1	83,3	6,8
KATALUNIA	77,4	8,1	65,4	13,1	76,4	8,4	86,8	5,0
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	73,0	11,7	62,6	16,6	72,9	12,9	83,9	6,8
EXTREMADURA	67,8	16,2	57,2	21,8	70,6	15,7	80,4	10,4
GALIZIA	73,3	9,1	62,8	11,3	72,9	10,3	82,6	6,9
MADRIL	78,8	8,8	67,2	13,3	75,9	11,1	86,2	5,8
MURTZIA	71,5	11,5	62,5	15,4	73,4	11,6	82,7	7,1
NAFARROA	76,6	8,8	61,9	14,1	76,7	9,7	85,3	5,9
EAE	78,4	6,7	63,1	11,4	74,2	9,0	86,2	4,4
ERRIOXA	77,9	8,3	66,3	13,0	81,7	6,9	86,7	5,3
CEUTA ETA MELILLA	57,2	25,8	42,3	39,7	63,0	19,5	80,8	9,4
GIZONAK								
ESPAINIA	78,9	9,3	70,8	13,4	79,4	9,5	87,0	5,4
EAE	83,0	5,7	71,1	10,3	81,2	6,6	89,2	3,6
EMAKUMEAK								
ESPAINIA	67,8	12,9	50,2	21,3	67,2	13,9	80,9	8,1
EAE	73,9	7,7	53,7	13,1	66,5	11,9	83,5	5,1

Iturria: Hezkuntzaren zifrak Espainian. 2025. urteko edizioa. Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa.

1.4.3. Unibertsitateko adierazleak

Errendimenduari, arrakastari eta ikasketak uzteari nahiz aldatzeari dagozkien tasak. 2022-2023 ikasturtea.²⁰

Graduko ikasleak

Bai **errendimendu-tasa** (gainditutako kredituen eta matrikulatutako kredituen arteko lotura), bai **arrakasta-tasa** handiagoak izan ziren EAEn Espainian baino: Lehenengoa % 82,6 eta % 79 eta bigarrena % 89,8 eta % 88,5. Kasu bietan, emakumeek gizonen baino tasa handiagoak izan dituzte.

Bestalde, **Espainiako unibertsitateetako ikasketak uzten dituztenen tasa eta lehenengo urtean ikasketak aldatu dituztenen tasa** 2020-2021 ikasturtean ikasten hasi ziren ikasleak kontuan hartuta, txikiagoak izan ziren EAEn Espainiako batezbestekoarekin alderatuta: Lehenengoa % 6,1 eta % 13,5 eta bigarrena % 6,5 eta % 8,5.

²⁰ Biztanleria-esparrua aldatu egiten da adierazle bakoitzean, baina denbora-esparrua finkoa da eta argitalpenean n hizkia n-1 ikasturteari edo n-2 urteari dagokio (arlo ekonomikoan).

VI.1.32 TAULA. MAILA. ERRENDIMENDU-TASA, ARRAKASTA-TASA ETA IKASKETAK UTZI NAHIZ ALDATZEAGATIKO TASA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	ERRENDIMENDU-TASA 2022-2023 IKASTURTEA			ARRAKASTA-TASA 2022-2023 IKASTURTEA			ESPAINAIKO UNIBERTSITATEETA KO UZTE-TASA	LEHENENGO URTEAN IKASKETAK ALDATZEN DITUZTENEN TASA
	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUM EAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUME AK	IKASKETEN LEHEN IKASTURTEA 2020- 2021	IKASKETEN LEHEN IKASTURTEA: 2020- 2021
GUZTIRA	79,0	74,2	82,6	88,5	85,7	90,5	13,5	8,5
ANDALUZIA	75,4	69,0	80,0	86,9	83,7	88,9	8,4	8,0
ARAGOI	80,9	76,2	84,7	88,3	85,9	90,1	8,1	7,1
ASTURIAS	76,2	71,3	80,2	86,1	83,5	88,1	11,3	11,5
BALEAR UHARTEAK	76,5	70,8	80,2	84,2	80,3	86,6	12,5	11,7
KANARIAR UHARTEAK	78,1	71,6	82,4	87,3	83,8	89,5	12,0	8,7
KANTABRIA	80,2	75,4	84,4	86,7	84,1	88,9	7,4	7,9
GAZTELA-MANTXA	79,3	72,7	83,9	87,2	83,6	89,5	10,2	8,7
GAZTELA ETA LEON	82,0	77,5	85,3	88,0	85,1	90,0	8,7	7,0
KATALUNIA	84,8	81,0	87,7	90,5	87,8	92,4	11,5	8,0
VALENTZIako ERKIDEGOa	81,0	76,2	84,4	88,8	86,1	90,6	8,4	7,2
EXTREMADURA	79,1	72,6	84,0	87,3	83,6	89,9	6,6	7,0
GALIZIA	76,8	70,2	81,7	85,8	81,8	88,5	8,9	7,9
MADRIL	83,4	78,5	87,1	89,5	86,3	91,7	7,5	9,5
MURTZIA	78,1	73,2	81,6	87,6	85,1	89,2	9,2	7,8
NAFARROA	87,0	82,5	90,3	90,5	87,3	92,9	5,6	6,7
EAE	82,6	77,5	86,7	89,8	86,6	92,3	6,1	6,5
ERRIOXA	84,0	79,5	86,3	93,5	91,7	94,4	24,6	5,9

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Masterreko ikasleak

Lehenik eta behin, aipatzekoa da masterreko ikasleen errendimendu- nahiz arrakasta-tasak graduko ikasleenak baino handiagoak direla.

EAEko **errendimendu-tasa** % 94,7koa da eta Espainiako batezbestekoa (% 88,4) baino handiagoa da; halaber, emakumeen tasa gizonena baino handiagoa da.

EAEko **arrakasta-tasa** (gaitututako kredituen eta aurkeztutako kredituen arteko lotura) Espainiakoa baino pixka bat handiagoa da (% 98,7 eta % 98, hurrenez hurren); kasu honetan ere emakumeen tasa gizonena baino handiagoa da.

Lehen urtean Espainiako unibertsitateetako abandonu-tasa % 4,4koa izan zen 2020-2021eko ikasleentzat, Espainiakoaren azpitik (% 8,6).

Bestalde, **lehenengo urtean ikasketak aldatu zituztenen tasa** % 0,7koa izan zen, Espainiako batezbestekoa baino pixka bat txikiagoa (% 1,1).

VI.1.33 TAULA. MASTERRAK. ERRENDIMENDU-TASA, ARRAKASTA-TASA ETA IKASKETAK UTZI NAHIZ ALDATZEAGATIKO TASA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	ERRENDIMENDU-TASA 2022-2023 IKASTURTEA			ARRAKASTA-TASA 2022-2023 IKASTURTEA			ESPAINAIKO UNIBERTSITATEET AKO UZTE-TASA	LEHENENGO URTEAN IKASKETAK ALDATZEN DITUZTENEN TASA
	GUZTI- RA	GIZONAK	EMAKU- MEAK	GUZTI- RA	GIZONAK	EMAKU- MEAK	IKASKETEN LEHEN IKASTURTEA 2020-2021	IKASKETEN LEHEN IKASTURTEA 2020-2021
GUZTIRA	88,4	86,2	90,1	98,0	97,6	98,4	8,6	1,1
ANDALUZIA	84,5	81,1	86,8	98,4	97,8	98,8	7,6	1,4
ARAGOI	91,4	90,4	92,5	98,7	98,5	98,9	3,8	1,0
ASTURIAS	88,4	85,7	90,8	98,8	98,4	99,2	5,8	1,3
BALEAR UHARTEAK	88,3	85,4	90,6	98,3	97,6	98,8	10,0	2,1
KANARIAR UHARTEAK	86,1	85,5	86,6	98,2	97,7	98,6	7,1	1,1

KANTABRIA	92,0	90,2	93,3	99,1	98,7	99,5	20,9	0,8
GAZTELA-MANTXA	89,2	86,6	91,4	98,4	97,9	98,8	8,2	1,2
GAZTELA ETA LEON	93,8	92,7	94,7	98,5	98,2	98,7	6,1	0,9
KATALUNIA	91,1	89,7	92,2	98,0	97,6	98,2	9,6	1,5
VALENTZIako ERKIDEGOA	84,8	80,9	87,4	97,6	96,8	98,0	7,6	0,8
EXTREMADURA	86,0	84,0	87,4	98,2	97,7	98,6	4,6	1,5
GALIZIA	86,3	83,7	88,3	98,3	97,7	98,7	6,6	1,6
MADRIL	88,9	86,6	90,5	97,9	97,4	98,2	8,9	0,9
MURTZIA	89,5	87,1	91,3	98,2	97,6	98,6	4,9	0,7
NAFARROA	96,9	96,7	97,2	99,6	99,7	99,5	2,2	0,3
EAE	94,7	93,8	95,6	98,7	98,3	99,1	4,4	0,7
ERRIOXA	91,1	89,2	92,3	98,1	97,8	98,3	9,8	0,5

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Nazioartekotzea. 2022-23 Ikasturtea Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioaren datuak

Espainiako Unibertsitate Sisteman (EUS) sartzea.

Nazioarteko ikaslea da ohiko bizilekua atzerriko herrialdea izanik EUSeko unibertsitate presentzial batean ikasten duena. Sarreraren bidez credit mobility (mugikortasun-programak) eta degree mobility (ohiko matrikula) delakoak zenbatzen dira eta kopuru horrek barne hartzen ditu doktoretzan ohiko matrikula egin duten nazioarteko ikasleak (2015-2016 ikasturtetik aurrera).

Credit mobility (mugikortasun-programak): atzerriko unibertsitatean matrikulaturiko ikasleei dagokie, aldi jakin batean Espainiako unibertsitate presentzialean ikasten dutenak mugikortasun programa baten bidez (Erasmus barne), baina helburua ez da titulua Espainian eskuratzea.

Degree mobility (ohiko matrikula): ohiko moduan Espainiako unibertsitate presentzial batean matrikulatzen diren ikasleak, eta, aldi berean, familiaren ohiko etxebizitza atzerriko herrialde batean dutenak dira.

2022-2023 ikasturtean EAEko unibertsitate batean sartu ziren nazioarteko ikasleak 4.154 izan ziren, hau da, ikasle guztien % 6,8, eta Espainiako unibertsitate-sistema osoan, berriz, % 10,5. Aurreko ikasturteko datuekin konparatuta (2021-2022), ratio biak gehitu egin dira.

4.154 horiek 2021-2022 ikasturtekoak baino % 8,9 gehiago izan ziren. Espainiako igoera % 10,2koa izan zen. Mugikortasun-motari dagokionez, % 57,3k mugikortasun-programaren bitartez egin zuten eta % 42,7 modu arruntean matrikulatu ziren. Espainian ratioak % 41,2 eta % 58,8 dira, hurrenez hurren.

EAEn ikasleen % 62,8 unibertsitate publikoan matrikulatu ziren aurrez aurre eta % 37,2a, berriz, pribatuan. Sexuari dagokionez, % 55,3 emakumeak izan ziren eta % 44,7 gizonak.

VI.1.34. TAULA. ESTATUKO UNIBERTSITATE-SISTEMAN SARTZEN DIREN NAZIOARTEKO IKASLEAK, IKASLE GUZTIAK KONTUAN HARTUTA (%)

	ESTATUA (ESTATUKO UNIBERTSITATE- SISTEMA)	EAE
2017-2018	9,0	5,9
2018-2019	9,3	6,1
2019-2020	9,5	6,3
2020-2021	6,6	3,7
2021-2022	9,7	6,3
2022-2023	10,5	6,8

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

VI.1.35 TAULA. NAZIOARTEKO IKASLEEN SARRERAK, MUGIKORTASUN-PROGRAMAREN ARABERA.

	2021-2022 IKASTURTEA			2022-2023 IKASTURTEA			ALDAKUNTZA
	GUZTIRA	MUGIKORTASUN-MOTA (% horizontalak)		GUZTIRA	MUGIKORTASUN-MOTA (% horizontalak)		
	Ikasleak	Mugikortasun- programak (credit mobility)	Ohiko matrikula (degree mobility)	Ikasleak	Mugikortasun- programak (credit mobility)	Ohiko matrikula (degree mobility)	
ESPAINIA	135.474	40,0	60,0	149.278	41,2	58,8	10,2
EAE	3.815	56,2	45,3	4.154	57,3	42,7	8,9

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

VI.1.36 TAULA. NAZIOARTEKO IKASLEEN SARRERAK, SEXUAREN ETA UNIBERTSITATE-TITULARTASUNAREN ARABERA										
	2021-2022 IKASTURTEA					2022-2023 IKASTURTEA				
	GUZTIRA	SEXUA (% horizontalak)		UNIBERTSITATE-MOTA (% horizontalak)		GUZTIRA	SEXUA (% horizontalak)		UNIBERTSITATE-MOTA (% horizontalak)	
		Gizonak	Emakum eak	Unib. publikoak Aurrez aurrekoak	Unib. Pribatuak eta aurrez aurrekoak		Gizonak	Emaku meak	Unib. publikoak Aurrez aurrekoak	Unib. Pribatuak eta aurrez aurrekoak
ESPAINIA	135.474	42,8	57,2	71,9	28,1	149.278	42,0	58,0	66,8	33,2
EAE	3.815	44,7	55,3	62,6	37,4	4.154	44,7	55,3	62,8	37,2
Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa										

Jatorrizko herrialdeari dagokionez, EAEn eta Estatuan Europar Batasunetik datozen ikasleak nabarmentzen dira (guztizkoaren % 48,9 EAEn, eta % 42,3 estatuan), bai eta Latinoamerikatik eta Karibetik datozenak ere (% 34 EAEn eta % 32,3 estatuan).

VI.1.37 TAULA. NAZIOARTEKO IKASLEEN SARRERAK NAZIONALITATEAREN ARABERA								
	ESTATUA (% bertikala)				EAE (% bertikala)			
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2019-20	2020-2021	2021-2022	2022-2023
GUZTIRA	129.354	91.555	135.474	149.278	3.669	2.225	3.815	4.154
EUROPAR BATASUNA	44,5	45,2	45,0	42,3	48,8	50,3	51,2	48,9
GAINONTZEKO EUROPA	4,5	5,0	7,2	6,3	4,7	3,8	6,7	5,4
AEB ETA KANADA	7,6	2,6	5,9	6,8	3,5	1,5	2,1	2,9
LATINOAMERIKA ETA KARIBEA	32,1	33,8	30,3	32,3	34,1	34,9	31,5	34,0
AFRIKA IPARRALDEA	2,6	4,2	3,5	3,3	1,1	1	0,7	0,9
GAINONTZEKO AFRIKA	0,8	1,1	0,9	1,0	0,6	1	1	0,8
ASIA ETA OZEANIA	7,9	8,3	7,3	7,9	7,1	7,4	6,7	7,2

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Estatuko Unibertsitate Sistematik irtetea

Ikasleen irteerak erakusten dituzten estatistiketan soilik mugikortasun-programa baten bidez mugitzen direnak (credit mobility) hartzen dira kontuan, eta ez dira doktoretzako ikasleak kontuan hartzen.

2022-2023 ikasturtean 4.440 ikasle atera ziren EAetik mugikortasun-programa baten bidez, hau da, ikasle guztien % 7,8, eta Estatuko Unibertsitate Sistema osoan, berriz, % 3,5. 4.440 horiek 2021-2020 ikasturtekoak baino % 8,1 gehiago izan ziren. Estatuan % 2,7 igo zen. EAetik irten zirenetatik, % 41,1 unibertsitate publikotik irten ziren eta % 58,9 unibertsitate pribatu batetik. Sexuari dagokionez, % 55,1 emakumeak ziren eta % 44,9a gizonak.

VI.1.38 TAULA. MUGIKORTASUN-PROGRAMA BATEKIN IRTETEN DIREN NAZIOARTEKO IKASLEAK, IKASLE GUZTIEKIN ALDERATUTA (%)		
	ESTATUA (ESTATUKO UNIBERTSITATE-SISTEMA)	EAE
2017-2018	3,3	6,1
2018-2019	3,5	6,2
2019-2020	3,3	6,5
2020-2021	1,6	3,1
2021-2022	3,6	7,4
2022-2023	3,5	7,8

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

VI.1.39 TAULA. IKASLEEN IRTEERAK MUGIKORTASUN-PROGRAMA BATEN BIDEZ, SEXUAREN ETA UNIBERTSITATEAREN TITULARTASUNAREN ARABERA								
	2020-2021 IKASTURTEA	2021-2022 IKASTURTEA	2022-2023 IKASTURTEA				2021/2022 IKASTURTEA 2022/2023	
	Ikasleak	Ikasleak	Ikasleak	SEXUA		UNIBERTSITATE-MOTA		
				Gizonak	Emakum eak	Unib. publikoak		Unib. Pribatuak
ESPAINIA	20.531	46.481	47.725	38,7	59,2	78,2	19,7	2,7
EAE	1.681	4.106	4.440	44,9	55,1	41,1	58,9	8,1
Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa								

Helmuga-herrialdeari dagokionez, EAetik joaten diren ikasle gehienak Europar Batasuneko herrialderen batera joaten dira (% 67,4). Ondoren, Latinoamerika eta Karibe daude (% 18).

VI.1.40 TAULA. IKASLEEN IRTEERAK HELMUGAREN ARABERA								
	ESTATUA (% bertikala)				EAE (% bertikala)			
	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2019-20	2020-2021	2021-2022	2022-2023
GUZTIRA	42.253	20.531	46.481	47.725	3.544	1.681	4.106	4.440
EUOPAR BATASUNA	78,4	88,8	77,8	76,4	65,3	79,3	71,1	67,4
GAINONTZEKO EUROPA	2,8	3,5	8,4	7,2	1,9	2,1	5,4	5,1
AEB ETA KANADA	7,0	2,8	6,7	6,3	8,4	1,9	2,8	2,0
LATINOAMERIKA ETA KARIBE	7,6	2,1	4,1	6,0	18,0	8,3	13,9	18,0
AFRIKA IPARRALDEA	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
GAINONTZEKO AFRIKA	0,1	0,0	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
ASIA ETA OZEANIA	4,1	2,7	2,7	3,9	6,3	8,4	6,8	7,5

Iturria: Unibertsitateko estatistikak, Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Academic Ranking of Word Universities (Shangaiko sailkapena)

Nahiz eta iturri publikoa ez izan, ARWU unibertsitateen sailkapen orokorren aitzindaria da, eta fidagarriena baita ere. ARWUn sei adierazle objektibo erabiltzen dira munduko unibertsitateak sailkatzeko, eta honako hauek hartzen dira kontuan: Nobel Sarien eta Fields Dominen irabazle diren ikasleen nahiz langileen kopurua; aipamen garrantzitsuak jaso dituzten eta Clarivatek hautatu dituen ikertzaileen kopurua; natura eta zientziari buruzko aldizkarietan argitaratutako artikuluko kopurua; Science Citation Index- Expanded and Social Sciences Citation Index datu-basean indexatutako artikuluko kopurua eta unibertsitate jakin bateko *per capita* jarduera. Guztira, urtero 2000 unibertsitate baino gehiago sailkatzen dira ARWUn, eta mila unibertsitate onenak argitaratzen dira.

2024ko sailkapeneko lehen bost unibertsitateak honako hauek dira: Harvard, Stanford, MIT (Massachusetts Institute of Technology), Cambridge eta Berkeley. Horrenbestez, lau AEBn daude eta bat Erresuma Batuan.

VI.1.41 TAULA. ARWU-REN SAILKAPENEN TOP 20 ATALEAN DAUDEN UNIBERTSITATEAK					
2021	2022	2023	2024	ERAKUNDEA	HERRIALDEA
1	1	1	1	Harvardeko Unibertsitatea	AEB
2	2	2	2	Stanfordeko Unibertsitatea	AEB
4	3	2	3	Massachusettsko Teknologia Institutua (MIT)	AEB
3	4	4	4	Cambridgeko Unibertsitatea	ERRESUMA BATUA
5	5	5	5	Kaliforniako Unibertsitatea, Berkeley	AEB
7	7	7	6	Oxfordeko Unibertsitatea	ERRESUMA BATUA
6	6	6	7	Princetoneko Unibertsitatea	AEB
8	8	8	8	Columbiako Unibertsitatea	AEB
9	9	9	9	Kaliforniako (Caltech) Teknologia Institutua	AEB
10	10	10	10	Chicagoko Unibertsitatea	AEB
11	11	11	11	Yalego Unibertsitatea	AEB
12	12	12	12	Cornelleko Unibertsitatea	AEB
13	16	15	13	Paris-Saclay Unibertsitatea	FRANTZIA
15	15	14	14	Pennsylvaniako Unibertsitatea	AEB
14	13	13	16	Kaliforniako Unibertsitatea, Los Angeles	AEB
17	18	17	16	University College (Londres)	ERRESUMA BATUA
16	14	16	17	Johns Hopkins Unibertsitatea	AEB
19	17	18	18	Washingtonen Unibertsitatea	AEB
18	19	19	19	Kaliforniako Unibertsitatea, San Diego	AEB
			20	Kaliforniako Unibertsitatea, San Frantzisko	AEB
21	20	20	21	ETH Zurich	SUITZA

Iturria: ARWU

Zehatzago, lehen 20 unibertsitateak 16 AEBn daude, 3 Erresuma Batuan eta 1 Frantzian.

2024. urtean, Espainiako bederatzi unibertsitate daude munduko bostehun onenen artean. 200 onenen artean Bartzelonako Unibertsitatea baino ez dago. 300 onenen artean dago, Bartzelonako Unibertsitateaz gain, Granadako Unibertsitatea. 400 onenen artean, aurrekoek gain, honako hauek ageri dira: Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa, Madrilgo Unibertsitate Autonomoa, Granadako Unibertsitatea, Madrilgo

Unibertsitate Konplutentsea, Pompeu Fabra Unibertsitatea eta EHU. TOP 500 sailkapenean, aurrekoetz gain, Sevillako Unibertsitatea eta Valentziako Unibertsitate Politeknikoa ageri dira.

Ondorioz, EHUK hobera egin du sailkapenean eta 400 onenen taldean dago, 500 onenen taldean beharrean.

VI.1.42 TAULA. ARWUREN TOP500 SAILKAPENEAN DAUDEN ESPAINIAKO UNIBERTSITATEAK				
Sailkapen berean sartu diren erakundeak alfabetikoki zerrendatu dira				
SAILKAPENA	ARWU 2021	ARWU 2022	ARWU 2023	ARWU 2024
151-200				Bartzelonako Unibertsitatea
201-300	Bartzelonako Unibertsitatea	Bartzelonako Unibertsitatea	Granadako Unibertsitatea	Valentziako U.
301-400	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Granadako U.	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Granadako U. Valentziako U.	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Pompeu Fabra U.	Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Granadako U. Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea Pompeu Fabra U. EHU
401-500	Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Valentziako U. Politeknikoa EHU Valentziako U.	Madrilgo Unibertsitate Autonomoa Pompeu Fabra U. EHU	Valentziako U. Politeknikoa EHU	Sevillako U. Valentziako U. Politeknikoa
Iturria: ARWU eta geuk egina				

Zehazki, hauek dira EHUn kokapen onena duten diziplinak 2024an: Kimika, Nanozientzia eta Nanoteknologia, Ingeniaritza Zibila, Ingeniaritza Kimikoa, Materialen Zientzia eta Ingeniaritza, eta Energia Zientzia eta Ingeniaritza.

VI.1.43 TAULA. EHU-KO SAILKAPENEAN PUNTUAZIORIK ONENA LORTZEN DUTEN DIZIPLINAK	
Sailkapen berean alfabetikoki zerrendatu dira	
SAILKAPENA	ARWU 2024
151-200	Kimika Nanozientziak eta nanoteknologiak
201-300	Ingeniaritza zibila Ingeniaritza kimikoa Materialen zientzia eta ingeniaritza Zientzia eta ingeniaritza energetikoa
Iturria: ARWU eta geuk egina	

ITURRIAK

1. **Academic Ranking of Word Universities (ARWU)**. Shangaiko Unibertsitate sailkapena. 2024ko datuak
2. **EUSTAT** Unibertsitate-estatistika. 2022-2023 ikasturtea
3. **EUSTAT**. Kontu ekonomikoak.
4. **EUSTAT**. Eskola-jardueraren estatistika. 2023-24 ikasturtea
5. **EUSTAT**. Hezkuntzaren kontua. 2024ko aurrerapena.
6. **EUSTAT**. Unibertsitatearen estatistika. 2022-2023 Ikasturtea
7. **Eusko Jaurlaritza**. EAEko Kontu Orokorrak eta Aurrekontuak.
8. **EIN**. Espainiako Lurralde Kontabilitatea.
9. **LANBIDE**. Lanbide Heziketako ikasleen laneratzea.
10. **LANBIDE**. Unibertsitateko ikasketak amaitu dituzten biztanleen laneratzeari buruzko azterlana.
11. **Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa** Unibertsitateko estatistikak.
 - ✓ Nazioartekotzea. 2022-2023 Ikasturtea
 - ✓ Errendimendu akademikoa. 2022-2023 Ikasturtea
12. **Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa** Hezkuntzaren zifrak Espainian. 2025. urteko edizioa.
13. **Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa** Baliabide ekonomikoak. Gastu publikoa.
14. **Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa** Hezkuntzako adierazleen estatuko sistema, 2024.

2. KULTURA ETA HIZKUNTZA-ANIZTASUNA

Kultura kontsumitzeko modua asko aldatu da azken urteotan, eta horren ondorioz eta aldi berean, kultura aldatzen ari da. Digitalizazioak, doakotasunaren kulturak eta globalizazioak kultura-agertokia aldatu dute, eta horrek zehaztasun handiagoa eskatzen du diagnostikoan.

Euskal Autonomia Erkidegoko bizi-kalitatearen VI. kapituluaren bigarren puntu honetan bi atal daude. Lehenengo atalean kulturari buruzko alderdi zehatzak aztertzen dira, adibidez, kultura-ohiturak eta -praktikak, jarduera-sektore horretan dauden enpresa- eta enplegu-kopurua, administrazio publikoek kulturaren egindako gastua eta etxeek kulturaren egiten duten kontsumoa. Bigarren atalean EAEn euskarak duen egoera aztertzen da, euskara sustatzeko aurrekontu publikoak barne.

2.1. KULTURA

2.1.1. Kultura-ohiturak eta -praktikak

Kultura-ohiturei eta -praktikei buruzko datuak Kultura eta Kirol Ministerioak argitaratzen duen *Kultura-estatistiken urtekarietan* jasotzen dira. Atal honetarako informazio-iturria ministerioaren *Kultura-ohiturei eta -praktikei buruzko inkesta* da eta bi urtean behin egiten da.

Datuen arabera, 2019ra arte, EAEn Espainian baino handiagoa da ekipamenduetara joateko (museoak, erakusketak, arte-galeriak, monumentuak edo arkeologi-aztarnategiak), liburuak irakurtzeko, liburutegira, antzerkira, operara, zarzuelara, balletara, dantzara edo egungo musika- ikuskizunetara eta abarrera joateko ohitura zuten 15 urtetik gorakoen ehunekoa, eta joera hori goranzkoa zen. Kontrara, jarduera artistikoak egiteari dagokionez (praktika aktiboak: idaztea, margotzea, marraztea, argazkigintza, dantza/balleta, abesbatza batean abestea edo instrumentu bat jotzea), ratioak handiagoak izan ohi ziren Espainian.

Hala ere, 2022ko datuek erakusten dute COVIDak eragindako krisiak desberdin eragin ziela EAEko eta Espainiako biztanleen kultura-ohiturei; izan ere, bi kasuetan ohitura bakoitza duen biztanleriaren ehunekoa behera egin bazuen ere, EAEn beherakada handiagoa izan zen Espainian baino. Kultura-jarduera aktiboek dagokienez, jarduera horiek (idaztea ez ezik) murriztu egin dira baita ere estatuan eta EAEn, eta gure autonomia-erkidegoak estatukoak baino gauzatze-tasa txikiagoak erregistratu zituen.

Memoria sozioekonomikoaren kapitulu honen itxieran, 2024ko emaitzen aurrerapena baino ez dago eskuragarri estatu osorako, eta ez dago autonomia-erkidegoen arabera bereizitako informaziorik. Horrek erakusten du suspertzen ari dela 2022rako aurreikusitako kultura-partaidetzaren zifrekin alderatuta eta, batzuetan, COVID krisiaren aurreko zifrak gaituzten ari dela.

2022ra arteko EAEko ohitura eta praktikei buruzko informazioa eskuratzeko, irakurleak gure memoria sozioekonomikoaren aurreko edizioak kontsulta ditzake.

KULTURA-OHITUREN ETA -PRAKTIKEN SAILKAPENA	
OHITURAK	PRAKTIKA AKTIBOAK
Museoak bisitatzea	Idaztea
Erakusketak bisitatzea	Margotzea, marraztea
Arte-galeriak bisitatzea	Argazkiak ateratzea
Monumentuak bisitatzea	Bideoak egitea
Arkeologia-aztarnategiak bisitatzea	Webguneak diseinatzea
Liburutegira sartzeta	Antzerkia egitea
Liburuak irakurtzea	Dantzatzea eta balleta
Arte eszenikoetako ikuskizunetara joatea	Musika-instrumentu bat jotzea
Musika entzutea eta kontzertuetara joatea	Abesbatza abestea
Zinema-aretoetara joatea	
Serieak, filmak eta bestelakoak ikustea	

2.1.2. Kultura-enpresak eta -enplegua

Puntu honen emaitzak Kultura eta Kirol Ministerioaren *Kultura Estatistiken Urtekarian* jasotzen dira, eta atal honetako datuen iturri nagusiak DIRCE – Enpresen Direktorio Nagusia– eta BAI –Biztanleria Aktiboaren Inkesta– dira²¹, biak ala biak EINenak.

DIRCEren 2023ko ekitaldiko datuak ez dira zorrozki aurreko urteetakoekin konparatzeko modukoak. Izan ere, metodologian aldaketak gertatu dira lehen aldiz EBS (*European Business Statistics*) araubidea eta bere 2020/1197 ezarpen-egintza aplikatu zirelako.

EAEEn 2022tik 2023ra jarduera nagusizat kultura zuten enpresak % 4,6 gutxitu ziren eta 9.164 dira. Enpleguak % 12,6 egin zuen behera, 39,7 mila pertsonatik 34,7 milara. Estatuan, aldi berean, enpresa-kopurua % 4,6 murriztu zen, baina enplegua % 4 handitu zen.

VI.2.1 TAULA. KULTURA-ENPRESAK ETA ENPLEGUA						
	EAE			ESPAINIA		
	ENPRESAK	ENPLEGUA		ENPRESAK	ENPLEGUA	
		MILAKOTAN	%, GUZTITIK ENPLEGUARENA		MILAKOTAN	%, GUZTITIK ENPLEGUARENA
2018	6.014	29,9	3,2	122.673	690,3	3,6
2019	6.010	29,4	3,1	127.581	710,2	3,6
2020	6.218	31,5	3,4	132.203	668,1	3,5
2021	6.269	35,0	3,8	128.741	690,8	3,5
2022	6.339	39,7	4,2	133.083	695,3	3,4
Ald. 2020/21	0,8	11,1	--	-2,6	3,4	--
Ald. 2021/22	1,1	13,4	--	3,4	0,7	--
METODOLOGIA-ALDAKETA						
2022	9.610	39,7	4,2	191.433	695,3	3,4
2023	9.164	34,7	3,6	182.697	723,3	3,4
Ald. 2022/2023	-4,6	-12,6		-4,6	4,0	

Iturria: Hezkuntza eta Kirol Ministerioa. *Kultura Estatistiken urtekaria*, 2024

EAEEn kultura-enpresetan lan egiten duten 34,7 mila lagun horiek EAEko enplegu osoaren % 3,6 osatzen dute, estatuko batezbestekoa (% 3,4) baino ratio handiagoa. Kultura-enplegu²² gehien sortzen duten autonomia-erkidegoen sailkapenean EAE bosgarrena da.

VI.2.2 TAULA. KULTURA-ENPLEGUA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA (ENPLEGUOKO EHUNEKO OSOETAN)		
	2022	2023
ESPAINIAKO BATEZBESTEKOA	3,4	3,4
ANDALUZIA	2,6	2,6
ARAGOI	3,3	2,5
ASTURIAS	2,9	2,5
BALEAR UHARTEAK	3,9	4,2
KANARIAR UHARTEAK	3,3	3,3
GAZTELA ETA LEON	2,5	2,5
GAZTELA-MANTXA	2,2	2,4
KATALUNIA	4,6	4,1
VALENTZIako ERKIDEGOA	2,8	3,2
GALIZIA	3,3	3,3
MADRIL	4,4	4,9
MURTZIA	1,9	2,5
NAFARROA	3,9	3,8
EAE	4,2	3,6
KANTABRIA, EXTREMADURA, ERRIOKA, CEUTA ETA MELILLA	2,0	2,5

Iturria: Hezkuntza eta Kirol Ministerioa. *Kultura Estatistiken urtekaria*, 2024

²¹ BAiren ustiapen espezifiko baten bidez, kultura-eremuarekin lotutako jarduera ekonomiko eta okupazio jakin batzuetan enplegua zenbatesten da.

²² Kultura-enplegua. Ekonomia oro har edo kultura-sektoreko edozein eremutan kulturari lotutako lana duten 16 urtetik gorako landunak, guztira. Kultura-lanbidetzat jotzen dira kultura-esparruan kokatzen diren jarduera profesionalak, hala nola idazleak, artistak, artxibozainak eta liburutzaileak. Lanbide guzti horiek aintzat hartzen dira enplegatzailearen jarduera nagusia edozein dela ere.

2.1.3. Finantzazioa eta gastu publikoa kulturean

2.1.3.1. Kultura eta Kirol Ministerioaren datuak

Autonomia-erkidegoetako administrazioek kulturean likidatu duten gastua autonomia-erkidegoen arabera

Atal honetako informazioa ere Kultura eta Kirol Ministerioaren *Kultura Estatistiken Urtekaritik* atera da²³. Kultura Ministerioaren Urtekari horrek kulturako gastu publikotzat hartzen du “herri administrazioek, aintzatetsitako obligazioen alaian, kulturarako erabilitako gastu likidatua eta, beraz, finantza-ematearen arabera izango da gastu publikoa edo pribatua, eta ez hartzailearen arabera”. Ez dira kentzen kulturako erakunde publiko jakin batzuek eduki ditzaketen jatorri pribatuko sarrerak, adibidez, museoek eduki ditzaketenak. Enpresek edo partikularrek kultur-erakunde publikoei emandako babesengatik, dohaintzengatik eta abarregatik izan ditzaketen balizko zerga-arintzeak ere ez dira sartzen kulturako gastutzat.

EAEko administrazioak 2022an kulturean likidatutako gastua 152,8 milioi euro izan zen, 2021ean baino 10,3 milioi gehiago. Horrek esan nahi du gehikuntza % 7,2koa izan zela. Gastu hori, era berean, 2022an, estatuko autonomia-erkidegoetako administrazioek likidatutako gastuaren % 10,1 da eta Eusko Jaurlaritzak urte horretan egindako gastuaren % 1,21. Gainera, gure autonomia-erkidegoko BPGd-ren % 0,19 da, autonomia-erkidego guztien batez besteko ratioa baino gehiago, % 0,11. Adierazle horren arabera, Ceuta eta Melilla haien ezaugarri bereziengatik salbuesten baditugu, soilik Nafarroa geratuko da EAEn gainetik.

Biztanle bakoitzeko gastuari dagokionez, EAEn 70,2 euro izan da 2022an, 2021ean baino 4,7 euro gehiago, eta kopuru hori Espainiako batezbestekoa (31,6 €) baino handiagoa da eta, berriz ere, Ceuta eta Melilla beren ezaugarri bereziengatik salbuetsita, Nafarroa soilik dago EAEn gainetik.

VI.2.3 TAULA. AUTONOMIA-ERKIDEGOETAKO ADMINISTRAZIOEK KULTURAN LIKIDATU DUTEN GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA

	BALIO ABSOLUTUAK (MILA EUROTAN).		ESTATU-MAILAN KULTURAN LIKIDATU DEN GASTUAREN %		AUTONOMIA- ERKIDEGOEN GUZTIRA LIKIDATUTAKO GASTUAREN %		BPGd-ren %		BIZTANLE BAKOITZEKO BATEZ BESTEKO GASTUA (€)	
	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022	2021	2022
ESPAINIA, GUZTIRA	1.461.453	1.518.707	100,0	100,0	0,58	0,60	0,12	0,11	30,8	31,6
ANDALUZIA	206.653	189.684	41,1	12,5	0,70	0,47	0,13	0,11	24,3	22,3
ARAGOI	22.501	22.671	1,5	1,5	0,32	0,32	0,06	0,05	17,1	17,3
ASTURIAS	32.148	30.528	2,2	2,0	0,63	0,60	0,14	0,12	31,9	30,3
BALEAR UHARTEAK	25.509	33.428	1,7	2,2	0,38	0,50	0,08	0,09	20,8	27,3
KANARIAR UHARTEAK	33.166	36.448	2,3	2,4	0,26	0,28	0,08	0,07	14,7	16,2
KANTABRIA	25.777	25.439	1,8	1,7	0,83	0,82	0,18	0,17	44,1	43,5
GAZTELA ETA LEON	76.413	70.652	5,2	4,7	0,62	0,57	0,13	0,11	32,2	29,7
GAZTELA-MANTXA	39.994	37.850	2,7	2,5	0,29	0,28	0,09	0,08	19,5	18,5
KATALUNIA	344.497	376.608	23,6	24,8	0,69	0,75	0,15	0,15	44,9	49,0
VALENTZIAKO ERKIDEGO	144.903	164.539	9,9	10,8	0,52	0,59	0,13	0,13	28,6	32,4
EXTREMADURA	38.804	41.241	2,7	2,7	0,66	0,70	0,19	0,18	36,8	39,2
GALIZIA	113.637	104.804	7,8	6,9	0,88	0,81	0,18	0,15	42,2	38,9
MADRIL	109.634	126.435	7,5	8,3	0,42	0,49	0,05	0,05	16,2	18,7
MURTZIA	31.114	29.180	2,1	1,9	0,38	0,36	0,10	0,08	20,4	19,2
NAFARROA	51.188	47.698	3,5	3,1	1,01	0,94	0,25	0,21	77,7	72,4
EAE	142.560	152.824	9,8	10,1	1,13	1,21	0,20	0,19	65,5	70,2
ERRIOXA	10.971	12.565	0,8	0,8	0,53	0,61	0,13	0,13	34,7	39,8
CEUTA	3.850	6.105	0,3	0,4	1,35	2,14	0,22	0,32	46,7	74,0
MELILLA	8.133	10.009	0,6	0,7	2,86	3,51	0,50	0,57	97,7	120,2

Iturria: Hezkuntza eta Kirol Ministerioa. Kultura Estatistiken urtekaria, 2024

²³ Ikerketa honen esparruan sartutako kultura-sektoreak honako hauek dira: Kultura-ondasun eta -zerbitzuak (monumentu historikoak, museoak, aztarnategi arkeologikoak, agiritegiak eta liburutegiak); arte plastikoak eta eszenikoak (erakusketak, argazkilaritza, musika, dantza eta antzerkia); liburuak eta ikus-entzunezkoak (zinema, bideoa eta grabatutako musika); diziplina artekoak (kultura-sustapena eta -hedapena, administrazio eta zerbitzu orokorrak eta hizkuntza-politika).

Familien gastua kultura-kontsumoan

Puntu honen emaitzak Kultura eta Kirol Ministerioaren *Kultura Estatistiken Urtekarian* jasotzen dira, eta urtekariaren atal honetako datuen iturria EInen *Familien aurrekontuen inkesta* da.

2023an euskal etxeek kultura-ondasun eta -zerbitzuetan egindako gastua 530,4 milioi € izan zen, hau da, 2022an baino % 7 gehiago. Gastu hori EAEko ondasun- eta zerbitzu-gastu osoaren % 1,5 da, autonomia-erkidego guztietako batezbestekoa baino txikiagoa (% 1,8).

Etxe bakoitzeko batez besteko gastuari dagokionez, EAE lehen lekuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean 562,2 euroekin. Pertsonako batez besteko gastuan aldiz bederatzigarren postuan dago 240,9 euroekin.

VI.2.4 TAULA. ETXEEK ONDASUNETAN ETA ZERBITZU KULTURALETAN EGITEN DUTEN BATEZ BESTEKO GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA								
	BALIO ABSOLUTUA (MILIOI EUROTAN)		ONDASUN ETA ZERBITZUETAKO GASTU OSOAREN %		ETXEETAKO BATEZBESTEKOAK (EUROAK)		PERTSONEN BATEZBESTEKOAK (EUROAK)	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
ESPAINIA, GUZTIRA	11.356,2	11.306,9	1,9	1,8	596,6	585,6	241,5	235,5
ANDALUZIA	1.824,7	1.673,8	1,9	1,7	551,6	497,6	215,5	195,5
ARAGOI	338,2	363,4	2,0	2,0	619,9	650,1	262,6	272,7
ASTURIAS	259,1	237,8	2,0	1,7	570,5	524,4	260,7	237,6
BALEAR UHARTEAK	341,5	319,7	2,0	1,8	727,5	697,9	279,2	263,7
KANARIAR UHARTEAK	475,4	464,7	2,0	1,8	543,5	546,0	211,5	210,0
KANTABRIA	112,7	116,4	1,6	1,5	459,8	473,6	194,9	199,3
GAZTELA ETA LEON	541,0	592,4	1,8	2,0	527,3	564,4	233,0	250,6
GAZTELA-MANTXA	403,3	452,2	1,8	1,8	501,4	542,8	198,8	217,3
KATALUNIA	2.103,3	1.946,8	2,1	1,8	680,0	622,0	277,0	246,8
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	1.169,8	1.233,0	1,9	1,8	536,8	576,7	231,2	235,5
EXTREMADURA	210,0	212,0	1,8	1,8	484,1	478,5	202,4	202,4
GALIZIA	662,8	716,5	1,9	2,0	594,1	641,6	248,4	267,3
MADRIL	1.746,3	1.806,0	1,8	1,8	657,3	668,3	260,1	262,1
MURTZIA	404,8	356,0	2,3	2,0	717,7	629,0	266,1	229,5
NAFARROA	151,6	167,3	1,6	1,8	574,3	626,1	232,6	249,7
EAE	495,5	530,4	1,5	1,5	540,5	562,2	230,2	240,9
ERRIOXA	81,9	91,2	2,1	2,1	616,3	670,5	262,1	283,8
CEUTA ETA MELILLA	34,2	27,4	2,0	1,6	618,5	518,6	209,3	165,3

Iturria: Hezkuntza eta Kirol Ministerioa. Kultura Estatistiken urtekaria, 2024

Gastu-taldeari dagokionez (liburuak eta aldizkako argitalpenak; kultura-zerbitzuak; ikus-entzunezko euskarriak, ekipoak nahiz osagarriak eta informazioa tratatzekoak eta telefono mugikorrak eta Interneti lotutako zerbitzuak), hauexek dira datuak:

- Etxe bakoitzeko, EAEn gastatutako 562,2 euroetatik % 37,8 telefonia mugikorrerako eta Internetekin lotutako zerbitzuetarako erabili zen; % 29,8 informazioaren tratamendurako eta ikus-entzunezko euskarri, ekipo eta osagarrietarako; % 19,1 kultura-zerbitzuetarako eta % 13,3 liburu eta aldizkako argitalpenetarako.
- Pertsonako, EAEn gastatutako 240,9 euroetatik % 25,8 ikus-entzunezko euskarri, ekipo eta osagarrietarako eta informazioaren tratamendurako erabili zen, % 25,4 liburu eta aldizkako argitalpenetarako, % 25,4 telefonia mugikorrerako eta % 23,3 kultura-zerbitzuetarako.

VI.2.5 TAULA. ETXE BAKOITZEAN KULTURA-ONDASUN ETA ZERBITZUETAN EGITEN DUTEN BATEZ BESTEKO GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZAREN ETA GASTU-TALDEAREN ARABERA (EUROTAN)

	GUZTIRA		LIBURUAK ETA ALDIZKAKO ARGITALPENAK		KULTURA-ZERBITZUAK		IKUS-ENTZUNEZKO EUSKARRIAK, EKIPAMENDUAK ETA OSAGARRIAK ETA INFORMAZIOA TRATATZEKOAK		TELEFONO MUGIKORRAK ETA INTERNETEKIN LOTUTAKO ZERBITZUAK	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
ESPAINIA, GUZTIRA	596,6	585,6	118,3	103,7	103,4	127,5	182,3	166,9	192,7	187,5
ANDALUZIA	551,6	497,6	55,9	66,1	119,6	95,0	165,5	148,2	210,5	188,2
ARAGOI	619,9	650,1	156,8	140,8	88,3	164,1	191,2	162,4	183,5	182,9
ASTURIAS	570,5	524,4	152,1	125,3	86,8	90,3	127,3	112,0	204,4	196,9
BALEAR UHARTEAK	727,5	697,9	189,7	68,2	158,5	180,8	189,5	208,6	189,7	240,2
KANARIAR UHARTEAK	543,5	546,0	50,0	82,3	61,3	102,1	205,2	168,7	217,1	193,0
KANTABRIA	459,8	473,6	90,4	111,6	55,8	79,7	139,7	141,4	173,9	140,9
GAZTELA ETA LEON	527,3	564,4	144,2	118,8	80,0	135,9	138,5	162,2	164,5	147,4
GAZTELA-MANTXA	501,4	542,8	85,7	91,5	58,1	102,4	145,2	138,8	212,4	210,2
KATALUNIA	680,0	622,0	161,2	104,7	97,0	105,9	220,4	195,3	201,5	216,0
VALENTZIAKO ERKIDEGO	563,8	576,7	87,4	75,2	93,6	142,0	198,8	185,1	184,0	174,4
EXTREMADURA	484,1	478,5	78,7	81,7	103,3	74,0	111,7	124,7	190,3	198,1
GALIZIA	594,1	641,6	128,7	139,9	86,6	135,8	181,0	175,6	197,8	190,2
MADRIL	657,3	668,3	147,9	136,5	135,5	192,8	197,2	168,4	176,7	170,6
MURTZIA	717,0	629,0	122,9	123,6	137,1	81,2	211,0	179,9	246,8	244,2
NAFARROA	574,3	626,1	161,1	133,2	110,4	204,8	143,9	150,1	158,8	138,1
EAE	540,5	562,2	157,3	143,1	96,3	131,1	150,9	145,2	135,8	142,9
ERRIOXA	616,3	670,5	143,2	134,6	154,0	170,4	155,9	172,3	163,3	193,2
CEUTA ETA MELILLA	618,5	518,6	---	---	---	---	---	---	---	---
ESPAINIA, GUZTIRA	100,0	100,0	19,8	17,7	17,3	21,8	30,6	28,5	32,3	32,0
EAE	100,0	100,0	10,1	13,3	21,7	19,1	30,0	29,8	38,2	37,8

Iturria: Hezkuntza eta Kirol Ministerioa. Kultura Estatistiken urtekaria, 2024

VI.2.6 TAULA. PERTSONA BAKOITZAK KULTURA-ONDASUN ETA -ZERBITZUETAN EGITEN DUEN BATEZ BESTEKO GASTUA, AUTONOMIA-ERKIDEGO BAKOITZAREN ETA GASTU-TALDEAREN ARABERA (EUROTAN)

	GUZTIRA		LIBURUAK ETA ALDIZKAKO ARGITALPENAK		KULTURA-ZERBITZUAK		IKUS-ENTZUNEZKO EUSKARRIAK, EKIPAMENDUAK ETA OSAGARRIAK ETA INFORMAZIOA TRATATZEKOAK		TELEFONO MUGIKORRAK ETA INTERNETEKIN LOTUTAKO ZERBITZUAK	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023	2022	2023
ESPAINIA, GUZTIRA	241,5	235,5	47,9	41,7	41,9	51,3	73,8	67,1	78,0	75,4
ANDALUZIA	215,5	195,5	21,8	26,0	46,7	37,3	64,7	58,2	82,3	73,9
ARAGOI	262,6	272,7	66,4	59,1	37,4	68,8	81,0	68,1	77,8	76,7
ASTURIAS	260,7	237,6	69,5	56,8	39,7	40,9	58,1	50,8	93,4	89,2
BALEAR UHARTEAK	279,2	263,7	72,8	25,8	60,7	68,3	72,7	78,8	72,8	90,8
KANARIAR UHARTEAK	211,5	210,0	23,3	31,6	23,9	39,2	79,9	64,9	84,5	74,2
KANTABRIA	194,9	199,3	38,3	47,0	23,7	33,5	59,2	59,5	73,7	59,3
GAZTELA ETA LEON	233,0	250,6	63,7	52,8	35,4	60,3	61,2	72,1	72,7	65,5
GAZTELA-MANTXA	198,8	217,3	34,0	36,6	23,0	41,0	57,6	55,6	84,2	84,1
KATALUNIA	277,0	246,8	65,7	41,6	39,5	42,0	89,8	77,5	82,1	85,7
VALENTZIAKO ERKIDEGO	231,2	235,5	35,9	30,7	38,4	58,0	81,6	75,6	75,5	71,2
EXTREMADURA	202,4	202,4	32,9	34,5	43,2	31,3	46,7	52,7	79,5	83,8
GALIZIA	248,4	267,3	53,8	58,3	36,2	56,6	75,7	73,2	82,7	79,3
MADRIL	260,1	262,1	58,5	53,5	53,6	75,6	78,0	66,0	69,9	66,9
MURTZIA	266,1	229,5	45,5	45,1	50,8	29,6	78,2	65,6	91,5	89,1
NAFARROA	232,6	249,7	65,3	53,1	44,7	81,7	58,3	59,8	64,3	55,1
EAE	230,2	240,9	67,0	61,3	41,0	56,2	64,3	62,2	57,9	61,2
ERRIOXA	262,1	283,8	60,9	57,0	65,5	72,2	66,3	72,9	69,5	81,8
CEUTA ETA MELILLA	209,3	165,3	---	---	---	---	---	---	---	---
ESPAINIA, GUZTIRA	100,0	100,0	19,8	17,7	17,3	21,8	30,6	28,5	32,3	32,0
EAE	100,0	100,0	29,1	25,4	17,8	23,3	27,9	25,8	25,2	25,4

*Ikuskizunak eta bestelako kultura-zerbitzuak barne

Iturria: Hezkuntza eta Kirol Ministerioa. Kultura Estatistiken urtekaria, 2024

2.1.3.2. Eusko Jaurlaritza. Kulturaren Euskal Behatokia. Estatistika: Finantzazioa eta gastu publikoa kulturean

Euskal Autonomia Erkidegoan egiten den *kulturako finantzazioari eta gastu publikoari buruzko estatistikaren* helburua da jakitea Euskal Administrazio Publikoak kulturen egiten duen finantzaketa eta gastu publikoa nolakoa den. Horretarako, administrazioaren, erakunde autonomoen, sozietate publikoen eta menpeko fundazioen kultura-aurrekontuak zorrotz aztertu behar dira.

Estatistika hori²⁴ urtean bi aldiz egiten dute eta azken edizioa 2024an argitaratu zen. Erreferentzia-urtea 2022 izan zen eta pandemiaren ondoren egin zen lehen edizioa izan zen.

Analisia bi norabidetan egin zen: izaera ekonomikoarengatik eta kultura-xedarengatik.

EAEko administrazio publikoek kulturen likidatutako gastua, haien arteko bateratze-ekitaldirik gabe, 652,8 milioi eurokoa izan zen 2022an. Gastu oso horrek % 25,9ko igoera dakar 2020. urtearekin alderatuta, eta % 16,9koa 2018. urtearekin alderatuta.

Kulturako gastu likidatuaren % 42,4 udalei dagokie (277 milioi euro); % 26,8 erakunde autonomoei, sozietate publikoei eta erakunde publikoen mendeko fundazioei (174,9 milioi euro); % 15,6 Eusko Jaurlaritzari (101,6 milioi euro) eta % 15,2 foru-aldundiei (99,3 milioi euro).

Administrazio publiko guztiek berreskuratu dute pandemiak murriztu zuen kultura-gastua, eta aurreko bi edizioetan baino balio handiagoak lortu dituzte.

2020ko edizioarekin alderatuta, hazkunderik handiena foru-aldundietan izan da (+% 34): 73,9 milioi eurotik 99,3 milioi eurora pasatu da gastua. Udaletan gastua % 31 igo da aurreko edizioarekin alderatuta, 211,4 milioi eurotik 277 eurora, pandemia aurreko balioak gaindituta (2018ko datuekin alderatuta, % 15 igo da kultura-gastua).

2020ko edizioan Eusko Jaurlaritza izan zen kulturen gastua gutxitu ez zuen erakunde bakarra (hein handi batean, pandemiaren efektuak arintzeko emandako laguntzengatik). Hala eta guztiz ere, aurreko edizioarekin alderatuta, kulturen egindako gastua asko handitu da: 77,9 milioi eurotik 101,6 milioi eurora (+%16). 2018rekin alderatuta, hazkundera ere nabariagoa izan zen (+% 47). Gastuaren hazkunde handi hori eta gero transferentzien gehikuntza dago, bai arruntak, bai kapital-transferentziak (3,8 milioi € eta 16,4 milioi € gehiago aurreko edizioarekin alderatuta, hurrenez hurren).

Erakunde autonomoen, sozietate publikoen eta fundazioen kasuan aurreko urtearekiko gehikuntza ez da hain handia izan: likidatutako gastua 155,3 milioi eurotik 174,9 milioi eurora (+% 13) igaro zen. 2018rekin alderatuta, gastua antzeko mantendu da (bakarrik % 3 gehitu zen), baina kontuan izan behar da 2018an baino erakunde gutxiago daudela (zehazki, 5 gutxiago): 4 baxa 2020ko edizioan eta baxa bat edizio honetan).

²⁴ Hauek osatzen dute estatistika honen behaketa-eremua:

- Errola-izaerako landa-lan batean Eusko Jaurlaritza, hiru foru-aldundiak eta 5.000 biztanle baino gehiagoko udalerrietako udalak (zehazki, 73 udal) barne hartzen dira.
- Beste landa-lan bat 5.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietako toki-administrazioak ordezkatzeko zituzten lagin batekin egin zen (100 udalek osatzen zuten lagina) hau da, 5.000 biztanle baino gutxiagoko udalen % 56,2, eta horietan estratu horretako udalerrietako biztanleen % 58,3 bizi dira.
- Errola-motako beste landa-lan bat egin zitzaizen erakunde autonomoei, sozietate publikoei eta menpeko erakundeei edo administrazio baten edo hainbaten % 100eko partaidetza dutenei. Partaidetza publikoa duten eta 2022an administrazioaren 500.000 euro baino gehiagoko transferentziak jaso zituzten erakundeak ere gehitu ziren (guztira 46 erakunde).

Laburbilduz, pandemiaren ondoren kulturen egindako gastua asko hazi da. Hala eta guztiz ere, hazkunde hori pandemiaren inpaktu negatibotik haratago doa. Izan ere, gastua gehitu egin zen pandemia aurreko edizioekin alderatuta.

Udalek kultura-gasturako egiten duten *esfortzua* beste erakunde batzuek egiten dutena baino handiagoa da. 2022an udalen kultura-gastuaren pisu erlatiboa erakundearen aurrekontu osoaren % 7,9 izan zen. 2020ko edizioarekin alderatuta asko gehitu da, baina ez da iritsi pandemia aurreko balioetara. Foru-aldundietan 2022an kultura-gastuan egindako esfortzua % 2,7koa izan zen. Adierazlea egonkor mantendu da aurreko edizioekin alderatuta (2020an % 2,6 zen eta 2018an % 2,9). Udalen kasuan bezala, ez da iritsi pandemia aurreko balioetara. Azkenik, Eusko Jaurlaritzaren kultura-gastuaren pisu erlatiboa egonkor mantendu da 2020ko edizioarekin alderatuta: Aurrekontu orokorrarekin alderatuta % 0,7.

VI.2.7 TAULA. ADMINISTRAZIOEK KULTURAN LIKIDATUTAKO GASTUAREN BILAKAERA (MILIOI EUROTAN).							
	2016	2018	2020	2022	% BERTIKALA	ALD. 2020- 2022	ALD. 2018- 2022
UDALAK	242.711	240.927	211.369	277.030	42,4	31,1	15,0
ERAKUNDE AUTONOMOAK, SOZietate PUBLIKOAK ETA FUNDazioAK	187.647	170.031	155.319	174.878	26,8	12,6	2,9
FORU-ALDUNDIAK	78.889	78.485	77.905	101.604	15,6	30,4	29,5
EUSKO JAURLARITZA	67.662	69.139	73.859	99.297	15,2	34,4	43,6
GUZTIRA	576.909	558.582	518.452	652.809	100,0	25,9	16,9

Iturria: Kulturaren Euskal Behatokia. Estatistika: Finantzazioa eta gastu publikoa kulturen. EAEko txostena (2022).

Aipatutako gastuaren *sailkapen ekonomikoari* dagokionez, aurreko urteetan bezala gastu arrunta kapital-gastuaren aurretik jarri da: 10 eurotik 7-9 euro artean aztertutako administrazio-maila ezberdinetako gastu arruntekoak dira. Gastu arrunt handiena udalei dagokie (% 94) eta ondoren erakunde autonomoei, sozietate publikoei eta fundazioei (% 90). Foru-aldundietan gastu arrunta % 77koa da eta Eusko Jaurlaritzan % 69koa.

Gastu horren *xedeari edo kultura-esparruari* dagokionez, arteekin eta kultura-industriekin lotutako jardueretarako gastua nabarmentzen da: Eusko Jaurlaritzaren % 59,7tik udalen % 69,7ra bitarteko pisua du, eta % 67ra iristen da erakunde autonomoetan, sozietate publikoetan eta fundazioetan. Kontrara, foru-aldundietan ondarera bideratutako gastua gailentzen da: kultura-esparru horren pisua % 58,9koa izan zen 2022. urtean. Jaletara eta herri-kulturara eta kultura-zuzendaritza eta -zerbitzuetara bideratutako gastuaren pisu erlatiboa txikiagoa da administrazio guztietan.

Administrazio-motaren arabera, eta gastuaren analisi ebolutiboa eginda, Eusko Jaurlaritzaren kasuan, ondarera bideratutako gastua handitu da batez ere: 25,7 milioi eurotik 38,4 milioi eurora igaro da (+% 49,4). Gehikuntza horren arrazoietakoa bat transferentziak dira. Arteetara eta industrietara ere bideratu da gastu handiagoa: 50,5 milioi eurotik 60,7 milioi eurora (+% 20,2). Bi kultura-eremu horien kasuan, estatistika hasi zenetik gastu-zifra handienak lortu dira.

Foru-aldundietan ere antzera gertatu da: ondarre-gastua handitu egin da (+% 37,6: 42,6 milioi eurotik 58,5 milioi eurora), baita arte eta industrien gastua ere (+% 30,4: 26,3 milioi eurotik 34,3 milioira).

Udalen kasuan azpimarratzekoa da jaietan eta herri-kulturen egindako gastua berreskuratu dela. Pandemiaren ondorioz, 2020an, gastu hori % 67 murriztu zen, 9 milioi euroraino. 2022an, jaietako gastua 30,4 milioi euroraino handitu da. Kopuru horrek 2018an jaietara bideratutako gastua gainditzen du. Zifra absolutuetan, arteen eta industrien arloak egin du gora gehien 2020ko datuekin alderatuta: EAEko udalek 44 milioi euro gehiago gastatu dituzte. Jaien kasuan bezala, pandemiaren ondorioz esparru horretan galdutako gastua neurri handiagoan berreskuratu da.

Erakunde autonomoetan, sozietate publikoetan eta fundazioetan joera antzekoa da. Jaietarako eta herri-kulturarako gastua nabarmen handitu da: 2,7 milioi eurotik 5,4 milioi eurora igo da (% 100eko igoera), eta arteetarako eta industrietarako gastua 90,9 milioi eurotik 117 milioi eurora igo da (% 28,7ko igoera).

VI.2.8. TAULA KULTURAN LIKIDATUTAKO GASTUA KULTURA-ARLOEN ETA ADMINISTRAZIO-MOTEN ARABERA (MILIOI EUROTAN)										
KULTURA-ARLOAK	URTEA ETA BILAKAERA	ADMINISTRAZIOA								GUZTIRA
		EUSKO JAURLARITZA		ALDUNDIAK		UDALAK		ERAKUNDE AUTONOMOAK, SOZIETATE PUBLIKOAK ETA FUNDAZIOAK		
		MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA	
ONDAREA	2018	22,4	32,4	35,2	61,6	35,2	14,6	44,4	26,1	150,4
	2020	25,7	33,0	33,3	57,7	33,3	15,7	44,5	28,6	146
	2022	38,4	37,8	40,7	59,9	40,7	14,7	44,4	25,4	182
	ALD. 20-2022	49,4		22,2		22,2				24,7
	ALD. 18-22	71,4		15,6		15,6		0,0		21,0
ARTEAK ETA INDUSTRIAK	2018	45,4	65,8	165,0	31,7	165,0	68,5	103,3	60,7	338,6
	2020	50,5	64,8	148,7	35,6	148,7	70,4	90,9	58,5	316,4
	2022	60,7	59,7	193,1	34,5	193,1	69,7	117	66,9	405,1
	ALD. 20-2022	20,2		29,86		29,86		28,71		28,0
	ALD. 18-22	33,7		17,03		17,03		13,26		19,6
JAIK ETA KULTURA HERRIKOIA	2018	0,006	0,0	27,9	6,1	27,9	11,6	4,6	2,7	32,586
	2020	0,2	0,3	9,2	0,1	9,2	4,3	2,7	1,7	12,14
	2022			30,4	0,2	30,4	11,0	5,4	3,1	36
	ALD. 20-2022	-100,0		230,4		230,4		100,0		196,5
	ALD. 18-22	-100,0		9,0		9,0		17,4		10,5
ZUZENDARITZA ETA ZERBITZU OROKORRAK	2018	1,2	1,8	12,9	6,5	12,9	5,3	17,7	10,4	36,9
	2020	1,5	2,0	20,2	6,6	20,2	9,5	17,3	11,1	43,9
	2022	2,5	2,5	12,7	6,4	12,7	4,6	8,2	4,7	29,7
	ALD. 20-2022	66,7		-37,1		-37,1		-52,6		-32,3
	ALD. 18-22	108,3		-1,6		-1,6		-53,7		-19,5
GASTUA GUZTIRA KULTURA-ONDASUNETAN ETA ZERBITZUETAN	2018	69,0	100	241,0	100	241,0	100	170,0	100	558,5
	2020	77,9	100	211,4	100	211,4	100	155,4	100	518,4
	2022	101,6	100	276,9	100	276,9	100	175,0	100	652,8
	ALD. 20-2022	30,4		31,0		31,0		12,6		25,9
	ALD. 18-22	47,2		14,9		14,9		2,9		16,9
Iturria: Kulturaren Euskal Behatokia. Estatistika: Finantzazioa eta gastu publikoa kulturan. EAEko txostena (2022).										

Iturria: Kulturaren Euskal Behatokia. Estatistika: Finantzak eta gastu publikoa kulturaren. EAEko txostena (2022).

2.2. EUSKARAREN EGOERA EAE-N

2.2.1. Herritarren euskara-maila²⁵

EUSTATen datuen arabera, 2016 eta 2021 artean euskaldunen (euskaraz ondo ulertu eta hitz egiten duten pertsonak) eta ia-euskaldunen proportzioa, hurrenez hurren, % 42,2tik % 43,3ra (+% 1,1 puntu) eta % 18,5etik % 19,1era (+% 0,6 puntu) igo zen, erdaldunen kategoriaren kaltetan (% 1,7 puntu jaitsi zen).

2021ean, biztanle euskaldunen proportziorik handiena % 90,5 izan zen 10-14 urte bitartean eta txikiena % 22,1 70 urtetik aurrera. Oro har, euskararen ezagutzak beheranzko joera du adinaren arabera. Ildo beretik, 30 urtetik beherakoen % 70 euskaldunak dira eta proportzio hori murriztu egiten da adin gehiagoko taldeen artean.

²⁵ Informazio-iturriak lau edo bost (edo gehiago) urtez behin egiten diren inkestak edo azterlanak izaten direnez, epigrafe honetan egin den analisia urte batetik bestera aldatzen da.

VI.2.9 TAULA. EAE-KO 2 URTETIK GORAKOAK, EUSKARA-MAILA OROKORRAREN, ADINAREN ETA URTEAREN ARABERA (ehuneko horizontalak)								
	GUZTIRA		EUSKALDUNAK		IA-EUSKALDUNAK		ERDALDUNAK	
	2016	2021	2016	2021	2016	2021	2016	2021
GUZTIRA	2.122.895	2.163.121	42,2	43,3	18,5	19,1	39,3	37,6
2 - 4	61.249	52.419	81,0	74,3	17,1	23,1	1,9	2,7
5 - 9	106.547	102.449	84,4	81,0	14,0	18,2	1,6	0,8
10 - 14	100.447	109.239	87,3	90,5	10,3	8,5	2,4	1,0
15 - 19	92.108	105.549	82,7	87,6	10,3	8,8	7,0	3,5
20 - 24	90.665	100.368	69,2	74,8	12,7	11,2	18,1	14,0
25 - 29	104.643	99.150	55,4	60,4	16,5	13,7	28,1	25,9
30 - 34	132.381	109.565	46,3	49,9	21,5	18,7	32,2	31,3
35 - 39	171.777	134.901	40,1	44,6	26,2	23,0	33,8	32,4
40 - 44	181.112	172.178	34,7	38,4	29,1	29,1	36,2	32,5
45 - 49	172.096	180.511	30,1	33,5	26,8	31,0	43,1	35,5
50 - 54	168.655	171.271	29,0	29,0	22,5	27,1	48,6	43,9
55 - 59	157.293	167.029	26,5	27,8	20,4	23,9	53,1	48,2
60 - 64	133.802	154.439	23,6	25,4	18,0	20,2	58,4	54,4
65 - 69	125.281	129.744	23,1	22,3	15,1	17,8	61,8	59,9
70 - 74	103.301	119.651	22,2	22,1	13,1	14,1	64,7	63,8
>= 75	221.538	254.658	24,0	22,1	8,6	9,2	67,3	68,7

Iturria: EUSTAT. Biztanleriaren eta etxebizitzaren erroldak.

2.2.2. Euskara sustatzeko aurrekontu publikoak, jarduketa-eremuen eta erakundearen arabera

2.2.2.1. Jarduketa-eremuen definizioa eta sailkapena

Euskara ezagutu eta transmititzeko eremuak

- *Euskara familian transmititzea.* Euskara familian transmititzea sustatzeko kanpainak eta jarduketak.
- *Irakaskuntza.* Hezkuntzan euskara promozionatu eta sustatzeko jarduketak (euskara-ikasleak, lanbide-heziketa, graduiko ikasketak eta graduondokoak).
- *Euskalduntzea-alfabetizazioa.* Euskaltegiak, euskara praktikatzeko programak, immigranteentzako material didaktikoak...

Euskara erabiltzea sustatzeko sektore-programak

- *Administrazioa.* Funtzionarioak euskalduntzeko programak (euskara ikasten ari diren langileen ordezkapen-gastuak barne); itzulpen-gastuak, administrazioaren menpeko errotulazioak eta hizkuntza-paisaia euskalduntzea...
- *Informazioaren eta Komunikazioaren Teknologia.* Softwareak eta bestelako baliabide teknologikoak euskaraz sortu eta hedatzeko programak; Interneten euskarazko edukiak hedatzeko programak.
- *Eremu sozioekonomikoa.* Enpresetan euskara-planak garatzeko programak; merkataritzan, ostalaritzan eta beste zerbitzu batzuetan euskararen erabileran eragiteko proiektuak; enpresetako eta establezimenduetako hizkuntza-paisaia (errotulazioak eta abar) euskalduntzeko laguntzak eta langileen euskara-maila hobetzeko ikastaroak eta dirulaguntzak.
- *Aisialdia eta kirola.* Aisialdian eta kirolean euskarazko eskaintza promozionatzeko programak; begiraleak euskaraz prestatzea...

Helburua euskararen kalitatea duten arloak

- *Argitaletxeen ekoizpena.* Argitaletxeen euskarazko ekoizpenaren eta kontsumoaren merkatua promozionatzea eta hedatzea paperean eta elektronikoki; euskaraz irakurri eta idaztea sustatzeko programak (liburutegietako programak, irakurketa-tailerrak...).
- *Kultura.* Kulturaren gainerako eremuetan (antzerkia, musika, bertsolaritza, etab.) euskaraz sortu eta kontsumitzea sustatzeko programak.
- *Publizitatea.* Publizitatea euskaraz sortzeko programak; euskarazko publizitate-kanpainak kontratatzea lehenesteko neurriak.
- Euskararen corpusa eta kalitatea planifikatzea. Euskararen, euskara batuaren eta terminologiaren kalitatea elikatze eta hedatzeko proiektuak eta erakunde-harremanak; ahozkoasuna hobetzeko eta euskalkiak indartzeko programak; toponimia eguneratzeko eta hedatzeko lanak eta ahozko ondarea bildu eta hedatzeko programak...
- *Komunikabideak.* Euskarazko komunikabideei emandako dirulaguntzak; komunikabideetan euskararen erabilera sustatzeko proiektuak, etab.

Promozioko, ikerketako eta komunikazioko proiektuak eta gastu orokorrak

- *Informazioko, sentsibilizazioko eta komunikazioko kanpaina orokorrak.* Informazioko, sentsibilizazioko eta komunikazioko kanpaina orokorrak eta ez sektorialak (Euskararen Nazioarteko Eguna, euskararen aldeko kanpainak...).
- *Hizkuntzaren diagnosiak eta plangintzak egiteko azterlan orokorrak.* Orokorrak eta zeharkakoak direlako eremu jakin batean kokatu ezin diren azterlanak eta azterlan soziolinguistikoak, euskararen erabilera kalean neurtzeko lanak, plan estrategikoak, etab.
- *Toki-erakundeei eta mankomunitateei hizkuntza-normalizaziorako proiektuak egiteko emandako dirulaguntzak.*
- *Bestelako dirulaguntzak, proiektuak eta gastu orokorrak.* Aurreko ataletan sartu ezin diren gastuak, adibidez, euskara-taldeei emandako dirulaguntzak, euskararen inguruko jaiak eta ospakizun orokorrak, atzerriko hizkuntza-erakundeekin harremanak eta proiektuak sortzea, herritarren hizkuntza-eskubideak babesteko ekimenak...toki-administrazioetako euskara-arloen egiturarako eta funtzionamendurako gastuak.

Euskara-arloetako egiturazko gastuak

- Euskara-arloen langileen gastuak eta baliabide teknikoak: bertako langileen gastuak, kanpoko enpresei egindako ordainketak euskara-zerbitzua kudeatu dezaten eta bestelako funtzionamendurako gastu orokorrak.

2.2.2.2. Erakundeen eta jarduketaren eremuen arabera erakundearen analisia

EUSTATen datuen arabera, eta hurrengo taulatan ikus daitekeenez, 2022an EAEko administrazio publikoek euskara sustatzeko likidatutako aurrekontu publikoa 175.055,6 milioi eurokoa izan zen. 104.056 milioi euro (% 59,4) Eusko Jaurlaritzari dagozkio, 41.008,8 euro (% 23,4) 5.000 biztanletik gorako udalerriei (hiriburuak sartu gabe) eta 10,2 milioi euro hiru hiriburuei (% 2,6 Gasteizi, % 1,7 Donostiari eta % 1,5 Bilbori). Hiruretan diru gutxien jarri zuen hiriburua, biztanle gehien zituena izanik, Bilbo izan zen. Foru-aldundien aurrekontua guztira 19.792,1 milioi eurokoa izan zen (kopuru osoaren % 11,3: % 5,5 Bizkaian, % 4,3 Gipuzkoan eta % 1,5 Araban).

2020tik 2022ra arteko alderaketan entitate guztietan euskara sustatzeko aurrekontuetan igoerak izan dira, Gipuzkoako Foru Aldundian izan ezik (—% 1,4).

Ikuspegi dinamiko batetik eta 2022. eta 2008. urteak alderatuta ikusten da Eusko Jaurlaritzak, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Bilboko Udalak baliabide gutxiago bideratu dituztela 2022an euskara sustatzera, 2008an bideratu zituztenak baino.

VI.2.10 TAULA. EUSKARA SUSTATZEKO AURREKONTU PUBLIKOAK, EAE-KO ADMINISTRAZIO-MOTAREN ARABERA *
2008-2022 (milioi euro)

	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020	2022
EUSKO JAURLARITZA	115.404,4	106.786,0	88.598,4	91.443,9	86.975,1	94.360,2	98.430,9	104.056,0
ARABAKO FORU-ALDUNDIA	2.039,9	2.333,2	1.670,9	1.910,4	2.290,2	2.452,7	2.113,9	2.629,9
BIZKAIKO FORU-ALDUNDIA	10.785,1	9.641,8	10.408,8	8.259,5	8.390,9	8.580,2	8.976,0	9.586,0
GIPUZKOAKO FORU-ALDUNDIA	7.101,6	6.156,4	5.428,1	5.422,4	6.108,7	6.705,3	7.687,0	7.576,2
> 5.000 BIZTANLEKO UDALERRIAK, HIRIBURUAK SALBU	33.644,5	31.725,1	31.464,3	32.663,1	37.181,2	38.212,9	35.789,2	41.008,8
BILBO	2.852,1	2.780,0	1.929,0	1.733,1	1.748,2	2.345,6	2.121,9	2.660,9
DONOSTIA	2.694,6	2.796,8	2.626,2	2.934,6	2.887,3	2.883,5	2.660,3	3.034,3
GASTEIZ	2.946,9	3.454,5	3.075,2	3.971,2	4.534,4	4.893,3	3.518,4	4.503,6
GUZTIRA	177.469,0	165.673,9	145.200,9	148.338,3	150.115,9	160.433,9	161.297,6	175.055,6

* 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020 eta 2022 urteetako likidatutako aurrekontuak

Iturria: EUSTAT (Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila. Euskara-aurrekontuak).

VI.2.11 TAULA. EUSKARA SUSTATZEKO AURREKONTU PUBLIKOAK, EAE-KO ADMINISTRAZIO-MOTAREN ARABERA *

	2016		2018		2020		2022		ALD. 2020/22
	MILIOI EURO	% BERTIKALA	MILIOI EURO	% BERTIKALA	MILIOI EURO	% BERTIKALA	MILIOI EURO	% BERTIKALA	
EUSKO JAURLARITZA	86.975,1	57,9	94.360,2	58,8	98.430,9	61,0	104.056,0	59,4	5,7
ARABAKO FORU-ALDUNDIA	2.290,2	1,5	2.452,7	1,5	2.113,9	1,3	2.629,9	1,5	24,4
BIZKAIKO FORU-ALDUNDIA	8.390,9	5,6	8.580,2	5,3	8.976,0	5,6	9.586,0	5,5	6,8
GIPUZKOAKO FORU-ALDUNDIA	6.108,7	4,1	6.705,3	4,2	7.687,0	4,8	7.576,2	4,3	-1,4
> 5.000 BIZTANLEKO UDALERRIAK, HIRIBURUAK SALBU	37.181,2	24,8	38.212,9	23,8	35.789,2	22,2	41.008,7	23,4	14,6
BILBO	1.748,2	1,2	2.345,6	1,5	2.121,9	1,3	2.660,9	1,5	25,4
DONOSTIA	2.887,3	1,9	2.883,5	1,8	2.660,3	1,6	3.034,3	1,7	14,1
GASTEIZ	4.534,4	3,0	4.893,3	3,1	3.518,4	2,2	4.503,6	2,6	28,0
GUZTIRA	150.116,0	100,0	160.433,7	100,0	161.297,6	100,0	175.055,6	100,0	8,5

* 2016, 2018, 2020 eta 2022 urteetako likidatutako aurrekontuak

Iturria: EUSTAT (Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila. Euskara-aurrekontuak) eta geuk egindakoa.

Kopuruak erakunde bakoitzaren aurrekontu orokorren gainean kalkulatuta, ikusi da udalek egiten dutela esfortzurik handiena, Bilboko Udalak ez ezik. Hala, 5.000 biztanletik gorako udalerriek aurrekontuaren % 2,4 euskara sustatzera bideratzen dute. Hiru hiriburuetan honako hau ikus daiteke: Gasteizek % 1,1, Donostiak % 1 eta Bilbok % 0,4. Izan ere, Bilbok du ratorik baxuena, Eusko Jaurlaritzak (aurrekontu osoaren % 0,8) eta hiru foru-aldundiak egindako ahaleginaren azpitik (Gipuzkoa: % 0,8, eta Bizkaia eta Araba: % 0,5).

Jarduketa-eremuka, 2022ko datuen arabera, zatirik handiena (likidatutako aurrekontu osoaren % 58,4) euskara jakitera eta transmititzera bideratu zen (83.360,6 milioi euro), honela banatuta: % 34 euskalduntze-alfabetatzerako (59.437,7 milioi euro), % 12,9 irakaskuntzarako (22.564,5 milioi euro) eta % 0,8 euskararen familia-transmisiorako (1.358,4 milioi euro). Eusko Jaurlaritzak euskalduntzeko-alfabetatzeko aurrekontuaren % 76 jarri zuen, eta irakaskuntza-arlokoaren % 83,3.

VI.2.12 TAULA. EUSKARA SUSTATZEKO AURREKONTU PUBLIKOAK EAE-KO ADMINISTRAZIO-MOTAREN ARABERA *								
	2016		2018		2020		2022	
	MILIOI EURO	ERAKUNDEAREN AURREKONTU OROKORRAREN GAINEKO %	MILIOI EURO	ERAKUNDEAREN AURREKONTU OROKORRAREN GAINEKO %	MILIOI EURO	ERAKUNDEAREN AURREKONTU OROKORRAREN GAINEKO %	MILIOI EURO	ERAKUNDEAREN AURREKONTU OROKORRAREN GAINEKO %
EUSKO JAURLARITZA	86.975,1	0,8	94.360,2	0,8	98.430,9	0,8	104.056,0	0,8
ARABAKO FORU-ALDUNDIA	2.290,2	0,6	2.452,7	0,5	2.113,9	0,4	2.629,9	0,5
BIZKAIKO FORU-ALDUNDIA	8.390,9	0,6	8.580,2	0,5	8.976,0	0,6	9.586,0	0,5
GIPUZKOAKO FORU-ALDUNDIA	6.108,7	0,8	6.705,3	0,8	7.687,0	0,9	7.576,2	0,8
> 5.000 BIZTANLEKO UDALERRIAK, HIRIBURUAK SALBU	37.181,2	2,7	38.212,9	2,6	35.789,2	2,4	41.008,8	2,4
BILBO	1.748,2	0,4	2.345,6	0,5	2.121,9	0,4	2.660,9	0,4
DONOSTIA	2.887,3	1,0	2.883,5	1,1	2.660,3	1,0	3.034,3	1,0
GASTEIZ	4.534,4	1,3	4.893,3	1,4	3.518,4	1,0	4.503,6	1,1

* 2002ko eta 2004ko egindako aurrekontuak eta 2006, 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018, 2020 eta 2022 urteetako likidatutako aurrekontuak
Iturria: EUSTAT (Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila. Euskara-aurrekontuak).

Zehatzago esanda, hauek dira aurrekonturik handiena duten 5 esparruak: euskalduntzea-alfabetatzea (% 34 aipatu dugun bezala), irakaskuntza (% 12,9), euskalgintzako egitura-gastuak (% 11,7), administrazioa (% 10,7) eta komunikabideak (% 9,6).

VI.2.13 TAULA. EUSKARA SUSTATZEKO AURREKONTU PUBLIKOAK, JARDUKETA-EREMUAREN ARABERA LIKIDATUTAKOAK ETA ERAKUNDE-MOTA KONTUAN HARTUTA 2022											
		> 5.000 BIZTANLEKO UDALERRIETAKO UDALAK		HIRIBURUAK		FORU-ALDUNDIAK		EUSKO JAURLARITZA		GUZTIRA	
		MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA	MILIOI EURO	ZIFRA
GUZTIRA		41.008,8	100	10.198,7	100	19.792,1	100	104.056,0	100	175.055,6	100
EUSKARAREN EZAGUTZA ETA TRANSMISIOA	EUSKARA FAMILIAN TRANSMITITZEA	1.014,1	2,5	301,6	3,0	18,6	0,1	24,1	0,0	1.358,4	0,8
	IRAKASKUNTZA	2.478,2	6,0	1.173,0	11,5	119,8	0,6	18.793,4	18,1	22.564,5	12,9
	EUSKALDUNTZEA-ALFABETIZAZIOA	13.005,9	31,7	968,7	9,5	239,8	1,2	45.223,2	43,5	59.437,7	34,0
EUSKARAREN ERABILERA SUSTATZEA	ADMINISTRAZIOA	2.800,6	6,8	1.540,3	15,1	2.904,5	14,7	11.502,3	11,1	18.747,7	10,7
	INFORMAZIOAREN ETA KOMUNIKAZIOAREN TEKNOLOGIAK	78,0	0,2	36,1	0,4	1.814,7	9,2	887,7	0,9	2.816,5	1,6
	EREMU SOZIOEKONOMIKOA	586,4	1,4	271,3	2,7	543,2	2,7	2.225,0	2,1	3.626,0	2,1
	ASIALDIA ETA KIROLA	5.341,3	13,0	1.602,7	15,7	284,1	1,4	195,8	0,2	7.423,9	4,2
EUSKARAREN KALITATEA	ARGITALETXEEN EKOIZPENA	299,7	0,7	169,3	1,7	176,5	0,9	790,8	0,8	1.436,3	0,8
	KULTURA-JARDUERA	2.421,0	5,9	1.249,4	12,3	1.139,7	5,8	770,0	0,7	5.580,2	3,2
	PUBLIZITATEA	93,5	0,2	122,7	1,2	24,1	0,1	-	0,0	240,3	0,1
	EUSKARAREN CORPUSA ETA KALITATEA PLANIFIKATZEA	185,6	0,5	186,1	1,8	1.085,7	5,5	1.433,0	1,4	2.890,3	1,7
	KOMUNIKABIDEAK	2.325,8	5,7	155,3	1,5	5.029,7	25,4	9.279,3	8,9	16.790,0	9,6
SUSTAPENA, IKERKETA ETA KOMUNIKAZIOA	INFORMAZIOKO, SENTSIBILIZAZIOKO ETA KOMUNIKAZIOKO KANPAINAK	1.116,9	2,7	376,7	3,7	55,5	0,3	727,3	0,7	2.276,3	1,3
	HIZKUNTZAREN DIAGNOSIAK ETA PLANGINTZAK EGITEKO AZTERLAN OROKORRAK	239,5	0,6	92,4	0,9	205,3	1,0	656,3	0,6	1.193,5	0,7
	TOKI-ERAKUNDEEI ETA/EDO MANKOMUNITATEEI EMANDAKO DIRULAGUNTZAK	898,8	2,2	-	-	1.546,3	7,8	201,0	0,2	2.646,1	1,5
	BESTELAKO DIRULAGUNTZAK, PROIEKTUAK ETA GASTU OROKORRAK	804,4	2,0	218,4	2,1	1.843,2	9,3	2.603,3	2,5	5.469,2	3,1
	EUSKARA-ARLOETAKO EGITURAZKO GASTUAK	7.319,1	17,9	1.734,6	17,0	2.761,4	14,0	8.743,5	8,4	20.558,6	11,7

Iturria: EUSTAT (Eusko Jaurlaritza. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila. Euskara-aurrekontuak).

ITURRIAK

1. **EUSTAT.** Biztanleriaren eta etxebizitzaren erroldak. Euskara. 2021
2. **EUSTAT.** Euskara sustatzeko aurrekontu publikoak. 2022
3. **EUSKO JAURLARITZA.** Kulturaren Euskal Behatokia. Estatistika: Finantzazioa eta gastu publikoa kulturaren. EAEko txostena (2022).
4. **Kultura eta Kirol Ministerioa.** Kultura Estatistiken urtekaria. 2024. urteko edizioa
5. **KULTURA ETA KIROL MINISTERIOA.** Kultura-ohituren eta -praktiken inkesta. 2024ko aurrerapena.

3. OSASUNA ETA OSASUN-SISTEMA

Osasuna ongizate fisiko, mental eta sozialeko egoera bat da, eta ez bakarrik afekziorik edo gaixotasunik eza. Osasuna pertsona batek harmonia biopsikosoziala izateko duen aukera da, bizi den ingurunearekiko elkarreragin dinamikoan. Eta hainbat faktorek baldintzatzen dute, batez ere, ingurumenak, baldintza sozioekonomikoek, bizimoduak, osasun-sistemak eta giza biologiak.

EAEko bizi-kalitateari buruzko VI. kapituluaren hirugarren atalean zehar, beste alderdi batzuen artean, biztanleriaren osasun-egoerara hurbiltzea ahalbidetzen duten zenbait adierazle aurkeztu dira, hala nola bizi-itxaropena, heriotza-tasa eta osasun mentala. Ondoren, Osakidetza-jardueraren analizatu da. Herritarrei osasun-arreta integrala eskaintzen dien erakunde autonomoa da eta aurrekontu publikoekin finantzatzen da. Geroago aseguru libreko erakunde baliabideei eta jarduerari buruzko adierazle batzuk aztertu dira. Eta, bukatzeko, osasun-sistemaren finantzaketa eta gastua aztertu dira.

3.1. OSASUN-EGOERA

3.1.1. Bizi-itxaropena (BI) eta Desgaitasunik gabeko bizi itxaropena (DGBI)

X adineko bizi-itxaropena x adin horretako pertsona batek ustez biziko duen batez besteko urte-kopurua da, adinaren arabera berariazko heriotza-tasetan egungo joerek iraunez gero.

EUSTATen datuen arabera, EAEn jaiotzeko uneko bizi-itxaropena (JBI), pandemiak markatutako jaitsieraren ondoren (2020-2022), gehitu egin zen 2023an eta gehieneko balioetara iritsi zen. Emakumeen artean azken urtean bost hamarren gehitu zen, 86,6 urteetara iritsiz, eta balio horrek 2019ko gehienekoa berdindu zuen. Gizonena zazpi hamarren gehitu zen eta 81,2 urteko gehieneko historikora iritsi zen. Ondorioz, EAEko jaiotza-uneko bizi-itxaropena EB osokoa baino handiagoa da oraindik ere: 2,3 urte gehiago gizonen kasuan eta 2,4 urte emakumeen kasuan.

1976ko datuei erreparatuz (76,9 eta 69,6 urte BI-n emakumeentzat eta gizonentzat, hurrenez hurren), emakumeen jaiotze-uneko bizi-itxaropena 9,7 gehitu da eta gizonena 11,6. Horrek esan nahi du urte bakoitzeko 2,5 hilabete irabazi dituztela emakumeek eta gizonen 3 hilabete. Gizonen bizi-itxaropena gehiago hasi denez, 2023an 5,4 urtera gutxitu da bizi-esperantza edo genero-arrakala (emakumeen alde). Gehieneko arrakala 1991n eta 1994n gertatu zen (8,7 urte).

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren Erregistroen eta Osasun Informazioaren Zerbitzuak egindako *EAEko 2023ko heriotza-tasaren txostenaren* arabera, JBI EAEn 2023an 87 urtekoa izan zen emakumeen artean eta 81,5 urtekoa gizonen artean. Ia urtebeteko gehikuntza gertatu zen JBI n aurreko urtearekin konparatuta sexu bietan.

Bestalde, *2023ko Osasun Inkestaren (23EAEI)* datuei jarraikiz, 2023ko jaiotza-uneko bizi-itxaropena 86,3 urtekoa izan zen emakumeen artean (2018ko Osasun Inkestakoa baino 2 hamarren gutxiago) eta 80,6 urtekoa gizonen artean (2018an baino 3 hamarren gehiago).

Hala ere, jaiotza-uneko bizi-itxaropenak, garatutako herrialde gehienetan, goranzko garapena izan du urteetan zehar; horrek ez dakar, ezinbestean, adierazle hori igotzen deneko bizitzako urte guztiak osasun-egoera onean bizi izandako urteak izatea, zeren eta pertsonen gaixotasunak eta osasun-arazoak izan baititzakete eta horien ondorioz bizi-kalitatea galdu, nahiz eta horiek heriotza berehala ez eragin. Horregatik, biztanleriaren hilkortasuna ez ezik erikortasun- edo desgaitasun-esperientzia aintzat hartzen dituzten osasun-adierazleak

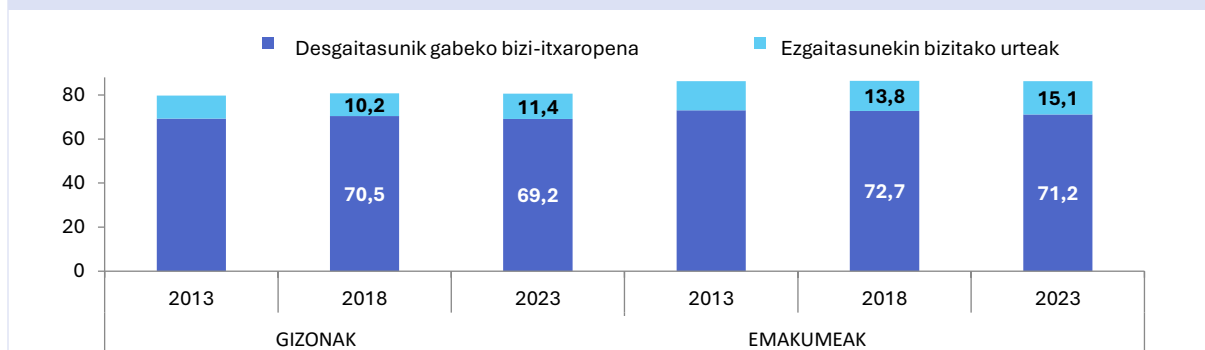
erabiltzea beharrezkoa da²⁶. Adierazle horien artean, desgaitasunik gabeko bizi-itxaropena (DGBI)²⁷ edo osasun oneko bizi-itxaropena (OOBI)²⁸ aipatu behar dira.

23EAEOn datuen arabera, desgaitasunik gabeko bizi-itxaropenak (DGBI) bilakaera negatiboa du bi sexuetan 2018arekin alderatuta. Gizonena 1,3 urte jaitsi zen eta emakumeena 1,5 urte. Desgaitasunarekin bizitako urteak areagotu egin ziren bi sexuetan: 1,2 urte gizonetan eta urtebete emakumeetan.

Bizi-itxaropen osoa, desgaitasunik gabekoa eta desgaitasunarekin bizitako urteen kopurua, handiagoak izan ziren emakumeen artean gizonen artean baino.

Aipatutako inkestaren arabera, bizi-kalitateari lotuta emakumeen zein gizonen artean osasunean gehien eragiten duten arazoak mina, antsietatea, depresioa eta mugikortasuna dira. 2023ko balioak 2013koen antzekoak izan dira. Hala ere, arazo horien prebalentzia emakumeen artean handiagoa da gizonen artean baino kategoria guztietan.

VI.3.1 GRAFIKOA. EZGAITASUNIK GABEKO ETA EZGAITASUNA DUTEN PERTSONEN BIZI-ITXAROPENAREN BILAKAERA EAE-N. 2013-2023

Iturria: Euskal Herriko Osasun Inkesta, 2023

3.1.2. Hilkortasuna

EAEko 2023ko heriotza-tasaren txostenaren²⁹ datuen arabera, hilkortasun-tasa gordina 2023an 1.015,6koa izan zen 100.000 biztanleko (2022an baino % 8,2 gutxiago), 996,7 emakumeen artean eta 1.035,8 gizonen artean. Adinaren arabera Europako populazio estandarrera doitutako 2023ko hilkortasun-tasa 742,5 izan zen 100.000 biztanleko (569,7 emakumeentzat eta 994,0 gizonentzat).

Espainian, Osasun Ministerioaren 2023ko Osasun Sistema Nazionalaren Urteko Txosteneko datuen arabera, 2022an, hilkortasun-tasa gordina 971,9 heriotzakoa izan zen 100.000 biztanleko (944,4 emakumeen artean eta 1.000,6 gizonen artean). Bere aldetik, adinaren arabera Europako populazio estandarrera doitutako hilkortasun-tasa 840,9 heriotzakoa izan zen 100.000 biztanleko (668,1 emakumeen artean eta 1.065,2 gizonen artean). 2020koa baino kopuru txikiagoa da, eta 2019koa baino handiagoa.

²⁶ Desgaitasuna iraupen luzeko muga da, edozein osasun-arazo kronikoren bigarren mailakoa. Jarduerak egitea edo jarduerak egiteko gaitasuna izatea da, osasun fisiko ona duten pertsonentzat ohikoak direnak, hain zuzen ere.

²⁷ Desgaitasunik gabeko bizi-itxaropena (DGBI) biztanleriaren osasunaren-adierazle sintetiko bat da, hilkortasunaren datuek emandako ikuspegia desgaitasunaren datuekin konbinatzen duena.

²⁸ Osasun oneko bizi-itxaropenak (OOBI) x adinean, x adineko pertsona horri oraindik osasun onarekin (funtzio mugarik edo desgaitasunik gabe) bizitzeko gelditzen zaion urte kopuruaren batez bestekoa adierazten du.

²⁹ Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren Erregistroen eta Osasun Informazioaren Zerbitzuak egindakoa

VI.3.2 GRAFIKOA. ADINAREN ARABERA DOITUTAKO HILKORTASUN-TASA 100.000 BIZTANLEKO ETA SEXUAREN ARABERA BEREIZITA 2022

Iturria.- Osasun Sistema Nazionalaren 2023ko urteko txostena. OSASUN-MINISTERIOA.

EUSTATen “Heriotzen Estatistikak” erakusten duenez, 2022tik 2023ra bitartean, EAEko heriotzen kopurua 24.194tik 22.311ra jaitsi zen EAEn (—% 7,8). % 49,5 gizonak izan ziren eta % 50,5 emakumeak.

Heriotzen kopuru handi bat adinekoen adin-tarteetan gertatzen da. Hala, heriotzen % 65,9 (14,713) 80 urte eta gehiagokoen artean gertatu ziren eta % 34,1 90 urte edo gehiagokoen artean. 2018an 90 urte edo gehiagorekin hildakoen ehunekoa % 29 izan zen, eta ratioaren joera goranzkoa izan zen. Zehazki, 2023an 80-89 urtekoen taldean 7.099 heriotza gertatu ziren, 90-99 urtekoetan 7.062 eta 100-109 urtekoetan 551. 109 urte baino gehiagokoen artean heriotza bat gertatu zen. Haurren heriotza-tasari dagokionez (bizitzako lehen urtean), 39 haur hil ziren.

2023an hildako pertsonen batez besteko adina 81,5 urtekoa izan zen, eta hamar urte lehenago, 2013an, 78,8 urtekoa; hau da, 2,7 urteko igoera izan da azken hamarkadan. Gizonak batez beste 78,3 urterekin hil ziren eta emakumeak 84,7 urterekin 2023an; 2013an, berriz, batezbestekoak 75,5 eta 82,4 urtekoak izan ziren, hurrenez hurren.

Heriotza-kausei helduta, lehenik tumoreak daude (% 28), bigarrenik zirkulazio-aparatuko gaixotasunak (% 25,4) eta hirugarrenik arnas-sistemako gaixotasunak (% 7,4).

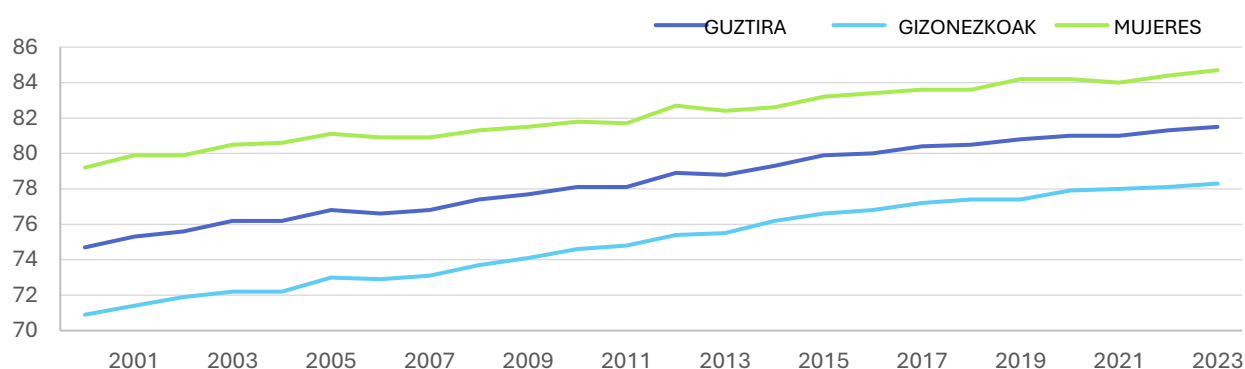
2023ko EAEko hilkortasunari buruzko txostenean jasotako datuen arabera, Eutanasiaren Legea (martxoaren 24ko 3/2021 Lege Organikoa) indarrean jarri zenetik, EAEn 84 egoiliar hil dira eutanasia-prozeduraren bidez. Horietatik 83 EAEn egin ziren eta bat beste autonomia-erkidego batean. 2021ean 15 egin ziren, 2022an 23 eta 2023an 46. Sexuen arabera, 45 emakumeak izan ziren eta 39 gizonak. Batez besteko adina 74,6 urtekoa izan zen emakumeen artean eta 68,2 urtekoa gizonen artean. Tumoreak (33 hildako, % 39,3) izan ziren eutanasia egin zitzaizkien arteko kausarik ohikoena. Ondoren nerbio-sistemako gaixotasunak (28 hildako, % 33,3), zirkulazio-sistemako gaixotasunak eta sistema osteomuskularreko eta ehun konjuntiboko gaixotasunak 5 (% 6) izan ziren.

VI.3.1 TAULA. EAE-KO ADIN NAGUSIENETAKO HERIOTZEN BILAKAERA

	GUZTIRA	GIZONAK % HORIZONTALA	EMAKUMEAK % HORIZONTALA	>=80	80-89	90-99	100- 109	>=110	GUZTIAR EN >=80	GUZTIARE N >=90
2018	21.745	50,0	50,0	14.383	8.073	5.948	362	0	66,1	29,0
2019	21.560	49,9	50,1	14.186	7.717	6.091	378	0	65,8	30,0
2020	24.247	49,7	50,3	16.068	8.614	7.045	407	2	66,3	30,7
2021	23.073	50,1	49,9	15.076	7.845	6.810	421	0	65,3	31,3
2022	24.194	49,0	51,0	15.877	7.799	7.557	519	2	65,6	33,4
2023	22.311	49,5	50,5	14.713	7.099	7.062	551	1	65,9	34,1

Iturria: EUSTAT, Heriotzen estatistika eta geuk egina

VI.3.3. GRAFIKOA. EAE-N HILDAKO PERTSONEN BATEZ BESTEKO ADINAREN (URTEAK) BILAKAERA

Iturria: Eustat, Heriotzen estatistika

VI.3.2 TAULA. EAE-KO HERIOTZAK, KAUSEN ARABERA

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	ALDAKETA 22-23
GUZTIRA	21.745	21.560	24.247	23.073	24.194	22.311	-7,8
TUMOREAK	6.360	6.309	6.223	6.243	6.378	6.248	-2,0
ZIRKULAZIO-SISTEMA	5.776	5.620	5.611	5.915	5767	5.659	-1,9
ARNASKETA-SISTEMA	2.330	2.158	1.547	1.348	1.553	1.642	5,7
DIGESTIO-SISTEMA	1.012	956	986	1.078	1.136	1.051	-7,5
KANPOKO KAUSAK	733	756	750	698	796	754	-5,3
BESTELAKO GAIXOTASUNAK	5.534	5.761	9.130	7.791	8.564	6.957	-18,8
TUMOREAK	29,2	29,3	25,7	27,1	26,4	28,0	
ZIRKULAZIO-SISTEMA	26,6	26,1	23,1	25,6	23,8	25,4	
ARNASKETA-SISTEMA	10,7	10,0	6,4	5,8	6,4	7,4	
DIGESTIO-SISTEMA	4,7	4,4	4,1	4,7	4,7	4,7	
KANPOKO KAUSAK	3,4	3,5	3,1	3,0	3,3	3,4	
BESTELAKO GAIXOTASUNAK	25,4	26,7	37,7	33,8	35,4	31,2	

Iturria: EUSTAT. Heriotzen estatistika eta geuk egina

Heriotza goiztiarra

Hilkortasun goiztiarraren inpaktua baloratzeko, Galdutako bizitzako urte potentzialak kalkulatzeko dira (GBUP). Oinarritzat hartzen da goiz hildakoei (70 urte bete baino lehen) bizi ez dituzten urteak (hau da, hil ziren unean zuten adinaren eta 70 urteetan artean metatutako gehikuntza).

Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren Erregistroen eta Osasun Informazioaren Zerbitzuak egindako *EAEko 2023ko heriotza-tasaren txostenaren* arabera, Hilkortasun goiztiarrari dagokionez, emakumeen artean, kausa espezifiko hauek galarazi dituzte bizitza-urte potentzial gehien: bularreko tumore gaiztoa eta trakea eta bronkio eta biriketako tumore gaiztoa; ondoren datoz, maiztasun-ordenaren arabera, suizidioak eta autolesioak, gaixotasun zerebroaskularrak, obulutegiko tumore gaiztoak, pankreakoak eta entzefalokoak.

Gizonen artean, hilkortasun goiztiarra gehienbat trakea, bronkio eta biriketako tumore gaiztoek eta kardiopatia iskemikoak eragin zuten; ondoren, suizidioek eta autolesioek, trafiko-istripuek, entzefaloko tumore gaiztoek, drogek eragindako istripuzko intoxikazioek eta pankreako tumore gaiztoek.

VI.3.3 TAULA. GALDUTAKO BIZITZAKO URTE POTENTZIALAK SEXUAREN ARABERA ETA KAUSA NAGUSIAK EAE-N			
GIZONAK 2019		EMAKUMEAK 2019	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	3.558	BULARRETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.573
MIOKARDIOKO INFARTU AKUTUA (MIA)/KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.615	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.558
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.830	GARUNEO GAIXOTASUN BASKULARRAK	658
IBILGAILU MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	973	OBULUTEGIKO TUMORE GAIZTOAK	633
DROGEN BIDEZKO ISTRIPUZKO POZOITZEAK	950	KOLONEKO TUMORE GAIZTOAK	583
ENTZEFALOKO TUMORE GAIZTOAK	935	MIOKARDIOKO INFARTU AKUTUA (MIA)/KARDIOPATIA ISKEMIKOA	583
GIZONAK 2020		EMAKUMEAK 2020	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	3.218	BULARRETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.723
MIOKARDIOKO INFARTU AKUTUA (MIA)/KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.496	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.490
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	2.045	COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	1.033
COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	1.535	GARUNEO GAIXOTASUN BASKULARRAK	683
DROGEN BIDEZKO ISTRIPUZKO POZOITZEAK	1.183	OBULUTEGIKO TUMORE GAIZTOAK	625
IBILGAILU MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	868	SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	555
GIZONAK 2021		EMAKUMEAK 2021	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	2.758	BULARRETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.680
MIOKARDIOKO INFARTU AKUTUA (MIA)/KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.520	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.640
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.818	COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	813
COVID-19 BAIEZTATUA ETA PROBABLEA	1.498	ENTZEFALOKO TUMORE GAIZTOAK	777
IBILGAILU MOTORDUNEN TRAFIKO ISTRIPUAK	1.038	GARUNEO GAIXOTASUN BASKULARRAK	628
DROGEN BIDEZKO ISTRIPUZKO POZOITZEAK	938	OBULUTEGIKO TUMORE GAIZTOAK	580
GIZONAK 2022		EMAKUMEAK 2022	
MIOKARDIOKO INFARTU AKUTUA (MIA)/KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.868	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.765
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	2.730	BULARRETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.660
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.843	SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	708
MOTORDUN IBILGAILUEKIN IZANDAKO ISTRIPUAK	1.160	PANKREKO TUMORE GAIZTOAK	628
ISTRIPUZ DROGEKIN POZOINTZEA	1.013	ENTZEFALOKO TUMORE GAIZTOAK	610
ENTZEFALOKO TUMORE GAIZTOAK	940	GARUNEO GAIXOTASUN BASKULARRAK	528
GIZONAK 2023		EMAKUMEAK 2023	
TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	2.588	BULARRETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.613
MIOKARDIOKO INFARTU AKUTUA (MIA)/KARDIOPATIA ISKEMIKOA	2.520	TRAKEA, BRONKIO ETA BIRIKETAKO TUMORE GAIZTOAK	1.545
SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	1.608	SUIZIDIOA ETA AUTOLESIOAK	625
MOTORDUN IBILGAILUEKIN IZANDAKO ISTRIPUAK	1.093	GARUNEO GAIXOTASUN BASKULARRAK	593
ENTZEFALOKO TUMORE GAIZTOAK	865	OBULUTEGIKO TUMORE GAIZTOAK	465
ISTRIPUZ DROGEKIN POZOINTZEA	845	PANKREKO TUMORE GAIZTOAK	470
PANKREKO TUMORE GAIZTOAK	765	ENTZEFALOKO TUMORE GAIZTOAK	430

Iturria: Heriotzen erregistroa. EUSKO JAURLARITZAKO Osasun Sailaren Erregistroen eta Osasun Informazioaren Zerbitzuak egindakoa

Suizidioekin eta autolesioekin lotuta, gogoratu Osasun Sailak 2019an argitaratutako Suizidioa Prebenitzeko Estrategiak proposatu zuela suizidio-krisietan lehen esku-hartzeko profesionalei zuzendutako jarduketa-protokolo integratua sortzea. Tresna hori 2021ean ezarri zuten eta berari esker Euskadiko Larrialdiak Koordinatzeko Zentroan eta larrialdien arretarako 112 SOS Deiak telefono-zenbakian jokaera autolitikoekin lotutako datuak sailkatu eta ustiatzea ahalbidetu da.

Tresna horren bitartez, 112 SOS Deiakek gorabehera suiziden inguruko informazioa jasotzen du. Batez beste egunean 10 dei jasotzen dituzte eta jokaera autolitikoetan zenbait mailen inguruan jakinarazten dute: ideia suizidak, saiakera autolitikoak edo egindako suizidioak. Azken datuek erakutsi dute saiakera autolitikoak eta autolesioak bereziki gazteen artean nabarmentzen ari diren errealitatea direla.

3.1.3. Ospitaleetako heriotza-tasa akutuen, egonaldi ertain eta luzekoen eta paziente psikiatrikoen ospitaleetan

Ondoren landuko dugun eragiketa estatistikoa EUSTATEk (*Ospitaleetako erikortasunaren estatistika*) egiten du EINekin batera (*Ospitaleko erikortasunaren inkesta*) eta hedapenean barne hartzen dira akutuen, egonaldi ertain eta luzekoen eta paziente psikiatrikoen ospitaleak.

Estatistika bietan posible da jakitea zein gaixotasunek edo egoerek behar duten ospitaleko arreta. Ospitale publikoetako eta pribatuetaiko alta-txostenetako datuetatik abiatuz gaixotasunek biztanleengan dituzten gaixotasunen efektuak eta gaixotasunen presentzia aztertzen eta zenbatzen dituzte.

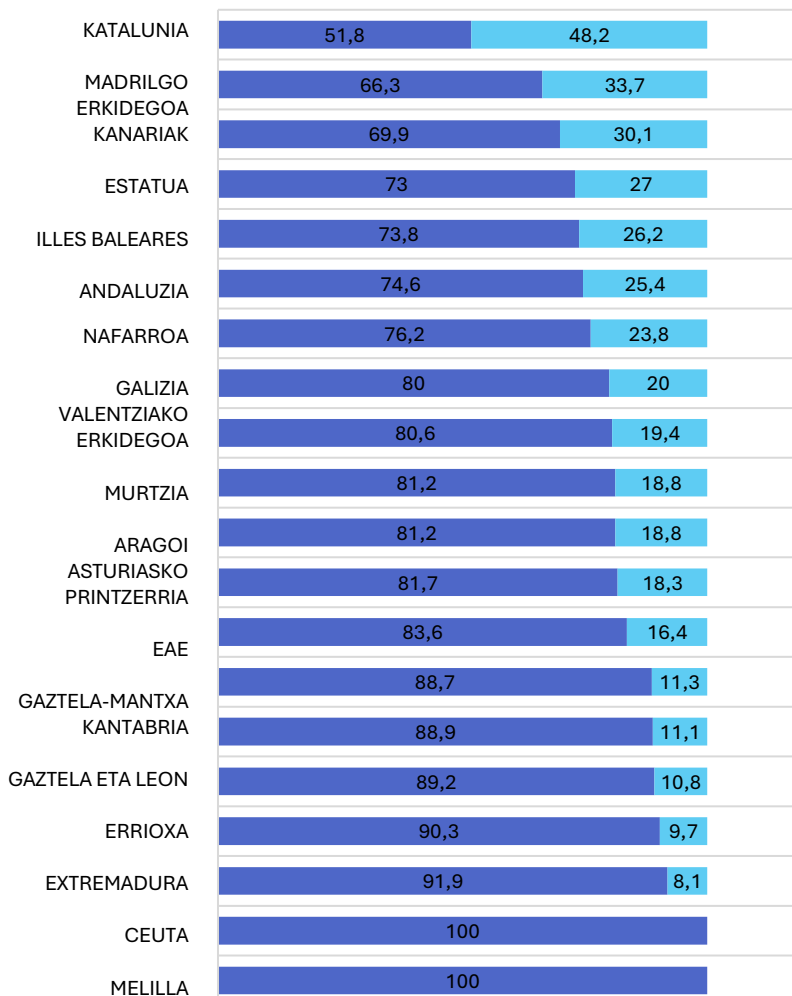
Espainiako eta nazioarteko konparagarritasun-arrazoiak direla-eta, ospitaleratze-modalitatean egun bateko edo gehiagoko egonaldia duten gertakariak bakarrik hartzen dira kontuan; hau da, ez dira kontuan hartzen 0 eguneko egonaldia dutenak. Egonaldiaren iraupena honela kalkulatzen da: ospitaleratze-dataren eta alta-dataren artean igarotako egun-kopurua, ospitaleratzeko edo alta emateko orduak kontuan hartu gabe.

Estatistika-unitatea altan eman zaion pazientearekin bat dator, hau da, ospitaleratu, behatu edo tratatu ondoren ospitalea utzi duena sendatu delako, hil egin delako edo beste arrazoi batzuegatik. Egonaldiaren iraupena honela kalkulatzen da: ospitaleratze-dataren eta alta-dataren artean igarotako egun-kopurua, ospitaleratzeko edo alta emateko orduak kontuan hartu gabe.

EUSTATen informazioaren arabera, 2023an EAEko ospitaleek 248.650 ospitalizazio zenbatu zituzten, aurreko urtean baino % 2,1 gehiago, alegia, Espainiako % 5,1. Aurreko urteko ehuneko bera da hori.

EAEko arreten % 83,6 ospitale publikoetan eman ziren; estatuko batezbestekoa (% 73) baino ehuneko 10,6 puntu gehiago da hori, eta Espainiako 17 autonomia-erkidegoetatik 11ren aurretik kokatzen da. Tartean daude Katalunia (% 51,8), Madrilgo Erkidegoa (% 66,3) eta Kanariak (% 69,9). Horiek, gainera, estatuko batezbestekoa baino datu txikiagoak dituzte arreta publikoari dagokionez.

VI.3.4 GRAFIKOA. OSPITALIZAZIOAK, OSPITALEAREN, KOMUNITATEAREN ETA OSPITALIZAZIOKO HIRI AUTONOMOAREN ARABERA. 2023

Iturria: EUSTATen Morbilitateari buruzko Estatistika

VI.3.4 TAULA. EAE-KO AKTUETAN, EGONALDI ERTAIN ETA LUZEKOEN ETA PAZIENTE PSIKIATRIKOEN OSPITALEETAKO OSPITALIZAZIOAK ETA EGONALDI-EGUNAK

	OSPITALIZAZIOAK			EGONALDI-EGUNAK		
	GUZTIRA	PUBLIKOAK	PRIBATUAK	GUZTIRA	PUBLIKOAK	PRIBATUAK
2019	247.502	83,5	16,5	2.100.476	69,8	30,2
2020	222.438	83,6	16,4	2.035.368	69,4	30,6
2021	233.853	83,0	17,0	2.183.834	67,9	32,1
2022	243.427	84,0	16,0	2.045.883	72,7	27,3
2023	248.650	83,6	16,4	1.990.909	73,3	26,7
22/23 ALD. (zifra absolutuetan)	2,1	1,7	4,4	-2,7	-1,8	-5,0

Ehunekoa kalkulatzeko oinarria ospitalizazioen eta egonaldiaren guztizkoa da.

CIE-10: Gaixotasunen nazioarteko sailkapena. 10. bertsioa.

Iturria: EUSTATen ospitaleetako erikortasunaren estatistika

EAEn, 11.297 ospitalizazio egin ziren 100.000 biztanleko, hau da, estatuko batezbestekoaren (10.065) gainetik geratu zen, eta ospitalizazio-tasa handienak izan zituen hirugarren autonomia-erkidegoa izan zen, Kataluniaren (11.521) eta Asturiasko Printzerriaren (11.583) atzetik. Bestela esanda, EAE ospitaleko erikortasun-tasarik altuenak dituzten autonomia-erkidegoen artean dago estatuan.

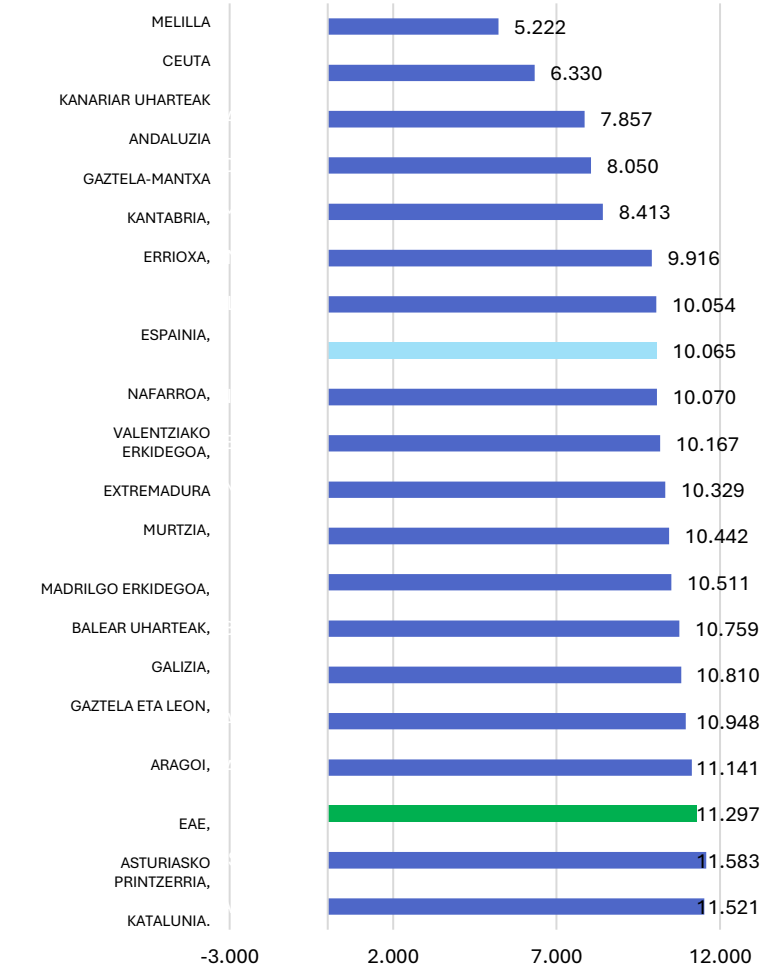
Digestio-aparatuko (% 12,8), zirkulazio-aparatuko (% 12,4) eta arnas-aparatuko (% 12,3) gaixotasunak izan ziren ospitaleratzeko kausa nagusiak 2023an; zehazki, EAEko ospitalizazio guztien % 37,5 eta Espainiako % 36,5. Horien artean, azpimarratzekoa da bigarren urtez jarraian arnas-aparatuko gaixotasunek gora egin zutela (+% 18 2022rekin alderatuta) eta digestio-aparatuko gaixotasunen antzeko balioak izan zituzten.

Beste kausa handi batzuk (urtero 20.000 ospitaleratze baino gehiago dituztenak) lesioak eta pozoitzeak (% 9,3), tumoreak (% 9,1) eta gihar-aparatuko eta eskeletoko gaixotasunak (% 8,3) izan ziren.

Haurdunaldi, erditze eta erdiberriaroko gertakariak geroz eta zifra txikiagoak dituzten arren (% 11,9 eta Espainian % 14,5), emakumeak ospitaleratzeko kausa nagusia izaten jarraitu zuten; oso hurbil zeuden arnasketa-gaixotasunak (% 11,8), aurtan digestio-gaixotasunak baino gehiago izan zirenak (% 11,2) eta zirkulazio-gaixotasunak (% 10,6).

Gizonen artean, digestio-gaixotasunak (% 14,4) eta zirkulazio-gaixotasunak (% 14,1) areagotu egin ziren Espainiakoekin bat etorritik (biak % 14,3) eta gero arnas-gaixotasunak (% 12,8) izan ziren.

VI.3.5 GRAFIKOA. 100.000 BIZTANLEKO OSPITALERATZE-TASA, AUTONOMIA-ERKIDEGO ETA HIRI AUTONOMOKO, 2023

Iturria: EUSTATen Morbilitateari buruzko Estatistika

VI.3.5 TAULA. OSPITALERATZEAK, OHIKOENAK DIREN GAIXOTASUN-TALDEEN ARABERA. EAE ETA ESPAINIA, SEXUAREN ARABERA BEREIZITA (%). 2023

	EAE		ESPAINIA	
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GIZONAK	EMAKUMEAK
ZIRKULAZIO-APARATUA	14,1	11,2	14,3	10,9
DIGESTIO-APARATUA	14,4	10,6	14,3	10
ARNAS-APARATUA	12,8	11,8	13,1	10,7
TUMOREAK	9,8	8,4	10,1	8,8
ZAURIAK ETA POZOITZEAK	9,7	9,0	10,1	9,1
GIHAR-APARATUA ETA ESKELETOA	8,3	8,2	7,2	7,4
HAURDUNALDIA, ERDITZEA ETA ERDIBERRIAROA		11,9		14,5

Iturria: EUSTATen hilkortasun-tasaren estatistika eta EINen hilkortasun-tasaren inkesta

Gaixotasun ohikoenen taldearen barnean, digestio-aparatuan ospitaleratze gehien sortu zituzten kausa espezifikoak hauek izan ziren: kolelitiasia (besikulan egindako kalkuluak), iztai-hernia (ohikoagoa gizonetan) eta apendizitis akutua (batez ere adin goiztiarretan: 5-24 urte): Zirkulazio-gaixotasunen artean, garun-hodietakoak (garuneko infartua) eta bihotzeko gaixotasunak (hipertentsioa, disritmiak, bihotz-gutxiegitasuna eta miokardioko infartu akutua) nabarmendu ziren.

Arnasketa-gaixotasunei dagokienez, pneumoniek eta biriketako gaixotasun buxatzaile kronikoek eta bronkiektasiek eragin zituzten ospitaleratze gehienak (% 38,6). Lesioei eta pozoitzei dagokienez, femurren (ohikoagoak adineko emakumeetan), hanken eta besaurreen hausturak (ohikoagoak 45-64 urtekoetan) eta garezur barruko traumatismoak izan ziren nagusi.

Tumoreen artean maskurikoa, kolon-ondestekoa eta bronkio eta biriketakoa izan ziren ospitaleratze gehien eragin zituztenak; gainera, gizonetan prostatakoa nabarmendu zen, eta emakumeetan bularrekia eta umetokiko fibroma.

VI.3.6 TAULA. OSPITALERATZEAK, EGONALDI-EGUNAK ETA BATEZ BESTEKO EGONALDIAK EAE-KO OSPITALEETAN OHIKOENAK DIREN GAIKOTASUN-TALDEEN ARABERA. 2023							
	OSPITALIZAZIOAK		EGONALDI-EGUNAK		BATEZ BESTEKO EGONALDIAK		
	KOPURUA	%	KOPURUA	%	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK
GUZTIRA	248.650	100	1.990.909	100	8,0	8,4	7,6
DIGESTIO-APARATUA	31.886	12,8	156.006	7,8	4,9	4,8	5,1
ZIRKULAZIO-APARATUA	30.768	12,4	234.314	11,8	7,6	7,5	7,7
ARNAS-APARATUA	30.504	12,3	178.954	9,0	5,9	5,8	6,0
LESIOAK, POZOITZEAK ETA KANPOKO KAUSEN BESTELAKO ONDORIOAK	23.248	9,3	147.219	7,4	6,3	6,2	6,4
TUMOREAK	22.647	9,1	151.052	7,6	6,7	7,1	6,1
GIHAR-APARATUA ETA ESKELETOA	20.523	8,3	93.223	4,7	4,5	4,4	4,7
APARATU GENITURINARIOA	18.895	7,6	77.727	3,9	4,1	4,1	4,1
HAURDUNALDIA, ERDITZEA ETA ERDIBERRIAROA	14.518	5,8	46.252	2,3	3,2	-	3,2
SINTOMA ETA AURKIKUNTZA ANORMAL KLINIKOAK	11.255	4,5	55.214	2,8	4,9	4,9	4,9
NAHASMENDU MENTALAK ETA JOKAERA-NAHASMENDUAK	7.558	3,0	570.627	28,7	75,5	80,8	69,9
INFEKZIO- ETA PARASITU-GAIKOTASUN BATZUK	6.431	2,6	58.340	2,9	9,1	9,3	8,8
NERBIO-SISTEMAKO GAIKOTASUNAK	6.196	2,5	49.027	2,5	7,9	8,4	7,4

Ehunekoak kalkulatzeko oinarria ospitalizazioen eta egonaldien guztizkoa da.
CIE-10: Gaixotasunen nazioarteko sailkapena. 10. bertsioa.
Iturria: EUSTATen ospitaleetako erikortasunaren estatistika

Pazienteak EAEko ospitaleetan egon ziren egunak guztira 1.990.909 izan ziren, hau da, 2022an baino % 2,7 gutxiago. Batez besteko egonaldia 8 eguneko izan zen (8,1 Espainian), eta luzeagoa izan zen gizonen artean (8,4 egun) emakumeen artean baino (7,6 egun); biak ala biak Espainiako batezbestekoaren azpitik kokatu ziren (8,8 eta 7,5 egun, hurrenez hurren). Nahasmendu mentalen eta portaeraren nahasmenduen taldea bereizi egiten da gainerako gaixotasun-taldeetatik, patologia batzuen ospitaleko egonaldiaren iraupen luzeagatik (eskizofrenia, nahasmendu eskizotipikoak eta delirio-nahasmenduak). Talde hori bakarrik egonaldi guztien % 28,7 izan zen, eta batez besteko egonaldi-egunak 75,5 izan ziren (80,8 gizonen kasuan eta 69,9 emakumeen kasuan).

Gainerako gaixotasun-taldeei dagokienez, egun gehien pilatu zituztenak zirkulazio-aparatuarekin lotutakoak izan ziren (% 11,8), batez beste 7,6 eguneko egonaldiekin; gero arnas-aparatua (% 9) eta digestio-aparatua (% 7,8) izan ziren; hurrenez hurren 5,9 eta 4,9 eguneko egonaldiak batez beste.

3.1.3.1. Kirurgia anbulatorioa akutuen ospitaleetan

Kirurgia anbulatorioak dira anestesia orokorrarekin, tokikoarekin edo sedazioarekin egiten diren esku-hartze kirurgikoak. Operazio-ondorengo zainketak ez dira intentsiboak, denbora gutxi irauten dute eta alta berehala edo esku-hartzearen ondorengo orduetan jasotzea aurreikusita dute.

Kirurgia anbulatorioan 90,27 gertakari zenbatu ziren 2023an (+% 16,4, 2022koaren aldean) eta begietako eta haien atxikietako gaixotasunen taldean egin ziren ebakuntza kirurgiko gehien (% 33,6), begi-lausoko kirurgian bereziki. Gero, digestio-aparatuko gaixotasunak, gihar-aparatuko eta eskeletoko gaixotasunak eta konexio-ehunekoak eta neoplasiak daude.

VI.3.7 TAULA. KIRURGIA ANBULATORIOA AKUTUEN OSPITALEETAN

	2020	2021	2022	2023	% BERT.	ALD. 22/2023
GUZTIRA	65.731	82.104	80.768	94.027	100,0	16,4
(A00-B99) INFEKZIO- ETA PARASITU-GAIXOTASUN BATZUK	244	184	172	224	0,2	30,2
(C00-D49) NEOPLASIAK	6.031	6.683	6.927	7.523	8,0	8,6
(D50-D89) ODOLEKO GAIXOTASUNAK ETA ORGANO HEMATOPOIETIKOAK ETA MEKANISMO IMMUNOLOGIKOARI ERAGITEN DIOTEN NAHASMENDU BATZUK	9	10	8	5	0,0	-37,5
(E00-E89) GAIXOTASUN ENDROKINOAK, NUTRIZIONALAK ETA METABOLIKOAK	754	787	607	227	0,2	-62,6
(F01-F99) NAHASMENDU MENTALAK ETA JOKAERA-NAHASMENDUAK	3	2	3	4	0,0	33,3
(G00-G99) NERBIO-SISTEMAKO GAIXOTASUNAK	2.474	3.366	3.577	4.038	4,3	12,9
(H00-H59) BEGIETAKO ETA ATXIKIETAKO GAIXOTASUNAK	23.256	27.026	28.425	31.623	33,6	11,3
(H60-H95) BELARRIKO ETA MASTOIDE APOFISIKOKO GAIXOTASUNAK	781	858	934	1.066	1,1	14,1
(I00-I99) ZIRKULAZIO-APARATUKO GAIXOTASUNAK	1.786	2.594	2.480	3.101	3,3	25,0
(J00-J99) ARNAS-APARATUKO GAIXOTASUNAK	1.856	2.057	2.322	2.634	2,8	13,4
(K00-K95) DIGESTIO-APARATUKO GAIXOTASUNAK	5.761	7.735	7.228	9.810	10,4	35,7
(L00-L99) LARRUAZALEKO ETA LARRUAZALPEKO EHUNEKO GAIXOTASUNAK	4.161	6.417	4.733	6.790	7,2	43,5
(M00-M99) GIHAR-APARATUKO ETA ESKELETOKO GAIXOTASUNAK ETA EHUN KONEKTIBOAREN GAIXOTASUNAK	7.300	9.066	8.169	9.162	9,7	12,2
(N00-N99) APARATU GENITOURINARIOKO GAIXOTASUNAK	3.137	4.073	3.994	4.783	5,1	19,8
(O00-O9A) HAURDUNALDIA, ERDITZEA ETA ERDIBERRIAROA	477	567	571	573	0,6	0,4
(P00-P96) JAIOTZA INGURUKO ALDIAN SORTUTAKO ZENBAIT GAIXOTASUN	4	1	2	4	0,0	100,0
(Q00-Q99) SORTZETIKO MALFORMAZIOAK, DEFORMAZIOAK ETA ANOMALIA KROMOSOMIKOAK	673	939	872	990	1,1	13,5
(R00-R99) SINTOMA, ZEINU ETA AURKIKUNTZA ANORMAL KLINIKOAK ETA LABORATEGIKOAK, BESTE INON SAILKATU GABEAK	217	262	242	1.279	1,4	428,5
(S00-T88) TRAUMATISMOAK, POZOITZEAK ETA KANPOKO KAUSEN BESTELAKO ONDORIOAK	2.594	3.097	3.287	3.590	3,8	9,2
(V00-Y99) HILKORTASUNAREN KANPOKO KAUSAK	-	-	-	-	-	-
(Z00-Z99) OSASUN-EGOERAN ERAGITEN DUTEN FAKTOREAK ETA OSASUN-ZERBITZUEKIN KONTAKTUA	4.213	6.380	6.215	6.601	7,0	6,2
KODIFIKATU GABE	65.731	82.104	80.768	94.027	100,0	16,4

Iturria: EUSTAT. Ospitaleetako erikortasunaren estatistika eta geuk egina

3.1.4. Haurdunaldia borondatez etetea

2010eko uztailaren 5ean indarrean jarri zen Sexu- eta ugalketa-osasunaren eta haurdunaldiak borondatez etetearen (HBE) martxoaren 3ko 2/2010 Lege Organikoa eta Zigor Kodearen testu bateginaren 417 bis artikulua indargabetu zuen. Lege organiko horren xedea sexu- eta ugalketa-osasunean oinarritzko eskubideak bermatzea, haurdunaldia borondatez etetearen baldintzak arautzea eta agintaritzza publikoen betebeharrak ezartzea da.

Lege horretan 14 asteko epea ezartzen da. Epe horretan bermatzen da emakumeek aukera izango dutela haurdunaldia etetearen inguruko erabaki librea eta informatua hartzeko, hirugarrenek horretan esku hartu gabe. Halaber, prestazioaren eskuragarritasuna bermatzen da eta, horretarako, Osasunaren Sistema Nazionalaren ohiko zerbitzuen zorroan sartu zen.

Espainian egiten diren HBEen jarraipena eta ebaluazioa informazioa jasotzen duen zaintza epidemiologikoko sistema baten bitartez egiten da. Egiten diren HBE guztiak esku-hartzea egin den autonomia-erkidegoko agintaritzako mediku eskudunak jakinarazi behar ditu. Era berean, datuak Osasun Ministerioak autonomia-erkidegoekin batera egindako eta 2011ko urtarrilaren 1etik aurrera martxan dagoen ONLINE aplikazio batean sartzen ditu.

Datuak sentikorrak direnez, haurdun dagoenaren eta abortua egiten den zentroaren informazioa (zentroa publikoa edo pribatua izan daiteke) konfidentziala da. Ez da agregatua ez den informaziorik ematen eta beti ematen da abortatzen duen emakumea bizi den autonomia-erkidegoaren arabera. Beren lanean informazio hori erabiltzen duten guztiek estatistika-sekretua eta dagokion sekretu profesionala gorde behar dute.

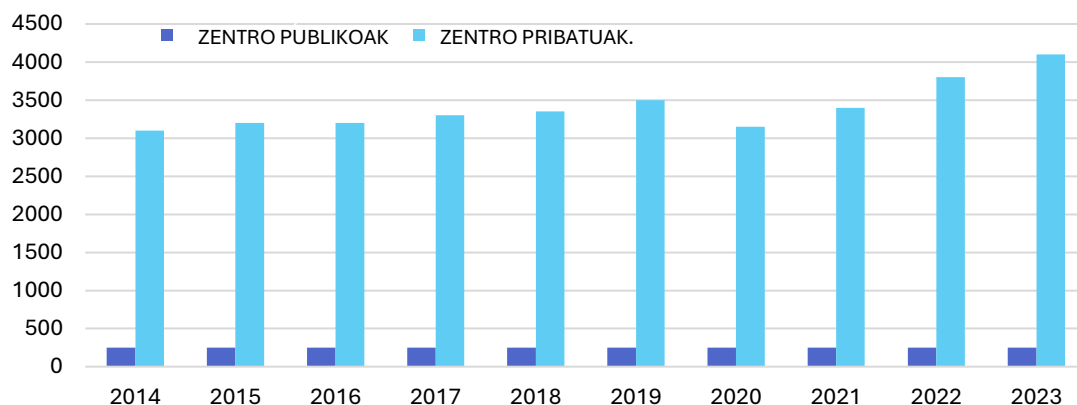
Eusko Jaurlaritzaren Osasun Sailaren 2023ko *EAEko Haurdunaldien borondatezko eteteen txostenaren* arabera, 2023an 4.223 HBE egin ziren EAEn (4.158 emakume EAEn bizi ziren, eta 65 beste autonomia-erkidego batzuetan). Bestalde, EAEn bizi zirenen HBE kopurua 4.225 izan zen (4.158 EAEko zentroetan egin ziren eta 67 beste autonomia-erkidego batzuetako zentroetan).

Gure autonomia-erkidegoan bizi diren adin ugalkorreko (15-44 urte) 1.000 emakumeko HBE kopurua 11,9koa izan zen. Ratio horrek goranzko joera du, eta pandemia-urteetan soilik eten zen joera hori. Tasa estatuko batezbestekoa (12,2) baino txikiagoa da.

VI.3.8 TAULA. 1.000 EMAKUMEKO TASA (15-44 URTEKOAK), BIZI DIREN AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA.										
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
ANDALUZIA	10,6	10,6	10,4	10,4	11,3	12,0	10,9	11,2	12,1	12,5
ARAGOI	8,6	9,5	9,1	9,3	9,2	9,0	8,5	8,7	8,9	8,4
ASTURIAS	12,7	12,5	12,3	12,7	12,7	13,0	12,0	11,5	12,5	13,2
BALEAR UHARTEAK	12,3	13,0	13,3	13,9	13,9	13,9	11,9	11,6	12,8	14,0
KANARIAR UHARTEAK	11,9	11,6	11,4	11,3	11,6	12,1	10,9	10,6	10,8	11,9
KANTABRIA	8,6	8,8	8,0	7,6	7,8	8,5	7,9	8,7	9,2	9,6
GAZTELA-MANTXA	8,0	7,4	7,3	7,5	8,0	8,7	8,0	8,9	9,2	9,9
GAZTELA ETA LEON	6,1	6,3	6,1	6,2	6,6	7,1	6,6	7,2	8,0	8,7
KATALUNIA	12,6	12,7	12,8	12,9	14,1	14,7	13,4	13,4	14,9	14,9
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	8,7	7,9	7,9	8,1	9,2	9,5	8,4	9,0	9,7	10,3
EXTREMADURA	6,2	5,9	6,2	6,1	6,7	6,4	6,4	7,1	7,5	7,6
GALIZIA	6,8	6,6	6,6	6,5	6,5	6,4	5,7	5,4	7,1	7,3
MADRILGO ERKIDEGOA	12,6	12,5	12,5	13,1	12,7	13,1	10,9	11,9	12,9	13,9
MURTZIAKO ERKIDEGOA	11,3	11,1	10,8	11,0	11,7	12,1	11,3	11,5	12,3	12,8
NAFARROA	7,5	8,0	8,1	7,9	7,9	8,3	7,7	8,4	9,2	9,1
EAE	8,9	9,6	9,9	10,0	10,0	10,5	9,6	10,4	11,4	11,9
ERRIOXA	6,2	5,6	6,0	6,1	6,9	6,2	5,9	6,2	6,7	8,3
CEUTA ETA MELILLA	3,5	3,7	5,1	4,8	3,5	2,3	1,9	1,8	3,8	4,1
GUZTIRA	1,0	10,4	10,4	10,5	11,1	11,5	10,3	10,7	11,7	12,2

Iturria: Osasun Saila

EAEn egin ziren HBE ia guztiak zentro pribatuetan egin ziren. Hala, zentro pribatuetako bilakaera gehitzen doa eta publikoetan kopurua mantentzen doa, hurrengo grafikoan ikus daitekeenez.

VI.3.6. GRAFIKOA. ZENTRO BAKOITZEAN EGINDAKO HBE-AK. EAE-KO EGOILIARRAK*. 2014-2023.

EAEtik kanpo egindako HBEen zentro-motari buruzko informazioa ere sartu da
Iturria: EUSKO JAURLARITZA, EAEn borondatez egindako haurdunaldi-eteteak, 2023.

3.1.5. Osasun mentala: antsietatearen eta depresioen prebalentzia

Osasunaren Mundu Erakundearen datuen arabera, osasun mentala ongizate mentalaren egoera bat da, zeinak pertsonen ahalbidetzen dien bizitzako estres-uneei aurre egitea, trebetasun guztiak garatzea, modu egokian ikasi eta lan egin ahal izatea eta komunitatea hobetzen laguntzea. Osasunaren eta ongizatearen ezinbesteko parte da eta erabakiak hartzeko, harremanak ezartzeko eta bizi garen munduari forma emateko gaitasun indibidualak eta kolektiboak oinarritzen ditu. Osasun mentala, gainera, oinarritzko giza eskubidea da. Eta ezinbesteko elementua da garapen pertsonalerako, komunitariorako eta sozioekonomikorako.

Osasun mentala nahasmendu mentalik ez izatetik haratago doa. Prozesu konplexu batean gertatzen da. Pertsona bakoitzak ezberdin bizi izaten du eta zailtasun- eta estualdi-mailak ezberdinak dira eta emaitza sozialak eta klinikoak oso ezberdinak izan daitezke.

Osasun-mentalaren afekzioen artean daude nahasmendu mentalak eta desgaitasun psikosozialak, estutasun-maila altuei lotutako egoera mentalak, desgaitasun funtzionala edo norbere burua lesionatzeko jokaeraren arriskuak. Afekzio horiek dituztenek joera handiagoa dute ongizate mentaleko maila baxuagoak izateko, baina ez da beti halabarharrez horrela gertatzen.

Bizitzan zehar, gure osasun mentala babesteko edo ahultzeko askotariko faktore indibidualak, sozialak eta egiturazkoak konbinatu daitezke eta osasun mentalarekiko egoera aldatu dezakete. Faktore psikologiko eta biologiko indibidualak, adibidez, trebetasun emozionalek, substantziak gehiegikeriaz erabiltzeak eta genetikak osasun mentaleko afekzioekiko zaurgarritasuna areagotu dezakete.

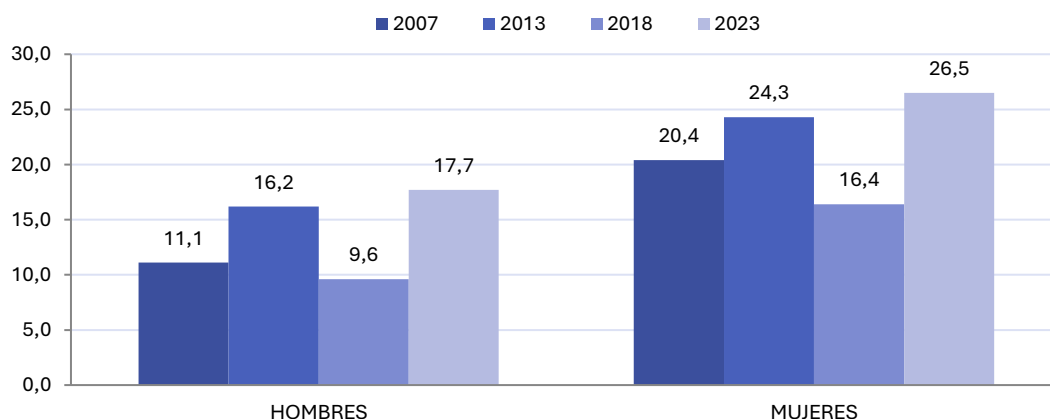
Horregatik, beharrezkoa izan da nahasmendu mentalak dituztenen errehabilitazioa, gizarteratzea, tratamendu eraginkorrak, detekzio goiztiarra eta prebentzioa sustatzen duten ekintzak martxan jartzea. Hala, ikuspegi horrekin hedatu ziren *Euskadiko 2023-2028 urteetarako osasun mentalaren estrategiaren jarduketak*. Informazio gehiagorako, irakurleak gure 2023ko memoria sozioekonomikoa kontsultatu dezake.

Antsietatearen eta depresioaren sintomen prebalentzia

23EAEKOko datuen arabera, eta hurrengo grafikoan ikus daitekeenez, antsietate- eta depresio-sintomen prebalentziak (osasun-ezaugarri edo -arazo bat duten pertsonen proportzioa), adinaren arabera estandarizatuta, nabarmen okerrera egin du bi sexuetan 2018. eta 2023. urteen artean. Hala, emakumeen artean prebalentzia % 16,4tik % 26,5era igo zen, eta gizonen artean, berriz, % 9,6tik % 17,7ra.

Prebalentzia horrek gora egiten du adinarekin batera, eta ehunekoa handiagoa da emakumeen artean adin-talde guztietan. Hala ere, ezin dugu alde batera utzi, 2022ko memoria sozioekonomikoan adierazi genuen bezala, 2019-2021 hirurtekoan Osakidetzako osasun mentaleko sareak artatutako 18 urtera arteko pertsonen kopurua % 15,8 igo zela, eta lehen kontsulten kopurua, aldiz, % 26,9. Horrek agerian utzi zuen pandemiak eragin argia izan zuela alderdi emozionalean, ez soilik gazteengan, baina baita haiengan ere. Gainera, aintzat hartu behar dugu bizitzako aldi horretako ezaugarri bereziak direla-eta, osasun mentaleko arazoak areagotu daitezkeela.

VI.3.7. KOADROA ANTSIETATE- ETA DEPRESIO-SINTOMEN PREBALENTZIA SEXUAREN ARABERA. 2007-2023 (Adinaren arabera tasa estandarizaturak. 2022ko biztanleria)

Iturria: Euskal Herriko Osasun Inkesta, 2023

3.1.6. Psikotropikoak kontsumitzea: psikofarmakoak eta kalamua ez diren legez kanpoko substantziak kontsumitzea

Psikotropikoa substantzia bat da eta nerbio-sistema zentralaren mailan burmuin-jardueran efektu bat sortzen du. Substantzia psikotropikoen adibide batzuk dira alkohola, tabakoa, kafeina, kalamua, nikotina, marihuana, mina arintzeko botikak, heroina, LSDa, kokaina, anfetaminak...

Hala eta guztiz ere, ikuspegi mediko batetik, terminoa medikamentu-familia bati buruzkoa da orokorrean, hau da, substantzia psikotropikoak. Hainbat sintoma tratatzeko agintzen edo ematen dira, hala nola depresio-gertakariak antidepresiboekin, loaren nahasmenduak hipnotikoekin, nahasmendu bipolarrak (antzina mania-depresio nahasmenduak deituak) timoerregulatzaileekin eta psikosiak antipsikotikoekin edo neuroleptikoekin.

Euskadiko 2023ko adikzioen inkestak psikofarmakoen kontsumoa aztertzen du eta informazioa jasotzen du hiru substantzia-talde hauen kontsumoari buruz: lasaigarriak, somniferoak eta sedatzaileak, antidepresiboak eta analgesiko opioideak.

Azken substantzia-mota horren inguruko galderak lehen aldiz sartu dira 2023ko edizio honetan eta bereizita jaso dira tramadolaren, kodeinaren, morfinaren eta fentaniloaren kontsumoak.

Aurreko galdetegiekin konparatuta dagoen beste ezberdintasun bat da ez dela bereizita galdetu errezetarekin egiten diren kontsumoen inguruan: errezetarik gabeko kontsumoen inguruko galderak mantentzen dira eta horrekin posible da kontsumo orokorra (errezetarekin edo errezetarik gabe) eta medikuaren aginduetatik kanpo egiten den kontsumoa konparatzea. Mediki-preskripzioaren behaketa-mailaren eta errezetarik gabe kontsumitzen denean eskuratzeko moduaren inguruko galderak ere gehitu dira.

Memoria sozioekonomikoaren edizio honetan hauek analizatuko ditugu:

- **psikofarmakoen kontsumoaren** prebalentzia orokorrak, lasaigarrien, sedatzaileen eta/edo somniferoen kontsumoan eta opioideen kontsumoan zentratuz,
- baita **legez kanpoko substantzia batzuen kontsumoa** ere (kalamuaren kontsumoaren azterketa espezifikoa memoria sozioekonomikoaren hurrengo edizioan egingo da).

Psikofarmakoen kontsumoaren prebalentzia: lasaigarriak, sedatzaileak eta/edo somniferoak

Euskadiko 2023ko adikzioen inkestaren arabera, lasaigarrien eta/edo somniferoen kontsumoaren prebalentziak gora egiten jarraitzen du, eta ez dira beti medikuak aginduta kontsumitzen. 2023an, 15 eta 74 urte bitarteko EAEko biztanleen % 27k kontsumitu dituzte noizbait lasaigarriak edo somniferoak. Ehuneko hori 2017koaren aldean bi hamarren jaitsi bada ere, 2012an (% 19,7) eta 2010ean (% 21) erregistratutako ratioak baino handiagoa da.

12 hilabeteetako edo azken 30 egunetako kontsumoaren inguruan galdetuta, bilakaera-zifrek goranzko joera argia erakusten dute. Hala, 2010 eta 2023 artean, azken 12 hilabeteetan lasaigarriak edo somniferoak kontsumitu dituztela dioten 15 eta 74 urte bitarteko biztanleen ehunekoa % 11,4tik % 15era igo da, eta azken 30 egunetan kontsumitu dutela dioten ehunekoa, berriz, % 8,4tik % 10,8ra.

Sexuaren arabera bereiziz gero, kontsumoa handiagoa da emakumeen artean gizonen artean baino.

Modu berean, azken 30 egunetan errezetarik gabe edo medikoa ez den erabilerarako kontsumitu dituztela dioten biztanleen ehunekoa % 1,91 izan zen 2023an (2010ean % 1,85), eta azken 12 hilabeteetan kontsumitu dituztela diotenena % 0,46 (2010ean % 0,77).

Psikofarmakoak (edozein kontsumo) kontsumitzen dituztenen batez besteko adina murriztu egin da 2010 eta 2023 artean: 40 urtetik 29,3ra jaitsi da gizonen artean eta 40,1etik 34,7ra emakumeen artean. Erabilera medikotik kanpoko edo errezetarik gabeko kontsumoaren batez besteko adina gizonen artean 28,3tik 29,3ra igaro da eta emakumeen artean 32,2tik 34,7ra.

VI.3.9 TAULA. LASAIGARRIEN, SEDATZAILEEN ETA/EDO SOMNIFEROEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIA OROKORRAREN BILAKAERA (EDOZEIN KONTSUMO), SEXUAREN ARABERA BEREIZITA 15-74 URTE ARTEKO BIZTANLEAK. 2010-2023 (%)					
		2010	2012	2017	2023
AZKEN 30 EGUNETAN	GUZTIRA	8,4	8,8	9,7	10,8
	GIZONAK	6,2	4,9	7,8	7,7
	EMAKUMEAK	10,7	12,8	11,5	13,8
	ALD. E-G	4,5	7,9	3,7	6,1
AZKEN 12 HILABETEETAN	GUZTIRA	11,4	11,5	14,3	15,0
	GIZONAK	8,5	6,9	10,8	12,4
	EMAKUMEAK	14,3	16,1	17,8	17,5
	ALD. E-G	5,8	9,2	7	5,1
BIZITZAN NOIZBAIT	GUZTIRA	21,0	19,7	27,2	27,0
	GIZONAK	15,2	13,3	20,1	22,5
	EMAKUMEAK	26,8	26,1	34,1	31,5
	ALD. E-G	11,6	12,8	14	9

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

VI.3.10 TAULA. LASAIGARRIEN, SEDATZAILEEN ETA/EDO SOMNIFEROEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIA OROKORRAREN BILAKAERA ERREZETARIK GABEKO EDO ERABILERA EZ MEDIKORAKO, SEXUAREN ARABERA BEREIZITA 15-74 URTE ARTEKO BIZTANLEAK. 2010-2023 (%)					
		2010	2012	2017	2023
BIZITZAN NOIZBAIT	GUZTIRA	1,85	2,18	2,27	1,91
	GIZONAK	1,84	1,76	1,31	1,54
	EMAKUMEAK	1,85	2,61	3,22	2,27
AZKEN 12 HILABETEETAN	GUZTIRA	0,77	0,85	0,94	0,46
	GIZONAK	0,75	0,68	0,4	0,47
	EMAKUMEAK	0,79	1,01	1,47	0,44

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

VI.3.11 TAULA. LASAIGARRIEN, SEDATZAILEEN ETA/EDO SOMNIFEROEN LEHEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIAREN BILAKAERA (EDOZEIN KONTSUMO), SEXUAREN ARABERA BEREIZITA 15-74 URTE ARTEKO BIZTANLEAK. 2010-2023 (urteak)					
		2010*	2012*	2017	2023
EDOZEIN KONTSUMO	GIZONAK	40,0	36,9	28,9	29,3
	EMAKUMEAK	40,1	39,6	41,2	34,7
ERREZETARIK GABE / ERABILERA EZ MEDIKORAKO	GIZONAK	28,3	33,1	31,4	29,3
	EMAKUMEAK	32,2	34,1	35,6	34,7

Oharra: alde batetik, lasaigarrien edo sedatzaileen kontsumorako gutxieneko adina jasotzen da eta, beste aldetik, somniferoena. Bi aldagaietarako gutxieneko balioa erakusten da.

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

Psikofarmakoen kontsumoaren prebalentzia: analgesiko opioideen kontsumoaren prebalentzia

Euskadiko 2023ko Adikzioen Inkestaren datuen arabera, analgesiko opioideen kontsumoaren prebalentzia 15-74 urteko euskaldunen artean azken 12 hilabeteetan (errezetarekin eta errezetarik gabe) % 4,2koa izan zen. Emakumeen kontsumoaren ratioa (errezetarekin edo errezetarik gabe) gizonen ratioa baino handiagoa izan zen (% 5,2 eta % 3,2). Errezetarik gabe kontsumitzen denean, prebalentzia askoz txikiagoa da (% 0,06), eta handiagoa da gizonentzat emakumeentzat baino (% 0,1 eta % 0,04).

VI.3.12 TAULA. OPIOIDEEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIA OROKORRAK (ERREZETAREKIN EDO ERREZETARIK GABE), SEXUAREN ARABERA BEREIZITA 15-74 URTE ARTEKO BIZTANLEAK. 2023 (%)						
	ERREZETAREKIN ETA ERREZETARIK GABE			ERREZETARIK GABE EDO ERABILERA EZ MEDIKORAKO		
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
BIZITZAN NOIZBAIT	8,6	11,7	10,2	0,3	0,04	0,2
AZKEN 12 HILABETEETAN	3,2	5,2	4,2	0,1	0,04	0,06
AZKEN 30 EGUNETAN	1,5	3,4	2,5	0	0,04	0,02
EGUNERO (AZKEN 30 EGUNETAN)	0,7	2,4	1,6	0	0	0

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

Kontsumo-prebalentzia handienak dituzten analgesiko opioazeoak tramadola (% 4,7), morfina (% 3,4), kodeina (% 1,4) eta fentaniloa (% 0,3) dira.

VI.3.13 TAULA. ANALGESIKO OPIAZEO JAKIN BATZUEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIA OROKORRAK, SEXUAREN ARABERA. 2023 (%)			
	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
TRAMADOLA	3,5	5,9	4,7
KODEINA	1,7	1,2	1,4
MORFINA	3,4	3,4	3,4
FENTANILOA	0,4	0,3	0,3

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

Adin-taldearen arabera, kontsumoa “edozein kontsumo: errezetarekin eta errezetarik gabe” denean, kontsumoaren prebalentziak gora egiten du adinak gora egin ahala. Baina kontsumoa “errezetarik gabe edo medikoa ez den erabilerarako” denean, kontsumo-prebalentziarik

VI.3.14 TAULA. OPIOIDEEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIA OROKORRAK (EDOZEIN KONTSUMO ETA ERREZETARIK GABE EDO ERABILERA EZ MEDIKORAKO) AZKEN URTEAN ETA ADIN-TALDEEN ARABERA. 15-74 URTE ARTEKO BIZTANLEAK. 2023 (%)		
	EDOZEIN KONTSUMO: ERREZETAREKIN ETA ERREZETARIK GABE	ERREZETARIK GABE EDO ERABILERA EZ MEDIKORAKO KONTSUMOAK
15-21	1,6	0,5
22-34	3,3	0,2
35-54	4,5	0
55-74	4,4	0
+75	5,6	0

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

handienak biztanleria-talde gazteenek dituzte; analgesiko opioideen kasuan, prebalentzia nulua da 35 urtetik gorako biztanleen artean.

Bai lasaigarrien eta somniferoen kasuan, bai analgesiko opioideen kasuan, errezetarik gabe eskuratzeko modua senide edo ezagun baten bitartez da batez ere.

V.3.15 TAULA. ERREZETARIK GABEKO PSIKOFARMAKOAK ESKURATZEKO MODUA, SEXUAREN ARABERA.
EUSKADIKO 15-74 URTEKO BIZTANLEAK, 2023AN ERREZETARIK GABE PSIKOFARMAKOAK KONTSUMITU DITUZTENAK (ehunekoak)

	GIZONAK	EMAKUMEAK	GUZTIRA
LASAIGARRIAK, SEDATZAILEAK ETA SOMNIFEROAK*			
KANPOKO ERREZETAREKIN	0,0	28,7	14,1
SENIDE/LAGUN BATEN BIDEZ	83,2	71,3	77,4
TRAFIKATZAILE/EZEZAGUN BATEN BIDEZ	10,9	0,0	5,5
INTERNETEN	0,0	0,0	0,0
FARMAZIA BATEAN ERREZETARIK GABE	0,0	0,0	0,0
BESTE MODU BATEAN	5,9	0,0	3,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
ANALGESIKO OPIOIDEAK**			
KANPOKO ERREZETAREKIN	0,0	0,0	0,0
SENIDE/LAGUN BATEN BIDEZ	70,2	100,0	74,3
TRAFIKATZAILE/EZEZAGUN BATEN BIDEZ	29,8	0,0	25,7
INTERNETEN	0,0	0,0	0,0
FARMAZIA BATEAN ERREZETARIK GABE	0,0	0,0	0,0
BESTE MODU BATEAN	0,0	0,0	0,0
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0

**Lasaigarrien kasuan, azken 12 hilabeteetan errezetarik gabe edo erabilera ez medikorako kontsumitu zutenei galdetu zitzairen. ** Analgesiko opioideen kasuan, noizbait kontsumitu zutenei galdetu zitzairen.*

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

Legez kanpoko substantzien kontsumoaren prebalentzia (kalamua kenduta)

Euskadiko 2023ko Adikzioei buruzko Inkestaren arabera, 15 eta 74 urte arteko EAEko biztanleen artean legez kanpoko substantzien kontsumoaren prebalentziak ("bizitzan noizbait kontsumitua") gora egin du 2017tik 2023ra bitartean aztertutako substantzia guztietan, salbu eta heroinaren, beste opiazeo batzuen eta perretxiko haluzinogenoen kasuetan; horien prebalentziak behera egin du.

Bestalde, legez kanpoko substantzien kontsumoaren prebalentziak bilakaera hau izan du EAEko 15 eta 74 urte bitarteko biztanleen artean, azken 30 egunetan eta 2017 eta 2023 artean:

- Gora egin du MDMAn eta antzekoetan, estasian, azidoan, LSDan, kokaina-hautsean, inhalagarrietan, perretxiko haluzinogenoetan eta ketaminan.
- Behera egin du speedean, anfetaminetan eta beste opiazeo batzuetan.
- Oinarrian, crackean eta heroinan nulua izaten jarraitzen du.

Kontsumitzen hasteko batez besteko adina 19,8 eta 21,7 urte bitartekoa da. Ez dago alde handirik sexuaren arabera; izan ere, substantzia batzuen kasuan gizonak dira gazteagoak eta beste batzuetan emakumeak.

Metadonaren kasuan, batez besteko adina 54 urte da.

VI.3.16 TAULA. LEGEZ KANPOKO ZENBAIT SUBSTANTZIEN KONTSUMOAREN PREBALENTZIA OROKORREN BILAKAERA
EUSKADIKO 15-74 URTE ARTEKO BIZTANLEAK 2017AN ETA 2023AN (ehunekoa)

	BIZITZAN NOIZBAIT		AZKEN 12 HILABETEETAN		AZKEN 30 EGUNETAN		KONTSUMITZEN HASTEKO BATEZ BESTEKO ADINA
	2017	2023	2017	2023	2017	2023	2023
SPEEDA, ANFETAMINAK	8,5	10,6	1,0	0,7	0,4	0,18	20,1
MDMA ETA ANTZEKOAK, EXTASIA	3,6	6,4	0,4	0,5	0,1	0,24	21,5
AZIDOA, LSD-A	3,2	4,5	0,1	0,1	0,0	0,05	20
KOKAINA-HAUTSA	9,0	10,2	1,4	1,0	0,4	0,53	21,7
OINARRIA, CRACK-A	0,4	0,6	0,0	0,0	0,0	0,00	19,6
HEROINA	0,6	0,5	0,0	0,0	0,0	0,00	20,7
METADONA	-	-	-	-	-	-	54
BESTELAKO OPIAZEOAK	0,5	0,1	0,1	0,0	0,1	0,00	-
INHALATU DAITEZKEENAK	0,4	1,1	0,0	0,2	0,0	0,05	20,5
ONDDO ALUZINOGENOAK	3,5	3,2	0,1	0,1	0,0	0,05	21,4
KETAMINA	0,6	1,6	0,0	0,2	0,0	0,04	20,9
GHB (ESTASI LIKIDOA)	-	-	-	-	-	-	21,7
METANFETAMINA	-	-	-	-	-	-	19,8

Iturria: Adikzioei buruzko Euskadiko 2023ko Inkesta

3.2. OSAKIDETZAREN JARDUERA

3.2.1. Osakidetzako zerbitzuen erakundeak

Atxikitako taulan jasota dagoen bezala, 2023an Osakidetza antolatu egin zen eta baliabide propioekin eta "itunduekin" zerbitzuak eman zituen egitura honetan oinarrituta:

- 13 Erakunde Sanitario Integratu (ESI)
- Osasun mentaleko 3 sare (bat lurralde bakoitzean)
- Larrialdiak
- Osatek³⁰
- Onkologikoa fundazioa eta
- Transfusio eta giza ehunen Euskal Zentroa,

eta aurreko guztia Zuzendaritza Nagusiak koordinatuta.

ESI ereduan erakunde bereberean multzokatzen dira arreta espezializatua eta lehen-mailako arreta, hau da, ospitaleak, anbulatorioak, osasun-zentroak, kontsultategiak eta EAGak (Etengabeko Arretaguneak).

VI.3.17 TAULA. OSAKIDETZAKO ZERBITZUEN ERAKUNDEAK 2023AN

AUTONOMIA-ERKIDEGOA	• OSAKIDETZAKO ZUZENDARITZA NAGUSIA • LARRIALDIK • TRANSFUSIO ETA GIZA EHUNEN EUSKAL ZENTROA (TGEEZ) • OSATEK
ARABAKO OSASUN-EREMUA	• ARABAKO ESIa • ARABAKO ERRIOXAKO ESIa • ARABAKO OSASUN MENTALEKO SAREA
BIZKAIKO OSASUN-EREMUA	• BARAKALDO-SESTAOKO ESIa • BARRUALDEA-GALDAKAKO ESIa • BILBO-BASURTUKO ESIa • EZKERRALDEA-ENKARTERRI-GURUTZETAKO ESIa • URIBEKO ESIa • GORLIZKO OSPITALEA • SANTA MARINA OSPITALEA • BIZKAIKO OSASUN MENTALEKO SAREA
GIPUZKOAKO OSASUN-EREMUA	• DEBAGOIENAKO ESIa • BIDASOKO ESIa • DEBABARRENAKO ESIa • DONOSTIALDEKO ESIa • GOIERRI-UROLA GARAIOKO ESIa • TOLOSALDEKO ESIa • GIPIZKOAKO OSASUN MENTALEKO SAREA • ONKOLOGIKOA FUNDAZIOA, LOTUTAKO ZENTRO GISA

Iturria: Osakidetzaren 2023ko memoria

³⁰ Osatek SA Eusko Jaurlaritzaren sozietate publiko bat da eta Osasun Sailaren menpekoa da, ez Osakidetzaren menpekoa. Langileak lan-kontratudunak dira. Aparteko hitzarmenak eta langileak eskuratzeko sistemak.

Zentroen egitura honela banatu zen 2023an:

- Ospitaleak: 11 akutuenak, 3 egonaldi ertain eta luzekoak eta 4 osasun mentaleko sarekoak.
- Eguneko ospitaleak: 20 ospitale osasun mentaleko sareari atxikita, 13 akutuen ospitaleetan eta 1 Donostiako Onkologikoan.
- Ambulatorioak: 27
- Osasun-zentroak: 136
- Osasun mentaleko zentroak: 180
- Beste zentro batzuk: 42 (24 zentro osasun mentaleko sareari atxikita).

VI.3.18 TAULA. OSAKIDETZA OSPITALEEN ETA OSASUN-ZENTROEN TAULA			
	2022	2023	ALD. 2022-2023
OSPITALEAK			
AKUTUENTZAKO	11	11	-
EPE ERTAIN ETA LUZEKOAK	3	3	-
OSASUN MENTALEKO SAREKOAK	4	4	-
EGUNEKO OSPITALEAK			
OSASUN-SARERA ATXIKITAKO	11	20	9
AKUTUENTZAKO OSPITALEETAN		13	11
DONOSTIAKO ONKOLOGIKOAN		1	1
AMBULATORIOAK	27	27	-
OSASUN-ZENTROAK	136	136	-
OSASUN MENTALEKO ZENTROAK	180	180	-
BESTE ZENTRO BATZUK	42	42	-
OSASUN MENTALEKO SARERA ATXIKITAKOAK	24	24	-
<i>Iturria: Osakidetzaren memoriak</i>			

Modu horretan, 2023an 9 eguneko ospitale ireki zituzten osasun mentaleko zentroetan, 11 akutuen ospitaleetan eta 1 Onkologikoan.

3.2.2. Egitura-plantilla

2023an, memoriaren arabera, Osakidetzaren egiturazko plantilla 31.105 pertsonen osatzen zuten (+% 3,1 aurreko urtearekin alderatuta). Zuzendaritzako karguen kopurua egonkor mantendu zen (94 pertsona). Medikuek eta bestelako fakultatiboek % 5,3 egin zuten gora (7.810 pertsona), erizainek eta bestelako diplomadunek % 0,3 egin zuten gora (9.875 pertsona) eta beste lanbide-talde batzuetako langileek % 4 (13.326 pertsona).

Emakumeak plantillaren % 76,2 dira, baita gehiengoa ere lanpostu guztietan, zuzendaritzako karguetan izan ezik (% 45,7). Langile berriei dagokienez, emakumeen presentziak gehiengoa izaten jarraitzen du, batez ere erizain egoiliarren artean (% 95,2).

VI.3.19 TAULA. OSAKIDETZAKO EGITURA-PLANTILLEN BILAKAERA						
	2019	2020	2021	2022	2023	ALD. 2022-2023
ZUZENDARITZA-KARGUAK	9	94	94	94	94	0,0
MEDIKUAK ETA BESTELAKO MEDIKUNTZA-LANGILEAK	6.932	6.943	6.944	7.416	7.810	5,3
ERIZAINAK ETA BESTELAKO DIPLOMATUAK	8.682	8.751	8.762	9.845	9.875	0,3
BESTELAKO TALDE PROFESIONALAK	11.882	11.912	11.900	12.812	13.326	4,0
EGITURA-PLANTILLA GUZTIRA	27.505	27.700	27.700	30.167	31.105	3,1
<i>Iturria: Osakidetzaren memoriak</i>						

VI.3.20 TAULA. EMAKUMEEN EHUNEKOA OSAKIDETZAKO EGITURA-PLANTILLAN			
	2021	2022	2023
EMAKUMEEN EHUNEKOA ZUZENDARITZA-KARGUETAN	60,6	59,6	45,7
EMAKUMEEN EHUNEKOA A1 OSASUN-LIZENTZIATUAK	56,2	54,6	62,5
EMAKUMEEN EHUNEKOA BESTE TALDE PROFESIONALETAN	76,0	68,9	80,9
EMAKUMEEN EHUNEKOA EGITURA-PLANTILLAN	71,0	65,4	76,2
<i>Iturria: Osakidetzaren memoriak</i>			

Bestalde, Eusko Legebiltzarrak eskainitako informazioaren arabera (EH Bildu taldeak egindako legebiltzar-galderari Osasun Sailak emandako erantzun gisa jakinarazia), 2023ko abenduan 45.361 pertsonak osatzen zuten Osakidetzako

VI.3.21 TAULA. OSAKIDETZAKO PLANTILLA 2023KO ABENDUAN					
	NOMINAK		PERTSONAK		NOMINAK / PERTSONA
	ABS.	% BERT. KAL	ABS.	% BERT. KAL	
LANALDI OSOA	42.767	87,4	39.380	86,8	1,09
LANALDI ERDIA	2.312	4,7	2.254	5,0	1,03
LANALDIAREN 1/3	1.044	2,1	971	2,1	1,08
BESTELAKO LANALDI PARTZIALAK	2.832	5,8	2.756	6,1	1,03
GUZTIRA	48.955	100,0	45.361	100,0	1,08
<i>Iturria: Eusko Legebiltzarra. Osasun Kontseilarietzari emandako erantzuna EH Bildu taldeak Legebiltzarrean egindako galderari</i>					

plantilla; horietatik % 86,8 lanaldi osoan zeuden, % 5 lanaldi erdian, % 2,1 lanaldi herenean eta gainerako % 6,1ak beste lanaldi motaren bat zuten. Pertsona bakoitzeko nominen batezbestekoa 1,08 zen.

3.2.3. Laguntza-jarduera: lehen-mailako arreta eta ospitalekoa

2023an, Osakidetzako lehen mailako arretako profesionalek (familiako medikuntza, pediatria, erizaintza, emaginak eta odontologia) 18,9 milioi kontsulta artatu zituzten, 2022an baino % 7,6 gutxiago. Bestalde, ospitaleko arretako profesionalek ospitaleko 7,7 milioi kontsulta artatu zituzten, 2022an baino % 8,1 gehiago.

2023ko datuak 2019koekin konparatuz gero (odontologia-datuak kenduta, 2019ko memoriak ez dituelako jasotzen), ikusten da lehen mailako arretako profesionalek (familiako medikuntza, pediatria, erizaintza eta emaginak) % 7,3 kontsulta gehiago artatu zituztela 2022an 2019an baino. Bestalde, ospitaleko arretako profesionalek 2019an baino % 54,2 kontsulta gehiago artatu zituzten.

VI.3.22 TAULA. OSAKIDETZAREN LAGUNTZA-JARDUERA: KONTSULTAK GUZTIRA							
	2019	2020	2021	2022	2023	19/23 ALD (%) (ODONTOLOGI ARIK GABE)	22/23 ALD (%)
GUZTIRA			31.165.232	27.578.141	26.605.643		-3,5
LEHENENGO MAILAKO ARRETA	17.501.279	18.796.185	23.765.576	20.485.507	18.936.269	7,3	-7,6
FAMILIA-MEDIKUNTZA	9.521.140	10.163.582	10.510.118	10.389.917	9.825.450	3,2	-5,4
PEDIATRIA	1.543.619	1.460.363	1.673.694	1.592.030	1.486.749	-3,7	-6,6
ERIZAINZA	5.901.626	6.633.522	10.840.778	7.743.656	6.863.698	16,3	-11,4
EMAGINAK	534.894	538.718	588.834	605.908	605.075	13,1	-0,1
ODONTOLOGIA	nd	nd	152.152	153.996	155.297		0,8
OSPITALEKO ARRETA	4.973.145	5.726.112	7.399.656	7.092.634	7.669.374	54,2	8,1
<i>Iturria: Osakidetzaren memoriak</i>							

Lehenengo mailako arreta

Profil profesionalaren arabera, familiako medikuntzako profesionalek 9,8 milioi kontsulta artatu zituzten (2022an baino % 5,4 gutxiago), pediatriakoek 1,5 milioi (–% 6,6), erizaintzakoek 6,9 milioi (–% 11,4) eta emaginek 0,6 milioi (–% 0,1).

Aurrez aurreko kontsultei eta ez presentzialei (*telefono-bidezkoak, online...*) dagokienez, ez presentzialak gutxitu egin dira, bai zifra absolutuetan (9,2 milioitik 7,7 milioira), bai erlatiboetan (% 44,9tik % 40,6ra). Aurrez aurreko kontsultak zifra absolutuetan mantendu egin dira (11,3 milioi kasu bietan) eta gehitu egin dira zifra absolutuetan (% 55,1etik % 59,4ra).

Datueta sakonduz ondorioztatu da kontsulta guztiak 2022rekin alderatuta gutxitu egin zirela, bi arrazoi nagusi hauengatik. Alde batetik, kontsulta ez presentzialak gutxiagotu ziren eta, beste alde batetik, erizaintzako aurrez aurreko kontsultak gutxitu ziren.

Pandemia-garaian erizaintzako aurrez aurreko kontsultak izan ziren gehien gehitu zirenak, txertoen efektuarengatik. 2023an gutxitzen jarraitzen dute, baina pandemia aurreko urteetako datuen gainetik daude oraindik ere.

Telefonoaren bidez egindako kontsultei dagokienez, pandemian gora egin eta gero, 2023an gutxitzen jarraitu zuten (—% 12,4 2022 eta 2023 artean) lehen mailako arretako profil profesional guztietan. Zehazki, % 20,4 gutxiago erregistratu ziren familia-medikuntzan, % 31,8 gutxiago pediatrian, % 23,1 gutxiago erizaintzan eta % 6,5 gutxiago emaginetan.

Lehen mailako arretako telefono bidezko kontsulten ratioa 2023an lehen mailako arretako kontsulta guztien % 35,9 izan zen, hots, 2022ko ratioa baino 2 puntu gutxiago.

Lehen mailako arretaren ikuspegi horrekin bukatzeko, profesional bakoitzak egunean egindako kontsultakopurua aztertuko dugu. Datuetan ikus daitekeenez, 2022 eta 2023 artean ratioa gutxitu egin zen. Zehazki, 1 puntu medikuntzan eta pediatrian, 2 erizaintzan eta emaginetan antzeko mantendu zen. Modu horretan, ratioak 31 kontsultakoak izan ziren eguneko medikuntzako profesionalen artean, 22 pediatrian, 15 erizaintzan eta 19 emaginetan.

Beste batzuetan esan bezala, erizaintzako jarduerak asko egin zuen gora pandemian eta, ondorioz, ratioak izugarri igo ziren. 2023an egoera hori normalizatzeko joera dago.

Ospitaleko arreta

Aipatu dugun bezala, ospitaletako kontsultak % 8,1 gehitu ziren 2022 eta 2023 artean eta guztira 7,7 milioi izan ziren. Lehen kontsultak eta hurrengoak gehitu egin ziren (% 3,3 eta % 3,2 hurrenez hurren). Lehen kontsultaren ondorengo kontsulten adierazlea % 4 inguruan mantendu zen.

Aurrez aurreko kontsulten eta ez presentzialen (*telefono-bidezkoak, online...*) arteko banaketari dagokionez, aurrez aurrekoak gehitu egin ziren zifra absolutuetan (5 milioitik 5,2 milioira), baina zifra erlatiboetan ez (% 71,2tik % 68ra) eta ez presentzialak gehitu egin ziren zifra absolutuetan (2 milioitik 2,5 milioira) eta erlatiboetan (% 28,8tik % 32ra).

VI.3.23. TAULA OSAKIDETZAREN LAGUNTZA-JARDUERA: AURREZ AURREKO KONTSULTAK ETA KONTSULTA EZ PRESENTZIALAK

	2021			2022			2023		
	GUZTIRA	AURREZ AURREKOAK	EZ PRESENTZIALAK	GUZTIRA	AURREZ AURREKOAK	EZ PRESENTZIALAK	GUZTIRA	AURREZ AURREKOAK	EZ PRESENTZIALAK
LEHENENGO MAILAKO ARRETA	23.765.576	12.556.432	11.209.144	20.485.507	11.279.935	9.205.572	18.935.969	11.256.806	7.679.163
FAMILIA-MEDIKUNTZA	10.510.118	3.435.467	7.074.651	10.389.917	4.533.724	5.856.193	9.825.150	4.888.405	4.936.745
PEDIATRIA	1.673.694	698.107	975.587	1.592.030	909.263	682.767	1.486.749	963.216	523.533
ERIZAINZA	10.840.778	7.954.347	2.886.431	7.743.656	5.346.204	2.397.452	6.863.698	4.910.505	1.953.193
EMAGINAK	588.834	316.359	272.475	605.908	336.748	269.160	605.075	339.383	265.692
ODONTOLOGIA	152.152	152.152	-	153.996	153.996	-	155.297	155.297	0
OSPITALEKO ARRETA	7.399.656	4.976.706	2.422.950	7.092.634	5.049.602	2.043.032	7.669.374	5.213.482	2.455.892
GUZTIRA	31.165.232	17.533.138	13.632.094	27.578.141	16.329.537	11.248.604	26.605.343	16.470.288	10.135.055
EHUNEKOAK									
LEHENENGO MAILAKO ARRETA	23.765.576	52,8	47,2	20.485.507	55,1	44,9	18.935.969	59,4	40,6
FAMILIA-MEDIKUNTZA	10.510.118	32,7	67,3	10.389.917	43,6	56,4	9.825.150	49,8	50,2
PEDIATRIA	1.673.694	41,7	58,3	1.592.030	57,1	42,9	1.486.749	64,8	35,2
ERIZAINZA	10.840.778	73,4	26,6	7.743.656	69,0	31,0	6.863.698	71,5	28,5
EMAGINAK	588.834	53,7	46,3	605.908	55,6	44,4	605.075	56,1	43,9
ODONTOLOGIA	152.152	100,0	-	153.996	100,0	-	155.297	100,0	0,0
OSPITALEKO ARRETA	7.399.656	67,3	32,7	7.092.634	71,2	28,8	7.669.374	68,0	32,0
GUZTIRA	31.165.232	56,3	43,7	153.996	59,2	40,8	26.605.343	61,9	38,1

Iturria: Osakidetzaen memoriak

Hau da, lehen-mailako arretan ez bezala, ospitaleko arretan guztiaren gaineko banaketa aldatu egin da baita ere eta kontsulta ez presentzialak gehitu egin dira.

Telefono bidezko kontsulten kasuan, lehen-mailako arretan ez bezala, 2023an gehitu egin ziren (+% 34,1). Ospitale-arretako telefono bidezko kontsulten ratioa kontsulta guztien % 22,7 izan zen, hots, 2022ko ratioa baino 4,4 puntu gehiago.

VI.3.24 TAULA. OSAKIDETZAREN LAGUNTZA-JARDUERA: KONTSULTA GUZTIAK ETA TELEFONO BIDEZKO KONTSULTAK						
	2019	2020	2021	2022	2023	22/23 ALD (%)
GUZTIRA			31.165.232	27.578.141	26.605.643	-3,5
LEHENENGO MAILAKO ARRETA	17.501.279	18.796.185	23.765.576	20.485.507	18.936.269	-7,6
FAMILIA-MEDIKUNTZA	9.521.140	10.163.582	10.510.118	10.389.917	9.825.450	-5,4
PEDIATRIA	1.543.619	1.460.363	1.673.694	1.592.030	1.486.749	-6,6
ERIZAINZTA	5.901.626	6.633.522	10.840.778	7.743.656	6.863.698	-11,4
EMAGINAK	534.894	538.718	588.834	605.908	605.075	-0,1
ODONTOLOGIA			152.152	153.996	153.996	0,0
OSPITALEKO ARRETA	4.973.145	5.726.112	7.399.656	7.092.634	7.669.374	8,1
TELEFONO BIDEZKOAK			12.109.657	9.054.031	8.535.233	-5,7
LEHENENGO MAILAKO ARRETA			10.436.496	7.757.693	6.797.059	-12,4
FAMILIA-MEDIKUNTZA	1.552.542	5.558.116	5.372.768	3.868.688	3.079.021	-20,4
PEDIATRIA	191.224	680.781	825.805	522.342	356.274	-31,8
ERIZAINZTA	492.471	1.953.143	2.360.147	1.879.978	1.445.652	-23,1
EMAGINAK	-	-	204.615	190.347	177.938	-6,5
ODONTOLOGIA						
OSPITALEKO ARRETA	350.202	1.295.583	1.673.161	1.296.338	1.738.174	34,1
						DIFERENTZIA
% TELEFONO BIDEZKOAK / GUZTIRA			38,9	32,8	32,1	-0,7
LEHENENGO MAILAKO ARRETA			43,9	37,9	35,9	-2,0
FAMILIA-MEDIKUNTZA	16,3	54,7	51,1	37,2	31,3	-5,9
PEDIATRIA	12,4	46,6	49,3	32,8	24,0	-8,8
ERIZAINZTA	8,3	29,4	21,8	24,3	21,1	-3,2
EMAGINAK			34,7	31,4	29,4	-2,0
ODONTOLOGIA			0,0	0,0	0,0	0,0
OSPITALEKO ARRETA	7,0	22,6	22,6	18,3	22,7	4,4

Iturria: Osakidetzaaren memoriak

VI.3.25 TAULA. LEHEN-MAILAKO PROFESIONALEK EGUNERO EGINDAKO KONTSULTAK						
	2019	2020	2021	2022	2023	ALD. 22-23
FAMILIA-MEDIKUNTZA	28,5	29,3	31	32	31	-1
PEDIATRIA	21,2	20,2	23	23	22	-1
ERIZAINZTA	nd	nd	23	17	15	-2
EMAGINAK	nd	nd	18	19	19	0

Iturria: Osakidetzaaren memoriak

VI.3.26 TAULA. OSPITALE-ARRETA OSAKIDETZAREN SAREAN						
	2019	2020	2021	2022	2023	ALD. 22/23
KONTSULTAK GUZTIRA	4.973.145	5.726.112	7.399.656	7.092.634	7.669.374	8,1
LEHENENGO KONTSULTAK	1.255.848	1.354.874	995.397	1.039.462	1.074.277	3,3
GEROKO KONTSULTAK	nd	nd	3.981.309	4.010.140	4.139.205	3,2
KONTSULTA EZ PRESENTZIALAK	nd	nd	749.789	746.694	717.718	-3,9
TELEFONO BIDEZKO KONTSULTAK	350.202	1.295.583	1.673.161	1.296.338	1.738.174	34,1
LEHEN KONTSULTEN ETA HURRENGOEN ARTEKO ADIERAZLEA	3,7		4,0	3,9	3,9	

Iturria: Osakidetzaaren memoriak

Lehen-mailako arretan eta ospitale-arretan telefono bidez egindako kontsulten bilakaerari buruzko laburpena

VI.3.27 TAULA. TELEFONO BIDEZKO KONTSULTEN BILAKAERAREN LABURPENA				
	2021	2022	2023	ALD (%) 2022-2023
TELEFONO BIDEZKOAK	12.109.657	9.054.031	8.535.233	-5,7
LEHENENGO MAILAKO ARRETA	10.436.496	7.757.693	6.797.059	-12,4
OSPITALEKO ARRETA	1.673.161	1.296.338	1.738.174	34,1
				DIFERENTZIA
% TELEFONO BIDEZKOAK / GUZTIRA	38,9	32,8	32,1	-0,7
LEHENENGO MAILAKO ARRETA	43,9	37,9	35,9	-2,0
OSPITALEKO ARRETA	22,6	18,3	22,7	4,4
<i>Iturria: Osakidetzaren memoriak</i>				

ratioa 2023an lehen mailako arretako kontsulta guztien % 35,9 izan zen, hots, 2022ko ratioa baino 2 hamarren gutxiago. Bestalde, ospitaleko arretako telefono bidezko kontsulten ratioa ospitaleko arretako kontsulta guztien % 22,7 izan zen 2023an, hau da, 2022ko ratioa baino 4,4 hamarren gehiago.

3.2.4. Ospitaleratzeak, esku-hartze kirurgikoak eta prozedura ez kirurgikoak eta konplexutasun handikoak

Osakidetzaren 2023ko memoriaren datuen arabera, 2022 eta 2023 artean **ospitalizazio-altak** % 3,5 igo ziren akutuen ospitaleetan eta % 3,9 egonaldi luze eta ertainekoetan; etxeko ospitalizazioan, berriz, % 5,1 jaitsi ziren. Alta emateak esan nahi du pazienteak ospitaleratu, behatu edo tratatu ondoren, ospitalea utzi duela sendatu delako, hil egin delako edo beste arrazoi batzuegatik.

Batez besteko egonaldia³¹ apur bat laburtu zen akutuen eta egonaldi ertain eta luzeko ospitaleetan, eta etxeko ospitalizazioan, aldiz, luzatu egin zen.

Etxeko ospitalizazioaz gain, **Osakidetzak ospitalizazioaren beste alternatiba batzuen aldeko apustua egiten jarraitzen du**, hala nola eguneko ospitale medikoa, zeinak 2023an 274.000 saio baino gehiago egin baitzituen, aurreko urtean baino % 5 gehiago.

2023an 214.452 **esku-hartze kirurgiko** egin dira guztira, 2022an baino % 4,9 gehiago; horrek frogatzen du jarduera berreskuratzen ari garela. Programatuak 118.620 izan ziren, 2022an baino % 9,1 gehiago. Horietatik % 52,5 ospitaleratze gabeko kirurgiak izan ziren (*kirurgia handi anbulatorioak*) eta hazkunde-ratioa antzekoa izan zen (% 9). Kirurgia txikien zifra egonkor mantendu da, % 0,5. Larrialdietako esku-hartzeak % 1,4 gutxitu ziren. 65 urtetik gorakoei egindako esku-hartzeek gora egiten jarraitzen dute (2022an baino % 6,9 gehiago), eta 66.221 esku-hartze egin dira guztira.

Prozedura ez-kirurgikoek eta konplexutasun handikoek (PEK)³² goranzko joera izaten jarraitzen dute (+% 8,2, 88.452). Oftalmologiaren arloan egindakoak dira nagusi (% 55, +% 8,6). Erradiologia esku-hartzailea % 14,8 gehitu zen. Beste PEK batzuk (kardiologikoa, baskularra eta minaren unitatea, beste batzuen artean) % 6 baino gehiago hazi ziren. Hemodinamikari lotutako PEKak % 21 egin dute behera.

³¹ Batez besteko egonaldia patologiaren eta artatutako paziente-motaren arabera adierazlea da, eta horren luzeran eragina du, halaber, ospitalizazio-erregimenen arreta jasotzetik modu anbulatorioan konpontzera igaro diren tratamenduen proportzioak. Nolanahi ere, batez besteko egonaldia efizientziako adierazletzat hartzen da, jardunbide kliniko erabakigarriaren garapenarekin lotutakoa. Hala, batez besteko egonaldia murrizteak, txandakatze-indizea haztearekin batera, ospitalizazio-arloko produktibitatea handiagoa dela adierazten du.

³² Ebakuntza-gelatik kanpo egiten dira eta ez dakarte ospitalizaziorik.

VI.3.28. TAULA. OSAKIDETZAREN SAREKO OSPITALEETAKO OSPITALERATZEAK ETA BATEZ BESTEKO EGONALDIAK							
		2019	2020	2021	2022	2023	ALD. 22/23
OSPITALIZAZIOA: ALTA-KOPURUA	AKUTUENTZAKO OSPITALEAK	255.727	222.026	235.860	248.916	257.524	3,5
	EGONALDI LUZE ETA ERTAINEKO OSPITALEAK	8.573	8.547	8.105	8.676	9.012	3,9
	ETXEKO OSPITALERATZEAK (EGONALDIAK)	12.693	18.785	12.919	12.909	12.253	-5,1
							ALD. 2022-2023
BATEZ BESTEKO EGONALDIA (EGUNAK)	AKUTUENTZAKO OSPITALEAK	4,5	4,7	4,6	4,6	4,3	-0,3
	EGONALDI LUZE ETA ERTAINEKO OSPITALEAK	16,5	16,8	17,3	16,8	16,5	-0,3
	ETXEKO OSPITALERATZEAK	14,1	11,6	15,0	15,6	16,4	0,8

Iturria: Osakidetzaaren memoriak

VI.3.29 TAULA. ESKU-HARTZE KIRURGIKOAK (EHK) OSAKIDETZAREN SAREAN						
	2019	2020	2021	2022	2023	2022-2023
PROGRAMATUTAKO EHK HANDIAK	nd	nd	102.113	108.698	118.620	9,1
KIRURGIA HANDI ANBULATORIOAK (KHA)	64.548	49.283	55.104	57.178	62.332	9,0
KHA %	nd	nd	54	52,6	52,5	
EHK LARRIALDIAK	nd	nd	18.231	18.515	18.264	-1,4
KIRURGIA TXIKIAK	nd	nd	72.452	77.211	77.568	0,5
GUZTIRA			192.796	204.424	214.452	4,9
EHK 65 URTETIK GORAKOEN ARTEAN	74.447	62.270	70.146	61.926	66.221	6,9
Iturria: Osakidetza-ren memoria ik						

Iturria: Osakidetzaaren memoriak

VI.3.30 TAULA. PROZEDUR EZ KIRURGIKOAK (PEK) ETA KONPLEXUTASUN HANDIKOAK						
	2019	2020	2021	2022	2023	2022-2023
OFTALMOLOGIA	33.687	32.596	36.699	44.807	48.643	8,6
Rx. ESKU-HARTZAILEA	nd	nd	14.402	14.997	17.222	14,8
BESTELAKO PEK	nd	nd	18.183	18.969	20.266	6,8
HEMODINAMIKOA	nd	nd	3.672	2.950	2.321	-21,3
GUZTIRA	69.219	61.554	72.284	78.773	88.452	8,2
Iturria: Osakidetzaren memoriak						

Iturria: Osakidetzaaren memoriak

3.2.5. Itxarote-zerrendak

3.2.5.1. Kirurgiako itxarote-zerrendak

Osakidetzaaren datuen arabera, 2022 eta 2023 artean gutxitu egin ziren adierazle guztiak, baina pandemia aurreko balioetara iritsi gabe. Hala, zerrendan 23.647 paziente zeuden eta orain 22.008 daude (10,2tik 9,5era osasun-txartela duten mila biztanleko). Atzerapen-egunen batez besteko kopurua 73tik 62,3ra igaro da. Bestalde, 3 hilabete baino gehiago itxaron behar duten pazienteen ehunekoa % 28,9tik % 22,4ra jaitsi da.

VI.3.31. TAULA. KIRURGIKO ITXARON-ZERRENDIAK ETA BATEZ BESTEKO ATZERAPENA					
	2019	2020	2021	2022	2023
PAZIENTE-KOP.	17.512	16.827	22.264	23.647	22.008
PAZIENTEEN KOPURUA OSASUN-TXARTELA DUTEN 1.000 BIZTANLEKO	7,9	7,4	9,7	10,2	9,5
BATEZ BESTEKO ATZERAPENA (EGUNAK)	47,91	68,2	70,8	73,0	62,3
> 3 HILABETEKO PAZIENTE-KOPURUA	2.181	3.935	5.920	6.829	4.924
> 3 HILABETEKO PAZIENTEEN %	12,5	23,4	26,6	28,9	22,4

Iturria: Osakidetza

Informazioa zerbitzuen arabera bereizita, otorrinolaringologian ez ezik, pazienteak eta atzerapen-egunak gutxitu egin ziren.

Traumatologia da atzerapen gehien duena, 71,5 egun, baina 18 egun gutxitu da.

Espainiarekin konparazioa:
itxarote-zerrenda kirurgikoen konparazioa Osasun Sistema Nazionalean

VI.3.32. TAULA. ITXARON-ZERRENDAK PROZEDURAREN ARABERA ETA BATEZ BESTEKO ATZERAPENA				
	PAZIENTEAK		BATEZ BESTEKO ATZERAPENA (EGUNAK)	
	2022	2023	2022	2023
KIRURGIA OROKORRA	4.096	3.424	65,3	54,2
OTORRINOLARINGOLOGIA	1.386	1.832	68,0	69,5
OFTALMOLOGIA	6.235	5.440	61,1	54,2
TRAUMATOLOGIA	6.302	5.819	89,0	71,5
UROLOGIA	1.392	1.341	75,3	51,5
GINEKOLOGIA ETA OBSTETIZIA	888	712	48,0	39,4
GAINONTZEKO ZERBITZUAK	3.348	3.440	82,2	72,9
GUZTIRA	23.647	22.008	73,0	62,3

Iturria: Osakidetza

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren arabera, 2023ko abenduaren 31ko datuekin, osasun-txartela duten 1.000 biztanleko kirurgiako itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua txikiagoa da EAEn estatuko batezbestekoarekin alderatuta (9,54 eta 18,11). EAEk du ratio txikiena autonomia-erkidegoen sailkapenean.

Ebakuntza egiteko 60 egun baino gehiago itxaron behar duten pazienteen ehunekoa % 2,5ekoa da EAEn, estatuko batezbestekoa (% 24,3) baino txikiagoa. EAEk du bigarren ratorik txikiena, Madrilen atzetik (% 0,8).

Itxaroten emandako batez besteko egunei dagokienez, EAE bigarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean (63 egun), Madrilen (51 egun) atzetik.

VI.3.33. TAULA. OSASUN-SISTEMA NAZIONALEKO ITXARON-ZERRENDA KIRURGIKOEN EGOERA 2023KO ABENDUAREN 31KO DATUAK			
	PAZIENTE-KOPURUA 1.000 BIZTANLEKO OSASUN-TXARTELAREKIN	> 60 EGUNEKO HITZORDUA DUTEN PAZIENTEEN EHUNEKOA	ITXAROTEKO BATEZ BESTEKO DENBORA (EGUNAK)
ANDALUZIA	24,68	38,8	174
ARAGOI	22,42	27,7	146
ASTURIAS	24,81	13,3	98
BALEAR UHARTEAK	12,12	21,5	125
KANARIAR UHARTEAK	15,93	27,6	147
KANTABRIA	32,35	38,9	173
GAZTELA ETA LEON	13,81	23,4	116
GAZTELA-MANTXA	16,84	11,6	102
KATALUNIA	23,85	29,9	138
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	10,75	15,2	88
EXTREMADURA	28,78	35,3	181
GALIZIA	17,33	2,7	67
MADRIL	10,37	0,8	51
MURTZIA	22,53	19,8	106
NAFARROA	12,99	15,3	94
EAE	9,54	2,5	63
ERRIOXA	26,63	21,6	106
CEUTA	13,59	25,4	124
MELILLA	11,29	13,7	97
GUZTIRA	18,11	24,3	128

Iturria: Itxaron-zerrendei buruzko informazio-sistema Osasun Sistema Nazionalean (SISLE-SNS)

3.2.5.2. Kanpo-kontsulten itxarote-zerrendak

Osakidetza kanpo-kontsulten itxarote-zerrendetako paziente-kopurua gehitu egin zen 2022 eta 2023 artean, zehazki, %1,3, aurreko urteko % 43ko hazkundea kontuan hartuta, eta 137.002 izan zen. Zerrendan paziente gehien dituzten espezialitateak oraindik ere traumatologia (24.586: +% 23), oftalmologia (16.390: +% 0,2), errehabilitazioa (13.006: +% 4,1) eta dermatologia (11.360: -% 23,3) dira, eta nabarmentzekoa da alergologian izandako hazkundea, % 57,5ekoa.

VI.3.34. TAULA. OSAKIDETZAKO KANPO-KONTSULTETAKO ITXARON-ZERRENDAK (paziente gehien dituzten espezialitateak)											
	PAZIENTE-KOP.						ALDAKUNTZAK (%)				
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
ALERGOLOGIA	4.015	2.743	1.138	2.453	3.208	5.052	-31,7	-58,5	115,6	30,8	57,5
KARDIOLOGIA	3.292	3.520	2.230	3.268	3.362	3.094	6,9	-36,6	46,5	2,9	-8,0
DERMATOLOGIA	13.452	13.036	3.633	9.039	14.811	11.360	-3,1	-72,1	148,8	63,9	-23,3
DIGESTIBOA	3.159	3.347	2.032	2.752	3.590	3.701	6,0	-39,3	35,4	30,5	3,1
ENDOKRINOLOGIA	1.850	1.801	1.469	1.739	2.234	1.932	-2,6	-18,4	18,4	28,5	-13,5
NEUROLOGIA	4.170	4.387	2.622	3.905	6.217	4.611	5,2	-40,2	48,9	59,2	-25,8
BIRGAITZEAK	9.017	8.217	4.094	6.735	12.497	13.006	-8,9	-50,2	64,5	85,6	4,1
KIRURGIA OROKORRA	3.152	2.919	2.052	3.140	4.477	4.642	-7,4	-29,7	53,0	42,6	3,7
OFTALMOLOGIA	11.581	11.828	7.952	9.830	16.354	16.390	2,1	-32,8	23,6	66,4	0,2
OTORRINOLARINGOLOGIA	6.405	5.864	5.290	6.062	10.557	9.961	-8,4	-9,8	14,6	74,2	-5,6
TRAUMATOLOGIA	18.955	16.124	9.863	17.917	19.990	24.586	-14,9	-38,8	81,7	11,6	23,0
UROLOGIA	4.936	3.349	2.304	3.368	5.177	5.521	-32,2	-31,2	46,2	53,7	6,6
GINEKOLOGIA	7.312	8.456	6.542	7.468	10.101	12.047	15,6	-22,6	14,2	35,3	19,3
BESTE BATZUK	16.173	16.245	10.939	16.839	22.615	21.099	0,4	-32,7	53,9	34,3	-6,7
GUZTIRA	107.469	101.836	62.160	94.515	135.190	137.002	-5,2	-39,0	52,1	43,0	1,3

Iturria: Osakidetza. Akutuentzako ospitaleak + Egonaldi ertain eta luzeko ospitaleak

Batez besteko atzerapena 68,9 egunetik 82,2 egunera luzatu zen. Hala, zerrendetan zeuden biztanleen % 62,9k hilabete baino gehiago itxaron zuten (ehuneko horrek goranzko joera du, pandemian, 2020an, soilik eteten da), eta gainerako % 37,1ak hilabete baino gutxiago itxaron zuten.

VI.3.35. TAULA. BATEZ BESTEKO ATZERAPENAK OSAKIDETZAN						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BATEZ BESTEKO ATZERAPENA (EGUNAK)	-	-	-	-	68,9	82,2
< 1 HILABETE ZAIN DAUDENEN EHUNEKOAK	57,0	54,1	64,1	52,7	39,0	37,1
> 1 HILABETE ZAIN DAUDENEN EHUNEKOAK	43,0	45,9	35,9	47,3	61,0	62,9

Iturria: Osakidetza, akutuentzako ospitaleak + egonaldi ertain eta luzeko ospitaleak

Espainiarekin konparazioa: kontsulten itxarote-zerrenda Osasun Sistema Nazionalean

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren arabera, 2023ko abenduaren 31ko datuekin, osasun-txartela duten 1.000 biztanleko kontsulten itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua txikiagoa da EAEn estatuko batezbestekoarekin konparatuta (35,14 eta 81,47). EAEk bigarren ratio txikiena du autonomia-erkidegoen sailkapenean, Gaztela-Mantxaren (26,61) atzetik.

Atzerapen-egunei erreparatuta, EAE bosgarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean (61 egun), Melillako hiri autonomoaren (29), Errioxaren (54), Ceutako hiri autonomoaren (58) eta Gaztela-Mantxaren (60) atzetik.

Arreta jasotzeko zain 60 egunetik gora dauden hitzorduen ehunekoaren harira, ratioa EAEn % 36,3koa da, estatuko batezbestekoa (% 53,6) baino txikiagoa. Gure autonomia-erkidegoak du bigarren ratorik txikiena, Kantabriaren (% 28,2) atzetik.

VI.3.36. TAULA. ITXARON-ZERRENDEN EGOERA OSASUN-SISTEMA NAZIONALEKO KONTSULTETAN OINARRIZKO ESPEZIALITATEETAN. 2023KO ABENDUAREN 31KO DATUAK

	PAZIENTE-KOPURUA 1.000 BIZTANLEKO OSASUN- TXARTELAREKIN	ATZERAPEN-DENBORA EGUNETAN	> 60 EGUNEKO HITZORDUEN EHUNEKO
ANDALUZIA	105,13	143	42,3
ARAGOI	76,29	106	50,1
ASTURIAS	112,00	100	57,6
BALEAR UHARTEAK	68,19	91	36,8
KANARIAR UHARTEAK	69,84	149	91,7
KANTABRIA	67,67	90	28,2
GAZTELA ETA LEON	83,45	90	52,2
GAZTELA-MANTXA	26,61	60	43,0
KATALUNIA	58,85	97	46,6
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	88,95	93	52,4
EXTREMADURA	96,41	106	48,6
GALIZIA	81,69	73	43,1
MADRIL	105,40	67	68,9
MURTZIA	78,43	110	77,7
NAFARROA	100,60	114	42,4
EAE	35,14	61	36,3
ERRIOXA	47,25	54	68,5
CEUTA	36,93	58	76,2
MELILLA	53,27	29	61,7
GUZTIRA	81,47	101	56,3

Iturria: Itxaron-zerrende buruzko informazio-sistema Osasun Sistema Nazionalean (SISLE-SNS)

3.2.6. Osakidetzako osasun mentalaren sareko datuak

Osakidetzaren memorietan ikusten denez, Osakidetzaren osasun mentaleko sarearen jardura gehitzen joan da. Hala, ospitalez kanpoko sarean, artatutako pazienteen kopurua % 0,7 igo zen 2022 eta 2023 artean, eta 109.117ra iritsi zen. Alten kopurua % 1 igo zen; ostera, egindako kontsulten eta prozeduren kopurua % 0,8 igo zen eta 1.136.205 izatera iritsi ziren. Ospitale-mailan 2023an, alten kopurua % 4,1 igo zen 2022arekin alderatuta, 1.617 alta gehituta.

VI.3.37. TAULA. OSASUN MENTALAREN DATUAK

	2019	2020	2021	2022	2023	Ald. 22/23
OSPITALEZ KANPOKO OSASUN MENTALA						
PAZIENTE-KOPURUA	96.836	98.136	107.046	108.316	109.117	0,7
ALTA-KOPURUA	nd	nd	nd	34.030	34.356	1,0
KONTSULTA- ETA PROZEDURA-KOPURUA	1.085.218	1.113.211	1.142.179	1.127.329	1.136.205	0,8
OSPITALEKO OSASUN MENTALA						
ALTA-KOPURUA	nd	nd	1.678	1.553	1.617	4,1

Iturria: Osakidetzaren memoriak

3.3. OSASUN-ARRETA PRIBATUAREN ESTATISTIKA

EUSTATEN “Osasun-arreta pribatuaren estatistika” urtean bi aldiz egiten da eta errolda-izaera du. Berari esker, EAEn lan egiten duten aseguru libreko erakundeek (ALE) informazioarekin, osasun-laguntzen aseguruaren magnitude nagusiak jasotzen dira (aseguratutako pertsonak, primak eta aseguru-motak).

Datu horien arabera, EAEn diharduten ALEek 525.435 pertsonari ematen zieten zerbitzua osasuneko aseguru pribatu baten bidez 2023an, hots, % 4,1eko igoera 2021en aldean. Ondorioz, EAEko biztanleen % 23,9k osasun-

aseguru pribatu bat zuen kontratatuta. Lurralde historikoen arabera, proportzio hori handiagoa izan zen Bizkaian (% 30,7), gero Araban (% 19,4) eta, azkenik, Gipuzkoan (% 15).

ALEek 398 milioi euro bildu zituzten prima kontzeptuan, hau da, 2021ean baino % 8,7 gehiago eta 2023ko BPGd-ren % 0,43 da. Aseguratutako pertsona bakoitzeko batez besteko prima 757,5 eurokoa izan zen.

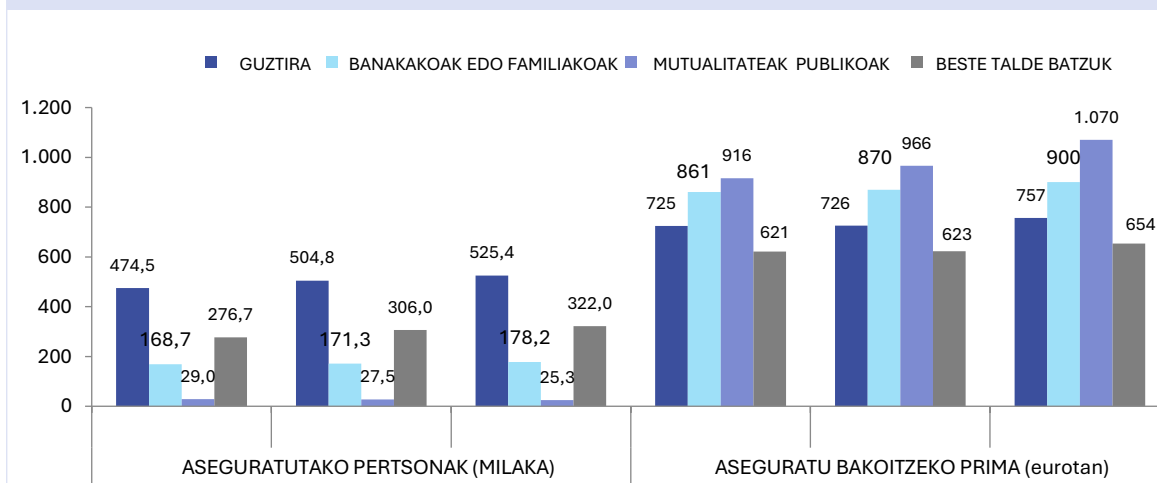
VI.3.38. TAULA. EAE-KO ASEGURU LIBREKO ERAKUNDEEN GARAPENA						
	2015	2017	2019	2021	2023	ALDAKUNTZA 21/23
POLIZAK	226.692	243.344	264.056	303.250	319.588	5,4
ASEGURATUTAKO PERTSONAK	407.171	435.219	474.462	504.762	525.435	4,1
ASEGURATUTAKO BIZTANLEAK (%)	18,7	20,0	21,7	23,0	23,9	
PRIMAK (MILA EUROTAN)	312.693	328.513	343.882	366.238	398.009	8,7
PRIMA ASEGURATUTAKO PERTSONAKO (EUROTAN)	767,9	754,8	724,8	725,6	757,5	
PRIMA BIZTANLEKO (EUROAK)	143,9	150,8	157,1	167,1	180,8	8,2
PRIMA/BPGd	0,5	0,45	0,43	0,47	0,43	
* Kopuru osoa erakunde ezberdinei dagokie, nahiz eta balitekeen horiek lurralde ezberdinetan jardutea Iturria: EUSTAT. Osasun Arreta Pribatuaren Estatistika						

Estalitako pertsona guztietatik, % 52,8 emakumeak izan ziren eta % 47,2 gizonak, eta gehienak 45-64 urteko eta 25-44 urteko adin-tarteetan daude (biek ere aseguratutako biztanleriaren % 60,9 biltzen zuten).

Kontratututako polizaren modalitatea kontuan hartuta, % 33,9k (178.164) banakako edo familiako aseguru dute, % 4,8k (25.296) Estatuko Administrazio Zentraleko funtzionarioen mutualitate publikoa eta % 61,3ak (321.975) bestelako aseguru kolektiboa.

Adierazi dugun bezala, aseguru bakoitzeko batez besteko prima 757 eurokoa izan zen. Poliza motaren arabera bereiziz, aseguratutako pertsona bakoitzeko primarik handiena mutualitate publikoena izan zen (1.070 €), ondoren banakako edo familiako aseguruena (900 €) eta beste kolektibo batzuen (654 €).

VI.3.39 TAULA. EUSKADIKO OSASUN-ARRETA PRIBATUKO POLIZAK, POLIZA-MOTAREN, KONTZEPTUAREN ETA ALDIAREN ARABERA						
		2015	2017	2019	2021	2023
GUZTIRA	POLIZA KOP.	226.692	243.344	264.056	303.250	319.588
	ASEGURUA DUTEN PERTSONAK	407.171	435.219	474.462	504.762	525.435
	PRIMEN BOLUMENA (MILA EUROTAN)	312.694	328.513	343.882	366.238	398.009
	PRIMAK ASEGURATUTAKO PERTSONA BAKOITZEKO	768	755	725	726	757
INDIBIDUALAK EDO FAMILIAKOAK	POLIZA KOP.	86.033	93.636	103.039	109.295	116.318
	ASEGURUA DUTEN PERTSONAK	139.217	148.022	168.705	171.269	178.164
	PRIMEN BOLUMENA (MILA EUROTAN)	137.411	143.802	145.310	149.076	160.271
	PRIMAK ASEGURATUTAKO PERTSONA BAKOITZEKO	987	971	861	870	900
ESTATUKO ADMINISTRAZIO ZENTRALAREN MUTUALITATE PUBLIKOAK	POLIZA KOP.	18.866	18.430	18.230	22.217	18.137
	ASEGURUA DUTEN PERTSONAK	33.273	31.205	29.027	27.486	25.296
	PRIMEN BOLUMENA (MILA EUROTAN)	27.163	26.135	26.600	26.555	27.075
	PRIMAK ASEGURATUTAKO PERTSONA BAKOITZEKO	816	838	916	966	1.070
BESTE BATZUK, KOLEKTIBOAK	POLIZA KOP.	121.793	131.278	142.787	171.738	185.133
	ASEGURUA DUTEN PERTSONAK	234.681	255.992	276.730	306.007	321.975
	PRIMEN BOLUMENA (MILA EUROTAN)	148.119	158.577	171.973	190.607	210.663
	PRIMAK ASEGURATUTAKO PERTSONA BAKOITZEKO	631	619	621	623	654
Iturria: EUSTAT. Osasun Arreta Pribatuaren Estatistika						

VI.3.8 GRAFIKOA. ASEGURATUTAKO PERTSONA-KOPURUAREN ETA ASEGURATUTAKO PERTSONA BAKOITZEKO PRIMEN

Fuente: EUSTAT. Estadística de Atención Sanitaria Privada

3.4. OSASUN SISTEMAREN FINANTZAZIOA ETA GASTUA**3.4.1. Eustaten osasun-kontua**

EUSTATen “Osasun-kontua” bi urtean behin egiten den estatistika da. Helburua Euskadiko osasuneko makromagnitude nagusiak integratzea eta antolatzea da.

Osasun-GASTUAK osasunerako ondasunen eta zerbitzuen azken kontsumoa neurtzen du, hau da, edozein agente finantzatzailek egindako gastu arrunta.

Gastu horren FINANTZAKETAren barruan sartzen dira administrazio publikoak, nahitaezko osasun-aseguruak, borondatezko osasun-aseguruak eta etxeen zuzeneko ordainketak.

EUSTATen datuei jarraikiz, EAEko osasun-gastu arrunta³³ 8.554,2 milioi eurokoa izan zen 2023an, BPGd-ren % 9,2. Biztanleko 3.882 euro izan ziren, aurreko urtean baino % 5,4 gehiago.

BPGd ehunekoan osasuneko gastu arrunta ehuneko 0,1 puntu gutxitu zen. Bestalde, biztanleko gastua % 5,4 hazi zen, 3.683tik aipatutako 3.882 eurora igaroz 2022 eta 2023 artean.

Finantzaketa-iturriei dagokienez, 2023ko 8.554 milioi euroko gastu arruntetik 5.944,1 milioi euro (% 69,5) administrazio publikoei eta nahitaezko aseguruiei dagozkie; 2022an baino % 5,5 gehiago da hori. Gainerako 2.610,1 milioi euroak (% 30,5) borondatezko osasun-aseguruiei eta etxeen zuzeneko ordainketari dagozkie eta % 7,1eko hazkundea izan zuten aurreko urtearen aldean. Horrela, etxeen ordainketari eta borondatezko osasun-aseguruiei dagokien zenbatekoaren hazkundea handiagoa izan da administrazio publikoei eta nahitaezko aseguruiei dagokiena baino.

³³ Osasun Kontuen Sisteman (System of Health Accounts-SHA 2011) argitaratutako ELGaren metodologiaren arabera kalkulatua.

V.3.40 TAULA. EAEko OSASUN-KONTUAREN ADIERAZLEAK 2019-2023								
	2019	2020	2021	2022	2023 (bb)	% BERTIKAL A 2022	% BERTIKAL A 2023	Ald. 2022/23
GASTU ARRUNTAK								
EUROAK, MILAKOTAN	7.065,0	7.389,8	7.820,9	8.068,1	8.554,2	100,0	100,0	6,0
GASTUA BIZTANLE BAKOITZEKO (€)	3.220	3.364	3.571	3.683	3.882	-	-	-
GASTU ARRUNTA BPGd-REN GAINEAN (%)	8,9	10,3	9,9	9,3	9,2	-	-	-
ADMINISTRazio PUBLIKOEN OSASUN-GASTUA/ ADMINISTRazio PUBLIKOEN GASTU GUZTIAK (%)	16,2	16,0	16,4	15,8	nd	-	-	-
GASTU ARRUNTAREN FINANTZAKETA								
ADMINISTRazio PUBLIKOAK/NAHITAEZKO ASEGURUA	4.868,2	5.179,7	5.499,6	5.631,7	5.944,1	69,8	69,5	5,5
BORONDATEZKO ORDAINKETA-SISTEMAK/ETXEEN ZUZENEKO ORDAINKETAK	2.196,8	2.210,1	2.321,3	2.436,4	2.610,1	30,2	30,5	7,1
<i>Iturria: EUSTAT. EAEko Osasun-kontua</i>								

Hornitzaileko gastuen egitura aurreko aldietako antzekoa da; gastuaren zatirik handiena ospitaleetan egin zen (% 41,5) eta 2023an % 6,3 hazi zen. Bigarren lekuan kokatu ziren osasun-laguntza anbulatorioko hornitzaileak (kontsultategi medikoak, dentistak...), gastuaren % 22,4 izan ziren eta % 6,9 gehitu ziren. Hirugarren lekuan, txikizkakoek eta produktu medikoen hornitzaileak (farmaziak, produktu mediko iraunkorren hornitzaileak...) gastu arruntaren % 16,9 izan zuten eta 2023an % 7,2 hazi ziren. Epe luzeko bizitegi-establezimenduen gastua gastu arruntaren % 10,2 izan zen.

V.3.41 TAULA. EAEko OSASUNEKO GASTU ARRUNTA (MILAKA EURO), HORNITZAILEEN ETA ALDIAREN ARABERA								
HORNITZAILEAK		2019	2020	2021	2022	2023 (bb)	2023 % BERT.	ALD. 2022/23
OSASUNEKO OHIKO GASTUA, GUZT.		7.065.026	7.389.796	7.820.836	8.068.071	8.554.213	100,0	6,0
HP.1 OSPITALEAK	HP.1.1 orokorrak HP.1.2 osasun mentalekoak HP.1.3 beste batzuk (mentalak ez ezik)	2.836.203	3.051.046	3.257.350	3.339.806	3.550.639	41,5	6,3
HP.2 EGONALDI LUZEKO ZAINZETAKO BIZITEGI-ESTABLEZIMENDUAK	HP.2.1. erizaintza-zaintzakoak HP.2.2 osasun mentalekoak eta substantziak gehiegikeriaz erabiltzearekin lotutakoak HP.2.9 beste instalazio batzuk	784.883	787.005	808.911	849.707	873.820	10,2	2,8
HP.3 OSASUN-LAGUNTZA ANBULATORIOAREN HORNITZAILEAK	HP.3.1 kontsultategi medikoak HP.3.2 dentisten kontsultategiak HP.3.3 bestelako kontsultategi medikoak HP.3.4 osasun-laguntza anbulatorioko zentroak HP.3.5 etxex etxeko osasun-zerbitzuen hornitzaileak	1.640.766	1.615.940	1.764.030	1.794.590	1.918.020	22,4	6,9
HP.4 ZERBITZU OSAGARRIEN HORNITZAILEAK	HP.4.1 pazienteak garraiatzea eta larrialdietako erreskateak egitea HP.4. laborategi medikoak eta diagnosiak egitekoak HP.4.9 beste batzuk	205.957	230.805	249.833	251.276	256.827	3,0	2,2
HP.5 TXIKIZKAKOAK ETA PRODUKTU MEDIKOEK BESTELAKO HORNITZAILEAK	HP.5.1 farmaziak HP.5.2 txikizkakoak eta produktu mediko iraunkorren eta gailu medikoen bestelako hornitzaileak HP.5.9 beste batzuk	1.165.969	1.252.408	1.266.714	1.344.417	1.440.742	16,8	7,2
HP.6 PREBENTZIO-ZERBITZUEN HORNITZAILEAK		54.595	58.350	58.260	64.921	70.936	0,8	9,3
HP.7 OSASUN-SISTEMAREN ADMINISTRAZIOA ETA OSASUN-FINANTZAKETA	HP.7.1 ADMINISTRazio PUBLIKOAK HP.7.2 Gizarte Segurantzakoak HP.7.3 Aseguru pribatuak HP.7.9 beste administrazio batzuk	201.973	214.642	240.421	254.864	269.871	3,2	5,9
HP8. GAINERAKO EKONOMIA	HP.8.1 etxeak, etxex etxeko arretaren hornitzaile gisa HP.8.2 osasun-laguntzaren bigarren mailako gainerako ekoizleak HP.8.9 sailkatu gabeko bestelako ekoizleak	174.680	179.600	175.317	168.490	173.358	2,0	2,9
<i>Iturria: EUSTAT. Osasunaren kontua</i>								

Gainerako gastua (% 9) zerbitzu osagarrien hornitzaileena izan zen (osasun-garraioa, laborategiak...), baita ere prebentzio-zerbitzuetako hornitzaileena, osasun-sistemaren administrazioarena eta gainerako ekonomiarena; horren barnean daude etxeak, etxez etxeko osasun-arretaren hornitzaile gisa.

V.3.42 TAULA. GASTU ARRUNTAREN FINANTZAKETA OSASUNEAN (MILA EURO ETA EHUNEKOAK)

V.3.42 TAULA. GASTU ARRUNTAREN FINANTZAKETA OSASUNEAN (MILA EURO ETA EHUNEKOAK)										
		GASTUA	FINANTZAKETA							
HORNITZAILEAK			HF.1 ADMINISTR AZIO PUBLIKOAK NAHITAEZK O ASEGURUA K	HF.1.1 ADMINISTR AZIO PUBLIKOAK	HF.1.2 NAHITAEZK O OSASUN- ASEGURUA K	HF.2 BORONDAT EZ ORDAINTZE KO SISTEMAK	HF.2.1 BORONDAT EZKO OSASUN- ASEGURUA K	HF.2.2 IPSFLSH	HF.2.3 ENPRESAK	HF.3 ETXEEN ZUZENEKO ORDAINKETA K
OSASUNeko OHIKO GASTUA, GUZT.		8.554.213	5.944.151	5.833.329	110.822	458.498	357.770	2.368	25.835	2.151.564
		100	69,5	68,2	1,3	5,4	4,2	0,0	0,3	25,2
HP1 OSPITALEAK	HP.1.1 orokorrak HP.1.2 osasun mentalekoak HP.1.3 beste espezializatu batzuk (mentalak ez ezik)	3.550.639	3.241.095	3.205.989	35.106	262.256	262.256	0	0	47.288
		100	91,3	90,3	1,0	7,4	7,4	0,0	0,0	1,3
HP2 EPE LUZEKO ZAINZAKO BIZITEGI- ESTABLEZIMEN DUAK	HP.2.1. erizaintzako zaintzetakoak eta l/p HP.2.2 osasun mentalekoak eta substantziak gehiegikeriaz erabiltzearekin lotutakoak HP.2.9 beste instalazio batzuk	873.820	574.205	574.203	2	0	0	0	0	299.615
		100	65,7	65,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	34,3
HP3 OSASUN- LAGUNTZA ANBULATORIOA REN HORNITZAILEAK	HP.3.1 kontsultategi medikoak HP.3.2 dentisten kontsultategiak HP.3.3 bestelako kontsultategi medikoak HP.3.4 osasun- laguntza anbulatorioko zentroak HP.3.5 etxez etxeko osasun-zerbitzuen hornitzaileak	1.918.020	940.537	889.002	51.535	27.352	24.984	2.368	0	950.131
		100	49,0	46,3	2,7	1,4	1,3	0,1	0,0	49,5
HP4 ZERBITZU OSAGARRIEN HORNITZAILEAK	HP.4.1 pazienteak garraiatzea eta larrialdietako erreskateak egitea HP.4. laborategi medikoak eta diagnosiak egitekoak HP.4.9 beste batzuk	256.827	183.020	172.460	10.560	54.992	54.992	0	0	18.815
		100	71,3	67,2	4,1	21,4	21,4	0,0	0,0	7,3
HP5 TXIKIZKAKOAK ETA PRODUKTU MEDIKOEN BESTELAKO HORNITZAILEAK	HP.5.1 farmaziak HP.5.2 txikizkakoak eta produktu mediko iraunkorren eta gailu medikoen bestelako hornitzaileak HP.5.9 beste batzuk	1.440.742	589.489	575.870	13.619	15.538	15.538	0	0	835.715
		100	40,9	40,0	0,9	1,1	1,1	0,0	0,0	58,0
HP6 PREBENTZIO-ZERBITZUEN HORNITZAILEAK		70.936	70.936	70.936	0	0	0	0	0	0
		100	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
HP7 OSASUN- SISTEMAREN ADMINISTRATIO A ETA OSASUN- FINANTZAKETA	HP.7.1 ADMINISTRATIO PUBLIKOAK HP.7.2 Gizarte Segurantzakoak HP.7.3 Aseguru pribatuak HP.7.9 beste administrazio batzuk	269.871	197.346	197.346	0	72.525		0	0	0
		100	73,1	73,1	0,0	26,9	0,0	0,0	0,0	0,0
HP8	HP.8.1 etxeak, etxez	173.358	147.523	147.523	0	25.835	0	0	25.835	0

GAINERAKO EKONOMIA	etxeko arretaren hornitzaile gisa HP.8.2 osasun-laguntzaren bigarren mailako gainerako ekoizleak HP.8.9 sailkatu gabeko bestelako ekoizleak	100	85,1	85,1	0,0	14,9	0,0	0,0	14,9	0,0

Iturria: EUSTAT. Osasunaren kontua

Finantzaketarekin lotuta, administrazio publikoek eta nahitaezko aseguruek ospitaleetako gastu arruntaren % 69,5 finantzatu zuten; gainerakoa etxeen zuzeneko ordainketen (% 25,2) eta borondatezko ordainketa-sistemen (% 5,4) artean banatu zen.

Osasun-laguntza anbulatorioko gastuaren finantzaketa (mediku- eta dentista-kontsultategiak, dentistak, etab.) familiek hartu zuten beren gain % 49,5ean, eta administrazio publikoek eta nahitaezko aseguruek % 49n. Gainerako % 1,4a borondatezko ordainketa-sistemen bidez finantzatu zen.

Produktu medikoen txikizkarien eta hornitzaileen (farmaziak, produktu mediko iraunkorren hornitzaileak, etab.) gastuaren finantzaketa etxeek hartu zuten beren gain % 58an. Administrazio publikoek eta nahitaezko aseguruek % 40,9 finantzatu zuten, eta gainerako % 1,1a borondatezko ordainketa-sistemen bidez finantzatu zen.

Nazioarteko konparazioari dagokionez, EUROSTATEk eta ELGAK EB27ko herrialdeetarako argitaratutako azken datuak 2022koak dira.

Konparazioa egiteko adierazle nagusiak hauek dira: administrazio publikoen osasun-esfortzuaren adierazlea, administrazio publikoen osasun-gastua gastu arruntaren gainean (publikoa eta pribatua), administrazio publikoen osasun-gastua administrazio publikoen

V.3.43 TAULA. OSASUN-GASTUAREN ADIERAZLEAK HERRIALDEEN ARABERA 2022					
	ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN GASTUA BPGd-ren %	ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN GASTUA % GASTU ARRUNTA (PUBLIKOA ETA PRIBATUA)	ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN GASTUA ADMINISTRAZIO PUBLIKOEN GASTU GUZTIA %	GASTU ARRUNTA ³⁴ BPGd-ren %	GASTU ARRUNTA BIZTANLEKO (EAP, EURO) ³⁵
EB27	8,4	81,3	14,7	10,4	3.685
ALEMANIA	10,9	86,7	20,5	12,6	5.317
AUSTRIA	8,7	77,6	16,3	11,2	4.751
BELGIKA	8,1	75,1	15,2	10,8	4.339
BULGARIA	4,9	63,5	11,8	7,7	1.786
ZIPRE	7,4	80,9	18,3	9,1	2.854
KROAZIA	6,2	85,3	13,7	7,3	1.858
DANIMARKA	8,0	84,6	17,8	9,5	4.154
ESLOVAKIA	6,2	79,9	14,6	7,7	1.947
ESLOVENIA	7,1	74,0	15,0	9,6	2.927
ESPAINIA	7,2	74,0	15,2	9,7	2.814
ESTONIA	5,3	74,8	13,2	7,0	2.014
FINLANDIA	7,7	79,6	14,8	9,7	3.645
FRANTZIA	10,1	84,7	15,9	11,9	4.302
GREZIA	5,3	62,0	9,9	8,5	1.986
HUNGARIA	4,9	72,6	9,9	6,7	1.867
IRLANDA	4,7	77,4	22,3	6,1	4.136
ITALIA	6,7	74,4	11,8	9,0	2.945
LETONIA	4,9	64,9	12,1	7,6	1.928
LITUANIA	4,8	66,5	13,0	7,2	2.318
LUXENBURGO	4,8	86,1	11,0	5,6	4.316
MALTA	6,6	67,0	16,2	9,8	3.427
HERBEHEREAK	8,5	84,2	15,4	10,1	4.531
POLONIA	4,7	73,7	10,7	6,4	1.960
PORTUGAL	6,5	62,5	14,8	10,5	2.823
TXEKIAR ERREPUBLIKA	7,5	85,0	16,7	8,8	2.908
ERRUMANIA	4,5	77,8	11,2	5,7	1.627
SUEDIA	9,0	86,0	18,8	10,5	4.363
EAE	6,5	69,8	15,8	9,3	3.775

Iturria: EUSTAT. EAEko 2024ko Osasunaren kontua eta ELGaren Health Statistics

³⁴ Osasun-kontuen sisteman definituta dagoen bezala (ELGA/Eurostat/OME, 2017[2]), herrialde batek arreta medikorako erabiltzen dituen baliabideak neurtzen ditu ekonomia orokorraren tamainarekin konparatuz.

³⁵ Osasun-kontuen sisteman definituta dagoen bezala (ELGA/Eurostat/OME, 2017[2]), osasuneko ondasunen eta zerbitzuen kontsumoa neurtzen du. Hau da, zerbitzuetan eta ondasun medikoetan, osasun publikoan eta prebentzio-programetan egindako gastu arrunta eta osasun-laguntzaren prestazioaren eta finantzaketaren administrazio orokorra, finantzaketa-mota gorabehera. Horren barne sartu behar dira baita ere hornitzaileei ordaindutako subsidioak osasunaren sektoreari laguntzeko programa espezifikoaren parte gisa.

gastu osoaren gainean, gastu arrunta (publikoa eta pribatua) osasunean BPGd-ren ehuneko gisa eta gastu arrunta osasunean (publikoa eta pribatua) biztanle bakoitzeko EAPn (eurotan).

EAEn, administrazio publikoek osasunean egindako gastua BPGd-ren gainean % 6,5 izan zen 2022an, alegia, EB27ko batezbestekoaren (% 8,4) eta Espainiako batezbestekoaren (% 7,2) azpitik.

PPPko osasuneko gutzizko per capita gastu arrunta (euro) hobea da, 3.775era iritsi baitzen EAEn; hala, EB27ko (3.685) eta zenbait herrialderen, hala nola Espainiako (2.814) eta Finlandiako (3.645) batezbestekoen gainetik jarri zen. Taularen punturik gorenean Alemania dago, 5.317rekin. Azken adierazle hori EB27ko batezbestekoaren gainetik mantendu da eskuragarri dauden urte guztietan.

EAEko administrazio publikoen gutzizko gastuarekin alderatuta, osasuneko gastu publikoa % 15,8 izan zen 2022an, EB27ko batezbestekoa (% 14,7) eta estatukoa (% 15,2) baino handiagoa.

3.4.2. Eusko Jaurlaritzaren Osasun Sailaren gastua

2023an, Eusko Jaurlaritzaren aurrekontu-likidazioak erakusten duen moduan, Osasun Atalaren gastuen aurrekontua aldatu egin zen eta 4.633,3 milioi eurotik 4.794,5 milioi eurora igaro zen.

Azkenean, Osasun Atalean egindako gastua 4.775,3 milioi eurokoa izan zen. Baliabideen ehunekoari dagokionez, lehenengo tokian geratu zen, gastu osoaren % 33,1 eta BPGd nominalaren %5,15, aurreko urtearen antzera (% 5,17). Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioko (programa nagusia Osakidetza egindako transferentziei dagokie) eta Farmaziako programek gutzizko gastu likidatu ia osoa hartzen dute (%97,8). Zehazki, Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa % 86,1 da, eta Farmazia % 11,7.

Aurrekontuan jasotako zenbateko osoaren eta benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, Osasun Atalean likidatutako gastua (4.775,3 milioi €) aldatutako aurrekontua (4.794,5 milioi €) baino txikiagoa da, eta horrek 19,2 milioi euroko beheranzko desbideratzea dakar.

Bestalde, 2024rako berariaz sanitarioak diren partiden gastuen aurrekontua 4.983,9 milioi eurokoa da (+% 7,6, 2023an hasieran aurrekontuan sartutako gastuaren aldean). Gastu hori BPGd nominalaren % 5,12 da, 2023an aurrekontuen arabera erregistratutakoa baino apur bat baxuagoa.

Osasun Ministerioaren datuen arabera, EAEn biztanle³⁶ bakoitzeko osasun-gastu publikoak gora egin du 2023tik 2024ra bitartean, 2.116 eurotik 2.221 eurora biztanle bakoitzeko. Horrela, gure autonomia-erkidegoa bigarren tokian dago biztanleko gehien gastatzen duten autonomia-erkidegoen sailkapenean, Asturiasen atzetik. Estatuko batezbestekoa 1.723 euro da biztanle bakoitzeko.

³⁶ Datuek osasuneko aurreko aurrekontuak azaltzen dituzte, autonomia-erkidego bakoitzaren mailan bateratuak, hain zuzen, autonomia-erkidegoek beren aurrekontu bateratuetan sartutako erakundeei dagozkienak. Beraz, baztertuta gelditzen dira fundazioak, partzuergoak, enpresa publikoak eta osasunaren arloan jarduerak egiten dituen eta gutxi gorabeherako aurrekontua duen beste edozein erakunde publiko. Biztanleriaren datuak INEk argitaraturiko erroldari dagozkio.

VI.3.44 TAULA. EUSKO JAURLARITZAKO OSASUN SAILAREN GASTUAREN BANAKETA (programen arabera eta mila eurotan) (1)									
	2021	2022	2023					2024	HASIERAKO AURREKONTUEN ALDAKUNTZA (%)
	AURREKONTU-LIKIDAZIOAK		HASIERAKO AURREKONTUA	ALDATUTAKO AURREKONTUA	LIKIDAZIOA		DIFERENTZIA (L-AA)	HASIERAKO AURREKONTUA	2023/2022
					ABS.	% BERT.			
EGITURA ETA LAGUNTZA	13.853	15.662	20.805	20.939	17.020	0,4	-3.919	20.861	0
FINANTZAKETA ETA KONTRATAZIO SANITARIOA	3.567.086	3.983.224	3.973.650	4.113.848	4.111.723	86,1	-2.125	4.209.863	5
OSASUN PUBLIKOA	38.319	42.738	52.578	48.578	46.171	1,0	-2.407	56.542	7
IKERKETA ETA PLANGINTZA SANITARIOA	11.480	16.871	20.562	20.562	17.454	0,4	-3.108	19.511	-5
FARMAZIA	533.924	548.229	561.368	564.022	559.815	11,7	-4.207	582.086	3
ADIKIZIOAK	4.142	4.453	4.346	4.227	3.820	0,1	-407	5.034	15
BESTE PARTIDA BATZUK	213.622	176.982				0,0	0		
OSASUNA GUZTIRA	4.382.426	4.788.159	4.633.308	4.794.480	4.775.249	100,0	-19.231	4.983.900	7
EJ-REN GASTUA GUZTIRA	12.717.982	13.721.874	14.250.722	15.302.583	14.407.807		-894.776	15.025.441	5
BPGd	78.709.402	86.714.411	92.680.244	92.680.244	92.680.244			97.292.963	
OSASUNAREN % GUZTIZKOAREN ALDEAN	34,5	34,9	32,5	31,3	33,1			33,2	
OSASUNA % BPGd-ren ALDEAN	5,57	5,52	5,00	5,17	5,15			5,12	
(1) Baliteke guztizkoak bat ez etortzea partiden baturekin, borobildu egin direlako. Iturria: EAEko kontu orokorrak eta aurrekontuak, EUSTATEk eta geuk egin									

VI.3.45 TAULA. BALIABIDE EKONOMIKOAK. HASIERAKO AURREKONTUAK, AUTONOMIA-ERKIDEGOEN ARABERA. Biztanle bakoitzeko euroak* 2024an eguneratuta									
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024 b-b
AUTONOMIA-ERKIDEGOAK	1.221	1.269	1.313	1.345	1.389	1.495	1.557	1.656	1.723
ANDALUZIA	1.052	1.111	1.171	1.253	1.306	1.386	1.464	1.610	1.651
ARAGOI	1.367	1.443	1.516	1.515	1.558	1.748	1.689	1.900	2.061
ASTURIAS	1.464	1.629	1.638	1.728	1.797	1.945	2.012	2.145	2.325
BALEAR UHARTEAK	1.246	1.323	1.388	1.494	1.470	1.635	1.709	1.837	1.893
KANARIAR UHARTEAK	1.257	1.285	1.378	1.400	1.446	1.519	1.587	1.718	1.958
KANTABRIA	1.383	1.419	1.470	1.502	1.582	1.704	1.756	1.849	1.945
GAZTELA ETA LEON	1.349	1.432	1.488	1.494	1.494	1.835	1.842	1.998	2.047
GAZTELA-MANTXA	1.286	1.337	1.380	1.378	1.477	1.810	1.778	1.765	1.863
KATALUNIA	1.136	1.187	1.177	1.164	1.268	1.263	1.377	1.482	1.460
VALENTZIAKO ERKIDEGOAK	1.196	1.231	1.289	1.330	1.341	1.486	1.534	1.583	1.600
EXTREMADURA	1.452	1.451	1.521	1.609	1.662	1.795	1.928	2.126	2.199
GALIZIA	1.292	1.334	1.429	1.477	1.521	1.700	1.704	1.842	1.919
MADRIL	1.162	1.182	1.205	1.225	1.215	1.217	1.303	1.328	1.452
MURTZIA	1.189	1.204	1.259	1.287	1.274	1.441	1.446	1.506	1.599
NAFARROA	1.547	1.632	1.640	1.665	1.763	1.894	1.898	1.983	2.162
EAE	1.608	1.661	1.721	1.716	1.799	1.907	2.001	2.116	2.221
ERRIOXA	1.314	1.343	1.394	1.389	1.469	1.729	1.730	1.822	1.884

* Estatistikako Institutu Nazionalak argitaratutako erroldako biztanleria-datuak. (bb) behin-behinekoa
Iturria: Osasun Ministerioa,

3.4.3. Osakidetzaren gastua

EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidaziotik abiatuta egindako Osakidetzaren aurrekontu-likidazioak erakusten duenez, erakundeak 3.886,5 milioi euroko gastua egin zuen 2023an. Hala, gastua % 1,1 murriztu zen 2022tik 2023ra. BPGd nominalaren % 4,19 da, eta ratioa 2022koa baino 0,35 puntu txikiagoa da. Jaitsiera hori, osorik, ustiapen-gastuen jaitsieragatik gertatu da, inbertsioek % 7,1 egin baitzuten gora. Likidatutako guztizkoaren % 95,5 ustiapen-gastuei dagokie, eta % 4,5a inbertsioei.

Likidatutako ustiapen-gastuak 3.711 milioi eurokoak dira, hau da, % 1,4ko jaitsiera 2022ko likidazioarekin alderatuta. Langileen gastuak (soldatak eta gizarte-kotizazioak), ustiapen-gastuen % 68 eta 2.523 milioi euro izan ziren eta aurreko urtearen aldean % 2,5 jaitsi ziren. Funtzionamenduko gastuak 1.183 milioi eurokoak izan dira, hau da, aurreko aldiaren baino % 0,9 gehiago.

Likidatutako kapitaleko gastua, esan bezala, 175,4 milioi eurokoa da, aurreko urtean likidatutakoa baino % 7,1 gehiago.

Aurrekontuan jasotako zenbatekoaren eta 2023an benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, likidatutako gastua aurrekontukoa baino handiagoa da (+7,07 milioi €), eta inbertsioei (+9,87 milioi €) dagokie, ustiapen-gastuak murriztu egin baitira (—2,8 milioi €).

VI.3.46 TAULA. OSAKIDETZAREN GASTUEN LIKIDAZIOA (milaka euro)*						
	2019	2020	2021	2022	2023	ALD (%) 2022/23
KAPITAL-AURREKONTUA GAUZATZEA: INBERTSIOAK	240.508	105.610	197.067	163.751	175.380	7,1
USTIAPEN-AURREKONTUA GAUZATZEA: USTIAPEN-GASTUAK	3.131.957	3.254.034	3.681.157	3.765.418	3.711.067	-1,4
LANGILEEN GASTUAK	2.019.405	2.161.287	2.507.717	2.589.114	2.523.734	-2,5
FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	947.665	1.088.755	1.115.714	1.172.036	1.183.103	0,9
BESTE BATZUK (FINANTZA-GASTUAK, DIRULAGUNTZAK...)	164.887	3.992	57.726	4.268	4.230	-0,9
BETEARAZPEN GUZTIRA: INBERTSIOAK ETA GASTUAK	3.372.465	3.359.644	3.878.224	3.929.168	3.886.447	-1,1
BPGd	79.537.107	71.828.616	78.709.402	86.714.411	92.680.244	6,9
BPGd-ren GAINEKO GASTUA (%)	4,24	4,68	4,93	4,53	4,19	
<i>Iturria: EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidazioa; auditoretza-txostena, urteko kontuak eta OSAKIDETZAren kudeaketa-txostena eta geuk egina</i>						
<i>* Guztizkoak ez datoz beti bat zifren biribiltzearen baturarekin</i>						

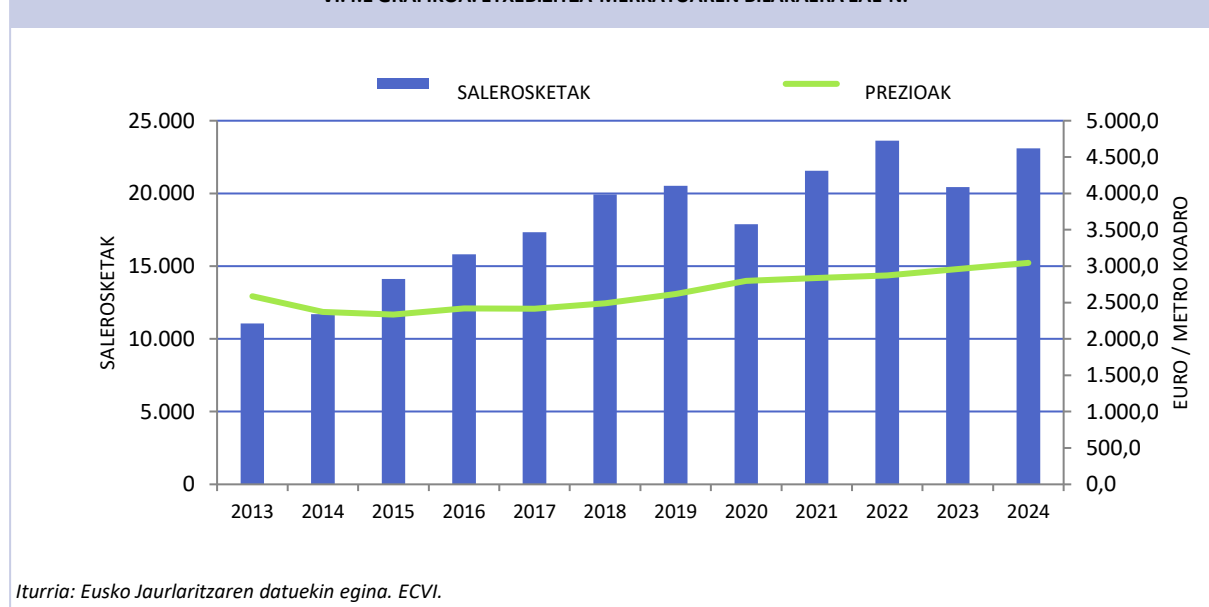
VI.3.47 TAULA. OSAKIDETZAREN AURREKONTUAK ETA GASTUEN LIKIDAZIOA (milaka euro)*									
	2021			2022			2023		
	AURREKONTU ALDATUA	LIKIDAZIOA	ALDEA (L-P)	AURREKONTU ALDATUA	LIKIDAZIOA	ALDEA (L-P)	AURREKONTU ALDATUA	LIKIDAZIOA	ALDEA (L-P)
INBERTSIOAK	119.486	197.067	77.581	156.485	163.751	7.266	165.507	175.380	9.873
USTIAPEN-GASTUAK	3.420.663	3.681.157	260.494	3.763.640	3.765.418	1.778	3.713.868	3.711.067	-2.801
LANGILEEN GASTUAK	2.271.793	2.507.717	235.924	2.592.399	2.589.114	-3.285	2.529.184	2.523.734	-5.450
FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	1.144.048	1.115.714	-28.334	1.166.945	1.172.036	5.091	1.180.242	1.183.103	2.861
BESTE BATZUK (FINANTZA-GASTUAK, DIRULAGUNTZAK...)	4.822	57.726	52.904	4.296	4.268	-28	4.442	4.230	-212
GUZTIRA	3.540.149	3.878.224	338.075	3.920.125	3.929.168	9.043	3.879.375	3.886.447	7.072
<i>Iturria: EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidazioa; auditoretza-txostena, urteko kontuak eta OSAKIDETZAren kudeaketa-txostena eta geuk egina</i>									
<i>* Guztizkoak ez datoz beti bat zifren biribiltzearen baturarekin</i>									

1. **EUSTAT.** Osasun Arreta Pribatuaren Estatistika, 2023.
2. **EUSTAT.** Heriotzen estatistika, 2023.
3. **EUSTAT.** Ospitaleko erikortasunaren estatistika. 2023
4. **EUSTAT.** Osasunaren kontua. 2023
5. **EUSTAT.** Fenomeno demografikoak analizatzeko adierazleak. 2023
6. **EUSKO JAURLARITZA.** EAEko Osasun inkesta, 2023.
7. **EUSKO JAURLARITZA.** Adikzioei buruzko Euskadiko Inkesta. 2023.
8. **EUSKO JAURLARITZA.** Haurdunaldiak borondatez etetea EAEn, 2023
9. **EUSKO JAURLARITZA.** EAEko Administrazio Orokorraren aurrekontu-likidazioak eta urteko kontuak
10. **EUSKO JAURLARITZA.** Zuzenbide pribatuko erakunde publikoen, sozietate publikoen eta sektore publikoko fundazioen (OSAKIDETZA) aurrekontu-likidazioak eta urteko kontuak
11. **EUSKO JAURLARITZA.** Euskal Autonomia Erkidegoko aurrekontu orokorrak
12. **EUSKO JAURLARITZA.** Osasun Saila. Heriotzen erregistroa.
13. **OSASUN-MINISTERIOA.** Funtsezko adierazleak
14. **OSASUN-MINISTERIOA.** Borondatez etendako haurdunaldiak.
15. **OSASUN-MINISTERIOA.** Itxaron-zerrendei buruzko informazio-sistema Osasun Sistema Nazionalean (SISLE-SNS)
16. **OSASUN-MINISTERIOA.** Osasuneko Sistema Nazionalaren baliabide ekonomikoak.
17. **OSAKIDETZA.** Memoriak
18. **OSAKIDETZA.** Eskaera zehatzak. 2023ko datuak.

4. ETXEBIZITZA

Jarraian, EAEko 2024ko etxebizitzari buruzko zifra nagusiak azalduko dira, eskaintzaren aldetik (salerosketa eta prezioak), nahiz eskariaren aldetik (eskuratze beharra, aldaketa eta birgaikuntza, eta etxebizitza babestuen eskaria ere bai). Alokairuaren inguruan, Eusko Jaurlaritzako Alokairu Merkatuaren Estatistikaren (AME) emaitzak eta etxebizitza libreko transakzioen batez besteko balioari buruzko autonomia-erkidegoen arabeko konparazioa eguneratu dira. Ondoren, urteko eraikuntza-jarduerari buruzko datu nagusiak aurkeztu dira.

Halaber, etxeek etxebizitza eskuratze egin behar duten finantza-esfortzua eta hipoteka-betearazpenen eta kaleratzeen zifretan islatzen den krisiaren inpaktua aztertu dira eta bukatze, Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza-politikaren ebaluazioa egin da bere plan zuzentzailearen eta foru-aldundietakoen bitartez (ohiko etxebizitzarengatiko PFEZren kenkarien bidez). Gainera, “tentsionatutako guneak” aurkeztu dira. Horiek 12/2023 estatuko legetik eratorri ziren eta ekimenari atxiki diren EAEko lehenengo udalerriak ere aurkeztu dira.

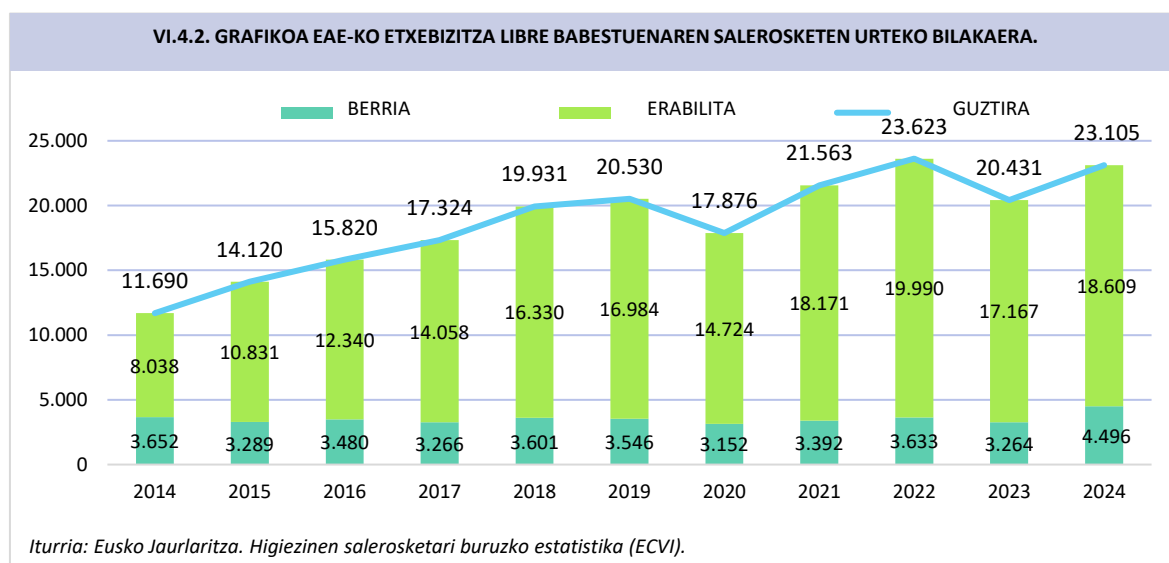
VI.4.1 GRAFIKOA. ETXEBIZITZA-MERKATUAREN BILAKAERA EAE-N.

EAEko higiezin merkatuak 2024an izan duen bilakaeraren ezaugarri nagusia da, Eusko Jaurlaritzaren Higiezin Salerosketaren Estatistikaren (HSEE) emaitzen arabera, etxebizitzaren salerosketen kopuruak % 13,1eko hazkundeak izan duela, aurreko urteko —% 13,5 aldatu duena eta salerosketako 23.000 eragiketa baino gehiago egin ziren. Bestalde, etxebizitza libreko metro karratu erabilgarriko batez besteko prezioa (berria eta erabilia) 3.045,2 eurokoa da, hau da, 2023an baino % 2,9 gehiago, 2015ean hasitako goranzko joera arina mantenduz, VI.4.1. grafikoa ikus daitekeen bezala.

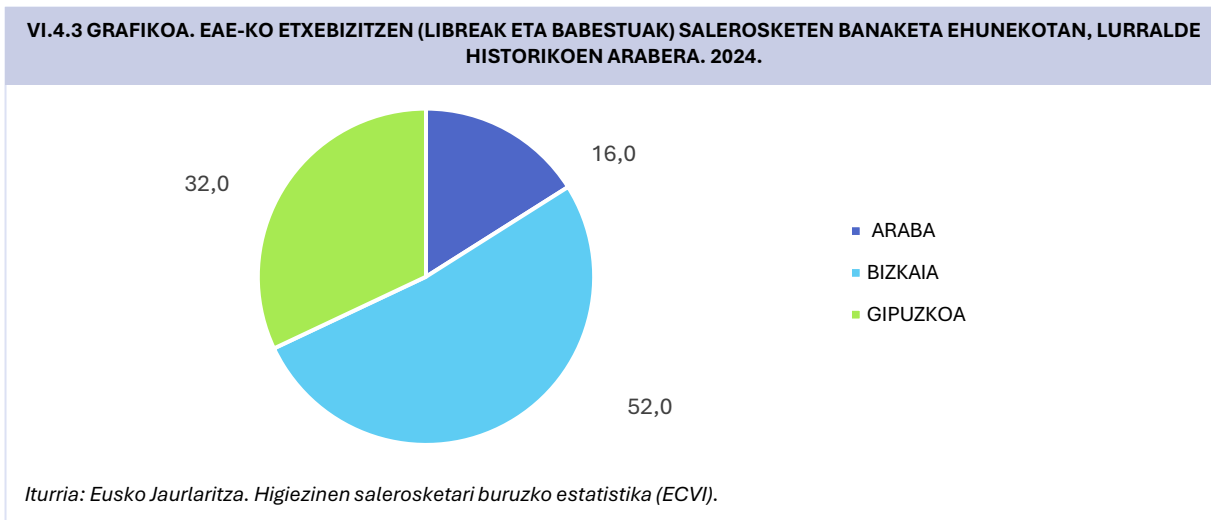
4.1. ETXEBIZITZA-ESKAINTZA

4.1.1. Etxebizitzen salerosketa eta prezioak: Eusko Jaurlaritzaren Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE)

Eusko Jaurlaritzaren Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE), zeinak higiezin salerosketa-prezioei buruzko informazioa ematen baitu, Erregistratzaileen Elkargoaren informazioan oinarrituta, adierazten du 2024an EAEn 23.105 **etxebizitza-salerosketa** erregistratu zirela, hots, 2023an baino % 13,1 gehiago eta 2014an baino % 97,6 gehiago. Azken hamarkadan, etxebizitza erabilien salerosketen bilakaera nabarmendu behar da, % 131,5 igo baitira (+% 8,4 azken urtean). 2024ko salerosketa guztietatik, % 19,5 etxebizitza berriak izan ziren eta % 80,5 etxebizitza erabiliak.

Hau da lurralde-banaketa: salerosketen % 52 Bizkaian egin ziren (+% 16,4, 2023arekin alderatuta), % 32 Gipuzkoan (+% 5,1) eta % 16 Araban (+% 20,2).

VI.4.1 TAULA. EAE-KO ETXEBIZITZEN (LIBREEN ETA BABESTUEN) SALEROSKETA-KOPURUAREN BILAKAERA, ETXEBIZITZA BERRIA ETA ETXEBIZITZA ERABILIA BEREIZITA. URTEKO DATUAK.												
	ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA			EAE		
	BERRIA	ERABILIA	GUZTIRA	BERRIA	ERABILIA	GUZTIRA	BERRIA	ERABILIA	GUZTIRA	BERRIA	ERABILIA	GUZTIRA
2014	747	1.150	1.897	1.689	4.089	5.778	1.216	2.799	4.015	3.652	8.038	11.690
2015	439	1.497	1.936	1.954	5.702	7.656	896	3.632	4.528	3.289	10.831	14.120
2016	527	1.699	2.226	1.647	6.697	8.344	1.306	3.944	5.250	3.480	12.340	15.820
2017	468	2.249	2.717	1.440	7.449	8.889	1.358	4.360	5.718	3.266	14.058	17.324
2018	531	2.654	3.185	1.697	8.476	10.173	1.373	5.200	6.573	3.601	16.330	19.931
2019	475	2.811	3.286	1.572	8.474	10.046	1.499	5.699	7.198	3.546	16.984	20.530
2020	451	2.928	3.379	1.576	7.291	8.867	1.125	4.505	5.630	3.152	14.724	17.876
2021	394	2.962	3.356	1.890	9.155	11.045	1.108	6.054	7.162	3.392	18.171	21.563
2022	667	3.158	3.825	2.042	10.456	12.498	924	6.376	7.300	3.633	19.990	23.623
2023			3.082			10.315			7.034	3.264	17.167	20.431
2024	1.123	2.581	3.704	2.222	9.783	12.005	1.151	6.245	7.396	4.496	18.609	23.105
% 14/24	50,3	124,4	95,3	31,6	139,3	107,8	-5,3	123,1	84,2	23,1	131,5	97,6
% 22/23			-19,4			-17,5			-3,6	-10,2	-14,1	-13,5
% 23/24			20,2			16,4			5,1	37,7	8,4	13,1

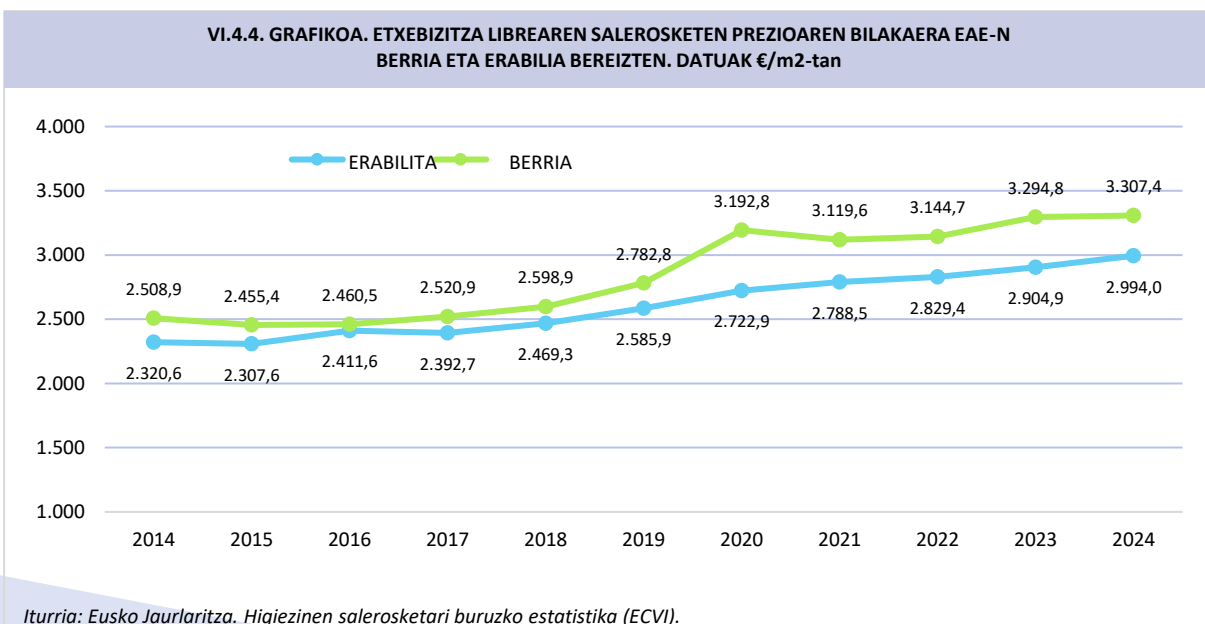
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE).

EAEko etxebizitzaren salerosketen **metro karratuko prezioari** dagokionez, etxebizitza librearen prezioa 3.045,2 €/m² izan da 2024an, 2023an baino % 2,9 gehiago eta 2014an baino % 28,4 gehiago. Erabilitako etxebizitza librearen prezioa 2.994 euro/ m² izan da (+% 3,1, 2023koaren aldean), eta etxebizitza libre berriena 3.307,4 euro/ m² (+% 0,4).

Etxebizitza babestuaren metro karratuko prezioa zertxobait igotzen hasi zen 2013an, eta nabarmen jaitsi zen 2020an, 1.973,2 €/m²-ra iritsiz. 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), prezioa % 43,4 igo da 2021eko prezioarekin alderatuta, 2.763,2 euro/m²-ra iritsita, eta azken hamarkadan izandako gehieneko prezioa erregistratu da.

VI.4.2 TAULA. EAE-KO ETXEBIZITZEN SALEROSKETEN BATEZ BESTEKO PREZIOAREN BILAKAERA. €/M ² ERAIKITA.				
	ETXEBIZITZA LIBREA			ETXEBIZITZA BABESTUA
	LIBREA, GUZTIRA	ERABILIA	BERRIA	
2014	2.371,7	2.320,6	2.508,9	1.832,5
2015	2.334,4	2.307,6	2.455,4	1.949,9
2016	2.420,2	2.411,6	2.460,5	2.091,3
2017	2.414,9	2.392,7	2.520,9	1.997,4
2018	2.490,3	2.469,3	2.598,9	2.016,1
2019	2.615,2	2.585,9	2.782,8	2.304,9
2020	2.798,1	2.722,9	3.192,8	1.973,2
2021	2.838,0	2.788,5	3.119,6	1.927,6
2022	2.872,2	2.829,4	3.144,7	2.763,2
2023	2.960,0	2.904,9	3.294,8	...
2024	3.045,2	2.994,0	3.307,4	...
% 14/24	28,4	29,0	31,8	...
% 22/23	3,1	2,7	4,8	...
% 23/24	2,9	3,1	0,4	...

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE).

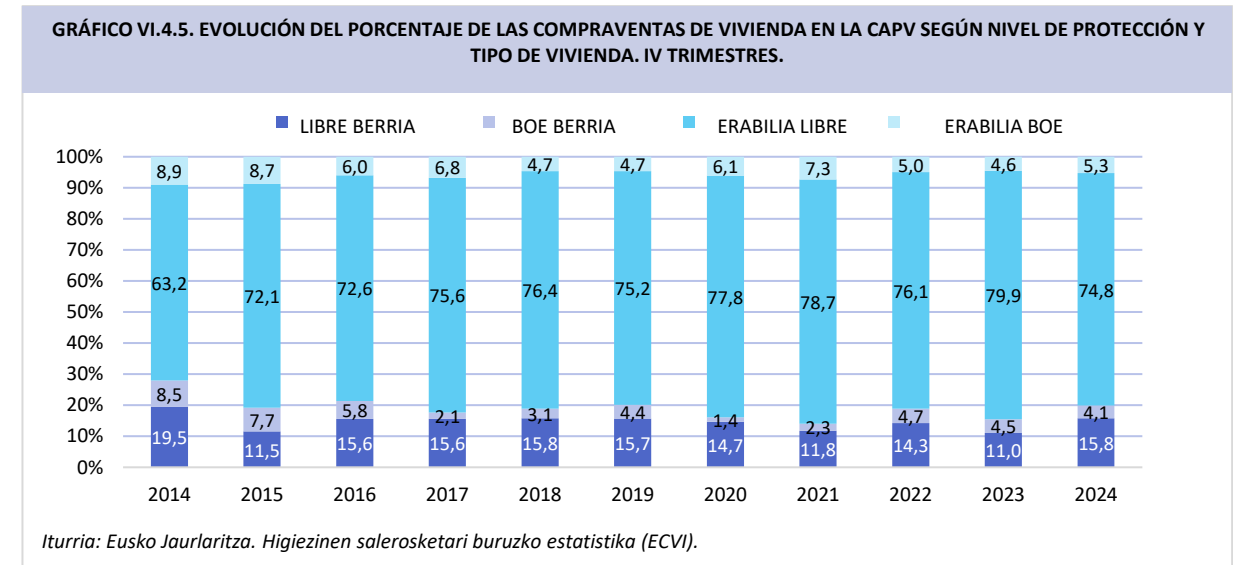

VI.4.3 TAULA. ETXEBIZITZA LIBREEN URTEKO KOPURUAREN BILAKAERA, BATEZ BESTEKO PREZIOAK M2 ERABILGARRIAREN ARABERA (€) ETA BATEZ BESTEKO PREZIOAK (MILA €) LURRALDE HISTORIKOAREN ARABERA.												
	EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	ZK.	PREZIOA, M ²	PREZIOA/ETXEBIZITZA	ZK.	PREZIOA, M ²	PREZIOA/ETXEBIZITZA	ZK.	PREZIOA, M ²	PREZIOA/ETXEBIZITZA	ZK.	PREZIOA, M ²	PREZIOA/ETXEBIZITZA
2014	11.690	2.371,7	204.940	1.897	1.861,1	169.404	5.778	2.310,7	201.666	4.015	2.681,3	224.960
2015	14.120	2.334,4	200.032	1.936	1.670,8	168.546	7.656	2.331,1	200.026	4.528	2.552,5	210.158
2016	15.820	2.420,2	208.275	2.226	1.652,1	157.275	8.344	2.377,8	208.363	5.250	2.740,1	224.980
2017	17.324	2.414,9	207.887	2.717	1.696,5	167.798	8.889	2.332,7	202.691	5.718	2.811,4	230.950
2018	19.931	2.490,3	212.720	3.185	1.747,6	165.237	10.173	2.416,4	209.093	6.573	2.880,2	235.951
2019	20.530	2.615,2	221.808	3.286	1.915,3	182.362	10.046	2.540,6	217.141	7.198	2.977,3	242.834
2020	17.876	2.798,1	241.238	3.379	2.055,8	197.510	8.867	2.736,2	237.083	5.630	3.207,1	266.120
2021	21.563	2.838,0	246.761	3.356	2.115,6	203.137	11.045	2.748,6	241.459	7.162	3.247,7	271.349
2022	23.623	2.872,2	242.782	3.825	2.271,7	203.899	12.498	2.777,8	236.256	7.300	3.306,1	271.567
2023	20.431	2.960,0	246.990	3.082	2.363,8	218.808	10.315	2.810,9	234.793	7.034	3.428,5	277.075
2024	23.105	3.045,2	255.998	3.704	2.296,4	224.372	12.005	2.894,6	241.472	7.396	3.576,9	291.196
% 22/23	-13,5	3,1	1,7	-19,4	4,1	7,3	-17,5	1,2	-0,6	-3,6	3,7	2,0
% 23/24	13,1	2,9	3,6	20,2	-2,9	2,5	16,4	3,0	2,8	5,1	4,3	5,1

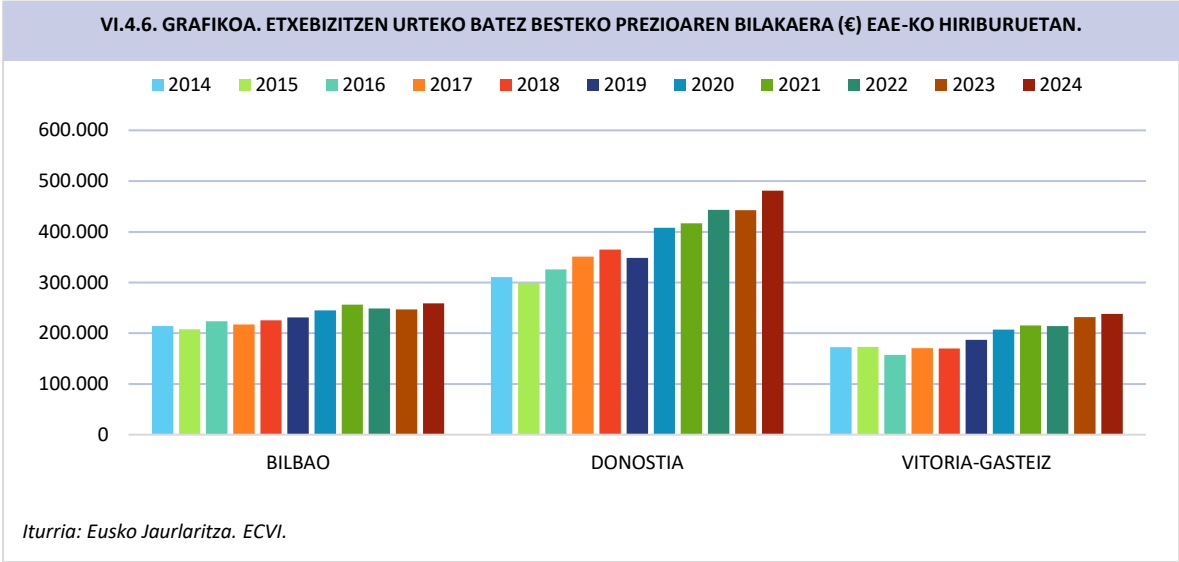
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Higiezinaren Salerosketaren Estatistika (HSEE).

EAEko *etxebizitza libreen salerosketen batez besteko* prezioa 255.998 eurokoa izan da 2024an, aurreko urteko batezbestekoa baino % 3,6 gehiago. Lurraldeka, Bizkaian %2,8 igo dira prezioak, eta Gipuzkoan eta Araban, berriz, % 5,1 eta % 2,5 igo dira, hurrenez hurren Ondorioz, prezioak 291.196 euro (Gipuzkoa) eta 224.372 euro (Araba) artekoak dira, eta Bizkaia tartean dago, 241.472 euro etxebizitza bakoitzeko batez beste. Eraikitako metro karratuaren prezioan, EAEko batez bestekoa, ikusi dugun bezala, 3.045,2 euro/m2 da (+% 2,9, 2023koaren aldean): garestiena Gipuzkoan, 3.576,9 euro/m2, eta merkeena Araban, 2.296,4 euro/m2. Bizkaia beste bien artean dago berriro ere: 2.894,6 euro/m2.

Etxebizitza-motari dagokionez, 2024ko laugarren hiruhilekoan egin ziren salerosketen % 74,8 erabilitako etxebizitza libreak izan ziren (2023an baino ehuneko 5,1 puntu gutxiago eta 2014an baino 11,6 gehiago), % 15,8 etxebizitza libre berriak izan ziren (2023an baino +4,8 puntu eta 2014an baino —3,7 puntu), % 5,3 erabilitako etxebizitza babestuak (2023an baino +0,7 eta 2014an baino —3,6) eta gainerako % 4,1a etxebizitza babestu berriak (2023an baino —0,4 eta 2014an baino —% 4,4). Beraz, azken hamarkadan etxebizitza libre eta babestu berriaren salerosketa murritzu egin da, eta erorketa hori konpentsatu egin da etxebizitza libre erabiliaren pisuak izan duen igoerarekin; izan ere, erabilitako babestutako etxebizitzak ere bere pisua gutxitu du.

Amaitzeko, **Euskadiko lurraldeetako hiriburuei** erreparatzen badiegu, etxebizitzaren prezioak gora egin du urteetan zehar hiru hiriburuetan. Gasteizen prezioa 237.954 €-ra iritsi da 2024an, 2023an baino % 2,6 gehiago eta 2014an baino % 37,7 gehiago. Donostiak etxebizitzako preziorik garestiena du, 481.306 €; prezioa % 8,8 hazi da 2023ren aldean eta % 55 azken hamarkadan. Azkenik, Bilboko prezioa erdian dago, 259.107 €. Prezioa % 5 igo da 2023ren aldean eta % 21,1 2014ren aldean. Horrenbestez, Donostiak erregistratu du etxebizitzako prezio garestiena hiru hiriburuaren artean eta igorarik handiena, bai azken urtean, bai 2014-2024 hamarkadan.

4.1.2. Eusko Jaurlaritzako alokairu-merkatuaren estatistika (AME)

Eusko Jaurlaritzako alokairu-merkatuaren estatistikak (AME) etxebizitzaren alokairu-kontratuaren sinatutako errenta edo prezio eraginkorra aztertzen du. Eragiketa hori Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legetik aurrera sortutako erregistroetan gordailututako fidantzetan oinarritzen da eta, beraz, nahitaezkoa da hiri-errentamenduen kontratuak erregistratzea eta etxebizitzak alokatzeko kontratuen fidantzak gordailutzea Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailak Eusko Jaurlaritzan duen ordezkaritza bakoitzean. Nabarmendu egin behar da eragiketa horrek alokairuko prezioen kalitatezko datuak ematen dituela, datu horiek errolda batetik lortzen baitira.

AMEk egiaztatu duenez, **2024ko irailaren 30ean** (eskuragarri dagoen azken datua) alokairu libreko 87.821 kontratu

VI.4.4 TAULA. 2024-09-30EAN INDARREAN ZEUDEN FIDANTZAK. ETXEBIZITZA LIBREAK ALOKATZEKO KONTRATUEI LOTUTAKOAK (MERKATUKO PREZIOETAN), ETXEBIZITZA MOTAREN ETA LURRALDEAREN ARABERA. EAE.							
		2024				2023	ALD. % 2023/24
		LURRALDEAK			EAE, GUZTIRA		
OHIKO ETXEBIZITZA	ERABILERA KOLEKTIBOA	11.683	30.063	41.541	83.287	79.733	4,5
	FAMILIA BAKARREKOA	404	519	726	1.649	1.595	3,4
	GUZTIRA	12.087	30.582	42.267	84.936	81.328	4,4
SASOIKO ETXEBIZITZA	ERABILERA KOLEKTIBOA	405	1.139	1.250	2.794	2.473	13,0
	FAMILIA BAKARREKOA	13	43	35	91	81	12,3
	GUZTIRA	418	1.182	1.285	2.885	2.554	13,0
GUZTIRA	ERABILERA KOLEKTIBOA	12.088	31.202	42.791	86.081	82.206	4,7
	FAMILIA BAKARREKOA	417	562	761	1.740	1.676	3,8
	GUZTIRA	12.505	31.764	43.552	87.821	83.882	4,7
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Alokairu Merkatuaren Estatistika. 2024.							

zeuden erregistratuta indarrean data horretan Eusko Jaurlaritzaren fidantza-gordailuan (merkatuko prezioan), 2023an baino % 4,7 gehiago. Horietatik 2.885 sasoiko etxebizitzak dira, eta duten berezitasunagatik, analisi honetatik kanpo geratzen dira. Era berean, ikerketa honetan ez dira aintzat hartzen familia bakarreko etxebizitzei

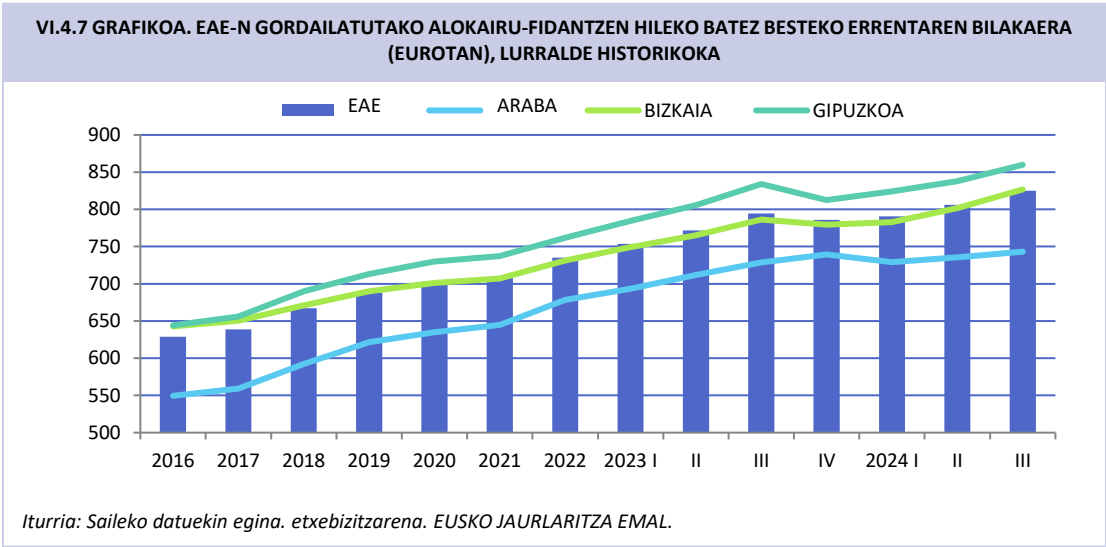
dagozkien 1.649 kontratuak, ohiko etxebizitza-erabilera izan arren, ezaugarri bereizgarriak direla-eta, berariazko analisi bat egitea merezi baitute.

Beraz, alokairu libreko 83.287 kontratutan ezarrita dago (VI.4.4 taula) Eusko Jaurlaritzak AMEri buruz egindako **txostenak aztertzen** duen stocka: ohiko etxebizitzarako egoitza-erabilera duten eta alokairu libreko kontratuak 2024ko irailaren 30ean indarrean zituzten eraikin kolektiboetan kokatutako etxebizitzak; 2023an urtean baino % 4,5 gehiago. Lurraldeka, alokatutako etxebizitzaren % 14 Araban daude (11.683 fidantza), % 36,1 (30.063 fidantza) Gipuzkoan, eta gordailu- kopuru handiena (41.541 fidantzari dagozkien % 49,9) Bizkaian dago.

VI.4.5 TAULA. ALOKAIRU-MERKATUAREN ESTATISTIKA: JARRITAKO FIDANTZA-KOPURUAREN ETA BATEZ BESTEKO ALOKAIRU-ERRENTEN BILAKAERA, LURRALDEKA. 2016-2022 URTEKO ETA 2023-2024KO HIRUHILEKOKO DATUAK*.												
	EAE			ARABA			BIZKAIA			GIPUZKOA		
	FIDANTZAK	ERRENTA		FIDANTZAK	ERRENTA		FIDANTZAK	ERRENTA		FIDANTZAK	ERRENTA	
		€/etxebizitza	€/m²		€/etxebizitza	€/m²		€/etxebizitza	€/m²		€/etxebizitza	€/m²
2016	17.333	628,9	8,4	2.561	549,5	7,1	8.382	642,8	8,9	6.390	644,2	8,4
2017	21.466	638,8	8,6	3.155	559,3	7,3	10.368	650,2	9,1	7.943	656,0	8,5
2018	22.044	667,1	8,9	3.137	592,4	7,7	10.482	671,2	9,3	8.425	690,1	9,0
2019	20.949	688,4	9,2	3.195	621,6	8,2	9.629	689,9	9,5	8.125	713,2	9,2
2020	18.567	702,8	9,4	2.757	634,8	8,3	8.327	701,0	9,7	7.483	730,1	9,4
2021	21.395	709,4	9,5	3.103	644,9	8,5	10.114	707,1	9,9	8.178	737,3	9,5
2022	21.800	734,9	9,9	3.076	678,3	8,9	10.870	731,1	10,3	7.854	761,9	9,8
2023 I	5.715	753,4	10,1	826	693,5	9,1	2.906	749,2	10,5	1.983	784,5	10,1
II	5.143	771,5	10,3	778	711,7	9,2	2.562	765,4	10,7	1.803	805,8	10,4
III	4.564	794,3	10,5	713	728,6	9,5	2.217	786,2	10,9	1.634	833,8	10,5
IV	4.502	786,0	10,6	629	739,5	9,5	2.201	779,2	10,9	1.672	812,5	10,6
2024 I	4.841	790,7	10,5	673	728,9	9,6	2.364	782,9	10,8	1.804	823,9	10,4
II	4.404	806,0	10,9	622	735,6	9,7	2.158	801,7	11,3	1.624	837,8	10,8
III	4.226	824,9	11,0	697	743,1	9,8	2.044	826,7	11,5	1.485	859,9	11,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Alokairu Merkatuaren Estatistika. 2024.

* Alokairu-kontratuak kontratuaren hasierako hiruhilekoaren/urtearen arabera sailkatzen dira, gaur egun aktibo jarraitzen duten edo ez kontuan hartu gabe.

Alokairuaren errentetan, 2024ko hirugarren hiruhilekoan EAEn (erabilgarri dagoen azkena) eratutako fidantzek 824,9 euroko batez besteko errenta lortu dute, hau da, urte arteko % 3,9ko igoera. Eraikitako m² bakoitzeko prezioa kontuan hartuz gero, 2023ko hirugarren hiruhilekoan 10,5 euro/m² izatetik 2024ko aldi berean 11 euro/m² izatera igaro da (+% 4,8).

Arabaren, hirugarren hiruhilekoko hileko batez besteko errenta 743,1 €-koa da, hau da, 2023ko hiruhileko berdinean baino % 2 gehiago. Gainera, Euskadiko errentarik baxuena duen lurraldea da, bai kopuru absolutuetan, bai m²-ko batez besteko errentan (9,8 €/m² hirugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino % 3,2 gehiago).

Bestalde, Bizkaiko Lurralde Historikokoak diren eta Eusko Jaurlaritzako gordailuan erregistratuta dauden indarreko fidantzak hilean alokairuan 826,7 euroko errenta izan dute (+% 5,2) eta 11,5 €/m² (aurreko urtean baino +% 5,5). Azkenik, Gipuzkoak 2024ko hirugarren hiruhilekoan hiru lurraldeetako alokairuaren errenta absolutu handiena erregistratu du (859,9 € hilean, 2023an baino % 3,1 gehiago). Hala ere, lurralde horretako m²-ko batez besteko prezioa (11 €/m², +% 4,8) Bizkaiko prezioa baino 0,5 € baxuagoa eta EAEko batezbestekoaren berdina da.

4.1.3. Etxebizitza librearen salerosketa prezioen konparazioa, autonomia-erkidegoen arabera

Lehenik eta behin, EINEK **"Etxebizitzen Prezioen Indizea" (EPI)** egiten du, prezio libreko etxebizitzaren (berrien zein bigarren eskuko) salerosketa-prezioen mailaren denbora-bilakaera neurtzeko³⁷. Horren eremutik kanpo daude, hortaz, etxebizitza babestuak, haien prezioak araututa daudelako eta ez direlako merkatuaren ohiko mekanismoen bidez arautzen.

Inkestako emaitzek erakusten dutenez, prezioek 2008-2013 epealdian behera egin ostean, neurri desberdinekin, 2014an lehen igoerak izan ziren estatu-mailan, eta bilakaera askoz orekatuagoa da EAEn (aldakuntza nulua izan baitzen). 2015ean autonomia-erkidego guztiek izan zituzten tasa positiboak, eta joera hori mantendu egiten da orduetik aurrera.

VI.4.6 TAULA. ETXEBIZITZA LIBREAREN PREZIOEN INDIZEA: URTEKO ALDAKUNTZA-TASAK.												
	GUZTIRA				ETXEBIZITZA BERRIA				BIGARREN ESKUKO ETXEBIZITZA			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
ESPAINIAKO BATEZBESTEKOAK	3,7	5,5	4,0	8,4	4,6	6,2	8,0	10,9	3,6	5,3	3,2	8,0
ANDALUZIA	4,6	6,5	5,0	10,4	6,6	8,7	7,2	14,0	4,3	5,9	4,4	9,8
ARAGOI	3,8	4,3	3,9	10,2	3,2	5,0	9,5	12,6	4,0	4,1	2,5	9,5
ASTURIAS	4,2	4,6	3,7	7,8	2,7	7,3	9,4	7,4	4,4	4,1	2,9	7,8
BALEAR UHARTEAK	5,8	5,9	4,1	6,6	7,3	6,5	9,3	11,5	5,8	5,8	3,4	5,9
KANARIAR UHARTEAK	5,7	8,1	5,3	8,0	4,8	11,1	10,3	10,4	5,8	7,9	4,9	7,8
KANTABRIA	5,5	8,6	5,1	9,0	4,5	10,6	11,6	13,0	5,7	8,3	4,2	8,4
GAZTELA ETA LEON	3,6	4,1	2,8	7,8	3,9	6,3	7,4	7,2	3,5	3,6	1,9	8,0
GAZTELA-MANTXA	2,4	4,0	1,7	6,5	1,2	6,6	4,6	6,7	2,6	3,5	1,1	6,4
KATALUNIA	3,5	5,5	3,5	7,4	3,9	5,9	8,2	9,6	3,5	5,4	2,9	7,1
VALENTZIAKO ERKIDEGOA	4,3	5,1	4,0	9,1	4,0	6,7	9,0	10,4	4,4	4,7	3,1	8,8
EXTREMADURA	2,3	2,8	1,5	7,3	2,2	4,6	2,5	4,7	2,3	2,7	1,5	7,5
GALIZIA	4,6	4,5	3,6	7,4	3,3	7,0	9,5	8,3	4,8	4,0	2,7	7,4
MADRIL	2,5	4,9	3,9	7,7	5,3	4,1	8,2	9,5	1,9	5,2	2,8	7,2
MURTZIA	5,2	4,8	2,3	8,5	6,7	7,1	5,7	9,2	5,0	4,5	1,9	8,4
NAFARROA	2,8	7,2	5,9	10,4	0,3	8,5	10,9	14,7	4,0	6,7	3,7	8,1
EAE	2,1	4,9	3,5	8,5	3,1	4,7	6,1	13,6	1,9	5,0	2,9	7,4
ERRIOXA	3,5	5,4	2,8	9,2	5,5	7,8	6,2	10,2	3,3	5,1	2,4	9,0
CEUTA	3,7	8,0	5,5	9,1	:	:	:	:	:	:	:	:
MELILLA	6,3	8,0	5,3	8,0	:	:	:	:	:	:	:	:
<i>Iturria: EIN. EPI.</i>												

³⁷ EPI Europar Batasunaren estatistika bateratuen produkzioaren eremuan planteatutako informazio-eskaerari dagokio; beraz, haren helburuetako bat estatu-kideak alderatzeko tresna izatea da, etxebizitza librearen prezioen bilakaerari dagokionez. Notarioen Kontseilu Nagusiak emandako datu-baseetako informazioa darabil Egiaztapenerako Notarioen Agentziaren bitartez. Administrazio erregistroak erabilia, batetik, biztanleria guztiaren informazio osoa dago eskuragai, eta horri esker, ez dago zertan laginetara jo; bestetik, edozein salerosketako informazioa gertatzen den unean sar daiteke indizearen kalkuluan: funtsezkoa da hori adierazle koiunturala izan nahi duen indize batean.

2024an (batez besteko datuak), EAEko etxebizitza libreen prezioak % 8,5 igo ziren, Espainiako batezbestekoa (% 8,4) baino 1 hamarren gehiago. Beste urte batez, autonomia-erkidego guztietan igo dira prezioak, eta Gaztela-Mantxak eta Balear Uharteek izan dituzte Espainiako ratorik baxuenak (% 6,5 eta % 6,6, hurrenez hurren). Beste muturrean, Nafarroak, Andaluziak eta Aragoik % 10 gaintitu dute (lehenengo biek +% 10,4 eta hirugarrenak +% 10,2). Etxebizitza berrietan, EAEn EPlren urteko hazkundea % 13,6koa izan da (2023an baino bikoitza baino gehiago), eta Espainian, berriz, % 10,9koa batez beste. Kasu honetan, oszilazioak Nafarroako % 14,7ren eta Extremadurako % 4,7ren artean kokatzen dira. Bigarren eskuko etxebizitzetan, azkenik, EAEko hazkunde-tasa % 7,4koa izan da 2024an, estatuko batezbestekoaren (+% 8) azpitik. Balear Uharteetakoa da autonomia-erkidegoetako ratorik baxuena (% 5,9), eta beste muturrean daude Andaluzia eta Aragoi, azken urtean % 9,8ko eta % 9,5eko igoerak izanda, hurrenez hurren.

Bigarrenik, Garraio eta Mugikortasun Jasangarriaren Ministerioak (lehenago Sustapen Ministerioa) **etxebizitza libreko (berria eta bigarren eskuko) higiezinaren transakzioen batez besteko balioak** zenbatetsi ditu hiru hilean behin bere Estatistika Buletinean, Notarioen Estatistikak emandako informazioarekin. Informazio horretatik abiatuta, 2022tik 2024ra bitarteko urteko batez besteko balioak kalkulatu ditugu (azken hori behin-behineko datuekin).

2024an EAEn saldutako etxebizitza libreen batez besteko balioa, notario-erregistroetan agertzen denez, 244.446 eurokoa izan zen, 2023an baino % 4,5 gehiago eta estatuko batezbestekoa (193.719 euro) baino % 26,2 gehiago (+% 7,2). Oro har, preziorik altuenak Balearretan eta Madrilgo Erkidegoan daude, eta baxuenak Extremaduran, Gaztela-Mantxan eta Gaztela eta Leonen.

VI.4.7 TAULA. ETXEBIZITZA LIBREKO HIGIEZINEN TRANSAKZIOEN URTEKO BATEZ BESTEKO BALIOA. DATUAK EUROTAN.									
	GUZTIRA			ETXEBIZITZA BERRIA			BIGARREN ESKUKO ETXEBIZITZA		
	2022	2023	2024*	2022	2023	2024*	2022	2023	2024*
ESPAINIAKO BATEZBESTEKOAK	182.417	180.764	193.719	260.813	269.093	288.087	174.610	171.970	184.534
ANDALUZIA	170.460	172.677	184.709	236.744	246.652	291.127	163.301	165.840	173.564
ARAGOI	127.764	124.519	133.335	225.033	223.722	250.957	116.120	114.609	123.097
ASTURIAS	116.607	116.785	123.351	175.113	194.926	197.524	111.746	109.272	116.665
BALEAR UHARTEAK	402.811	378.018	431.740	517.447	502.050	749.878	390.012	363.685	403.056
KANARIAR UHARTEAK	174.565	176.129	189.301	218.369	201.958	214.670	171.442	174.452	187.582
KANTABRIA	153.109	148.396	169.325	184.036	164.817	246.562	150.091	146.308	164.202
GAZTELA ETA LEON	108.967	106.611	110.811	173.021	191.289	197.104	102.967	99.280	103.965
GAZTELA-MANTXA	94.785	95.607	100.139	127.953	158.792	150.422	92.284	89.701	96.118
KATALUNIA	211.105	210.627	221.591	288.724	306.103	297.930	204.744	202.966	214.980
VALENTZIAKO ERKIDEGOAK	140.112	144.548	157.200	225.315	245.326	259.530	131.810	133.239	146.456
EXTREMADURA	83.311	84.403	86.105	112.120	118.487	135.458	82.335	83.194	84.638
GALIZIA	125.640	126.409	136.275	178.352	181.477	207.362	121.403	121.480	129.545
MADRIL	297.801	301.589	326.134	385.684	394.978	397.261	287.370	290.714	317.723
MURTZIA	108.889	108.950	116.105	172.983	194.027	192.429	104.220	101.172	108.924
NAFARROA	173.579	183.256	186.606	236.041	263.694	295.485	158.245	155.428	166.100
EAE	232.992	234.006	244.446	278.897	297.988	281.979	225.525	224.533	237.409
- ARABA	192.956	208.340	211.527	226.887	256.600	290.479	187.028	200.838	204.236
- GIPUZKOA	263.246	267.648	280.082	291.037	305.164	279.795	257.353	259.126	273.917
- BIZKAIA	225.611	219.742	232.214	296.381	311.859	331.415	217.228	211.248	225.882
ERRIOXA	115.480	114.943	123.349	186.023	208.221	253.376	108.602	105.198	110.582
CEUTA	160.747	145.031	155.855	186.889	144.254	172.088	155.879	144.609	152.545
MELILLA	154.903	153.093	155.493	262.210	182.112	180.231	150.705	146.365	152.730

Iturria: Garraio eta Mugikortasun Jasangarriaren Ministerioa. Estatistika-buletina. Geuk egina.

* 2024ko datuak behin-behinekoak dira.

Eraikuntza berriko etxebizitzak bakarrik kontuan hartzen baditugu, EAEko datua 281.979 euroraino igotzen da, 2023an baino % 5,4 txikiagoa. Zifra hori (behin-behineko datuekin) estatuko batezbestekoa (288.087 euro) baino pixka bat txikiagoa da, azken urtean % 7,1 igo baita. Erabilitako etxebizitzari dagokionez, EAEko batez besteko balioa, 2024an, 237.409 eurokoa da, 2023an baino % 5,7 gehiago. Estatuko datua 184.534 da (+% 7,3), beraz, bien arteko aldea da nabarmenena, % 28,7koa.

4.2. ETXEBIZITZAK ERAIKITZEA

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Behatokiak dio COVID-19aren pandemia gertatu zen 2020. urtean 4.191 etxebizitza eraikitzen hasi zirela, aurreko urtean baino % 33,1 gutxiago, eta 2021ean tasa positiboetara itzuli ziren (+% 13,1), babestutako etxebizitzaren eraikuntza-kopurua berreskuratu zelako, eta joera hori 2022an mantendu zen (+% 23).

2023an datu negatiboa erregistratu da, hasitako etxebizitzaren guztizkoa % 1,8 jaitsi baita. Bilakaera hori 2024an mantendu egin da % 5,1eko jaitsierarekin hasitako etxebizitza libreen murrizketaren ondorioz (—% 8,5 2023koaren aldean), babestutako etxebizitzak % 1,4 igo baitira.

Hasitako guztiekin alderatuta babestutako etxebizitzaren

ehunekoa gehitzen joan zen 2022ra arte; orduan % 40,3 zen. 2023an % 34,6ra arte jaitsi zen eta 2024an 2,3 puntu berreskuratu zen eta hasitako etxebizitzaren % 36,9 izan zen.

Etxebizitza babestuko moten barruan, 2023an (etxebizitza horien tipologiaen azken xehetasuna urte horretakoa da) 24 zuzkidura-bizitoki eraikitzen hasi ziren (2022an 63) eta 450 udal etxebizitza tasatu, % 100 jabetzan (+% 9,2). Halaber, Eusko Jaurlaritzaren kalifikazioa duten etxebizitzaren artean, 1.135 BOE (—% 34,9) eta 369 etxebizitza tasatu (+% 504,9) hasi ziren.

VI.4.8 TAULA. ERAIKUNTZA-JARDUERA EAE-N: HASITAKO ETA AMAITUTAKO ETXEBIZITZAK.						
	HASITAKO ETXEBIZITZAK			AMAITUTAKO ETXEBIZITZAK		
	LIBREAK	BABESTUAK*	GUZTIRA	LIBREAK	BABESTUAK	GUZTIRA
2018	4.616	1.615	6.231	3.562	859	4.421
2019	4.486	1.774	6.260	3.409	1.344	4.753
2020	3.169	1.022	4.191	3.390	562	3.952
2021	3.065	1.674	4.739	3.343	1.117	4.460
2022	3.479	2.348	5.827	3.562	1.565	5.127
2023	3.743	1.978	5.721	2.667	1.014	3.681
2024**:	3.426	2.005	5.431	2.701	1.956	4.657
% 22/23	7,6	-15,8	-1,8	-25,1	-35,2	-28,2
% 23/24	-8,5	1,4	-5,1	1,3	92,9	26,5

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitzaren Behatokia.

* Ikusi tipologiaen xehetasunak VI.4.9. taulan.

* 2024ko datuak behin-behinekoak dira.

VI.4.9 TAULA. EAE-N HASITAKO ETXEBIZITZA BABESTUEN BILAKAERA, TIPOLOGIAREN ARABERA.						
	EJ-REN KALIFIKAZIOA DUTENAK			EJ-REN KALIFIKAZIOAZ KANPOKOAK		GUZTIRA
	BOE	SOZIALAK	TASATUAK	ZUZKIDURA-ETXEBIZITZAK	UDALAREN TASATUTAKO ETXEBIZITZAK (JABE+ALOK)	
2018	996	42	72	305	200	1.615
2019	1.275	42	184	169	104	1.774
2020	851	23	27	93	28	1.022
2021	840	256	266	10	302	1.674
2022	1.744	68	61	63	412	2.348
2023	1.135	0	369	24	450	1.978
2024*	...	...	...	...	...	2.005
% 22/23	-34,9	-100,0	504,9	-61,9	9,2	-15,8
% 23/24	...	...	...	...	...	1,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZAREN datuekin egindakoa. Etxebizitzaren Behatokia.

* 2024ko datuak behin-behinekoak dira.

Bestalde, EAEn 2024an **amaitutako etxebizitza** guztiak 4.657 dira, aurreko urtean baino % 26,5 gehiago, amaitutako etxebizitza babestuen segmentuan (+% 92,9) eta libreetan (+% 1,3) izandako gorakadaren ondorioz. Zifra horien ondorioz, etxebizitza babestuak EAEko eraikuntza-jardueran duen partaidetzak gora egin du azken urtean, amaitutako etxebizitzaren pisua 2023ko % 27,5etik 2024ko % 42ra igaro baita.

Bigarrenik, Etxebizitzaren Euskal Behatokiak 2024ko bere **“Eraikuntzari eta Etxebizitzari buruzko estatistikan”** nabarmentzen duenez, finkatu egin da azken urteetako eraikuntzako obren tipologiaen joera, geroz eta gehiago birgaikuntzara bideratuta.

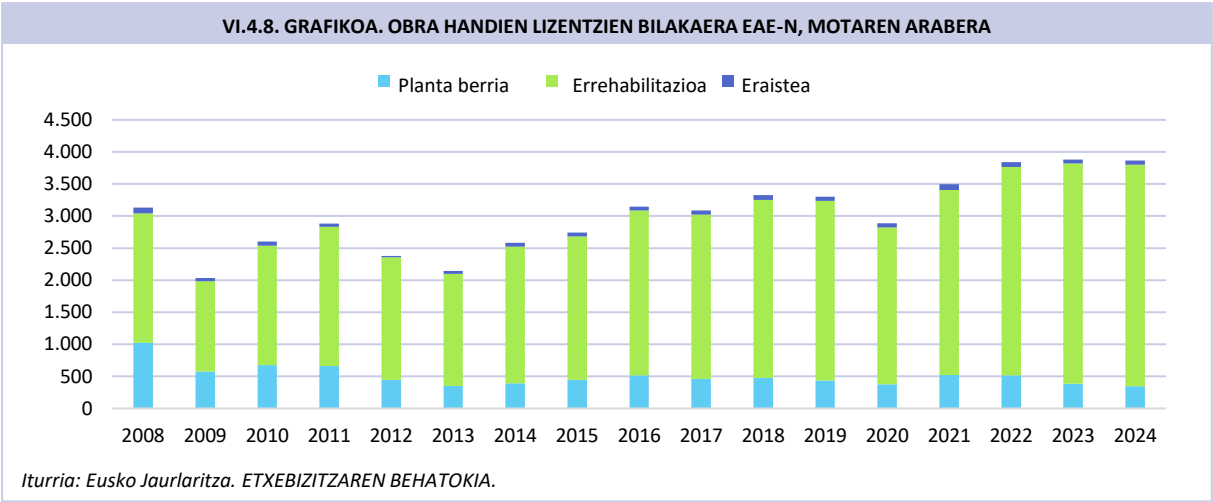
2024an, EAEko udalek guztira 3.866 obra handiko lizentzia eman zituzten (lizentzia berriak, birgaitzekoak eta eraistekoak zenbatuz), 2023an baino % 0,4 gutxiago. Lizentzia guztietatik % 8,9 oin berriko eraikuntzetarako izan

ziren, % 1,7 eraisteko eta % 89,4 eraikinak birgaitzeko (2023an, % 88,4), hau da, 10etik 9, bi hamarkada aurretik lizentzia guztien % 50 baino gutxiago izaten zirelarik (2003an tasa % 49,8 izan zen).

VI.4.10 TAULA. EAE-KO OBRA NAGUSIEN LIZENTZIEN GARAPENA, MOTAREN ETA LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA.											
		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	% 22/23	% 23/24
EAE	GUZTIRA	3.087	3.329	3.304	2.885	3.494	3.839	3.883	3.866	1,1	-0,4
	BERRIAK	459	475	436	377	519	516	386	346	-25,2	-10,4
	BIRGAITZEAK	2.563	2.778	2.800	2.445	2.885	3.249	3.433	3.456	5,7	0,7
	ERAISTEAK	65	76	68	63	90	74	64	64	-13,5	0,0
ARABA	GUZTIRA	786	820	827	704	891	863	816	780	-5,4	-4,4
	BERRIAK	128	136	133	113	191	181	135	120	-25,4	-11,1
	BIRGAITZEAK	644	664	673	568	668	657	660	640	0,5	-3,0
	ERAISTEAK	14	20	21	23	32	25	21	20	-16,0	-4,8
BIZKAIA	GUZTIRA	1.695	1.773	1.744	1.528	1.775	1.997	1.991	2.058	-0,3	3,4
	BERRIAK	202	216	178	161	203	224	149	139	-33,5	-6,7
	BIRGAITZEAK	1.462	1.530	1.541	1.348	1.547	1.749	1.820	1.903	4,1	4,6
	ERAISTEAK	31	27	25	19	25	24	22	16	-8,3	-27,3
GIPUZKOA	GUZTIRA	606	736	733	653	828	979	1.076	1.028	9,9	-4,5
	BERRIAK	129	123	125	103	125	111	102	87	-8,1	-14,7
	BIRGAITZEAK	457	584	586	529	670	843	953	913	13,0	-4,2
	ERAISTEAK	20	29	22	21	33	25	21	28	-16,0	33,3

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Eraikuntza eta etxebizitzari buruzko estatistika.

Lurraldez lurralde, lizentzien % 53,2 Bizkaian eman ziren, % 20,2 Araban eta gainerako % 26,6ak Gipuzkoan. Lizentzia-motari dagokionez, nabarmentzekoa da birgaitzeko lizentzien pisu handiagoa Bizkaian (lizentzien % 92,5, eta batezbestekoa, berriz, % 89,4), eta, ondoren, Gipuzkoan (% 88,8). Ratorik txikiena Araban dago (% 82,1), oin berrikoak % 15,4 baitira, EAEko batezbestekoaren aldean (% 8,9).

2008-2024ko epealdian gertaturikoa hartzen badugu kontuan, % 23,4 gehitu da obra nagusiko lizentzia-kopurua (eraispinak barne), eta etxebizitza berriak eraikitzeko lizentzien jaitsiera handia nabarmentzen da: % 66,2. Birgaitzeko lizentziak, aldiz, nabarmen igo dira aldi berean, % 71,2, eta eraispinak, berriz, % 28,9 jaitsi dira.

4.3. ETXEBIZITZEN ESKARIA

4.3.1. Etxebizitzaren behar eta eskariari buruzko inkesta, 2023³⁸

a) Etxebizitza izateko beharra

Beren gurasoekin bizi diren 18 eta 44 urte bitartekoen lehen etxebizitza eskuratzeko beharrerako hurbilketan, Eusko Jaurlaritzaren "Etxebizitzaren Beharren eta Eskariaren Inkestaren" (EBEI) arabera, 2023an diru-sarrerak zituzten guztira 70.013 pertsona zeuden euren lehen etxebizitza eskuratzeko beharrean, hau da, 2021eko inkestaren aldean % 7,9ko igoera egon da.

VI.4.9 GRAFIKOA. LEHEN ETXEBIZITZA ESKURATZEKO BEHARRA: PERTSONA KOPURUAREN ETA BEHAR DUTEN ETXEBIZITZEN BILAKAERA

Iturria: ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA

Pertsona horiek behar duten etxebizitza-kopuruari dagokionez (baxuagoa da, etxebizitza banaka edo bikotean eskuratu dezaketelako), guztira 63.378 pertsona dira, bi urte lehenago baino % 9 gehiago. Bilakaera horren arabera, lehen etxebizitza eskuratzeko eskaria gehitu egin da EAEn 2019tik, baina 2009ko mailetatik urruti dago; 2009an (ikus VI.4.10. grafikoa) iritsi zen gehienara, 125.514 pertsona eta 110.667 etxebizitzako eskaria, hain zuzen ere.

Horrekin bat etorritik, etxebizitza horiek EAeko etxeen gain duten pisu erlatiboa neurtzen duen adierazlea ere gehitu egin da. 2023an, lehenengo etxebizitzari lotuta egindako eskari-kopurua EAeko etxe guztien % 6,9 izan zen, 2021ean baino 4 hamarren gehiago, eta 2009ko % 13,2ko kopuruarekin alderatuz, erdia baino gutxiago.

VI.4.11 TAULA. ETXEBIZITZA-ESKARIEN BANAKETA, DIRU-SARREREN ARABERA. 18-44 URTE BITARTEKO EMANTZIPATU GABEKO PERTSONENTZAT BEHAR DIREN ETXEBIZITZEN KOPURUA. 2021-2023.

		DIRU-SARRERA NAHIKOEKIN		NAHIKOA EZ DIREN EDO IRREGULARRAK DIREN DIRU-SARREREKIN		ESKARIA GUZTIRA, DIRU-SARREREKIN
		ETXEBIZITZAK	% H	ETXEBIZITZAK	% H	
2021	ARABA	2.324	25,2	6.913	74,8	9.237
	BIZKAIA	8.799	30,8	19.814	69,2	28.613
	GIPUZKOA	5.269	26,0	15.018	74,0	20.288
	EAE	16.392	28,2	41.745	71,8	58.137
2023	ARABA	1.558	21,6	5.642	78,4	7.200
	BIZKAIA	5.750	16,7	28.610	83,3	34.360
	GIPUZKOA	5.220	23,9	16.598	76,1	21.818
	EAE	12.528	19,8	50.850	80,2	63.378

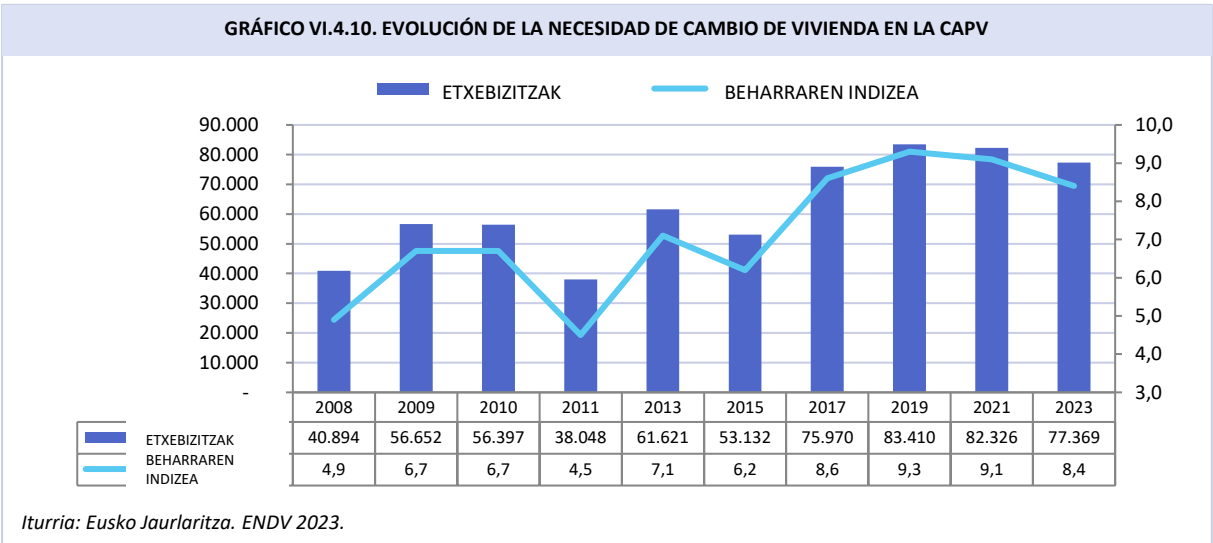
Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI. Geuk egina.

³⁸ Bi urtean behin egiten den estatistika denez, kasu honetan 2023ko memoria sozioekonomikoaren baliokidea den atalaren laburpena eman da.

Aurkezten diren datuak baloratzeko orduan, ordea, ez da ahaztu behar 63.378 etxebizitza eskatu direla, eta eskaera egin duten familien % 19,8 soilik dutela nahikoa diru-sarrerara epe labur edo ertainean (% 28,2 2021ean). Egoera hori hiru lurraldeetan berdina da, baina zertxobait hobea Gipuzkoa eskatzaileen % 23,9k nahikoa diru-sarrerara baitituzte, eta % 21,6k Araban eta % 16,7k Bizkaian. Eta, etxebizitza eskuratzeko beharra zehazteko, norberaren diru-sarreraren erabilgarritasuna baldintza gisa jarriko ez balitz, 2023an eskatutako 63.378 etxebizitzak 86.764raino handituko lirateke, diru-sarrerarik ez duten 23.386 etxebizitza gehiago batuta.

b) Aldaketa-beharra

2023. urtean, EAEko 77.369 familiek zioten etxebizitza aldatu beharra zutela, hots, familia guztien % 8,4k. Hau da, % 6ko jaitsiera 2021aren aldean: urte horretan guztien % 9,1 ziren etxebizitza horiek. Badirudi datu horiek finkatu egiten dutela 2021ean hasi zen joera negatiboa, 2015-2019 urteetako gehikuntzaren (VI.4.10. grafikoa) ondoren.

Lurraldeka, portaera desberdinak ikusten dira. Araba da etxebizitza aldatzeko eskaeran igoera erregistratu duen bakarra, % 6,5ko hazkundearekin (11.170 familiak dute eskaria). Bizkaian, aldiz, behera egin du aldatzeko beharra duten familien kopuruak, EAE osoan baino neurri handiagoan: eskaera hori 11,6 % jaitsi da, beharra duten 39.959 etxetaraino. Bestalde, Gipuzkoan % 1,4ko jaitsiera egon da etxebizitza-aldaketa-aren eskarian (26.240 etxe). Ondorioz, etxebizitza-aldaketa-aren indizea Araban igo egin da (7,6tik 8ra), eta Bizkaian eta Gipuzkoan jatsi (9,6tik 8,3ra eta 9,1tik 8,8ra, hurrenez hurren).

Etxebizitzaren tamaina desagokia da orain ere etxebizitza aldatzeko arrazoia; izan ere, hala aipatzen du % 31k, eta ondoren egungo etxebizitzaren egoera txarra (% 13,7) eta irisgarritasuna hobetzea (% 13,4) daude. Atzetik datoz etxebizitza jabetzan edukitzeko nahia (% 9,1), eta alokairu merkeago baten bilaketa (% 8,4), ohiko arrazoi gisa.

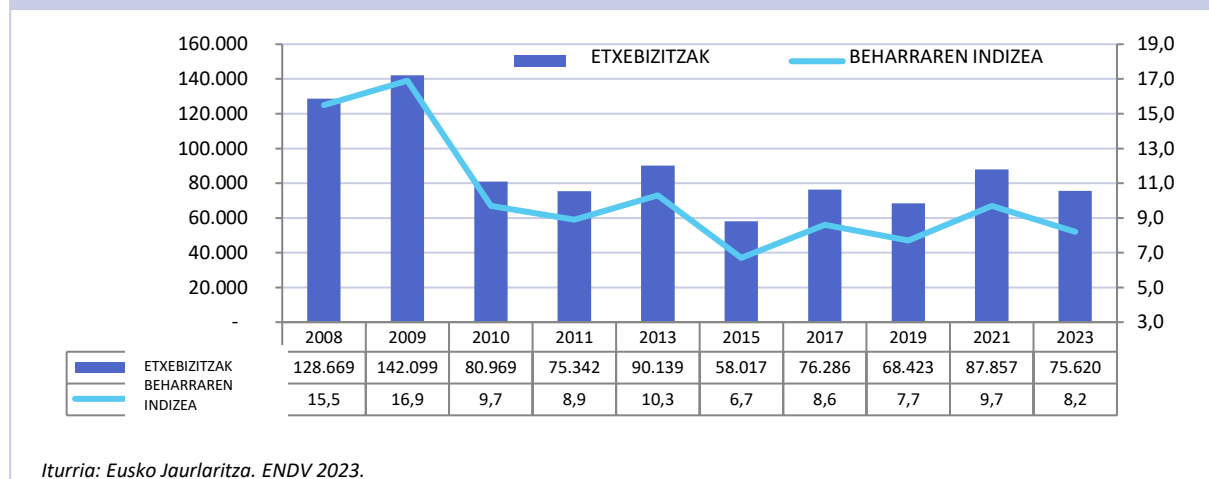
VI.4.12 TAULA. ETXEBIZITZA ALDATZEKO BEHARRAREN KUANTIFIKAZIOA EAE-N, LURRALDE HISTORIKOKA.						
	ETXEBIZITZAK			BEHARRAREN INDIZEA		
	2019	2021	2023	2019	2021	2023
ARABA	10.493	10.488	11.170	7,7	7,6	8,0
BIZKAIA	48.672	45.226	39.959	10,4	9,6	8,3
GIPUZKOA	24.245	26.612	26.240	8,4	9,1	8,8
EAE	83.410	82.326	77.369	9,3	9,1	8,4

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI 2023.

c) Birgaikuntza-beharra

EBElren zenbatespenen arabera, EAEko 75.620 familiek behar dute etxebizitza birgaitzeko esku-hartzea 2023an. Hala, kopuru hori EAEko familia-etxebizitza parkearen % 8,2 da. Bilakaeraren aldetik, etxebizitza birgaitzeko beharrak behera egin zuen 2021aren aldean, bai etheen bolumenean (—% 13,9), bai behar horren eragin erlatiboan (ehuneko —1,5 puntu) ere.

VI.4.11 GRAFIKOA. ETXEBIZITZA BIRGAITZEKO BEHARRAREN BILAKAERA EAEn

Lurraldeen araberako azterketak agerian uzten du 2023an birgaitze-premien beherakada orokortua. Bizkaian, esku-hartze hori behar duten etheen kopurua batezbestekoaren gainetik erori da, % 17,9 (indizea bi puntu jaitsi da, 8,3ra), eta Gipuzkoako batezbestekoaren azpitik (— 12,5 indizea 1,5 jaitsita, 8,7ra). Araban, aldiz, birgaikuntza beharra % 1,9 igo da, eta behar-indizeak berdin jarraitzen du (7,0).

Beharrezko birgaikuntzaren ezaugarriei dagokienez, familien erdiarentzat gutxi gorabehera (% 49,4), familia-etxebizitzetako elementu pribatuak dira beharraren ardatza (komunak, lurra, berokuntza- instalazioa, leihoak aldatzea, etab.). % 25,8k etxebizitza barruan eta eraikineko eremu komunetan birgaitzea behar du, eta gainerako % 24,8a eraikineko eremu komunetan soilik egiten diren birgaitze-ekintzei dagokie.

VI.4.13 TAULA. ETXEBIZITZA BIRGAITU BEHARRAREN KUANTIFIKAZIOA EAE-N, LURRALDE HISTORIKOKA.

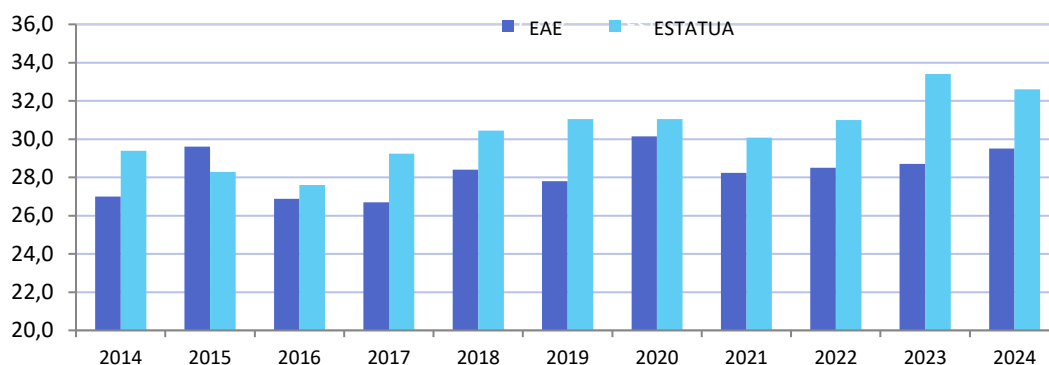
	ETXEBIZITZAK			BEHARRAREN INDIZEA		
	2019	2021	2023	2019	2021	2023
ARABA	8.374	9.582	9.766	6,1	7,0	7,0
BIZKAIA	37.934	48.525	39.826	8,1	10,3	8,3
GIPUZKOA	22.115	29.750	26.028	7,6	10,2	8,7
EAE	68.423	87.857	75.620	7,7	9,7	8,2

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. EBEI 2023.

4.3.2. Familien finantza-ahalegina

Lehenik eta behin, Espainiako Jabetza, Ondasun Higiezin eta Merkataritzako Erregistratzaileen Elkargoaren "Higiezinaren Erregistro Estatistikak" adierazten du EAEko etxeek beren etxebizitzak ordaintzeko egiten duten finantza-ahalegina, hileko batez besteko hipoteka-kuotaren eta soldata-kostuaren arabera neurtuta, % 29,5ekoa dela 2024ko laugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino 0,8 puntu gehiago. Espainia osoari dagokionez, azken urteko bilakaera kontrakoa izan da, ahalegin hori batez besteko soldata-kostuaren % 32,6 baitzen 2024aren amaieran, urtebete lehenago baino 0,8 puntu gutxiago.

VI.4.12 GRAFIKOA. HILEKO BATEZ BESTEKO HIPOTEKA-KUOTAREN ETA SOLDATA-KOSTUAREN ARTEKO ERLAZIOAREN BILAKAERA EAE-N ETA ESTATUAN. IV. HIRUHILEKOAK. DATUAK EHUNEKOTAN.

Iturria: JABETZAREN ERREGISTRATZAILEEN ELKARGOA. Higiezinaren Erregistro Estatistika.

Epe luzeagoko ikuspegitik, azken hamarkadan (2014 eta 2024 bitartean) finantza-esfortzu hori 2,5 puntu handiagoa da EAEn eta 3,2 estatuan.

Bigarrenik, EINen **"Familia Aurrekontuei buruzko Inkestak"** aukera ematen du jakiteko, ECOICOP (European Classification of Individual Consumption by Purpose) gastuaren sailkapenaren lau digituko desagregaziotik abiatuta, zer gastu egiten duten familiek beren etxebizitza nagusiaren alokairua ordaintzeko, bai eta etxebizitza nagusiari jabetzan egotzitako alokairua ere (halako etxebizitza baten jabe den familiak ordainduko lukeen errenta, etxebizitza horretako maizterra balitz). Datu horiek etxe bakoitzeko batez besteko gastuari eta familia-unitatearen urteko gastuaren gaineko ehunekoari dagokienez ematen dira.

2023an, informazioa dagoen azken urtean, EAEko familiek, batez beste, 7.573,84 euro gastatu zituzten urtean ohiko etxebizitza ordaintzeko, 2022an baino % 0,4 gehiago, etxebizitza horri jabetzan egotzitako alokairua kontuan hartuta. Zenbateko hori urteko familia-gastuaren % 20,85 da (—0,43 puntu aurreko urtearen aldean). EAEko gastua, gainera, estatuko batez bestekoa (5.458,19 €) baino % 38,8 handiagoa da, hau da, Espainiako familien gastuaren % 16,73.

Alde hori aldatu egiten da etxebizitzaren alokairu-gastua kontuan hartzen badugu: EAEko familiek, batez beste, 1.159,18 euro gastatu zituzten 2023an (urteko gastuaren % 3,19) ohiko etxebizitzaren alokairuan; estatu osoan, berriz, gastu hori handiagoa da, bai kopuru absolutuetan (1.211,45 euro), bai erlatiboetan (gastu guztiaren % 3,71) ere.

VI.4.14 TAULA. FAMILIEN AHALEGINA ETXEBIZITZA ORDANTZEKO (ALOKAIRUA ETA JABETZA). EHUNEKOA, GASTU OSOAREN GAINEAN.

	ALOKAIRUA		JABETZA*	
	EAE	ESPAINIA	EAE	ESPAINIA
2018	2,11	3,06	20,25	15,87
2019	2,26	3,34	20,59	16,08
2020	2,56	3,71	23,54	19,21
2021	2,27	3,25	22,98	18,35
2022	2,27	3,28	21,28	17,00
2023	3,19	3,71	20,85	16,73
2022-2021	0,00	0,03	-1,70	-1,35
2022-2023	0,92	0,43	-0,43	-0,27

Iturria: EIN. FAI. Geuk egina.

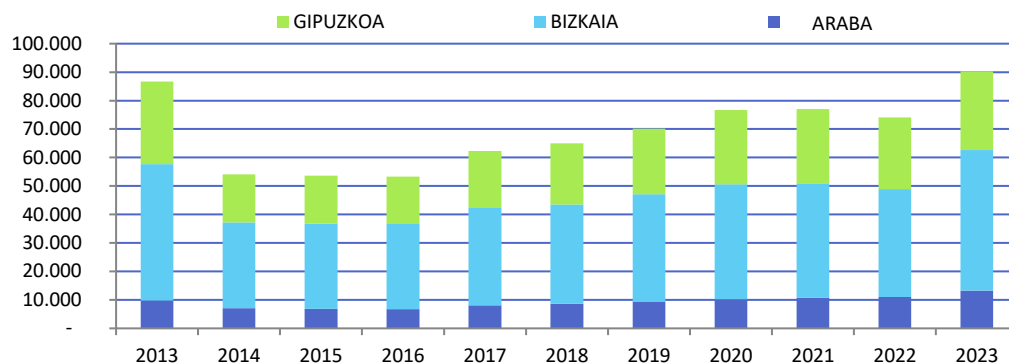
* Jabetzako etxebizitzari egotzitako alokairua.

4.3.3. Etxebiden, Etxebizitzaren Euskal Zerbitzuan, erregistratutako etxebizitza babestuen eskaria

Etxebizitzaren Euskal Behatokiaren **"Euskadiko etxebizitza-merkatuaren txostena 2023"** izenekoak adierazi zuen Etxebide - Etxebizitzaren Euskal Zerbitzuan inskribatutako etxebizitza babestuen eskaria 2023an 90.315 eskarikoa zela guztira, hau da, aurreko urtean baino 16.237 gehiago (+% 21,9) eta, horrela, berreskuratu egin zen

pandemiak eten zuen goranzko joera. Sexuaren arabera banaketa nahiko egonkorra izan da azken urteetan, eta emakumeak pixka bat gehiago izan dira (pertsona bakarreko eskaeren % 54,8 2021ean).

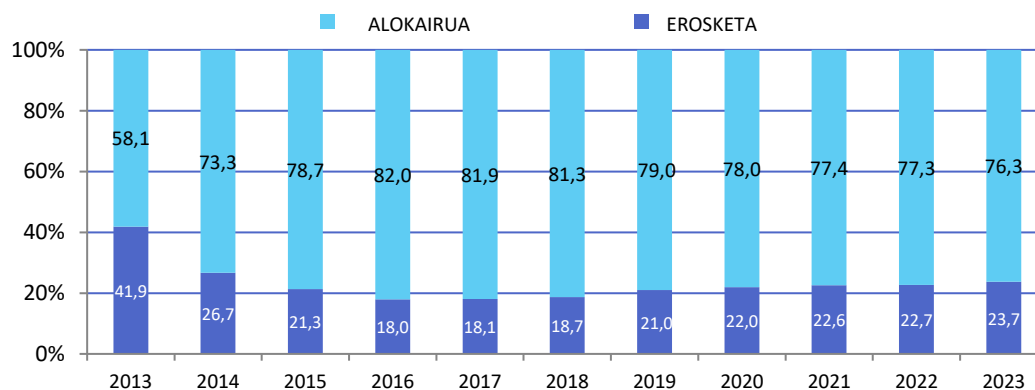
VI.4.13 GRAFIKOA. ETXEBIZITZA BABESTUAREN ESKARIAREN BILAKAERA EAE-N, LURRALDE HISTORIKOEN ARABERA

Iturria: Saileko datuekin egina. etxebizitzarena. EUSKO JAURLARITZA

Lurraldeka, etxebizitza babestuen eskariak gora egin du 2023an, bereziki Bizkaian (+% 30,5), Arabako batezbestekoaren inguruan (+% 20,1). Gipuzkoan gutxiago hazi da: % 9,9. Kopuru horiekin, Bizkaiko eskaria erdia baino gehiago da oraindik ere (% 54,7), ondoren, Gipuzkoakoa (% 30,6) eta hirugarrenik, Arabakoa (% 14,7) daudelarik.

VI.4.14 GRAFIKOA. ETXEBIDEN IZENA EMANDAKO PERTSONEK ESKATUTAKO ETXEBIZITZA-MOTAREN BILAKAERA.

Iturria. ETXEBIDE. EUSKO JAURLARITZA

Eskatutako etxebizitza-motari dagokionez, 2013an inskribatuta zeuden % 58,1ek alokairua nahi zuten eta 2023an ratioa % 76,3ra igo zen (% 23,7k salmenta nahiago dute), baina 2016tik aurrera (eskaeren % 18) erosketaren lehentasuna gehitzen doa, baina gutxiengo izaten jarraitzen du alokairuarekin alderatuta.

Analisia 2023an Etxebiden inskribatuta zeuden ordainketa-gaitasunean zentratuta, lehenik eta behin, alokairu-araubidean inskribatutako elkarbizitza-unitateen diru-sarrerara maila oso txikia da Etxebizitzaren Behatokiaren arabera; zehazki, Bizkaian batez beste urtean 12.100 € baino zerbait gehiago, Araban 13.300 € eta Gipuzkoan 14.500 €. Horrek nabarmenki oztokatzen du alokairu libreko etxebizitza-merkatura sartu ahal izatea eta/edo esfortzu ekonomikoa egin beharra sortzen du alokairua beren diru-sarrerak baino % 30 gehiagoan ordaintzeko, Behatokiaren kalkuluen arabera.

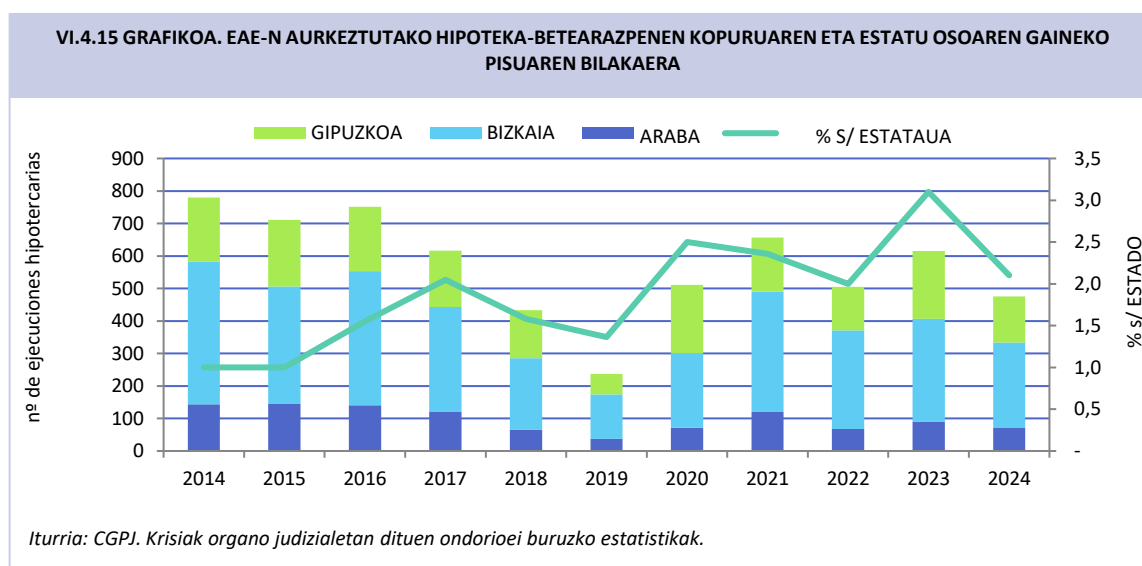
Aldi berean, elkarbizitza-unitate bakoitzeko diru-sarreraren batezbestekoa erosteko etxebizitza babestuen eskarien kasuan gehitu egin da, baina oso mugatua da hori ere merkatu librean etxebizitza bat eskuratzeko: Bizkaian batez beste urteko 23.600 €, Araban 25.800 € eta Gipuzkoan 26.500 €.

4.4. HIPOTEKA-BETEARAZPENAK, KALERATZEAK ETA ETXEGABETZEAK

Bestalde, etxebizitzarekin lotutako alderdi delikatueta bat da hipotekak edo alokairu errentak ordaindu ezin dituztelako etxebizitzak galtzen dituzten familien egoera. Hipoteka-betearazpenen, kaleratze judizialen eta etxegabetzeen bilakaera aztertzean, fenomeno horri buruzko informazioa eskuratu dezakegu.

4.4.1. Hipoteka-betearazpenak

Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak (BJKN) Hipoteka-betearazpenen baitan, bahi edo hartzekodunarentzako hipotekaren bidez bermaturiko zorrak ordaintzeko lehen instantziako epaitegietan izapideturiko prozedurak bildu dira, hartzekodunaren aldeko hipoteka-eskritura dutenak eta jabetza-erregistroan inskribatuak. Komeni da azpimarratzea hasten diren betearazpen guztiak ez direla jabeak kaleratuta amaitzen eta prozedura judizialek hipoteka-betearazpenengatiko hainbat ziurtagiri egiteko aukera ematen dutela. Gainera, hipoteka-betearazpen horiek pertsona fisiko eta juridikoen hiri-finkenak dira (etxebizitzak, orubeak eta abar barne).

BJKNk hiru hilean behin estatistika-txosten bat egiten du krisiak organo judizialean dituen ondorioei buruz, eta **Euskadiko lehen instantziako epaitegietan aurkezturiko hipoteka-betearazpenen**³⁹ jarraipena egiten du, eta adierazi duenez, 2024an 475 betearazpen erregistratu ziren, hots, % 22,8ko jaitsiera aurreko urtearen aldean. 2010etik 2019ra arte (2016an izandako igoera txiki bat salbuetsiz) era horretako prozedurak behera egiten ari ziren, 2009an betearazpen gehien erregistratu ondoren, 1.255, hain zuzen ere. Harrezkero, bilakaeran ez dago joera argirik. 2024an aurkeztutako 475 betearazpen horiek Espainiako 23.164 betearazpenen % 2,1 dira (% 18,3 2023rekin alderatuta).

³⁹ Aurkeztutako betearazpenen bilakaera aztertu da, ez ebatzitako betearazpenena, ezin baita jakin zenbateko eragina duen 2012an ezarritako luzamenduak berez aldakorra den betearazpenen ebazpenen tasan.

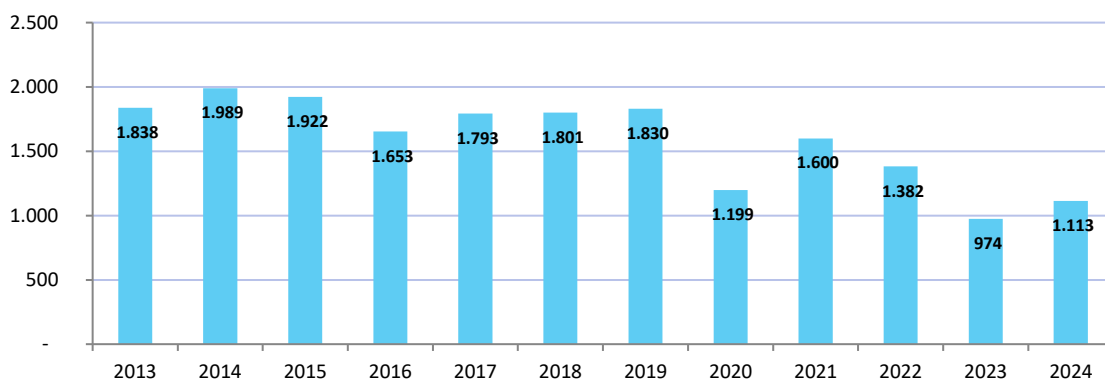
Lurraldeen arabera, Araban 71 betearazpen egin ziren, 2023an baino % 20,2 gutxiago eta EAEko % 14,9; Bizkaian, 263 hipoteka-betearazpen egin ziren, aurreko urtean baino % 17,3 gutxiago, eta guztiaren % 55,4. Gipuzkoan, 2024an, 141 betearazpen aurkeztu ziren, aurreko urtean baino % 32,2 gutxiago, eta EAEko % 29,7.

4.4.2. Botatzeak eta kaleratzeak

Hipoteka-betearazpena egin eta zenbait hilabete igaro ondoren, higiezinaren desjabetzea etorriko litzateke, zeinaren bidez higiezinaren jabetza kentzen zaion pertsona bati, epaileak emandako ebazpena betearazteko. Etxegabetze deritzo prozesu horri, baina termino hori ez da zuzena, zeren eta etxegabetzea soilik alokairu edo errentamendu kasuei baitagokie.

Guztira, 2024an, EAEn 1.113 **botatze** egin zituzten (botatze bat ondasun-higiezin bakoitzeko zenbatzen da, sustapen edo jabetza ematea sortzen dituen ezartzeak eta erabakitzen den prozesu-mota edo prozesuaren fasea albo batera utzita erabakitzen denean, betiere, higiezinaren jabetza aldatzen bada, eta kontuan hartu gabe landa- edo hiri-finka den edo etxebizitza den edo ez), 2023an baino % 14,3 gehiago. Datu hori Espainian egindako botatzeen % 2,3 da (49.338) eta % 2,3 jaitsi da.

VI.4.16. GRAFIKOA. EAE-N JASOTAKO MERKATURATZE JUDIZIALEN URTEKO KOPURUAREN BILAKAERA

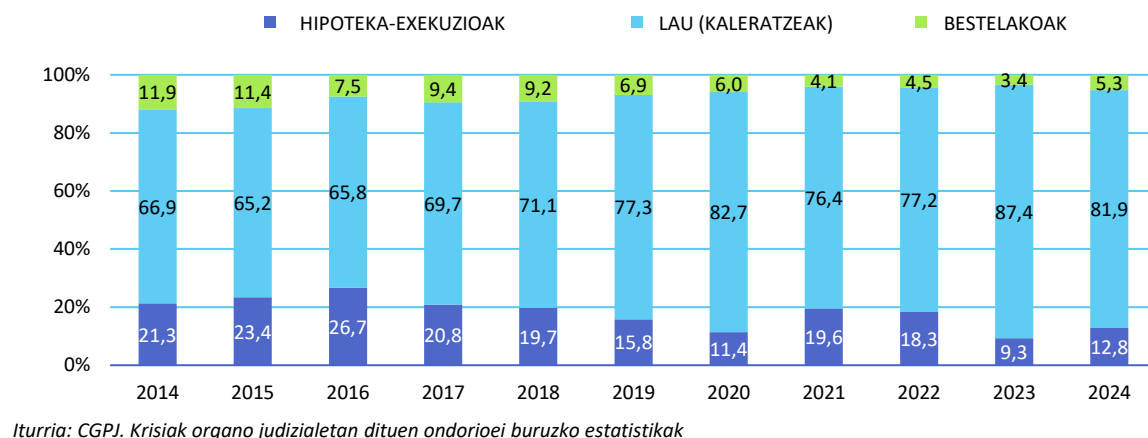

Iturria: CGPJ. Krisiak organo judizialean dituen ondorioei buruzko estatistikak

Bestalde, **lehen instantziako epaitegiek egindako botatzeen zifrak** banandu egin daitezke hipoteka-betearazpenetatik, Hiri Alokairuetako Lege prozeduretatik (nagusiki ordaindu gabeko alokairuak) edo beste arrazoi batzuegatik (arbitrajeko laudoak, familia-prozesuak, eta abar) eratortzen diren heinean.

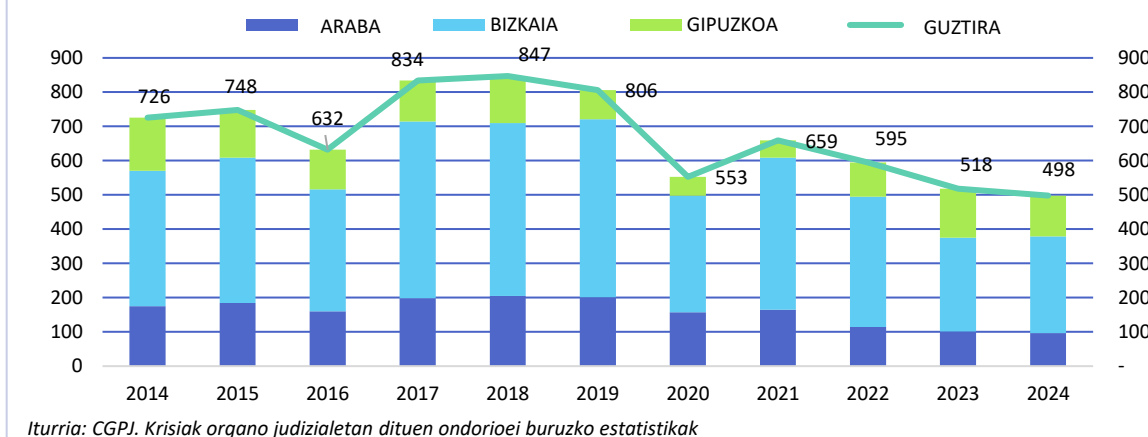
Halaber, 2023an, EAEn, lehen instantziako epaitegiek 608 kaleratze egin zituzten, aurreko urtean baino % 2,5 gehiago, eta estatuko guztien % 2,2. Horietatik 78 hipoteka-betearazpenak izan ziren (—% 41,8, 2023arekin alderatuz), 498 etxegabetze-prozedurak (—% 3,9) eta 32 beste prozedura batzuk (—% 60). Kopuru osoa kontuan hartuz, serie guztian, alokairuko etxegabetzeak kaleratze gehienak izan ziren, 2024an % 81,9, 2023an baino 5,5 puntu gutxiago, hain zuzen ere.

VI.4.17 GRAFIKOA. EAE-N EGINDAKO JAURTIKETA JUDIZIALEN BANAKETAREN BILAKAERA, ARRAZOIAREN ARABERA

Alokairua ez ordaintzeagatiko etxegabetzei dagokienez, egiaztatu da Euskadin 2024an egindako 498 etxegabetzeak (—% 3,9) Espainiako guztien % 2,4 direla. Lurraldeka, bilakaerak alde batzuk ditu: Araban 97 etxegabetze izan dira, 2023an baino % 4 gutxiago, eta guztien % 19,5. Bizkaian 282 etxegabetze izan dira, aurreko urtean baino % 2,9 gehiago eta guztien % 56,6. Gipuzkoan, aldiz, beheranzko bilakaera izan da: 119 etxegabetze izan dira, 2023an baino % 16,8 gutxiago eta gure autonomia-erkidegoko % 23,9.

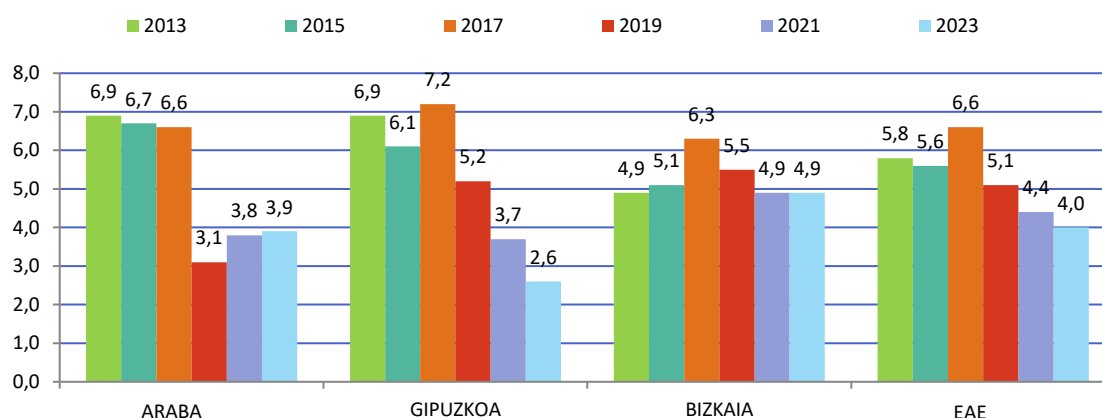
VI.4.18 GRAFIKOA. ALOKAIRUA EZ ORDAINTZEAGATIK ETXEGABETZEEN BILAKAERA EAE-N

4.5. ETXEBIZITZA HUTSAK ETA JENDERIK GABEKO ETXEBIZITZAK 2023KO DATUAK

Eusko Jaurlaritzako Etxebizitza Sailak “EAEko etxebizitzaren erabilerari buruzko inkesta” egiten du bi urtean behin, gure autonomia-erkidegoan hutsik dauden etxebizitzaren parkearen dimentsioa eta kudeatzeko aukerak zer-nolakoak diren jakiteko, informazio garrantzitsua baita hutsik dauden etxebizitzak mugiarazteko politikak sortzeko. 2023ko inkestaren emaitzei buruzko txostenaren arabera (eskuragarri dagoen azkena), urte horretan milioi bat etxebizitza baino gehiago zenbatu ziren EAEn, eta horietatik % 92,7 okupatuta egon ohi dira (% 92,8 2021ean). Eta hutsik dauden edo nagusiak ez diren etxebizitzak % 7,3tik (78.358 unitate), % 3,3 sasoiko etxebizitzak dira, eta gainerako % 4 (43.052 etxebizitza) **jenderik gabeko etxebizitzaren parkeari** dagozkio (% 4,4 2021ean).

VI.4.19 GRAFIKOA. JENDERIK GABEKO ETXEBIZITZEN EHUNEKOAREN BILAKAERA LURRALDEKA

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Etxebizitzaren behatokia.

Lurraldeka, Gipuzkoan jenderik gabeko etxebizitzaren tasa txikiena izan da. % 2,6 dira; Bizkaian eta Araban, berriz, % 4,9 eta % 3,9, hurrenez hurren. 2021en aldean, jaitsiera esanguratsua izan da jenderik gabeko etxebizitzaren kopuruan (—% 7,9 balio absolutuetan), eta EAEko tasa orokorra 4 hamarren jaitsi da, % 4,4tik % 4,0ra.

Udalerrien tamainaren arabera, jenderik gabeko etxebizitzaren ehunekoa handiena da (% 9,2) 2.500 biztanletik beherako udalerrietan (% 9,8 2021ean). Ratioa % 4,7 da 2.500 eta 10.000 biztanle arteko udalerrietan (% 5,9 2021ean) eta % 3,9 10.000 eta 20.000 biztanle arteko udalerrietan (% 4,5 2021ean). Etxebizitzaren % 3 jenderik gabe daude 20.000 eta 40.000 biztanle arteko udalerrietan (% 4,4 2021ean) eta % 4 40.000 eta 100.000 biztanle artekoetan (% 4,6 2021ean). Azkenik, 100.000 biztanletik gorako udalerrietan, hau da, hiru lurraldeetako hiriburuetan, jenderik gabeko etxebizitzaren ratioa % 3koa da (% 2,6 2021ean).

VI.4.15 TAULA. EAEko JENDERIK GABEKO ETXEBIZITZEN PARKEAREN BILAKAERA UDALERRIAREN TAMAINAREN ARABERA. 2019-2023.								
	DATU ABSOLUTUAK					ETXEBIZITZA GUZTIEN GAIKEKO RATIOA		
	2019	2021	2023	2023 bertsioa, %.	% 21/23	2019	2021	2023
GUZTIRA	53.533	46.757	43.053	100,0	-7,9	5,1	4,4	4,0
< 2.500	9.104	7.592	7.109	16,5	-6,4	11,9	9,8	9,2
2.501 – 10.000	9.796	8.360	6.897	16,0	-17,5	6,4	5,9	4,7
10.001 – 20.000	9.802	7.483	6.701	15,6	-10,5	6,2	4,5	3,9
20.001 – 40.000	4.980	5.593	3.905	9,1	-30,2	4,6	4,4	3,0
40.001 – 100.000	8.106	7.858	6.818	15,8	-13,2	4,3	4,6	4,0
> 100.000	11.745	9.871	11.623	27,0	17,7	3,1	2,6	3,0

Iturria. Etxebizitzaren Behatokia. EUSKO JAURLARITZA.

2021etik 2023ra bitartean behera egin du hutsik dauden etxebizitzaren ehunekoa tamaina guztietako udalerrietan, 100.000 biztanletik gorakoetan (hiru lurraldeetako hiriburuetan) izan ezik, % 17,7 egin baitu gora. Edonola ere, jenderik gabeko etxebizitzaren pisua parke osoaren gainean askoz ere txikiagoa da oraindik ere euskal hiriburuetan (% 3 batez beste). Zehazki, tasa % 4,4koa da Bilbon, % 2,2koa Donostian eta % 1,9koa Gasteizen.

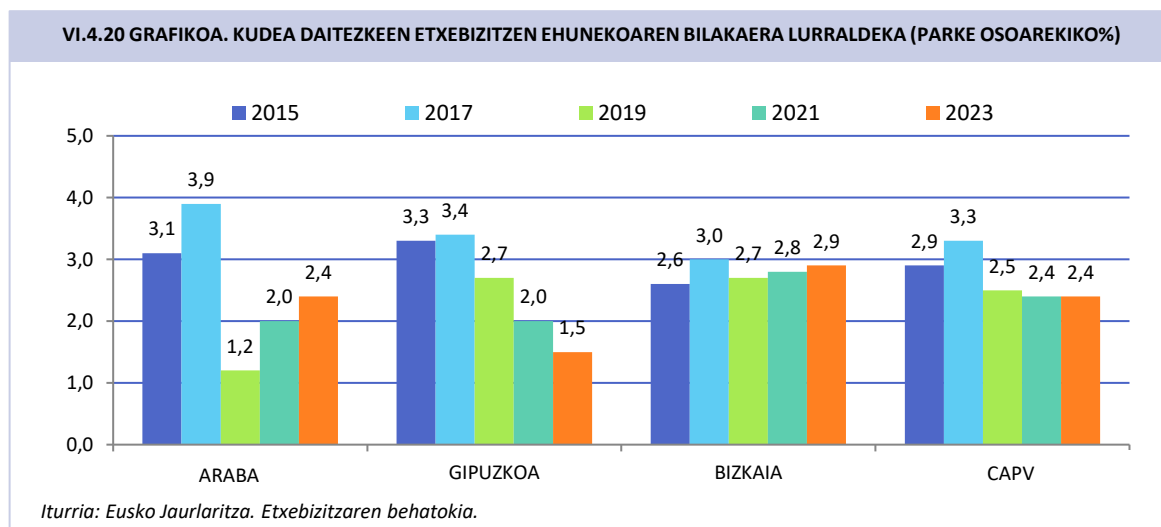
Deskribatutako dinamikaren ondorioz, 2023an hutsik zeuden 4 etxebizitzatik bat bakarrik zegoen EAEko hiriburuetan (% 27), eta herena (% 32,5) 10.000 biztanle baino gutxiagoko udalerrietan zeuden. Halaber, 40.000 biztanletik gorako udalerrietan, jenderik gabeko etxebizitzak % 37,9 ziren 2021ean eta % 42,8, berriz, 2023an.

VI.4.16 TAULA. EAEko JENDERIK GABEKO ETXEBIZITZEN PARKEAREN BANAKETA, MOTAREN ARABERA. 2021-2023.						
	2021		2023		ALDAK. 21/23	
	KOP.	PARKEAREN G/ %	KOP.	PARKEAREN G/ %	KOP. %	% PARKEAREN ARABERA EHUNEKO PUNTUETAN
NAGUSIAK EZ DIRENAK	76.904	7,2	78.359	7,3	1,9	0,1
SASOIKOAK	30.147	2,8	35.306	3,3	17,1	0,5
JENDERIK GABEAK	46.757	4,4	43.053	4,0	-7,9	-0,4
Eskaintzan	13.850	1,3	11.682	1,1	-15,7	-0,2
*Kudeagarriak	32.908	3,1	31.371	2,9	-4,7	-0,2
** Kudeagarriak, lekualdaketak kanpo	26.132	2,4	25.450	2,4	-2,6	0,0

Iturria. Etxebizitzaren Behatokia. EUSKO JAURLARITZA. Geuk egina.
** Bigarren bizileku ez diren eta merkatuan eskaintzan (salmenta edo alokairua) agertzen ez diren etxebizitzak.*
*** Aurrekoetz gain, kanpoan geratzen dira lan, hezkuntza, osasun, mendekotasun edo gizarte-larrialdiko arrazoiengatik bizileku lekualdaketak.*

Beraz, EAEko jenderik gabeko etxebizitzaren bolumena eta ezaugarriak aztertuta, Etxebizitzaren Behatokiak nabarmendu du etxebizitza horietako batzuk dagoeneko eskainita daudela salerosketa-merkatuan eta, neurri txikiagoan, alokairu-merkatuan. Beraz, etxebizitza horiek ez dira kudeagarriak etxebizitza hutsak mobilizatzeko programen ondorioetarako. Halaber, beste batzuk aldi baterako daude hutsik, ezinbestean, jabeen osasunarekin lotutako arrazoiengatik edo lanagatik.

Hori dela eta, Etxebizitzaren Erabilerari buruzko Inkestak **jenderik gabeko etxebizitza "kudeagarriei"** erreparatzen die: 2023an 25.450 etxebizitza guztiz kudeagarri zenbatu ziren guztira (lekualdatzeak kenduta), 2021ean baino % 2,6 gutxiago, eta etxebizitza-parkearen % 2,4; halaber, etxebizitza hutsen % 59,1 ziren.

EAEko jenderik gabeko etxebizitza kudeagarrien ezaugarri nagusiak kontuan hartuta, % 76,4k 100 m2 erabilgarri baino gutxiago dituzte, eta horietako gehienek (% 38,5ek) 75-99 m2 artean. 50 m2 baino gutxiagoko apartamentuen presentzia erlatiboa oso txikia da (% 6,8). Era berean, etxebizitza horien % 48,8k 5 logela dituzte (egongela eta sukaldea barne) eta % 79,4k bainugela bat dute (% 18,6k bi dituzte). Bestalde, % 35,2k hodi bidezko gas-instalazioa dute, eta % 20,8k erantsitako instalazioak dituzte (trasteleku-motakoak).

4.6. ETXEBIZITZA-POLITIKA

4.6.1. Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza-politika

a) 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana.

2010etik aurrera, Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza-politikaren oinarria alokairuko etxebizitza publikoaren parkea gehitzea eta hiri-birgaitze eta -berrikuntza politika berria sustatzea izan da, irtenbide eraginkor eta jasangarri gisa, hain zuzen ere. Halaber, lurzorua kudeatzeko politika aktiboari eutsi nahi dio, etxebizitza berriaren eraikuntzaren sektorea dinamizatzeko eta lurralde-banaketa orekatuagoa lortzeko xedearekin, betiere, etxebizitza-politikaren zerbitzurako baliabideen erabileran eraginkortasun handiagoa izateko testuinguruan, baina kontuan hartuta etxebizitzaren merkaturak errotik aldatu dela finantza-krisiarengatik eta higiezinaren burbuila lehertu izanagatik.

2021ean jarri zen indarrean **2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana**⁴⁰. Hau da plan horren misioa: "etxebizitza duin eta egoki baten beharra duten pertsonen erantzun integrala bermatzea eta, horretarako, alokairu eskuragarriko eta etxebizitza-parkearen bizigarritasun-eta jasangarritasun-baldintzak hobetzeko baliabide-eskaintza areagotzea". Izan ere, **ikuspegi** hau du: "2024rako, etxebizitzarako eskubide subjektiboa bermatuko duten prestazioen sistema ezarrita eta finkatuta edukitzea, alokairu eskuragarriko etxebizitza-parkearen hazkundera eta kohesio soziala erraztuz; horretaz gainera, etxebizitza-parke publiko eta pribatua birgaitzeko bidea bultzatzea eta, horretarako, Europako Funtsak optimizatzea, birgaitze-politiken aldaketa estrategiko bat sustatuz –alegia, eraikinen kalitatea eta bizigarritasuna, birgaitze integrala, irisgarritasuna, energiaren efizientzia, inpaktu klimatikoa murriztea eta berrikuntza–".

Planaren arkitektura honako ardatz eta estrategia hauetan banatzen da:

Azkenik, 2021-2023 EGPren **aurrekontu-kostua** 1.237,6 milioi eurokoa da, eta Etxebizitza Sailburuordetzak (4312 Etxebizitza Programaren bidez) eta Visesa eta Alokabide sozietate publikoek gauzatzen duten gastu finkatua jasotzen du, sozietateen arteko elkarrekiko gastu-harremanak ezabatu ondoren, lehenik, eta sozietate horien eta etxebizitza-programaren artekoak, ondoren. 2021-2023an ekonomia errealean gauzatu beharreko gastu eta inbertsio efektiboaren zifra da, eta 119 milioi euroko (% 11) gehikuntza dakar aurreko 2018-2020 aldirako Gida Planarekin alderatuta.

⁴⁰ Memoria honen 2021eko edizioak zehaztasunez aurkezten ditu 2021-2023 EGPren lerro nagusiak.

2023ko gure memorian **planaren betearazpen-xehetasuna** jaso genuen indarrean egon zen lehen urtean (2021), Eusko Jurlaritzaren Etxebizitza Behatokiak egindako txostenaren arabera. Informazio hori ezin izan dugu eguneratu.

b) Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala 2022-2036 aldirako.

2022ko azaroan, Euskadiko 2022-2036 aldirako Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala sinatu zen. Tresna estrategikoa eta egiturazkoa da, eta eragile publiko eta pribatu askok konpromisoa hartzen dute 2015eko Legeak ezarritako etxebizitzarako eskubide subjektiboaren eraginkortasunean modu koordinatuan aurrera egiteko. Guztira 88 erakundek egin dute bat Itunarekin, gizarte zibiletik edo kolektibo profesionaletatik hasi eta erakunde eta enpresetaraino. Hau da Itunaren **helburua**: *"etxebizitzarako eskubidea eskubide eraginkor gisa bizkortzea. Etxebizitza duin eta arrazoizko preziodun bat eskuratzea giza garapen jasangarriaren funtsezko elementuetako bat da, zeinarekin erabat konprometituta baitago Euskal Autonomia Erkidegoa".*

Era berean, helburu nagusi hori **lau helburu kuantitatibotan** zehazten da, Itunaren esparruan garatzen diren jarduerak gidatuko dituztenak:

- **1. helburua.** Arrazoizko preziodun alokairuaren eskaintza publikoa Euskadin dauden etxebizitza nagusien % 5ekoa izatea 2036. urtearen amaieran.
- **2. helburua.** 2036an babes publiko iraunkorreko etxebizitzak Euskadin dauden etxebizitza nagusien % 12 izatea, 2021eko % 7,7arekin alderatuta.
- **3. helburua.** Eraikin guztien % 1,5eko urteko birgaikuntza-indizetik % 3ra pasatzea, Europako zuzentarauek eta politikek 2030erako eta 2050erako ezarritako helburuak betetzeko.
- **4. helburua.** Talde kaudimendunei etxebizitza librean eskaintza ahalbidetzea, bai obra berria bai etxebizitza berriak, birgaitze-prozesuak egin ondoren, sustatuz.

Era berean, Ituna lehentasunezko 6 jarduera-ildoren inguruan eratzen da, eta horietatik 4 zuzeneko eragina duten ildoak dira (inbertsio handiagoa etxebizitzan, dimentsio soziala, txertatzea orokortzea eta eraikuntzaren sektore erakargarria), eta zeharkako laguntzako 2 ildo ere badaude (udal-estrategia eta inplikazio eta lankidetzak publikoak, pribatuak eta sozialak). Azkenik, Itunak partaidetza, lankidetzak eta gobernantza eredu bat ezartzen du, Etxebizitza Sailburuordetzak bultzatua, baina parte hartzen duten eragile guztiek osatua. Era berean, jarraipen-adierazle batzuk ezartzen ditu, Itunaren helburu kuantitatiboak eta jarraibideak betetzen direla ebaluatzeko. Adierazle horien bidez, Etxebizitzaren Euskal Behatokiak jarraipen-txosten bat egingo du urtero.

Itun horren esparruan, Eusko Jurlaritzaren XIII. legegintzaldiko Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailaren lehenengo jarduera estrategikoetako bat 2024ko abenduan **Euskadiko Hirigintza eta Etxebizitza Foroa** sortzea izan da. Foro hori kontsultarako eta parte hartzeko guinea da, eta eragile publikoak, pribatuak eta sozialak biltzen ditu etxebizitza-politikak diseinatu eta ezartzeko.

Berau sortzen eta arautzen duen dekretuarekin bat etorritik, foroan 54 kide daude, Eusko Jurlaritzako, udaletako, sektore pribatuko, elkarteetako eta herritarren kolektiboetako kideak barne. Organoaren burua Etxebizitzako eta Hiri Agendako sailburua da eta bere lana osoko bilkuraren saioetan eta sektoreko lantaldeetan antolatzen da. Horiei esker, posible da gai teknikoak eta estrategikoak modu malgu eta eraginkorrean jorratzea. Foroaren eginkizun nagusien artean daude proposamenak, txostenak eta irizpenak egitea etxebizitza-politiken inguruan eta autonomia-erkidegoetako eta udaletako etxebizitza-planen jarraipenak egitea ere bai.

c) Etxebizitzako gastua

Etxebizitza
Programak 2020-2023
aldian

(XII. legegintzaldia)
gauzatutako gastu
finkatua 1.221,1 milioi
eurokoa da.

Dirulaguntza zuzenak
% 42,6 izan ziren,
kapital-transferentziak
eta dirulaguntzak
% 18,2 eta gastu arrunta
% 39,2.

Nabarmentzekoak
dira hauek: etxebizitza
eraikitza bideratutako
partida, 247 milioi
eurokoa (guztizko
gastuaren % 20,2),
Bizigune Programako
148,5 milioi euroak
(guztizkoaren % 12,1),
familiei dirulaguntzak
edo subsidioak ematera
bideratutako 72,4 milioi
euroak (% 5,9) eta
Gaztelagun Programako
ia 36 milioi euroak
(egikaritutako gastuaren
% 2,9). VI.4.17 taula.

VI.4.17 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN ETXEBIZITZA-PROGRAMAREN BETEARAZITAKO GASTU FINKATUA JARDUERA-LERROEN ARABERA. 2020-2023 URTEETAKO METATUA. MILIOI EUROAN.

	ZENBATEKOA (MILIOI EURO)	BANAKETA. GASTUA, %
INBERTSIO ZUZENAK	520,12	42,6
LURRAK EROSTEA	19,88	1,6
URBANIZAZIOA	17,85	1,5
ETXEBIZITZAK ERAIKITZEA	247,01	20,2
GAINERAKO INBERTSIOAK (ETXEBIZITZAK ESKURATZEA)	235,38	19,3
KAPITAL-TRANSFERENTZIAK ETA DIRULAGUNTZAK	222,41	18,2
VISESA ETXEBIZITZA-PROMOZIOETAKO DIRULAGUNTZAK	25,11	2,1
GAINERAKO BAZKIDEEK AKZIOAK ESKURATZEA	15,60	1,3
INBERTSIOETARAKO KAPITAL-TRANSFERENTZIAK: ALOKABIDE	79,06	6,5
KAPITAL-ORDAINKETAK: ALOKABIDE	22,73	1,9
KAPITAL-DIRULAGUNTZA DEUSEZTATZEA: VISESA ETA ALOKABIDE	-168,70	-13,8
DIRULAGUNTZAK ETA SUBSIDIOAK FAMILIEI	72,38	5,9
KALITATE-PROGRAMA: ERAIKAL	1,05	0,1
ALOKAIRUKO PROMOZIOETARAKO DIRULAGUNTZAK	13,24	1,1
IRISGARRITASUNA	8,87	0,7
FINANTZA-INBERTSIOAK ETA KREDITUAK EPE LUZERA	105,66	8,7
HAZTATZEA ETA ATZERA EGITEA	1,12	0,1
AUZOAK ERREFORMATZEA ETA HIRI-BERRONERATZEA	18,86	1,5
FINANTZA-TRESNA	1,23	0,1
GASTU ARRUNTAK	478,62	39,2
LANGILERIA-GASTUAK	99,08	8,1
FUNTZIONAMENDU-GASTUAK	151,83	12,4
FINANTZA-GASTUAK	3,71	0,3
LABORATEGIAK KUDEATZEKO DIRULAGUNTZA ARRUNTAK	2,75	0,2
DIRULAGUNTZA ARRUNTAK: SESTAO BERRI 2010	4,50	0,4
GAINERAKO DIRULAGUNTZA ARRUNTAK	3,94	0,3
ETXEBIZITZAREN ESKUBIDE SUBJEKTIBORAKO PRESTAZIO	17,93	1,5
EKONOMIKOAK	35,75	2,9
GAZTELAGUN PROGRAMA	3,31	0,3
NZEB-PCTI EKIMENA	7,28	0,6
COVID-19AN LAGUNTZEA ETA KUDEAKETA	293,65	24,0
BIZIGUNE PROGRAMA	-145,11	-11,9
BIZIGUNE FINKATZEKO DEUSEZTAPENAK ETA HAZTAPENAK		
GASTU ARRUNTA GUZTIRA	1.221,14	100,0

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitza Sailburuordetza. 2020-2024 urteetako legegintzaldiaren memoria.

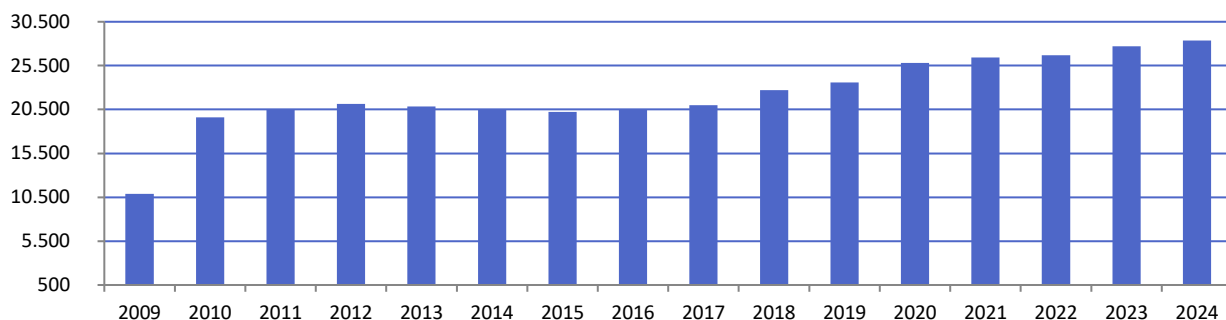
d) Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza-politikaren ekimen nagusiak

2021-2023 Etxebizitza Planaren betearazpenen informazioa falta dela, hauek dira 2025eko maiatzaren 27an Gobernu Kontseiluak onetsitako 2025-2027 urteetarako Etxebizitzaren Plan Zuzentzaile berrian jasotako etxebizitzaren egoeraren diagnosiari buruzko “III. Etxebizitza Politikaren erantzuna” ataleko zifra nagusiak. Horren xehetasunak 2025eko memoria sozioekonomikoan aurkeztuko dira.

1. Alokairuko etxebizitzak promozionatzea

Euskadiko alokairuko babestutako parkean 28.372 etxebizitza zeuden 2024an. 2009an gorantz zihoan dinamika alokairuko promozioen aldeko apustua egin baitzen eta ordutik aurrera, babestutako parkeko etxebizitza guztien alokairu-kuota asko gehitu da azken hamarkadan. Horrela, 2024an alokairuko jabetza-araubidean hasitako etxebizitza babestuak babestutako etxebizitza-parke guztiko % 41,8 inguru dira.

VI.4.21. GRAFIKOA. ALOKAIRU BABESTUKO ETXEBIZITZEN PARKEAREN BILAKAERA EAE-N

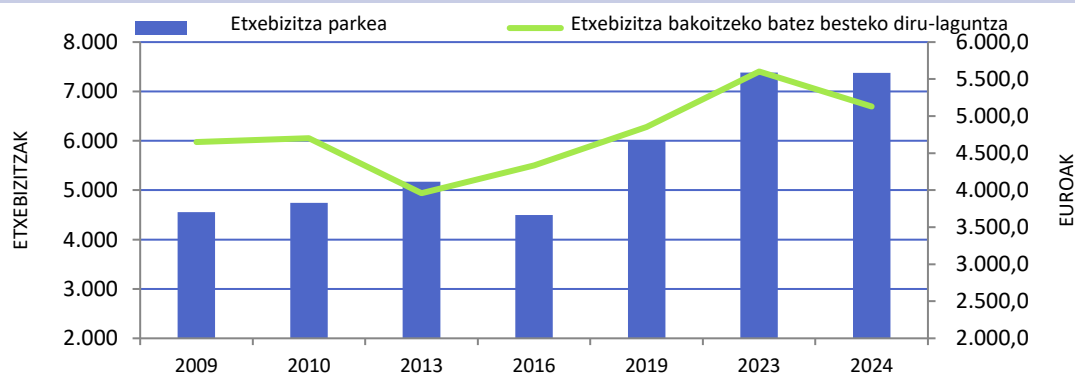
Iturria: Saileko datuekin egina. etxebizitza eta Hiri Agenda Saila. EUSKO JAURLARITZA

2. Hutsik dauden etxebizitzak mobilizatzea

2.1. Bizigune programa (2003tik)

Jabeek merkatuko ohiko hilabeteko errentaren % 65 eta % 75 artean jasotzen dute eta bermatuta dute beren etxebizitza antzeko baldintzetan jasoko dutela; beren aldetik, errentariak ez dute ordaintzen urteko diru-sarrera gordinen % 30 baino gehiago; diru-sarrera horiek babes ofizialeko etxebizitzaren arloko araudiarekin bat eginez zenbatzen dira. Etxebizitza horiek Etxebizitza Hutsen «Bizigune» Programan sartzen dira eta titularrek Alokabide SARI lagatzen diote gutxienez sei urtez.

VI.4.22. GRAFIKOA. BIZIGUNE PROGRAMA. ETXEBIZITZA-PARKEAREN ETA ETXEBIZITZA BAKOITZEKO BATEZ BESTEKO DIRU-LAGUNTZAREN BILAKAERA.

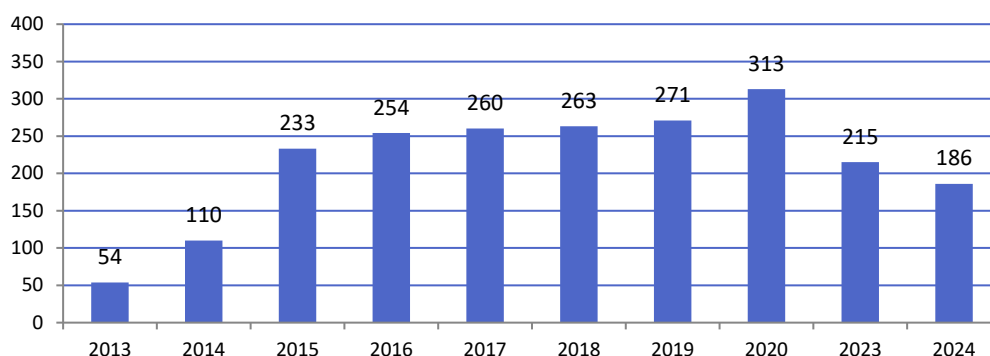
Iturria: Eusko Jaurlaritzaren datuetan oinarrituta egina

2024ko zuzkidura 37,8 milioi eurokoa izan zen (2023rekin alderatuz —% 12,1) eta programak 2024ko abenduan 7.375 etxebizitza zituen merkatu librean eskuratuta eta babestutako prezioan alokatuta. Dinamika etengabe haztearena da 2016tik aurrera; orduan 4.499 etxebizitza eskuratu ziren. 2024ko babestutako prezioa 259 € izan zen eta jabeek bate beste 589 € jasotzen zituzten.

2.2. Etxebizitza libreen alokairuko merkatuan bitartekaritza egiteko programa: ASAP (Alokairu Segurua, Arrazoizko Prezioa) (2012tik)

Helburua titulartasun pribatuko etxebizitza hutsak alokairuko merkatura sartzea da errentarientzako prezio egokian. Etxebizitza hutsen jabeen programan parte hartzeko berme-sistema bat dago eta aseguru-polizekin ordainketa-faltak, kalteak eta laguntza juridikoa estaltzen dira. Jabeei ematen zaizkien bermeen truke Eusko Jaurlaritzak alokairuen gehieneko errentak finkatzen ditu eta merkatu librea baino prezio baxuagoak eta lehiakorragoak bermatzen ditu. Bilakaera: Bigarren programa honen bitartez jasotako merkatu libreko etxebizitzak gutxi izan dira; guztira 186 jaso dira.

VI.4.23. GRAFIKOA. ETXEBIZITZA-PARKEAREN BILAKAERA ASAP PROGRAMA.

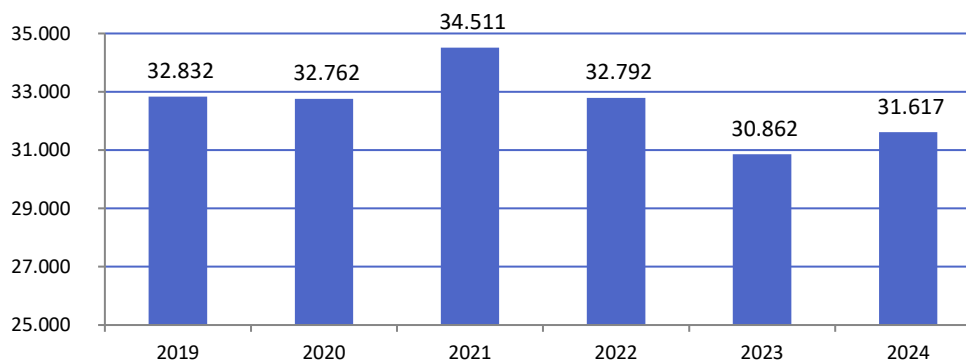
Fuente: Elaboración con datos del Dpto. de Vivienda. GOBIERNO VASCO.

3. Prestazioen eta laguntzen sistema

3.1. Etxebizitzaren Prestazio Osagarria (EPO) (2010etik)

EPO aldizkako prestazio ekonomikoa da eta Diru-sarrerak Bermatzeko Errentaren (DSBE) osagarria da. Helburua ohiko etxebizitzaren edo ostatuaren alokairu-gastuak estaltzea da modalitate guztietan; errentamendua, azpierrementamendua, baterako errentamendua, ostatua eta logelen alokairua. EPOren gehieneko kopurua 300 €-koa da hilean. Laster prestazio hori Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailak kudeatzen duen etxebizitzaren prestazio ekonomikoaren barnean egongo da. 2023ko eta 2024ko zuzkidurak: 87 milioi € (2023)

VI.4.24. GRAFIKOA. PRESTAZIOA JASOTZEN DUTEN PERTSONEN KOPURUAREN BILAKAERA ETXEBIZITZAREN OSAGARRIA

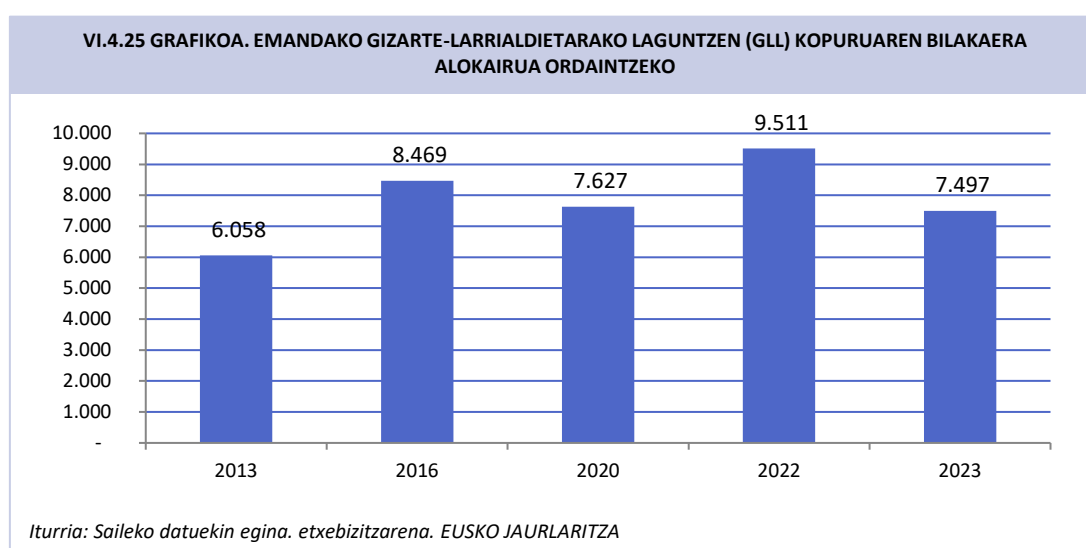
Iturria: Saileko datuekin egina. etxebizitzarena. EUSKO JAURLARITZA

eta 76 milioi € (2024). 2023an 30.862 pertsonak jaso zuten laguntza eta 2024an 31.617k. 2020ko eta 2021eko COVIDaren inpaktua gairitu eta gero murrizten joan den zifra da eta, bereziki, Etxebizitzaren Prestazio Ekonomikoaren⁴¹ prozesua martxan jarri zelako.

3.2. Gizarte-larrialdietarako Laguntzak (GLL) (2011tik):

Gizarte-larrialdietarako laguntzak aldizkakoak ez diren prestazio ekonomikoak dira eta bizikidetz-unitate baten parte diren pertsonen gastu espezifikoak (ohikoak edo ohiz kanpokoak) aurre egiteko erabiltzen dira, baliabide nahikorik ez badute. Nolanahi ere, xedea gizarte-bazterketaren egoerak prebenitu, saihestu eta arintzea da. Kudeatzeko eskumena udalarena da. 2023rako hornidura: 13,52 milioi €.

2023an 7.497 laguntza eman ziren alokairua ordaintzeko. Hala, 2022rekin alderatuta asko gutxitu ziren (orduan 9.511 eman ziren) eta, edonola ere, 2013an baino gehiago, argi eta garbi. Horrek erakusten du alokairu librean bizi diren eta bizitegi-bazterketan dauden norbanakoek eta familiek geroz eta egoera konplexuagoa bizi dutela, nahiz eta azken bi urteetan errentaren prezioak garestitzea mugatu den.

3.3. Etxebizitzarako Eskubide Subjektiboa eta Etxebizitzaren Prestazio Ekonomikoa (3/2015 Legea)

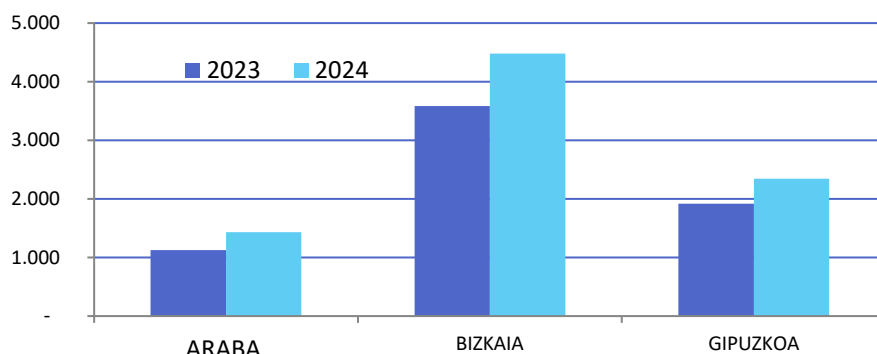
Etxebizitzaren 3/2015 Legeak Etxebizitzarako Eskubide Subjektiboa aitortu zuen. Eskubide hori etxebizitza bat eskuratzea erraztearen bitartez betearaztea da ahal den heinean, eta etxebizitza bat eskaintzea posible ez denean, prestazio ekonomiko bat ematen da.

2024an guztira 24.747 eskaera eginda zeuden Etxebizitzarako Eskubide Subjektiboa indarrean jarri zenetik eta horietatik 17.390 pertsonari aitortu zaie eskubide hori. Gainera, etxebizitzarako 8.393 prestazio eman ziren eta 2.766 etxebizitza adjudikatu zitzaizkien eskubide hori aitortu zitzaizkien pertsonari.

3.4. Gaztelaun programa (2019tik)

Programa horren helburua gazteen emantzipazioan laguntzea da eta, horretarako, alokairurako laguntza zuzenak ematen dira. Zuzkidura: 18,3 milioi € (2023) eta 25,3 milioi € (2024). 2023 eta 2024 artean: 2023an 7.786 gazteri lagundu zitzaien eta 2024an 8.251ri. Alokairua ordaintzeko laguntza zuzenak eman zitzaizkien; batez beste alokairuaren % 50 ordaintzeko laguntzak izan ziren.

⁴¹Prestazio horri eta Gizarte-larrialdietarako Laguntzei (GLL) buruzko xehetasun gehiagorako irakurri memoria honetako "V.4. Gizarte-babesa" atala.

VI.4.26 GRAFIKOA. GAZTELAGUN ETXEBIZITZA PROGRAMAKO ESKAERA AKTIBOEN KOPURUAREN BILAKAERA. DATUAK LURRALDEKA.

Iturria: Saileko datuekin egina. etxebizitzarena. EUSKO JAURLARITZA

3.5. Emantzipa programa (2023tik)

Programa horren helburua gazteen emantzipazioan laguntzea da eta, horretarako, alokairurako eta etxebizitza erosteko laguntza zuzenak ematen dira. Emantzipazio-tasa baxuenak dituen adin-taldean zentratzen da (25-29 urte) eta gehienez ere 24 hilabeterako laguntzak ematen zaizkie.

Zuzkidura: 38,2 milioi € 2024an. 2024an 8.285 eskaera jaso ziren; 5.997 alokairurako laguntzak jasotzeko eta 2.288 etxea erosteko.

VI.4.18 TAULA. "EMANTZIPA" PROGRAMA. EMAITZA NAGUSIAK. 2024.

	ESKAERAK	ZENBATEKOA (€)
ALOKAIRUA	5.997	28.768.500
EROSKETA	2.288	9.417.300
GUZTIRA	8.285	38.185.800

Iturria: EUSKO JAURLARITZA. Etxebizitza eta Hiri Agenda Saila.

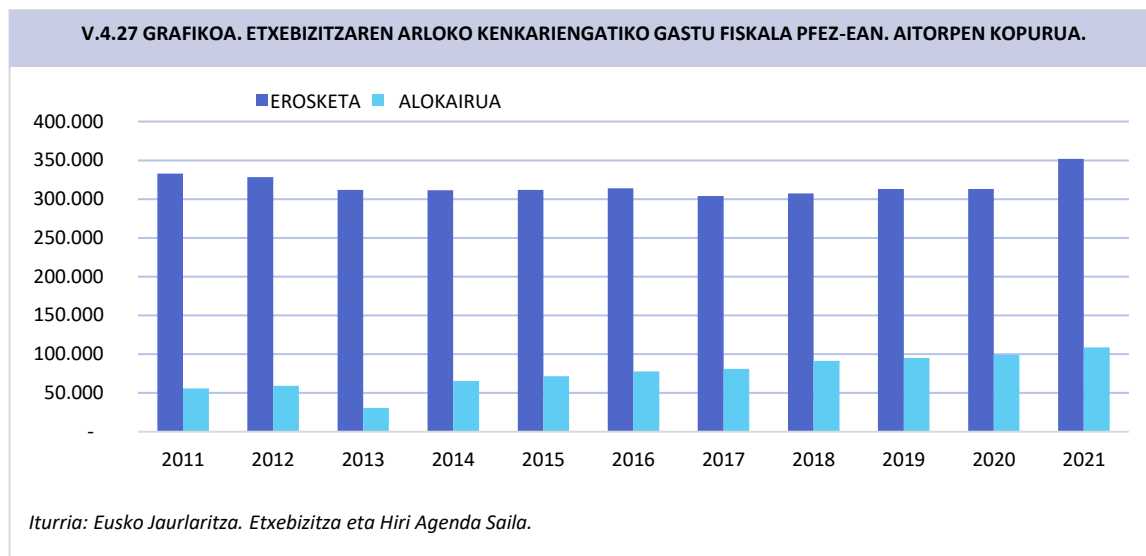
4.6.2. Foru-aldundien etxebizitzarako zerga-politikak

Eusko Jaurlaritzak garatu duen etxebizitza politikaz gain, interesgarria da gastu fiskalen kopuru handiak ezagutzea, foru-aldundiek etxebizitza gaietan esku-hartze publikoa egiteko tresna gisa erabiltzen dituztelako.

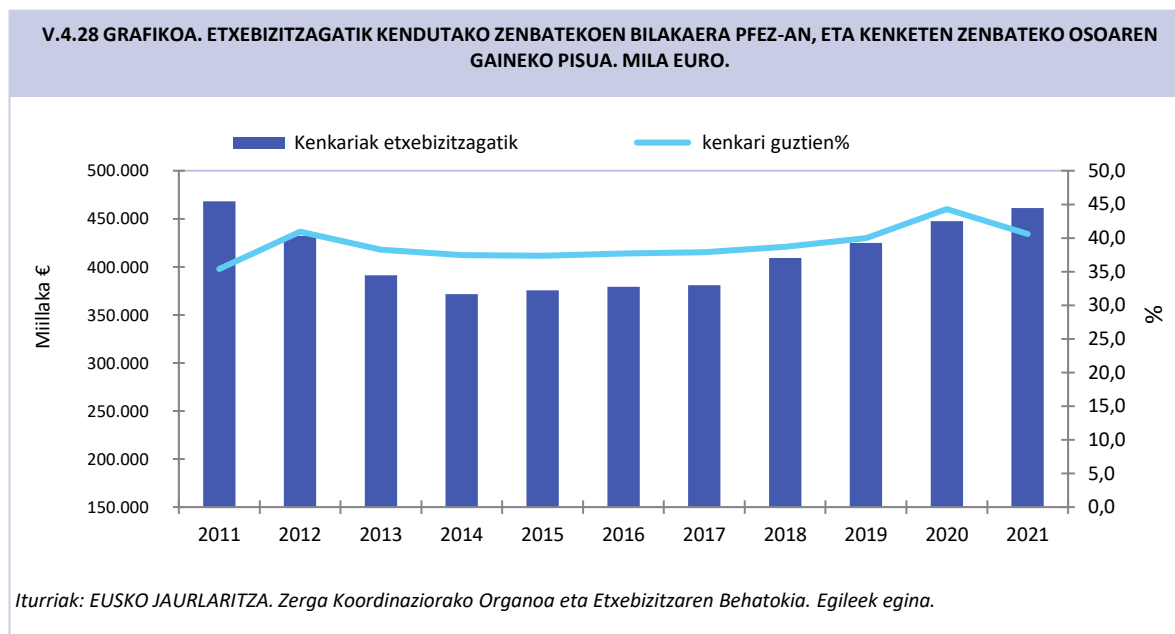
2021ean, 460.646 PFEZ aitortpenek ohiko etxebizitzagatiko kenkariren bat zuten, 2020an baino % 11,7 gehiago, eta kopuru hori aitortpenen % 45,9 da.

Motaren arabera, orotara 352.051 aitortpenek izan zuten ohiko etxebizitza eskuratzearen ziozko kenkaria (etxebizitzaren ziozko kenkariaren % 76,4). Alokairuko kenkariari dagokionez, berriz, txikiagoa da kopurua, orotara 108.595 aitortpen izan baitira (aitortpen guztien % 23,6). Kopuru horiek, beraz, bat datoz EAEko etxebizitzaren merkatuaren errealitatearekin, non jabetzapeko etxebizitzaren pisua askoz handiagoa den.

PFEZn egindako kenkariei lotutako zerga-gastua guztira 461 milioi eurokoa izan zen, 2020an baino % 3,1 gehiago. Zenbateko hori Etxebizitza Sailak ekitaldi horretan bertan likidatutako gastuaren bikoitza baino gehiago da (205,5 milioi euro).

Etxebizitzari lotutako PFEZren kenkari-motaren bat duten aitorpenen kopurua nahiko egonkor mantendu da azken urteetan, nahiz eta 2014tik aurrera ohiko etxebizitzan inbertsioaren eta kenkarien mugak gutxitu egin ziren, kengarria den gehieneko inbertsioa 8.500 € delarik, % 18ko kenkari orokorreko zenbatekoarekin eta ez % 23 baino altuagoa, bakarrik 30 urte baino gutxiago dutenentzat eta familia ugariak dituztenentzat.

4.6.3. Etxebizitzarako eskubidearen maiatzaren 24ko 12/2023 Estatuko Legea: Tentsionatutako guneak

Etxebizitzarako Eskubideari buruzko maiatzaren 24ko 12/2023 Estatuko Legeak hainbat neurri jasotzen ditu, besteak beste, etxebizitza arrazoizko prezioan eskuratzea bermatzeko. Horien artean, “tentsionatutako guneak” deiturikoetara bideratutako neurri espezifikoak nabarmentzen dira.

Tentsionatutako gune izendatzeko, bi irizpide hauetako bat bete behar da:

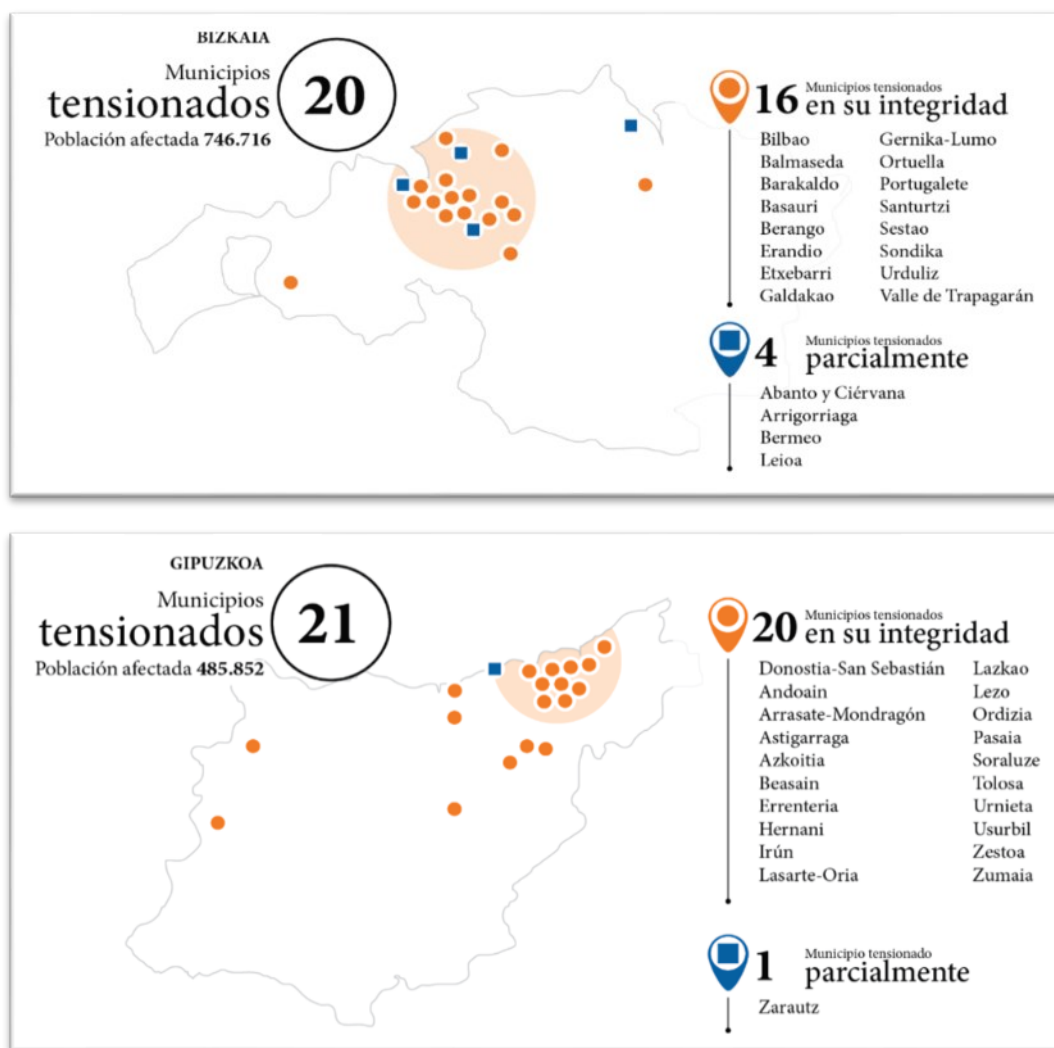
1. Norberaren eta elkarbizitza-unitatearen aurrekontuan hipotekaren edo alokairuaren kostuaren batez besteko kargak gehi oinarritzko gastuek eta hornidurek batez besteko diru-sarreraren edo etxebizitzetako batez besteko errentaren % 30 gainditzea.

2. Etxebizitza erosteko edo alokatzeko prezioak gune tentsionatuko merkatuan dagoen gunea aitortu baino 5 urte lehenago gutxienez ehuneko 3 puntuko metatutako hazkunde-ehunekoa jasan izana dagokion autonomia-erkidegoko KPIren metatutako hazkunde-ehunekoaren gainetik.

Prozedura horrekin bat etorritz, lurralde-eremu bat tentsionatutako bizitegi-merkatuko gune aitortzen denean, administrazio eskudunak plan espezifiko bat idatziko du eta bertan neurriak proposatuko dira nabariak diren desorekak zuzentzeko. Gainera, neurriak aplikatzeko egutegia ere finkatu egingo da.

2024ko apirilean 1,5 milioi pertsona bizi ziren EAEn, biztanleria osoaren % 68, tentsionatutako gune gisa identifika zitezkeen udalerrietan. Lurraldeen arabera, Arabako biztanleriaren % 76 tentsionatutako guneetan bizi da erreferentzia-datan, % 65 Bizkaian eta % 68 Gipuzkoan. Oro har, EAEko 3 hiriburuak eta 35 udalerrri tentsionatu gisa agertzen ziren, legean ezarritako bi irizpideetako bat betetzen baitzuten, gutxienez. Eta, gainera, beste 5 udalerrri partzialki tentsionatuta zeuden. Guztira, EAEko 43 udalerriri eragiten zien.

Estatuko legearen esparru horretan, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailak udalekin sinatutako itunean oinarritutako tentsionatutako guneak aitortzeko eredua hautatu du. Hala, udalek ekintzarako hiru urterako plan bat egin behar dute babestutako etxebizitza gehiago eskaintzeko. Gainera, Eusko Jaurlaritzak alokairuko BOEak eraikitzea aurreikusi du. Horretarako, udalek lurzorua detektatu eta eskuragarri jarri behar dituzte, udal-ordenantzak berritu behar dituzte, etxebizitza hutsen fenomenoari aurre egiteko estrategiak sortu behar dituzte eta bestelako udal-eskumeneko neurriak aplikatu behar dituzte. Ikuspegi horren asmoa gatazka juridikoak ekiditea da eta etxebizitza-politika kooperatiboa eta efikaza eraikitzea ahalbidetzen du.

Tentsionatutako gunearen izendapenak atea irekitzen du etxebizitza-politika publikoko esku-hartze espezifikoak egiteko “tentsiogarri” gisa identifikatutako udalerrietan. Ildo horretan, Gobernu lege-erreformetan ari da lanean, tentsioan dagoen guneari irismen handiagoa emango diotenak. Gaztelagun edo Bizigune programak, Erabilera Turistikoko Etxebizitzen mugak, tentsioan dagoen eremuari indexatuta egon daitezke, Jaurlaritzak figura horri ibilbide luzeagoa emango dioten premiazko neurrien arau-garapena aurreikusten baitu.

Memoria honetako hurrengo edizioetan eraginpeko udalek arlo horretan martxan jarritako ekimenen jarraipena egingo da eta higiezin merkatuan izandako inpaktua ebaluatuko da.

ITURRIAK

1. **JABETZAREN ERREGISTRATZAILEEN ELKARGOA (2025).** Higiezin Erregistroari buruzko Estatistika. 2024ko IV. hiruhilekoa
2. **BOTERE JUDIZIALAREN KONTSEILU NAGUSIA (2025).** Kisiak organo judizialean eragindako ondorioei buruzko estatistikak. 2024ko IV. hiruhilekoa
3. **EUSKO JAURLARITZA (2021).** 2021-2023 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana
4. **EUSKO JAURLARITZA (2022).** Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala 2022-2036 aldirako
5. **EUSKO JAURLARITZA (2024).** Etxebizitzaren Behar eta Eskariari buruzko Inkesta, 2023
6. **EUSKO JAURLARITZA (2024).** Euskadiko gune tentsionatuen 2024ko txostena
7. **EUSKO JAURLARITZA (2024).** Etxebizitza Sailburuordetzaren 2020-2024 legegintzaldiko memoria
8. **EUSKO JAURLARITZA (2025).** Higiezin Salerosketaren Estatistika (HSEE). 2024ko IV. hiruhilekoa
9. **EUSKO JAURLARITZA (2025).** Alokairuko Merkatuaren Estatistika, 2024ko III. hiruhilekoa
10. **EUSKO JAURLARITZA (2025).** Eraikuntza eta etxebizitzari buruzko estatistika 2024ko IV. hiruhilekoa
11. **EUSKO JAURLARITZA (2025).** 2025-2027 aldirako Etxebizitzaren Gida Plana
12. **EUSKO JAURLARITZA. ZERGAK KOORDINATZEKO ORGANO (2024).** Euskal ogasunaren urteroko txosten integratua, 2022
13. **INE (2025).** Etxebizitzaren Prezioen Indizea (EPI). 2024ko IV. hiruhilekoa
14. **INE (2024).** Familia Aurrekontuei buruzko Inkesta 2023
15. **Garraio eta Mugikortasun Jasangarriaren Ministerioa (2025).** Higiezin transakzioei buruzko estatistika. 2024ko IV. hiruhilekoa
16. **ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA (2023).** 2021 aldirako Etxebizitza Politiken ebaluazio integrala.
17. **ETXEBIZITZAREN EUSKAL BEHATOKIA (2024).** Euskadiko Etxebizitzaren merkatuari buruzko 2023ko txostena

5. BIZI KALITAEA EAEN:LABURPENA ETA ONDORIOAK

5.1. LABURPENA

5.1.1. Hezkuntza

EUSTATen arabera, 2023-2024 ikasturtean 365.986 ikasle matrikulatu ziren unibertsitateaz kanpoko araubide orokorreko irakaskuntzan EAEn⁴², aurreko ikasturtean baino 68 gehiago. **Matrikulazioaren bilakaera desberdina izan zen hezkuntza-mailaren arabera.**

- Beheko mailetan azken urteotako beheranzko joera mantendu da. Hala, Hezkuntza Berezia zenbatu gabe, Haur eta Lehen Hezkuntzan 194.570 ikasle matrikulatu ziren (73.031 Haur Hezkuntzan eta 121.539 Lehen Hezkuntzan), hau da, 2022-23 ikasturtean baino % 1 eta % 2,1 ikasle gutxiago, hurrenez hurren.
- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan eta Oinarrizko LHn hazkundeari eutsi zaio azken 3 urteetan. DBHn 1.446 ikasle gehiago izan ziren, 90.335 ikasle guttira, eta Oinarrizko LHn 378 gehiago, 5.283 ikasle guttira.
- Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzaren Ondokoan hazkundeak izan ziren bai Batxilergoan bai Lanbide Heziketan. Batxilergoan 32.575 pertsona⁴³ (+% 0,3 aurreko urtearekin alderatuta) matrikulatu ziren eta Erdi-mailako Lanbide Heziketan, berriz, 16.305 (+% 1,7). Hala, derrigorrezko hezkuntza amaitzean, ikasleen % 66,6k Batxilergoa aukeratu zuen, eta % 33,4k, aldiz, Erdi-mailako Lanbide Heziketan eskaintako zikloetako bat egitea erabaki zuen. Goi-mailako Lanbide Heziketan 24.669 pertsona matrikulatu ziren, aurreko ikasturtean baino % 4,1 gehiago⁴⁴.

Sexuen araberako banaketari dagokionez⁴⁵, Lanbide Heziketan handiagoa da gizonen ehunekoa emakumeena baino (erdi-mailako zikloetan, % 64 eta % 36, hurrenez hurren; goi-mailako zikloetan, aldiz, % 62,9 eta % 37,1, hurrenez hurren), baina Batxilergoan handiagoa da emakumeen parte-hartzea: guztizkoaren % 54 emakumeak dira eta gainerako % 46a, berriz, gizonak.

Ikastetxeen titulartasunari dagokionez, Haur eta Lehen Hezkuntzan eta Lanbide Heziketan matrikula gehiago egon dira sare publikoan sare pribatuan baino. Bestalde, DBHn eta Batxilergoan matrikula-kopurua pixka bat handiagoa izan da sare pribatuan sare publikoan baino.

Hizkuntza-ereduaren araberako banaketari erreparatuz gero, D ereduko matrikulazioak goranzko joera du, matrikulazio guztien % 68,6 izatetik % 71,1 izatera igaro baita 2019-2020 eta 2023-24 ikasturteen artean. Bestalde, B eredia % 18,4tik % 16,5era igaro da, eta A eredia % 12,4tik % 11,8ra. Gainerakoa X ereduari dagokio (% 0,6); ratio hori egonkor mantendu da.

D ereduko matrikulazioaren goranzko joera hezkuntza-maila guztietan gertatzen bada ere, eredu horretan matrikulatzen diren ikasleen ehunekoak behera egiten du hezkuntza-mailek gora egin ahala. LHn, nahiz eta ikuspegi historikotik matrikulazioaren pisuak gora egin duen D ereduan, ratioak askoz ere apalagoak dira. 2023-24 ikasturteko azken datuek erakusten dutenez, Erdi-mailako LHn % 28,4 matrikulatu zen D ereduan (% 22 B

42 Helduen Hezkuntza eta araubide bereziko ikasketak alde batera utzita

43 Batxilergoan bi ikasturte daude, ohiko moduan 16 eta 18 urte artean egiten direnak.

44 Lanbide Heziketaren irakaskuntza-sisteman 16 urterekin sartzen dira ikasleak erdi-mailako heziketa-zikloan, Batxilergoaren alternatiba gisa, eta 18 urterekin goi-mailako heziketa-zikloan, betiere hirugarren hezkuntzaren edo goi-mailako irakaskuntzaren baitan.

Erdi-mailako heziketa-zikloekin teknikari-titulua lortzen da, eta goi-mailako heziketa-zikloekin, berriz, goi-mailako teknikari-titulua.

45 Derrigorrezko Lehen Hezkuntzako eta Bigarren Hezkuntzako sexuen araberako banaketa ez da aztertu, horrek, ez baitu zerikusirik hautaketa-arrazoiekin.

ereduan) eta % 49,6 A ereduan; Erdi-mailako LHn, % 30,3 D ereduan (% 18,1 B ereduan), eta % 51,6 A ereduan, eta, Oinarritzko LHn, ostera, % 4,3 baino ez zen matrikulatu D ereduan, eta % 87,5 A ereduan.

Azterketa hezkuntza-mailaren eta ikastetxeen titulartasunaren arabera egiten bada, ikusten da D ereduan matrikulatzen diren ikasleen % 62,9 titulartasun publikoko ikastetxe batean matrikulatzen direla, eta Lanbide Heziketan daudela ratio handienak, bereziki Erdi-mailako Lanbide Heziketan, non D ereduan matrikulatzen diren ikasleen % 81,2 ikastetxe publiko batean matrikulatzen diren.

Batxilergoko modalitateei helduta, 2023-24 ikasturtean erabat ezarri zen 243/2022 Errege Dekretua. Bada, talde berriarekin, ikasleen % 56,3 Zientzien eta Teknologiaren kategorian matrikulatu ziren, % 38,3 Giza eta Gizarte Zientzien kategorian, eta % 3,4 Arteen kategorian: Arte Plastikoak, Irudia eta Diseinua % 0,6k, eta Musika eta Arte Eszenikoak 1,4k.

Batxilergoko modalitatea aukeratzerakoan, emakumeek eta gizonak desberdin jokatu zuten. Gizonen % 62,1ek Zientziak eta Teknologia adarra aukeratu zuen; emakumeek (% 51,3) baino 10,8 puntu gehiago dira horiek. Aldiz, Giza eta Gizarte Zientzietan prestakuntza jaso zuten emakumeen proportzioa (% 41,9) gizonena baino 7,7 puntu handiagoa izan zen (% 34,2). Artea gutxien aukeratu zen bi sexuetan, baina emakumeen ehunekoa (% 5,8) gizonena halako hiru izan zen. Azkenik, Batxilergo Orokorra gizonen % 1,8k eta emakumeen % 1,1ek soilik aukeratu zuten.

Lanbide Heziketan, 2023-2024 ikasturtean, ikasle gehien bildu zituzten erdi-mailako zikloak **lanbide-arlo hauetakoak** izan ziren: Osasuna (% 18,2, +%4,4), Fabrikazio Mekanikoa (% 12,6, +% 3,7), Elektrizitatea eta Elektronika (% 9,4, +% 1,1), Administrazioa eta Kudeaketa (% 7,8, +% 0,2), Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7,8, +% 2,7), Informatika eta Komunikazioak (% 7,6, +% 2,4), Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak (% 7,2, +% 1,6). Goi-mailako titulazioen artean hauek nabarmendu ziren matrikulazio bolumenaren arabera: Fabrikazio Mekanikoa (% 11,7, -% 0,5), Informatika eta Komunikazioak (% 11,5, +% 8,4), Administrazioa eta Kudeaketa (% 11, +% 6,5), Gizarte eta Kultura Zerbitzuak (% 10,3, +% 6,1), Elektrizitatea eta Elektronika (% 10,3, +% 1,8), Osasuna (% 8,6, +% 12), eta Instalazioa eta Mantentze Lanak (% 7, +% 0,5).

Emakumeen parte-hartzea oso handia da arlo hauetan: Irudi Pertsonala; Ehungintza, Jantzigintza eta Larrugintza; Osasuna; Gizarte eta Kultura Zerbitzuak. Bigarren talde garrantzitsuan, arlo hauek nabarmentzen dira: Elikagaien Industriak; Administrazioa eta Kudeaketa; Merkataritza eta Marketina, Kimika eta Arte Grafikoak. Hala ere, batez bestean, emakumeen parte-hartzea gizonena baino txikiagoa da lanbide-ikasketetan (erdi-mailako heziketa-zikloetan, % 35,9koa; goi-mailako heziketa-zikloetan, berriz, % 36,6koa). Horrez gain, hurrengo atalean aztertuko dugun bezala, ikusi da emakume gutxiago matrikulatu direla teknikoagoak diren lanbide-arloetan, laneratzeko aukera hobeak eskaintzen badituzte ere. Hala, Elektrizitatea eta Elektronika, Fabrikazio Mekanikoa, Informatika eta Komunikazioak, Instalazioa eta Mantentze Lanak, eta Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanak arloei dagokienez, emakumeen matrikulazioa % 15,2koa izan da soilik, kasurik onenean (goi-mailako zikloa Informatikan eta Komunikazioetan, alegia).

LANBIDEk 2022an ikasketak amaitu zituzten **Lanbide Heziketako ikasleen** 2023ko **lan-egoerari** buruz emandako datuek erakusten dutenez, jarduera-tasa⁴⁶ % 62,9koa da, emakumeena gizonena baino handiagoa (% 65,1 vs % 61,5); enplegu-tasa⁴⁷ % 53,2koa da, emakumeena gizonena baino handiagoa (% 54,9 vs % 52,1);

⁴⁶ *Jarduera-tasa: lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun duten pertsonen kopurua, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.*

⁴⁷ *Enplegu-tasa: lanean daudela erantzun duten pertsonen kopurua, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.*

okupazio-tasa⁴⁸ % 84,5koa da, gizonena emakumeena baino zertxobait handiagoa (% 84,7 vs % 84,3), eta langabezia-tasa⁴⁹ % 15,5koa da, emakumeena gizonena baino zertxobait handiagoa (% 15,7 vs % 15,3).

Lanbide-arloen arabera azterketak (24 guztira) erakusten duenez, promozio-ikasketa bolumen handiena duten 8en artean (Fabrikazio Mekanikoa; Osasuna; Elektrizitatea eta Elektronika; Gizarte eta Kultura Zerbitzuak; Administrazioa; Produkzioaren Zerbitzuen Mantentzea; Informatika, eta Berez Dabiltzan Ibilgailuen Mantentzea), enplegu- eta okupazio-tasa handienak honako hauek dituzte: Elektrizitatea eta Elektronika (% 58,3 eta % 88,5, hurrenez hurren), Produkzioaren Zerbitzuen Mantentzea (% 58,1 eta % 91,6), Berez Dabiltzan Ibilgailuen Mantentzea (% 57,4 eta % 86,3), Fabrikazio Mekanikoa (% 55,8 eta % 88,8), Administrazioa (% 54,9 eta % 82) eta Osasuna (% 52,6 eta % 85,8). Administrazioaren eta Osasunaren kasuan izan ezik, emakumeen matrikulazioa oso txikia da.

Aipatutako 8 lanbide-arloetako heziketa-ziklo bakoitzaren okupazio-tasari dagokionez, hauek dira promozio-ikasketa-kopurua ehunetik gorakoa eta okupazio-tasa % 85etik gorakoa dituzten zikloak:

- Elektrizitatea eta Elektronikan, Mantentze Lan Elektronikoetako goi-mailako zikloa, Automatizazio eta Robotika Industrialeko goi-mailako zikloa, Telekomunikazio eta Informatika Sistemetako goi-mailako zikloa, eta Sistema Elektrotekniko eta Automatizatueta goi-mailako zikloa.
- Fabrikazio Mekanikoa, Soldadura eta Galdaragintzako erdi-mailako zikloa, Fabrikazio Mekanikoko Diseinuko goi-mailako zikloa eta Fabrikazio Mekanikoko Produkzioaren Programazio goi-mailako zikloa.
- Informatikan, Sareko Informatika Sistemen Administrazio goi-mailako zikloa, eta Plataforma Anitzeko Aplikazioen Garapeneko goi-mailako zikloa.
- Garraioa eta Ibilgailuen Mantentze Lanetan, Automobilgintzako goi-mailako zikloa.
- Instalazioa eta Mantentze Lanetan, Mantentze Elektromekanikoko erdi-mailako zikloa eta Mekatronika Industrialeko goi-mailako zikloa.
- Osasunean, Erizaintzako Zainketa Osagarrietako erdi-mailako zikloa, Osasun Larrialdietako erdi-mailako zikloa eta Aho-hortzetako Higieneko goi-mailako zikloa.

Unibertsitateko irakaskuntzei dagokionez, 2022-2023 ikasturtean, guztira 71.142 ikasle zeuden matrikulatuta EAEn zentroak dituzten unibertsitateetan, hots, % 0,9eko igoera izan da aurreko ikasturtearen aldean. Horrela, finkotu egin da azken urteetako goranzko joera. Igoera hori gradu-titulazioetako ikasle gorakadari esker gertatu zen; horrek konpentsatu egin zuen bai masterreko ikasketetan bai doktoregokoetan izandako matrikula-galera arina. Sexuaren arabera banaketa eginez gero, emakume gehiago doaz unibertsitateetara (guztizkoaren % 54,2 emakumeak dira).

Ikasle gehienek (% 69) unibertsitate publikoak aukeratu zituzten. Hala ere, zentro publiko eta pribatu arteko matrikulen banaketan azken horien aldeko joera nabari da. Erregistroak daudenez geroztik, unibertsitate publikoetan matrikulatutako ikasleak guztizkoaren % 70 baino gutxiago izan ziren lehen aldiz 2022-2023 ikasturtean. Unibertsitate publikoa, ordea, titulazio bikoitzen gorakadara egokitzen ari da bere eskaintza. Duela hamarkada bat, gradu bikoitzak unibertsitate pribatuaren eskumen eskusiboa ziren, publikoek eskaintzen ez zituztelako, baina bilakaera nabarmena egon da, eta 2022-2023 ikasturtean, gradu bikoitzeko hiru ikasle batek ikastetxe publiko bat aukeratu zuen.

Gradu-ikasketei dagokionez, matrikulen % 49,3 Gizarte eta Lege Zientzietan izan da. Horren ostean kokatu dira Ingeniaritza eta Arkitektura (% 22,9) eta, ondoren, Osasun Zientziak (% 14).

Aipatu dugun bezala, emakumeak ikasle guztien % 54,2 izan ziren, eta proportzio hori gutxi gorabehera konstante mantendu da denboran zehar. Dena den, sexuen banaketa oso desorekatua izan zen ikasketa

⁴⁸ Okupazio-tasa: okupatuta (lanean) daudela erantzun duten pertsonen kopurua, lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁴⁹ Langabezia-tasa: langabezian (lan bila) daudela erantzun duten pertsonen kopurua, lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela) erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

batzuetan. Hala, osasunaren eta gizarte-zerbitzuen esparruko ikasketak oso feminizatuta daude (zehazki, Osasun Zientzietan guztizkoaren % 77,3 dira emakumeak, Artean eta Giza Zientzietan % 65,3 eta Gizarte eta Lege Zientzietan % 58,7). Beste muturrean, Ingeniaritzari eta Arkitekturari buruzko irakaskuntzak daude; ikasleen % 70,5 gizonak dira. Natura Zientzien, Kimikaren, Fisikaren eta Matematikaren sektorean, sexuen araberrako banaketa ekitatiboagoa izan da.

2020ko promozioiko **unibertsitate-ikasleen** 2023ko **lan-egoerari** erreparatuta, LANBIDEren datuen arabera, jarduera-tasa⁵⁰ % 93koa da, eta genero-arrakala esanguratsua ez bada ere, gizonen jarduera-tasa emakumeena baino zertxobait handiagoa da (% 93 vs % 92); enplegu-tasa⁵¹ % 85ekoa da, gizonena emakumeena baino handiagoa (% 87 vs % 84); okupazio-tasa⁵² % 92koa da, gizonena emakumeena baino zertxobait handiagoa (% 93 vs % 91), eta langabezia-tasa⁵³ % 8koa da, gizonena emakumeena baino txikiagoa (% 7 vs % 9).

Enplegu ahokatuaren tasak hirugarren hezkuntzari (unibertsitateko ikasketei edo goi-mailako zikloari) lotutako enplegua lortu duten pertsonen ehunekoa islatzen du⁵⁴, eta % 88koa da; aurreko promozioiko tasa baino bi puntu gehiago dira horiek. Emakumeen tasa eta batez besteko tasa bat datoz. Ikasketekin lotutako enplegu-tasaren bidez, beren lanak unibertsitate-ikasketekin lotura handi samarra edo handia duela uste duten landunen ehunekoa neurtzen da. % 77koa da, aurreko promozioiko tasa baino puntu bat gehiagokoa. Emakumeen tasa batez besteko tasa baino ehuneko puntu bat txikiagoa da. Hileko soldata garbia, 14 ordainsaritan, lanaldi osoan 1.715 euro da. Emakumeen soldata txikiagoa da; 1.693 euro da. Hala eta guztiz, emakumeek soldata horrekiko duten gogobetetasuna batez beste erregistratzen denaren berdina da (10etik 7). Emakumeek enpleguarekiko duten gogobetetzea batez bestekoa baino zertxobait txikiagoa da (10etik 7,1 vs 7,2).

Jarduera-, enplegu- eta langabezia-tasak ezagutza-eremuen arabera banakatuz gero, alde nabarmenak daude, eta eremu esperimentalen bilakaera positiboa izan da Zehazki:

- Titulazio esperimentalek, teknikoek eta osasunarekin lotutakoek dituzte jarduera- eta enplegu-tasa handienak eta langabezia-tasa baxuenak.
- Enplegu ahokatuaren tasa % 98koa da arlo teknikoetan, % 96koa osasunarekin lotutakoetan eta % 93koa esperimentaletan. Guztiak ere batezbestekoaren gainetik daude, hura % 88koa baita. Tasarik txikiena ekonomia eta zuzenbide arlokoa da, % 82koa.
- Ikasketekin lotutako enplegu-tasa % 90ekoa da osasunarekin lotutakoetan, % 80koa teknikoetan eta % 76koa esperimentaletan. Guztiak ere batezbestekoaren gainetik daude, hura % 76koa baita. Tasarik txikiena giza zientzien arlokoa da, % 67koa.

Jarraian, **hezkuntza-sistemaren gastuari eta finantzaketari** buruzko adierazle batzuk aztertuko ditugu:

- EUSTAT. Hezkuntzaren Kontua⁵⁵

2024an, EAEko hezkuntzako gastu osoa % 6,4 hazi zen EAEn 2023. urtearekin alderatuta, eta 5.240,5 milioi eurokoa izan zen, EUSTATen datuen arabera. Guztizko gastutik, 5.003,8 milioi erabili ziren gastu arrunterako eta

⁵⁰ Jarduera-tasa: lan-jarduera dutela (lanean edo lan bila daudela eta lanean hasteko prest daudela) erantzun duten pertsonen %, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁵¹ Enplegu-tasa: enplegu ordaindua duten edo jarduera independente bat burutzen duten pertsonen %, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁵² Okupazio-tasa: ordaindutako enplegua duten pertsonen %, pertsona aktiboen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁵³ Langabezia-tasa: ordaindutako enplegurik ez duten pertsonen %, inkesta erantzun dutenen guztizko kopurua aintzat hartuta.

⁵⁴ Enpresen zuzendaritza eta gerentzia, unibertsitateko titulazioari lotutako profesional zientifikoak eta intelektualak, eta laguntza-teknikariak eta -profesionalak.

⁵⁵ EUSTATen Hezkuntzaren Kontuan hezkuntza-jarduera guztietako (arautuetako eta ez-arautuetako) ohiko gastua eta kapital-gastua jasotzen dira, hezkuntza-erakundeetan eta bestelako zentroetan eta enpresetan egindakoak, eta iturri publikoekin eta pribatuarekin finantzatuak izan direnak.

236,6 milioi inbertsiorako. Biztanleka banatuta, hezkuntzako gastua 2.373 eurokoa izan zen, hau da, BPGaren % 5,4, aurreko urtean baino 0,1 ehuneko-puntu gutxiago.

- Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastua

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastua 3.609.697 milioi eurokoa izan zen 2023. urtean. Hortaz, % 7ko gehikuntza egon da aurreko ekitaldiarekin alderatuta. Partaidetza hori, Eusko Jaurlaritzaren guztizko gastuan, % 25,1ekoa izan zen; ratio hori % 25aren gainetik kokatu da berriro, aurreko urtean izandako beherakadaren ondoren. Gastu hori EAEko BPGaren % 3,89 da, 2022an erregistratutako ratio bera.

Ikasle bakoitzeko hezkuntzako gastu-ratioa (ikasleena, guztira, hau da, araubide orokorrekoa⁵⁶ zein bereziko⁵⁷) berriro igo zen 2022 eta 2023 bitartean, 6.997 eurotik 7.554 eurora.

- Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioa.

- Hezkuntzako guztizko gastu publikoaren nazioarteko alderaketa, BPGarekiko.

EB27n⁵⁸, 2021ean, % 4,86ra iritsi zen, Estatukoa baino ratio handiago (% 4,69). Ratio handienak izan dituzten herrialdeak azken urteotako berdina dira, baina aldaketak daude sailkapenean: Suedia (% 7,05), Danimarka (% 6,44), Belgika (% 6,26), Finlandia (% 6,16), Herbehereak (% 5,51), Frantzia (% 5,42) eta Austria (% 5,36).

- Hezkuntzako gastu publikoaren estatistika. 2023ko datuak

Gastua administrazio-motaren, hezkuntza-jardueraren eta izaera ekonomikoaren arabera bereizita aurkezten da.

Estatu osorako hezkuntzako guztizko gastu publiko.

Hezkuntzako guztizko gastu publikoa (hezkuntza-administrazio eta unibertsitate publiko guztietarako), finantza-kapitulua kenduta, 67.773,3 milioi eurokoa izan zen, alegia, BPGaren % 4,52. Horrela, gastua % 7,3 igo zen.

Hezkuntzako gastu publikoa administrazio-motaren arabera.

Zatirik handiena (% 88,5) hezkuntza-administrazioei dagokie (Hezkuntza eta Lanbide Heziketako Ministerioa eta unibertsitateak, bai eta autonomia-erkidegoetako hezkuntza-kontseilaritzak eta -sailak eta/edo unibertsitateak ere).

Autonomia-erkidegoen transferentziak kendu ondoren, ministerioen partaidetza % 8koa da. Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioei (ministerioak alde batera utzita) gastuaren % 84 dagokie. Gainerako ministerioei eta beste kontseilaritza batzuei (toki-administrazioak barne) gastu osoaren % 4,5 dagokie. Hori guztia EINen Kontabilitate Nazionalak ematen dituen gizarte-kotizazioen % 6,8rekin osatzen da. Ehunekook ez dute % 100 osatzen, ez baitira kendu administrazioen arteko transferentziak eta doikuntzako partidak.

Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioen gastua 56.915,7 milioi eurokoa izan zen, eta 2022arekin alderatuta, +% 7,1 igo zen. Autonomia-erkidego guztietan izan ziren aldakuntza positiboak. BPGaren gaineko ehunekoan, hezkuntza-administrazio guztien gastua % 3,80 da (beheranzko joera izaten jarraitzen du). EAEn, 3.563,6 milioi euroko gastua egin da, hots, aurreko urtean baino % 7 handiagoa. BPGaren gaineko

⁵⁶ Unibertsitarioa eta ez-unibertsitarioa.

⁵⁷ Arte plastikoak eta Diseinua, Hizkuntzak, Musika, Dantza, Kirola eta Diseinuko goi-mailako ikasketak.

⁵⁸ Maila guztiak sartzen dira, HNSN 01 azpimaila izan ezik: Lehen haurtzaroko hezkuntza-garapena (Haur Hezkuntzako lehen zikloa).

ehunekoa % 4,06 da (beheranzko joera izaten jarraitzen du horrek ere). Beraz, aipatutako ratioa Estatuko batezbestekoa baino handiagoa da.

Hezkuntzako gastu publikoa, hezkuntza-jardueraren arabera: unibertsitatez kanpoko eta unibertsitatekoa

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak unibertsitatez kanpoko hezkuntzan egindako ahaleginak (BPGaren gaineko gastuaren ehunekoa) gaititu egiten du autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazioek egindakoaren batezbestekoa (BPGaren % 3,36 eta % 2,95); ez, ordea, unibertsitate-hezkuntzan (% 0,6 eta % 0,78).

Hezkuntzako gastu publikoa, izaera ekonomikoaren arabera: itunetako gastu publikoa eta irakaskuntza pribaturako dirulaguntzak, hezkuntza-administrazioaren arabera

Autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazio guztiek irakaskuntza pribaturako itun eta dirulaguntzetan egindako gastu publikoa 7.860 milioi eurokoa izan zen, hau da, 2022an baino % 5,2 handiagoa. EAEn, Hezkuntza Sailak 879,4 milioi euroko gastua izan zuen; 2022an baino % 12,4 handiagoa da horia.

Hezkuntzako guztizko gastu publikotik, itun eta dirulaguntzetako gastua (2022ko datuekin) autonomia-erkidegoetako hezkuntza-administrazio guztien gastu publikoaren % 14,1 eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastuaren % 23,5 da, hurrenez hurren. EAE da ratorik handiena duen autonomia-erkidegoa.

- Unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzako gastu publikoa ikasle bakoitzeko. Estatuko konparazioa.

Ikasle publiko nahiz itunpeko bakoitzagatik unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzan EAEn egindako gastu publikoa 8.351 eurokoa izan zen 2022. urtean; hortaz, EAEk lehen postua lortu du berriz ere autonomia-erkidegoen sailkapenean. Gastu hori % 18,1 handiagoa da 2019ko gastuarekin konparatuta, Estatuan erregistratutako % 18,5eko igoera baino txikiagoa, ikasle bakoitzeko gastua 6.392 eurokoa izan baitzen. Horrela, ikasle bakoitzeko gastua Estatuko batezbestekoa baino % 30,6 handiagoa izan zen EAEn.

Unibertsitateaz kanpoko irakaskuntzako ikastetxe publikoetan ikasle bakoitzeko egindako gastu publikoa 11.880 eurokoa izan zen EAEn 2022. urtean eta, hortaz, gure erkidegoak du, berriz ere, ikasle bakoitzeko gasturik handiena. Gastu hori % 19,5 handiagoa da 2019koarekin alderatuta, Estatuan erregistratutako % 18,4ko igoera baino handiagoa, ikasle bakoitzeko gastua 7.384 eurokoa izan baitzen ikastetxe publikoan. Horrela, EAEko ikastetxe publikoetako ikasle bakoitzeko gastua Estatuko batezbestekoa baino % 60,9 handiagoa izan zen.

- Hezkuntza-erakundeetako ikasle bakoitzeko gastua (eurotan, EAP erabiliz bihurtuta). Nazioarteko konparazioa. Hezkuntzako eta Lanbide Heziketako Ministerioa

Aurreko adierazleak ez bezala, adierazle honek erakunde publiko eta pribatuetan gastu publikoa nahiz pribatua eta lanerako prestakuntza hartzen ditu kontuan, eta eurotan kalkulatuta dago (EAP erabiliz bihurtuta). Hezkuntza-maila guztiei erreparatzen zaie, salbu eta lehen haurtzaroko hezkuntza-garapenari (Haur Hezkuntzako lehenengo zikloa).

EUROSTATen arabera, 2021ean, ikasle bakoitzeko gastua 7.554 eurokoa izan zen estatuan, hezkuntza-erakunde publikoetan eta pribatuetan, eta 8.429 eurokoa erakunde publikoetan. Berriz ere, bi gastuak estatu kide gehienetakoan azpitik daude.

Beste hezkuntza-adierazle batzuk:

- Etengabeko ikaskuntzan parte hartzea

Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuen arabera, EAEn, 2023an, 25 eta 65 urte arteko biztanleriaren % 18,2k hartu zuen parte prestakuntza-jardueraren batean (2021ean, % 16,9k). Horrela, EAE da ratio handiena duen bigarren autonomia-erkidegoa, Kantabriaren (% 18,4) atzetik. Orobat, EAE EB27ko batezbestekoaren gainetik dago (% 12,8) baina oraindik Europa iparraldeko herrialdeetako parte-hartze ratioetatik urrun: Suedia (% 38,8), Danimarka (% 30,5), Herbehereak (% 26,4) eta Finlandia (% 26,1). Lurralde gehienetan (EBko estatuetan eta autonomia-erkidegoetan) emakumeen parte-hartzea gizonena baino handiagoa da. EAEn, % 21 eta % 19,2, hain zuzen ere, 2023an.

- Atzerriko hizkuntzen ikaskuntza: ikasbide-hizkuntza gisa atzerriko hizkuntza bat erabiltzea.

2021-2022 ikasturtean, Lehen Hezkuntzako EAEko ikasleen % 30ek ikasbide-hizkuntza gisa atzerriko hizkuntza bat erabiltzen duen hezkuntza-esperientziaren batean parte hartu zuen, Estatuko % 46,6ko batez bestekoaren azpitik. Hala bada, gure erkidegoa hamabosgarren postuan dago autonomia-erkidegoen sailkapenean. DBHn, ikasleen % 35,7k hartzen dute parte esperientzia horietan. Estatuko batezbestekoa % 36,4 da, eta, hala, EAE bosgarren postuan dago autonomia-erkidegoen rankingean. Oro har, ingelesa da ikasbide-hizkuntza nagusia, eta Estatu osoko datuekin, itunpeko ikastetxeek dituzte programa horietako ikasleen ehuneko handienak.

- Hezkuntza eta prestakuntza goiz uztea

EAEn hezkuntza eta prestakuntza goiz uzten dutenen tasa, Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuei jarraikiz, % 6,7koa izan zen 2023an, % 9ko helburuaren eta Estatuko batezbestekoaren (% 13,7) azpitik. Nafarroan baino ez dago ratio txikiagoa (% 6,5). EB27ko batezbestekoa % 9,5koa da. Sexuaren arabera, uzte-tasa txikiagoa da oraindik ere emakumeen artean gizonen artean baino. EAEn, 2023an, emakumeen tasa gizonena baino 1,7 puntu txikiagoa da (% 5,8 eta % 7,5, hurrenez hurren), baina emakumeen aldeko arrakala murriztu egin da, duela 10 urtekoarekin (5,1 puntu) alderatuta.

- Goi-mailako ikasketetako titulua dutenen ehunekoa gazteen artean (25-34 urte)

Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuen arabera, 2023an, goi-mailako hezkuntzako titulua duten 25 eta 34 urte bitarteko pertsonen ehunekoa % 67,6koa da EAEn, % 63,5koa gizonen artean eta % 71,9koa emakumeen artean. Ratio horiek Estatuko batezbestekoak baino handiagoak dira (% 52; gizonen datua % 46,1 da, eta emakumeena % 58), eta Europako helburuaren (% 45) oso gainetik daude. Alde nabarmena dago gizonen eta emakumeen artean eta kopurua handiagoa da emakumeen kasuan. Berriz ere, gure erkidegoak du Estatuko ratorik handiena, eta % 8,2 igo da 2018. eta 2023. urteen artean.

- 25 eta 64 urte bitarteko biztanleriaren enplegu- eta langabezia-tasak hezkuntza-mailaren arabera

Enplegu-tasek gora egiten dute lortutako prestakuntza-mailarekin. Hala, Hezkuntza, Lanbide Heziketa eta Kirol Ministerioaren datuei erreparatuta, EAEn, 2023an, % 63,1koa da Bigarren Hezkuntzako bigarren etapatik beherako ikasketak soilik dituen 25-64 urteko biztanleria aktiboaren ehunekoa. Ratio hori % 74,2ra iristen da Bigarren Hezkuntzako bigarren etapako ikasketak izanez gero, eta % 86,2ra goi-mailako ikasketak izanez gero. Horrela, goi-mailako ikasketak dituzten pertsonen taldeak soilik du batezbestekoa baino enplegu-tasa handiagoa (% 86,2 vs % 78,4).

Bestalde, 25-64 urteko biztanleria aktiboaren % 6,7 langabezian dago. Tasa hori % 11,4ra heltzen da Bigarren Hezkuntzako bigarren etapatik beherako ikasketak dituztenak soilik hartzen baditugu kontuan. Bigarren

Hezkuntzako bigarren etapako maila dutenen langabezia-tasa ere batezbestekoaren gainetik dago argi eta garbi; % 9koa da. Langabezia-tasa txikiena (% 4,4) goi-mailako hezkuntza duen biztanleriarena da, batezbestekoa baino nabarmen txikiagoa (% 6,7).

- Nazioartekotzeko unibertsitate-adierazleak

2022-2023 ikasturtean nazioarteko 4.154 ikasle sartu ziren EAEko unibertsitatearen batean, hau da, nazioarteko ikasleak ikasle guztien % 6,8 izan ziren (Estatuko unibertsitate-sistema osoko % 10,5). Bi ratioek gora egin dute aurreko ikasturtearekin alderatuta. EAEn, ikasleen % 62,8 unibertsitate publikoan matrikulatu zen eta % 37,2a, berriz, pribatuan. Sexuaren arabera banatuta, guztizkoaren % 55,3 emakumeak izan ziren eta % 44,7a gizonak.

Bestalde, 2022-2023 ikasturtean, 4.440 ikasle atera ziren EAEtik mugikortasun-programa baten bidez, hots, ikasle guztien % 7,8, eta Estatuko unibertsitate-sistema osoan, berriz, % 3,5. EAEtik irten zirenetatik, % 41,1 unibertsitate publikotik irten ziren eta % 58,9a unibertsitate pribatu batetik. Sexuari dagokionez, % 55,1 emakumeak ziren eta % 44,9a gizonak.

- Shanghaiko Unibertsitatearen rankinga

2024. urtean, Estatuko 9 unibertsitate daude munduko 500 onenen artean. 200 onenen artean Bartzelonako Unibertsitatea baino ez dago. 300 onenen artean dago, Bartzelonako Unibertsitateaz gain, Granadako Unibertsitatea. 400 onenen artean, aurrekoez gain, honako hauek ageri dira: Bartzelonako Unibertsitate Autonomia, Madrilgo Unibertsitate Autonomia, Granadako Unibertsitatea, Madrilgo Unibertsitate Konplutentsea, Pompeu Fabra Unibertsitatea eta EHU. TOP 500 sailkapenean, aurrekoez gain, Sevillako Unibertsitatea eta Valentziako Unibertsitate Politeknikoa ageri dira.

Ondorioz, EHUK hobera egin du rankingean, eta 400 onenen taldean dago, 500 onenen taldean beharrean. Hauek dira EHUn kokapen onena duten diziplinak 2024an: Kimika, Nanozientzia eta Nanoteknologia, Ingeniaritza Zibila, Ingeniaritza Kimikoa, Materialen Zientzia eta Ingeniaritza, eta Energia Zientzia eta Ingeniaritza.

5.1.2. Kultura eta hizkuntza-aniztasuna

Kultura

Kultura eta Kirol Ministerioaren *Kultura Estatistiken Urtekarien* datuen arabera, 2019ra arte, **kultura-ohituratzat** ekipamenduak bisitatzea, liburuak irakurtzea, liburutegietara, antzokietara joatea... zuten 15 urtetik gorako pertsonen ehunekoa handiagoa zen EAEn Estatuan baino, eta joera gero eta handiagoa zen. **Praktika aktiboetan**, aldiz, ratioak handiagoak izan ohi ziren Estatuan. Hala ere, COVIDak eragindako krisiak desberdin eragin zien EAEko eta Estatuko biztanleen kultura-ohiturei; izan ere, bi kasuetan ohitura bakoitza duen biztanleriaren ehunekoak behera egin bazuen ere, EAEn beherakada handiagoa izan zen Estatuan baino. Memoria Sozioekonomikoaren kapitulu honen itxieran, 2024ko emaitzen aurrerapena baino ez dago eskuragarri Estatu osorako, eta ez dago autonomia-erkidegoen arabera bereizitako informaziorik. Horrek erakusten du suspertzen ari dela 2022rako aurreikusitako kultura-partaidetzaren zifrekin alderatuta, eta, batzuetan, COVID krisiaren aurreko zifrak gainditzen ari dela.

Jarduera ekonomiko nagusia kultura izan zuten **enpresen** kopurua % 4,6 jaitsi zen EAEn 2022 eta 2023 artean; guztira, 9.164 geratu ziren. **Enpleguak**⁵⁹ % 12,6 egin zuen behera, 39,7 mila pertsonatik 34,7 milara. Estatuan, aldi berean, enpresa-kopurua % 4,6 murriztu zen, baina enplegua % 4 handitu zen. EAEn kultura-enpresetan lan egiten duten 34,7 mila lagun horiek EAEko enplegu osoaren % 3,6 osatzen dute, Estatuko batezbestekoa (% 3,4) baino ratio handiagoa.

Kulturako finantzaketari eta gastu publikoari dagokionez, honako hau dugu:

- Kultura eta Kirol Ministerioaren datuen arabera:

Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioak kulturaren likidatutako gastua % 7,2 hazi zen 2021etik 2022ra. Gastu hori gure erkidegoaren BPGd-aren % 0,19 da eta, beraz, autonomia-erkidego guztien batez besteko ratioaren (% 0,11) gainetik dago. EAEko biztanle bakoitzeko gastua 70,2 eurokoa da, 2021ean baino 4,7 euro gehiago, eta kopuru hori Estatuko batez bestekoa (31,6 €) baino handiagoa da.

2023an, EAEko familiek kultura-ondasun eta -zerbitzuetan egindako gastua 530,4 milioi eurokoa izan zen; beraz, % 7ko hazkundera izan zuen. Gastu hori EAEko ondasun- eta zerbitzu-gastu osoaren % 1,5 da, autonomia-erkidego guztietako batezbestekoa baino txikiagoa (% 1,8).

Etxe bakoitzeko batez besteko gastuari dagokionez, EAE hamargarren lekuan dago autonomia-erkidegoen rankingean, 562,2 euroekin. Pertsonako batez besteko gastuan, aldiz, bederatzigarren postuan dago, 240,9 euroekin.

Gastu-taldeari dagokionez (liburuak eta aldizkako argitalpenak; kultura-zerbitzuak; ikus-entzunezko eta informazioaren tratamendurako euskarriak, ekipoak eta osagarriak; eta telefonia mugikorra eta Internetekin lotutako zerbitzuak), hau dugu:

- Etxe bakoitzeko, EAEn gastatutako 562,2 euroetatik % 37,8 telefonia mugikorrera eta Internetekin lotutako zerbitzuetarako erabili zen; % 29,8 informazioaren tratamendurako eta ikus-entzunezko euskarri, ekipo eta osagarrietarako; % 19,1 kultura-zerbitzuetarako; eta % 13,3 liburu eta aldizkako argitalpenetarako.
- Pertsonako, EAEn gastatutako 240,9 euroetatik % 25,8 ikus-entzunezko euskarri, ekipo eta osagarrietarako eta informazioaren tratamendurako erabili zen, % 25,4 liburu eta aldizkako argitalpenetarako, % 25,4 telefonia mugikorrerako eta % 23,3 kultura-zerbitzuetarako.
- EAEko Kulturako Finantzaketa eta Gastu Publikoaren Estatistikako datuen arabera:

EAEko administrazio publikoek kulturaren likidatutako gastua, haien arteko bateratze-ekitaldirik gabe, 652,8 milioi eurokoa izan zen 2022an. Gastu oso horrek % 25,9ko igoera dakar 2020. urtearekin alderatuta, eta % 16,9koa 2018. urtearekin alderatuta. Kulturako gastu likidatuaren % 42,4 udalei dagokie (277 milioi euro); % 26,8 erakunde autonomoei, sozietate publikoei eta erakunde publikoen mendeko fundazioei (174,9 milioi euro); % 15,6 Eusko Jaurlaritzari (101,6 milioi euro); eta % 15,2 foru-aldundiei (99,3 milioi euro).

Administrazio publiko guztiek berreskuratu dute pandemiak murriztu zuen kultura-gastua, eta aurreko bi edizioetan baino balio handiagoak lortu dituzte.

2020ko datuekin alderatuta, hazkunderik handiena foru-aldundietan izan da (+% 34): 73,9 milioi eurotik 99,3 milioi eurora pasatu da gastua. Udaletan % 31 igo da aurreko edizioarekin alderatuta, 211,4 milioi

⁵⁹ Enpleguari dagokionez, kontuan izan behar da enplegu-etenaldia duen aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteak (ABEEE) duten pertsonak landuntzat jotzen direla biztanleria aktiboaren inkestan, eta hori bereziki aintzat hartzekoa da 2020. eta 2021. urteetako datuei dagokienez.

eurotik 277 eurora, pandemia aurreko balioak gaindituta (2018ko datuekin alderatuta, % 15 igo da kultura-gastua).

Gastu horren *xedeari edo kultura-esparruari* dagokionez, arteekin eta kultura-industriekin lotutako jardueretarako gastua nabarmentzen da: Eusko Jaurlaritzaren % 59,7tik udalen % 69,7ra bitarteko pisua du, eta % 67ra iristen da erakunde autonomoetan, sozietate publikoetan eta fundazioetan. Aitzitik, foru-aldundietan ondarrera bideratutako gastua gailentzen da: kultura-esparru horren pisua % 58,9koa izan zen 2022. urtean. Jaietara eta herri-kulturara eta kultura-zuzendaritza eta -zerbitzuetara bideratutako gastuaren pisu erlatiboa txikiagoa da administrazio guztietan.

Administrazio-motaren arabera, eta 2020 eta 2022 arteko gastuaren analisi ebolutiboa eginda, Eusko Jaurlaritzaren kasuan, ondarrera bideratutako gastua handitu da batez ere: 25,7 milioi eurotik 38,4 milioi eurora igaro da (+% 49,4). Arteetara eta industrietara ere bideratu da gastu handiagoa: 50,5 milioi eurotik 60,7 milioi eurora (+% 20,2). Bi kultura-eremu horien kasuan, estatistika hasi zenetik gastu-zifra handienak lortu dira.

Foru-aldundietan ere antzera gertatu da: ondare-gastua handitu egin da (+% 37,6: 42,6 milioi eurotik 58,5 milioi eurora), baita arte eta industrien gastua ere (+% 30,4: 26,3 milioi eurotik 34,3 milioira).

Udalen kasuan azpimarratzekoa da jaietan eta herri-kulturan egindako gastua berreskuratu dela. Pandemiaren ondorioz, 2020an, gastu hori % 67 murriztu zen, 9 milioi euroraino. 2022an, jaietako gastua 30,4 milioi euroraino handitu da. Kopuru horrek 2018an jaietara bideratutako gastua gainditzen du. Zifra absolutuetan, arteen eta industrien arloak egin du gora gehien 2020ko datuekin alderatuta: udalek 44 milioi euro gehiago gastatu dituzte. Jaiei kasuan bezala, pandemiaren ondorioz esparru horretan galdutako gastua neurri handiagoan berreskuratu da.

Erakunde autonomoetan, sozietate publikoetan eta fundazioetan joera antzekoa da. Jaietarako eta herri-kulturarako gastua nabarmen handitu da: 2,7 milioi eurotik 5,4 milioi eurora igo da (% 100eko igoera), eta arteetarako eta industrietarako gastua 90,9 milioi eurotik 117 milioi eurora igo da (% 28,7ko igoera).

Hizkuntza-aniztasuna

- **Biztanleen euskara-mailari dagokionez:** EUSTATEN datuen arabera, 2016 eta 2021 artean, euskaldunen (euskaraz ondo ulertu eta hitz egiten duten pertsonak) eta *ia-euskaldunen* proportzioa, hurrenez hurren, % 42,2tik % 43,3ra (+% 1,1 puntu) eta % 18,5etik % 19,1era (+% 0,6 puntu) igo da, *erdaldunen* kategoriaren kaltetan (% 1,7 puntu jaitsi da).

2021ean, biztanle euskaldunen proportziorik handiena % 90,5 da 10-14 urte bitartean eta txikiena % 22,1 70 urtetik aurrera. Oro har, euskararen ezagutzak beheranzko joera du adinaren arabera. Hala, 30 urtetik beherako biztanleen artean, euskaldunak % 70 baino gehiago dira, eta proportzio horren azpitik daude euskara sustatzeko aurrekontu publikoetako pertsona-taldeak, jarduketa-eremuen eta erakundeen arabera.

- EAEko administrazio publikoek euskara sustatzeko **likidatutako aurrekontu publikoei** dagokienez, EUSTATEN datuen arabera, 2022an zenbatekoa 175.055,6 milioi eurokoa izan zen. % 59,4 Eusko Jaurlaritzari dagokio, % 23,4 5.000 biztanletik gorako udalerriei (hiriburuak sartu gabe) eta % 5,8 hiru hiriburuei (% 2,6 Gasteizi, % 1,7 Donostiari eta % 1,5 Bilbori). Hiruretan diru gutxien jarri zuen hiriburua, biztanle gehien zituen izanik, Bilbo izan zen. Foru-aldundien aurrekontua, guztira, 19.792,1 milioi eurokoa izan zen (kopuru osoaren % 11,3: % 5,5 Bizkaian, % 4,3 Gipuzkoan eta % 1,5 Araban).

2020tik 2022ra arteko alderaketan, entitate guztietan euskara sustatzeko aurrekontuetan igoerak izan dira, Gipuzkoako Foru Aldundian izan ezik (-% 1,4).

Ikuspegi dinamiko batetik eta 2022. eta 2008. urteak alderatuta ikusten da Eusko Jaurlaritzak, Bizkaiko Foru Aldundiak eta Bilboko Udalak baliabide gutxiago bideratu dituztela 2022an euskara sustatzera, 2008an bideratu zituztenak baino.

Udalak dira *ahaleginik* handiena egiten dutenak, Bilboko Udala izan ezik. Hala, 5.000 biztanletik gorako udalerriek aurrekontuaren % 2,4 euskara sustatzera bideratzen dute. Hiru hiriburuetan honako hau ikus daiteke: Gasteiz % 1,1, Donostiak % 1 eta Bilbok % 0,4. Izan ere, Bilbok du ratorik baxuena, Eusko Jaurlaritzak (aurrekontu osoaren % 0,8) eta hiru foru-aldundiak egindako ahaleginaren azpitik (Gipuzkoa: % 0,8, eta Bizkaia eta Araba: % 0,5).

Jarduketa-eremuka, 2022ko datuen arabera, zatirik handiena (likidatutako aurrekontu osoaren % 58,4) euskara jakitera eta transmititzera bideratu zen (83.360,6 milioi euro), honela banatuta: % 34 euskalduntze-alfabetatzerako (59.437,7 milioi euro), % 12,9 irakaskuntzaren arlorako (22.564,5 milioi euro) eta % 0,8 euskararen familia-transmisiorako (1.358,4 milioi euro). Eusko Jaurlaritzak euskalduntze-alfabetatzeko aurrekontuaren % 76 jarri zuen, eta irakaskuntza-arlokoaren % 83,3.

Zehatzago esanda, hauek dira aurrekonturik handiena duten 5 esparruak: euskalduntze-alfabetatzea (% 34 aipatu dugun bezala), irakaskuntza (% 2,9), euskalgintzako egitura-gastuak (% 11,7), administrazioa (% 10,7) eta komunikabideak (% 9,6).

5.1.3. Osasun eta osasun-sistema

EUSTATen datuen arabera, EAEn, 2023an, **jaiotza-uneko bizi-itzaropena** 86,6 urtekoa izan zen emakumeentzat eta 81,2 urtekoa gizonentzat. Ondorioz, EAEko jaiotza-uneko bizi-itzaropena EB osokoa baino handiagoa da oraindik ere: 2,3 urte gehiago gizonen kasuan eta 2,4 urte emakumeen kasuan.

Bestalde, 2023ko Osasun Inkestaren (EAEI23) datuei jarraikiz, 2023ko jaiotza-uneko bizi-itzaropena 86,3 urtekoa izan zen emakumeen artean (2018ko Osasun Inkestakoa baino 2 hamarren gutxiago) eta 80,6 urtekoa gizonen artean (2018an baino 3 hamarren gehiago).

Hala ere, jaiotza-uneko bizi-itzaropenak, garatutako herrialde gehienetan, goranzko garapena izan du urteetan zehar; horrek ez dakar, ezinbestean, adierazle hori igotzen deneko bizitzako urte guztiak osasun-egoera onean bizi izandako urteak izatea, zeren eta, pertsonen gaixotasunak eta osasun-arazoak izan baititzakete eta horien ondorioz bizi-kalitatea galdu, nahiz eta horiek heriotza berehala ez eragin. Horregatik, biztanleriaren hilkortasuna ez ezik erikortasun- edo desgaitasun-esperientzia aintzat hartzen dituzten osasun-adierazleak erabiltzea beharrezkoa da⁶⁰. Adierazle horien artean, desgaitasunik gabeko bizi-itzaropena (DGBI)⁶¹ edo osasun oneko bizi-itzaropena (OOBI)⁶² aipatu behar dira.

EAEI23ren datuen arabera, DGBIk bilakaera negatiboa du bi sexuetan, 2018arekin alderatuta. Gizonena 1,3 urte jaitsi zen, eta emakumeena 1,5 urte. Desgaitasunarekin bizitako urteak areagotu egin ziren bi sexuetan: 1,2 urte gizonetan eta urtebete emakumeetan. Bizi-itzaropen osoa, desgaitasunik gabekoa eta desgaitasunarekin bizitako urteen kopurua handiagoak izan ziren emakumeen artean gizonen artean baino.

EAEn, 2023ko EAEko hilkortasunari buruzko txostenean jasotako datuei erreparatuz¹, **adinaren arabera Europako populazio estandarrerara doitutako 2023ko hilkortasun-tasa** 742,5 izan zen 100.000 biztanleko (569,7

⁶⁰ Desgaitasuna iraupen luzeko muga da, edozein osasun-arazo kronikoren bigarren mailakoa. Jarduerak egitea edo jarduerak egiteko gaitasuna izatea da, osasun fisiko ona duten pertsonentzat ohikoak direnak, hain zuzen ere.

⁶¹ Desgaitasunik gabeko bizi-itzaropena (DGBI) biztanleriaren osasunaren adierazle sintetiko bat da, hilkortasunaren datuek emandako ikuspegia desgaitasunarekin konbinatzen duena.

⁶² Osasun oneko bizi-itzaropenak (OOBI), x adinean, x adineko pertsona hori oraindik osasun onarekin (funtzio mugarik edo desgaitasunik gabe) bizitzeko gelditzen zaion urte kopuruaren batezbestekoa adierazten du.

emakumeentzat eta 994,0 gizonentzat). Estatuan, Osasun Ministerioaren 2023ko Osasun Sistema Nazionalaren Urteko Txosteneko datuen arabera, 2022an, adinaren arabera Europako populazio estandarreara doitutako hilkortasun-tasa 840,9 heriotzakoa izan zen 100.000 biztanleko (668,1 emakumeen artean eta 1.065,2 gizonen artean). 2020an baino kopuru txikiagoa da, eta 2019an baino handiagoa.

Bestalde, EUSTATen Heriotzen Estatistikak erakusten duenez, 2022tik 2023ra bitartean, heriotzen kopurua 24.194tik 22.311ra jaitsi zen EAEn (–% 7,8). % 49,5 gizonak izan ziren eta % 50,5 emakumeak. 2023an hildako pertsonen batez besteko adina 81,5 urtekoa izan zen, eta hamar urte lehenago, 2013n, 78,8 urtekoa; hau da, 2,7 urteko igoera izan da azken hamarkadan.

Heriotza-kausei helduta, lehenik tumoreak daude (guztizkoaren % 28), bigarrenik zirkulazio-aparatuko gaixotasunak (% 23,8) eta hirugarrenik arnas sistemako gaixotasunak (% 7,4).

2023ko EAEko hilkortasunari buruzko txostenean jasotako datuen arabera, Eutanasiaren Legea (martxoaren 24ko 3/2021 Lege Organikoa) indarrean jarri zenetik, EAEn 84 egoiliar hil dira eutanasia-prozeduraren bidez. Batez besteko adina 74,6 urtekoa izan zen emakumeen artean eta 68,2 urtekoa gizonen artean. Eutanasia egin zitzaizen pertsonen artean tumoreak dira kausa ohikoena, eta, ondoren, nerbio-sistemako gaixotasunak.

Hilkortasun goiztiarrari dagokionez, emakumeen artean, kausa espezifiko hauek galarazi dituzte bizitza-urte potentzial gehien: bularreko tumore gaiztoa eta trakea, bronkio eta biriketako tumore gaiztoa; ondoren datoz, maiztasun-ordenaren arabera, suizidioak eta autolesioak, gaixotasun zerebrobaskularrak, obulutegiko tumore gaiztoa, pankreakoa eta entzefalokoa. Gizonen artean, hilkortasun goiztiarra gehienbat trakea, bronkio eta biriketako tumore gaiztoek eta kardiopatia iskemikoak eragin zuten; ondoren, suizidioek eta autolesioek, trafiko-istripuek, entzefaloko tumore gaiztoek, drogek eragindako istripuzko intoxikazioek eta pankreako tumore gaiztoek.

Suizidioen eta autolesioen ildotik, Euskadiko Larrialdiak Koordinatzeko Zentroaren datuei erreparatuz gero, ahalegin autolitikoak eta autolesioak ageriko bihurtzen ari dira, bereziki gazteen artean.

Ospitaleko erikortasunari dagokionez, EUSTATen arabera, 2023an EAEko ospitaleek 248.650 ospitalizazio zenbatu zituzten, aurreko urtean baino % 2,1 gehiago, alegia, Estatu osoaren % 5,1. Aurreko urteko ehuneko bera da hori. EAEko arreten % 83,6 ospitale publikoetan eman ziren; Estatuko batezbestekoa (% 73) baino ehuneko 10,6 puntu gehiago da hori, eta 17 autonomia-erkidegoetatik 11ren aurretik kokatzen da. Tartean daude Katalunia (% 51,8), Madrilgo Erkidegoa (% 66,3) eta Kanariak (% 69,9). Horiek, gainera, Estatuko batezbestekoa baino datu txikiagoak dituzte arreta publikoari dagokionez. EAEn, 11.297 ospitalizazio izan ziren 100.000 biztanleko, hau da, Estatuko batezbestekoaren (10.065) gainetik geratu zen, eta ospitalizazio-tasa handienak izan zituen hirugarren autonomia-erkidegoa izan zen, Kataluniaren (11.521) eta Asturiasko Printzerriaren (11.583) atzetik. Bestela esanda, EAE ospitaleko erikortasun-tasarik altuenak dituzten autonomia-erkidegoen artean dago Estatuan.

Ospitalizazioagatiko batez besteko egonaldia 8 egunekoa izan zen (8,1 Estatuan), eta luzeagoa izan zen gizonen artean (8,4 egun) emakumeen artean baino (7,6 egun); biak ala biak Estatuko batezbestekoaren azpitik kokatu ziren (8,8 eta 7,5 egun, hurrenez hurren). Nahasmendu mentalen eta portaeraren nahasmenduen taldea bereizi egiten da gainerako gaixotasun-taldeetatik, patologia batzuen ospitaleko egonaldiaren iraupen luzeagatik (eskizofrenia, nahasmendu eskizotipikoak eta delirio-nahasmenduak). Talde hori bakarrik egonaldi guztien % 28,7 izan zen, eta batez besteko egonaldi-egunak 75,5 izan ziren (80,8 gizonen kasuan eta 69,9 emakumeen kasuan).

Haurdunaldia borondatez etetearen (HBE) aldetik, Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren datuen arabera, 2023an 4.223 HBE egin ziren EAEn (4.158 emakume EAEn bizi ziren, eta 65 beste autonomia-erkidego batzuetan). Bestalde, EAEn bizi zirenen HBE kopurua 4.225 izan zen (4.158 EAEko zentroetan egin ziren, eta 67 beste autonomia-erkidego batzuetako zentroetan). Gure erkidegoan bizi diren adin ugalkorreko (15-44 urte) 1.000 emakumeko HBE kopurua 11,9koa izan zen. Ratio horrek goranzko joera du, eta pandemia-urteetan soilik eten zen joera hori. Tasa Estatuko batezbestekoa (12,2) baino txikiagoa da.

Osasun mentalari dagokionez, EAEI23ren datuen arabera, **antsietate- eta depresio-sintomen** prebalentziak (osasun-ezaugarri edo -arazo bat duten pertsonen proportzioa), adinaren arabera estandarizatuta, nabarmen okerrera egin du bi sexuetan 2018. eta 2023. urteen artean. Hala, emakumeen artean prebalentzia % 16,4tik % 26,5era igo zen, eta gizonen artean, berriz, % 9,6tik % 17,7ra. Prebalentzia horrek gora egiten du adinarekin batera, eta ehunekoa handiagoa da emakumeen artean adin-talde guztietan. Hala ere, ezin dugunez alde batera utzi, 2022ko memoria sozioekonomikoan adierazi genuen bezala, 2019-2021 hirurtekoan, Osakidetzako osasun mentaleko sareak artatutako 18 urtera arteko pertsonen kopurua % 15,8 igo zen, eta lehen kontsulten kopurua, aldiz, % 26,9. Horrek agerian utzi zuen pandemiak eragin argia izan zuela alderdi emozionalean, ez soilik gazteengan, baina baita haiengan ere.

Psikofarmakoen kontsumoari helduta, **lasaigarrien eta/edo somniferoen** kontsumoa, **opioideen** kontsumoa eta **legez kanpoko zenbait substantziaren kontsumoa** aztertuko ditugu.

- Lasaigarrien eta/edo somniferoen kontsumoaren prebalentziak gora egiten jarraitzen du, eta ez dira beti medikuak aginduta kontsumitzen. Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestaren arabera, 2023an, 15 eta 74 urte bitarteko EAEko biztanleen % 27k kontsumitu dituzte noizbait lasaigarriak edo somniferoak. Ehuneko hori, 2017aren aldean bi hamarren jaitsi bada ere, 2012an (% 19,7) eta 2010ean (% 21) erregistratutako ratioak baino handiagoa da.

12 hilabeteetako edo azken 30 egunetako kontsumoaren inguruan galdetuta, bilakaera-zifrek goranzko joera argia erakusten dute. Hala, 2010 eta 2023 artean, azken 12 hilabeteetan lasaigarriak edo somniferoak kontsumitu dituztela dioten 15 eta 74 urte bitarteko biztanleen ehunekoa % 11,4tik % 15era igo da, eta azken 30 egunetan kontsumitu dutela dioten ehunekoa, berriz, % 8,4tik % 10,8ra. Sexuaren arabera bereiziz gero, kontsumoa handiagoa da emakumeen artean gizonen artean baino.

Modu berean, azken 30 egunetan errezetarik gabe edo medikoa ez den erabilerarako kontsumitu dituztela dioten biztanleen ehunekoa % 1,91 izan zen 2023an (2010ean % 1,85), eta azken 12 hilabeteetan kontsumitu dituztela diotenena % 0,46 (2010ean % 0,77).

- EAEko 15 eta 74 urte arteko biztanleen artean analgesiko opioideen (errezetarekin edo gabe) kontsumoaren prebalentzia % 4,2koa da, Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestaren datuen arabera. Emakumeen kontsumo-ratioa (errezetarekin edo gabe) gizonena baino handiagoa da (% 5,2 vs % 3,2). Errezetarik gabe kontsumitzen denean, prebalentzia askoz txikiagoa da (% 0,06), eta handiagoa da gizonentzat emakumeentzat baino (% 0,1 vs % 0,04).

Kontsumo-prebalentzia handienak dituzten analgesiko opiazeoak tramadola (% 4,7), morfina (% 3,4), kodeina (% 1,4) eta fentaniloa (% 0,3) dira.

Adin-taldearen arabera, kontsumoa “edozein kontsumo: errezetarekin eta errezetarik gabe” denean, kontsumoaren prebalentziak gora egiten du adinak gora egin ahala. Baina kontsumoa “errezetarik gabe edo medikoa ez den erabilerarako” denean, kontsumo-prebalentziarik handienak biztanleria-talde gazteenek dituzte; analgesiko opioideen kasuan, prebalentzia nulua da 35 urtetik gorako biztanleen artean.

Bai lasaigarrien eta somniferoen kasuan, bai analgesiko opioideen kasuan, errezetarik gabe eskuratzeko modua senide edo ezagun baten bitartez da batez ere.

- 15 eta 74 urte arteko EAEko biztanleen artean, legez kanpoko substantzien kontsumoaren prebalentziak (“bizitzan noizbait kontsumitua”) gora egin du 2017tik 2023ra bitartean, aztertutako substantzia guztietan, salbu eta heroinaren, beste opiazeo batzuen eta perretxiko haluzinogenoen kasuetan; horien prebalentziak behera egin du. Euskadiko Adikzioei buruzko 2023ko Inkestaren arabera datuak dira horiek.

Bestalde, legez kanpoko substantzien kontsumoaren prebalentziak bilakaera hau izan du EAEko 15 eta 74 urte bitarteko biztanleen artean, azken 30 egunetan, 2017 eta 2023 artean:

- Gora egiten du MDMA eta antzezoetan, estasian, azidoan, LSDan, kokaina-hautsean, inhalagarrietan, perretxiko haluzinogenoetan eta ketaminan.
- Behera egiten du speedan, anfetaminetan eta beste opiazeo batzuetan.
- Oinarrian nulua izaten jarraitzen du cracka eta heroinaren kasuan.

Kontsumitzen hasteko batez besteko adina 19,8 eta 21,7 urte bitartekoa da. Ez dago alde handirik sexuaren arabera; izan ere, substantzia batzuen kasuan gizonak dira gazteagoak eta beste batzuetan emakumeak.

Jarraian, Osakidetzaren inguruan, **baliabideen eta asistentzia-jardueraren adierazle** batzuk azalduko ditugu, Osakidetzaren jarduera-memoretatik abiatuta.

2023an, **Osakidetzaren egiturazko plantilla** 31.105 pertsonak osatzen zuten (+% 3,1 aurreko urtearekin alderatuta). Zuzendaritzako karguen kopurua egonkor mantendu zen (94 pertsona). Medikuek eta bestelako fakultatiboek % 5,3 egin zuten gora (7.810 pertsona), erizainek eta bestelako diplomadunek % 0,3 egin zuten gora (9.875 pertsona) eta beste lanbide-talde batzuetako langileek % 4 (13.326 pertsona). Emakumeak plantillaren % 76,2 dira, baita gehiengoa ere lanpostu guztietan, zuzendaritzako karguetan izan ezik (% 45,7).

Bestalde, Eusko Legebiltzarrak informazioaren arabera (EH Bildu taldeak egindako legebiltzar-galderari Osasun Sailak emandako erantzun gisa jakinarazia), 2023ko abenduan 45.361 pertsonak osatzen zuten Osakidetzako plantilla; horietatik % 86,8 lanaldi osoan zegoen, % 5 lanaldi erdian, % 2,1 lanaldiaren herenean eta gainerako % 6,1ak beste lanaldi motaren bat zuen. Pertsona bakoitzeko batez besteko nomina kopurua 1,08koa zen. **Asistentzia-jarduera, ospitalizazioa eta interbentzioak** 2023an, eta 2022arekiko aldaketa:

- 2023an, Osakidetzako lehen mailako arretako profesionalek (familiako medikuntza, pediatria, erizaintza, emaginak eta odontologia) 18,9 milioi kontsulta artatu zituzten, 2022an baino % 7,6 gutxiago. Bestalde, ospitaleko arretako profesionalek ospitaleko 7,7 milioi kontsulta artatu zituzten, 2022an baino % 8,1 gehiago.

2023ko datuak 2019koekin konparatuz gero (odontologia-datuak kenduta, 2019ko memoriak ez dituelako jasotzen), ikusten da lehen mailako arretako profesionalek (familiako medikuntza, pediatria, erizaintza eta emaginak) % 7,3 kontsulta gehiago artatu zituztela 2022an 2019an baino. Bestalde, ospitaleko arretako profesionalek 2019an baino % 54,2 kontsulta gehiago artatu zituzten.

- Profil profesionalaren arabera, familiako medikuntzako profesionalek 9,8 milioi kontsulta artatu zituzten (–% 5,4), pediatriakoek 1,5 milioi (–% 6,6), erizaintzakoek 6,9 milioi (–% 11,4) eta emaginek 0,6 milioi (–% 0,1).

Ostera, ospitaleetako kontsultek % 8,1 egin zuten gora, 7,7 milioi izan ziren guztira.

- Telefono bidezko kontsulten kopuruak behera egin zuen lehen mailako arretan (–% 12,4), baina gora egin zuen ospitaleko arretan (+% 34,1).
- Lehen mailako arretako telefono bidezko kontsulten ratioa lehen mailako arretako kontsulta guztien % 35,9 izan zen, hots, 2022ko ratioa baino 2 hamarren gutxiago. Bestalde, ospitaleko arretako telefono bidezko kontsulten ratioa ospitaleko arretako kontsulta guztien % 22,7 izan zen, hau da, 2022ko ratioa baino 4,4 hamarren gehiago.
- Ospitalizazioko altak⁶³ % 3,5 igo ziren akutuen ospitaleetan eta % 3,9 egonaldi luze eta ertainekoetan; etxeko ospitalizazioan, berriz, % 5,1 jaitsi ziren. Batez besteko egonaldia⁶⁴ apur bat laburtu zen akutuen eta egonaldi ertain eta luzeko ospitaleetan, eta etxeko ospitalizazioan, aldiz, luzatu egin zen.

Eguneko ospitale medikoak 274.000 saio baino gehiago zenbatu zituen, aurreko urtean baino % 5 gehiago.

- Ebakuntza kirurgikoei % 4,9 egin zuten gora, eta horrek esan nahi du jarduera leheneratu egin zela.
- Prozedura ez-kirurgikoei⁶⁵ eta konplexutasun handikoei goranzko joera izaten jarraitzen dute (+% 8,2). Oftalmologiaren arloan egindakoak dira nagusi (guztizkoaren % 55, % 8,6ko hazkundearekin).

2023ko **itxarote-zerrendak** eta 2022arekiko aldakuntza:

- **Kirurgiako itxarote-zerrendak:** Osakidetzaren datuen arabera, aztertutako hiru adierazleek behera egin zuten, baina ez ziren iritsi pandemiaren aurretik erregistratutako balioetara. Hala, zerrendetako pazienteen kopurua 23.647tik 22.008ra igaro zen (10,2tik 9,5era osasun-txartela duten mila biztanleko), atzerapen-egunen batez besteko kopurua 73tik 62,3ra, eta ebakuntza egiteko 3 hilabetetik gora itxaron behar duten pazienteen ehunekoa % 28,9tik % 22,4ra jaitsi zen.

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren arabera, 2023ko abenduaren 31ko datuekin, osasun-txartela duten 1.000 biztanleko kirurgiako itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua txikiagoa da EAEn Estatuko batezbestekoa baino (9,54 vs 18,11). EAEk du ratio txikiena autonomia-erkidegoen rankingean. Ebakuntza egiteko 60 egun baino gehiago itxaron behar duten pazienteen ehunekoa % 2,5ekoa da EAEn, Estatuko batezbestekoa (% 24,3) baino txikiagoa. EAEk du bigarren ratorik txikiena, Madrilen atzetik (% 0,8). Itxaroten emandako batez besteko egunei dagokienez, EAE bigarren postuan dago autonomia-erkidegoen rankingean (63 egun), Madrilen (51 egun) atzetik.

- **Kanpo-kontsultetako itxarote-zerrendak:** Osakidetzaren datuen arabera, zerrendetan zeuden pazienteen kopurua % 1,3 igo zen (aurreko urtean % 43 igo zen). 137.002 paziente izan ziren. Zerrendan paziente gehien dituzten espezialitateak oraindik ere traumatologia (24.586: +% 23), oftalmologia (16.390: +% 0,2), errehabilitazioa (13.006: +% 4,1) eta dermatologia (11.360: –% 23,3) dira, eta nabarmentzekoa da alergologian izandako hazkundea, % 57,5ekoa. Batez besteko atzerapena 68,9 egunetik 82,2 egunera luzatu zen. Hala, zerrendetan zeuden biztanleen % 62,9k hilabete baino gehiago itxaron zuen (ehuneko horrek goranzko joera du, pandemian, 2020an, soilik eteten da), eta % 37,1ak hilabete baino gutxiago itxaron zuen.

⁶³ Alta emateak esan nahi du pazienteak, ospitaleratu, behatu edo tratatu ondoren, ospitalea utzi duela sendatu delako, hil egin delako edo beste arrazoi batzuegatik.

⁶⁴ Batez besteko egonaldia patologiaren eta artatutako paziente motaren arabera adierazlea da, eta horren luzeran eragina du, halaber, ospitalizazio-erregimenean arreta jasotzetik modu ambulatorioan konpontzera igaro diren tratamenduen proportzioak. Nolanahi ere, batez besteko egonaldia efizientziako adierazletzat hartzen da, jardunbide kliniko erabakigarriaren garapenarekin lotutakoa. Hala, batez besteko egonaldia murrizteak, txandakatze-indizea haztearekin batera, ospitalizazio arloko produktibitatea handiagoa dela adierazten du.

⁶⁵ Ebakuntza-gelatik kanpo egiten dira eta ez dakarte ospitalizaziorik.

Osasun Sistema Nazionalaren (SISLE-SNS) itxaron-zerrendei buruzko Informazio Sistemaren arabera, 2023ko abenduaren 31ko datuekin, osasun-txartela duten 1.000 biztanleko kontsulten itxaron-zerrendetan dauden pazienteen kopurua txikiagoa da EAEn Estatuko batezbestekoa baino (35,14 vs 81,47). EAEk bigarren ratio txikiena du autonomia-erkidegoen rankingean, Gaztela-Mantxaren (26,61) atzetik. Atzerapen-egunei erreparatuta, EAE bosgarren postuan dago autonomia-erkidegoen rankingean (61 egun), Melillako hiri autonomoaren (29), Errioxaren (54), Ceutako hiri autonomoaren (58) eta Gaztela-Mantxaren (60) atzetik. Arreta jasotzeko zain 60 egunetik gora dauden hitzorduen ehunekoaren harira, ratioa EAEn % 36,3koa da, Estatuko batezbestekoa (% 53,6) baino txikiagoa. Gure autonomia-erkidegoak du bigarren ratorik txikiena, Kantabriaren (% 28,2) atzetik.

Osakidetzako osasun mentaleko sarearen jarduerak gora egin du. Hala, ospitalez kanpoko sarean, artatutako pazienteen kopurua % 0,7 igo zen 2022 eta 2023 artean, eta 109.117ra iritsi ziren. Alten kopurua % 1 igo zen; ostera, egindako kontsulten eta prozeduren kopurua % 0,8 igo zen, eta 1.136.205 izatera iritsi ziren. Ospitale-mailan, alten kopurua % 4,1 igo zen 2022arekin alderatuta, 1.617 alta gehituta.

Arreta sanitario pribatuari dagokionez, EUSTATen datuen arabera, EAEn diharduten aseguru libreko entitateek 525.435 pertsonari ematen zieten zerbitzua osasun-aseguru pribatu baten bidez 2023an (2021arekin alderatuta, +% 4,1), hau da, EAEko biztanleriaren % 23,9ri. Entitate horiek 398 milioi euro bildu zituzten prima gisa (% 8,7, 2021arekin alderatuta), hau da, 2023ko BPGaren % 0,43.

Kontratututako polizaren modalitatea kontuan hartuta, pertsonen % 33,9k banakako edo familiako aseguru dute, % 4,8k Estatuko Administrazio Zentraleko funtzionarioen mutualitate publikoa eta % 61,3ak bestelako aseguru kolektiboa.

Aseguratutako pertsona bakoitzeko batez besteko prima 757,5 eurokoa da. Aseguratutako pertsona bakoitzeko primarik handiena mutualitate publikoena da (1.070 €), ondoren banakako edo familiako aseguruena (900 €) eta beste kolektibo batzuen (654 €).

Jarraian, **osasun-sistemaren gastua eta finantzaketa** aztertuko ditugu.

EUSTATen Osasun Kontuaren datuei jarraikiz, EAEko **osasun-gastu arrunta**⁶⁶ 8.554,2 milioi eurokoa izan zen 2023an, BPGaren % 9,2. Ehuneko 0,1 puntu jaitsi da BPGaren gaineko ehuneko (aurreko urtearekin alderatuta). Bestalde, biztanleko gastua % 5,4 hazi da, 3.683 eurotik 3.882 eurora.

Finantzaketa-iturriei dagokienez, 2023ko 8.554 milioi euroko gastu arruntetik 5.944,1 milioi euro (guztizkoaren % 69,5) administrazio publikoei eta nahitaezko aseguruiei dagozkie; 2022an baino % 5,5 gehiago da hori. Gainerako 2.610,1 milioi euroak (% 30,5) borondatezko osasun-aseguruei eta etxeen zuzeneko ordainketari dagozkie; % 7,1eko hazkundera izan zuten aurreko urtearen aldean. Horrela, etxeen ordainketari eta borondatezko osasun-aseguruei dagokien zenbatekoaren hazkundera handiagoa izan da administrazio publikoei eta nahitaezko aseguruiei dagokiena baino.

- *Administrazio publikoek eta nahitaezko aseguruiek ospitaleetako gastu arruntaren % 69,5 finantzatu zuten; gainerakoa etxeen zuzeneko ordainketen (% 25,2) eta borondatezko ordainketa-sistemen (% 5,4) artean banatu zen.*
- *Osasun-laguntza anbulatorioko gastuaren finantzaketa (mediku- eta dentista-kontsultategiak, dentistak, etab.) familiek hartu zuten beren gain % 49,5ean, eta administrazio publikoek eta nahitaezko aseguruiek % 40an. Gainerako % 1,4a borondatezko ordainketa-sistemen bidez finantzatu zen.*

⁶⁶ Osasun Kontuen Sisteman (System of Health Accounts-SHA 2011) argitaratutako ELGaren metodologiaren arabera kalkulatua. Osasun-GASTUAK osasunerako ondasunen eta zerbitzuen azken kontsumoa neurtzen du, hau da, edozein agente finantzatzailerik egindako gastu arrunta. Gastu horren FINANTZAKETAREN barruan sartzen dira administrazio publikoak, nahitaezko osasun-aseguruak, borondatezko osasun-aseguruak eta etxeen zuzeneko ordainketa.

- *Produktu medikoen txikizkarien eta hornitzaileen (farmaziak, produktu mediko iraunkorren hornitzaileak, etab.) gastuaren finantzaketa etxeek hartu zuten beren gain % 58an. Administrazio publikoek eta nahitaezko aseguruak % 40,9 finantzatu zuten, eta gainerako % 1,1a borondatezko ordainketa-sistemen bidez finantzatu zen.*

Nazioarteko konparazioa eginda, EAEn, osasuneko administrazio publikoek BPGaren gainean egindako gastua % 6,5 izan zen 2022an, alegia, EB27ko batezbestekoaren (% 8,4) eta Estatuko batezbestekoaren (% 7,2) azpitik dago.

PPPko osasuneko guztizko *per capita* gastu arrunta (euro) hobe da, 3.775era iritsi baitzen EAEn; hala, EB27ko (3.685) eta zenbait herrialderen, hala nola Espainiako (2.814) eta Finlandiako (3.645) batezbestekoen gainetik jarri zen. Taularen punturik gorenean Alemania dago, 5.317rekin. Azken adierazle hori EB27ko batezbestekoaren gainetik mantendu da eskuragarri dauden urte guztietan.

EAEko administrazio publikoen guztizko gastuarekin alderatuta, osasuneko gastu publikoa % 15,8 izan zen 2022an, EB27ko batezbestekoa (% 14,7) eta Estatukoa (% 15,2) baino handiagoa.

Eusko Jaurlaritzaren 2023ko aurrekontu-likidazioak erakusten du Osasun Atalaren gastu-aurrekontua aldatu egin zela, 4.633,3 milioi eurotik 4.794,5 milioi eurora. Azkenean, Osasun Atalean egindako gastua 4.775,3 milioi eurokoa izan zen. Baliabideen ehunekoari dagokionez, lehenengo tokian geratu zen, gastu osoaren % 33,1 (programa nagusia Osakidetza egindako transferentziei dagokie) eta BPG nominalaren %5,15, aurreko urtearen antzera (% 5,17). Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa eta Farmazia programek guztizko gastu likidatu ia osoa hartzen dute (%97,8). Zehazki, Finantzaketa eta Kontratazio Sanitarioa % 86,1 da, eta Farmazia % 11,7.

Aurrekontuan jasotako zenbateko osoaren eta benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, Osasun Atalean likidatutako gastua (4.775,3 M€) aldatutako aurrekontua (4.794,5 M€) baino txikiagoa da, eta horrek 19,2 milioi euroko beheranzko desbideratzea dakar.

Bestalde, 2024rako berariaz sanitarioak diren partiden gastuen aurrekontua 4.986,9 milioi eurokoa da (+% 7,6, 2023an hasieran aurrekontuan sartutako gastuaren aldean). Gastu hori BPG nominalaren % 5,12 da, 2023an aurrekontuen arabera erregistratutakoa baino apur bat baxuagoa.

Osasun Ministerioaren datuen arabera, EAEn biztanle bakoitzeko osasun-gastu publikoak gora egin du 2023tik 2024ra bitarte, 2.116 eurotik 2.221 eurora biztanle bakoitzeko. Horrela, gure erkidegoa bigarren tokian dago biztanleko gehien gastatzen diren autonomia-erkidegoen rankingean, Asturiasen atzetik. Estatuko batezbestekoa 1.723 euro da biztanle bakoitzeko.

EAEko sektore publikoaren urteko aurrekontuen eta kontuen likidaziotik abiatuta egindako **Osakidetza aurrekontu-likidazioak** erakusten duenez, erakundeak 3.886,5 milioi euroko gastua egin zuen 2023an. Hala, gastua % 1,1 murriztu da 2022tik 2023ra. BPG nominalaren % 4,19 da, eta ratioa 2022koa baino ehuneko 0,35 puntu txikiagoa da. Jaitsiera hori, osorik, ustiapen-gastuen jaitsieragatik gertatu da, inbertsioek % 7,1 egin baitute gora. Likidatutako guztizkoaren % 95,5 ustiapen-gastuei dagokie, eta % 4,5a inbertsioei.

Likidatutako ustiapen-gastuak 3.711 milioi eurokoak dira, hau da, % 1,4ko jaitsiera 2022ko likidazioarekin alderatuta. Langileen gastuak (soldatak eta gizarte-kotizazioak), ustiapen-gastuen % 68, 2.523 milioi euro, aurreko urtearen aldean % 2,5 jaitsi dira. Funtzionamenduko gastuak 1.183 milioi eurokoak izan dira, hau da, aurreko aldi baino % 0,9 gehiago.

Likidatutako kapitaleko gastua, esan bezala, 175,4 milioi eurokoa da, 2022an likidatutakoa baino % 7,1 handiagoa.

Aurrekontuan jasotako zenbatekoaren eta 2023an benetan egikaritutakoaren arteko desbideratzeari dagokionez, likidatutako gastua aurrekontukoa baino handiagoa da (+7,07 M€), eta inbertsioei (+9,87 M€) dagokie, ustiapen-gastuak murriztu egin baitira (-2,8 M€).

5.1.4. Etxebizitza

Lehenik eta behin, Eusko Jaurlaritzaren “*Higiezin salerosketa-estatistikak*” dio 2024an EAEn etxebizitzaren 23.105 **salerosketa** erregistratu zirela, 2023an baino % 13,1 gehiago eta 2014an baino % 97,6 gehiago. 2024ko salerosketa guztietatik, % 19,5 etxebizitza berriak izan ziren eta % 80,5 etxebizitza erabiliak. Hauxe da lurralde banaketa: salerosketen % 52 Bizkaian egin ziren (+% 16,4, 2023arekin alderatuta), % 32 Gipuzkoan (+% 5,1) eta % 16 Araban (+% 20,2).

Etxebizitza motari dagokionez, 2024ko laugarren hiruhilekoko salerosketen % 74,8 etxebizitza libre erabiliak dira (ehuneko -5,1 puntu 2023aren aldean), % 15,8 etxebizitza libre berriak (+4,8 puntu 2023aren aldean), % 5,3 etxebizitza babestu erabiliak (+0,7 puntu 2023aren aldean) eta gainerako % 4,1 etxebizitza babestu berriak (-0,4 2023aren aldean).

Euskadiko etxebizitzaren salerosketen **metro koadroko prezioari** dagokionez, etxebizitza librearen prezioa 3.045,2 €/m² izan da 2024an, 2023an baino % 2,9 gehiago Erabilitako etxebizitza librearen prezioa 2.994 €/m² izan da (+% 3,1 2023aren aldean), eta etxebizitza libre berriena 3.307,4 €/m² (+% 0,4). Etxebizitza babestuen metro karratuko prezioa zertxobait igotzen hasi zen 2013an, eta nabarmen jaitsi zen 2020an, 1.973,2 €/m²-ra iritsiz. 2022an (eskuragarri dagoen azken datua), prezioa % 43,4 igo zen 2021eko prezioarekin alderatuta, 2.763,2 €/m²-ra iritsita, eta azken hamarkadan izandako gehieneko prezioa erregistratu da.

EAEko **etxebizitza libre** salerosketen **batez besteko prezioa** 255.998 eurokoa izan da 2024an, aurreko urteko batezbestekoa baino % 3,6 gehiago. Lurraldeka, Bizkaian %2,8 igo dira prezioak, eta Gipuzkoan eta Araban, berriz, % 5,1 eta % 2,5 igo dira, hurrenez hurren Ondorioz, prezioak 291.196 euro (Gipuzkoa) eta 224.372 euro (Araba) artekoak dira, eta Bizkaia tartean dago, 241.472 euro etxebizitza bakoitzeko batez beste. Eraikitako metro karratuaren prezioan, EAEko batezbestekoa, ikusi dugun bezala, 3.045,2 €/m² da (+% 2,9, 2023koaren aldean): garestiena Gipuzkoan, 3.576,9 €/m², eta merkeena Araban, 2.296,4 €. Bizkaia beste bien artean dago berriro ere: 2.894,6 €/m².

Bestalde, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Sailak **Alokairuaren Merkatuaren Estatistika** (AME) egiten du, EAEko alokairuaren merkatua aztertzeko. Eragiketa hori Etxebizitzaren ekainaren 18ko 3/2015 Legetik aurrera sortutako erregistroetan gordailututako fidantzetan oinarritzen da eta, beraz, nahitaezkoa da hiri-errentamenduen kontratuak erregistratzea eta etxebizitzak alokatzeko kontratuen fidantzak gordailutzea Ingurumen, Lurralde Plangintza eta Etxebizitza Sailak Eusko Jaurlaritzan duen ordezkaritza bakoitzean.

AMEk egiaztatu duenez, 2024ko irailaren 30ean (eskuragarri dagoen azken datua) alokairu libreko 87.821 kontratu zeuden erregistratuta Eusko Jaurlaritzaren fidantza-gordailuan (merkatuko prezioan), 2023an baino % 4,7 gehiago. Horietatik 2.885 sasoiko etxebizitzak dira, eta duten berezitasunagatik, analisi honetatik kanpo geratzen dira. Era berean, ikerketa honetan ez dira aintzat hartzen familia bakarreko etxebizitzetako dagozkien 1.649 kontratuak, ohiko etxebizitza erabilera izan arren, ezaugarri bereizgarriak direla-eta, berariazko analisi bat egitea merezi baitute. Beraz, alokairu libreko 83.287 kontratutan ezarrita dago Eusko Jaurlaritzak AMEri buruz egindako txostenak aztertzen duen stocka: ohiko etxebizitzarako egoitza erabilera duten eta alokairu libreko kontratuak 2024ko irailaren 30ean indarrean zituzten eraikin kolektiboetan kokatutako etxebizitzak; 2023an urtean baino % 4,5 gehiago. Lurraldeka, alokatutako etxebizitzaren % 14 Araban daude (11.683 fidantza), % 36,1 (30.063 fidantza) Gipuzkoan, eta gordailu kopuru handiena (41.541 fidantzari dagozkien % 49,9) Bizkaian dago.

2024ko hirugarren hiruhilekoan eratutako fidantzak 824,9 €-ko batez besteko errenta lortu dute, hau da, urte arteko % 3,9ko igoera. Eraikitako m² bakoitzeko prezioa kontuan hartuz gero, 2023ko hirugarren hiruhilekoan 10,5 €/m² izatetik 2024ko aldi berean 11 €/m² izatera igaro da (+% 4,8).

Etxebizitza libreen salerosketa-prezioei dagokienez, Garraioak eta Mugikortasun Jasangarriko Ministerioak etxebizitza libreen (berriak eta bigarren eskukoak) higiezinaren transakzioen batez besteko balioak kalkulatzeko Notariotza Estatistikak emandako informazioarekin, eta horrekin, **autonomia-erkidegoen** arteko konparazioak egin daitezke.

2024an EAEn saldutako etxebizitza libreen batez besteko balioa, notario erregistroetan agertzen denez, 244.446 eurokoa izan zen, 2023an baino % 4,5 gehiago eta estatuko batezbestekoa (193.719 euro) baino % 26,2 gehiago (+% 7,2). Oro har, preziorik altuenak Balearretan eta Madrilgo Erkidegoan daude, eta baxuenak Extremaduran, Gaztela-Mantxan eta Gaztela eta Leonen. Eraikuntza berriko etxebizitzak bakarrik kontuan hartzen baditugu, EAEko datua 281.979 euroraino igotzen da, 2023an baino % 5,4 txikiagoa. Zifra hori (behi behineko datuekin) estatuko batezbestekoa (288.087 euro) baino pixka bat txikiagoa da, azken urtean % 7,1 igo baita. Erabilitako etxebizitzari dagokionez, EAEko batez besteko balioa, 2024an, 237.409 eurokoa da, 2023an baino % 5,7 gehiago. Estatuko datua 184.534 da (+% 7,3), beraz, bien arteko aldea da nabarmenena, % 28,7koa.

Eraikuntza-jarduerari dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren Etxebizitza Behatokiak dio COVID-19aren pandemia gertatu zen 2020. urtean 4.191 etxebizitza eraikitzen hasi zirela, aurreko urtean baino % 33,1 gutxiago, eta 2021ean tasa positiboetara itzuli ziren (+% 13,1), babestutako etxebizitzaren eraikuntza-kopurua berreskuratu zelako, eta joera hori 2022an mantendu zen (+% 23). 2023an datu negatiboa erregistratu da, hasitako etxebizitzaren gutzitzea % 1,8 jaitsi baita. Bilakaera hori 2024an mantendu da, % 5,1eko jaitsierarekin, hasitako etxebizitza libreen murrizketaren ondorioz (-% 8,5 2023koaren aldean), babestutako etxebizitzak % 1,4 igo baitira. Etxebizitza babestuak gutzitzaiekiko duen ehunekoa hasitako etxebizitzaren % 36,9 da.

Bestalde, EAEn 2024an amaitutako etxebizitza guztiak 4.657 dira, aurreko urtean baino % 26,5 gehiago, amaitutako etxebizitza babestuen segmentuan (+% 92,9) eta libreetan (+% 1,3) izandako gorakadaren ondorioz. Zifra horien ondorioz, etxebizitza babestuak EAEko eraikuntza jardueran duen partaidetza gora egin du azken urtean, amaitutako etxebizitzaren pisua 2023ko % 27,5etik 2024ko % 42ra igaro baita.

Etxebizitzaren eskariei dagokienez, gurasoekin edo tutoreekin bizi diren 18 eta 44 urte arteko pertsonen lehenengo **etxebizitza izateko beharrari** dagokionez, Eusko Jaurlaritzaren "Etxebizitzaren Beharrei eta Eskariari buruzko Inkestan" egiaztatu zuten, 2023an, diru-sarrerak zituzten 70.013 pertsonen lehenengo etxebizitza eskuratzeko beharra zutela eta, beraz, 2021eko inkestarekin alderatuz, % 7,9ko igoera gertatu zen. Pertsona horiek behar duten etxebizitza kopuruari dagokionez (baxuagoa da, etxebizitza banaka edo bikotean eskuratu dezaketelako), guztira 63.378 pertsona dira, bi urte lehenago baino % 9 gehiago.

Halaber, 77.369 familiak etxebizitza aldatzeko beharra adierazi dute, guztien % 8,4k. Hau da, % 6ko jaitsiera 2021aren aldean: urte horretan guztien % 9,1 ziren etxebizitza horiek. Badirudi datu horiek finkatu egiten dutela 2021ean hasi zen joera negatiboa, 2015-2019 urteetako gehikuntzaren ondoren. Azkenik, Etxebizitza Beharren eta Eskariaren Inkestak adierazten du, guztira, 75.620 euskal etxek behar zutela esku-hartzea 2023an birgaikuntza egiteko; hala, magnitude hori EAEko familia-etxebizitzaren parkearen % 8,2 da. Bilakaeraren aldetik, etxebizitza birgaitzeko beharrak behera egin zuen 2021aren aldean, bai etxeen bolumenean (-% 13,9), bai behar horren eragin erlatiboan (ehuneko -1,5 puntu) ere.

EAEko **familiak etxebizitzak ordaintzeko egin beharreko finantza-ahaleginari** dagokionez, lehenik eta behin, Espainiako Jabetza, Ondasun Higiezin eta Merkataritzako Erregistratzaileen Elkargoaren “*Higiezin Erregistro Estatistikak*” adierazten du EAEko familiak beren etxebizitzak ordaintzeko egiten duten finantza-ahalegina, hileko batez besteko hipoteka-kuotaren eta soldata-kostuaren arabera neurtuta, % 29,5koa dela 2024ko laugarren hiruhilekoan, aurreko urtean baino 0,8 puntu gehiago. Estatu osoari dagokionez, azken urteko bilakaera kontrakoa izan da, ahalegin hori batez besteko soldata-kostuaren % 32,6 baitzen 2024aren amaieran, urtebete lehenago baino 0,8 puntu gutxiago. Epe luzeagoko ikuspegitik, azken hamarkadan (2014 eta 2024 bitartean) finantza esfortzu hori 2,5 puntu handiagoa da EAEn eta 3,2 estatuan.

Bigarrenik, EINen “*Familia Aurrekontuei buruzko Inkestak*” aukera ematen du jakiteko, ECOICOP (European Classification of Individual Consumption by Purpose) gastuaren sailkapenaren lau digituko desagregaziotik abiatuta, zer gastu egiten duten familiak beren etxebizitza nagusiaren alokairua ordaintzeko, bai eta etxebizitza nagusiari jabetzan egotzitako alokairua ere (halako etxebizitza baten jabe den familiak ordainduko lukeen errenta, etxebizitza horretako maizterra balitz). Datu horiek etxe bakoitzeko batez besteko gastuari eta familia-unitatearen urteko gastuaren gaineko ehunekoari dagokienez ematen dira.

2023an, informazioa dagoen azken urtean, EAEko familiak, batez beste, 7.573,84 euro gastatu zituzten urtean ohiko etxebizitza ordaintzeko, 2022an baino % 0,4 gehiago, etxebizitza horri jabetzan egotzitako alokairua kontuan hartuta. Zenbateko hori urteko familia-gastuaren % 20,85 da (-0,43 puntu aurreko urtearen aldean). EAEko gastua, gainera, Estatuko batez bestekoa (5.458,19 €) baino % 38,8 handiagoa da, hau da, Espainiako familien gastuaren % 16,73. Alde hori aldatu egiten da etxebizitzaren alokairu-gastua kontuan hartzen badugu: EAEko familiak, batez beste, 1.159,18 euro gastatu zituzten 2023an (urteko gastuaren % 3,19) ohiko etxebizitzaren alokairuan; estatu osoan, berriz, gastu hori handiagoa da, bai kopuru absolutuetan (1.211,45 euro), bai erlatiboetan (gastu guztiaren % 3,71).

Bestalde, etxebizitzarekin lotutako alderdi delikatuetakoa bat **da hipotekak edo alokairu-errentak ordaindu ezin dituztelako** etxebizitzak galtzen dituzten familien egoera. Botere Judizialaren Kontseilu Nagusiak (BJKN) Euskadiko lehen instantziako epaitegietan aurkezturiko hipoteka-betearazpenen segimendua egiten du, eta adierazi duenez, 2024an 475 betearazpen erregistratu ziren, hots, % 22,8ko jaitsiera aurreko urtearen aldean. 2024an aurkezturiko betearazpenak estatuko 23.164 betearazpenen % 2,1 dira (-% 18,3, 2023arekin alderatuz).

Halaber, 2024an, EAEn, lehen instantziako epaitegiek 608 kaleratze egin zituzten, aurreko urtean baino % 2,5 gehiago, eta estatuko guztien % 2,2. Horietatik 78 hipoteka betearazpenak izan ziren (-% 41,8, 2023arekin alderatuz), 498 etxegabetze prozedurak (-% 3,9) eta 32 beste prozedura batzuk (-% 60).

Bestalde, Eusko Jaurlaritzak “**EAEko etxebizitzaren erabilerari buruzko inkesta**” egiten du, gure Erkidegoan hutsik dauden etxebizitzaren parkearen dimentsioa eta kudeatzeko posibilitateak zein diren jakiteko, informazio garrantzitsua baita hutsik dauden etxebizitzak mugiarazteko politikak sortzeko. 2023ko azken emaitzak aztertuta, Etxebizitzaren Euskal Behatokiak nabarmendu du EAEn milioi bat etxebizitza baino zertxobait gehiago zenbatu direla, eta horietatik % 92,7 okupatuta egon ohi direla (2021ean, % 92,8). Eta hutsik dauden edo nagusiak ez diren etxebizitzaren % 7,3tik (78.358 unitate), % 3,3 sasoiko etxebizitzak dira, eta gainerako % 4 (43.052 etxebizitza) jenderik gabeko etxebizitzaren parkeari dagozkio (% 4,4 2021ean). Lurraldeka, Gipuzkoan jenderik gabeko etxebizitzaren tasa txikiena izan da. % 2,6 dira; Bizkaian eta Araban, berriz, % 4,9 eta % 3,9, hurrenez hurren.

Era berean, Etxebizitzaren Behatokiak nabarmentzen duenez, etxebizitza horietako zenbait dagoeneko merkatuan daude eta, beraz, ezin kudea daitezke etxebizitza hutsak mugiarazteko programen ondorioetarako. Halaber, beste batzuk aldi baterako daude hutsik, ezinbestean, jabeen osasunarekin lotutako arrazoiengatik edo lanagatik. Horregatik, “kudeagarriak” deritzen jenderik gabeko etxebizitzei erreparatzen die: 2023an 25.450 etxebizitza erabat kudeagarriak dira, 2021ean baino % 2,6 gutxiago eta etxebizitza-parkearen % 2,4 dira. Halaber, jenderik gabeko etxebizitzaren % 59,1 dira.

Bestalde, **Eusko Jaurlaritzaren etxebizitza politikaren** oinarria alokairuko etxebizitza publikoaren parkea gehitzea eta hiri birgaitze eta berrikuntza politika berria sustatzea izan da, irtenbide eraginkor eta jasangarri gisa, hain zuzen ere. Halaber, lurzorua kudeatzeko politika aktiboari eutsi nahi dio, etxebizitza berriaren eraikuntzaren sektorea dinamizatzeko eta lurralde banaketa orekatuagoa lortzeko xedearekin, betiere, etxebizitza politikaren zerbitzurako baliabideen erabilera eraginkortasun handiagoa izateko testuinguruan, baina kontuan hartuta etxebizitzaren merkatua errotik aldatu dela finantza krisiagatik eta higiezinaren burbuila lehertu izanagatik.

Memoria honen erreferentzia-datan (2024) indarrean dagoen *2021-2023 Etxebizitza Plan Zuzentzailearen* xedea da *“etxebizitza duin eta egoki baten beharra duten pertsonen erantzun integrala bermatzea, alokairu eskuragarria eta bizitegi-parkearen bizigarritasun- eta jasangarritasun-baldintzak hobetzera bideratutako baliabideen eskaintza handituz”*. Etxebizitza Programak 2020-2023 aldian gauzatutako gastu bateratua 1.221,1 milioi eurokoa da. Nabarmenezkoa da etxebizitza eraikitza bideratutako partida, 247 milioi euro (guztizko gastuaren % 20,2), Bizigune Programako 148,5 milioi (guztizkoaren % 12,1), familiei dirulaguntzak edo subsidioak ematera bideratutako 72,4 milioi euro (% 5,9) eta Gaztelagun Programako ia 36 milioi (egikaritutako gastuaren % 2,9).

Halaber, *2022-2036 aldirako Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala* tresna estrategikoa eta egiturazkoa da, eta eragile publiko eta pribatu askok konpromisoa hartzen dute 2015eko Legeak ezarritako etxebizitzarako eskubide subjektiboaren eraginkortasunean modu koordinatuan aurrera egiteko. Guztira, 88 erakundek egin dute bat Itunarekin, gizarte zibiletik edo kolektibo profesionaletatik hasi eta erakunde eta enpresetaraino. Hau da Itunaren helburu nagusia: *“etxebizitzarako eskubidea eskubide eraginkor gisa bizkortzea. Etxebizitza duin eta arrazoizko prezioa bat eskuratzea giza garapen jasangarriaren funtsezko elementuetako bat da, zeinarekin erabat konprometituta baitago Euskal Autonomia Erkidegoa”*. Itun horren esparruan, Eusko Jaurlaritzaren XIII. legegintzaldiko Etxebizitza eta Hiri Agenda Sailaren lehenengo jardura estrategikoetako bat, 2024ko abenduan, *Euskadiko Hirigintza eta Etxebizitza Foroa* sortzea izan da. Foro hori kontsultarako eta parte hartzeko gunea da, eta eragile publikoak, pribatuak eta sozialak biltzen ditu, etxebizitza-politikak diseinatu eta ezartzeko.

Bestalde, Etxebizitzaren EAEko Behatokiak azpimarratu du 2021ean etxebizitza-arloko PFEZn egindako kenkarietara lotutako **zerga-gastua** guztira 461 milioi eurokoa izan zela, 2020an baino % 3,1 gehiago. Zenbateko hori Etxebizitza Sailak ekitaldi horretan bertan likidatutako gastuaren bikoitza baino gehiago da (118 milioi euro). Guztira, 460.646 PFEZ aitorpenek ohiko etxebizitzagatik kenkariaren bat zuten, 2020an baino % 11,7 gehiago, eta kopuru hori aitorpenen % 45,9 da. Motaren arabera, orotara 352.051 aitorpenek izan zuten ohiko etxebizitza eskuratzearen ziozko kenkaria (etxebizitzaren ziozko kenkariaren % 76,4). Alokairuko kenkariari dagokionez, berriz, txikiagoa da kopurua, orotara 108.595 aitorpen izan baitira (aitorpen guztien % 23,6).

Azkenik, Etxebizitzarako Eskubideari buruzko maiatzaren 24ko 12/2023 Estatuko Legeak hainbat neurri jasotzen ditu, besteak beste, etxebizitza arrazoizko prezioan eskuratzea bermatzeko. Horien artean, **“tenkatutako eremuak”** deiturikoetara bideratutako neurri espezifikoak nabarmentzen dira. Tenkatutako eremu izendatzeko, bi irizpide hauetako bat bete behar da: Hipotekaren edo alokairuaren kostuaren batez besteko karga, norberaren edo bizikidetzaren unitatearen aurrekontuan, gehi oinarritzko gastu eta hornidurak, familien batez besteko diru-sarreraren edo batez besteko errentaren % 30 baino handiagoa izatea; edo etxebizitzaren erosketa- edo alokairu-prezioak, etxebizitza tenkatuaren merkatu-eremu deklaratu aurreko bost urteetan, dagokion autonomia-erkidegoko KPlaren hazkunde metatuaren ehunekoa baino ehuneko 3 puntu handiagoa izatea, gutxienez.

2024ko apirilean, 1,5 milioi pertsona bizi ziren EAEn, biztanleria osoaren % 68, tenkatutako eremu gisa identifika zitezkeen udalerrietan. Lurraldeen arabera, Arabako biztanleriaren % 76 tenkatutako eremuetan bizi da erreferentzia-datan, % 65 Bizkaian eta % 68 Gipuzkoan. Oro har, EAEko 3 hiriburuak eta 35 udalerrri tenkatu

gisa agertzen ziren, legean ezarritako bi irizpideetako bat betetzen baitzuten, gutxienez. Eta, gainera, beste 5 udalerrri partzialki tenkatuta zeuden. Guztira, EAEko 43 udalerriri eragiten zien.

Tenkatutako eremuaren izendapenak atea irekitzen die etxebizitza-politika publikoko esku-hartze espezifikoei “tenkatugarri” gisa identifikatutako udalerriei. Ildo horretan, Gobernua lege-erreformetan ari da lanean, tentsioan dagoen eremuari irismen handiagoa emango diotenak. Gaztelagun edo Bizigune programak, Erabilera Turistikoko Etxebizitzaren mugak, tentsioan dagoen eremuari indexatuta egon daitezke, Jaurlaritzak figura horri ibilbide luzeagoa emango dioten premiazko neurrien arau-garapena aurreikusten baitu.

5.2. ONDORIOAK

5.2.1. Hezkuntza

Berriz ere agerian utzi nahi dugu, hezkuntzako beheko mailetan (Haur eta Lehen Hezkuntzan) matrikulazioak aurreko urteetako beheranzko joerari eusten badio ere, DBHn, Batxilergoan, Lanbide Heziketan eta unibertsitatean matrikulazioak gorantz jarraitzen duela.

Ikus dezakegunez, aurreko urteetan bezalaxe, Batxilergoko modalitateak, lanbide-arloak eta unibertsitate-graduak aukeratzean, emakumeek eta gizonek desberdin jokatzeko jarraitzen dute. Emakumeek gizonek baino neurri handiagoan aukeratzeko dituzte giza, gizarte-, osasun- eta arte-arloak, eta gizonek, berriz, teknologia- eta industria-arloak. Dena den, poliki-poliki bada ere, aldeak murrizten ari dira.

Azpmarratu nahi dugu, nahiz eta ikasle gehienek unibertsitate publikoak aukeratzeko jarraitzen duten, matrikulazio banaketan ikastetxe pribatuen aldeko joera nabari dela. Horrez gain, unibertsitate publikoa titulazio bikoitzen gorakadara egokitzen ari da bere eskaintza; duela hamarkada bat, gradu bikoitzak unibertsitate pribatuen eskumen eskusiboa ziren.

Hizkuntza-ereduei helduta, D ereduaren matrikulazioak diren ikasleek ehunekoak behera egiten du hezkuntza-mailak gora egin ahala, baina urteetan zehar eredu horren presentziak gora egiten du unibertsitateaz kanpoko irakaskuntza guztietan.

Positiboki baloratzen dugu gure erkidegoak beste autonomia-erkidego batzuekin alderatuta duen posizio ona, etengabeko ikaskuntzan parte hartzeari, hezkuntza eta prestakuntza goiz uzteari eta goi-mailako ikasketak dituzten gazte tituludunen ehunekoari dagokienez. Era berean, poztu egiten gaitu, bereziki, EHU 400 unibertsitate onenen taldean kokatu izana Shanghaiko rankingean, 500 unibertsitate onenen artean baitzegoen lehen.

Nabarmentzekoa da, halaber, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailaren gastua, aurrekontu-likidazioaren arabera, handitu egin dela, eta Hezkuntza Ministerioaren datuen arabera, EAEko hezkuntza-administrazioen gastu-ratioa BPGaren gainean Estatuko batezbestekoa baino handiagoa dela.

Gainera, gure autonomia-erkidegoko ituntze-ereduak unibertsitateaz kanpoko hezkuntza-mailetan duen garrantzia azpimarratu nahi dugu.

Azkenik, batzorde honek dei egiten du hezkuntzari buruzko estatistikek eskola-segregazioari buruzko informazioa jaso dezaten, fenomeno horrek sortzen duen kezka kontuan izanda.

5.2.2. Kultura eta hizkuntza-aniztasuna

Kulturari dagokionez, deigarria egiten zaigu 2022tik 2023ra bitartean izandako beherakada, jarduera ekonomiko nagusia kultura duten enpresen kopuruari eta haiek sortutako enpleguari dagokionez. Hala ere, komeni da gertatutako aldaketa metodologikoa gogoan izatea, eta hurrengo edizioetara arte itxaron beharko dugu sektorean gertatzen ari denari buruzko ikuspegi zehatzagoa izateko.

Aurrekontu publikoei dagokienez, atsegina da egiaztatzea kulturaren sektorera bideratutako funtsak handitu egin direla, eta euskal administrazio publiko guztiek berreskuratu zutela 2022an pandemian murriztutako gastua, eta horren aurretik erregistratutakoak baino balio handiagoak lortu zituztela.

Herritarren euskararen erabilerari dagokionez, poztekoa da ikustea euskaldunen eta ia euskaldunen proportzioak hazten jarraitzen duela. Hori bai, euskararen ezagutzak adin guztietan gora egin badu ere, adierazi nahi dugu oraindik badagoela zer hobetu jendaurreko emanaldietan. Zehazki, pertsona helduek eta migratzaileek euskara ikasteko duten aukera erraztu eta hobetzeko ekimenak ezarri behar dira, are gehiago.

Era berean, aurrekontuei dagokienez, hau da, euskara sustatzera bideratutako baliabide publikoei dagokienez, egiaztatu da entitate batzuek tarte handia dutela euskalduntze-polituketara bideratutako baliabideak handitzeko.

5.2.3. Osasun eta osasun-sistema

Gure memoria sozioekonomikoetan azaldu dugun bezala, oro har, EAEko biztanleriak osasun onaren adierazleak ditu, eta horiek hobetzen jarraitzen dute (bizi-itxaropen eta osasun oneko bizi-itxaropen handiak eta gero eta handiagoak, heriotza-tasa gero eta txikiagoak eta abar). Hala ere, hildakoen batez besteko adinak gora egiten jarraitzen du, horrek lehen mailako zein ospitaleko osasun-arretaren egiturarako dituen ondorioak kontuan hartuta, erikortasunari eta mendekotasunari dagokienez.

Osasun-laguntzaren eskaria handia eta gero eta handiagoa da. Izan ere, Euskal Autonomia Erkidegoa ospitaleko erikortasun-tasa altuenak dituzten autonomia-erkidegoen artean dago Estatuan. Batez besteko egonaldia Estatukoa baino handiagoa da, eta ospitale publikoetako ospitalizazioen ehunekoa ere Estatuko batezbestekoa baino handiagoa da.

Gainera, kontsultek (ospitalekoak ez direnak, osasun mentalekoak eta ospitalekoak), ospitaleko altek eta ebakuntza kirurgikoek gora egiten jarraitzen dute. Horrenbestez, egokia eta beharrezkoa dirudi Osasun Sistema erreformatzea, eta ahaleginak egiten jarraitzea, bai ekonomikoki, bai sistemaren barne-antolamenduari eta plantillak indartzeari dagokienez.

Berriz ere, funtsezkoa da Osakidetza plantillan plazak hornitzeko estrategia bati ekitea, hobekuntza zientifiko-teknologikoak txertatzea eta pazienteek beren osasunaren arduradun gisa parte har dezaten lortzea.

Beraz, komenigarria litzateke herritarrek osasun publikoarekiko duten konpromiso-maila handitzea, pazienteak beren osasunaren kudeaketan subjektu aktibo gisa ahaldundutzea, eta, halaber, baliabideetan sakontzea, hala nola teknologia berriak sartzea (e-osasuna), besteak beste, sistemak eraginkortasunez funtzionatzeko modua izan dezan. Ildo horretan, arreta berezia jarri behar da arrakala digitalak kolektibo jakin

batzuei eragiten dizkien ondorio negatiboetan, teknologia berrietan gaitasun gutxien duten pertsonen osasun-sistema eskuragarri izan dezaten eragozteak saihestuz.

Haurdunaldia borondatez etetearen (HBE) harira, agerian utzi nahi dugu etendura gehienak sistema pribatuan egiten direla, eta beharrak gero eta handiagoak direla. Sistema publikoan, berriz, arreta-kopuruak bere horretan jarraitzen du, eta hori emakumeen osasunerako eskubidea urratzearen seinale izan daiteke, bai eta gabezia horri konponbiderik ematen ez zaion seinale ere, dela behar diren bitartekoak ez jartzeagatik, dela HBE errazten ez duten arau-betekizunak ez izateagatik sistema publikoan sartzeko.

Aurten ere, osasun mentalari buruz dugun kezka azpimarratu nahi dugu; izan ere, antsietate- eta depresio-sintomen prebalentziak nabarmen egin du okerrera 2018. eta 2023. urteen artean. Kontuan izan behar dugu prebalentzia horrek gora egiten duela adinarekin, ahaztu gabe pandemiak eragin argia izan zuela gazteengan, eta bizitzaren aldi horren ezaugarri bereziek osasun mentaleko arazoak areagotzea eragin dezaketela.

Bestalde, lasaigarrien eta/edo somniferoen kontsumoaren prebalentziak ere gora egiten jarraitzen du. Gainera, ez dira beti medikuak aginduta kontsumitzen, eta, kasu horietan, nagusiki senide edo ezagun baten bidez lortzen da psikofarmakoa. Ikertu egin beharko lirateke egoera horien kausak eta emakumeengan duten prebalentzia handiagoa.

Orobat, gogora dezagun psikofarmakoak (errezetarekin edo gabe) kontsumitzen dituzten pertsonen batez besteko adina murriztu egin dela 2010 eta 2023 artean: 40 urtetik 29,3ra jaitsi da gizonen artean, eta 40,1etik 34,7ra emakumeen artean.

Esparru horretan, autolesioen eta suizidioen intzidentzien kopurua gero eta handiagoa da, eta hori kezkarria da, bereziki gazteen artean. Era berean, biztanleriaren zahartzea eta datozen urteetan biztanleria zahartua handituko dela aurreikusten duten proiektzio demografikoak kontuan edukita, biztanleriaren eremu horretarako ekintzak planifikatu behar dira, haien osasun mentalari heltzeko. Premiazkoa da osasun mentaleko krisia arintzeko neurriak hartzea.

Osasunarekin zerikusia duen guztia oso garrantzitsua denez, gure iritziz, informazio garrantzitsua falta da, besteak beste, osasun mentaleko sareko giza baliabideei dagokienez, eta, zehazki, lehen mailako arretako psikologia eta psikiatria arloko profesionalen kopuruari, klinika pribatuekin ebakuntza kirurgikoak ituntzeko gastuari eta lehen mailako arretako lehen hitzordurako itxaron-zerrendei dagokienez. Osakidetza urteko memorietan sartu beharko luke informazio hori.

Amaitzeko, batzorde honek aditzera eman duen legez, osasuneko gastu publikoak hobetzen jarraitu behar du, baliabideen optimizazioa alde batera utzi gabe. EAEko osasun sistemaren etorkizuneko iraunkortasuna gizarte osoa kezkatzen duen balio partekatu bat da.

5.2.4. Etxebizitza

Kapitulu honetan etxebizitzaren merkatuari buruz aztertutako datu nagusien arabera, jarduera suspertu egin da, 2023an nolabaiteko geldialdia izan ondoren. 2024an, bai etxebizitzaren salerosketak bai eraikuntza-jarduerak tasa positiboak izan zituzten, eta etxebizitza babestuen eskaerak, berriz, gora egin zuen. Hala ere, atentzioa eman nahi dugu prezioen hazkunde-bidearen jarraitutasunagatik, eta, bereziki, azken urteko gorakadagatik.

Alokairuko etxebizitza gutxiegia eskaintzen dira oraindik ere, bai arlo pribatuan, bai publikoan ere. Gainera, alokairu pribatuen errentak oraindik ere altuegiak dira eskatzaileen ordainketa-gaitasunarekin alderatuta, eta horregatik, herritar askorentzat zaila da alokairuak eskuratzea. Arazo hori areagotu egin da azken urteotan, eta, horregatik, kezkatzen gaitu kolektibo zabalengan duen eraginak, bereziki gazteengan eta baliabide gutxien dituzten pertsonengan.

Testuinguru horren aurrean, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak azpimarratu nahi du aipatutako arazoan etxebizitza-politikak indartu eta gauzatzearen garrantzia. Alde horretatik, uste dugu Euskadiko Etxebizitzaren aldeko Itun Soziala tresna estrategikoa eta egiturazkoa dela, eta eragile publikoek eta pribatuek konpromisoa hartzen dutela, besteak beste, 2015eko Legeak ezarritako etxebizitzarako eskubide subjektiboaren eraginkortasunean modu koordinatuan aurrera egiteko.

Era berean, gure ustez, Euskadiko Hirigintza eta Etxebizitza Foroa sortzea inplikaturako eragileek parte hartzeko gune gisa, lankidetzak publiko-pribatua eman dezake, etxebizitza-politikak egokiago bideratu eta doitzeko.

Era berean, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak oso garrantzitsutzat jotzen du “tenkatutako eremuen” figura etxebizitzaren merkatuan nabaritutako prezio-desorekak zuzentzeko tresna gisa sartzea, eta, horregatik, kezka berezia izango du horien jarraipena egitean, haien eraginkortasuna ebaluatzeko.

Era berean, 2025-2027 Plan Zuzentzaile berriaren bilakaerari erreparatuko dio, eta, ildo horretan, gogorarazi nahi dugu plangintza-tresnen ebaluazioaren garrantzia, hartutako neurriak lortu nahi diren helburuetara egokitzen joateko bitarteko gisa.

VII. KAPITULUA

Araugintza EAEn

EA Erentzako Autonomia-estatutuaren abenduaren 18ko 3/1979 Lege Organikoak azaltzen du EAEren eskumena dela gai jakin batzuetan legeria garatzea eta bere lurraldearen barruan estatuaren oinarritzko legeria betearaztea. Era berean, lege horrek adierazten du EAEko botereak Legebiltzarraren bidez, Eusko Jaurlaritzaren bidez eta lehendakariaren bidez gauzatuko direla, eta lurralde historikoek beren Foru Erakundeak estatutuan xedatutakoaren arabera edukiko eta antolatuko dituztela.

EAEko autogobernurako erakundeak indarrean sartzean, ezinbestekoa suertatu zen, Autonomia Estatutuan ezarritakoarekin bat etorritz, Legebiltzarrak Eusko Jaurlaritzaren antolaketari eta eskumenei buruzko legeak eta erakunde komunen eskumen-maila eta lurralde historikoen eskumen-maila arautzeko legeak onestea.

Eusko Jaurlaritzaren egitura, haren eskumenak eta Legebiltzarrarekin dituen harremanak finkatzeko helburuarekin, Gobernuari buruzko ekainaren 30eko 7/1981 Legea onetsi zen. Beste eskumen batzuen artean, legeak zehazten du gobernuak honakoak gauzatu behar dituela: lege-ekimena, Lege Proiektuak onetsiz eta Legebiltzarrari bidaliz; legegintzarako eskuordetzea, Legegintzako Dekretuen bidez; eta araudiak egiteko ahalmena, Dekretuen eta Aginduen bidez.

Gerora, Autonomia-erkidegoko erakunde komunen eta bertako lurralde historikoetako foru-organoen arteko harremanei buruzko azaroaren 25eko 27/1983 Legea aldarrikatu zen. Lege horrek Eusko Legebiltzarra izendatzen du lege-maila duten arauak onesteko gaitasuna daukan erakunde bakar autonomia-erkidego osoan, baldin eta lege horien gaia Autonomia Estatutuaren arabera autonomia-erkidegoari badagokio eta estatutuan lege honek edo ondorengo legeek ez badiete gaia lurralde historikoetako foru-organoei esleitzen. Tradizio historikoarekin bat etorritz, lurralde historikoetako foru-organoak Batzar Nagusiak eta Foru Aldundiak dira.

Era berean, lurralde historikoetako eskumenak arautzen ditu. Ezartzen duenez, beraien bakarreko eskumenekoak diren gaietan lurralde historikoei dagokie arauak egiteko ahalmena, bakoitzaren Batzar Nagusien foru-arauen bidez.

Legegintza Botereak eginiko araua da legea zentzu hertsian, hots, Parlamentuak eginikoa. Zenbait kasutan, oso espezifikotan, gobernuak onetsitako lege-mailako arauak onartzen dira: legegintza-dekretuak (EKren 82.-85. artikulua) eta lege-dekretuak (EKren 86. artikulua).

Legegintzako ekimena, hau da, prozedura legegilea martxan jartzeko gaitasuna, honako hauek proposa dezakete:

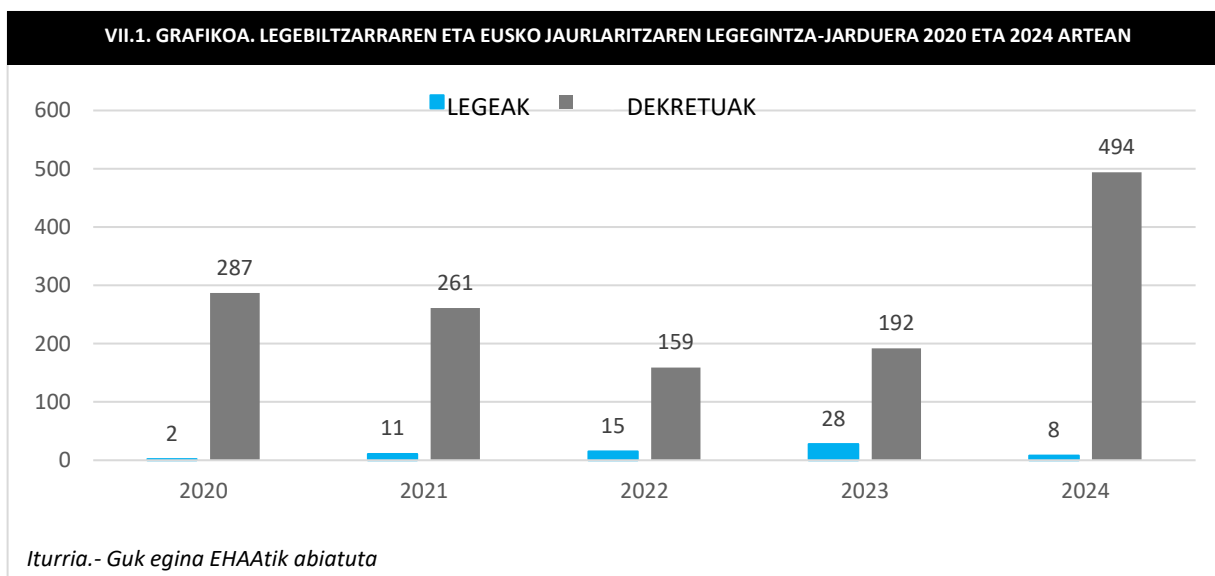
- Legebiltzarreko taldeak, edo legebiltzarkide bat, beste lauren sinadura jasoz gero.
- Gobernua.
- Lurralde historikoak ordezkatzeko dituzten erakundeak.
- Legegintzako herri-ekimena, EAEko 30.000 herritarren sinadurekin.

Ekimena Eusko Jaurlaritzarena denean “lege-proiektua” izena jasotzen du; gainerako kasuetan, “lege-proposamena” da.

Eusko Legebiltzarrak, legeak egiteko duen eginkizuna betetz, 8 lege onetsi zituen guztira 2024an; honako hauek:

- Energia-trantsizioaren eta klima-aldaketaren otsailaren 8ko 1/2024 Legea.
- Haurren eta nerabeen otsailaren 15eko 2/2024 Legea.
- Lankidetzaren eta elkartasunaren 15eko 3/2024 Legea.
- Pertsona transak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzko otsailaren 15eko 4/2024 Legea.
- Euskal Autonomia Erkidegoko 2024. urteko aurrekontu orokorrak onartzen dituen abenduaren 22ko 21/2023 Legea aldatzen duen azaroaren 21eko 5/2024 Legea.
- Bilboko Aduanetako Agenteen eta Komisarioen Elkargo Ofiziala desegiten duen abenduaren 19ko 6/2024 Legea.
- Euskal kooperatiben abenduaren 20ko 11/2019 Legea aldatzen duen abenduaren 19ko 7/2024 Legea.
- Euskal Autonomia Erkidegoko 2025. urteko aurrekontu orokorrak onartzen dituen abenduaren 20ko 8/2024 Legea.

Bestalde, **Eusko Jaurlaritzak**, arauak egiteko bere ahalmena erabiliz, guztira 494 dekretu onartu ditu 2024an.

Era berean, ezagunak dira Eusko Jaurlaritzaren XII. Legegintzaldia (2020-2024) eta XIII. Legegintzaldia (2024-2028) osatzen duten urteetarako **Legegintza Programak**, Gobernu Kontseiluak onetsiak 2020ko azaroaren 10ean eta 2024ko urriaren 1ean, hurrenez hurren.

VII.1 TAULA. XII. LEGEGINTZALDIA (2020-2024). LEGEGINTZALDI-PROGRAMA ETA EGOERA 2024KO ABENDUAREN 31N				
SAILA	AURREIKUSITAKO ARAUA	EGAB-EN* IRIZPENA	GOBERNUAREN EGOERA (Hala badagokio, onespen data)	LEGEbiltzARRARE N EGOERA
1. LEHENDAKARIORETZA ETA SEGURTASUNA	Suteak prebenitu eta itzaltzeko nahiz salbatzeko zerbitzua	16/2022 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-02-21	12/2023 Legea, azaroaren 23koa
2. LEHENDAKARIORETZA ETA LANA ETA ENPLEGUA	Diru-sarrerak bermatzeko eta gizarte-inklusioko legearen aldaketa Izen berria: Inklusiorako eta Diru-sarrerak Bermatzeko Euskal Sistema	11/2021 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2022-05-10	14/2022 Legea, abenduaren 22koa
	Enpleguko Euskal Sistema Izen berria: Euskal enplegu-sistema	15/2022 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-04-04	15/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio-ko kidegoak eta eskalak	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2020-12-01	15/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
	Euskal enplegu publikoa	9/2015 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-07-06	11/2022 Legea, abenduaren 1ekoa
	Euskadiko gardentasunarena	12/2023 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-11-28 (Gobernu Kontseiluan onartutako Lege Proiektua 2025-04-01)***	Legebiltzarrean izapidetzen
	Euskal sektore publikoa	13/2015 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2020-12-29	3/2022 Legea, maiatzaren 12koa
	Xedapen orokorrak egiteko prozedura	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-03-23	6/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	EAEko Herri Administrazioen zigortzeko ahalmenari buruzko Legea	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-11-23	1/2023 Legea, martxoaren 16koa
	Kasazio zibileko errekurtsioa	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-06-01	4/2022 Legea, maiatzaren 19koa
EKONOMIAREN GARAPENA, JASANGARRITASUNA ETA INGURUMENA	Euskadiko natura-ondarea kontserbatzea	3/2019 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2020-11-24	9/2021 Legea, azaroaren 25ekoa
	Euskadiko Ingurumen Administrazioa	4/2019 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2020-11-03	10/2021 Legea, abenduaren 9koa
	Trantsizio energetikoa eta klima-aldaketa	11/2022 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-05-16	(1/2024 Legea, otsailaren 8koa)
	Landa-garapenarena	4/2020 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-06-29	7/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	Animaliak babesteari buruzkoa** Izen berria. Etxeko animaliak babesteari buruzkoa	---	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2021-02-02an onartua	9/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	Ekarpenak	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-07-27	Urriaren 7ko 4/2021 Legea
	EAEko aurrekontu orokorren 2005 eta 2018 bitarteko ekitaldietako likidazioak onartzea***		2022/02/01eko Gobernu Kontseiluaren akordioa. Eusko Legebiltzarrera bidali da, eta ez da beharrezkoa Legegintza Programan aurreikusitako lege-proiektuak onartzea.	
	Euskadiko Autonomia Erkidegoko diru-laguntzen araubidea arautzen duena	20/2015 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-04-18	20/2023 Legea, azaroaren 9koa
	2023-2026ko Estatistikako Euskal Plana	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-01-10	10/2023 Legea, azaroaren 23koa
	Finantzen Euskal Institutua	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-05-30	19/2023 Legea, abenduaren 21ekoa

HEZKUNTZA	Euskal Autonomia Erkidegoko hezkuntzakoa	04/2023 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-01-10	17/2023 Legea, abenduaren 21ekoa
LURRALDE-PLANGINTZA, ETXEBIZITZA ETA GARRAIOAK	Mugikortasun jasangarria	7/2021 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2022-03-29	11/2023 Legea, azaroaren 9koa
OSASUNA	Euskadiko osasun publikoa	12/2021 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2022-07-26	13/2023 Legea, azaroaren 30ekoa
BERDINTASUNA, JUSTIZIA ETA GIZARTE-POLITIKAK	Emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna	14/2019 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2020-11-17	1/2022 Legea, martxoaren 3koa
	Euskal gazteria	15/2019 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2020-11-24	2/2022 Legea, martxoaren 10ekoa
	Garapenerako lankidetzaren izen berria: Lankidetzaren eta elkartasunari buruzko euskal legea	3/2023 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-07-26	(3/2024 Legea, otsailaren 15ekoa)
	Euskadiko memoria historikoa eta demokratikoa	1/2021 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-07-27	9/2023 Legea, irailaren 28koa
	Haurren eta nerabeen eskubideak	12/2022 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2023-05-27	2/2024 Legea, otsailaren 15ekoa
	Genero-identitateagatik ez baztertzeari eta transexualak aitortzeari buruzkoa**	---	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2022-02-18an onartua	Pertsona transak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzko otsailaren 15eko 4/2024 Legea.
	Kultu-lekuak eta -zentroak eta erlijio-aniztasuna	3/2012 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-06-15	8/2023 Legea, ekainaren 29koa
KULTURA ETA HIZKUNTZA-POLITIKA	14/2012 Legea, ekainaren 28koa, transexualak genero-identitateagatik ez baztertzeari eta haien eskubideak aitortzeari buruzkoa, bigarren aldiz aldatzen duena.**	1/2022 IRIZPENA	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2021-02-18an onartua	4/2024 Legea, otsailaren 15ekoa
	Kirol-lanbideetan sartzeko eta jardutea**	11/2015 IRIZPENA	Lege Proposamena (EAJ/PNV-PSE), 2021-01-13an onartua	8/2022 Legea, ekainaren 30ekoa
	Euskadiko jardueren fisikoak eta kirola	---	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-07-27	2/2023 Legea, martxoaren 30ekoa
	Kiroleko dopinaren aurkako legea eguneratzea izen berria: Kiroleko dopinaren aurkako legea bigarren aldiz aldatzekoa	8/2021 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-12-28	13/2022 Legea, abenduaren 15ekoa
TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	Euskadiko dokumentu-kudeaketa integrala eta dokumentu-ondarea	16/2019 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2021-04-20	5/2022 Legea, ekainaren 23koa
	Kontsumitzaileen estatutua	9/2021 IRIZPENA	G.B.n onartutako lege-proiektua 2022-02-15	4/2023 Legea, apirilaren 27koa

Iturria: LEHENDAKARITZA Gobernu-programa. 2024ko abendua eta EHAA. Guk eginda

* Oharra: EGABen irizpenak beste arau batzuetan oinarrituz egin ahal izan dira, aurreko legegintzaldietakoak baitira.

** Lege-proposamen gisa izapidetuta, Euskal Abertzaleen eta Euskal Sozialisten legebiltzar taldeek hala eskatuta.

*** XIII. LEGEGINTZALDIA (2024-2028)

VII.2 TAULA. XII. LEGEGINTZALDIA (2024-2028). 2024-10-01EKO GOBERNU-KONTSEILUAN ONETSITAKO LEGEGINTZA-PROGRAMA		
SAILA	LEGE-PROIEKTUAK	GOBERNU-KONTSEILUAN ONESTEA AURREIKUSI DEN EPEA
LEHENDAKARITZA	Kanpoan den euskal komunitatearen legea	2026
KULTURA ETA HIZKUNTZA-POLITIKA	Dopinaren aurkako euskal legea	2026
	Kulturaren euskal sistemaren legea	2026
EKONOMIA, LANA ETA ENPLEGUA	Erakundeen partaidetzaren legea	2027
	2027-2030ko estatistikaren euskal planaren legea	2026
GOBERNANTZA, ADMINISTRAZIO DIGITALA ETA AUTOGOBERNUA	Administrazioa arintzeko eta sinplifikatzeko legea	2025
	Euskadiko gardentasunaren legea	2025
	Bilboko aduanetako agenteen eta komisarioen elkargoa desegiteko legea	2024
	Euskadiko ingurumen-zientzietako tituludunen elkargo profesionalak sortzeko legea	2024
	Euskadiko kriminologiaren elkargo ofiziala sortzeko legea	2024
ONGIZATEA, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOA	Tratu-berdintasunaren eta diskriminazioaren aurka borrokatzearen legea	2025
	Gizarte-zerbitzuen legea (Gizarte-zerbitzuen abenduaren 5eko 12/2008 Legea aldatzen duena)	2027
MUGIKORTASUN JASANGARRIA	Euskadiko trenbide-sektorearen legea	2027
ZIENTZIA, UNIBERTSITATEAK ETA IKERKETA	Euskal unibertsitate-sistemaren otsailaren 25eko 3/2004 Legea aldatzen duen legea	2027
TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	Turismoaren uztailaren 28ko 13/2016 Legea aldatzen duen legea	2026
	Euskadiko merkataritza-jardueraren legea	2027
ELIKADURA, LANDA-GARAPENA, NEKAZARITZA ETA ARRANTZA	Nekazaritza- eta elikagaigintza-politikari buruzko abenduaren 23ko 17/2008 Legea aldatzen duen legea	2027
Iturria: XIII. LEGEGINTZALDIAREN (2024-2028) gobernu-programa, 2024ko urriaren 1ean onetsitakoa		

Bere aldetik, Eusko Jaurlaritzak urtero onesten du **Urteko Araubide Plana**. Bertan jasotzen dira lege-proiektuak eta dekretu-maila duten xedapen orokorrak, hain zuzen ere, gobernuaren planaren barne daudenak, eta sail bakoitzak urtean onesteko aurreikuspenak dituztenak.

2024ko **Urteko Araubide Planean** 112 arau jaso ziren; horietatik 5 lege-aurreproiektuak ziren eta 107 dekretu-proiektuak.

112 arau horietatik, 2024ko abenduaren 31n 30 onetsita zeuden, 60 izapidetzen eta 22 hasi gabe. Bere aldetik, plana gorabehera, beste 22 arau onetsi dira.

Aurreikusitako 107 dekretuetatik 30 onetsi ziren (VII.5 taula).

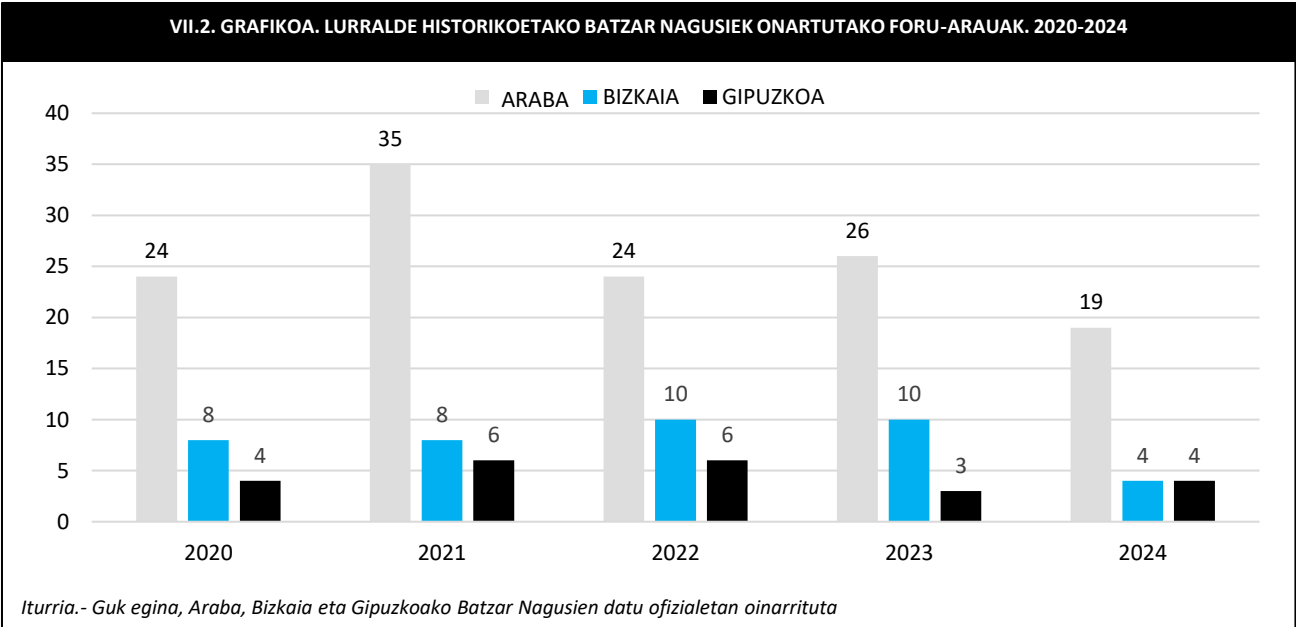
VII.3 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN 2024KO URTEKO ARAUBIDE-PLANA. XEHETASUNAK SAILEN ARABERA 2024-12-31KO BETETZE-MAILA.							
	2024KO URTEKO ARAUBIDE-PLANAREN BARNEAN						2024KO ARAUBIDE- PLANETIK KANPO ONETSITAKO AK
	LEGE-AURREPROIEKTUAK ETA DEKRETU-PROIEKTUAK			ONETSITA KOAK	IZAPIDET ZEN	HASI GABE	
	GUZTIR A	Lege- aurrep roiekt ua. Dekret u- proiek tua.					
LEHENDAKARITZA	2	1	1	0	1	1	1
KULTURA ETA HIZKUNTZA-POLITIKA	11		11	3	7	1	1
EKONOMIA, LANA ETA ENPLEGUA	11		11	4	4	3	1
OGASUNA ETA FINANTZAK	7	1	6	2	4	1	3
GOBERNANTZA, ADMINISTRAZIO DIGITALA ETA AUTOGOBERNUA	11	2	9	3	8	0	3
INDUSTRIA, ENERGIA-TRANTSIZIOA ETA JASANGARRITASUNA	10		10	0	8	2	1
SEGURTASUNA	6		6	4	1	1	2
HEZKUNTZA	12		12	3	8	1	1
ETXEBIZITZA ETA HIRI-AGENDA	3		3	1	1	1	1
OSASUNA	10		10	1	4	5	1
ONGIZATEA, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOA	6	1	5	1	2	3	2
MUGIKORTASUN JASANGARRIA	0		0	0	0	0	1
ZIENTZIA, UNIBERTSITATEAK ETA IKERKETA	1		1	0	0	1	2
TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	7		7	1	6	0	0
ELIKADURA, LANDA-GARAPENA, NEKAZARITZA ETA ARRANTZA	14		14	6	6	2	1
JUSTIZIA ETA GIZA ESKUBIDEAK	1		1	1	0	0	1
GUZTIRA	112	5	107	30	60	22	22
Iturria: LEHENDAKARITZA. Egikaritze-balantzea. Gobernu-programa. 2024ko ekitaldia.							

VII.4 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN 2024KO URTEKO ARAUBIDE-PLANA (LEGE-AURREPROIEKTUAK). 2024-12-31KO BETETZE-MAILA.				
IZENA	SAILA	EGAB-EN IRIZPENA	GOBERNUAREN EGOERA	LEGEBILTZARRAREN EGOERA
Kanpoan den euskal komunitatearentzat	LEHENDAKARITZA	---	Aurretiazko kontsulta publikoa egin da. Gobernu Kontseiluaren 2024-10-01eko erabakia, XIII. Legegintzaldiko programa onesten duena. Legegintzaldia (2024-2028) Gobernu Kontseiluari 2026an bidaltzea aurreikusi da.	
EAEko administrazioaren tasei eta prezio publikoei buruzko legearen testu bategina	OGASUNA ETA FINANTZAK		Izapidetuta COJUAE faseraino. Proiektua eten egin da, 2025eko aurrekontuen legeak laugarren azken xedapena duelako eta testu bategin berri bat baimendu delako.	
Euskal ondare-eskubidearen eta ondarearen eta familia-enpresaren babesaren arloko berezitasunena.	GOBERNANTZA PUBLIKOA ETA AUTOGOBERNUA	EGUNA 2024-01	COJUARA bidaltzeke dago.	
Bilboko Aduanetako Agenteen eta Komisarioen Elkargoa desagiteko.				Bilboko Aduanetako Agenteen eta Komisarioen Elkargo Ofiziala desagiten duen abenduaren 19ko 6/2024 Legea.
*Euskadiko ingurumen-zientzietako tituludunen elkargo profesionalak sortzeko legea.			G.B.n onartutako lege-proiektua 2024-12-03	
*Euskadiko kriminologiaren elkargo ofiziala sortzeko			G.B.n onartutako lege-proiektua 2024-12-23	
Tratu-berdintasunaren aldekoa eta diskriminazioaren aurkakoa	ONGIZATEA, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOA		Testua idaztea	
* Hasiera batean dekretu-proiektuak ziren eta lege-aurreproiektu gisa izapidetu eta onetsi dira				

VII.5 TAULA. EUSKO JAURLARITZAREN 2022KO URTEKO ARAUBIDE-PLANA (DEKRETUAK). XEHETASUNAK SAILEN ARABERA. 2024-12-31KO BETETZE-MAILA.				
	PROIEKTU-KOP.	ONETSIAK	IZAPIDETZEN	HASI GABE
LEHENDAKARITZA	1		1	
KULTURA ETA HIZKUNTZA-POLITIKA	11	3	7	1
EKONOMIA, LANA ETA ENPLEGUA	11	4	4	3
OGASUNA ETA FINANTZAK	6	2	3	1
GOBERNANTZA, ADMINISTRAZIO DIGITALA ETA AUTOGOBERNUA	9	2	4	3
INDUSTRIA, ENERGIA-TRANSIZIOA ETA JASANGARRITASUNA	10	0	8	2
SEGURTASUNA	6	4	1	2
HEZKUNTZA	12	4	8	0
ETXEBIZITZA ETA HIRI-AGENDA	3	1	1	1
OSASUNA	10	1	4	5
ONGIZATEA, GAZTERIA ETA ERRONKA DEMOGRAFIKOA	5	1	2	2
MUGIKORTASUN JASANGARRIA	0			
ZIENTZIA, UNIBERTSITATEAK ETA IKERKETA	1			1
TURISMOA, MERKATARITZA ETA KONTSUMOA	7	1	4	2
ELIKADURA, LANDA-GARAPENA, NEKAZARITZA ETA ARRANTZA	14	6	6	2
JUSTIZIA ETA GIZA ESKUBIDEAK	1	1		
GUZTIRA	107	30	53	25

Iturria: LEHENDAKARITZA. Egikaritze-balantzea. Gobernu-programa. 2024ko ekitaldia.

Lurralde Historikoetako Batzar Nagusiei dagokienez, hona hemen 2023an izan duten araugintza-jarduera, onetsitako Foru Arauak oinarri hartuta neurtu dena: Araban 26 foru-arau onetsi dira, Bizkaian 10 eta Gipuzkoan 3.

Azkenik, **Euskadiko EGABek**, erakunde aholku-emailea den aldetik, hamahiru irizpen eman ditu 2024an:

<u>I01/2024</u>	Euskal ondare-eskubidearen eta ondarearen eta familia-enpresaren babesaren arloko berezitasunen lege-aurreproiektua.
<u>I02/2024</u>	Nekazaritza- eta elikagaigintza-industrien erantzukizunpeko adierazpenaren araubidea arautzeko eta Euskal Autonomia Erkidegoko Nekazaritza eta Elikagaigintza Industrien Erregistroaren antolamendua eta funtzionamendua arautzeko dekretu-proiektua
<u>I03/2024</u>	EAEko Emakumeen eta Gizonen arteko berdintasunerako 2030 Estrategia.
<u>I04/2024</u>	Portuetako udal-kontseiluak sortzeko dekretu-proiektua
<u>I05/2024</u>	Emakumeen aurkako indarkeria matxistaren ondorioz hildako biktimen seme-alaba umezurtzentzat dirulaguntzak arautzen dituen dekretu-proiektua
<u>I06/2024</u>	Teknologia garbien euskal zerrenda eguneratu eta onesten duen agindu-proiektua
<u>I07/2024</u>	Etxeko animaliek eta gatibu dauden animalia basatiek EAEko ikuskizun publikoetan parte hartzeko animalien ongizaterako irizpideak arautzen dituen dekretu-proiektua
<u>I08/2024</u>	Farmazia-bulegoetako giza nutrizioaren eta dietetikaren atala arautzen duen dekretu-proiektua
<u>I09/2024</u>	EAEko abeltzaintzako ustategien arau teknikoak, higieniko-sanitarioak eta ingurumenekoak ezartzen dituen eta irailaren 22ko 515/2009 Dekretua indargabetzen duen dekretu-proiektua
<u>I10/2024</u>	Erlezaintza arautzeko dekretu-proiektua
<u>I11/2024</u>	Euskal Autonomia Erkidegoko Adikzioei buruzko Informazio Sistema sortzeko dekretu-proiektua
<u>I12/2024</u>	Erabilera turistikoko etxebizitzetara eta etxebizitza partikularretako logeiei buruzko uztailaren 3ko 101/2018 Dekretua aldatzeko dekretu-proiektua
<u>I13/2024</u>	MERKASARETZA merkataritza-laguntzako puntuen euskal sarea sortzen duen eta merkataritza-laguntzako zerbitzu-zorua zehazten duen dekretu-proiektua

EKOIZPEN SEKTOREAK

• ESJNren egitura

Lau mailatan dago egituratuta (atalak, multzoak, taldeak eta klaseak):

	ESJN 93	ESJN 99
Atalak (kode alfabetikoa)	17 atal	21 atal
Multzoak (bi digitudun zenbakizko kodea)	60 multzo	88 multzo
Taldeak (hiru digitudun zenbakizko kodea)	222 talde	272 talde
Klaseak (lau digitudun zenbakizko kodea)	512 klase	629 klase

Ondoren, ESJN 2009 azalduko da multzoen arabeko kategorizazioraino:

A	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza
01	Nekazaritza, abeltzaintza, ehiza eta horiekin lotutako zerbitzuak
02	Basogintza eta basoen ustiapena
03	Arrantza eta akuikultura
B	Erauzketa-industriak
05	Antrazitaren, harrikaitzaren eta lignitoaren erauzketa
06	Petrolioaren eta gas naturalaren erauzketa
07	Mineral metalikoen erauzketa
08	Beste erauzketa-industria batzuk
09	Erauzketa-industrietan laguntzeko jarduerak
C	Manufaktura-industria
10	Elikagaien industria
11	Edarien fabrikazioa
12	Tabakoaren industria
13	Ehungintza
14	Jantzien ebaketa
15	Larrugintza eta zapatagintza
16	Eguraren eta artelazkiaren industria, altzariak, saskigintza eta espartzugintza salbu
17	Papergintza
18	Arte grafikoak eta grabaturiko euskarrien erreprodukzioa
19	Kokea lortzeko eta petrolio fintzeko fabrikak
20	Industria kimikoa
21	Produktu farmazeutikoen fabrikazioa
22	Kautxuzko eta plastikozko produktuen fabrikazioa
23	Metalikoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa
24	Metalurgia; burdingintza, altzairugintza eta burdinaren aleazioen fabrikazioa
25	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoa izan ezik
26	Produktu informatikoen, elektronikoen eta optikoen fabrikazioa
27	Material eta ekipo elektrikoen fabrikazioa
28	BESG makineriaren eta ekipamenduaren fabrik.
29	Motordun ibilgailu, atoi eta erdiatoien fabrikazioa
30	Beste garraio-material baten fabrikazioa
31	Altzarien fabrikazioa
32	Beste manufaktura-industria batzuk
33	Makineriaren eta ekipoen konponketa eta instalazioa
D	Argindarraren, gasaren, lurren eta aire egokituaren hornidura:
35	Argindarraren, gasaren, lurren eta aire egokituaren hornidura
E	Ur hornidura, saneamendu-jarduerak, hondakinen kudeaketa eta kutsadura garbitzea
36	Uraren biltzea, arazketa eta banaketa
37	Hondakin-ura biltzea eta tratatzea
38	Hondakinak biltzea, tratatzea eta desagerraraztea; balioestea
39	Kutsadura kentzeko jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk
F	Eraikuntza
41	Eraikinen eraikuntza
42	Ingeniaritza zibila
43	Eraikuntza espezializatuko jarduerak
G	Handizkako merkataritza, txikizkako, ibilgailu motordunen eta motorren konponketa
45	Motordun ibilgailuen eta bizikleten salmenta eta konponketa
46	Handizkako merkataritza eta merkataritza bitartekariak, motordun ibilgailuena eta motozikletena izan ezik
47	Txikizkako merkataritza, motordun ibilgailuak eta motozikletak izan ezik

H	Garraioa eta biltegitratzea
49	Lurreko eta hodiedako garraioa
50	Itsasoko eta barruko bide nabigarrietako garraioa
51	Aireko garraioa
52	Biltegitratzea eta garraioari lotutako jarduerak
53	Posta jarduerak
I	Ostalaritza
55	Ostatu zerbitzuak
56	Janari eta edari zerbitzuak
J	Informazioa eta komunikazioak
58	Edizioa
59	Zinema, bide eta telebista saioetako jarduerak, soinu grabazioa eta edizio musikala
60	Programazio eta irrati eta telebistako emisioak jarduerak
61	Telekomunikazioak
62	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin lotutako beste jarduerak batzuk
63	Informazio zerbitzuak
K	Finantza- eta aseguru-jarduerak
64	Finantza-zerbitzuak, aseguruak eta pentsio-funtsak izan ezik
65	Aseguruak eta pentsio-funtsak, nahitaezko Gizarte Segurantza izan ezik
66	Finantza-zerbitzuetan eta aseguruaren jarduerak osagarriak
L	Higiezinaren arloko jarduerak
68	Higiezinaren arloko jarduerak
M	Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak
69	Lege eta kontabilitate jarduerak
70	Egoitza nagusien jarduerak; enpresak kudeatzeko aholkularitza jarduerak
71	Arkitektura eta ingeniari-zerbitzu teknikoak; entsegu eta analisi teknikoak
72	Ikerketa eta garapena
73	Publizitatea eta merkatu azterketak
74	Beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk
75	Albaitaritza jarduerak
N	Administrazio jarduerak eta zerbitzu osagarriak
77	Alokairu jarduerak
78	Enpleguarekin lotutako jarduerak
79	Bidaia-agentzien, operadore turistikoaren, erreserba zerbitzuen jarduerak eta horiekin lotutako jarduerak
80	Segurtasun eta ikerketa jarduerak
81	Eraikinetarako zerbitzuak eta lorezaintza jarduerak
82	Administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak
O	Administrazio publikoa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzak
84	Administrazio publikoa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzak
P	Hezkuntza
85	Hezkuntza
Q	Osasun eta gizarte zerbitzuetako jarduerak
86	Osasun jarduerak
87	Laguntza egoitza establezimenduetan
88	Gizarte zerbitzuen jarduerak ostaturik gabe
R	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak
90	Sorkuntza, arte eta ikuskizunetako jarduerak
91	Liburutegi, artxibo, museo eta bestelako kultur jarduerak batzuk
92	Ausazko jokoen eta apustuen jarduerak
93	Kirol, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak
S	Beste zerbitzu batzuk
94	Elkartegintza jarduerak
95	Ordenagailuen konponketa, norberaren gauzak eta etxean erabiltzeko produktuak
96	Beste zerbitzu pertsonal batzuk
T	Familien jarduerak etxeko pertsonalaren enplegatzaile gisa; familien jarduerak norberaren erabilerarako ondasunen etaz-zerbitzuen ekoizle gisa
97	Familien jarduerak etxeko pertsonalaren enplegatzaile gisa
98	Lurraldez kanpoko erakundearen jarduerak
99	Lurraldez kanpoko erakundearen jarduerak

- **EUSTAT**

Bere sailkapena du, baina EJSNrekiko korrespondentziak ezartzen ditu:

A3

Kodea	Izenburua	JESN-2009 Mailak
1	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A
2	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa; eraikuntza	B, C, D, E eta F
3	Zerbitzuak	G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T eta U

A4

Kodea	Izenburua	JESN-2009 Mailak
1	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A
2	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	B, C, D eta E
3	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa; eraikuntza	F
4	Zerbitzuak	G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T eta U

A10

Kodeak	Izenburua	JESN-2009 Mailak
01	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A
02	Erauzteko industriak; manufaktura industria; energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura; ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	B, C, D eta E
03	Eraikuntza	F
04	Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa; garraioa eta biltegiatzea; ostalaritza	G, H eta I
05	Informazioa eta komunikazioak	J
06	Finantza jarduerak eta aseguruetakoa	K
07	Jarduerak higiezinekin	L
08	Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak; administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak	M eta N
09	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzak; hezkuntza; osasun eta gizarte zerbitzuetako jarduerak	O, P eta Q
10	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak eta beste zerbitzu batzuk	R, S, T eta U

A21

Kodea	Izenburua	Atala	Maila
A	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	A	01-03
B	Erauzteko industriak	B	05-09
C	Manufaktura industria	C	10-33
D	Energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura	D	35
E	Ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	E	36-39
F	Eraikuntza	F	41-43
G	Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa	G	45-47
H	Garraioa eta biltegiatzea	H	49-53
I	Ostalaritza	I	55-56
J	Informazioa eta komunikazioak	J	58-63
K	Finantza jarduerak eta aseguruetakoa	K	64-66
L	Jarduerak higiezinekin	L	68
M	Jarduera profesionalak, zientifikoak eta teknikoak	M	69-75
N	Administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak	N	77-82
O	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzak	O	84
P	Hezkuntza	P	85
Q	Osasun eta gizarte zerbitzuetako jarduerak	Q	86-88
R	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	R	90-93
S	Beste zerbitzu batzuk	S	94-96
T	Etxeetako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etxeetako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabilera propiorako zerbitzuak	T	97-98
U	Lurraldetik kanpoko erakundeen jarduerak	U	99

A38

Kodea	Izenburua	Maila
AA	Nekazaritza, abeltzaintza, basozaintza eta arrantza	01-03
BB	Erauzteko industriak	05-09
CA	Elikagaien, edarien eta tabakoaren industria	10-12
CB	Ehunen industria, janzkiak egitea, larruaren eta oinetakoen industria	13-15
CC	Egurraren, paperaren eta arte grafikoen industria	16-18
CD	Kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko fabrikak	19
CE	Industria kimikoa	20
CF	Botiken fabrikazioa	21
CG	Kautxu produktuen, plastikoen eta metalikoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa	22-23
CH	Oinarizko metalen eta produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipoak salbu	24-25
CI	Informatikako, elektronikako eta optikako produktuen fabrikazioa	26
CJ	Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa	27
CK	Beste inon sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoaren fabrikazioa	28
CL	Garraio materialaren fabrikazioa	29-30
CM	Altzarien fabrikazioa; manufaktura beste industria batzuk; makineria eta ekipoen konponketa eta instalazioa	31-33
DD	Energia elektrikoaren, gasaren, lurinaren eta aire girotuaren hornidura	35
EE	Ur hornidura, saneamendu jarduerak, hondakinen kudeaketa eta deskontaminazioa	36-39
FF	Eraikuntza	41-43
GG	Handizkako eta txikizkako merkataritza; ibilgailu motordunen eta motozikleten konponketa	45-47
HH	Garraioa eta biltegiak	49-53
II	Ostalaritza	55-56
JA	Argitaratzeko, ikus-entzunezko ekintzak eta irrati eta telebistako saioak programatu eta eskaintzeko jarduerak	58-60
JB	Telekomunikazioak	61
JC	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin uztarturiko beste jarduerak batzuk; informazio zerbitzuak	62-63
KK	Finantza jarduerak eta aseguru-etakak	64-66
LL	Jarduerak higiezinekin	68
MA	Jarduerak juridikoak eta kontabilitatekoak; egoitza nagusien jarduerak; enpresa kudeaketako aholkularitza jarduerak; arkitektura eta ingeniarietako zerbitzu teknikoak; saiakerak eta azterketa teknikoak	69-71
MB	Ikerketa eta garapena	72
MC	Publizitatea eta merkatu azterlanak; beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk; albaritatzako jarduerak	73-75
NN	Administrazio jarduerak eta zerbitzu lagungarriak	77-82
OO	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurtasuna.	84
PP	Hezkuntza	85
QA	Osasun jarduerak	86
QB	Gizarte zerbitzuak	87-88
RR	Arte, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	90-93
SS	Beste zerbitzu batzuk	94-96
TT	Etiketako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etiketako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabilera propioarako zerbitzuak	97-98
UU	Lurraldetik kanpoko erakundearen jarduerak	99

Kodea	Izenburua	Maila
01	Nekazaritza, abeltzaintza, ehiza eta horiekin zerikusia duten zerbitzuak	01
02	Basogintza eta baso ustiaketa	02
03	Arrantza eta akuikultura	03
04	Erauzteko industriak	05-09
05	Elikagaien, edarien eta tabakoaren industria	10-12
06	Ehunen industria, janzkiak egitea, larruaren eta oinetakoen industria	13-15
07	Eguraren eta artelazkiaren industria, altzariak izan ezik; otargintza eta espartzugintza	16
08	Paperaren industria	17
09	Arte grafikoak eta grabatutako euskarrien erreproduzioa	18
10	Kokea lortzeko eta petrolioaren fintzeko fabrikak	19
11	Industria kimikoa	20
12	Botiken fabrikazioa	21
13	Kautxu produktuen eta plastikoen fabrikazioa	22
14	Metalikoak ez diren beste produktu mineral batzuen fabrikazioa	23
15	Metalurgia; burdinazko, altzairuzko eta burdin aleaziozko produktuen fabrikazioa	24
16	Produktu metalikoen fabrikazioa, makineria eta ekipak salbu	25
17	Informatikako, elektronikako eta optikako produktuen fabrikazioa	26
18	Material eta ekipa elektrikoen fabrikazioa	27
19	Beste inon sailkatu gabeko makineriaren eta ekipoen fabrikazioa	28
20	Ibilgailu motordunen, atoen eta erdiatoien fabrikazioa	29
21	Beste garraio material baten fabrikazioa	30
22	Altzarien fabrikazioa; manufaktura beste industria batzuk	31-32
23	Makineria eta ekipoen konponketa eta instalazioa	33
24	Energia elektrikoaren, gasaren, lurrinaren eta aire girotuaren hornidura	35
25	Ura hartu, araztu eta banatzea	36
26	Hondakin urak hartu eta tratatzea; hondakinak bildu, tratatu eta deuseztatu; balorizazioa; deskontaminazioa jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	37-39
27	Eraikuntza	41-43
28	Ibilgailu motordunen eta motozikleten salmenta eta konponketa	45
29	Handizkako merkataritza eta merkataritzako bitartekariak, ibilgailu motordunen eta motozikletena salbu	46
30	Txikizkako merkataritza, ibilgailu motordunak eta motozikletak salbu	47
31	Lurreko eta hodi-sare bidezko garraioa	49
32	Itsas garraioa eta barruko bide nabigagarrietatik eginikoa	50
33	Aireko garraioa	51
34	Biltegiatzea eta garraioarekin uztartutako jarduerak	52
35	Posta zerbitzuak	53
36	Ostalaritza	55-56
37	Argitalpena	58
38	Zinemako, bideoa eta telebista saioetako jarduerak, soinu grabazioak eta musika edizioak; irrati eta telebistako saioak programatu eta eskaintzeko jarduerak	59-60
39	Telekomunikazioak	61
40	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin uztarturiko beste jarduerak batzuk; informazio zerbitzuak	62-63
41	Finantza zerbitzuak, aseguruak eta pentsio fondoak salbu	64
42	Aseguruak, berraseguruak eta pentsio fondoak, derrigorrezko Gizarte Segurantzaren salbu	65
43	Finantza zerbitzuen eta aseguruaren jarduerak lagungarriak	66
44	Jarduerak higiezinekin	68
45	Jarduerak juridikoak eta kontabilitateari lotutakoak	69-70
46	Arkitektura eta ingeniariatzako zerbitzu teknikoak; saiakerak eta azterketa teknikoak	71
47	Ikerketa eta garapena	72
48	Publizitatea eta merkatu azterlanak	73
49	Beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk; albaitaritzako jarduerak	74-75
50	Alokairu jarduerak	77
51	Enpleguarekin uztartutako jarduerak	78
52	Bidaia-agentzien, bidaia-agentzia handizkarien eta erreserba zerbitzuen jarduerak eta horiekin guztiekin uztartutako jarduerak	79
53	Segurtasun eta ikerketa jarduerak; zerbitzuak eraikinetako eta lorezaintzako jarduerak; bulegoko administrazio jarduerak eta enpresentzako lagungarri diren beste jarduerak batzuk	80-82
54	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurantzaren.	84
55	Hezkuntza	85
56	Osasun jarduerak	86
57	Gizarte zerbitzuen jarduerak	87-88
58	Sormen, arte eta ikusizko jarduerak; liburutegi, agiritegi eta museoko jarduerak eta beste kultur jarduerak batzuk; zori jokoak eta apustuak	90-92
59	Kirol, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	93
60	Elkartegintzako jarduerak	94
61	Ordenagailuen, norberaren beste gauza batzuen eta etxean erabiltzeko artikuluen konponketa	95
62	Beste zerbitzu pertsonal batzuk	96
63	Etxeetako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etxeetako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabileraren propiorako zerbitzuak	97-98
64	Lurraldetik kanpoko erakundearen jarduerak	99

A86

Kodea	Izenburua	Maila/ Taldea
01	Nekazaritza, abeltzaintza, ehiza eta horiekin zerikusia duten zerbitzuak	01
02	Basogintza eta baso ustiaketa	02
03	Arrantza eta akuikultura	03
04	Erabuzteko industriak	05-09
05	Haragiaren tratamendua eta mantentzea eta haragi produktuak egitea	101
06	Arrainak, krustazeoak eta moluskuak tratatzea eta mantentzea	102
07	Esne produktuen fabrikazioa	105
08	Errotako eta okindegiko produktuen eta elikatzeke pasten fabrikazioa	106-107
09	Beste elikadura-industriak	103-104, 108 eta 109
10	Edarien fabrikazioa	11
11	Tabakoaren industria	12
12	Ehunen industria, janziak egitea, larruaren eta oinetakoen industria	13-15
13	Eguraren eta artelazkiaren industria, altzariak izan ezik; otargintza eta espartzugintza	16
14	Paperaren industria	17
15	Arte grafikoa eta grabatutako euskarrien erreproduzioa	18
16	Kokea lortzeko eta petrolio fintzeko fabrikak	19
17	Oinarizko produktu kimikoen eta pestiziden eta beste produktu agrokimiko batzuen fabrikazioa	201-202
18	Margo, garbiketarako artikulak, lurrinen eta kosmetikoen eta beste produktu kimiko batzuen fabrikazioa	203-206
19	Botiken fabrikazioa	21
20	Kautxu produktuen fabrikazioa	221
21	Kautxu produktuen eta plastikoen fabrikazioa	222
22	Beiraren eta beira produktuen fabrikazioa	231
23	Zementuaren, karearen eta igeltsuaren fabrikazioa	235
24	Beste mineral-produktu ez-metalazkoen fabrikazioa	232-234, 236-237 eta 239
25	Siderurgia	241-243
26	Metal preziatuen eta burdinazkoak ez diren beste metal batzuen ekoizpena	244
27	Metalen galdaketa	245
28	Metalezko gaien fabrikazioa, eraikuntza, tanga, metal-bitegi handi eta lurrun-sorgailuetarako	251-253
29	Metalen forjaketa, estanzazioa eta enbutizioa; hautsen metalurgia	255
30	Metalen tratamendua eta estaldura; ingeniaritza mekanikoa hirugarren batzuen kontura	256
31	Arma eta munizio, burindegiko artikulak eta beste produktu metalikoen fabrikazioa	254, 257 eta 259
32	Informatikako, elektronikako eta optikako produktuen fabrikazioa	26
33	Material eta ekipo elektrikoaren fabrikazioa (etxetresnarik ez)	271-274 eta 279
34	Etxeko tresnen fabrikazioa	275
35	Erabilera orokorreko makineriaren, nekazaritzarako eta basogintzarako makineriaren eta erabilera zehatzetarako beste makina batzuen fabrikazioa	281-283 eta 289
36	Metala lantzeko makina-erremintaren eta beste makina-erreminta batzuen fabrikazioa	284
37	Ibilgailu motordunen, atoen eta erdiatoien fabrikazioa	29
38	Ontzizintza	301
39	Beste garraio materialaren fabrikazioa (itsasontzizintza ez)	302-304 eta 309
40	Altzarien fabrikazioa	31
41	Manufaktura beste industria batzuk	32
42	Makineria eta ekipoen konponketa eta instalazioa	33
43	Energia elektrikoaren ekoizpena, garraioa eta banaketa	351
44	Gas, lurrun eta aire egokituaren hornidura	352-353
45	Ura hartu, araztu eta banatzea	36
46	Hondakin urak hartu eta tratatzea; hondakinak bildu, tratatu eta deuseztatu; balorizazioa; deskontaminazioa jarduerak eta hondakinak kudeatzeko beste zerbitzu batzuk	37-39
47	Eraikuntza	41-43
48	Ibilgailu motordunen eta motozikleten salmenta eta konponketa	45
49	Handizkako merkataritza eta merkataritzako bitartekariak, ibilgailu motordunen eta motozikletena salbu	46
50	Txikizkako merkataritza, ibilgailu motordunak eta motozikletak salbu	47
51	Trenbide garraioa	491-492
52	Bidaia-irteerak, garraiatzeko lurreko beste garraio batzuk	493
53	Salgaien beste lur-garraio bat	494 eta 495
54	Itsas garraioa eta barruko bide nabigagarrietatik eginikoa	50
55	Aireko garraioa	51
56	Biltegiatzea eta garraioarekin uztartutako jarduerak	52
57	Posta zerbitzuak	53
58	Ostalaritza	55-56
59	Argitalpena	58
60	Zinemako, bideoa eta telebista saioetako jarduerak, soinu grabazioak eta musika edizioak; irrati eta telebistako saioak programatu eta eskaintzeko jarduerak	59-60
61	Telekomunikazioak	61
62	Programazioa, aholkularitza eta informatikarekin uztartutako beste jarduerak batzuk; informazio zerbitzuak	62-63
63	Finantza zerbitzuak, aseguruak eta pensio fondoak salbu	64
64	Aseguruak, berraseguruak eta pensio fondoak, derrigorrezko Gizarte Segurantzak salbu	65
65	Finantza zerbitzuen eta aseguruaren jarduerak lagungarriak	66
66	Jarduerak higiezinekin	68
67	Jarduerak juridikoak eta kontabilitateari lotutakoak; egoitza nagusien jarduerak; enpresa kudeaketako aholkularitza jarduerak	69-70
68	Arkitektura eta ingeniaritzako zerbitzu teknikoak; saiakerak eta azterketa teknikoak	71
69	Ikerketa eta garapena	72
70	Publizitatea eta merkatu azterlanak	73
71	Beste jarduerak profesional, zientifiko eta tekniko batzuk; albaritza jarduerak	74-75
72	Alokairu jarduerak	77
73	Enpleguarekin uztartutako jarduerak	78
74	Bidaia-agentzien, bidaia-agentzia handizkarien eta erreserba zerbitzuen jarduerak eta horiekin guztiekin uztartutako jarduerak	79
75	Segurtasun eta ikerketa jarduerak; zerbitzuak eraikinetako eta lorezaintzako jarduerak; bulegoko administrazio jarduerak eta enpresentzako lagungarri diren beste jarduerak batzuk	80-82
76	Herri administrazioa eta defentsa; derrigorrezko gizarte segurtasunak	84
77	Hezkuntza	85
78	Osasun jarduerak	86
79	Gizarte zerbitzuen jarduerak	87-88
80	Sormen, arte eta ikuskizun jarduerak; liburutegi, agiritegi eta museoak jarduerak eta beste kultur jarduerak batzuk; zori jokoen eta apustuen jarduerak	90-92
81	Kirol, aisialdi eta entretenitzeko jarduerak	93
82	Elkartegintzako jarduerak	94
83	Ordenagailuen, norberaren beste gauza batzuen eta etxean erabiltzeko artikuluen konponketa	95
84	Beste zerbitzu pertsonal batzuk	96
85	Etxeetako jarduerak etxeko lanak egiteko langileei lana emateko moduan; etxeetako jarduerak ondasunen ekoizle moduan eta erabilera propiorako zerbitzuak	97-98
86	Lurraldetik kanpoko erakundeen jarduerak	99

ZIENTZIA, TEKNOLOGIA ETA BERRIKUNTZA

- Enpresa berritzailea izango da inkestan kontuan hartutako tartean berrikuntzaren bat sartu duen enpresa.
- Berrikuntzat hartuko da produktu (edo zerbitzu) berria nahiz zeharo hobetua, prozesu berria, komertzializazio- metodo berria edo antolakuntza-metodo berria sartzea enpresaren barne-praktiketan, lantokiaren antolakuntzan edo kanpoko harremanetan. Berrikuntza guztien ezaugarri komuna zera izango da, aldaketa horiek dagoeneko sartuta egon beharko direla enpresaren lanean, hau da, merkatura atera direnak. Prozesu, komertzializazio-metodo edo antolakuntza-metodo bat sartuta dagoela esan daiteke modu eraginkorrean sartzen denean enpresaren eginkizunetan.

Definizio hori kontuan hartuta, bi berrikuntza mota bereiz daitezke: berrikuntza teknologikoak eta berrikuntza ez teknologikoak. Berrikuntza teknologikoa produktu bat (ondasun bat edo zerbitzu bat, berria edo nabarmenki hobetua denean eta merkaturan sartuta dagoenean) edo prozesu bat (establezimenduan bertan prozesu berria edo nabarmenki hobetua ezartzea) izan daiteke, eta berrikuntza ez teknologikoak antolakuntzaren edo komertzializatzeko moduaren berrikuntzek osatzen dituzte.

- Jarduera berritzaileak dituen enpresa inkestan aztertutako urteetan berrikuntza-jarduerak garatu dituen enpresa da, abian diren berrikuntzak eta bertan behera utzitako berrikuntzak dituzten enpresak barne.

LAN MERKATUA

BJA-RI (EUSTAT), BAI-RI (EIN) ETA LFS-RI (EUROSTAT) BURUZKO DEFINIZIOAK

- L.N.B. Biztanleria aktiboa. Lanaren Nazioarteko Bulegoaren arabera (LNB), ondasunak eta zerbitzuak ekoizteko egiten duten pertsona guztiak dira, eta une horretan lanik ez dutenak, lan bila dabilzanak eta lanean hasteko moduan daudenak. Biztanleria Landunak (LNB) eta Biztanleria Langabeak (LNB) osatzen duten multzoa da.
- L.N.B. Biztanleria ez-aktiboa: LNBren arabera, Biztanleria Aktiboa ez den biztanleria da. Talde hauetan sailkatzen dira: etxeko lanak egiten dituztenak, ikasten ari direnak, erretiroan daudenak, pentsiodunak, errentistak eta ezinduak.
- L.N.B. Biztanleria landuna. LNBren arabera, ordaindutako lana duten edo aparteko jarduera egin eta lanean ari diren pertsona guztiak dira, edo beren lanarekin lotura formala dutenak, edo oporrengatik, gaixotasunagatik, lan-gatazkagatik, gorabehera teknikoengatik, etab. lanetik kanpora izandakoak.
- L.N.B. Langabezian dagoen biztanleria. LNBren arabera, soldatapeko lanik edo aparteko lanik ez duten pertsonak dira, egun lan bila ari direnak eta lanerako moduan daudenak.
- 2002. urteaz geroztik, langabe daude, aurreko baldintzak betetzeaz gain, aurreko lau asteetan lana bilatzeko aipaturiko erregelamendu horretan aktibotzat jotako pertsonen kudeaketaren bat egin dutenak. Ez da bilaketa aktibotzat jotzen lan eskaera berritzeko izapidea edo prestakuntza ikastaroak direla eta enplegu bulego publikoarekin kontaktatzea.
- Jarduera-tasa. Talde jakin baten jarduera-tasa da biztanleria aktiboan eta talde horren barruan dauden pertsonen proportzioa.

- B.J.A.n, 16 urte (urteak beteta) eta gehiagokoen gainean kalkulatzeko dira.

$$\text{Jarduera-tasa} = \frac{\sum \text{aktiboak}}{16 \text{ urte eta gehiagokoak}} \times 100$$

- L.N.B. Okupazio-tasa. Landun pertsonen adin horietako biztanleria osoarekiko proportzioa da okupazio-tasa.

Lehenik eta behin, 16-64 urteko (adina beteta) biztanleen gainean kalkulaturiko okupazio-tasa eskaintzen ditu web guneak bere tauletan, halako moldez non bateragarria baita Eurostatek darabilen definizioarekin.

$$\text{Okupazio-tasa} = \frac{\sum \text{landunak}}{16 - 64 \text{ urtekoak}} \times 100$$

Bigarrenik, 16 urtetik gorako (adina beteta) biztanleriarekiko kalkulaturiko okupazio-tasa eskaintzen du Datu-bankuak:

$$\text{Okupazio-tasa} = \frac{\sum \text{landunak}}{16 \text{ urte eta gehiagokoak}} \times 100$$

Alabaina, Europa 2020 helburuan, 20-64 urteko adin-tartea ezarri da.

- Langabezia-tasa. Langabezian dauden talde horretako pertsona aktiboen proportzioari deritzo talde batekolangabezia-tasa

B.J.A.n, 16 urte eta gehiagokoen (adina beteta) biztanleekiko kalkulatzeko dira.

$$\text{Langabezia-tasa} = \frac{\sum \text{langabeak}}{\text{aktiboak}} \times 100$$

LAN-KOSTUEI BURUZKO HIRUHILEKO INKESTA (EIN):

a) LAN EGINDAKO ETA LAN EGIN GABEKO DENBORA

1. Lan egindako orduak

- Benetako orduak: egiaz lan egindako orduak dira, laneko ohiko aldietan nahiz aparteko lanaldian, lantokiak galdutako orduak barne; egiazko denbora da indarreko araudia dela bide. Itundutako orduen eta aparteko orduen edota ordu osagarrien batura da, ken lan egin gabeko orduak; ordu horietatik kanpo gelditzen dira lantokian galdutako orduak, benetako lantzat jotzen baitira. Laburbilduz, lan egindako orduak dira (ohiko lanaldian edo apartekoan) ken lan egin gabeko orduak.
- Lanaldi itundua: langilearen eta enpresaren artean ahozko akordioaren, banako kontratuaren edo hitzarmen kolektiboaren bidez lege ezarritako orduak dira.
- Aparteko orduak: itundutako lanalditik gorako orduak dira, nahitaez egin beharrekoak (aparteko ordu estrukturalak) edo borondatezkoak (estrukturalak ez diren aparteko orduak).
- Ordu osagarriak: lanaldi partzialeko kontratuan itundutako orduak dira ohiko orduen osagarri gisa. Ohiko ordu gisa ordaintzen eta kotizatzen dira.

2. Lan egin gabeko orduak

2.1. Lan egin gabeko orduak eta ordainduak. Arrazoi hauengatik lan egin gabeko orduak sartzen dira:

- Oporraldiak eta hilean izandako jaiegunak.
- Aldi baterako ezintasun bajako egunak.
- Amatasun, adopzio eta norberaren arrazoiengatik baimen egunak.
- Aparteko orduengatik konpentsazioan emandako atsedenaldiak.
- Ordezkaritza sindikaleko orduak, ezinbesteko betebeharra betetzekoak eta azterketetara eta medikuaren bisitetara joatea, besteak beste.
- Arrazoi teknikoak, antolakuntzakoak edo ekoizpenekoak direla-eta lan egin gabeko orduak edo egunak dira: langileak zerbitzua emateari edo ondasunak ekoizteari aldi batez uztea (etenaldi egunak) edo lanaldi murrizketak (murrizpen orduak), enpresen krisialdiak gainditzeko xedearekin.
- Lantokian galdutako orduak: ez langileari ez enpresaburuari ezin egotz dakizkiokeen arrazoiengatik lan egin gabeko orduak dira hala nola lanera lantzean behin ez azaltzea, makinak haustea, lehengairik eza, ezbehar atmosferikoak, mugimendu-indarra edo bestelako ezinbesteko kausak. Lan egin gabeko ordu horiek berreskuratzea ahalbidetzen du legeak, egunean ordu bat lan eginda, baina aurretik jakinarazpena egin bada eta kontrako akordiorik ez badago. Berreskuratu ez diren orduak baizik ez dira biltzen osagai honetan eta, beraz, benetan lan egin gabeko ordutzat har daitezke.

2.2. Lan egin gabeko eta ordaindu gabeko orduak. Hauexek sartzen dira

- - Lan-gatazka: Grebengatik galdutako guztizko ordu kopurua da, greben toki, sektore edo enpresa eremukoak diren edo greba osoak edo partzialak diren aintzat hartu gabe. Ez da zenbatzen ondoren berreskuraturiko denbora.
- - Absentismoa; legezko zaintza; ugazaben itxiera....

Ugazaben itxieran, enpresaburuak lantokia ixten du talde-gatazkagatik, indarkeria edo kalte arriskuak daudenean, lantokia legez kanpo hartzen denean edo ekoizpenaren ohiko prozesua galarazten duten irregulartasunak direnean.

Legezko zaintza lanaldi murrizketa da berau eskatzen duten langileentzat, bere zaintzape zuzenean 6 urtetik beherako adingabea edo lanik egiten ez duen ezindu fisikoa edo psikikoa duelako.

b) LAN-KOSTUAK

Enplegatzaileak lan-faktorea erabiltzeagatik egiten duen kostuari deritzo lan-kostua. Bi ikuspegitik aztertzen da:

- **Lan-kostua lan unitateko:** langile eta hile bakoitzeko lan-kostua da. Langile bati hilabeteen enplegua emateak enpresarioari dakarkion kostua neurtzen du.
- **Lan-kostua denbora unitateko:** benetako lan egindako ordu bakoitzeko lan-kostua da. Benetako lan ordu batekin enpresarioari dakarkion kostua neurtzen du.

Kopuru garbietan neurtu behar da kostua enplegatzailearentzat, hots, jasotako diru-laguntzak kenduta, eta partida-multzo zabala dakar, inkestak bi bloke nagusitan biltzen duena: lan-kostua eta beste kostu batzuk.

1. LAN KOSTUA

Inoren konturako laneko zerbitzuen lanbide prestazioagatik langileei eskudirutan edo gauzatan eginiko diru-kopuru guztiak biltzen ditu, dela benetan lan egindako lana ordaintzekoak, ordaintzeko era edozein delarik ere, edo lan gisa zenbaturiko atsedenaldirakoak.

Hauexek biltzen dituzte **soldatako diru-kopuruak**: oinarritzko soldata, soldata osagarriak, aparteko orduen edota ordu osagarrien ziozko ordainketak, aparteko dohaintzak eta gauzatako soldata.

Aparteko orduen edota ordu osagarrien ziozko ordainketak: aparteko orduen ziozko ordainketei dagozkien, bai estrukturalak (nahitaezkoak), bai ez-estrukturalak (borondatezkoak), eta ordu osagarrien ziozko ordainketei dagozkien lanaldi partzialeko langileen kasuan.

Aparteko dohaintzak: hilabetetik gorako aldizkakotasuna duten ordainsariak dira: aparteko pagak, etekinetan, primetan eta helburuetan parte hartzearen ziozko ordainketak eta ezohiko bestelako edozein ordainketa.

Ordainketa atzeratuak: erreferentziako hilean ordaindu diren baina aurreko epealdian sortu diren ordainketa guztiak dira.

2. BESTE KOSTU BATZUK

Beste kostuek barne hartzen dituzte soldatakoak ez diren diru-kopuruak eta Gizarte Segurantzarako nahitaezko kotizazioak.

Soldatakoak ez diren diru-kopuruak: langilek jasotako diru-kopuruak dira, ez bere lan jardueragatik, baizik lana betearazteak eragindako gastuak konpentsatzeko edo langileari ezin egotz dakizkiokeen betebeharrak edo egoerak estaltzeko.

Gizarte Segurantzarako nahitaezko kotizazioak: lege ezarritako ekarpenak dira, enplegatzaileak bere langileen alde Gizarte Segurantzaren Sistemari eginikoak, Sistemak ezarritako prestazioak estaltzeko, eta egoera hauen ondoriozkoak dira: gaixotasuna, amatasuna, laneko istripuak, baliaezintasuna, erretiroak, familia, bizirik irautea, langabezia, lanbide heziketa, soldata bermea edo Gizarte Segurantzaren Sistemak estalitako bestelako edozein kontingentzia.

KALERATZE MOTAK ETA ENPLEGUA ERREGULATZEKO ESPEDIENTEAK

KALERATZE MOTAK

1. **Diziplinazko kaleratzea:** Enpresariaren aldebakarreko erabakia da, langilearen arau-hauste larri eta errudunaren ondorioz lan-kontratua suntsitzera daramana. Langileen Estatutuaren Legearen testu bategina onesten duen urriaren 23ko 2/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 54. Artikuluak arautzen du.
Honako hauek kontratuaren arau-haustetzat joko dira:
 - a) Behin eta berriz eta justifikatu gabe berandu joatea edo ez joatea lanera.
 - b) Diziplinarik eza edo desobedientzia lanean.
 - c) Enpresariari edo enpresan lan egiten duten pertsonen egindako irainak, ahozkoak zein fisikoak, bai eta pertsona horiekin bizi diren familiartekoei egindakoak ere.
 - d) Kontratuaren fede ona urratzea nahiz lana gauzatzean konfiantza gehiegikeriak egitea.
 - e) Lan errendimendu normala edo adostua modu jarraituan eta borondatez murriztea.
 - f) Ohiko mozkorkeria edo toxikomania, baldin eta lanean negatiboki eragiten badute.
 - g) Arraza edo etnia jatorria, erlijioa edo sinesmenak, desgaitasuna, adina edo orientazio sexuala dela eta egindako jazarpena eta jazarpen sexuala edo sexuagatikoa egitea enpresariari edo enpresan lan egiten duten pertsonen.
2. **Kaleratze objektiboa:** (Kolektiboa edo banakakoa izan daiteke) enpresariaren aldebakarreko erabakia da, eta lan-kontratua suntsitzea dakar, enpresaren antolaketari edo funtzionamenduari eragiten dieten arrazoiengatik (arrazoi ekonomikoak, teknikoak, antolaketakoak edo ekoizpenekoak). Urriaren 23ko 2/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 52 artikuluan arautzen da, eta horren bidez onesten da Langileen Estatutuaren Legearen testu bategina. Kontratua honako arrazoi hauengatik suntsitu ahal izango da:
 - a) Langilearen trakestasunagatik, aurretiaz ezaguna edo enpresan eraginkorki kokatu ostean azaldutakoa izanda ere. Probaldi bat bete aurretik izandako trakestasuna ezin izango da alegatu hori bete ostean.
 - b) Langilea ez egokitzeagatik bere lanpostuan egindako aldaketa teknikoetara, baldin eta aldaketa horiek arrazoizkoak badira. Aurrez, enpresariak langileari ikastaro bat eskaini beharko dio, egindako aldaketetara egokitzea erraztuko duena. Prestakuntzari eskainitako denbora laneko denbora efektibotzat joko da beti, eta enpresariak ordura arteko batez besteko soldata ordainduko dio langileari. Enpresariak ezin izango du suntsitzea erabaki harik eta gutxienez bi hilabete igarotzen diren arte aldaketa txertatu zenetik edo egokitze prestakuntza amaitu zenetik.
 - c) 51.1 artikuluan aurreikusitako kasuren bat gertatzen denean eta suntsitzeak artikuluko horretan ezarritakoa baino pertsona kopuru txikiagoari eragiten dionean

Langileen ordezkariak lehentasuna izango dute enpresan gelditzeko atal honetan aipatzen den kasuan.

d) Lanera ez joateagatik, justifikatuta egon arren aldizka gertatzen denean eta bi hilabetez jarraian lansaio baliodunen ehuneko hogeira iristen denean. Hori guztia, baldin eta aurreko hamabi hilabeteetako asistentzia faltak, guztira, egun baliodunen ehuneko bostera iristen badira, edo ehuneko hogeita bostera hamabi hilabeteko aldiaren baitako lau hilabete ez-jarraitian.

Ez dira asistentzia falta gisa zenbatuko, aurreko paragrafoko ondorioetarako, honako arrazoi hauen ondorioz gertatzen direnak: greba orokorra (greba horrek irauten duen bitartean); langileen legezko ordezkarien jarduerak gauzatzea; amatasuna, haurdunaldiko eta edoskitzeko arriskua; haurdunaldiak, erditzeak edo edoskitzeak eragindako gaixotasunak; aitatasuna; lizentziak eta oporrak; gaixotasuna edo lanekoa ez den istripua, baldin eta baja osasun zerbitzu ofizialek adostu badute eta hogeit egun baino gehiagoko iraupena badu; genero biolentziatik eratorritako egoera fisiko edo psikologikoak eragindako kasuetan, baldin eta arretako gizarte zerbitzuek edo osasun zerbitzuek, kasuan kasu, egiaztatu badute.

Minbiziarengatik edo gaixotasun larri batengatik tratamendua hartzeagatik hutsegiteak ere ez dira zenbatuko.

e) Irabazi asmorik gabeko erakundeek plan eta programa publiko zehatzak egikaritzeko zuzenean hitzartutako kontratu mugagabeen kasuan, zuzkidura ekonomiko egonkorrik ez dutenean eta administrazio publikoek finantzatzen dituztenean urteko aurrekontuko edo aurrekontuz kanpoko kontsignazioen bidez, izaera finalistako kanpo-ordainketen ondorio gisa, lan-kontratua mantentzeko beharrezko kontsignazioa nahikoa ez izateagatik.

Suntsitzeak 51.1 artikuluan ezarritako langile kopuruari edo gehiagori eragiten badie, artikuluko horretan aurreikusitako prozedurari jarraitu beharko zaio.

2.- BANAKAKO KALERATZEA VS KOLEKTIBOA

Kaleratzea banakakoa izango da langile bakarrari eragiten badio edo ez bada iristen 51. artikuluko atalaseetara. Kaleratze bat kolektibotzat jo daiteke soilik arrazoi ekonomikoak, teknikoak, antolaketakoak edo ekoizpenekoak baldin badaude tarteko, eta gutxieneko langile kopuru bati eragin behar dio.

Langileen Estatutuaren testu bategina onetsi zuen urriaren 23ko 2/2015 Legegintzako Errege Dekretuaren 51. artikuluan arabera, kaleratze kolektibotzat joko da arrazoi ekonomikoetan, teknikoetan, antolaketakoetan edo ekoizpenekoetan oinarritutako kontratu-suntsipena, laurogeita hamar eguneko tartean, honako hauei eragiten badie gutxienez:

- a) Hamar langile, ehun langile baino gutxiagoko enpresen kasuan.
- b) Langile kopuruaren ehuneko hamarra, ehun eta hirurehun langile artean dauzkaten enpresen kasuan.
- c) Hogeita hamar langile, hirurehun langile baino gehiagoko enpresen

kasuan Hau da, honako kasu hauetan jo behar da **kaleratze kolektibora**:

- Lan-kontratuen suntsitzeak, arrazoi ekonomikoengatik, teknikoengatik, antolaketakoengatik edo ekoizpenekoengatik, honako langile kopuru honi eragiten badio 90 eguneko tartean:
 - 10 langile, 100 langile baino gutxiagoko enpresen kasuan.
 - Langile kopuruaren % 10, 100 eta 300 langile artean dauzkaten enpresen kasuan.
 - 30 langile 300 langile baino gehiagoko enpresen kasuan.

Laneko kontratua suntsitzeak enpresako plantilla osoari eragiten dionean, baldin eta ukitutako langilekopurua bost baino handiagoa bada.

3.- ENPLEGUA ARAUTZEKO ESPEDIENTEAK

Urriaren 29ko 1483/2012 Errege Dekretuaren bidez arautzen da kaleratze kolektiboen eta kontratuak etetearen nahiz jardunaldia murriztearen prozeduren araudia.

Hiru kasu hartzen dira aintzat:

- a) Arrazoi ekonomiko, tekniko, antolamenduzko edo ekoizpenekoengatik suntsitzea kontratuak
- b) Lan-kontratua etetea (“Langileen Estatutuaren 47. artikuluan aipatzen diren arrazoi ekonomiko, tekniko, antolamenduzko edo ekoizpenekoengatik eten ahal izango da lan-kontratua, kapitulu horretan aurreikusitako prozeduraren arabera, baldin eta langileak egiten zuen jarduera eteteak egun osoei, jarraituei edo txandakakoei eragitenbadie, gutxienez lansaio arrunt batean zehar”).
- c) Jardunaldia murriztea arrazoi ekonomiko, tekniko, antolamenduzko edo ekoizpenekoengatik (lansaioaren ehuneko 10 eta 70 arteko aldi baterako murrizketa, eguneroko, asteroko, hileroko edo urteroko lansaioaren oinarriaren gain kalkulatua).

HEZKUNTZA

- **Hezkuntzaren Nazioarteko Sailkapen Normalizatuak (HNSN 2011) eta Hezkuntzaren Sailkapen Nazionalak (HSN 2014) honako kategorizazio hau ezarri dute:**

HNSH 2011	HSN 2014
0. Lehen haurtzaroko hezkuntza edo lehen hezkuntzaren aurrekoa 1. Lehen hezkuntza 2. Bigarren hezkuntza baxua 3. Bigarren hezkuntza altua 4. DBH ondorengo hezkuntza ez tertziarioa 5. Hezkuntza tertziarioa edo maila handiagokoa 5 Ziklo laburreko hezkuntza tertziarioa 6. Hezkuntza tertziarioko edo maila baliokideko gradu 7. Maisutzaren maila, espezializazioa edo baliokidea 8. Doktorego maila edo baliokidea	0. Haur hezkuntza 1. Lehen hezkuntza 2. Bigarren hezkuntzako lehen etapa edo antzekoa 3. Bigarren hezkuntzako bigarren etapa eta antzekoa 4. Goi-mailakoa ez den DBH ondorengo hezkuntza 5. LHko irakaskuntzak, arte plastikoak eta diseinua eta goi graduako kiroletakoak eta baliokideak; batxilergo titulua behar duten unibertsitateko titulu propioak, 2 urtekoak edo luzeagoak 6. Gehienez 240 ECTS kredituko unibertsitate graduak, unibertsitate diplomaturak, adituaren edo espezialistaren unibertsitate titulu propioak eta antzekoak 7. 240 ECTS kreditutik gorako unibertsitate graduak, lizentziaturak, Osasunaren Zientzietako masterrak eta espezialitateak egoitza sistemaren bidez eta antzekoak 8. Doktorego irakaskuntzak 9. Hezkuntza ez formala

- **Unibertsitateko graduak jakintza-adarrei atxikitzea:**

JAKINTZA-ADARRAK				
ARTEAK ETA HUMNITATEAK	ZIENTZIAK	OSASUNAREN ZIENTZIAK	INGENIARITZA ETA ARKITEKTURA	GIZARTE ETA LEGE ZIENTZ.
Arte Gradua	Biologia Gradua	Osasun Biologiako Gradua	Arkitektura Gradua	Antropologia Sozialeko eta Kulturako Gradua
Arte Eszenikoetako Gradua	Biokimika Gradua	Erizaintza Gradua	Diseinua Gradua	Jarduera Fisikoko Zientzietako Gradua
Arte Ederretako Gradua	Bioteknologia Gradua	Farmazia Gradua	Informatika Gradua	Kirolaren Zientzietako Gradua
Dantzaren Zientzietako Gradua	Elikagaien Zientziako eta Teknologiako Gradua	Fisioterapia Gradua	Ingeniaritza Aeronautikoko Gradua	Lanaren eta Giza Baliabideen Zientzietako Gradua
Antzinateko Zientzietako eta Hizkuntzetako Gradua	Ingurumen Zientzietako Gradua	Logopedia	Ingurumen Ingeniaritza Gradua	Lan Harremanetako eta Giza Baliabideetako Gradua
Diseinua Gradua	Zientzia Esperimentaleko Gradua	Medikuntza Gradua	Ingeniaritza Biomedikoko Gradua	Lan Harremanetako eta Enpleguko Gradua
Barnealdean Diseinuko Gradua	Fisika Gradua	Giza Elikadura Dietetikako Gradua	Ingeniaritza eta Konputagailuen Gradua	Merkataritza Gradua
Moda Diseinuko Gradua	Geologia Gradua	Odontologia Gradua		Garapen, Merkataritza Kudeaketa eta Merkaturako Estrategietako Gradua
Multimedia Diseinu eta Diseinu Grafikoko Gradua	Estatistika Aplikatu Gradua	Optika eta Optometria Gradua	Eraikuntza Ingeniaritzako Gradua	Marketin Gradua
Espainiera Gradua: hizkuntza eta literatura	Matematika Gradua	Optika, Optometria eta Audiologia Gradua	Energiaren Ingeniaritza Gradua	Marketing eta Kudeaketa Komertzialeko Gradua
Asia eta Afrika Gradua: Arabiera, Txinera eta Japoniera	Matematika eta Estatistika Gradua	Podologia Gradua	Softwarearen Ingeniaritza Gradua	Kriminologia Gradua
Ikasketa Hispanikoetako Gradua:	Kimika Gradua	Psikologia Gradua	Ingeniaritza Elektrikoko Gradua	Zuzenbide Gradua

espainiera eta bere literaturak				
Ikasketa Ingelesetako Gradua: Hizkuntza, Literatura eta Kultura		Lan-terapiako Gradua	Komunikazioetako Ingeniaritza Elektronikoko Gradua	Ekonomia Gradua
Filologia Klasikoko Gradua		Albaitaritza Gradua		Estatistika eta Enpresa Gradua
Filosofia Gradua			Komunikazio Zibiletako Ingeniaritza Gradua	Haur Hezkuntzako Gradua
Geografia eta Historia Gradua			Diseinu Industrialeko eta Produktuaren Garapeneko Ingeniaritza Gradua	Lehen Hezkuntzako Gradua
Kultur Kudeaketako Gradua			Industrial eta Produktuaren Garapena	Gizarte Hezkuntzako Gradua
Historia Gradua			Elektronika, Industria eta Automatika Ingeniaritza Gradua	Pedagogia Gradua
Artearen Historiako Gradua			Materialen Ingeniaritza Gradua	Enpresen Administrazioiko eta Zuzendaritzako Gradua
Historiako eta Musikaren Zientzietako Gradua			Ikus-entzunekeko Sistemen Ingeniaritza Gradua	Enpresen Zuzendaritzako eta Sorkuntzako Gradua
Humanitate Gradua			Ikus-entzunekeko Sistemen Ingeniaritza eta Multimedia Gradua	Finantza Zuzendaritza eta Kontabilitateko Gradua
Hizkuntza eta Literatura Espainoleko Gradua			Komunikazio Sistemen Ingeniaritza Gradua	Finantza eta Kontabilitateko Gradua
Komunikazioan eta Marketinean Aplikaturiko Hizkuntzetako Gradua			Informazio Sistemetako Ingeniaritza Gradua	Merkataritza eta Finantza Kudeaketako Gradua
Hizkuntza Moderno eta Itzulpengintza Gradua			Soinu eta irudiaren Ingeniaritza Gradua	Geografia eta Lurraldearen Antolamenduko Gradua
Hizkuntza Modernoaren eta Bere Hizkuntzen Gradua			Teknologia Industrialeko Ingeniaritza Gradua	Hirigintza, Lurralde Antolamendu eta Iraunkortasuneko Gradua
Hizkuntza Moderno, Kultura eta Komunikazio Gradua			Telekomunikazio Teknologietako Ingeniaritza Gradua	Publizitate Komunikazioko Gradua
Paisajismo Gradua			Ingeniaritza Industrialeko Gradua	Ikus-entzunezko eta Multimedia Gradua
Itzulpengintza Gradua			Ingeniaritza Matematikako Gradua	Kazetaritza Gradua
Itzulpengintza eta Interpretazio Gradua			Ingeniaritza Mekanikoko Gradua	Publizitate Gradua
			Ingeniaritza Kimikoko Gradua	Publizitate eta Harreman Politiketako Gradua
			Telekomunikazio Sistemen Ingeniaritzako Gradua	Zientzia Politiketako Gradua
			Antolaketa Industrialeko Gradua	Zientzia Politikoko eta Administrazio Politikoko Gradua
				Zientzia Politikoko eta Merkataritza Kudeaketako Gradua
				Nazioarteko Harremanetako Gradua
				Soziologia Gradua
				Turismo eta Aisialdi Enpresen Nazioarteko Zuzendaritza Gradua
				Garraioaren eta Logistikaren Zientzietako Gradua
				Gizarte Laneko Gradua
				Informazio eta Dokumentazio Gradua

GIZARTE BABESA

- **Adinkeria**

Adinaren ziozko diskriminazioa, ingelesezko "ageism" terminoarekin ere ezaguna (aldi berean, Europako Batzordeak «edaísmo» itzuli du gaztelaniara) adinaren zioz pertsonen edo taldeen kontra eginiko estereotipifikazioa eta diskriminazioa da. Pertsonak adinaren arabera diskriminatzen dituzten zenbait sinesmen, arau eta balio biltzen ditu adinkeriak.

- **Gizarte Babesaren Kontua¹.**

SEEPROS Gidaliburuaren arabera, hauexek biltzen ditu Gizarte Babesaren kontzeptuak: "ezarritako zenbait arriskuk edo beharrek familientzat eta banakoentzat dakarten karga arintzeko erakunde publikoek edo pribatuek eginiko esku-hartzeak, betiere aldibereko, elkarrekiko edo banako akordiorik ez badago". Banako "akordiorik" ez izateak berekin dakar taldeka egitea arriskuaren, kontingentziaren edo beharraren estaldura, eta beraz, kanpoan gelditzen dira banako ekimenen, partikularren edo soilik bere alde hartutako familien ondoriozko balizko gastuak.

Soilik Gizarte Segurantzaren Sistemetako erakundeek buruturiko ekintzak biltzen dituzten gizarte babesaren arloko beste estatistika batzuen aurrean, hala nola Lanaren Nazioarteko Bulegoa, SEEPROS metodologian, definizio orokorreko beharkizunen arabera gizarte babesteko ekintzak burutzen dituen edozein erakundetara dago irekita behatze-eremua, publikoa nahiz pribatua.

Hona hemen Gizarte Babesaren kontzeptuaren barruko estaldura duten kontingentziak:

- **Gaixotasun funtzioa / Osasun arreta: Funtzio horretan, bi prestazio mota sartu behar dira:**
 - Gaixotasunaren ziozko sarreraren galera ordeztzeko eskudiruzko prestazioak.
 - Irizpide horrek berekin dakar baliaezintasunagatik edo amatasunagatik emandako laguntza funtzio horretan sartzeko baliaezintasunaren edo familiaren/semi-alaben ordeztze, hurrenez hurren. Langileari enpresan emandako osasun arreta ez dago bilduta, ekoizpen prozesuko beharrezko input gisa hartzen baita; errendimendua lortzen du enpresarioak horregatik.
- **Baliaezintasun funtzioa:** funtzio horren barruan, bi mota handitan sailka daitezkeen hainbat prestazio biltzen dira:
 - Alde batetik, lan jarduera egiteko gaitasuna osorik edo zati batez galtzearen ziozko sarrerak murrizketa konpentsatzeko onuradunari emandako prestazio ekonomikoak, legerian ezarritakoaren arabera.
 - Bestalde, errehabilitazio zerbitzuak eta beste batzuk, gaixotasun / osasun arreta funtzioan zenbatzen den osasun laguntzakoak izan ezik.

Garrantzizkoa da zehaztea soilik zenbatzen direla funtzio honetan erretiro adinera iritsi ez diren onuradunek jasotako baliaezintasun pentsioak. Adin hori gaingiduta, zahartzaro funtzioari egozten zaio prestazioa. Era berean, ez dira hemen sartzen lan ezintasuneko aldietako diru eta laguntza prestazioak (legean ezarritako irizpideekin bat etorritik), gaixotasun / osasun arreta funtzioan.

- **Zahartzaro funtzioa:** zahartzaroaren ondorioak nolabait arintzeko sortutako prestazio multzo osoa hartzen du bere baitan, hauexek barne: sarreraren galera, ohiko atazak egiteko autonomia galera edo gizarte jardueraren gutxipena.

¹ http://www.eustat.eus/estadisticas/tema_94/opt_0/tipo_5/ti_Cuenta_de_la_Proteccion_Social/temas.html

ESSPROS 2008ko Gidaliburuan ezarritakoaren arabera, erretiro eta zahartzaro pentsioak eta baliaezintasun pentsioak biltzen ditu funtzioak, baldin eta onuradunak 65 urte edo gehiago badituzte.

- Bizirik irauten dutenen funtzioa: funtzio honetan, diru-iturri nagusia den senidearen edo pertsonaren galera izan dutenei emandako prestazio ekonomiko guztiak daude bilduta. ESSPROS 2008ko Gidaliburuan ezarritakoaren arabera, bizirik irauteari dagozkion pentsio guztiak daude bilduta.

Era berean, heriotzak eragindako kargak betetzeko zenbait konpentsazio biltzen dira, hala nola ehorztetxeko gastuak.

- **Familia / Seme-alabak** funtzioak: seme-alaben jaiotzak eta hazkuntzak dakartzan gastuak gutxitzeko familiei emandako diru-laguntzak sartzen ditu, baita familiako beste kide batzuen mantentzea ere. Emakume langileei erditu aurretik edo ondoren emandako errentak mantentzea ere sartzen da.

Halaber, funtzio honetan biltzen dira familia erakundea eta bereziki seme-alabak babesteko gizarte zerbitzu guztiak hala nola zentro espezializatuak edo etxe partikularretako ostatu-hartzea, edo haurtzaindegi zerbitzuak.

- **Langabezia funtzioa:** SEEPROS 1996ko Gidaliburuan funtzio horrek, enplegu politiketako ohiko sailkapenaren arabera, neurri pasiboak biltzen dira alde batetik, hots, ordaindutako enplegurik ez izateak dakartzan ondorioak arintzeko –bereziki sarrera-iturri nahikorik ez izatearekin lotutakoak-, eta bestetik, neurri aktiboak, langabezia egoerei aurrea hartzeko edo gutxitzeko.

Horrenbestez, langabezia subsidioek (zati batekoa edo osoa), bizirik irauteko errentak edo erretiro aurreratuko pentsioak osatzen dute funtzioa, betiere erretiroa hartzeko arrazoia lan-merkatuaren egoeran badago, baita lanbide heziketako subsidioak eta onuradunak gaur egun eta geroan enpleguaren aldetik izan ditzakeen posibilitateak hobetzeko era guztietako laguntzak eta prestazioak. Horrez gain, INEMek bere kargura dauden langabeek zenbait onura jasotzeko duten eskubidea bermatzeko Gizarte Segurantzari eginiko kotizazioak zenbatzen dira funtzio honetan.

- **Etxebizitza funtzioa:** kasu honetan, etxebizitza gastuei aurre egiteko familiei emandako laguntzak dira. Okupatzaileentzako laguntzak izan behar dute, etxebizitzaren jabeak izan zein alokairuan izan, eta ez eraikitzaileentzat edo beren etxebizitzak okupatzen ez dituzten jabeentzat. Honakoak dira, funtsean, laguntzak: alokairu kostuak edo hipoteka interesen ordainketak gutxitzeko ohiko transferentziak.

Aurreko edizioen aldean, Eusko Jaurlaritzak etxebizitzaren arloko eskumenak erabiltzearen ondoriozko gastuak biltzen dira edizio honetan. Ildo horretan, aldatu egin da serie osoa, emaitzak bateratuak izan daitezkeen denboraren aldetik. Metodologia dela-eta, etxebizitza eskuratzen dutenen aldeko zuzeneko diru-laguntzen eta interesen subsidioen zenbatekoak zenbatu dira soilik, baita alokairuko etxebizitzaren sustatzaileentzako eta eskuratzaileentzako laguntzak ere.

- **Beste tokiren batean sailkatu gabeko Gizarte Bazterketa funtzioa:** funtzio honen garrantzia oso txikia da SEEPROS 1996ko Gidaliburuak planteatzen duen eskema funtzionalaren eraketan. Beste ezein funtziotan sartzen ez diren arriskuekin eta beharrekin lotutako prestazioak daude bertan. Funtzioak, jakina, prestazio sorta heterogenoa biltzen du, zeinen ezaugarri komuna diru-baliabide urriarekin lotutako gizarte bazterketak galarazten edo arintzen saiatzea baita, edo osasunaren, hezkuntzaren edo enpleguaren arloko arazoaren presentziarekin loturikoak.

Bestalde, hona hemen sistemak eta sistema-taldeak Euskal Autonomia Erkidegoko Gizarte Babeseko Kontuan:

- **Gizarte Segurantzaren Sistema.** Gizarte Segurantzako erregimenek osatzen dute. Erregimen horiek kudeatzen dituzte Gizarte Segurantzako Institutu Nazionalak, Itsasoko Gizarte Institutuak eta laneko istripuen eta gaixotasun profesionalen mutualitateak. Gizarte segurantzaren familia-babesa dago bilduta berariazko sistema batean. Gizarte Segurantzaren Konpentsazio Fondoa fikziozko sistema da, gizarte

segurantzaren superabita eta defizita duten erregimenen arteko transferentzien konpentsazio-ganbera gisa diharduena eta erregimen horien artean ezin bana daitezkeen gastuak eta sarrerak egozten zaizkionak.

- Enplegu Institutu Nazionala. Erakunde independente bat da eta garrantzi handia du langabeen gizarte-babesean.
- Funtzionario publikoen erregimenak. Epigrafe honetan Funtzionario Publikoen Araubide Berezia dagokien langileen gizarte-babeserako diru-sarrerak eta gastuak daude jasota. Horren barruan sartzen dira oinarritzko prestazioak deritzenak edo klase pasiboaren erregimena, eta administrazio-mutualismoari dagozkionak, aipaturiko aldiaren indarrean dauden funtzionarioen hiru mutualitateek ordaindutakoak: Estatuko Funtzionario Zibilen Mutualitatea (MUFACE), Indar Armatuen Gizarte Erakundeak (ISFAS) eta Mutualitate Orokor Judiziala (MUGEJU). Multzo horretan sartzen da, baita ere, herri-administrazioek haien langileek aldi baterako ezintasunen bat dutenean edo seme- alabaren bat izaten dutenean haien soldata eta ordainsariei eusteko jartzen dituzten zenbatekoen balioespena.
- Bestelako Gizarte Babeseko Sistemak: askotariko sistemak eta erakundeek emandako gizarte babesa biltzen duen gainerako multzoa da eta, beraz, taldeetako heterogeneoa da. Hona hemen taldekatzen dituen sistemarik garrantzitsuenak:
- Osasun sistema publikoa, osasunaren arloko beren eskumenak direla bide euskal administrazioek eginiko jarduketak biltzen ditu.
- Gizarte zerbitzuen sistema publikoa, EAEko administrazioen maila desberdinek gizarte zerbitzuaren arloan dauden erantzukizunak biltzen dituena. Langileen enplegatzaileengandik zuzenean jasotzen dituzten eta prestazio horien nahitaezotasunaren arabera bi sistematan banantzen direnak.
- Gizarte aseguru pribatuaren definizioari dagozkion aseguru fenomenoak, Kontuen Europako Sistemaren (KES-95) arabera, bereziki Borondatezko Gizarte Aurreikuspeneko Erakunde zati bat (honetakotzat har daiteke).
- Gizarte babesaren arloan berariazko helburua duten erakunde publikoen ekintza, hala nola Soldatak Bermatzeko Fonda (FOGASA).
- Gizarte zerbitzuen arloan diharduten Irabazteko Asmorik gabeko Erakunde Pribatuen jarduketa.